

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

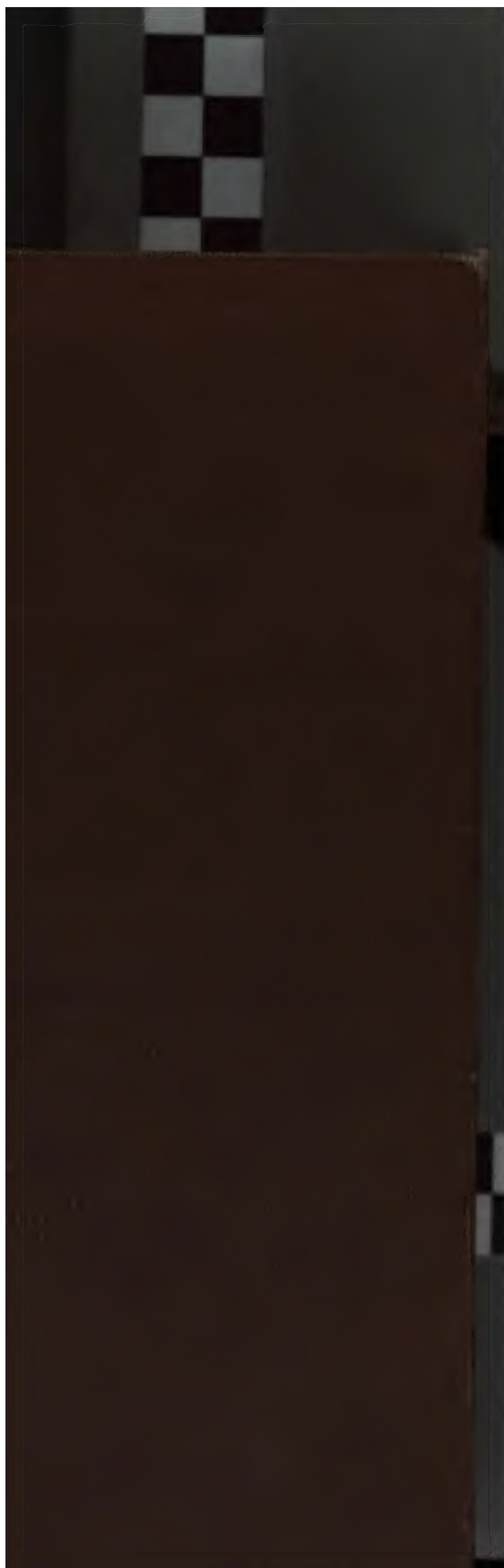
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

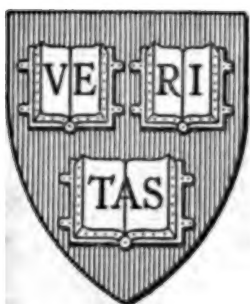
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

DL 3460.2

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

THE DAMATHAT,
OR
THE LAWS OF MENOO,
TRANSLATED FROM THE
BURMESE.

BY
D. RICHARDSON, ESQ.
F. R. S. A. Secy to the Commissioner Tenasserim Provinces

XIV VOLS.
COMPLETE IN ONE.

MAULMAIN:
AMERICAN BAPTIST MISSION PRESS
THOMAS BAXBY PRINTER

1847.

7

THE DAMATHAT,
OR
THE LAWS OF MENOO,
in Hindoo,
TRANSLATED FROM THE
BURMESE.

BY
D. RICHARDSON, ESQ.
Principal Assistant to the Commissioner Tenasserim Provinces.

XIV VOLS.
COMPLETE IN ONE.

MAULMAIN:
AMERICAN BAPTIST MISSION PRESS
THOS. S. BARNES, PRINTER

1847.

3

THE DAMATHAT,

OR

THE LAWS OF MENOO,
the ancient

TRANSLATED FROM THE

BURMESE.

BY
D. RICHARDSON, ESQ.
First Assistant to the Commissioner Tenasserim Provinces

XIV VOLS.
COMPLETE IN ONE

MAULMAIN:
AMERICAN BAPTIST MISSION PRESS
THOMAS BARNES, PRINTER

1847.

Ind. in 3460.2

~~40.30.1~~

1264. 5. 19. 6.

1264. 5. 19. 6.

Rev. Samuel B. Smith

of New York

(11. 5. 1829.)

3735
49. 2. 19
17

LAWS OF MENOO.

မနုဿိကဗျာယ်ပဌမတွဲ

နမောတဿ၊ အဂ္ဂတော၊ အရဟတော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ဘဒ္ဒကမ္ဘာတည်စ၊ မဟာသမတမဉ်သောမင်းကစ၍၊ ဥဒါန်းစကားနှား
ကျောင်းသား သူငယ်အလျှောက်၊ စီရင်သောတရား၊ တဆယ်နှစ်တရား၊
မဟာသမတမင်းအပ်၍၊ ထိုသူငယ် အမတ်ဖြစ်ရာ၊ စီရင်သောတရား၊ ခုနှစ်
တရားမှာမှား၍၊ ထိုအမတ်ရသေ့ဖြစ်လျှင်၊ ကမ္ဘာတန်ဆာဖြစ်သော ဓမ္မသတ်
ကျမ်းကို၊ နှုတ်ဖြင့်ဆောင်လျက်၊ မဟာသမတမင်းသို့၊ ရွှေပထက်တင်၍၊ အပ်
သောအခန်း၊ မနုဿိကဗျာယ်ပဌမရင်းကို၊ ဆိုလတ္တံ့။

ယခုတည်သောဘဒ္ဒကမ္ဘာသည်၊ မီးခုနှစ်ကြိမ်နောက်၊ ရေတကြိမ်
ဖျက်၍တည်သောကမ္ဘာဟူ၍၊ မိလိန္ဒပညာတွင်ဆိုသည်။

ခပ်သိမ်းသောသတ္တဝါ အပေါင်းတို့၏နေရာ ဌာနဖြစ်သောဩကာသ
လောက၊ ဖြစ်လိုသည်ရှိသော်၊ ရေတောင်သည်ရှေ့လျော့လပ်သည်ဖြစ်၍၊
ဖျက်ပြီးသောမြေဩဘုံတို့သည်၊ အထက်မှစ၍၊ အစည်အတိုင်းနုတ်ပြင်လေး
ဘုံတို့သည်ပေါ်ကုံ၏၊ ထိုနောက်၊ ပံသုပထဝီတည်ရာအရပ်သို့၊ ရောက်၍ထိုရေ
ကိုလေဖြင့်ချုပ်၍၊ ခရိုင်၏အဝကို ပိတ်သော ကာလတည်သောရေကဲ့သို့၊
ကောင်းသော အနံ့အရသာနှင့်ပြည့်စုံသော၊ နုတ်ဩဇာကဲ့သို့ရေမရောသော
ဂဏ္ဍာ၏အပေါ်ပြင်ကဲ့သို့၊ ရေပေါ်၌ကြာရွက်သဏ္ဌာန်တည်၏၊ ထိုသို့ပေါ်သော
အခါ၊ ဘုရားသခင်တို့၏ ပွင့်ရာဖြစ်သော၊ ဗောဓိပတ္ထင်တည်ရာမြေသည်ရှေ့
ဦးစွာဖြစ်၏၊ ကမ္ဘာဖျက်သောအခါလည်း၊ နောက်မှဖျက်မည်၊ ထိုမြေ၌ပုပ္ဖ
မိတ်ဖြစ်သောပရုဗ္ဗာကြာပင်ယေယောက်၏၊ အကြင်ကမ္ဘာသဉ်၊ ဘုရားသခင်
မဖြစ်ဘဲ၊ ထိုပရုဗ္ဗာကြာပင်သည်အပွင့်မရှိ သည်ဖြစ်၏၊ အကြင်ကမ္ဘာသည်၊
ဘုရားပွင့်ဘဲ၊ ထိုကြာပင်သည်ဘုရားအရေအတွက်နှင့် အမျှပွင့်၏၊ ထိုကြာ
ပင်ကို အကြောင်းပြု၍၊ မြေဩကြီးတို့သည်၊ သာရကပ်၊ မန္တကပ်၊ ဝရကပ်၊
သာရမန္တကပ်၊ ဘဒ္ဒကပ်ဟူ၍သိကုံ၏။

ဘုရားဖြစ်သောကမ္ဘာ ၌ ကြာပွင့် တွင်ပါ သောပရိက္ခရာရှစ်ပါးတို့ကို
မြေဩတို့ဆွတ်ယူထားလေကုံ၏။

FIRST VOLUME
OF THE GREAT WORK OF MENOO.

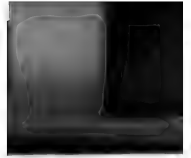
I worship the god who is worthy of homage : who possesses an intuitive knowledge of good.

I will record the traditions from the foundation of this world, commencing with king Maha-Thamada. The twelve decisions given by the Cowherd of his own accord—the seven after he had been made a noble and a judge by King Maha Thamada, and his mistake—of the same nobleman becoming a recluse and getting the book of the laws by heart, copying them on golden palm leaf, and presenting them to King Maha Thamada, the origin of the laws of Menoo.

In the Melinda peynes it is recorded that the present Badda world came into existence after (previously existing worlds) had been seven times destroyed by fire, and once by water. When this dwelling place of animals was about to come into existence, the waters decreased, the dwellings of the Bymahas that had been destroyed, beginning with the highest according to their order, and the four countries of the Nats, rose forth. After this the waters continued to decrease, till they reached the place where this world of earth was to assume existence, the wind having confined the waters as water is confined in a wine-taster when the end is closed. A (portion of something) with an excellent taste and smell, like the food of the Nats, in appearance like the soft skin which forms on the top of boiled milk with which no water has been mixed, in form like a lotus leaf, came into existence on the surface of the water. After this appeared the earth, where the god was to manifest himself. The site of the Bodi tree first of all came into existence ; and when the world is destroyed it will be the last to disappear. On this earth a small padungma lotus, an omen of what was to come, sprung up. In any world in which no god is to appear, this lotus does not flower ; but in worlds in which gods will appear, it bears flowers equal in number to the number of gods who are to come. By this the great Bymahas know whether it will be a Thara, a Manda, a Warra, a Warra-Thara-Manda, or a Badda Kap.

In a world in which a god is to appear, the Bymahas take the eight utensils of a priest which are in the lotus, and Bymahas whose

ထိုအခါမြတ္ထာပြည်မှ၊ မြတ္ထာတို့သည်၊ အသက်ကံသဖြင့်လည်းကောင်း၊
 ကံကံသဖြင့်လည်းကောင်း၊ စူတေဇ်၊ လုပ်ပြည်သို့၊ ဥပပါတ်ကိုယ်ထင်ဖြစ်လာ
 ကုံ၏။ ထိုသူတို့သည်ကိုယ်ရောင်ဖြင့် သာ ထွန်းပကုံလျက်၊ မြတ္ထာပြည်မှာကဲ့သို့
 ဝိတိကိုသာလျှင်၊ အာရဟက်ဇ္ဈကိုပြီးစေကုံလျက်ကောင်းကင်၌ကဲ့သို့မှီဝဲ
 ဖြစ်မြှောက်ကုန်၏။ ယောက္ခားမိမ္မ အသွင်သည်မရှိကုန်၊ သတ္တဝါဟူ၍ခေါ်
 ခေါ်ကုန်၏။ ထိုသတ္တဝါသည်၊ ရသပထဝီကိုစားအံ့သောငှါအားထုတ်ကုန်
 သည်ရှိသော်၊ မိမိကိုယ်ရောင်သည် ကွယ်ခဲ့၏။ ထိုသူတို့ဘုန်းကြောင့်လည်း
 ကောင်း၊ ဖြစ်မြဲသောဓမ္မတာဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတွင်းကားအာ၊ အပကားဗနိ
 အတိပြီးသော၊ အရှင် ယူဇနာ၅၀၊ အဝမ် ယူဇနာတရာငါး ဆယ်ရှိ သော၊
 ဗာနုရာဇာမည် သောရောင် ခြည် တထောင် ဆောင်သောနေမင်းသည်၊ တ
 ပေါင်းလပြည့်တနင်္ဂနွေနေ့၊ ပြုပ္ပာဝိဒေတာကျွန်း၌၊ အလယ်တည့်တောင်ထိပ်
 မှထွက်လာ၍၊ အလင်းဖြစ်၏။ ကမ္ဘာဦးသူတို့သည်၊ ကြောက်ခြင်း
 ကင်း၍၊ ရဲရင့်ခြင်းဖြစ်ကုံသောကြောင့် သူရိယဟူသောအမည်ကိုခေါ်ဝေါ်ကုံ
 ၏။ ထိုပေါ်သောနေမင်းသည်၊ နာရီသုံးဆယ်လှည့်၍၊ ယုဂ်ထိုတောင်ကွယ်ခဲ့
 သည်ရှိသော်၊ အမိုက်အတိဖြစ်၍ကမ္ဘာဦးသူတို့သည်၊ တခုသောအလင်းကိုရ
 စေသတည်းဟူ၍တောင်းတကုံသည်ရှိသော်၊ အတွင်းကားပတ္တမြား၊ အပကား
 ငွေဖြင့် ပြီးသော အရှင် ၄၉ ယူဇနာ၊ အဝမ်တရာလေး ဆယ်ခုနှစ်ယူဇနာရှိ
 သော၊ ညိုမ်းဒေသာအရောင်ဆောင်သောလမင်းသည်၊ နှစ်ဆယ်ခုနှစ်လုံးသော
 နက္ခတ်မှစ၍၊ တာရာ ကြယ်အပေါင်း ခြံရံလျက်ကံရာသီ၌၊ တဆယ်သုံးလုံး
 သော၊ ဟဿဒနက္ခတ်ကိုစီးလျက်၊ အရှေ့မှက်နှာမှထွက်လာသော်၊ ကမ္ဘာဦး
 သူတို့သည်၊ ဝမ်မြောက်ဝမ်သာ နှင်မြူးစွာဖြစ်ကုံ၏။ ငါတို့အလိုဆန္ဒအတိုင်းရ
 ပေသည်ဟူ၍၊ စန္ဒရဟူသောအမည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ကုံ၏။ ဤသို့နေလ
 တို့သည်၊ ထင်ရှားဖြစ်သည်၊ မြင်မှီရံ သတ္တရ ဘန်သီဒါ သမုဋ္ဌရာလေးစင်း၊
 ကျွန်းကြီးလေကျွန်း၊ ကျွန်းငယ်နှစ်ထောင်၊ ဟိမဝန္တာတော၊ မြစ်ကြီးဆိုင်ကြီး
 စကြာဝဠာတောင်တို့သည်၊ ဓမ္မတာအားဖြင့်၊ မရှေ့မနှောင်းတပေါင်းလပြည့်
 တနင်္ဂနွေနေ့၌ တပြိုင်နက်ဖြစ်ကုံ၏။ ထိုမှစ၍နေ့၊ လနှစ်ဥတုတို့သည်ထင်ရှား
 ဖြစ်ကုံ၏။ ထိုအခါကမ္ဘာဦးသူတို့သည်၊ ရသပထဝီကိုစားကြကုံ၏။ အချို့ အဆင်း
 လှကုံ၏။ အချို့ အဆင်းမလှကုန်၊ ထိုသူတို့တွင်အဆင်းလှသောသူတို့သည်၊ အ
 ဆင်းမလှသောသူတို့ကို၊ မသိခဲ့မြင်ပြုကုန်၏။ မြေလွှာကိုစားကုန်၍၊ ရှင်လျှား
 သဖြင့် လောဆ ရမ္မက်ပြော၍ မြေလွှာသည် ကွယ်ခဲ့၏။ မြေလွှာ ကွယ်သည်ရှိ
 သော်၊ ပဒါလတာ၊ အမည်ရှိသော၊ အနံ့အရသာနှင့် ပြည့်စုံသော နွယ်သည်

term of life is ended, or whose stock of merit (in that state) is exhausted, having died, appear in the country of men at once, in perfect form. These people, by the mere resplendent effulgence of their bodies, are lighted as in the Bymaha country, and by their happiness alone their appetite for food is satisfied. Like birds flying in the expanse of the heavens, they enjoy themselves. There is no sign of man or woman, no developement of the sexual organs amongst them. They are called generally "beings." When these beings put forth strength to eat the flavoured earth, the effulgence of their bodies was extinguished; but either by their power, or because it had uniformly been so, the sun, with an interior entirely of gold and an exterior of glass, fifty yeuzenas in diameter and one hundred and fifty in circumference, called Banoo Yadza, which has one thousand colors or rays, on Sunday the full moon of Taboung, rose on the top of the centre hill of the eastern island, and it became light. The people by this having got rid of their fears, and become courageous, called it (the sun) Thoorea. When this King of Day had gone round for thirty hours, he was concealed behind the Eugando hill, and it became quite dark. These original people of the world all wished for some kind of light; and the moon, with an interior entirely of rubies and an exterior of silver, forty-nine yeuzenas in diameter and one hundred and forty-seven in circumference, shining with serene radiance, with the twenty-seven constellations, and the other stars surrounding them, made their appearance in Kan-Yathee (the zodiacal sign of Taboung) in the East, riding on the constellation Hathada of thirteen stars. The first people were all delighted, and as they had got (the moon) according to their desire, they called it Tsanda. Thus the sun and moon were made manifest. The hill of Meng-M'hau That-tara-ban (the seven surrounding hills.) Theeda (the rivers between,) the four oceans, four large islands, the two thousand small ones, the Hymawonta forest, the great rivers and lakes, and the pillars of this tset-kyea world, by the force of nature, not one after another, but all at once, on Sunday the full moon of Taboung, came into existence. From this time, days, months, years and seasons became manifest. At this time the original inhabitants of the world all eat the pleasant flavored earth. Some amongst them became handsome, and some ill-favored. The handsome behaved with insulting haughtiness to the ill-favored. Having eaten the flavored earth for a long time, the passions of covetousness and enmity took possession of them, and the flakey earth disappeared. When this had gone, a creeper, called padalatha, perfect

ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ထိုနှယ်သည်ရှေးအတူကွယ်ပြန်ခဲ့သည်ရှိသော်၊ အနံ့အရသာနှင့်ပြည့်စုံသောစွဲမကပ်သော၊ သလေးဆံပင်သည်ထင်ရှားစွာဖြစ်ကုန်၏။ ထိုအခါကမ္ဘာဦးသူတို့သည်၊ သလေးပင်မှညစာစားဆံ့သောငှါ၊ ညအခါယူကုန်၏။ နံနက်စားဆံ့ငှါနံနက်အခါမှ ယူကုန်၏။ ယူငြားသော်လည်းယူရာမထင်၊ အတိုင်းပင်ယောက်ကုန်၏။ ထိုသလေးဆံကို ကျောက်ခွက်၌ထားသည်ရှိသော်၊ အလိုလိုအလျှံ ထွက်၍ ကျက်၏။ ထိုထမင်းသည် မလေး ပွင့်အဆင်းနှင့်တူ၏။ ခဲထွယ်စားထွယ်တို့သည် ထိုသူတို့၏အလိုအတိုင်းရှိလာကုန်၏။ ရှေးဖြစ်သော အစာတို့သည်၊ နတ်ဩဇာကဲ့သို့၊ မှတ်သိပ်ခြင်းကိုဖျောက်၍၊ အယာရကိုဆောင်၏။ ဝတ္ထုသိမ်မွေ့သဖြင့်ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်တို့သည်မဖြစ်ကုံ၊ သလေးဆံကိုစားကြသည်ရှိသော်၊ ဝတ္ထုယိုရင်သည်ဖြစ်၍၊ ဝစ္စမဂ်၊ ပသာဝမဂ်တို့သည်ဖြစ်ကုံ၏။ ဟင်းသိုမှပူရိသဘော၊ အုတ္တိဘောတို့သည်ဖြစ်ကုံ၏။ ထိုအခါယောက်ျားမိစ္ဆတို့သည်ထင်ရှားဖြစ်ကုံ၏။ ထိုအခါယောက်ျားသည်မွမိကိုကြည့်၏။ မိစ္ဆသည်လည်းယောက်ျားကိုကြည့်၏။ ထိုသို့ကြည့်သောကြောင့်၊ ကာမ၌ပူပန်ကံသည်ဖြစ်၍၊ မေရန်မှီဝဲခြင်းတည်းဟူသော၊ ကာယသံသဂ္ဂသည်ဖြစ်ကုံ၏။ ဤသို့မှ သူတော်တရားတဦးဟူသော၊ မကောင်းသောအကျင့်ကိုမှီဝဲကျင့်သောကြောင့်၊ ပညာအမြင်နှင့်ပြည့်စုံသောသူတို့သည်ကဲ့ရဲ့လွင်းပန်းနှိပ်စက်ပြုကုံ၏။ ထိုသို့ကဲ့ရဲ့လွင်းပန်းနှိပ်စက်သည်ရှိသော်၊ မကောင်းသောအကျင့်ကို၊ ဖုံးလွှပ်ခြင်းငှါအိမ်ရာဆောက်၍ အကာအရန်နှင့်နေကုံ၏။ ထိုသို့အစည်သဖြင့်နေသောသူတို့သည်၊ မိမ္မာနုဿထိသို့လိုက်၍ အစာသို့မှီဝဲခြင်းကိုပြုကုံ၏။ ထိုသို့ကျင့်သည်ရှိသော်၊ သလေးကံစွဲခွဲကြပ်ကပ်ကုံ၏။ မိတ်ရာယူရာအရပ်တို့သည် တဇနိမယောက်မပေါက်ကုံ၊ ထိုနောက်မှကမ္ဘာဦးသူတို့သည်ဤသို့ဆိုကုံ၏။ ရှေးသောအခါ ငါတို့သည်၊ ဈာန်မိတ်ဖြင့်သာပြီးကုံ၏။ ပိတိသာလျှင်အစာရှိသည်ဖြစ်၍၊ ကိုယ်ရောင်ဖြင့်သာထွန်းပကုံလျက် ကောင်းကင်၌သွားကုံ၏။ အစဉ်သဖြင့်ရသပထဝီမြေလွှာ၊ ပမာလတာနှယ်တို့ကိုစားလျက်တည်ကုံ၏။ ထိုအစာတို့သည်အကုသိုလ်ကြောင့်ကွယ်ခဲ့ကုံ၏။ ထိုနောက်မှအလိုလိုယောက်သော သလေးဆံတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ကုံ၏။ ယခုအခါ ထိုသလေးဆံတို့သည်၊ ညစာ၊ နံနက်စာသိမ်းဆည်းသို့မှီခြင်းကြောင့်၊ မိတ်ရာယူရာအရပ်တို့သည်အသစ်မယောက်ကုန်၊ အစုစုယောက်ကုံ၏။ ထိုသလေးစပါးပင်တို့ကို အပိုင်းအခြားမှတ်သား၍ ဝေရသော်ကောင်း၏ ဟူ၍တိုင်ပင်ကြပြီးလျှင်အပိုင်းအခြားထား၍ ဝေငှကုံ၏။ ထိုနောက်လျှပ်ပေါ်သောသူတယောက်သည်၊ မိမိအဖွဲ့ကုန်ဆံ့သည်ကိုမိုး၍၊ တပါးသောသူ၏အဖွဲ့ကိုမိုး၍စားလေ၏။

in smell and flavor, was produced; and when in the same way (by bad passions) it was lost, thalay rice, without a husk, which was also perfect in smell and flavor, was produced. At this time the people took at night the food for the night, in the morning they gathered the food for the morning, and there was no mark of where it had been taken from; the same quantity came again in its place. When this thalay rice was put in a stone cup, without any apparent cause, flames came and it was cooked. In appearance it was like the flower of jasmine. Fruit, meats, and other kinds of food came according to the people's taste.

The first kind of food, like the food of the Nats, appeased hunger, and afforded nourishment to the body; and being of a mild nature, no excrement was formed; but when they came to eat the thalay rice, it being a coarse substance, the passages for the urine and feces were formed; the male and female sexual organs were developed, and the male and female sexes became evident in all. Then the males looked on the females, the females on the males, and thus sexual desires inflamed all, and sexual intercourse took place universally. Wise men reviled and opposed these degrading practices. To be free from this, and to conceal their bad deeds, they built houses, lived within enclosures, and, following each other's example, secured a supply of food. On their doing this, coarse and fine husks came on the rice, and it did not spring up again where it had been cut from. Seeing this, the original inhabitants of the world said. "In former times we were satisfied by our state of Zan; happiness was our only food, and the resplendence of our bodies our only light. We flew in the expanse of heaven. Then, we eat of the flavored flakes of the earth and the padalata creeper. This food on account of our bad deeds disappeared, and after this the thalay rice, of its own accord, (without our labor,) was produced; and now the thalay rice, by reason of our securing the morning and evening meal at once, does not spring up to replace what has been taken; but only in patches." So they consulted together that it would be good to give each a share and mark it off; and they did so. After this a lobe fellow, fearing his own share would be consumed stole,

တကြိမ်၊ နှစ်ကြိမ်တိုင်အောင်ဆဲရေး၍ ယွတ်လိုက်၏။ သုံးကြိမ်မြောက်သော
 အခါ၌ မိုက်ပုတ်ပြစ်သပ်ကုန်၏။ ထိုအခါမှစ၍ သုဉ္ဇနာကိုမှီးခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်း၊ မု
 သာဝါဒဆိုခြင်း၊ ဝါဒ်ပေးခြင်းတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ထိုသို့ဖြစ်သည်ရှိ
 သော်၊ ကမ္ဘာဦးသူအပေါင်းတို့သည် စည်းဝေး၍ ဤသို့တိုင်ပင်ကြကုန်၏။ ယခု
 ယုတ်မာသော အမူအရာတို့သည် ထင်ရှားစွာဖြစ်ပြီ။ သီလသမာဓိနှင့်ပြည့်စုံ
 သောသူတယောက်ကို အမှီးရခြင်းမင်း၏အဖြစ်ဖြင့် သမုတ်၍ ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချ
 အပ်သောသူကို ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချစေ။ နှင်ထုတ်အပ်သောသူကို နှင်ထုတ်စေ၊ ငါတို့
 အဖို့ဖြစ်သော သလေးစပါးကို၊ ဆယ်ဖို့ တဖို့ပေး ကုံအံ့တူ၍ တိုင်ပင်ကြပြီး
 သော်၊ ဤကမ္ဘာ၏အစဉ်ဘုရားအလောင်းဖြစ်သော အဆင်းအင်္ဂါကြီးငယ်နှင့်
 ပြည့်စုံသော၊ မြတ်သောဘုန်းတန်ခိုးအာဏာပညာနှင့်ပြည့်စုံသော၊ နှိပ်နင်း
 ချိုးမြှောက်ခြင်းတတ်ရှင်သော၊ အားရှိသောတယောက်သောသူသည်ရှိ၏။
 ထိုသူထံသို့ ချည်းကပ်၍ တောင်းပန်ကိုးပြီးလျှင်၊ သုံးပါးသော ဘိသိတ်သွန်း
 ခြင်းဖြင့်သွန်းကုန်၏။ ဤသို့ကမ္ဘာဦးသူတို့သမုတ်အပ်သောကြောင့်၊ မဟာရာ
 ဇနဇနသမ္ပတော၊ မဟာသမ္ပတောဟူသော၊ ဝဇနဌနှင့်လျှော်စွာ၊ မဟာဇန၊
 လူရှားသည်သမ္ပတော၊ သမုတ်သည်တည်း၊ မဟာသမ္ပတော၊ လူရှားသည်
 သမုတ်အံ့သည်ဖြစ်သောကြောင့်၊ မဟာသမတဟူသော အမည်ဖြင့်လည်း
 ကောင်း၊ ခေတ္တာနံ၊ လယ်မြေတို့၏အဓိပတိ၊ ခတ္တိယာဟူသော၊ ဝဇနဌနှင့်လျှော်
 စွာ၊ ခေတ္တာနံ၊ လယ်မြေတို့၏အဓိပတိ၊ အကြီးတည်း၊ ခတ္တိယာနံ၊ လယ်မြေတို့
 ၏အကြီး၊ ဤသို့ခတ္တိယဟူသောအမည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မေန၊ သမ္မေန၊
 သက္ကေရဉ္ဇေ တိတိရာဇာဟူသော၊ ဝဇနဌနှင့်လျှော်စွာ၊ ဓမ္မေန၊ တရားနှင့်၊
 သမ္မေနညီသဖြင့်၊ သက္ကေ၊ သက္ကဝါတို့ကို၊ ရဉ္ဇေတိ၊ ဆုမွတ်တတ်၏။ ဣတိ
 တသ္မာထိုသို့တရားနှင့်ညီစွာ၊ သက္ကဝါတို့ကိုဆုမွတ်တတ်သောကြောင့်၊ ရာဇာ
 ရာဇာမည်၏။ ရာဇာမင်းကိုလက္ခတိ၊ ရအပ်၏။ ဤသို့ရာဇာဟူသောအမည်ကို
 ၎င်းသုံးပါးသောအမည်တို့ဖြင့်ထင်ရှားဖြစ်၏။ အကြင်အကြောင်းကိုရည်၍၊

၊ အာဒိန္ဒကုလသမ္ဘူတော၊ သုပိသုဒ္ဓဂုဏာကဇော၊ မဟာနူဘာလာ၊
 ရာဇာသိမဟာသမတနာမကော၊ ၊ ယောဇက္ခုဘူတောလောကဿဂုဏ
 ရံသိသမုန္တလော တမောနူဒေါပိယောဓိတ္တဒုတိယောပိ မာဗာနူမာ၊ အာဒိန္ဒ
 ကုလေထဝိတာ ခေဝမဓိယာဝါလော၊ ကေလော ကဟိတေသိနာ ဝတ္တိတာသ
 က္ကုန္တနိဂ္ဂမိလိကာယိုတုဇနာ၊ ၊ ယဿဘိနံသ၊ ရာဇိနံလောကသန္တာနူ
 ယက္ခိနာ၊ အဓိဘူတံမဟာပိယံကထိယန္တိမနူတိယံ၊ တူသောဂါထာ

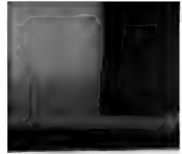

and eat a share of another. This he repeated once or twice. The owners scolded and let him go. The third time they beat him. From that time theft, lying, reviling and punishment became rife. This being the case, the original inhabitants of the world assembled and took council together, that, as bad practices had become common, they should give command to an honest man,* of good principles,† and make him king: that he should revile those who ought to be reviled, banish those who should be banished; and that they would give him one tenth of their thalay rice. After this consultation, there was a man, a para-loung, (an embryo Boodah,) just in all his proportions beyond other men, and perfect in his members; of most excellent power and sanctity, and great wisdom, who could degrade or exalt. Having gone to this man, they preferred their request, and poured over him the three kinds of bithik.‡ Because he was thought by many worthy to be chosen, he was called Maha Thama-da: and because he had dominion over the land, he was called Katta: and because he was capable of instructing men according to the laws, he was called Yaza: and these three names became well known.

* သဒ္ဓိ good sentiments, sound doctrines—† သီလ five duties, binding on all men, to avoid murder, theft, adultery, lying and drunkenness

‡ မင်းကြီး Three kinds are, *yulza bithik*, at the time of ascending the throne: *mandi bithik*, a sort of marriage with the queen; *thaga bithik*, after reigning some years, is a sort of renewal in a more strict way of his engagement to keep all the laws binding on a king. (See *Bengal R'hee's Book*, letter q)

အိုက်မိန့်အပ်၏။ အနက်ယောဇနာသည်ရှိသော်ကား၊ အာဗိဇ္ဇကူလ သမ္ပူတောနေမင်း၏အနှယ်ဖြစ်တော်မူထသော၊ သုပိသုဂ္ဂုဏာကရော၊ စင်ကြယ်သောဂုဏ်ကိုပြုတတ်သော၊ မဟာသမတနာမကော၊ မဟာသမတ အမည်ရှိထသော၊ မဟာနူဘာလား၊ ကြီးသောအနွဲ့တော်ရှိထသော၊ ရာဇာ၊ မင်းသည်၊ အာသိ၊ ဖြစ်၏၊ လောကထာ၊ လူ၏ စက္ခုဘူတာ၊ စုတ်မိသစ္စာဖြစ်သော၊ ဂုဏရသီသမုစ္စလော၊ ဂုဏ်တည်သောအရောင် မြင့်အောက်ပထသော၊ ယောရာဇာ၊ အကြင်မင်းသည်၊ ဒုတိယော၊ နှစ်

ကြိမ်မြောက်သော။ ဗာမာဝိယ။ နေမင်းကဲ့သို့။ တမောနူပေါ။ အမိုက်ကို
 ဖျောက်သော။ ဝိရောဓိက္ခက္ခနိပဋိ။ လောဟိဘောသိနာ။ လူတို့အစီးအပွား
 ကိုအလိုရှိသော။ ယေဒုရဉ္ဇော။ အကြင်မင်းသည်။ လောကေ။ လူ့၌။ ဝတ္တိတာ။
 ဖွတ်ကဲ့သော။ မဒိယာဒါ။ အပိုင်းအခြားတို့ကို ဖွပ်တာ။ ထားအပ်ကုန်၏။ ဇနာ
 လူတို့သည်။ ဝိလိကာမိတု။ သွန်ကျူးခြင်းငှါ။ နသက္ကန္တိ။ မတတ်နိုင်ကဲ့။

နေမင်း၏ အန္တယ်ဖြစ်သော။ စင်ကြယ်သောကျေးဇူးကိုပြုတတ်သော။
 ဘုန်းတန်ခိုးအာနန္တဘေးရှိသော။ မဟာသမတမင်းသည်လူတို့ဗျက်မိသဖွယ်
 ဖြစ်၍။ နှစ်ခုမြောက်သောနေမင်းသည်အမိုက်ကိုဖျောက်၍။ ထွန်းပသကဲ့သို့
 ဂုဏ်တည်းဟူသော အရောင်ဖြင့် ထွန်းပ၏။ မဟာသမတအပိုင်းအခြားကို
 ထားသည်ရှိသော်။ လူတို့သည်မလွန်မကျူးဝန်ကုန်။ ခပ်သိမ်းသောမင်းတို့
 တွင်းအစွာသောမင်းကိုမနုဟူ၍ဆိုကုန်၏။ ဤသည့်ကားအဓိပ္ပာယ်တည်း။
 လူပြည်၌အံ့သွယ်သဖြင့်သောဘုရားလောင်းသည်။ ဤဦးစွာမင်း
 ဖြစ်တော်မူ၏။ ထိုအခါအမျှသောသူတို့သည်။ သုဉ္ဇဂ္ဂာကိုဦးခြင်း။ ကဲ့ရဲ့ခြင်း။
 ဒါဏ်ပေးခြင်းစသော ယုတ်မာသောတရားတို့သည် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်လပ်
 သည်ရှိသော်။ သိလသဋ္ဌဇဝါပညာနှင့်ပြည့်စုံသောသူတို့သည်။ ထိုအကုသိုလ်
 တရားတို့ကို ဖျောက်ခြင်းငှါ။ တော၌သစ်ခက်သစ်ရွက်တို့ကို။ ကုမ္ပိဖြူနေ
 ကုန်၏။ ရွာ၌ဂုဏ်းဇနပိုက်။ မင်းနေပြည်တို့၌။ ဆွမ်းခံ၍အသက်ပွေးကုန်၏။
 ထိုသို့အကုသိုလ်တရားကိုပယ်ကုန်သောသူတို့ကို။ အကုသလေစေမ္မေဗ
 ဟိယန္တိဗဟိယံကရေဒ္ဓိတိ။ ခြံ့စွာဟုသောဝဇနဌနှင့်လျှပ်စွာ။ အကုသ
 လေစေမ္မေ။ အကုသိုလ်တရားတို့ကို။ ဗဟိယန္တိ။ ပယ်တတ်ကုန်၏။ ဗဟိယံ။ အပ
 ကဲ့။ အရေ၌။ ပြုတတ်ကုန်၏။ ဣတိတဋ္ဌာ။ ထိုသို့အကုသိုလ်တရားကိုပယ်
 တတ်။ အာပြုတတ်သောသတ္တိခြံ့ခြံ့။ ခြံ့စွာကား။ ခြံ့စွာကားမည်၏။ ပုဏ္ဏား
 ဆိုအပ်ကုန်၏။ အကြင်ကုသိုလ်။ မိမိရင်းထင်၍လယ်လုပ်ခြင်း။ ကုန်သွယ်
 ခြင်းဖြင့်။ ထိုသုတိုင်းကား။ စွာသောပစ္စည်းဖြစ်၍ရှိကုန်၏။ ထိုသူတို့ကိုသုဌေး
 သူကြွယ်ဟူ၍ဆိုအပ်ကုန်၏။ အကြင်ဘုန်းနည်းသောသူတို့သည်။ သူတပါးတို့
 ညှင်းပန်းပျံ့ဝံ့ကဲခြင်းအစရှိသည်တို့၌။ ဆင်းရဲသောအခြင်းအရာရှိ၏။ ထို
 သူတို့ကို။ လူသင်း။ ရဲဟူ၍ဆိုကုန်၏။ ဤသို့တည်စပ်ဌမကပင်း။ မင်းမိုး။
 ပုဏ္ဏား။ ရှေးသူဌေးသူကြွယ်ပျို။ သူသင်းရဲမိုးဟူ၍အမျိုးလေးပါးတို့သည်
 ထင်ရှားပြစ်ကုန်၏။ ထိုသို့သောအခါ။ နယ်မြေပြုစွာ။ နိဂုဏ်း။ ဇနပုဂ္ဂံ။ ပြည်
 တိုင်းကားကို။ မနုမည်သောမဟာသမတမင်းကြီးက။ ပိုင်းခြားဖွတ်ကြလေ

ယထာသိနံ၊ အဋ္ဌိအရံဈာ၊ ထသော၊ သရာဇိနံ၊ မင်းနှင့် တကွသောလောက
သဗ္ဗာနရက္ခိနံ၊ လူတို့ကိုစောင့်ရှောက်သောသူတို့တွင်၊ အာဒိဘူတံ၊ အစပြု၍
ဖြစ်သော၊ မဟာမိနံ၊ ကြီးသောလူထွရှိသော၊ အယံဘူတံ၊ ဤမဟာသမာ
မင်းကို၊ မဇ္ဇတိ၊ မဇ္ဇဟူ၍၊ ကထိယန္တိ၊ ဆိုအပ်ကုံ၏၊ အဓိဗ္ဗာယ်ကား၊

[Twenty-three lines of Pali above, explained as follows:]

The lineal descendant of the sun, who habitually performs works of the purest benevolence, who is the possessor of power, glory and authority, King Maha Thamada; who is to men as their eyes, and by his qualities enlightens all as a second sun—the rules he lays down none dare infringe. Amongst all rulers, the first is called Menoo. In this world of men the wonderful Para-loung was the first. At that time some men were thieves, some liars, some revilers, some punishers. Unseemly practices had become common. Men who were full of good sentiments and wisdom, that they might be rid of these practices, made small huts of leaves and branches in the jungle, and lived there, supporting themselves by begging in towns and villages, which were under a king.

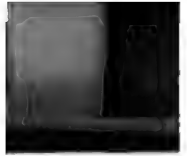
Men who so put away evil practices, were called Bymanah, or Bramins.

Men who had established a house, and by agriculture and commerce acquired much property, were called Thutay-Thook'hue, (the wealthy class.)

Men whose fortune was bad, who suffered oppression from others and lived in a state of unhappiness, were called the poor class, or Thast-senyea. So at the first establishment of this world, the classes of Chiefs, of Bramins, of the Wealthy and the Poor, became known.

At this time Maha Thamada, the great King, called Menoo, ordered the districts, cities, villages and towns to be marked, and they were so. The people were dissatisfied, and disputes arose: when a

ဆိုတော်မူ၍၊မှတ်ကြလေ၏။မပြေအခြင်းများကြရာတွင်၊မြဲယွာပြည်မှစတော
၍ဖြစ်လာသော၊ အသက်ခုနစ်နှစ်ခန့်နှားကျောင်းသူငယ်သည် သူငယ်ပေါ်
မှစ၍၊အနုပုဂံရွာ၌လူကြီးလူငယ်ယောက်ျားမိမိတို့၏မိတ်နှစ်လုံးကို၊ ပြေပျံ
အောင်ပြောဆိုနိုင်ပေ၏။ ထိုတွင်အခြင်းများသောသူတို့ရောက်၍ပိုင်းခြားစီ
ရင်ရင်းတရား။ ၁၂ ရပ်ဟူသည်ကား။

- ၁ မြေ၏အပိုင်းအခြားကိုဆိုသောတရားတပါး။
- ၂ မြေ၏အပိုင်းအခြားကိုဖျက်ဆီးရာစီရင်သောတရားတပါး။
- ၃ တဦးဥစ္စာကိုတဦးမှီးယူရာစီရင်သောတရားတပါး။
- ၄ အပိုင်အနိုင်တဦးဥစ္စာတဦးလုယူရာစီရင်သောတရားတပါး။
- ၅ ဥစ္စာရှင်မှန်လျက်နတ်ချင်းလုယူရာသိကြားစီရင်သည့်အတိုင်းစီရင်
သောတရားတပါး။
- ၆ ရှင်ခင်ဒိတ်ဖားစကားတရားတပါး။
- ၇ ရှင်ကြွက်ရှင်တို့စကားတရားတပါး။
- ၈ မယားလုတပါး။
- ၉ တရားဝင်မဝင်အကြီး ကိုအငယ်ရှိသေရာသောတရားတပါး။
- ၁၀ သက်မဲ့စပါးကိုလေသီးဆိုသော တရားတပါး။
- ၁၁ ငွေကိုတဖို့သိုသောတရားတပါး။
- ၁၂ သက်သေတို့ကိုခြားနား၍စစ်ရာသောတရားတပါး။

၁ မြေ၏အပိုင်းအခြားတရား။

ဤသည်လျှင် ၁၂ တရားတည်း။ ထိုတဆယ်နှစ်ပါးသောတရားတို့တွင်၊
မြေ၏အပိုင်းအခြားကိုဆိုသောတရားမှာ၊မိုလ်ပါအပေါင်းတို့တဦးနှင့်တဦး
လူကြသည်ကို၊ အခြင်းများကြသည်ဖြစ်၍၊ သင်တို့အရှင် ငါတို့အရှင်မင်း၊
ရှိက်နှက်ဆဲရေး၍၊ ဆုမွန်စီရင်သည်ကိုမပြီး၊ ယခုငယ်ရောက်ကြသည့် အ
ခြင်းများကြသည်စကားပကြစေ။ တတ်နိုင်သမျှလူစု ရွာစုကို အသီးအသီး
မှတ်ကြလေ။ ထိုဆိုနှစ်လိုဝ်သာရှိ၍သွားကြလေ၏။ နောက်အခြင်းများ၍
လာပြန်ကြ၏။ သူမှတ်ဦးငါမှတ်ဦး၊ ပြောပကြသည်။ တယောက်မှတ်ဦးကို၊
တယောက်မသိဖြစ်ကြရကား။ မစီရင်သာသေး၊ အပြစ်မှာလည်းပကြစေဦး။
ယနေ့မှစ၍၊ တကိုပီတွင်တယောက်ကိုအကြီးမြှောက်ကြ၊ ထိုအကြီးဖြစ်သူတို့
ဆိုရာပြီးမည်ဝန်ခံကြ။ ထိုအကြီးချင်းထိုင်ပင်ပြီးလျှင်၊ တဦးနှင့်တဦးကြော
မိုင်းရာကိုသိစေကြ၍မှတ်သားရမည်။ မှတ်သားရမည်အကြောင်းမှာ၊ စေတီ၊
နတ်အိမ်၊ ရေတွင်း၊ ရေကံ၊ ရေဆိုင်၊ ကူးကျောင်း၊ တရောင်းအထိကရရှိ

Cowherd of about seven years of age, who had died in Bymah country, and been born (in this world,) commencing with his little companions could speak to the satisfaction of men and women, old and young, in his village. At this time, people having disputes, came to him, and his first twelve decisions were as follows :

1st. Of the boundaries of land

2d. Of the destruction of boundaries.

3d. Of theft.

4th. One taking by force the property of another.

5th. The owner of the property being clear, as the king of the Nat country decided when the Nats forcibly took possession of each other's property.

6th. The case of the squirrel, the kingdik, and the frog.

7th. The case between the owners of the squirrel and the rat.

8th. Of the disputed wife.

9th. Being of legal age, and the respect due by the young to the old.

10th. Borrowed grain only to be repaid fourfold.

11th. Borrowed silver only double.

12th. The case in which a decision was given by examining the witnesses apart.

1st. Of the boundaries of the land.

With reference to the boundaries of land, he said, " You have taken (land) from one another, and quarrels ensued. The superior chief has beaten, abused, and admonished you. You were not satisfied, and now you have come to me. Let quarrels close, and let companies of men mark off, and villages definitely mark off what they can manage." On this they returned pleased and satisfied; but quarreled and came again, disputing who had marked the land. (The Cowherd) replied : I will not decide this time in this case. One did not know that the other had put his mark first. There shall be no punishment. From this day, having raised one in every ten as a head, make an engagement to abide by their decisions; and when these heads have consulted together and made known to each where his boundaries are, ye shall mark them by tsadies, nat houses, wells, tanks, lakes, caves, rivers, zayats, remarkable large trees,

သောသစ်ပင်ကြီး၊ ကျောက်တိုင်း၊ အုပ်စု၊ ကျောက်စု၊ နွားခေါင်းလှိုင်း၊ ဖွဲ့ပြာ၊
မီးသွေး၊ သလဲ၊ တိုးခြမ်း၊ ချောင်းမြောင်း၊ ကုန်းရိုး၊ သစ်တိုင်း၊ ဝါးရုံ၊ ခရီးလမ်း၊
တောင်း၊ ဤ၂၇၅၄၃ကိုမှတ်သားမိက်ကြလေဆို၏။ သို့ဆိုရာတွင်သဘောတူ
ဝမ်းမြောက်ကြ၏။ လူပျိုကြွေးကြော်ကုန်၏။ တောစောင့်နတ်၊ ရေစောင့်နတ်မှ
စ၍၊ ရုက္ခမျိုး၊ ဘုဇ္ဈဒိုးနတ်တို့သည်ကောင်းကြီးကြော်ညာကုန်၏။ ဤမိရင်ရင်း
တပါး။

၂ မြေအပိုင်းအခြားကိုဖျက်ဆီးရာမိရင်သောတရား။

တည်ထောင်မှတ်ပြီးလျှင် မည်မည်၊ လူရက်ဖျက်ဆီး ကြသည်ကို နွား
ကျောင်းသားထံအစီရင်ခံကြသည်တွင်၊ ယခုမှတ်သားကြသည် နယ်တွင်
မြို့ကျုံးသစ်တပ်လုပ်၍၊ ရာပြု၊ ထောင်ပြု၊ သောင်းပြု၊ သိန်းပြု၊ သန်းပြုမှတ်
သား၍၊ ဤကားမြို့ကွပ်၊ ဤကားဘူကြီး၊ ဤကားအမတ်ကလန်သန်ပြင်၊ ဤ
ကားပြည်ရိုး၊ ဤကားမြေတိုင်။ စာရုံစာမာ၊ ဥက္ကောင်းသမုတ်၍တည်ထား
ကြစေ၊ ယခုလူရက်သ ဥဘူပစေ၊ ဤမှတပါးနယ်တွင်းမှာအသီးအသီးလုပ်
စုပိုင်စုကိုလည်းကောင်း၊ သင်း၊ သစ်ပင်း၊ ရေကံ၊ ဝါးပင်း၊ မြေစု၊ ကျောက်စု၊ တတ်
အားသမျှ မှတ်လုပ်ကြစေ။ ငါ့သို့မှတ်သားရာတမြို့နှင့် တမြို့၊ တရွာနှင့်တ
ရွာ၊ လယ်မြေကိုဖျက်ဆီးသော်၊ အတွင်းမှာလူယူသော်ဆိုခဲ့ပြီးသောအကြီး
တို့မိရင်ရမည်မှာ၊ အပိုင်းအခြားကိုသိလျက်၊ ဖျက်ဆီးသော်၊ ထိုအရာတွင်
ဖျက်ဆီးသူ၏လည်တင်းတိုင်းအောင် မြေမြှုပ်၍ ခုနှစ်ရပ်၊ လွဲတား၊ ရွာ
ပြည်မှနှင့်ထုတ်၊ ရွာအကျပ်တရာလျှော်စေးဆင်ချေး၊ မြင်းချေးကျုံးစေးခွန်း
စဏ္ဍားသို့ရောက်စေ။ ဤအပြစ်များကိုသင့်ရာထင်မြင်၍မိရင်ရမည်၊ တမြို့တ၊
ရွာတွင်းတွင်၊ ရောင်းဝယ်ရာမှတ်သည်၊ မြေတိုင်ချပေးရာ မှတ်သားသည်
လုပ်ငန်းကိုမှတ်သည်။ ဆိုခဲ့ပြီးသည်မှိုမိတ်အမှတ်သညာကိုတစုံတခုရလို၍၊
သိလျက်ဖျက်ဆီးသော်၊ မင်းဝါထိပေးစေ၊ ငွေအကျပ်ပဝလျော်စေ။ သင်းရိုး
ကိုဖျက်ဆီးလျှင်၊ အစားတည်းစေ။ နွားမတခုလျှော်စေးမရတတ်လျှင်ငွေငါး
ကျပ်အပြစ်တပ်၊ ဆိုခဲ့ပြီးသမျှကိုမသိ၍ဖျက်ဆီးလျှင်၊ အစားတည်းစေ၊ မင်း
ဝါထိလျှော်ငြိမ်လွတ်စေ၊ ဟိုတွင်ကျောက်တိုင်း၊ သစ်တိုင်း၊ နတ်ကွမ်း၊ ရေတွင်း၊
ရေကံ၊ ချောင်းမြောင်း၊ ကုန်းကူးဝေဟီ၊ လမ်းခရီး၊ နွားခေါင်း၊ ဖွဲ့ပြာများကို၊
ခြားမှန်းမသိ၍ဖျက်ဆီးမိသည်ဆိုသော်လည်း၊ ထင်ရှားသည်အမှုဖြစ်သည်။
အပြစ်ရင်းအတိုင်းတင်၊ ၎င်းမြို့ရွာတွင် မမှတ်မသားမိကြ၍ နှစ်ဦးလူကြ
လျှင်၊ တောသွားမုတ်ဆိုးမြွေဖမ်း၊ သစ်မြစ်တူးသောသူ၊ ဝါးခုတ်၊ သစ်ခုတ်၊
မြက်ရိတ်၊ မြေခိုး၊ မြေမြှုပ်၊ မြေဝါးတစုံတခုရှိရာယူသောသူမီးသွေးဖုတ်၊ လျှော်

stone pillars, heaps of bricks or stones, heads of cattle, bones of men, chaff, ashes, charcoal, sand, broken chatties, streams, channels, ridges of rising ground, wooden posts, clumps of bamboos, roads and hills. Let these twenty-seven things be used for land marks. On this, all being agreed and satisfied, shouted applause, and the Nats of the forest, the waters, the trees and the earth gave publicity to it. This was the first decision.

2d. Of the destruction of boundaries.

After they had made and set up these marks they were not quiet, but destroyed them. One representing this to the Cowherd, (he said.) Now in the districts which are marked, having made (cities) walls, ditches or stockades, divide (the people) into hundreds, thousands, ten thousands, hundred thousands, millions; and let this (man) be a Myo-koop, this a Thoo-khee, this an Amat, a Kallan, a Thanpan, a Pye-tso, a Myu-tyne, a Tsa-kye or Tsama. Let them be placed over the people, and let the present strife cease. This is one thing. In the districts, let each, as far as he can, in his own portion of the land, make or set dykes, trees, bamboos, mounds of earth or stone: and after this, if one city or village shall destroy the boundaries of another, or the inhabitants of the same district, city, or village shall wrest them from each other, let the above heads decide thus. If the boundaries are destroyed wittingly, let the offender be buried to the neck in the earth, at the place where the offence was committed: and let him be kept there seven days or half a month; or banished without the bounds of the village; or let him pay one hundred tickals of gold; or eleven stables, or sweep out sheds; or let him be degraded to the dwoon-tsanda class. Having considered the most appropriate of these punishments, they shall decide.

Within the territories of one city or village, these are the marks to be made on sale or purchase (of land). When it has been measured and allotted by the land measurer, or by the first occupier, if any one, with the view of gain, shall knowingly destroy any of the above marks, let him suffer criminal punishment, and pay the party wronged thirty tickals of silver.

If a dyke only have been destroyed, let him replace it, and forfeit one cow. If he be not possessed even of one cow, let him pay five tickals of silver.

If any one unwittingly destroy any of the above, let him replace it, but let him be free from compensation and criminal punishment. Amongst these (marks,) stone pillars, wooden posts, nat houses, hills, tanks, rivers, channels, high ground, caves, tsadies, roads, heads of cattle, chaff and ashes, are notoriously apparent things: and if any

ထေဆုပ်၊ လွေးထေးပွဲရက်ယူ၊ ငှားမွေး၍အစည်ထိန်းသိမ်းသောသူ၊ ရသေ့
ရဟန်း၊ အသက်ကြီး၍အစဉ်မှတ်မိသောသူအရပ်လေးရှက်နှာကလာသော
သူ၊ ရွာနေသောသူ၊ ဤသို့ယောက်သောသူဆိုသည်၊ တောငှာခိုမိတ်ကြီးမည်
၏၊ ထိုသူဆိုခဲ့ပြီးသည့်နိမိတ်ကြီး ၁ နေ့ရပ်စုံမှ၊ မဆိုသာစစ်၍စီရင်ရမည်၊ မှန်း
ထားစီရင်သည်လည်းတပါး၊

၃။ ၊ တဦးဥဇ္ဈာကိုတဦးမိုးယူရာစီရင်သောတရား၊

သူတယောက်ကောက်ထွင်းကိုသူတယောက်မိုးယူသည်၊ မိုးသူကိုခေါ်၍
မေးစစ်သော်၊ မိုးယူမိပေသည်၊ မှန်ပေသည်ဆိုသည်၊ ညညှိမိုးသလား၊ နေ့မိုး
သလားမေးသော်၊ ညညှိမိုးသည်ဆိုလျှင် တထွင်းကိုငါးထွင်းပေး၍ပြေစေ၊
သက်ရှိသက်ခွဲကိုနောင်မိုးလျှင်အတက်ကြီးစွာဖြစ်ရမည်၊ စီရင်ခြင်းလည်း
တပါး၊

၄ ၊ အပိုင်လန့်တဦးဥဇ္ဈာကိုတဦးလူယူရာစီရင်သောတရား၊

အကြင်သူတယောက်သည် သူတယောက်ဆောင်သောစပါးကိုလူသည်၊
ညညှိအခါနေ့အခါကိုစစ်လျှင်နေ့အခါကိုအစစ်ရသည်၊ နှစ်ဆတက်ပေးစေ၊
နောင်သက်ရှိသက်ခွဲကိုလူယူလျှင်အတက်ကြီးစွာဖြစ်စေရမည်၊ စီရင်သည်
လည်းတပါး၊

၅ ၊ ဥဇ္ဈာရှင်မှန် လျှက်နုတ်ချင်း လူယူရာသိကြား စီရင်သည် အထိုင်းစီ
ရင်သောတရား၊

အကြင်သူတယောက်သည် မိုဏ်းမြေလယ်မှာ ပိုင်သည်၊ သူတယောက်
အသိအမြင်လုပ်၍ မှီခိုသည်ဆို ကြသည် စကားကိုစစ်လျှင်၊ ချင့်မတားဆယ်
နှစ်လုပ်သည်ကိုအစစ်ရသည်၊ ရှေးရင်းထိုက်ပင်စောင့်နုတ်ရှိသည်၊ ထိုရင်း
ထိုက်ပင်တွင်၊ ညောင်ပင်ယောက်သည်၊ ယောက်လျှင်ယောက်ချင်းနုတ်တ
ပါးညောင်ပင်ကိုစောင့်ပြန်သည်၊ ရှည်သဖြင့်ညောင်ပင်စုံလွှမ်း၍ ရင်းထိုက်
ပင်သေသည်၊ နတ်နှစ်ဦးနေကြသည်တွင်ရင်းထိုက်ပင်စောင့်နုတ်က၊ ငမိတ်
မှာန်ရင်းဖြစ်သည်၊ သင်ထွက်၊ ညောင်ပင်စောင့်နုတ်ကိုနှင်သည်၊ သင့်သစ်ပင်

one say he destroyed them, not knowing them to be land marks, he shall be punished as originally laid down. If within the district of the same town two shall contend whose boundaries had not been marked, hunters of the forest, snake catchers, root diggers, bamboo cutters, wood cutters, grass cutters, collectors of red, white and yellow earth, or some particular substance; charcoal burners, bark peelers, dammer gatherers, bee hunters, yathays, rahans, old men who know the transactions of the place, travellers, dwellers in the villages—these sixteen classes of people are called the bounds of the country. It is not said that all these sixteen shall be present, but that the heads shall enquire of some of them and decide. This is one rule to be laid down.

3d. Of Theft.

A man having stolen a sheaf of paddy belonging to another, was brought before the Cowherd. He admitted the theft, and being asked whether it was committed in the day or the night, it proved to have been in the night. He ordered for the one sheaf five to be given in restitution, and the matter was settled; and that if, after this, the offender should steal any property, animate or inanimate, the amount restored should be very large. This is one decision.

4th. On taking forcibly the Property of another.

A man forcibly took away the paddy that another was carrying; and on enquiry as to whether the offence was committed in the day or in the night, it turned out that it was in the day time. He was ordered to restore the paddy, and, if he stole any thing after this, that his punishment should be much heavier.

5th. The owner of the property being clear, as the king of the Nat country decided when the Nats forcibly took possession of each other's property.

One man owned a piece of land, and another, to the knowledge of many people, cultivated it. On inquiring into the case, it was found he had worked it for ten years without any interruption from the owner. In former times there was a yendike tree, which had a guardian Nat. On this yendike tree a popul tree sprang up, and immediately a Nat came and took possession of it. In time it increased and enclosed the yendike tree which died, and its Nat or-

သေပ်ပင်ပိတ်မှာနိသာမြဲသည်။ သင်ကွက်လေး၊ ညောင်စောင့်နတ်ကနွင်သည်။
သိကြားမင်းထံအစီရင်ခံကြသော်၊ ပဌမကနွတ်၍လည်းမဖြစ်၊ မစောင့်ရဘူး
လည်းမရှင်း၊ ညောင်ပင်ခုံးလွှဲခံ၍ စည်ကြီးသည်သင်လည်းညောင်ပင်ကိုမ
စွဲ၊ ညောင်စောင့်နတ်သာစွဲသည်။ သင့်ပိတ်မှန်းအယင်ပျောက်ချေပြီ။ လူစု
နှင်သော်မနှင်သာချေ၊ ညောင်စောင့်နတ်ပိတ်မှာနိ ညောင်ပင်ဖြစ်ချေသည်။
ရင်းထိုက်စောင့်နတ်ထွက်ပေးသိကြားမင်းစီရင်သကဲ့သို့စီရင်သည်တပါး။

၆ ၊ ရှင့်ခင်ဒိတ်ဓားတရား။

ခင်ဒိတ်မည်သည်မှာ၊ တောင်လဲရာမြက်ပြတ်သောအစည်ရှည်လျားစွာ
ကား၊ ဈား၊ ဇံ၊ မြည်သည်တောင်ထိပ်ထက်၊ သောက်သောသစ်ပင်၌၊ ရှင့်တရ
သည်။ ၎င်းအသံသာသည်မှာ ရာတွင်၊ သစ်ကိုင်းကျိုး၍၊ အောက်ခံသော
ဓားပေါ်သို့ကျ၍၊ နိဂိုးကျိုးလေသည်။ ဓားရှင့်ခင်ဒိတ်သည်၊ သုခမိန့်ရှေ့အစစ်
ခံကြသည်။ ခင်ဒိတ်လည်း၊ အာသာမြည်မြဲတွင်မမြည်၊ ဆန်းသောမြည်ခြင်း
ဖြစ်လေသည်။ ရှင့်လည်း၊ သုဘာသာမြည်ရာ၊ မနာမခံသွားရမည်ကိုမသွား၊
နာခံချေသည်။ သစ်ကိုင်းခိုင်ချာနား၍နားရာမြည်လျက်၊ သစ်ကိုင်းသေကို
ကိုက်၍နာချေသည်။ ထိုသစ်ကိုင်းသေကိုလည်းရှင့်ကိုက်၍ ကျိုးချေသည်။
ဓားအပေါ်သို့ကျ၍ဓားကုံးရိုးကျိုးချေသည်။ ရှင့်ကားလက်သည်မည်ရာ
သည်၊ သုံးဆယ်၊ ခင်ဒိတ်ငှက်ကားနှုတ်ဖြစ်ဖြစ်ချေသည်။ ဆွဲလျှော်စေ၊ စီ
ရင်သည်တပါး။ ၊ ၎င်းတွင်ခင်ဒိတ်ရှင့်ဓားဆိုသည်၊ ထိမိန့်နိမိတ်၊
တောစောင့်၊ တောင်စောင့်၊ ရုက္ခပိုးသုံးယောက်ကိုယ်ထင်မြဲ၍ပညာကိုစစ်
သည်။ ရှေးထုံးနှင့်ညီသည်၊ ဇာဇင်းလူတို့ကို ဖြစ်လျှင် လက်သည်းငွေအကျပ်
သုံးဆယ်၊ တိုက်တွန်းနှုတ်ဆို သူငွေအဆယ်ငါးကျပ်၊ စီရင်သည်အမှန်ဖြစ်
သည်။ နတ်တို့ကောင်းကျိုးကျော်ညာသည်။

dered the Nat of the popul tree to leave, as the habitation was originally his. The Nat of the popul replied: "Your habitation is gone; mine only is left. Do you leave." So they went for a settlement of the case to the king* of the Nat country, (who addressed the Nat of the yendike thus :) You did not first pull up the popul tree and throw it away; nor did you tell the Nat that he should not watch it. The popul has increased and swallowed up the yendike; and, my friend, you did not watch the popul tree, but the other Nat did; your habitation is gone; you have no right now to turn him out. Now the popul tree is the habitation of the presiding Nat of that tree. Let the Nat of the yendike tree leave. Thus the king* of the Nats decided. He (the Cowherd) decided the case.

14. *The case of the Squirrel, the Kingdik bird, and the Frog.*

A kingdik (a bird so named) called "by the falling of the hill, when the grass is broken, in the course of time there will be disputes." A squirrel on the branch of a tree at the top of the hill, was listening to the pleasant sound of his voice; the branch broke and he fell on a frog which was below, and broke his back. The frog, the squirrel and the kingdik were examined before the wise man, who decided; the kingdik did not call his natural notes, but something quite unusual; and the squirrel, who should go about his own business and not listen to the kingdik, calling out without any reference to him, did not mind his business but listen; if he will listen, let him do so on a strong branch. But he held a dead branch in his teeth and listened; and this dead branch by his biting was broken, and he fell on the frog and broke his back. The squirrel may be called the assaulter; let him pay thirty tickals: And the kingdik the abuser (or exciter;) let him pay one half the above sum. Thus he (the Cowherd) decided. In this case the kingdik, squirrel and frog were not brutes, but Nats of the forest, the hill, and the tree, who tried his wisdom. This was according to former custom. If the same had occurred amongst men, the assaulter would have to pay thirty tickals of silver, the exciter by words fifteen. The decision was a proper one, and the Nats applauded and gave publicity to it.

* *ᑭᓂᐱᓄᓇ*: king of Woot-tha-wodie, the highest of the
Nat countries, is more properly "*the king.*"

သေပ်ပင်ပိတ်မှာနိသာရှိသည့်၊ သင်ထွက်လေ၊ ညောင်စောင့်နတ်ကနှင်သည့်၊
သိကြားမင်းထံအစီရင်ခံကြသော်၊ ပဌမကနှုတ်၍လည်းမပြစ်၊ မစောင့်ရဘူး
လည်းမနှင်၊ ညောင်ပင်ဖုံးလွှမ်း၍ စည်ကြီးသည်သင်လည်းညောင်ပင် ကိုမ
စွဲ၊ ညောင်စောင့်နတ်သာစွဲသည်၊ သင့်ပိတ်မှာနိအယင်ဖျောက်ချေပြီး၊ ယခုမှ
နှင်သော်မနှင်သာချေ၊ ညောင်စောင့်နတ်ပိတ်မှာနိ ညောင်ပင်ဖြစ်ချေသည်။
ရင်းတိုက်စောင့်နတ်ထွက်ပေးသိကြားမင်းစီရင်သကဲ့သို့စီရင်သည် တပါး၊

၆ ၊ ဂှင်ခင်ဒိတ်ဖားတရား၊

ခင်ဒိတ်မည်သည်မှာ၊ တောင်လဲရာမြက်ပြတ်သောအစည်ရှည်လျှားစ
ကားများ၏၊ မြည်သည်တောင်ထိပ်ထက်၊ ယောက်သော သစ်ပင်၌၊ ဂှင်တခု
သည်၊ ၎င်းအသံသာသည်နာ ရာတွင်၊ သစ်ကိုင်းကျိုး ၍၊ အောက်သို့သော
ဖားပေါ်သို့ကျ၍၊ နံရိုးကျိုးလေသည်၊ ဖားဂှင်ခင်ဒိတ်သည်၊ သုခမိန့်၌အစစ်
ခံကြသည်၊ ခင်ဒိတ်လည်း ဘာသာမြည်မြဲတွင်မမြည်၊ ဆန်းသောမြည်မြင်း
ဖြစ်လေသည်၊ ဂှင်လည်းသုဘာသာမြည်ရာ၊ မနာမခံသွားရမည်ကိုမသွား၊
နာခံချေသည်၊ သစ်ကိုင်းခိုင်ချာနား ၍နားရာမြည်လျက်၊ သစ်ကိုင်းသေကို
ကိုက်၍နာချေသည်၊ ထိုသစ်ကိုင်းသေကိုလည်းဂှင်ကိုက် ၍ ကျိုးချေသည်၊
ဖားအပေါ်သို့ကျ၍ဖားကုံးရိုးကျိုးချေသည်၊ ဂှင် ကားလက် သည်မည်ရာ
သည်၊ သုံးဆယ်၊ ခင်ဒိတ်ငှက်ကားနှုတ်ပြစ်ဖြစ်ချေသည်၊ ဆွဲလျှော်စေ၊ စီ
ရင်သည်တပါး။ ၊ ၎င်းတွင်ခင်ဒိတ်ဂှင်ဖားတို့သည်၊ တိမိန္ဒြာနိမထုတ်၊
တောစောင့်၊ တောင်စောင့်၊ ဂူကွဲ၊ သုံးယောက်ကိုယ်ထင်ပြု ၍ပညာကိုစစ်
သည်၊ ရှေးထုံးနှင့်ညီသည် ဇာထိုင်းလူတို့ကို ဖြစ်လျှင် လက်သည်းငွေအကျပ်
သုံးဆယ်၊ တိုက်တွန်းနှုတ်ဆို သူငွေတဆယ်ငါးကျပ်၊ စီရင်သည် အမှန်ဖြစ်
သည်၊ နတ်တို့ကောင်းကြီးကျော်ညာသည်၊

dered the Nat of the pepul tree to leave, as the habitation was originally his. The Nat of the pepul replied: "Your habitation is gone; mine only is left. Do you leave." So they went for a settlement of the case to the king* of the Nat country, (who addressed the Nat of the yendike thus:) You did not first pull up the pepul tree and throw it away; nor did you tell the Nat that he should not watch it. The pepul has increased and swallowed up the yendike; and, my friend, you did not watch the pepul tree, but the other Nat did; your habitation is gone; you have no right now to turn him out. Now the pepul tree is the habitation of the presiding Nat of that tree. Let the Nat of the yendike tree leave. Thus the king* of the Nats decided. He (the Cowherd) decided the case.

Gak The case of the Squirrel, the Kingdik bird, and the Frog.

A kingdik (a bird so named) called "by the falling of the hill, when the grass is broken, in the course of time there will be disputes." A squirrel on the branch of a tree at the top of the hill, was listening to the pleasant sound of his voice; the branch broke and he fell on a frog which was below, and broke his back. The frog, the squirrel and the kingdik were examined before the wise man, who decided; the kingdik did not call his natural notes, but something quite unusual; and the squirrel, who should go about his own business and not listen to the kingdik, calling out without any reference to him, did not mind his business but listen; if he will listen, let him do so on a strong branch. But he held a dead branch in his teeth and listened; and this dead branch by his biting was broken, and he fell on the frog and broke his back. The squirrel may be called the assaulter; let him pay thirty tickals: And the kingdik the abuser (or exciter;) let him pay one half the above sum. Thus he (the Cowherd) decided. In this case the kingdik, squirrel and frog were not brutes, but Nats of the forest, the hill, and the tree, who tried his wisdom. This was according to former custom. If the same had occurred amongst men, the assaulter would have to pay thirty tickals of silver, the exciter by words fifteen. The decision was a proper one, and the Nats applauded and gave publicity to it.

* The king of the Nats, king of Woot-tha-wodie, the highest of the Nat countries, is more properly "the king."

၇ ရှင်ကြွက်ရှင်တို့ကဇာနည်

ကြွက်မွေးသူတယောက်၊ ရှင်မွေးသူတယောက်သည်၊ ကြွက်ကိုမွေးသူ
 အစီရင်ခံသည်မှာ၊ နှင်းမွေးသောရှင်ကိုက်၍၊ ငါမွေးသောကြွက်မဝင်တွင်
 သန္ဓေဆုံးဖျက်ရသည်။ နှစ်ယောက်ကိုစပ်သော်ရှင်သခင်ကတိမိအောင် ချင်း
 ဖြစ်သည်။ ငါမတိုက်တွန်းဆိုသည်အတိုင်းမှန်သည်၊ တိမိအောင်ချင်းဖြစ်သည်။
 အပြစ်မယူသာဆိုသည်ကလေး၊ နတ်တို့ကောင်းကြီးမပေးနေရာတွင်အဘယ်
 ကာလကိုကိုက်မိသနည်း။ အဘယ်သောမှာဖြစ်သနည်းမေးသည်ကို၊ ညညှိ
 အခါသစ်ကိုင်းလျှောက် နှုတ်ဖြစ်သည်။ အညီဆိုကြသည်တွင်မှ၊ ကာလ
 သည်ညညှိ ဖြစ်သည်။ ဒေသမှာသစ်ကိုင်းဖြစ်သည်။ သစ်ကိုင်းမှာရှင်ဒေသ
 ဖြစ်သည်။ ထိုသို့မှန်သော်လည်း၊ ကြွက်မှာညညှိအခါမှကျက်စားဝန်သည်။
 ရှင်မှာနေ့ညညှိမရွေးကျက်စားရသည်။ ညညှိနှစ်ကြိမ်လျှင် ကြွက်ကာလ၊
 သစ်ကိုင်းဒေသသည်၊ ကြွက်ဒေသ၊ ညညှိပင်ဖြစ်ချေသည်။ ရှင်သခင်က၊
 ကြွက်သခင်ကိုးသန္ဓေသုံးစုံအဖိုး၊ တစ်လျှင်ငွေတစ်ရွေးစီပေးစေ၊ စီရင်သည်
 တွင်မှနတ်တို့ကောင်းကြီးကျော်ညာသည်။ ဤလည်းတပါး။

ထိုကြောင့်၊ ကာလံ။ ဒေသံ၊ အပ္ပံ၊ ခနံဟူ၍၊ လေးပါးအပြားရှိ၏ထု၊ သု
 ခမိနိဖြစ်သောသူယေဆိုခြင်းတည်း။ ကာလံ၊ ကာလအားဖြင့်၊ အဋ္ဌ
 ဝါ၊ ရှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ဒေသံ၊ ဒေသအားဖြင့်၊ ဣဒဿ ၁၂ ပါးအပြားရှိ၏။
 အပ္ပံ၊ အဖိုးအားဖြင့်၊ စတုပိဒံ၊ လေးပါးအပြားရှိ၏၊ ခနံ၊ ဥစ္စာအားဖြင့်၊ စတု
 ပိဒံ၊ လေးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်ကာလရှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ ညညှိ
 ကာလတပါး၊ စစ်မက်ဖြစ်သောကာလတပါး၊ ဇာတိသောကာလတပါး၊
 ရောဂါကြီးသင့်သောကာလတပါး၊ တဦးကိုတဦးအဖိုးရစေတတ်သော
 ကာလတပါး၊ နေ့ကာလတပါး၊ ငြိမ်းချမ်းသာယာသောကာလတပါး၊ မြို့ရွာ
 တည်စကာလတပါး၊ ဤသည်လျှင်ကာလအပြားရှစ်ပါးဖြစ်သတည်း။

၎င်းကဲ့သို့အမှီနည်းတူမှာ၊ ဗြဟ္မာတပျိုက်ကာလတပါး၊ နှစ်စည်ကာလတ
 ပါး၊ နက္ခတ်ကာလတပါး၊ မြို့ဖျက်ဆဲကာလတပါး၊ ဤကဲ့သို့ထောက်၍မှတ်
 ယူကြလေ။

7th The case between the Owner of the Squirrel and the Rat.

One person bred rats and another squirrels. The owner of the rats represented that a squirrel had beaten one of his rats and caused him to lose a litter of young ones of which she was pregnant. On enquiring of the owners of both, the owner of the squirrel said : It was a matter between the brutes ; that he had not set on the squirrel. This was proved ; and it was decided that it was a matter between the brutes and no (fault) compensation could be given. The Nats gave no applause. On enquiring into the time and place of the occurrence, the owners both agreed that it was in the night, and on the branch of a tree. The time, was night—the place, the branch of a tree. The branch is the squirrel's place ; but though this is true, the night is the only time a rat will venture to seek his food ; the squirrel makes no distinction as to day or night, in feeding. If we judge by the time, night is the rat's time ; if by the branch, it is also the rat's place, as it was in the night time. Let the owner of the squirrel pay the price of three litters, reckoned at one eue of silver each. When this decision was given the Nats applauded, and proclaimed it. This is also one decision.

On this the wise man said : There are these four matters—time, place, price, and the thing—to be considered.

As regards time, there are eight divisions ; of place, there are twelve ; of price, four ; and of things, four. Of the eight divisions of time, there is 1st, the night ; 2d, the time of war ; 3d, of famine ; 4th, of pestilence ; 5th, when the power of the king is small, and one kills another ; 6th, the day time ; 7th, the time of prosperity and happiness ; 8th, the time of founding a town or village. These are the eight divisions of time ; and, as being of the same nature, any sudden emergency, festivals, or other annually recurring periods, the feast of the stars, (T'saung-moung-poe, formerly so called,) the time a town is on the point of and certainly will be destroyed ; let all such times as these be noted.

Of the twelve divisions of place—1st, a kingdom ; 2d, a country ; 3d, a city ; 4th, a district ; 5th, a village ; 6th, a hamlet ; 7th, a still smaller village ; these 7—and 8th, the bazar or market ; 9th, a dramatic assembly ; 10th, the landing place for boats ; 11th, a ferry ; 12th, a hut, or temporary residence—these are the twelve divisions of place.

ဒေသအပြား၁၂ ပါးဟူသည်ကား၊ နိုင်ငံတပါး၊ ပြည်တပါး၊ မြို့တပါး၊
တိုင်းတပါး၊ ရွာတပါး၊ အနုပုလ်တပါး၊ နိဂုဏ်တပါး၊ ထိုစုနှစ်ပါးနှင့်ချေးတ
ပါး၊ သဘင်တပါး၊ ရေဆိပ်တပါး၊ ကူးဆိပ်တပါး၊ တဦးတပါး၊ ဤသည်လျှင်
ဒေသအပြား၁၂ ပါးတည်း။

အမှီနည်းတူမှားကင်းတပါး၊ တံခါးတပါး၊ ဂွေတပါး၊ တောတပါး၊ ဆိပ်
ငြိမ်ရာတပါး၊ မှတ်ယူကြလေ။

အဖိုးလေးပါးဟူသည်ကား၊ သက်ရှိဆင်မြင်းလည်းတပါး၊ သက်မဲ့ပတ္တ
မြားကိုးပါး၊ ရွာတဆယ်နှစ်ပါး၊ ငွေမျိုးလေးပါး၊ ၎င်းသုံးခုမှာတပါး၊ တနည်း
သက်ရှိကျွဲနွားမျိုးတပါး၊ သက်မဲ့မြေနှင့်ကျေးတပါး၊ ဤသည်လျှင်အဖိုးလေး
ပါးတည်း။ အမှီနည်းတူမှားသက်ရှိ၊ မိုင်ဆတ်သမင်ဒါးရယ်ရှိစသည့်အ
ခြေလေးခုရှိသမျှအမျိုးတပါး၊ ဥဒေါင်း၊ ပြီးငြာ၊ ကြက်ဝမ်း၊ အတောင်ရှိသမျှ
အမျိုးတပါး။ အမှီသက်မဲ့မျိုးမှာ၊ စပါးသစ်ဝါး သက်ကယ်နည်းတူ
တပါးကိုမှတ်ကြ၍ အဖိုးထားရမည်ကိုမှတ်လေ။

ဥစ္စာမျိုးလေးဟူသည်ကား၊ သက်ရှိဆင်မြင်းတပါး၊ သက်မဲ့ပတ္တမြားကိုး
ပါး၊ အမျိုး၁၂ ပါး၊ ငွေမျိုးလေးပါး၊ ၎င်းသုံးခုမှာတပါး၊ တခုသက်ရှိကျွဲနွား
မျိုးတပါး၊ သက်မဲ့မြေနှင့် ကျေးတပါး၊ ဤသည်လျှင် ဥစ္စာမျိုး အပြား
လေးပါးဖြစ်သတည်း။ ၎င်းဆိုခဲ့ပြီးသမျှသက်ရှိသက်မဲ့၊ အခြေရှိ၊ အခြေမရှိ၊
စပါး၊ ပြောင်း၊ နှမ်း၊ ဝါး၊ လူးဆပ်အလုံးစုံပိုင် ထိုက်သမျှဥစ္စာတည်း။ ဤအ
ကြောင်းသေးပါး ဆိုရာ၌၊ အလားတူကိုယူ၍မှတ်သား စီရင်ရမည်။ ထို
ကြောင့်ကြွက်နှင့် ရှင်မှာကာလဒေသ၊ အဖိုးဥစ္စာကိုဆိုသည် ဟုသုခမိန့်ပြ
ဌာနီးသောစကားတည်း။

ဂ မယားလုတရား။

အကြင်သူနှစ်ယောက်သည် သုမယား၊ မယားလုကြသည်။ ထိုသုခမိန့်မေး
စစ်သည်မှာ၊ နှစ်ယောက်ကပင်မယားဆိုသည်၊ မိမိကိုစစ်သော်၊ တဦးသော
ယောက်ျားကိုသာလင်ဆိုသည်၊ မိမိဆိုသူသာမယားရအပ်သည်။ ထိုသို့မိမိ
ဆိုကာနှင့် စကားအစစ်မစင်။ သုံးယောက်အခြားနေစေ၍ အသီးအသီးစစ်
ပြန်လျှင်၊ မြို့ရွာဘဏ္ဍက်ဘည်းဖြစ်ကြ၍၊ တဦးပြောသည်အတိုင်း၊ သိုးဘွား၊
မီးဘ၊ အမည်အရည်၊ ဥစ္စာ၊ မျိုး၊ ရိုး၊ တူကြသည်ဖြစ်သည်။ သင်တို့သုံး
ယောက်ကို၊ လူသာမညဉ္စစ်၍မစင်ရာ၊ ရေဆန်ဒီးခဲကမ္ဘာလေးရပ်တွင်၊ တ
ပါးပါးနှင့်စီရင်ရမည်ဆိုပြီးမှ၊ သင်တို့မိဘ၊ ပေါက်ဇော်ဆွေမျိုး အရပ်သား

Places that in the same way may be noted are, 1st, posts for collecting duty, or guard posts; 2d, the gates of a town; 3rd, any assembly of people; 4th, the forest; 5th, solitary places—let these be noted.

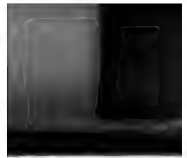
Of the four prices, (or modes of fixing prices,) there are 1st, animate things, elephants, horses and men—these are one; 2d, the nine kinds of gems, the twelve kinds of gold, and the four kinds of silver these are reckoned one; 3rd, another grade of animate things, buffaloes and oxen are one; 4th, of inferior inanimate things and the base metals; these are the four prices.

Of animate things which are similar and may be reckoned the same, there are bison, elk, large red deer, small red deer, spotted deer, and all four footed animals; (there are) pea-fowls, cyruses, common fowls, ducks, and all winged animals. Of inanimate things similar (to the above,) there are grain, timber, bamboos, coarse grass used for thatch. These having noted, you must fix the price and record it.

Of these four kinds of things—animate things—1st, elephants and horses, one; 2d, inanimate things, the nine kinds of gems, the twelve kinds of gold and the four kinds of silver, these are one. Another (class of) animate things, buffaloes and oxen; of inanimate things, land and the baser metals. These are the four kinds of things. The above embraces animate and inanimate things, grain, cotton, sesamum, cotton, barley, sap—all things that man ought to possess. Things similar to these are to be noted in the same way and decisions given on them. For this reason, in the case of the rat and squirrel, the time, the place, the price and the thing, were laid down. This was the decision of the wise man as to time, place, price, and thing.

8th. The disputed Wife.

Two men disputed the possession of a wife. When they came before the wise man, he enquired into the case. Both the men claimed the woman, and she declared one to be her husband. It would appear that the man the woman says is her husband, should have her; but on the statement of the woman only, the case is not clear. So he separated the three and examined them apart; but being all of one village, their statement as to forefathers, names, numbers and hereditary property agreed. "The case cannot be decided by the questioning of ordinary men. It must be decided by the ordeal of water, rice, fire, or (hot) lead; one of these four." Having said this, he called their parents, relatives, connections and neighbours

ထို့ကိုခေါ်မဲ့၍ စစ်သွင်တည်းသောယောက်ျားတို့၊ အညီထွက်ချေသည်။ ကမ္ဘာလေးရပ်သို့ မရောက်သာ။ အညီထွက်သူ မယံးဖြစ်စေ၊ စီရင်ရာတွင်မိမိကလင်မဟုတ်ဆိုသောယောက်ျားသည် မိမိကိုရလေသည်။ သင်ကားလည်ပြတ်ရာသည်။ လည်ဖိုးသင့်ကိုယ်အဖိုးအန်ရာငွေအကျပ်သုံးဆယ်လျှော်စေ၊ မိမိကလင်ရင်းမှန်လျက်မနေလိုချေကိုယ်ဖိုးငွေနှစ်ဆယ်ငါးကျပ်လျှော်စေ၊ ချင့်ထိုနှစ်ယောက်အမျိုးမစောင့်ဖြစ်သည်။ ရွာပြည်မှထွက်သွားစေ၊ အမွေအနှစ်လည်း မပေးနှင့်၊ အမျိုးပျက်။ သဗ္ဗာမစောင့် ဖြစ်သည်။ စီရင်သည်ကို တောစောင့်နတ်၊ တောင်စောင့်နတ်တို့ကောင်းကြီးကျွေးကြော်သည်လည်းတပါး။

၉ ၊ တရားဝင် မဝင်အကြီးကိုအငယ်ရှိသေရာသောစကားတရား။ သူနှစ်ဦးမိုက်ရန်ဖြစ်ရာ။ မိုက်နှက်သေရေး ဩသည်တွင်၊ ရှေ့သို့ရောက်၍စစ်သည်ကား၊ အငယ်တရားမဝင်သေ၍၊ ဤသူငယ်လည်းလွန်သည်။ အပြစ်မရှိ။ ဤသူငယ်ကြောင့် လူကြီးသေချေသည်။ သေသုံး သေနား ဤသူငယ်ကြောင့်ဖြစ်သမျှကိုလည်း အစားတည်စေ၊ ယနေ့မှစ၍ သားကိုသား ရှင်မိအာပြစ်ခံရမည်ဖြစ်သည်။ သုမ္မကြလေ။ ကမ္ဘာဦးသူတို့ကျင့်ရိုး၊ မြဟ္မာမင်း၏သားမြေးမြစ်ဖြစ်ကြသည်။ ဆုံးငြိတ်ဒီရင်သည်တပါး။

၁၀ သက်ဇွဲစပါးကိုလေးသီးဆိုသောစကားတရား။

အကြင်သူနှစ်ယောက်တို့သည်၊ စပါးအတင်းတဆယ်ကိုအတင်းနှစ်ဆယ်ပေးရမည်။ တောင်းသည်ကို၊ အသီးတွင်မပေးနိုင်၍ နှစ်သီးကောက်ကြီးသိပ်မှတောင်းသည်။ စပါးအတင်းတဆယ်ကို အတင်းနှစ်ဆယ်ပေးရကောင်းသည်။ ဈေးစားလူဆိုသည်အခါလွန်ပြီး ငစပါးမျိုးဖြစ်သည်။ တတင်းကခွန်နက်အမှားထွက်သည်အတွက်ကိုလေးစုတစုရကောင်းသည်။ စပါးရှင်ဆိုသည်။ ယူရင်းကထဘိုးယူသည်ဆိုသည်။ ခွန်နက်အတွက်ကို၊ လေးစုတစုမပေး သင့်ပါ။ ဈေးစားသူကဆိုသည်။ သင်တို့နှစ်ဦး ပို့ချက်စကားလောတနှင့်ဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းလောတကြောင့် ပျက်စီး ဂြားပါးရသည်။ ကနှစ်ကောက်ကြီးသုံးရပ်၊ မရင်းနှစ်ရပ်။ နှစ်လီဒွေမိုသီးဖြစ်ချေသည်။ တော်လှင်လည်း အဓွာရသည်။ မတော်ကလည်း အနည်းရချေသည်။ နှစ်ဦးစကားပကြစေ၊ စပါးအတင်းတဆယ်ကိုလေးဆလေးသီးဖြင့် ချေရကား။ လေးဆလေးသီးပေးဆပ်စေ၊ လေးဆလေးသီးဖြင့် အနှစ်နှစ်ကြာသည်ကို မဆိုသာ။ လေးသီးတွင်ဖြေ

and examined them. They all agreed in stating *one* to be her husband. He then said, it shall not be tried by ordeal. Let the man all agree to be the husband, have the wife. On this decision, the man the woman declared not to be her husband gets her, and he (the other) is liable to decapitation. So as the price of his neck, let him pay thirty tickals of silver. The woman, though her husband was clear and certain, said she did not wish to live with him. Let her pay twenty-five tickals of silver, the price of her body; and as both are disregarding of the credit of their connections, let them go beyond the bounds of the village, and let them have no share in the inheritance (of their relatives.) They are destroyers of family character, breakers of their engagements. On this occasion the Nats of the forests and hills praised and shouted applause. This also is one decision.

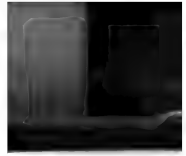
9th. Being of legal age, and the respect due by the young to the old.

Two persons quarrelled and fought. They were taken before the wise men. On enquiring, the younger was found under the responsible age. Though he was the offender, he was not held in fault. By means of this youngster the grown man died. Let the whole expense of the funeral, and all the damage caused by him, be borne and made good. From this, as parents shall bear the faults of their children, let them give them instruction. This is the constant practice with the first inhabitants of a world. They are all children, grand children, and great grand children of the king of Bymahas. This he gave as one decision.

10th. Borrowed grain only to be repaid fourfold.

A person borrowed paddy from another. The lender said—"after the first harvest, for every ten baskets twenty shall be returned." But (the borrower) not being able to repay it after the first harvest, the lender demanded it after the second, (or *kauk-kee*.) The borrower said he ought only to pay twenty baskets for the ten; but the lender said, "the season is past; mine was seed paddy; from one basket there is a return of many. I ought to get the fourth of the return." The borrower replied; "when borrowed, double (the original quantity) was agreed on, and I ought not to give one fourth of the return." The wise man said—"the words of my friends are dictated by covetousness: by covetousness is produced destruction and scarcity. In the year, there are three crops in the wet season, two in the dry. The year consists of a warm and a wet season. If in luck, there is a large return; if not, a small one. Let both proposals be set aside, and for ten baskets of paddy let fourfold be paid. Beyond fourfold

စေးစပါးမျိုးခုနှစ်ပါးမှစ၍၊ တရာနှစ်ပါးမျိုးဟူသမျှကိုစီရင်လေ၊ ဆုံးဖြတ်သည်လည်းတပါး၊

၁၁ ၊ ငွေကိုထဘိုးဆိုသောစကားတရား၊

အကြင်သူနှစ်ယောက်တွင်၊ တယောက်သောသူငွေတကျပ်ကိုဈေးစားသည်၊ ငွေရှင်ကအနှစ်နှစ်ငွေစားကိုမထွေ၍မတောင်းရသဖြင့်၊ နှစ်ရှည်သင့်အထိုင်းအထိုး တက်၍ရဲကောင်းသည်၊ ငွေရှင်က ဆိုသည်၊ ငွေစားကမှာ ချင့်ငွေတကျပ်ကိုအရင်းပြု၍ ထဘိုးပေးပါမည်၊ အနှစ်နှစ်လည်းမထွေကြာသည်မှန်ပေသည်ဆိုသည်၊ ချင့်တို့နှစ်ဦးအခြင်းမှားကြသည် ငွေဖြစ်သည်၊ ကုံမဟုတ်၊ နှစ်ချားစွာကြာသော်လည်း ငွေနှင့် စပ်သည်ကို၊ ထဘိုးတွင်ပေးယူကြစေးငွေမျိုးအမျိုး၊ သလွဲမည်း၊ သလွဲဖြူ၊ ကြေးဒီကြေးဝါနှင့်စပ်သည်ကြေးမျိုးကိုလည်းနည်းတူဖြစ်စေ၊ ဆုံးဖြတ်သည်လည်းတပါး၊

၁၂ ၊ သက်သေတို့ကိုခြားနား၍စစ်ရာသောတရား၊

မဟာသမတမင်းကြီးပြည်တွင်၊ ပုဏ္ဏားလေးယောက်တို့ အလွှာခံကြ၍ငွေသပြာကျပ်တရာရသည်၊ လေးရာမရသေး၊ ပုဏ္ဏားငယ်ကို အစောင့်ထားခဲ့သည်၊ ပုဏ္ဏားကြီးသုံးယောက် အလွှာခံသွားသည်နောက်၊ ပျားဖွတ်သောတောသွား လေးယောက်နှင့် အစောင့်ထားခဲ့သည်၊ ပုဏ္ဏားငယ် ထိုင်ပင်သည်ကား၊ တရာသပြာကိုအညီအမျှ ယူကြမည်၊ ပုဏ္ဏားကြီးတို့ရောက်၍ တောင်းလျှင်ခွေးချီ၍ပြေးလေသည်၊ ငါဆိုမည်၊ သင်တို့ပျားဖွတ်၊ တောသွားလေးယောက်လည်းခွေးချီ၍ပြေးလေသည်ကိုပင်မြင်ပေသည်၊ ဆိုပါကုံထု၊ ပုဏ္ဏားငယ်နှင့်ပျားဖွတ်သောတောသွားလေးယောက်ညှိ နှိုင်းတိုင်ပင်နေပြီးသင့်နောက်၊ သုံးယောက်သောပုဏ္ဏားကြီးတို့ရောက်လာ၍ အသပြာလေးရာကိုဝေပြီးသင်ပုဏ္ဏားငယ်တွင်ထားခဲ့သည်သပြာတရာကိုယူတော့၊ ငါတို့မှာ တယောက်တရာမရှိယူမည်ဆိုလျှင်၊ သင်တို့သုံးယောက် ကသာ၊ အသပြာကိုဝေပါတော့၊ တွင်ထားခဲ့သောအသပြာကိုတထုပ်တည်းထားရာ၊ သားငါးထုပ်သည်အဝတ်နှင့် ထည့်ထားမိရာတွင်၊ ခွေးချီ၍ပြေးခဲ့သည်၊ ပျားဖွတ်သောယောက်ျားတောသွားလေးယောက်နှင့်လိုက်ပါသည်ကိုလည်းမရပါ၊ ပုဏ္ဏားငယ် ဆိုလျှင်၊ မြို့ကွပ်သို့အစီရင်ခံ စကားရင်း အထိုင်းပြောကြရာ၊

there shall be no claim on account of length of time. Let fourfold be a full remuneration for the seven kinds of grain, and all edible vegetable productions, which are subject to the same rule." This is also one decision.

11th. Borrowed silver only double.

One man borrowed from another one tickal of silver, and as he was not seen by the lender for some years, he could not demand payment; (but when he saw him) he claimed interest for the whole time elapsed. The borrower said he was willing to pay double; admitted that he had not seen him (his creditor) for some years, and that it was long since the money had been borrowed. Thus they disputed. The wise man said, it was silver, not merchandize; and though it was many years since the transaction, for whatever is connected with silver, let only double (the original sum) be paid or received. The different kinds of silver, lead, tin, copper, brass, and every thing connected with copper, shall be the same. This is also one decision.

12th. The case in which a decision was given by examining the witnessess apart.

In the country of Maha Thamada four Bramins had by begging obtained one hundred tickals or pieces of silver money. They had not got four hundred, so they left the younger Bramin to watch the one hundred, and the three elders having gone off begging, four bee-hunters, who were going to the jungle, were consulted with by the younger Bramin, to divide the one hundred pieces of money equally amongst them, and when the elder Bramins return and demand it, I (the young Bramin) will say, "a dog ran away with it;" and do you bee-hunters say you saw it. After they had thus consulted, the three elder Bramins returned. They said, "we have now procured four hundred pieces of money. Do you keep the one hundred pieces left in your care; we will each take one hundred." The young Bramin then said, "my three friends, share your money with me. That left with me, being placed in one bundle in a cloth used for tying up meat and fish, a dog ran away with it and it was lost. Though I followed with four bee-hunters, we could not recover it. This the young Bramin said, and when they came to the head man

တောသွားလေးယောက်တို့ကိုစစ်သော်၊ ခွေးချီ၍ ပြေးသည်ကိုငါ တို့လည်း
လိုက်ရသည်ဆို၍ သက်သေလေးယောက်တို့ထွက်ဆိုချေပြီ။ သည်ပုဏ္ဏား
ငယ်မထိန်မဂ္ဂကံမှန်ချေသည်၊ ပျောက်ပိုင်စေ၊ ပုဏ္ဏားကြီးသုံးယောက်တို့က
ဥစ္စာကိုပုဏ္ဏားငယ်သို့ဝေပေးစေ၊ မြို့ကွပ်စီရင်သင့်ကိုပုဏ္ဏားကြီးတို့ကမပြီး
၍သေရာပတ်သို့ဆောက်ပြန်သော်လည်း ထိုနည်းတူစီရင်သည်၊ ပုဏ္ဏားကြီး
တို့မပြီး၍ ဥပခုဇာသို့ဆောက်ပြန်သည်တွင်လည်း ၎င်းနည်းတူစီရင်သည်၊
ပုဏ္ဏားကြီးတို့မပြီး၍ မိဘုရားသို့ဆောက်ပြန်သော်လည်း ထိုနည်းတူ စီရင်
သည်၊ ပုဏ္ဏားကြီးတို့မပြီး၍ မင်းသို့ဆောက်သည်၊ မင်းကလည်း ထိုနည်းတူ
စီရင်သင့်၊ ပုဏ္ဏားကြီးတို့မပြီး၍ တခုသောအရပ်၌နေလျက်ပုဏ္ဏားငယ်နှင့်
တောသွားလေးယောက်၊ ပုဏ္ဏားကြီးသုံးယောက်တို့တိုင်ပင်ကြသည်မှာ၊ အ
စီရင်ခံတိုင်းငါတို့သုံးယောက်ကိုအရှုံးပေးသည်၊ နိဂုဏ်းတစ္ဆာမှာ၊ အခြင်း
မှားသမ္ဘာကားကို၊ သူငယ်စီရင်သည်၊ တရားဟုတ်မှန် လျှင် တောစောင်း၊
ဘောင်းစောင်း၊ ရုက္ခမိုး၊ ဘုမ္မမိုးလူ့ငှက်တို့ကျွေးကျော်သည်၊ မဟုတ်မမှန်လျှင်
မကျွေးကျော်၊ ကြားရသည်အတိုင်း သင်တို့ကြား၏လား မေးလျှင် ကြားပေ
၏၊ ထိုမှာထိုသူငယ်ဆုံးဖြတ်ချေပြီ၊ မည်သစ္စာပန်နက်သွားကြလေသော်၊ သူ
ငယ်ရှိရာအရပ်သို့ရုဏ်လကြာမှဆောက်သည်၊ သူငယ်အကြောင်းကိုအိမ်မှာ
မေးသော်၊ အဖလယ်ထွန်ရာပါလေသည်ပြောလိုက်ကြလျှင် ထွေလေသည်၊
အဖနှင့်၊ လယ်ထွန်ရာ ကတက်၍နှံစေးညှို့ခြေမှာကိုယ်မှာရှိသမျှကိုသန့်
ဆေးချိုးပြီးလျှင်၊ ဤပုဏ္ဏားတို့လာရောက်သည်ကား၊ စီမိကိန္ဒာဝိဝါဒ၊ ထို
မှားခြင်း အညင်းအခံရှိကြသည်ဖြစ်မည်၊ စိတ်ကစွဲမှတ်၍၊ ကံသင်း၌ ထား
သောအဖအဝတ်ကိုရုံ၍တခုသောသစ်ခက်ကိုချိုးပြီးလျှင် သစ်ပင်အောက်၌
ခင်း၍နေလေ၏၊ ထိုအခါသင်မြတ္ထဏတို့ အဘယ်ကိစ္စရှိ၍ ရောက်သနည်း၊
သုခမိန့်ဖြစ်သောသူငယ်မေးသော်၊ ဆိုခဲ့ပြီးသမ္ဘာကားအတိုင်းနှစ်ဖက်သား
တို့အကဲ့ပြောကြသည်၊ သုခမိန့်ဖြစ်သောသူငယ်ဆိုသည်ကား၊ သင်ပုဏ္ဏား
လေးယောက်တို့၊ သင့်တွင်နေ၊ တောသွားလေးယောက်တို့အဝေးအရပ်လေး
မျက်နှာမှာ နေကြလေဆို၍ နေကြလေ၏၊ ထိုမှတမျက်နှာသားကိုမေးသည်
ကား၊ ဤကမ္ဘာတည်စက မုသာဝါဒမဆိုသည်ဖြစ်၍ ဆင်းရဲခြင်းမရှိ၊ ထေ
သော်လည်းနတ်ရွာသို့ရောက်သည်၊ မဟုတ်သည်ကိုပြောဆိုချေက၊ ဤအဝ
၌လည်းဆင်းရဲသည်၊ အဝပြောင်းလည်းငရဲ မလွတ်၊ ခံရချေသည်၊ မှန်ရာ
ပြောရမည်မေးလျှင်ခွေးချီ၍ပြေးသည်လိုက်သည်မရပါ၊ ပြောဆိုသည်၊ အ

of the town for his decision and stated the case as above, he examined the four men who were going to the jungle; they all said they also had followed the dog when he ran off. On the evidence of the witnesses he decided that the young Bramin had not secreted it; that it should be considered as lost, and the elder Bramins should share with the younger. The elder Bramins were not satisfied; but when they went to the ministers (of the king,) they gave the same decision; and when still dissatisfied, they went to the heir apparent; he gave the same. Still unsatisfied, they went to the first queen, who decided the same. They went to the king, and he also confirmed the decision. Yet still dissatisfied, they consulted with the young Bramin and the four bee-hunters (saying,) wherever we have gone for a decision of our cause, it has been given against us. In a certain village, a boy decides all cases, and if his decisions are correct, the Nats of the forest, the hills, the trees and the earth, men and birds, cheer and applaud; if they are not correct, they do not applaud. Have you also heard this? The others replied, they also had heard it; and on this they agreed that they would be satisfied with this young man's decision, and making a declaration to that effect, they went to him. They reached his place of abode in seven months, and enquiring for him at the house, were told he had gone out with his father to the plough. Following there they saw him. Having left his father, he bathed and washed the mud off his feet and body. "These Bramins who have come, must have some dispute to decide." Thinking thus, he put round him his father's cloak which happened fortunately to be at hand, and breaking a branch from a tree, spread it and set down under the shade. The little wise man then said to the Bramins, "oh! my friends, on what business have you come?" The two parties then told him the whole case as it had happened. The young wise man then said, "my friends, you four Bramins remain here, and you four jungle rangers go a distance to four separate places, and they did so. He then examined one of the hunters, (saying,) "at the commencement of this world, as there was no lying, there was no misery, and at death (people) went to the Nat country. When they began to speak falsely, there was misery in this life; but when they changed this state of being, they could not escape hell, but had to endure. Ye must speak the truth." So on questioning him, he said they followed the dog on his running away, but could not catch him. (The young man) enquired in what direction the dog had run, and what was his color. The witness replied, he saw a white dog, and he ran east.

ဘယ်အရပ်သို့ပြေးသနည်း၊ ခွေးအမွေးကားအဘယ်သို့နည်း၊ မေးသည်ကို
 အရှေ့အရပ်သို့ခွေးမြူ၍ ခြံ ပြေးသည်ကိုမြင်ပါသည်။ ထွက်ဆိုသည်။ ၎င်းတ
 ယောက်ကိုမေးသော်တောင်အရပ်သို့ခွေးနီ၍ ခြံ ပြေးသည်ကို မြင်ပါ သည်
 ထွက်သည်။ ၎င်းတယောက်ကို မေးသော် အနောက် အရပ်သို့ခွေးနက်၍ ခြံ
 သည်ထွက်ဆိုသည်။ ၎င်းတယောက်ကိုမေးသော်မြောက် အရပ်သို့ခွေးကျား
 ပြေးသည်ကိုမြင်ပါ၍ ခြံ ပြေးသည်ကိုမြင်ပါသည် ထွက်ဆို သည်။ ဤ လေး
 ယောက်တို့ကိုလည်းနည်း တူကောင်းကျိုး မကောင်းကျိုး ပန္နက် စေ၍မေး
 သတည်း။ သို့မှသင်တို့လေးယောက်နှင့်တိုင်ပင်၍ကဲ့ ဂှက်လိမ်လည်ချေသည့်၊
 ပြည်ရှင် သို့မိုဆက်လေဆိုသည်ကိုအမှီ အဆက်မဝန်၍ထိန်သည်။ ငွေကိုချင့်
 တွင်ပင်ရှိသေးသည်ဖြစ်၍တွင်းမြို့ပင် ပြာရင်းအတိုင်းပေးစေသည့်။ တော
 သွားလေးယောက်မှာလျှာ အာမလွတ်ထိန်သူဖြစ်ချေသည်။ မင်းသို့ရောက်
 ကဖြစ်မည်ထိုးမည်။ ဟက်မည်ဖြစ်သည် ဥက္ကောင်း လေးထောင့် ကြားနှင့်
 အမှုတဖက်အိမ်တဖက်။ သို့ဖိုးစားရမည်။ မြို့ရွာမှ နှင်ထုတ်ရမည်။ ဆင်ချေး
 မြင်းချေးကျုံးရမည်။ ရွန်းစဏ္ဍားသို့ရောက်စေရမည်။ ယခုမှာသင်ပုဏ္ဏား
 တို့သည်။ ခံပါ။ နောင်ခိုလ်ပါတို့။ သည်ကဲ့သို့မြို့ကျင့်သူကိုထင်ရှားအောင်မှာ
 ချက်အတိုင်းစီရင်လေ။ ဤသို့စီရင်ပြီးသော်တောစောင့် နတ်။ ဓုတ္တစိုးဘုမ္မ
 စိုး၊ ငှက်တို့အရောင်းကြွေးကျော်ကောင်းကြီး ြောက် သည်။ ပုဏ္ဏားကြီး တို့
 လည်းကောင်း ကြီးပေး၍ရောက်ကင်းပါစေ။ အသက်ရှည်ပါစေ။ ဘုန်းကြီးပါ
 စေ။ စမ္ဘူဒိပ်မြေပေါ်တွင်အတုမရှိ ပညာရှင်ဖြစ် ပေသည်ဟုသရသင်းရေ စင်
 ဖြန်း၍းနေစာသပြေညွန့်ဖြင့်ပေးကပ်၍သွားလေ၏။

မင်းကိုပြီးကြောင်းနှင့်ပုဏ္ဏား တို့လျှောက်လှင်းမည်သုစီရင်သနည်းဟု
 မေးတော်မူသည်တွင်စီရင်ပြီးချက်သည်။ အတုမရှိပညာရှင်ဖြစ်သည်တကား
 ဟုထိုသူငယ်ကိုခေါ်၍ရောက်လှင် အမတ်သေနာပတိ အရာကိုပေးသည်။ အ
 မှုမျိုးကိုစီရင်အပ်သည်ကာလမင်းကြီးပြည်တိုင်းရေးကိုစီရင်ရမည်။ ကြောက်
 ပါသည်။ ငရဲတိရိစ္ဆာန်၊ ဗြတ္တံ၊ အသူရကယ်အပါယ် လေးဘုံရှိခဲ့သည်။ မ
 တိမ်းမပါးသာ။ ပုထုဇာန်မတတ်နှိုင်းပါတောင်းပန်သည်။ နှစ်လဖြင့်ပြဋ္ဌာန်း
 ၍မင်းကြီးကတောင်းပန်သည်။ မင်းကြီးရှိခိုး၍၊ ခုနှစ်ရက်တရားတင်းကုတ်
 သို့ဝင်၍စီရင်ပါမည်။ ဟုတ်မှန်တော်တည်။ လမ်းဟောင်းကို၊ ဆွေးနွေးပါရ
 စေ။ တောင်းပန်၍ဆွေးနွေးကြစည်ရလေသည်။ နောက်တရားတင်းကုတ်သို့
 စီရင်ပါ။ ရောက်သည်အမှုသည်တရားခုနှစ်ရပ်ကို၊ ရှိနှင့်ရင်းသေနပတိတို့

On questioning another in the same way, he replied, a red dog had run south. And on questioning another, he said a black dog had run west, and the fourth said a spotted dog had run north. Before examining the four, he had explained to them good and evil, and made them declare that they would speak the truth. He now said, "they have conspired to cheat and concealed the money. Let them be taken to the king of the country." As they were afraid to go before the king, and the money they had taken was still by them, he caused them to dig it up from where it was hid and return the full amount. "The four jungle rangers have committed a fault by means of their tongues. They are concealers (of the truth.) When they come before the king he will chop or cut them out, or slit their mouths, or he will cause their heads to be shaved in four patches, and then to labor and beg for their subsistence—banish them from the city, or make them clean out stables or elephant sheds, or degrade them to the doon-tsanda class. Now my friends, ye Bramins, do ye suppress your anger, and let future generations punish men as I have now publicly and plainly laid down." When he had thus decided, the Nats of the forest, of the trees and of the earth, in the form of birds, proclaimed aloud his praise. The elder Bramins also sprinkled him with, and poured over him pure water from their Braminical shells. They gave him a small branch of the thabae tree, and Nai-tsa-grass, wished him freedom from all disease, long life and increase of power, and saying, on the whole surface of this earth there was none like unto him for wisdom, they took their departure.

When the Bramins represented to the king that their case had been decided, he enquired by whom the decision had been given, and saying, he certainly is a man of unparalleled wisdom, he sent for the young man and appointed him minister. When the king appointed him to try all causes he said: "Oh king! I am afraid to undertake the decision of all the cases in the country. There are the four states to be avoided, of hell, brutes, pyit-ta, and athoorakay. No man is free from mistakes. I am not equal to the task." So he begged to be excused. The king having fixed a certain term in years and months, begged him to undertake it. So making his obeisance to the king he agreed to enter the law-shed and decide causes for seven days, and requested to be allowed to consider the old and true road (of former decisions.) So he was permitted to consider. When he came to the shed, seven causes were appealed from

စီရင်ဆော်လည်းမပြီး၍ သုခမိနိတ ဘုရားတင်းကုတ်သို့မင်းအာဏာနှင့်ဝင်ရ
ရာတွင်စီရင်သည်တရားကား။

၁ ဤသို့တည်း၊ ပဌမရက်မြောက်၌စပါးမျိုးဟောင်း၊ မျိုးသစ်တရား
တပါး။

၂ ဒုတိယနှစ်ရက်မြောက်၌၊ စီရင်သည်နှားပိုက်၊ နှားမဘုရားတပါး။

၃ တတိယသုံး ရက် မြောက်၌၊ စီရင်သည်၊ ကြက်တ ကြီးငယ်တရား
တပါး။

၄ စတုတ္ထလေးရက်မြောက်၌၊ စီရင်သည်သားလုတရားတပါး။

၅ ပဉ္စမငါးရက်မြောက်၌စီရင်သည်၊ တောင်သူရာပြင်သစ် ခုတ်တရား
တပါး။

၆ ဆဌမမြောက် ရက်မြောက်၌၊ စီရင်သည်၊ ရွာဆိုးရသောသူ၊ မယား
နှင့်လေးယောက်အမျှဝေသည်တရားတပါး။

၇ သတ္တမခုနစ်ရက်မြောက်၌ စီရင်သည်၊ သခွား၊ ငရုတ်တရားတပါး။

၁ မျိုးဟောင်းမျိုးသစ်တရား။

ဤသည်လျှင်ခုနှစ်ပါးတည်း။ ထိုခုနှစ်ပါး တွင်ပဌမစီရင်သည်တရား
ကား။ အကြင်သူနှစ်ယောက်တို့သည်၊ စပါးကိုထပ်၍လာသည်၊ ရေတံတား
အပေါ်သို့ရောက်သွင်းတဦးနှင့်တဦးမထွေနိုင်၍၊ တိုက်မိကြသည်၊ နှစ်ဦးသား
ထပ်သည်စပါးရေ၌ကုန်၍၊ မှောပါးဆုံးကြလေသည်၊ နှစ်ဦးသားအမြင်းများ
၍တံတားကိုလျှောက်ဦး၊ လျှောက်နှောင်း ဆိုကြသည်၊ အတူဖြစ်သည်၊ သင်
ကိုမလိမ္မား၊ နှစ်ဦးငါလျှောက်အုံးမည်ဆိုသင့်လျက် မဆိုကြ၊ ခုံတမင်လျှောက်
ကြ၍တိုက်မိက်မိရာပျက်ဆုံးသည်အပြစ်မရှိ၊ မင်း၏အမတ်ရင်းတို့ကောက်
ထူစီရင်သည်၊ မကြီးမှီနှင့်သည်တရားကို၊ မနူအမတ်သူမိနိ စစ်သည်ကား
နှစ်ဦး အလျှောက်အသွားခုံတမင်အသွင်လိုခြင်း၊ ခရီးအားကြီး အတူမိတ်
ထားမှန်ကြပြီ၊ သင်တို့စပါး အကြောင်းကို ပြောကြ၊ စစ်လျှင်တဦး ကမျိုး
ထောင်းဖြစ်သည်ဆိုသည်၊ တဦးမျိုးသစ်ဆိုသည်၊ မျိုးဟောင်းမှာမပွားပြီ၊
ထောင်းထုစားရုံမျှသာဖြစ်သည်၊ မျိုးသစ်မှာ၊ ပြန်ပွားခွန်နက်အစားစီးပွား
ဖြစ်သည်၊ ဝတ္ထုအမြတ်မှန် ပေသည်၊ မျိုးသစ်၌င်ကို၊ မျိုးထောင်း၌င်ကအ
စားပေးစေလူအတူတူတွင်နှုတ်လက်အဆိုအရောက်တူကြမှု၊ သူယုတ်က။

the decision of the ministers. So when he entered the shed with the king's authority, these are the cases he decided.

1st. The first day he decided the case of the old and new paddy seed.

2nd. On the second day he decided the case of the male and female cattle.

3rd. On the third day he decided the case of the large and small cock.

4th. On the fourth day he decided the case of the disputed child.

5th. On the fifth day he decided the case of the Tounghthoo who, on clearing his garden, cut down a tree.

6th. On the sixth day he decided the case of the wife of the man who found a pot of gold, and four others with whom it was divided.

7th. On the seventh day he decided the case of the small cucumber.

1st. Of the case of the old and new paddy seed.

Of these seven cases, as regards the first:

Two men were carrying paddy, and they came to a bridge where there not being room to pass, they jostled each other, and the paddy of both fell into the water, floated away and was lost. They quarrelled and disputed who first came to the bridge. It was found they came on together. "My friends, ye have done foolishly. One ought to have given notice that he would pass first. This he did not, but getting on the bridge in a hurry ran against each other and your paddy was lost. Let there be no fault." This the minister decided. They were dissatisfied, and when Menoo, the wise man, examined the case, he found that both had equally been in a hurry, and equally enraged. When he enquired respecting the paddy, one said his was old, and the other that his was new. "As the old paddy will not grow, and is only fit to be beaten out for food, and the new paddy will grow and return many fold, it is (more) valuable property. Let the owner of the old paddy make good the new. As amongst men though the same, if they abuse and strike each other, and are equally in fault, the degraded (man of low class) makes a (peace) offering and begs pardon of the exalted. When the wise man gave this decision, the Nats and men shouted applause, and the birds crowed and

သုမြတ်ကို ပူဇော် ရချေသည်။ သုခမိန့်စီရင်ရာတွင်၊ နတ်လူတို့ ကောင်းကြီး
ကျော်ညာသည်၊ ကြေးငှက်တို့တူသည်၊ လူတို့ နှင်လမ်းမြို့ရယ်သည်ဖြစ်၍၊
မျိုးတောင်းရှင်က၊ မျိုးသစ်ရှင်သို့အစား နှင်လမ်းစွာ နှစ်သက်၍ပေးယူကြပြီး
သည်လည်းတပါး။

၂ နွားမ၊ နွားလားတရား။

ဘုရားကြီးကြမ်းမြောက်၊ စီရင်သည် တရားမှာ၊ နွားမ၊ နွားလား နှစ်ဦး
အရှင်ကွဲကြသည်။ နွားမတွင်၊ နွားလား၊ နွားမအများ ပွား၍၊ ငနွားလား
ကြောင့်သင့်နွားမသန္ဓေရသည်။ ပွားသည်ကိုအညီထူရကောင်းသည်။ နွား
လားရှင်ဆိုသည်။ နွားမရှင်ကမပေး၊ ငနွားမတွင်မွေးသည်နွားလား၊ နွား
မငယ်ဖြစ်သည်။ အခြင်းများရာအမတ်တို့စီရင်သည်ကား၊ ထိုနွားမတွင်မွေး
သောနွားလားကို၊ နွားလားရှင်ယူစေ၊ နွားမငယ်ကိုနွားမရှင်ရစေ၊ စီရင်
သည်ကိုမပြီး။ သုခမိန့်စစ်၍စီရင်သည်ကား၊ ထိမိန္ဒာန်သည်။ နှစ်ဦးသားပွား
သည်ကို၊ ဝေယူရမည်ဆိုရင်းစကားမရှိတကား၊ လူတို့တွင်၊ ကျွန်ယောက်ျား
၎င်းမိမ္မတို့မှာ၊ သခင်ချင်းပေးစားကြသည်ဖြစ်က၊ မှာဝေယူသင့်သည်။ မသေး
စားအလျောက်သာသာအိမ်ခံမခွဲ၊ မွေးဖွားသည်သို့တို့ကိုကျွန်ယောက်ျား
ရှင်မရ၊ မွေးဖွားသမျှကိုကျွန်မိမ္မရှင် ရစေရာသည်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုကျွန်
စကားနှင့်နှိုင်းသော်၊ ယခုထိမိန္ဒာန်ချင်း၊ ကာမဂုဏ်ရောက်သည်။ နွားလား
ရှင်က မွေးသောသို့၊ နွားလားငယ်၊ နွားမငယ်ကိုမရသာချေ၊ နွားမရှင်က
သာရစေ၊ စီရင်ရာတွင်၊ နတ်၊ လူကောင်းကြီးကျော်ညာသည်၊ ငှက် အစရှိ
သည်တို့တူကြသည်။ နှစ်ဦးသားပြီးကြသည်လည်းတပါး။

၃ ကြက်ဖျို၊ ကြက်ကြီးတရား။

တကယ်သုံးကြိမ်မြောက်၊ စီရင်သည် တရားမှာ၊ အကြင်သူတယောက်
သည်။ ကြက်ကြီးကို၊ သင့်ကြက်ဖျိုခွပ်၍မှတ်မိကပ်သည်။ ကြက်ဖျိုရှင်
ကိုထိုင်၍ တရားပွဲသို့ရောက်သည်ကာလ၊ ကြက်ကြီးကပ်သင့်ချေ၊ အစား
ပေးစေ၊ အမတ်တို့စီရင်သည်ကာလ၊ သုခမိန့်စစ်သည် ကား၊ ဓမ္မတာလူမှု
တွင်၊ ကြက်စင်း၊ ကြက်အိမ်၊ ခိုစင်း၊ ဝမ်းဘဲမြို့၊ နွား၊ ကွဲ၊ ဆိပ်တို့သည်မြို့နှင့်ထား
မြဲအကြောင်း ကိုစစ်လျှင်၊ ကြက်စင်း၊ ကြက်အိမ်၊ စားကြက်အထိန်း၊ တူချင်း
ကိုအစစ်ရသည်။ တဦးနှင့်တဦးစားကြက် ကွဲသော်ကား၊ စားကြက်မှန်ရာ
သို့၊ စားကြက်မမှန်သော၊ ထိမိန္ဒာန်ရောက်ပေါက်၍ တွဲခွတ်ချေသော်၊ ကြီး

sang. Men were happy and pleased, and the owner of the old grain replaced that of the other with pleasure and satisfaction, and the case was settled.

2d. The case of the male and female cattle.

On the second day the decision was this. A bull and a cow belonged to different individuals—the cow had many young, male and female. The owner of the bull said—"it is by means of my bull that the cow has young. I ought to have half of them." The owner of the cow refused to give them up, saying, "they are the progeny of my cow, both male and female." On this dispute the minister decided that the owner of the bull should have all the males and the owner of the cow all the females. The parties were dissatisfied.

When the wise man had enquired, he decided that when brutes have young, there is no law for their division. Amongst men, if a male and female slave are given in marriage by their respective masters, it is proper they should divide the children. But children born when they have not been given in marriage, or had a room assigned to them, but begotten of their own accord, in these children the owner of the male slave has no share; the owner of the female has a right to the whole. For this reason, the cases being similar, since they are brutes, and acted from their natural concupiscence, the owner of the bull shall have no share in the young, male or female. Let the owner of the cow only have the whole. On this decision, Nats and men shouted praise, and all birds crowed and sang, and both parties were satisfied. This is one decision.

3d. The case of the large and small cock.

Regarding the case decided on the third day:—

One man complained that a young cock belonging to another, had flown at his old cock and put his eye out. They came for decision of their cause, and the minister decided that the old cock should not have been blinded, and ordered restitution to be made.

When the wise man examined the case. Amongst men, roosting places for fowls, fowl houses, pigeon houses, pens for ducks, are always made. Cattle, buffaloes and goats are always put in folds, and on this ground he examined. He found the roosting place, houses, feeding place and attendance the same. (He decided) only when the feeding place of the two is different, if one animal shall come to the proper feeding place of the other and fight, without regard to size, the animal of the owner of the feeding place should not be broken, blinded or distressed; if it be, let the owner of the other replace it:

ယေယျာဇာန်ကြက်ရှင်တိရိစ္ဆာန်တို့၊ မကျိုးမကမ်းမပြတ်ကြ၊ မထွက်သာ
 ချေ၊ ကျိုးကမ်းပျက်ချေသော် အစား ပေး စေရမည်၊ မဆိုင်ရာလာ သောတိ
 ရိစ္ဆာန်တို့သောကျိုးပြတ်၊ ပျက်၊ ကမ်းသော်လည်းအပြစ်မရှိ၊ ချင့်စားကြက်
 ထွန်ချေသည်ဟုစီရင်ရမည်၊ ယခုမှစားကြက်လည်းအတူ၊ အထိန်းလည်း
 အတူ၊ ကြက်ကိုကြည့်၍၊ လုံးရပ်လည်းရှာသည်၊ ချင့်တို့ကြက် နှစ်ခုကိုခွတ်
 စေရာတွင်၊ ကြက်ကြီးမှက်မိကို၊ ကြက်ကြီးအတက် ပြစ်ခပ်မိပြန်၍၊ ထိုသည်
 ကိုအမှားမြင်ကြသည်၊ ကြက်ပျိုမှာ၊ အတက်မရှည်ပြောင်းဘူးစေခန့်မှာသာ
 ဖြစ်ချေသည်၊ ချင့်၏ အတက်အရိုးကြောင့်သာ၊ ကမ်းချေသည်၊ ကြက်ပျိုရှင်
 အပြစ်မရှိ၊ သုခမိန်စီရင်သည်ကိုနုတ်လူကောင်းကြီး ပေးသည်လည်းတပါး၊

၄ သားလုတရား၊

စတုတ္ထလေးကြိမ်မြောက်၊ စီရင်သည်တရားမှာ၊ အကြင်သူငယ်မ၊ တ
 ယောက်သည်၊ မွေးသောသားဖြစ်သည်၊ ယောက်ျားနှစ်ယောက်လူဆိုသည်၊
 သူငယ်မကိုစစ်လျှင်၊ နှစ်ဦးကိုပင် လင်တည်းမထုတ်၊ ကာမဂုဏ် ရစ်မှူး၍
 ရှေ့နောက်မှားသည်ပြော၍၊ အမတ်ရင်းတို့က၊ နှစ်ဦးရှက်တင်လေပြီ၊ မည်
 သူတယောက်တည်း၊ သားဖြစ်စေမဆိုသာ၊ နှစ်ဦးသားဖြစ်စေ၊ စီရင်သည်၊
 သုခမိန်ဆိုသည်ကား၊ နှစ်ဦးသားတို့ရင်ပါးကြသည်မှန်ပြီ၊ လည်သည်၊ ရက်
 ကွဲသည်၊ ထိုတွင်သူငယ်မကိုလဆန်း၊ လဆုပ်မိဖွဲ့တို့၊ ဥတုအလာကိုစစ်သည်၊
 လဆန်းအလာကို အစစ်ရသည်၊ တဦးသားက၊ လဆန်း ကာ မဂုဏ်ရောက်
 သည်၊ တဦးသားက၊ လဆုတ်မှ ကာမဂုဏ်ရောက် သည်၊ ကာမဂုဏ်ကွန်
 ဖြစ်၍၊ သူငယ်တို့အလျှောက်မြူးထူးသည်ကို၊ လင်တည်း မထုတ်သိရသည်၊
 ထိုတွင်ဥတုအားဖြင့်၊ လဆန်းရောက် သူ၊ ကာမရှင်သားသ နွေဖြစ်ချေသည်၊
 ထိုအကြောင်းမှာ လည်း၊ အဆင်းအားဖြင့် သိရသည်၊ ကော လာ ကောလ၊
 စကားလည်းရှိသည်၊ အဆင်းကိုကြည့်လျှင်၊ လဆန်းကာမရောက်သောသူ၏
 အသွင်နှင့်တူသည်ကို၊ အမှားသိမြင်သည်အတိုင်း၊ လဆန်းကာမရောက်
 သောသူ၏သားဖြစ်စေ၊ ကာမရောက်လေတိုင်းသန္ဓေပေးချေ၊ အကြောင်း
 သုံးပါးညီမှသန္ဓေရသည်၊ သူငယ်မလည်း၊ နှစ်သက်ကြောင်းကိုပြောချေသည်၊
 ရင်ရာတွင်၊ နုတ်၊ လူကောင်းကြီးကျော်ညာသည်၊ ဤလည်းတပါး၊

but if the animal which came to the place he had no right to come to, be killed, broken or destroyed, there is no blame; he encroached on the other's feeding place. In this case the feeding place is the same; the person in charge of them is the same; and on examining the cocks, their height and size are equal. So on setting them to fight again, the spur of the large cock went into his own eye; many people saw it. The young cock had no spurs—not larger than a grain of Indian corn. (The other) was blinded by his own spur. There is no blame to be attached to the owner of the young bird. When the wise man decided thus, the Nats and men applauded. This also is one decision.

4th. The case of the disputed child.

Regarding the case decided on the fourth day:—

A young woman had a son, and two men disputed the paternity of it. On examining the girl, she denied that either was her husband, but by the strength of her desires she had connection with one after the other. The ministers said, both had had connection with her, and they could not decide which, or whether it should be the child of only one. So they said, let it be the child of both. Thus they decided.

The wise man's decision was—that both had had connection was certain, in the same month, but on different days. On this he examined the young woman as to whether her monthly period was in the waxing or waning of the moon. She stated it to be in the waxing. One of the men had connection with her in the waxing, one in the waning of the moon. Man is the slave of his passions. They have been enjoying themselves after the manner of young people. Neither is the woman's husband. So in this case, considering the woman's season, the child is his who had connection with her in the waxing of the moon. And another reason; that a child may be known by its appearance, is a common saying; and by looking at it, all may see that it is like the man who had connection with her in the waxing moon. Let it be his child. Impregnation does not take place on every occasion of sexual intercourse, but only when the three causes* are in operation. The young woman has also expressed her approval (of the same man.) On this decision Nats and men gave praise. This is also one decision.

* So sexual intercourse—proper season as regards the woman, the release at the instant of a living principle by the death of some animal

၅ တောင်သူနှင့်ရုက္ခမိုးတရား။

ပတ္တမငါးကြိမ်မြောက်၊ စီရင်သည်တရားမှာ၊ လူတို့ထုံး၊ ဥပဿလုပ်သောတောင်သူကြီးသည်၊ ချင့်ပိုင်သောမြေတွင်းယောက်သည်မြက်၊ နွယ်ဖွီးသစ်ပင်တို့ကို၊ ဓား၊ ခရင်းတို့ဖြင့်၊ ခုတ်ထွင်လေရာ၊ သစ်ပင်ပျိုတခုကိုခုတ်ဖြတ်လေသည်။ ထိုသစ်ပင်စောင့်သောရုက္ခမိုးကိုယ်ထင်ပြု၍ ဆိုသည်ကား၊

အိုသစ်ပင်းအရွက်သုံးချပ်ယောက်စဉ်က၊ ငါစောင့်၍မိတ်မှာန်ပြုသည်။ ထခုဆင်တရပ်ရှိရာ၊ ငသစ်ပင်ကိုးသင်ခုတ်ဖြတ်သည်၊ သင့်လည်တင်းကိုငါခုတ်ဖြတ်မည်။ ရုက္ခမိုးဆိုသည်။ တောင်သူကလည်း၊ ငါပိုင်သောမြေတွင်းယောက်သမျှသစ်ပင်နွယ်၊ ခြုံမခုတ်မထွင်မှီသား၊ နေနှင့်ရသည်၊ ငါပိုင်၍၊ ငါခုတ်လုပ်ရာ၊ မိဘအစရှိသည်တိုင်းလည်း၊ ငါပိုင်၏။ သင်ကားနတ်၊ ငါကားလူဖြစ်သည်။ တောအရပ်တွင်လည်းဖြစ်သည်။ မင်းအိမ်သို့သွားရကြမှ၊ သတ်ပိုင်းမသတ်ပိုင်ကို၊ အဆုံးအဖြတ်ခံမည်။ ယခုလည်းတရားတတ်သောသူမိန့်ကို၊ အမတ်ကြီးအရာတင်သည်ဆို၍၊ တောင်သူကြီးနှင့်၊ ရုက္ခမိုးတရားပွဲသို့ရောက်လျှင်၊ စကားရင်းအတိုင်းပြောသည်ကာလ၊ ယာမြေကိုပိုင်သူ၊ ခုတ်ဖြတ်သည်။ ခုတ်ပိုင်စေ၊ အမတ်ရင်းတို့ဆိုကြသည်။ သုခမိန့်ဆိုသည်ကား၊ သင်တို့ဆိုသည်အတိုင်းလည်း၊ ဓမ္မတာအားဖြင့် အထုတ်တည်း။ ထိုတွင်အမှတ်မဲ့မဆိုနေကြလျှင်၊ အထူးမစီရင်သာ၊ ယခုမှာလူနှင့်နတ်၊ ပိုင်စုကိုဆိုကြသည်။ ယာလုပ်တောင်သူကြီးလည်း၊ မြေနှင့်၊ မြေပေါ်တွင်ယောက်သည်ကိုပိုင်သည်။ ရုက္ခမိုးလည်းအရွက်ဆင့်လျှင်ပင်၊ ဝေသဝဏ္ဏစသောနတ်မင်းကြီးတို့ကိုအစီရင်ခံ၍၊ ပေးအပ်စောင့်ရရှိဖြစ်သည်။ ထိုတွင်ဘိလူးရဲ၊ နတ်ရဲတို့ကိုဆုပေးရင်းက၊ ထိုသစ်ပင်အောက်ရောက်သော်၊ ရှိုးဗျက်သော်၊ အမှတ်မဲ့ဝင်နေသော်၊ ပူဇော်ခံစေ၊ တတန်လည်း၊ ထိုဝင်နေရောက်သည်သူကို၊ ဓားပိုင်စေထုံးစံ၊ ကန္တာ အဆက်ဆက်ကရှိသည်များကိုကြားရချေသည်။ ပိုင်သည်မြေတွင်ဖြစ်သည်။ ခုတ်သည်မှာလည်း၊ ခုတ်ပိုင်စေ၊ ရုက္ခမိုးကအမှတ်ထွက်၍၊ တောင်သူကြီးလည်ကို၊ ဖြတ်မည်ပြုသည်လည်းပြုပိုင်၏။ သို့ရာတွင်၊ ရွှေလွန်သူထီး၊ နောက်လွန်သူအဖြစ်လေးသည်၊ သင်ကားနတ်၊ သင်ကားလူဖြစ်သည်။ နှစ်ဦးသားကျေးဇူးပြုရန်၊ အိပ်ဦးတွင်ငင်သစ်တိုင်ကို၊ မြေနှံမိုက်ပြီးလျှင်၊ ခုံလှတရပ်တည်သည်ပြု၍၊ ဓားဦးပေးပေးသင်ရုက္ခမိုးလည်းအမှတ်ပြေ၍ရှိသောသောသူအား၊ ကောင်းကျိုးဖြစ်စေ၊ စီရင်သည်ကိုနတ်၊ လူကောင်းကြီးပေးသည်လည်းတပါး။

5th. *The Tounghthoo, who, in clearing his garden, cut down a tree.*

Regarding the cause decided on the fifth day :—

A Tounghthoo making a garden, as is the custom amongst men, in cutting and clearing away the grass, creepers, bushes and trees on his own ground, cut down a young tree. The Yokekatso (*Hamadryad*) who watched the tree made itself visible, and said—“ I have watched this tree since it had three leaves above the ground. I have made it my habitation. Now, there it is, as high as an elephant. My friend, you have cut down my tree. My friend, I will cut your throat.” The Tounghthoo replied—“ you only were allowed to live there before I cut down the grass, jungle, and trees on my ground. It is mine; the property of my fathers belongs to me. My friend is a Nat. I am a man; and this is a jungle district. We will go to the chief's house and hear his decision, whether you have a right to kill me. And now a wise man, who is skilled in the law, has been raised to the place of a noble.” When the Tounghthoo and Yokekatso came to the court of law and told their story as the case had occurred, the original hearer of the case decided that the owner of the land had cut down the tree, and maintained his right to do so.

The wise man said—“ my friend's decision is borne out by custom, and if the parties had remained quiet, there could have been no other decision; but now a Nat and man dispute the extent of their proprietary right. The Tounghthoo, the gardener, has a right to the land and its produce; but it is a constant, invariable custom, that when the first leaves spring, a Yokekatso having taken the orders of the Nat kings, the first of whom is Wet-tha-woon-na, the tree is made over to them. In these gifts, when originally made to Beloon or Nats, the law is, that any one who comes under the tree, breaks, or unthinkingly takes shelter under it, shall make an offering, or else they shall have a right to eat him. This I have heard has been the custom in the whole succession of worlds. The ground is his, (the Tounghthoo's;) he has cut (the tree;) let him be justified in doing so. The anger of the Yokekatso having been excited, he wished to cut the throat of the Tounghthoo. He has a right to do so. But the person who commits a second fault is more to blame than he who commits a first. One of my friends is a Nat, one is a man. For the advantage of both let it (the tree) be made into a small post and set up in front of the house, or somewhere, and let a small shelf be raised, about the height of a man's shoulder, and let (him) the Nat, have an offering of the first of the food. My friend Yokekatso, let your anger be appeased: assist the person who is respectful (to you.) On this occasion the Nats and men gave praise. This is also one decision.

၆ ဣအိုးရတရား၊

ဆဋ္ဌမမြောက်ကြိမ်မြောက်၊ စီရင်သည်တရားမှာ၊ အကြင်သူလေး
ယောက်တို့သည်၊ သဘောတူတော့သွားကြ၊ တစ်ဖန်ဖြစ်သောမြွေတကောင်
ထွေ၍လိုက်ကြ၊ တယောက်ကိုထိုးမြွေခံ၍သေသည်။ သုံးယောက်သား
ရှိကံ၍မြွေသေသည်။ အရေကိုဆုတ်လျှင်၊ ဣအိုးရသည်၊ သေသူမယားက
လည်း၊ ဣအိုးကိုတဝက်ဆိုင်သည်ဆို၍၊ မင်းအိမ်သို့ရောက်သည်ကာလ၊
စကားရင်းအတိုင်းပြောကြသည်။ အသက်ဆုံးရလေသည်။ မယားတဝက်ရ
ကောင်းချေသည်။ အမတ်ရင်းတို့စီရင်သည်၊ သုခမိနီစီရင်သည်ကား၊ ဤမြွေမ
ထွေမှီတော့သွားရင်းက၊ ဆိုးကောင်းအညီစားသွားကြသည်။ ကျားရဲ့သား
ရဲ့တို့ကိုကံ၍၊ တစုံတယောက်သေသော်၊ လူစားပေးအပ်သောအကြောင်း
မရှိ၊ ကန်ဆိုးဘုဖြစ်သည်။ ချင့်တို့ကုမ၊ သင်ပြုတ်ရမည်သာဖြစ်သည်။ သေ
ခြင်းမှာလည်းကောင်း၊ ခြံသေခြင်းတရားမလွန်နိုင်၊ သုံးယောက်သားကြောင့်
သေခြင်းမဟုတ်၊ ထိတ်ဖြစ်သောမြွေကိုကံ၍သေသည်။ ထိုမြွေ၊ သုံးယောက်
သတ်၍သေပြန်သည်။ ဣအိုးရသည်မှာ၊ သေသူမယားလည်း၊ တစုခံစားစေ၊
ညီမျှမှုစေ၊ စစ်မြေအရပ်သူရဲတို့၊ ညာတိုက်၍ရသောဝတ္ထုတို့ကဲ့သို့ ဖြစ်
သည်ဟုစီရင်သည်ကို၊ နတ်လူကောင်းကြီးပေးသည်လည်းတပါး။

၇ သခွားတရား၊

သတ္တမခုနစ်ကြိမ်မြောက်၊ စီရင်သည်တရားမှာ၊ ရွာတရွာတွင်းလူနှစ်
ယောက်၊ ယာဇီရှက်တင်မည်သား၊ ခြား၍လုပ်ကြသည်။ တဦးက၊ သခွား
ငြိတ်ပင်ယောက်လပ်သည်။ ထိုအပင်သည်တဦးယာသို့ဝင်၍၊ နှယ်ရာသီး
လေသည်။ အသီးကိုဆွတ်လေသည်။ သခွားရှင်က၊ ငအပင်ရင်းဖြစ်သည်။ င
ရာသို့ဝင်ရာ၊ ငါပိုင်သည်ဖြစ်၍ငါဆွတ်ယူသည်။ အခြင်းများကြသည်။ နှစ်ဦး
ပင်သုခမိနီထံရောက်သည်။ စကားရင်းအတိုင်းပြောကြသည်ကာလ၊ သုယာ
မှာဝင်၍သီးချေသည်။ ယာရှင်ပိုင်စေ၊ ကောက်ယူသည်ကိုနတ်၊ လူတို့ကောင်း
ကြီးမပေးနေသည်။ လူနတ်မနှစ်သက်သည်ကိုသိ၍၊ မှားချေသည်။ နေဦး၊
ဆင်ခြင်ဦးမည်။ ခုနှစ်ရက်တွင်း၊ မြောက်ရက်မှာနတ်တို့ကောင်းကြီးပေးသည်
ကို၊ လူကြား၍၊ လူကောင်းကြီးပေးသည်။ ယခု၊ နတ်လူကောင်းကြီးမပေး
သော်၊ မမှန်ချေဟုပညာနှင့်ဆင်ခြင်သော်၊ နတ်ရွာရောက်သမျှ၊ လူပြည်ဝယ်
ကောင်းကျိုးပေးသမျှ၊ ဒါနအရင်းကြောင့်သာဖြစ်ချေသည်။ ညောင်ပင်ကြီး

6th The case of the wife of the man who found a pot of gold, and four others with whom it was divided.

Regarding the case decided on the next day :

Four people going to the jungle by mutual consent, saw an enchanted snake, and in following it one was bitten and died ; the other three killed the snake, and in taking off his skin they found a pot of gold. The wife of the man that was killed claimed the half of it. They came before the chiefs and stated the case as it occurred. The first chief decided, as the man had lost his life, his wife ought to get one half of the gold. The wise man's decision was—on first starting for the forest, before seeing the snake, they went (with an understanding) to share good and bad equally. If one was killed by a tiger, or other wild beast, there is no reason why a substitute should be given for him. It is his bad luck. The others must only perform his funeral rites. And as regards death ; no one can escape the law of mortality. He did not die by means of the other three. He died, being bitten by the snake. The other three killed the snake. Of the pot of gold obtained, let the wife of the dead man have one equal share with the other three. It is like plunder taken in war by mutual co-operation. This was his (the wise man's) decision. On this one also Nats and men applauded.

7th. The case of the small cucumber.

Regarding the case decided on the seventh day :—

In a small village two men made gardens close adjoining, and separated by a prickly fence. In one garden a small cucumber sprang up and ran, being a creeper, into that of the other, and bore fruit and he plucked it. The owner of the cucumber said, " the root is mine ; " the other that, having come into his garden, it was his. So they disputed, and both came to the wise man. When they had stated the case as it was, he decided that it had gone into the other garden and borne fruit, and that the owner of that garden should have a right to pluck it. Nats and men gave no applause. So knowing that men and Nats did not approve, he said—" I have made a mistake. Wait a little—I will consider. For six of the seven days the Nats applauded, and men hearing also applauded. Now as Nats and men do not applaud, I must have given a wrong decision." This by his wisdom he considered. All who have arrived in the Nat country, and all who have obtained benefits in the country of men, have done so by the strength of former religious offerings. Though the banyan is a large tree, it can only grow where the small seed is. Examine the matter to the bottom. The owner of the root is the true owner, the owner of the other

သော်၊ အစွဲငယ်ကယောက်မှ၊ အပင်ဖြစ်ရာချေသည်။ အရင်းစစ်သော်အမြစ်
ရှင်က၊ မှန်ရာချေသည်။ တဦးသားဟာရှင်က၊ မဆွတ်မယူသာချေ၊ ပင်ရင်း
ရှင်ကရစေးစီရင်ရာတွင်မှ၊ နတ်လူကောင်းကြီးပေးသည်ထည်းတပါး၊

ထိုကဲ့သို့ရုဏ်းရက်တွင်၊ စီရင်ရာ၊ သစ္စာတရားမှားသောကြောင့်၊ မနူအ
မတ်တရားဆုံးဖြတ်ခြင်းကိုကြောက်သည်ဖြစ်၍၊ အိမ်ရာထောင်ခြင်း၌၊ ဓ
နောင်မဖွဲ့လိုပြီး၊ ရသေ့ရဟန်းပြု၍နေပါတော့မည်၊ မဟာသမတမင်းအား၊
မနူအမတ်အခွင့်တောင်း၏။ ထိုတွင်မှမဟာသမတမင်းကြီးသည်၊ မနူအမတ်
ကိုရသေ့ရဟန်းပြုမည်အဖြစ်ကိုအခွင့်ပေးတော်မူသည်။ အကြိမ်ကြိမ်ထည်း
ပူဇော်တော်မူသည်။ မနူအမတ်သွားရာခရီးသို့လိုက်၍၊ ပို့သပူဇော်ခြင်းကို
ပြု၍၊ ချီတက်၊ ကောင်းကျိုးအားရောက်ပါစေ၊ လျှောက်သည်တွင်မှ၊
မနူအမတ်သည်အစည်အတိုင်းသွားလေ၍၊ ရသေ့တကာတို့ကျင့်ကျော်စရာ၊
မနွာဂိဇုံ၊ အိုင်အနီးဖြစ်သောကျောက်အထိပြည့်သော၊ တောင်ကူ၏အနီးတွင်
ဖြစ်သောတောင်ကူ၌ကလေးသကဲ့၊ ပူပန်စေလျက်နေ၏။ ထိုသို့ဆိုရာ၊ နေ
တိုင်းနေတိုင်းတထွာနှင့်၊ လေးသစ်အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ တက်သစ်သော
နေလုလင်၊ အဆင်းနှင့်တူသောမြေကိုကသိုဏ်ရှု၍၊ ပထဝီပထဝီ၊ စီးမြန်း၍
ရှေးဦးစွာသော၊ ဖျာန်ကိုအစည်အတိုင်းရ၍၊ ကောင်းကင်သို့တက်လေ၏။
စကြဝဠာတံတိုင်း၌၊ ဆင်းမြင်း၊ ကွေ့၊ နွားပမာနအတိုင်းအရှည်ထင်သော၊
အကွာရှိသော၊ ပြန့်ပြောကြွယ်ဝသော၊ ကြီးမြတ်သောပညာရှိတို့၊ နှစ်သက်
အပ်သောကောင်းစွာအထူးသဖြင့်စင်ကြယ်ခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သော၊ ချစ်
သာခြင်းကိုဆောင်တတ်သော၊ နက်နဲသောအဆုံးအဖြတ်ရှိသော၊ အထူး
ထူးအပြားပြား၊ ဆန်းကြယ်သောနည်းတို့ဖြင့်၊ တန်ဆာဆင်အပ်သောပညာ
ရှိ၊ သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ အမြဲပြု၍၊ စီရင်တော်မူသော၊ ဓမ္မသတ်ကိုရေး
ကူး၍၊ မြေပြင်၌နောင်လာလတ်သောအခါ၊ အကျိုးစီးပွားဖြစ်စိမ့်သောငှါ၊
မဟာသမတမင်းကြီးအားပေးပေ၏။ ။ ဤကားမနူအကျယ်ပဌမတွဲတွင်ပါ
သောတရားတည်း။ ။ ဤစာမနူ၊ ကျမ်းအာဟုကား၊ သုတအာကုံ၊ ဆောင်တုံ
မိမိ၊ သေသတ်စွဲ၍၊ အမြဲမှန်စွာ၊ လူမိန္ဒာတို့၊ ပညာသုဌေး၊ ဂုဏ်မဆွေး
သည်၊ ရှည်ဝေးသံသားဆက်များစွာလျှင်၊ မှတ်ကြပါကုံ၊ ပညာစုံသည်။

။ ကုံလုံသုတ၊ ညာဏဂမ္ဘီ၊ အဆီပြည့်လျှပ်၊ တက်၏တည်း။

garden shall not have a right to pluck the fruit; let the owner of the root have it. On this occasion Nats and men applauded. This is also one decision.

In this way Menoo, the minister, in deciding causes, having made a mistake in the cucumber case, was afraid to continue as a judge, and as he had no wish to cumber himself with a wife and family, he declared he would become a Yathay, or Rahan, and begged of king Maha Thamada to be allowed to do so. He gave his royal permission to Menoo, the minister, to become a Yathay or Rahan, and repeatedly gave him respectful offerings; and following him in his journey, bore him company, making offerings and lamenting (his departure,) and begging him to think of his interests, ("to let good come to him.") Menoo continued his journey to a stone cave near the perfect stone cave in the hill near the Mandaginee lake, where other Yathays enjoyed themselves. Here he remained subduing his lust and other passions. In this place, daily fixing his eyes and thoughts on a piece of earth (*as a representative of the whole world,*) a span and four fingers broad, in color like the young morning's sun, and repeating "Pat-ta-wee, Pat-ta-wee," he obtained the first Zan [A] in proper order, and ascended into the expanse of the heavens. On the boundary wall of the (world or) solar system, engraved in letters as large as elephants, horses, buffaloes or oxen; worthy of the approbation of the wise; fitted to cause purity and lead to happiness; in which the most difficult decisions are given, by similar, various, and extraordinary rules and precepts, he read this Damathat, which is the guide of wise and good men in their decisions; having copied it, that throughout all time, in the entire world, good might arise, he gave it to the king Maha Thamada. These are the laws that are contained in the first volume of the great work of Menoo. This book of Menoo is worthy of all respectful offerings. Study till it is got by heart. Men who habitually reflect will have excellent wisdom, and their reputation shall not perish in all future time. Study—it contains all wisdom—it embraces the wisdom demonstrable to the senses—it is overflowing with the essence of wisdom.

END OF THE FIRST VOLUME.

The last few lines have a mixture of Pali in them which renders their literal translation difficult. The above, is however, the true meaning of the sentence.—*Translator.*

NOTE OF TRANSLATOR.

[A]

Zan ဇာနည်, mind, (things remembered.) There are four states of Zan ; 1st, ဝတတိ, thought or desire ; 2d, ဝတတိ, reflection ; 3d, ဝတတိ, joy, pleasure ; 4th, သုခ, happiness, bliss ; and ဇာနည်, permanency, immutability,—all of which enable the possessor to traverse different worlds. In the Paramat, the third and most precious volume of the Buddhist scriptures, which contains metaphysics so deep and abstruse that none but a Rahanda can understand it, these states are explained ; the mind, its operations, matter and nicchan, are discussed, and a story in illustration of these four states of the mind, is recorded. A man sleeping at the foot of a mango tree, with his cloth over his head, is in a state of ဝတတိ, unintelligence. A mango falls on him and awakes him ; he is then in the first state, or ဝတတိ, or unsound intelligence. He then considers what can this be ? He is then in the second state, or ဝတတိ. He then puts the cloth off his head, and looking at the mango he approves of it, and is in the third state, or ဝတတိ. He then takes it up and eats it ; it is sweet and pleasant, and he is then in the fourth state, or သုခ ; having eaten it, he is in state of great enjoyment, blissful repose, the fifth state, or ဇာနည်.

LAWS OF MENOO.

VOL. II.

THE SECOND VOLUME OF THE
GREAT WORK OF MENO.

I worship the god who is worthy of homage, who possesses an intuitive knowledge of good.

CONTENTS OF THE SECOND VOLUME.

1. Inanimate things which may or may not be left in deposit.
2. Animate things which may or may not be left in deposit.
3. The case of the Bramins, the Rahan teacher and his pupil, decided after enquiry as to the deposit.
4. Altering the appearance of buffaloes, cattle or men, the property of another, and selling them ; also selling or buying them without altering their appearance.
5. The theft and sale of children, or slaves.
6. When buffaloes, cattle, animate or inanimate property, come into a (house or grounds,) or are found, in what cases (the finder or owner of the premises) shall be considered a thief.
7. In case of finding a pot of gold, when it shall be divided, and when not.
8. After a revolution or change of kings, the four suits which may be prosecuted, the five which may not.
9. The law regarding six kinds of gifts.
10. The law for the rate of wages of carpenters, according to their skill in their craft.
11. The law regarding servants, and those who live by hire.
12. The law regarding agricultural servants.
13. The law regarding ferries.
14. Cases in which the several people travelling in the same boat are responsible, when not.
15. The law regarding taking dues by guard posts.
16. The law regarding taking toll at gates.
17. The law regarding collectors of bazar tax.
18. The law regarding washermen.

- ၁၉ ဆေးသမားတို့အားတရားတပါး၊
 ၂၀ ရွှေနေတရားတပါး၊
 ၂၁ သန္တာဇောက်ပြန်သောတရားတပါး၊
 ၂၂ နွားထိန်း၊ နွားကျောင်းတရားတပါး၊
 ၂၃ ထိရိန္ဒာန်ရှင်းကာမ၊ ရာဂဆက်ဆံသောတရားတပါး၊
 ၂၄ ကွဲနွားငြိုးသောတရားတပါး၊
 ၂၅ လှည်းငြိုးသောတရားတပါး၊
 ၂၆ လှေငြိုးသောတရားတပါး၊

တရားပေါင်း ၂ ပေါင်း၊ မနုမည်သောရှင်ရသေ့၊ စီရင်ရေးထားသောဓမ္မသတ်အထွက်၊ အကြောင်းကြောင်းကွဲပြားထူးခြားသည့်များကိုသိမိမ့်သောငှါ၊ လိက္ခံတည်း။

ဤသို့ပဌမရှေးဦးစွာ၊ မမှန်စီရင်သောသူတို့၊ ငရဲဆိုးတွင်း၊ ဇောကံထိုးပြောင်းပြန်၊ ခံရသော အကြောင်း၊ မှန်ကန်ရာ စီရင်ပေသည်။ နတ်ရွာ၊ နိဗ္ဗာန်လမ်းခရီး၊ ရောက်အံ့သည်။ မြဲယဉ်မင်း၏သားရင်းဖြစ်သောရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏။

၁ သက်ဗဲဥစ္စာနှံရာ၊ မှန်ရာသောတရား၊

နုပဉ္စကထိဂန္ထေယ၊ နစဒေါသာ၊ ဂတိဝသာ၊ နစမောတာ၊ ဂတိဂန္ထေ၊ နဂန္ထေ၊ ဘယာဂတိဝတ္ထာဝုတ္တံ၊ ဝိဇာနာတိ၊ ခနံနိစ္စာပယေတဌိ၊

ယောပုဂ္ဂလာ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဆန္ဒာဂတိသော၊ အလိုရခွက်၏နိုင်ငံသို့၊ နဂန္ထေယျ၊ မလိုက်ရာ၊ ဒေါသာဂတိဝသာ၊ အရှက်နိုင်ငံသို့လည်း၊ နဂန္ထေယျ၊ မလိုက်ရာ၊ မောတာဂတိဝသာ၊ အမိုက်၏နိုင်ငံသို့လည်း၊ နဂန္ထေယျ၊ မလိုက်ရာ၊ ဘယာဂတိဝသာ၊ ကြောက်မြင်း၏ နိုင်ငံသို့၊ နဂန္ထေယျ၊ မလိုက်ရာ၊ ယောပုဂ္ဂလာ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝုတ္ထာဝုတ္တံဆိုသောစကားကို၊ ဝိဇာနာတိ၊ သိ၏။ တဒ္ဓိပုဂ္ဂလာ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ခနံ၊ ဥစ္စာကို၊ နိစ္စာပယေ၊ နှံရာ၏။ ထိုသို့ဥစ္စာနှံရာသောပုဂ္ဂိုလ်ကား အကြောင်းခုနစ်ပါးတည်း၊ ခုနစ်ပါးဟူသည်ကား၊ ဥစ္စာများသည်တပါး၊ အမျိုးမြတ်သည်တပါး၊ အကျင့်သိတင်းနှင့်ပြည့်စုံသည်တပါး၊ ဆိုသောစကားမှန်သည်တပါး၊ မပြတ်မငှက်တတ်သည်တပါး၊ စည်းစိမ်ချမ်းသာကြီးသည်တပါး၊ သူတကာတို့အမိုက် အသေပြုသည်တပါး၊ ဤခုနစ်ပါးတွင်းတပါးပါး ပြည့်စုံသောသူတို့ကို နှံရာ၏။ ထိုသို့မြတ်

19. The law regarding remuneration to doctors.
20. The law regarding pleaders.
21. The law regarding breach of promise.
22. The law regarding herdsmen.
23. The law when brutes injure each other from the violence of their lusts.
24. The law regarding hiring buffaloes or cattle.
25. The law regarding the hiring of carts.
26. The law regarding hiring of boats.

That these twenty six laws, on various subjects, laid down by the recluse Menoo may be known, I have given a list of them. First of all, he made known that the unjust judge shall suffer punishment in hell with his head downwards, and the just judge shall arrive in the Nat country and obtain nieban.

1st Inanimate things which may, or may not be left in deposit.

A man who does not give himself up to the dominion of his covetousness, nor of his anger, nor of his folly, nor of his fear; and who is intelligent,—with such a man goods may be deposited. He must have the seven following qualities;—he must have much property—he be of good family—a strict performer of his religious duties—a teller of the truth,—he must not be a concealer or destroyer,—he must be prosperous and happy—and he must be held in general respect. With any man who is remarkable for any of these seven qualities, goods may be deposited. Nevertheless, if he be covetous, vindictive, a coward, or a fool, any of these four, goods shall not be deposited.

စေကာမူ၊ ဆန္ဒာဖေါသ၊ အယာမောဟ၊ အဂတိလေးပါးတွင်၊ တပါး ပါးမြို့
ပြန်လျှင်မနှံ့ရ၊ ဂတိလေးပါးတည်မှ၊ နှံ့ရာသည်။

သူတပါးကိုလည်း၊ သွီးထားအပ်သည်။ မထားအပ်သည်ကိုလည်း သိ၏။
လိုသောသူတို့၌ ဥစ္စာနှံ့ရာသတည်း၊ အကြင်သူတို့သည်း၊ ဥစ္စာနှံ့သောအခါ၊
ရှေးငွေးကြေးနီ၊ ကြေးမြို့၊ သလွဲစင်၊ သလွဲမည်း၊ အထည်အလိပ်၊ အသီးအနှံ၊
လင်ပန်း၊ ဗလား၊ ခွက်ယောက်၊ ဤမျှသောဥစ္စာတို့ကို၊ ရေတွက်၊ မှီနိတွယ်
၍၊ ဤမျှပိဿာ၊ ဤမျှတဆယ်၊ ဤမျှကုပ်ယု၊ အိမ်ရှင်ကိုပြဦးရာ၏။ ထိုသို့ပြ
လျှင်၊ ပူတံထင်၌၊ အထုပ်အထည်တို့ကို၊ မြဲမြန်စွာခက်၍၊ တံဆိပ်လက်ရာ
မှတ်သား၍၊ အိမ်ရှင်နှင့်တကွ၊ တိုက်တွင်း၊ အိမ်တွင်း၌၊ အထက်ထားရာ
သည်၊ အောက်ထားရာသည်။ ကိုယ်ဥစ္စာရှင်နှင့်တကွ၊ သွင်း၍ထားရာ၏။
ဥစ္စာရှင်ယူလာသော်၊ မှတ်သားထားသောတံဆိပ်လက်ရာ၊ အတိုင်းကိုပြန်
ပေးအပ်၏။

ဤသို့တည်းပေးလိုက်မှုကား၊ ထိုအိမ်ရှင်ကို၊ နှံ့သောဝတ္ထုတွင်း၊ ဆယ်စု၊
တစုကျေးဇူးဆပ်ပြန်ရာ၏။

ဥစ္စာနှံ့ရင်းက၊ တယောက်၊ နှစ်ယောက်၊ သုံးယောက်၊ လေးယောက်၊
ငါးယောက်၊ ခြောက်ယောက်၊ ခုနစ်ယောက်၊ ရှစ်ယောက်၊ ကိုးယောက်၊ တ
ဆယ်အစရှိသည်၊ ဥစ္စာရှင်ရင်းတို့၊ နှံ့သည်ကာလရှိလျှင်၊ နှံ့ရင်းလူစုံမှ၊ ပေး
အပ်ရာ၏။ နှံ့ရင်းလူစုံစေကာမူ၊ အိမ်ရှင်လက်၌ နှံ့ရင်းက၊ မြို့သူလင်မယား၊
သားသမီး၊ ရွှေးမစုံသော်၊ စုံသူဗျက်နှာညီမျှမှ၊ ဥစ္စာရှင်စုံသူတို့သို့၊ ပေးအပ်
ရာ၏။ နှံ့ရင်းသူနှင့်၊ အနှံ့ခံသူတို့တွင်၊ တစုံတယောက်သေပျောက်သော်၊ ထို
သေပျောက်သူ၊ ဆွေမျိုးညာတိ၊ သွေးသောက်သူငယ်ချင်းတို့ကို ခေါ်၍၊ အပ်
ပေးယူရာ၏။ ဆွေမျိုးညာတိ၊ သွေးသောက်သူငယ်ချင်း မရှိလျှင်၊ အရပ်သူ
ကြီး၊ စုံရာအကြီးအမား၊ ရဟန်း၊ သူတော်တို့ကိုခေါ်၍၊ ရွှေတွင်သီးထင်မြင်
အောင်၊ အပ်ပေးယူရာ၏။ သို့မှအမှုရင်းအမှုဖျား၊ စကားရောက်သမျှပြတ်
ရာသည်ဟု၊ မြဲဃွာမင်း၏ သားရင်း ဖြစ်သော၊ မနုမည်သောရှင် ရထောပြ
ဌာနီးတော်မူ၏။

နှံ့သောဥစ္စာကို၊ အိမ်ရှင်အထွာထိန်းမှား၊ အိမ်ကိုမီးသင့်သော်၊ သူမိုး
ယူသော်၊ အရှင်မိုးမင်းဇွန်၍၊ ဖျက်ဆီးသိမ်းယူသော်၊ မှန်ကန်ဆုံးပိုင်စေ၊
နှံ့သောဝတ္ထုကို၊ အိမ်၌မလုံ၊ ထင်ရှားရပ်ရွာမှရှိ၍၊ လှေသို့ပြောင်းလျှင်၊
ဥစ္စာရှင်ကိုခေါ်၍ပြ၊ ပြောင်းရာ၏။ ဥစ္စာရှင်ရှိလျှက်၊ အဆောတလျှင်၊ လှေသို့
ပြောင်းရာ၌၊ လှေမှောက်၍၊ ဖျက်စီးသော်ဆုံးစေ၊ ရပ်ရွာမှမရှိ၊ သူမိုးမုမိန်းမူ

with him. Only when the four opposite good qualities are possessed by a man, shall property be deposited with him.

When any one deposits property, gold, silver, copper, white copper, tin, lead, piece or rolled goods, salvers, goblets, cups, or any thing of the kind, they must be shewn, and the weight, so many viss, so many tickals, (noted) by the master of the house. After having thus shown, and tied them strongly in a bundle, sealed, marked, and put them in a chest, in company with the owner of the house, they should be placed within the brick part or the body of the house, having agreed with him whether they should be placed above or below. When the owner of the goods comes for them, the seal and marks, as when delivered must be shewn, and they must be given over.

If these terms are complied with, the owner of the house must have ten per cent. for his services.

If when the property was deposited, one, two, three, four, five, six, seven, eight, nine, or ten persons were present, it should be returned when all the same party are present; and if all the depositing party are present, it should only be delivered when the owner of the house, and the party who received it, his wife, children, and step children, are all present. If one of either party shall have died, or is not to be found, let his relatives, connections, or friends be called, and then the property may be delivered and received. If he have no relatives, connections or friends, the Thoooghee of the district, the eiders, Rahans, or respectable men should be called, and in their presence, that the transaction may have publicity, let the property be delivered and received. If the transaction is conducted in this way there can be no disputes afterwards. Thus Menoo, the sage recluse, the son of the king of Bymahs, ordered.

If the house of the receiver of the property, and the property be burned; if the property be stolen; or if the king in his anger shall destroy or take possession of it, and this be proved, let the owner suffer the loss. If deposited property be not safe in the house, if there be a known disturbance in the district, or if it be removed to a boat, the owner must be called and the property removed in his presence. If the owner of the property be within call, and if the village be on fire, or attacked by robbers, and if, before the receiver can call him, in the hurry of removing it to the boat, the boat upset and the property lost, let the owner bear the loss; but if there be no disturbance in the village, no thieves or robbers, and the receiver of his own accord removed it from one place to another, and the boat be upset or wrecked, even if his own property be lost, he has removed the deposited property from the place in which it was put, let him make good half the value. If before his own property was

မရှိ၊ ချင့်အလျှောက်တနေရာက၊ တနေရာသို့ပြောင်း၍၊ လှေမှောက်ပုကသော်
ကိုယ် ဥစ္စာဆုံးသော်လည်းကောင်း၊ နှံရာနေရာက၊ ရွှေချေသည်၊ တဝက်ဥစ္စာ
ဆုံးပိုင်စေ။ ။ ချင့်ဥစ္စာကားလွေကိုမတင်မှီ၊ နှံသောဥစ္စာကိုတင်သည်
မှန်၍၊ လှေမှောက်နစ်ဖြက်လျှင်၊ အလုံးလျှော်စေ။

အိမ်ရှင်ဥစ္စာကားသူမိုးရာမပါ၊ နှံသောဥစ္စာသူမိုးရာပါသည်ဖြစ်လျှင်၊ အ
လုံးလျှော်စေ။ ။ နှံစည်ကာလအတွင်းထားရာသည်ကိုတိုင်၍၊ နှစ်ဦး
ထားရာသူမိုးသော်၊ အိမ်ရှင်ဥစ္စာနှင့်တကွ၊ ပါသော်ဆုံးစေ။

အိမ်ရှင်ဥစ္စာကား၊ သူမိုးရာမပါ၊ နှံသောဥစ္စာသူမိုးရာပါသည်ဖြစ်လျှင်၊
အလုံးလျှော်စေ။ ။ သို့ကားဆိုတုံ၏၊ မိုးသူသည်ကာမ၊ အိမ်ရှင်ဥစ္စာ၊
သည်နှံဥစ္စာမသိ၊ မရွေးပြီ၊ ရရာမိုးခြင်းဖြစ်သည်၊ စင်စစ်နှစ်ဦးထားမြဲတိုင်း
တွင်းထားပါလျက်၊ သူမိုးရာ၊ ပါခဲ့သည်မှန်လျှင်၊ ဥစ္စာထိန်း၊ ပေါ့လျော့ကြ
ချေသည်၊ ပေါ့လျော့သည်အတွက်၊ တဝက်လျှော်စေ။ ။ သူမိုးမဟုတ်၊
ဓားပြတိုက်ယူဖျက်ဆီးသည်၊ အရပ်သူမြင်က၊ ကိုယ်ဥစ္စာမပါသော်လည်း၊
ထိုဓားပြတို့ကိုအရပ်သိ၍အော်သည်ကာလ၊ ရမိရရာယူသည်၊ နှံသောဥစ္စာ
သာပါသည်၊ မဆိုသာမဆိုသင့်ချေ၊ ဓားပြတိုက်ယူခြင်း ဖြစ်သည်၊ ဆုံးစေ။
ဓားပြတိုက်သည်သာဆို၍၊ အများမသိက၊ အစားလျှော်စေ။ ။ နှံသည်ကာ
လ၊ ဥစ္စာရှင်နှင့်၊ အိမ်ရှင်သဘောတူ၊ အတွင်းထားရာသည်ကိုပြင်းပြင်ထား
ရာသည်ကို အတွင်းထားကြ၍၊ သူသိသူမြင်တို့အိမ်၌၊ မိုးကြောင်းကိုထင်ရှား
လျှင်၊ အိမ်ရှင်ဥစ္စာမပါသော်လည်း၊ မိုးသူတို့ရွေးချယ်ထားသည်မဟုတ်၊ မိုး
ရာပါသည်၊ ဆိုတိုင်းဆုံးစေ။

သူမိုးရာပါသည်ဆို၍၊ အဆုံးခံရပြီးမှ၊ ထိုနှံသောဥစ္စာရှင်လက်တွင်ပေါ်
မည်၊ ချင့်ကဲ့ဝှက်ထားကြောင်းကိုထင်ရှား မည်၊ ချင့်ရောင်း၍ဓားသည်ကိုးထင်
ရှားဖြစ်လျှင်၊ မိုးတက်ငါးဆလျှော်စေ။ အရင်းပေါ်သည်ကိုလည်း၊ ဥစ္စာရှင်
ယူစေ။ နှစ်ဆခွဲဆင်ခြင်သဖြင့်ယူရ၏။ ။ နှံသောဥစ္စာကိုမိုးယူမှန်းမ
သိ၊ ဖျောက်ခဲ့သည်သာဆို၍၊ ကိုယ်ဥစ္စာမပျောက်က၊ အစားလျှော်စေ။ အမိုး
မဆိုသာ၊ သူတော်မဟုတ်ဖြစ်သည်၊ မင်းရာမိုးထူးကိုးကျခံစေ။ ။ ဥစ္စာ
မနှံသည်ကို၊ နှံသည်ဆို၍၊ နှံကြောင်းကိုမဆိုရှင်၊ မနှံမှန်ချေက၊ စွက်တိုင်း
လျှော်စေ။

got into the boat, and it is certain the deposited property was there, the boat upset, sink, or be destroyed, let him make good the whole.

If the property of the owner of the house be not stolen, and the deposited is, let the receiver make good the whole loss. If at the time the deposit was made both parties agreed that the property should be placed within the house, and if it be stolen from the place they both deposited it, and if the property of the owner of the house be also stolen, let the owner of the (deposit) bear the loss. If the property of the receiver be not stolen, and the deposited property is, let the receiver make it good. Though it is thus said, if the thief did not know or pick out the property deposited from that of the receiver, but took whatever he could get, and the property was stolen certainly in the same place in which both parties had put it, and if it really has been stolen, the receiver is chargeable with negligence; let him bear half the loss on that ground. If it be not stolen, but robbers attacked and destroyed (the house;) if this be notorious in the district, though the property of the receiver be not taken; if when the robbers made the attack the neighbours knew it, and on their calling out the robbers made off with what they could get, there shall be no claim on the ground that the deposited property only was taken. It is an attack of robbers; let the owner of the property bear the whole loss. If it be said that the property was taken by robbers, and the fact be not notoriously known, let the receiver make it good. If at the time of deposit of the property, the owner and receiver agreed that it should be placed within the house, though its proper place was without; or that property whose place is under the house, should be placed within; and if it be notorious that a theft was committed in the house, though the property of the owner be not taken, if it was not picked out and left by the thief: let the owner bear the loss of all that is said to be stolen.

If the owner of the property, after having borne the loss on this year, shall discover his property in the possession of the owner of the house, and it be clear that he has secreted it or has sold it, let him restore five fold, and let the owner of the goods receive back his original property. On considering the circumstances of the case, two and a half fold may also be ordered to be given. If the deposited property be not known to be stolen, but be only said to be lost, if the property of the owner of the house be not lost, let him replace it: it shall not be reckoned theft. But he is not a good man: let him bear all expenses of the suit. If property that was not deposited is said to have been so, and cannot be proved, but it is clear that it was not deposited: let the party claiming pay the amount he claims.

နှံ့လျက်ကိုမနှံ့ကွယ်သည်။ နှံ့သည်မှန်ချေက၊ နှစ်တက်လျှော်စေ။ နှံ့မ
 နှံ့ဆိုကြရာ၌၊ နှံ့ကြောင်းကိုသက်သေမရှိ၊ အမျိုးတူအရင်းခွင်းဖြစ်၍၊ အ
 မှတ်ခဲ၊ နှစ်ဦးခွင်းနှံ့ပါသည်။ အားငွေ၊ ကျောက်၊ ပတ္တမြားဖြစ်ပါသည်ဆို
 မည်၊ ဆိုလူစကားအတိုင်းအဆိုတန်းကိုစစ်၍နှံ့သည်ဆို သည်၊ ဥစ္စာငွေသုံး
 ဆယ်က၊ အထက်သို့အများတိုး၍တန်သည်။ စကားအချက်ကိုရလျှင်၊ အမျိုး
 တူကြက၊ ရေရောက်စေ၊ ဥစ္စာရှင်နိုင်လျှင်၊ နှစ်တက်ရစေ၊ မနှံ့ဆိုသူထနိုင်
 လျှင်၊ စွတ်တိုင်းလျှော်စေ၊ အမျိုးသေးဆိုကြလျှင်၊ ဥစ္စာရှင်နိုင်က၊ အရင်းအ
 တိုင်းရစေ၊ ဥစ္စာရှင်ရှုံးက၊ အစွတ်ခံရသောသူကိုစွဲသူက၊ တဝက်လျှော်စေ၊
 မိုးထူးမင်းရာကို၊ ရှုံးသူကခံစေ၊ စား၊ မိတ်မစားသာ၊ နှံ့ပေ၏၊ သုံးဆောင်ပေ
 သည်ဆိုလျှင်၊ အစားဆပ်စေ၊ အပြစ်လွတ်စေ၊ နှံ့သောဥစ္စာ၊ စပါး၊ ကြေးနီမဲမ၊
 သလွဲမည်း၊ သလွဲဖြူ၊ ဆံးနှမ်း၊ ဝါ၊ အထည်အလိပ်၊ တခုချင်းမဟုတ်၊ ငါးဆယ်၊
 ခြောက်ဆယ်၊ တရာဆိုမည်၊ မနှံ့ကွယ်မည်၊ သက်သေမရှိဆိုသော်လည်း၊
 မဖြစ်သာချေ၊ စပါး၊ နှမ်း၊ ဝါ၊ ကြေး၊ မဲမတို့သည် သယ်ရွက်ထင်ပိုးသူအ
 ထည်အလိပ်မှာလည်း၊ ၎င်းနည်းတူဖြစ်ရမည်၊ သက်သေပြကြစေ၊ သက်သေ
 မရှိဆိုသည်ဟု၊ ရေနှစ်၊ ဆံဝါး၊ မဲနှစ်မရောက်ရာ၊ စွဲသူနှုံးစေးတယောက်
 ချင်း ထင်ပိုး ရွက်ဆောင်း၊ နိုင်လောကသောဥစ္စာ၊ ဖြစ်ကြောင်းကို သိသာ
 လျှင်၊ နှစ်ဦးသားအမျိုးတူကြသော်၊ သစ္စာပြုကြစေ၊ သစ္စာမပြုခံသူ၊ ဥစ္စာရှင်
 ကအသေဆိုလျှင်၊ စွတ်ရာတွင်တဝက်လျှော်စေ၊ အနှံ့ခံသောသူ၊ သစ္စာမမူခံ၊
 စွဲတိုင်းကိုအလုံးလျှော်စေ၊ ၎င်းဥစ္စာသုံးဆယ်ထက်သာသော် ရေရောက်ကြ
 စေ။

အလုံးစုံနှံ့သည်ဖြောင့်ရာ၌၊ အကောင်းကိုအဆို၊ အကြီးကိုအငယ်၊ အ
 ရှည်ကိုအတိုလဲ၍၊ အနှံ့ခံသူက၊ ဤဥစ္စာသည်၊ နှံ့ရင်းဥစ္စာဖြစ်သည်၊ သူသိသူ
 ထင်၊ ညှင်းဆိုပေခံ၊ ဥစ္စာရှင်ကလည်းမဟုတ်ပါ၊ အထည်၊ အမျိုး၊ အရေအ
 တွက်အမျိုးသာတူပါသည်၊ အရင်းမမှန်ဆိုခံ၊ အထက်နှံ့သော ဥစ္စာကို
 ရောင်းစားရာ၊ ကွဲဝှက်ရာ၊ သူတပါးကိုပေးရာထွေခံမှန်က၊ ဥစ္စာပေါ်မှန်သ
 မှာကိုမဆိုသာ၊ ထိန်လေပြီးသည်၊ တစုတဖော်ရက၊ နှံ့ရင်းမှန်သမှာကိုလည်း၊
 ဥစ္စာရှင်က အစင်ယူစေ၊ အနှံ့ခံသူကလည်း၊ ဥစ္စာအထည်အလိပ်ဝတ္ထု
 မှန်သည်၊ လဲပြောင်း၍ပြသမှာကိုလည်း၊ ဥစ္စာရှင်ရင်းက၊ အစင်သိမ်းယူစေ၊
 အနှံ့ခံသောသူသည်၊ သူတော်မဟုတ်၊ သူဖျက်မှန်သောကြောင့်တည်းဟု၊
 မခွဲဆိုတော်မူ၏။ ဤသို့ဆိုခွဲပြီးသောဥစ္စာကား၊ အသက်မည်မရှိ
 သောဥစ္စာကိုဆိုသောစကားတည်း။

If the receiver who has had property deposited with him deny it, and it be proved the deposit was made, let him pay double.

In a dispute whether a deposit was made or not, if there be no witnesses, and the parties be members of the same family, on intimate terms, and the deposit is said to have been made unthinkingly, when the parties were by themselves; if the property said to have been deposited be gold, silver, or gems, and if on enquiry further, it appear probable that it is worth much more than thirty tickals of silver: let them be tried by the ordeal of water. If the owner of the property gain his cause, let him receive double. If the party denying the deposit gain, let him receive from the other an equal amount to that sued for. If they be descendants of a common great grand-father, if the owner of the property gain his cause, let him receive what he claim; if he lose, let him give one half of the amount claimed to the person complained against. Let the unsuccessful party pay the expenses of the suit. If it be admitted that the property was deposited and made use of, let it be made good, but there shall be no fine. If the property deposited be grain, copper, lead, tin, sesamum seeds, cotton, piece or rolled goods, not one, but fifty, sixty, or a hundred, and the deposit be denied, it shall not be said there are no witnesses. There must be the people who carried them; let them be produced to give evidence. On the plea of there being no witnesses, the case shall not be tried by the ordeal of remaining under water, of chewing rice, or dipping in hot lead. Let the complainant be nonsuited. If it be found on enquiry that one person might have carried the thing said to have been deposited, and the parties are of the same family, let them be put on their oath. If the owner of the property will not swear, let him pay one half the amount claimed. If they be children of the same father, and the person who is said to have accepted the deposit will not swear, let him pay the amount claimed in full. If the property be above the value of thirty tickals of silver, let the case be tried by the ordeal of water.

If the deposit be admitted, but a bad article have been substituted for a good, a small for a large, a long for a short; and the receiver shall declare them to be the property originally deposited, in the presence of witnesses; and the owner shall deny it, (admitting) that the cloths, the weight, the number, the kind of goods, are the same, but (denying) them to be the goods deposited; and if it be proved that the original property has been sold, secreted, or given away, when one portion is discovered, the owner shall have not only that, but all that was really deposited, and all that the receiver stole as it, because the receiver is not a respectable man, but one whose good reputation is lost. Thus Menoo hath said. What we have now laid down refers to inanimate property

၂ သက်ရှိဥစ္စာနှံရာ၊မနှံရာသောတရား၊

မြတ်သောမင်းကြီးသို့မှတပါး၊ အသက်ပိညဉ်ရှိသောဥစ္စာကိုဆိုပေအံ့၊
ဆိပ်၊ ဝက်၊ ကြက်၊ ကျွဲ၊ နွား၊ မိုးဝမ်ဘဲ၊ ကြိုးကြာ၊ ဆင်းမြင်းကိုနှံရာ၌၊
ကိုယ်၏ ဥစ္စာရင်းမပျောက်၊ နှံသောဥစ္စာပျောက်လျှင် အစားလျှော်စေ၊ ခြံ
ရှင် ဥစ္စာပါပျောက်လျှင်၊ ပျောက်ပိုင်စေ၊ အစား မရချ၊ ထိန်း ကျောင်းရာ၊
ပျောက်သည့်မှန်လျှင်၊ ကိုယ်ဥစ္စာပါပျောက်သော်လည်း၊ တံဘိုးတဝက်ကို၊ အ
နှံခံသူက၊ ဥစ္စာရှင်ကိုပေးစေ၊ ခြံရှင်ဥစ္စာဆင်းမြင်း၊ ကျွဲ၊ နွားမပျောက်၊
နှံသောဥစ္စာပျောက်လျှင်အစားလျှော်စေ၊ ဟူရာ၌၊ ခြံရှင်မထိန်းမကျောင်း၊
မကြည့်မရှုသည်တွင်၊ ဆိုသောအကြောင်းတည်း၊ ၎င်းနှံသည်ကိုပျောက်ဖျက်
ခဲ့သည်ဆို၍၊ ရောင်းသည်၊ ကဲ့ဝှက် ခဲ့သည်ကို၊ ဥစ္စာရှင်ထွေ၍ မှန်လျှင်၊ မိုး
ဝမ်ဘဲ၊ ကြက်၊ ကြိုးကြာ၊ အတောင်ရှိသည်မှာ၊ အတက်တရာလျှော်စေ၊

တရာဟူသည်ကား၊ ကြက်၏အဥမှာ၊ ငွေတပဲ၊ ဝမ်ဘဲနည်းတူ၊ ကြိုးကြာ
ဥတဖူး၊ မိုးဥလေးရွေး၊ ဆိုသည်က တက်၍ တရာ အဖြစ်စားစေ၊ ကဲ့ဝှက်
ရောင်းသည်၊ အရင်းတိုင်းကိုလည်းယူစေ၊ မရလျှင်အရင်းတံသည်အတိုင်း၊
အဖိုးကိုတည်စေ၊ ကြက်တိန်ညင်း၊ ခါတိန်ညင်း၊ ကျက်တူရွေး၊ စကား
တတ်မှားမှားလည်း၊ အရင်းတိုင်းရလျှင်ယူစေ၊ မရလျှင်ကြက်တိန်ညင်းမှာ၊
ငွေသုံးဆယ်၊ ထိန်ဝှက်ကဲ့ရောင်းသူကပေးစေ၊

နှံသောကျွဲ၊ နွား၊ ဆိပ်တို့ကို၊ သူတပါးသို့အစား၍၊ ငှားတိုက်ထွန်လေ
အံ့၊ မသေမပျောက်လျှင်၊ နှံရင်းရှင်သို့တံဘိုးအခွန်ကို ပေးစေ၊ တိုက်ငှားသူ
သေသော် နွားရှင်မသိဖြစ်လေသည်၊ ထိုသေသောကျွဲ၊ နွား၊ ဆိပ်တံဘိုးတွင်
နှစ်ဆတက်လျှော်စေ၊ အရပ်တပါးသို့ပေးငှားသူသေချေလျှင်၊ ကဲ့ဝှက်
ရာကျချေသည်၊

နွားမှာခွားပါ၊ အကြီးအငယ်၊ သုံးဆယ်ဆိုသည်၊ နွား၊ အတက်မှာ၊ ဝန္တ
ဓမ္မဗလိဝတ္ထ၊ လျှော်မျိုးနွားသုံးရပ်ရှိသည်၊ ဝန္တနွားကား၊ အမိရင်အောက်မှို
မို့တည်း၊ ဓမ္မနွားကား၊ ကျပ်ပြီးတင်ပေါ်တည်း၊ ဗလိဝတ္ထနွားကား၊ တင်ပေါ်
ကသည်၊ ဆိုကြီးရောက်အောင်တည်း၊ ဝန္တနွားတခုလျှင်အဖိုးနှစ်မတ်၊ ဓမ္မ
နွား တခုလျှင်အဖိုး၊ နှစ်ကျပ် နှစ်မတ်၊ ဗလိဝတ္ထနွား၏ အဖိုးတခုလျှင် ငါး
ကျပ်၊ ဤကား၊ ငွေကိုဆိုသတည်း၊ မိုတက်မှာ၊ ဝန္တနွားတဆယ်လျှင်၊ အဖိုး
ပေါင်းငါးကျပ်၊ ဓမ္မနွားတဆယ်လျှင်၊ အဖိုးပေါင်း နှစ်ဆယ်ငါးကျပ်၊ ဗလိ
ဝတ္ထနွားတဆယ်လျှင်အဖိုးပေါင်းငါးဆယ်၊ သုံးခုပေါင်းအပြစ်နွားတွင်ခွား

2d. Of animate things which may or may not be left in deposit.

Oh, excellent king! besides these, I will now lay down the rule as regards animate property, goats, pigs, fowls, buffaloes, cattle, pigeons, ducks, cyruses, horses and elephants; when these are deposited, if they be lost, and the property of the receiver of the deposit be not, let him replace them. If the property of the owner of the pen or enclosure be also lost, let it be so. No restitution shall be made. If they are lost from the place where they are taken to feed, though the property of the receiver be also lost, let him make good one half of their value. If the owner of the fold, the receiver, do not lose his own property, but only that deposited, in making restitution it must be considered to have been lost through his carelessness. If the deposited property be said to be lost, and the owner prove it to have been sold or concealed, when pigeons, ducks, fowls, cyruses, or any winged animal, are thus sold or concealed, let them be restored one hundred fold. In this way the egg of a fowl is valued at one pai (one sixteenth of a tickal,) of coarse silver; of a duck at the same price; of a cyrus at one moo (or two pais;) of a pigeon at four eues (or half a pai.) Let the owner of the bird have one hundred times the above amount (relatively) as forfeit, and let him have also the lost bird. If it be not recovered let him have its value. If decoy fowls, or partridges, or parrots which can speak, (are the animals deposited,) the price of a decoy fowl shall be thirty tickals of silver, of a decoy partridge twenty, and of a speaking parrot thirty. Let this amount be paid, by the person selling or concealing them, to the owner.

If deposited buffaloes, cattle or goats, be let out by the receiver, for hire, for draught or the plough, and are not lost, and do not die, let the hire be paid to the owner of the cattle. If they die whilst so hired out without the knowledge of the owner, let the receiver pay double their value. If they are hired out into a different district, and die there, it comes under the head of fraudulent concealment.

What is said of making restitution in thirty "large and small hoofs," for cattle (made away with,) there are three descriptions or classes—"Waitsa," "Damma," and "Ballie-wota." The Waitsa are calves, still sucking; the Damma are gelt, and large enough for carriage; and the Ballie-wota, from the time they are fit for carriage till old age. The price or value of a waitsa is half a tickal; of a damma two and a half tickals; and of a ballie-wota five tickals. This is what is said of their value in silver. And as regards the forfeit for theft, the price of ten waitsas is five tickals; of ten dammas, is twenty-five; and of ten ballie-wotas fifty. The sum of these three is the amount of the (fault) fine. And what is said of "thirty large and small hoofs" amongst cattle is these three classes, and eighty

ကြီးအလယ်သုံးဆယ်ဆိုရာ၌ဤကားနွားသုံးရပ်တည်း။ အဖိုးငွေရှစ်ဆယ်သည်အဖြစ်တည်း။ သေရင်းနွားဖိုးမှ၊ တံရာသီးမြားတည်းစေ။ ထိုအဖြစ်ငွေရှစ်ဆယ်၊ တဝက်လေးဆယ်ကိုနွားရှင်စားရာသည်ဖြစ်၍ဖြစ်စက်ဟူသတည်း။ ကွဲနှင့်ဆိပ်မှာလည်း၊ အရပ်တပါးမဟုတ်ဖြစ်လျှင်၊ နွားကဲ့သို့တည်း။ အရပ်တပါးသို့ကွဲ၍ပေးငှါးချေလျှင်၊ ကွဲမွေးစတုလျှင်တကျပ်၊ ကွဲလပ်တလျှင်ငါးကျပ်၊ ကွဲကြီးတလျှင်တဆယ်၊ ကွဲမွေးစငါးခုအဖိုးငါးကျပ်၊ ကွဲလပ်ငါးခု၊ နှစ်ဆယ်ငါးကျပ်၊ ကွဲကြီးငါးခုအဖိုးငွေငါးဆယ်၊ သုံးခုပေါင်းရှစ်ဆယ်၊ ကွဲတွင်ခွာပါကြီးငယ်၊ ဆယ်ငါးအဖြစ်တည်း၊ တဝက်ငွေလေးဆယ်၊ သေသည်ကွဲရှင်ကစားစေ။ ဆိပ်မှာတခုအဖိုးငွေနှစ်မတ်ဆိုသည်၊ အတက်ဆိပ်တခုကိုငါးဆယ်ဆိုသည်။ ၎င်းတွင်တက်တရာလည်းဟူ၏။ တက်တရာဆိုသောဆိပ်ကား၊ နှံညှစ်ဆိပ်မကိုဆိုသည်။ တက်ငါးဆယ်ဟူသည်ကား၊ ဆိပ်မြဲဥာ၊ ဆိပ်ကုလားအထီးကိုဆိုသည်။ ဆိပ်မမှန်ကား တက်တရာလျှင်၊ ငွေငါးဆယ်တဝက်၊ နှစ်ဆယ်ငါးကျပ်၊ ဆိပ်ထီးဖြစ်လျှင်အတက်ငါးဆယ်၊ ငွေနှစ်ဆယ်ငါးကျပ်၊ တဝက်တဆယ်နှစ်ကျပ်နှစ်မတ်၊ ချင့်တွင်ဆိပ်ရှင်တို့ကစားစေ။ ၎င်းကား အပြစ်တွင် သာဆိုသတည်း။ သေဆိပ်မှာအဖိုးအတိုင်းတည်စေဟုမြဲဥာမင်း၏သားဖြစ်သောရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏။

၎င်းဆိုခဲ့ ပြီးသောထိ မိစ္ဆာန်တို့ကိုအနှံခံသူသတ်၍၊ စား သည်ဖြောင့်လျှင်၊ တံသိုးအတိုင်းနှစ်ဆတက်လျှော်စေ၊ သတ်စားလျက်ကို၊ မသတ်မစား။ ကွယ်၍သတ်စားသည်၊ မှန်အောင်မြဲနိုင်ချေလျှင်၊ အထက်ကဆိုခဲ့ပြီးသရွတွင် တဝက်လျှော်စေ၊ မသတ်မစားမကဲ့မငှက်၊ မငှါးပေးအရပ် တပါးမထား။ ခရီးကျန်၍မထွေသည်ကို၊ သတ်စားသည်၊ ကွဲ၍တားသင့်ဟုစွပ်၍ဆိုသော်၊ မိမိစွပ်တိုင်းအာပတ်ခံသူတို့ပေးစေ၊ ဥစ္စာရင်းကို၊ ဥစ္စာရှင်ရစေ။ အပ်သည်မြင်းကိုသူတပါးသို့ပေးငှါး၍ရှိရာ၊ သေပျောက်ချေအံ့။ တစီးကိုနှစ်စီးလျှော်စေ၊ တန်သိုးမြင်းရင်းတည်စေလည်းဟူ၏။ ဖြောင့်လျှင်၊ အရင်းတိုင်းဟူပြီးမှ၊ တန်သိုးတဝက်မြင်းရှင်ကစားစေ၊ မသေသော် မြင်းကို၊ မြင်းရှင်ဟူစေ၍၊ ထိုမြင်းကိုစီးခင်းသော၊ အခကိုမြင်းရှင်ရင်းရစေ၊ ၎င်းမြင်းကို၊ အရပ်တပါးသို့ပေးငှါး၍ သေသော်၊ မြင်း၏အတက်ငါးစီးဟူရာ၌၊ မွေးစမြင်းငါးကျပ်၊ အလပ်မြင်းတဆယ်ငါးကျပ်၊ ၎င်းအထက်မြင်းသုံးဆယ်၊ ၎င်းအထက်မြင်းငါးဆယ်၊ ၎င်းအထက်မြင်း တပါးသာ ဖြစ်သတည်း။ ၎င်းတွင်၊ တဝက်ကို မြင်းရှင်ရင်းစားစေ၊ တံသိုးအတိုင်းလည်းစားစေ၊ ငတ်မွတ်ရှား

tickals, their price, is the amount to be levied on the offender. Besides this, let the price of the dead bullock be paid. Of the fine let the owner of the bullock have one half. In the case of buffaloes and goats, when they are not sent to another district, the rule is the same as with bullocks. If they be sent and concealed, lost, or hired into another district, a young buffalo just born is valued at one tickal, a middle sized one at five, and a full grown one at ten tickals of silver. The price of five young ones is five tickals; five middle sized twenty-five, and of five full grown fifty, being a total of eighty tickals. Thus of buffaloes, fifteen "large and small hoofs" is the fine. Of this, one half, or forty tickals, shall be given to the owner of the dead buffalo. In the case of goats, the price of one is half a tickal of silver, and the fine is said to be fifty goats; one hundred is also said, but this applies to milk goats, and fifty said of males, Burman or foreign. The fine for all female goats is one hundred goats, or fifty tickals of silver; which is the half of twenty-five; for one male goat, fifty goats, or twenty-five tickals of silver; the half of which is twelve and a half tickals. This (the half) let the owner of the goat have. This is only what regards the fine. Let him also have the full price of the dead one. Thus Menoo, the son of the king of Bymahs, the sage recluse, hath said.

If the receiver in deposit of the animals we have mentioned, shall admit that he has killed and eaten them, let him pay double their price. If he has killed and eaten them and deny that he has done so, and it be proved, let him make compensation in one half of what we have laid down above. If they have not been killed, eaten, secreted, lent, given away, or sent into another district, but have strayed away and are lost; if the owner sue the receiver for killing or secreting them, let him pay the amount he sues for, and have back his own property. If a deposited horse be lent or hired out, and die or is lost, let two horses be given for him. It is also said the owner shall receive his property price. If the receiver of the deposit admit the fact, let him pay his full price and half as much again. If he be not dead, let the owner have him back and have the full amount of him. If he be sent into another district and die, regarding the price of five horses it is this—a foal, just born, is valued at five tickals of silver; a middle sized horse at fifteen; a larger one at thirty, and a larger still at fifty, and still larger one at one hundred tickals of silver. Of this let the owner have one half, and let him also have the full value of the animal. If in a time of famine the receiver shall admit that, pressed for food, he killed and eat a horse deposited with him, let him pay his full value and double the value

ပါး၍၊ နှံ့ခြင်းကိုတော်မူတတ်ခြင်းကြောင့်၊ သတ်စားမိပေသည်။ ခြောင့်လျှင်းထို
ခြင်းတံသိုးကိုပေးစေ၊ အပြစ်တွင်လည်း နှစ်ဆတက်ဟူ၏၊ နှစ်ဆတက်ဟူသည့်
ကား၊ သုံးဆယ်ခြင်း၏အတက်တည်း။ အပ်နှံသောဆင်ကို၊ သူတပါး
ထိုးသူပေးငှါး၍ စီးနင်းတင်ထွန်ရက်လေအံ့၊ သေသော် ဆင်ရင်းတံသည်အ
တိုင်း ပေးစေ၊ အပြစ်ငွေငါး ဆယ်လည်းဟူ၏၊ အဆယ်ကြောင့် နည်းထူမှု
ကား၊ မထိန်မဝှက်ရှင်သော၊ အကြီးပေါ်ပေါ်ထင်ရှားသောကြောင့်တည်း။

၂၁၂။ ၊ ၎င်းဆင်တည်းရှိမူ၊ အရင်းတိုင်းထူစေ၊ အခက်ရက်လှည့်သည်အ
တိုင်းစားစေ၊ ၎င်းအပ်နှံဆင်ကို၊ အရပ်တပါးသို့ထွန်ရက်တင်ငှါးရာ
သေလျှင်းအရင်းတိုင်းတံရာပေးစေ၊ အပြစ်တပိဿာလည်းဆင်ရှင်စားစေဟူ
ရာ၌၊ ဆင်တစီးကို၊ နှစ်စီးဆိုခြင်းကြောင့်၊ ဆင်ကားမွေးစေ၊ ငါးဆယ်တန်
သည်ကိုရည်၍ဆိုသတည်း၊ မသေလျှင်ဆင်ရင်းအတိုင်းပေးစေ၊ နေ့ရက်လုပ်
ခွန်အာကိုစားစေ၊ ရှင်ရထော့ဆိုတော်မူ၏။

နှံသောကျွဲ၊ နွား၊ ဆိပ်တို့ကို၊ အပ်နှံခံသောသူတို့၊ မြီရှင်မှာသွင်းအပ်၍၊
ဧရာဝတီသည်ဆိုမှ၊ အဆပ်ကိုစိစစ်၍ရလျှင်း၊ ကျွဲ၊ နွား၊ ဆိပ်အရင်းအတိုင်းအ
ရှင်ရင်းရစေ၊ ခွာပါကြီး၊ ရှစ်ခုလျှော်စေ၊ ကျွဲမှာခွာပါကြီးတခုလျှင်၊ ငွေတ
ဆယ်၊ နွားမှာခွာပါကြီးတခုလျှင်ငါးကျပ်၊ ဆိပ်မှာတခုလျှင်၊ နှစ်မတ်ကို
ထွက်၍လျှော်စေ။

နှံသောကျွဲ၊ နွား၊ ဆိပ်တို့ကိုအရပ်တပါးပြောင်းထား၍ပြေးခဲ့သည်ဆို
အံ့၊ ပြောင်းထားကြောင်းကိုဆို၍မှန်လျှင်၊ ခွာပါငယ်၊ လေးခုစီလျှော်စေ၊
ဥစ္စာရင်းကိုလည်း ဥစ္စာရှင်ယူစေ ဟုမြဟ္မာမင်း၊ မိသားရင်း ဖြစ်သောရှင်
ရထော့ဆိုတော်မူ၏။

မြို့ပြရွာပြည်တိုင်းနိုင်ငံအရပ်တို့၌၊ ဥစ္စာနှံခြင်းဝယ်၊ သူသိ၊ သူထင်မြင်
ရာ၏၊ နှံသောဥစ္စာကိုပြန်ပေးရာ၌၊ သူသိ၊ သူထင်မြင်ရာ၏၊ နှံသူစုံမှ၊ အဆပ်
ခံသူစုံမှ၊ အပ်နှံသောဥစ္စာကိုပေးစေ၊ ယူစေ၊ အပ်နှံအပေးစကားမှား၌ ကြီး
မားပိုင်ခံခံလှစွာသော၊ ဓမ္မလောက၊ ရာဇဝတ်သုံးပါး အကြောင်းကိုသက်
သေထုတ်၍ဆိုပေအံ့။

၃ ဥစ္စာနှံရာ၊ မှန်ရာစိစစ်၍ရဟန်၊ ဝုဏ္ဏား၊ ဆရာ၊ တပည့်တို့တရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ရှေးသောအခါ၊ ဗာရာဏသီပြည်သို့၊ ဝုဏ္ဏားခုနှစ်
ယောက်တို့သည်၊ ဗုံးတောင်းယာဇာတိပြုအံ့ဟု၊ အရပ်တပါးကလာသတ်၍
ဗာရာဏသီမင်းကြီး၏ ဥယျာဉ်စောင့်အိမ်၌ထားလေ၏၊ ဗုံးတောင်းယာဇာတိ
ပြု၍၊ ငွေမြောက်ရာရသတည်း၊ တယောက်တရာစီမရသေးသောကြောင့်၊

is the fine ; as regards double the value, it is meant of (the average value) a thirty tickal horse. If a deposited elephant be lent or hired to a third person, and he shall ride, load, or put him in the plough and he die, let his full price be paid, and fifty tickals of silver may be inflicted as a fine. Why is this ?—because it is a large and remarkable animal, and cannot be secreted. If it be not dead, let the owner have the full price and amount of the hire. If he be hired out of the district for burthen or the plough and shall die, let the receiver pay his full price and one hundred tickals ; that is because two are to be restored for one, and an elephant just born is valued at fifty tickals. On this ground (one hundred) is laid down. If he do not die, let the owner have his full price and the amount of hire for the time he has been worked. This the sage recluse said.

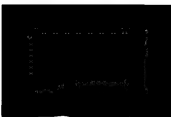
If a person who has received buffaloes, cattle, or goats in deposit, shall make them over to his creditors in payment of his debts, and say they are lost ; if this be proved, let the owner receive them back, and let him receive " eight large hoofs " as a hire. A " large hoof " buffalo is valued at ten tickals, a goat at half a tickal, an ox at five tickals. At this rate let the calculation be made.

If the above animals shall be removed into another district, and the receiver of the deposit shall say they have run away, and it is proved that they have been removed, let him pay a fine of four " small hoofs," and let the owner have back the animal originally deposited. This the son of the king of Bymahs, the sage recluse, hath said.

In any city, village, or country, when property is deposited, there must be witnesses ; and also when it is returned (to the depositor.) When the depositors and receivers are all present, let the deposited property be given and received. I will relate a case which is beautifully in accordance with the sacred book, the customs of the world, and the orders of princes.

3d. The case of the Bramins, the Rakan teacher and his pupil, decided after inquiry as to the deposit.

Oh excellent king ! in former times seven Bramins came from a distant country to Benares, to exercise their calling of wandering mendicants, and took up their abode in the house of the king's gardener. By begging they obtained six hundred pieces of silver ; but as this was not one hundred for each, they made it up into a bundle and deposited it with the gardener's wife, (saying,) " this is the

အထုပ်ပြု၍ ဥယျာဉ်သည်တွင်၊ ငွေမြောက်ရာကို နှံထား၍၊ ဤငါတို့ခုနစ်
ယောက်ဥစ္စာကို၊ ငါတို့ခုနစ်ယောက်ညီမျှပေးပါ၊ ငါတို့ခုနစ်ယောက်မညီဘဲ
မပေးနှင့်ဟုဆို၍အပ်ခဲ့၏။ ဥယျာဉ်သည်လင်မယားလည်း၊ ကောင်းစွာထုပ်နှံခံ
ပေ၏။ ထိုသို့ဆိုလျှင်၊ ဝုဏ္ဏား ခုနစ်ယောက် သွားလေကုန်၏။ ဝုဏ္ဏားငယ်တ
ယောက်မူကား၊ ခရုသင်းကိုမေ့ကြွန်ပြု၍ ထားခဲ့၏။ တခေါ်မကလောက်အ
ရပ်သို့ရောက်မှ၊ ခရုသင်းမေ့ရစ်ခဲ့သည်။ ဤတွင်ရပ်ပါလင့်ဟုဆို၍ ပြန်လေ
၏။ ထိုသို့ပြန်လပ်သော်၊ ဥယျာဉ်သည်တို့လည်း ဝုဏ္ဏားငယ်ကိုမေးလင့်၏။
ဝုဏ္ဏားငယ်လည်းဆိုပေ၏။ အခုဥယျာဉ်သည်၊ ငခင်ပွန်းဝုဏ္ဏားတို့ဆိုသည့်
ကား၊ ငါတို့ပြန်ရသည့်မူလည်းရှိ၏။ မပြန်ရသည့်မူလည်းရှိ၏။ ငါတို့ဥစ္စာပြန်
ယူချေဟု ဆိုသောကြောင့် အယူထားရသည်။ အလျှင်ပေးပါဟုတောင်း၏။
ဥယျာဉ်သည်လည်း ဝုဏ္ဏားမြောက်ယောက်တို့ရပ်လင့်သည်ကိုမြင်၏။ ရပ်၍
နေလင့်သောဝုဏ္ဏားတို့သည် ခရုသင်းမေ့သည်ကိုထင်နိုး၍ ဝုဏ္ဏားငယ်လျှင်
စေဟုလက်ယပ်၏။ ဝုဏ္ဏားငယ်လည်းအခုဥယျာဉ်သည်၊ ထိုကငခင်ပွန်းတို့
လျှင်လျှင်လာခဲ့ဟူ၍ လက်ယပ်သည်ကိုမမြင်ပါလေဘူး။ လျှင်လျှင်ပေးလိုက်
သောဟုဆို၏။ ဥယျာဉ်သည်လင်မယားတို့လည်းဝုဏ္ဏားတို့လက်ယပ်သည်ကို
မြင်၍၊ အထုတ်အမှန်ထင်နိုး၍ နှံသောဥစ္စာထုပ်ကိုအလျှင်ပေးလိုက်ချေ၏။
ဝုဏ္ဏားငယ်သည် ဥစ္စာထုပ်ကိုယူ၍သွားလေ၏။ ဝုဏ္ဏားမြောက်ယောက်တို့
လည်းဝုဏ္ဏားငယ်လာလပ်သည်ကိုမြင်လျှင် မငဲ့ဘဲသွားနှင့်လေ၏။ ဝုဏ္ဏားငယ်
လျှင်လျှင်လိုက်ကြွန်ပြု၍ခရီးကြောင်းထွေထွေသွားလေ၏။ ဝုဏ္ဏားမြောက်
ယောက်တို့သည်လည်း ဝုဏ္ဏားငယ်လာလပ်သည်ကိုမမြင်လျှင် ဥယျာဉ်
သည်အိမ်သို့တစန်ပြန်၍မေးကုန်၏။ ဥယျာဉ်သည်လည်းအရှင်တို့က၊ အလျှင်
ပေးလိုက်ဟုတောင်းလာသည့်၊ ထိုဝုဏ္ဏားငယ်တောင်းစည်လည်းရှင်ဝုဏ္ဏား
သည်လျှင် စေဟုလက်ယပ်သောကြောင့် ဟုတ်မှန်နိုး၍ အကျွန်ုပ်တို့လည်း
ဝုဏ္ဏားငယ်ကိုပေးလိုက်ပေ၏။ ဝုဏ္ဏားငယ်သည်ထိုဥစ္စာထုပ်ကိုယူ၍သွားခဲ့
ပြီဟုဆို၏။ ထိုစကားကိုကြားလျှင်ဝုဏ္ဏားတို့ဆို၏။ ငါတို့ယူချေဟုမစားနှင့်ခ
ရုသင်းမေ့သည့်ဟုယူမည်ပြန်လေသည်။ ငါတို့ခုနစ်ယောက်ညီမျှပေးဆိုသည့်
မထုတ်သော၊ ထိုသို့ဆိုလျှက် ဥယျာဉ်သည်၊ ငါတို့ဥစ္စာကို ဝုဏ္ဏားငယ်တ
ယောက်တဦးတောင်းလှည့်ချက်ပေးလိုက်ကောင်းအံ့လော၊ ဥယျာဉ်သည်ကို
အရေးလိုကုန်၏။ တရားဆင်အံ့ဟုဗာရာဏသီမင်းကြီးသို့သွားကြလေကုန်၏။
ဗာရာဏသီမင်းကြီးလည်းဥယျာဉ်သည်နှင့်ဝုဏ္ဏားတို့လာသည်ကိုမြင်လျှင်အ
ဘယ်ဆိုသွယ်၍ ကြသနည်းဟုမေးတော်မူ၏။ ဝုဏ္ဏားတို့လည်း နားတော်

property of us seven ; let it only be given up when all seven are present." The gardener and his wife bound themselves in a firm promise that it should be so, and the seven Bramins went away. One young Bramin left his shell in the gardener's house, pretending to have forgotten it. When they had gone a little way, he said, "wait here ; I have forgotten my shell ;" and returned. When he reached the house, the gardener immediately asked the reason of his return. He said, "friend gardener, my friends say, 'we may, or we may not return here ; our property had better go with us,' and have sent me to bring it. I have come by their direction ; make haste and give it to me." Thus he demanded the money. The gardener saw the six Bramins stand waiting ; and they, under the impression that the young Bramin had forgotten his shell, waved their hands to quicken him. He said, "friend gardener, see my friends wave their hands to hasten me ; make haste and give me the money." Thus he said ; and the gardener and his wife, seeing the other Bramins wave their hands, believed what he said, and hastily gave him the bundle that had been deposited with them, and he having taken it walked quickly away. The six Bramins seeing him coming, did not wait, but walked on. He pretended to make great haste, but having left the course of their journey, hastened away. The others, not seeing him coming, went back to the house of the gardener, and enquired thus—"oh friendly gardeners ! did not the young Bramin come back here ?" The gardener replied—"my masters, the young Bramin came here and said he had been sent to make haste and demand the money ; and as ye waved your hands to him, we believed him and gave him the bundle ; and on receiving it he went away." When the Bramins heard this, they said—"we did not send him back ; he said he had forgotten his shell, and returned to bring it. Did we not say, 'the silver shall only be given up when we seven are present ? Is not this true ?—and with these instructions, did you not consider if it would be right to give it up to the young Bramin alone demanding it ?" So with this they went before the king of Benares and sued the gardener. When the king saw the gardener and the Bramins come—"what have you to say ?"—thus he put the royal question. The Bramins represented the

လျှောက်ပေး၏။ မတာရာဇာမင်းကြီး၊ အကျွန်ုပ်တို့ပုဂ္ဂိုလ်များ ခုနှစ်ယောက်သည် အရပ်တပါးကလာ၍ ဥယျာဉ်သည် အိမ်တွင်ထဲနေပါသည်။ ဇုံးတောင်းယာဇာ ကာပြု၍ ငွေခြောက်ရာရသတည်း။ တယောက်တရာ မစေသောကြောင့်၊ ဥယျာဉ်သည်တွင် ငွေခြောက်ရာကိုနှံ့ပါသည်။ ငါတို့ခုနှစ်ယောက်မညီသော်၊ ဤငွေကိုမပေးနှင့် ထုဆိုလျက်နှင့် ကျွန်တော်တို့ခုနှစ်ယောက်မညီဘဲ ပုဂ္ဂိုလ်များ ငယ်တယောက်တည်းတောင်းလှည့်ရာကိုပေးလိုက်သည်။ ပေးရာသတောထု ဥယျာဉ်သည်မှာ ငါတို့ဥစ္စာရကောင်းစိမ့်ယုအကျွန်ုပ်တို့အရေးလိုသည်ထုနား တော်လျှောက်၏။ ဥယျာဉ်သည်လင်မယားကလည်း၊ နားတော်လျှောက်ကံ၏။ အရှင်မင်းကြီး၊ တို့ခုနှစ်ယောက်ညီမှပေးဟူ၍ နှံ့ပေသည်တည်း။ နှံ့ခဲ့လျှင် ပုဂ္ဂိုလ်များတို့သွား၍ တခေါ်မကသောအရပ်ထိုင်မှ ရှင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ရပ်၍ နေလင့် သည်။ ပုဂ္ဂိုလ်များငယ်တယောက်ကိုမူကား ငါတို့ပြန်ရသည်မူလည်းရှိဖို့၊ မပြန်ရ သည်မူလည်းရှိဖို့၊ ငါတို့ဥစ္စာပါမြဲပါစေပြန်၍ ထူချေထူစေလိုက်၍ ပုဂ္ဂိုလ်များငယ် ယူပြန်လာသည်။ ရှင်ပုဂ္ဂိုလ်များတို့လည်း ပုဂ္ဂိုလ်များငယ်ကိုလှောင်လှောင် ယူခဲ့သက်သပ် သည်မြင်သောကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်များငယ်ကိုကျွန်ုပ်ပေးလိုက်ပေသည်။ ကိုသို့ဥစ္စာရ စိမ့်ယုရှင်ပုဂ္ဂိုလ်များတို့အရေးယူဘိသည်ထုနားတော်လျှောက်၏။ ထိုသို့လျှောက် သည်ကိုကြားသော်၊ ဗာရာဏသီမင်းကြီး မိန့်တော်မူသည် ကားပုဂ္ဂိုလ်များထို့ ဥစ္စာကို ဥယျာဉ်သည်နှံ့သောခါ၊ ငါတို့ခုနှစ်ယောက်ညီမှပေးမညီဘဲကိုမ ပေးနှင့်ဆိုလျက်၊ မင်းကိုပုဂ္ဂိုလ်များငယ် တယောက်တည်း တောင်းလှည့်ရာ၊ ဥယျာဉ်သည်ပေးချေသည်။ ဥယျာဉ်သည်မှားလေစွ၊ ပုဂ္ဂိုလ်များခြောက်ယောက် ရပ်လင့်ရာသို့လိုက်ပေးကောင်းလေ၏။ ရှင်ပုဂ္ဂိုလ်များတို့ဥစ္စာကိုသပ်ပေးစေထု ဗာရာဏသီမင်းကြီးမိန့်တော်မူ၏။ ဥယျာဉ်သည်လင်မယားတို့လည်း ပုဂ္ဂိုလ်များ တို့ဥစ္စာကိုမပေးရတတ်သောကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်များခြောက်ယောက်တို့၏ ကျွန်ုပ်မြဲ လေကုန်၏။ ပုဂ္ဂိုလ်များခြောက်ယောက်တို့အမှုကိုအလှည့်အလှည့်လုပ်ကိုင်ခံရ ကုန်၏။ နေ့ရှည်ရက်ရှားရှိလတ်သော်၊ ဥယျာဉ်သည်မလည်းသွီးငယ်ခြင်လတ် ၍တဆယ်နှစ်နှစ်ရှိလတ်သော် သွီးငယ်လည်း ဤသို့မေး၏။ သူတကာတို့ကျွန်ုပ် မြစ်သည်ကား၊ အရှင်တဦးတည်းသာအလုပ်အကိုင်ခံရသည်။ ငမိမတို့မှာ မူကား၊ ပုဂ္ဂိုလ်များခြောက်ယောက်တို့၏ကျွန်ုပ်မြဲ၍တနေတယောက်အလှည့်အ လှည့်ပင်အလုပ်အကိုင်ခံရသည်ကား အဘယ်ကြောင့် ဤသို့မြစ်ရသနည်းထု မေး၏။ အမိအဖတို့လည်း ယခင်နှစ်ဦးဆိုချက် စကားကို သွီးငယ်အားပြန် ကြားပေ၏။ ထိုစကားကိုသွီးငယ်ကြားလျှင်သွီးငယ်လည်းပညာဖြင့်ကြံမိ၍

case to the royal ear thus : " Oh exalted king and ruler ! we seven Bramins came from a far country and lodged in the gardener's house. By begging, we had obtained six hundred pieces of silver. As there was not one hundred pieces for each, we deposited it with the gardeners, (under an agreement) that if we seven were not present it should not be given up, yet when we were not present they gave it up to the young Bramin deceitfully demanding it. Had they any right to give it up ? That we may receive our property from the gardener, is our business." The gardener and his wife replied : " Our lord and king ! the Bramins said, when they deposited the property, ' when we seven are present, give it,' and went away. When they had proceeded a little out of ear-shot my lords the Bramins stopped, and waiting, sent back the young Bramin to bring the property, saying, ' we may or we may not return here'—the young Bramin returned, and seeing the others wave their hands to quicken him, your slaves gave up the money to the young Bramin. Nevertheless, my lords the Bramins wish to obtain an order that the money may be restored to them." Thus the gardeners represented to the royal ear. Having heard these representations, the king of Benares gave his royal orders :—" when the Bramins deposited their property with the gardeners they said, ' when we seven are present, restore the property ; if we are not all present, do not ;' and the gardeners have given it up to the young Bramin alone on his falsely demanding it. The gardeners did not understand that it would have been proper to go to where the six Bramins stood and there give up the property. Let them make good the property of my masters the Bramins." Thus the king of Benares gave his royal order. The gardener and his wife, not being able to restore the property to the Bramins, became their slaves, and worked for them by turns. After a length of time the gardener's wife had a daughter. When she was about twelve years of age, she enquired thus ; " whilst others are the slaves of only one master, how is it that my father and mother are the slaves of six Bramins, working one day for each by turns ?" Her mother and father told her both sides of the case ; and she " caught a wise device," and said, " from this day do no

ပုဏ္ဏား ခြောက်ယောက်တို့တွင် အလုပ်အကိုင်မခံနှင့်တော့ ဟု ဆိုပေ၏။ ထိုစကားကို ကြားသွင်းသွင်းငယ်ဆိုတိုင်း ပုဏ္ဏားခြောက်ယောက်တို့၏ အလုပ်အကိုင်ကို မခံဘဲနေလေ၏။ မိဘတို့လည်း သွင်းငယ်ကို ဆီနှင်လိမ်းပေ၏။ ခြံစင်သော အဝတ်တန်ဆာတို့ကို ဝတ်ဆင်စေပြီးမှ မင်းကြီးသို့ဆောင် လေ၏။ မိမိငယ်လည်း ဤသို့လျှောက်၏။ အရှင်မင်းကြီး၊ ပုဏ္ဏားခုနစ်ယောက်သည် ဥဇ္ဇာနံသောအခါ၊ ငါတို့ခုနစ်ယောက်စေ့မှပေး ဟူလျက် ခြံမြန်စွာဆို ပြီးလျက် ယခု ခြောက်ယောက်တည်းသာတောင်းဘိသောကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် ရှေ့တော်တွင် တရားဆင်ပါအံ့။ ၊ ရှေးဆရာတို့ထားသော ဂါထာလေးပါးကို နှစ်လုံးတော်သွင်း၍ အောင်းစေတော်မူလော့။ ရှင်မင်းကြီး နာစေချင်၏။ ထု၍ နားတော်လျှောက်ပေ၏။ ခုနစ်လသံဃတရုဇာ၊ ကုမာရာနံ၊ ရောဓနံ၊ ဗလံ၊ အာကာသံဗလံ၊ ပက္ခိနံ၊ ပန္နိနံ ဥတကံဗလံ။ ၊ ဤသို့ ရွတ်ပြီးသော် ရှင်မင်းကြီး ခုဗလသံဃအား မမြီသောသူ၏ဗလံ၊ အားကားရာဇာ၊ မင်းလျှင်တည်း၊ ကုမာရာနံသူငယ်တို့၏ဗလံ၊ အားကားရောဓနံ၊ ငိုကျွေးခြင်းတည်း၊ ပက္ခိနံ၊ ငှက်တို့၏ဗလံ၊ အားကားအာကာသံ၊ ကောင်းကင်လျှင်တည်း၊ ပန္နိနံ၊ ငါးတို့၏ဗလံ၊ အားကားဥတကံ၊ ရေလျှင်တည်း။ ထိုကြောင့် ရကားရှင်မင်းကြီး ငါတို့ကျွန်ကားအားနည်းသည်ဖြစ်သောကြောင့် အရှင်မင်းကြီးကို အားပြုပါအံ့။ တရားဆင်၍ အသပြာ ခြောက်ရာကို ချေးတော်မူပါမှ၊ အကျွန်ုပ်တရားဆင်ပါရအံ့။ တရားဆင်၍ အောင်မြင်ပြီးလျှင် ခြောက်ရာသော အသပြာကို သိမ်းတော်မူမီ ဟုနားတော် လျှောက်၏။ မင်းကြီးလည်း ထိုမိမိငယ် စကားကို နှစ်သက်၍ ခြောက်ရာသော အသပြာကို ချေး၍ မိမိငယ်လက်တွင်ထားစေပြီးမှ ဗာရာဏသီမင်းကြီးက သံတော်ခေါ်ရလေသော်၊ ပုဏ္ဏားခြောက်ယောက်တို့သည် လာလပ်ရကားဥယျာဉ်သည်တို့၏ သွင်းငယ်သည် ပုဏ္ဏားခြောက်ယောက်သားတို့ကို မြင်လျှင်၊ မင်းကြီးရှေ့တော်သို့ ဝင်လေ၍ ပုဆိပ်တုပ်လက်အုပ်၍ နားတော်လျှောက်၏။ ပညာအရာ၊ လောကီဥစ္စာသဉ်းမှောက်တော်ရှင်ရင်း၊ အထောင်းမင်း၊ ပုဏ္ဏားတို့ ဥဇ္ဇာနံသောခါ၊ ငါတို့ခုနစ်ယောက် ညီမှသာ ဤဥဇ္ဇာကို ပေး၊ ငါတို့ခုနစ်ယောက်မညီသော် မပေးနှင့်၊ ပုဏ္ဏားတို့ဆိုသည်ဖြစ်သောကြောင့် ယခု ခြောက်ယောက်ကို အကျွန်ုပ်တို့ပေးပါစော့အံ့ ဟု နားတော်လျှောက်၏။ ဗာရာဏသီမင်းကြီးလည်း ထိုစကားကို ကြားသော် ဥယျာဉ်သည်သွင်းမိမိငယ်ဆိုသည်အတိုင်း ဟုတ်လှပေ၏။ ပုဏ္ဏားတို့နံသောအခါ၊ ငါတို့ခုနစ်ယောက် ညီမှပေး၊ ငါတို့ခုနစ်ယောက်မညီဘဲကို မပေးနှင့်၊ ဂထိရင်းရှိ ချေသည်ဖြစ်

more work for the six Bramins." Hearing these words, and taking their daughter's advice, they refrained from doing any more work. They anointed her with turmeric, dressed her in fine, white clothes, and putting on her some ornaments, took her before the king, and she there represented—"My lord king! when the seven Bramins deposited their property they distinctly said, 'when we seven are all present give it up,' and now only six of them demand it. Your slave wishes to try the cause in your royal presence. Let four stanzas left by the sages of old, have the royal consideration." She then repeated them. "My lord king! the weak man's strength is the king; a child's strength is crying; a bird's strength is the expense of the heavens; and a fish's strength is the water." "My lord's slaves are weak, and beg my lord in his strength to lend us six hundred (pieces of silver) to enter this suit. When we have gained, let the royal bounty be recalled, and take back the six hundred (pieces of silver.)" The king of Benares having placed the silver in her hands, sent a royal order for the six Bramins to attend. When the gardener's daughter saw they had arrived, she went into the royal presence, and with bended knees, and her joined hands raised, she thus represented: "Oh, most excellent king, who art an incarnation of the god, and most rich in all scientific attainments, when these Bramins deposited the property they said, 'when seven are not present only let this property be given up.' As this is the engagement, we should not now give it up to six. When the seven are present, we will give up our master's property." The king of Benares heard these words; he said, "what the gardener's little woman says is true; when the Bramins deposited their property they agreed that it should only be given up to seven, and without

သောကြောင့် ခုနစ်ယောက် ဧဇ္ဇပေးလေဘုရားက သိမ်းကြီးမိန့်တော်မူ၏။ ပုဏ္ဏားတို့လည်း ခုနစ်ယောက် ဧဇ္ဇအောင် မတတ်နိုင်သောကြောင့် ဥဇ္ဇာကို မရ၊ တရားခွဲချောတည်း၊ ဥယျာဉ်သည် လင်မယားလည်း သွေးငယ်ကျွေးစွမ်းကြောင့် ပုဏ္ဏားတို့ ကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်လေသတည်း။ ထိုသို့ လွတ်လေပြီးသော် သွေးငယ်သည် ဤသို့ဆို၏။ မင်းရှားမှီးများ မှူးမတ်တကာတို့ သိစေသော ယုတိုင်ကြား၏။ ခပ်သိမ်းသော မှူးမတ်မင်း ရှားအပေါင်း တို့လည်း ဤမိစ္ဆငယ်သည် အတ္တနိလိဗ္ဗာမိတ်ဖြာ ခွဲခြစ်၍ တရားတတ်စွတကာ။ ဤသို့သော တရားကို ဆင်တတ်ပေ၏ ဟူ၍ ဦးရစ်ဗုဒ္ဓိုးသည် ထိုမြင့်ပူလင်ကဲ့၏။ ဥယျာဉ်သည် သွေးငယ်သည် လည်း ခြောက်ရာ သော ဥဇ္ဇာတို့ကို ချိမ်၍၊ မှောက်တော်ဘုရားကျေးစွမ်း တော်အားဖြင့် ဤဥဇ္ဇာကို အစွဲပြု၍ တရားအောင်သည် ဖြစ်သောကြောင့် အကျွန်ုပ်တို့ကား ကျွန်တော် ဖြစ်မြဲရှိ၏ ဟူ၍ ဥဇ္ဇာထုပ်ကို ထိုမင်းကြီး အား နှင်းပြန်လေ၏။ မင်းကြီးလည်း ဤမိစ္ဆငယ်သည် ကား တရားအရာတတ်လိမ္မာ၍ အတ္တနိတရာ ဆင်ပေတတ်သည် ဖြစ်သောကြောင့် ချင့်ကို ချွင်းမိဗုရားမြှောက်ထိုက်စွာ၏။ ငါနှင့်ပေါင်းဖော်သည် မှီသော် ခပ်သိမ်းသော ပြည်သူတကာတို့၏ စီးပွား ချမ်းသာတိုးတက်ရာ၏ ဟူ၍ မင်္ဂလာသတင်းစီရင်ပြီးသော်၊ ရှစ်သောင်း အဖျား၊ မိဗုရား ထုဘိသိတိ မြှောက် ထွင်း လေ၏။ ထိုကြောင့် မင်းကြီး သဏ္ဌာကာရိ ကဖြစ်သော အိမ်ရှင်တို့သည်၊ နှံသောသူတို့အစုံ ထူလာမှပေးရသတည်း၊ နှံသောဥဇ္ဇာကို ယူတုံသော် လည်းကောင်း၊ စွာယူရာ၏ ထုမြဗ္ဗာမင်း၏ သား ရင်း ဖြစ်သော မန္တမည်သော ရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏။

တနည်းတုံ၊ တရားစင်ရာ လှည့်ဖျားဆောင်သော ဥဇ္ဇာတွင် အမှန်ဖြစ်ပြန်ရသည် အကြောင်းကို ပုံသက်သေဆိုပေတုံစုံ၊

မင်းကြီး၊ ရှေးသောအခါ၊ ရတနိုး တယောက်မှာ၊ ရာဟုလာဟူသော တပည့်တဟောက် မှီသတည်း၊ ထိုတပည့်အမိတွင် တံဆိပ်လက်ရာမှတ်သား၍ အဥဇ္ဇာထုပ်ကို နှံပါသည်။ ထိုနှံသော အာကို ယူ၍ ခဲမ၊ ကြေးနီအစား လဲ၍ တံဆိပ်လက်ရာမှတ်သားသည် အတိုင်းထားပြန်လေ၏။ ထိုအရှင်လည်း ကြာမြင့်မှ လို၍ တောင်းလတ်သော်၊ တံဆိပ်လက်ရာမှတ်သားသည် အတိုင်းပေးလိုက်သတည်း၊ ကျောင်းသို့ရောက်မှ ဖွင့်၍ ကြည့်သော် အကားမမြင်၊ ခဲမကြေးနီကိုသာ မြင်၏။ ထိုသို့မြင်လတ်သော် တကာမကို၊ တော်ဖြောင့်သည်မှတ်၍ ငါနှံထားပါသည်၊ ယခုမှာ အာမထုတ်၊ ခဲမကြေးနီဖြစ်ခဲ့၏ တကား ထုမသက်မသာ၊ ငါနှံသောခါလည်း သိမြင်ပါသော သက်သေသာမိကမရှိပါ ချေသောကြောင့် တရားဆင်ဘိမူကား တရားမဖြစ်ကောင်း ခဲ့၊ တရားဖြစ်အောင် အထယ်

the presence of seven it should not be given up. As this was the original agreement, when the seven are present let it be given up." Thus the king of Benares gave his royal order; and as the Brahmias could not get the seven present they did not get the silver, and lost their cause, and the gardener and his wife, by the favour of their little daughter, were released from their bondage to the Brahmias; then the little daughter said; "Oh lords and chiefs, take note of this (decision.)" Then all the chiefs, lords and ministers said—"this young woman is wise beyond compare, and learned in the laws, and puts a case with the greatest skill." So they all made her offerings of their head dresses and other things, and she, having weighed the six hundred pieces of silver, said, "by means of my lord's favor we have entered our suit with this money and gained our cause, and we again become the royal slaves;" so she returned the money to the king. To this the king—"because this little woman is learned in the law beyond all others, she is most fit and worthy to be made a queen. When she is associated with me, the country will increase in wealth and happiness." So he ordered the propitious ceremony, and raised her by bithik above his eighty thousand queens. "From this, oh king! the receiver of deposited property should only give it up when all those who deposited it come for it, and it should be taken over most carefully, and properly. This the sage recluse Menoo, the son of the king of Bymahs, said."

I will record an instance where false goods were substituted, and the proper ones recovered.

Oh king! in former times a Rahan had a disciple called Yahoola, with whose mother he deposited a sealed packet of gold. She having taken out the gold and put in lead and copper, replaced the seal as before, and put the packet back in its place. After some time, when the Rahan asked for his gold, she gave him the packet sealed as it was. When he reached the convent he found no gold, but only lead and copper." He was disturbed in his mind. "When I deposited it (he reflected,) I had no witness: if I go to law with her,

သို့ ကြံ ရအံ့နည်းဟု အောင်း မေ့လတ်သော် နှံ့ပါသော အှောင်စစ်ကို ကားထ
 ပါးသို့ ဂုဏ်၌ ခဲမကြေး နိကို အစားထည့်ဘိသော် အှောင်စစ် ခဲမကြေး နိမဖြစ်ဘဲ
 ကိုဖြစ်ဘိသော ဝံ့နှင့် ညီစွာ တရား ဖြစ်အောင် ကြံအံ့ဟု၊ မှောက်တကောင်ကို
 ရအောင် ပြု၍ ထားသတည်း။ ထိုမှောက်ကို ရာဟူလာ ဟု အမည်မှည့်သတည်း။
 ထိုမှောက်ငယ်ကို ရာဟူလာ ဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သတည်း။ မှောက်ငယ်
 လည်း လိမ္မာသည် ဖြစ်၍ ရာဟူလာ ခေါ်လျှင် လာလတ်သတည်း။ ထိုအခါ ချစ်
 ငယ် ရာဟူ လာကို တပါး သော အရပ်သို့ ဂုဏ်ထားလေ၏။ မှောက်ကို ထမူ
 ကား၊ ရှင်ဖြစ်သော ရာဟူလာ အစား ကောင်းမွာထား၍ ရှင်ငယ်မိဘကို ခေါ်
 ချေစေ၏။ လာလတ်လျှင် မှောက် ကို ရာဟူလာ ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ ခေါ်လျှင်
 မှောက်ငယ် ကလည်း ကျွန်ုပ်လည်း သောအားဖြင့် ထိုအရှင်သို့ လာလတ်၏။ ထို
 သို့ မှောက်ငယ် လာလတ်သည် ကိုမြင်သော် ရှင်ငယ်မိဘလည်း အကျွန်ုပ်သား
 ရာဟူလာသည် အဘယ်မှာ မှီတုံသနည်း။ မေးလျှင်း၏။ ထိုအရှင်လည်း ငတ
 ကာသား ရာဟူလာသည် မှောက်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဤမှောက်သည် ငတကာသား
 ရာဟူလာ မထုတ်တုံလောထုဆို၏။ ထိုစကားကို ကြားလျှင် အကျွန်ုပ်တို့သည်
 သားကို တတ်သီးလိမ္မာစေခြင်းငှါ အပ်ထား ပါသည်။ အကျွန်ုပ်သား ရာဟူ
 လာသည် လူစင်စစ်တကား၊ လူသည် အဘယ်ကြောင့် မှောက်ဖြစ်လေအံ့နည်း
 ထုဆို၏။ ထိုအရှင်ဆိုတုံပေ၏။ ငတကာတွင်၊ နှံ့သော ဥဇ္ဈာသည်၊ အှောင်စစ်တ
 ကား၊ အှောင်စစ်သည် အဘယ်ကြောင့် ကြေးနိမဲ ဖြစ်ကောင်းအံ့နည်း။ ထို
 သို့ ဖြစ်သည်ကို ထောက်သော်၊ ငတကာသား ရာဟူလာသည် မှောက်မဖြစ်
 ကောင်းလောထုညင်း ခုံကြ၏။ ထိုသို့ညင်း ခုံကြသော တရားကို ပညာမှီသော
 တရား သူကြီးသည် ဤသို့ဆို၏။ ကျေးဇူးပညာအတတ် အလိမ္မာ၊ သင်ပါမိမ့်
 မည်ဟု၊ မိဘတို့အပ်ထားပါသည် ဖြစ်သောကြောင့်၊ ထားရာတွင် လူမှောက်
 ဖြစ်ခဲ့သည်လည်း၊ မဖြစ်ကောင်း၊ လူဖြစ်ပေးတကာဥပါ၊ တော်မြောင့်သည်
 ဖွတ်၍ အှောင်စစ်ကို နှံ့ပါသည်။ နှံ့ထားပါသော်၊ တကာထတ်တွင် အှောင်စစ်
 ခဲမကြေး နိ ဖြစ်ခဲ့သည် မဖြစ်ကောင်း၊ ခဲမကြေး နိ အှောင်စစ် ဖြစ်ပြန်စေထုဆုံး
 ဖြတ်လေသည်။ ထိုသို့ဆုံးဖြတ်သည် အထိုင်း၊ အှောင်ကို ပေးရချေ၏။ ထိုအရှင်
 လည်း အှောင်ကို ခု၏။ မှောက်ကို တပါးထား၍ သားဟူသော မှောက်ဖြစ်သည်
 ကား၊ လူဖြစ်ပြန်သည်ဟု၊ မိဘတို့ကို ပေးပြန်သတည်း။

ဤအရာကား၊ ပရိယာယ်ပြု၍ နှံ့သော ဥဇ္ဈာမဆုံး၊ ရပြန်လေသတည်း။
 ဝုဏ္ဏား ခုနှစ်ယောက်တို့၊ တရားမှ သော်ကား၊ ခုနှစ်ယောက်မစေ့မှိုင်သော

I can do nothing ; how shall I make a case of it ! The pure gold I deposited has been concealed somewhere, and this lead and copper put in its stead. Gold does not change into lead and copper, but I will act as if it did." So he got a monkey and called it Yahoola. By habit when Yahoola was called the monkey came. He then concealed Yahoola, put the monkey in his place in the convent, and caused his parents to be called. When they arrived he called, "Yahoola!" and by the force of habit the monkey came to its master. When the parents saw the little monkey they said, "where is our son Yahoola?" The master said, "my people's son has become a monkey. Is not this him?" When they heard this they said, "we placed our son with my lord to be instructed in knowledge and wisdom ; our son Yahoola was a true man ; how can a man become a monkey ?" The master then said, "the property I deposited with my people was pure gold ; why should that become lead and copper ? As that was changed, cannot my people's son Yahoola change into a monkey ?" Thus they argued, and a man, wise in the law thus decided : "The parents placed their son to be instructed in wisdom and knowledge ; he ought not to become a monkey ; let him again become a man. The (Rahan) deposited pure gold in the hands of his people, thinking them honest ; it has become lead and copper, which it ought not to have done. Let the lead and copper become gold." Thus he decided, and accordingly they had to return the pure gold, and the owner having got it sent away the monkey, and saying, "Yahoola from his state of monkey his again become a man," he restored him to his parents.

In this case, by this device, he did not lose his property, but recovered it. In the case of the seven Bramins, as they could not all

ကြောင့်၊ ချင့်တို့ဥစ္စာမရဆုံးရှုံးရဘဲ၊ ဥပည်သည်ထင်မထားဝန်
လွတ်လေသတည်း။ ထိုကြောင့်အကြင်တရားသူကြီးတို့သည်ဥစ္စာ
နှံသောတရားတို့ကို၊ နက်နဲသိမ်မွေ့စွာ၊ ဆင်ခြင်ရ၏ထုမြဲပွာမင်း၏သား
ရင်းဖြစ်သော မန္တပည်သောရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။ ဥစ္စာနှံသော
တရားကားပြီး၏။

၄ သုဥစ္စာကွဲနှားလူကိုအရောင်အဆင်းဖျက်၍ရောင်းသော်၊
မဖျက်မဆီးရောင်းဝယ်သောတရား။

သုဥစ္စာကွဲနှားလူကိုအရုပ်ဖျက်၊ မဖျက်ရောင်းစားသောတရားကား။
သုဥစ္စာကွဲနှားလူကိုအရုပ်အဆင်းဖျက်၍ ရောင်းစားသည်၊ ရောင်းသူ၊
ဝယ်သူအညီလျှော်သင့်သည်၊ နှစ်ဆလျှော်သင့်သည်၊ အပြစ်လွတ်သင့်သင့်၊
စကားကိုဆိုလိုဆုံးသောဂါထာမြွက်တည်း။

ယောဂပေတ္တော၊ ပရဟတ္တေ၊ ပိကိလေယျ၊ အသက္ခိတော၊ ဇာနိတ္တာပိ၊ အ
ဇာနိယာ၊ ဓူပည္ဗဝ၊ ပိနာသယေ။ ယောအကြင်သူသည်၊ ပရဟတ္တေ
သူဘာပါးတို့၏လက်၌၊ ဂပေတ္တော၊ ယူ၍၊ အသက္ခိတော၊ မှီကပ်စုံ၊ ဇာနိတ္တာ
ပိ၊ သိစေမှုလည်းကောင်း၊ ပိကိလေယျ၊ ရောင်းဘိစုံ၊ ဓူပည္ဗဝ၊ အဆင်းကို
လည်းကောင်း၊ ပိနာသယေ၊ ဖျက်ဆီးဘိစုံ၊ သော၊ ထိုသူတို့ကို၊ ပိနိန္ဒယေ၊
ဆုံးဖြတ်ရ၏။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ဤသို့ဆိုသောကြောင့်၊ အရှင်ရှိသောဥစ္စာကို၊ အ
ရှင်မသိယူ၍၊ ရောင်းဘိစုံ၊ အရှင်တွေ့လေသော်၊ ထိုဥစ္စာအလျှောက်၊ အ
တက်လျှော်စေ၊ ဥစ္စာကိုယူ၍၊ အရုပ်အဆင်းဖျက်ဘိစုံ၊ မရောင်း
စားမှီ၊ လက်တွင်တွေ့လတ်သော်၊ အတက်အထိုင်းလျှော်စေ၊ ရောင်းစားခင်
၍၊ ဝယ်သူလက်တွင်တွေ့လတ်သော်၊ ဝယ်သူတို့က၊ အတက်အထိုင်းလျှော်
စေ၊ သုဥစ္စာကိုယူ၍၊ ရောင်းဘိစုံ၊ ဝယ်သောသူသည်လည်း၊ အဖိုးနည်း
စွာပေးစုံ၊ သက်သေလည်းမရှိစုံ၊ အရုပ်အဆင်းကိုလည်း ဖျက်ဆီးစုံ၊
ရောင်းသူကား၊ မိုးတက်တဝက်လျှော်စေ၊ ဝယ်သောသူကား၊ အတက်လျှော်
စေ၊ အတယ်ကြောင့် ရောင်းသူသည်အတက်တွင်၊ တဝက်သာလျှော်သည်၊
ဝယ်သူကား၊ အတက်အထိုင်းလျှော်ရလေသနည်းဟူမှုကား၊ ရောင်းသူမှီး
မှန်းသိ၏၊ အရုပ်အဆင်းမဖျက်၊ အဖိုးနည်းနှင့်၊ ဝယ်သူအရုပ်အဆင်း ဖျက်
ချေသောကြောင့်တည်း။

အဖိုးထိုက်တံအောင်ဝယ်စုံ၊ ဝယ်သောအခါ၊ သူသိသူမြင်မရှိစုံ၊ အ
ရုပ်အဆင်းကိုလည်းမဖျက်မှုကား၊ ရောင်းသူလည်း တဝက်၊ ဝယ်သောသူ
လည်း၊ တဝက်မှီးတက်တွင်လျှော်စေ။

be produced together, they did not recover their property, but lost it, and the gardener and his wife got rid of their burthen—for this reason, any judge in a suit regarding deposited property, must well, coolly, and deeply consider. Thus Menoo, the son of the king of the Bymabs said. End of the law of deposits.

4th. Altering the appearance of buffaloes, cattle, or of men, the property of another, and selling them; also selling or buying them, without altering their appearance.

Of the case when the property of another, buffaloes, cattle, or men, is sold, whether its appearance has been altered or not; when the property of another person, buffaloes, cattle, or men, is altered in appearance, and sold by any one, (the law) when the buyer and seller shall equally make restitution—when they shall pay different portions—and when they shall be held free of blame, this (Pali) stanza sets forth the “shadow.”

If any one shall take the property of another, conceal, and sell it, whether he knows it or not, and whether he alter its appearance or not, he may be judged.

“Oh excellent king! because it is thus said, if any one shall take property which has an owner and without his knowledge sell it, when he finds it out let (the seller) make restitution according to the nature of the property. If he shall have altered its appearance, and it be found in his possession before he can sell it, let him make restitution according to the scale laid down (for theft.) If they are found in the possession of the person who has bought them, let the buyer, according to the scale, make restitution. If any one shall take the property of another and sell it, if the buyer get it below its value, without witnesses, and alter its appearance, let the seller pay one half the amount laid down as the fine for theft, and the buyer the full amount of the same. Why is this—that the seller shall pay only half, the buyer the whole? It is thus because the seller knew he had stolen it, but did not alter its appearance, and the buyer who got it below its value, did so.

If it shall be bought for its value, and there be no witnesses to its sale, but the appearance not altered, let the buyer and seller each pay one half the amount taken from a thief.

အကြင်သူသည်၊ သုဥစ္စာကိုမိုး၍ရောင်းစားအံ့၊ ဝယ်သောသူလည်းယုံရာသောသူတို့ရှက်မှောက်အဖိုးထိုက်တံအောင်ဝယ်ပေအံ့။ ဥစ္စာသခင်လည်း ဝယ်သောသူလက်တွင်တွေ့လေမူကား၊ ရောင်းသူကိုလည်း၊ ညွှန်ပေရာ၏၊ ရောင်းရင်း သုမရမထွေနိုင်သည်ဟု၊ ဝယ်သူ၌ မိုးပြစ်မရှိရာ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ သူထင်သူသိ၊ အဖိုးတံရာဝယ်သောကြောင့်တည်း။ ရောင်းရင်းသူကိုတွေ့မူ၊ ဝယ်သောသူဥစ္စာမဆုံးရာအဖိုးကိုတောင်းပြန်ရာ၏။

အကြင်သူသည်၊ ယုံရာသောသူတို့ရှက်မှောက်မဝယ်၊ အဖိုးလည်းမတံ၊ အနည်းအပါးဖြင့်၊ ဝယ်ချေမူကား၊ သိရောင်းသိဝယ်သို့ ရောက်ချေသောကြောင့်၊ မိုးတက်တွင်တဝက်လျော်စေ၊ ဝယ်သောသူဥစ္စာလည်းဆုံးစေ၊ ဤကားရောင်းသူကိုမထွေ၊ ဝယ်သူလက်တွင်၊ သခင်တွေ့သောစကား၊ သူသိသူထင်မဟူချေသောကြောင့်တည်း။

လူကိုမိုးရောင်း၊ မိုးဝယ်အတက်မှာ၊ လူတယောက်ကိုနှစ်ယောက်တံသိုးအတိုင်းလျော်ပြစ်တည်း။ အကြင်ရောင်းသောသူသည်၊ ငတ်မွတ်ရှားပါး၍၊ အစေးအဖိုးဆုံးသည်၊ ပေါက်ဖေါ်ဦးချီး၊ အချိုးမကြီး၊ မိထွေးစသည်တို့၏ သားသမီးကျွန်းကျန်ကိုရောင်းခြင်း၌၊ ခမိုးဝေးသွား၍လည်းကောင်း၊ ရပ်ရွာတွင်နေသော်လည်းကောင်း၊ ရောင်းစားမိအံ့၊ ဝမ်းစာမကုံ၍ရောင်းမိခြင်းဖြစ်သည်၊ မိုးတက်မစားသာ၊ သားသမီးကျွန်းကျန်မှန်သမျှကို၊ အရင်းအတိုင်းပေးအပ်စေ၊ အပြစ်မစားသာ၊ ဝယ်သူမှာအမျိုးရင်းမထုတ်ချေ၊ အပြစ်ကိုမီရင်သတည်း။ ပေါက်ဖော်သားချင်းအေးသိုးဆုံးသည်ကိုအလျော်မရှိ၊ ရည်၍ရောင်းစားခြင်းမှာ၊ ဥစ္စာရင်းအတိုင်းပေးစေ၊ မိုးပြစ်မှာလည်း ဥစ္စာမျိုးအတိုင်း အပြစ်ကိုပေးစေ။ ဤသည်ကား၊ အမျိုးကိုမစောင့်ခြင်းကြောင့်တည်း။ အမျိုးတော်သောသူသည်၊ သားချင်း၊ မိဘချင်းပေါက်ဖော်ကိုကား၊ မပေး၍သန္ဓေရှိသော်၊ မနေရှောင်ထွဲသော်ကား၊ သားထွေ၊ သားထိန်းကျန်ပေးစေ။

သန္ဓေမရှိ၊ မယားမမြောက်၊ မချည်းမကပ်နေသောသူတို့မှာ၊ အမျိုးမစောင့်ဖြစ်သည်၊ ငွေစင်တရာပေးစေ။ အမျိုးမစောင့်ရှောက်သည်အချက်နှင့်ဆိုသည်။

အမျိုးရင်းတို့၊ မင်းမူမိုးပြစ်ရှိလျှင်၊ တယောက်ကြောင့် အမျိုးဟူသမျှခံရသည်ကို၊ ဆင်ခြင်ရာ၏၊ တကြိမ်၊ နှစ်ကြိမ်၊ သုံးကြိမ်မြောက်ကျင့်သော်၊ အပြစ်အတိုင်းလျော်စေ။

ပေါက်ဖော်သားချင်းတို့ကို၊ ထိမိုက်ရာ၊ လက်လွန်၍သေလျှင်၊ အလျော်

If any man take the property of another and sell it for its full value in the presence of respectable witnesses, and the owner shall discover it in the possession of the buyer, he must point out the seller, but he shall not on the ground of not being able to find him, be held guilty of theft. Why is this?—because he bought the property at its full value in presence of witnesses. If the seller be found, the buyer shall not lose the property; he has a right to sue him for the recovery of its price.

If any one shall buy property for less than its value, and not before respectable witnesses, because this is equivalent to buying goods knowing them to be stolen—let him pay half the fine on a thief, and let him lose the price of the thing bought. This is when the seller is not discovered, but the owner of the thing finds it in possession of the buyer, and he can produce no witnesses.

In case of stealing and selling, and stealthily buying a man, the fine on the thief is two for one. If any one being starving sells a descendant of his own ancestors, a relation of his uncle by the mother's side, his aunt by the father's side, his uncle by the father's side, his aunt by the mother's side, or any such relation, whether it be to a distant part of the country, or in their own village, it being done because he (the seller) was in want of food, they (relatives) shall not have the price as for a theft, but let him (the seller) restore the true child or slave. They shall not have the fine. If the buyer was not of the same family he may be fined. If (the seller,) trusting to there being no fine for selling a relative shall sell them, let him restore the person sold and pay the fine for theft with reference to him, because he has no regard for his family.

If any man, without being given in marriage, shall get his cousin or other relative with child, and will not marry her, but keeps out of the way, let him give a slave to take care of the child.

If she be not with child and he (having had connection with her,) refuse to make her his wife, he is disregarding of the honor of his family—let him be fined one hundred tickals of pure silver. This is said because he has no regard for his family.

As amongst near relations, when one has committed an offence against the king, (treason, rebellion,) the whole family are liable to punishment. The case may be considered: if the offence have been committed once, twice and thrice, let the fine be as laid down.

In a quarrel amongst relatives, when one has been killed, there

ကင်းစေး၊ သေသူသားမယားမိဘတို့ကို၊ တသက်ကျွေးစေးတင်မြို့
လည်းဆပ်စေးသင်းပြိုတ်စိုက်ခံစေမှအမျိုးစောင့်မည်ရာသည်၊

၅ သားသွီးကျွန်ကို၊ မိုးရောင်းသောတရား၊

ပေါက်ဇော်မိဘတွင်းသင်တို့သားသွီးတို့ကို၊ အမျိုးမစောင့်ရောင်းစား
သည်ကို၊ မိုး တံလျှော်စေး၊ သားချင်းဖြစ်သည်၊ မဆိုသာ ထု မြ ဟွာမင်း၏
သားရင်းဖြစ်သောမနွဲ့မည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏၊

၆ ကွဲနှားသက်ရှိသက်မဲ့ဝင်သည်ကောက်ရသည်၊ သူမိုး
ဖြစ်သင့်မဖြစ်သင့်တရား၊

အကြင်သူသည်၊ ဥစ္စာကျွတ်ပြောက်လေ၏၊ ဥစ္စာရသလောဟုမေးမြန်း၏၊
မရယူပြန်၍ ကောသုတို့ကား ရသော်လည်းမစားရရာ၊ ရသောဥစ္စာအ
တိုင်းလည်းပေးစေး၊ ၎င်းရရင်းကိုလည်းလျှော်စေး၊

လူတည်းကောက်ရမှုကား၊ အရွေး၊ တကုပ်စားအပ်၏၊ ကွဲကောက်ရမှု၊
ခွဲစား အပ်၏၊ နှိုင်းကောက်ရမှုကား၊ တမတ်စားအပ်၏၊ မြင်း ကောက်ရမှု
ကား၊ တကုပ်စားအပ်၏၊ ဆယ်ရက်ကိုးရက်ခွဲ၊ ကျေးသဉ်၊ ကွဲနှားမြင်းဖြစ်
လျှင်၊ အကောက်မစားရရာ၊ အင်တံသောကျေးလူ၊ ဆပ်စေး၊ အရောင်အဆင်း
မဏ္ဍကအပ်၊ အရောင်အဆင်းဈက်၍၊ ပြိုဟ်ကိုမျိုးမိခုံး၊ နား ကိုထိုး မိခုံး၊ အ
သင်း ကိုမူလည်း ကွပ်ဘိခုံး၊ တက်လျှော် စေး၊ အကောက်မတတ်ကားသူမိုး
ဟူ၏၊ အမိုးတက်ကားအကောက်ဟူ၏၊ ဆိုရာ၌၊ ငတ်မွတ်ရှားပါး၍မိုးစားမိ
သည်ကို၊ အရှင်အား မှားယွင်း လေသည် အဖြောင့်တည်း၊ စကားရောက်မှု
ကား၊ အရင်းတိုင်းယူစေး၊ အတက်မစားရာသည်ကို၊ ရည်၍ အမိုးတတ်သော်
အကောက်ဟူ သတည်း၊ ကောက် ရသောကွဲနှားတို့ကို၊ ပြည်မိုးရွာ
သူတို့ကိုထိုင်ကြားအပ်၏၊ ၎င်းကိုယ်တည်းမထိုင်မကြားမိသော်၊ ရွာတွင်
ရာတို့ဝယ်၊ ပန်ကြား၍ ထွန်ရက်ရာ၏၊ အရှင်တည်းပေါ် မူကား၊ အရွေးစား
အပ်သတည်း၊

၇ ရွာအိုးရဝေသင့်၊ မဝေသင့်တရား၊

သူတယောက်၊ ရွာအိုးရခုံးပြည်ရှင်မင်းတို့ မေးသော်မရယူပြန်ကွယ်
၍ ဆို မူကား၊ ထိုရသောဥစ္စာကိုအကုယူအပ်၏၊ မပြန်မဝှက် တည် ဆိုမူ
ကား၊ ထက်ဝက်ပေးအပ်၏၊ ကျန်သည်၊ ရွာအိုးရခုံး၊ အရှင်အကုယူအပ်၏၊
သားသွီး၊ ရွာအိုးရခုံးမိဘယူအပ်၏၊ တပည့်သည် ဥစ္စာရခုံး၊ ဆရာနှစ်ဆယူ
အပ်၏၊

shall be no fine ; let (the offender) support the parents, wife and family of the deceased for life ; and if he had debts, let him pay them, and the funeral expenses. By these means he shall be considered protector of his family.

5th. The theft and sale of children or slaves.

If one relation shall steal and sell another, they being both children of the same father, regardless of family honor, let him pay the fine for theft. He shall not plead that they are children of the same father. This, the son of the king of Bymahs, the sage recluse called Menoo, said.

6th. When buffaloes, cattle, animate property, come into (a house or grounds,) and are found, in what cases the finder or owner of the premises shall be considered a thief.

If any man shall drop and lose his property, and enquire of another if he has got it, if he has found it and deny the fact, he shall have no right to salvage ; but shall restore the property as he found it, and forfeit to the owner another article of the same kind or value.

If a human being be found, let the finder have one tickal ransom. If a buffalo be found, he has a right to half a tickal. If an ox or cow, to one quarter ; if a horse, to one tickal. If the horse, cow or buffalo be only ten days old, he shall have no right to ransom ; let the owner make a suitable return for the favor. If the appearance of an animal, which ought not to be altered, be so, the horn broken, the ear cut, or an entire animal be gelt, let the person finding him pay the fine as a thief. As regards the saying that a foolish finder may be called a thief, and a knowing thief a finder,—in the time of a scarcity, if a person shall happen to kill and eat (an animal,) and admit to the owner that he has committed the offence, let him pay the value, but there shall be no fine. This is a thief who understands how to have himself considered a finder. Cattle and buffaloes which are found, should be reported to the Thoooghee or head man, but if before reporting to them the finder shall have made inquiries through the village before witnesses, he may use them for the plough, and if the owner shall turn up he has a right to the ransom.

7th In case of finding a pot of gold, when it shall be divided, when not.

If any one shall find a pot of gold, and deny it on being asked by the chief, (king,) the chief shall have a right to the whole. If he do not deny or conceal it, he shall have one half. If a slave finds a pot of gold, his master has a right to the whole. If children find one, their parents have a right to the whole. If a pupil find one, his teacher has a right to two thirds.

ဂ ထီးကျိုးစည်ပေါက်၊မင်းလဲသော်၊ဆိုရာသောတရား၊မဆို
ရာသောတရား၊

ပြည်ရှင်မင်းတို့သည်၊ထွဲပေါက်ခဲ့သော်၊ မဆိုရာသောတရားကား၊လေး
ပါးတည်း၊ဆိုရာသောတရားငါးပါးတည်း၊မဆိုရာသောတရားကား၊အဓိ
သက်သက်သော်တပါး၊ ဆဲရေးကြံ့ဆေးနှင့်သင်ဟူ၍၊ခေါင်းကွဲ
နံ့ပေါက်သတ်ကြသည်လည်းတပါး၊သုဉ္ဇနာအာဠာကိုမိုး၌၎င်း၊၅၀၀၀၀၀၀၀၀၀၀၀၀၀
ပါး၊ သုဒ္ဓိသုရုဗြင်္ဍာသည့်လည်းတပါး၊ ဤတရား လေးပါး
ကား၊မင်းမိုးလဲက၊ မဆိုရာသောတရား တည်း၊ ဆိုရာသောတရား
မြဲလည်းတပါး၊အဓမ္မ မှုလည်းတပါး၊ ကျောင်းကံ ဝတ္ထု မြဲလည်းတပါး၊
ကျွန်ုပ်မိုးလည်းတပါး၊ဥဇ္ဈာနံလည်းတပါး၊ ဤငါးပါးကား၊မင်းလဲ
မိုးပေါက်သော်လည်း၊ ဆိုရာသောတရား တို့တည်း၊ ပေးပြီးသော ဥဇ္ဈာကို
တောင်းပြန်ယူပြန်သော်၊ရရာမရရာသောတရားကား၊

ဃ ပေးခြင်း၊မြှောက်ပါးတရား၊

ပုညတောပေအောစေဘာ ယာမော ရာဝ သေသနတုသုက္ခိတော၊ကာမာ
တောစေတိ ဓရသံဝါ သဇ္ဇေဓနံ၊ ယောအကြင်သူသည်၊ ပရေသံ၊
သူတပါးတို့အား ဓနံဥဇ္ဈာကို၊ သဇ္ဇေ၊ ပေးခြင်းကား၊ ဆယ်မြှောက် ပါးတို့
တည်း၊ ပုညယောစ၊ ဤနဝတ္ထုတို့ဖြင့်၊ သံသရာကို ရည်၍ ပေးခြင်းလည်း
ကောင်း၊ပေပတောစေဝ၊ချစ်ခင်သောအားဖြင့်၊ ပေးခြင်းလည်းကောင်း၊ထ
ယောမောဟာဝသေသတု၊ တေးကိုကြောက်သောအားဖြင့်ပေးခြင်း၊ မိုက်မဲ
တွေဝေသောအားဖြင့်၊ပေးခြင်းလည်းကောင်း၊ သိက္ခိတောစ၊ အတတ်ပညာ
ကိုလို၍၊ ပေးခြင်းလည်း ကောင်း၊ ကာမတော စ၊ ကာမဂုဏ် ကို တပ်မက်
သောအားဖြင့်၊ပေးခြင်းလည်းကောင်း၊အုတ်အုတ်နာပဒေ၊ဤသို့သောအပြား
ပြားဖြင့်၊ ပရေသံ၊သူတပါးတို့အား၊ဓနံဥဇ္ဈာကို၊ ယော၊ အကြင်သူသည်၊
စန္ဒေစန္ဒေယျ၊ပေးရာ၏၊သော၊ထိုသူကို၊ပိနိန္ဒေယျ၊ ဆုံးဖြတ်ရာ၏၊ဤသို့ဆို
သောကြောင့်၊ ပေးခြင်းမြှောက်ပါး ဟူသည်၊ သံသရာကို ရည်၍၊ ပေးခြင်း
လည်းတပါး၊ချစ်၍ပေးခြင်းလည်းတပါး၊ကြောက်၍ပေးခြင်းလည်းတပါး၊
မိုက်မဲတွေဝေ၍ပေးခြင်းလည်းတပါး၊အတတ်ပညာကိုလို၍ပေးခြင်းလည်း
တပါး၊ကာမဂုဏ်ကိုတပ်မက်မော၍ပေးခြင်းလည်းတပါး၊
ဤပေးခြင်းမြှောက်ပါးတို့တွင်၊သံသရာကိုရည်၍ပေးသော်ကား၊ထိုဥဇ္ဈာ

8th. *After a revolution or change of rulers, the four suits which may be prosecuted, the five which may not.*

When there has been a revolution, or change of rulers, in a country, there are four cases which may, and four which may not be prosecuted. Of the cases which may not be prosecuted, they are murder, obscene language and assault with wounding, theft, and adultery; these are the four cases which shall not be prosecuted after a change of kings. The five which may be prosecuted are debt, inheritance, disputes regarding lands the property of convents (church property,) hereditary slaves, and deposits; these are the five which may be prosecuted notwithstanding a change of rulers.

9th. *The law regarding the six kinds of gifts.*

The law whether a gift may be taken back or not. A man can only make a gift for one of six reasons; first, gifts made with a view to advantage in a future state—gifts made from affection—from fear of misfortune—from folly,—gifts made to obtain instruction—and gifts from lustful desire.

Of these six, as regards gifts made with a view to advantage in a future state: Property given with this view, should not be demanded back again—why? because it has been consecrated to the gods,

ကိုပြန်၍မတောင်းအပ်၊အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ရေစက်ချ၍၊ သံသရာကို ရည်မှတ်ပြီးသည်ဖြစ်သောကြောင့်၊ ပြန်၍ မတောင်းအပ် သတည်း၊ ပြန် တောင်းဘိ မူကား၊ မရရာသတည်း၊ တောင်းသောသူကို ကြိမ်လုံးဖြင့် ခြောက်ခုတ်မင်းဒါဏ်ပေးအပ်၏။

ချစ်၍ပေးသောဥစ္စာကိုကား၊မလို၍ပြန်တောင်းလပ်သော်၊ ရလေရာ၏၊ ထိုသို့ ကားဟုတုံ၏၊ ပေးရင်းဥစ္စာ မပျောက် မပျက်မူ၊ ရရာ သတည်း၊ သုံးဆောင်၍ကံပျောက်ခဲ့မူကား၊အရင်းမရှိသောကြောင့်မရရာ၊သူတပါးထို့ကဲ့ ချွေလေသတည်း။

ကြောက်၍ပေးခြင်းကား၊အနိုင်အထက်ပြု၍၊တောင်းပြန် လေသော်၊ရလေရာ၏၊ လူလည်းမကဲ့ချဲ့ရာ၊အဘယ်ကြောင့်ရရာသည်၊ လူကဲ့ချဲ့လွတ်သနည်းဟူမူကား၊အေးကိုကြောက်၍ပေးခြင်းကြောင့်တည်း။

မိုက်မဲတွေဝေသောအားဖြင့်၊ ပေးခြင်းကား၊မိုက်မဲတွေဝေခြင်းကြောင့် ပေးအပ်မပေးအပ်သည်ကိုမသိ ၍၊ ပေးမိသောဥစ္စာကို၊ ပြန်၍ တောင်းလေသော်၊ ထက် ဝက်သာရ လေ ရာ၏၊ အဘယ်ကြောင့်ထက် ဝက်သာ ရလေသနည်းဟူမူကား၊ ချင့်မိုက် မဲတွေဝေ၍၊ သူတပါးကို ပေးသည် ဖြစ် သောကြောင့်တည်း။

ပညာကိုလို၍၊ပေးခြင်းကား၊အတတ်ပညာသင်၍ တတ်ပါသော်၊ မပြန်တောင်းအပ်သော် မရရာ၊ အတတ် ပညာကိုကား သင် ပေတုံ၏၊ သင်သောအတတ်မတတ်သော်၊ ပြန်တောင်းသော်ရလေချာ၏၊ကမရုဏ်ကိုလို၍ပေးခြင်းကား၊ဥစ္စာကားတံမိုးလက်ဆောင်ဖြစ်သောကြောင့်၊ကိုယ်လက်ပေါင်း ဖော်မိသော်ကားအလုံးဆုံးစေးမပေါင်းဖော်ရသော်ကား၊ သူသိသူမြင်ဖြစ်၍ အရှက်ကွဲ ချေသောကြောင့်၊ ပေးရင်းဥစ္စာတို့တွင်၊ ထက်ဝက် ကိုဆုံးစေရာ၏။ ပေးခြင်းခြောက်ပါးထို့တွင်၊ လူထို့၌ပေးခြင်းကား၊ ရရာသည်၊ မရရာသည်ရှိ၏။

ရဟန်းတို့၌ပေးခြင်းကား၊ရေစက်ချ၍၊သံသရာကိုရည်လှသောကြောင့် မရရာ၊ ဝိနည်းတရားတော်လာသည်ဟု၊ ဗြဟ္မာမင်း၏ သားရင်းဖြစ်သော မန္တမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။ ပေးပြီးကိုယူပြန်၊တောင်းပြန်သော်ရရာမရရာတရားကားပြီး၏။

၁၀ လက်သမားတို့ကိုယ်ခကိုကြီးငယ်ဝေချသောတရား။

လက်သမားတို့အခဝေချသောတရားကား။ ပေယာဏရောဂ္ဂိသမဂ္ဂနုပရတ္တမေန၊အတ္တိကာပိဟာရံစေရံသေတု၊သာယံပေါက္ခရုဏိပိဓ။

the laws, or priests, and registered for futurity. If it be demanded back, it shall not be returned, and the person making the demand shall suffer the criminal punishment of six stripes of a rattan.

Gifts which are made from affection may be recovered, when the affection which prompted them has ceased, that is, when the actual thing given has not been lost or destroyed; if it be so, the person making the demand shall not obtain it, and people will scorn him for his attempt to recover it.

Gifts made through fear may afterwards be taken back by force, and people will not scorn the recoverer. Why shall they be so taken back, and the person taking them escape censure? Because they were given through fear of force.

If from folly the giver did not know whether the gift could be made with propriety or not, and shall afterwards demand it back, he shall only have one half. Why shall he obtain back one half? Because he, being a fool, made the gifts in his folly.

As regards gifts made to obtain instruction in science; if the giver have been taught a science or craft, and have acquired a knowledge of it, it is not proper to demand back the gift; and if it be demanded back, it shall not be obtained. If the teacher instruct him and he do not learn what he is taught, he ought to receive back the gift on demanding it.

Of gifts made from the strength of lustly desires, as the thing is a bribe to obtain an object secretly, if connection has taken place with the receiver of the gift, let all right to the gift be lost to the giver. If connection do not take place and the transaction be discovered, let him forfeit one half on account of the disgrace.

In these six gifts, these are what ought and what ought not to be obtained back again.

As regards gifts amongst rahans, because they have been made as votive offerings by the sprinkling of water with reference to a future state of existence, that they ought not to be taken back is written in the sacred Wee-nee. Thus the son of the king of By-mahs, the sage recluse, said: Thus is the law as to whether gifts made may be reclaimed or not.

The end of the law as regards what gift may or may not be demanded or obtained back.

1044 *The law for the rate of carpenter's wages, according to their skill in their craft.*

Regarding the division of wages amongst carpenters. When any man makes a convent, pagoda, bridge, house, or truck, if the workmen exert themselves equally, they have all a right to share in the hire.

Oh king, as it is thus said (in Pali,) if any man, wishing to do a

ယော၊ အကြင်သူတို့သည်၊ ဝိဟာရညှ၊ ကျောင်းကိုလည်းကောင်း၊ စေတီ
ရညှ၊ စေတီကိုလည်းကောင်း၊ သေတုစ၊ တံထားကိုလည်းကောင်း၊ သာယံ၊
ဇရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပေါက္ခရဏိ၊ ရေကံကိုလည်းကောင်း၊ ကရာဇ္ဈိ၊
ပြုကုဏိ၊ တေသံ၊ ထိုအစားသောသူတို့သည်၊ သမဂ္ဂေနု၊ ညီညွတ်သော၊ ပတ္တ
မေနု၊ လုလ္လမြင့်၊ ပတိ၊ အခကို၊ ဝိပဇ္ဇေယံ၊ ဝေဘန် ကုံရာ၏။ ဤသို့ဆိုသော
ကြောင့်၊ မင်းကြီး၊ အကြင်သူတို့သည်၊ သံသရာကိုရည်၍၊ ကောင်းမှုကုသိုလ်
ပြုလိုသောကြောင့်၊ ကျောင်းဘုရား၊ စေတီ၊ ကူ၊ တံထား၊ ဇရပ်၊ တံဖောင်း၊
ရေတွင်း၊ ရေကန်ပြုစေကုံရာ၊ အစား၍၊ လုပ်သောသူတို့၏ရသောအခကို၊
အဘယ်သို့လျှင်၊ ဝေရာသနည်းဟူမူကား၊ အကြီးအမှူးဖြစ်သောသူတို့သည်၊
မိမိလက်သားတို့နှင့်၊ အတူလည်းလုပ်ဆုံး၊ အစီရင်လည်းကောင်းဆုံး၊ လုတ္တ
တကြောင်းမူလည်းဆော်ဆုံးထိုကြောင့်ကား၊ ထိုလက်သားနှစ်ဆတက်စား
ရာ၏။ ထိုမှကြွင်းသောလက်သားတို့သည်ကား၊ အမှီစီရည်း၊ စားရာသ
တည်း၊ အမှူးအကြီးဖြစ်သောသူသည်၊ ငါကားနှင့်တို့၏အမှူးအကြီးတကား၊
ဟု၍သူတို့အဖို့ကို ပထိန်အပ်၊ ထိန်သော်ကား၊ ဖါတ်သင့်အပ်၏။ လုပ်
စည်တွင်၊ မယားသားသို့၊ မိဘဆွေမျိုး၏ အမှုအရာလည်းရှိဆုံး၊ အကြီးပြု
သောသူနှင့်အဖော်ချင်းတို့ကို၊ ထိုင်၍ သွားအပ်၏။ မိက္ခာသော်ကား၊ မပေး
လိုက်အပ်၊ တရက်၊ နှစ်ရက်၊ သုံးရက်၊ လေးရက်၊ ငါးရက်တွင်တည်းရောက်
လပ်မူကား၊ အာမရူပီဆုံးလခွဲဆယ်ရက်တည်းကြာလပ်မူကား၊ ဆင်ခြင်
အပ်သတည်း။

သူတယောက်သည်၊ နာဂျာ၊ လျှက်ပင် ဥပါယ်တမည်မှီးလု၏ကြိပေ
ဆုံး၊ မိက္ခာလည်းမရူတ်အပ်သတည်း။

သူတယောက်သည်၊ အနာစွဲခွဲ၍မလုပ်နိုင်မူကား၊ မိက္ခာလည်းမစား
ဆုံး၊ အခကိုလည်းပြီပြီမရဆုံး၊ ချင့်လုပ်သောနေ့ရက်ကို၊ တွက်၍သာပေးသ
တည်း။

သူတယောက်သည်၊ ပွင်း၊ မိ၍မလုပ်လိုဆုံး၊ ပဓေပေါလည်းလုပ်ပေးဆုံး၊
ကိုယ်အာပေးသောအခါ၊ ဆင်ခြင်အပ်သတည်း။

သူတယောက်သည်၊ အလုပ်လုပ်စဉ်၊ ကျွတ်ကုံ၍သေခွဲဆုံး၊ အခကိုကား၊
သာမယားကိုပေးအပ်၏ဟုပြုဟောမင်၏သား၊ ရင်းဖြစ်သော၊ မနူမည်သော
ရှင်ရသော ဆိုဘော်မူ၏။ လက်သမားတို့၏ကိုယ်အခကိုဝေစားသော
ဘုရားပြီး၏။

work of merit, with reference to a future state, shall make a convent, an image of Gaudama, a pagoda, an arch for the reception of an image, a bridge, zayat, a many roofed religious edifice, a well, or a tank, how shall the people who engage to do the work divide the hire? It is thus. The head, or chief man amongst them, if he shall work along with the men, and be a good director; if he shall use diligence and encourage the men to labor, shall receive double wages; all the others shall be paid alike. But the head man shall not, saying, "I am head man in this work," keep back any of the hire of his men. If he do so, he shall be punished. If during the progress of the work, the wife, children, parents or relatives of one of the workmen shall be in distress or difficulty, he shall inform the head man and his fellow workmen before he leaves the work. He ought not to receive his subsistence. If he return in one, two, three, or four or five days, there shall be no deduction made from his wages. If he be absent ten days, or half a month, it becomes a matter for consideration.

If one of the workmen shall be really sick, not shamming, and continue to do his work, there shall be no deduction from his subsistence.

If one shall not be able from illness to work, he shall not receive his subsistence, nor shall he receive his full hire; it is only proper that he should have wages calculated for the time he did work.

If one from idleness shall not wish to work, but still works on carelessly, when the wages come to be paid, his case may be considered.

If one during the progress of the work, the influence of his former good deeds being expended, shall die, his wages shall be given to his wife and children.

This the son of the king of the Bymahs, the sage recluse called Menoo, said. This is the end of the law for the proportion of carpenters' wages

၁၁ သူရင်းငြိုးကိုယ်ခစားတရား။

အခစားလုပ်စာရင်းငြိုးတရားကား။ ပတ်ကားရဏကစ္ဆေနု။
ဥပဇိပိတဇနာနံ။ အညမညပိပါကာနိ။ ကတံပိနိစ္ဆယေကူလေ။

ဤသို့ဆိုသောကြောင့်၊ မင်းကြီး၊ အကြင်မိမိကိုယ်ခစားလုပ်၍၊ အသက်
မွေးရသောသူရင်းငြိုးတို့ကား။ သူအလုပ်ကိုလုပ်အံ့ဟူ၍၊ နေ့လရက်တို့ကို၊
ပိုင်းခြား၍ ဤမျှဟု။ အခကိုပြတ်၍၊ လုပ်ကြံအပ်၏။ မိကျွေးထမင်းတို့ကို၊ ရေ
လျှင်ရေအလိုက်၊ ကုန်းလျှင်ကုန်း၊ အလိုက်၊ ဆိုကြံအပ်သတည်း။

ကိုယ်ခစားသူရင်းငြိုးတို့သည်။ နာဗျားလျှက်လုပ်ကြံ၍၊ နေလပ်မှုကား။
မိကျွေးလည်းမပြတ်၊ ပေးပေရာ သတည်း။ အခကိုလည်း။ ဆုံးဖြတ်သောနေ့
ရက်အတိုင်း၊ မရှုပ်မရှုပေးပေအပ်သတည်း။

သူရင်းငြိုးတို့သည်။ နာဗျားခဲသော်လည်းကောင်း၊ မိကျွေးပေးလျက်၊ ပွင်း
ရိ၍မလုပ်မှုကား။ ပေးပြီးသောမိကျွေးအတိုင်းတောင်းပြန်အပ်၏။ အခလည်း
မပေးအပ်။ ဒါဏ်လည်းသင့်အပ်၏။

အကြင်သူကိုအခပြတ်၍။ စစ်မက်သို့မူလည်း ငြိုးပေအံ့။ ကုန်စယ်
သွားရာသို့မူလည်းငြိုးပေအံ့။ အခပိုင်၍သေဖျောက်ခွဲမှုကား။ အပြစ်မရှိ။
သေပိုင်လေ၏။

အထက်ဝက်။ ကြွင်းမှုကားမသေပိုင်။ အထက်ဝက်ပေးပြီးသော
ကြောင့်၊ ကိုယ်အိုးတဝက်လျှင်ပေးပြန်ရသည်။

အခပြတ်၍။ အခကိုမူမပေး။ စေစားရာတွင်သေဖျောက်ခွဲမှုကား။ ကိုယ်
အိုးငွေသုံးဆယ်လျှော်စေ။ ကိုယ်ခလည်းပြတ်သည်အတိုင်းပေးစေ။

ကိုယ်ခခံ၍စားလေအံ့။ အလုပ်မစေခင်ပြေးသွားခွဲမှုကား။ ပေးသောအခ
သည်။ နှစ်လည်တံအိုးပေးရာသတည်း။

အခစား၍။ သူအမှုကိုထပ်ရာတွင်၊ ငြိုးသောသူတို့၏အမှုကြောင့်။ အမှု
အရာဖြစ်ခွဲအံ့။ သူအခစားသည်ဝန်မရှိအံ့။ ငြိုးသောသူ၏ဝန်သာတည်း။

ရှင်သွားလေရာ။ ခမိပတ်မြို့မူလည်းဖြစ်အံ့။ ကြက်တိုက်။ အန်ခတ်ထောင်း
တစ်ရာတွင်မူလည်းရှုံးအံ့။ သေစာရစ်ဝန်မူလည်းစကားမှားအံ့။ ထိုသို့ဖြစ်မှု
ကား။ ကိုယ်ခစားသောသူရင်းငြိုး၏ဝန်လျှင်တည်း။

သူရင်းငြိုးကိုးနောက်လိုက်ထည့်အံ့။ လှေလှော်။ ဝန်ထပ်မူလည်းထည့်
အံ့။ ထိုသို့ထည့်ရာတွင်။ အမှုအကုန်မသင့်မူ၍။ တခွန်းတလေဆဲရေးမိအံ့။ တ
စုံတချက်ပုတ်ခပ်မိအံ့။ အပြစ်မရှိအံ့။

အခစားပြီးသည်ကိုကားဟူ၍။ ပုတ်ခပ်မိရာတွင်သေခွဲမှုကား။ ငွေသုံး

11th. *The law regarding servants and those who live by hire.*

What is the law regarding the hire of those who support themselves by labor, I will now lay down (Pali.)

As it is thus said, oh king : Any one having made himself a servant, to work for his livelihood, having taken service and fixed the days or months, and the amount of his wages, on entering on the service, it is proper, if the work is to be done on the water, that the food, subsistence, shall be suited ; if on the land, that it shall be suited to that. That is to be settled.

If a servant, though sick, shall work, he shall have no deduction made from his subsistence, and his hire for the full time of the engagement shall be given him without deduction.

If a hired servant shall either feign illness, or, having received his subsistence, shall, through laziness, not work, the master shall have a right to demand back the subsistence in full which has been given, nor shall the servant recover his hire, and he may also be punished.

If any man for a fixed sum shall hire himself as a soldier, or to travel with a merchant, and shall die or be missing after having received his pay, no blame shall lie with the hirer. "He had a right to die."

If one half of the pay be unpaid, he has no right to die ; and as the hirer had paid half hire, he shall pay half the price of his body.

If after the wages have been fixed and before they have been paid, the servant die in the service of the hirer, let him (the hirer) pay thirty ticals, the price of his body, and the wages in full as agreed on.

If a servant shall take his wages, and run away before the work is completed, he shall refund the sum paid : and if a year has elapsed, he shall forfeit a like amount in full.

If a servant having taken his wages, and during the performance of the work, they (he and his master,) shall by some act of the hirer get into trouble, it is not in any way to be attributed to the servant.

If on a journey the servant shall be called on to pay his old debts, or if he shall lose money in gambling, cock-fighting, dicing or betting, or if he get drunk and raise a disturbance, he shall bear his own burthen.

If a hired servant is called as a follower, ordered to row a boat, or carry a burthen, and if during the performance of his task any thing goes wrong, and the hirer shall abuse him once or twice, or hit him a slap or two, there shall be no blame.

If a master shall say, "you have taken my pay," and strike the

ဆယ်လျှင်းလျှော်စေရာသတည်း၊ တရား သူကြီးမင်းမိုးတို့သည်ကား၊ ရသူ
ကိုယ်ဘိုးမစားအံ့၊ လျှော်သောသူကို၊ ငွေစင်တဆယ်၊ တစုစားအပ်၏ ထု
မြဲဗွာမင်း၏သားရင်းဖြစ်သော၊ မနုမည်သောရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

၁၂ လယ်လုပ်သူရင်းငှါးတရား။

လယ်လုပ်ငှါးသည်၊ ကိုယ်ခစားတရားကား၊ မင်းကြီး၊ အကြင်သူတို့
သည်၊ လယ်ပင်အလုပ်ငှါး၏၊ ငှါးသည်ကိုယ်ခ၊ နွားကား၍မျှ၊ ငွေကား၍
မျှ၊ ကြေးကား၍မျှ၊ ပုဆိုးကား၍မျှ၊ စပါး၍မျှဟူ၍၊ အပြတ်အပ်၏၊ ချွန်ကို
အပ်သောခစား၊ တူးရှင်းပျောက်မှု၊ အစားဆပ်စေး၊ အပင်ဖြစ်သောအခါ၊ ဆူး
စောင်းရပ်ရံစေအပ်၏၊ တောသွား၊ ထင်းရွှေသက်ကယ်၊ ပန်းဈေးစသည်
လည်း၊ တနေ့တရက်မိတ်ထည့်ရာသတည်း၊ လယ်သခင်လည်းထိုသူရင်း
ငှါးကို၊ အဝတ်ပုဆိုးလွှမ်း၍၊ သွားစေအပ်၏ ထုမြဲဗွာမင်း၏သားရင်းဖြစ်
သော၊ မနုမည်သောရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

၁၃ ကုတို့ပို့သောတရား။

ကုတို့ပို့သောတရားကား၊ အကြင်သူတို့သည်၊ ကိုယ်ခစားထို
၍ကုတို့ပို့၏၊ ထိုသူပို့သောသူတို့သည်၊ ကုတို့ကိုတံခံသာဆင်ခြင်၍ ယူအပ်
၏၊ အနိုင်အထက်သွန်ကြဲ၍မိတ်စည်မှုကား၊ မိတ်သောသူတို့ကို၊ ကုတို့သည်
ဆပ်စေအပ်၏၊ အားနည်းသည်ဟုအပြစ်အလွန်ပြု၍လှေတက်နှစ်၍ပါသော
ဥဇ္ဈာဇောက်ခဲမှုကား၊ ကုတို့သည် ကို ဆပ်စေအပ်၏၊ ကောင်းမွန်စွာပို့လျှော်
ပျောက်ခဲမှုကား၊ ကြမ္မာယိုးစေးကိုယ်ဝန်ပို့သောမိမ္မသတင်းပို့သောရထန်၊
ပုဏ္ဏား၊ သူနာ၊ သူဈေးတို့ကိုကား၊ အခမပါလျှင်မူလည်းပို့အပ်၏၊ အနိုင်အ
ထက်မပြုအပ်သတည်း။

၁၄ တလှေတည်းစီးသွားရာ၊ အညီလျှော်သင့်၊ မလျှော်သင့်တရား။

အကြင်သူတို့သည်၊ တလှေတည်းစီး၊ တခရီးတည်းသွားသည်ဖြစ်စေ၊ ထူ
တဟောက်သည်၊ ခိုးစားမိ၍အမှုဖြစ်မှုကား၊ တဟောက်အမှုသာမဆိုအပ်၊
တလှေတည်းစီး၊ တခရီးတည်းသွား၊ ဖြစ်၍အားလုံးလျှော်စေအပ်၏၊ ဤကား
ဥဇ္ဈာရှင်ကစွဲ၍၊ တချက်တည်းစား ယူသည်ကိုဆိုသည်၊ အစားမထူလျှင်၊ ထူ
သူချည်းခံစေ၊ ယူသူပျောက်လျှင်တစုလုံးလျှော်စေ၊ ခမိပတ်မြီသော်ကား၊ ချွန်
၏ကိုယ်တခုသော်လျှော်စေရာ၏၊ ဤ၊ ငွေဥဇ္ဈာကောက်ရသော်လည်းဝေ၍၊
အညီစားအပ်၏။

servant a blow of which he shall die, he shall pay thirty tickals of silver. The lawyers and court officers shall not take any part of this sum, the price of his body, but shall take from the payer of the fine ten per cent. of pure silver. This the son of the king of Bymahs, the sage recluse called Menoo, said.

12th. The law regarding agricultural servants.

Oh king! if a man shall hire himself to work in the fields till the ground is planted out—how much wages—how many cattle—how much silver—how much copper—how many putsos—how much paddy,—all these should be settled, and the wages fixed. If the knife or spade given to him shall be lost, he shall replace it. He may be caused to put a prickly fence (around the field,) and he may be employed a day or two in the jungle, cutting thatch or fire wood; and when he leaves, the master should make him a present of a cloth or cloths. This Menoo, the son of the king of Bymahs, the sage recluse, said.

13th. The law regarding ferries.

If a man, for the sake of the hire, shall become a ferry-man, he ought to consider and take only the proper fare. If (in enforcing payment,) he shall spill any (of the passengers' property,) he shall make it good to the owner. If he joke and make immodest remarks, and the boat sink and property be lost, let him make it good. If he cross with proper care, and property be lost, let fortune be blamed. A woman with child, a Rahan, or a Bramin of character, or a sick person, should be crossed even if they have no money. It is not proper to use any force or violence.

14th. Cases in which the several people travelling in the same boat are responsible, and when not.

If one of the party in the same boat, or one of the companions on the same journey, shall commit a theft and get into trouble, it should not be considered the fault of one only, but the whole of the people in the boat, or the travellers in the same party, should make the compensation. This is when the owner of the property shall have accused all of having partaken in it. If many shall not have been engaged, let those who committed the theft alone bear the blame. If the party who took the property is not forthcoming, let the whole party make restitution. As regards old debts, the debtor only shall bear them. If they find any gold or silver, it is proper they should divide it equally.

၁၅ ကင်းကောက်တရား။

အကြင်သူတို့သည်၊ ရေခရီး၊ ကုန်းခရီးတို့တွင်၊ စောင့်သောကင်းတို့သည်
လည်း၊ ကင်းခ၊ အစည်လိုက်၍ ကောက်ရိုးကိုသား၊ ကောက်ရာသတည်း၊ ရှေး
အစည်ကိုလွန်ဘိမူကား၊ ဥစ္စာကိုကင်းသားသပ်စေ၊ ပြည်ထဲရှင်မင်းကြီးတို့
အားထိုင်လျှောက်ကြားအပ်၏။ ကင်းခထက်လွန်စွာသွန်ကြဲ၍ ဖိတ်စည်ခဲ့မှု
ကား၊ ဥစ္စာရှင်ကို၊ ကင်းသားသပ်စေရာသတည်း၊ ကင်းကိုလွန်၍ ဥစ္စာရှင်တို့
သွားမူကား၊ ရှေးအစည်ကောက်ရိုးထက်၊ ရှစ်ဆကောက်အပ်၏။

၁၆ တံခါးစောင့်ကောက်သောတရား။

အကြင်တံခါးသည်တို့သည်၊ ရှေးယူရိုးကိုသာအစည်အတိုင်းတံခါးနှင့်
တံရုံကားမယူစား၊ အလွန်ဆင့်ကဲလုရက်ဖျက်ဆီးဘိသံ၊ ဖျက်သောဥစ္စာအ
တိုင်းသပ်စေရာသတည်း။ ကြီးစွာသောဒါဏ်ကိုလည်းပေးရာသတည်း။
ပြည်တဲရေး၊ အရှင်နှိပ်ကွပ်ထားအပ်သောသူတို့သည်လည်းကောင်း၊ စေစား
သောသူတို့သည်လည်းကောင်း၊ စေစားသောတမန်တို့သည်လည်းကောင်း၊
ပြည်သူသူဘကာတို့ကို၊ အနိုင်အထက်ဖျက် ဆီးလုရက်သည် ကိုး၊ မင်းကြီး
နားကြားသော်၊ မမိမစစ်မူကား၊ ပြည်စိုးအမတ်၊ တရားသူကြီးတို့သည်၊ ငရဲ
လားရာ၏၊ စိစစ်မူကား၊ ဘုန်းကြီးရာ၏၊ ပြည်ထဲ ခပ်သိမ်းသော၊ သာယာစွာ
ကျော်စောရာသတည်း။

၁၇ အိမ်ချေးကောက်တရား။

အကြင်ပြည်ရှင်မင်းတို့သည်၊ မိမိနိုင်ငံ၌ နေသောသူတို့ကို၊ ကုံစထတ်
ရောင်းဝယ်စိမ့်သောငှါ လည်းကောင်း၊ ဗိုလ်မှားတို့အစည်းအဝေးဖြစ်စိမ့်
သောငှါလည်း ကောင်း၊ အိမ်ချေးတည်၍၊ ထိုအိမ်ချေးတို့တွင်၊ ကောင်းမ
ကောင်းတို့ကို သိစိမ့်သောငှါ အစောင့် အရှောက်ထား ၏။ ထိုအစောင့်တို့
သည်၊ သုဥစ္စာကိုတံရုံကားမယူ၊ သွန်ကြဲဖိတ်စည်အောင်လုရက်ဘိ၏။ ထို
အကြောင်းကို ဥစ္စာရှင်တို့သည်မရောင့်ရဲ၍၊ မင်းစသောပြည်စိုး တရားသူ
ကြီးတို့သည်၊ ကြားလပ်သော်၊ ဖျက်စီးသော ဥစ္စာကိုလည်းလျှော်စေ၊ ကြီး
စွာသောဒါဏ်လည်းပေးအပ်၏ဟု၊ ဗြဟ္မာမင်း၏သားရင်းဖြစ်သော၊ မနုမဉ်
သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၁၈ ခဝါဖွတ်သောတရား။

အကြင်သူသည်၊ အခကိုလို၍ ခဝါဖွတ်မည်၊ ယူသောအခါအထည်ကို
ရည်၍၊ ဖွတ်ဖွတ်သားသားလိုယာ၍၊ ကောင်းမွန် စွာသက်ပန် ပြင်၌ဖွတ်

15th. The law regarding taking their dues by guard posts.

Any man who is a sentinel at a guard post, or a post for taking toll, by land or water, shall levy the duty as it has always been taken. If he take more, let the guard make it good; and it is proper to make representation of the matter to the king. If in taking more than their due, they shall spill or scatter any of the goods, the guard shall make it good. If the owner of goods go past their post, the guard may levy eight times the usual amount.

16th. The law regarding taking toll.

If any sentinel at a gate shall take more than his proper dues, or by forcibly taking it shall spill or scatter the goods, he shall pay the full amount of what was lost, and be heavily fined. If bad men who should be restrained by the king or his (the king's) servants, or messengers, shall oppress the people of the country and take their property, when the king knows it, if he do not inquire into it, the ministers, governor, and judges, are liable to the punishment of hell. If he shall enquire into it, his power and glory shall increase, and every thing connected with the internal affairs of his country shall be prosperous and happy.

17th. The law regarding the collectors of bazar tax.

If the king of the country has built a covered bazar, in which the people may sell their merchandise, or hold assemblies, and placed *patroles* in it that he may be made acquainted with the good and bad, and if these watches shall take more than their due, or taking forcibly shall spill or scatter the goods, and the owners are dissatisfied and complain to the king, governors, or judges, let the watches replace the property destroyed, and let them also be heavily fined. This the son of the king of Bymabs, the sage recluse Menoo, hath said.

18th. The law regarding washermen

Any man who sets himself up as a washerman for hire, when he takes the pieces of cloth shall note the number, put them properly away, and wash them carefully on a plank made of the wood of the *let-pan* tree. If he do not wash them carefully, and they are torn,

ပေအပ်၏။ ကောင်းစွာမစွတ်ဘဲ။ စုပ်ရှက်သောအခမရအပ်။ အစားပေးစေလူကိုငှါး ခြံ ဝတ်စားစေသော်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်ဝတ်သော်၎င်း၊ အခမရသတည်း။ ကောင်း စွာမထားဘဲ ပျောက် ခဲ့ မူကား၊ အစားလျှော်စေရာထတည်း။ မိုးသူမိုးခဲ့သော်၊ မီးလောင်ခဲ့သော်၊ အစားလျှော်ရာသတည်း။

၁၉ ဆေးသမားတို့၊ အစားတရား၊

မင်းကြီး၊ အကြင်သူတို့သည်၊ သူနာကိုဆေးကုစားမိမ့်အံ့ဟု၊ သမားကိုခေါ်၏။ ခေါ်သောသမားတို့သည်၊ သမားခကိုလိုသောကြောင့်၊ သူနာကိုလွတ်မိမ့်သောငှါ၊ ဆေး ဝါး ကုပေအံ့။ ခေါင်းဆေးပြုယ်ထွဲပြုစံ့ဟု၊ သူနာခေါ်ရာလိုက်လေ၏။ ထိုသမားသည်၊ ကညစ်ခေး ငယ်ကိုငြိမ့်ထက်သုံးလွှဲကားသို့တက်လျှင်ပင်၊ သူနာသည်ချစ်သာရနှင့်အံ့။ ထိုသူနာလွတ် ရွှေထံလျှင်၊ မနွှဲရား မန်းဘူး သလော၊ ဆေးတလုံး ပေးဘူးသလော၊ ခေါင်းဆေး၊ ပြုယ်ထွဲပြုဘူး သလောဟူ၍၊ ခင်ပွန်းမှန်း မသိနေဘဲအံ့။ ချစ်ကလွတ်၏။ မချစ်သော် မလွတ်ရာ၊ ငွေငါးကျပ်ပူဇော်စေရမည်၊ ငါးကျပ်ကသည်လွတ်လိုသော်သုံးကျပ်ပူဇော်စေရမည်၊ သမားကောင်းကား၊ လက်ကသုံးလွှဲကား၊ တံခါး၊ ရှေ့နေကောင်းတို့ကား၊ သင်မိုင်း၊ အင်္ဂါ၊ လက်ပင့်ကာဟူသတည်း။ လွတ်က၊ နိုင်ကရလေရာ၏။

၂၀ ရှေ့နေတရား၊

အကြင်ရှေ့နေကောင်းတို့သည်၊ ဆင်ခြေဆင်လက် မတင်ဘဲ၊ အင်္ဂါ၊ လက်ပင့်၊ ခါးထိုးသော်လည်း၊ ရှေ့နေစား ရလေ၏။ ဆင်ခြေဆင်လက်မဆိုတကားမဟူသဘလေ။

အမှုသည်ပုန်းထွဲကွယ်သော်၊ ရှေ့နေလုံးလုံးလျှော်ရာသည်၊ ရှေ့နေသည်အမှုသည်ကို၊ အပ်လျှင်လွတ်စေအပ်၏။ အခတိုင်စားကား၊ တဆယ်သော် တကျပ်စား အပ်၏။ ရှေ့နေမကောင်းသော်၊ ရှေ့နေဝန် လျှင်တည်း။ မင်းစေလွှန်သော်မင်းစေဝန်တည်း။ ဆိုစံ့သောအမှုမပျက် စေရာ။

သူရှေ့နေ၍အနိုင်ပေးအံ့။ အကောက်စားအပ်၏။ ရှုံးပေအံ့။ တံအောင်သာစားအပ်၏။ သေမှု၊ လျှော်မှုတို့ကိုရှေ့နေ၍ မသေမလျှော် ရပေမူကား၊ ကိုယ်သိုးငွေသုံးဆယ်စားရာ၏။

အကြင်သူတို့သည်၊ သမားကိုကုပါ။ အနာလွတ်သော်၊ ငကိုကျွန်ပြုပါတော့ဟူ၍၊ တိုင်တန်း၍လွတ်ပေမူကား၊ သမားကျွန်၊ မခံဝံ့သော်၊ ဓမ္မသတ်ကိုယ်သိုးငွေအကျပ်သုံးဆယ်၊ သမားစားအပ်၏။

he shall forfeit his pay, and replace them. If he lend them out, allow others to wear them, or wear them himself, he should not receive his pay. If he does not put them in a proper place, and they are lost, he should replace them. If they are stolen or burned, he should not replace them.

19th. The law regarding remuneration to doctors.

Oh king! if any one shall call a doctor to prescribe for a sick person, and the doctor, for the sake of the pay and to relieve the sick person, shall administer medicine to him; or if the doctor is called to wash the patient's head or avert the evil influence of the stars, and shall go to where he is called, and holding a small knife or stile for writing, shall only lay hold of the banisters or ascend the stairs, and if the sick man, before his arrival, shall obtain relief, and on recovery shall ask, "did you use any charm?—did you give me one of your pills?—did you wash my head, or avert the evil influence of the stars?"—and insensible to friendship shall refrain from paying; if the doctor have an affection for him, he may get off paying; but if not he shall pay five tickals of silver. If the patient wish to get off the five tickals, he shall be made to pay three tickals of silver. If a good doctor reach the banisters, stairs or door; and a good pleader, though he do not state the case, if he only put up the sleeves of his jacket, or set down (preparatory to speak,) they shall be paid.

20th. The law regarding pleaders.

Any good pleader, though the statement of his case may not have been taken down, if he has only just sat down, or put up the sleeve of his jacket, shall have a right to his pay. There shall be no plea that the case was not noted.

If the client shall run away, or conceal himself, the pleader shall bear the whole amount of the decree. If he produce, or hand over the client, he is free, and shall have a right to ten per cent. for his pay and security. If a pleader be bad, he must take the consequences. If a court messenger commit any wrong, he must take the consequences; the cause he is employed in shall not suffer.

If a pleader shall have gained a cause, he has a right to a per centage. If he lose it, he has a right to a reasonable remuneration. If it be a matter of life or death, or redemption for the same, and the client shall not suffer death, or pay the forfeit; the pleader has a right to a fee of thirty tickals of silver, the price of his client's body.

If a man shall say to a doctor, "give me medicine—if I recover, take me as a slave;" if he do recover, and do not wish to become the slave of the doctor, he shall have a right to the legal price of his body, thirty tickals of silver.

သူနာကိုမလွတ်နိုင်ပြီဟုလက်ချေရုံမိဘသားမံတားဆိုပြီးလျှက်၊ သမားအိပ်နေကြီး စားရုံကုမတုံ၏။ လွတ်မှုကား၊ အသက်မိုးငွေသုံးထယ် စားအပ်၏။ မလွတ်ရုံသေခံသော်လည်း၊ ထိုသမားကိုးကင်ပွန်းရေစင်တပ် ပေးအပ်၏။ ရှေ့နေလည်းကောင်း၊ သမားလည်းကောင်း၊ အမှုထူသမျှကို ကား၊ ငွေသုံးကျပ်ပြင်လျော့၍မစားရဟု။

ရှေ့နေခေါ်၍၊ ဆင်ခြေဆင်လက်ရေး၍ပြီးမှ၊ သူတပါးကိုမခေါ်ပလေ ကောင်း၊ တပါးကိုခေါ်၍ဆိုသော်လည်း၊ ရှေ့ခေါ်ပြီးသောရှေ့နေသည်၊ နေ ကာမျှစားရ၏။

သမားတို့ကိုရှေ့ခေါ်ပြီးလျှက်၊ နောက်တပါးသို့ခေါ်လိုသော်တား၊ ကပ် ပွန်းတပ်ပေးဦးမှ၊ တပါးကိုခေါ်ပေအပ်၏။ ရှေ့နေလည်းကောင်း၊ သမားထူ သမျှကိုးတခြားတောင်း၍စားလေသော်၊ တောင်းစားရလေ၏။ ထိုအခါအခ မစားချေတုန်း၊ အမှုတိုင်းကိုမစားဘဲနေသည်။ မနှစ်မှတောင်းပြန်သော်၊ တခါ အဝေးနှစ်ခါမစားရပြီ။ အလိုတူသော်လည်း၊ နှစ်မန်မတောင်းရပြီ။ ရှေ့နေ နှင့်၊ သမားနည်းတူယူလေ။ ရှေ့နေခံသမားခရုနှစ်လလွန်သော်တောင်း၍ မရပြီး၊ ယင်းသို့ကားဆိုတုံ၏။ တောင်းလျက်အမှုသည်တို့မကုံ၍သော်လည်း ကောင်း၊ အမှုသည်တို့သည်တစ်ခုတည်းသို့သွား၍ ကြာမြင့်စွာရှိလေ သော်၊ ကြွေသောအခါ ကြာပြီဟုမဆိုအပ်။ ရှေ့နေ၊ သမားတို့သည်လျှော် ကြောင်း၊ သေကြောင်းမှကယ်ဆယ်ပလေသည်ဖြစ်သောကြောင့်၊ ကင်ပွန်း တပ်ရာသည်ကား၊ ရေစင်းစားလောင်း၊ ဆိုးခွက်၊ သက်ငယ်အစရှိသည်တို့ ကိုးကိုကိုင်တပ်သောသူ၊ ငွေသုံးကျပ်ထိုက်သည်။ ၎င်းကိုဆိုသတည်း၊ သမားအ သက်မိုး ဟူရာ၌၊ နှုနား၊ ခွနား၊ မီးရမ်းမြေကိုက်၊ ဖုတ်တမြိုက်၊ ကုရင်နာတို့ ကိုဆိုသတည်း ဟူ၍ ဗြဟ္မာမင်း၏ သားရင်းဖြစ်သော၊ မနုမည်သောရှင် ရသေ့ဆိုတော်မူ၏။

၂၁ သစ္စာမောက်ပြန်သောတရား

အကြင်သူသည်ရတန်း၊ ပုဏ္ဏား စသော သူတကာတို့မှတ်မှောက်၊ မခေါက်မပြန်ပြီဟုဆိုလျက်၊ မောက်ပြန်သောသူတို့၏တရားကား၊ ဂါမနေပ ဝေငွေသမနာနံ၊ ဘဗ္ဗမုခေါ၊ သန္တုဋ်ကရံကတွာ၊ ပစ္ဆာပဝီ ပရိဿတိ၊ ဤဂါ ထာ၌ကား၊ မင်းကြီးအကြင်ဒုဂရဂါပ၊ ဇနပဒရဌဟု၊ လာသေ့ကြောင့်၊ အကြင်ဈေးနှင့်အကွဲရှိသောမြို့ကိုကား၊ ဒုဂရဟူသတည်း၊ ဈေးသာရှိ၍၊ မြို့ မရှိ၊ မြို့သာရှိ၍၊ ဈေးမရှိကိုကား၊ ဂါမဟူသတည်း၊ ဈေးလည်းမရှိ၊ မြို့လည်း မရှိမူကား၊ နိဂုဏ်းဟူသတည်း၊ လီးတစင်းဆောင်းသောမင်းတို့၊ နိုင်ငံတွင်း

If the sick man's parents, wife or children, shall have given him up as beyond the chance of recovery, and the doctor shall sleep by him and use his utmost endeavours for his recovery, and he shall recover, he shall have a right to thirty tickals, the price of his life; if he do not recover, but die, the relations shall offer to the doctor the pure waters of friendship. With pleaders and doctors it is the same. In no case should they recover a smaller remuneration than three tickals of silver.

After the statement of the case has been written out, the client shall not call another pleader. If he do call another, who shall plead, the first called, for his presence, shall recover an equal amount of remuneration.

And if a doctor has been called, and the (patient) wishes to call another, he shall offer the pure waters of friendship to the first, and may then call another. If a patient shall ask medicine from many different doctors, he has a right to do so. If payment be not made, or demanded, at the time, and if at some future time the doctor from some motive of dislike shall make the demand, he has refrained from demanding before, and shall not do so now; even if the patient were consenting, he shall not demand again. Let doctors and pleaders be considered the same: neither shall have a right to demand payment after the expiration of seven months. Though it is thus said, if the patient or client cannot pay at the time, (and) the demand is made, or if they go to another village or district, and remain away for a length of time, when the (doctor or pleader) shall see him, he has no right to plead length of time. Because they have saved him from death, or from redeeming his life, they ought to have an offering of the pure waters of friendship. As regards this offering—a man who understands holding the pure water, the cover of a cloth, a pot, cup, or the grass, is worthy of three tickals. This is what is meant. Regarding cases in which the doctor has a right to the price of life, it is in cases of leprosy, asthma, diseases of the digestive system, snake bites, fits, or Karen khice. This the son of the king of Bymahs, the sage recluse called Menoo, said.

21st. The law regarding breach of promise.

If a man, having made a promise in presence of priests, Bramins, or respectable men, shall not keep it, this is the law: (a Pali stanza.) In this stanza Nagara, Gama, Zanapok, and Retta, are mentioned. A (walled) city, in which there is a market, is called Nagara. If there be a market only, but no city (walls,) or a city (wall) and no market, it is called Gama. If there be neither market nor city (walls,) it is called Nigon. Separate districts in the same kingdom are

ခရိုင်အသီးအသီးတို့ကိုကား၊ ဇနပုဒ်ဟူ သတည်း၊ ထီးတစင်းဆောင်း သော
မင်းတို့၊ အာဏာဝက်တော် အခြားတည် သန္တေ၊ နိုင်ငံ တိုက်လုံးစုံကိုကား၊
ရဟူ သတည်း။

ဤသို့ဆိုခဲ့သော မြို့ပြ၊ ရွာကြီး၊ ရွာငယ်၊ ဇနပုဒ်တိုင်းကားတို့၌၊ အကြင်သူ
တို့သည်၊ ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်များစသောသူတကာတို့ မှောက်၊ မဇ္ဇိမမြန် ဖြစ်
အဟုတ်အမှန်သစ္စာပြု ပြီးလျက်၊ တရုတ်တဖန်ဖောက်ပြန်လျှင်၊ နောက်မ
ကျင့်ဝံ့ အောင်ကြပ် ကြပ်စွာသော ကြိမ်လုံး ဖြတ်တို့ဖြင့်၊ ခါဏ်ခပ်ရာသ
တည်း၊ ကြီးသောသူတို့ကိုကား၊ နေရာမှရှုတန်သည်းဦးပေါင်း၊ ဗျုတ်သုတ်
ရွတ်တန်သည်၊ အဆွေအမျိုး ကိုယ်တောင်မှ၊ နှင် ထုတ် တန်သည်၊ ရေအိမ်
အောက်၌လည်းကောင်း၊ ဆင်တင်းကုတ်၊ မြင်းတင်းကုတ်၌လည်းကောင်း၊
တရက်၊ နှစ်ရက်တံသည်၊ သုံးရက်၊ လေးရက်တံသည်၊ ငါးရက်၊ ခြောက်ရက်
တံသည်၊ ခုနစ်ရက်၊ ရှစ်ရက်တံသည်၊ လွဲတံသည်၊ နေဇေဇ်ဆင်ချေး၊ မြင်း
ချေးကျုံးစေအပ်သည်၊ ဤသို့သော ဗီဇကိုပေးစေရာသတည်း၊ ဤသို့ပေးစေ
သော ဗီဇကိုကား၊ မင်းတို့ဗီဇဟူ၍၊ ဓမ္မသတ်ကျမ်းမှီးလာသတည်း၊ ထိုသို့
ပေးသော ဗီဇကိုမခံလိုမူကား၊ ဤမြင့်လည်းငါးကျပ်၊ ငွေမြင့်လည်းတရာ
လျော်စေရာ သတည်း၊ ထိုရှင်ကိုကား၊ အခါ ခပ်သိမ်းမယ့် အပ်သည်၊ ချင့်
ဆောင်သော အမှုဟူသမျှကိုလည်းရှုံးစေအပ်၏၊ ထိုသို့သောသူတို့ကို၊ အသေ
သတ်ဘိသော်၊ လက်ခြေဖြတ်ဘိသော်၊ ဓမ္မသတ် မမည်ရာ၊ ရာဇသတ်မည်
ရာတတည်း၊ တရားသူကြီးတို့သည်လည်း မမှန်သော်၊ ငရဲထိရိန္ဒာန်၊ ပြိတ္တာ၊
အသူရကယ်၊ အပါယ်လေး ပါး သို့လား ရလိမ့် သတည်း ဟု၊ ဗြဟ္မာ မင်း၏
သားရင်း ဖြစ်သော၊ မနုမည်သောရှင်ရသော ဆို တော်မူ၏။ ၊ ရဟန်း
ပုဂ္ဂိုလ်များစသော၊ သူတကာတို့မှောက်၊ မဇ္ဇိမမြန်သည်ဟု၊ အဟုတ်အမှန်၊
သစ္စာပြုလျက်၊ ဖောက်ပြန်သောသူတို့၏တရားကားပြီး၏။

၂၂ နွားထိန်း၊ နွားကျောင်းတရား။

နွားကိုထိန်းကျောင်းသောသူတို့၏တရားကား၊ ၊ နဝဇ္ဇလက္ခန၊ သုဇနသ
ဇေထိအသာဒိနာ၊ နကာသာနုပိနသက္ကာ၊ ဒိဋ္ဌရာဇသကာသက္ကာ၊ ၊ ယော
ပေထိဂေါပထိသမ္ဘာနက္ခေဒသေဝါတိ၊ ခါနုပလာယဂန္တုမိတာ၊ ၊ မင်း
ကြီး၊ ဤသို့ဆိုသောကြောင့်၊ အကြင်နွားရှင်းနွားကိုထိန်းကျောင်းသောသူ
သို့အပ်လျှင်၊ နွား၏အရပ်အဆင်းတို့ကိုလည်း အမြင်မှက်မိဖြင့်၊ တတ်မှတ်
မိစေ၊ ရေမြက်ကောင်းသည်၊ မကောင်းသည် ကိုလည်း သိတတ်စေ၊ မသာ
ဇာသော အရပ်ကိုလည်း၊ ကြည့်ရှု၍၊ သာယာသောအရပ်၌၊ ကျောင်း

called Zanapok ; and the whole country under the rule of one king is called Retta.

In any of these—city, village, large or small, Zanapok, or kingdom—if any man shall make a firm promise which he engages not to break, in the presence of a Rahan, Bramin, or respectable man ; and if he do at any time break it, that he may not in future dare to do so again, let him be punished with a strong, rough rattan or stick. If he be a man of rank, it will be proper to turn him out of his situation, to take off his head dress, to turn him off from intercourse with his family, to cause him to remain under a necessary, in an elephant shed or horse stable, for one, two, three, four, five, six, seven, eight days, or half a month, according to his deserts ; he may be called to clean out the filth. These are the punishments that may be inflicted. They are called criminal punishments, and are laid down in the Damathat. If the offender do not wish to suffer them, let him pay a fine of five tickals of gold, or one hundred of silver ; and he ought not to be believed at any future time, and to lose all suits he may hereafter be engaged in. It is not laid down in the Damathat that such an offender shall be put to death, or have his feet or hands cut off. These punishments are called Yazathat. Judges, if they do not decide justly, will be liable to the four states of future punishment. This the son of the king of Bymahs, Menoo, the sage recluse, hath said. This is the end of the law regarding breakers of their promise, made in the presence of priests, Bramins, or respectable men.

22d. The law regarding herdsmen.

Oh king ! because it is thus said, (in a Pali sentence,) if the owner of cattle shall make them over to a herdsman, let him (the herdsman) make himself acquainted with their appearance ; let him know where grass and water is good or bad, and having looked out for pleasant or unpleasant pasture, let him know that it is proper to herd them in the pleasant places : let him also know the districts where water for their drinking is to be found. He should also know whether there are holes, narrow places, steep or sloping banks where the cattle

အပ်သည်ကိုလည်းသိတတ်စေ၊ ရေသောက်ရာ အရပ်တို့ကိုလည်း သိတတ်စေ၊ နွားပိုက်၊ နွားမရေသောက်သော အရပ်တို့ကိုလည်း၊ ကပ်ထောင်း၊ ကပ်ပါး၊ တွင်း၊ ကျင်းရှိသည်၊ မရှိသည်ကိုလည်း သိတတ်စေ၊ နွားပိုက်၊ နွားသားငယ်၊ ပျောက်၊ မပျောက်သည်ကိုလည်း ရေတွက်တတ်စေ၊ နွားတို့ဈားနာသည်ကိုလည်း သိတတ်စေ၊ ဈားနာသည်ကာလ၊ ကုသအပ်သောစေးတို့ကိုလည်း သိတတ်စေ၊ နွားညှစ်နွားမတို့ကိုလည်း၊ နွားသားငယ် မှီစံရသောအကြောင်းကိုကြည့်၍ ညှစ်တတ်စေ၊ ညှစ်၍ရသော၊ နီရည်ကိုလည်း မချိတ်၊ ထက်ဝက်ကိုနွားရှင်သို့ပေးတတ်စေ၊ နွားတို့ကို မြတ်နိုးတဏှာ ချစ်တတ်စေ၊ နွားအပေါင်းတို့ကိုလည်း အစာရေဝသည်၊ မဝသည်ကိုလည်း သိတတ်စေ၊ ၊ ဤဆယ်ပါးသော လက္ခဏာပြည့်စုံစွာ ထိန်းကျောင်းသော၊ နွားထိန်းတို့ကို နွားတို့၏သားမြေးပွားမြင်သောအားဖြင့်၊ ပွားများပေမူကား၊ နွားထိန်းကိုတဆယ်ပွားမူ တခုရစေ၊ တခုရစေဆိုသော်လည်း၊ နွားငယ်အဖိုးနှင့် တန်အောင်တည်း၊ နွားနီကိုနွားရှင်အား မပေးဘဲနှင့်၊ ရောင်စားသုံးစွဲလေမူကား၊ နွားထိန်းတို့သည် နွားပွားကိုမရစွံ၊

အကြင်သူတထူးတို့သည် ထိန်းကျောင်းသော နွားတို့ကို သူတပါးတို့ မသိချေ၊ ခုတ်၊ ထင်၍ မူလည်းသေစွံ၊ ချောင်း၊ ကပ်ပါး၊ တွင်းမူလည်း၊ ကျွတ်သေစွံ၊ မြွေကိုက်၍မူလည်း သေစွံ၊ နွားရှင်ကို ခေါင်း၊ အခြီး၊ အရေပေးလေအပ်သတည်း၊ ထိုသို့ပေးအပ်နိုင်မူကား၊ နွားစားမလျှော်ရာသတည်း၊ ဆိပ်ကိုလည်း၊ ထိုနည်းတူပင်တည်း၊ ၊ အကြင်သူတို့သည် ခရီးအပါး၌ လယ်ယာထုတ်စွံ၊ ဆူးစောင်းရမ်း၊ မရန်မထား၍ ကွဲ၊ နွား၊ ဆိပ်၊ ဝတ်တို့သည် ချင်းနင်း၍ စားမိစွံ၊ အပြစ်မရှိရာသတည်း၊

ဆူးစောင်းရမ်းကာလျှက်၊ နွားထိန်းအပါး၊ ချင်းနင်း၍ စားမူကား၊ အထိန်းတို့ကို ဂါဏ်ဆယ် ချက်ခပ်အပ်၏၊

အထိန်းမရှိဘဲ ကျက်စားမူကား၊ နွားကို ချည်၍ ထားအပ်၏၊ နွားထိန်းလာလျှင် နွားစားရာ အရပ်ကို ပြန်၊ ခုနစ်ဆလျှော်စေရာသတည်း၊

နွား၊ ကွဲ၊ ဆိပ်တို့သည် လယ်ရာ၌ မချည်းမစားဘဲ ချည်းနင်းစားသည်ဟူ၍၊ သူတထူးစကားကြားကာ မှာနှင့်၊ အစုံအဝင်မရှိ၊ မသိမမြင်ဘဲ၊ ဆဲရေးဆိုချေမိစွံ၊ လယ်သခင်တို့အား၊ ဂါဏ်ပေးရာ၏ထူးမြဲဩာ မင်း၏ သားရင်းဖြစ်သော၊ မနုမည်သော ရှင်ရသော ဆိုတော်မူ၏၊

၂၃ တိရိစ္ဆာန်ချင်း၊ ကာမရာဂ၊ ဆက်ဆန်သောတရား၊

အကြင်ကွဲ၊ နွား၊ မြင်းတို့သည် အချင်းချင်း ဆက်ဆန်ကြ၍၊ ချင့်တို့ပြေး

drink. Let him be able to keep an account, that the cows, or bullocks, or calves, be not lost. Let him know when the cattle are sick, and what medicines to give them. Let him know also how to milk the cows, that the calf when it sucks may also have milk. Let him be a man who does not steal or conceal the milk, but who takes one half and gives the other to the owner of the cows. Let him be a man who has a kindness for cattle, and who is able to distinguish when they have a sufficiency of food. To a herdsman who has these ten qualifications, and tends his cattle in accordance, should they increase greatly by births, one in ten should be given. Though this is said, should he positively sell milk without the knowledge of the owner to the value of one calf, he ought not to share in the increase.

If any one shall secretly cut or stab any of the cattle under his charge so that they die, or if they die from falling into a hole or over a bank, or from the bite of a snake, the herdsman should give the tail, skin and head to the owner. By so doing he shall be free from replacing it. The rule regarding goats is the same.

If any one shall cultivate fields near a road and put no fence around them, and buffaloes, cattle, goats, or pigs, shall enter them and eat (the grain,) no blame is to be attached to the herdsman.

If there be a fence round them, and the cattle shall trespass, the herdsman being with them, he shall be punished with ten stripes.

If there be no herdsman and they trespass, the owner of the field should tie them up, and when the herdsman comes for them, having pointed out the place they have eaten, and calculated the probable return, let him make it good.

If a calf, young goat, or buffalo under ten days old, shall trespass, and eat the grain, there shall be no blame attached to the herdsman.

If the cattle have not trespassed and eaten the grain, and the owner of the field, on the report of another person, shall, without inquiry or consideration, without knowing or seeing his field, abuse (the herdsman,) he shall be punished. This the son of the king of Bymahs, Menoo, the sage recluse, hath said.

23d. The law when brutes injure each other from the violence of their lusts.

If any buffalo, neat cattle, or horse, in their sexual commerce shall by their vehemence in running, strike any thing and hurt themselves.

သွားကြ ရာ၊ အထုန်ဖြင့်ထိပါး၍၊ အနာစာရ အကျိုး အဝဲရှိကြစုံ၊ ခုင့်ထို့ ကျဉ္ဇာတည်းတက်ရာတွင်၊ သေပေခဲ မူကား၊ တက်သောကွဲ့၊ နွား၊ ဆင်မြင်း ထို့ကိုရအပ်၏၊ မတက်ရာသောသဘောရှိလျက်၊ နွားသည်၊ မြင်းကိုတက် စုံ၊ နွားဆုံးရာ၏၊ မြင်းသည်နွားကိုတက်မူ၊ မြင်းမဆုံးရာ၊ ။ အတယ် ကြောင့်မဆုံး ရာသနည်းဟူမူကား၊ ဆင်မြင်းမည်သည်ကား၊ မင်းရေးမင်း ရာ၊ တန်ခိုးရှိသောမြတ်သောရနာဖြစ်သောကြောင့်ဆိုသတည်း၊ နွားသည် ကွဲကိုတက်စုံ၊ ကွဲသည်နွားကိုတက်စုံ၊ အပြစ်မရှိရာသတည်း၊ အကြင်သူတ ယောက်သည် နွားလားကိုစီး၏၊ တယောက်သည်နွားမကိုစီး၏၊ ထိုသူထို့ သည်မသက်ခင်အလျှင် တက်ရာတွင်၊ နွားလားစီးသောသူသည်၊ ထိပါးကွဲ ရှမူကား၊ အပြစ်မရှိရာတည်း၊ နှစ်ယောက်ကွဲရှသော်လည်း၊ အပြစ်မရှိရာသ တည်း၊ ။ ကွဲနွားအလျှင် တက်ရာတွင်၊ ထိပါးကွဲရှသောတရားတည်း၊

ရွာရင်း၊ အိမ်ရင်းလုပ်သောလယ်၌၊ ဝက်ဖျက်သောတရားကား၊

ရွာရင်း၊ အိမ်ရင်းလုပ်သော လယ်ထို့သည်၊ ဝက်ထောင်၊ ဝက်ကစ၊ လုပ်ရာမြို့ရာ၏၊ ဝက်ရှင်ထို့လည်း၊ ဝက်ထိန်းတတ်ရာ၏၊ ညညှို့ကိုလှောင်စေ၊ နေ့ကိုလှောင်စေ၊ ဝက်ထောင် ဝက်ကာမလုပ်၊ ဝက်ထိန်းမတတ်၊ ချည်းနင်းစား သောက်၍၊ ထိုးပြစ်ရာသေစုံ၊ အစားလျှော်စေ၊

ဝက်ထောင်၊ ဝက်ကာလုပ်၏၊ ဝက်ရှင်ဝက်ထိန်းမတတ်၊ နေ့အခါစား၍၊ ထိုးသတ်သေသော်သတ်ပိုင်စေ၊

ဝက်ထိန်းတတ်လျက်၊ လယ်ရှင်ဝက်ထောင်၊ ဝက်ကာမလုပ်၊ ထိုးသတ် ၍သေသော်၊ အစားလျှော်စေ၊ လယ်ရာကား၊ အပြစ်ကင်းလွတ်စေ၊

ဝက်ထိန်းအပါး၊ ဝက်ထောင်၊ ဝက်ကာရှိလျက်၊ ညညှို့အခါစား၍ထိုးသတ် သော်လည်း၊ အပြစ်မရှိ၊ သေပိုင်စေ၊ လယ်ရာတွင်ဖျက်သည် အစားလွတ်စေ၊

အကြင်ကွဲ၊ နွား၊ ဆင်၊ မြင်း၊ ဆိပ်၊ ဝက်၊ ကြက်ထို့သည်၊ သူတပါးကွဲ၊ နွား၊ ဆင်၊ မြင်းကို၌ ခွေခပ်သော်၊ အထိန်းအကျောင်း ပါလျက်မဆီးမထား ချေက၊ ကျိုးကပ်ဖျက်စီးသည်၊ ဥဇ္ဈာအထည်အတိုင်း၊ ပြိုကျိုးသော်တကူပီ၊ ဓုက်စိကပ်သော်၊ ခြေလက်ကျိုးသော်၊ တံဘိုးအတိုင်းကို ဥဇ္ဈာရှင်သို့၊ အထိန်း အကျောင်းကွဲရှင်၊ နွားရှင်၊ ဆင်ရှင်၊ မြင်းရှင်ထို့ကပေးလျှော်စေ၊

အထိန်းအကျောင်းမပါ၊ တိမ့်အာန်ခွင်းခွေပက်၊ သပ်၊ ကျောက်ကန်သော်၊ အရှင်သခင်အပြစ်လွတ်စေ၊ ခွေပက်သောတိမ့်အာန်ကို အစားယူစေ၊

အကြင်ဆိုခွဲပြီးသောတိမ့်အာန်တဦးက၊ အထိန်းမပါဖြစ်ပေစုံ၊ တဦးက အထိန်းပါပေစုံ၊ အထိန်းပါသူကြပ်မ၍တိုက်ရာတွင် သေသော်၊ သုဥဇ္ဈာတံ

it is their fortune. If in the act of mounting, one shall die, the owner of it shall have the buffalo, bull, horse, or elephant which mounted. If a bull shall mount a mare which has no inclination for him, he shall be forfeited. If a horse shall mount a cow, he shall not be forfeited. Why shall he not be forfeited?—because horses and elephants are worthy of kings; they are excellent things, of power. If a bull shall mount a buffalo, or a buffalo a cow, there shall be no forfeit. If a man shall be riding a bull, and another a cow, and before they dismount, by the bull hastily mounting, the man who rode him shall be hurt, there shall be no forfeit; or if both are hurt there shall be no forfeit. This is the law in cases of injury done when buffaloes or neat cattle hastily mount each other.

The law regarding pigs destroying fields near a village. The owners of fields near a house or a village, ought to put a fence against pigs, and the owners of pigs should put a wooden collar on them, and in the night shut them up, and let them loose in the day time. If a fence is not put up, and a collar not put on, and a pig shall be stabbed or shot trespassing, let it be made good.

If the owner of the field does make a fence, and the owner of the pig does not put on a collar, and he shall be killed trespassing in the day time, let the owner of the field be held justified in killing him.

If the owner of the pig does put on a collar, and the owner of the field does not put up a fence, and the pig be killed trespassing, let him be made good to the owner, and he shall not pay for the damage done.

If a collar is put on the pig, and a fence also round the field, and the pig be killed trespassing in the night, there shall be no fine; let the owner of the field be held justified, and the owner of the pig shall not pay for the damage done.

If any buffalo, neat cattle, elephant, horse, goat, pig, or fowl, shall attack the buffalo, horse, or elephant of another (than their own,) if there be a keeper with them and he does not interfere, let restitution be made according to the damage done. If a horn be broken, one tuckal; if an eye is put out, hind or fore-leg be broken, let the herdsman or owner of the animal (doing the damage) pay (the value of the animal injured.)

If there be no herdsman with them, and they of themselves shall butt or strike, and one is blinded, let the owner of the animal doing the injury be free from fault, and the owner of the animal injured take in his place the one which did the damage.

If a keeper of any of the above animals shall set on and assist the animal of which he has charge to fight with one which has no keeper, and the animal without a keeper shall die, let him (the keep-

သည်တွင်၊ သုံးဆတက်လျှော်စေ၊ သခင်ကူညီတိုက်ချေသောကြောင့်တည်း။ ကူညီတိုက်ရာ၊ ခုင့်ဥစ္စာဆုံးရှုံးသော်အပြစ်မရှိ၊ ဆင်ခြင်းသည်၊ ကွဲ၊ နွား၊ ဆိပ်ဝက်တို့ကို၊ အရှင်မပါ၊ အရှင်မတိုက်၊ အလျှောက်ခပ်၍ ကျိုးကမ်းသော သော်လည်းအပြစ်မရှိ၊ ၎င်းနည်းတူ၊ ကွဲနွားတို့သည်ဆင်ခြင်းတို့ကို၊ ထိမိတ်၍သေကြေကျိုးကမ်းသော်လည်း အပြစ်မရှိ၊ ဆင်ခြင်းသည်ထားရာ၊ ဇောင်းတင်းကုတ်တိုင်၊ လံစားရာမှ၊ ကွဲနွားတို့ထိမိတ်ခပ်၍ကျိုးကမ်းသောသော်၊ ကွဲရှင်တို့က၊ ဆင်ခြင်းအဖိုးကိုလျှော်စေ၊ သခင်ပါလျက်မဆီး၊ မတား၊ ခပ်ရွှေ၍ကျိုးသေလျှင်၊ နှစ်ဆတက်လျှော်စေ၊ တံဖိုးတွင်နှစ်ဆတက်ကိုဆိုသည်။

ကွဲ၊ နွား၊ ကြက်၊ ဝက်တို့ကို၊ ဆင်ခြင်းကအတိန်၊ အကျောင်းမပါ၊ ထိုးခပ်၍၊ အထိန်းအကျောင်းရှိသည်၊ ကွဲနွားဆိပ်ဝက်တို့သေလျှင်၊ ဆင်ထိန်းခြင်းထိန်းတို့က၊ အစားလျှော်စေ၊ မင်းမိတ်လည်းခံစေ၊ အထယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ မထိန်းမကျောင်းနေသောကြောင့်တည်း။ ဆင်ခြင်းတို့မှာ၊ အထိန်းအကျောင်းပါလျက်၊ မချုပ်မတည်း၊ နှိုင်းအောင်မှန်မြင့်လည်းကောင်း၊ ခက်ထဲသော်လည်းကောင်း၊ ခွန်းချက်မရ၊ မကိုင်နှိုင်း၍၊ ကွဲ၊ နွား၊ မြင်း၊ ဆင်တို့ကိုပင်ထိပါ၊ ၍၊ သေသော်လည်းအပြစ်မရှိ၊ ဆင်ကြပ်တို့ကို၊ ထယ်မကိုးပယ်စား၊ ရှောင်ရာ၏၊ ဆင်ရှင်လည်း၊ သိထင်အောင်တဖိုး၊ မှတ်ရာ၏၊ ထိုကဲ့သို့တည်း၊ ဖြစ်ပေက၊ ဆင်ထိန်း၊ မြင်းထိန်းတို့၊ မင်းမိတ်လွတ်ရာ၏၊ ဝန်တင်နွားတွင်းလာသည်ကို၊ အဝေးက၊ ဆင်ခြင်းရှင်တို့၊ တံဖိုးမှတ်သည်၊ အသံပေးသည်၊ ရပ်လေ၊ ဩလေဆိုပါလျက်၊ မထွေမရပ်၍၊ ထိမိတ်ဇွတ်စီးသော်လည်း အပြစ်မရှိ။

အကြင်သူသည်၊ သစ်ပင်ခုတ်၏၊ သူတပါးလာသည်ကို၊ ဩပါမဆို၊ သစ်ပင်ခုတ်သူဆို ရောက်၍၊ ထိမိတ်၍ကျိုး၊ ဝဲသသော်လည်း အပြစ်မရှိ၊ ခုင့်အသိပင်ဖြစ်သည့်၊ အသက်ဆယ်နှစ်၊ မထိုင်သေးသောသူ၊ မိတ်မနှိုင်းခူးသောသူ၊ သေစာရစ်ဝသောက်စားသောသူ၊ ခို၍ထိုင်းမှိုင်းရှိသောသူတို့ကို၊ ဤအရပ်သို့မလာနှင့်၊ ထွေပယ်ပါ၊ ဆီးတားဗယ်ငင်ရာ၏၊ ထိုသို့မဆို၊ မြင်လျက်ဘိ၍သေသော်၊ ထုတ်မိက်၍၊ ခုတ်ကြည်းသင်ပြုတ်စေ၊ ဆီးတားဆိုမြည်၊ ပယ်ရှင်း၍မနှိုင်း၊ ချောက်ထားရာဘိ၍၊ ကျိုးဝဲသသော်လည်း၊ အပြစ်မရှိ။

အကြင်သစ်ပင်ကို၊ ခုတ်သောသူတို့သည်၊ အိမ်၊ ကျောင်း၊ တဲ၊ ကနား၊ ကွဲ၊ နွား၊ သက်ရှိ၊ သက်ငဲ့နေသည်၊ တားသည်၊ အရပ်မှဆန်း၊ ဥပဇာမလွတ်သည့်ကို၊ ငါ့ပိုင်သောမြေတွင်ရောက်သည်တကားဟု၊ ဘိစီးခုတ်၍ မိုက်ပျိုးရာ၊ ဇွတ်စီးသမျှကိုအစားတည်စေ၊ ကွဲ၊ နွား၊ မြင်း၊ ဆင်၊ ဆိပ်၊ ဝက်၊ ကြက်မြန်

er of the other) forfeit three times the value of the dead animal, because the master was assisting and exciting to the fight. If his own animal shall die in the field, the owner of the other shall not be held in fault. If elephants or horses attack buffaloes, neat cattle, goats, or pigs, when there is no owner present, or who does not set them on, if a limb be broken, or death be caused, there is no fault. Or if buffaloes, or neat cattle, shall in the same way attack elephants, or horses, and thus have a limb broken, or die, there is no fault to be found. If buffaloes or neat cattle, shall attack a horse or elephant tied up to the stable, or tethered out to feed, and they are blinded, have a limb broken, or die, let the owners of the buffaloes or cattle make good the price of the elephant or horse. If the owner be with them, and do not interfere, let him pay double the value, that is, of their proper price.

If buffaloes, neat cattle, fowls, or pigs, with a keeper, shall be attacked by elephants or horses also having a keeper, and thus die, let the keeper of the elephant or horse make them good, and let him also be punished criminally. Why is this?—because they did not take care of their cattle. If an elephant or horse have a keeper with him, and he cannot restrain him by reason of his being must, or so difficult to manage that neither hook nor bridle will restrain him, and it thus strike a buffalo, bullock, horse, elephant, or even a man that he die, there is no fault. A vicious elephant is to be passed at the distance of nine "pays," and the rider should blow a horn that people may have notice; if he do so he should not be punished criminally. If a carriage, bullock, or a cart is coming, and the rider of the elephant blow his horn or call out to stop, or get out of the way, if they do not do so, and are hurt, or die, there is no fault.

If a passenger does not get out of the way when a man is cutting down a tree, and he is struck or killed, there is no blame; he knew what was going on; but a warning not to approach must be given to a child under ten years of age. An idiot, a mad-man, a drunken man, and a man in his second childhood, if warning be not given and they are struck and die, though they saw what was going on, the feller of the tree shall pay their funeral expenses. If he plead that he did warn them not to come near, and pushed them out of the way, but could not prevail on them to keep away, he shall not be held in fault.

If in a place where there are houses, convents, or sheds, or where buffaloes or cattle, the property of other people, are kept, the bounds of which will not be cleared by it, a man shall, in spite of remonstrance, cut down a tree on the plea that it is his, and growing on his ground, let him make good all the damage done by its fall. If buffaloes, oxen, horses, elephants, goats, pigs, or fowls, be killed, let

သူ့ကိုမလွတ်နိုင်ပြီဟုလက်ခြေရုံစိစာသားမဲဟားဆိုပြီးလျှက်၊ သမားအိပ်နေကြီး စားရုံကုမတုံ၏၊ လွတ်မှုကား၊ အသက်မိုးငွေသုံးဆယ် စားအပ်၏၊ မလွတ်ရုံသေခံသော်လည်း၊ ထိုသမားကိုကင်ပွန်းရေစင်တပ် ပေးအပ်၏၊ ရှေ့နေလည်းကောင်း၊ သမားလည်းကောင်း၊ အမှုတူသမျှကို ကား၊ ငွေသုံးကျပ်ဖြင့်လျော့၍မစားရဟု၊

ရှေ့နေခေါ်၍၊ ဆင်ခြေဆင်လက်ရေး၍ပြီးမှ၊ သူတပါးကိုမခေါ်ပလေ ကောင်း၊ တပါးကိုခေါ်၍ဆိုသော်လည်း၊ ရှေ့ခေါ်ပြီးသောရှေ့နေသည်၊ နေ ကာမျှစားရ၏၊

သမားတို့ကိုရှေ့ခေါ်ပြီးလျှက်၊ နောက်တပါးသို့ခေါ်လိုသော်တားကင် ပွန်းတပ်ပေးဦးမှ၊ တပါးကိုခေါ်ပေအပ်၏၊ ရှေ့နေလည်းကောင်း၊ သမားတူ သမျှကိုတခြားတောင်း၍စားလေသော်တောင်းစားရလေ၏၊ ထိုအခါအခ မစားချေတုန်း၊ အမှုတိုင်းကိုမစားဘဲနေသင့်၊ မနှစ်မှတောင်းပြန်သော်၊ တခါ အဝေးနှစ်ခါမစားရပြီ၊ အလိုတူသော်လည်း၊ နှစ်ဖန်မတောင်းရပြီ၊ ရှေ့နေ နှင့်သမားနည်းတူယူလေ၊ ရှေ့နေသမားခန့်နှစ်လလွန်သော်တောင်း၍ မရပြီ၊ ယင်းသို့ကားဆိုတုံ၏၊ တောင်းလျက်အမှုသည်တို့မကုံ၍သော်လည်း ကောင်း၊ အမှုသည်တို့သည်တစ်ခုတည်းသို့သွား၍ ကြာမြင့်စွာရှိလေ သော်၊ ကြွေသောအခါ ကြာပြီဟုမဆိုအပ်၊ ရှေ့နေ၊ သမားတို့သည်လျှော် ကြောင်း၊ သေကြောင်းမှကယ်ဆယ်ပလေသည်ဖြစ်သောကြောင့်၊ ကင်ပွန်း တပ်ရာသည်ကား၊ ရေစင်းစားလောင်း၊ ဆိုးခွက်၊ သက်ငယ်အစရှိသည်တို့ ကိုးကိုကင်တပ်သောသုံးငွေသုံးကျပ်ထိုက်သည်၊ ၎င်းကိုဆိုသတည်း၊ သမားအ သက်မိုးဟူရာ၌၊ နှံ့နား၊ နှံ့နား၊ မီးရမ်းမြေကိုက်၊ ဖုတ်တမြိုက်၊ ကုရင်နာတို့ ကိုဆိုသတည်း၊ ဟူ၍ ဗြဟ္မာမင်း၏ သားရင်းဖြစ်သော၊ မနုမည်သောရှင် ခုသော့ဆိုတော်မူ၏၊

၂၁ သစ္စာမောက်ပြန်သောတရား

အကြင်သူသည်၊ ရတနား၊ ပုဏ္ဏား၊ စသော သူတကာတို့မှတ်မှောက်၊ မခေါက်မပြန်ပြီဟုဆိုလျက်၊ မောက်ပြန်သောသူတို့၏တရားကား၊ ဂါမနေပ ဒေဌသမနာနံ၊ ဘဗ္ဗမုခေါ၊ သဒ္ဓံဒဋ္ဌိကရံကတွား၊ ပစ္ဆိမပဗ္ဗိ ပရိယာတိ၊ ဤဂါ ထာ၌ကား၊ မင်းကြီး၊ အကြင် နဂရဂါပ၊ အနုပဒရဋ္ဌဟု၊ လာသောကြောင့်၊ အကြင်ဈေးနှင့်အကွဲရှိသောမြို့ကိုကား၊ နဂရဟူသတည်း၊ ဈေးသာရှိ၍၊ မြို့ မရှိ၊ မြို့သာရှိ၍၊ ဈေးမရှိကိုကား၊ ဂါမဟူသတည်း၊ ဈေးလည်းမရှိ၊ မြို့လည်း မရှိမှုကား၊ နိဂုဏ်းဟူသတည်း၊ ထီးတစင်းဆောင်းသောမင်းတို့၊ နိုင်ငံတွင်း

If the sick man's parents, wife or children, shall have given him up as beyond the chance of recovery, and the doctor shall sleep by him and use his utmost endeavours for his recovery, and he shall recover, he shall have a right to thirty tickals, the price of his life; if he do not recover, but die, the relations shall offer to the doctor the pure waters of friendship. With pleaders and doctors it is the same. In no case should they recover a smaller remuneration than three tickals of silver.

After the statement of the case has been written out, the client shall not call another pleader. If he do call another, who shall plead, the first called, for his presence, shall recover an equal amount of remuneration.

And if a doctor has been called, and the (patient) wishes to call another, he shall offer the pure waters of friendship to the first, and may then call another. If a patient shall ask medicine from many different doctors, he has a right to do so. If payment be not made, or demanded, at the time, and if at some future time the doctor from some motive of dislike shall make the demand, he has refrained from demanding before, and shall not do so now; even if the patient were consenting, he shall not demand again. Let doctors and pleaders be considered the same; neither shall have a right to demand payment after the expiration of seven months. Though it is thus said, if the patient or client cannot pay at the time, (and) the demand is made, or if they go to another village or district, and remain away for a length of time, when the (doctor or pleader) shall see him, he has no right to plead length of time. Because they have saved him from death, or from redeeming his life, they ought to have an offering of the pure waters of friendship. As regards this offering—a man who understands holding the pure water, the cover of a dish, a pot, cup, or the grass, is worthy of three tickals. This is what is meant. Regarding cases in which the doctor has a right to the price of life: it is in cases of leprosy, asthma, diseases of the menstrual system, snake bites, fits, or Karen khce. This the son of the king of Bymahs, the sage recluse called Menoo, said.

21st. The law regarding breach of promise.

If a man, having made a promise in presence of priests, Bramins, or respectable men, shall not keep it, this is the law: (a Pali stanza.) In this stanza Nagara, Gama, Zanapok, and Retta, are mentioned. A (walled) city, in which there is a market, is called Nagara. If there be a market only, but no city (walls,) or a city (wall) and no market, it is called Gama. If there be neither market nor city (walls,) it is called Nigon. Separate districts in the same kingdom are

၂၄ ကွဲနှားငှါးသောတရား။

အကြင်ကွဲနှားဆင်း မြင်း ထို့ကိုအတိုက်အထွန်၊ အတင်ငှါး ကြံစားမြေ
လက်၊ မှက်မီး၊ ခြူးအမြီး၊ နားရွက်၊ အသက်အကြီး အငယ်အရွယ်ထို့ကို
မှတ်သားရာ၏။ အထီးအမပြုကြီး၊ ပြုငယ်၊ အရွယ်အရှည်အတို၊ အစုတ်အ
ပြတ်၊ အကျိုးအဆက်ထို့ကိုကြည့်၍၊ တံဘိုးကိုလည်းပြတ်ဆိုရာ၏။ ငှါးသင့်
ကာလ၊ နှစ်အရှည်အတိုကိုလည်းပိုင်းခြား၍ဆိုရာ၏။ ထိုငှါးသောကွဲနှား
မြင်းထို့ကို၊ တောင်ပို၊ ကံသင်း၊ တွင်း၊ ကျင်း၊ မညီညွတ်ရာ ခွံလည်းမချည်
မထားရာ၊ ချည်ထား၍မြွေခဲတွင်းကျသောခွံကြောင့်သေခဲ့သော်၊ အစားပြတ်
ရင်းတိုင်းပေးလျှော်စေ၊ မသေမှီစေသည်လားရက်ကိုလည်း တွက်၍ပေးစေ။

ပကတိ၊ ကောင်းမွန်စွာချည်ထားရာ ခွံ၊ မြွေခဲသော်အပြစ်မရှိ၊ အရေ
အသား၊ ခေါင်း၊ အမြီး သခင်သို့ရောက်စေ၊ အစားရကောင်းသည်၊ မဆို
သာ၊ အခကိုတွက်၍ပေးစေ၊ နာဖျားလျှင်၊ သခင်ရင်းသို့တိုင်ကြားစေ၊ တိုင်
ကြားလျှက်၊ ဥစ္စာရှင်ထို့မလားသေလည်းအပြစ်မရှိ၊ အသား၊ အရေ၊ ခေါင်း၊
အမြီးကိုသာပေးစေ၊ နာဖျားသည်ကို၊ အရှင် သို့ မတိုင်မကြားသော်သော်
လည်း၊ နာဖျားသည်မှန်၍သေသော်အပြစ်မရှိ၊ အရေ၊ ခေါင်း၊ အမြီးနှင့်ငှါး
သူအသားစားမိလျှင်လည်း၊ ဥစ္စာရှင်သို့တွက်၍အပိုးပေးစေ၊ ငှါးသောကွဲ
နှားထို့သည်၊ အထွန်အတင်မကောင်းလျှင်၊ ပြန်၍အပ်ပေ၊ အစားပေးလျှင်၊
ပေးသောအစားကွဲနှားကို၊ တင်ထွန်ရသည်၊ ရက်လတွင်သာ အခဖြစ်စေ၊
လဲလျှက် အလဲမခံ၊ ကျင့်ထွန်၊ တင်ပါအပ်ပြန်၍၊ ကျင့်ထွန်တင်ရလျှင်၊ ထို
ကျင့်ထွန်တင်ရသည် ခေါက်၊ ရက်နေ့တွင်သာတွက်၍၊ အခဖြစ်စေ၊ အကြင်
ငှါးသောကွဲနှားထို့၊ ခေါင်း၊ အမြီးသခင်သို့မရောက်၊ သေသည်မှန်က၊ အ
သားအရေထို့ကိုမပေး၊ သေကြောင်းကိုမတိုင်မကြား၊ ခေါင်းအမြီးအရေ
အသားမရောက် ချေက၊ ငှါးဆိုရင်းတိုင်းအခကိုပေးစေ၊ ထိုကွဲနှားကို၊ လယ်
ယာထွန်ပြီးလျှင်သခင်ရင်းသို့မပေး၊ နှစ်လည်တွင်မှပေးဘိမူကား၊ ငှါးရင်း
အခ၊ ငွေကိုဆိုလျှင်ထသိုး၊ စပါးကိုဆိုလျှင်လည်းတသိုး၊ နှစ်ခါလယ်မှ၊
အခကိုပေးလျှင်၊ သုံးဆစားစေ၊ ၎င်းထက်နှစ်များသည်ထုမစားသာချေ၊ ငှါး
သောကွဲနှားထို့ကို၊ ထုံးစံရှိသည် အတိုင်းသာ၊ ထွန်တိုက်စေ၊ ထုံးစံထွန်၍
ထွန်တိုက်သော်၊ နှစ်ဆငှါးရင်းကတက်၍အခစားစေ၊ ပေးစေ၊ ငှါးရင်း
ကွဲနှားနှစ်ခုပင်၊ တူစေကာမူ၊ တနေ့တရုတ်ရှိ၍ကွဲနှားက၊ လဲ၍ငှါးကွဲနှား
အစည်စက်ထွန်သော်လည်း၊ အပြစ်မဆိုသာချေ၊ အခဖြစ်ချေသည်၊ ချင့်ထွန်
တင်၍ ပရုံးရောင်းသော်၊ ကိုးပေါက်သော်၊ မထွန်မတင်ရာ၊ မည်သည်မဆို

24th. *The law regarding the hiring of buffaloes or cattle.*

The law for hiring buffaloes, oxen, elephants, or horses, for the plough, the cart, or saddle. When any buffalo, ox, horse or elephant, is hired for the cart, plough, or carriage, (the appearance of) his hind or fore leg, his ear, eye, horn, tail, his age and size, should be noted, whether it be male or female; if the horns be long or short, the tusks large or small; if there be any part torn or broken off, any part broken and re-set, the price and time for which he is hired, should also be noted. The hired animal shall not be tied up where there are the small bunds of the paddy fields, holes or hollows. If he be so tied up, and die from the bite of a snake, or from falling into a hole, let compensation be made in the price fixed when he was hired, and the hire be paid up to the day of his death. If he be bitten by a snake when properly tied up in the usual way, there shall be no fine; let the skin, flesh, head and tail, be taken to the owner. He shall have no right to claim another in the place of the dead animal. Let the hire be reckoned and paid. If he be sick, let a report be made to the owner; if he do not come and see him, and he die, there is no blame; let him only have the flesh, skin, head and tail. If no report was made of the animal's sickness, and he died really from disease, there is no fault; let the skin, head and tail be given to the owner; and if the flesh has been eaten, let its price be reckoned and paid to him. If the hired buffalo or ox be not a good one for carriage or draught, let him be returned; and if another be given in his place, let the hirer only pay for the number of days' work actually done by the animal last given. If the owner refuse to change him, but give him back, telling the hirer to go on using him, and to break him in for carriage or draught, if he does get him to work, let him only pay for the jobs or days he shall work properly. If a buffalo or ox, hired to be trained, shall really die, though the head and tail be not taken to the owner, let him have the flesh and skin. If no report be made of the death, and the head, tail, skin and flesh be not brought to the owner of the animal, let him have the full amount of the hire originally agreed on. If the hired animal shall be returned a year after the cultivating season, let twice the amount of the hire originally agreed on be paid; if stipulated that paddy shall be paid, let paddy be given; if silver, let it be silver. If two years have elapsed, let three fold hire be paid. Hired buffaloes or oxen shall only be worked in the usual way. If they be worked more than is customary, let double the amount of hire originally agreed on be paid. If the hirer shall take one of his own cattle of equal strength with the one hired, and shall work them together daily there shall be no blame attached to this. He pays for the labor (of

သာဓကေ၊ ခုင့်အစေမတတ်၍ ဖြစ်သေးသည်။ ထိုက်၊ ထွန်တင်ရာ၊ ပရီး၊ ကုန်၊ အနာရောက်၍၊ ကြံပိန်သော်အစားတည်းစေ၊ အကိုလည်းမဆုံးသာ၊ ၎င်းအနာကြောင့်သေသော်အစားတည်းစေ၊ အမိုးအသလည်းမဆုံးသာ၊ ခုင့်ကွဲနှားကိုချည်ရာရုံး၍၊ နှာဖားပြတ်ခံ့၊ အပြစ်မရှိ၊ ပြတ်ပိုင်စေ၊ ငှါးသူဆွဲငင်၍ ပြတ်ချေလျှင်၊ ကွဲနှားအစားပေးစေ၊ အသလည်းငှါးရင်းတိုင်းပေးစေ၊ ဖျားနာလျှင်အပ်စေ၊ ကွဲနှားရှင်ကယူ၍ ကုစားစေ၊ အသမှာမနာမို့၊ ရက်ထထွင်စေ သာပေးစေ၊ ငှါးရင်းကွဲနှားအလျှောက်၊ နှေ့ပက်၍မှတ်မိ၊ မြေလက်၊ ကျိုးဖျက်သေသော်၊ ငှါးသူဝန်မဟုတ်၊ သပ်သောကွဲနှားရှင်တို့တာဝန်တည်း။

နှားမှာငှါးသူတို့ကြောင့်၊ ပြုတချောင်းကျွတ်ကျိုးလျှင်၊ ငွေတကျပ်၊ နှစ်ချောင်း ကျိုးသော်၊ နှစ်ကျပ်၊ နားတဖက်ပြတ်သော်၊ နှစ်ဖက်ပြတ်သော်၊ ပြုနည်းတူ၊ ပြုနားနှစ်စုံကျိုးဖျက်ချေလျှင်၊ အထက်ငှါးရင်းကနှားအတိုင်းပေးစေ၊ မှတ်မိနှစ်ဖက်ချင်နှင့်၊ ငံကြိုးသင့်၍ ကပ်လည်း အစားပေးစေ၊ ခုင့်အလျှောက်၊ မြွေမှုတ်၍မှတ်မိကပ်မည်၊ အပြစ်မရှိ၊ ကျောင်းရာ၌၊ ကျားကိုက်သော်အပြစ်မရှိ၊ လှောင်ရာ၊ ချဉ်ရာကိုက်လည်းအပြစ်မရှိ၊ အသား၊ အမြီး၊ အရေ၊ ခေါင်းရောက်စေ၊ ကျားရဲသောအရပ်မှာ၊ ကွဲနှားချည်လှောင်ရာကတတား၊ နှစ်တား၊ လေးတားတွင်ပတ်လည်တိုင်မိုက်၍ ထားရာ၏၊ လင်ထက်၊ လံကြိုးထားရာ၏၊ ထိုသို့မထားသမျှ၊ မြီရှင်၊ နှားထိန်းတို့သည်၊ ပေါ့လျော့ရာကျ၍၊ ကျားကိုက်သေကြောင့်၊ အထိန်းအမွေးစားရသောအစုကို၊ မစားစေနှင့်စုစေ၊ ကောင်းမွန်စွာထိန်းကျောင်းပေလျက်၊ ငှါးသောကွဲနှားကိုကျားကိုက်၍ သေသော်၊ ဥစ္စာရှင်အသားအရေရပစေ၊ အကိုငှါးသူက၊ အကုန်ပေးစေ၊ ဥစ္စာရှင် ကွဲနှားကိုလည်း၊ ဤနည်းတူကိုက်စားလျှင်၊ ထွန်တိုက်သူက၊ ရက်သသေသည်၊ နှုတ်ခိုက်တို့တွက်၍ အကုန်ပေးစေ၊ ငှါးသည်ကွဲမှာပြုတချောင်းကျိုးသော်နှစ်ကျပ်၊ နားရှက်တဖက်ပြတ်သော်နှစ်ကျပ်၊ ပြုနှစ်ချောင်းပြတ်ချေလျှင်၊ နားရှက်နှစ်ဖက်ပြတ်မှ၊ မဆိုသာဓကေ၊ ကွဲဖြစ်သည်၊ ပြုအမြိန်ရှိသည်၊ ကွဲစားလည်းဟူ၏၊ ကွဲကိုကွဲရှင်ယူစေ၊ တဝက်မီးလည်းဟူ၏၊ ဤကားငှါးသူကြောင့်ဖြစ်သည်ကို ဆိုသတည်း၊ ထိမိန္ဒာန်ချင်းမှာ

the hired cattle.) If in working, the shoulder shall be chafed or swell, the hirer shall have no right to claim deduction for days lost; the accident was the result of his own ignorance in handling him. If from a sore on the shoulder or back, caused by working the ox, for draught or carriage, he shall become thin, let him be replaced by another, and let there be no dispute about paying his hire; let it be paid. If the animal shall die from the effects of the sore, let him be replaced by another, and let the hire be paid. If the animal by starting whilst tied up shall tear out his nose string, there shall be no fault. If it be torn out by the hirer dragging him, let him replace the animal by another, and pay the full hire at first agreed on. If it fall sick, let it be returned, and let the owner receive it and administer medicine; let only the hire for the time before it fell sick be paid. If hired cattle shall of their own accord butt or strike each other so that an eye is put out, a limb is broken, or one animal dies, it is not the affair of the hirer, but of the owner of the animal which does the damage.

If by any act of the hirer the horn of the ox shall be broken, or torn out, let him pay one tickal of silver; if both, two tickals. If one or both ears are torn off, the fine is the same as for the horns. If both ears and horns are broken, let it be replaced by one as good as the animal hired. If a leg be broken, let it be replaced by another also; or if both eyes are knocked out by the goad or driving rod, he shall also be replaced. If by chance the animal be blinded by a snake blowing in his eye, there is no blame; nor if a tiger kill him when out at pasture with his keeper, nor if a tiger kill him whilst shut up in the pen, or tied up; let the flesh and skin, tail and head, be given to the owner. If tigers are destructive in the district, it is proper to fix posts all around the pen, at the distance of one, two or four fathoms, and to stretch a rop with small flags attached between them. If this be not done, it is neglect on the part of the owner of the pen, and if a tiger should kill any of the cattle, let him forfeit his share of the increase. If hired cattle, though properly taken care of, are killed by a tiger, let the owner have the flesh and skin, and the full hire of the cattle. If the cattle of the hirer be also killed, let him reckon and pay the hire to the day the animal was killed. If the horn of a hired buffalo be broken, or an ear torn off, two tickals (shall be paid;) If both horns be broken, there shall be no plea that both ears are not torn. It is a buffalo -- his strength is in his horns. It is laid down that he shall be replaced by another. It is also said that the owner shall have his buffalo and half his price, that is, when the injury is done by the hirer. If it be done by the brutes of their own accord

သံခွေသော်၊ ခွင့်ထိုက်မိ၊ နှာနံ့မှုရင်းခံစေ၊ ရှိရကား၊ ငှါးသူကိုမထိသာ၊ ငှါး
 ကွဲနှားအမြီး၊ အဆံကုန်အောင် ငှါးသူတို့စားတုတ်နှင့်၊ တချောင်းမြတ်နေ
 လျှင်၊ တဝက်မိုးပေးစေ၊ အလည်းပေးစေ၊ ၎င်းငှါးသောကွဲနှားတို့ကိုညည
 အခါ၊ သူမိုး၍ မရသော်၊ တဝက်မိုး နှားရှင်သို့ငှါးသူကပေးစေ၊ မိုးသည်နေ
 တိုင်အောင်အခကိုလည်း တွက်၍ပေးစေ၊ ဤကား၊ ငှါးသူနှင့်မကွာ၊ အရင်း
 အနှီးရှိသည်တွင်သာတည်း၊ ငှါးကွဲနှားကိုအဝေးထား၍၊ မစောင့်မရှောက်
 ချေက၊ တံသိုးပေးစေ၊ နေ့တည်းလူမိုးသော်၊ အကုန်အစားထည့်စေ၊
 ကိုသို့မိုးရာ၊ ခြံကွဲနှားပါသော်၊ အပီစမရှိ၊ သူမိုးရာနောက် ရသော်၊ ကွဲနှား
 ကိုကွဲနှားရှင်ယူစေ၊ မိုးသူအပြစ်မှာ အလျော်စု တွင် အညီအမျှစားပစေ၊
 အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား၊ အရင်တည်နှင့် ရလေသော အကြောင်း
 တည်း၊ ကွဲနှားအရင်ရပေမူ၊ မိုက်လျော်နှင့် ရသောအစားကို ပြန်၍ရစေ၊ မြင်း
 အစီးအတင်း၊ ဆင်အစီးအတင်း၊ အထွန်အတိုက်ငှါးရာမှာ၊ မြင်းဆင်ကိုစီးနင်း
 မိုးတွင်မစီး၊ ပမာနမသန့်၊ စီးနင်း၍ သေသော်၊ အစားဘဉ်စေ၊ အစားဟူသည်
 ကား၊ ငှါးရင်းက၊ အဖိုးပြတ်သည်ကိုဆိုသတည်း၊ တယောက်စီး သောမြင်း
 ကိုး၊ နှစ်ယောက်စီး ၍ သေသော်၊ ကျိုးသော်မြင်းစားလည်းပေးစေ၊ စီးခမှာ
 လည်း၊ နှစ်ယောက်ပေးစေ၊ ဆင်မှာလည်းဦးစီး၊ ဝဲနင်းရှိလေသည်၊ ဤထက်
 လွန်၍စီးသော်၊ စီးသည်မှန်သမျှလူ အတွက်ပေးစေ၊ သေလည်း အဖိုးပြတ်
 ရင်းအတိုင်းပေးစေ၊ ဆင်မြင်းအားနှင့် တန်ရာ၊ တိုက်တင်သည်မက၊ အလွန်
 အကျူးတင်၍၊ ကျိုးပြတ်သေချေသော်၊ အစားဘဉ်စေ၊ အခကိုလည်းလွန်
 သဉ်အတွက်၊ နှစ်ဆတက်ပေးစေ၊ ဖျက်သောဆင်မြင်းတို့ကို၊ လျော်ရသူကထူ
 စေ၊ ဆင်မြင်းနာဖျားလျှင်အရှင်နီးကကြားမြင်စေ၊ ကြားမြင်ရက၊ အပြစ်မရှိ၊
 သေပိုင်စေ၊ အခကိုဖျားနာသေသည်နေ့ရက်တိုင်တွက်၍ပေးစေ၊ ခရီး
 ဝေး၍မကြားနိုင်၊ နာဖျားသေလျှင်၊ ထိုရွာ၊ ထိုတောတို့တွင်၊ အဖော်အဖက်၊
 သယံ၊ သွေးသောက်၊ ဆိုးစားတို့ကို၊ တိုင်တန်းပြုသွန်၍ သိလျှင်အပြစ်မရှိ၊
 အခကိုတွက်၍ပေးစေ၊ မြင်းမှာအမြီး၊ ဆင်မှာအစွယ်၊ အရှင်သို့ရောက်စေ၊
 မြင်းအမြီးမှန်လျှင်သေပိုင်စေ၊ အမြီးမယုတ်ချေလျှင် သူပြစ်လက္ခဏာဖြစ်နေ
 သည်၊ တစီးကိုနှစ်စီး၊ တန်ရင်း အဖိုးအတိုင်းပေးစေ၊ နောက်ထပ်မြင်း ပေါ်
 ယည်းမြင်းရှင်ရစေ၊ ဆင်အစွယ်မှာ၊ ရှည်တိုကြီးငယ်အတိုင်းရှိပြီးရက်နှင့်
 ထောက်၍၊ ရှည်ကြီးချင်း၊ မထိုမငယ်ရာ၊ ထိုငယ်မှန်ချေလျှင်၊ ပြုပြင်ချေ

butting each other, it is said the brute shall bear the blame and not the hirer. If the hair be all taken off the tail of a hired buffalo or ox by the knife or driving rod of the hirer, let him pay half the price of the animal, and the whole hire. If a hired buffalo or ox be stolen in the night and not be recovered, let the hirer pay the owner one half his price and hire to the day he was stolen; that is, when the cattle are kept near the hirer; if kept at a distance and not watched, let the full price be paid. If it be stolen in the day, let restitution be made in full. In these cases, if the cattle of the owner of the pen be also stolen, there is no fault. If the cattle are afterwards recovered, let the owner of each take his own and have one half of the fine levied on the theft. Why is this?—because both had a share (in the lost cattle.) If cattle stolen as above be recovered, let the hirer recover back the price he had paid to their owner. When horses or elephants are hired for the saddle, a pack, the plough, or the cart, and are not worked as usual, but beyond their power, and shall die, let them be replaced; that is, let the price fixed at the time of hiring be paid. If two people shall ride a horse only one ought to ride, and he die or have a limb broken, let them replace him and both pay the hire. With an elephant, if beyond the one rider on his head and one behind, any shall mount, let the hire for each such rider be paid; and if the animal die, let the price fixed at hiring be paid. If a burthen or draught be put on a horse or elephant beyond his strength and he have a limb broken, be destroyed, or die, let him be replaced, and let double hire be paid for all beyond the proper load: let the payer of the fine have the destroyed animal. If a hired horse or elephant be sick, and the owner be at hand, let him be acquainted with the fact. If he has seen and known it, the hirer is not in fault; let the animal die, and let him pay the hire to the day he was taken ill. If it be at a distance from the owner, and he cannot be informed of it, and the animal dies from illness, if the hirer has reported that the animal was ill, in the country or in the village, and shown it to his companions, the head of his company, the Thoethouk, or those who eat of the same pot of rice with him, he shall not be held in fault, let the hire be reckoned and paid. If it be a horse, let the tail, and if an elephant the tusks be taken to the owner. If it be really the tail of a horse, let him die; if it be not, it is the act of a bad man; let the hirer pay double the price originally agreed on; and if the horse should afterwards be discovered, the owner shall have him. As regards the tusks or the elephant, the length and thickness have been noted. In proportion to the length of time they should be longer and thicker, they cannot become shorter or smaller. If they be found so, the hirer has committed a deception: let him pay double

သည်။ တစ်ဖက်တစ်ဖက်စီထားရင်း အဖိုးအတိုင်းပေးစေ။ နောင်ပေါ်လွင် လည်း ဆင်ရှင်ကယူစေ။ ဖျက်မိ။ အစွယ်။ နှာမောင်း။ နား။ အမြီးပျက်သော်။ တိရိစ္ဆာန်ခွင်း မဟုတ်။ ချင့်ရိုက်နှက်နာဖြစ်က။ အစားတည်စေ။ အလည်း ပေးစေ။ တိရိစ္ဆာန်ခွင်းဖြစ်လျှင်ငါးသူ၌အပြစ်မရှိ။ တိရိစ္ဆာန်ရှင်ဝန်မကင်း။ ကွဲနှားအမှုက။ ဆိုခဲ့သည်တရားရင်းအတိုင်းတည်စေ။ ဆင်ကိုချည်သိပ်ရာ။ မြေညီတွင်မချည်သားတောင်ပိုက်နားသင်းရှိက။ ချည်ချာ၏။ ၎င်းမရှိက။ ခေါင်း အုန်းရန်ပေးရာ၏။ ထိုသို့မပေး။ မချည် တံအရပ်မှာကုန်းလံ၍ သေသော်။ အစားလျှော်စေ။ ဆိုခဲ့ပြီးသည်အတိုင်းဖြစ်၍။ သေသော်အပြစ်မရှိ။

အရှင်ရှိလျက်။ မထိန်းမသိမ်း။ ကွဲနှား။ မြင်း။ ဆင်း။ ဆိပ်။ ဝတ်ကြတ်ထို့ သည်။ လယ်ရာ။ စဉ်းစောင်း ရန်။ အကာရှိလျက်။ ဝင်စားရာ။ ထိုးပြစ်၍။ သေ သော်လည်းအပြစ်မရှိ။ နေ့ညမဟူရာသတည်း။ အရှင်ရှိလျက်။ မထိန်းမသိမ်း စဉ်းစောင်းရန်မရှိ။ ထိုးပြစ်၍သေသော်။ အစား တည်စေ။ မသေးနားကမ်း။ ကျိုးလျှင်ကုမစေ။ ကုမသည်အခိုက်။ ကွဲနှား။ မြင်းဆင်း။ ဆိပ်ဝတ်။ ရက် ခွန်လစုရှိသည်မဆိုရာ။ ချင့်ထိုမထိန်းချေ သော့ကြောင့် တည်း။ အနာကုမ လွတ်လျှင်သခင်ထိုက်သိမ်းစေ။ စပါး။ ပြောင်း။ ဝဲ။ ရာနက်။ လယ်နက်က။ ဂွတ် သည်မှန်ရာကို။ အစားလျှော်စေ။ ဤကား။ ဆင်းရဲသား။ ခွင်းတွင်ရှေ့သားဆို သတည်း။ အရှင်မင်းစကရာ၏။ ကွဲနှား။ မြင်းဆင်း။ ဆိပ်ဝတ်။ ကြက်မှစ၍ ဖြစ်သော်လည်း။ ကောင်း။ အရှင်မိဖုရားသားတော်။ သွီးတော်။ အိမ်ရှေ့ဥပရာ ဇာတို့။ အဏ္ဏာဖြစ် လျှင်။ အပြစ်ကိုမဆင်ခြင် နှိုင်း ရာလည်းဟူ၏။ ဆင်ခြင်ရာ လည်းဟူ၏။ အရှင်မိုးမင်းအဏ္ဏာမသိ၍မှားသေခံ့။ အရှင်မိဖုရားမှန်းမသိ ၍။ သူတပါးမှားမိခံ့။ အပြစ်မရှိဟူ သတည်း။ ထိုကြောင့်မင်း။ မိဖုရားသား တော်။ သွီးတော်အိမ်ရှေ့ဥပရာဇာတို့သည်။ ကိုယ်ကိုရုပ်ရှောက်မသိစေမှု။ မပြုအပ်သည်ကို။ ဘုရားအဆုဆုဟောတော်မူသည်။ မနှိုမငှက်တံ။ နှိုငှက် ချေ၍ ဆုံးရှုံးသည်အမှားရှိသည်။ မင်းကြီး။ ထိုကြောင့်အရှင်အဏ္ဏာဆင် မြင်းကွဲနှားအသက်ရှိသ ရှေ့မှာ။ သိအောင်မှ။ သိရချေသည်။ သက်ခဲ့လေ လည်းမောင်။ သင်္ဘော။ မြို့ပြ။ ကျောင်း။ ဇရပ်။ ရေကံမှစ၍။ မင်းအဏ္ဏာမှန်း သိသာအောင်။ တံဆိပ်မှတ်ရာသည်။ သတိမလျော့ရာ။ ထိုကဲ့သို့မှတ်လျက် နှိုင့်ပြုသူသည်။ ဆင်းရဲသားတို့အလျှောက်တွင်။ ဆယ်တက်လျှော်စေ။ ရာ လယ်အပျက်ကို။ မင်းကေရာဇ်ပင်ဖြစ်သော်လည်း။ လျှော်ပေအပ်၏။ သို့မှ။ မြီ မပါသည်။ မင်းစကရာဇ်တို့သည်။ ကျွန်မယားကိုဖြစ်မှားသော်လည်း။ အလျှော်

the price originally agreed on; and if the elephant be afterwards found, let the owner have him. If his eye, his tusk, his trunk, his ear or tail, be blinded or broken; if it be not the act of another animal, but from the blows of the hirer, let him replace the elephant and pay full hire. If it be the act of another animal, no blame is to be attached to the hirer; the owner of the animal doing the injury is not free from blame; let him pay as is laid down in the law on this subject. An elephant must not be tied on level ground, but where there is a small hillock or dike. If there be neither of these, he must be furnished with a pillow. If he be not, and die in a place he ought not to have been tied in, let him be replaced. If he has what has been above stated, there is no fault.

If buffaloes, oxen, elephants, horses, goats, pigs, or fowls, the property of an owner who does not take care of them, shall trespass in a garden or field having a fence round, and they are speared or shot in the act, there is no fault, whether it be in the day or night; the owner is present and does not take care of them. If there be no fence, let them be replaced. If they do not die, but are hurt, blinded, or have a limb broken, let the offender see to their cure, and during the time they are under cure, let the owner have no claim for remuneration for lost time; he did not take care of his cattle. If the animal recover, let the owner have him back and pay the damage done by the trespass. This is only said amongst people of low degree. If they be the buffalo, ox, horse, elephant, goat, pig, or fowl of the king, queen, princes or princesses, it has been laid down that it cannot be tried. It has also been said that it can. If an animal belonging to the king shall be killed by mistake, not knowing him to be the property of the king, as it is said, if a person have connection with the queen not knowing who she is, there is no fault (beyond the fault in common people;) on this account the queen, heir apparent, princes and princesses, shall do nothing in disguise. All the gods have said that there has been great and frequent loss from disguising and concealing what ought not to be so; and for this reason the king, the property of kings, horses, elephants, buffaloes, oxen, all animate; and boats, carts, barges, ships, cities, convents, *zayats*, with all inanimate property, should be marked that they may be known. If property so marked be killed or destroyed, let the offender make restitution to ten times the amount usual amongst common people. If trespass be committed in a field or garden, though (the animals be the property) of the king, compensation should be paid, and in that case he shall escape punishment in the next state of ex-

မရှိသည်ကို၊ ဖိပစ်ရာ ဘုရား ရှင်လက်ထက်တော်၊ ကမ္ဘာတွင် ရှင်ရသော ဖီရင် သဠ်ဆင်းရဲသားတို့သို့၊ မင်းတရားမထိစေရ၊ မင်းတရားသို့လည်း၊ ဆင်းရဲ သားတို့မထိစေရမှ၊ သက်တဝတ္ထု အကြောင်းလေးပါးနှင့် ညီမည်ထု၊ မြတ္တာ မင်း၏ သားရင်းဖြစ်သော၊ မနုမည်သော ရှင်ရသော ဆိုတော်မူ၏။

၂၅ လှည်းငြားသောတရား၊

လှည်းလို ခြံငြားသည်ကာလ၊ နှစ်ဦးသားအမြင့်အရှည်အတိုင်း၊ လှည်း တန်းလှည်းအိမ်၊ ဝင်ရိုး၊ ထဘိုး၊ ပတောင်းခွေး၊ လှည်းထုပ်၊ လက်ရစ်ထက် တင်လှည်းကကိရိယာမှန်သမျှ၊ အပိုင်အခန်း၊ အကွဲအရှက်ကြည့်၍၊ ခရီးအ ဝေးအနီးဆို၍၊ အပြတ်ငြားရာ၏။ ထိုသို့ငြားရာ၊ မည်သည်ဝန်ကို၊ မည်မျှနိုင် မည်၊ ခရီးတောင်ကမ်းကျည်းမြောင်း၊ ကျောက်ခက်ထံသော ခရီးပြော၍ ငြား ရာသည်၊ ထိုသို့ဆိုတိုင်း သိထင်ကြ၍၊ ငြားသောလှည်းကို၊ ထိုအရပ်သို့သွား သော်လည်း၊ သွားမြဲတိုင်း မနှင်းဘိလာ၊ ကန့်လန့်၊ ချင့်ကွဲနှုန်းတက်သွားရာ၊ ကွဲရှုဖက်စီးချေသော်၊ ပျက်သမျှကို ငြားသူက အစားတည်စေ၊ လှည်းငြားသူ၏ ကွဲနှုန်းနှင့်၊ လှည်းရှင်မောင်းနှင့်ရာ၊ ကျိုးပျက်ကွဲရှုသော် ငြားသူဝန်ကင်းစေ၊ လှည်းရှင်တာဝန်ဖြစ်စေ၊ ၎င်းငြားသည်အခါမှာ၊ ထိုက်ရာသမျှ ခရီးအင်ကို၊ ထောက်၍ ပေးစေရစေ၊

လှည်းကွဲနှုန်းရှင်တို့သည်၊ ဘဏ္ဍာဥစ္စာကို တိုက်မည်၊ အပြတ်၍ တိုက် ရာပျက်စီးသေလည်း အပြစ်မရှိ၊ အခဆိုတိုင်းလည်း ပေးစေ၊ တိုက်မည်ဝန်ခံ သည်အတိုင်းလည်း တိုက်စေ၊

အခကို ယူ၍ တိုက်မည်ဆိုတိုင်း မတိုက်၊ ဖင့်နွဲ့လျှင် တိုက်ခမရသားပေး ရင်း၊ ယူရင်းအခကို ပြန်ပေးစေ၊ သို့ကားဆိုတုံ့၏၊ အစားတိုက်သောသူ တွင်၊ ကွဲနှုန်းသေပျောက်၍၊ လှည်းကွဲရှု၍၊ မတိုက် နှိုင်းပါဆိုသည်အတိုင်း မှန်က၊ တိုက်မည်အခကို တွက်၍ ပေးစေယူစေ၊ အပြစ်မရှိရာ၊ သဇ္ဇာမှန်ပါ ပေလျက်၊ အခြေပျက်ချေသောကြောင့်တည်း၊

လှည်းရှင်အလျောက်တင်၍၊ ငြားသောဝန်ကို၊ တင်သွားရာ၊ ပျောက်ချေ လျှင်၊ အစားတည်စေ၊ မုဒိန်းတန္တတိုက်၍၊ ချင့်ကွဲနှုန်းနှင့် တကွပျက်လျှင်၊ ပျက်ပိုင်စေ၊ အစားမရရာ၊ ကွဲနှုန်းမပါ၊ လှည်းပေါ်တွင် တင်သောဝတ္ထုတွင် သာတိုက်ယူသည်၊ မုဒိန်းခားမြဲတိုက်သည်ကို၊ ထိုအရပ်တွင် သိထင်က၊ အ စားမရရာ၊ လွတ်စေ၊ ညညှိတည်းမိုးမှု၊ အစားလျှော်စေ၊ မမိုးသည် ကိုမိုးခဲ့

sentence. It has been decided by the sage recluse in the world in which the god Depeankara had his existence, that if the king commit adultery with the wife of his slave, there is no fault. The king's property shall not touch the common people, and if the common people do not touch the king's property, the four laws* of Thengawootoo will be fulfilled. This Menoo, the sage recluse, the son of the king of Bymahs, said.

25th The law regarding the hiring of carts.

When the cart is hired and both parties present, the length of the double pole that rests on the axletree, the body of the cart, the axletree, the yoke the (padaun-koe) wedges of the bush of the wheel, the (padaun) bush itself, the (hlav-tauk) bar across the inner end of the double pole on which the body of the cart rests, the (let-yam) little platform in front of the cart; the (let-ten) rails of the same, and every things belonging to the cart, are to be looked to, if they be strong and perfect, or broken, or cracked; the distance to be travelled should be stated; the amount of hire, and what weight is to be put on the cart; how much it can bear, should be settled; the nature of the road, if there be hills or banke, or sticking clay, trenches or stones. Having settled this, let them make their bargain. After all this is known, though the cart shall go the road agreed on, if it be drawn in an unusual manner crossing the usual track, or if it shall be broken or cracked from the cattle not being broken, let the hirer make good all damage done. If the owner of the cart shall drive the cattle of the hirer and the cart be broken, the hirer shall be held free of blame. The owner of the cart shall be responsible, and let the hirer only pay hire for the portion of the journey done or work accomplished.

If a cart, buffaloes or bullock, and the owner be hired to cart goods, and if after the hire is agreed on in carting the goods the cart is broken, or the cattle die, there is no blame to the hirer; let the stipulated hire be paid, and the work agreed on be done.

If a carter having received his hire does not cart the goods agreed on, or does the work with dilatoriness, he shall not have his hire, and shall return what he has received; though this is said if the cattle have died, or the cart been broken, and he urge this as a plea for not having finished his work in time; let him be paid for what he has done; he shall not be held in fault; he was true to his engagement, but had not the power to fulfil it.

If the goods agreed to be carted be put on the cart by the carter or his own people, and are lost by the way, let him make it good. If he be attacked by robbers, and his cart and cattle, as well as the goods be carried off, he shall not make restitution; let them be lost. If the cattle be not taken, but only what was on the cart, if it be

* The 4 laws are

သဝဿဓမ္မာ

taking neither more nor less than 10 per ct. as rent for duty :-

ပုဂ္ဂိုလ်သမ္မာ

paying the royal servants enough for their subsistence once in six months :-

သမ္မာပါသ

making advances to poor people, free of interest, for three years :-

ဝိပဿဓမ္မာ

using courteous and appropriate language according to the age and rank of the person addressed

သည်ဆို၍၊ နောင်မိစစ်ရာတွင်၊ မပိုးမှန်ချေက၊ ဥစ္စာမျိုး အထိုက်၊ အတတ်
လျှော်စေးဝေးပြောလည်းနည်းတူစီရင်စေ၊ လှည်းငှါးတရားပြီး၏။

၂၆ လှေငှါးသောတရား။

လှေငှါးတရားကား၊ လှေအနံးအလျား၊ လောင်းစပ်တင်၊ ပိန်းကောမ၊
နှစ်လုံးနှိုင်းတလုံးနှိုင်းတက်၊ ရွက်ကြိုး၊ တိုင်းဦး၊ သဲ၊ အထေး၊ အဖား၊ အသစ်၊
အထောင်းကိုမှတ်သား၍၊ လှေရှင်နှင့်၊ ငှါးသူစုံရာတို့မှောက်ဆိုရာ၏။ ခရီး
ရှည်တို့သွားဆုံးအရပ်ဝေး၊ အရပ်နီးနီး၊ ရက်လအရှိန်အထောက်နှင့်၊ နှင့်
၍အသိအထင်ငှါးရာ၏။ ထိုသို့ငှါးသွားရာ၊ ပကတိစုံရာဆန်ရာ၌၊ သစ်ရတ်တ
ဆုံး၊ ဝဲကြောင့်၊ လှေပျက်ချေလျှင်၊ လှေစားကောင်း၊ မွန်အောင်လုပ်၍ပေးစေ၊
ထိုသို့မဟုတ်၊ ရေမိုဏ်းမသာလေပြင်းစွာ၊ ခက်ထဲစွာ၊ မဆီးမဆွဲနိုင်စွတ်
၍ဆုံးလျှင်၊ ထိုနေ့အဖော်လှေမပျက်က၊ တဝက်အဖိုးပေးစေ၊ ဤကား၊ လှေကို
အကောင်းမရ၊ အပျက်အစီးကြီးသည်ကိုဆိုသတည်း။ ထေးဇာ၍
ကောင်းလောက်လျှင်၊ ထေးဇာ၍ လှေကိုအပ်စေ၊ လှေရှင်လှေကို ထိမ်းစေ၊
လှေမပျက်မှီ၊ လရက်ပြတ်ဆိုကြသည်အတိုင်းတွက်၍ပေးစေ၊ လေမျိုးတာရာ
တွင်၊ ရွက်တိုင်၊ ရွက်လက်၊ တက်မမိုင်၍၊ ပျက်စီးစွဲ၊ ငှါးသောအခါတွင်
ရောက်ထောက် သောလေကြောင့်၊ လှေရက်ရှည်လေသည်၊ ထိုးခပ်ဆွင်
လာရလေသည်၊ လေမမှီရက်ကိုတွက်၍ အဖိုး အခလွတ်စေ၊ ဆိုသည်ခရီး
ကြောင်းမတော်ရာသွားမိ၍ပျက်ချေသော်၊ ငှါးရင်းအတိုင်းအစားလုပ်၍ပေး
စေ၊ လှေဟောင်း ပြင်၊ လုပ်ပေးရကောင်း သည်မဆိုသာ၊ အခမှာလည်းထိုး
ပွားသွားသည်၊ ရက်လရှိသည်အတိုင်း ပေးစေ၊ အကြင်လှေကိုစီးနင်းသွား
ရာ၊ မပိုက်မတိုက်ပေါက်ပြဲအထေးအဖာမလုံ၊ အကွပ်အညွှပ်ပျက်စီး၍တံက်
မလည်းကောင်း၊ လှေတွင်ပါသမျှ ကြိုး၊ ထိုးဝါး၊ ရွက်တိုင်၊ ရွက်လက်မ
ကောင်းမပိုင်ပျက်စီး၍၊ အသစ်ထေး ဗာလုပ်ရသည် မှန် သမျှ၊ အထောင်း
ပျက်သည်ကိုလည်းလှေရှင်သို့အပ်စေ၊ အသစ်ကုံကျရသည်တန်ဆာအဖိုး၊ ဇ
မိတ်ကိုလည်းလှေရှင်က၊ စီးသူသို့ပေးစေ။

known in the neighbourhood that robbers did attack him, he shall not make restitution; let him be free. If they be stolen in the day time, he shall make them good. If he shall say they have been taken, when they have not, and it be proved on inquiry that they have not been stolen, let him restore double of the same kind of goods. The rule is the same as regards robbers. This is the end of the law regarding the hiring of carts.

26th. The law regarding the hiring of boats.

When a boat is hired, the owner of the boat and the person hiring shall note in the presence of witnesses. If it be a *lang*, (small canoe without side boards;) a *tsat-teng*, (a boat with side boards;) a *peng-gen-ma*, (a kind of rough hewn boat,) that one or two can pull; the oars, the sails, the ropes, the masts, the head, the stern, dammering or repairs, and whether it be old or new; they shall declare as to the journey, whether it be long or short, when it shall end, whether at a distance or near the place of hiring; and having estimated the time, let the boat be hired. If in performing the journey in the usual way, in ascending or descending the stream the boat be injured by a snag or whirlpool, let the hirer replace it. If this be not the case, but from stormy weather the hirer be unable to manage it, and the boat be lost or destroyed; if on the same day the boats in company be not destroyed, let him pay half the price of it, that is, when the boat is not repairable: if it be so, let it be repaired and returned to the owner, and let him receive it back, and the hire agreed on shall be paid up to the time the boat was destroyed or damaged. If in a common breeze the masts, yards or helm, not being strong, shall break, having considered the prevailing winds at the time, whether the voyage has been prolonged by the necessity of rowing, poling, or dragging the boat, the days the hirer could not take advantage of the winds be reckoned, and let him not pay for them any hire. If happening to go out of the proper track the boat is injured, let the hirer make a boat like the one hired, and give it to the owner. He shall not claim a right to repair and return the old one. Let him also pay hire for all delay beyond the time agreed on. In a voyage in a boat, if it shall spring a leak without striking anything from the insufficiency of the dammering or repairs, if any of the fastenings are destroyed, the helm, or any of the ropes, mast or yards, shall break, being bad or weak, let them be made over to the owner of the boat, and let him pay the hirer all the expenses incurred in consequence of the breakage.

လှေကိုငှါ၍စီးမည်သိမ်းပြီးမှ၊ မသွားမစီးဖြစ်ပြီးလှေရှင်သို့အပ်လျှင်၊
 ဆယ်ရက်မလွန်သမျှတလခတွင်၊ တဝက်ဆုံးစေး၊ ကျန်သည်ကိုပြန်၍ ပေး
 စေး၊ ဆယ်ရက်လွန်၍၊ တလနှစ်လထိုင်လျှင်၊ လပြတ်ဆိုရင်းရှိက၊ မသွားဖြစ်
 သော်လည်းလရှိသည်အတိုင်း၊ လှေခကိုပေးစေး၊ လှေကိုလှေရှင် သို့အပ်စေး၊
 ယူစေး၊ လရက်မဆို၊ အမည်သညာနှင့်ဆို၍၊ အဖိုးအခပေးပြေဆုံး၊ မသွားမ
 စီးဖြစ်လျှင်၊ ဆယ်ရက်၊ ကိုးရက်မဆို၊ တဝက်ဆုံးစေး၊ လှေရှင် လှေကိုယူစေး၊
 ၊ ငှါးစီးသူက၊ ငွေကိုပေး၍၊ လှေရှင်က၊ လှေရင်းကိုမရလျှင်၊ လှေစား
 ပေးစေး၊ လှေစားလည်းမပေး၊ လှေရင်းလည်း မရက၊ အသွင်းကိုမည်မျှလှေ
 မဆို၊ ထသိုးပြန်စေး၊ နှစ်လည်လျှင်ထသိုး ပင်တည်း၊ လှေစီးနင်း ရာပျောက်
 သော်၊ လှေစားပေးစေးရောင်း၍ စားချေသော်၊ နှစ်ဆတက်ပေးစေး၊ အရှင်မိုး
 မင်းကောက်သိမ်း ယူသည်မှန်လျှင်၊ ကောက်သိမ်း ယူသူကိုစီးငှါးသူပြေး
 မှန်လျှင်စီးငှါးသူ ၌ အပြစ်မရှိ၊ လှေရှင်ကံယိုးစေး၊ အရှင်မိုးမင်း မသိမ်းမယူ
 သည်ကို၊ သိမ်းယူသည်ဆို၍၊ ရောင်းစားကွပ်ကဲ ပျောက်ပျက်ချေလျှင်၊ ငါး
 ဆတက်လျှော်စေး၊ မင်းကိုမှီ၍ဆိုချေသောကြောင့်တည်း၊ စီးနင်းသွားရာ၊
 ဥစ္စာမပါ၊ လှေ ချည်းတွင်၊ မီးလောင်လျှင်၊ လှေးဘိုး အလုံး ပေးစေး၊ ရင်မှာ
 လည်း ချင့် လှေချည်းတွင် လောင် သည် ကို ဆို သတည်း၊ သူတပါး လှေပါ
 ဆိုက်ရာ၊ မြို့ရွာမီးသင့်ရာ၊ လေပြင်းလာ၍၊ တောမီးစီးနင်းသွားရာ၊ ဖွဲ့ရှောင်
 ပါလျှက်၊ မီးယုန်စွဲ၍ကျလောင်လျှင်၊ ကံကိုယိုးစေး၊ အစားမရသာ၊ ဤသို့ငှါး
 ရာသွားရာ၊ အလုံးစုံ၊ အခန်းခန်း၌၊ ဆိုခဲ့သမျှနှင့်၊ အမှုမျိုးကိုစိစစ်၍ စီရင်မှ
 သားသစ်တ္ထုလေးပါးသို့လည်းဝင်သည်၊ ကမ္ဘာ တည်စည်ထားသောကမ္ဘာ
 ဆက်ဆက်၊ မကွယ်မပျောက် နိုင်ရာသော၊ ဓမ္မသတ်နှင့်ညီမည်သည်ဟု၊ မနု
 မည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

ပဉ္စအကျယ်ဓမ္မသတ်၊ ဂုတိယတွဲကားပြီး၏။

Having hired a boat and taken charge of it, if the voyage cannot be performed, and returned to the owner within ten days, let the hirer lose half a month's hire, and let the owner pay back the rest. If it be beyond ten days, a month or two, and there be an original agreement as to time, even though the hirer should not be able to perform the voyage, let him pay the hire; let the boat be returned to the owner, and let him receive it. If there be no agreement as to time, but the whole hire for the job be advanced, if the hirer cannot go, without reference to nine or ten days, let half the hire be forfeited, and let the boat be returned to the owner. If, after the money has been paid, the owner cannot furnish the boat agreed on, let him give another; if he do not, and cannot procure the original one, let him, without reference to time, restore double the sum advanced; even if a year elapsed, nothing more than double shall be refunded. If during the trip the boat be lost, let the hirer replace it. If he sell it, let him pay double. If the chief has really taken it away, let the hirer point out the person, and if it be proved true, he shall not be held in fault; it is the bad luck of the owner. If the chief has not taken possession of it, and the hirer shall say that he has, when he himself has sold, concealed or destroyed it, let him pay five times its value, because he tried to shield himself under the name of the chief. If on the voyage the boat be burned, and none of the goods, let the hirer pay the full value of the boat; that is, when it is the only boat burned. But if the boats of others are also burned at the same place, the town or village being on fire, and the wind high; and if the jungle was on fire, and the hirer shifted his berth to get out of the way, and it was burned by flakes of fire falling on it, let it be considered the fortune of the owner: he shall not have it replaced. In cases of hiring and travelling, if they be inquired into and decided according to what has been laid down under each head, the laws of Thenga-wootta will be fulfilled, and the laws of the Damathat which were first established at the beginning of the world, which through all succeeding worlds cannot be lost, will also be fulfilled. Thus Menoo, the sage recluse, hath said.

မနုဿိကကျမ်းတထိယတွဲ

နမောတဿ၊ ဘဂဝတော၊ အရဟတော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

မာတိကာ

မနုဿိကကျမ်းအမြစ်တရား၊ တဆယ်ရှစ်ခဏိကဇာတ်၊ ထာဝရလေးပါး၊
လမူငါးပါး။

၁ ဖြူငင်အားနည်း၊ ဖြီးစားအားရှိ၊ ဖြီတရားတပါး။

၂ ဖြီးစားအားနည်း၊ ဖြူငင်အားရှိ၊ ဖြီတရားတပါး။

၃ ဖြီကြောင့်လူကိုအပိုင်း၊ အဖိုးပြတ်၍သွင်းသောတရားတပါး။

၄ မိုဏ်း၊ ခြေလယ်၊ ယာ၊ ဥယျာဉ်တို့ကို၊ အဖိုးပြတ်၍ဖြူနှင့်ဝယ်ရာ
မပိုင်ရာသောတရားတပါး။

၅ ဖြူနှင့်၊ ဥယျာဉ်၊ လယ်ယာကိုဝယ်ရာ၌ပိုင်သောတရားတပါး။

၆ ဖြီကြောင့်အခြား ဥစ္စာကို၊ အဖိုးပြတ်၍ သွင်းလွှင်း ပိုင်ရာသော
တရားတပါး။

၇ ဖြီဆပ်သူကို၊ မဆပ်ဆိုသောတရားတပါး။

၈ ဖြီချေးလျှက်ကို၊ မချေးဆိုသောတရားတပါး။

၉ ဖြီရှင်း၊ ဖြီးစားနှစ်ဦးငြင်းခုံကြသောတရားတပါး။

၁၀ အထောင်အတည်တရားတပါး။

၁၁ အဘေးဆုံး၊ အဘေးမဆုံးတရားတပါး။

၁၂ စည်မှိန်ခွင့်ပြန်တရားတပါး။

၁၃ စည်မှိန်မပြန်တရားတပါး။

၁၄ ကြေးမျိုးချေးယူသောတရားတပါး။

၁၅ စပါး၊ မုယော၊ ပြောင်းပဲ၊ ချေးယူသောတရားတပါး။

၁၆ သက်ခွဲကို၊ လက်လွယ်ဆပ်ချေးသောတရားတပါး။

၁၇ သက်ရှိ၊ သက်ခွဲကုန်ကို၊ အဖိုးပြတ်၍ ချိန်း ချက်ဆိုရာဇေဇာတ်၊ မပေး
ပြီဆိုရောက်သောတရားတပါး။

၁၈ ခေါက်ပြန် အရောက်၊ ချေး သူရောင်း စားသောတရား တွင်း ဖြီဆို
ရောက်တရားတပါး။

၁၉ ဖြီးစားက၊ ဖြီရှင်ကိုလှည့်ပတ်ငြင်းခြောက်ပါး။

THE THIRD VOLUME OF THE
GREAT WORK OF MENOO.

I worship the god who is worthy of homage, who possesses an intuitive knowledge of good.

CONTENTS.

The third volume of the large work of Menoo commences with the 18 roots, and contains the four unchangeable and the original laws.

1. When the lender of silver is poor and the borrower rich.
2. The law when the borrower is weak and the lender powerful.
3. The law when a man is valued and paid over as part payment.
4. The law why a person receiving lands, wet or dry, cultivated fields, garden, which have been valued, in payment of a debt, shall not have a right to them.
5. The law when he may have a right to them when so paid over.
6. The law when other property is valued and handed over in payment of a debt.
7. The law when a debt has been paid and payment denied.
8. The law when a debt is incurred and denied.
9. The law when borrower and lender dispute.
10. One word regarding bets.
11. The law regarding debt when the parties are descended of a common great-grand-father, or when they are not.
12. The law when there is a new transaction when the gold or silver is weighed out again.
13. The law when it is not weighed out afresh.
14. The law when regarding borrowing all kinds of copper.
15. One law regarding borrowing grain.
16. One law regarding borrowing inanimate property for a hand's turn.
17. One law when merchandize, animate or inanimate, ordered but not delivered at the time agreed on, takes the nature of a debt, or money lent.
18. One law when (merchandize) sold to be paid for on return, takes the nature of money lent.
19. The law regarding six ways in which debtors deceive their creditors.

- ၂၀ ဖြူရှင်က၊ ခြံစားကိုလှည့်ပတ်ခြင်းမြောက်ပါး၊
- ၂၁ ဖြူရှင်နှင့်၊ ခြံစားတိုင်ပင်၍ အခြား ဖြူရှင် တို့ ကိုလှည့်ပတ်ခြင်းသုံးပါး၊
- ၂၂ ခြံစားကြောင်းနှုန်းကိုကိုင်ခြင်းတပါး၊
- ၂၃ ဆင်ခြင်း၊ ကွဲနှုန်း၊ ငှါးသည်တပါး၊
- ၂၄ စပါးကို၊ ငွေပေးမည်ယူခြင်းတပါး၊
- ၂၅ ခြံချေးသောခါ၊ အများချေးသည်ကိုအချို့ ကြွင်းသူဆပ်ခြင်းတပါး၊
- ၂၆ ခြံချေးရာ၊ စာရင်းမပါ၊ အတူပါသူ၊ ဆပ်ရခြင်းတပါး၊
- ၂၇ ခြံကိုလူအများ၊ ချေးရာ၊ မဆပ်သင့်၊ ဆပ်သင့်နှစ်ပါး၊
- ၂၈ ရဟန်း၊ သုမယားကို၊ အသိချေးမြီတပါး၊
- ၂၉ လင်ကုန်သွားသည်၊ စစ်သွားသည်အပိုက်၊ မယားချေးမြီတပါး၊
- ၃၀ လင်ချေးစားသည်၊ မယား မသိက၊ ဆပ်ရာ၊ မဆပ်ရာမြီနှစ်ပါး၊
- ၃၁ မယားချေးစားသည်ကိုလင်မသိ၊ ဆပ်ရာ၊ မဆပ်ရာသောမြီနှစ်ပါး၊
- ၃၂ ၎င်းလင်၊ ၎င်းမယား၊ ကြက်တိုက်၊ အံခပ်လောင်းတစ်ကြရာ၊ သေရည်သေရက်၊ သောက်ကြူးကြရာ၊ တင်ချေးမြီသုံးပါး၊
- ၃၃ သားသွီးမြေးတို့မှာ၊ ၎င်းမြီကိုဆပ်သင့်၊ မဆပ်သင့်မြီသုံးပါး၊
- ၃၄ အဖိုးအဖွားယူသောမြီကို၊ မြေး မြစ်တို့ မသိသော်လည်း၊ ရင်းရွားဆပ်၊ မဆပ်ဘဲသောတရားလေးပါး၊
- ၃၅ အတူနေ၊ မြေးချေးသောမြီ ကို၊ ဘိုးဘွား မသိသော်လည်း မြေးသေလျှင်ရင်းပွားဆပ်ရသောမြီ အရင်းတွင်သာ၊ ဆပ်ရာသောမြီနှစ်ပါး၊
- ၃၆ မိဘချေးယူ သောမြီ ကို၊ သားသွီးတို့၊ မသိသော် လည်း၊ ဆပ်စေသည်မြီသုံးပါး၊
- ၃၇ မိဘတာဝန်၊ သားသွီးတို့ယူခြင်းမြီနှစ်ပါး၊
- ၃၈ မိဘတို့ယူသောမြီကို၊ သားသွီးတို့မသိသော်လည်း၊ ဆပ်ရာသောတရားသက်သေခံတပါး၊
- ၃၉ အပြားမြောက်ပါး၊
- ၄၀ ခြံစားကို၊ ထိပ်ခပ်သင့်၊ မဆပ်သင့်နှစ်ပါး၊
- ၄၁ ခြံစားကို၊ ခြံ ရှင်မခန့်၊ ချွေး မမှာ၊ တံ တွေး နှင့် တွေး ပြစ် သည်၊ ထောင်းထုသတ်ပုတ်သည်၊ ဦးဆံဆွဲသည်၊ အဝတ်ကိုခွတ် သည်၊ လှံကံနှင့် မှိုက်သည်၊ ဓားလှံနှင့်၊ ထိုးခုတ်သည်တရားတပါး၊

20. The six laws where creditors deceive their debtors.
21. The three means by which some of the creditors and debtor combine to deceive other creditors.
22. One law where for a debt of paddy a cow is taken.
23. One law when elephants, horses, buffaloes or oxen are borrowed.
24. One law when paddy is bought on credit, or silver is taken on a promise to give paddy.
25. One law that when a number of persons have incurred a debt, those who remain (in the place) shall pay.
26. One law when a party, though not mentioned in the engagement, if he accompanied the borrower, shall pay.
27. Two laws when there are many parties to a debt, when they ought to pay, when not.
28. One law when a Rahan lends silver to a woman, knowing her to be a wife.
29. One law when a woman incurs a debt in the absence of her husband on a trading expedition, or with the army.
30. The law as to whether a wife shall or shall not pay debts contracted by her husband without her knowledge.
31. The law as to whether a husband shall or shall not pay debts contracted by his wife without his knowledge.
32. The three kinds of debts incurred by a husband or wife in cock fighting, putchees, or betting when drunk.
33. The three laws when children or grand children should pay such debts.
34. The four laws whether children, grand children, or great grand children shall or shall not pay, principal and interest, debts contracted by their grand parents without their knowledge.
35. The law whether grand parents shall pay principal and interest, or interest only, of debts contracted by their children, grand children or great grand children, who have lived with them, on their death.
36. Three kinds of debt contracted by parents, which their children shall be caused to pay, even if they be ignorant of their contraction.
37. The two kinds of debt incurred by children on account of their parents.
38. A traditionary tale or precedent, that children shall pay in certain cases debts contracted by their parents, even without their knowledge.
39. The six kinds of debt.
40. Two laws as to the propriety of confining debtors in the stocks.
41. The law when a creditor is disrespectful to his debtor, when they hawk and spit on, strike, slap, pull his front hair, pull off his

- ၄၂ ဖြိုရှင်ကို၊ ဖြိုစားကလွန်သောတရားတပါး။
- ၄၃ ဖြိုရှင်ဖြိုစားအမျိုးခြတ်၊ အမျိုးယုတ်နှစ်ပါး။
- ၄၄ ဖြိုမှန်လျက်၊ မကိုင့်မချုပ်ရာကိုးပါး။
- ၄၅ တဆယ်သာဓုးသည်ကိုနှစ်ဆယ်ဓုးယူသည်၊ ဖြိုရှင်ဆိုရာတပါး။
- ၄၆ လင်တယောက်တည်း၊ မယားကြီး၊ မယားငယ်နှစ်ပါး၊ အပြောင်
ခြောက်ပါး၊ လင်မသီးဓုးစားသောဖြိုရှစ်ပါး။
- ၄၇ မယားကြီး၊ မယားငယ်နှစ်ပါး၊ အပြောင်ခြောက်ပါး၊ ထို့မသီး၊ လင်
တယောက်တည်းဓုးဖြိုတပါး။
- ၄၈ မယားမျိုးငါးပါး၊ ဖြိုဆပ်တရားငါးပါး။
- ၄၉ သုက္ကနိပြေးကို၊ မြို့ရွာအကြီးတို့လက်ခံ၍၊ ဖြိုယူပေးခြင်းတပါး။
- ၅၀ ဝပြောသည်ကာလ၊ စပါးကိုဓုးယူ၍၊ ငတ်မွတ်သည်ကာလမှ၊ အ
ချိုကြွင်းကို၊ ဝပြောမှပေးမည်ဆို ဖြိုတပါး။
- ၅၁ ဖြိုစားကို၊ ဖြိုရှင်ချုပ်ကိုင့်ထားရာ၊ အမီးအဖ၊ မယား၊ လင်းသား၊
သွီးတိုတောင်းပန်ရာ၊ မလွှတ်သော်လည်း၊ ပြေးပျောက်သောဝန်မကင်းတရား
တပါး။
- ၅၂ ၎င်းကဲ့သို့၊ သူမိမ်းတောင်းပန်ခြင်းတပါး။
- ၅၃ ဝန်ခံခြင်းသုံးပါး၊ ပေးရာသောအကြောင်းလေးပါး။
- ၅၄ ဖြိုစားအများကို၊ ခံဝန်သူ၊ တယောက်တည်း၊ ခံခြင်းတပါး။
- ၅၅ ဖြိုစားတယောက်တည်းကို၊ ခံဝန်သူ၊ အများ၊ ခံခြင်းတပါး။
- ၅၆ ဖြိုတိုင်မျိုး၊ တဆယ်နှစ်ပါး။
- ၅၇ ဖြိုတိုင်ရှိလျက်၊ ဖြိုစားကိုတောင်းသောဖြိုတပါး။
- ၅၈ ခံဝန်သူရှိလျက်၊ ဖြိုစားကိုတောင်းသောဖြိုတပါး။
- ၅၉ ဖြိုအများတင်ရှိသောကြောင့်၊ သားသွီးတို့ကိုရောင်းခြင်းတပါး။
- ၆၀ ဖြိုစားကို၊ ဖြိုရှင်တိုင်ထားရာ၊ ပြေးသည်မိသောမျိုးတို့ လွှတ်သင့်၊
မလွှတ်သင့်ဖြိုတပါး။
- ၆၁ ဖြိုရှင်ချုပ်ထားရာ၊ ဖြိုစားသေဆွဲပြု၍၊ ချောက်ကပ်ပါးတွင်းကျည်း
ဆင်း၍၊ သေခြင်းဖြိုတပါး။
- ၆၂ သုက္ကနိဖြစ်မှန်း၊ သီးမသိဖြိုဓုးတပါး။

clothes, strike him with a stick, stab, or cut him with a spear or sword.

42. The law when the debtor is disrespectful to the creditor.

43. The two laws where the debtor and creditor are one of a higher and the other of a lower class.

44. The nine classes of men who shall not be arrested or confined, though the debt is really due.

45. The law when a creditor shall say he lent twenty, when only ten was lent.

46. The two laws, when a man has a head and lesser wife, and the six kinds of concubines; regarding the eight kinds of debts incurred by them without his knowledge.

47. The law when the husband contracts debts without the knowledge of the two wives and six concubines.

48. The five kinds of wives, and the five ways of paying debts.

49. The law when a head-man of a town or village shall receive a runaway slave and borrow money for him, or lend him his own.

50. The law when paddy is borrowed in a time of plenty, and a promise made in a time of scarcity to pay a balance due when it shall again be plentiful.

51. The law when a debtor is confined by his creditor, that his parents, wife, husband or children shall be held responsible for his debt if they have begged him off, even though he be not released, if he run off and is not to be found.

52. In the same case, when one not related to the debtor shall intercede in his favor.

53. The three laws regarding security, and four cases where it shall be made good.

54. The law when one person is security for many debtors.

55. The law when one debtor has many securities.

56. The twelve kinds of security.

57. One kind of debt which may be demanded of the debtor, though the security is present.

58. The law when a debt is demanded of the original debtor, though the security be present.

59. The law when heavy debts are incurred, and parents are about to sell their children.

60. The law whether parents or relatives shall or shall not be held responsible in case of the debtor getting away from his creditor.

61. The law when a debtor confined by his creditor hangs himself, or when he puts an end to his life by throwing himself over a bank or precipice, or into a ravine.

62. The law when a slave borrows money from one who knows him to be so, or from one who does not.

၆၇

- ၆၃ သခင်နှင့်ကျွန်အတူချေးမြတ်ပါး။
 ၆၄ မြီဆပ်သောအခါ၊အတူပါသူဆပ်ရာ၊မဆပ်ရာတပါး။
 ၆၅ သခင်မှား၊အမွေခံသားသွီးမရှိ၊ စေကျန်ရှိရာတွင်၊ကျန်နှင့်၊အရှင်
 မြီချေးတပါး။
 ၆၆ မုတ်ဆိုးဖို၊မုတ်ဆိုးမချေးမြတ်ပါး။
 ၆၇ မြီထွဲတရားနှစ်ပါး။
 ၆၈ မြီတောင်း၊မင်းစေမျိုးငါးပါး။
 ၆၉ မြီမတောင်းရာ၊အရပ်ရပ်နှစ်ပါး။
 ၇၀ မြီစားကို၊သင်ပြုဟ်သူဆပ်ရာ၊မဆပ်ရာနှစ်ပါး။
 ၇၁ လင်ကြီးကပါမြီ၊မယားကြီးကပါမြီကို၊မယားငယ်၊လင်ငယ်ဆပ်
 ရာ၊မဆပ်ရာမြီနှစ်ပါး။
 ၇၂ လချေးယူ၊မြီတပါး။
 ၇၃ မြီတက်ရာလေးပါး။
 ၇၄ မြီတလင်းလှည့်တပါး။
 ၇၅ မြီတောင်ခွဲတရားတပါး။

ဓမ္မသတ်အမြစ်တရား၊တဆယ်ရှစ်ပါးတို့၏ဂါထာတို့ကား။ 'ဣနု
 ကောဓာပကောစေဝ၊ ပရတပ္ပိပိနောဓနံ၊ ဒိန္နပန္နိယာရဏတော၊ သမဂ္ဂဝ္ဋ
 နံဘာဂံ။ 'သတိဇိပိတံ၊ကမ္မဏ၊ သန္တပိပရိကာရဏံ၊ ဂေါပါလည္ဇလက္ခ
 ဏံ၊ ကထဝိကာယအာဘတံ။ 'ဘုဒ္ဓိပမာဏတောစေဝ၊ အတ္ထာဓက္ခနု
 တောပိစ၊ထေယကောယတော၊စာဗာတကော၊ ပရစရိယာ။ 'ဓါသာ
 နုည္ဇဝါဝါနံ၊ ဓါရဗျုရတ္ထကိလိတာ၊ ဣဇေနာပိတိဓါနိ၊ အဋ္ဌာရသထဝ္ဋိ
 တေ။ 'ဣနုကော၊မြီချေးသောတရားတပါး။ 'ဓာပကော၊ဥစ္စာနံ
 သောတရားတပါး။ 'ပရတပ္ပိပိနောဓနံ၊ သူတပါး၏ဥစ္စာကို၊အရောင်အ
 ဆင်းဖျက်၍ရောင်းငှားသောတရားလည်းတပါး။ 'ဒိန္နံ၊ပေးပြီးသော
 ဥစ္စာဝတ္ထုကို၊ပန္နိယာရဏတော၊တဖန်တောင်း၍ရရာ၊မရသူသောတရား
 လည်းတပါး။ 'သမဂ္ဂံ၊ အညီအညွတ်၊ ဝုဋ္ဌနံ၊ လက်သမားတို့၏တာ
 ဂံ၊အဖို့ကို၊ဝေစားကြသောတရား လည်းတပါး။ 'ကမ္မဏ၊အမှုလုပ်
 သောကိုယ်ခံခြင်း၊ဇိပိတံ၊အသက်ကို၊သတိ၊မွေးသောတရားလည်းတပါး။
 'သန္တပိပရိကာရဏံ၊ အယုတ် အမှန်သစ္စာကို ဆိုပြီးလျှက်၊ ဇောဏ်
 ပြန်ခြင်းတရားလည်းတပါး။ 'ဂေါပါလနံ၊ နွားထိန်း တို့၏လက္ခ
 ဏည္ဇ၊မှတ်ကြောင်းတရားလည်းတပါး။ 'ကထဝိကာယ အာဘတံ၊

63. The law when a master and slave contract debt conjointly.
 64. The law when a person who accompanies another to pay shall or shall not pay.
 65. The law when a master has no children or heirs, and goes with his slave to borrow money.
 66. When a widow or widower borrows money.
 67. Two laws regarding the transfer of debt.
 68. The five descriptions of people who may be sent by the chief or judge to demand payment of money due.
 69. The seven places where payment of a debt may not be demanded.
 70. The cases in which the person who pays the funeral expenses of a deceased debtor shall or shall not pay his debts.
 71. Two kinds of debts incurred by a first husband or wife, which the second wife or husband shall, which he or she shall not pay.
 72. Debts incurred and a promise made to pay in so many months.
 73. The four rates of interest.
 74. The law when debts are swept away, (or the law for the relief of insolvent debtors.)
 75. The law for breaking up the collection of debts, (or surrendering of creditors.) The total of these laws is 158. [This number cannot be made out.]

This (Pali) verse relates to the eighteen radical laws of the *Damathat*.

ဆုဇ္ဈာန်သောဥစ္စာကိုတုန့်ပြန် မတုန့်ပြန်ရာသော၊ တရားလည်းတပါး၊ ဘုဒ္ဓိပမာဏတောစေ၊ မြေဇီအပိုင်းအခြား၊ ပမာနကိုဆုံးဖြတ်သောတရားလည်းတပါး၊ အန္တာစက္ခုတောဝိစ၊ ဟိုးစွပ်သောတရားလည်းတပါး၊ ထေလကောစ၊ ခိုးဝှက်သောတရားလည်းတပါး၊ ပထတောစာဝိ၊ ဝတ်ခပ်ကြသောတရားလည်းတပါး၊ စာထကောစ၊ အသေခတ်ကြသောတရားလည်းတပါး၊ ပရိစရိယာ၊ လင်နှင့်မထားတွဲရာသော တရားလည်းတပါး၊ ဝါသာနုည၊ ဝိဝါစာနု၊ သုက္ခန္ဓာ၊ ခြံရံမမြင်ရာငြင်းခုံငြင်းကို၊ ဆုံးဖြတ်သောတရားလည်းတပါး၊ ဝါရု၊ အမွေဝေကြသော တရားလည်းတပါး၊ ဝုတ္တကိလိတာ၊ ကြက်ထိုက်၊ အိမ်၊ အစရှိသော၊ ကစားခြင်း၌လောင်းတန်းကြသောတရားလည်းတပါး၊ ဣတ္ထိဝုတ္တပကာရနေန၊ ဤသို့ဆိုခဲ့သောအပြားအားဖြင့်၊ ဣဝေကော၊ ဤလောက၌၊ ဇနနံလူတို့၏၊ ဝိဝါစာနု၊ အငြင်းအခုံဖြစ်ကုံသော၊ အဋ္ဌာရသ၊ တဆယ်ရှစ်ပါးသောတရားတို့သည်၊ အဝိဇ္ဇာဖြစ်ကုံ၏၊ ဤသို့ဆိုသောကြောင့်၊ တဆယ်ရှစ်ပါးသောဆင်ရိုး၊ ဓမ္မသတ်ဟူသည်ကား၊

လှေကိုငှါ၊ ခြံစီးမည်သိမ်းပြီးမှ၊ မသွားမစီးဖြစ်ပြီးလှေရှင်သို့အပ်လျှင်၊
ဆယ်ရက်မလွန်သမျှတလေတွင်၊ တဝက်ဆုံးစေ၊ ကျန်သည်ကိုပြန်၍ ပေး
စေ၊ ဆယ်ရက်လွန်၍၊ တလနှစ်လတိုင်လျှင်၊ လပြတ်ဆိုရင်းမှိုက၊ မာသွားဖြစ်
သော်လည်း၊ လရှိသည်အတိုင်း၊ လှေခကိုပေးစေ၊ လှေကိုလှေရှင် သို့အပ်စေ၊
ယူစေ၊ လရက်မဆို၊ အမည်သညာနှင့်ဆို၍၊ အဖိုးအခပေးပြောဆို၊ မသွား၊ မ
စီးဖြစ်လျှင်၊ ဆယ်ရက်၊ ကိုးရက်မဆို၊ တဝက်ဆုံးစေ၊ လှေရှင် လှေကိုယူစေ၊
ငှါးစီးသူက၊ ငွေကိုပေး၍၊ လှေရှင်က၊ လှေရင်းကိုမရလျှင်၊ လှေစား
ပေးစေ၊ လှေစားလည်းမပေး၊ လှေရင်းလည်း မရက၊ အသွင်းကိုမည်မျှလေ
မဆို၊ ထသိုးပြန်စေ၊ နှစ်လည်လျှင်ထသိုး ပင်တည်း၊ လှေစီးနင်း ရာပျောက်
သော်၊ လှေစားပေးစေ၊ ရောင်း၍ စားချေသော်၊ နှစ်ဆတက်ပေးစေ၊ အရှင်မိုး
မင်းကောက်သိမ်း ယူသည်မှန်လျှင်၊ ကောက်သိမ်း ယူသူကိုစီးငှါးသူပြစေ၊
မှန်လျှင်စီးငှါးသူ နှ့် အပြစ်မရှိ၊ လှေရှင်ကံယိုးစေ၊ အရှင်မိုးမင်း မသိမ်းမယူ
သည်ကို၊ သိမ်းယူသည်ဆို၍၊ ရောင်းစားကဲ့ဝှက် ပျောက်ဖျက်ချေလျှင်၊ ငါး
ဆတက်လျှော်စေ၊ မင်းကိုမှီ၍ဆိုချေသောကြောင့်တည်း၊ စီးနင်းသွားရာ၊
ဥစ္စာမပါ၊ လှေ ချည်းတွင်၊ မီးလောင်လျှင်၊ လှေးဘိုး အလုံး ပေးစေ၊ ၎င်းမှာ
လည်း ချင့် လှေချည်းတွင် လောင် သည် ကို ဆိုသတည်း၊ သူတပါး လှေပါ
ဆိုက်ရာ၊ မြို့ရွာမီးသင့်ရာ၊ လေပြင်းလာ၍၊ တောမီးစီးနင်းသွားရာ၊ ဖွဲ့ရှောင်
ပါလျှက်၊ မီးယုန်စွဲ၍ ကျလောင်လျှင်၊ ကံကိုယိုးစေ၊ အစားမရသာ၊ ဤသို့ငှါး
ရာသွားရာ၊ အလုံးစုံ၊ အခန်းခန်း၌ ဆိုခဲ့သမျှနှင့်၊ အမှုမျိုးကိုစိစစ်၍ စီရင်မှ
သာ၊ သစ်တ္ထုလေးပါးသို့လည်းဝင်သည်၊ ကမ္ဘာ တည်စည်ထားသောကမ္ဘာ
ဆက်ဆက်၊ မကွယ်မပျောက်ရှင်ရာသော၊ ဓမ္မသတ်နှင့်ညီမည်သည်ထူးမနွဲ့
မည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

မဉ္ဇူအကျယ်ဓမ္မသတ်၊ ဂုတိယတွဲကား၊ ပြီး၏။

Having hired a boat and taken charge of it, if the voyage cannot be performed, and returned to the owner within ten days, let the hirer lose half a month's hire, and let the owner pay back the rest. If it be beyond ten days, a month or two, and there be an original agreement as to time, even though the hirer should not be able to perform the voyage, let him pay the hire; let the boat be returned to the owner, and let him receive it. If there be no agreement as to time, but the whole hire for the job be advanced, if the hirer cannot go, without reference to nine or ten days, let half the hire be forfeited, and let the boat be returned to the owner. If, after the money has been paid, the owner cannot furnish the boat agreed on, let him give another: if he do not, and cannot procure the original one, let him, without reference to time, restore double the sum advanced; even if a year elapsed, nothing more than double shall be refunded. If during the trip the boat be lost, let the hirer replace it. If he sell it, let him pay double. If the chief has really taken it away, let the hirer point out the person, and if it be proved true, he shall not be held in fault; it is the bad luck of the owner. If the chief has not taken possession of it, and the hirer shall say that he has, when he himself has sold, concealed or destroyed it, let him pay five times its value, because he tried to shield himself under the name of the chief. If on the voyage the boat be burned, and none of the goods, let the hirer pay the full value of the boat: that is, when it is the only boat burned. But if the boats of others are also burned at the same place, the town or village being on fire, and the wind high; and the jungle was on fire, and the hirer shifted his berth to get out of the way, and is was burned by flakes of fire falling on it, let it be considered the fortune of the owner: he shall not have it replaced. Besides of hiring and travelling, if they be inquired into and decided according to what has been laid down under each head, the laws of Thenga-wootta will be fulfilled, and the laws of the Dambhat which were first established at the beginning of the world, which through all succeeding worlds cannot be lost, will also be fulfilled. Thus Menoo, the sage recluse, hath said.

၂ ဘုရားစေတီးကျောင်းကံ၊ လှသောကျွန်တပါး၊
 ၃ တမြို့တရွာ၊ နက်အပိုင်း အမြားတပါး၊
 ၄ အစည်အေးသိုး၊ မိဘဆင်းသက်၍ အစုမထား၊ ကျွန်လည်းတပါး၊
 ဤလေး ပါးသည်၊ အနှစ်ရာ ထောင်း မသိမ်း မပိုက် စေ မေး၊ အမြားသို့
 ရောက်သည်ဟု၊ မူရင်းတာဝန် ရမှန်သမျှကို မပျက်သာတည်စေ၊
 မူလငါးပါးဟူသည့်ကား၊

၁ မီး၊ ဝိသိဒ္ဓိ၊ မြေ၊ လယ်ရာကို သူတပါး အသိအမြင် ဆယ်နှစ်လုပ်ခြင်း
 တပါး၊
 ၂ မိမိမြို့ကို ချေးစား၍၊ အတူတရပ်တည်း၊ တရွာတည်း အသိ အမြင်
 နေလျက်၊ ဆယ်နှစ်တိုင် မပြောသော ဗြိတပါး၊
 ၃ မိမိသည် အစုအဝေးရှိသော၊ ကြေးဝယ်ကျွန်ကို ဆယ်နှစ်မြှောက်၊
 တရပ်တရွာတည်း နေ၍၊ မစေသည့်လည်းတပါး၊
 ၄ သူကြီးပြည်မိုးမြေတိုင်၊ အကြီးပြုသူတို့၊ အကောက်အစား၊ ခြိတ်သ
 မှုလည်းတပါး၊
 ၅ အမွေတရားလည်းတပါး၊

ဤငါးပါးသည်၊ မူလအရင်းမှန် လျှက်၊ ဆုံးရာသည်၊ ရရာသည်တရား
 တည်း၊ ဆုံးရာသောတရားမှာ၊ ဝိသိဒ္ဓိ၊ မြေ၊ လယ်၊ ထာကိုသူတပါး
 မတောင်း၊ မငှါးဆယ်နှစ် အသိ အမြင်လုပ်မှ၊ ငမြေ၊ လယ်၊ ထာဆိုသော်
 လည်း၊ မရရာဆုံးစေ၊ အဘယ်ကြောင့် နည်းဟူမူကား၊ မတောင်း
 မငှါး၊ ဆယ်နှစ်တိုင် နေချေသောကြောင့်တည်း၊

မြို့ကိုချေးစားသည်၊ တရပ် တကွက် တည်း မတောင်း၊ ဆယ်နှစ်တိုင်မှ
 တောင်း၍မှန်သော်၊ အရင်းကိုပေးစေ၊ အပွားကို မရသာ ချေပစေ၊
 အဘယ်ကြောင့် နည်းဟူမူကား၊ ယူရင်းက၊ အထိုးအပွား ပေးပါ မည်၊ ဟူ
 သည်မှန်၍၊ အရင်း မလွတ်သာ၊ အထိုးမှာ ဆယ်နှစ် မတောင်း နေချေသော
 အဖြစ်ကြောင့် အထိုးမရရာသတည်း၊

အစုအဝေး၊ ကြေးဝယ်ကျွန်၊ အစုအဝေး မရှိသော်လည်း၊ ရွေးတွင်း၊ မပိတ်
 သောကျွန်ပိုင်တို့ကို၊ တရပ်၊ တရွာ၊ အနီး၊ အဝေး၊ အသိအမြင်၊ ဆယ်နှစ်
 တိုင် မစေသော် ကျန်ဟူသော အရာကင်းစေ၊ လုပ်ခွန် ၅၀၀၀၀ ထိုသူတွင်း ကြေး
 လူပြီးမှ၊ မွေးသောသားသို့ ထို့ကိုပေးစေ၊ အဘယ်ကြောင့် နည်းဟူမူ
 ကား၊ မစေမပါ နေကြာချေသောကြောင့်တည်း၊

2. Slaves given to pagodas, temples, or convents.
3. The boundary marks between cities or villages.
4. A slave who has descended in the family from the fore-fathers of the owner, and whose class is unknown.

These four things, though not in possession, though they have been in the possession of others for hundreds or thousands of years, the original ownership shall not be lost.

The five originals are as follows :

1. An owner of lands, dry or wet, permitting another person to cultivate them for ten years, of which there is evidence.
2. Money lent, and not demanded for ten years, though living in the same village or district with the debtor seeing and knowing that he is there.
3. A slave bought of a known class living for ten years in the same village or district with his master, without being employed.
4. Taxes, dues of the Thooghee, Governor, Land-measurer, or Head-man, which may have been discontinued.
5. The matters connected with inheritance.

The law when these five, though originally in force, are lost, or foregone, is as follows : As regards losing, or foregoing : If a man, without asking leave of the owner or hiring his land, shall with his knowledge cultivate it for ten years, and he shall then claim it, he shall not recover it ; let it be lost to him. Why is this ?—because the person in whose possession it is has had it so for ten years without leave obtained or rent paid for its occupation.

If a creditor shall live in the same village or district with his debtor and shall not demand payment till after the expiration of ten years, if it be then demanded and proved, let the principal be paid, but the interest the creditor shall not receive—that he must forego. Why is this ?—because at the time of borrowing the money it was certainly understood that it should be repaid, principal and interest. The principal shall not be foregone, but the interest, as it was not demanded for ten years from the negligence or idleness of the creditor, that he shall not have ; he must forego it.

If a bought slave whose class is known, or even if his class be not known, whose right of redemption is with his knowledge not lost, shall live in the same district or village with his master without being employed by him for ten years, let him be released from his condition of a slave ; but the master shall not forego the original sum paid : let the slave pay that : but all money lost by his ceasing to work, and all the children born after he took the money of his master also, shall be foregone. Why is this ?—on account of the length of time he remained unemployed

သူကြီး၊ ပြည်မှီး၊ မြေတိုင်း၊ အကြီးပြုသမျှတရားမှာ၊ တရပ်တကွက်၊ တမြို့
တရွာတည်းဖြစ်စေ၊ မြို့ရွာအရပ်ခြားသော်လည်း၊ အရောက်အပေါက်ရှိကြ
၍ဆယ်နှစ်တိုင်မှ၊ မူလရင်းဖြစ်သည်။ မဆိုင်သူ ကောက်စား သည်ဆိုသော်
မရရာ၊ ဆယ်နှစ်မြောက်စားသူရစေ၊ အဆယ် ကြောင့် နည်းယူရ
ကား၊ သဘောတူရာရောက်ချေသောကြောင့်တည်း။

မိသသေ၍ အမွေဝေကြရာ၊ အမွေ စုပုံကို၊ မယူမလာနေခြင်း၊ အတေးမြို့
သည်ကို၊ မှီသမျှအမွေကိုယူလာအံ့ခြင်း၊ မယူမလာ နေခြင်း၊ ဂန္ဓာရမမြို့
ဖြစ်လျက်၊ ဆယ်နှစ်မြောက်မှ၊ တောင်းယူလာသော်မရရာပစေ၊ ညီကို
ရည်၍၊ အရင်းမူလမှန်လျက်၊ ပရားဆုံးရာဆိုသောမူလငါးပါးတည်း၊
ထိုမူလငါးပါးတွင်လေးနှစ်၊ ငါးနှစ်၊ ခြောက်နှစ်၊ ဇွန်နှစ်၊ နှစ်နှစ်အတွင်း၊
သူသိသူထင်ဆိုသည်တရား တင်းကုတ်သို့ရောက်သည်ဖြစ်ကလည်း၊ အရင်း
မှန်ချေသွင်းဆိုစမှီ ၍ ဆယ် နှစ်တိုင် သော်လည်းအရင်းရှင်ရပစေ၊ ကိုးနှစ်
ကျော်၊ ဆယ်နှစ်အတွင်းရောက်မှ၊ တရားတင်းကုတ်သို့ ဖြစ်စေ၊ သူသိသူထင်
ဆိုသော်လည်း၊ အရင်းမှန်စေကာမူဆုံးစေပစေ၊ ဆိုသည်အတိုင်းတည်းစေ
ယူ၊ ရှင်မနွဲ့ဆိုတော်မူ၏။ မူလတရားငါးပါးပြီး၏။

၁

ဗြိတရား၊ ဗြိရှင်အားနည်း၊ ဗြိစားအားရှိ၊ ဗြိတရားကား၊
မြတ်သောမင်းကြီး၊ ဗြိတရားတွင်စီရင်ရန်အကြောင်းကိုနာထော့၊
ဗြိရှင်အားနည်း၊ ဗြိစားအားရှိ၊ ငြင်းခုံကြသော်၊ မိစစ်၍ မင်းအစရှိသော
အမတ်ကလံသံငြင်းသူကြီးပြည်မှီးထို့ဆုံးမြတ်စီရင်ရသည်ကား၊
အားနည်းသော်၊ ဗြိရှင်ဆိုတိုင်းမှန်ပေသော်၊ အားရှိသောဗြိစားသည်ထို
ပွဲတွင်တက်ရိုးဗြိအတိုင်းဆပ်စေ။

၂

ဗြိစားအားနည်း၊ ဗြိရှင်အားရှိဖြစ်ဘိမူကား၊ မှန်ပေသည်၊ မလေးတည်း
နှိုင်းပါ၊ ဗြိစားကိုဆိုသည်အတိုင်းမှန်လျှင်၊ ယုံထိုက်သောသူထိုခံဝန်လျှင်၊
ဗြိစားသို့၊ ဗြိရှင်ကအရင်းတတန်ချေးပေးစေဦး၊ ထိုဥဇ္ဈာနှင့်သွားလာ၍၊ အ
နှစ်နှစ်ရင်းပွားကို၊ ဆပ်စေရာ၏။ ထိုသို့ခံဝန်ယုံထိုက်အောင်မရလျှင်၊

As regards duties or imposts, (whether they be internal duties of the district, or transit duties on the traffic with some other town or district with which the communication is constant,) levied by the thoothee, governor, land measurer, or any head man, if they be collected by one for ten years, and another shall then demand them, on the ground of being the person properly entitled to them, and that the person who levied them had no right to them, he shall not recover them; let the person who has collected for ten years keep them. Why is this?—because it (his long silence) is equivalent to consent.

As regards inheritance; on the death of parents and partition of their property, if any of the heirs being called shall not attend, if his residence be not at a very great distance, and there be none of the great* difficulties in the way (to prevent his attendance,) if after the expiration of ten years he shall come and demand his share, he shall not obtain it, it must be foregone. These are the five cases in which a claim, though originally good, is lost, or must be foregone. But if within four, five, six, seven, or eight years, a demand shall have been made in presence of witnesses, or if a suit has been entered for recovery, though ten years have elapsed, let the owner recover. If nine years have elapsed, and the demand be made in presence of witnesses, or a suit have been entered in the tenth year, though the claim was originally good, let it be lost or foregone, as laid down above. This the lord Menoo said. These are the Moola Gna Ba.

1st. The law when the lender is poor, and the borrower rich.

Oh excellent king! attend to the laws for deciding in cases of debt.

Regarding the way in which Kings, Ministers, Governors, or Thoothees, after inquiry, shall settle a dispute between a poor creditor, and a rich and powerful debtor.

If the whole claim of the poor creditor be substantiated, let the rich debtor pay principal and interest before the court then sitting.

2d. The law when the borrower is weak, and the lender powerful.

If the creditor be rich and the debtor poor, and the claim be established and admitted by the debtor, if he shall plead that he cannot pay, and if it be true that he is unable to pay; let him give the security of trust-worthy men; let the creditor make him a farther advance, with which let him trade, and pay the whole sum, principal and interest. If he cannot furnish the security and have not the means of paying, let his "person be sunk," (become a slave,) and

* Great difficulties are five: viz. robbery, deserts, demolated country, want of water, Rebels.

၇၁

ရှင်ကွင်လည်းပေးရန်မရှိကားရှင်ကိုယ်တရပ်ဖြစ်လည်းနစ်စေး၊ ရှင်မဟာသား
မြေးအမွေခံအတူနေမှီလျှင်လည်းနစ်စေး၊ ရှိသမျှသက်ရှိသက်ခံကိုးအထိုးဆို
၍သိမ်းရာ၊ ခြံရှင်ငွေလွန်သော်လည်း၊ နောက်ကိုမရဘူး၊ သိမ်းသည်အထိမ်း
နှင့်တည်စေး၊

၇

အမိုးပြတ်၍သွင်းသော်၊ ဆွေမျိုးညာထိကတော်ထွန်၍ ပေးရွေးသော်၊
ပြတ်ရင်းအမိုးဆိုရာ၊ အသွင်းခံထား၊ စိတ်တူမှန်သမျှကို၊ ပေးရွေးစေး၊ ကြေး
သပေါက်မကောက်သာ၊ နေရင်းသူသေလျှင်၊ ဆိုရင်းအမိုးလွတ်စေး၊

၄

မင်းကြီး၊ ခြံနှင့်မိုဃ်းမြေ၊ လယ်ယာ၊ ကိုင်းကျွန်း၊ ဥယျာဉ်များကို၊ အမိုး
ပြတ်၍၊ အပိုင်သွင်းဝယ်သော်လည်း၊ ထိုမြေအရင်းအပွားနှင့်ဖြစ်လျှင်၊ မပိုင်
သာဗျေရွေးစေး၊

၅

မိုဃ်းမြေ၊ လယ်ယာ၊ ကိုင်းကျွန်း၊ ဥယျာဉ်စသည်တို့ကို၊ ခြံစားကသွင်း
ရောင်း၍၊ အမိုးမြီထက်သာ၍၊ အမိုးထပ်မြီညှိပေးဝယ် ရသည်မှန်ကား၊ ဝယ်
သူခြံရှင်ပိုင်စေး၊ အဆယ်ကြောင့်နည်းဟူသူကား၊ အမိုးသစ်ထပ်၍
ပေးဗျေသေ့ကြောင့်တည်း၊

၆

မင်းကြီး၊ ခြံနှင့်အမိုးပြတ်၍ပေးဝယ်ကြရာ၊ လူးမြေ၊ ဥယျာဉ်၊ ကွဲ၊ နွား၊
မြင်း၊ ဆင်သက်ရှိသက်ခံ၊ အကွင်း၊ အခြည်၊ အထည်၊ အလိပ်မှားမှား၊ အမိုး
ပြတ်၍ဆိုသည်မှန်လျှင်ပိုင်စေး၊ ရွေးကောင်းသည်မဆိုသာ၊

၇

မင်းကြီး၊ ခြံစားကဆပ်သည်ဆိုသည်၊ ခြံရှင်ကမဆပ်ငြင်း ခုံကြသည်၊
သိကြားမြင်သူမရှိဖြစ်သုံးခြံရှင်၊ ခြံစား၊ အမျိုးအမည်း၊ အရာအတူတူရှိကြ
၍၊ ငွေအကျပ်တဆယ်ဖြစ်မှု၊ ခြံရှင်လှေကားဦး၌နေ၍၊ သန္တာပြုစေး၊ ငွေအ
ကျပ်နှစ်ဆယ်သာဖြစ်မှု၊ ခြံရှင်လှေကားရင်း၌ သန္တာပြုစေး၊ ငွေသုံးဆယ်ဖြစ်

let his wife, children or grand children, his heirs, if living with him, also become slaves. If the whole of his property, animate or inanimate, be taken possession of, and do not cover the amount of the debt, the creditor shall have no further claim; let what he has done be a final settlement.

3d. The law when a man is valued and paid over in part of a debt.

If a debtor make over his property, animate or inanimate, at a valuation, and his relatives wish to redeem it, let them do so at the price that was fixed by the parties mutually by written engagement. The children of a man (so handed over,) shall not be claimed as born slaves; and if he (the man handed over) shall die, the creditor loses his price.

4th. The law why a person receiving lands, wet or dry, which have been valued and paid over in payment of a debt shall not have full right to them.

Oh king! if lands, paddy fields, fruit gardens, vegetable gardens, be valued and handed over, or even sold outright in payment of a debt, if it be for the payment of both principal and interest, the person receiving shall not have a full and perfect right to them, (if the original owner or his heirs shall wish it,) let them be redeemable.

5th. The law when he may have a right to them when so paid over.

If they be handed over by the debtor as sold, and their value be greater than the amount of the debt, and if the creditor shall bona fide pay the difference, let the buyer, the creditor, have a full right to them. Why is this?—because he paid an addition, a fresh amount.

6th. The law when the property is valued and handed over in payment of a debt.

Oh king! in another case, if any other property except men and lands be sold or handed over at a valuation to a creditor in payment of a debt, such as buffaloes, oxen, elephants, property, animate or inanimate, as rings, bracelets, piece goods or rolled goods, let the creditor have a perfect right in them; the debtor shall not claim a right of redemption.

7th. The law when a debt has been paid, and payment is denied.

Oh king! when a debtor shall say he has paid a debt, and the creditor shall deny that it has been paid, if there be no witnesses, and they be equal in family, title, and rank, if the amount be ten tickals, let the creditor make oath (that it has not been paid) at the head of the stairs or steps. If it be twenty tickals, let him make oath at the bottom of the steps. If thirty tickals, let him make oath at the foot

မူကား၊ နတ်စောင့် သောအထိက၊ မြို့သောသစ်ပင်ရင်း၌သဇ္ဈာဓူစေ၊ ငွေအ
ကျပ်လေးဆယ်၊ အကျပ်ငါးဆယ်၊ အကျပ်မြောက်ဆယ်ဖြစ်မူကား၊ အစား
တကာထိန်မှတ်သောနတ်ကိုတိုင် တည်၍၊ ဘုရားမြတ် စွာ ဖြေရင်းတော်၌၊
မြီရှင်ကိုသဇ္ဈာပြုစေ၊

တနည်းလည်း၊ အမျိုးယုတ်မြတ်၊ အကျင့်ကြီး၊ ငယ်ရှိလျှင်၊ ကြီးသူကို၊
၎င်းနည်းတူကျိန်စေ၊ တဦးကိုတဦး မယုံသော်၊ ငွေအကျပ်စု နှစ်ဆယ်၊ နှစ်
ဆယ်၊ တပိဿာမှမဆိုသာ၊ တကိုယ်သို့၊ ငွေအကျပ်သုံးဆယ်ဖြစ်လျှင်ပင်၊
မီး၊ ရေ၊ ကံ၊ ခဲလေးရပ်ရောက်ကြစေ၊ ကျပ်ကိုင်တွင်းဖြစ်စေ၊ ကမ္ဘာရောက်ဖြစ်
စေ၊ ငွေရှင်ရှုံးလျှင်၊ ဆပ်လျက်ကိုမဆယ်၊ ရလို၍စွပ်ချေသည်၊ မဆပ်မရ၊ ငွေထိ
သည်အတိုင်းဆပ်သူသို့ပြန်စေ၊ ဆပ်သည်ဆိုသူရှုံးလည်း၊ မဆပ်ငွေရှင်ဆို
သည်အတိုင်း၊ ငွေကိုလေးဆပ်စေ၊ ရှုံးသူမင်း၊ ဂါထိ ထိုက်ရာခံစေလှ၊ ရှင်မခွဲ
ဆိုတော်မူ၏။

၈

မင်းကြီး၊ မြီရှင်က၊ ချေးယူစားသည်ဆိုသုံး၊ မြီစားက၊ မချေးမထူးမစားဆို
လျှင်၊ သက္ကရာဇ်နုလေး၊ စာရေးစာဝင်ရှိပါသည်၊ မြီရှင်ကဆိုလျှင်၊ ထိုစာဝင်
ထို့ကိုသဇ္ဈာပေး၍အစစ်ခံစေ၊ သက္ကရာဇ်စာအတိုင်းမှန်ချေသည်ထွက်လျှင်၊
ချေးရင်းမြီနှစ်ဆ၊ မြီစားဆပ်စေ၊ မင်းဂါထိကိုလည်းခံကျစေ၊ ထိုစာဝင်ထို့ကို
စစ်ရာ၊ မသိမမြင်ထွက်ဆိုလျှင်၊ စွပ်တိုင်းပြန်စေ၊ မင်းဂါထိလည်းခံကျစေ၊

၉

မင်းကြီး၊ မြီရှင်က၊ ချေးယူစားသည်ဆိုမည်၊ မြီစားက၊ မချေးမထူးမဆိုမည်၊
သက္ကရာဇ်စာကိုတင်စေသည်တွင်၊ မြီရှင်ရေးသော သက္ကရာဇ်စာရှိ၍၊ အသိ
အကြားမရှိသော်၊ ငွေအကျပ်တဆယ်၊ နှစ်ဆယ်၊ သုံးဆယ်၊ မြောက်ဆယ်
တွင်ရှေ့ဖြစ်က၊ လှေကားဦး၊ လှေကားရင်းအထိက၊ မြို့သောသစ်ပင်၊ ဘုရား
ဓေတီတို့၌၊ ငွေအားကိုထောက်၍မြီရှင်၊ မြီစားအမျိုးအင်တူ၊ အမည်အရည်
နေရာတူဖြစ်လျှင်၊ မြီရှင်သဇ္ဈာဆိုစေ၊ ဆိုဝန်က၊ နှစ်ဆတက် ဆပ်စေ၊ မင်း
စား၊ မင်းဂါထိကိုလည်းမြီစားခံစေ၊ မြီရှင်မဆို၊ မြီစားကိုလေး အပ်၍သဇ္ဈာ
ဆိုဝန်လျှင်၊ စွပ်တိုင်းပြန်စေ၊ မင်းဂါထိကိုလည်းမြီရှင်ခံစေ၊ အကျပ်စု နှစ်
ဆယ်ကသည်၊ တပိဿာ၊ နှစ်ပိဿာဖြစ်ကလည်း၊ နှစ်ဦးသားတွင်ယုံသည်ဆို
သူကိုသဇ္ဈာဆိုစေ၊ မြီစားဆိုဝန်သော်၊ စွပ်တိုင်းပြန်စေ၊ မြီရှင်သို့ အပ်၍၊ မြီ

of some remarkable tree under the protection of a Nat. If it be forty, fifty or sixty, tickals of silver, having called to witness a Nat to whom offerings are made by many people, let him make oath at the foot of an image of the most excellent god.

In another case, if one be of a good, and one of an inferior class, or one a good and the other an indifferent observer of his religious duties, let the superior be sworn in the same way. If one will not believe the other, not only seventy, eighty, or a hundred tickals of silver, but even thirty tickals, the price of a man's body, may be tried by the ordeal of fire, water, rice or lead, "*the four districts of the world.*" Whether by oath or ordeal, if the creditor lose his cause, and if the money has been paid and he denies it, and from covetousness enter the suit, let him return to the person who has paid the amount he has denied. If the debtor, the person who declares he has paid, shall not have done so, and lose his cause, let him pay the money claimed by the creditor; let the losing party bear the proper fine. This the lord Menoo said.

8th. The law when a debt is incurred and denied.

Oh king! if a creditor shall demand a debt, which the debtor denies, on a written engagement with the writers' and witnesses' (names attached,) let them be sworn and examined. If it be proved that the money is due as stated in the engagement, let the borrower pay double the amount, and let him also be fined. If the witnesses depose that they know nothing of the transaction, let the plaintiff pay the defendant the amount demanded, and let him also be fined.

9th The law when the borrower and lender dispute.

Oh king! If a person shall claim from another money which he states to have been borrowed and due, and the other shall deny the debt, and when the engagement is produced by the claimant, if it be written by himself and no witnesses, and the amount claimed be ten, twenty, thirty, or sixty tickals of silver, and their rank and class be the same, let the claimant make oath at the top or bottom of the steps, under a remarkable tree, or at the temple, according to the amount of the debt claimed; if he will take his oath, let the (debtor) pay double the amount paid, and also be fined. If the creditor does not swear, but calls on the debtor to do so, and he does swear, let the claimant pay him the amount and a proper fine. If the amount be upwards of seventy, a hundred, or two hundred tickals, let the most worthy of credit be sworn. If the defendant will swear, let him

ရှင်ဆိုဝံ့လျှင်၊ နှစ်ဆတ်ကံဆပ်စေ၊ မင်းဒါဏ်ကိုမဆိုဝံ့သူကိုခံစေ၊ နှစ်ဦးသား
မယုံကြလျှင်၊ ကမ္ဘာလေးရပ်၌၊ တရပ်ရပ်ထင်ရှားရာသို့ရောက်ကြ စေ၊ ရှုံး
သည်သူတို့က၊ မှာရင်းအတိုင်းဆပ်စေ၊ ပြန်စေ၊ မင်းဒါဏ်ကိုလည်းခံစေ၊
မင်းဒါဏ်ဟူသည်ကား၊ ဥစ္စာ၏ဆယ်စုတစုကိုဆိုသတည်း။

အလောင်အတည်ရှိမှု၊ ဥစ္စာ၏ဆယ်စုံတစုံ၊ ကျပ်ကိုင်မှုတွင်တည်စေ၊
ကမ္ဘာရောက်သောအလောင်အတည်မှာ၊ ချင့်တို့အသက်ဖိုးရည်၌၊
ငွေအကျပ်သုံးဆယ်တည်လောင်စေ၊ ဆယ်စုတစုအလောင်ကြေးကိုးတရား
သူကြီးရွှေနေတို့စားစေ၊ အလောင်ကြေးမှစ၍ကုန်သရွေတွင် နိုင်သူရွှေနေ
ကိုသာလွှတ်စေ၊ ရှုံးသူကပြန်စေ၊ ဤကားအဘေးမဆုံးသည်ကိုဆိုသတည်း။
အဘေးဆုံးကား၊ စရိတ်အလောင်ကို၊ မစားသာ၊ လွှတ်စေဟူ၍၊ ရှင်ရသောဆို
တော်မူ၏။

အဘေးဆုံးကြသည်၊ လူ့ရှင်းဖြစ်ကား၊ ဆိုဝံ့ပြီးသမျှကို၊ ဥစ္စာရှင်စကားမှန်
သော်၊ အရင်းတိုင်းပေးစေ၊ ဥစ္စာရှင်စကားအတိုင်းမမှန်သော်၊ ဥစ္စာရှင်မင်း
ဒါဏ်ကြီးစွာခံစေ၊ ဥစ္စာရှင်စကားမှန်ပေကလည်း၊ မချေးဆိုသူကိုမင်းဒါဏ်
ကြီးစွာခံစေ၊ ဟူသည်ကား၊ ထိုငွေဆယ်စုံတစုံလည်းခံစေ၊ ကြိမ်ထုံးဖြစ်
လည်း၊ ဥစ္စာအင်ကိုထောက်၍ အချက်၊ ငါးဆယ်၊ လေး ဆယ်၊ သုံးဆယ်၊
နှစ်ဆယ်၊ တဆယ်ငါးချက်သင့်ရာကို၊ ရှုံးသူမိသား၊ သားမယားအမြင်၊ ကန်း
နား၊ ဈေး၊ လမ်းဆုံလမ်းခွတွင်၊ အရှက်ရအောင်ရိုက်နှက်ခြင်းဟူသောဒါဏ်
ကိုပေးစေ၊ နောင်သည်ကဲ့သို့၊ မပြုမကုင့်ရ၊ မြစ်တားရမည်၊ အကြိမ်စားစွာ
ပြုသောသူဖြစ်လျှင်၊ ဆွေမျိုးဘောင်မှနှင့် ထုတ်စေ၊ ဆင်ချေး၊ မြင်းချေးကျုံး
စေ၊ ခွန်းစက္ကားသို့ရောက်စေဟု၊ မနူးမည်သောရှင် ရသောဆိုတော်မူ၏။

စည်ရိန်ပြန်တရားကား၊ မင်းကြီး၊ ရွှေငွေချေးသောတရားမှာ၊ နှစ်တည်
ယသိုးတည်း၊ အနှစ်နှစ်ကြာသည်ဟုမဆိုရာ၊ အကြင်ခြံစားတို့မပေးမဆပ်
နိုင်၍၊ မြီရှင်ရွှေငွေကိုစည်ခွင်ပြန်၍၊ သူသိသူမြင်ထပ်၍ချေးယူစားသည်မှန်
ချေက၊ အတိုးတရလပ်တွင်ဆပ်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊
ဥစ္စာရှင်ကေငွေအတိုးအပွားကိုအရင်းပြု၍၊ ချေးသေ့ကြောင့်တည်း၊ အနှစ်
လနှစ်ကြားတည်ရလပ်ဆပ်စေဟု၊ ရှင်ရသော ဆိုတော်မူ၏။

recover a sum equal to the amount demanded. If the claimant swear, let him recover double the amount claimed, and let the party declining to swear be fined. If neither is worthy of credit, let the case be decided publicly by some kind of ordeal, and let the losing party pay or restore the amount, and bear also a fine. As regards the fine, let it be ten per cent. on the amount in dispute.

10th. One word on bets.

If any bets are made as to the issue of such cases, if the decision has been given on the oath of the parties, let ten per cent. of the bet be paid; if by ordeal, the bet shall have reference to the price of a man's life, thirty tickals; and of this, let the judge and pleaders have ten per cent. The loser shall pay the bet and all expenses except the fee to the pleader of the successful party. This is when they are not descended from a common great grandfather. If they be so the winner shall have no bet or expenses; let them be foregone. This the lord Menoo said.

11th. The law regarding debt when the parties are descended from a common great grandfather, and when they are not.

In all the above cases, if the parties are descended from the same great grandfather, if the decree is in favor of the plaintiff, let him recover the original amount; if the decision be against him, let him bear a heavy fine; and when the decree is in his (the claimant's) favor, let the defendant who denied the debt be fined. The fine shall be ten per cent. on the amount in dispute, and according to this let fifty, forty, thirty, twenty, ten or five stripes of a rattan be inflicted in presence of his (the offender's) wife and family, in court, at the bazar, or where roads cross or join each other; let him be punished with stripes that he may be ashamed, and admonished not to repeat the offence. If he be a man who has frequently done so before, let him be banished from his family, clean up the dung of horses and elephants, and be degraded to the Dwoon-tsonda class. This lord Menoo the recluse said.

12th. The law when there is a new transaction when the gold or silver are weighed out again.

The law of "turning the scales," weighing the money back. Oh king! when money, gold or silver, is borrowed for one year, an equal amount to the sum borrowed, cent. per cent. shall be paid as interest, and this amount of interest shall not be increased for any farther number of years. But if a debtor is unable to pay (in the time,) and shall, in the presence of witnesses weigh out his creditor's gold or silver, and borrow it again, let half as much more, or fifty per cent. interest be paid on this. Why is this?—because he makes the interest (up to the time) principal also; and though many years may elapse, let only fifty per cent. be paid. This my lord Menoo said.

၇၄

စည်ရိန်ခွင်မပြန်၊ အရင်းအပွားကို၊ အရင်းပြု၍၊ စားပြန်သည်တရား
ကား၊ မင်းကြီး၊ ချေးယူစားသောက်မြဲကို၊ စည်ရိန်ခွင်မပြန်၊ အရင်းအပွားကို
စားပြန်၊ အရင်းပြုသည့်မြဲမှ၊ အတိုးအပွားမရရ၊ စားသည်အတိုင်းဆပ်စေ၊
ဤကား၊ မြဲစားကို၊ မြဲရှင်လှည့်ပတ်ခြင်းတည်းဟူ၊ မနုမည်သောရှင်ရသော
ဆိုတော်မူ၏။

၁၄

မင်းကြီး၊ အကြင်သူသည်၊ ကြေးနီ၊ ကြေးပြု၊ ကြေးဝါ၊ သလွဲမည်း၊ သလွဲ
စင်း၊ ကြေးမျိုး၊ သံမျိုး၊ ချေးသမ္ဘာမှာလည်း၊ နှစ်လည်ထသိုးတည်း၊ ရိန်ခွင်ပြန်၊
စားပြန်မှာနည်းတူ၊ ဣန္ဒြေများကဲ့သို့တည်း။

၁၅

စပါးမုယော၊ ပြောင်းပဲ၊ နှမ်းဝါချေးယူကြသည်မှာ၊ နှစ်လည်ထသိုးနှစ်
နှစ်တိုင်လျှင်၊ လေးသီးကိုတွက်၍အရင်းနှင့်အမျှလေးဆဆပ်စေ၊ အ
ဘယ်ကြောင့် နည်းဟူမူကား၊ အရင်း ကောက်တိစသည်ထိုမြဲမျိုးဆက်
ရသောကြောင့်တည်း။

၁၆

မင်းကြီး၊ အဘေးမဆိုးသူတို့သည်၊ ဣန္ဒြေ၊ ကြေးမျိုး၊ အဝတ်အလည်းစပါး
ပြောင်းပဲ၊ နှမ်းဝါလူသုံးဆောင်သမျှကို၊ ရက်၊ လ၊ နှစ်ဆို၍ပေးမည်၊ ပေး
တော့ချေးသောတရားမှာ၊ သက္ကရာဇ်ဂတိအတိုင်းပေးလျှင်၊ အရင်းပေးစေ၊
ယူစေ၊ ရက်၊ လ၊ နှစ်လွန်သော်၊ တိုးသင့်သည်အတွက်လိုက်၍ပေးဆပ်စေ
ဟူ၊ မနုရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၁၇

မင်းကြီး၊ ပတ္တမြား၊ ဣန္ဒြေ၊ ကြေး၊ သံအုပ်မျိုးတည်း၊ မျိုးစပါး၊ နှမ်းဝါ၊
ဆီးဆေး၊ လက်ဖက်၊ ကွေးနှုန်း၊ မြင်း၊ ဆင်စသည်လူတို့အသုံးအဆောင်မှန်သ
မျှကို၊ နေ့လချုပ်ဆိုသည်အစိုးပြတ်၍၊ ဝယ်မြဲသည်အမှုကို၊ ရက်လတိုင်၍
မပေးသော်၊ နှစ်ဆတက်ပေးမှပြေစေ။

13th. The law when it is not weighed out afresh.

Oh king! when the money is re-borrowed without weighing back, but a written engagement is executed, making the original sum and the interest (to that time,) both as principal, for the interest so made principal no interest shall be paid; let the debt be paid as entered in the engagement, (principal and interest, to the date of the deed.) This is an imposition practised by the creditor on the debtor. This lord Menoo the recluse said.

14th. The law regarding borrowing all kinds of copper.

Oh king! if any man shall borrow copper, white copper, brass, lead, tin, or any sort of copper or iron, he shall, at the expiration of one year pay cent. per cent. on the amount taken. As regards weighing back the amount, or entering into a new agreement, the law is the same as for gold or silver.

15th. One law regarding borrowing grain.

When paddy, maize, cholum, vetches, sesamum, or cotton, is borrowed, if repaid at the end of the year, they shall be returned two fold. If they are not paid for two years, reckoning four seed times, they shall be repaid four-fold. Why is this?—because there is the harvest of the cold, and the harvest of the hot season, when they might be sown or planted.

16th. One law regarding borrowing inanimate property for a hand's turn.

Oh king! when one who is not related, not descended from the same great grandfather, shall borrow gold, silver, any kind of copper, cloth, piece or rolled goods, paddy, cholum, vetches, sesamum, cotton, or any thing used by man, from another, on an engagement to repay it on a certain day or month, if the payment be made according to the engagement, let the quantity originally borrowed be returned and received. If it be over the time, let such interest as may be proper be paid. This lord Menoo the hermit said.

17th. One law that when merchandize is taken at a valuation, but not paid for at the time agreed on, it takes the nature of a debt, or money lent.

Oh king! if any one shall buy rubies, gold, silver, copper, iron, any kind of piece goods or rolled goods, paddy, sesamum, cotton, oil, tobacco, tea, buffaloes, oxen, horses, elephants, or any thing used by man, promising to pay on a certain day or month, and if he shall not pay on the day agreed on, the debt shall only be liquidated on paying double the amount originally due.

မင်းကြီး၊ ဆိုခဲ့ပြီးသမျှ သက်ရှိသက်မဲ့ကို မည်သည်လွန်တိုင်မှရောက်မည်။ အသေပန္တက်ဆို၍ ရောက်မှပေးတော့ပေးမည်ပြတ်ဆိုရောင်းဝယ်၍ သက္ကရာဇ် စာထား၍ ယူဘူးလေသည်။ ထိုသို့ဆိုသောနေ့လရောက်သည်တွင်၊ ရောက်၍ပေးလျှင်၊ ဆိုတိုင်းပေး ထူစေးဆိုတိုင်းမရောက်သော်လည်းကောင်း၊ ရောက်ရက်၊ မပေးသော်လည်းကောင်း၊ ထိုမျိုးသည် နေ့ကအလွန်၊ ထယ်နှစ်ထသို့ရောက်လျှင်ထသိုးပေးစေ၊ ထိုထက်လွန်ကြာလည်းထသိုးစားရသူ၊ နှစ်မလွန်လျှင်၊ ထသိုးကိုတွက်၍ရက်၊ လရှိသူ၊ ပေးဆပ်စေ၊ ၎င်းဆိုသူသို့၊ မာပွားမရောက်လည်း၊ နည်းတူပေးဆပ်စေ၊ ဆိုရာအရပ်သို့မာပွားရပါ။ မဆိုသာချေးဆိုရင်းကတိအတိုင်းပေးစေ၊ ရက်၊ လနှစ်လွန်သည်နည်းတူပေးစေ၊ ချေးရင်းကအတိုင်း အပွား မဆိုတကား၊ မဆိုသာချေ ထူရှင် ရသေ့ဆိုတော်မူ၏။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ မြို့စားက၊ မြို့ရှင်ကိုလှည့်ပတ်ခြင်းမြှောက်ပါးထူသည်ကား၊ ယခုယူသည်မြို့ကိုတနှစ် လည်းကောင်း၊ နှစ်နှစ်လည်းကောင်း၊ သုံးနှစ်လည်းကောင်း၊ အညွန့်ဆပ်ရန်ကို၊ ပေးပြေခဲ့ပါမည်ဆို၍ မြို့ရှင်တွင်၊ ယူရင်းငွေကစာရင်း၊ မဏ္ဍက်ဆပ်စာရင်းထား၍ ယူခြင်းတည်း၊ ထိုသို့ထူ၍ နှစ်ထရောက်မှ၊ အထက်ထူရင်းမြို့ကိုအပွားနှင့်ရကောင်းသည်တောင်းရာတွင်မြို့စား၊ မြို့ရှင်ဖြောင့်ကြသည်မှန်က၊ ထားသည်သက္ကရာဇ် စာအတိုင်း၊ အတိုးမရသာချေး ထိုနေ့ရက်ရောက်၊ ယူသည်ငွေတွင်သာ၊ ထသိုးဆပ်စေ၊ အပြစ်ရှိသမျှကိုမြို့စားကခံစေ၊ တနည်းကား၊ မြို့ရှင်ငွေအတိုးဝေးသည်နှစ်ထရောက်လျှင်၊ အခြားမယူပါရစေနှင့်တော့၊ အရင်းအပွားကို၊ အရင်းပြု၍အတိုးကိုဆပ်ပါမည်စာထားခံ၍လှည့်ပတ်ခြင်းကိုဖြောင့်ကြ၍မပေးမြို့စားကဆိုသော်၊ အထက်ရင်းပွားတွင်သာ မြို့ရှင်ကရစေးနောက်စာထားရှိသည်ဟု၊ မြို့ရှင်ကမရသာချေးအပြစ်ကိုသာမြို့စားကခံစေ၊ တနည်းလည်း၊ မြို့ယူစည်ကာလ၊ လင်မယား၊ သား၊ သမီးပါဖြစ်စေ၊ တယောက် ခွင်းဖြစ်စေ၊ ကျွန်ခံပါမည်ကိုယ်သိုးတံပေးပါ၊ တလကိုလုပ် ခွန်ကူသည်အတိုင်းဝေးပါမည်၊ လူကိုမစေပါနှင့်ဆို၍၊ ချေးယူသည်ထစည်း လုပ်ခွန်ပေး၍ငွေနှစ်ဆတက် မှီလျှင် ပြေစေ၊ ကျွန် စာရင်းထား သည်၊ အရင်းကိုရကောင်းသည်မဆိုသာချေးနှစ်ဆတက်ပေးမိလျှင်လွတ်စေ၊

18th. One law when merchandize sold, to be paid for on return, takes the nature of money lent.

Oh king! if the above things, animate or inanimate, shall be sold on credit, the price fixed and the article taken away on a written engagement to pay on return, if the buyer shall return to his time and pay the price, let it be paid according to the agreement. If he do not arrive at the time agreed on, or having arrived do not pay till upwards of twelve months after the time fixed, let him pay cent. per cent. on the original amount. Nothing beyond this shall be taken for longer delay. If it be paid within the year, let a calculation be made, and interest for the number of months paid. If he do not go as was agreed, let the law be the same as above. The debtor shall not plead that he has been unable to go as he intended; let him pay according to his original engagement; and if he be beyond the time, let him pay as above. He shall not say there was originally no agreement to pay interest. This my lord the recluse said.

19th. The law regarding the six ways in which debtors deceive their creditors.

Oh excellent king! the six ways in which debtors deceive their creditors are these: 1st, The debtor, without destroying the original agreement, enters into a new one to pay interest on the money borrowed for two or three years. When the time of the engagement is up, and the original debt and interest are demanded, if the parties (even) agree, the interest shall not be paid according to the engagement; only cent. per cent. on the debt originally incurred shall be paid up to that day, and let the debtor bear all the blame (expenses.) 2d. In another case, a person lends money on interest, and when the time is up the borrower requests that he will not cause him to take money from another to pay, and that he will in that case make both the principal and interest into principal, and pay interest on both (compound interest,) and shall enter into an agreement to that effect; and if the debtor shall admit this engagement, but refuse to pay, let the lender only recover the original sum with (simple) interest. He shall not recover on the engagement subsequently entered into; let the debtor only bear the expenses of the trial. 3d. In another case; if a person shall borrow the price of his body, and at the time shall say that himself, his wife and children, will become slaves, and shall beg not to be personally employed, but that he will pay what his services are worth; when he has paid the value of his services monthly till cent. per cent. is paid on the original sum, let this be in full. The creditor shall not plead that he holds a slave bond, and should recover his original advance. When cent. per cent. (on the first amount) is paid, let the debtor be free.

မင်းကြီးတနည်းတုံး မြို့ကိုချေးပါ။ အတိုးရောက်လျှင်ဆပ်ပါ မည်။ မဆပ်
နေလျှင်ပိုင်ထိုက်သမျှကိုပိုင်ပါစေတော့။ စာရင်းပေး၍ချေးယူသည်အတိုင်း
မပေးမဆပ်နေသော်၊ မြို့ရင်းနှစ်ဆပေး၍ပြေစေ၊ အပ်သောဥစ္စာသတ်မှီသတ်
ခဲ့ကို၊ မပိုင်သာချေလွှတ်စေ၊ မင်းကြီးတနည်းလည်း၊ ယူရင်းပေးရင်းမှန်သ
မျှဥစ္စာသညာအမည်ကို၊ စာမထားပါနှင့်။ မည်သည်အမည်သညာ ပြောင်း
၍ထားပါ။ ထားသည်အမည်တွင်း အတိုးနှင့်ပေးပါမည်။ စာထားခံ၍ချေး
ယူသည်။ ၎င်းကိုပေးစေမရှိလျှင်၊ ထိုအရင်းကဥစ္စာကိုသာစီး တက်မိုးပေးစေ
အပ်၏။ ပေးစေရှိလျှင်ထိုဥစ္စာအမျိုးအတိုင်းတက်စေ။ မင်းကြီးတနည်း
လည်း မြို့ပေးပါ။ ထိုမြို့ရင်းပွားရောက်သောအခါ၊ ဘုရားရှင်ဇုတ်တုတော်၊
စေတီဝုထိုးစာတိုက်၊ ကမ္ဘဝါစာမှစ၍ပိတကဋ်သုံးဘုံ၊ ဇရပ်၊ ရေတွင်း၊ ရေ
ကံ၊ ကျောင်းဆောက်ပေးပါမည်ဆို၍၊ ချေးသည်မှာဆိုတိုင်းမပေးမရသည်
ဟုအထူးမဆိုသာ၊ ယူရင်းမြို့ကိုနှစ်ဆတက် ပေးစေ။ သံသရာကြောင်း၌လှည့်
ပတ်ချေးသူမြို့စား ကိုအဋ္ဌား သိထင်အောင်း ကြီးစွာသော မင်း ဖါထံကိုခံစေ
လည်းဟူ၏။ ဆင်ခြင်တုံလည်းဟူ၏။ ဤသည်လျှင် မြို့စားက၊ မြို့ရှင်
ကို၊ လှည့်ပတ်ခြင်းခြောက်ပါးတည်း။ မင်းကြီးမြို့ရှင်က၊ မြို့စားကို
လှည့်ပတ်ခြင်းခြောက်ပါးဟူသည်ကား၊ အဘယ်သို့နည်း။

ယူသောမြို့အတိုး၊ ရောက်တွင်မပေးနိုင်၍ထိုအတိုးဆပ်ရန်၊ ဥစ္စာကို
ယူဦးဆို၍ မှီနိနွင်ပြန်သည်။ သူသိသူ မြင်ဆပ်စေသည်။ ၎င်းငွေလည်းအတူ
နေအတူစားမကွဲမပြားရှိသူငွေဆို၍၊ ပေးခြင်းစာရင်းထားခြင်း၊ ထိုငွေကို
ယူရင်းမြို့ကြောင့်ယူသည်။ နောက်စာရှိ သည်မှန်သော်လည်း အတတ်မှီနိ
နွင်ပြန်ငွေကြောင့် ယူသည်။ နောက်စာရှိသည် မှန်သော်လည်း အထက်မှီနိ
နွင်ပြန်ငွေကြောင့်သာ ဖြစ်သည်။ သားသမီးအတူနေ၊ အတူစားတို့၊ စာထား
အတိုင်း အရင်း တွင်သာဆပ်စေ၊ အဘက် မရောက်သာ၊ အဘယ်ကြောင့်
နည်းဟူမူကား၊ လိမ်လည်လှည့်ပတ်ခြင်းဖြစ်ချေသောကြောင့်တည်း။ မြို့ရှင်
မင်းဖါထံခံစေ။ မင်းကြီးတနည်းလည်း ချင့်ဥစ္စာယူစား၍မပေးနိုင်မှီ
လျှင်၊ ရင်းပွားကိုမှီနိနွင်ပြန်၊ မြို့စားသို့မပေးခင်၊ ချင့်ငွေရင်းကိုသူတပါးသို့
ကဲ့ဝှက်၍ဥစ္စာရှိသည့်သူမှာယူချေညှန်ပြော၍ယူရလေ၏။ စိစစ်၍ငွေလတ်

4th. Oh king! if a person shall borrow money under a promise to pay when the interest is due, or that the lender shall take possession of all his property; and if he shall not pay as promised, let payment of the original amount, and cent. per cent. be a full satisfaction. The lender shall have no right to the property, animate or inanimate, handed over to him; let it be released. 5th. Oh king! in another case; if a person shall propose (to another from whom he wishes to borrow) not to enter the name of the thing really lent in the engagement, but some other, (and shall promise) that he will pay interest on that, and an engagement be so made, if he has not paid any interest on the thing named, let him pay the usual interest on the thing really borrowed. If he has commenced payment on the thing named, let him pay interest according to the nature of that thing. 6th. Oh king! in another case; if a person shall borrow money under a promise, when the interest is due, to make a holy image of the god, a tsadie, a puto, a book-case, a kaboa-book (read at the inauguration of a priest,) the three divisions of betekat, a zayat, a wall, a tank, or a convent, and if this engagement be not fulfilled, it cannot be enforced: let him pay cent. per cent. on the amount originally borrowed. And that all men may know that he is a person who acts deceitfully in matters relating to a future state of existence, let him be heavily fined. This is also said to be a matter for consideration. These are the six deceits practised by the debtor on the creditor.

20th. The six laws when creditors deceive their debtors.

Oh king! the six deceits practised by creditors on their debtors are as follows:

1st. If the debtor cannot pay the interest of a debt when it falls due, and the creditor propose to him to take his money and pay the interest, that the money shall be weighed out ("turn the scales,") and if he shall thus, in the presence of witnesses, cause the debtors to pay him, and say the money belongs to inmates of his house, and an engagement to this effect be made,—this money was taken on account of the original debt,—and though the engagement be proved, it is only on account of the "turning of the scales," a new transaction; let the money of the inmates of the house be paid only, and the original sum borrowed, it shall bear no interest. Why is this?—because it is a deceitful transaction; let the lender be fined.

2d. Oh king! in another case; a person shall have borrowed money, and not being able to pay shall make a (Khyaing-gwinpyan,) intermediate transaction, paying the interest and principal, and before it is returned to him the creditor shall conceal it with a third party, and tell his debtor that this third party has money, and advise

ခံမြောင့် ၅၄ လှိုင်၊ ထိုသူတပါးငွေအပြစ်ယူရသည်ငွေတွင်သာအရင်း ဆပ်
စေး၊ အပွားမရသာ၊ အသယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား၊ ချင့်ဥစ္စာကိုနှိပ်စက်
သောကြောင့်တည်း၊ ဥစ္စာရှင်ကိုမင်း၏ကြီးစွာပေးစေ၊ ဆင်ခြင်တုံတည်း
ဟူ၏။

အကြင်မြို့ရှင်လည်း၊ မြို့စားတွင်ထိုးပွားရောက်သည်ကာလ၊ သူတပါးကား
ငွေကိုယူ၍ ငှာအပြေဆပ်၊ နောက်ထိုးငွေအထိုင်းပေးဦးမည်၊ မြို့ရှင်ဆို၍
မြို့စားသည်သူတပါးငွေကိုချေးယူ၍ဆပ်လေ၏။ ဆပ်ပြီးမှ၊ မပေးမချ၊ မြို့ရှင်
ဆိုသော်၊ လှည့်ပတ်ခြင်းရောက်၏။ မြို့ရှင်ပြန်၍မပေးလှိုင်၊ နေပိုင်စေ၊ မြို့ရှင်
မင်း၏ခံစားဆင်ခြင်တုံတည်းဟူ၏။

မြို့ရှင်က၊ အထိုးအပွားရောက်သည်၊ မြို့ဥစ္စာကိုဆင့်၍ အမည်ရွှေထူစေ
သည်၊ ချေးရင်းကငွေ၊ ငွေကသည်၊ စပါးသို့ရောက်သည်၊ စပါးကသည်၊ ကြေး
မျိုးသို့ရောက်သည်၊ ၎င်းကသည်၊ နှစ်ဝါအထည်အလိပ် သို့ ရောက်၍၊ အ
ဆင့်ဆင့် အနှစ်တဆယ်ကျော်ရှိသည်၊ အရင်းငွေနှင့်အထိုး အတက်ထိုက်ရ
သင့်သည်၊ ဥစ္စာရှင်မြို့စားအခြင်းစွာ၊ ကြသည်မှာ၊ ငွေ၏အထိုး ထထိုးပေး
၍ပြေစေ၊ ဆင့်ရာမရသာချေ၊ ငွေတွင်ပေးစေလိုလှိုင်၊ ငွေထထိုး ၅ ပြေစေ၊ ငွေ
တွင်မပေး၊ စပါး၊ နှစ်ဝါ၊ ကြေးမျိုးအဆင့်ဆင့်ဆောက်ရာပေး၍၊ ယူရင်းဥစ္စာ
၏လေးဆတွင်ပြေစေ၊ အလွန်ဆပ်မိသမျှမှာပြန်၍ပေးစေ၊ ဥစ္စာရှင်မင်း၏
ခံစေဟု၊ မနှုတ်ရသောဆိုတော်မူ၏။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ကွဲနွား၊ မြင်းဆင်း၊ အသက်ရှိသည်ကို၊ အမိုးမြတ်
၍ငွေစာရင်းနှင့်၊ ချေးစားသည်၊ အခါလည်သော်၊ ငွေမပေး၊ နှိုင်းထူရင်းခြင်း
ဆင်းသက်ရှိသည်ကို၊ လေးမဉ်သွင်းသည်၊ ငွေကိုသာရကောင်းသည်ဆိုသဉ်၊
ငွေပေးစေလိုလှိုင်၊ ငွေကိုအထိုး ထထိုးပေးစေ၊ ငွေပေးစေလိုလှိုင်၊ ထိုထူရင်း
ထိမိန္ဒာန်အထိုင်း၊ တခုကိုနှစ်ခုပေးစေ၊ ထိုသို့ မယုတ်၊ ယူရင်းထိမိန္ဒာန်မိန့်
သော်၊ ကျိုးသော်၊ ကန်းသော်ထိုတွင်တံသည်၊ အမိုးအထိုင်းမြတ်၍ ဥစ္စာရှင်
ဟူစေ၊ အထက်ကမိန့်ကျိုး ကန်းရင်း မရှိတကား မဆိုသာချေ၊ အမိုးတံရာ၊
မြတ်သည်ကိုဟူစေ၊ အထက်ထူရင်းမြတ်ရင်းအမိုးကြွင်းတွင်း မထိုးပပွား
ပေးစေဟူစေ၊ သေဗျောက်သော်လည်း၊ တခုကို နှစ်ခုပေးစေ၊ ထိမိန္ဒာန်ထိုက်

him to borrow of him; if he do so, and on enquiry it is found that the money was lodged with him by the original lender, let the debtor for the money he so took supposing it to be the money of the person with whom it was placed, pay only the principal; he shall pay no interest. Why is this?—because it was a deceitful transaction; let the owner of the money be heavily fined. It is also said this fine is a matter for consideration.

3d. A creditor proposes when his money is due that the debtor shall borrow money from some one else, and pay his demand in full, and promises that he will again lend him the same amount. The debtor borrows the money and pays him, and the creditor then refuses to lend the money. It is an imposition; he shall not have the right to do so; it is said he shall be fined. It is also said this fine is a matter for consideration.

4th. When the time for the payment of the interest arrives, (the debtor being unable to pay,) the creditor causes him to take farther advances under other names; first silver, then paddy, then copper of different kinds, then sesamum, cotton or cloth, in succession. They dispute, and this appears on inquiry; and that it is more than ten years since the transaction. Let the debtor pay in full two *tickals* for one. The creditor shall recover nothing for the things "clapped on." In case any part of the interest has been paid in silver, let cent. per cent. in silver be paid as a settlement in full. If money has not been paid, but paddy, sesamum, copper, or any of the things clapped on, let four-fold of the thing originally taken be a settlement in full; let the creditor return all that may have been paid beyond this, and let him be fined. This lord Menoo the recluse said.

5th. Oh excellent king! if buffaloes, oxen, horses, elephants, or other animals, be taken at a valuation, and an engagement made for the money, and at the end of the year the borrower cannot pay, but offers to return the animal taken, if the creditor claims silver, and any part of the debt has been paid in silver, let cent. per cent. be paid. If no silver has been paid, let two for one animal, as he was originally taken over, be returned. If he has become lean, had a leg broken, or an eye put out, let it be valued as it is, and let the owner recover it back. He shall not plead that when lent it was not broken legged, or blind; he shall only have the difference between its present value and original valuation; on this there shall be no increase. If it be lost, let two be restored; if it be sold, let the borrower pay in money

ချေးယူသည့်။ ရောင်းချ၍ကုန်ချေသော်။ ထိုစကားအတိုင်း။ ငွေတိုးနှင့်ပေးစေ။
 ၊ တနည်းလည်း။ ချေးသောနေ့က။ ဆယ်ရက်မတိုင်မှီသေသော်။ အရေးခေါင်း။
 အမြီး။ ဥစ္စာရှင် သို့ရောက် စေ။ ၎င်းသေသည်ထိ မိန္ဒာန် အဖိုး မပေး ရ သာ
 လွတ်စေးအဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ ဥစ္စာရှင်တင်စားချေသောကြောင့်
 တည်း။ ၎င်းသေသည်ကို မပို့မရောက်။ ဥစ္စာရှင် မသိမရသော်။ ထိုသေသည်အ
 ရင်းနှင့်နှစ်ဆတက်ပေးဆပ်စေ။

တနည်းကား။ အကြင်မြီရှင်သည်။ ဥစ္စာကို။ မြီချေးစာရင်းထားရမည့်။
 ၎င်းဥစ္စာနှင့်။ ရောင်းဝယ်ကုန်သွယ်သွားချေမြတ်လျှင်။ အရင်းမှားအရင်းအ
 တိုင်း။ လေးနှစ်ပေးမည်။ စာထားနှင့်လှည့်ဖျားယူသွားလေ၏။ ထနှစ်ကြာမှ
 ယူသူရောက်လျှင်။ အမြတ်များပါမည်။ ရှုံး၍လာမည်ဖြစ်ကာကုန်ထက်စကား
 လှည့်ပတ်။ မြီရှင်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အမြတ်အနှုံးကိုဥစ္စာရှင်မခံရသာ။ ပေး
 ရင်းငွေတွင်သာ။ နှစ်ဆတက်ယူသူက။ မြီရှင်သို့ပေးစေ။ ၊ ဤကားမြီရှင်က
 ခြံစားကိုလှည့်ပတ်ခြင်းခြောက်ပါးတည်း။

၂၁ မြီရှင်နှင့်မြီစားတိုင်ပင်၍။ အခြားမြီရှင်တို့ကိုလှည့်ပတ်ခြင်းသုံးပါး။

မြီရှင်နှင့်။ မြီစားတို့အခြားမြီရှင်ကို။ လှည့်စားသောတရားကား။ မြီရှင်
 အများ။ မြီစားတဦးတည်းမဆပ်နိုင် ရှိလေသည်ကို။ မြီရှင်တဦးတွင်ကျွန်ခံ
 စာရင်းထား၍။ သူသိသူမြင်ဝယ်သည်ပြု၍။ ထိုငွေနှင့်။ ထိုမြီစားကုန်စေယ်
 ရောင်းဝယ် သွား ချသေသည်။ ဥစ္စာကို မြီ ရှင်တကာက။ နှစ်ဦး လိမ် ထည့်
 ကြောင်းကိုသိ၍မြီစားမှာရသမျှကိုယူလေသော်ယူပိုင်စေ။ ၊ အဘယ်
 ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ မြီစားနှင့်။ မြီရှင်လိမ်လည်၍ ပြုချေသောကြောင့်
 တည်း။ ၊ သို့မဟုတ်။ မြီရှင်တကာ။ မြီစားကိုအရင်းအနှီးပေးကြသည်
 ဖြစ်မူ။ နည်းများဝေ၍ယူစေ။ သို့မဟုတ်။ မြီရှင်တကာက။ ငါတို့ရင်းနှီးမစိုက်
 ပြီဆိုချေ၍မိုက်သူသာ မိုက်၏။ ဥစ္စာကိုမိုက်သူတို့သာဝေ၍ယူကြစေ။ မြီရှင်
 တကာက။ ငါတို့ဝေယူစားရကောင်းသင့်မဆိုသာ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူ
 မူကား။ အထက်က။ ချင်းတို့မစိုက်မပေးဝံ့သောကြောင့်တည်း။

မြတ်သောမင်းကြီးတတ်မှာလည်းမြီစားနှင့်။ မြီရှင်လိမ်လည်၍ငွေနှင့်ဝယ်
 သည်။ ဝိုငွေကိုငွေရှင်ယူသည်။ အိမ်တွင်ကျန်ပြုန်စေစားသည်ကို။ မြီရှင်တ
 ကာတို့ကသိ၍ဆိုသော်သက္ကရာဇ် စာနှင့်ဝယ်သည်။ သူသိသူမြင်ဖြစ်သည်မ
 ဆိုသာချေ။ ကျွန်လည်းမဟူသာချေ။ ထိုမြီစားကိုမြီရှင် တကာအဖိုးပြတ်၍
 မယူကြစေ။ မြီရှင်လိမ်လည်သူ။ ငွေကိုမရသာချေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူ

according to his engagement. In another case, if it die within ten days of the time it was borrowed, let the flesh, skin, head and tail, be taken to the owner, and he shall not have his price, he must forego it. Why is this?—because he practiced deceit. If the dead animal be not taken to the owner, and he does not know (of his death,) let the person who borrowed him pay double.

6th. In another case, a lender proposes that a person shall take other property, make an engagement for money lent, and go trading with the property. If any profit be made, each shall take half and the borrower shall pay the original without any time fixed. The debtor thus deceived, takes the property and gives the engagement. After some years he returns. Whether he gain or lose, it is a deceitful partnership.* The owner of the property shall have no share in the loss or gain; let him only have cent. per cent. on the original amount. These are the six ways in which a creditor deceives his debtors.

21st. The three ways in which creditors and debtors combine to deceive other creditors.

A debtor has many creditors, and not being able to pay, engages to become the slave of one, and in the presence of witnesses takes an additional sum, entering into a bond, and with this money goes with this creditor's goods on a trading journey and dies. If the other creditors, knowing they have been deceived, shall take possession of all that has been acquired by this debtor, let them have the right to do so. Why is this?—because the debtor and creditor acted deceitfully. But if many creditors shall give the creditor an advance, let them divide the profits equally. If some of the creditors refuse to make any advances, let them only who have done so share. Those who have not shall have no claim to a share. Why is this?—because they would make no advances.

2d. Oh excellent king! in another case, one creditor deceives by buying the debtor, takes back the money, and causes him to serve in his house. If the other creditors object, he shall not say he bought him on bond in presence of witnesses, nor shall he be considered as a slave. Let the other creditors value and sell him, dividing the price. The deceiving creditor shall have no share. Why

---

* A partner's share is one half.

မူကား၊ လိမ်လည်ချေသေ့ကြောင့်တည်း၊ သို့ကားမထုတ်တုံ၊ ဖြိုရှင်ကိုင်ငင်
 ဦး ဖြစ်လျှင်ကိုင်ငင်ဦး သူ့ကိုင်ငင်ပိုင်စေ၊ ဖြိုရှင်တကာက၊ ခြံစားကိုကိုင်ငင်
 ရကောင်းသည်မဆိုသာချေးသို့ပြီးမှ၊ ဖြိုရှင်တကာတို့သို့ပြောဆိုနည်းတူ
 သိမ်းပိုင်စေ၊ ကိုင်ဦးသူလက်ကဖြိုကိုမဆပ်၊ ခြံစားပြေးသွားလျှင်၊ ဖြိုရှင်ကိုင်
 ဦးသူကိုမခွဲသာချေ၊ သို့ကားမထုတ်တုံ၊ မိမိဖြိုခံ၍အမှတ်ခံလွှတ်
 ၍သွားချေသော်၊ ခြံစားကိုင်ဦးသူကလိုက်၍၊ ဖြိုရှင်တကာတို့သို့အပ်စေ၊ ထို
 ခြံစားကိုတည်းမရသော်၊ ချင့်တွင်ခြံစားဆပ်ခဲ့သမျှမှန်ရာကိုခြံစား၊ ခြံနည်း၊
 ဖြိုရှင်တကာခွဲဝေ ယူကြစေ၊ သူကြီးပြည်စိုး မြို့ကွပ်တို့စီရင်ရာ၏။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ တတံမှားချင့်ဥစ္စာအနည်းရှိသည်ကိုမြီအမှားရှိသည်
 ဆိုပါ၊ ငဥစ္စာကိုလည်း၊ သိမ်းပါတိုင်ပင်၍၊ ပြောဆိုသည်မှန်လျှင်၊ ထိုခြံစား
 တွင်ကိုယ်နှင့်တကွ၊ သားမယား၊ မိမိ၊ မြေးလယ်ယာ၊ ဥယျာဉ်၊ သတ်မြို့
 သက်ခဲကိုဖြိုရှင်တကာသိမ်းယူပိုင်စေ၊ လိမ်လည်သူက၊ အစုအစုံရကောင်း
 သည်ဆိုသော်လည်းမရရာ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်း၊ ဟူမူကား၊ ဖြိုရှင်နှင့်ခြံ
 စားလိမ်လည်ကြချေသေ့ကြောင့်တည်း၊ သို့ကားမထုတ်တုံ၊ မင်း
 ဆေးစိုးစါ၏၊ အကြီးမိဘတို့သွဉ်းဆဲမည်ဖြစ်၍၊ အနည်းကိုအမှား၊ စာထား
 စေသော်လည်းအပြစ်ရှိ၊ ကယ်မခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းအကြီး အကဲတို့နှိပ်စက်
 တုံကျသမျှကိုဖြိုရှင်စိုက်ထုတ်ဆောင်စေ၊ ကယ်မခြင်း၌အပြစ်မရှိ၊ မြို့ဝယ်
 လိမ်လည်အယင်မြို့မိသည်၏၊ စိုက်ပေးနှင့်သင့်၊ ထိုဥစ္စာကိုခြံစားကပေး
 စေဟူ၍မနှုမည်သောရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏။ ဤကားခြံစားနှင့်
 ဖြိုရှင်လိမ်လည်လှည့်ပတ်ခြင်းသုံးပါးတည်း။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ မြီအမှားရှိသည်ကိုအနည်းရုတ်မိသည်၊ နောက်မှအ
 မှားမရုတ်သား၊ အနည်းရှိသည်ကို၊ အမှားရုတ်မိသော်၊ အပြစ်မရှိ၊ ရုတ်ပိုင်
 စေ၊ မြီကိုဆပ်လျှင်သိမ်းရုတ်မိသမျှကိုခြံစားရစေ၊ အမှားရှိသည်ကိုအနည်း
 ရုတ်မိသည်၊ ခြံနှင့်မတံထပ်၍ရုတ်ရကောင်းသည်။ ငဥစ္စာအမှားကျန်သည်၊
 ပေးကောင်းသင့်မတောင်းသား၊ အဘယ်ကြောင့်နည်း၊ ဟူမူကား၊ ရုတ်သူမှား
 ချေသေ့ကြောင့်တည်း၊ သက်ရှိကိုရုတ်သိမ်းကိုင်ငင်ရာ၊ ဆင်ခြင်း၊ ကွဲနှား
 ကိုဖြိုရှင်စေစားချေသော်၊ စီးနင်းတင်သည်တံသိုးအခွန်ကို ချ၍ ပြေလျှင်ပြေ
 စေ၊ မပြေလျှင်ဆပ်စေ၊ သေပျောက်သော်တံသိုး နှင့်ကူစေ။ မြတ်သောမင်း

is this!—because he practiced deceit. If this be not the case, if one creditor shall have first apprehended the debtor, let him have a right to do so; the other creditors shall not dispute it. After he has recovered his money, he shall hand the debtor over to the other creditors, and they shall have the right to take possession of him. If he escape from the custody of the first before paying his debt, the others shall have no claim against the apprehending creditor. But if, after having recovered the amount of his own claim, he shall, without reflection, let him go, he shall (be called on to) recapture and hand him over to the other creditors. If he cannot apprehend him, let him make a dividend with the other creditors of all he has himself recovered, according to the amount of their claims. This the Thoonhee, Governor, or Chief of the town has power to order.

3d. Oh excellent king! in another case, a debtor proposes to a creditor, who has only a small sum due, to say it is a large one, and take possession of all his property. If he do so, let the other creditors have a right to take possession of his person, his wife, children, and lands, all his property, animate and inanimate; and if the cheat shall claim a share, he shall not recover. Why is this?—because he combined with the debtor to deceive. But if a person be oppressed by a heavy fine by the Chief, or by his parents, or elders, though he make a bond for a large amount when a small one only is due, there is no fault. It is seeking deliverance from impending misfortune. Let the creditor pay what is demanded by the Chief, or his parents. There is no punishment for the relief afforded (in paying the imposition.) He has paid the fine for the false bond; let the debtor repay him that. Thus lord Menoo the recluse said. These are the three ways in which a debtor and creditor combine to deceive other creditors.

Oh excellent king! if a person having a large sum due, shall seize only a small portion of the property of his debtor, he shall not afterward seize a large one. If a small debt be due and a large portion of property be seized, there is no blame attached (to the seizer.) let him have the power to do so. If the debt be paid, let all that was seized be returned to the debtor. If a large sum is due and a small portion of property be seized, that is not equal to his debt, and he should (wish to) make a farther seizure, as there is much property left, he shall not have the right to make a farther demand. Why is this?—because he made a mistake (in his first seizure.) If animate property, elephants, horses, buffaloes, or oxen, of a debtor, be seized, and used by a creditor, let their hire be deducted from the original debt. If it be equal in amount to it, let it be considered as a payment in full. If it do not cover the whole amount due, let the balance be paid. If the animal die, or is lost,

ကြီးတနည်းကား၊ ခြံစားနှင့်အတူနေ၊ အတူစားဖြစ်မည်၊ ခြံချေးရင်းကမပါ
သော်လည်း၊ ချေးရင်းသူသေပျောက်သော်၊ အတူနေ၊ အတူစားထိုရင်းပွား
ကိုဆပ်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အတူနေချေသောကြောင့်တည်း။

ထုံးပုံသက်သေမှားရှေးသောအခါ၊ ဗာရာဏသီပြည်တွင်၊ ခြံစားတ
ဦးအိမ်၌ ဆင်ချည်၍ရှိသည်။ ခြံစားပျောက်လေသော်၊ ခြံရှင်ဆင်ကို သိမ်း
လေသည်။ ခြံရှင်နှင့်ဆင်ရှင်၊ ဗာရာဏသီမင်းကြီး၊ ဆရာရှင်ရသောထံအစီ
ရင်ခံကြလေသော်၊ ဆင်ရှင်သည် ခြံရှင်ကိုဆပ်စေ၊ သုတိမ်အောက်၊ ဆင်မ
ချည်တန်ရာ၊ ချည်ချေသည်စီရင်၍၊ ခြံကိုဆင်အဖိုးတံရာနှင့်၊ ဆင်ကိုဆင်ရှင်
ရချေသည်။ ထိုကြောင့်ကြွေး စားအိမ်အောက်၊ ဆင်လျက်ချည်သော်၊ ကြွေး
ရှင်တောင်းပိုင်သကဲ့သို့၊ ခြံစား အိမ်တွင်ရှိသမျှကို၊ ခြံရှင်ပိုင်ရာချေသည်ထူ
သတည်း။ တနည်းတုံ၊ ခြံစားပြေးသွားသည်အိမ်လာ၊ ဥလည်းလယ်
ရာ၊ မြေကိုခွာသူကြီးထိုသိမ်း ၍တဦး အားဗုပေးနေစေသော်၊ နေသူအငြိမ်
မှ၊ မဆပ်ရ၊ ခြံရှင်က၊ သူကြီးမိတကိုတိုင်၍ ခြံစားဥစ္စာမှန်ပါသင့်ဆိုလျှင်၊ သူ
ကြီးပြည်မိုးတို့က၊ ထိုခြံစားဥစ္စာကို၊ သူတပါးသို့ဗုပေးမိသော်လည်း ခြံရှင်
မှန်သူဆိုသို့အပ်ပေးစေ၊ သူကြီးပြည်မိုးတို့၊ ချသည်တကားထူးနေသူဆိုမဆို
သာချေထု၊ မနွဲ့မည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၂၂ ခြံစားကြောင့်နှားကိုသိမ်းခြင်းဟပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ စပါးအတင်းတဆယ်ရှိ၍၊ နှားမတခုကို ခြံစားတွင်
ထူလေသည်။ ကာလရှည်လျှားသဖြင့် နှားအဓွားပွားသည်။ ခြံစားကထဦး
စပါးကိုပေး၍ နှားကိုရကောင်းသည်။ စပါးရှင်ကလည်း၊ စပါးကိုငါမလို၊ ငြိ
လက်တွင်ပွားသည်နှားကိုသာလျှင် ယူမည်၊ နှစ်ဦးဆိုကြသည်ကိုစပါးမှာ
အတင်း တဆယ်အတိုင်းဆပ်စေ၊ နှားကိုနှားရှင်ယူစေ၊ ရှေးဘုရားရှင်ထို
လက်ထက်ရှင်ရသောစီရင်လေသည်။

၂၃ ဆင်မြင်း၊ ကွဲနှား၊ ချေးသည်ဟပါး။

မင်းကြီး၊ အကြင်သူထိုဆင်မြင်း၊ ကွဲနှား၊ ကုလားအုပ်၊ ဆိပ်ဝက်၊ ကြတ်
ဝစ်ပဲ၊ အဖိုးမဆိုချေးအံ့၊ အငယ်ချေးသော်အကြီး၊ အဆိုချေးသော်အဖျိုး၊ အ

let his value be deducted from the debt. Oh excellent king! in another case; if a person live with a debtor, though he were not present when the debt was incurred, if the debtor die or abscond, the person who lived and ate with him shall pay both principal and interest. Why is this?—because he lived along with him as an instance or precedent. In former times an elephant was tied up by a third person under the house of a debtor in the country of Benares. This debtor was not to be found, and his creditor took possession of the elephant. The creditor and owner of the elephant came for a decision before the sage, the teacher of the king of Benares. He decided that the owner of the elephant should pay the debt, as he had tied up his elephant where he had no right to tie him, under the house of the debtor; and he only recovered his elephant on paying a portion of the debt equal to his value. This is a precedent, and for this reason; as the elephant so tied up under the house of the debtor was made responsible, so it is said, all property in the house of a debtor the creditor has a right to. In another case; if a debtor shall abscond, and the Thoothee take possession of his homestead, vegetable or fruit garden, and make them over to another to dwell in them, the person so obtaining possession shall not be held liable for the debts (of the absconded debtor.) If the creditor inform the Thoothee and prove the property to be that of his debtor, then the Thoothee or Governor, though he may have handed over the property as stated to another, shall (reclaim and) make it over to the creditor who has proved his claim. The person in possession shall not plead that the Thoothee or Governor had made it over to him. This the sage recluse called Menoo said.

22d. The law when for a debt of paddy a cow is taken possession of.

Oh excellent king; if a person has a debt of ten baskets of paddy due to him by another, and shall seize a cow, which in process of time has many calves; if the debtor shall claim the cattle, and offer to pay the paddy, and the creditor shall decline to receive it, saying he will keep the cattle that have been produced whilst the cow has been in his possession; let the ten baskets of paddy be paid, and let the owner of the cattle take them. This the sage recluse decided in the time of a former god.

23d. One law when elephants, horses, buffaloes, or oxen, are borrowed.

Oh king! if a person shall borrow an elephant, horse, ox, buffalo, camel, goat, pig, fowl, or duck, without fixing the price; if it be old, let him return a young one; if small, let him return a large one; if an ill-favored, let him return a handsome one. This is the law when these things are borrowed without fixing the price. In the

ဆိုချေးသော်အလှ၊ အစားဆပ်စေ၊ ဤကားအဖိုးမဆို၊ ချေးသောတရားတည်း။ ၊ ၎င်းတွင်းနန္ဒကလွန်လျှင်လည်း၊ ချေးရင်းကရည်တူ၊ နှစ်ဆပေးစေ၊ နှစ်အလွန်ကိုဆိုသတည်း။

၂၄ စပါးကိုငွေပေးမည်ယူခြင်းတပါး။

မင်းကြီး၊ အကြင်သူတို့သည်၊ စပါးကိုငွေသီးမောင်းတက်မှပေးမည်၊ လူလေ၏သီးမောင်းတက်သောခါ၊ ငွေရှား၊ ဆံစပါးပေါ်၍၊ ညှင်းခုံကြသင့်စွာ၊ မင်းကြီး၊ ရှေးသောအခါ၊ မိမိလာပြည်တွင်မိုဏ်းရွာ၍၊ ကျီကျွတ်သွားရာ၊ စပါးကိုပိုးစား၍ ကုံလေသည်၊ စပါးတတင်းကိုငွေတကျပ်ပြုသည်၊ စပါးတတင်းပေးပါ၊ အဖိုးတကျပ်ကို၊ သီးမောင်းတက်မှပေးပါမည်ဆို၍လေးတူကြသည်၊ သီးမောင်းတက်သောခါ၊ ငွေတကျပ်ကို၊ စပါးအတင်းတဆယ်ရောင်းဝယ်ကြသည်၊ လူရင်းက၊ စပါးတတင်းကိုနှစ်တင်းပေးမည်၊ စပါးရှင်ကလည်းထိုယူစည်ကာလ၊ တတင်းကိုအဖိုးငွေတကျပ်ဖြစ်သည်၊ နှစ်ကျပ်ရကောင်းသည့်ဆိုသည်၊ ရှင်ရသေ့ထံရောက်လျှင်၊ ကာလဝေသခန်းအင်္ဂါထေးပါးရှိသည်၊ စပါးလည်း တတင်းပေးစေ၊ ငွေလည်းတကျပ်ပေးစေ၊ ဘုရားရှင်ထိုထက်ထက်၊ မိမိလာပြည်တွင်ရှင်ရသေ့စီရင်ဘူးသည်နှင့်အညီ၊ စပါးကိုငွေငွေကိုစပါး၊ ပေးမည်ဆို၍ယူသမျှကို၊ သည်နည်းဖြစ်စေ၊ မနုမည်သောရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏။

၂၅ မြိချေးသောခါ၊ အများချေးသည်ကို၊ အချို့ကြွင်းသူဆပ်ခြင်းတပါး။

မင်းကြီး၊ အရှင်၊ ကြေးသံ၊ ဆံစပါးပြောင်ပဲ၊ နှစ်ဝါ၊ ဆီဆေး၊ လူသုံးဆောင်သည်ဥစ္စာရပ်ကို၊ မကုံလုံ၍လူအများရှစ်ယောက်၊ ကိုးယောက်၊ တဆယ်၊ စာရင်းတချက်တည်းချေးယူ၍၊ တချို့သေပျောက်လည်းကြွင်းသောသူရင်းပွားကိုဆပ်စေ၊ အတယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ စာရင်းတချက်တည်းအတူ၊ ချေးသောကြောင့်တည်း။

၂၆ မြိချေးရာစာရင်းမပါ၊ အတူပါသူဆပ်ရခြင်းတပါး။

မင်းကြီး၊ အကြင်သူတယောက်သည်၊ သူတယောက်မြိချေးရာ၊ အတူထား၊ အတူသွားသူ၊ ချေးရင်းလူသေပျောက်သော်၊ အတူလာ၊ အတူသွားသူ၊ အရင်းဆပ်စေ၊ ငါမယူ၊ စာမောင်မဆိုသာချေ၊ တလှေတည်းစီး၊ တခရီးတည်းသွားသောသူတို့သည်၊ ရှေးကံဟောင်းတော်၍ အရှင်ရတနာကိုထိုက်

same case, if the time for returning them be past, if they be over due, let two of the same kind of animal as that originally borrowed be returned. This is said when they have been due a full year.

24th. One law when paddy is taken on credit, or silver is taken on a promise to give paddy.

Oh king! if a person shall take paddy, promising to pay for it in money after harvest, if money is scarce and paddy abundant, and they dispute, (here is a precedent,)—oh king! in former times, in the country of Miteela, from the rain the paddy in the granaries was all destroyed by insects, and the price of grain rose to one tickal per basket. A person borrowed a basket on a promise to pay for it one tickal after harvest. After harvest paddy was selling for ten baskets the tickal, and the borrower wanted to pay two baskets of paddy for the one he had borrowed. The creditor argued that the price of paddy at the time was one tickal the basket, and that he ought to pay him two tickals. So they came before the sage, who said, the time and the place, the kind of thing, and the price, are four things (to be considered;) let one basket of paddy and one tickal of silver also be paid. As a Yathay, in the time of a former god, decided thus in Miteela, when paddy is taken and money to be paid or money taken and paddy to be paid, let the case be so decided. Thus the lord Yathay, called Menoo, said.

25th. The law that when a number of persons have incurred a debt, those who remain shall pay.

Oh king! if gold, silver, copper, iron, rice, paddy, cholum, vetches, sesamum, cotton, oil, tobacco, or any other thing in use among men, be borrowed, on one engagement by a number of persons, eight, nine or ten, who have need of them, and if some of them die, or are not to be found, let those who remain pay principal and interest. Why is this?—because they took the article on bond in common.

26th. The law when a party, though not mentioned in the engagement, if he accompanied the borrower, shall pay.

Oh king! if a person accompany another who goes to borrow (any thing,) and if the person who incurred the debt shall die, or not be found, let the person who accompanied him pay the principal. He shall not say that he did not take the thing, that his name is not in the bond. People going together in the same boat, or fellow travellers on the same journey, if their fortune from their former deeds be good, and they come on some gold, silver, or gems, and get pos-

မိန့်ရသော်၊ ရရင်းလူနှစ်ဆ၊ အတူပါ လူတဆ၊ ဝေယျ ကြသ ကဲ့သို့ မြစ်၌
မလွတ်သာချေ၊ အရင်းဆပ်ပေး ဟူသတည်း။

၂၇ ခြံကိုလူအများချေးရာ၊ မဆပ်သင့်၊ ဆပ်သင့်နှစ်ပါး။

မင်းကြီး၊ အကြင်မြို့စားအများတို့သည်၊ မြို့ရှင်ဥစ္စာကို၊ တလုံးတည်း ထူ
ကြ၍၊ အသီးအသီး မြို့စားရှင်း၊ မြို့ရှင်ရှေ့တွင်၊ သူယူနက်၊ ငါယူနက်အ
ထောက်ရှိနိဗ္ဗိတဝေဠာသဉ်ကို၊ မြို့ရှင်သိမြင်စေကာမူ၊ နောက်အမျှ မြို့စားသေ
ဧကန်သော်၊ ကြွင်းသူကသေဧကန်သူတို့တာကိုမဆပ်မဆိုသာ၊ မြို့ရှင်အ
သိခွဲဝေယူသည်မဆိုသင့်ချေ၊ ရင်းပွားကြွင်းသူတို့ကဆပ်စေ။

အကြင်မြို့စားတို့သည်၊ ဥစ္စာတလုံးတည်း၊ စာရင်းတခုကတည်း၊ ချေးစေ
ကာမူ၊ နောက်ဆပ်သောခါ၊ ၎င်းကမည်မျှ၊ သင့်ကမည်မျှ၊ မင်းကမည်မျှ၊ ထ
ယောက်တစုကုန်သည်၊ တယောက်အဖို့မဆပ်၍သည်မဆိုသင့်၊ ဆပ်သူဆပ်
၍ပြေစေ၊ ဥစ္စာရှင်နှင့်၊ မဆပ်သည်မြို့သူသူစကားသေပန့်ကိတ်၍အသိအကြား
ထင်ငင်း၊ စာရင်းလည်ငင်၍လျှင်း၊ အရင်းဆပ်သူရှိသူတို့မှ၊ ဧကန်သူသေသူ
မရနှိုင်းဆိုသူတို့အတွက်ကို၊ မတောင်းသာချေကင်းလွတ်စေ။

၂၈ ရဟန်းသုမယားကိုအသိချေးခြံတပါး။

မင်းကြီး၊ သုမယားမှန်းသိလျက်၊ ရဟန်းမြို့ချေးသောစကားမှားထင်သိ၍
ဆိုလျှင်ရင်းပွားကိုမဆပ်သာဆုံးစေ၊ လင်အသီးမယားအထောက်ချေးသဉ်
ကို၊ အတူသုံးသော်ဆပ်စေ။

၂၉ လင်ကုန်သွားသည်၊ စစ်သွားသည်အမိုက်၊ မယားချေးခြံတပါး။

လင်ကုန်သွားသော်၊ စစ်တိုက်လိုက်သော်၊ မယား၌စားရန်မရှိ၍၊ ရဟန်း
မှတပါး၊ ငွေကိုတို့မယားချေးယူမည်၊ ၎င်းမယားသင်္ဘောတူ၊ မြို့ရှင်ကားမ
ရောက်မည်၊ လင်ရောက်၍ဆိုလျှင်သုမယားမှန်းသိချေသော်မိုးပြစ်မလွတ်
ချေ၊ ငွေနှင့်အပြစ်တံလျှင်ကြေစေ၊ ငွေနည်းသော်ပြည့်၍လျှော်စေ၊ ငွေစွား

session of them, the person who first found them shall have two shares, and his companions one each. In the same way he (the person who accompanies another when he incurs a debt,) shall not escape; let him pay the principal.

27th. The two laws, when there are many parties to a debt, when they ought to pay, when not.

Oh king! if a number of people take property from an individual on loan, and shall of themselves, in the presence of the lender, divide and weigh, each his own share, and the lender sees and knows what they are doing; yet if any of the borrowing party shall afterwards die, or not be found, the remainder shall not refuse to pay the share (of the absent;) they have no right to plead that they divided the amount borrowed in presence of the lender, and with his knowledge. Let those who are left pay principal and interest.

If they shall borrow together, and even enter their names into the same engagement, if at the time of payment the lender shall say "so and so owes so much," "you owe so much," "he owes so much;" and if the share of one be left, he shall not say one has not paid, and on that ground refuse to receive the money of the others. Let each pay his share, and be free from farther demand; and the debtor having declared to the lender that he cannot pay, let them make a verbal engagement before witnesses, or a written contract; and if he die, or abscond, the lender shall not demand his share from the others. Let them be free.

28th. The law when a Rahan lends silver to a woman, knowing her to be a wife.

Oh king! in the case of a Rahan lending money to a woman knowing her to be a man's wife, if the husband shall, as soon as he knows the fact, complain, neither principal nor interest shall be paid; let them be lost (to the lender.) But if the wife shall borrow the money with the knowledge of her husband, and they shall both make use of it, let it be paid.

29th. The law when a woman contracts debts in the absence of her husband with the army, or on a trading expedition.

If during her husband's absence on a trading expedition, or with the army, his wife is left without subsistence, and a Rahan shall lend her the money of some other person, and she shall willingly have sexual intercourse with the creditor, if the husband on his return shall complain, and if the creditor knew she was a married woman, he shall not escape the punishment for his offence. If the money lent be an equivalent to the fine, let that be kept as satisfaction. If it fall short of the sum, let the creditor pay the difference. If it be more than

၁။ ဤသို့ဆိုရာ၌ မယား ခိုး တို့အပြစ်သည်က

၃၀ လင်ချေးစားသည်မယားမသိက၊ဆပ်ရာ၊မဆပ်ရာမြို့နှစ်ပါး။

လင်ရှေးစားသည်ကို မယားမသိသော်လည်း ဆပ်ချသောပြီ တပါး ထူ
သည်ကား၊ မယားလင်တို့အကျိုးစီးပွားဖြစ်စေ၊ ဘိုးထွားမိဘတို့အတွက်ဖြစ်
စေ၊ ပြီရှင်တို့ကဖော်ထုတ်နိုင်ချေလျှင်မသိမဆိုသာဆပ်စေ။ ၊ ယူရင်းသူ

equivalent, let the overplus be repaid him. What has now been said of this offence, let the fine be in relation to the class of the offender.

In another case ; if a husband and wife be in want, and shall incur a debt ; if the husband, leaving his wife in pledge with the creditor, shall go on a trading journey, to the wars, or into another district, and if after three years no letter is received from him, and his companions who went with him to the war (or otherwise,) have returned, and he shall not return ; if the creditor shall have connection with the wife, as left with him, by her own consent ; or if the wife, in the absence of her husband, shall incur debt, and he in the same way shall not return (for three years,) or send any letter, and the creditor shall have connection with her by her own consent, the husband on his return shall only recover his wife on paying the debt ; there shall be no punishment for the criminal connection. Why is this ?—because the husband has exceeded the law (the legal time of absence.)

30th. The law as to whether a wife shall, or shall not pay debts contracted by her husband without her knowledge.

Oh excellent king ! regarding the two laws as to whether a wife shall or shall not pay money borrowed by her husband without her knowledge, is this : If the husband has criminal connection with another man's wife, or with a single woman, and shall incur debt to pay the fine, and if he die, or is not to be found, no claim shall be against the wife. Why is this ?—because the wife is not consenting to his lustful acts. If the creditor shall have demanded the debt in the wife's presence, and she shall have placed before him tobacco, betel, or liquor, and have asked him to wait for a certain time, she shall not then plead that she knows nothing about, and has nothing to do with it. Let her pay. Why is this ?—because (these acts) amount to tacit consent. But in case, on the creditor demanding it in her presence, she, knowing that he does so, shall say at the time that she has nothing to do with it—that the debt had its origin in the lust of her husband—and this in the presence of witnesses—the creditor shall not plead that he made his demand in her presence ; let her be held free of the debt. If he has children, they inherit good and bad, (property and debts.) If he die, or is not to be found, they shall not plead ignorance of the debt ; let them pay.

The case in which the wife, though not aware of the husband's debt, shall pay, is this : If it has been incurred for the benefit of both parties, with a view of making profit ; or if on account of their parents, and the creditor be able to prove this, she shall not plead ignorance ; let her pay. She shall not plead that the person who

သေပျောက်သည်မဆိုသာချေ၊   ဤအရာကား၊ ဖြိုရှင်ကား သူသိသူမြင်
ဆို၍မှန်မှ၊ ဆယ်စေ ဟူသတည်း၊   ထိုသိမြင်သူမရှိက၊ မဆယ်ရာ၊ လွတ်
ကင်းစေ၊

၃၁   မယားချေးစားသည်ကိုလင်မသိ၊ ဆယ်ရာသော ဖြိုနှစ်ပါး၊

မင်းကြီး၊ မယားချေးသည်ကိုလင်မသိကမဆယ်ရာ၊ ဆယ်ရာသော ဖြိုနှစ်
ပါးဟူသည်ကား၊ မယားသည်သူလင်ကိုမိုးသည်၊ သူတပါးနှင့်ရင်းပါးစေး
ကပ်သည်၊ လော်လည်ခြင်းကြောင့်အပြစ်လွတ်ရာတွင်၊ ထောင်ပေးရန်ထူရ
သောဖြိုကိုမယားသေပျောက်သော်၊ လင်မသိက၊ မတောင်း မဆယ်ရာ၊ လွတ်
စေ၊   ထိုမယားရှိစည်ဖြိုရှင်တောင်းသည်ကာလ၊ သေရည်သောက်ထူး
လက်ဖက်ဆေးကွပ်တည်ကျေးဇူးချေလှောင်ပေးဆယ်စေ၊   ထိုသို့ချက်နှာ
ညီတောင်းသည်ကာလ၊ ငါနှင့်မဆိုင်၊ သင့်ကာမရုဏ်မှုဖြစ်သည်၊ သူသိသူ
မြင်ဆိုဘူးချေက၊ လင်ဖြစ်သည်ဟုမယားသေပျောက်သော်၊ လင်ကိုမတောင်း
သာချေလွတ်စေ၊   သားသွီးမြေးတို့မှာ ဆိုးခံ၊ ကောင်းခံဖြစ်ချေသည်၊
မလွတ်မကင်းသာပေးစေ၊

၃၂   ၎င်းလင်း၎င်းမယားကြက်တိုက်၊ အံ့ခပ်၊ လောင်းတစ်ကြရာ၊ သေရည်
သေရက်သောက်ကြူးကြရာ၊ တင်ခြင်းဖြိုသုံးပါး၊

မင်းကြီး၊ လင်လည်းကောင်း၊ မယားလည်းကောင်း၊ ကြက်တိုက်၊ အံ့ခပ်၊
ကြွေအံ့ကျားထိုး၊ လောင်းရာတွင်၊ တင်သော ခြံတရား၊ သေရည်သေရက်၊
သောက်ကြူး၍၊ တင်သောခြံတရား၊ နှစ်ပါးတို့မှာ၊ မယားချေး၍၊ လင်မသိ၊
လင်ချေး၍မယားမသိ၊ တယောက်တခြား၊ တပွဲကသုံးစားထောင်းထန်းရာ၊
မယားအလျှောက်ယူသည့်၊ လင်အလျှောက်ယူသည့်ကိုမသိက၊ ထူရင်းသူစေ
ပျောက်သော်၊ မယားကိုလည်းကောင်း၊ လင်ကိုလည်းကောင်း၊ မနှံ့မတောင်း
သာချေးစာရေးစာဝင်ရှိသော်လည်းလွတ်စေ၊   အမှုသွပ်ဖြစ်ချေသောကြောင့်
တည်း၊   သို့ကားမထုတ်တုံ၊ ဖြိုရှင်တောင်းလာသည်ကာလ၊ လင်မတား
သိမြင်ကြ၍ သေရည်သေရက်၊ လက်ဖက်ဆေးတည်ဘူးသော်၊ နေ့ရက်
ငန့်ပါဆိုဘူးသော်၊ မသိမဆိုသာချေဆယ်စေ၊   ထိုသို့တောင်းလာရာတွင်၊ ငါ
နှင့်မဆိုင်၊ သူသိသူလင်ဆိုဘူးချေကလည်းကင်းလွတ်စေ၊ သားသွီးမြေးတို့
မှာ၊ ဆိုးခံကောင်းခံဖြစ်ချေသည်ဆယ်စေ၊

contracted the debt is dead. 'This is when the creditor can prove clearly by witnesses the truth of his claim. If there be no witnesses, she shall not pay ; let her be free of the debt.

31st. *The law whether a husband shall, or shall not, pay debts incurred by his wife with his knowledge.*

Oh king ! the debt incurred by a wife without the knowledge of her husband, which he shall or shall not pay, is this : If a wife have criminal connection with a married man, or make presents to a man from desire to incur debt, to pay fines inflicted, when she cannot escape the imputation of improper conduct ; if she die, or abscond, if the husband was not cognizant of these debts, they shall not be demanded of him ; let him be held free. If he has been present when these have been demanded, and has placed before the maker of the demand spirits, tea, tobacco, or betel, let him pay. But if, when the demand was made in his presence, he has said in the presence of witnesses, that he had nothing to do with it—that it was a matter of his wife's lusts,—if the wife die, or is not to be found, the amount shall not be demanded of him on account of being her husband ; let him be free. But children and grand children inherit both good and bad, (both property and debts.) They shall not escape ; let them pay.

32d. *Of the three kinds of debt incurred by a husband or wife, in cock-fighting, putchees, or betting, when drunk.*

Oh king ! the two laws regarding debts incurred by a husband or wife, in cock-fighting, dicing, playing with shells or draught, or debts contracted when drunk, are these : If the wife incur debts on these accounts without the knowledge of the husband, or the husband without the knowledge of the wife, at separate parties, what the wife alone incurs, or what the husband alone incurs, let the contracting party pay. If that party die, or is not to be found, it shall not be demanded of the other, even if there be a written engagement. It shall not be paid, because it is an act of folly. But if, when the creditor comes to demand the debt, the husband or wife has seen and been aware of his having done so, and shall have placed before him spirits, betel, tea, or tobacco, or have begged him to wait a few days, they shall not plead ignorance ; let them pay. But if, when the creditor thus comes and makes his demand, they have said before witnesses that they have nothing to do with the debt, let them be free. Children and grand children are heirs to good and bad ; let them pay.

၃၃ သားသွီးမြေးတို့မှာ၊ ၎င်းမြို့ကိုဆပ်သင့်၊ မဆပ်သင့်မြီသုံးပါး၊

မင်းကြီး၊ အကြင်လင်မယားတို့သည်၊ အလောင်းအစား၊ အသောက်
ကြောင့်တင်သောမြီမှန်စေကာမူ၊ လင်မယားကွာကြရာ၊ သားကိုအစားသွီး
ကိုအမိရမည်ဖြစ်သည်။ လင်မယားကွာပြီးမှ၊ အသီးအသီးလောင်းစားသောက်
စားပြု၍၊ တင်ကြသောမြီမှာ၊ အမိတာကိုသွီးဆပ်စေ၊ သားမဆပ်သာချေ၊
အမိတာကိုသားဆပ်စေ၊ သွီးမဆပ်သာချေ၊ ဤကားသင်းသီးခြားနားနေကြ
သည်ကိုဟူသတည်း။ ထွေးရော၍အမိနောက်သားသွီးပါ၊ အစောင့်
သားသွီးပါ၊ အတူနေကြသောသွီးတို့၌၊ ဆိုးခံ၊ ကောင်းစံဖြစ်နေသည်။
ဥပမာဆိုသော်၊ အသီးအသီးစီးဝင်လာသောချောင်းမြောင်း၊ မြစ်စသောရေ
တို့သည် မဟာသမုဒ္ဒရာသို့ရောက်၍ဆားငရဲအထိဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။

၃၄ အဖိုးအဖွားယူသောမြို့ကို၊ မြေးမြစ်တို့မသိသော်လည်း၊ ရင်းဂွား
ဆပ်ရာ၊ မဆပ်ရာ သောတရားလေးပါး၊

မင်းကြီး၊ အဖိုးအဖွားယူသောမြို့ကို၊ မြေးမြစ်တို့မသိသော်လည်း၊ ရင်းဂွား
ဆပ်ရာ၊ မဆပ်ရာ သောတရားလေးပါး ဟူသော်ကား၊ အဖိုးအဖွားတို့ချွေး
ယူစားသောက်မြီမှန်ချေက၊ ချင်းတို့မိဘအမွေခံမရှိသော်လည်း၊ ဘိုးဘွား
အမွေကို၊ အမွေခံမိသောသူသားမြေးမြစ်တို့သည်၊ မသိသော်လည်း၊ မြီရှင်က၊
သူသိသူမြင်ဆိုနိုင်ပေသော်၊ ဘိုးဘွားယူသည်၊ ဘိုးဘွားမရှိသေပြီးမဆိုသာ
ချေ၊ အမွေစုအတိုင်းခံဆပ်စေ၊ တနည်းတုံ၊ ဘိုးဘွားတို့သည်သား
သွီးတို့အား၊ ခွဲဝေပေး၍ထိုသားသွီးသေသည်၊ မြေးတဦးနှင့်အတူနေရာ၊
စားကြွေးဝတ်စားတန်ဆာ၊ နှုတ်လက်လွန်ကြောင့်၊ တင်သည့်မြို့ကို၊ အတူနေ
မြေးတို့ဆပ်စေ၊ အသီးစား၊ အခြားနေတို့မဆပ်သာချေလွတ်စေ၊ အဆတ်
ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အကြင်သစ်သီး၊ သစ်ပွင့်တို့သည်၊ အမိုင်အညာမှကြွ
၍မြေသို့ရောက်လျှင် အမိုင်အတန်မှာ၊ မြီခြင်းငှါမထိုက်သကဲ့သို့၊ အမိုင်အ
တန်၌ရှိသောသစ်သီး၊ သစ်ပွင့်တို့သည်ထိုအမိုင်ကိုသူတပါးယူရာ၊ မကွာပါ
ရလေသကဲ့သို့တည်း။ တနည်းတုံ၊ ဘိုးဘွားတို့သည်၊ လင်ရင်းမယား
ရင်းသေ၍၊ ဘိုးငယ်၊ ဘွားငယ်တို့နှင့်သင့်နေရာ၊ အမွေခံမရှိသေသော်၊ အ
ထက်သားရင်းတို့၊ သားသွီးသည်၊ မြေးမြစ်ချွေးသည်တည်း၊ ထိုမြေးတို့မသိ
သော်လည်း၊ အရင်းဆပ်စေ၊ တနည်းတုံ၊ အတူနေမြေးချွေးစားသည်
တို့ကိုမြီရှင်ကတောင်းအံ့၊ သူသိသူမြင်မှန်ချေလျှင်၊ လေးစု၊ တစုဆပ်စေ၊ ဤ
သို့ဆိုနုပြီးသမျှမြီလေးရပ်မှာ၊ သေသည်ကိုသာဆိုသတည်း။ မသေမထွေ

33d. The law when children or grand children shall pay these debts.

If a husband and wife shall have incurred debts on account of bets, or drinking, and shall separate—the sons are allotted to the husband, and the daughters to the wife—as regards debts of this description, incurred by them individually after separation, let the daughter pay those of the mother; the sons shall have no share in them; and those of the father the sons shall pay; the daughters shall have no share in them. This is said when they are living separately, and their property is distinct. If they be living together, without a division of the property, and daughters and sons go with the mother, and sons and daughters with the father indiscriminately, the children are heirs of good and bad. To make a comparison; as the waters of all streams, brooks, and rivers become salt on reaching the sea.

34th. The four laws whether children, grand children, or great grand children shall, or shall not, pay principal and interest on debts contracted by their grand parents without their knowledge.

Oh king! the four laws whether children, grand children, or great grand children, even though they do not know that debts were incurred by their grand parents, shall pay principal and interest or not, are these: If they be really debts of the grand parents, even if the parents who shared in the inheritance be dead, the grand children and great grand children who have received any portion of it, though they did not know of the debt, if the creditor can prove it by witnesses, shall not plead that the debt was contracted by their grand parents who are dead; let them pay in proportion to their share of the inheritance. In another case; if the grand parents have made a division of their property amongst their children and grand children; the children are dead, and the grand parents living with one of the grand children; let this child pay all debts they may have incurred for the food or clothes, or on account of abusive language, or assault. Those who are living separate shall pay no part of this; let them be free. Why is this?—because (they are) as the fruit and blossoms of a tree which have once fallen from the branch and come to the ground, and have nothing more to do with the tree; but the fruit and blossoms which remain on the branch go with the branch if any one takes it. In another case: If a grandfather or grandmother shall have died, and the survivor has married again, and (this husband and wife) shall both die leaving no issue, the children of the first marriage or their grand children, let them pay the principal of their debt, even if ignorant of their contraction. In another case: If whilst living with a grandchild they shall have incurred debt which the creditor shall demand and prove by witnesses, let this grandchild pay one fourth of the debt. What has been said

ချေးယူသူလွင့်ပျောက်သော်၊ သေသင့်သိတင်းမကြားသော်၊ မတောင်းမဆပ်
စေရာယူရှင်ရသဒ္ဒါဆိုတော်မူ၏။

၃၅ အတူနေ၊ မြေးချေးသောမြိကိုးဘိုးဘွားမသိသော်လည်း၊ မြေးသေလျှင်
ရင်းပွားဆပ်ရသောမြိအရင်းတွင်သာ၊ ဆပ်ရသောမြိနှစ်ပါး။

မင်းကြီး၊ အတူနေ မြေးချေးသည်မြိကိုး ဘိုးဘွားမသိသော်လည်းမြေ
သေလျှင်၊ ဘိုးဘွားတို့ရင်းပွားဆပ်ရာသော မြိတရားနှစ်ပါးဟူသော် ကား၊
အဖိုးအဖွားနှင့်မြေးအတူနေစားကြရာ၊ မြေးသည်၊ ဘိုးဘွားမသိသူတထူး
မြိကိုးချေးယူ၍ဘိုးဘွားနှင့်အတူနေရာ၊ စားသောက်သုံးဆောင်သည်၊ မြိရှင်
ကဆိုနိုင်၍မှန်လျှင်၊ ထိုမြေးသေသော်လည်း ရင်းပွားကို ဘိုးဘွား ဆပ်စေ၊
တနည်းတုံးအတူနေ၊ မြေးချေးသည်ကိုသာထင်ရှားအောင်မြိရှင်က၊
ဆိုနိုင်၍၊ ဘိုးဘွား အမှုကိုမဆောင်ရွက်သောအမှုကိုမဆိုနိုင်ချေက၊ အရင်း
ကိုသာဘိုးဘွားတို့ဆပ်စေ။

၃၆ မိဘချေးယူသောမြိကိုးသားသွီးတို့မသိသော်လည်း
ဆပ်စေရာသည်မြိသုံးပါး။

မင်းကြီး၊ မိဘချေးယူသောမြိကိုးမသိသော်လည်း၊ သားသွီး တို့ဆပ်စေ
ရာသည်မြိသုံးပါးဟူသည်ကား၊ မြိကိုးမိဘချေး ယူသည်ကို သူသိသူမြင်းဆို
နိုင်ချေက၊ သားသွီးတို့အခြားဖြစ်စေကာမူ၊ ကြီးစည်ငယ်လိုက်၊ တရားစုအ
တိုင်း၊ ရင်းပွားကိုဆပ်စေ၊ တနည်းတုံးအမွေမခွဲမဝေးသားကြီး၊
သွီးကြီးသားငယ်၊ သွီးငယ်မယူ၊ တမျှကား၊ အတူနေ၍၊ တမျှကား၊ အတူ
မနေ၊ စားကြွေး၊ သောက်ကြွေး မှန်ချေလျှင်၊ အတူနေက၊ နှစ်စုဆပ်စေ၊ အသီး
စားတို့က၊ တစုဆပ်စေ၊ ထိုသို့မဟုတ်၊ မိုဗ်းမြေးလယ်ယာ၊ ဥဇ္ဈာသစ်နား၊ အ
ရှက်အတင်ကြောင့်၊ မိဘယူသောမြိဖြစ်ပေမှုကား၊ အတူနေ၊ အတူစားတို့
နှစ်ဆ၊ မဆပ်သာချေ၊ တရားစုအတိုင်းဆပ်စေ။

၃၇ မိဘတာဝန်၊ သားသွီးတို့ယူခြင်းမြိနှစ်ပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ မိဘတို့တာဝန်၊ သားသွီးတို့ယူ ရသောမြိနှစ်ပါး ဟူ
သည်ကား၊ မိဘအမွေကိုမခွဲမဝေမှီ၊ မိဘအမှုစားသုံးရန်ကြောင့်၊ ယူ
သည်မြိမှာ၊ မိဘမယူ၊ မင်းတို့၊ ညည်းတို့သာယူသည်မဆိုသာချေ၊ တရားစု

of these four kinds of debt applies only when the debtor is dead. If he be not dead, but have gone away from the place, and no intelligence has been received of his death, the creditor shall not demand of the grand children; if he do so demand, they shall not be obliged to pay. This the sage recluse, called Menoo, hath said.

35th. *The law whether grand parents shall pay principal and interest only, of debts contracted by their children, grand children, or great grand children, who have lived with them, or not on their death.*

Oh king! the two laws as to whether grand parents shall, or shall not, pay after his death the debts, principal and interest, or principal only, incurred without their knowledge by a grandson who lived with them, are these; Whilst the grand parents and grandchild are living together, if, without their knowledge, he shall incur a debt, if they were concerned in the matters in which the money was expended, and this be proved by the creditor, though the grandson be dead, let the grand parents pay the debt, principal and interest. In another case; if the creditor can only prove the debt, but cannot prove that the grand parents were concerned in the matter or thing in which it was incurred, let them only pay the principal.

36th. *Three kinds of debt contracted by parents, which the children shall be caused to pay, even if they be ignorant of their contraction.*

Oh king! there are three kinds of debt incurred by parents which the children shall be caused to pay, whether they are aware of their contraction or not. If a debt can be proved against a father or mother by witnesses, even if the children be living separately, let them pay principal and interest, according to their ages and their share by law (of inheritance.) In another case; if the inheritance be not divided amongst them, there shall not be distinction of ages. If some were living with their parents, and some separately, and the debts were incurred for food, let the children who live with the parents pay two thirds, and those who live separately one third; but if the debt is not incurred for food, but on account of lands or other goods, the children living with the parents shall not pay two thirds; let them only pay according to their lawful share of the inheritance.

37th. *The two kinds of debts incurred by their children on account of their parents.*

Oh excellent king! the two kinds of debt incurred by children on account of their parents are these. A debt incurred before the partition of the inheritance, for food, on account of the parents, (part

နှင့်ဆိုင်ရာဆပ်စေ။ မိဘနှစ်ပါးနှင့် အတူနေရသားသွီးထိုးထည်မိဘ
အသုံးအဆောင်မယုတ်၊ ချင့်ထို့နှုတ်လွန်လက်ရောက်ကြောင့်ဖြစ်စေ၊ ချင့်ထို့
ကို ဆင်ဝတ်ရာ၊ ယူသည် ဖြိုကို၊ မိဘအမှု ဆို၍ယူသော်လည်း၊ ချင့်ထို့မှု
ကြောင့်ဖြစ်လျှင်၊ ချင့်ထို့ယူသူကသာဆပ်စေ၊ ပေါက်ဖော်စုမဆပ်သာ။

၃၈ ၊ မိဘထို့ယူသောဖြိုကိုးသားသွီးထိုးထည်သော်လည်း၊ ဆပ်ရာသော
တရားသက်သေခန်းတပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ မိဘယူသောဖြိုကိုးသားသွီးထိုးထည်သော်လည်း ဆပ်ရာ
သောတရား သက်သေခန်းတူသော်ကားရှေးသောအခါ၊ ဒီပရိရာ၊ မြတ်စွာ
ဘုရားလက်ထက်တော်၌၊ မိဘနှစ်ပါးဈေးယူ၍သူဖြိုကိုးစားလေသည်။ မိဘ
နှစ်ပါးသေသောအခါ၊ သွီးသားအကြီးနှစ်ယောက်မိဘဖြိုကိုဆပ်လေသည်။
သွီးငယ်မှာ၊ ထိုမိဘထို့သူဖြိုကိုးသည်ကာလ၊ မပွေးသေး၊ ပဋိသန္ဓေရှိလေ
သည်။ ငါတို့ပေါက်ဖော်သည်၊ မစားရ၊ မစားနိုင်၊ မစားတတ်၊ ကိုယ်ဝန်နှင့်
ဖြစ်လေသည်ဟုအစုကို၊ မဆပ်စေရ၊ ထိုညီမငယ်သည်ပွေးစွားရင်းက၊ အ
မှားနည်းသွားတတ်၊ ပြေးတတ်အောင်း၊ မှက်မိမြင်လေသည်။ နောက်ဗုဒ္ဓမိ
မမြင်ခဲ့ရကား၊ ဒီပရိရာ၊ မြတ်စွာဘုရားထံ၊ အကြောင်းကိုဏှာသိလျှင်၊ အမိ
ဈေးယူသည်ကာလ၊ အပူအခါး၊ အစပ်အရှို၊ အဆိမ့်ထို့သည်၊ ထိုသူငယ်မခံ
စားရလေသည်ကို၊ မြို့စုမပေးနေသည်၊ ထိုကြောင့်မှက်မိကွယ်သည်၊ ယခုသူ
ငယ်မအစု၊ မဝန်ဇတာဆို၍၊ သင်ထို့ဆပ်သည်ဥစ္စာကိုပေးစေသော်၊ အဆပ်
မည်၏ ဟုမိန့်တော်မူ၍၊ သူငယ်မအစုဆပ်စေမှ၊ ထိုသူငယ်မမှက် မိမြင်မြန်
သည်ဟု၊ ဒီပရိရာ၊ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသည်။ တရားတော်ရှိနေ
သည်ဖြစ်သောကြောင့်၊ မိဘယူသောဖြိုမှန်က၊ သားသွီးမြေးထို့ဆပ်ရနေ
သည်ဟု၊ မနှမည်သော၊ ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၃၉ ၊ မြီအဖျားမြောက်ပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ မြီအဖျားမြောက်ပါးတည်း၊ မြောက်ပါးတူသော်
ကား။ ၊ အရင်းအညွန့်ရှိသောမြီတပါး။ ၊ အညွန့်ကိုသာဆပ်
ပေး၍ အရင်းကျန် သေးမြီတပါး။ ၊ မြီရင်းကိုပေး၍ အညွန့်ကျန်
သောမြီတပါး။ ၊ အညွန့်အရင်းကျန် မြီတပါး။ ၊ မြီရှင် ဆို
တိုင်း၊ တက်ထိုက်သည်မြီတပါး။ ၊ အတက်နှစ်ဆ၊ တက်ထိုက်သောမြီ
တပါး။ ၊ ဤမြောက်ပါးတည်း။ ၊ ထိုမြောက်ပါးတို့တွင်၊ အရင်း
မမည်၊ အဖျားမမည်ကျန်ကို၊ အရင်းဖြစ်ရမည်တောင်းသော်၊ ဆပ်သမျှနှင့်။

of the children) shall not plead that it was not incurred by the parents, but by the other children; let all pay according to their legal share of the inheritance. If children whilst living with their parents shall, not for their parents, but by reason of abusive language used, or an assault committed by themselves, incur debt, or for clothes, or ornaments, on their own account, though they plead it was on account of their parents, if it really was incurred on their own account, let them alone pay it; the relations shall not pay.

38th. A traditionary tale—a precedent, that children shall, in certain cases, pay debts contracted by their parents unknown to them.

Oh excellent king! the (evidence that) precedent for children paying the debts of their parents, even when ignorant of their contraction, is this: In former times, during the sojourn on earth of the most excellent para Debeng-gara, a father and mother incurred a debt, and at their death the eldest son and daughter paid it. The youngest daughter, at the time the debt was incurred, was not born, but her mother was pregnant with her, and on the ground that she could reap no benefit from the money borrowed, they did not cause her to pay any part of it. Until she was able to run about, she retained the sight of her eyes, after which she became blind. When they related these facts to Debeng-gara, the para, (he said,) "this child had the benefit of the food, sweet, bitter or sour, for which the debt was incurred, and as she has paid no part of it, she has lost her eye-sight. Now if you cause her to pay her share, saying it is on account of her parents' debt—my friends, if you cause her to pay to you, it will be equivalent to payment;" and only on causing her to pay did she recover her eye-sight. Because this law has been preached by the excellent Debeng-gara, and because this is the holy law, all true debts of parents are to be paid by children and grand children. Thus the sage recluse called Menoo said.

39th. The six kinds of debt.

Oh excellent king! the six kinds of debt are these: 1st, a debt when both principal and interest are due; 2d, when the interest only has been paid, and the principal is still due; 3d, when the principal has been paid, and the interest is still due; 4th, when part of both principal and the interest remain unpaid; 5th, when the creditor shall have the full amount of interest he demands; 6th, a debt on which a double amount of interest shall be paid. These are the six kinds of debt. And of the first:—

1st. When a balance is left due and nothing said as to whether

ယူရင်းဥစ္စာနှစ်ဆမရှိ၊ ကျန်သည်တွင်သာ၊ နှစ်ဆရှိပေး၍ပြေစေ။ နှစ်ဆထက်လွန်၍၊ မယူသာဈေးဤကား၊ ဣငွေကြေးသံကိုဆိုသတည်း။ ဓပါးဆုံးပြောင်းပဲ၊ မုယော၊ လူးဆပ်ဖြစ်လျှင်၊ ကျန်ဥစ္စာသည်လေးသီးရောက်မှ၊ ပြေစေ။

တနည်းတူ၊ အညွန့်ပေး၍အရင်းကျန်မြဲကို၊ အညွန့်တလီကျန်ရင်းအတိုင်းပေးမှ၊ ပြေစေ။

အရင်းပေး၍အညွန့်ကျန်မှု၊ အညွန့်ကျန်ကိုသာပေးစေ။ အပွားမတက်ရာ။

အရင်းအပွားမပေး မဆပ်သမျှမှ၊ ဣငွေကြေးသံဖြစ်က၊ နှစ်ဆတက်၊ ဓပါးပြောင်းပဲ၊ နှပ်ဝါးမုယော၊ လူးဆပ်ဖြစ်က၊ လေးသီးရောက်တက်စေ၊ ၎င်းပြင်းတိုးတက်၍မစားသာ။

ထသိုးရောက်သောမြီဥစ္စာလေးသီးရောက်သောဥစ္စာကို၊ မည်သည်ထ၊ နေ့ရက်ပေးပါမည်၊ ခြံစားဆိုအံ့၊ ထိုနေ့လရောက်၍မပေးသည်ထုမတက်သာ၊ အဆုံးသို့ရောက်လည်းမြီဖြစ်ချေသည်။

ဆိုရင်းနှစ်လရောက်၍မပေး၊ တက်ရာ၏ဟူသည်ကား၊ လက်လှယ်ဆပ်ဈေးသောဥစ္စာနှစ်ဆတက်စေဟူသတည်း၊ ပေးမည်မျိုးချက်သည်မတိုင်မှီ၊ ဆပ်ပေးသော်၊ ယူရင်းတိုင်းခံစေ၊ ဆပ်စေ၊ အရင်းအညွန့်တွင်မျိုးချက်သောနေ့လ၊ နှစ်မရောက်မှီပေးဆပ်လျှင်၊ အရင်းမှာအရင်းအတိုင်း၊ အညွန့်မှာဆယ်စု၊ တစုလျှော့ယုတ်၍ပေးဆပ်ခံယူကြစေ။

မျိုးချက်သည်နေ့ရက်မတိုင်မှီတောင်းသော်၊ လက်လှယ်ဆပ်ဖြစ်က၊ အရင်းမဆုံးသာ၊ ထိုမျိုးချက်သည်နေ့လတိုင်မှပေးစေ၊ ငန့်စေ၊ တောင်းသော်မြီရှင်ဒါဏ်ခံစေ။ အရင်းအပွားကိုနေ့ရက်မျိုးချက်၍၊ ပေးမည်မှီပြီးမှ၊ မျိုးသည်နေ့ရက်မရောက်မှီဥစ္စာရှင်တောင်းသော်၊ အရင်းမှာ၊ အရင်းအတိုင်းမှန်စေ၍၊ အပွားတွင်သာထိုလအတွက်၊ အစုပြုမှ၊ လျော့ယုတ်၍ထူစေ၊ ပေးစေ။ ထိုသို့ကား မထုတ်တုံ၊ မျိုးချက်သည်နေ့လမရောက်မှီ၊ ကိုင်ငင်ချေသော်၊ တယောက်ကိုင်သော်၊ ငွေအကျပ်သုံးဆယ်၊ နှစ်ယောက်ကိုင်သော်၊ ၎င်းနည်းတူ၊ ငွေအကျပ်သုံးဆယ်စီ၊ အပြစ်နှင့်ငွေတော်သော်၊ ကျေစေ၊ ငွေဈာသော်၊ ချ၍အကျန်ကိုဆပ်စေ၊ လွန်မှုမင်းဒါဏ်သင့်စေ၊ မြီရှင်နှင့်မျိုးချက်၍၊ မည်သည်နေ့လနှစ်ရောက်လျှင်၊ ပေးပါမည်၊ မပေးလျှင်၊ ထွေရာ၊ အုန်းအိပ်၊ ဘူးကျော်နင်း၍၊ တောင်းပိုင်၊ ကိုင်ပိုင်စေ၊ စာချုပ်နှင့်လည်းကောင်း၊ အသိ

it is principal or interest, if the creditor shall wish to make it principal, if the money paid be less than the original sum borrowed, on that original sum not more than cent. per cent. shall be taken. This is of gold, silver, copper, or iron. If it be paddy, corn, vetches, mace, loo (barley,) or sat, let the balance left be paid up to four fold the original. In this case only shall the demand be satisfied in full.

2d. In another case; if the interest has been paid, and the principal left due, the liquidation of the debt shall only be completed when interest has again been paid according to the balance left due.

3d. When the principal is paid and the interest left due, let the balance of interest left only be paid; there shall be no increase of interest.

4th. If all the balance of principal and interest be left due, if it be gold, silver, copper, or iron, let cent. per cent. be paid. If paddy, corn, vetches, sesamum, cotton, mace, loo, or sat, four for one. Beyond this there shall be no interest.

5th. If a debtor shall fix a day for paying a debt, the interest of which has amounted, according to the thing borrowed, to cent. per cent. or to four for one, and if he does not pay on that day, there shall be no farther increase of interest. It is a debt that has reached its utmost limit.

6th. The case in which there shall be an increase of interest if not paid on the day fixed is this: Goods that have been borrowed "for a hand's turn," shall pay cent. per cent. If they be returned before the day agreed on, let them be taken back. If principal and interest are paid before the day agreed on, let the principal be paid in full, and let one tenth be deducted from the interest.

If the creditor demand the thing before the day agreed on, if it was borrowed for "a hand's turn," he shall not have his principal, but let him wait till the time agreed on, and let a creditor making such a demand be fined. If after a day has been fixed for the payment of principal and interest, if the creditor shall make his demand before the time, let him have the principal in full; the interest shall be calculated up to the time of demand, and nothing paid for the unexpired time; but if he shall arrest his debtor before the day agreed on, if one only has laid hands on the debtor, let him pay thirty tickals; if two, let them pay thirty tickals each; and if the fine cover the amount of the demand, let it be thus settled. If the debt be the larger amount, let the fine be deducted and the balance paid. If the fine be more than the debt, let the balance be the king's. If an agreement has been made with a creditor to pay on a certain day, and the agreement be not fulfilled, the creditor may step across his bed or

အကြားနှင့် လည်းကောင်း၊ ခြံစားဆိုချက်ရှိ၍၊ မိုမ်းချက်သည်နေ့လနှစ်၊
လွန်လွှင်းမြီအနည်း၊ အများမဆို၊ ကိုင်လည်းကိုင်ပိုင်စေ၊ မိုမ်းချက်ရင်း
နေ့ရက်ရောက်၍၊ ခြံစားကိုထိပ်ခပ်တောင်းလည်းတောင်းပိုင်စေ၊

၄၀ ခြံစားကိုထိပ်ခပ်သင့်၊ မခပ်သင့်နှစ်ပါး၊

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ခြေနှစ်ဖက်၊ တပေါက်တည်း၊ ထိပ်သို့မသွင်း၊ ဘူးနှစ်
ဖက်သွင်းချေသော်၊ ငွေအကျပ်သုံးဆယ်လျှော်စေ၊ လက်ကိုတုပ်နှောင်
သော်၊ ငွေအကျပ်နှစ်ဆယ်လျှော်စေ၊ မှက်မှောင်တူသော်၊ လက်ပြန်ချည်ချေ
သော်၊ ငွေအကျပ်သုံးဆယ်လျှော်စေ၊ ယောက်ျားမိစ္ဆာမဟူသော၊ ထိပ်မြေကို
မြေမှစူးအောင်ရိုက်ချေသော်၊ ထိပ်ကြက်ဆူးဟူသတည်း၊ အပြစ်တဆယ်ငါး
ကျပ်လျှော်စေ၊ ထိပ်ကိုကျော်နင်းချေသော်၊ အပြစ်ငွေခုနှစ်ကျပ်၊ နှစ်မတ်လျှော်
စေ၊ ထိပ်မြေကို ဓားနှင့်လှံနှင့်၊ ရိုက်ချေသော်၊ အပြစ်ငွေ အကျပ်သုံးဆယ်
လျှော်စေ၊ ထိပ်မြေကိုသတ်ပင်း၍ခပ်ချေသော်၊ ထိပ်တောက်ထဲဟူသတည်း၊
အပြစ်ငွေတဆယ်ငါးကျပ်လျှော်စေ၊ ထိပ်ကိုစောက်ထိုး၊ မတ်တတ်ခပ်ချေ
သော်၊ အပြစ်ငွေ အကျပ်သုံးဆယ်လျှော်စေ၊ ထိပ်ကိုမြိုင်၍ခပ်ချေသော်၊
အပြစ်ငွေအကျပ်သုံးဆယ်လျှော်စေ၊ ခြေနှစ်ဖက်ကို ပွင့်၍၊ ကားကျစ်သကဲ့
သို့ခပ်ချေသော်၊ အပြစ်ငွေအကျပ်မြောက်ဆယ်လျှော်စေ၊ ထိပ်ခပ်ရာ၊ ထိပ်
တုံးကိုမီးရှို့က်ချေသော်၊ အပြစ်ငွေအကျပ်သုံးဆယ်လျှော်စေ၊ လူကိုတည်း
မီးရှို့က်သော်၊ အပြစ်ငွေ အကျပ်မြောက်ဆယ်လျှော်စေ၊ မြေကိုတူး၍
မြေတချောင်းတည်းခပ်ချေသော်၊ အပြစ်ငွေ အကျပ်မြောက်ဆယ်လျှော်
စေ၊ မင်းဖါဏ်လည်းသင့်စေ၊ ထိပ်သွင်းသောမိစ္ဆာ၊ အလွတ်သူကိုခြံရှင်ခြစ်စေ၊
သူတပါးခြစ်စေ၊ ကာမဂုဏ်ပေါင်းဖော်၊ စပ်ရှက်ချေသော်၊ အပြစ်ငွေအကျပ်
မြောက်ဆယ်လျှော်စေ၊ ထိပ်ခပ်ခံရသူက၊ မိတ်တူဖြစ်ပေသည့်ဆိုလျှင်၊ အပြစ်
ကင်းစေ၊ ခြံစားကိုထိပ်ခပ်ရာ၊ ဥရှောင်ဆံထုံးဆွဲချေသော်၊ အပြစ်ငွေအကျပ်
သုံးဆယ်လျှော်စေ၊ မိစ္ဆာသမြတ်ကိုဆွဲ၍ထိပ်သွင်းချေသော်၊ အပြစ်ငွေအကျပ်
သုံးဆယ်လျှော်စေ၊ ထိပ်တုံးနှင့်ထိပ်ခပ်ခံသူ၊ မထိမပါး၊ ထိုသူအရင်းတွင်း
ကျင်ကြီး၊ ကျင်ငယ်စွန့်ချေသော်၊ အပြစ်ငွေနှစ်ဆယ်ငါးကျပ်လျှော်စေ၊ မသန်
ရာမှာ၊ ထိပ်ခပ်၍သားချေသော်၊ အပြစ်ငွေအကျပ်လေးဆယ်လျှော်စေ၊ ခပ်ရိုး၊
ထိပ်တုံးလုံး၊ မြေတချောင်းတည်း၊ ဆိုဝံ့ပြီးသောအပြစ်လွတ်၍ခပ်လျှင်၊ မြီ
မရချင်းခပ်သော်လည်းအပြစ်မရှိ၊ ခပ်ပိုင်စေဟု၊ မနူမည်သော၊ ရှင်ရသေးဆို
တော်မူ၏၊

pillow, and demand the money and arrest his debtor. Whether there be a written engagement, or only witnesses to the (verbal) contract, if the debtor has made the engagement, and the day be past, whether the debt be a large or small one, let the creditor have the right to arrest and lay hands on his debtor; if the day for payment has arrived, and the creditor put the debtor in the stocks, let him have the right to do so.

40th. Two laws as to the propriety of confining debtors in the stocks.

Oh excellent king! both feet shall not be put in the same hole in the stocks; if they be, let thirty tickals fine be paid. If the hands be bound, twenty tickals; and if the hands be bound behind the back, let thirty tickals of silver be paid as a fine, whether it be a man or woman. If the key or pin which is put between the feet be driven through into the ground, it is called anchoring the stocks, and for this a fine of fifteen tickals shall be paid. For stepping across the stocks the fine is seven and a half tickals. If the key be driven in with a sword or spear, a fine of thirty tickals shall be paid. If the stocks be wedged, it is called touk-tay stocks, and this renders the creditor liable to a fine of fifteen tickals. If the stocks be raised on one end, the fine shall be thirty tickals; if they be raised horizontally, the fine is also twenty tickals. If the legs be put into the stocks spread out for a foot from each other, the fine is sixty tickals. If the stocks be scorched with fire, let a fine of thirty tickals be inflicted; if the prison compound be scorched, let the fine be sixty tickals. If a hole be dug in the earth and one foot made fast in it by being buried, the fine is sixty tickals, and the creditor shall also be punished criminally. If the creditor, or any other person, shall have connection with an unmarried woman in the stocks, let him be fined sixty tickals; if the person confined admit that she was consenting, let there be no fine. If the hair be pulled in putting a debtor in the stocks, the fine is thirty tickals. If a woman's breasts are laid hold of, the fine is thirty tickals. If any one shall ease himself or make water near a person in the stocks, without touching him or the stocks, or throw out excrement in the same place, let him be fined twenty-five tickals. If the stocks are put in a foul place, let forty tickals be paid. If the debtor be put in the stocks in the usual way, the stocks properly laid down, and one foot put in them, and none of the above faults committed, there shall be no fine: let the creditor have a right to confine his debtor as long as he does not pay. This the sage recluse called Menoo said.

၄၁ ခြံစားကိုခြံရှင် မခန်း၊ ရွေးခံတံတွေးနှင့်၊ တွေးပြစ်သည်၊ ထောင်းထု သတ်ပုတ်သည်၊ ဦးဆံကိုဆွဲသည်၊ အဝတ်ကိုရွတ်သည်၊ လှံကန်နှင့်မိုက် သည်၊ ဓားလှံနှင့်ထိုးခုတ်သည်တရားတပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ခြံစားကိုခြံရှင်တို့ထိပ်မခပ်၊ ရွေးခံတံတွေးနှင့်၊ တွေး ပြစ်သည်၊ ထောင်းထုသတ်ပုတ်သည်၊ ဦးဆံကိုဆွဲသည်၊ အဝတ်ကို ရွတ် သည်၊ လှံကန်နှင့်မိုက်သည်၊ ဓားလှံနှင့်ထိုးခုတ်သည်အရာမှာ၊ ခြံစားကိုခြံ ရှင်ရွေးခံတံတွေးနှင့်၊ တွေးပြစ်ချောင်းကိုယ်တွင်ထိလျှင်အပြစ်ငွေတဆယ် ငါးကျပ်၊ မှက်နှာ၌ပြစ်ပေမူးငွေအကျပ်သုံးဆယ်လျှော်၊ ခြံစားကိုထောင်းထု သတ်ပုတ်သော်၊ ဦးဆံကို ဆွဲသော်၊ အပြစ်ငွေ အကျပ်သုံး ဆယ်လျှော်စေး၊ ခြံ စားအဝတ်ကို ခြံရှင်ရွတ်ချောင်း၊ အပြစ် ငွေအကျပ်သုံးဆယ် လျှော်စေး၊ ခြံ ရှင်ဆွဲကိုင်မိုး၊ ခါးဆီးအဝတ် ကိုဆွဲကိုင်ရာ၊ အဝတ်ကိုနှင့်ရွတ်သော်အပြစ် မရှိ၊ လက်နှင့်အဝတ်ကိုကိုင်၍ ခေါင်သော်လည်း အပြစ်မရှိ၊ လှံကန်ခုတ်နှင့် မိုက်သည်၊ လှံကန်နှင့်ထိုးခုတ်သည်၊ အနာမကြီးမသေသော်၊ အပြစ်ငွေအကျပ် ခြောက်ဆယ်လျှော်စေး၊ သေသော်အမျိုးအားဆယ်တက်လျှော်စေး၊ ကျွဲ၊ ကန်း၍ထိုအနာကြောင့်သည်၊ ထံစွာရှိလျှင်၊ သေပြစ်တဝက်လျှော်စေး။

သန္ဓေရှိခြံစားကိုကိုင်ငင်ရာ၊ သန္ဓေပျက်သော်၊ တလကိုငွေတကျပ်စီးကိုး လတိုင်အောင်သန္ဓေသိုးလျှော်စေး၊ ဆယ်လဖြစ်ချေလျှင် ငွေအကျပ်သုံး ဆယ်လျှော်စေးထူးမနွဲ့မည်သော၊ ရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏၊ ဤသို့ဆိုခဲ့သ မှာအပြစ်မျိုးမထုတ်၊ ခြံရှင်ဆိုလျှင်၊ ခြံရင်းကိုဆပ်စေ၊ အပြစ်ကိုလေးပေါ၊ ရှိန် ချံဆိုခဲ့ပြီးသည်အတိုင်းခြံရှင်က၊ ခြံစားကိုလျှော်စေ၊ ယခုဆိုခဲ့သမှာအ ပြစ်ကိုခြံရှင်ဖြောင့်လျှင်၊ ရင်းပွားကိုတွက်၍ အပြစ်နှင့် တန်လျှင်ပြေစေ၊ အ ပြစ်ကလွန်လျှင်အကျန်ကိုလျှော်စေ၊ အပြစ်ထက်၊ ခြံကဆပ်ရန်ပိုမိုချေ လျှင်၊ ပိုမိုသမျှခြံကို၊ ခြံစားကဆပ်စေ။

၄၂ ခြံရှင်ကိုခြံစားကလွန်သောတရားတပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ခြံရှင်ကိုခြံစားက ဆိုခဲ့ပြီးသမျှအပြစ်အတိုင်း၊ လွန် သည်မှန်ချေလျှင်၊ ခြံရင်းပွားကိုလည်းဆပ်စေ၊ အပြစ်မှာလည်းနည်းတူ၊ ခြံ ရှင်ကိုခြံစားကသေပြစ်၊ ကျွဲ၊ ပြစ်၊ အရှက်ရပြစ်အတိုင်းလျှော်စေ၊ မလျှော် ရတတ်မူ၊ အတူနေလင်မယားသားသမီးမြေးတို့ကိုကျွန်ပြုစေ၊ ဤသည် ကား၊ တယောက် ခွင်း အပြစ်တည်း၊ တယောက်၊ နှစ် ယောက်၊ သုံး ယောက်၊ ဆယ် ယောက်၊ အမှားလက်ရောက် မှန်ချေကလည်းခြံစား၊ ခြံရှင်

41. The law when a creditor is disrespectful to his debtor, when he hawks, or spits, or strikes, or slaps him, pulls his hair, or pulls off his clothes, strikes him with a stick, or strikes or cuts him with a spear, or sword.

Oh excellent king! the law when a creditor does not put his debtor in the stocks, but hawks and spits upon him, beats him with his fist or his elbow, pulls his front hair, pulls his clothes off, beats him with a stick, wounds him with a sword or spear, or when many act in this way, is (as follows:) If a creditor shall hawk and spit at his debtor, and if (the saliva) shall touch his body, let the fine be twenty five tickals of silver. If it touch his face, let the fine be thirty tickals. If he shall beat him with his elbow or fist, slap him, or pull his hair, let the fine be thirty tickals. If he pulls his clothes off, let the fine be thirty tickals. If whilst he has hold of his debtor in the usual way, holding by the cloth round his waist, the debtor shall pull his own clothes off, there is no fault. If the creditor lays hold of the debtor's hand or clothes, there is no fault. If he beat him with a stick, stab or cut him, and the wound be not severe, and he does not die, let the fine be sixty tickals. If he does die, let the creditor pay according to his class, ten times his price. If he be blinded, or has a limb broken, or shall suffer much from the injury, let the creditor pay one half the amount of fine for causing his death.

If in arresting a female debtor who is pregnant, she shall be caused to miscarry, let the creditor pay one tickal of silver for each month till the tenth. If the miscarriage be caused in the tenth month of her pregnancy, let the fine be thirty tickals. Thus the sage recluse called Menoo said. If the creditor shall show that he has not committed these faults, let the debt be paid. (If they have been committed,) let him pay according to the offence as above laid down. If all the above offences be admitted by the creditor, let the debt be calculated, principal and interest, and if it be equalled by the fines, let them be a set-off in full. If the fines be the larger amount, let the balance be made good by the creditor. If the debt be the larger sum, let the debtor pay the balance.

42d. The law when a debtor is disrespectful to his creditor.

Oh excellent king! if the debtor shall be proved to have committed the above offences against the creditor, let him pay the debt, principal and interest, and let him also pay the fines as above. If he has caused the death of the creditor, the breaking of a limb, pain, or shame, and cannot pay the compensation, let his family, wife, husband, children or grand children, become slaves of the creditor. This is when the offences are committed by one person. If an as-

မဟူသာ၊ လက်ရောက်သမျှလူတို့၊ လက်တို့သည်၊ အပြစ်တိုက် သည်အတိုင်း
လျှော်စေ၊ တရားတန်ဆာမင်း၊ ဝါဏိမှာလည်း၊ လွန်သူကခံစေ၊

၄၃ ခြံရှင်ခြံစားအမျိုးမြတ်၊ အမျိုးနိမ့်နှစ်ပါး၊

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ခြံရှင်ခြံစားအမျိုးမြတ်၊ အမျိုးနိမ့်နှစ်ပါး ဟူသည်
ကား၊ ခြံရှင်မြတ် ခြံခြံစားနိမ့်သူလွန်သော်၊ ဆိုခဲ့ပြီးသည်အပြစ်တွင်၊ နှစ်ဆ
တက်လျှော်စေ၊ ခြံရှင်ထက်၊ ခြံစားအမျိုး အမည်၊ နေရာကြီးပေက
လည်း၊ ခြံရှင်လွန်ချေအောင် ဆိုခဲ့ပြီးသမျှ၊ နှစ်ဆတက်တည်စေ၊ အ
မျိုးမြတ်၊ အမျိုးနိမ့်ဟူသည်ကား၊ မင်းမျိုး၊ ပုဏ္ဏားမျိုး၊ အမတ်မျိုး၊ သူဌေး၊
သူကြွယ်မျိုး၊ ကုန်သည်မျိုး၊ သူဆင်းရဲမျိုး၊ ယုဒျရာ၊ သုံးပါး၊ အပြားရှိသည်တို့
သုံးပါးတို့တွင်၊ မြတ်သောသူကို၊ အမြတ်ဆိုသည်၊ နိမ့်သောသူကို၊
အနိမ့်ဆိုသည်၊ သို့ဖြစ်၍၊ မင်းမျိုးနှင့်၊ ပုဏ္ဏားမျိုးမှာ၊ မင်းမျိုး အမြတ်၊
ပုဏ္ဏားမျိုးအနိမ့်၊ ပုဏ္ဏားမျိုးနှင့်၊ အမတ်မျိုးမှာ၊ ပုဏ္ဏားမျိုးအမြတ်၊ အမတ်
မျိုးအနိမ့်၊ အမတ်မျိုးနှင့်၊ သူဌေး၊ သူကြွယ်မျိုးမှာ၊ အမတ်မျိုးအမြတ်၊ သူ
ဌေး၊ သူကြွယ်မျိုးအနိမ့်၊ သူဌေး၊ သူကြွယ်မျိုးနှင့်၊ ကုန်သည်မျိုးမှာ၊ သူဌေး၊
သူကြွယ်မျိုး အမြတ်၊ ကုန်သည်မျိုးအနိမ့်၊ ကုန်သည်မျိုးနှင့်၊ သူဆင်းရဲမျိုး
မှာ၊ ကုန်သည်မျိုးအမြတ်၊ သူဆင်းရဲ မျိုး အနိမ့်၊ သူဆင်းရဲမျိုး နှင့်၊ ခွန်း
စဏ္ဍားမျိုးမှာ၊ သူဆင်းရဲမျိုးအမြတ်၊ ခွန်းစဏ္ဍားမျိုးအနိမ့်၊ သည်ကဲ့သို့အ
မျိုးကိုလိုက်၍စီရင်ရာ၏၊ မင်းကြီး၊ တနည်းကား၊ မည်သည်အမျိုး
မဆို၊ ရေမြေကိုအစိုးရသည်အရှင်က၊ အကြီးမြောက်၍သာ၊ ယောက်ျားမိစ္ဆ
တို့သည်အမြတ်ဟူပေသည်၊ အမျိုးဇာတိ၊ ဤကဲ့သို့ဖြစ်သည် မဆိုသာချေ၊
အဘယ်ကြောင့် နည်းဟူမူကား၊ မည်သည်အမျိုးမဆို၊ သာသနာတော်အ
မွေ ခံသောရဟန်းတို့သည်၊ သာဝါဝင်ပညတ်တော်၊ မိန္ဒေယျဘုရားမြတ်စွာ၊
ဟောတော်မူချေသည်၊ ထိုကြောင့် လူတို့တွင် ဧကဆုဇာတ်ပြ ဌာနိုးသောသူတို့
သည်၊ အမြတ်သို့ရောက်သတည်းထူးရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏၊

၄၄ ခြံမှန်လျက်၊ မကိုင်မချုပ်ရာသူကိုးပါး၊

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ခြံစားမြစ်လျက်၊ မကိုင်မချုပ်၊ ထိပ်မခပ် ရာသူကိုး
ယောက်တည်းကိုးယောက်ဟူသည်ကား၊ မင်းမျိုး၊ ပုဏ္ဏားမျိုး၊ ရဟန်း၊ သေ
နာပတိ၊ သိုးသွားမိဘ၊ ဆရာတို့ကို၊ ခြံစွာရှိသည်ထူး မချုပ်ရာ၊ ထိပ်မခပ်
ရာ၊ တောင်းရာ၏၊ မထိခဲ့မြင်မပြုရာ၊ မင်းကြီး၊ တောင်းသင့်သည်၊ ချုပ်သင့်
သည်၊ ထိပ်ခပ်သင့်သည်၊ ခြံစားမှန်သော်လည်း၊ ထွေရာမတောင်းပိုင်ချေ၊

sault be committed by one, two, three, ten, or many, there shall be no distinction between debtor and creditor and other people. All who are proved to have been concerned, shall pay according to what shall be proved against them, and they shall pay all law expenses.

43d. The two laws when the debtor and creditor are one of the higher, one of the lower classes.

Oh excellent king! the law regarding a debtor and creditor, when one is of a high, the other of a low class, is this: If the creditor be of the higher, and the debtor of the lower class, and offends as above, let him pay double what is there laid down. If the debtor be of the better name, or higher family, and the creditor shall commit the offences above laid down, let him also pay double in all that has been noted. The higher and lower classes are these—the royal family, the brahmins, minister or chief—the wealthy class—the mercantile class—and the poor. In each of these, three grades have been laid down, and in these grades, with respect to themselves, are three degrees of respectability or excellence. Besides this, as regards kings and brahmins, kings are the more excellent; and brahmins are more excellent than minister or chiefs; of the wealthy and mercantile, the wealthy is the more excellent and tradesmen inferior; of the mercantile and poor classes, the mercantile is the more excellent. Of the poor and the dwoon-tsanda (tsandala) class, the poor are the more excellent. The (judge) having thus considered the class, should decide. Oh king! in another case; if any man or woman shall be exalted by the king, the head of land and water, as superior to others, let them be considered excellent without reference to the class in which they may originally have had their birth. Why is this?—because, without reference to class or family, any one who becomes a Rahan, who is heir to the holy religion, is said to be of the Thakhee-weng (Guadama's family.) This the most excellent god, who is above human comparison, hath propounded, for this reason,—amongst men, he whom the king hath decided to be excellent, is so. This the sage recluse Menoo hath said.

44th. The nine classes of men who shall not be arrested or confined for debt, though it be really due.

Oh excellent king! amongst debtors there are nine who shall not be arrested or placed in the stocks; members of the royal family, Brahmins, Rahans, the king's ministers, parents, grand parents, great grand parents, and teachers, shall not, on a charge of debt, be confined, or put in the stocks. The debt may be demanded, but the creditor shall not use them disrespectfully, oh king, even if the debt be one from whom the debt may be with propriety demanded,

တောင်းချေသော်၊ အမျိုးအား၊ ထိုက်လျှောက်အောင်း၊ ပူဇော်ကံတော့စေ၊ အရှက်ခံရလေသည်၊ ဖြိုရှင်သည် မင်း၏ကိုယ်ခံစေ၊ ဖြိုရင်းဖြိုဌား၊ ဖွားသတ်စေလှ မနွဲ့မည်သော၊ ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။ လက်သန်းပြတ်သော်၊ အပြစ်ငွေအကျပ်တဆယ်၊ လက်သူကြွယ်၊ လက်လယ်၊ လက်ညှိုး၊ လက်မထိုင်အောင်း၊ တရုလပ်တွက်၍လျှော်စေ။

ဥက္ခောင်းအရေပြတ်ကွဲသော်၊ အပြစ်ငွေတဆယ်ငါးကျပ်၊ ရင်ကိုဖြေနှင့်ကျောက်ကန်မိသော်၊ တဆယ်ငါးကျပ်၊ ရှေ့သွားကျိုးသော်၊ ငွေရ နှစ်ကျပ်၊ နှစ်မတ်၊ အံကျိုးသော်၊ ငွေငါးကျပ်၊ အရေစုတ်၍၊ သွေးယိုသော်၊ ငွေရ နှစ်ကျပ်၊ နှစ်မတ်၊ နားပြတ်သော် နှစ်ကျပ်၊ နှစ်မတ်၊ အသာအရေပွတ်ပွန်းသော် ငွေငါးကျပ်၊ ခုတ်မိကန်းသော် ငွေအကျပ်သုံးဆယ်၊ ခြေသန်းခြေမမှာလည်း၊ လက်နည်းတူဖြစ်စေ၊ ဤကားဖြိုရှင်သင့်၊ ဖြိုကိုလို၍ကိုင်းငင်ခြင်း၌၊ ကျိုးပြတ်သေကြေစေခြင်း၊ နှစ်ထုံးမမြီသောကြောင့်တည်း။

မြီတောင်းမင်းစေဖြစ်ချေက၊ ဆိုခဲ့ပြီးသမျှအပြစ်တွင်း သုံးဆယ့်စီလျှော်စေ။

အဆယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ဖြိုရှင်မထုတ်၊ မင်းစေလှက၊ အမှုကိုမူသေရာပြုအပ်သောအကြောင်းဖြစ်လျက်၊ တရားလွန်ချေသောကြောင့်တည်း။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ခြံချေးသောခါ၊ ဆယ်စုထုစု၊ ထက်ဆောင်ပါစေ၊ ချေးသောခါမပါ၊ ဆပ်သောခါပါစေ၊ ပါလေလျှင်ထက်ဆောင်တန်ဘိုး၊ အဌားတွင်လျှော့ပေး၊ မင်းစေစားမှာ၊ ဆယ်စု၊ တစုစားစေ၊ တဆတက်ဆပ်လျှင်၊ မင်းစေစားကိုခြံစားကလေးစေ၊ နှစ်ဆတက်ပေး ဆပ်လျှင်ဖြိုရှင်နှင့်၊ ခြံစားအညီပေးစေ။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ဖြိုကိုမင်းစေထိုက်၍တောင်းလေအံ့၊ မင်းစေထို့နေ့လ အလျှောက် မချုပ်သော၊ ဖြိုရှင်နှင့် အသိချုပ်ရမည်၊ အံ့လက် ဆောင်ဆယ်မိုင်၊ တမိုင်ကိုး ဖြိုရှင်နှင့်၊ မင်းစေအညီစားစေ၊ ဖြိုရှင်မသိ၊ မင်းစေအလျှောက်ချုပ်သည်ကိုး ဖြိုရှင်သိလျှင်မင်းစေကိုသာဆိုရမည်၊ ခြံစားကိုငါမသိ၊ မင်းစေနေ့ရက်ကိုဆိုလေသည်တူ၊ ဖြိုရှင်က၊

who may be confined, or put in the stocks. Yet the creditor shall not demand his due wherever he may see his debtor. If he do so (demand in an improper place,) let him make a peace offering, according to his rank or class, to the person so put to shame; let him also be fined; let the debtor pay the debt, principal and interest; he shall not be forgiven that. If the creditor shall lay hands on his debtor, thinking the place was not one of the sort in which an arrest shall not be made, if there be no violence done, no blood, no scratches, let them pay one tickal of gold; if he cannot pay this, let him pay ten tickals of silver. If blood be drawn, a limb broken, or violence done, let the creditor pay according to his (the sufferer's) rank and class. Thus the sage recluse Menoo said. If the little finger be cut off, let ten tickals of silver be paid; and for each finger up to the thumb included, let an increase of five tickals be levied. If the skin of the hand be broken, let fifteen tickals be paid. If a kick be inflicted (by creditor on the debtor's) breast, let fifteen tickals be paid. If a front tooth be broken, let seven and a half tickals be paid; if a back tooth be broken, five tickals; if the skin be abraded, or blood drawn, seven and a half tickals; if an ear be torn, two and a half tickals; if the skin or flesh be rubbed, five tickals; if an eye be put out, thirty tickals; if any of the toes are cut off, let it be as with the hand. This when a creditor seizes his debtor to obtain payment of his debt without any intention of breaking his limbs, hurting or killing him. If the offence be committed by a person sent by the chief to demand payment of a debt, let him pay three times the amount laid down. Why is this?—because he was not the creditor, but a person sent by the chief, and ought to do his duty respectfully; he has exceeded the power the law gives him. Oh excellent king! when a person goes to borrow money, he should take with him a present of the value of ten per cent.; if he does not take it when he borrows the money, let him take it when he pays. If he does take such a present, let him deduct its value from the amount of interest. As regards a person sent by the court or chief, let him have hire at the rate of ten per cent. If fifty per cent. be paid, let the creditor pay the messenger sent. If cent. per cent. be paid, let the debtor and creditor pay equally. Oh king, the messenger shall not of his own accord enter into an engagement with a debtor to pay on a certain day, let him do it with the cognizance of the creditor, and let them divide equally between them the ten per cent. given by the debtor for extension of time. If the messenger shall make an engagement (with the debtor to pay on a certain day) on his own authority, without the knowledge of the creditor, and he shall afterwards come to know it, his complaint shall only lie against the messenger; he shall not demand of the debtor on

မြို့စားကိုမတောင်းသာ၊ တောင်းချေသော်၊ မြို့ရှင်မင်း စာတံသင့်စေ၊ မြို့ရှင်
မလွတ်သာ၊ မြို့စားကဆပ်စေ၊ ထိုမင်းစေလည်း၊ မြို့ရှင်တောင်းစေထိုမြို့၊ မ
နှုတ်သာချေချုပ်ရက်လစေချောက်လှည်း၊ အဆောတထွင်တောင်းစေ၊

တနည်းတုံးမြို့ရှင်မင်းမင်းစေအလှောက်ချုပ်ထားချေ၊ မြို့စားရှောင်၍မြို့
ရှင်ထွေမိသော်၊ ရင်းပွား ကိုမင်းစေကဆပ်စေ၊ မရှောင်မသွေမပြေးမင်းစေ
အလှောက်ချုပ်သည်ရက်လအတွင်းသေသော်၊ မင်းစေကအရင်း ဆပ်စေ၊
အဆယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား၊ မင်း စေသည်၊ ဥစ္စာရှင် တရုမြို့ချေသော
ကြောင့်တည်း၊

၄၅ တဆယ်ချေးသည်ကို၊ နှစ်ဆယ်ချေးယူသည်၊ မြို့ရှင်ဆိုခြင်းတပါး၊

မြတ်သောမင်းကြီး၊ တဆယ်ချေးသည်ကို၊ နှစ်ဆယ်ချေးသည်၊ မြို့ရှင်ဆို
ခြင်းတပါးဟူသည်ကား၊ မြို့ရှင်ဆိုတိုင်း၊ မယုတ်၊ မြို့စားက၊ တဆယ်သာဆို
မည်၊ မြို့ရှင်ဆိုတိုင်း၊ မမှန်ချေသော်၊ မြို့စားမြှောင့်သည် ငွေနှင့်၊ ငွေရှင်စွပ်
သည်ငွေပြေစေ၊ မြို့ရှင်ဆိုတိုင်း၊ မှန်ပေက၊ နှစ်ဆတက်ဆပ်စေ၊ မနှုမည်
သော၊ ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏၊

၄၆ လင်တယောက်တည်း၊ မယားကြီး၊ မယားငယ်နှစ်ပါး၊ အပြောင်
မြောက်ပါး၊ လင်မသိ၊ ချေးစားသောမြို့ရှင်ပါး၊

မင်းကြီး၊ မယားကြီး၊ မယား ငယ်နှစ်ယောက်၊ အပြောင်း မြောက်
ယောက်တို့သည်လင်မသိ၊ ချေးစားသောမြို့ရှင်ပါးတည်း၊ ရှစ်ပါး ဟူသည်
ကား၊ မယားကြီးသုံးရန်ချေးသောမြို့ဆို ခဲ့ပြီးသမျှ၊ မယားငယ်၊ အပြောင်တို့
စားသုံးရန်ချေးသောမြို့ကို၊ လင်မသိသော်လည်း၊ ထိုချေးသောသူတို့အသက်၊
ထင်ရှားရှိစည်၊ မြို့ရှင်တောင်းဘူး ၍ ဆေးကွမ်း၊ ထက်စက်၊ သေစားထမ်း
ဟင်း၊ ကျွေးမွေးတည်ဘူးချေအံ့၊ ပေးမည်၊ မပေးဘူးမဆို၊ နေချေလျှင်၊ ထို
မယားကြီး သေချေသော်၊ နှစ်ဆတက်မြို့ကိုဆပ်စေ၊ ထက်ဆုံမြိုင်
မယားငယ် တည်းသေသော်၊ တခုလပ်တက်ဆပ်စေ၊ ကြေးငွေမစပ်၊ ထက်
ဆိုမစား၊ အပြောင်သေသော်၊ အတက်တွင်လေးစုတခု နှင့်၊ အရင်းကိုဆပ်
စေ၊ နှစ်ပါးစုံဝယ်ကျွန် ပြောင်မှာ၊ အရင်းကိုဆပ်စေ၊ မယား
ကပါကျွန်မ၊ လင်ကပါကျွန်မ၊ မယားမိတက၊ အမွေရ ကျွန်မ၊ လင်မိတက၊ အ

the ground that he did not know the messenger had given time. If he does make the demand, let him be fined; the debt shall not be foregone; let it be paid. If the creditor wish the messenger to make the demand, he shall not recall his engagement; when the time is up let him immediately make his demand.

In another case; if the messenger has made an engagement without the knowledge of the creditor, and the debtor shall abscond and not be found, let the messenger pay the debt, principal and interest. If the debtor does not keep out of the way, but shall die before the time granted by the messenger is up, let him (the messenger) pay the principal. Why is this?—because the messenger took on himself the power of the owner of the property.

45th. The law when a creditor shall say he lent twenty, when only ten was lent.

Oh excellent king! the law when the creditor, though only ten was borrowed, shall say it was twenty, is this: If the debtor shall deny the statement of the creditor, and say the debt is only ten, if the statement of the creditor be not correct, let the amount admitted by the debtor be a settlement of the demand in full. If the statement of the creditor be true, let the debtor pay double the amount. This the sage recluse said.

46th. The two laws when a man has a head wife, and a lesser one, and the six kinds of concubines; regarding the eight kinds of debt incurred by them without his knowledge.

Oh king! regarding the eight kinds of debt incurred by a head wife, a lesser wife, or the six kinds of concubines, without the knowledge of the husband, they are these: Money borrowed by the head wife for (necessary) expenses, or by the others, even if the husband does not know (at the time,) if the creditor shall during the life (of the borrower) have demanded the amount, and he (the husband) shall have placed before him, tobacco, betel, tea, spirits, rice, or stew, without either promising or refusing payment, if it be the debt of the head wife, and she dead, let it be paid, with cent. per cent. interest. If it be of the lesser wife, who had eaten out of the same dish at the same time with the husband, let him pay the principal and fifty per cent. interest. If it be of a concubine, who was not bought or connected by means of money, but who did not eat of the same dish, who has died, let him pay the principal and twenty-five per cent. interest. If it be the debt of one who was a slave concubine, bought by him and his wife, who dies and leaves the debt, or a slave bought by the wife at her marriage, or by himself, or a slave inherited by the wife from her parents, or by himself from his parents, let him pay

၄၇ မယားကြီး၊ မယားငယ်နှစ်ပါး၊ စာပြောင်မြောက်ပါးတို့မသိ၊
လင်တယောက်တည်းရှေးရိတပါး၊

မင်းကြီး၊မယားကြီး၊မယားငယ်မသိ၊အပြောင်းခြောက်ပါးလည်းမသိ၊
လင်အလျှောက်ချေးစား၍၊မြိုင်တောင်းလာရာလည်း၊နည်းတူ၊အထက်
စကားအတိုင်း၊အစုကျကိုဆပ်စေ၊ရှင်တို့တွင်သား၊သွီးရှိလည်း၊အမိတို့၏
အစုကျသတိုင်းဆပ်စေ၊သားသွီးတို့မှာ၊ချင်းမိယူခြံကိုအလုံးစုံဆိုင်အောင်၊
မဆိုနိုင်ချေလျှင်၊ယူသူသားသွီးတို့သာဆပ်စေ၊ထိုကဲ့သို့မဟုတ်၊မယား
ကြီး၊မယားငယ်၊တယောက်၊နှစ်ယောက်ဖြစ်လည်း၊နည်းတူ၊အလိုက်သင့်
ဆပ်စေဟု၊မနွမည်သော၊ရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏၊

၄၈ မယားရှိုးငါးပါး၊ ခြံဆပ်တရားငါးပါး။

မြတ်သောမင်းကြီးအကြင်လင်သည်။ မင်းရှိုး၊ ပုဏ္ဏားရှိုး၊ သူဌေးသူ
ကြွယ်ရှိုး၊ ကုန်သည်ရှိုး၊ သူဆင်းရဲရှိုးတို့ကို၊ မယားပြုရာတွင်၊ လင်ချေးသဉ်
ကို၊ မယားတို့မသိ၊ လင်သေသော်၊ တိုးပွားရှိသမျှတွင်၊ ငါးစုမင်းရှိုးမယား၊
ဆပ်စေ၊ လေးစုပုဏ္ဏားရှိုး၊ မယားဆပ်စေ၊ သုံးစုသူဌေးသူကြွယ်ရှိုး၊ မယား၊
ဆပ်စေ၊ နှစ်စုကုန်သည်ရှိုး၊ မယားဆပ်စေ၊ တစုကိုသူဆင်းရဲရှိုး၊ မယားဆပ်
စေ၊ ဤကားမြိဆပ်စုကို၊ တဆယ်ငါးစုရန်ဆပ်ကြလေရာသတည်း၊ သားသွီး
မိကြလျှင်၊ နည်းတူဆပ်စေ၊ ၊ ထိုငါးယောက်တို့ တွင်၊ တယောက်
ယောက် လင်သေ၍၊ ယူသုံးရသည်မှန်လည်း၊ နည်းတူ ဆပ်စေ၊ ထိုငါး
ယောက်တို့တွင်လင်မသိ၊ အလျှောက်ယူသည်မြဲမှာ၊ နှင်ကိုယ်မရှိသော်၊ နှင့်
သားသွီးတို့ဆပ်စေ၊ ထိုမယားတို့၊ တယောက်ယူသည်ကို၊ တယောက်မသိ၊
မစားရ၊ ယူသူသေသော်၊ မြှင့်တို့က၊ ကြွင်းသောသူတို့မှာ၊ မတောင်းသာ
ချေ၊

တနည်းကား၊ ထိုလင်သည်၊ ဆိုခဲ့ပြီးသောမယားတို့ကို၊ တရွာစီဖြစ်စေ၊ တရွာတည်း၌၊ ဖိမ်သီး၊ ဖိမ်ခြားနေကြသည်။ တအိမ်ကလင်ချေးယူသည်၊ လင်သေသော်၊ ထိုအိမ်၌၊ မယားသား၊ သွီးတို့ကသာဆပ်စေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ လက်ရောက်သင့်သီး၊ ဖြစ်ချေသောကြောင့် တည်းဟု၊ မနှမည်သော၊ ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

three-fourths of the principal. This is when the husband became acquainted with the existence of the debt after it was contracted. If they do not die, and any of the above two wives or six concubines shall incur debt without the husband's knowledge, let the person by whom it is due pay, both principal and interest.

47th. The law when the husband contracts debts without the knowledge of the two wives and six concubines.

Oh king! if the husband, without the knowledge of his two wives or six concubines, shall contract debt on his own account, and the creditor shall come and demand it, let it be paid as above, according to the proportions there stated; let each pay her share. If there be any children, let them pay the proper share of their mother. As to children, as regards a debt of their mother, if they cannot prove it to be the general concern, let only the children of the person who incurred the debt pay it. If it be not thus, but there is a head wife and a lesser wife, or two, let them in the same way pay according to their proportion. Thus the sage recluse called Menoo said.

48th. The five kinds of wives, and the five ways of paying debts.

Oh excellent king! if any man shall have taken a wife of the royal, the brahmin, the wealthy, the mercantile, and the poor class, and incur debts without their knowledge, at his death let principal and interest be paid in full, five parts by the wife of the royal class, four by the brahmin, three by the wealthy, two by the mercantile, and one by her of the poor class. This is the way the debt is paid, having divided it into fifteen shares. If there be children, let them pay in the same way. Amongst the five, if one on the death of the husband shall have taken money for really necessary expenses, let it be paid in the same way; and as regards debts contracted by one amongst themselves, without the knowledge of the husband, if she be dead, let her children pay. If one shall have contracted debt without the knowledge of the rest, and if they had no share in the expenditure of the amount borrowed, this debt shall not on her death be demanded from the others.

In another case; if the husband shall have the wives above noted, in separate villages, or separate houses in the same village, and shall contract debts in the house of one only, the wife and children in that house shall pay it on his death. Why is this?—because the property came into their possession; it is their own separate share.

၄၉ သုက္ကနိပြေးကို၊ မြို့ရွာသူကြီးထို့လက်ခံ၍၊ ခြံယူပေးခြင်းတတီး၊
 မြတ်သောမင်းကြီး၊ သုက္ကနိပြေးကို၊ ကျွန်မှန်းမသိ၍၊ မြို့ရွာသူကြီးထို့လက်
 ခံ၍၊ ခြံယူပေးသောတရားမှာ၊ ကျွန်မှန်းမသိ၍၊ ထိုမြို့ရွာသူကြီး ထို့လက်ခံ
 သည်၊ ထိုကျွန်သည်၊ ခြံကိုယူ၍ စားသည်မှာ၊ ကျွန်မှန်းမသိလျှင်၊ ထိုခြံကိုသ
 ခင်က၊ ရင်းပွားသပ်၍ကျွန်ကိုရစေ၊ သုက္ကနိမှန်းမသိလျက်၊ လက်ခံကြွေးပွေး
 သော်၊ ခြံမှာမခုသော၊ ကျွန်ကိုသခင်ရစေ၊ ကြွေးပွေးသောသူဥစ္စာဆုံးစေ၊
 ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ သုက္ကနိမှန်းမသိ ချေသေ့ဘွဲ့ကြောင့်တည်း
 ဟု၊ မနွဲ့မည်သော၊ ရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏၊

၅၀ အစားပေါများသည်ကာလ၊ စပါးကိုချွေးယူ၍၊ ခေါင်းပါးသည်ကာလ၊
 အချို့ဆပ်၍ကြွင်းသောအချို့ကို၊ ပေါများမှပေးမည်၊ ဆိုမိတပါး၊
 မြတ်သောမင်းကြီး၊ အစားပေါများသည်ကာလ၊ စပါးကိုချွေးယူ၍၊ ခေါင်း
 ပါးသည်ကာလ၊ အချို့ပေး၍၊ အချို့ကြွင်းကို၊ ပေါများမှပေးမည်ဆိုသည်၊ ခြံ
 တရားမှာ၊ လေးသီးဆောက်မှသွင်းသော်၊ လေးသီး၊ အမှီဆပ်မှပြေစေ၊ ထသိုး
 ရောက်တွင်၊ အရင်းအမှီ ဆပ်သော်၊ နောက်အပွား ကျန်တွင် သာ ဆပ်စေ၊
 အပွားကိုသာဆပ်နှင့်၍၊ အရင်းကျန်လျှင်၊ နှစ်ဆတက်ပြေစေ၊ ဆပ်စေ၊
 ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ စပါးကိုလေးသီးမှ၊ ခြံသက်ကုံချွေ
 သေ့ဘွဲ့ကြောင့်တည်း၊

၅၁ မြို့စားကိုမြီရှင်၊ ချုပ်ကိုင်ထားရာ၊ အမိ၊ အဖ၊ မယား၊ လင်းသား၊
 သွီးထို့တောင်းပန်ရာ၊ မလွှတ်သော်လည်း၊ ပြေးဖောက်သော်၊ ဖန်
 မကင်း၊ တရားတပါး၊
 မြတ်သောမင်းကြီး၊ မြို့စားကို၊ မြီရှင်ချုပ်ကိုင်ထားရာ၊ အမိ၊ အဖ၊ သား၊
 မယား၊ လင်းပေါက်ဖော်ထို့တောင်းပန်ရာ၊ မလွှတ်သော်လည်း၊ ပြေးဖောက်
 သော်၊ မကင်းရာ၊ တရားဟူသည်ကား၊ မြီရှင်ချုပ်ကိုင် ထားရာ၊ ယခုဆိုစွဲ
 ပြီးသောသူတို့ကလွတ်ပါ၊ တောင်းပန်သည်၊ ထို့တောင်းပန်စဉ်၊ မလွှတ်နေ
 ၍နောက်မှ၊ မြို့စားပြေးဖောက်သော်၊ တောင်းပန်ဘူးသောသူတို့ကိုစွဲလျှင်၊ မြီ
 စားကိုရှာ၍အပ်စေ၊ မအပ်နိုင်လျှင်၊ မြီရင်းပွားကိုဆပ်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်
 နည်းဟူမူကား၊ အမျိုးရင်း ချာမှန်ချေသေ့ဘွဲ့ကြောင့်တည်း၊

၅၂ ၎င်းကဲ့သို့သူမိမ်းတောင်းပန်ခြင်းတပါး၊
 တနည်းတုံး၊ မြို့စားကိုချုပ်ကိုင်ထားရာ၊ သူမိမ်းထိုကလွှတ်ပါးတောင်းပန်

49th. The law when the head man of a town or village shall receive a runaway slave, and borrow money for him, or lend him his own.

Oh excellent king! the law when the head man of a town or village, having received a runaway slave, shall borrow, and others shall lend money for him, is this: If at the time he received him and incurred the debt on his account, he did not know that he was a slave, let the master on paying the debt take the slave. Money lent when he was known to be a slave shall not be recovered; let the master take his slave; let the person who received and fed him lose his property. Why is this?—because he knew he was the slave of another. Thus the sage recluse called Menoo has said.

50th. The law regarding paddy borrowed in a time of plenty, and a promise made in a time of scarcity to pay when it is again plentiful.

Oh excellent king! as regards the law when one has borrowed paddy in a time of plenty, and in a time of scarcity, having paid a part, shall promise to pay the balance when it is again plentiful, is this. If four seed times have passed, let the debt only be considered paid when the balance has been returned four fold. If when the time for the payment of double arrives, the quantity originally taken is returned, afterwards let the interest left only be paid. If the interest only (three fold) has been paid at first, and the quantity originally borrowed be left, let two fold be returned, and the debt paid in full. Why is this?—because debts in grain are only fully settled when four fold is paid.

51st. The law when a debtor is confined by his creditor, that his parents, wife, husband, or children, shall be held responsible for his debt if they have begged him off, even though he be not released, if he run off and is not to be found.

Oh excellent king! the law as regards the responsibility of parents, wife, husband, children, or relatives, when they have interceded for the release of a debtor, though unsuccessfully, if he run off and is not to be found, is this: If when a creditor has confined his debtor, the people we have mentioned try to have him released, if at the time of making the request he be not released, but shall afterwards run off and not be found—should the creditor sue the person who made the request, let him seek out the debtor and return him to his custody. If he cannot do this, let him pay the debt, principal and interest. Why is this?—because he is certainly his near relative.

52d In the same case, when one not related to the debtor, shall intercede in his favor.

In another case; when a debtor is confined, and a person not re-

သည်။ ထိုဘောင်းပန်စည် မလွတ်၊ နောက်မှ ခြံစား ပျောက်သော်၊ ထိုသူတို့ကို၊
မရှဲသာချေ၊ ကင်းလွတ်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား၊ အရှုံးမတော်
ချေသောကြောင့်တည်းဟူ၊ မနွဲ့မည်သော၊ ရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

၅၃ ဝန်ခံခြင်းသုံးပါး၊ ပေးရာသော အကြောင်းလေးပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ခံဝန်ခြင်းအကြောင်းသုံးပါး၊ ပေးရာသော အကြောင်း
သေးပါးဖြစ်သတည်း။ ခံဝန်ခြင်းသုံးပါးဟူသည်ကား၊

ဗြဲဥစ္စာကိုပေးမည်၊ ဝန်ခံခြင်းတပါး၊

လူကိုပေးမည်၊ ဝန်ခံခြင်းတပါး၊

ဗြဲဥစ္စာနှင့်၊ ခြံစားကိုပေးအပ်မည်၊ ခံဝန်ခြင်းတပါး။

ထိုသုံးပါးတို့တွင်၊ ဗြဲဥစ္စာနှင့်၊ ခြံစားကိုပေး အပ်မည်၊ ခံဝန်ခြင်းမှာ၊ ဗြဲ
ဥစ္စာကိုပေးလျှင်၊ ခြံစားကိုပေးကောင်းသည်၊ မဆိုသာလွှတ်စေ၊ အ
ဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ဗြဲဥစ္စာရလေပြီးသောကြောင့်တည်း။

ပေးခြင်းလေးပါးဟူသည်ကား၊

ဗြဲဥစ္စာကိုပေးခြင်းတပါး၊

ခြံစားကိုပေးခြင်းတပါး၊

ကျွန်နှင့်ဥစ္စာကိုပေးခြင်းနှစ်ပါး၊ ကျွန်နှင့်ဥစ္စာကို ပေးခြင်းမှာ၊ ကျွန်ကို
လည်းပေး၊ ဥစ္စာကိုလည်းပေးမှလွတ်ရချေသည်။ ကျွန်ကိုသာပေး၍ ဥစ္စာကို
မပေး၊ ဥစ္စာကိုသာပေး၍၊ ကျွန်ကိုမပေးသော်၊ ခံဝန်ခြင်းက၊ မလွတ်သာချေ။
ကျွန်နှင့်ဥစ္စာနှစ်ပါးဖြစ်၍၊ လေးပါး မည် သတည်းဟူ၊ မနွဲ့ မည်သော၊ ရှင်
ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

၅၄ ခြံစားအများကို တယောက်တည်း ခံဝန်ခြင်းတပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ခြံစားအများကို တယောက်တည်း ခံဝန်သော ဗြဲ
တရားမှာ၊ ခြံစားအများ၊ တယောက်မကျန်ရှောင်သော်၊ ခံဝန်သူတယောက်
တည်း အရင်း ဆပ်စေ၊ အင်မတန်သည်ကို ဆိုသတည်း။ အင်တန် ပေး၍
လောက်အောင် ခံဝန်သူတွင် ဥစ္စာရှိလျှင်၊ ခံဝန်သမျှပေးစေ၊ ခံဝန်သူမှာပေးရန်
ဆိုသော်၊ မဟာ၊ သား၊ သမီးတို့ နှိုဆိုလိုသည်၊ သူတို့၏ကိုယ်ဆုံးစေ၊ တ
နည်းကား၊ ခြံစားသေသော်၊ အရင်းသာပေးစေ၊ ရင်းပွား ခံဝန်သည်ဟူ၊ မရ
သာချေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ခြံစားအများ ဆုံးချေသောကြောင့်
တည်းဟူ၊ မနွဲ့မည်သော၊ ရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

lated to him shall beg his release, if he be not released at his instance, but be afterwards missing, the person who made the request shall not be liable for the debt; let him be free. Why is this?—Because he is no connection of his. Thus the sage recluse called Menoo said.

53d. The law regarding security, and four cases where it shall be made good.

Oh excellent king! there are three kinds of security, and four reasons for (cases in) which it shall be enforced:

- 1st. Security for the property, or the thing borrowed:
- 2d. Security for the person:
- 3d. Security for the person and the property also.

In these three kinds of security, as regards that for both the person of the debtor, and the thing borrowed: if the security return the thing borrowed, he shall not be called on to produce the person of the debtor; let him be held free of that. Why is this?—because the creditor has got back his property.

As regards the four cases where the security shall be enforced:

- 1st. The property borrowed shall be returned:
- 2d. The debtor shall be produced and given up:
- 3d and 4th. The slave and the property shall both be given up.

In this case the security shall only be released on giving up both the slave and the property, and not on producing one or the other: the slave and the property make up the four cases in which the security shall be enforced. Thus the sage recluse called Menoo said.

54th. The law when one person is security for many debtors.

Oh excellent king! when one person is security for many debtors, the law is this: If all the debtors, without one exception, shall keep out of the way, let the security pay the principal; that is, when his property will not cover the full amount. If he has sufficient property, let him pay in full, as he has engaged: although it is said, "if he has property," (if not,) himself, wife and children, shall become slaves. In another case; if the debtors die, let him only pay the principal: the creditor shall not recover the whole on the plea that the security is for both principal and interest. Why is this?—because the debtors are all dead. Thus the sage recluse called Menoo said.

၅၅ ခြံစားတယောက်တည်းကို၊ အများခံဝန်ခြင်းတပါး။

မြတ်ဗျောမင်းကြီး၊ ခြံစားတယောက်တည်းကို၊ အများခံဝန်သောတရား
မှား၊ ခြံစားသေပျောက်သော်၊ ခံဝန်သဖြင့် လူတို့အထိုက်၊ ခံဝန်ရင်းအထိုင်းပေး
ဆပ်စေ၊ ခံဝန်သူအများတို့တွင်း၊ အချို့သေ၊ အချို့မသေ၊ မရှိသော်၊ ခံဝန်သဖြင့်
လူတို့၊ ဆပ်ရန်၊ ခြံတွင်းအစုအဖွဲ့ပြု၍ သေပျောက်သူတာလွတ်စေ၊ ကြွင်းသူဆပ်
စေ၊ အထက်ခံဝန်ရင်းက၊ ခံဝန်သူတို့၊ အချို့သေပျောက်သော်လည်း၊ ကြွင်းသူ၊
ရင်းပွားဆပ်မည်၊ သစ္စာကမ္မည်းရှိချေကလည်း၊ ကြွင်းသူရင်းပွားဆပ်စေ၊ မရ
တတ်မူ၊ အတူနေတစု၊ ကိုယ်ဆုံးစေ၊ ရှောင်သူတို့၊ ခံဝန်သော်၊ ခံဝန်ဆက်က
ရှာ၍၊ မြှိုရှင်သို့ အပ်စေ၊ ရှာလျက်မတွေ့သော်၊ ရှိသူအစုတွင်သာဆပ်စေ။

၅၆ ခြံတိုင်မျိုးတဆယ်နှစ်ပါး။

မင်းကြီး၊ ခြံတိုင်မျိုးတဆယ်နှစ်ပါးရှိသတည်း၊ တဆယ်နှစ်ပါးဟူသည့်ကား။

ဘိုးဘွားဈေးစားသည်ကို၊ မြေးတိုင်ခြင်းတပါး။

မြေးဈေးစားသည်ကို၊ ဘိုးဘွားတိုင်ခြင်းတပါး။

မိဘဈေးယူစားသည်ကို၊ သားသမီးတိုင်ခြင်းလည်းတပါး။

သားသမီးတို့ဈေးစားသည်ကို၊ မိဘတို့တိုင်ခြင်းလည်းတပါး။

ပေါက်ဖော်ဈေးစားသည်ကို၊ ပေါက်ဖော်ချင်း၊ တိုင် ခံသည်လည်းတပါး။

ကျွန်ဈေးစားသည်ကို၊ သခင်တိုင်ခြင်းတပါး။

ဆရာဈေးစားသည်ကို၊ တပည့်တိုင်ခြင်းလည်းတပါး။

တပည့်ဈေးစားသည်ကို၊ ဆရာတိုင်ခြင်းတပါး။

မြီတွင်း၊ မြီတိုင်ပြု၍၊ မြီကိုယူသူနှင့်၊ ဝေစားခြင်းတပါး။

ခြံစားတွင်း၊ မြီတိုင်ပြု၍၊ အချို့ကိုတိုင်ခြင်းတပါး။

ခြံစားက၊ အခြားသူကိုခေါ်၍၊ တိုင်ခြင်းတပါး။

မြီရှင်က၊ သည်သူကိုတိုင်ခံစေ၊ ပြည့်စုံခေါ်၍၊ တိုင်ခြင်းတပါး။ **အါဆို**

ပေါင်း၊ တဆယ်နှစ်ပါးတည်း။ ထိုတဆယ်နှစ်ပါးတို့တွင်း၊ ဘိုးဘွား။

မိဘ၊ သားမြေး၊ ပေါက်ဖော်၊ ဆရာတပည့်၊ အရှင်နှင့်ကျွန်၊ ခြံစား၊ မြီတိုင်

ဝေမျှစားသူတို့၊ ဆယ်ပါးမှာ၊ မြီတိုင်စားစေကာမူ၊ မြီတိုင်စာရင်းထား၍၊ သူ

သိသူမြင်၊ ကမ္မည်းရှိစေကာမူ၊ မြီတိုင်ဖြစ်သည်မဆိုသာ ဈေး၊ စားသူတို့သေ

ပျောက်လျှင်၊ ရင်းပွားဆိုင်သည်အတိုင်းဆပ်စေ။

ဘိုးဘွား၊ မိဘ၊ သားမြေး၊ ပေါက်ဖော်၊ အရှင်နှင့် ကျွန်၊ ဆရာ နှင့်တ

ပည့်၊ ဝေမျှမစားပါ၊ ဆိုင်သည်သာဖြစ်သည်၊ မဆိုသာဈေး၊ ရင်းပွားကိုဆပ်

စေရာသာတည်း။

55th. The law when for one there are many securities.

Oh excellent king! the law when one debtor has many securities, is this: If the debtor shall die, or is not to be found, let each of the securities pay the amount he was originally security for. If amongst the securities some are dead, and some not to be found, let the whole of the debt for which they were all security be divided into shares, and, excluding the shares of the dead and missing, let those who are left pay. If at the time of entering into the security bond there was an engagement that if any should be dead or missing the remainder should pay, let them pay principal and interest. If they have not property to cover the amount, let them and their females become slaves. Let the parties to the security search for the others who are keeping out of the way, and deliver them up to the creditor. If they search for, but do not find them, let the share of those only who are present be paid.

56th. The twelve kinds of security.*

Oh king! the twelve kinds of security are—

1. Security of grand children for debts of grand parents.
2. Security of grand parents for debts of grand children.
3. Security of children for the debts of their parents.
4. Security of parents for the debts of their children.
5. Relations security for each other.
6. Security of the master for the debts of his slave.
7. Security of the scholar for the debts of his teacher.
8. Security of the teacher for the debts of his school apprentice.
9. Security for only a part of the debt.
10. Division of the money borrowed between the borrower and security.

11. A witness called, and caused to become so, by the debtor or borrower.

12. A witness called, and caused to become so, by the creditor, or lender, saying, "let this person be security witness."

These are the twelve: of these the ten first, including the security with whom the money borrowed is divided, if they shall have taken three per centage, and shall have entered into a written engagement before witnesses that they are "mee-tang;" they shall not pay; they are only "tang" witnesses. If the person who incurred the debt shall die, or is not to be found, let them pay principal and interest.

The grand parents, parents, children, grand children, relations, master and slave, teacher and pupil, shall not plead that they had no share of the money borrowed: that the borrower only told them, or called them to witness: they shall be caused to pay principal and interest.

* ॐ In fact in the Chinese "security" in some degree stands for "witness" - the literal meaning of the word.

မြီစားခေါ်ခွဲ၍၊တိုင်သည်မြီတိုင်မှာ၊မြီစားသေပျောက်သော်၊အရင်းကို
ဆပ်စေ၊မြီစားမသေရှောင်သော်၊ဆပ်နှင့်ရသည်အရင်းမြီကိုသူတပါးမှာ၊
တိုင်ခံယူနှင့်ရသည်ကို၊အရင်းအတိုင်း၊မြီစားကဆပ်စေ၊မြီကိုယူသည်အ
ပွားမှာ၊မြီစားနှင့်၊မြီတိုင်အညီဆပ်စေ၊အထက်မြီရှင်ရင်းက၊အပွားကျွန်
ကို၊မြီစားရင်းကသာဆပ်စေ၊မြီတိုင်မဆပ်သာ၊မြီစားသည်မြီ၊ပင်လယ်
ကိုကူး၍ပြေးသော်၊မြီတိုင်လိုက်စေ၊မြီရှင်မလိုက်သာ၊မြီတိုင်လိုက်
စရိတ်ပင်ပန်းရသည်ကို၊မြီရှင်က၊ဆယ်စုတွင်ကိုးစု၊မြီတိုင်သို့ပေးစေ၊တစု
မှာ၊မြီတိုင်ကခံစေ၊

မင်းကြီး၊မြီတိုင်သည်မြီစားကိုမယုံ၊မြီရှင်ပြည့်နိသမြင့်မြီစားခေါ်၍
တိုင်ခံရသည်၊မြီတိုင်မှာ၊မြီစားသေပျောက်သော်၊မြီတဝက်ကို၊မြီတိုင်ဆပ်
စေ၊မသေမပျောက်ရင်းပွားကို၊မြီစားဆပ်သော်၊အပွားကိုမြီတိုင်တဝက်
စားစေ၊မြီစားသည်မြီ၊ပင်လယ်တိုင်အောင်ကူး၍ပြေးသော်လည်း၊မြီရှင်
နှင့်၊မြီတိုင်စရိတ်အညီစိုက်၍ကံကုန်မြင်းရှာအောင်လိုက်ကြစေ၊အထယ်
ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊တိုင်လိုသောသဘောနှင့်၊မြီစားခေါ်၍တာသည်
မယုတ်ချေ၊မြီရှင်ကညွှန်ပြ၍၊မြီစားခေါ်ရာထိုက်ရချေသည်၊အကျိုး
ဆောင်၊အကြောင်းပြုဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊တနည်းလည်း၊မြီ
စားမသေမပျောက်ရှိချေက၊မြီရှင်မနေတောင်းလျှင်၊မြီစားကိုဆပ်သော်
လည်း၊မြီရှင်မယူက၊မြီတိုင်ဝန်မကင်းချေ၊မြီစားရှိလျက်၊မဆပ်နေချေသော်၊
အရင်းကိုမြီတိုင်ဆပ်နှင့်စေ၊အပွားကိုမြီရှင်က၊မြီတိုင်ကိုတောင်းစေ၊မြီ
တိုင်ဆပ်နှင့်ရသည်ကို၊မြီစားပေး၍၊မြီတိုင်မှာပြေမည်၊မြီရှင်မှာအပွားမရ
ချေသော်၊အတိုးအပွားကို၊မြီတိုင်ကပင်၊မြီရှင်သို့ပေးစေ၊မြီတိုင်ကသာ၊မြီ
စားမှာဆင့်ကဲတောင်း၍ယူစေ၊အထယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ချင့်အမှီကို
ချင့်ခံချေသောကြောင့်၊မြီရှင်အား၊အပွားကျွန်ကို၊ဆပ်ရချေသတည်း၊

၁၇ မြီတိုင်ရှိလျက်၊မြီစားကိုတောင်းသောမြီတပါး၊

မင်းကြီး၊မြီတိုင်ရှိလျက်၊မြီစားကိုတောင်းသောမြီတပါးမှာ၊မြီတိုင်ကို
တောင်းရကောင်းလျက်၊မြီတိုင်ကိုမတောင်း၊မြီစားကိုမြီရှင်က၊ချုပ်ကိုင်
တောင်း၍မရသော်၊မြီတိုင်ကိုမစွဲမတောင်းသာချေ၊မြီတိုင်လွတ်စေ၊ထ
နည်းတုံ၊မြီတိုင်က၊မြီစားကိုချုပ်ကိုင်တောင်းပါအပ်၍၊မြီရှင်သည်ထိပ်ခပ်

As regards the person called to witness by the borrower; if he, the borrower, shall die, or cannot be found, let him pay the principal; if the borrower be not dead, but keeping out of the way, and the "mee-taing" has borrowed money to pay his debt, let the borrower repay him the original amount, and let them pay the interest on the money borrowed by the "mee-taing" in equal proportions, and let the original borrower pay the original lender any balance of interest that may be due to him; the "mee-taing" shall pay no part of that. If the debtor shall abscond to the foreign villages in the ocean, let the "mee-taing" follow him; the creditor need not do so, but let him pay ninety per cent. of his expenses; the other ten per cent. he must bear himself.

Oh king! if the lender shall put no trust in the "mee-taing" called by the person wishing to borrow, and shall point out a person he wishes to be called, should the borrower die, or not be found, let him pay one half the original sum lent. If the borrower be not dead, or absconded, but shall pay his debt, principal and interest, let such a "mee-taing" receive one half the interest; and if the debtor run to the foreign villages of the ocean, let the lender and "mee-taing" pay an equal share of the expense of following him. Why is this?—because he did not come at the wish of the borrower, but the lender having named him he came at the request of the borrower, and because he was the cause of advantage to the lender.

In another case; if the debtor shall not die, or is not to be found, and the creditor will not wait, but demands his money, though the "mee-taing" hand the debtor over, if the creditor will not receive him, he shall not be released from his responsibility. If the debtor be present, and do not pay, let him (the "mee-taing") advance and pay the principal, and let the creditor employ him to demand the interest. If the debtor shall so pay the amount he advanced, his account is settled with the "mee-taing." If the creditor does not get his interest, let the "mee-taing" pay it, and demand only the farther sum. Why is this?—because he has recovered his interest; he shall pay the remaining interest to the creditor.

57th. One kind of debt which may be demanded of the debtor, though the security be present.

Oh king! as regards a debt that may have been demanded of the debtor though the "mee-taing" was present; if when a debt ought to have been demanded of the "mee-taing," the creditor has demanded it of the debtor, if on arresting and confining him he does not get his money, or if he die, or abscond, he shall not then demand from the "mee-taing;" let him be free of the debt. In another case; if the "mee-taing" make over the debtor to the creditor, re-

၍မြိစားကိုချုပ်ကိုင်တောင်းရာ၊ မြိစားရှောင်သော်လည်း၊ မြိတိုင်ဝန် မကင်း
သာချေ၊ မြိစားကို၊ မြိတိုင်ရှာ၍ အပ်စေ၊ မရချေလျှင်၊ မြိတိုင်လွှတ်စေ။

၅၇ ခံဝန်သူရှိလျက်၊ မြိစားကိုတောင်းသော မြိတပါး။

မြိတိုင်မထုတ် ခံတန်ခြင်းသုံးပါးမှာလည်း၊ ခံတန်သူကို၊ မတောင်း၊ အ
ရင်းလူတို့မှာ၊ ဥစ္စာရှင်တောင်းချေသော်၊ ခံတန်သည်လူလွှတ်စေ။ အဘယ်
ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ဥစ္စာရှင်၊ ဂုဏ်မာသည်ချေသောကြောင့်တည်း။ မြိ
တိုင်ခံဝန်သူတို့၊ လင်မယား၊ သားသမီးမသိ၊ တိုင်ခံသူသေသော်၊ လင်မယား၊
သားသမီး၊ မြေးမြစ်တို့ကို၊ မြိရှင်ကမစွဲသာ၊ သိလျှင်စွဲရာ၏ဟု၊ မနွဲ့မည်သော
ရှင်ရသော ဆိုတော်မူ၏။

၅၈ မြိအများတင်ရှိလျက်နှင့်၊ သားသမီးတို့ကိုရောင်းမြိတပါး။

မြိတသောမင်းကြီး၊ သားသမီးတို့ကိုသူတပါးသို့၊ မိဘရောင်းစား၍မှီလေ
အံ့၊ ထိုမိဘတို့တွင်၊ မြိရှင်အများရှိ၍တောင်းကိုင်သော်လည်း၊ သူတပါးသို့
ရောင်း စားသော၊ သားသမီးတို့ကို၊ မတောင်းမကိုင်သာချေ။ ကျန်မြိစံသူတို့
မိဘ၊ မြိစားဖြစ်သူသေသော်၊ မြိရှင်ကံ၊ ကြမ္မာယိုးစေ။ မိဘတို့သည်၊
သားသမီးတို့ကို၊ ခွဲဝေပေး၍၊ တစုံတယောက်သောသားသမီးတို့နှင့်၊ အတူစား၊
အတူနေရာ၊ တင်သော မြိမှာ၊ ဦးသီးစား၊ အခြားနေ့တို့ကို၊ မတောင်းသော
ချေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အမွေဥစ္စာကွဲပြား၊ သီးခြားသည်ဖြစ်
သောကြောင့်တည်း။

၆၀ မြိစားကို၊ မြိရှင်ကိုင်ထားရာပြေးသည်၊ မိဘဆွေမျိုးတို့
လွတ်သင့်၊ မလွတ်သင့်မြိတပါး။

မြိတသောမင်းကြီး၊ မြိစားကို၊ မြိရှင်ကိုင်ထားရာပြေးသည်၊ မိဘသော
ဆွေမျိုးဝန်လွတ်မလွတ်၊ အများနှစ်ရပ်ရှိသည်။ အတူနေ၊ မြိစား၏သားသမီး
တို့ကို၊ မြိရှင်ချုပ်ကိုင် ထားရာက၊ ကွက်ပြေးသွား၍၊ မိဘကို မေးသော်၊
ရောက်ပေ၏ဆိုလျှင်၊ ထိုသားသမီးတို့ကိုကိုင်ခြံကိုင်စေ။ ရောက်လျက်
ကို၊ မရောက်ကွယ်၍၊ နောက်မှ၊ မိဘထိန်ငှက်၊ ကွဲကြောင်းများကို၊ မြိရှင်သိ
၍ဆိုသော်လည်း၊ အပြစ်မရှိ၊ သားသမီးကိုနှစ်ခြင်းကြောင့်၊ ထိန်ငှက်ခြင်းဖြစ်
သည်၊ ထိုမြိကိုရင်းပွားဆပ်၍လွှတ်စေ။

တနည်းတူ၊ မြိရှင်သည်၊ မြိစားကိုချုပ်ကိုင်ထားရာမှ၊ ရေသံ၊ ထင်းခွေစေမိုင်း၊
ရာမြေကျားထိပါး၍သေသော်၊ သေသူမကိုယ်တို့၊ တံရာဆိုးစေ၊ မြိကျန်သော်
သပ်စေ။ မြိထက်ကိုယ်တိုးလွန်သော်၊ သေသူမိဘတို့အား ပေးစေ၊ သေခံစေ။

questing him to confine him, and demand the money, and if the debt-or shall get away when confined in the creditor's stocks, the responsibility of the "mee-taing" is not at an end; let him find the debtor, and again give him over to the creditor; if he cannot find him, he shall then be free of responsibility.

58th. The law when the debt is demanded of the original debtor, the security being present.

If it is not a "mee-taing," but a security who is present, and the debt be demanded by the creditor, not of him, but of the person who originally borrowed the money, the debtor, let the securities be held free of responsibility. Why is this?—because the creditor did not abide by his engagement. If the wife, husband, or children of the "mee-taing," or securities, are not aware of their being such, and the "mee-taing," or security, shall die, the creditor shall not demand the debt of them. If they were aware of the fact, he may make his demand on them. Thus the sage recluse called Menoo hath said.

59th. The law when heavy debts have been incurred, and parents are about to sell their children.

Oh excellent king! when parents who have many debts, shall have sold their children, their creditors shall not demand the debts from the children so sold. If the debtor die, it is the creditor's luck; he must bear the loss. If parents have divided their portions amongst the children, and are living with one of them, any debts they may have incurred shall not be demanded of those who are living separately. Why is this?—because their inheritance has been already divided amongst them.

60th. The law whether parents or relatives shall, or shall not, be responsible in case of their relative or debtor getting away from his creditor.

Oh excellent king! when the debtor escapes from the custody of the creditor, there are two things to be considered involving the responsibility, or otherwise, of the parents and their relatives. If the creditor has taken the children of his debtor who live along with him, and shall escape and return to him, and if on enquiry of the parents they shall admit that they have returned, let the creditor take them as before. If the parents shall deny that they have returned, and the creditor shall afterwards learn that they have, there is no fault; it was done from affection to their children; let them pay the debt, principal and interest, and be free.

In another case; when the debtor is in the custody of his creditor, if he send him to hew wood or draw water, and he be bitten by a snake, or tiger, and he die, let the price of his body be deducted,

မိတ်ကို၊ မြိုင်ခံစေ၊ တဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား-မစေတန်းစေချေသော
 ကြောင့်တည်း။ ၊ တနည်းတုံ၊ မြိုင် မစေမိုင်း၊ ခုန့်အလျောက်သွင်းရာ၊
 မြွေကျားစား၍သေသော်လည်း၊ မြိုင်အပြစ်မရှိ၊ သေသူကြွေးသွားစေ၊ မြိုင်
 ရင်းပွားဆပ်စေ၊ ၊ ချုပ်ထားသော မြွေစားသားသွားကို၊ ဦးဆံမိတ်ပါဆို
 သည်၊ မြိုင်ထိုမိတ်သာချေ၊ မိတ်ချေသော်၊ အပြစ်ငွေအကူပီသုံး ဆယ်
 လျော်စေ၊ မြိုင်တံရာဖြစ်လည်းပြေစေ၊ မြိုင်လည်းဆပ်စေ၊ မြိုင်၍အ
 လျော်ကြွင်းလည်းလျော်စေ၊ ၊ အကြင်မြွေစားကို၊ ချုပ်ထားရာ၊ အလုပ်
 အဆောင် မစေမိုင်းသာချေ၊ စေမိုင်း၍လုပ်ပေရမူ၊ တထငါးမတ်၊ လုပ်ခွန်
 တွက်၍ချစေ၊ မစေမိုင်း၊ အလိုအလျောက်လုပ်ကိုင်ချေသော်၊ လုပ်ခွန်မချ
 သာ၊ မြိုင်ထမင်းတင်းစား ရပေသည်ဟု၊ လုပ်ရာ ရောက်စေ၊ ထမင်းသုံးမြိုင်
 ရှင်က၊ မတောင်းသားလွတ်စေဟု၊ မနွဲ့မည်သော၊ ရှင်ရသေ့ ဆိုတော်မူ၏။

၆၁ မြိုင်ချုပ်ထားရာ၊ မြွေစားသေဆွဲမှု၍၊ ချောက်၊ ကပ်ပါး၊ တွင်း၊
 ကျင်း၊ ဆင်း၍၊ သေခြင်းမြီတပါး၊

မြတ်သောမင်းကြီး၊ မြွေစားကိုချုပ်ထားရာ၊ မြိုင်အိမ်ထက်၊ သေဆွဲမှု၍၊
 သေသော်၊ မြိုင်၊ မြွေစားနှစ်ဦးသား၊ အပြစ်လွတ်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူ
 မူကား၊ အိမ်ပြစ်၊ သေပြစ်၊ မြိုင်ချေသောကြောင့်တည်း။ ၊ မြိုင်အိမ်မထုတ်၊
 ချောက်၊ ကပ်ပါး၊ တွင်း၊ ကျင်းဆင်း၍သေသော်၊ သေသူကိုယ်သုံးတန်တက်
 ကို၊ မြိုင်က အဆုံးခံစေ၊ ငါစေမိုင်း သည် မဟုတ်၊ မဆို သာချေ၊ အဘယ်
 ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ မြိုင်ချုပ်ကိုင်ချေသောကြောင့်တည်း။

၆၂ သုက္ကန်မှန်းသိ၊ မသိမြီချေးတပါး၊

မြတ်သောမင်းကြီး၊ သုက္ကန်မှန်းသိ၊ ကျွန်မှန်းသိ၊ မြီချေးသောတရားနှစ်
 ရပ်ရှိသည်၊ သုက္ကန်မှန်းသိလျက်၊ မြီကိုပေး၍၊ ထိုကျွန်ပြေးသော်၊ မြိုင်ထိုက်
 ၍ကျွန်ရှင်သို့ အပ်စေ၊ မအပ်ရချေလျှင်၊ ချေးရင်းမြီလည်း ဆုံးစေ၊ ထိုကျွန်
 ကိုယ်သုံးလည်းမြိုင်ကပေးစေ၊ မြိုင်သည်၊ ထိုကျွန်ကိုသခင်၌အလုပ်ဖွယ်
 အောင်မချုပ်မထားရာချေ၊ ကျွန်မှန်းသိ၊ မသိ၊ မြီချေးသောမြီမှားထိုကျွန်သေလျှင်
 တဝက်၊ မြိုင်သို့၊ ကျွန်သခင်ကဆပ်စေ၊ မြီချေးသည်ကာလ၊ ကျွန်မှန်း
 သိ၊ မြီချေးပေးသည်နောက်မှ၊ ကျွန်ဆိုသည်အထိ၊ ကျွန်မှန်းသိ၊ မသိ

and the balance of the debt be paid. If the price of the body of the deceased be more than the amount of the debt, let the difference be paid to his parents, and let the creditor bear the funeral expenses. Why is this?—because he sent the person he had confined where he ought not to have sent him. In case he shall go of his own accord, and a snake or tiger bite him, and he die, the creditor is not in fault; let it be considered the fate of the deceased, and let the debt be paid, principal and interest. If the creditor shall order the children of the debtor he has confined to shave their heads, he shall have no right to enforce the order; if he does, let him be fined thirty tickals of silver. If this equals the amount of the debt, let it be considered as paid. If there be a balance, let it be paid. If the amount of the debt be the smaller sum, let the creditor pay the difference. No debtor who is confined shall be set to work; if he be so, and does work, there shall be a monthly deduction of one and a half tickal for his labor. If he works of his own accord, without being ordered, there shall be no deduction from the amount of his debt; let it be considered as done by way of return for the food given by the creditor; and he shall make no demand for subsistence; let the debtor be free of that. Thus the recluse called Menoo said.

61st. The law when a debtor, confined by his creditor, shall hang himself, or put an end to his life by throwing himself from a bank.

Oh excellent king! when a debtor is confined in his creditor's house, and shall die by hanging himself, let neither the debtor nor creditor be held in fault. Why is this?—because there is the fault of dying in the house of another, and the fault of having another die in the house. If the debtor shall hang himself out of the house, or shall put an end to his life by throwing himself down a steep bank, into a pit, or down a ravine, let the creditor pay, or lose, one half of the price of his body. He shall not say, "did I send him?" Why is this?—because he confined him.

62d. The law when a slave borrows money from one who knows him to be so, or one who does not.

Oh excellent king! there are two cases when a person knows another to be a slave and lends him money, if he abscond, let the creditor follow him and hand him over to his master; if he cannot do so, let him lose the money lent, and pay the price of his body to the master. He shall not confine the slave to the detriment of his master's work. When money is lent to a slave who is not known to be so, if he die, the master shall pay one half the amount to the creditor. If at the time of the lending the money the lender did not know the

သခင်၌ဆိုးကောင်း ဥစ္စာကိုရ၍၊ ရင်းပွားဆပ်စေးပေးကပ်ရန်၊ ဥစ္စာတည်း မရှိသော်၊ ထိုကျွန်ကိုယ်တိုးနှင့် ဆပ်၍ ပြေစေ။

၆၆ မုတ်ဆိုးတိုး၊ မုတ်ဆိုး၊ မချေးမြီတပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ မုတ်ဆိုးတိုး၊ မုတ်ဆိုးမထို့သင့်၊ လင်မယားဖြစ်ကြ၍၊ ကွာကြမည်၊ ရှေးမသင့်၊ မနေမှီကမြီကို၊ လင်ဖြစ်သည်၊ မယားဖြစ်သည်ထူး၊ မြီရှင်တို့မတောင်းသာချေ၊ ယူရင်းသူကိုသာတောင်းစေ။

၆၇ မြီထွဲတရားနှစ်ပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ မြီထွဲတရားကားနှစ်ပါးတည်း၊ နှစ်ပါးဟူသော်ကား၊ ငမြီသည်၊ မည်သူ၌ရှိလေသည်၊ မင်းဥစ္စာကိုငါလည်းပေးရန်ရှိသည်၊ ထို ဖွာတောင်း၍ယူလေ၊ ငမြီသည်၊ မည်သူ၌ရှိလေသည်၊ တောင်း၍ယူခဲ့ပါ၊ မှတ်နှာမစုံမညီဆိုသောစကားနှင့်၊ ပေးသူမသိမကြား၊ တောင်းချေသော်၊ မပေးနေက၊ နေရချေ။ ထိုသို့ကားမဟုတ်တုံ၊ သုံးဦးမှတ်နှာစုံညီတွင်၊ ထွဲဖာပ်ဆိုမည်၊ ဥစ္စာပေးသင့်သောသူက၊ မည်မဆို၊ တိတ်တဆိပ်နေချေ သော်၊ ငါပေးမည်မဆိုတကား၊ မဟူသာချေပေးစေ။ မြီရှင်က၊ သည်သူဖွာ တောင်း၊ မှတ်နှာစုံညီ၊ သုံးဦးထွဲ၍ရှိချေက၊ မြီစားကိုမတောင်းသာ။

၆၈ မြီတောင်း၊ မင်းစေမျိုးငါးပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ မြီတောင်းမင်းစေမျိုးငါးပါးဟူသည်ကား၊ မြီရှင်၊ သားသွီး၊ မြေးတို့ကို၊ တောင်းချေ၊ စေခြင်းတပါး။ မြီရှင်ကျွန်ကို တောင်းချေ၊ စေခြင်းတပါး။ မြီစားအမှုလုပ်ကိုတောင်းချေ၊ စေခြင်း တပါး။ အရှင်မိုးမင်းတို့ကို၊ ပန်ကြားလျှောက်ထား၍၊ တောင်းစေခြင်း တပါး။ ထိုထိုကဆင့်၍၊ တောင်းစေခြင်းတပါး။ ထိုသူတို့ သည်၊ မြီစားတို့သို့၊ နံနက်အခါ၊ လွေကားရင်းကနေ၍၊ တောင်းရာ၏၊ အိမ် ထက်သို့တက်၍မတောင်းရာ၊ မိုဗ်းချုပ်နေဝင်အခါ၊ မတောင်းရာ၊ မြီစားကား အိမ်သို့တက်၍တောင်းပါဆိုမှ၊ တောင်းရာသည်၊ မြီတောင်း၊ မင်းစေတို့၊ ဓား လှံ၊ နက်လက်စွဲကိုင်၍တောင်းသော်၊ အိမ်ထက်သို့တက်ပါမဆိုဘဲ၊ တတ်၍ တောင်းချေသော်၊ ညညီအခါမှ၊ တောင်းချေသော်၊ မြီစားအရေးပြုလျှင်၊ တောင်းသူမင်းဒါဏ်ခံစေ။ မြီစားလွေကား၊ လက္ကသုံးကို၊ မြီတောင်း တို့ဓားနှင့် ခုပ်သော်၊ ဖြစ်သော်၊ မြီစားအိမ်ထက်၊ ကြက်ဥမိမ်းကို၊ မြီတောင်း တို့ခွဲသော်၊ မြီစား အိမ်ထက်၊ ကြက်ဥ၊ ငှက်ဥ၊ ပြုတ်ခြင်း၊ ခြေနှစ်ချောင်း၊ ခြေ လေးချောင်း၊ ခြေမရှိ၊ တိရိစ္ဆာန်တို့ကိုသတ်၍၊ မြီစားအိမ်ထက်ချက်ပြုတ်ဓား ခြင်း၊ ခြေသည်းလက်သည်းလှီးခြင်း၊ ဥက္ခောင်းဆေးလျှော်ခြင်း၊ မြီစားအိမ်

pay, principal and interest. If there be not property to the amount of the debt, let him discharge it with the price of his body.

66th. The law when a widow, or widower, shall borrow money.

Oh excellent king! when a widow and widower shall separate, after having been married, debts contracted before they were married shall not be demanded by the creditor on the ground of their being husband and wife. Let him only make his demand on the party by whom they were contracted.

67th. The two laws regarding the transfer of debts.

Oh excellent king! regarding the transfer of debts, there are two laws. (One shall say,) such a one owes to me, and I am indebted to you—do you demand the money from him, and take (your due,)—or, such a one is indebted to me, demand and bring the money to me. If this be said in the absence of the debtor, and he does not know or has not heard of the transfer, if when the demand is made he shall refuse to pay, let him have the right to do so; but if this be not the case, if the transfer has been made when all three were present, and the debtor made no objection, but remained silent, he shall not afterwards say he made no engagement to pay; let him pay the amount. If the creditor shall make the transfer in this way, all three present, he shall not himself afterwards demand the amount of the debt from the original debtor.

68th. The five people who may be sent by the chief or judge to demand payment of money due.

Oh excellent king! the five people who may be sent to demand payment of a debt (are) the children or grand children of the creditor, the slave or servant of the same, a person for sending of whom leave is obtained from the governor, or a person sent immediately by him—these people may go in the morning to the foot of the steps of the debtor's house and demand payment. They shall not go into the house to make the demand, nor in the dusk, or after sun-set. If the debtor shall request them to come in and make their demand, they may do so. If a peon, or messenger of the chief, shall demand payment of a debt, with a sword, spear, or other weapon in his hand, and without invitation from the debtor shall go up into the house, or if he demand payment at night, should the debtor sue him, let him be punished criminally. If one demanding a debt shall cut or scratch the steps or banisters of the house of the debtor with a sword, or break an egg, or kill an animal with two legs or four, or without any legs at all, and cook and eat it in the house of the debtor: if they cut the nails of their fingers or toes, wash their

ထက်၊ ကျွန်တို့၊ ကျွန်ငယ်စွန့်ခြင်း၊ ခြံစားအိမ်ထက်၊ ခြံဘောင်းဆိုသည်၊
 ကာမရာက၊ ရှက်တင်ခြင်း၊ အမှုမျိုးတို့ကိုပြုချေလျှင်၊ ထိုပြုကျင့်သည်သူတို့
 က၊ တကိုယ်လျှင် အပြစ်ငွေအကျပ်သုံးဆယ်ကျ၊ ခြံစားသို့လျှော်စေ၊ ခြံစား
 ဆပ်စုရင်းပွားမှာလည်း ဆပ်စေ၊ ခြံရှင်မင်းစေ၊ ငါးပါးပြုကျင့်သမျှ၊ သူတို့
 အပြစ်တည်း၊ ထိုမင်းစေငါးပါးတို့တွင်၊ ခြံရှင်သားသွီးနှင့်၊ ခြံရှင်တို့ပြုသည်
 ကျန်အမှုမှာငါးမသိ၊ သည်ကဲ့သို့ကျင့်လေ၊ ငါးမမှာမဆို၊ မဟူသာချေ၊ ထိုအ
 ပြစ်ကို ခြံရှင်ခံစေ၊ ၊ တိုမှတပါး၊ ကြွင်းသောမင်းစေသုံးဦးမှာ၊ မင်း
 စေဒါဏ်သာ ခြံချေသည်၊ ခြံရှင်ဝန်လွတ်စေ၊ ခြံစားကို၊ ခြံရှင်ခြံတောင်း၊
 မင်းစေတို့၊ တွေ့ရာမတောင်း၊ မကိုင်သာချေ၊ တောင်းကိုင်ချေသော်၊ တောင်း
 မိသည်ဝန်အမျိုးအလိုက်၊ ခါသာလတက်ချောင်း၊ ငွေဖလားတကျပ်ထုတ်၊
 မျိုးနှင့်တန်ရာကတော့စေ၊ ကိုင်ငင်၍မစုတ်မပြတ်သော်၊ ရွှေတကျပ်ပူဇော်
 ကတော့စေ၊ ရွှေမရတတ်သော်၊ ငွေအကျပ်တဆယ်ပူဇော်ကတော့စေ၊

၆၉ ခြံမဘောင်းရာအရပ်၊ ခုနှစ်ပါး၊

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ခြံမတောင်းရာအရပ်၊ ခုနှစ်ပါးရှိသတည်း၊ ခုနှစ်ပါး
 ဟူသည်ကား၊ ဘေးမဲ့ရာ၊ နှစ်ကူး၊ ရေသွန်းသတင်အခါတပါး၊ ၊ အောင်ပွဲ
 စစ်သတင်း၊ ချီသောအခါတပါး၊ ၊ ရာဇဘိသေက၊ ခံသွန်းသောအခါ
 တပါး၊ ၊ နုကွတ်သတင်းကြီး၊ ခံသောအခါတပါး၊ ၊ မတာဝန်
 သတင်တပါး၊ ၊ မင်းနေ့ရွှေမြို့တော်ကြီး၊ သန္ဓေတော်မူသောအခါတ
 ပါး၊ ၊ ခြံစားတရားနာသောအခါတပါး၊ ၊ ခြံစားသည်ထံစွာ
 နာ၍၊ အိမ်နုတ်ပသည်အခါတပါး၊ ၊ ဤခုနှစ်ပါးသောအရပ်၊ အခါတို့ကို
 ဆိုသတည်း၊ ၊ နှစ်ဦးသတင်း၊ စစ်ပွဲချီသောအခါ၊ ရာဇဘိသေက၊ ခံသော
 အခါ၊ နုကွတ်သတင်းခံသောအခါ၊ ရွှေမြို့တော်ကြီး၊ သန္ဓေတော်မူသောအခါ၊ ဤငါး
 ရပ်မှာ၊ ခြံရင်းပွား၊ နည်းမှားမဆို၊ ဘောင်းသော်၊ ကိုင်သော်ဆုံးစေ၊ ခြံနည်း
 ၍၊ အပြစ်လွန်သည်၊ ခြံလွန်၍အပြစ်နည်းသည့်မဆိုသာ၊ အတယ်ကြောင့်နည်း
 ဟူမူကား၊ မင်္ဂလာကြီး လူတို့ဝယ်၊ မဖောက်မပြန်၊ အစည်မင်းကျင့်၊ ပြည်
 တန်ဆာ၊ ကမ္ဘာမင်းဆက်၊ ဥဒါဏ်၊ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ၊ ခြံစား
 တရားနာရာတောင်းချေသော်၊ တောင်းသူကိုမင်းဒါဏ်တရာခပ်စေ၊ ကိုင်ချေ
 သော်၊ မင်းဒါဏ်တရားခပ်စေ၊ ၊ မင်းဒါဏ်မခံဝံ့သော်၊ တောင်းသည်

heads, make water or go to stool, or have connection with a woman in the debtor's house, let each offender pay a fine of thirty tickals of silver to the debtor, and let them also pay the debt, principal and interest. Of these five messengers of the creditor, the king's messengers are responsible for their own acts. But if the children or slave of the creditor be sent, he shall not say he knows nothing about it, that he gave them no orders to act in that manner; let him be responsible for their acts. The remaining three messengers shall be responsible for their own acts; let the creditor have no responsibility on their account. Neither the creditor, nor his messengers, shall demand or arrest for their debt whenever they see the debtor. If they do so, let them make an offering of fine cotton cloth, a package of tea, or a silver cup of one tickal's weight, according to the rank of the debtor. If they lay hands on and drag him off, though he be not hurt, let them make him an offering of one tickal of gold; if they have no gold, let them pay ten tickals of silver.

19th. The seven places where payment of a debt may not be demanded.

Oh excellent king! there are seven places, or times, where a debt may not be demanded; places which have been made a sanctuary by the king, in which the life of no animal shall be taken—at the new year's festival—at the time of a triumph, or victory—at the time of the king's taking the oath when Betheka is poured over him—at the time of the great festival of the stars—at the festival of Maha Ping-nay—at the time when people are being killed to be buried at the corners of the city the king lives in—at the time the debtor is listening to the instructions of the priest—at the time when he is very ill and offerings are being made to the Nats of the house,—these are the seven times and places (when a debt shall not be demanded.) If the debt be arrested for, or merely payment demanded in any of the five following cases—at the new year's festival—when the army is on its way to war—when the king is receiving Bethik—at the festival of the stars—or at the time people are being killed to be buried at the corners of the royal city,—be the amount large or small, the claim to both principal and interest shall be lost. Nothing shall be said of the sum being small, and the offence great, or of the sum being large and the offence small. Why is this?—because amongst men these are the great and excellent rites; it has been the custom of all kings that there shall be no infringement of them. This is a tradition from the past kings of the world. If the debt is demanded when the debtor is listening to the instruction of the priest, let the person making the demand be punished with one hundred stripes; if he arrest him, let him be punished with one

အပြစ်ငွေတဆယ်ငါးကျပ်၊ ကိုင်သည်အပြစ်ငွေအကျပ်သုံးဆယ်လျှော်စေ၊ မြီရင်းပွားကိုပေးစေ၊ မြီစားသည်ထံစွာနာဗျား၍၊ အိမ်နတ်ပသရာ၊ တောင်းချေသော်အပြစ်ငွေ၊ တဆယ်ငါးကျပ်၊ ကိုင်ချေသော်၊ အကျပ်သုံးဆယ်လျှော်စေ၊ မြီရင်းပွားကို၊ မြီစားကဆပ်စေ၊ ၊ ထိုသို့ကိုင်ရာ၊ သေချေသော်၊ ထိုထက်၊ တဆယ်လျှော်စေ၊ အနာသည်းထံသော်၊ ထိုထက်၊ တဝက်လျှော်စေ၊ မြီမှလည်း၊ ထိုအပြစ်တွင်း၊ မြီရင်းပွားချစေ၊ ဆိုခဲ့ပြီးသမျှအကြောင်းကို၊ မြီရှင်သိလျက်စေ၍၊ ထိုနေ့ထိုရက်၊ မင်းစေဘို့၊ တောင်းကိုင်ရသည်မှန်လျှင်၊ စေသူတစ်ပါး၊ ပြုသူနှစ်ဦးစေ၊ ၊ မြီရှင်သားသို့၊ ကျေးကျွန်တို့ပြုသည်အပြစ်မှာ၊ မြီရှင်သာခံစေ၊ မြီရှင်ထိုနေ့ထိုရက်ကို၊ တောင်းပါကိုင်ပါမစေမဆိုကလည်း၊ အပြစ်ထွက်သမျှကို၊ လွန်သူကခံစေ၊ မြီရှင်လွတ်စေ၊

၂၀ မြီစားကို၊ သင်းပြုတ်သူဆပ်ရာ၊ မဆပ်ရာနှစ်ပါး၊

မြတ်သောမင်းကြီး၊ မြီစားကိုသင်းပြုတ်သူဆပ်ရာ၊ မဆပ်ရာနှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ ရဟန်းသူတော်၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သူကြီး၊ မြေတိုင်၊ ပြည်မိုး၊ အရပ်ရပ်၊ ခေါင်းပြုသူအကြီးတယောက်ယောက်ဖြစ်စေ၊ အရပ်သားတို့နှင့်၊ ဇုတ်တွင်း၊ သင်းပြုတ်သော်၊ မြီရှင်မစွဲရာကင်းလွတ်စေ၊ ထိုသို့မဟုတ်တုံ၊ သွေးသောက်တို့၊ သင်းပြုတ်ချေသော်၊ အရင်းထက်ဝက်ဆပ်စေ၊ သငယ်ဥင်းသင်းပြုတ်သော်၊ အရင်းကိုသုံးစုစု၍တစ်ဆပ်စေ၊ ဘိုးဘွား၊ အရိုးမိကြီးမိထွေးသေသူပေါက်ဖော်သင်းပြုတ်သော်၊ အရင်းဆပ်စေ၊ သေသူမဟာ၊ လင်းသား၊ သို့၊ မြေးတို့သင်းပြုတ်လျှင်၊ ရင်းပွားကိုဆပ်စေဟု၊ မနူမည်သော၊ ရှင်ရထောဆိုတော်မူ၏၊

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အမွေခံမိတ၊ ပေါက်ဖော်၊ သားမြေးတို့မှာ၊ ဆပ်ဆင့်မြီမှန်မြီ၊ သွေးသောက်၊ သူငယ်ဥင်းတို့မှာ၊ ချစ်သနား၍၊ သင်းပြုတ်ရာ၊ အဘယ်ကြောင့်အစုအဆ၊ ဆပ်ရလေသနည်းဟူမူကား၊ ရှေးကမ္ဘာက၊ မြီစားသေသည်၊ အမျိုးမပေါ်၊ ထိုမြီစားသေသူကို၊ မည်သူသင်းပြုတ်မှန်းမသိ၊ တစပြင်တွင်း၊ အကောင်ကိုပြစ်ထားရာ၊ ရေအိုးရှိ၏၊ မိုဗ်းရွာ၍ရေတင်သ၍၊ အိုးတွင်းရေကို ခရီးသွားသူ၊ ရေငတ်၍၊ သောက်မိသည်၊ မြီရှင်စွဲလေသည်၊ ဆပ်

thousand stripes. If he will not suffer the punishment, let him pay fifteen tickals of silver; or for the arrest thirty tickals; and let him pay the debt, principal and interest. If the demand be made when the debtor is extremely ill, and offerings are being made the Nats of the house, let the person making the demand be fined fifteen tickals of silver; and if he has laid hands on him, let him be fined thirty, and let the debtor pay the debt. If he die from, or at the time of, the arrest, let him pay the price of ten men. If his illness increased by the arrest, let the offender have the amount; let it be deducted from the amount of the debt. In all that has been said, if the creditor was acquainted with the facts and sent the messenger, and if it be found that on the same day he made the demand, or laid hands on the debtor, let the creditor pay one third and the messenger two. If the acts be done by the children or slaves of the creditor, let him bear the whole blame. If the creditor does not give orders to make the demand on a particular day, let the offender pay the whole; let the creditor be held free of fault.

70th. The cases in which the person who pays the funeral expenses of a deceased debtor shall, or shall not, pay his debts.

Regarding the cases where a person shall, or shall not, pay the debts, who has paid the funeral expenses. If a rahan, a respectable man, a brahmin, a thookhee, a land measurer, the governor, the head of the district, or any man in authority or held in respect, shall, in conjunction with the neighbours, perform the funeral rites, the creditor shall demand the amount of their debts of him, let him be half free; but if his Thooy-thouk (fellow servant to the king, or to a great chief,) shall bury him, let him pay one half of the principal of his debts. If a friend shall bury him, let him pay one third of the principal sum. If his grandmother, grandfather, aunt by the father's side, aunt by the mother's side, uncle, or brothers and sisters, shall bury him, let them pay the principal. If it be the wife, husband, children, or grand children of the deceased, let them pay principal and interest. Thus the sage recluse called Menoo said

'Oh excellent king' when it is clear that the heirs, parents, brothers' or sisters' children, or grand children of the deceased should pay his debts, how is it that the Thooy-thouk, or private friend, who may from affection perform the funeral rites, shall pay the debts? It is this. In a former world a debtor died—his family was not known, nor was it known who performed his funeral rites. Near where the body was thrown in the burying ground there was a water chatty, in which from the rain some water had collected. A traveller being thirsty happened to drink of the water. The credi-

အပြစ်ငွေတဆယ်ငါးကျပ်၊ ကိုင်သည်အပြစ်ငွေအကျပ်သုံးဆယ်လျှော်စေ၊ မြီရင်းပွားကိုပေးစေ၊ မြီစားသည်ထံစွာနာဗျား၍၊ အိမ်နုတ်ပသရာ၊ တောင်းချေသော်အပြစ်ငွေ၊ တဆယ်ငါးကျပ်၊ ကိုင်ချေသော်၊ အကျပ်သုံးဆယ်လျှော်စေ၊ မြီရင်းပွားကို၊ မြီစားကဆယ်စေ၊ ၊ ထိုသို့ကိုင်ရာ၊ သေချေသော်၊ ထိုထက်၊ တဆယ်လျှော်စေ၊ အနာသည်ထံသော်၊ ထိုထက်၊ တဝက်လျှော်စေ၊ မြီမှာလည်း၊ ထိုအပြစ်တွင်၊ မြီရင်းပွားချစေ၊ ဆိုခဲ့ပြီးသမျှအကြောင်းကို၊ မြီရှင်သိလျက်စေ၍၊ ထိုနေ့ထိုရက်၊ မင်းစေဘို့တောင်းကိုင်ရသည်မှန်လျှင်၊ စေသူတစု၊ ပြုသူနှစ်စုခံစေ၊ ၊ မြီရှင်သားသို့၊ ကျေးကျွန်တို့ပြုသည်အပြစ်မှာ၊ မြီရှင်သာခံစေ၊ မြီရှင်ထိုနေ့ထိုရက်ကို၊ တောင်းပါကိုင်ပါမစေမဆိုကလည်း၊ အပြစ်ထွက်သမျှကို၊ လွန်သူကခံစေ၊ မြီရှင်လွတ်စေ၊

၂၀ မြီစားကို၊ သင်းပြိုဟ်သူဆပ်ရာ၊ မဆပ်ရာနှစ်ပါး၊

မြတ်သောမင်းကြီး၊ မြီစားကိုသင်းပြိုဟ်သူဆပ်ရာ၊ မဆပ်ရာနှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ ရဟန်းသူတော်၊ ပုဏ္ဏားသူကြီး၊ မြေတိုင်၊ ပြည်မိုး၊ အရပ်ရပ်၊ ခေါင်းပြုသူအကြီးတယောက်ယောက်ဖြစ်စေ၊ အရပ်သားတို့နှင့်၊ ဇုတ်တွင်းသင်းပြိုဟ်သော်၊ မြီရှင်မစွဲရာ၊ ကင်းလွတ်စေ၊ ထိုသို့မထုတ်တုံ၊ သွေးသောက်တို့၊ သင်းပြိုဟ်ချေသော်၊ အရင်းထက်ဝက်ဆယ်စေ၊ သငယ်ဦးသင်းပြိုဟ်သော်၊ အရင်းကိုသုံးစုစု၍တစုဆယ်စေ၊ ဘိုးဘွား၊ အရိုးမိကြီး၊ မိထွေးသေသူပေါက်ဖော်သင်းပြိုဟ်သော်၊ အရင်းဆယ်စေ၊ သေသူမယား၊ လင်းသား၊ သို့၊ မြေးတို့သင်းပြိုဟ်လျှင်၊ ရင်းပွားကိုဆယ်စေဟု၊ မနူမည်သော၊ ရှင်ရထေရ်ဆိုတော်မူ၏၊

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အမွေခံမိတ၊ ပေါက်ဖော်၊ သားမြေးတို့မှာ၊ ဆပ်ဆင့်မြီမှန်ပြီးသွေးသောက်၊ သူငယ်ဦးတို့မှာ၊ ချစ်သနား၍၊ သင်းပြိုဟ်ရာ၊ အဘယ်ကြောင့်အစုအဆ၊ ဆပ်ရလေသနည်းဟူမူကား၊ ရှေးကန္တာက၊ မြီစားသေသည်၊ အမျိုးမပေါ်၊ ထိုမြီစားသေသူကို၊ မည်သူသင်းပြိုဟ်မှန်းမသိ၊ တစပြင်တွင်၊ အကောင်ကိုပြစ်ထားရာ၊ ရေဆိုးရှိ၏၊ မိုဗ်းရွာ၍ရေတင်သည့်၊ ဆိုးတွင်ရေကို ခရီးသွားသူ၊ ရေတော်၍၊ သောက်မိသည်၊ မြီရှင်စွဲလေသည်၊ ဆပ်

thousand stripes. If he will not suffer the punishment, let him pay fifteen tickals of silver; or for the arrest thirty tickals; and let him pay the debt, principal and interest. If the demand be made when the debtor is extremely ill, and offerings are being made the Nats of the house, let the person making the demand be fined fifteen tickals of silver; and if he has laid hands on him, let him be fined thirty, and let the debtor pay the debt. If he die from, or at the time of, the arrest, let him pay the price of ten men. If his illness increased by the arrest, let the offender have the amount; let it be deducted from the amount of the debt. In all that has been said, if the creditor was acquainted with the facts and sent the messenger, and if it be found that on the same day he made the demand, or laid hands on the debtor, let the creditor pay one third and the messenger two. If the acts be done by the children or slaves of the creditor, let him bear the whole blame. If the creditor does not give orders to make the demand on a particular day, let the offender pay the whole; let the creditor be held free of fault.

70th. The cases in which the person who pays the funeral expenses of a deceased debtor shall, or shall not, pay his debts.

Regarding the cases where a person shall, or shall not, pay the debts, who has paid the funeral expenses. If a rahan, a respectable man, a brahmin, a thookhee, a land measurer, the governor, the head of the district, or any man in authority or held in respect, shall, in conjunction with the neighbours, perform the funeral rites, the creditor shall demand the account of their debts of him, let him be half free: but if his Thooay-thouk (fellow servant to the king, or to a great chief,) shall bury him, let him pay one half of the principal of his debts. If a friend shall bury him, let him pay one third of the principal sum. If his grandmother, grandfather, aunt by the father's side, aunt by the mother's side, uncle, or brothers and sisters, shall bury him, let them pay the principal. If it be the wife, husband, children, or grand children of the deceased, let them pay principal and interest. Thus the sage recluse called Menoo said

Oh excellent king! when it is clear that the heirs, parents, brothers' or sisters' children, or grand children of the deceased should pay his debts, how is it that the Thooay-thouk, or private friend, who may from affection perform the funeral rites, shall pay the debts? It is this. In a former world a debtor died—his family was not known, nor was it known who performed his funeral rites. Near where the body was thrown in the burying ground there was a water chatty, in which from the rain some water had collected. A traveller being thirsty happened to drink of the water. The credi-

သင့်၊ မဆပ်သင့်၊ ဗာရာဏသီမင်းကြီးသို့ရောက်သင့်၊ မင်းကြီးက၊ မိဖုရားသို့
 အပ်သင့်၊ မိဖုရားက၊ ဆရာရသော ကိုမေးသင့်၊ ရှင်ရသောက၊ အရိုးရေကွတ်၊
 ဆေးရန်ထားသောအိုးဖြစ်သည်၊ ခွင့်မသောက်တန်၊ သောက်ချေသည်၊ ရေ
 အခြားရှိ၏တကား၊ အမျိုးအဝင်အဖက်၊ ဖြစ်ချေသည်၊ မြီရှင်စွဲမိသည်၊ ရေ
 သောက်သောသူကိုစစ်လျှင်၊ ထိုသေလူ၏အရုပ်အဆင်း၊ မဏ္ဍက်သေးဖြစ်ခြင်း
 ကြောင့်သိ၍၊ သဗေဓ်ချင်းဖြစ်ကြောင်း ကိုဆိုလေသည်၊ သဗေဓ်ချင်းဝတ်၊
 မလွတ်ဖြစ်ရန်၊ ရေသောက်သူအပ်စေ၊ မိဖုရားကို၊ ရှင်ရသော ဆိုသတည်း၊
 ထိုကြောင့်၊ တစပြင်းလုပ်တိုင်း၌၊ ရေအိုးဘူးတကောင်း၊ ခွက်စသည်ကို၊
 မစွဲမဖောက်၊ မထားရာ၊ ကမ္ဘာဥဒါဏ်းတည်း၊ တနည်းတုံးသူမြီ
 စား၊ သုက္ကန်မှန်းမသိ၍၊ ရဟန်းပြုမိချေသော်၊ ထိုဥပဇ္ဈာယ်ဆရာတို့က၊ ထိုမြီ
 ထိုကြွေးကို၊ ဆပ်ရချေသည်၊ ဓမ္မလောက၊ ရာဇဝတ်၊ သုံးပါးရှိချေသည်ထူး
 မနွဲ့မည်သော၊ ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၇၁ လင်ကြီးကပါမြီ၊ မယားကြီးကပါမြီကို၊ မယားငယ်၊ လင်ငယ်
 ဆပ်ရာ၊ မဆပ်ရာ၊ မြီနှစ်ပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ လင်ကြီးကပါသောမြီ၊ မယားကြီးကပါသောမြီကို၊
 မယားငယ်၊ လင်ငယ်တို့၊ ဆပ်ရာ၊ မဆပ်ရာသော၊ မြီတရားနှစ်ရပ်မှာ၊ အ
 ကြင်ယောကျာ်းသည်၊ မယားကြီးသေ၍၊ နောက်မယားနေ၏၊ ထိုမယား
 လက်ထက်တွင်သေခဲ့စဉ်၊ မယားကြီးလက်ထက်တင်သော၊ ပါမြီကို၊ နောက်
 နေ၊ မယားငယ်မဆပ်အပ်၊ အထက်မယားကြီးသားသွီး၊ အမွေခံတို့သာ၊
 ဆပ်စေ၊ အကြင်မိမ္မတုံသော် လည်း၊ လင်ကြီးသေ၍၊ လင်ငယ်နေ
 ၏ နောက်နေ၊ လင်ငယ်လက်ထက်တွင်သေခဲ့စဉ်လင်ကြီးလက်ထက်ကတင်
 သောမြီကို၊ လင်ငယ်မဆပ်အပ်၊ လင်ကြီးသားသွီး၊ အမွေခံတို့သာဆပ်စေတူ
 သတည်း။

တနည်းတုံး ထိုကဲ့သို့၊ လင်နှင့်မယားကွဲပြား၍၊ ဆိုခဲ့ပြီးသည်အတိုင်း၊
 နေကြရာ၊ မယားကြီး၊ လင်ကြီးသားသွီးမပါမရှိ၊ အထက်မယားကြီးဥစ္စာ၊
 လင်သို့ပါမည်၊ လင်ကြီးဥစ္စာမယားသို့ ပါမည်ဖြစ်က၊ ထိုသေသူဥစ္စာကို၊
 နောက်နေလင်၊ နောက်နေမယားတို့၊ လင်သေမယားစား၊ မယားသေလင်
 စား၊ စားထိုက်သည်ကိုထောက်၍၊ ကောင်းဥစ္စာမရှိလျှင်၊ ဆိုးမြီမှာ၊ လေးစု
 တစု၊ ထိုလင်၊ ထိုမယားတို့ဆပ်စေ၊ ဤ ကား၊ ပေးမည်၊ ဝန်မခံဘူးသည်ကို၊
 ဆိုသတည်း၊ ပေးမည်၊ ဝန်ခံတောင်းပန်သူ၊ ချေသော်၊ အရင်းကိုပေးစေဟူ၊
 မနွဲ့မည်သော၊ ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

tor sued the traveller ; they came before the king of Benares to decide whether he should or should not pay. The king handed the case over to the queen, and she consulted the teacher, the recluse, who said, "it is a chatty placed for the purpose of washing the bones; the traveller has drank what he ought not to have drank ; there was other water to be had ; he has become one of the family (of deceased.) In examining the person sued, the man who drank the water, he said, as the dead man's features were not destroyed, he knew him to be a friend. So the recluse said to the queen that he was liable to the obligations of a friend, and should pay—for this reason, that no chatty, gourd, small cup, shell, or other vessel, shall be left unbroken in the burying ground, is a tradition from the beginning of the world. In another case ; if a person, not knowing another to be a debtor or a slave, shall make him a priest, let the (oupet-tsay) head priest and the priest who officiated, pay the debts. This is according to the sacred law, the law of the world, and the orders of princes. This the recluse called Menoo said.

71st. Two kinds of debt incurred by a first husband or wife, whether the second wife or husband shall, or shall not pay.

Oh excellent king ! the law whether second husband or wife shall, or shall not, pay the debts incurred by first wife or husband, is the same in both instances. If a man's first wife takes a second husband and dies, during her life time it is not proper that the second should pay debts contracted during the life time of the first ; let the children and wife of the first only pay them. And if a woman, on the death of her first husband, takes a second and dies whilst cohabiting with him, debts incurred during the life of the first husband shall not be paid by the second : let the heirs and children of the first husband only pay them.

In another case ; if a husband or wife be situated as above, and the first wife or husband has left no children, and the surviving husband or wife has got the property of the deceased wife or husband, this they inherit by right. If there be no property left, let them pay one fourth of the debt : that is, when there was no engagement on their part to pay. If they have promised to pay, or begged delay, let them pay the principal. This the sage recluse called Menoo said.

၇၂ လချော့ယူငြိတ်ပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ လချေးယူသောခြံတရားမှာ၊ ခုနစ်လတကြိမ် အညွန့်ပေးပါမည်။ တတ်နိုင်သောအခါမှ အရင်းနှင့်အပွားကိုပေးမည်ဟူစားကြသည်။ ခုနစ်လရောက်လျှင်၊ အထက်ဆိုရင်းစကား အတိုင်းအညွန့်ကိုအကြိမ်ကြိမ်ပေး၍၊ ငွေရင်းအတိုးမီလျှင်ပြေစေ၊ ဆိုတိုင်းမပေးရချေ၊ အမှတ်စိုး၊ လမို့တိုင်းနှစ်လုံးတူကြရာ၊ နှစ်ဦးသားပေးကြ၍၊ အတိုးနှစ်ဆ၊ သုံးဆရောက်လျှင်၊ နောက်ကိုမတောင်းရာပြီ၊ ပြန်၍လည်းမပေးရာပြီ၊ တုသောသဘောရှိကြသောသူတော်တို့တည်း၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ဘုရားရှင်အဆူဆူတို့၊ အမိန့်ဘော်ပညတ်ကဲ့သို့၊ ခြံစားမြီရှင်နှစ်ဦး၊ မဆက်မပိုင်ကြလျှင်၊ မပညတ်သောအရေးကဲ့သို့တည်း၊ နှစ်ဦးသားဆက်မပိုင်ကြလျှင်၊ ပညတ်ထော်မူပြီးအာပတ်ကဲ့သို့၊ ကွေငွေကြေးမျိုးထင်း၊ စပါး၊ ပြောင်းပဲ၊ နှစ်ဝါးထေးသီးရောက်လျှင်ပြေစေဟု၊ မနုမည်သော၊ ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၇၃ ခြောက်ရာလေးပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ရွှေငွေ၊ ကြေးမျိုးစပါး၊ ပြောင်းပဲ၊ နှမ်း၊ ဝါး၊ ချေးတူ
ကြသည်တွင် အမျိုးအားဖြင့် တက်ဆုသောအတိုးလေးပါးတည်း။ ၊ လေး
ပါးဟူသော်ကား၊ သူဆင်းရဲ၊ လမိုင်းမျိုးလည်းတပါး။ ၊ မင်းဆောင်မင်း
မျိုးတပါး။ ၊ သူငွေ၊ သူကြွယ်မျိုးတပါး။ ၊ ကုန်သည်မျိုးတပါး။ ၊ ထို
လေးပါးတို့ဟူသောမြို့ အရင်းကို အစုတရာစု၍၊ သူဆင်းရဲမှာတစု၊ တလ
လှောင်တက်စေ။ ၊ မင်းဆောင်၊ မင်းလက်၊ မင်းသား၊ မင်းမျိုးမှာ
၎င်းမြို့ရင်းအစုတရာတွင်၊ တလကို နှစ်စုတက်စေ။ ၊ သူငွေ၊ သူကြွယ်
မျိုးမှာ၊ ၎င်းမြို့ရင်းအစုတရာတွင်၊ တလသော်၊ လေးစုတက်စေ။ ၊ ကုန်
သည်မျိုးမှာ၊ ၎င်းမြို့ရင်းအစု တရာတွင်၊ တလကို၊ ငါးစုတက်စေ။ ၊ ဆို
ခဲ့ပြီးသော၊ အဘက်နှင့်အညီ၊ ဥစ္စာမျိုးကို စကားရင်းအတိုင်းပေးကြသူကြ
၍၊ ဆစ်ခိုင်ကြလျှင်၊ ဥစ္စာမျိုးရှိရာ၊ ထသိုးလေးသီးရောက်ပြေစေ။ ၊ သူ
ဆင်းရဲမျိုးမှာ၊ လယ်လုပ်မျိုး၊ ဖြစ်တိုင်းကိုမဆို၊ လမိုင်းကိုဆိုသတည်း။
မင်းမျိုးဟူရာ၌၊ အရှင်ဧကရာဇ်သားတော်၊ ညီတော်ကိုမဆိုသာ၊
အဖြစ်ဖြစ်သည်။ ထိုမှကြွင်းသည်ကိုဆိုသတည်း။ ၊ သူငွေ၊ သူကြွယ်
မျိုးမှာ၊ မည်သည်အမျိုးမဆို၊ ဥစ္စာသက်ရှိသက်မဲ့ ရတနာမျိုးပြည့်စုံ၍၊ ထူ
တကာတို့ထက်၊ ရတတ်သောသူကို၊ သူငွေ၊ သူကြွယ်ဆိုသတည်း။ ၊ ကုန်

72d. Debts incurred and a promise made to pay in so many months.

Oh excellent king ! as regards debts to be paid in so many months ; if a debt incurred under an engagement to pay the interest every seven months, and the principal and balance of interest when the borrower is able, if the interest has been paid several times in seven monthly periods, till the amount paid has reached cent. per cent. on the principal sum borrowed, though interest may not have been paid for many years, the debtor shall not pay by the monthly periods as agreed on ; cent. per cent. having been paid, the debt shall be held as paid in full. If without any comment or thought they have by mutual consent paid the interest for all the months elapsed, even if the interest has been paid to the amount of two or three hundred per cent., there shall be no farther demand, nor shall what has been paid be demanded back, if it be by mutual consent of respectable people. Why is this ?—because it is like the orders of the succession of gods ; if they have had no suit, and there is no decree, it is like a matter in which the gods have given the order. If they have had a suit, and were both present when the decree was given, it is like a matter in which the orders of the gods have been given. It is ordered, that when double has been paid on gold, silver, and all kinds of copper (metal,) and four fold on cholum, vetches, sesamum and cotton, the debt shall be considered as paid in full. Thus the recluse lord Menoo said.

73d. The four rates of interest.

Oh excellent king ! in borrowing gold, silver, and the different kinds of metals, or paddy, cholum, corn, vetches, sesamum, or cotton, the four kinds of interest according to the class of the borrower, are as follows : With the poor class and the lamaings (agricultural slaves of the king,) the class of chiefs, the wealthy, and the mercantile class. Having divided the principal borrowed by these four classes into one hundred parts, let the poor class pay interest at the rate of one hundredth per month ; let the chief pay two hundredths ; the wealthy four hundredths ; and the mercantile five hundredths. If money has been borrowed on an engagement in accordance with the above rates of interest, and the case be brought into court, according to the nature of the thing borrowed, let the debt be considered as paid in full when cent. per cent. (advance,) or four fold has been paid. All cultivators are not said to be of the poor class ; the lamaings are noted. As regards the class of chiefs : the children and grand children of the monarch are not included ; they are excellent ; the remainder are included. The wealthy class are those who have much property, animate or inanimate, permanently, above what is usually possessed by people generally, let them be of what family they

သည်ဟူရာ၌၊ ဇာတိအားကုန်သည်မျိုးမည်သည်အမျိုးမဟုတ်ကြီးမားသော
ကုန်ကြီး၊ စည်ကြီးရင်းနှီး၍ ရောင်းဝယ်သမျှ သည်၊ ကုန်သည် မျိုးထူသ
တည်း။ ထိုသို့ကြွေးမြီကိုလည်းကောင်း၊ အရောင်းအဝယ်အစိုးကို
လည်းကောင်း၊ အချေးအလွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဆပ်သောရွှေငွေ၊ ကြေး၊ သံ၊
ပေတ္တမြား၊ အကွင်း၊ အခြည်၊ အထည်အလိတ်တို့ကိုမည်သည်အမျိုးဆို၍၊
ပေးဆပ်လိမ့်မည်၊ ထိုအမျိုးဆိုတိုင်း၊ အမွှေး၊ အရည်၊ အသား၊ မထုတ်ပေရ၊
ကာလရှည်မဆိုသော၊ အနှစ်ဘာကြာသော်လည်း၊ ထိုအရင်းအတိုင်း၊ အရုပ်
အဆင်းမပျက်၊ ရှိပေမူ၊ ထို့စေယူစေ၊ ငါပေးသည် နှစ်လရှည်ပြီမဆိုသာချေ
အဆယ်ကြောင့် နည်း ဟူမူကား၊ ခွင့် ပေးဆပ်ရင်း၊ အထည် အရည် အစ
မပျက်၊ အဟောင်းအတိုင်း ရှိချေသောကြောင့်တည်း၊ တနည်းတုံးထိုရွှေငွေ၊
ကျောက်သံ၊ ပေတ္တမြားအထည်အလိတ်၊ အကွင်းအခြည်စွာကို၊ ဆပ်သူမသိ
မမြင်၊ အရုပ်ပျက်အောင်ပြု၍ ဖျက်ချေသော်၊ ထိုအရှင်မသိ၊ ဖျက်ဆီးသမျှ
ကို၊ ဖျက်ဆီးသူယူစေ၊ မအပ်သာချေ၊ ကွယ်ရာဖျက်ချေသောကြောင့်တည်း၊
မဖျက်ကုန်သည်စွာကိုအပ်စေ၊ ယူစေ၍ အစား မှန်အောင်ဆိုချက်ရင်းတိုင်း
ပေးပြန်စေဟု၊ မနှုမည်သော၊ ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၇၄။ ခြံတလင်းလှည့်တပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ခြံတလင်းလှည့်တည်းမှား၊ မြီအမှားအင်မတဆွမျိုး
ညာတိမကယ်နှိုင်း အဆွညာတိ မရှိဖြစ်လျှင်၊ မြီစားကအရှင်ကိုလျှောက်
ထား၍၊ အရှင်မင်းဖေကရာဇ်ကခြံရှင်များတို့အရင်းပေးစေ၊ ခွင့်အရှင်မင်းဖေ
ကရာဇ်က၊ ခွင့်ကိုအရင်းအနှီးပေး၍၊ ကုန်စလယ်သင်္ဘောသွားစေ၊ ခွင့်သုံး
နှစ်တိုင်မှ၊ အရှင်မင်းဖေကရာဇ်က၊ အရင်းအတိုင်းသိမ်းခြင်း၊ သင်္ဂဟဝတ္ထု၊
နှင်းထောက်၍၊ ပြုစုရာသေး၏၊ ထိုကဲ့သို့ပြုရန်၊ ထိုမြီစား၌၊ အတတ် ပညာမ
ရှိ၊ စွပ်ပကာခွန်အားမရှိဖြစ်လျှင်၊ ပြည်ရှင်မင်းက၊ မြီရှင်တစ်စုတို့ကိုခေါ်၍၊ ရ
ဟန်းပုဏ္ဏားတို့ရှေ့ထိုမြီစားကို၊ ဝတ်မြီဝတ်စေပြီးလျှင်၊ ရဟန်းသုံးတင်တို့၊
ပရိတ်စွတ်စေ၍၊ ငါလည်းသင့် မယားသားသွီး၊ ယခု ရှိသမျှအသက်တွင်း၊
တေးခွဲပေးတော်မူသည်၊ မင်းတို့၊ မြီရှင်တစ်စုလည်း၊ ချပ်သာပေးကြံမိန့်တော်
မူ၍၊ ခရုသင်းရေစင်၊ စင်တီးမှုတ်၍၊ နှုမောဒနာပြုခြင်းသည်၊ ခြံတလင်းလှည့်
မည်၏၊ ထိုမြီစားတော်လှံ၍၊ သူငွေအရာရောက်သော်လည်း၊ မတောင်းရပြီ၊
ရတတ်၍ပေးသော်လည်း၊ မယူသင့်ပြီ၊ သံသရာသို့အကြောင်းရောက်လေပြီး
သည်၊ ဤကဲ့သို့အခြင်းအရာကို၊ အရှင်ဖေကရာဇ်မှတပါး၊ ပြုထိုက်ပြုပိုင်သူမ
ရှိ၊ အရှင်သာပြုထိုက်သတည်း။

may. The mercantile class are those, let them formerly have been what they may, who are in a large way of business in any article. If in paying a debt as above, paying for goods bought, or returning a borrowed article, gold, silver, copper, iron, rubies, rings, bracelets, or cloth, be paid in as of a certain value, if they have not the appearance of that value and kind of property, there shall be no limit as to the months; if a hundred years have passed, and the article, without alteration, as it was paid in shall be returned, let the person who paid it in take it back and change it; he shall not plead the length of time since he paid it in. Why is this?—because its appearance has not been altered; there it is, as it was before. But in case the appearance has been altered without the knowledge of the payer, let the person who altered them keep them; he shall not return them, because they have been broken up without the knowledge of the payer. Any portion that has not been altered, let him return and have replaced by what it was originally said to be. Thus the sage recluse called Menoo said

74th. The law when the debts are swept away, or for relief of insolvent debtors.

Oh excellent king! regarding the sweeping away of debts. If a person has incurred debts beyond his means of paying, and his family are unable to assist him, or if he has no family, he shall make a petition to the king, (who will say,) on conditions give him an advance, or the king may give him an advance, and let him go in a trading ship. In three years the king may take back the advances. This he may do in accordance with the laws of Theng'ha-wooto;* but if the debtor has not abilities to warrant the king acting in this way, or if he has no strength, he may call the creditors together, in the presence of rahans and respectable men, and having caused the debtor to put on white garments, make an invocation, and say that he gives release from misfortune in this life to his wife and children, and request his creditor to grant him a release; and having poured over him clear water from a brahmin's shell, make a rejoicing with music: this is called, "sweeping clean the level." If the debtor's luck shall change, and he shall after this become a thatay, (wealthy man,) the creditors shall have no claim against him, and even if he offer them their dues, it is improper in them to take it; the matter has become one in connection with a future state. The monarch alone, and no one besides, has the power to do this.

---

* သံတဝဋ္ဌိ, For laws for king to order their subjects.

၁၅ ခြံတောင်းခွဲတရားတပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ခြံတောင်းခွဲဟူသည်ကား၊ ခြံရှင်တကာထိုး၊ ထိုခြံစား
တွင်းရှိရှိသမျှ၊ သက်ရှိသက်ခွဲကိုပြတ်၍၊ တဦးဦးဝယ်ခြင်းငှါ မဝယ်သော၊ ခြံ
ရှင်မတုတ်၊ ရွာအုပ်သူကြီး၊ အကြီးအမိကျမ်းလောက်သောသူ၊ ပြည့်စုံကုန်
သောသူထိုး၊ ခြံစားခွင့်၊ ခြံရှင်တကာအည်းရောက်၍၊ ပြတ်ရာအမိုးကို၊ လေး
ဝယ်စေပြီးလျှင်၊ ခြံနည်းခြံများ၊ ဝေ၍ ယူခြင်းသည်၊ သူဆင်းရဲထိုး၊ ထွန်ရာ
သည်ဟူ၏။ ထိုကဲ့သို့နည်း၊ များခွဲဝေပြီးလျှင်၊ နောက်တော်သို့၍၊ သူကောင်း
ထင်ရှားမြင်သည်။ ခြံရှင်တကာမတောင်းရာလွတ်စေ၊ ထိုတော်သို့သည်၊ ခြံ
စားရတတ်၍၊ သံသရာပြပါမည်။ စိုးသောကြောင့်၊ ဆပ်လျှင်၊ ဆပ်သမျှကို
ပင်၊ ခြံရှင်တကာခံရ၏။

ဤကားခြံရှိုးအရပ်ရပ်ကိုဆိုသော၊ မနုဇ္ဈကျယ်၊ တဆယ်ရှစ်ခပ်အစ၊
ခြံတောင်းခွဲအဆုံး၊ တရားပေါင်းပြီး၏။

၊တထိဟတွဲပြီး၏။

75th. The law for breaking up the collection of debts, or surrendering to creditors.

Oh excellent king ! the breaking up of the collection of debts is this : One out of many creditors shall not take the effects of a debtor at a valuation, but the creditors and the debtor shall come before the head man of the village, or some man of wealth and respectability, not being a debtor, and having got him to buy the effects at a price fixed, the amount shall be divided amongst the creditors according to the amount of their claims. This is the custom of poor people, and is called "breaking up the collection of debts." If after they have been thus broken up and divided, the debtor shall, by a change of fortune, become a man of known substance, the creditors shall have no claim against him ; let him be free. But if with a view of preventing the debt against him being carried on to the next state of existence, the debtor on becoming such shall offer to pay the creditors, they may receive all that he will give them.

This completes the laws regarding debt contained in the large work of Menoo, from the eighteenth radical law, to the "breaking up the collection of debts."

LAWS OF MENOO.

VOL. IV.

LAWS OF MENO.

THE FOURTH VOLUME OF THE GREAT WORK OF MENO.

I worship the god who is worthy of all homage, who possesses an intuitive knowledge of good.

CONTENTS OF THE FOURTH VOLUME.

1. Twenty-five laws regarding theft.
2. Of a boy stealing the patsoo of another.
3. The law by which the district to which the foot-marks of stolen buffaloes, cattle, horses, or elephants are traced, shall make good the loss.
4. The law when the herdsman and owner of cattle shall, or shall not, both share in a fine levied on a thief who may have stolen them.
5. The law when buffaloes, or cattle, without the knowledge of their owners, have trespassed, and are killed by the owner of the field, who is not known at the time, but on investigation, a fine is inflicted.
6. The law when buffaloes, oxen, horses, or elephants, attack each other.
7. The law regarding throwing stones or bricks.
8. The law when a man of an inferior class strikes one of a higher class.
9. The law when two persons assault each other in a retired place in the jungle.
10. The law when a man beats the buffaloes or cattle of another.
11. The law when relations, parents, teachers, or scholars, assault each other.
12. The law when a mad man assaults a sane one.
13. The law when two men fight by mutual consent.
14. The law when a man and woman fight, or assault each other.
15. The law of compensation, when the six persons who ought not to be instigated to do an act, are instigated, and die.
16. The law when one person encourages another to commit an assault.

မနုဿိကဗျာဏတရား

နမောတဿဘဂဝတောအရဟတောသမ္ဘာသမ္ဘုဒ္ဓဿ။

မာတိကာ

ဝတုတ္တတွဲတွဲတရားပေါင်းကိုဆိုသောစကားတည်း။

- ၁ မိုးခြင်းတရားနှစ်ဆယ်ငါးပါးတည်း။
- ၂ သူငယ်ဝတ်သောပုဆိုးကိုသူငယ်ချင်းမိုးသောတရား။
- ၃ ကွဲနှားခြင်းဆင်တို့ကိုသူမိုးမိုး၍ ခြေရာကျရာအရပ်တို့လျှော်ရသောတရား။
- ၄ နွားထိန်းနှင့် နွားရှင်နှားကိုသူမိုးမိုးသည်တွင်မိုးပြန်ကိုနှစ်ဦးရသင့်မရသင့်တရား။
- ၅ ထယ်ရာတို့ကို ကွဲနှားထိမိတ်၍ကွဲနှားရှင်မသိ၊ ထယ်ရှင်တို့အလျှောက်သတ်သည်လက်သည်မပေါ်၊ စစ်၍လျှော်ရသည်တရား။
- ၆ ကွဲနှားခြင်းဆင်ချင်း၅၅ပက်သောတရား။
- ၇ အုပ်ကျောက်နှင့်ပြစ်သောတရား။
- ၈ သူယုတ်သည်သူမြတ်ကိုမိုက်ခတ်သောတရား။
- ၉ တောအရပ်၊ ဆိတ်ကွယ်ရာတွင် သူနှစ်ယောက်သတ်ပုတ်သောတရား။
- ၁၀ ကွဲနှားကိုလူကမိုက်သောတရား။
- ၁၁ ပေါက်ဖော်ဆွေမျိုးမိဘဆရာတပည့်ပုတ်ခတ်မိုက်နှက်ကြသောတရား။
- ၁၂ အရူးသည်လူကောင်းကိုပုတ်ခတ်သောတရား။
- ၁၃ သူနှစ်ယောက်အလိုတူကြ၍လက်ရွှေ့သတ်သည်တရား။
- ၁၄ ယောက်ျားနှင့်မိမ္မိအလိုတူသတ်သည်တရား။
- ၁၅ မတိုက်တွန်းရာ သူမြောက်ယောက်ကို တိုက်တွန်း၍သေသည်၊ တိုက်တွန်းသူလျှော်ရသောတရား။
- ၁၆ တယောက်ကိုတယောက်ထောင်းသတ်မိုက်နှက်တိုက်တွန်းသောတရား။

17. The law when a person is about to assault another, and a third party, who says "that's right," shall not be free from responsibility.

18. The law regarding one person kicking another.

19. The law when one loses a little finger, a little toe, a thumb, or a great toe, in the cause of another.

20. The law when one person pulls another's hair.

21. The law when a thief, while being caught, may or may not be killed.

22. The law when a degraded person holds up his finger at a respectable one.

23. The law by which men are divided into three classes,—excellent, middling, and degraded—and each of these again subdivided into three classes. •

24. A tradition in illustration of the law, that when a person goes where he ought not, and meets with misfortune or death, there is no blame.

These are the twenty-four laws contained in the fourth volume.

1st. Of the twenty-five kinds of theft.

(Here is a Pali quotation from the sacred books.)

Oh King! because it is thus written, the law of the twenty-five kinds of theft is as follows:—

1st, A-dee-yan-ta; 2d, Ha-ran-ta; 3d, A-wa-ha-ran-ta; 4th, E-ree-ya-pa-tan-wee-kau-pa-na; 5th, Ta-na-tsa-tsan-ta;—these five kinds of theft apply to animate property. They are called "E-ka-ban-da-pen-sa-ka." They may be applied to five kinds of theft committed on both animate or inanimate property, when they are called "Na-na-ban-da-pen-sa-ka," and reckoned ten kinds of theft.

11th, Thaw-ha-te-ka; 12th, A-na-te-ka; 13th, Ne-thet-khee; 14th, A-ta-tha-da-ka; 15th, Doo-ra-nik-kay-pa;—these five kinds of theft are called Tha-ha-te-ka-pen-sa-ka.

၁၇ သူတယောက်ကို ရိုက်နှက်ဖျက်ဆီးမည်ကို တယောက် ကြားကောင်းဟုဆိုသော်ဝန်မလွတ်သောတရား။

၁၈ ခြေခြင်းကျောက်သည်တရား။

၁၉ သူတယောက်ကြောင့် လက်သန်းခြေသန်း လက်မခြေမပြတ်သောတရား။

၂၀ တယောက်ဆန်ကိုတယောက်ဆွဲသောတရား။

၂၁ သူမိုးဝမ်းရာတွင်သေပိုင်းမသေပိုင်းသောတရား။

၂၂ သူမြတ်ကိုသူနှုတ်လက်ညှိုးထိုးသောတရား။

၂၃ အမျိုးအစုစုအယုတ်အလတ်အမြတ်ခွဲ၍ တစုတွင် သုံးသွယ်စီခွဲသောတရား။

၂၄ မသွားတန်သွား၍ဘေးရောက်သော်သေသော်လည်းအပြစ်မရှိစကားထုံးစံ။

အစုစုတရားပေါင်းနှစ်ဆယ်လေး။ စတုတ္ထတွဲတွင်ပါသည်ကိုထုတ်ဖော်၍ထားသည်တရားအမည်။

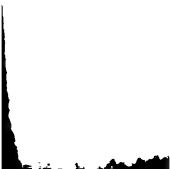
၁ ခိုးခြင်းတရားကားနှစ်ဆယ်ငါးပါး။

ဓနက္ကဿပရဿဘတ္ထာ၊ ရသောပုဂ္ဂသန္တကံ၊ ပုဂ္ဂလံပပ္ပါဇေယျဝနံ၊ တဿဝိလုပ္ပိတောဝသေသတော၊

မင်းကြီး၍သူ့ဆိုသောကြောင့်၊ မိုးဝှက်ခြင်းတရားဟူသည်ကား။

အာဓိပတိဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ ၊ ဟယန္တဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ ၊ အဝဟယန္တဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ ၊ အူရိယာပထမိကောပနံဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ ၊ ထာနုဓန္တဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ ၊ ဤငါးပါးသောမိုးခြင်းသည်ကားအသက်ရှိသောဥစ္စာ၌ဖြစ်သော ဧကဗန္တပညွကဟူသော မိုးခြင်းသည်ဖြစ်ရာ၏။ အသက်ရှိသောဥစ္စာ၌ အသက်မရှိသောဥစ္စာနှစ်ပါးလုံး၌၊ ဤငါးပါးသောမိုးခြင်းသည်ဖြစ်ရာသောကြောင့်၊ နာနာဗန္တပညွကအားဖြင့် ဆယ်ပါးသော မိုးခြင်းတို့သည်ဖြစ်သတည်း။

သာဟတ္ထိဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ ၊ အာနုတ္တိကဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ ၊ နိသဂ္ဂိဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ ၊ အတ္တသာဘကဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ ၊ ဓူရနိက္ခေပဟူသော မိုးခြင်းလည်းတပါး။ ၊ ဤငါးပါးသောမိုးခြင်းတို့သည်ကား၊ သာဟတ္ထိကပညွကဟူသောမိုးခြင်းဟုဆိုသတည်း။

16th, Pou-pa-pa-yau-ka; 17th, Tha-ha-pa-yau-ka; 18th, Than-wee-da-ha-ra-na; 19th, Then-kay-ta-kam-ma; 20th, Ni-met-ta-kam-ma;—these five kinds are called Paup-pa-pa-yau-ka-pen-sa-ka.

21st, Tay-ra-wa-ha-ra; 22d, Pa-thay-sha-wa-ha-ra; 23d, Ku-tha-de-ka-wa-ha-ra; 24th, Pa-re-kah-pa-wa-ha-ra; 25th, Pa-tu-tsan-na-wa-ha-ra;—these five are called Tay-ra-wa-ha-ra-pen-sa-ka, and make the twenty-five kinds of theft.

1st, Of these twenty-five kinds of theft, A-dee-yan-ta is when one by a suit at law unjustly obtains possession of the slave, field, or garden, of another.

2d, Ha-ran-ta is a theft committed on goods in transit from one place to another.

3d, A-wa-ha-ran-ta is when deposited property is secreted and stolen.

4th, E-ree-ya-pa-tan-wee-kan-pa-na is when a person, departing from any one of the four states of being (or posture of the body,) commits a theft. (In other words, deliberate and premeditated theft.)

5th, Ta-na-tsa-woon-da is when a thing is merely moved from its place.

These five are the thefts in the E-ka-won-da-ka-pen-sa-ka, and also, the five in the Na-na-ban-da-pen-sa-ka. They are reckoned ten.

11th, Thaw-hat-te-ka is when a person steals with his own hand on his own account, without sending another person to steal.

12th, A-nat-te-ka is when one person is sent by another to steal the property of some one pointed out.

13th, Nee-thet-khee is when any thing is thrown out from a granary, brick house, any enclosed place, or the enclosure round the house, and stolen afterwards; or when any thing on which duty

ပုပ္ဖပယောဂဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ သထပယောဂဟူသော
မိုးခြင်းလည်းတပါး။ သံဝိဓာတရဏဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။
သင်္ခေတကမ္မဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ နိမိတ္တကမ္မဟူသော
မိုးခြင်းလည်းတပါး။ ဤငါးပါးသောမိုးခြင်းတို့ကိုကားပုပ္ဖပယောဂ
ပဏ္ဏတဟူသောမိုးခြင်းဟူ၍ဆိုသတည်း။

ထေရာဝဟာရဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ ပဿာရှဝဟာရဟူ
သောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ ကုသမ္ဘိကာဝဟာရဟူသောမိုးခြင်းလည်း
တပါး။ ပရိကပ္ပဝဟာရဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ ပရိန္ဒာနာ
ဝဟာရဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ ဤငါးပါးသောမိုးခြင်းတို့ကို
ကားထေရာဝဟာရပဏ္ဏကဟူသတည်း။

ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီးသောအားဖြင့်နှစ်ဆယ်ငါးပါးတည်း။
၁ ထိုနှစ်ဆယ်ငါးပါးသောမိုးခြင်းတို့တွင် အာမိယန္တ ဟူသောမိုးခြင်း
ကျွန်းမိုဏ်းမြေလယ်ယာဥယျာဉ်စသော သုပစ္စည်းပရိက္ခရာတို့ကို မတရား
သောအားဖြင့် ရလျှင်အောင် ယူတရား ဆင်၍မိုးခြင်းကိုကား အာမိယန္တ
ဟူသတည်း။

၂ ထယန္တကားဆောင်သောဥစ္စာကိုမိုးခြင်းသည် ထယန္တဟူသောမိုး
ခြင်းတည်း။

၃ အဝထယန္တဟူသောမိုးခြင်းသည်ကား၊ နှံပါသောဥစ္စာကိုထိနိဌာန်
မရှိမိုးခြင်းကိုကား၊ အဝထယန္တဟူသောမိုးခြင်းတည်း။

၄ ဣရိယာပထဝိကောပန ဟူသောမိုးခြင်းသည်ကား၊ ဣရိယာဝုတ်
ထေးပါးတွင် တပါးပါးကိုဖျက်၍ မိုးခြင်းသည်၊ ဣရိယာပထဝိကောပနမိုး
ခြင်းတည်း။

၅ ဌာနာစာဝန္တမိုးခြင်းဟူသည်အရာမှ၊ ရွှေစေ့မိုးခြင်းသည်၊ ဌာနာ
စာဝန္တဟူသောမိုးခြင်းတည်း။ ဤငါးပါးသောမိုးခြင်းတို့ကိုကား၊ ဧကဝန္တက
ပဏ္ဏက၌လည်းငါးပါး၊ နာနာဗန္ဓပဏ္ဏက၌လည်းငါးပါး ဖြစ်သောကြောင့်
ဆယ်ပါးဖြစ်သတည်း။

၁၁ သာတတ္ထိကမိုးခြင်းဟူသည်ကား၊ သူတပါးကိုမစေဘဲမိမိထက်
ကိုယ်တိုင်မိုးခြင်းသည်သာတတ္ထိကဟူသောမိုးခြင်းတည်း။

၁၂ အာနုတ္တိမိုးခြင်းဟူသည်ကား၊ ဤမည်သောသူ၏စည်းမိတ်တို့ကိုမိုး
ခြင်းဟူ၍သူတပါးကိုစေ၍မိုးခြင်းကိုကား၊ အာနုတ္တိကမိုးခြင်းဟူသတည်း။

၁၃ နိသဂ္ဂိဟူသောမိုးခြင်းဟူသည်ကား၊ ကျိကျ ထိုက်ထဲထဲရံ ခြံပိစ
သောအရပ်မှာစွန့်ပြစ်လိုက်သော်လည်းမိုးခုံ။ ကင်ခွန်ထိုက်သောဝတ္ထု

16th, Pou-pa-pa-yau-ka: 17th, Tha-ha-pa-yau-ka: 18th, Than-wee-da-ha-ra-na; 19th, Then-kay-ta-kam-ma: 20th, Ni-met-ta-kam-ma;—these five kinds are called Paup-pa-pa-yau-ka-pen-sa-ka.

21st, Tay-ra-wa-ha-ra; 22d, Pa-thay-sha-wa-ha-ra; 23d, Ku-tha-de-ka-wa-ha-ra; 24th, Pa-re-kah-pa-wa-ha-ra; 25th, Pa-tit-tsan-na-wa-ha-ra;—these five are called Tay-ra-wa-ha-ra-pen-sa-ka, and make the twenty-five kinds of theft.

1st, Of these twenty-five kinds of theft, A-dee-yan-ta is when one by a suit at law unjustly obtains possession of the slave, field, or garden, of another.

2d, Ha-ran-ta is a theft committed on goods in transit from one place to another.

3d, A-wa-ha-ran-ta is when deposited property is secreted and stolen.

4th, E-ree-ya-pa-tan-wee-kau-pa-na is when a person, departing from any one of the four states of being (or posture of the body,) commits a theft. (In other words, deliberate and premeditated theft.)

5th, Ta-na-tsa-woon-da is when a thing is merely moved from its place.

These five are the thefts in the E-ka-won-da-ka-pen-sa-ka, and also, the five in the Na-na-ban-da-pen-sa-ka. They are reckoned ten.

11th, Thaw-hat-te-ka is when a person steals with his own hand on his own account, without sending another person to steal.

12th, A-nat-te-ka is when one person is sent by another to steal the property of some one pointed out.

13th, Nee-thet-khee is when any thing is thrown out from a granary, brick house, any enclosed place, or the enclosure round the house, and stolen afterwards: or when any thing on which duty

ပုပ္ဖပယောဂဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ သတပယောဂဟူသော
မိုးခြင်းလည်းတပါး။ သံဝိဇာဟရဏဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။
သင်္ဂဟကမ္မဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ နိမိတ္တကမ္မဟူသော
မိုးခြင်းလည်းတပါး။ ဤငါးပါးသောမိုးခြင်းတို့ကိုကားပုပ္ဖပယောဂ
ပညာတဟူသောမိုးခြင်းဟူ၍ဆိုသတည်း။

ထေရာဝဟာရဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ ပဿာဒ္ဓဝဟာရဟူ
သောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ ကုသမ္ဘိကာဝဟာရဟူသောမိုးခြင်းလည်း
တပါး။ ပရိကပ္ပါဝဟာရဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ ပရိန္ဒာနာ
ဝဟာရဟူသောမိုးခြင်းလည်းတပါး။ ဤငါးပါးသောမိုးခြင်းတို့ကို
ကားထေရာဝဟာရပညာတဟူသတည်း။

ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီးသောအားဖြင့်နှစ်ဆယ်ငါးပါးတည်း။

၁ ထိုနှစ်ဆယ်ငါးပါးသောမိုးခြင်းတို့တွင် အာမိယန္တ ဟူသောမိုးခြင်း
ကျွန်းမိဇ်းမြေလယ်ယာဥယျာဉ်သော သုပစ္စည်းပရိက္ခရာတို့ကို မတရား
သောအားဖြင့် ရလျှင်အောင် ဟု တရားဆင်၍ မိုးခြင်းကို ကား အာမိယန္တ
ဟူသတည်း။

၂ တယန္တကားဆောင်သောဥစ္စာကိုမိုးခြင်းသည်။ တယန္တ ဟူသောမိုး
ခြင်းတည်း။

၃ အဝဟယန္တဟူသောမိုးခြင်းသည်ကား၊ နှံပါသောဥစ္စာကိုထိန်ငှက်
ဒိုင်းခြင်းကိုကား၊ အဝဟယန္တ ဟူသောမိုးခြင်းတည်း။

၄ ဣဒိယာပထဝိကောပန ဟူသောမိုးခြင်းသည်ကား၊ ဣဒိယာပုဂ္ဂို
လ်ငါးပါးတွင် တပါးပါးကိုဖျက်၍ မိုးခြင်းသည်။ ဣဒိယာပထဝိကောပနမိုး
ခြင်းတည်း။

၅ ဌာနာစာဝန္တမိုးခြင်းဟူသည်အရာမှ၊ ရွှေစေ့မိုးခြင်းသည်။ ဌာနာ
စာဝန္တဟူသောမိုးခြင်းတည်း။ ဤငါးပါးသောမိုးခြင်းတို့ကိုကား၊ ဧကဝန္တက
ပညာကိစ္စလည်း ငါးပါး။ နာနာဗန္တပညာကိစ္စလည်း ငါးပါး ဖြစ်သောကြောင့်
ဆယ်ပါးဖြစ်သတည်း။

၁၁ သာဟတ္ထိကမိုးခြင်းဟူသည်ကား၊ သူတပါးကိုမစေဘဲမိမိလက်
ကိုယ်တိုင်မိုးခြင်းသည်သာဟတ္ထိကဟူသောမိုးခြင်းတည်း။

၁၂ အာနတ္တိမိုးခြင်းဟူသည်ကား၊ ဤမည်သောသူ၏စည်းစိမ်တို့ကိုမိုး
ရဟူ၍သူတပါးကိုစေ့မိုးခြင်းကိုကား၊ အာနတ္တိကမိုးခြင်းဟူသတည်း။

၁၃ နိသဂ္ဂိဟူသောမိုးခြင်းဟူသည်ကား၊ ကိစ္စကျထိုက်ထဲထဲရံ ဖြစ်ပေ
သောအရပ်မှာစွန့်ပြစ်လိုက်သော်လည်းမိုးသုံး၊ ကင်ခွန်ထိုက်သောဝတ္ထု

should be paid, is thrown outside the post or station, the duty is stolen.

14th, A-ta-tha-daka is when one is sent by another to steal the property of a particular person, and the end for which he was sent is accomplished. The theft is then A-ta-tha-da-ka.

15th, Doo-ra-nik-kay-pa is putting oil, or other substances of the kind, into shoes, or other vessels, which will absorb them.

These five are Tha-hat-tec-ka-pen-saka.

16th, Pok-pa-pa-yau-ka is when a man sent to steal in a certain place pointed out, takes great pains before stealing to make preparations.

17th, Tha-ha-pa-yau-ka is shifting the boundaries of fields, gardens, or other lands within the lands of another.

18th, Than-wee-da-ha-ra-na is when a party consult and combine for the purpose of stealing.

19th, Then-gay-ta-kam-ma is stealing, having determined the time.

20th, Ni-met-ta-kam-ma is winking the eye, giving a look, pointing the hand, or making any other sign to another to steal.

These five are the Pok-pa-pa-yau-ka-pen-sa-ka.

21st, Tay-ra-wa-ha-ra is shifting the scales or beam, or steel-yard, or any artifice to cheat in weighing.

22d, Pa-tha-sha-wa-ha-ra is taking any article, the property of another, by force in any way.

23d, Par-re-kah-pa-wa-ha-ra is when a person, before committing the theft, notes the intended place, and forms the intention of taking cloth, not thread, that he will take it when the owner does not see, and that he will not take it when he does. A theft thus meditated on before hand is so called

ကိုမပေးကင်းအတွင်းကသည်ကင်းပြင်သို့ပြစ်လိုက်သော်လည်း ခိုးဘိသုံး၍
ဆိုဆိုခြင်းတို့ကိုကား၊ ခိုသဂိုဏ်းခြင်းဟူသတည်း။

၁၄ အတ္တသာဝကဗိုးခြင်းဟူသည်ကား၊ ဤမည်သောသူ၏ ဥစ္စာတို့ကို
အခွင့်ရသော အခါ ခိုးလေဟူစေလိုက်သည်အတိုင်း မဇ္ဈိတ်မဏ္ဍ မိမိအကျိုး
ပြုစေသဖြင့် ခိုးခြင်းကိုကား၊ အတ္တသာဝကဟူသော ခိုးခြင်းတည်း။

၁၅ ဓူရနိက္ခေပဗိုးခြင်းဟူသော်ကား၊ ဆီအစရှိသည့်တို့ကိုသောက်တတ်
သောဘိနပ်၊ အစရှိသည်ဝန်ကိုချွယ်၍ ခိုးခြင်းကိုကား၊ ဓူရနိက္ခေပဗိုးခြင်း
တည်း။

ဤငါးပါးသော ခိုးခြင်းသည်၊ ယာဟတ္ထိပညကဟူသော ခိုးခြင်းတည်း။

၁၆ ပုပ္ဖပယောဂဗိုးခြင်းဟူသော်ကား၊ ခိုးချေဟူ၍ အနေတကျစေအပ်
သောသူသည် မခိုးစေ၍ရှေးကပင်လုတ္တပယောဂပြု၍ ခိုးခြင်းကိုကား၊ ပုပ္ဖပ
ယောဂဟူသော ခိုးခြင်းဟူသတည်း။

၁၇ သဟပယောဂဗိုးခြင်းဟူသော်ကား၊ သုလယံယာမိဗျမ်းမြေ့အစရှိ
သည်တို့ကိုတိုး၍ ကံသင်းအစရှိသော တိုင်စိုက်၍ ခိုးခြင်းကိုကား၊ သဟ
ပယောဂဟူသော ခိုးခြင်းဟူသတည်း။

၁၈ သံဝိဓဗဟရဏဗိုးခြင်းဟူသော်ကား၊ ညှိညွတ်တိုင်ပင်၍ ခိုးခြင်း
ကို၊ သံဝိဓဗဟရဏဗိုးခြင်းဟူသတည်း။

၁၉ သင်္ဂေတကမ္မဟူသော ခိုးခြင်းဟူသော်ကား၊ အခါကာလတို့ကိုပိုင်း
ခြားသဖြင့်မှတ်သား၍ ခိုးခြင်းတို့ကိုကား၊ သင်္ဂေတကမ္မဗိုးခြင်းဟူသတည်း။

၂၀ ခိုမိတ္တကမ္မဗိုးခြင်းဟူသည်ကား၊ ဓုတ်မိမှတ်ခြင်း၊ ဓုတ်မှောင်မိုက်ခြင်း၊
ထက်မြင့်မြဲခြင်း၊ အစရှိသော အမှတ်တို့ကိုပြု၍ ခိုးခြင်းကိုကား၊ ခိုမိတ္တကမ္မဗိုး
ခြင်းဟူသတည်း။

ဤငါးပါးသော ခိုးခြင်းသည်၊ ပုပ္ဖပယောဂပညကဟူသော ခိုးခြင်းတည်း။

၂၁ ထေရာဝဟာရဗိုးခြင်းဟူသည်ကား၊ စင်းမြိန်ခွင်တို့ကိုရွေး၍ မြိန်
စင်းသဲခြင်းဖြင့် ခိုးခြင်းကိုကား၊ ထေရာဝဟာရဗိုးခြင်းဟူသတည်း။

၂၂ ပဿာဂ္ဂဝဟာရဗိုးခြင်းဟူသည်ကား၊ အနိုင်အထက်မယ်ထက်ကာ
အမြင့်သုဉ္စာတို့ကိုရုပ်လဲ၍ လရက်ခြင်း၊ အစရှိသော အမှုတို့ကိုပြု၍ ခိုးခြင်း
ကိုကား၊ ပဿာဂ္ဂဝဟာရဟူသော ခိုးခြင်းဟူသတည်း။

၂၃ ပရိကပ္ပဝဟာရဟူသော ခိုးခြင်းဟူသော်ကား၊ အရတို့ကိုပိုင်းခြား
၍ သုဉ္စာတို့ကိုလည်း ကောင်း၊ ပုဆိုးသော်ကား၊ ယူမည်၊ ခြည်သော်ကား၊ မ
ယူ၊ ဥစ္စာရှင်မမြင်သော်ကား၊ ယူမည်၊ မြင်သော်ကား၊ မယူဟူ၍ အမှတ်အ
သားပြု၍ ခိုးခြင်းကိုကား၊ ပရိကပ္ပဝဟာရဟူသော ခိုးခြင်းတည်း။

24th, Pa-tit-stan-na-wa-ha-ra is when a thing is covered up with rubbish, or any thing of the kind, and taken.

25th, Ku-tha-de-ka-wa-ha-ra is altering an inscription, or tally, or account.

These five are called Tay-ra-wa-ha-ra-pen-sa-ka.

If any one shall, in any of these twenty-five ways, steal the property of the king, the lord of land and water, his property shall be taken from him, and he shall be caused to restore ten for one; he ought, also, to be banished from the country. It is also laid down that he shall make restitution in five times the amount. If a theft is committed in the night, five fold, if in the day, two and a half shall be restored. In the theft of animate property, if an elephant is stolen, two shall be restored; if a horse, five; if a slave, five; if a buffalo, fifteen; if an ox, thirty; if a pig or goat, fifty; if ducks or fowls, one hundred; if a dog that is taken care of be stolen, one and a quarter tickals of gold shall be paid; if a small tame parrot, five tickals of pure silver; if a decoy cock, a decoy water hen, a decoy partridge, pigeon, or dove, or any winged thing be stolen, let five tickals of pure silver be restored by the thief. If a bird be stolen out of a snare, he shall pay thirty tickals of pure silver. If a decoy red deer is stolen, or small deer be stolen, let him pay thirty tickals of pure silver. If a thameng or dray red deer, or small deer, be stolen from a trap, when it has been caught by the assistance of a decoy, let them be replaced ten fold; if a wild animal that has been snared without the assistance of a decoy, or that has been shot by a bow and arrow, be stolen, as it is a jungle animal, let two for one be restored. Only when the animal is just taken, it is proper to fine or punish the thief. If it has been caught for some time, there shall be no punishment. What has now been said has reference to animate creatures.

Oh king! as regards inanimate things, gold, silver, gems, iron, rubies, copper, red or white, an alloy of loos and gold, (supposed to me meteoric) brass, copper, salt, gna pee, sesamum seeds, mayau, barley, corn, vetches, earth tin, spades, large chopping knives, axes, awls, chisels, adzes; they shall all be restored five fold. Spears, swords, bows and arrows, fire arms, front and back shields, coats of armour, front and back ornaments worn round the neck with the military dress, the ornamented lion of a spear, a standard, a royal messengers' small batten hat; if any of these arms, or ornaments, are stolen, let them be restored ten fold.

၂၄ ပဋိန္ဒာဝဟာရဟူသောမိုးခြင်းဟူသည်ကား၊ အပျိုတိအစရှိသည့်
ပုံတို့မိုးခြင်းကိုကား၊ ပဋိန္ဒာဝဟာရမိုးခြင်းတည်း။

၂၅ ကုသာထိကာဝဟာရမိုးခြင်းဟူသည်ကား၊ ကမ္ဘည်းပြောင်း ချိမိုး
ခြင်းတည်း။

ဦးငါးပါးသောမိုးခြင်းတို့ကိုကား၊ ထေ ခုဝဟာရဟူသောမိုးခြင်းဟူသ
တည်း။

ဦးသို့ဆိုခဲ့ပြီးသောနှစ်ဆယ်ငါးပါးတို့တွင်မြေရေသခင်မင်းတို့၏ဥဇ္ဈာရ
ထရာတို့ကိုမိုးမိမူကား၊ ထိုသူတွင်ချင့်ဥဇ္ဈာရှိသန္ဓေယူဦးစေ၊ တခုကိုဆယ်
တယ်လျော်စေပြီးမှလျှင်၊ ပြည်မှနှင်ထုတ်အပ်သတည်း။ ငါးတက်လည်းထူ
ထူ၏။ ညည့်ကိုမိုးမူးငါးတက်၊ နေ့ကိုမိုးမူနှစ်ဆယ့်လျော်စေသတည်း။ အ
ကြင်အသက်ရှိသောဥဇ္ဈာကိုကား၊ ဆင်ကိုမိုးမူတစ်နှစ်စီး၊ မြင်းကိုမိုး
မူတစ်နှစ်ကိုငါးစီး၊ ကျွန်ကိုမိုးမူးတထောက်ကိုငါးထောက်၊ ကွဲကိုမိုးမူးတခု
ကိုတဆယ်ငါးစူး၊ နွားကိုမိုးမူးတခုကိုသုံးဆယ်လျော်စေသတည်း။ ဆိတ်ဝက်
ကိုမိုးမူးတခုကိုအတက်ငါးဆယ်၊ ကြက်ဝမ်းဝဲကိုမိုးမူး တခုကိုတရာလျော်
စေသတည်း။ သူမွေးစားသောရွေးကိုမိုးမူး၊ ရွှေငါးမတ်လျော်စေ၊ သူမွေးစား
သောကျွေးငယ်ကိုမိုးမူး၊ ငွေစင်ငါးကျပ်လျော်စေ၊ ကြက်ထိန်ညှင်းတင်ကျည်း
ထိန်ညှင်း၊ ခါထိန်ညှင်း၊ ကျိုး ထိန်ညှင်း၊ အတောင်ရှိသမျှကိုမိုးမူကား။ ငွေစင်
ငါးကျပ်လျော်စေသတည်း။ သူထောင်၍ညွတ်တွင်မိသောငှက်တို့ကိုမြေ
၍မိုးမူကား၊ ငွေစင်သုံးဆယ်လျော်စေသတည်း။ သမင်ရယ်ထိန်ညှင်း
တို့ကိုမိုးမူကား၊ ငွေစင်သုံးဆယ်လျော်စေသတည်း။ ထိန်ညှင်းနှင့်ထောင်၍မိ
သောသမင်ရယ်တို့ကိုမိုးမူကား၊ ဆယ်တက်တူ၏၊ ထိန်ညှင်းနှင့်မထောင်ဘဲ
တည်း။ ကြိုးကွင်းထောင်၍မိသောသားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ လေးဖျားပြစ်၍
သောသားတို့ကိုလည်းကောင်းမိုးမူကား။ တောသားဖြစ်သောဘုကြောင့်
တခုကိုနှစ်ခုလျော်စေ၊ ထိုသို့မိုးသောသူတို့ကိုကား၊ မိမိညီလာလျှင်ဖါထံပေး
အပ်သတည်း။ ကြာမြင့်လေမှအတက်အလျော်သား၊ ဒါထံပေးအပ်သတည်း။
ဦးသို့ဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား၊ အသက်ရှိသောဥဇ္ဈာမိုးသည်ကိုဆိုသတည်း။

မင်းကြီးအသက်မဲ့သောဥဇ္ဈာ၌သော်ကား၊ ရွှေငွေကျောက်သံပတ္တမြား
ကြေးနီကြေးဖြူ၊ မိုဖမ်းကြေးကြေးဝါဘတ်ဈာ၊ ဆားငါးပိ၊ နှစ်မူထောလူး
ပြောင်းဝဲမဲမဲမဲ ဟူးရှင်းခေးမ ပေါက်ဆိန်စူး ဆောက်တစည်း ဤသည်
တို့ကား၊ ငါးတယ်လျော်စေတည်း။ ခေးထွဲ လေးဖျား မီးပေါက်၊ ရွှေနောက်
ထား၊ မိန့်ညီဇွပ်တန်ဆာ ဗာထိကွေးအောင်ရွေးပန်သံဖောက်တိုး ဤသို့ဆို
သောတန်ဆာတို့ကိုမိုးမူကား၊ ဆယ်တက်လျော်စေသတည်း။

If any of the following things,—honey, molasses, palm sugar, the hardened sediment of molasses, cow's milk, butter, vinegar, ghee, cocoanut milk, boiled rice, spiritous liquors, abbrettus, soap, mel-lots, shafts of spears, mortars, pestles, false hair, washermen's plank, water or rice chatties, common baskets, measuring baskets, currie pots, small blocks of wood, fruit of the palmyra tree, cocoanuts, betel nuts, betel leaves, mangoes, jack fruits, water melons, cucumbers, musk melons, pumpkins, gourd or brinjals—are stolen, they shall be restored two fold.

If the thing stolen be taken from the tree, fruit, flower, leaves, or bark, or if it be ping (root,) yams, thendauk, or grass which the cattle eat, it shall not be considered a theft as a matter of course, but is a matter for consideration.

If paddy be stolen before it has put forth fruit, or trees that have been planted by men are stolen: let one tickal of pure silver be fined as damages. If trees that have been planted shall be pulled, or trees whose loss may be regretted be cut or broken, let two tickals of pure silver be paid, and let the tree be replaced as before. If paddy that has put forth fruit be stolen, let each of the thieves pay fifteen tickals; if it be cut and stolen in the day time, let half the above damages be paid; if a sheaf be stolen from the heap after it has been gathered, let five fold be the amount of compensation; if the paddy be stolen after it has been beat out and winnowed, let five fold be restored. If rice be stolen from a basket, let five fold be restored. This is clearly stated what shall be the amount of restitution in such cases: but if the thief be a person from whom nothing can be had, or a person who has not before committed an offence of theft, or if it be a time of scarcity, these are matters for consideration.

If onions, ping, thadoe or yams, which have been cultivated, are stolen at night, ten fold, if in the day, five fold shall be restored.

If fishing traps, large or small, which had been set, are stolen, with the fish in them, let an ox worth five tickals be given in restitution, and let the original price of the trap also be paid: if the trap only is stolen, let two and a half tickals, and the price of the trap shall be paid. If a trap on wheels, a casting, or a drag net, be stolen, five fold shall be restored. If a harrow or a shoulder pole be stolen, let five fold be restored: a present shall also be made. If a cart or boat be stolen, five fold shall be paid in compensation. If a bundle of paddy tied up for transplanting be stolen, ten shall be restored. If timber be stolen, let seven for one be restored: bamboos or grass used for thatching shall be restored one hundred fold. This is said when

ဈား တင်း လဲ ထပ်လျက် သကာန္တာဒိယောပတ်ရက်တက်ဆီကြည်း၊ တုံး
ရည်ထမ်း၊ အရက် သေစာ နှားချေးဆပ်ပွာ ဆောက်ပုတ်တုံးတုံး ဆုံ ကျည့်
မွေခေါင်ဘင်ဆုံကြည်း၊ ပုဆိုး၊ ဖွတ်ပွည်း၊ ရေဖိုး၊ ထမင်း၊ မြီး၊ တောင်၊ တင်း၊
ယင်း၊ ထိုး၊ ထုံးထပ်သီး၊ တံသီး၊ ကွပ်သီး၊ ကွပ်ရွက် သရက် ပိန်း၊ နဲ၊ ဓမ္မသန္တာ၊
ဓမ္မဘုရား၊ ခရမ်း၊ ဤသည်ဈားကိုမိုးမူကား၊ တရုကိုနှစ်ခုလျှော်စေရာသတည်း၊
အင်း၊ ဤမြစ်သောသစ်သီးသစ်ပွင့်သစ်ရွက် ပိန်း၊ မြောက် သင်း၊ တောက်သစ်
ခေါက်၊ နှားစားသောမြက် ဤသည်တို့ကိုမိုးမူကား၊ အစိုးမမည် ရာတည်း၊
ဆင်ခြင်အပ်၏။

အန္တိမဗျတ်သေးသောကောက်ပင်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သုမိုက်ပျိုးသော
သစ်ပင်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ မိုးမိခုံး၊ ငွေစင်တကျပ်လျှော်စေ၊ သုမိုက်ပျိုး
သောသစ်ပင်တို့ကိုသော်လည်း၊ နှုတ်ခုံး၊ နှစ်မြောစလောက် သောသစ်ပင်တို့
ကိုသော်လည်း၊ ဂျိုးရတ်ခုံး၊ ငွေစင်နှစ်ကျပ်လျှော်စေ၊ အရင်းအတိုင်းလည်း
တည်စေ၊ အကြင်ထယ်ယာဝယ်၊ အသီးစပါးကိုမိုးမူကား၊ အယောက်တ
ထောက်တိုတသယ်ငါးကျပ်လျှော်စေ၊ နေ့တည်းမိုးမိုက်မူကား၊ တဝက်လျှော်
စေ၊ ဆိုခံခြံသားသောကောက်ပုံတွင်စပါးလှိုင်းကိုမိုးမူကား၊ ငါးတက်လျှော်
စေ၊ ဖျော့ထွင့်စင်ပြီးသောစပါးကိုမိုးမူကား၊ ငါးတက်လျှော်စေ၊ ဆံကိုမိုးမူ
ကား၊ တတင်းကိုငါးတင်းလျှော်စေ၊ ထိုသို့လျှော်ရသောအခိုင်းအခြားတို့ကို
ဆိုတုံ၏။ ။ မရတတ်သောသူမရနိုင်သောပစ္စည်းမရှိမဗျတ်ဘူးသော
သူဌားပါး၊ ဇော်မွတ်သောအခါကာလ၊ ဤသည်တို့ကိုထောက်ထား ဆင်ခြင်
အပ်၏။

သုမိုက်ပျိုးသောကြက်သွန်၊ ပိန်း၊ မြောက်သတွေး၊ ဤသည်တို့ကို မိုးမူ
ကား၊ ညည့်ဆယ်တက်၊ နေ့ငါးတက်လျှော်စေရာသတည်း။

သူထောင်သည့်မြီးငါးနှင့်တကွမိုးမူကား၊ ငါးကျပ်တံသောနှားတရလျှော်
စေ၊ အရင်းတံဘိုးကိုလည်းလျှော်စေ၊ ။ မြီးချည်းကိုသာမိုးမူကား၊ ငွေ
နှစ်ကျပ်နှစ်မတ်လျှော်စေ၊ အရင်းအတိုင်းတံဘိုးကိုလည်းလျှော်စေ၊ ။ ရင်း
တွန်၊ မိုက်ကွန်ကိုမိုးမူကား၊ ငါးတက်လျှော်စေရာသတည်း၊ ထွန်တုံးထပ်ဘိုး
တို့ကိုမိုးမူကား၊ ငါးတက်လည်းကောင်းလျှော်စေ၊ လက်ဆောင်လည်းပါစေ
ရာသတည်း၊ ။ လှေလှည်းတို့ကိုမိုးမူကား၊ ငါးတက်လျှော်စေရာသတည်း၊
၊ ။ မြီးစေတို့ကိုမိုးမူကား၊ တစေ့ကိုဆယ်စေ့လျှော်စေ၊ ။ သစ်တို့ကိုမိုးမူ
ကား၊ တရုကို ခုနှစ်တက်လျှော်စေ၊ ဝါးသက်ငယ်တို့ကိုမိုးမူကား၊ တရုသော်
အတတ်တရာလျှော်စေ၊ ဤကား အရှင်သိမ်းသည်၊ ရှိ အပ် နှ့် စောင့်ရှောက်
ထား သည်ဟူသတည်း၊ တော၌အစောင့်အရှောက်မရှိပုံစုထားရာဖြစ်က၊ ငါး

the owner has brought them home and placed a watch over them. If they be stolen in the jungle where they are collected, and where there is no watch, five fold shall be paid. If one person has marked them for cutting or reaping, by burying a stone, cutting a cross, tying round them a creeper or piece of split bamboo, and another shall cut or reap them, let him restore two fold. If any person's slave shall steal the property of another, let restitution be made according to the thing stolen; if it be of large amount, the slave shall be forfeited, he shall not remain with his master. If a slave shall steal the property of his own master, if he can procure the means, let him make restitution; if he cannot procure property to make restitution, he should be put to shame and punishment.

If any Rahan, Bramin traveller, sick person, and the like, shall take from any field or garden one or two sugar canes, one or two fruits from the tree, one or two melons or cucumbers, it should not be considered a crime; if they take as many as seven, it is a crime, and the punishment shall be considered. This is said when they eat the thing stolen in the field or garden. If they shall remove them out of the field or garden, let them make restitution as laid down.

If parents or a teacher shall steal any thing belonging to their children or pupil, they shall not be held free from criminal punishment. If in any family of brothers and sisters, the eldest shall steal the property of the younger, the sister of her younger brother or youngest sister, they shall not escape punishment. Why is this?—because they ought to take it openly, and if they do so secretly, it is said, they shall not escape punishment. This is a matter for consideration.

As regards parents stealing thoughtlessly the property of their children, they are liable to punishment and ought not to escape. If the property stolen be of little value, the king, minister, and good men ought not to consider it a crime; they ought to keep in mind the decisions of the paralaung Mahauthata. No such thieves should be put to death. If they be, ministers, governors, and judges, will be liable to the pains of hell, and the person put to death shall for five hundred times (in after periods of existence,) kill the person who caused his death. Such (punishments) are not called Dama-tha, but being a bad action is called Papatha; for this reason, as (a man) has pity on his own individual self, he ought to have pity on others.

All weights, basket-measures, steel yards, scales, and the like, all duties levied, the state of the royal granaries, the lords of land and water, the rulers of great countries, should carefully inspect and attend to.

ဆဟူ၏။ သူ့ရတ်မိတ် ယူမည် ကိုမှတ်သား၍၊ ကျောက် မြို့ကြက်ချေ နှိမ် နှယ်စည်နှင့် မှီသည်ကို၊ ရတ်ယူမိတ်ချေလျှင် နှစ်တက်ပေးစေ။ ။ အရှင်ရှိ သောကျန်ထိုသည်။ သုဥဇ္ဈာကို မိုးမူကာ။ ဝတ္ထုအလျောက်မိုးတက်လျော် စေ။ သုဥဇ္ဈာတည်းဈားမူကာ။ ကျန်ဆုံးရာသတည်း။ အရှင်သို့မကြွင်းပြီ အရှင်ဥဇ္ဈာထိုကို၊ ကျန်သည်မိုးမူကာ။ ကျန်ရတတ်သော်လျော်စေ ရာသ တည်း။ ကျန်မရတတ်သော်၊ အရှက်ခွံ၍ ဂါဏ်ပေးအပ်သတည်း။

အကြင်ရဟန်း၊ ဝုဏ္ဏား၊ ခရီးသွား၊ သူဗျား၊ သူနား၊ သူငယ်၊ ဤသို့သောသူတို့ သည်အကြင်ကြံဉာဏ်တစ်ဆူတစ်ချောင်းနှင့်တစ်ချောင်း၊ ယူမိအံ့၊ သစ်သီးငယ်တို့ကို မူလည်း၊ တလုံးနှစ်လုံးဆွတ်မိအံ့၊ သခွါးယာဉ်မူလည်းတလုံးနှစ်လုံးဆွတ်မိ အံ့၊ အပြစ်မရှိလှပေသတည်း။ ခုနှစ်ချောင်းခုနှစ်လုံး တိုင်အောင်ယူမိမူကာ။ အပြစ်ရှိ၏။ ဂါဏ်ဆင်ခြင်၊ ဤကားဥယျာဉ်ထဲ၌လည်းကောင်း၊ ယာထဲ၌ လည်းကောင်း၊ တယောက်ချင်းစားသည်ကိုဆိုသတည်း၊ ပြင်ပယူသွား၊ လျှင်အထက်အတိုင်းလျော်စေ။

အကြင် အမိ အဖ အရာပရောဟိတ် ဝုဏ္ဏား၊ ထိုသည်၊ သား၏ ဥဇ္ဈာတို့ကို လည်းကောင်း၊ တပည့်၏ ဥဇ္ဈာတို့ကို လည်းကောင်း၊ မိုးမူကာ။ မင်းဂါဏ်မ လွတ်ရာသတည်း။ ။ အကြင်တမိသားချင်းထိုသည်၊ ညီဥဇ္ဈာကိုလည်း ကောင်း၊ အစ်ကို မိုးအံ့၊ မောင်ငယ်ဥဇ္ဈာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ နှမမိုးအံ့၊ ညီမ ဥဇ္ဈာတို့ကို အစ်မမိုးအံ့၊ ဂါဏ်မလွတ်ရာသတည်း။ အဘယ်ကြောင့်ဂါဏ်မ လွတ်ရာသနည်း၊ ဟူမူကာ။ ထင်ထင်ယူရကောင်း၊ လျှက်၊ ကွယ်ရာယူသော နှောင့်၊ ဂါဏ်မလွတ်ဆိုသတည်း။ ဆင်ခြင်အပ်၏။

မိအဘို့သည်ထိုးစီးပွားကိုမဆင်ခြင်မိုးဘိသော်၊ ဂါဏ်ဆင်အပ်၏မလွတ် ရာဟူ၍ဆိုသတည်း။ အမိုးနည်းသောဥဇ္ဈာတို့ကိုသော်ကား၊ မင်းနှင့်အမတ် ဆုတော်သူမြတ်တို့သည်အပြစ်မပြုအပ်ကုန်၊ ဘုရားလောင်း၊ မဟောသထာ သောတရားတို့ကိုလည်းနှစ်လုံးမူအပ်၏။ ဤသို့သောမိုးသူတို့ကိုကားမသတ် အပ်ကုန်သတည်း။ သတ်ဘိမူကာ။ မင်းနှင့်အမတ်ပြည်မိုးတရားသူကြီးထို သည်၊ ဝေကြီးသို့လားအပ်ကုန်သတည်း။ အဖန်ငါ၊ ရာဇဇေအောင်သတ်တို့ကို လည်းသတ်လေရာ၏။ ဓမ္မသတ်လည်းမမည်နဲ့၊ မကောင်းမှုကိုပွားစေတတ် သောပါပသတ်မည်သတည်း။ ။ ထိုကြောင့်ရကား၊ မိမိတို့ကိုယ်ကိုသ နားသဖြင့်၊ ခပ်သိမ်းသူတို့ကိုလည်းသနားအပ်ကုန်ရာ၏။

အလေးတောင်း၊ တင်းစင်းမြန်ခွင်သော သုံးဆောင်ခြင်း၊ အခွန်အထုပ်ကို ကျဆဏ္ဍာတို့ကိုကား၊ ပြည်ကြီးတိုင်းကား၊ တို့ကိုအမိုးရသော ရေမြေသင် မင်းတို့သာလျှင်စီးစစ်ကြည့်ခွပေအပ်သတည်း။

In every kingdom, there should be Rahans and Bramins who perform the religious duties, and ministers who are perfect in knowledge and wisdom. There should be large and remarkable peepul trees, nat houses or zayats. There should be no robbers, thieves, nor wicked men, nor any who, trusting to their strength, oppress the weak, or resist the authority of the lord of the land and water, or his ministers. The king of every country should plant, transplant and take care of the fields and gardens, and see to the repairs of the royal granaries and other property. In all large and small villages, deceitful men, who are thieves by habit and repute; all men of broken character, should be corrected according to their faults; and all men of knowledge and wisdom be treated respectfully, and have offerings made to them; and the king should not resist the instructions of aryeahs and good men, but behave with the greatest correctness. There are four punishments for habitual thieves. In one case, those who should make restitution should be caused to do so. Those who have deserved death should be executed. A thief who steals singly should alone be caused to make restitution; when many have stolen, each and all should be punished according to their fault. These four punishments should be inflicted.

It is the nature of a thief not to work, that he may be dressed and have food like other men; but by reason of his indolence, he contrives the appropriation of other men's property to support his existence. Such men are hated and detested by all, from the king downwards. With what may this offence be compared? With fire, the poison of a serpent, the poison of an arrow? These are only suffered in this state of existence; but a thief through all ages, till he obtains nicban, suffers the pains for his offence. If Rahans or Bramins receive offerings of stolen property, they become participators in the theft. For these reasons, that vile, degraded, foolish thieves may not continue to steal, good men should repeatedly warn and instruct them. This Menoo the recluse, the son of the king of Bymahas, has said. This is the end of the law of the twenty-five kinds of theft.

အကြင်မင်းတို့၏နိုင်ငံ၌ သတင်းရှိသောရဟန်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ ကျေးလူ၊ ပညာနှင့်
 မြှင့်သောအမတ်အထိန်းတို့ကိုလည်း မရှိစေအပ်ကုန်၏။ ညောင်ပင်း၊ နတ်အိမ်၊
 တံခောင်း၊ ဇရပ်တို့ကိုလည်း မရှိစေအပ်ကုန်သတည်း။ လူစား၊ ရက်စား၊ မိုးသား
 စား၊ မြေသောသူတို့ကိုလည်း မရှိစေအပ်ကုန်။ တယောက်ကိုတယောက်အား
 မှီအားခံအနိုင်အထက်၊ ဆဲရေးညည်း၊ ဆဲတတ်သောသူ၊ ဖျက်ဆီးတတ်သော
 သူတို့ကိုလည်း မရှိစေအပ်သတည်း။ ရေမြေသခင်မင်းတို့၏ အာဏာစောက်ကို
 ဆန့်တတ်သောသူကိုလည်း မရှိစေအပ်သတည်း။ အကြင်ပြည်ကြီးတိုင်းကား
 ကိုအုပ်မိုးသောရေမြေသခင်မင်းသည် ဥယျာဉ်ယယ်ယာ ကျွဲကျွဲ၊ ဘဏ္ဍာတို့ကို
 လည်း မှိုက်ဖျိုး သုတ်သင်အပ်သတည်း။ ရွာကြီးရွာငယ်တို့၌ စည်းလုံးစည်း
 စား၊ ပြုတတ်ကုန်သောမိုး၊ ယုဂ္ဂတတ်သော သူတို့ကိုလည်း အမြင်အ
 လျှောက်ဆုဗ္ဗအပ်၏။ ကျေးလူ၊ ပညာမြင့်မြတ်သောသူတို့ကိုလည်း သိမ်းမြန်း
 ပူဇော်အပ်ကုန်၏။ အဓိယာသုတော်သူမြတ်တို့၏ ဆုဗ္ဗသောစကားကိုလည်း
 အာဏာမဆန့်အပ်ကုန်။ ကောင်းစွာလျှင် ကျင့်ရာသတည်း။ သုဉ္ဇနာကိုမိုး
 ဂုဏ်တတ်သောသူတို့ကိုကား၊ လေးပါးသော ဝါဏီတို့ကို ပေးအပ်သတည်း။
 ၊ လျှော်အပ်သောသူတို့ကိုလျှော်စေသည်လည်း၊ တပါးသောအပ်သောသူ
 တို့ကိုသေစေသည်လည်း၊ တပါး၊ တယောက်တည်း၊ မိုးသည်ကိုတယောက်
 အည်းလျှော်စေသည်လည်း၊ တပါး၊ အမှားမိုးသည်ကိုအမှား ကိုယ်စီအပြစ်အ
 တိုင်းလျှော်စေသည်လည်း၊ တပါး၊ ဤလေးပါးသောဝါဏီတို့ကိုပေးရာသတည်း။
 မိုး၊ သူတို့၏သဘောကား၊ သူတပါးနှင့်အမှားစားရဝတ်ရအောင်မလုပ်စား
 နံ့ရင်း၊ မိသော့ကြောင့်သူတို့၏ဥဇ္ဈာကိုအဏှက်အစီးရှာ၍အသက်မွေးဆံ့ဟု
 အကြံပြုသတည်း၊ ချင်းတို့ကိုကား၊ မင်းကစသောဗိုလ်ပါအလုံးတို့သည်လူ၏
 အဖြစ်၌ ခုံထားလေကုန်သတည်း။ ဥပမာကား၊ အဘယ်သို့နည်းဟူမူကား၊ အ
 ကြင်မီးသည်ကောင်း၊ မြွေဆိပ်သည်ကောင်း၊ မှားဆိပ်သည်ကောင်း၊ ဤ
 သုံးပါးတို့၏ပုပ္ဖ်ခြင်းတို့သည်ကား၊ ဤကိုယ်အဖြစ်၌သာခံရသတည်း။ သူ
 တို့ဥဇ္ဈာကိုမိုး ဂုဏ်သောသူတို့ကား၊ သံသရာ၀၀ အဆက်ဆက် နိဗ္ဗာန်မ
 ရောက်မချင်း၊ ပူလောင်စေတတ်သတည်း။

ရဟန်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သော်လည်းမိုးဂုဏ်၌ ရသောပစ္စည်းတို့ကိုအလှူခံချေမှု
 ထိုရဟန်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်မိုးသည်လည်းကောင်း၊ မည်ရာသတည်း။ ထို့ကြောင့်
 သူတို့၏ဥဇ္ဈာကို မိုးဂုဏ်တတ်သော သူမိုက် သူနှုတ်တို့ကိုကား မမိုးဂုဏ်မိန့်
 သောငှါ၊ သူတော်ကောင်းတို့သည်အခန့်တလဲလဲဆုဗ္ဗပေးအပ်သတည်း။ ဟုမြ
 ဟာမင်း၏သားရင်းဖြစ်သောမဉ္ဇူမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။ မိုး
 ဂုဏ်သောတရားကား ဖြစ်၏။

2nd. Of a boy stealing the patsor of another.

Oh king! if any young person shall steal the clothes or ornaments of another, let the parents enquire into it, and cause the original price to be paid; if they conceal the theft, it shall not be pleaded that the child is not of age, to be responsible in law; let (the property stolen) be restored two fold. If the person who committed the theft be of a responsible age, he shall be caused to restore double, and also be punished criminally.

3rd. The law by which the district to which the foot-marks of stolen cattle are traced, shall be caused to make good the loss.

Oh king! if any one's horses, buffaloes or oxen, be stolen, and the foot-marks are really traced to any district, that district may be sued; if the fact be not ascertained, or there be no foot-marks, there shall be no claim against the district. Wise men must note this. If horses, buffaloes or oxen, be lost, and the owner shall trace their foot-marks into any village, the people of the village and the thoogyec, that they may be free from blame, ought to go with him, and point out the place where the foot-marks leave the village. If they do not show the place by which they left the village, they should be caused to replace them.

4th. The law when herdsman and the owner of the cattle shall, or shall not, both share in the fine, or one who may have stolen them.

If the owner and herdsman shall find the person who stole their cattle in the day time, the hired person shall have the fine levied. If the cattle were lost in the night, and the thief be discovered, the hired person shall have one half, and the owner of the cattle the other, of the fine inflicted.

5th. The law when buffaloes or cattle trespass without the knowledge of the owner, and are killed by the owner of the field, after enquiry a fine is levied, though the inflictor of the injury be not known.

If any buffaloes or cattle shall enter into a field and eat therein without the knowledge of their owner, and shall be stabbed or cut that they die, or if their blood be drawn, or they are injured so as to be unfit for further work, though the person who injured them be not discovered, having measured the nearest village, field or garden, let (the people or owner of) that make restitution.

6th. The law when buffaloes, oxen, or elephants attack each other.

If any brute, oxen, buffalo, goat, pig, elephant or horse, shall be attacked by another, kicked, butted, followed and struck so that

၂ သူငယ်ဝတ်သောပုဆိုးကိုသူငယ်ချင်းမီးသောတရား။

မင်းကြီးအကြင်သူငယ်ချင်းဝတ်သောတန်ဆာကိုတည်း။ သူငယ်ချင်းမီးမူကား။ မိဘတို့ကစစ်၍အရင်းတိုင်းပေးစေ။ မိဘတို့ထိန်ချေလျှင်တရားမဆိုသာတရုကိုနှစ်ခုဆပ်စေ။ တရားဝင်သောသူမူကား။ နှစ်ဆဆပ်စေ။ မင်းပါဏီထည်းပေးရာ၏။

၃ ကွဲနွားမြင်းဆင်တို့ကိုသူမီးခြင်းခြေရာကျရာ အရပ်တို့ကလျော်ရသောတရား။

မင်းကြီးအကြင်သူတို့၏ မြင်း ကွဲ နွား တို့ကို မီးလေသည်။ ခြေရာကျသော အရပ်တို့ကို ယုတ် ၄၈၈ နှစ်ကြာ၍ ထိုရွာပြည်သို့စွဲဆိုရလေ၏။ မထုတ်မမှန်ချေရာတည်း။ မရှိမူကား။ မစွဲမဆိုရပေလေ။ ပညာရှိတို့မှတ်ရာသတည်း။ အကြင်မြင်း ကွဲ နွားတို့သည်ပျောက်ရှုခဲ့မူကား။ အရှင်လည်း ခြေရာကိုစီစစ်၍ လိုက်လေရာသောရွာသို့နွားခြေရာဝင်လေမူကား။ ရွာသားသူတို့တို့သည် အရာမှ လွတ်အောင် ခြေရာထွက်လေသော် အရပ်ကိုကျပါလိုက်၏။ ထိုသို့တည်းမထွက်ချေမူကား။ ရွာသားသူကြီးတို့သည်အစားဆပ်စေဆပ်၏။

၄ နွားထိန်းနှင့်နွားရှင်၊ နွားကိုသူမီးသည့်တွင်မီးဖြစ်ကိုနှစ်ဦးရသင့်၊ မရသင့်တရား။

အကြင် နွားရှင် နှင့် နွားထိန်းသောသူတို့သည်နေအားတည်း ပျောက်၍ မီးသောသူတို့ကိုတွေ့သော်၊ ထိုအဖြစ်ကား ငှါးသော သူသည်စားရ၏။ နွားသည်တည်းညည့်ပျောက်၍မီးသောသူတို့ကိုတွေ့မူကား။ ငှါးသောသူအဝက်နွားရှင်အဝက်စားရာ၏။

၅ လယ်ရာတို့ကိုကွဲနွားထိဒိုက်၍ကွဲနွားရှင်မသိလယ်ရှင်တို့အလျောက်သတ်သည့်လက်သည်မပေါ်၊ စစ်၍လျော်ရသည့်တရား။

အကြင်ကွဲနွားတို့သည်လယ်ယာ သို့ချင်းနင်းစား ထာ၍နွားသခင်မသိမမြင်ထိုးရပ်၍ သေသော် သွေးသံတချင် ထွက်ဖျက်ဆီး၍ မစေစား ရဘဲရှိသော်၊ လက်သည်မပေါ်သော်၊ ထိုအရပ်တွင်ရွာလည်းကောင်း၊ လယ်လည်းကောင်း၊ ယာလည်းကောင်း၊ နီးရာတာထိုး၍လျှော်စေရာသတည်း။

၆ ကွဲနွားမြင်းဆင်ချင်းရွှေပက်သောတရား။

ထိမိန္ဒာန်နွားကွဲဆိတ်ဝက်ဆင်မြင်းတို့သည်၊ အချင်းချင်းထိပါးကျောက်ကန်ထိုက်ထံရွှေပက်၍သေခဲ့အံ့၊ ကျိုးပဲ့ပျက်စီးပေအံ့၊ ထိုထိပါးရွှေပက်သော

it die, or is injured, or have a limb broken, the attacking animal shall be forfeited. If they fight by mutual consent, the victorious animal shall not be forfeited; if the other animal dies, there is no fault. But if it be not thus, if one is in a pen, or tied up, and a loose animal shall come and attack it that it die, or is injured, if it be in the night, the animal (that was loose) shall be forfeited, and let his owner pay the law expenses, as he was not tied up.

7th. The law regarding throwing stones or bricks.

In any town or village, by night, or by day, if any one shall be struck by a stone, stick or brick, which has been thrown, and has his head cut, his eye put out, a limb broken, or any injury inflicted, after examining the seven nearest houses, east, west, north, and south, let the inhabitants of them make reparation.

8th. The law when a man of inferior class strikes one of a higher.

If any inferior person shall strike with his hand, foot, or any instrument, (a superior,) his property may be forcibly taken from him; if he has no property, he may be banished. Oh king! as it is thus said, (in Pali,) if an inferior person shall, with a spear or weapon, of any kind, strike the foot, hand, or any part of the person of a superior, he may have his house and all his property seized and taken away. This seizure is called reparation to the superior. If he has no property, he may be punished criminally, and banished to another district. If he seize and struggle personally with the superior, let him forfeit eighty tickals. If he cannot pay that amount, let him pay seventy; if he cannot pay that, let him pay sixty; if he be only worth fifty or forty, having taken the matter into consideration, let him forfeit accordingly. If he cannot pay this, let him pay thirty; and if he cannot pay that, let him become a slave. The superior is a respectable person, the fault is a serious one. If he shall pull the ear of his superior till it is torn, let him forfeit forty tickals of pure silver. If he cannot pay, let the matter be considered. If a superior shall pull the ear of an inferior till it is torn, let him pay five tickals of pure silver, and let him cure the ear. If in the covered bazar, in the road, at the landing place, or in any confined place, an inferior shall push against a superior, or a superior against an inferior, or two inferior persons against each other; if the knot of hair on the back of a woman's head, or the front of a man's, the cheek or ear shall be struck or hurt, no blame should be imputed. If at a festive, or any, other assembly of people for

ထိရိန္ဒာန်မြင်းကွဲနှားဆိပ်ဝက်တို့သည်ဆုံးစေရာ၏။ ဆင်မြင်းကွဲနှား
 ဆိပ်ဝက်တို့သည်အလိုတူတည်း။ ဂွေပက်ခပ်ချေမှုကား သေရဲသော်လည်းမ
 ဆုံးရူးအပြစ်မရှိရာသတည်း။ ထိုသို့ကားမယုတ်ကုန်၊ ခြံတွင်းလည်း
 ကောင်း၊ ထိုကွဲနှားတို့သည်ချည်းနှောင်၍ထားရာမှာလည်းကောင်း၊ ကွဲနှား
 တို့သည်အလေအလွတ်လာလတ်၍ဂွေပက်ခပ်လာ၍သေသော်လည်းကောင်း
 ကျိုးပဲ့သော်လည်းကောင်း၊ ညညှိလည်းကောင်း၊ ထိုကွဲနှားတို့သည်ဆုံးစေ
 ရာ၏၊ ချည်းနှောင်၍မထားသောကြောင့်တရားတန်ဆာလည်းထိုကွဲနှားရှင်
 ဖင်ခံစေ။

၇ အုပ်ကျောက်ပြင်သောတရား။

အကြင်ပြည်ရွာတို့တွင်းနေညညှိလည်းကောင်းအုပ်ကျောက်လှံကန်ပြင်မိ
 ခဲ့ဥဏ္ဍောင်းပါးနားကွဲရှာအံ့၊ ကျိုးပဲ့ကုန်းအံ့၊ အရှေ့အနောက်တောင်မြောက်
 တို့ကိုအိမ်ခုနစ်အိမ်၊ စီးစစ်၍တာထိုး၍လျှော်စေရာ၏။

၈ သူယုတ်သည်သူမြတ်ကိုရိုက်ခတ်သောတရား။

ထဏ္ဍပါဒေဟိဒေန္တဟိ၊ မဟိဒေပဟဒိတ္ထမန္တနံတသိဝိလုပ္ပိတု၊ ဥပေက္ခ
 မနိသကာတပ္ပိ၊ မင်းကြီး၍သို့ဆိုသောကြောင့်၊ အကုန်ယုတ်မာသော
 သူတို့သည်မြတ်သောသူတို့၏ မြေလက်အစရှိသည်တို့ကိုလှံကန်အစရှိသည်
 တို့ဖြင့်ပုတ်ခပ်မိအံ့၊ ထိုသို့ပုတ်ခပ်သောသူတို့၏အိမ်ထောင်ခပ်နား၊ ဥဏ္ဍာန်သ
 နွေတို့ကိုယုတ်၍ယူရာ၏။ ထိုသို့ယုတ်၍ယူခြင်းသည်ကား၊ သူ၏အပြစ်ကို
 လျှော်စေသည်မည်ရာသတည်း။ ထိုသို့ခပ်ပုတ်သောသူနှုတ်တွင်ဥဏ္ဍာတည်း၊ မ
 ရှိမူကား၊ မင်းဒါဏ်ပေး၍အရပ်တပါးသို့နှင်ထုတ်လိုက်အပ်၏။ သူနှုတ်သည်
 သူကောင်း၊ တို့ကိုလုံထုလုံဂွတ်ပုတ်ခပ်မိမူကား၊ ရှစ်ဆယ်လျှော်စေ၊ မရတတ်
 မူကား၊ ခုနစ်ဆယ်လျှော်စေ၊ ခြောက်ဆယ်တံသည် ငါးဆယ်တံသည်လေး
 ဆယ်တံသည်ဖြင့်၍လျှော်စေ၊ မရတတ်လျှင်သော်ကား သုံးဆယ်လျှော်စေ၊ ငါ
 မရတတ်မူကျန်ခံစေ၊ သူကောင်းအပြစ်သည်ကြီးလှသတည်း၊ အကြင်သူကောင်း
 ကိုနားပဲအောင်ငင်ဘိအံ့၊ ငွေစင်လေးဆယ်လျှော်စေ၊ မရတတ်မူကား၊ ဆင်
 ခွင်၊ သူကောင်းသူနှုတ်ကိုနားပဲအောင်ငင်ဘိမူကား၊ ငွေစင်ငါးကျပ်လျှော်
 စေ၊ နားလည်းဆက်စေ၊ အိမ်ဈေးတွင်လည်းကောင်း၊ လစ်တွင်လည်းကောင်း၊
 ရေဆိပ်တွင်လည်းကောင်း၊ ကျည်းမြောင်းသောအရပ်၌လည်းကောင်း၊ သူနှုတ်
 သည်သူကောင်းကိုလည်းကောင်း၊ သူကောင်းသည်သူနှုတ်ကိုလည်းကောင်း၊
 သူနှုတ်ခွင်းခွင်းလည်းကောင်း၊ ထိုးခပ်မိကြ၍ဆံထုံးဥဏ္ဍောင်ပါးနားထိမိပါး
 ကြမ်းအပြစ်မရှိအပ်သတည်း၊ အကြင်ကစားပွဲသဘင်၌လည်းကောင်း၊ အံ

amusement, at a gambling party or cock fight, an inferior shall push or strike a superior, it is a matter of fun and frolic, like a person possessed of a nat, and it is said no fault should be imputed. If when inferior people are squabbling, an eye shall be blinded, a head broken, the knot of hair pulled, or a cheek cut, or such like, let thirty tickals be forfeited. If flesh be cut, and blood drawn, let twenty tickals of pure silver be paid. Fifteen, seven and a half, and five tickals have also been laid down. As regards this forfeit, superiors shall pay as is proper for such persons, and inferior as is proper for inferiors. This is a matter for consideration.

9th. The law when two people assault each other in a retired place in the jungle.

If people, either in the jungle or other private place where there are no witnesses, have assaulted each other, and are swelled, or the skin and flesh black, (bruised,) torn or abraded, if the violence done has been great, and wounds are inflicted, or the teeth broken, thirty tickals should be paid as compensation. Why should thirty tickals be paid?—because the assault was committed in a lonely place, with no one to interfere, and by an unfortunate blow death might have been caused; for this reason thirty tickals should be paid in compensation. If by a severe blow, a leg or arm is broken, if the person is rendered unable to lay hold of any thing, or to walk, or if both eyes are blinded; for these offences also thirty tickals should be paid, and the offender shall give the superior a staff and a person to lead him about and shew him the way. This the sage recluse called Menoo said.

10th. The law when a man beats the buffaloes or cattle of another.

If any one shall unmercifully beat the buffalo or ox of another, let him take care of the animal till its recovery. If with proper care paid to it, it shall not live, but die, if it be a man, as is proper in that case, let him make compensation by payment of thirty tickals; if it be a buffalo, or ox, as is proper in that case, let him replace it with another. This is when the injury done was unintentional. If a person shall strike a man in anger, so that from that day he cannot go about to the landing place or bazar, and if he shall die in a month or a year, because it is said the blow caused his death, let him (the offender) make restitution in the proper advance, (for murder of ten men.) If from the day of the infliction of the injury the person struck shall not be put off his usual habit, goes about either near home or to a distance, to the landing

သိကြက်ထိုက်တွင်လည်းကောင်း၊ သူကောင်းကို သူနုတ် သည်ထိပါးထိုးခတ်
မိသော်လည်းကောင်း၊ ကစားမြဲစား ရွှင်ကြသော အမှုဖြစ်ရကား၊ နတ် ချွေးသူ
အသွင်ခံသို့ဖြစ်သောကြောင့် အပြစ်မရှိရာ ဟူသတည်း။ သူနုတ်ချင်းချင်းတည့်
သတ်ပုတ်ကြ၍ မှတ်မိတိုးလည်းကမ်းခွဲခွဲ၊ ဥက္ကောင်းမူလည်းကွဲခွဲဥက္ကောင်း
ကိုလည်းသွင်ဘိခွဲပါးနားမူလည်းထိပါးကွဲရှာခွဲ၊ ထိုသို့ထိပါးမှုကား၊ သုံး
ဆယ်လျော်စေ၊ အသားပေါက်ပြု၍ သွေးသံတချက်ထွက်မှုကား၊ ငွေစင်နှစ်
ဆယ်လျော်စေ၊ တဆယ်ငါးကျပ်၊ ခုနှစ်ကျပ်နှစ်မတ်၊ ငါးကျပ်လည်းတူ၏၊
အပြစ်ဟူသည်ကား၊ သူကောင်းလျှင် သူကောင်း အလျောက် သူနုတ်လျှင်သူ
နုတ်အလျောက်လျော်စေအပ်၏ဆင်ချင်း၊

၉ တောအရပ်၊ ဆိတ်ကွယ်ရာတွင် သူနှစ်ယောက်သတ်ပုတ်သောတရား။

အကြင်သူတို့ သည် တောဝယ်လည်းကောင်း၊ ဆိပ်ကွယ်ရာအရပ်ဝယ်
လည်းကောင်း၊ သက်သေလည်းမရှိ၊ သတ်ပုတ်ကြ၍ အရောင်အရမ်းအရေအ
သားအညှိအမဲအစုတ်အရှလုံးထုလုံးပွတ်ပေါက်ပြီခွဲ၊ သွားကျိုးခွဲ၊ ထိုသို့
အပြစ်ကိုကား၊ သုံးဆယ်လျော်စေအပ်သတည်း၊ အဘယ်ကြောင့်သုံးဆယ်
ချည်းလျော်စေသနည်းဟူမူကား၊ ဆိပ်ကွယ်ရာအရပ်၌ ဆီးတားမည်သူမရှိ
၍အပုတ်အခပ်မတော်သော်၊ သေဘေးသို့ရောက်ရာသောကြောင့်၊ သုံးဆယ်
လျော်စေအပ်သတည်း၊ အပုတ်အခပ်မတော်၍ မြေလက်ကျိုးပဲ့ခွဲခွဲ၊ မကိုင်
ဏတ်၊ မသွားတတ် အောင်မူလည်းရှိခွဲခွဲ၊ မှတ်မိနှစ်ဇက်မူလည်းကမ်းပေ
ခွဲခွဲ၊ ထိုသို့တည်းရှိပေမူကား၊ ငွေလည်းသုံးဆယ်လျော်စေ၊ ခရီးဆွန်တောင်
ဝေးကိုင် လည်းလူတယောက်ပေးစေအပ်၏ ဟုမူမည်သောရှင် ရသော့ဆို
တော်မူ၏၊

၁၀ ကွဲနှားကိုလုကမိုက်သောတရား။

အကြင်သူသည်လူတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကွဲနှားကိုလည်းကောင်း၊ အနာ
ရပုတ်ခတ်မိခွဲ၊ လွတ်အောင်ကုစေ၊ ကုစား၍မလွတ်ဘဲသေခွဲမူကား၊ လူ
သွင်လူအလျောက်သုံးဆယ်လျော်စေ၊ ကွဲနှားလျှင်ကွဲနှားအလျောက်အစား
လျော်စေ၊ ဤကားမိတ်မာန်မရှိ၊ မိုက်မိသည်ကိုဆိုသတည်း၊ မိတ်မာန်
နှင့်အကြင်သူတယောက်ကိုပုတ်ခတ်မိခွဲ၊ ထိုသို့ပုတ်ခတ်မိသောနေ့ကသည်
အနီးအဝေးရေဆိတ်အိမ်ဈေးတို့ပယ်မှမသွားတတ်ပြတ်စပ်၍ နှစ်လည်
ထကူးမှသေသော်လည်း ချင့်သတ်မိသော အနာမြင့်သေသည်မည်သော
ကြောင့်၊ သူတက်လျော်စေအပ်၏၊ ထိုပုတ်ခတ်မိသောနေ့ကသည်ပြတ်စပ်မရှိ
အနီးအဝေးရေဆိတ်အိမ်ဈေးတို့ပယ်လာသွားတတ်ခွဲ၊ ထိုသို့သွားလာ

place, or the bazar, and people shall see him so going about, if with in five, six, or seven days, from the infliction of the blow, he shall even die, it is not proper to say he died from the blow; the person who struck him shall not pay the advance; it is a matter for consideration. This is said when the parties are not connected with or related to each other. If a husband or wife, a child and parent, elder brother and sister, younger brother and sister, or other relations, shall in a passion strike each other, if the beating be severe, and wounds are inflicted, nothing shall be paid in compensation; let them nurse and minister to the sufferer. If by *minchance* he should die, no compensation shall be paid. Why is this?—because the offender is not an indifferent person, and had no malicious intentions nor wish that the blow should cause death, but a constant wish for his welfare. No compensation should be given. As regards the funeral expenses, they should be borne by the offender, with a proper degree of respectability, and he shall support the husband, wife, or children of the deceased for life, and pay his debts, if he had any. This the son of Bymah, lord Menoo, said.

11th. The law when relations, parents, teachers, or pupils, assault each other.

If a parent or teacher shall in anger chastise a wife, or pupil, with a split bamboo, or the bight of a rope, most severely, and an eye, cheek, or the like, be hurt, a limb broken, an eye blinded, or a wound inflicted, they are liable to punishment. Even for a very great fault, parents or teachers shall not put their (child or pupil) to death. If they really do so, the king shall most severely punish the offender, and confiscate his property. On this account, let no one commit a violent assault to the destruction of his own property, or that of others. Thus the lord recluse said.

Oh king! if two children, under the age of ten, have fought and wounded each other, there is no fault; or if they die, it is their fate. Why is this?—because they are not capable of reflection, or arrived at years of discretion: let the parents pay the funeral expenses. If such a child, not of age to be responsible, shall set fire to a house, or other property, let the parents replace all that is destroyed.

သည်ကိုသူတကာသည်မြင်ပါအံ့။ ငါးရက်၊ ခြောက်ရက်၊ နှစ်ရက်တွင်သေ
ခဲ့သော်လည်းပုတ်ခတ်မိသောအနာကြောင့် သေသည်ဟူအပ်သတည်း။ သူ
တစ်ယောက်လျှင်စေရာသတည်း။ ဆင်ခြင်အပ်၏။ ။ ဤသည်တို့ကား၊ သူမိမ်း
ထိုကိုဆိုသတည်း။ ။ လင်နှင့်မယား၊ သားနှင့်အမိ၊ အဖ၊ ညီနှင့်အစ်ကို၊
မောင်နှင့်နှစ်မ၊ ညီမနှင့်အစ်မ၊ အဆွေအမျိုးချင်းတို့သည်အမှတ်အားဖြင့်ထုံး
ပြန်ပုတ်ခတ်သတ်မိ၍အနာစရကွဲ၍ ကြံစိတ်အပြစ်မလျှော့စေအံ့။ အနာစရ
ကိုသော်ကား၊ ညီ၍ကုသစေအပ်၏။ မတော်၍ပင်သေသော်လည်း အလျှော့မ
စားရရာသတည်း။ ။ အဘယ်ကြောင့်အပြစ်မစားရရာသနည်းဟူမူကား၊
ထိုသူတို့သည်သူမိမ်းလည်းမဟုတ်၊ အညှီးလည်းမထားသေးလျှင်မိမ်းသည်
ကိုလည်းမိတ်မရှိကောင်းစေလိုသည်။ အမြဲမိတ်ရှိရာသောကြောင့်အပြစ်မစား
ရာဟူသတည်း။ သေခန်းသေနားတို့ကိုကား၊ တင့်တယ်စွာခံစေအပ်၏။ ။ သေ
သူဘားမထား၊ လင်တို့ကိုတသက်ကျွေးမွေးစေရာ၏။ တင်မြီရှိလည်းဆပ်စေ
ထုမြီထွာမင်း၏သားရင်းဖြစ်သောမနွဲ့မည်သောရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

၁၁ ပေါက်ဇော်ဆွေမျိုးမိဘဆရာတပည့်ပုတ်ခတ်မိုက်နှက်ကြသောတရား။

အကြင်အမိအဖ ဆရာသမားတို့သည်သားမယားတပည့်တို့ကို အမှတ်
အားဖြင့်၊ ပါးမြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကြိုးခေါက်ဖြင့်လည်း ကောင်း၊ သည်း
စွာပုတ်ခတ်မိ၍၊ မှက်မိနားပါးစသည်တို့ကို၊ ထိပါး၍ကျိုးပဲ့ကန်းအံ့။ အ
သားအရေစုတ်ပြတ်အံ့။ ထိုသို့ပြုလျှင် အမိအဖဆရာသမားတို့အား အပြစ်
ရှိ၏သင့်အပ်၏။ အပြစ်သည်၊ ရွာလျှင်မူလည်း အမိအဖဆရာသမားတို့
သည်မညွတ်ကွပ်ရာ၊ အကယ်၍ ညွတ်ကွပ်မိမူကား၊ ထိုသူကိုပြည်ရှင်မင်းတို့
သည်၊ သည်းစွာသောဒါဏ်ကိုပေးအပ်၏။ ဥစ္စာစည်းစိမ်တို့ကိုရုတ်ရာ၏။ ထို
ကြောင့်မိမိစီးပွား၊ သူတပါးတို့၏စီးပွားတို့ကိုဖျက်တတ်သော၊ အလွန်ခဲခက်
စွာကြပ်ကြုတ်သော အမှုအရာတို့ဖြင့်အရောင်အဆင်းလက္ခဏာတို့ကို ဖျက်
ဆီးအောင်သတ်ပုတ်ခြင်းကိုမပြုရာကုန်ဟုမနွဲ့မည်သောရှင်ရသော့ဆိုတော်
မူ၏။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်ဆယ်နှစ်မရောက်သေး၊ သူငယ်နှစ်ယောက်
တို့သည်၊ သတ်ခတ်ကြ၍ ကွဲရှခဲ့သော်လည်း အပြစ်မရှိရာ၊ သေသော်လည်း
ကြံစားထိုးရာသတည်း။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ရှေ့နောက်မသိ၊
မိမိအာသော့ကြောင့်ဆိုသတည်း။ ။ သေခန်းသေနားကိုမိဘတို့ကမိုက်
၍သင်းပြုယ်စေ။ ။ တရားမဝင်သေး၊ သူအိမ်ကိုကွဲအစွာပစ္စည်းကို
မီးရှို့အံ့ထိုဖျတ်သမျှကို၊ သူငယ်မိကေအစားထည့်စေ။

12th. The law when a mad man assaults a sane one.

If a mad person shall assault or kill a sane person, as he had no control over his own disposition, there should be no compensation paid; it is the fortune of the sufferer, and the mad man, on account of his madness, shall not be put to death; he may be threatened. This is when he has no relations; if he has, he ought not to be left at large; they must bind him with ropes, or keep him in the stocks; if they do not confine him, and any one is killed by his means, or injured, let restitution be made to the extent of the injury. There shall be no fault, (criminal punishment.)

13th. The law when two men fight by mutual consent.

If two men shall, by mutual consent, fight with their hands, and one shall be wounded on the head, cheek, or ear, or if he die, there shall be no fault. If there be no assembly of the people, and no one set them to fight, if they fight by mutual consent and one be killed, let the survivor bear the funeral expenses. If the younger or smaller man shall die, let twice the price of his body be paid in restitution. If the older or larger shall die, let the smaller bury him. This is said when they fight by mutual consent. If they had been set to fight by others in the midst of an assembly, and one die, there is no fault.

14th. The law when a man and woman fight, or assault, each other.

If a man and woman shall fight by mutual consent, let the man be punished criminally; there shall be no fine in compensation. If the woman die, let the man bear the funeral expenses; if the man die, no fault is to be attributed to the woman. If a man shall beat an unresisting woman, let him pay in compensation double the twenty-five tickals laid down in the Damathat as the price of her body, or fifty tickals. If the man shall be the unresisting party, and the woman being stronger, shall beat him, if she seize his head or his hair, and he is hurt, he was no match for her; the fault is the woman's; let her make him an offering of thirty tickals of silver. If any woman shall strike a man with the girdle which she wears, let her make him an offering of three tickals of gold. If any man or woman shall take off another by force the cloth they are wearing, whether many or few are concerned, they shall each pay three tickals of gold.

၁၂ အရူးသည်လူကောင်းကိုပုတ်ခတ်သောတရား။

အကြင်သူရူးသည်။ မရူးသောသူကောင်းတို့ကိုပုတ်ခတ်သတ်မိသော်
လည်းစိတ်ကိုအစိုးမရသောကြောင့် အပြစ်မစားရရာ။ သင်းကြွမ္မာတည်း။
။ ရူးသူကို။ ရူး၏ဟုမသတ်ရာ။ ချိမ်သော်ကား။ ချိမ်ရာ၏။ ဤကားမိမိ
ပေါက်ခွေးမရှိသည်ကိုဆိုသတည်း။ မိမိပေါက်ခွေးရှိလျှင် အရူးကိုမသွတ်
အပ်။ ထိပ်ကြိုးနှင့်ထားရာ၏။ မထားချေက။ ထိုအရူးကြောင့်ပျက်သော်။ သေ
သော်။ ဥစ္စာရပ်ကိုအရင်းအတိုင်းပေးစေ။ အပြစ်မရှိ။ လွတ်စေ။

၁၃ သူနှစ်ယောက်အလိုတူကြ၍လက်မွေသတ်သည်တရား။

မင်းကြီး။ အကြင်လူတို့သည်။ လက်မွေလက်ပန်း။ လိုတူကြ၍ပုတ်သတ်
ဆုံးတယောက်သောသူသည် ဥသျှောင်ပါးနား။ ကွဲရှဆုံး။ သေမူလည်းသေစွဲ
ဆုံးအပြစ်မရှိရာသတည်း။ ၊ ပွဲလမ်းမဟုတ်။ သူတပါးမတိုက်။ အလိုတူ
လက်မွေသတ်ရာသေလျှင်။ သေခန်းကိုခံစေ။ လူငယ်အင်မတန်သူသေလျှင်။
ကိုယ်မှီးနှစ်ဆတက်လျှော်စေ။ လူကြီးသေသော်လူငယ်သင်းပြုတ်စေ။ ဤကား
စိတ်တူသတ်ကြသည်ကိုဆိုသတည်း။ ၊ နှစ်ဦးသားကိုသူတပါးတို့
ထိုက်၍။ သဘင်ပွဲ၌သတ်ရာ။ သေသော်အပြစ်မရှိ။

၁၄ ယောက်ျားနှင့်မိမိအလိုတူသတ်သည်တရား။

မင်းကြီး။ အကြင်လူတို့သည်မိမိနှင့်ယောက်ျားအလိုတူသတ်ကြဆုံးအပြစ်
အတိုင်း။ မင်းဒါနိယောက်ျားကခံစေ။ မိမိသေမူယောက်ျားကသေခန်းခံစေ။
။ ယောက်ျားသေမူမိမိအပြစ်လွတ်စေ။ ၊ မိမိကားမသတ်။ ယောက်ျား
ကားမိမိကိုသတ်ဆုံးနှစ်ဆတက်။ မိမိကိုယ်မှီးနှစ်ဆယ်ငါးကျပ်။ မိမိသတ်
အုတ်ကိုအရင်းပြု၍ငွေငါးဆယ်လျှော်စေ။ ယောက်ျားကားမသတ်။ မိမိ
အားကြီး။ ယောက်ျားအားငယ်ကိုသတ်၍ဥက္ကောင်းဆံပင်ဆွဲကိုင်၍နာကြင်
သော်။ ယောက်ျားမတန်မိမိလွန်လေသည်။ ငွေသုံးဆယ်မိမိကယောက်ျားသို့
ပူဇော်စေ။ ၊ အကြင်မိမိသည်မိမိဝတ်သောခါးစဉ်းတစ်စုံနှင့်ယောက်ျားကို
ဝတ်မိဆုံးအသုံးကျပ်မိမိကယောက်ျားသို့ပူဇော်စေ။ ၊ အကြင်သူတို့သည်
မိမိကိုခြစ်စေ။ ယောက်ျားကိုခြစ်စေ။ ခါးစည်းအဝတ်ကိုကိုယ်နှင့်မကပ်ရ
အောင်ဆွတ်ချေသော်အသုံးကျပ်ဆွတ်သူတို့က။ လူဈားလျှင်ဈားလျှောက်။ လူ
နည်းလျှင်နည်းလျှောက်။ အသုံးကျပ်စီတွက်၍လျှော်စေ။

15th. The law when the six persons who ought not to be encouraged, or set on to do an act, are so, and thereby die, whether the setter on shall pay compensation.

Oh king! the six persons who ought not to be set on or encouraged to do an act, are:—1st, children who have not come to years of discretion, who are under ten years; 2d, a person who has not the control over his own mind, a mad person; 3d, a woman who ought not to be with child, but who is so; a woman with whom men will not associate, who has been put to shame; 4th, a person who has behaved outrageously offensive towards another, and who is in dread of punishment; 5th, a person who endures oppression from another; 6th, a person who is sorely diseased. If any one of these six persons has put a rope round his neck, and is about to hang himself, or to throw himself into a ravine or chasm, or into a well, from a precipice, into the water or the fire, or to cause a venomous animal to bite himself, to put himself in the way of an elephant to trample on, or a tiger to bite him, or cause his own death, and any one shall see or hear of this, and it being his duty to prevent him, shall say to him that his intention is good; and if, according with this saying, he shall do the intended act and die, the person who said as above shall not be free from responsibility; let him pay one half of three times the price of deceased's body, as compensation, (forty-five tickals.)

16th. The law when one person encourages another to commit an assault.

Oh king! if any one shall send a person to beat, spear, or shoot another, and on the strength of being so sent he shall do so, let him pay one, and the person who sent him two thirds; if the assaulted person die, let the compensation be according as when both are sued and the matter is clear. If the parents or relations of the deceased, or the person who suffered the assault, has sued the person sent, (the active party,) and after he has paid compensation shall sue the person who sent him, if he admit that he did so, let him pay one third of the fine; they shall not say they did not sue him because they did not know him, and their suit was confined to the person sent.

17th. The law when a person was about to assault another, and a third party who happened to say "that's right," shall not be free of responsibility.

Oh king! if a person shall not send another, but hears him say he will beat, or kill, or injure such a one, and say "that is good, do it," let him bear one third of the fine. Thus the recluse called Menoo said.

၁၅ မတိုက်တွန်းရာသူခြောက်ယောက်ကိုတိုက်ထွန်း၍သေသည်။
တိုက်တွန်းသူလျော်ရသောတရား။

မင်းကြီး၊ မတိုက်တွန်း၊ မပြုဆွဲ၊ မဆို အပ်သော သူခြောက်ယောက်
တရားခြောက်ယောက်ဟူသည်ကား၊ မလိမ္မာ၊ ဆယ်နှစ်မြောက်သောသော
သူ၊ ၁။ ကိုယ်မိတ်ကိုမထိန်းသိမ်းနိုင်သူသောသူ၊ ၂။ ပရိသန္ဓေ
မစွဲ၍ယောက်ျားတပါးကိုမပေါင်းစုံ၊ အရှက်ရသောသူ၊ ၃။ အမှတ်
မရှိသဖြင့်သတိမရှိသူတပါးကိုအလွန်အကျွံပြု၍အမြစ်ကိုကြောက်သောသူ၊ ၄။
သူတပါး၏အသွင်၊ အပန်းကိုခံရသူ၊ ၅။ ချော့ဂါထာနာကြီးရှိ
သောသူ၊ ၆။ ဤခြောက်ယောက်သောသူတို့သည်လည်းလည်းကိုကြီးထည့်
၍သေမည်၊ ချောက်ကြီးဆင်း၍သေမည်၊ တွင်းကိုဆင်း၍သေမည်၊ တောင်
ကပ်ပါးကဆင်း၍သေမည်၊ ရေသို့ဆင်း၍သေမည်၊ မီးသို့ဆင်း၍သေမည်၊
အဆိပ်ရှိသော သတ္တဝါတို့ကိုကိုက်ခဲစေ၍သေမည်၊ ဆင်နှင့်၊ ကျားကိုက်
ခံ၍သေမည် ဟုပြောဆိုပြုမူသည်ကိုမြင်လျှင်၊ တားဆီးရမည်ကို ဤအကြံ
ထားပြီးကောင်၊ ထိုဆို၍ဆိုတိုင်းပြုသဖြင့် မတား၊ မဆီး၊ ဆဲသေချေလျှင်၊
ဆိုသူဝန်မလွတ်၊ သေသူ၏ကိုယ်ပို၊ သုံးဆယ်တွင်တဝက်၊ ဆိုသူကလျော်စေ။

၁၆ တယောက်ကိုတယောက်ထောင်းသတ်မိုက်နှက်တိုက်တွန်းသောတရား။

မင်းကြီး၊ အကြင် သူတယောက်ကိုးသူတယောက်ကထောင်းသတ်မိုက်
နှက်ထိုးပြစ်ပြုချေဟုစေ၏။ တယောက်ကလည်း၊ ကိုစေပြီတကားဟူ၍၊ ထို
စေသူ ဆိုတိုင်း ပြုချေအံ့။ စေသူတဆ၊ သတ်သူနှစ်ဆ၊ သေသော်သေပြစ်အ
ထိုင်းလျှော်စေ၊ ဤကားနှစ်ယောက်လုံးကိုစွဲ၍ထင်ရှားသောအပြစ်တည်း။
သေသူမိမိပေါက်ဖော်အသတ်အမိုက်ခံရသူတို့က၊ သတ်မိုက်လက်
ဆောင်သူတို့ ကိုစွဲ၍ လျှော်ပေးရပြီးမှ၊ စေသူကိုလျှော်သူက၊ အလျှောက် စွဲ
ထွင်း၊ စေသူမှန်ပေက၊ လျှော်သူတွင်သုံးစုစု၍တစုဝင်၍ပေးစေ၊ ငါတို့မသိ၍
စေသူကိုမစွဲရလက်သည်နှင့်သာပြီးကြရသည်ဆိုသော်မဆိုသာချေ။

၁၇ သူတယောက်ကိုမိုက်နှက်ဖျက်ဆီးမည်ကိုတယောက်ကြားကား၊
ကောင်း၍ဟုဆိုသော်ဝန်မလွတ်သောတရား။

မင်းကြီး၊ စေကားမစေ၊ သူတပါးမိုက်ခတ်ထောင်းသတ်မည်၊ အသေပြု
မည်၊ ဖျတ်ဆီးမည်ကိုပြောလိမ့်၊ ကြားသူကကောင်း၏၊ ပြုတော့ဆိုမိလိမ့်၊ ဤ
သူလည်း အပြစ်တွင်သုံးစုစု၍တစုခံစေဟုမနှုမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်
မူ၏။

18th The law regarding one person kicking another.

Oh king! if (by a kick,) a leg, shoulder, or arm, be broken, let ninety tickals of silver be paid in compensation. If a kick be inflicted on the breast, face or head, let sixty tickals be paid; if the blow be given with the hand, let thirty tickals be paid. If in a struggle between two people for some article of property, a kick shall be by accident inflicted on the breast, face, cheek, or head, not with any intention of causing death, but merely from anxiety to possess the property, or if a kick be given in a moment of passion, let fifteen tickals of silver be paid in compensation. If the head be broken, the skin torn or ruffled, if blood be drawn, or a front tooth broken, let fifteen tickals be paid; if a back tooth be broken, seven and a half tickals (shall be paid in compensation.)

19th. The law when a person cuts off the thumb, great toe, or other finger or toe, of another.

If the little finger or toe be cut off, ten tickals (shall be the compensation,) and for the others, including the thumb and great toe, let the amount be double. This is when the injury is inflicted in a struggle for some article of property. If it is inflicted in a fit of rage, and a tooth, finger or toe, is broken, a kick inflicted on the breast, the front hair pulled, or any other assault with the hands, or feet, thirty tickals is the fine; it is a matter of assault; but if the breast or head be kicked, the fine is sixty tickals.

20th. The law when one person pulls another's hair.

If the hair be pulled with the hand, thirty tickals; if it be twisted round the toe, or trodden on, sixty tickals shall be paid in compensation.

21st. The law when a thief may be killed in catching, when not.

Oh king! if in catching a thief he be struck and there die, let him die: there is no blame. If he has been confined as a thief, and in catching him after his release, when he has none of the property on him, he be struck and shall die, this shall not be done; let compensation be made by paying the balance of the fine for murder, after deducting the fine for theft. In catching an enemy, he shall not be killed or injured; if he be, let the offender be punished according to the offence. In a dispute, if the parties get enraged, the person who exceeds (the other in violence) shall not be held free of blame; let him make reparation according to the law of assault.

၁၈ ခြေမြင့်ကျောက်သည်တရား။

မင်းကြီး၊ ပေါင်ကျိုးသော်၊ လက်ခုံးလက်မောင်းပိုင်းပိုင်းကျိုးသော်၊ ငွေ
ကိုးဆယ်လျှော်စေ။ ၊ ရင်ကိုခြေနှင့်ကျောက်သော်၊ ချက်နှာကို ခြေနှင့်
ကျောက်သော်၊ ဥသျှောင်ကို ခြေနှင့်ကျောက်သော်၊ ခြောက်ဆယ်လျှော်စေ။
လက်နှင့်ခြစ်လျှင်သုံးဆယ်လျှော်စေ။ ဥစ္စာရှက်တင်၍ နှစ်ဦးလုံးထွေးကိုင်ရာ
တွင်၊ ရင်ကိုလည်းကောင်း၊ မှက်နှာပါးပြင်ဥက္ခောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ခြေနှင့်
ကျောက်မိသော်၊ ဥစ္စာကိုသာလိုက်သည်။ သေစေချင်သောနှစ်လုံးမရှိ၊ တခါ
ထအမှတ်၌ရှိ၍ ကိုင်မိကျောက်မိခြင်းဖြစ်သည်။ ငွေတဆယ်ငါးကျပ်လျှော်
စေ။ ဥက္ခောင်းကွဲလည်း ငွေတဆယ်ငါးကျပ်လျှော်စေ။ အရေစုတ်၍ သွေး
ထွက်သော်လည်း ငွေတဆယ်ငါးကျပ်လျှော်စေ။ သွားကျိုးမှု၊ တဆယ်ငါး
ကျပ်။ ၊ အံသွားကျိုးမှု ခုနှစ်ကျပ်နှစ်မတ်။

၁၉ သူတယောက်ကြောင့်လက်သန်း ခြေသန်းလက်မခြေမပြတ်သောတရား။

လက်သန်းပြတ်မှုတဆယ်၊ ခြေသန်းအတူ၊ ၎င်းကတက်၍ ခြေမလက်မ
ထိုင်အောင်း၊ နှစ်တက်လျှော်စေ။ ဤလျှော်ဖြစ်သည် ဥစ္စာကြောင့် ကိုင်ငင်ရာ
တွင်အဖြစ်တည်း။ ၊ မင်းကြီးဥစ္စာရရာသောအကြောင်းမယုတ်ဖေါသ၌
၍ ဖြစ်ချောကသွား ကျိုးလက်ချောင်းခြေချောင်းဦးဆံ ရင်းခြေလက်ကျောက်
ရောက်သမျှသုံးဆယ်စီ၊ အဖြစ်သည်၊ လက်ရောက်ဖြစ်တည်း။ ခြေနှင့် ရင်ကို
ဥက္ခောင်းကိုကျောက်သော်အဖြစ်မှာ ငွေခြောက်ဆယ်တည်း။

၂၀ တယောက်ဆံကိုတယောက်ဆွဲသောတရား။

ဆံကိုလက်နှင့် ဆွဲသော်၊ သုံးဆယ်၊ ဆံကိုခြေမှာပတ်ရစ်ဒင်းချေသော်
ခြောက်ဆယ်လျှော်စေ။

၂၁ သူဒိုးပင်ရာတွင်သေပိုင်၊ မသေပိုင်သောတရား။

မင်းကြီး၊ သူဒိုးဖြစ်၍ ဖမ်းကိုင် ငင်ရာမိုက်နှက်၍ ထိုတွင် သေကသေး ပိုင်
စေ၊ အဖြစ်မရှိ၊ သူဒိုးဖြစ်သင့်၊ ချုပ်ထား၍ လွတ်သင့်သောကံဖန်ရာဥစ္စာထုပ်
မရှိ၊ မိုက်၍ သော်မသေပိုင်ချေးသေဖြစ်နှင့် မိုက်၍ ချုပ်လျှော်ပေးစေ။ ရန်သူ
ဖြစ်သည်ကို ငြင်းခုံသေပိုင်၊ မကျိုးပိုင်၊ အဖြစ်အတိုင်းကျိုးပြတ်သေသော်
ပြောဆိုကြရာမတော် ဖေါသ အမှတ်ထွက်၍ ဖြစ်လည်း လွန်သူက၊ အဖြစ်မ
လွတ်၊ ကိုင်ငင်မိုက်ခတ်ခြင်းတရားအကျအတိုင်းလျှော်စေ။

22d. The law when a degraded person holds up his finger at a respectable one.

In a quarrel, it is not proper to point with the fore-finger; if the person who suffered (the indignity) be of equal respectability with the offender, let one hundred tickals be paid in compensation. If an excellent man point with his finger at an inferior one, let him pay fifteen tickals; if they be both of the degraded classes, let fifteen tickals be the compensation.

23d. The law by which all men are divided into the excellent, middling, and degraded, and these again divided three times.

Oh king! the excellent class is the king, the queen, their children, brothers, and the heir apparent to the throne; there are none equal. Besides these, there are the other relations of the king, the great chiefs, ministers or lords, the lesser lords, and lords of lower degree, the wealthy class, bramins, thoogyees of villages, governors, land measurers, and those whom the king had advanced and given to. In this class there are again the great, middle, and lesser lords; so amongst the wealthy and mercantile class, there are three subdivisions, and it is with reference to these that a double amount* of compensation is laid down. There is the original class, and from that the fine in compensation, it is said, shall be caused to be paid in an ascending scale. Oh king! it is thus said of the inferior class. Amongst princes, there are the three classes,—the excellent, middle, and degraded; †—amongst lords, there are excellent, middle, and inferior; in the wealthy class the same subdivision is also made, and thus amongst men of the same class there is a distinction. The degraded classes are the dwoon-tsan-das and slaves, the descendants of slaves who are not redeemable. The dwoon-tsan-das are those who clean up the dung of elephants, horses, and other brutes, who must submit to be spit upon, who remove all offensive and stinking animals and things from the surface of the ground. They are constantly employed in burying these things. The utmost fine to be inflicted on an irredeemable slave is five tickals, and above these from dwoon-tsan-da seven and a half tickals, and from this, according to the gravity of the offence, the fine shall double as the offender ascends in rank; thus decisions may be given. When our Paralaung was in the person of a dwoon-tsan-da, servant to a wealthy man, and was employed to clear away filth, on a certain day, he saw the wealthy man's daughter, and determined not to leave the place unless he obtained her, and with determined bad passion he underwent great misery. The wealthy man beat and cuffed, yet he would not

* This appears to mean that one hundred tickals is the fine for equals, and twice that sum when an inferior points the finger of scorn at a superior.

† This should probably be 𑄎𑄓

၂၂ သုမြတ်ကိုသုနိလက်ညှိုးထိုးသောတရား။

မိုက်စွားရန်ထွေသော်လည်း ဆိုရာ၊ လက်ညှိုးဖြင့်မထိုးမညွှန်သင့်ချေ၊
ထိုးဆွန်၍ ပြခံရသုမြတ် ဖြင်းဖြစ်က၊ ငွေတရာလျှော်စေ၊ သုမြတ်ကသု
ထုတ်ကိုထိုးချေက၊ တဆယ်ငါးကျပ်လျှော်စေ၊ အထုတ်ခြင်းဖြစ်ကလည်း၊ တ
ဆယ်ငါးကျပ်လျှော်စေ၊

၂၃ အမျိုးအရူအယုတ်အလပ်အမြတ်ခွဲ၍တရတွင်သုံးသွယ်စိခွဲသောတရား။

မင်းကြီး၊ သုမြတ်ဟူသည်ကား၊ အရှင်ဧကရာဇ်၊ အရှင်ဗိဇုရာ၊ သား
တော်၊ ညီတော်၊ အိမ်ရှေ့ဥပရာဇာများ မှာတူခြင်း၊ ငှါးတူသူမရှိ၊ ၎င်းမြင်မင်း
ဆွေမီး၊ မဟာသေနာပတိ အမတ် ကြီး အမတ်လတ်အမတ်ငယ်၊ သူဌေးသူ
ကြွယ်ဝဏ္ဏားရှာသူကြီး ပြည်စိုးမြေတိုင်၊ အရှင်စိုးမြောက် ၍ အရာအထူး
တက်သောသူတို့သည်အမြတ်တည်း။ ထိုအမြတ်တို့တွင်၊ အမတ်ကြီးအမတ်
လတ်အမတ်ငယ်၊ သူဌေး သူကြွယ်ဝဏ္ဏာရတတ်သောသူကုန်သည်ပြုသောသူ
လည်းသုံးသွယ်စိခွဲသည်၊ ၎င်းကိုစွဲ၍နှစ်ဆတက်ဆိုသည်၊ အမျိုးရင်း
ကမ္ဘိလေပြီး၊ ထိုကိုတက်၍အမြတ်ကိုလျှော်စေဟူသတည်း။ မင်းကြီး၊
အမျိုးနိမ့်ဟူသည်ကား၊ မင်းသားချင်းတွင်သုံးပါး၊ အမြတ်အလတ်အယုတ်
တည်း။ အမတ်ချင်းတွင်သုံးပါး၊ အမြတ်အလတ်အယုတ်တည်း။ သူ
ဌေးသူကြွယ်ဝဏ္ဏာရတတ်သောသူတို့မှာလည်း၊ ဤသို့သုံးပါးတည်း။ ဤကား
အရေးတူချင်းတွင် ရွေးရာ သည်ကိုဆိုသတည်း။ အမျိုးယုတ်ဟူ
သည်ကား၊ ခွန်းစဏ္ဍားကိုဆိုသည်၊ အစည်အလာရွေးမရကျွန်ကိုလည်းဆို
သည်၊ ခွန်းစဏ္ဍားဟူသည်ကား၊ ဆင်ချည်း မြင်းချည်း၊ ထိမိဆွန်ချည်း၊ တံ
ထွေးထွေး ခံရအညှိုးအနံ့အဝတ်မကောင်း၊ မှီသမျှကိုမြေပေါ်တွင်မရှိစေရ၊
အစည်မြို့ ထားရသောသူကိုဆိုသတည်း။ ကျွန်စည်ရွေးမရ၊ ထိုအမြတ်
သည်ငွေငါးကျပ်အဆုံးတည်း။ ၎င်းအထက်ခွန်းစဏ္ဍားတို့၏အမြတ်ငွေခုနှစ်
ကျပ်နှစ်မတ်တည်း။ ၎င်းကရည် ၍ နှစ်ဆစီအမြတ်ပေါ့လျှင် ပေါ့လျှောက်၊
လေးလျှင်လေးလျှောက်၊ တက်၍စီရင်၊ ခွန်းစဏ္ဍားဟူသောအမျိုးတွင်၊ ငါတို့
ဘုရားလောင်းဖြစ်၍သူဌေးအိမ်၌အစည်အစားကုန်ယူဖို့၊ တနေ့သ၌သူ
ဌေးသို့ကိုဘုရားလောင်းမြင်လျှင်၊ ဤသူဌေးသို့ကိုရမှသွားမည်၊ ဘက်ထံ
သောမာန်ဖြင့် ဘုရားလောင်းကိုယ်ကို ဆင်ရဲခံလေ၏၊ သူဌေးလည်းသတ်
မိုက်ငင်ဆွဲ၍ ချင့်ကိုပြုလေ၏၊ ထိုသို့ပြုသော်လည်းမရှောင်းသို့ကိုရမှဟုတ

go away, but with the wish of obtaining the daughter, put up with great misery. The wealthy man frequently beat him. The wealthy man's daughter represented that he must ultimately die, in which case he (her father,) would have to endure the pains of hell, and the punishment inflicted by princes, and begged that she might be given to him; so the wealthy man gave his daughter to the dwoon-tsan-da, and a better temper having possessed him, he became a Yathay and Rahan, and obtained zan. The wealthy man having learned this, made an obeisance to him as he returned from the expanse of the heavens, and he was a fit object for such respect. Bearing this in mind, all men whatever, even of the most degraded class, are worthy to be raised to rank and station, if the habits are good. Though (the Paralaung) was a dwoon-tsan-da, even in that state, his habits being good, and because he abided by the truth, he received the respect and homage of many men. Thus the Yathay said to the king.

24th. A tradition in illustration of the law that when a man goes where he ought not, and meets with misfortune or death, there is no blame.

Oh king! in the time of the god Way-tha-boo, the king of a certain country, went into the forest and encamped near a clearing and garden; he sent round the gong and proclaimed that if any of the royal followers took any thing from the garden, they should be severely punished, and they obeyed the proclamation. But to ascertain that they did so, the king went into the garden at night, and alone; the owner of the garden asked him if he had not heard the proclamation of his royal master. The king replied, "I am the king of the country, and have come to see whether or not my orders are obeyed." The owner of the garden rejoined, and said that the king of the country would come with officers and followers, and that he did not believe him, and thus, not knowing the king, he beat him with a stick that he died, and covered up his body in a cucumber bed. When the lords went that night to wait on the king, they did not see him; so they went into the garden to look for him. The owner of the garden told them not to come there; that the king had issued a proclamation, and that that night a man had come in and been beat to death by him, and he had covered him up with rubbish. On hearing this, the lords looked, (and said,) "it is our king;" if the men and officers of the force come to know this, they will be panic stricken; and if the kings of other countries hear it, they will attack and destroy ours, and our enemies will be numerous. So, that it might not be known, they buried the king, and giving the owner of the garden his ornaments, said, "you are a proper person to be king." He refused and said "I will not be king." The lords struck him on the neck, and he then consented to become king, and did so. The queen and lords had all agreed, but afterwards some lords withdrew

တင်းဆင်းရဲကိုခံစားသူငွေလည်း၊ အကြိမ်များစွာဆုမွန်၊ ကြွေလျှင်သေလတ်၊
 သေးသော်လည်း သူငွေ၊ ငရဲတသွယ်၊ ရာဇဝတ်အကြောင်းရှိတော့မည်၊ ကျွန်
 တော်မကိုပေးတော်မူပါတော့ဟု တောင်းပန်၍ သိပ္ပံ၊ ကို ပေးလေ၏။ ဘုရား
 ထောင်းရလေ၏။ ကောင်းသောမိတ်စွဲ၍ရသောရတနိပြုလေ၏။ ရှာဖွေ
 ရ၍ကောင်းကင်ကလာရာတွင် အကြောင်းကိုသိ၍တမန်ပူဇော်ခြင်းကို ပြု၍
 ပူဇော်ခံလိုက်လေ၏။ ထိုလိုရည်၍ အမျိုးနိမ့်သည် ဖြစ်လည်း၊ အကျင့်၌လျှင်
 မည်သူမဆိုအရာပေးလိုက်လေ၏။ ခွန်းအောင်မြင်လျက်၊ ထိုအပြစ်၌ အကျင့်
 ကောင်း၍ သန္တာမှန်ခြင်းကြောင့် အများပူဇော်ခံရ သတည်း၊ ဟုမင်းကြီးအား
 ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၂၄ မသွားဘဲသွား၍ဘေးရောက်သော်၊ သေသော်လည်း
 အပြစ်မရှိစကားထုံးပုံ။

မင်းကြီး၊ ဝေသာဘူဘုရားလက်ထက်၊ ပြည်ရှင်မင်းသည် တောသို့သွား
 ရာ၊ ထာတခုအနားသို့ရောက်လေ၏။ ကျွန်တော်မျိုးတို့မဗျက်မဆီးမယူနှင့်၊
 ထူသောသူကိုခါဏ်ပေးမည်၊ မောင်းခတ်၍ ဟစ်ကျော်စေ၏။ ကျွန်တော်မျိုး
 တို့လည်း အမိန့်တော်အတိုင်းတည်၏။ တည်မတည်ကြည့်မည်၊ မင်းကြီးတ
 ယောက်တည်း၊ ညည့်အခါယာခင်းသို့ဝင်လေ၏။ ယာသခင်ကလည်း၊ နှင်တို့
 သခင်မောင်းလည်သည်ကိုမကြားလာဟုဆို၏။ မင်းကြီးကလည်း ငါပြည်ရှင်
 မင်းဖြစ်သည်။ ငစကားအတိုင်းတည်မတည်ကိုကြည့်မည်၊ ဝင်ရောက်သည်
 ဆို၏။ ယာသခင်ကလည်း ဆိုပေ၏။ ပြည်ရှင်မင်း၊ ဖြစ်တပြီကား၊ မိုလ်ပါနှင့်
 ကာလမည်၊ မယိုးဆို၍ မင်းကြီးကိုမသိခြင်းကြောင့်၊ ထွက်ခွာနှင့်ရှိန်၍သေ
 ထေ၏။ သခွားနှုတ်ဖုံး၍ထားလေ၏။ ထိုညည့်အမတ်တို့သည်၊ မင်းရင်ပြင်
 သို့ခစားမည်သွားလေသော်၊ မင်းကိုမတွေ့၍ ယာခင်းသို့ဝင်ရောက်ရှာကြ
 ထေလျှင်၊ ယာသူကြီးက၊ သင်တို့မဝင်နှင့်၊ မင်းကမောင်းခတ်သည်၊ ညည့်
 သုတယောက်လာ၍ ငါမိုက်နှက်ရာသေပြီ၊ အမှိုက်ဖုံး၍ထားသည်ဆိုရာ၊ အ
 မတ်တို့ကြည့်လျှင်၊ ငါတို့ပြည်ရှင်မင်းကြီးဖြစ်သည်၊ မိုလ်ပါသိသော်ထိတ်
 ထန်တော့မည်၊ တနိုင်ငံ၊ တပြည်ထောင်မင်းကြားကလည်း ငါတို့ပြည်နောက်
 နားထွက်စီးလတ်၊ ရံများလတ်၊ သူတပါးအများမသိစေရ၊ မင်းကြီးကိုမြေ၌
 မြှုပ်နှံ၍ ယာသူကြီးကိုမင်းတန်ဆာပေး၍ နှင်မင်းပြုအပ်၏။ ငါမင်းမပြုညင်
 ၏၊ အမတ်ကြီးတို့၊ တောင်သူကြီးလည်း ကုတ်ကိုထု၏။ ယာသူကြီးလည်း
 မင်းပြုပါမည်ဝန်ခံ၍မင်းပြု၏။ မိစ္ဆာရားအမတ်တို့ညီညွတ်ကြ၏။ နောက်မညီ

their consent, and plotted together to rebel. The nat of the (palace) door, and female nat of the white umbrella slapped and corrected them. On this they were afraid, and submitted to the gardener, and the country was prosperous and happy. Bearing this in mind, it is not proper to rebel (resist) a person who has risen from a low to a high station. If the original (luck) or stock of merit be great from former good deeds, he may arrive at high estate. So remembering what happened in the time the holy god Way-tha-boo judges, teachers of the law, lords and kings, may decide. Thus the lord Yathay called Menoo said.

END OF THE FOURTH VOLUME.

မညွတ်အမတ်တို့ယာသူကြီးကိုပြစ်မှားစကားဆိုကျင့်ရာတွင်၊ တံခါးစောင့်
 နတ်၊ ထီးမြူစောင့်နတ်သမီးတို့အမတ်ကြီးကိုပုတ်ခတ်ဆုခွယ်၏။ ထိုတွင်မှ
 ကြောက်၍၊ ယာသူကြီးဖြစ်သောမင်းကိုခညွတ်၍၊ ပြည်ရွာသာယာလေ၏။
 နိမ့်ရာကအမြင့်သို့ရောက်လေပြီးသောသူကိုမပြစ်မှားအပ်။ နိမ့်သောသူပင်
 ထိုကိုထောက်၍ ဖြစ်သော်လည်း ကံရင်းသံလျှင် အမြင့်သို့ရောက်ချေသည်။
 ဝေဏ္ဍာဘုရားရှင်လက်ထက်တော်ကအကြောင်းကိုမှတ်၍ တရားသူကြီး၊
 ထရားဆရာ အမတ် စသောမင်းတို့သည်၊ စီရင်ဆုံးဖြတ်ရာ၏ထုမနွဲ့မည်
 သောရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

စတုတ္ထခဏ်း၊ နိဗ္ဗိတံ၊

၊ စတုတ္ထတွဲပြီး၏။

LAWS OF MENOQ.

THE FIFTH VOLUME OF THE GREAT WORK OF MENOQ.

I worship the god who is worthy of all homage, who possesses an intuitive knowledge of good.

I will lay down the law contained in the fifth volume.

1. The law of murder.
2. The law for decision, when one of one class assaults one of another with a club, after enquiry as to the higher or lower class.
3. The law regarding being present, standing round a person committing an assault.
4. The law when a master beats his slave, so that he dies.
5. The law when a husband and wife, a son and daughter, or relations, assault each other.
6. The law when it is proper or not, to put to death a Rahan, or Bramin, a child, a woman, or a mad person.
7. The law when a mad person, a drunken person, an idiot, being extremely ill, and a person saying, "they will die to-day," shall kill him.
8. The law regarding the killing of elephants, camels, horses, buffaloes, oxen, or large brutes.
9. The law when a woman with child is laid hands on.
10. The law regarding restitution for oxen, buffaloes, elephants and horses killed, by fixing the price of a young calf, a foal, or young elephant just born.
11. The seven kinds of wives, and the duty of a husband and wife towards each other.
12. The law when a wife ought to accommodate herself to her husband's habits.
13. A story of the companion of husband's wives and children.
14. The law when a husband having gone on a trading trip, his wife took a husband before his return.
15. The law when a wife becomes a slave before his return.
16. The law when a husband, going to acquire knowledge, leaves subsistence for his wife for a specified time.
17. The law when a husband and wife, having no affection for each other, separate.

“မနုဿိကဗျာဏ်ပညာမတွဲ”

နမောတဿထဂဝတော၊ အရထတော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

မာတိကာ

ပညာတွဲတွင်ပါသည်တရားအမည်ကိုဆိုပေတုံအံ့။

- ၁ သုက္ခိယသေသတိသောတရား။
- ၂ သုက္ခိယသေသတိသောတရား၊ နှစ်နှစ်သေသတိသောတရား၊ အမျိုးအမည်မြင့်စစ်၍ စီရင်သောတရား။
- ၃ နှစ်နှစ်သေသတိသောတရား။
- ၄ ကျွန်ုပ်တို့သေသတိသောတရား။
- ၅ လင်နှင့်မယားသားနှင့်သွေး၊ ပေါက်ဇော်တို့ပတ်သတ်သောတရား။
- ၆ ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်၊ သူငယ်မိမိ၊ အမျိုးအမည်သေသတိသောတရား။
- ၇ အမျိုးအမည်မရှိသောတရား၊ သည်းစွာနာ၍ ယနေ့သေဆုံးသောသူဟူ၍ သတ်သောတရား။
- ၈ ဆင်မြင်း၊ ကုလား၊ ဂဗ္ဘ၊ ကြိုးသောတိရစ္ဆာန်တို့ကို သတ်သောတရား။
- ၉ ကိုယ်ဝန်ရှိသောမိမိကို ကိုင်ငံသောတရား။
- ၁၀ နွား၊ ကွေးဆင်မြင်း၊ သတ်သည်ကို နွား၊ မွေးစ၊ ဆင်မွေးစ၊ အဖိုးထား၍ လျှော်ရသောတရား။
- ၁၁ မယားအပြား၊ ခုနှစ်ပါး၊ လင်မယားကျင့်ရာသောတရား။
- ၁၂ မယားသည်လင်၏အကျင့်ကိုလိုက်ရသောစကား။
- ၁၃ လင်မယားသားသွေးဥပမာပုံစကား။
- ၁၄ လင်သည်ကုန်သွား၍မယားလင်နေနှင့်သောတရား။
- ၁၅ မယားကျွန်ဖြစ်သည်စကား။
- ၁၆ လင်အတတ်ပညာရှာသော်မယားကို အစား အသောက်ထားရာနှစ်ထပ်တင်အခြားတရား။
- ၁၇ လင်နှင့်မယားမနှစ်သက်၍လင်မယားကင်းရာသောတရား။

18. The law when a husband or wife having leprosy, or being mad, diseased, or unclean, when the sound one may put the diseased one away.

19. The law when two brothers live together, one goes on a trading expedition, and the other in the house takes possession of his wife.

20. The law when if the husband's habits are good, the wife should accommodate or follow them; when the wife's habits are good, the husband should follow her example.

21. The law when the wife makes religious offerings without the knowledge of her husband, when the husband makes religious offerings without the knowledge of the wife.

22. The law when the five members of a husband and wife being compared, the decision was given by the length or shortness of the fore-finger.

23. The law when a younger sister was raised to high rank, and her elder sister acted improperly towards her.

24. The three ways in which a man and woman become husband and wife.

This is the list of the twenty-four laws contained in the fifth volume.

1st. The law of murder.

The law of putting to death is this: (Here follows a short Pali sentence, the meaning of which is given in Burman as follows:) Oh king! because it is thus said, that from any man who has killed another with a sword, spear, bow and arrow, or any other instrument, it is proper to demand restitution in an increased number of men; it is not proper to put him to death. What is the comparison?—it is this,—any dog that shall have bitten a man's foot, as it is not proper for that man to bite the foot of the dog, so it is not proper to put a man who has killed another to death in return; and a king who in this does not put a murderer to death, will be praised by the gods and all good men, and supported and adhered to by them; and all evil nats who have no respect for the laws, shall keep at a distance from them; and the country of such a king shall be called an excellent country; and the inhabitants will be prosperous and happy: for this reason, all the inhabitants of the country, the gold, silver, gems, elephants, horses, buffaloes, oxen, paddy, rice, water, and whatever property is said to be the property of the king who has authority over the land and water;—and from this it is said without cause, it ought not to be taken from them by force. If saying, "I have authority," it shall be taken, his fortune shall be less both in this life and to all eternity. And in the kingdoms of those kings who do not put to death such degraded (bad) men, the rains

၁၈ လင်နှင့် မယား နှစ်ယောက်တွင် တယောက်ယောက် နှုနား၊ ခူးနား၊ မနှစ်ကိုးတယောက်ယောက် ဖြစ်စွမ်းသောတရား။

၁၉ ညီနှင့်အစ်ကို နှစ်ယောက်အတူနေ၊ တယောက် ယောက် ကုန်သွားသည်၊ တယောက်အိမ်တွင် မယားကိုသိမ်းလိုက်သည်တရား။

၂၀ ထင်အကျင့်ကောင်းသော်မယားလိုက်ရာ၏၊ မယား အကျင့်ကောင်းသော်ထင်လိုက်ရာသည်တရား။

၂၁ ထင်မသိမယားလှသည်၊ မယားမသိထင်လှသည်တရား။

၂၂ ထင်မယားအင်္ဂါငါးပါးနှင့်တိုင်၍လက်ဦးထိုးရှဉ်စီရင်သောတရား။

၂၃ ပေါက်ဖော်ညီအစ်မ၊ ညီမအမျိုးအမြောက်နှင့်၊ ညီမကျားလွန်သည်တရား။

၂၄ လင်မယားဖြစ်ရာသည်သုံးပါးတရား။

တရားပေါင်း ၂၄ ပါးပညာမတွဲတွင်ပါသည်ကိုထုတ်ဖော်၍ထားသည်။

၁ သုကိုအသေသတ်သောတရား။

အသေသတ်သောသူတို့၏တရားကား။ ၊ ကာအဋ္ဌာနာလာဟိသော။ ၊ ထသောယန္တရဟန္တယောဘဝန္တုနကလစ္စဝံတာစေနပရိခါတယော။ ၊ ဤသို့ဆိုသောကြောင့်မင်းကြီး၊ သုကိုအသေသတ်သောသူတို့သည်ကား၊ အိမ်စားလုံလေးများစသောလက်နက်တို့ဖြင့် အသေသတ်မိခံ့၊ အတက်အလျှော်တောင်းအပ်၏။ အသေသတ်တို့မသတ် အပ်၊ ဥပမာကား၊ အကြင်ရွေးသည် သူတထူးမြေကိုခဲဘိခံ့၊ ထိုသူသည်ကိုက်သောရွေး၏ မြေကိုမမဲကောင်းသောအရောင်ကဲ့သို့အသေသတ်တို့မသတ်အပ်သတည်း။ ထိုသို့မသတ်သောမင်းတို့ကို ဘုရားစသောသူတော်ကောင်းတို့သည် မြို့၊ မွမ်၊ ကုန်၏၊ စောင့်ရှောက်သည်၊ ကပ်ကုန်၏၊ တရားမစောင့်သောနတ်မိစ္ဆာတို့သည်ကား၊ ဇွာရလေကုန်၏၊ ထိုမင်း၏ရွာပြည်ကား၊ မြတ်သောပြည်မည်ရာသတည်း။ သိသိမ်းသောပြည်သူတို့သည်လည်း၊ ကြွယ်ဝ ချမ်းသာရွာရှိရာသတည်း။ ထိုကြောင့် ပြည်သူတကာတို့၏ အဋ္ဌဋ္ဌရတနာ ဆင်မြင်း ကျွဲ နွား စပါး ဆံရေစသောစည်းစိမ်ချမ်းသာတို့သည်ကား၊ ရေမြေကိုအမှိုးရသောမင်းဥစ္စာမည်ရာသတည်း။ ထိုသို့ကားဆိုတုံ၏။ အကြောင်း မဟုတ်ဘဲကို အနှိုင်းအထက်မယူအပ်သတည်း။ အမှိုးရ၏ဟုယူဘိမူကား၊ ပဉ္စုဂြိုဟ်သံသရာယူသောအကျိုးနှစ်ပါးယုတ်ရာလေသတည်း။ ထိုသူယုတ်တို့ကိုမသတ်သောမင်းတို့၏ ပြည်ထိုင်းကားတို့ကားမိုဏ်းလေတို့သည်ညီညွတ်ရွာလျှင်ရွာပေကုန်၏။ ထိုသို့ရွာ

are equal, and all grain planted in such rains, in one day all at once grows most flourishingly : and this grain is perfect in flavour, pleasant to the palate. In the country of kings who are not just, grain planted in the same day at the same time, some ripens, some becomes nearly ripe ; and for this reason, bribes must not be taken, nor violence be had recourse to ; but the advantage of the people of the country must be advanced by means of the laws. If by unlawful and violent means, the duties and taxes, or bribes, be taken, the lords, servants and judges of such a king will, following his example, by violent distress, oppress each other, and when they do this, the king falls into one of the six sins ; all the bad nats are on the watch about him, and the good nats keep at a distance. For this reason, kings, who do not avoid bad deeds, are like a ship which sinks at sea in a storm, with much goods and the merchant ; in the same way they fall into hell. In former times, before the god (Gaudama) appeared, a most wicked young Bramin killed his wife, and at the time of the murder his fellow Bramins consulted together and agreed on that this young Bramin had committed a crime no one else had committed, and what they should do with him ; so they having shaved his head and turned him out of society, they caused him to be called "Tsandala," and from that the Tsandala class became a distinct one for the most wicked, incorrigible Bramins. Thus as these excellent Bramins who had a respect for themselves, did not kill this wicked young Bramin, as they turned him off from communication with his class. Taking these Bramins for an example, and considering the condition of the offender in this world, and relations with the next life, king, lords, governors, judges, and good men, who have a respect for themselves, when by a slap, a kick, a blow, a push, or a tear, much violence has been used and a party killed, shall consider whether compensation* shall or shall not be demanded. In the "we-nee," (Boodhist scriptures,) it is laid down, as it is a most difficult subject (or a most heavy offence,)

* အတက်အလျှံ This relates to the sacred law in the Wenee, where it is said there are four crimes so heinous in a priest, that men can inflict no adequate punishment. These are consequently only to be turned out of the priesthood, and left to the succession of punishments which must naturally follow through many ages of change, from one degraded state of existence to another, till the sufferer has atoned for the offence. The crimes are—murder of a man—*(၁၀၀၀)* beyond one quarter tickal value—*fornication*, or connection with any brute, man or woman—boasting of having obtained Zam-met.—These are called ပါရာမိကလောပိဒံ The fornica-

tor, &c. is laid down in the ပါရာမိကံကျမ်း

သောမိတ်း၌ပျိုးသောမျိုးပဲတို့သည်လည်း၊ တနေ့တည်းတဖြိုင်နက်ကောင်း
 ဖွန်စွာရောက်ပေကုန်၏။ ထိုပိုက်သောကောက်ပင်တို့သည်လည်း အလွန်မြန်
 ရှက်စွာသောအရသာနှင့်ပြည့်စုံသင့်ဖြစ်ပေကုန်၏။ မတရားသောမင်း၏ပြဉ်
 ဌ်တနေ့တနံက်၌ စိုက်ပျိုးသောကောက်ပင်တို့သည်လည်း အချို့ကားမှည့်
 ၏၊ အချို့ကားရှုပ်၏။ ထိုကြောင့်တမိုးတို့ကိုအနိုင်အထက်မယူကုန်ရ။ ။

၊ တရားသဖြင့်ပြည်သူတို့၏အကျိုးတို့ကိုသာဆောင်အပ်သတည်း။ ထိုသို့
 မတရားသဖြင့်အနိုင်အထက် အခွန်အထုတ်တမိုး လက်ဆောင်တို့ကိုယူဘိ
 ပူကား။ ထိုမင်းတို့၏အလိုသို့လိုက်၍ မင်း၏အမတ်အစေအပါတရားသူကြီး
 တို့သည်အနိုင်အထက်အခွင်းခွင်းညည်းဆဲကုန်အံ့။ ထိုသို့ပြုကြလေသော်၊
 မင်းတို့သည်ကား၊ မကောင်းကျိုးခြောက်ဖို့တွင် တဖို့ဝင်လေရာ၏။ တရား
 မစောင့်သောနတ်တို့သည်လည်းစောင့်၍နေလေကုန်၏။ တရားစောင့်သော
 နတ်တို့သည်ကား၊ ဖဲကြည်လေကုန်၏။ ထိုကြောင့်မကောင်းသောတရားတို့
 ကိုကုန်သော မင်းတို့သည်ကား၊ အကြင်သမုဒ္ဒရာပင်လယ်မြစ်၌ လေဆိုး
 ဆောင်ရာပါလေသောလှေသင်္ဘောသည်များသောဝန်စည်တို့ကိုယူ၍ ကုန်
 သည်တို့နှင့်တကွသမုဒ္ဒရာမြစ်၌နှစ်လသကဲ့သို့ထိုနှင့်တူစွာအထူးထူးသော
 မကောင်းမှုတို့ကိုပြုသောသူတို့နှင့်တကွလျှင်ခဲ၌ကုလေရာသတည်း။ ။

၊ ဂွေးသောအခါဘုရားမဖြစ်မှီ၌ကြင်ကြင်စွာသောပုဏ္ဏားလုလင်
 ဘယောက်၊ မိမိ၏မယားကိုအသေသတ်ဘိ၏။ ထိုသို့သတ်ဘိသောအခါ၌
 ပုဏ္ဏားတို့သည်အညီအညွတ်စည်းဝေး၍ကြံကြံကုန်၏။ သူတကာတို့မဖြစ်ဘူး
 သောအမှုကိုပြုတတ်သောဘွဲ့ပုဏ္ဏားလုလင်ကိုအသေသတ်လျှင်ပြုရအံ့နည်း။
 ဘိုင်းပင်ကြကုန်၏။ ထိုသို့တိုင်းပင်ကုန်သောပုဏ္ဏားတို့သည်၊ ကြိမ်ကြိတ်စွာ
 သောလုလင်ကိုဥက္ကောင်၊ မိတ်ပြီးမှ၊ နှင်ထုတ်သောအမှုကိုပြု၍ ဧဏှာလဟူ
 သောအမည်ကိုခံစေသည်။ ထိုနုတစ်ခုလျှင်ဧဏှာလဟူသောကြိမ်ကြိတ်စွာ
 သောပုဏ္ဏား၏အပျိုးဟုအထူးအခြား၍သိမြင်သတည်း။ ဤသို့ကိုယ်ကိုခွစ်
 သောပုဏ္ဏားမြတ်တို့သည်မယားကိုသတ်သောပုဏ္ဏားလုလင်ကိုသတ်စား
 မသတ်ဘဲအမျိုး၏ဖောင်မှနှင်ထုတ်လိုက်သကဲ့သို့ထိုပုဏ္ဏားသူတော်မြတ်တို့
 ကိုသက်သေပြု၍ ပစ္စုပ္ပန်သံသရာစီးပွားတို့ကိုပညာဖြင့် ထောက်ထားကြ
 စည်၍ ကိုယ်ကိုနှစ်သောမင်းနှင့် အမတ်ပြည်ပိုးတရားသူကြီးသူတော်မြတ်
 ကိုသည်။ အပုတ်အခတ်အသတ်အထိုးအစွန့်အပယ်ပြုကြရာဝယ်၊ လက်
 ခြေလွန်၍သေအေးသို့ရောက်အောင်ပြုသောသူတို့ကို၊ အတတ်အလျှော်
 တောင်းအပ်မတောင်းအပ်သည်ကိုဆင်ခြင်ရာသတည်း။ ။ ပိနည်းတော်
 ၏အလိုသော်ကား၊ အလွန်နက်နဲသိမ်မွေ့သောကြောင့်လျှော်အပ်သောသူတို့

a priest who should make compensation, nothing shall be done (to him.) Amongst men, as murder depends on the witness, (the accuser) should name his witnesses. Having obtained the witnesses, the proper restitution shall be caused to be made. If the parties be of the degraded class, let the compensation be in proportion. If a person of the degraded class, with sword, spear, mallet, or stick, shall strike a respectable man so that he die, the amount of compensation to be paid by him shall be seventy men. If he does not die at the time, but if from the day of the assault he shall be bed-ridden, or cannot leave his house to any distance, or if he cannot eat his food, and shall ultimately die, the amount of compensation shall be thirty-five men. If after the assault the sufferer shall be able to go to the landing place of the village, the bazar, about the house to a distance, and die after a month or year, there should be no compensation. Oh excellent king! if any man shall assault another, and his companions shall not lay hands on the assaulted person, but shall encourage the committer of the assault by words to commit it, or having consulted shall come together, let the person who actually committed the assault make compensation to the amount of thirty tickals of silver, and those that stood round and encouraged him, pay fifteen tickals each; ten tickals of silver is also laid down. If they did not take any part in the assault, but were merely there as the friends and companions of the person committing the assault, let them pay five tickals of good silver.

2d. The law for deciding when one of one class assaults one of another with a club, after enquiry as to the higher or lower class.

Oh king! amongst men, as there are the higher and lower classes, a higher and lower price (in compensation) has been fixed; if a man, the price of whose body is thirty tickals, shall be killed by stroke or stick, let three hundred tickals be paid in compensation, and if a man worth fifty tickals be killed, five hundred shall be paid. If a man worth one hundred tickals shall be killed, let one thousand be paid. This is when one man kills another. But if a number of persons are concerned in killing one man, let each of those implicated (whose hand reached him,) make compensation in proportion to the price of his body.

3rd. The law regarding standing round a person committing an assault.

All those who are implicated in standing round and encouraging the assault, pay one half of the same amount; and those who do not aid and abet by encouraging the active parties, but who are present as their friends, pay five tickals each; but this is not to go further than where those who are to make restitution amount to sixty or seventy

ကိုကားကိစ္စမရှိပြီ။ အကြင်သူတို့တွင်သတ်ခတ်ကြသောတရားသည်ကား၊ သက်သေလျှင်အကြောင်းရင်းဖြစ်သောကြောင့်သက်သေတို့ကို ဤမျှလျှင်ဟု ထားပေရာ၏။ ထိုသို့သက်သေရပြီးမှုကား၊ ပုတ်ခတ်သတ်မိ၍ သေသော်အ တက်အလျော်လျော်စေ ချသတည်း။ သူနှုတ်ကားသူနှုတ် အလျောက်လျော် စေချသတည်း။ အကြင်သူနှုတ်သည်သူကောင်းကိုစားလှံဆောက် ပုတ်၊ လှံကံတောင်ဝေးတို့ဖြင့် ပုတ်ခတ်သတ်မိ၍သေဘိမူကား၊ သူတက်ကို သော်ကား၊ ခုနှစ်ကျိပ်တည်း။ လက်အောက်ကား၊ မသေတုံ၊ ပုတ်ခတ်သတ်မိ သောနေ့ကသည် ပြတ်စပ်ရှိဆုံး၊ လယ်ချောင်း၊ တောလား၊ မသွားတတ်ရှိဆုံး၊ အစားအရေမစားတတ်၍သေမှုကား၊ သူတက်သုံးကျိပ်ငါးတည်း။ ၎င်းအနာ နှင့်ရေဆိပ်ကပ်ဈေးအဝေးအနီးသွား၊ နှိုင်းပြီး၍နှစ်လလွန်မှ သေမှုကား၊ အ ဖြစ်အလျော်မရှိအပ်။ မင်းကြီး၊ အကြင်သူတယောက်သည်သူတယောက် ကိုသတ်မိုက်ထိုးဖြစ်လေဆုံး၊ အဖော်လူတို့လည်းလက်မရောက်ကြ၊ ညီဝန်း ရန်၍သတ်ထောင်းမိုက်နှက်ဆို၍ပါဆုံး၊ အတူတကွတိုင်ပင်၍လာဆုံး၊ လက် ရောက်ငွေသုံးဆယ်စီလျော်စေ၊ အဝန်းအရန်ဆိုခဲ့ပြီးသည်အတိုင်းမှန်လျှင် ဝန်းရန်သူတို့မှာ၊ လက်မှာအရန်၊ လက်ဝဲအရန်ကဲ့သို့ ဖြစ်သည်တဆယ်ငါး ကျပ်စီလျော်စေ၊ ငွေတဆယ်လည်းဟူ၏။ ဤကားဝန်းရန်ဆိုမည်သူတည်း။ သူတယောက်ကို သူတယောက်သတ်ရာ မဆိုမမည်၊ မတိုင်မပင် ဆဲသွေး သောက်သယံဇာင်းအဝင် အပါဖြစ်သည် သူတို့မှာ တကိုယ်လျှင် ငွေမြဲငါး ကျပ်စီလျော်စေ။

၂ သုဒ္ဓိဒုတိယကံနှင့်မိုက်နှက်သည်ကိုအမျိုးခိုမိမြင့်စစ်၍ခင်သောတရား။

မင်းကြီး၊ အကြင်သူတို့တွင်အမျိုးခိုမိမြင့်ရှိ၍ အမျိုးခိုမိမြင့်ထားသည်၊ ငွေသုံးဆယ်တံလူကို၊ ခုတ်လှံကံတို့ဖြင့်သတ်မိုက်၍ သေမှုသုံးရာလျော်စေ၊ ငါးဆယ်တံသူကိုသတ်၍သေမှုငါးရာလျော်စေ၊ တရာတံသူကိုသတ်၍သေမှု တထောင်လျော်စေ၊ ဤကားတယောက်ချင်းကိုဆိုသတည်း။ သူတယောက် ကိုအမှားလက်ရောက် ထိုးခုတ်သူတို့မှာထိုးခုတ်ထက်ရောက်သမျှ၊ သေသူ အဖြစ်ကိုယ်ထိုးတွက်အတိုင်းလျော်စေ။

၃ မိုက်နှက်ကြရာဝန်းရန်သောတရား။

မိုက်နှက်ကြရာ၊ ဝန်းရန်ပါသူတို့မှာနှုတ်တင်ဆိုချေမှုဖြစ်ဝက်နှုတ်မဆို သွေးသောက်သယံဇာင်းပါဝင်သူတို့မှာငွေမြဲငါးကျပ်လျော်စေ၊ ဤသို့ကား ဆိုတုံ၏။ လျော်သူမြောက်ဆယ် ခုနှစ်ဆယ်တွင်ရပ်စေ၊ ထိုထက်လွန်၍ရာ

people. If there be beyond this number, and amount to one hundred or one thousand, let one, according to the class of the deceased, make compensation as above, and all the others, let them suffer heavy criminal punishment. It is also laid down that each man shall pay thirty, fifteen, and five tickals. This is a matter for consideration.

4th. The law when a master beats his slave, so that he dies.

Oh king! amongst men, if a master in causing an unredeemable slave to work, beat, or stab, or cut him with sword or other instrument, a stick, so that he die, being a hereditary slave, there shall be nothing paid in compensation; but let the master be punished criminally. This is because he is not the lord, ruler, the owner of the sword, the lord of life. Nevertheless, it is said that if the sword or other instrument, the stick, was not such a thing as ought to have caused death, if the slave was doing wrong, and the master corrected him with a switch, the palm of his hand, his elbow, the bight of a rope, and he died, it will not amount to a wilful manslaughter; he shall be free from the criminal punishment. This is said of an unredeemable slave, who does not belong to any of the royal establishments.* If he be of any of these, but a hereditary (redeemable) slave, and he die under such correction, let the compensation for killing a man, and the amount for which the deceased was bound, be calculated, and the lesser be deducted from the larger amount, and as the deceased may be of the three hundred class, the five hundred class, or the one thousand tickal class, let the balance be paid by the party by whom it is due; the master shall not plead that the deceased was his property, his own slave.

5th. The law when a husband, a wife, a son and daughter, or relations, assault each other.

Oh king! if any husband and wife, son and daughter, brothers and sisters, shall assault each other, so that they die, and the survivor had no wish to kill the deceased, he ought not to make compensation, or to be punished criminally. Why is this?—because (these relations) have no wish to kill each other. Within the seven degrees of relationship, that is, placing one's self in the middle and taking three in the ascending and three in the descending line, by an unfortunate blow one shall be killed, let the inflictor of the blow bear the funeral expenses, and let him support the parents, wife, children, and those who lived with him (deceased) for life; and if there be any debts left unpaid, let him pay them; let him not be subject to criminal punishment. But if it be not thus, but one reflecting, that another comes within seven degrees of relationship, there is no com-

* သေဝေဝေ နှိမ့် This seems to mean, not belonging to any of the hereditary servants of the king, his boat men, his horse men, his cultivators, his elephant men, his night watch-
ers in the palace, or rather sleepers and others; the rest of the people are called သေဝေဝေ နှိမ့်

ထောင်ရောက်မူသေသောသူ၏အမျိုးအလိုက်၊ တကိုယ်ရည်တွင် အလျှော်ထား၍ကြွင်းသောသူအပေါင်းတို့ကို ကြီးသောရာဇဝတ်ဖိတ်ကိုပေးစေ၊ ခံစေလည်းဟူ၏။ လူတယောက်ငွေသုံးဆယ်စီတက်၍တဆယ်ငါးကျပ်ငါးကျပ်စီတက်၍လျော်စေလည်းဟူ၏။ ဤအရာကိုဆင်ခြင်ကုန်၊

၄ ကျန်ကျိသခင်မိုက်၍သေသည်တရား။

မင်းကြီး၊ ရွေးမရကျန်ကျိသခင်စေစားခြင်းငှါ ဝားလက်နက်ရုတ်နှင့်မိုက်နှက်ထိုးရပ်၍သေသော်၊ ကျန်စည်ဖြစ်၍အပြစ်အလျော် မရရာလွတ်စေးအရှင်သခင်ဖြစ်သောလက်သည်ကိုမင်းဖိတ်ရာဇဝတ်ပေး၍ခံစေ၊ ဤအရာကားအရှင်မိုးမင်းဝားပိုင်အသက်သခင်မဟုတ်သည့်ဖြစ်သောဒုက္ခာဠာတည်း။

၊ သို့ကားဆိုတုံ၏။ ဝားလက်နက်ရုတ်ထိကံသေလောက်သောလက်နက်မဟုတ်၊ ကျန်သည်အမူအရာမတော်၍အရှင်သခင်ဆုစွန့်ရာ၊ တဌားလက်ဝါးတဖက်ကျိုးခေါက်ဖြင့် မိုက်နှက်မိ၍ သေသော်အရှင်သခင်သေစေခြင်းငှါ ပျံ့ရာမရောက်၊ မင်းဖိတ်ရာဇဝတ်ကင်းလွတ်စေ၊ ဤကားအစည်စုန်းမရှိသန္တကကျန်ကျိဆိုသတည်း။ အစုအငန်းရှိ၍အစည်စေသောကျန်ကျိသူမတော်သေခဲ့သော်၊ သေပြစ်နှင့်ကျန်အပြစ်ကိုတွက်၍ချ၊ သုံးရာမျိုး ငါးဆူမျိုး တထောင်မျိုး အလျှောက်လျော်သင့်သူဖြစ်ကုန်၍အမျိုးရောက်ရာလျော်စေ၊ ငှါကျေးကျွန်းကျန်ပိုင်ဖြစ်သည်မဆိုသာချေ။

၅ လင်နှင့်မယားသားနှင့်သွီးပေါက်ဖော်တို့ပုတ်ခတ်သောတရား။

မင်းကြီး၊ အကြင်လူတို့တွင် လင် မယား သား သွီးမိ ဘပေါက်ဖော်တို့ကို ပုတ်ခတ်မိ၍သေဆုံးသေစေခြင်းငှါ မရှိအလျှော်အပြစ်မင်းဖိတ်မရှိအပ်၊ အဆယ်ကြောင့် နည်းဟူမူကား သေစေချင်သောနှစ်လုံးမရှိ ဖြစ်သောဒုက္ခာဠာတည်း။ ပေါက်ဖော်သား ချင်းဆွေရင်းမျိုး ချာကို အလယ်ထား၍အထက်သုံးဆက်၊ အောက်သုံးဆက်၊ ထိုနှစ်ဆက်သောအမျိုးတို့ကို လက်ရောက်မတော်သေခဲ့မူသေ ခပ်သေ နား ခံစေသော သူမိဘသား မယား အတူနေထိုင်တတ်ကျွေးမွေးစေ၊ တင်းခြိမ့်လည်းဆယ်စေ၊ ရာဇဝတ်ဖိတ်ကင်းစေ၊

၊ ထိုသို့မဟုတ်သူနှစ်ဆက်အဝင်ဖြစ်သည်အလျှော်အပေါ် မရှိ၊ တင်မြီ

pensation to be paid, and he has no debts, and shall with a sword, spear, or musket, or other instrument, or by poison, or by any other means cause his death, let him be free of the fine in compensation; let him support the family as laid down above, and let him be severely punished criminally. If he do not die, but shall be severely, or triflingly ill, let him support and procure him medical attendance till he recover; but if, though he do not die, he be unable to work, or be blinded, or has a limb broken, let him provide for him that he shall not be in want for his whole life, and at his death let him pay the funeral expenses. As regards near relations wishing to recover compensation, as in the religious story of the Golden Henza, where relations eat each others' flesh and came to destruction, it is clearly stated, if relations take compensation, because it is called eating, receiving the blood and flesh, it is improper to take compensation, it is said.

6th. *The law when it is proper or not, to put to death a Rahan, a Bramin, a child, a woman, or a mad person.*

Oh king! it is not proper to kill a Rahan, a Bramin, a child not of age to be responsible to the laws, a woman, a mad person, or an old person. The person who does kill them shall be made to pay compensation according to their class, it is said. If it be during the time of war, when one takes the property of another, or his life, (the above description of persons) be cut or stabbed, robbed or killed, there is no fault; let the actor have the right. In another case; if it be said the above people, or sick person, had a sword, or spear, or bow in his hand, it is not said that these people, if they are on the side of the person killing or pillaging them, may be killed or pillaged, but if they be of those who have joined a rebel party, they shall not be armed with bow, sword or spear, and if so armed and they are killed, there is no fault. If they be people of the enemies' party, considering what is said in the story in the zat of Mahauthata, Soolanee Bymadat, and Kaywoot, the Bramin minister, it is said there is no fault.*

7th. *The law when a mad or a drunken person, or an idiot, being extremely ill, and a person saying "they will die to-day," shall kill them.*

If any man be mad, drunk, or an idiot, or extremely ill, and though a physician or an astrologer shall say he will die this day, and another person shall on the strength of this kill him, let the person who killed him make compensation according to increase proper for his class.

* In the Mahauthata zat it is said, in war between Mutilla and Pontsalast, Mahauthata was general of the Mutilla forces, and Kaywoot, the Bramin, of the Pontsalast forces; of which latter country Bymadat was king, called in youth Soolanee.—*Translator.*

မရှိတကားထူ၍အိမ်ခားလှံသေနတ်လက်နက်အဆိပ်သေစေတတ်သောအရာနှင့်သေးပြု၍သေချေမှု၊ အလျှော်အပြစ်မှကင်းစေ၊ ဆိုခဲ့ပြီးသည်အတိုင်း ကျွေးမွေးဆပ်စေ၊ မင်းဒါဏ်မှကြီးသောဒါဏ်ကိုခံစေ၊ မသေသမျှကိုအနာကြီးငယ်ရှိသော်လွတ်အောင်ကုမစေ၊ မသေမလုပ် မဆောင်နိုင်လျှင်ကျိုးကန်းလျှင်၊ မဆင်ရဲရအောင် တသက်ကျွေးမွေးစေ၊ သေခမ်းသေနားမိုက်ထုတ်သင်းပြုယ်စေ၊ အမျိုးရင်းချာတို့ကို အလျှော်စားခြင်းကားရွာထဲထိ ဝတ္ထုမှာအချင်းချင်းတို့၏ အသားကိုစား ခြံဖျက်စီးစုစုရောက်သည်ကိုထင်ရှားရှိပြီဖြစ်၍ ခြံသားချင်းချင်းတွင် အလျှော်စားသော်၊ အသားအသွေးစားသည်မည်သောကြောင့်အလျှော်မစားအပ်ဟူသတည်း။

၆ ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်သုလိမ္ပိဒ္ဓအရူးကိုအသေသတ်သင့်၊ မသတ်သင့်တရား။

မင်းကြီး။ ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တရား မဝင်သုလိမ္ပိဒ္ဓ အရူး သူတို့ကို အသေမသတ်သင့်၊ သတ်သူသည်သေသူ၏အမျိုးအလိုက်အတက်လျှော်စေကာမူ၊ ထိုပြည်ထဲအရူးစစ်မက်ပြုကြရာ၊ တဦးဥဇ္ဈာကိုတဦး၊ တယောက်အသက်ကိုတယောက်၊ လူယူဖျက်ဆီးသောကာလတွင်ဖြစ်၍ ထိုအခိုက်သတ်မှတ်လူထုသေသော်လည်းအပြစ်မရှိ၊ သတ်ပိုင်သေပိုင်ဟူပိုင်စေ၊ တနည်းလည်း ထိုရဟန်းပုဂ္ဂိုလ် သုလိ သူတို့ သူနာမိဗ္ဗတို့ကစားလုံလေးများကိုင်လျက်ရှိသည်ကို ဆိုသတည်း။ ထိုသို့လေးများ ခားထိုက်သော သူတို့သည်မိမိတို့အပေါင်းအဓိကစွဲကိုင်သူကို သတ်ပိုင်လုပ်ိုင်သည်မဆို၊ အခြားဝံ့ကန်လူတို့အောင်မြင်ကလေးများခားထိုက်မကိုင် စေကာမူ၊ သတ်၍သေသော်လည်း အပြစ်မရှိ၊ ရန်ခက်ရန်သူအဝင် ဖြစ်သည်ကိုလည်း၊ မဟော်သဌာ၊ ဣဇ္ဇကိဗြဟ္မစက်၊ ကေ၊ ဝတ်အမတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ထံ၊ ဇာတ်တော်ရှိသည့်ကိုထောက်၍အပြစ်မရှိဟူသတည်း။

၇ အရူးအမူးဒိုက်တတ်တိုင်းပြင်းစွာနာ၍ယနေသေဆုံးသောသူဟူ၍ သတ်မိသောတရား။

အကြင်သူတယောက်သည် ရူးမူးထိုင်းတမိုင်ရှိ၍ ပြင်းထန်၊ စွာနာသည်၊ သုလိယနေသေဆုံး၊ သေးသွားထူးရာ၊ တတ်တို့ဆိုသောသူပင်ဖြစ်စေ၊ ယနေသေမည်သူကိုသေမည်အတူတူဟုသတ်၍ သေချေသော်အမျိုးအလိုက်သူတက်ကိုသတ်သူကလျှော်စေ။

8th. The law as regards killing elephants, horses, camels, buffaloes, oxen, or those large brutes.

O king! if a man from enmity to the owner shall kill any elephant, horse, camel, buffalo, ox, or any other large animal, let him make restitution in the same way as for theft, according to the class of the animal. If from the same cause he kill a small animal, for each let him restore twenty fold.

9th. The law when a woman with child is laid hands on.

O king! if in laying hold of a pregnant woman on any account, a miscarriage shall be caused, if it be in the first month, one tickal; the second, two tickals; third, three tickals; fourth, four tickals; fifth, five tickals; sixth, six tickals; seventh, seven tickals; eighth, eight tickals; ninth, nine tickals; and the tenth month the price is thirty tickals; and because these values are laid down, it is said a pregnant woman shall not be laid hands on, pulled about or beaten. If the woman also die, according to the month of her pregnancy, let the price be calculated, and let this, with thirty tickals, the price of the dead mother, be paid in compensation. If the child be born, (near full time) it being valued at thirty tickals, let sixty tickals be paid in compensation. This is said when hands are laid on her on account of debt. But if she was not in debt, and was laid hands on in anger, though there was no intention to cause her death, or if she was slapped with the open hand, or struck with a switch, and she die, let restitution in the value of the number of men according to her class, be made.

10th. The law of restitution for oxen, buffaloes, elephants, horses, killed, by fixing the price of a young calf, a foal, a young elephant just born.

O king! the price of a calf just born is two mats, (half a tickal;) a buffalo just born, one tickal; a horse just born, five tickals; an elephant just born, fifty tickals; and if any of these animals are beat and killed, the above is the price which shall be paid in compensation whilst the animal continues under the breast of its mother, before it has left off sucking. Though this is said if the marks and signs are good in proportion to these. Though it is thus said, it is a matter for consideration. All animals are afraid of poison and of death; for this reason, judging by yourself, it is wrong to kill other animals, the most excellent god hath said. Thus Menoo, the lord recluse, said, The end of the law of assault.

ဂ ဆင်မြင်းကုလားအင်္ဂုန္ဒာကြီးသောတိရိစ္ဆာန်ကိုသတ်သောဓာတ်။

မင်းကြီး၊ ဆင်မြင်း ကုလား ဣပိ ကွန္ဒာ၊ စသောကြီးသောသတ္တဝါတိရိစ္ဆာန်တို့ကိုပိုင်သောသူတွင်ရန်ညှိုးပြု၍အသေသတ်ချေသေခိုးသောဒါဏ်ထက်တိရိစ္ဆာန်အမျိုးအလိုက်သတ်သူကလျော်စေ၊ ငယ်သောတိရိစ္ဆာန်သတ္တဝါတို့ကိုအညှိုးပြု၍သတ်မိမူ၊ အပြစ်တခုကိုအတက်နှစ်ဆယ်လျော်စေ။

ဇ ကိုယ်ဝံ့ရှိသောမိမ္မကိုကိုင်ငင်သောဓာတ်။

မင်းကြီး၊ အကြင် ကိုယ်ဝံ့ရှိသောမိမ္မတို့ကို၊ တစုံတခုအကြောင်းအရာရှိ၍ ကိုင်ငင်ရာသန္ဓေဖွက်သော်၊ တလသား၊ တကျပ်၊ နှစ်လသား၊ နှစ်ကျပ်၊ သုံးလသား၊ သုံးကျပ်၊ လေးလသား၊ လေးကျပ်၊ ငါးလသား၊ ငါးကျပ်၊ ခြောက်လသား၊ ခြောက်ကျပ်၊ ခုနစ်လသား၊ ခုနစ်ကျပ်၊ နှစ်လသား၊ နှစ်ကျပ်၊ ကိုးလသား၊ ကိုးကျပ်၊ ဆယ်လသား၊ ဂွား၊ မူအဖိုး၊ သုံးဆယ်လျှင်ထိုက်သတည်း။ ထိုသို့အဖိုးထိုက်သောကြောင့်ကိုယ်ဝံ့ရှိသောမိမ္မတို့ကိုမကိုင်မငင်မရှိကံမနှက်ရာဟူသတည်း။ အမိပါသောရှေ့လျှင်၊ ထစည်ရှိသည်အတိုင်း၊ သေသူအမိ၏အဖိုး၊ သုံးဆယ်နှင့်တွက်၍လျော်စေ၊ ဂွားလျှင်သုံးဆယ်တန်ပြန်၍ခြောက်ဆယ်လျော်စေ၊ ဤကားကျွေးမြီဥစ္စာရှိ၍ကိုင်စင်ရာဖြစ်သောအမှုတို့ကိုဆိုသတည်း။ ထိုသို့ထားကျွေးမြီဥစ္စာမရှိ၍ ကိုင်ငင်ရာ၊ အမှတ်ပေါ်သန့်နှင့် သေမိမ့်သောငှါ စိတ်မရှိသော်လည်းထိုသန္ဓေရှိ မိမ္မကိုလက်ဝါးတဖျားကြိမ်လုံးဖြင့် ပုတ်ခတ်၍သေသော်သူတက်အမျိုးအလိုက်လျော်စေ။

၁၀ နွား၊ ကွဲဆင်မြင်း၊ သတ်သည်ကို၊ ရင်တို့စွေ၊ စအဒိုးထား၍လျော်ရသောဓာတ်။

မင်းကြီး၊ နွားမွေးစဉ်နှစ်ပတ်၊ ကွဲမွေးစဉ်တကျပ်၊ မြင်းမွေးစဉ်ငါးကျပ်၊ ဆင်မွေးစဉ်ငါးဆယ်၊ ဤသို့သတ္တဝါတို့ကိုသတ်၍သေချေလျှင်၊ မွေး၊ အမိရင်ဣပိမက္ခာတိရိစ္ဆာန်နှိုက်လျော်ရာသောအဖိုးလည်း၊ သို့ကားဆိုတုံ၏။ လက္ခဏာကောင်းလျှင် ကောင်းလျှောက်၊ မွေးစကတန်သည်အဖိုးကိုလျော်စေမှ၊ အမျိုးမြတ်သောတိရိစ္ဆာန်တို့၏ လက္ခဏာနှင့်ညီမည်တည်း။ ထိုသို့ဆိုတုံ၏။ ဆင်မြင်းတုံ၊ သီသိမ်သောသတ္တဝါတို့သည်၊ ဘေးဝါဏ်မှထိတ်လန့်ခြင်းသဘောရှိတုံ၏။ သေဆုံးသောဘေးကိုကြောက်တတ်သောသဘောရှိတုံ၏။ ထိုကြောင့်ရကား၊ မိမိကိုယ်ကိုလျှင်ဥပမာပြု၍ သူ၏အသက်ကိုမသတ်အပ်ကုံဟူ၍ဘုရားမြတ်စွာတော်မူ၏ ဟုမနှုမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။ သူကိုသတ်ပုတ်သောသူဟူသမျှတရားကားပြီး၏။

11th. *The seven kinds of wives, and the duty of a husband and wife towards each other.*

O king ! (here is a line and a half of Pali,) because it is thus said, there are seven rules for the conduct of a man and wife towards each other, and the seven kinds of wives are these :—a wife like a mother—a wife like a slave—a wife like a sister—a wife like a friend—a wife like a master—a wife like a thief—a wife like an enemy ;—these are the seven kinds of wives.

A wife like a mother.

Of these seven wives, as regards a wife like a mother. A mother instructs her son in the best way. She knows when he is hungry, and that he may eat puts before him the best food in the kindest way, and dresses him becomingly, seeing that his clothes are not old or dirty, and keeps him in mind of his work and his duty : and a wife who acts in this way is said to be a wife like a mother.

A wife like a sister.

Of a wife like a sister it is thus said :—though husband and wife, from (modesty) shame, she will say no bad (indelicate) word, will not laugh or smile, she takes care that her clothes are not in any way disarranged ; she takes care also to consider as to his food, and what she ought to do and does it, and when they go to bed, she ministers to his desires in the most suitable and pleasant way. Such a woman as this is said to be “ a wife like a sister.”

A wife like a good friend.

Of a wife like a good friend, it is thus said :—as friends consult each other regarding their mutual profit and happiness, and assist each other, she having consulted her husband, lends her assistance and looks on and behaves to her husband's relations as her own, and

၁၁ မယားအပြားခုနစ်ပါးလင်မယားကျင့်ရာသောတရား။

ဝုဗ္ဗေဝအပရဇ္ဈာဓေယျ။ ဘာဂဝါ ယမိဝါရတော သာဝိကော သတ္ထဏေ သောစတာဝိနာပဿယဇ္ဇတ္ထိယာ။ မင်းကြီး၊ ဤသို့ဆိုသောကြောင့် အကြင်လင်မယား ကျင့် ရာသောအကြောင်းကား၊ ခုနစ်ပါးတည်း။ မယား ထို၏အပြားခုနစ်ပါးဟူသည်ကား၊ အမိနှင့်တူသောမယားတပါး။ ကျွန် နှင့်တူသောမယားတပါး။ နှစ်မနှင့်တူသောမယားတပါး။ အဆွေခင် ပွန်းနှင့်တူသောမယားလည်းတပါး။ အရှင်နှင့်တူသောမယားလည်း တပါး။ မိုးသူနှင့်တူသောမယားလည်းတပါး။ ရန်သူနှင့်တူသော မယားလည်းတပါး။ ဤသို့အားဖြင့်မယားထို၏အပြားခုနစ်ပါးတည်း။

အမိနှင့်တူသောမယား။

ထိုမယားခုနစ်ပါးတို့တွင်၊ အမိနှင့်တူသောမယားဟူသော်ကား၊ အမိ သည်ဘားတို့ကိုကောင်းမွန်စွာဆုခွပေးသတည်း။ သားတို့မွတ်သည်ကိုသိ ၍ စားကောင်းသောက် ဖွယ်ကိုစား မိမ့်သောငှါ ကောင်းမွန်စွာကပ်လှပ်ပေး သတည်း။ အဝတ်ပုဆိုးတို့ကိုမည်မနှိပ်ရ။ တင့်တယ်အောင်ဆင်ရင်ပေးသ တည်း။ မီးပွားဖြစ်သာ အရာ၌လည်းအလုပ်အကြံ အရာတို့၌လည်း။ မမေ့ မကျော့ရ။ မနိဆင်း၍ လုပ်ကြံစေသည်။ ထိုကဲ့သို့ကျင့် ပေသောမယားတို့ကို ကား၊ အမိနှင့်တူသောမယားဟူသတည်း။

နှစ်မနှင့်တူသောမယား။

နှစ်မနှင့်တူသောမယားဟူသည်ကား၊ လင်မယားကားဖြစ်ကြ၏။ ရှက် ကြောက်သောကြောင့်သုရှေ့သုမှောက်မကောင်း စကားတို့ကို မဆို၊ မရည် မပြီ။ အဝတ်အစားပုဆိုးလက်နားစသည်တို့ကိုတစမလစ်မလပ်ရကျင့်ပေ သည်။ ခပ်သိမ်းသောအစားအသောက်၊ အလုပ်အကြံတို့ကို လည်းမမေ့မ ကျော့လုပ်ကြံ၍ မိစစ်တတ်သည်။ ဟုံအိပ်ရာ သို့ဝင်မှ လင်မယား၏ပျှာငှါ ဘာသာသိမ်းခွစွာလုပ်ကျွေးတတ်ပေ၏။ ထိုသို့သော မိမိတို့ကို ကား၊ နှစ်မ နှင့်တူသောမယားဟူသတည်း။

အဆွေခင်ပွန်းနှင့်တူသောမယား။

အဆွေခင်ပွန်းနှင့် တူသောမယားဟူသည်ကား၊ အကြင် အဆွေခင်ပွန်း တို့သည်အရှင်၊ ခွင်၊ မီးပွား ဖြစ်သာအရာ၌၊ တယောက်ကိုတယောက်လုပ် ကြံပေးကြ၍လုပ်ကြံသကဲ့သို့လင်ကိုတိုင်ပင်၍လုပ်ကြံပေသည်။ လင်ဆွေလင် ချွေတို့ကိုလည်းမယားဆွေမယားမျိုးကဲ့သို့မယားကျင့်ပေသည်။ လင်၏အာ

does not dispute his authority; and if he goes to the chief's house or other place, she waits till his return; eats not her meal till she eats it in company with him. Such a wife as this is called "a wife like a friend."

A wife like a master.

Of a wife like a master, it is thus said:—when the husband goes abroad, far or near, she does not wait for his return to eat, nor does she keep food for him, nor does she know any thing of his clothes, only she herself having had a good meal first, knows nothing about the affairs of her house, but goes to sleep, and when her husband returns, she thinks nothing about her domestic affairs, but lazily sleeps; and if he admonish or advise her, she replies as a master abusing his slave, his father and mother not escaping, and using shameful and threatening language, as "ha! you son of a slave! you son of a degraded person! are you a fit person to speak to me? I want not your food nor drink! If I wish to sleep, I will do so! Do I eat what belongs to your degraded slaves of parents? Slave! thief! shameless! Why do I take any notice of you!" Thus, as a master abuses his slave, a wife, who abuses father and mother, is said to be "a wife like a master."

A wife like an enemy.

Of a wife like an enemy, it is thus said:—her husband trusting to her, gives all his property to her keeping, and lives with her; but she, when her husband's back is turned, having taken a paramour, behaves disrespectfully, puts no guard on her lips or her heart, (and gives way to bad) habits; and if the husband admonish her, she, plotting his death, when there is no fault, she excites one; such a wife is said to be "a wife like an enemy."

A wife like a thief.

Of a wife like a thief, it is thus said:—her husband, trusting her, gives to her keeping his property, gold and silver; but her habit is to give it to her relations, or to others she may wish to give it to, and without the knowledge of her husband gives away or expends it; she knows nothing of his food or clothes, nor of the proper duty of all women, the preparing cotton and her loom; but is in the habit of

အာကိုလည်းမဆန်း၊ လင်သည်အရှင်မိုး မင်းတို့သို့လည်းကောင်း၊ သွားလေ
သည်ရှိသော်၊ မရောက်မချင်းငုံ့ဆွယ်၍စားမှုသောက်ရာတို့ကိုလည်းရောက်
၍လင်နှင့်အတူတကွစားသည်။ ထိုသို့သောမယားတို့ကိုကား အဆွေခင်ပွန်း
နှင့်တူသောမယားဟူသတည်း။

အရှင်နှင့်တူသောမယား။

အရှင်နှင့်တူသောမယားဟူသော်ကား၊ လင်သည်အဝေးအနီးသို့သွား
လေ၍လင်ရောက်ပါလသော်၊ စားပါမိမ့်မည်မဆို မယားလင်ဝတ်လင်စား
ကိုလည်းမသိမိမ့်ချည်းသာဝစ္စာစားနှင့် ဖြစ်အိမ်ထောင်၏စီးပွားချစ်သာကို
လည်းမသိအိပ်နေ၏။ လင်သည်ရောက်၍အိမ်ထောင်၏စီးပွားချစ်သာမလုပ်
ကြေကွင်းမိစွာအိပ်နေသည်။ ဆုမွန်ကားကိုဆိုပါ တုံ့သော်လည်းအရှင်သည်
ကျွန်ကိုဆဲရေးဘိသကဲ့သို့၊ မိတိုင်မရောက်မှတ်ကြောက်ဆွယ်သောစကား
ကိုမူငါ၏မိမ့်ကျွန်သား၊ သူခွတ်သား၊ နှင်ဆိုတန်သလော၊ စားလည်းငါမ
စားလိုဘူး၊ သောက်လည်းငါမသောက်လိုဘူး၊ အိပ်လိုလည်းငါအိပ်မိမ့်၊ ငါ
နှင့်အမိ၊ နှင်အမိ၊ ကျွန်သူခွတ်၏ဥဇ္ဈာကိုငါစားသလော၊ ကျွန်မိုးသူအလစ်ဖီး၊
နှင်ကိုငါအဘယ်အောင်းမေ့ပါကောင်းနည်းဟု၊ ကျွန်ကိုအရှင် ဆဲရေးဘိသ
ကဲ့သို့၊ မိတိုင်မရောက်ဆဲရေးသောမယားကိုကား၊ အရှင်နှင့်တူသောမယား
ဟူသတည်း။

ရန်သူနှင့်တူသောမယား။

ရန်သူနှင့်တူသောမယားဟူသည်ကား၊ လင်သည်လုံမှတ်၍အိမ်ထောင်
ခန်းနားအလုံးစုံမျိုးကိုအပ်နှင်းပေါင်ဖော်လေ၏။ မယားမူကားလင်ဈက်နှာ
ကွယ်လျှင်၊ သယောက်သလင် ထား၍၊ မရှိမသေကိုယ်နှုတ်နှစ်လုံးကိုမ
စောင့်ကျင့်ဘိသောကြောင့်၊ လင်သည်ဆုမွန်မြည်တစ်သော်လည်းမိမိထင်ကို
ဆေးကြောင်းကြံ၍၊ တစ်တစ်အမှုမရှိသည်ကိုအမှုလုပ်၍ ပြောဆိုကြံဆောင်
တတ်သောမယားသည်၊ ရန်သူနှင့်တူသောမယားဟူသတည်း။

မိုးသူနှင့်တူသောမယား။

သူမိုးနှင့်တူသော မယား ဟူသည်ကား၊ လင်သည်အိမ်ထောင် ခန်းနား
ဥဇ္ဈာအငွေတို့ကိုလုံမှတ် ခြံ အလုံးစုံနှင်းအပ်၏။ မယားမူကား၊ မိမိပေါက်
ဖော်သားချင်းတို့အားလည်းကောင်း၊ ပေးလိုသောသူတို့အားလည်းကောင်း၊
လင်မသိရပေးကမ်းသုံးစွဲစားသောက်တတ်၏။ လင်ဝတ်လင်စားကိုလည်း
မသိတတ်။ မိမိတကာတို့၏ ထုပ်ဆောင်ရာသောပိုင်းဝါရက်ကန်းမှန်းကို

idly going about other people's houses, and knows not who what is in her own house; such a wife is said to be "like a slave."

A wife like a slave.

Of a wife like a slave, it is thus said:—she puts and keeps her husband's clothes in the best condition for him to wear, and she orders and cooks the best of food that is fit for him to eat, and who fears her master, she puts it before him; when he comes she receives him in the most respectful manner, seated with her feet beneath her and her hands joined, and gives him water to wash his feet, to bathe, and to drink; and if, in matters of domestic economy, he is angry and finds fault, she makes no reply, and being very afraid, will not in the presence of her husband say one cross word, nor will she dare to eat or drink before he has done so, but after he has finished eating, collects what he has left and eats that;—such a wife is said to be "a wife like a slave."

Amongst these seven kinds of wives, the wife like a mother, the wife like a sister, the wife like a friend, and the wife like a slave, ought not to be put away by any man, but should be lived with for ever. The wife like a master, the wife like an enemy, the wife like a slave, these three, even if they have borne ten children, may be put away; they need not be lived with for one day; and of the seven, the wife like a slave, if she pray to be a man in the next life, will not be disappointed; her prayer will be fulfilled, and before others she will obtain a good rebirth. Thus the gods Pittsay Ka Baudah, have praised the wife like a slave. Thus the Yethay, called Menoo, said.

12th. The law when a wife ought to accommodate herself to her husband's habits.

Any woman may have six faults. These six faults are:—drinking intoxicating liquors—keeping bad company—paying no attention to her husband's requests, who disputes his wishes—eating before

လည်းမသိ၊ ဂွင်းမိရွာ သုတိမ်ရာ လှည့်ဝတ်နေတတ်သောကြောင့်၊ အိမ်တွင်
ဥစ္စာတို့ကိုသူယူလေသည်ကို လည်းမသိ၊ ထိုသို့ပြုကျင့်တတ်သော မယား
သည်ဦးသူနှင့်တူသောမယားဟူသတည်း။

ကျွန်နှင့်တူသောမယား။

ကျွန်နှင့် တူသောမယားဟူသော်ကား၊ လင်၏အဝတ်အစားဝူဆိုးလက်
မှားတို့ကိုလည်းလင်ဝတ်ရကြောင်း၊ ကောင်းစွာလုပ်ကြံပေ၏၊ လင်စားတန်
သောစားမှုသောက်မှုတို့ကို လည်းမစီရင်ချက်ပြုတ်၍ ကျွန်သည်အရှင်ကို
ကြောက်ရွံ့၍လုပ်ကျွေးသကဲ့သို့လုပ်ကျွေးပေသည်။ အဝေးကလာလပ်လျှင်မို့
ယောဇုာဝုဆစ်တုပ်လျက်လက်တုပ်ရှိ၍မြေဆေးရေးမျိုးရေးသောက်ရေကန်
ထင့်ဆစ်၊ ခပ်သိမ်းသော အိမ်ထောင်မှု၌ လင်သည်အမှက်ထွက်၍ဆို
သော်လည်းလင်ကိုနှုတ်တုံ့မပြန်၊ အကျွန်ကြောက်ရွံ့၍လင်၏မှက်မှောက်
၌ စကားထွန်းတပါးကိုမျှပြင်ပြင်မဆို၊ လင်၏စားဦးသောက်ဦးကိုလည်း
မစား၊ မသောက်ဝံ့၊ လင်စား၍ ကြွင်းပြီးမှသာလျှင်၊ လင်၏စားကြွင်းကို
သိမ်းမြန်း၍ စားသော မယားသည်ကား၊ ကျွန်နှင့်တူသော မယားဟူသ
တည်း။ ဤသို့သောအားဖြင့်မယားအပြားခုနှစ်ပါးဟူသတည်း။

ထိုခုနှစ်ပါးတို့တွင်၊ အဓိနှင့်တူသောမယား၊ နှစ်မနှင့်တူသောမယား၊ အ
ဆွခင်ဂွန်းနှင့်တူသောမယား၊ ကျွန်နှင့်တူသော မယား၊ ဤသည်မယားတို့
ကိုကား ယောက်ျားတော်တကာတို့သည်၊ ကွေကွင်း မြင်းကိုမပြုအပ် ကိုသ
မည်း၊ အသက်ထက်ဆုံးပေါင်းဖော်အပ်ကိုရာသတည်း။ အရှင်နှင့်တူ
သောမယား၊ ရန်သူနှင့်တူသောမယား၊ ခိုးသူနှင့်တူသောမယား၊ ဤမယား
ဆုံးယောက်တို့ကိုကား၊ သားတက်ပင်မြင်လျှင် မူလည်း ကွေကွင်းအပ်ကို
၏၊ တနေ့မျှမပေါင်းဖော်ရာသတည်း။ ထိုသို့မယား အပြားခုနှစ်ပါး တို့တွင်
ကျွန်နှင့် တူသော မယားသည်လျှင် ယောက်ျား ဆုကိုတောင်းသော်လည်း
မခွတ်မလွဲပြည့်လေရာ၏။ သူတကာထက်အကွတ်တရားကိုရလေ ရှေ့၏
ယု၍၊ ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့ရှိ၊ မှန်ကုံ၏ယုမနှုမည်သောရှင် ရသောဆို
တော်မူ၏။

၁၂ မယားသည်လင်၏အကျင့်ကိုလိုက်ရာသောအရား။

အကြင်မိမ္မတို့၌ အပြစ်မြောက်ပါးရှိသတည်း။ အပြစ်မြောက်ပါးဟူ
သည်ကား၊ သေစာသောက်စားသည်တပါး၊ မကောင်းသောသူတို့နှင့်ပေါင်း
တံသည်လည်းတပါး၊ ထင်စကားကိုမနာ၊ လင်ကိုညှင်းဆန်တတ်သည်

husband is satisfied—having unlawful habits, keeping a paramour—gadding about from one house to another,—these are the six faults, and a woman being free from them, should in the most proper way minister to her husband. Few women are satisfied with one husband, nor are they careful of the (honor) of their family. When out of sight, they do not consider what is good and what is bad; their desires are changeable and unfixed; they have all a desire for all they see. With women who have these bad habits, a man should be much on his guard, and advise them that they should not associate with improper people, nor do any (improper) unlawful acts, nor have a paramour, nor gad about to other peoples' houses, nor use improper language. Thus if a man who is wise and capable of reflection, shall correct his wife, she will not dispute his authority, but will behave herself with the greatest propriety; and as they follow the advice of a husband, it is proper that he should advise or correct them. It is not proper to give women their own way. Thus the lord recluse, called Menoo, the son of the king of Bymahs, said.

13th. A story of the comparison of husbands, wives, and children.

Women are like the earth, and men are like rain, and by the earth and rain trees and fruit and such like are produced. Trees and fruit are like children; and when man and woman, like the earth and rain, are suited to each other only, are children produced. A good woman is one who corrects and assists her children and slaves, and provides for her husband the best food and clothes; who puts in order his bed and the place he stays in; who provides for him the best perfumes, flowers, betel, tea, and things of that kind; who has no thoughts of other men, and who takes the greatest care of what is acquired by her husband; who rises before him, and who, after he has gone to rest, puts (the house) to rights before she sleeps; who considers each day what will be her proper work, takes his orders, who disputes not his authority, who complies with his wishes, who speaks in the mildest and most endearing language, who provides for warmth and coolness. In this way all women should in the most

လည်းတပါး။ လင်စားဦး၊ သောက်ဦးတို့ကိုစားတတ်သည့်လည်းတပါး၊ မတရားသောအကျင့်တို့ကိုကျင့်၍သယောက်၊ သလင်တားသည်လည်းတပါး၊ သုတိမ်းသုရာအစည်အတိုင်းတတိမ်ထွက်၊ တတိမ်ဝင်တက်သက်သည့်လည်းတပါး။ ဤမြောက်ပါးတို့သည်ရှိသတည်း။ ထိုမြောက်ပါးသောအပြစ်တို့ကို၊ လွတ်အောင်ရှောင်၍၊ လင်ကိုကောင်းမွန်စွာလုပ်ကျွေးရာသတည်း။

။ အကြင်မိမ္မတို့၏သဘောသည်လင်တယောက်ကိုစောင့်ခံလှ၏။ မိမိ၏အမျိုးအနွယ်ကိုလည်းမစောင့်ပေရာသတည်း။ ဆိတ်ကွယ်ရာဖြစ်လေ၊ ကောင်း၊ မကောင်းမဟူ၊ ဖိတ်နှစ်လုံးဝမ်းမတည်း။ မြင်မြင်ရာကိုတပ်မက်သော သဘောရှိကုသတည်း။ ထိုသို့ မကောင်းစွာသော အလေ့ရှိတတ်သော မိမ္မတို့ကို၊ အကြင်ယောက်ျားတို့သည်ကောင်းစွာသတိထား၍၊ မပေါင်းဖော်အပ်သောသူတို့ကို၊ မပေါင်းဖော်နှင့်၊ မတရားသောအကျင့်ကိုမကျင့်နှင့်၊ သဘောကီးသလင်မထားနှင့်၊ သုတိမ်းသုရာမလွင့်မပတ်နှင့်၊ မမြေမနေသောကောားကို မပြောမဆိုနှင့် ဟူ၍ ဆုမွန်အပ်သတည်း။ ဤသို့ဂုဏ်ကျေးဇူးတတ်အလိမ္မာနှင့်ပြည့်စုံသောသူသည်ရှေ့နောက်ကိုမြင်၍၊ မိမိမယားကိုဆုမွန်မှုကား၊ မယားသည်လည်းလင်၏ အာဏာကိုမဆန့်ရာ၊ ကောင်းစွာကျင့်ပေလိမ့်သတည်း။ လင်ကိုလိုက်၍ကျင့်ပေသောကြောင့် ဆုမွန်အပ်၏ဟူသတည်း။ မိမ္မတို့အလိုကိုမလိုက်ကုံရာဟု၊ မြဲဗွာမင်း၏သားရင်းဖြစ်သောမန္တမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၁၃ လင်ယားသားသို့ဥပမာပုံစကား။

အကြင်မိမ္မတို့ကားမြေနှင့်တူ၏၊ ယောက်ျားတို့ကား မိုဏ်းနှင့်တူ၏။ မြေနှင့်မိုဏ်းရေကားအသီးအပင်စသည်တို့ကိုဖြစ်စေတတ်၏။ အသီးအပင်သော်ကားသားမြေတို့နှင့်တူ၏။ မြေနှင့်မိုဏ်းကဲ့သို့ယောက်ျားနှင့် မိမ္မနှစ်ပါးညီရှသာထွင် သားမြေဖြစ်ရာသတည်း။ မိမ္မတို့သည်ကောင်းပါးစွာကားလုံခြုံသောသားမြေကျွေးကျွန်းတို့ကိုဆုမွန်ပြင်၍ လင်ဝတ်လင်စားတို့ကိုကောင်းမွန်စွာလုပ်ကျွေးအပ်၏။ အိပ်ရာနေရာသုတ်သင်ခြင်း၊ နို့သားပန်းမှံကွပ်လက်စက်စသည်တို့ကိုကောင်းစွာလုပ်ကျွေး အပ်၏။ ယောက်ျားတပါးသို့ ဖိတ်နှစ်လုံးမကူခြင်း၊ လင်ရှာ၍ရသောစွာကိုကောင်း မွန်စွာသိမြဲခြင်း၊ နှိုလည်းလှည့်ပြင်းစွာအားထုတ်ခြင်း၊ အိပ်ရာကမဆင့်ရှေးဦးစွာထခြင်း၊ လင်အိပ်ရေပြီးမှအိပ်ခြင်း၊ ယနေ့ကားအဘယ်အလုပ်အကြံကို လုပ်ကြံရသနည်း။ အနီရင်ကိုခံခြင်း၊ အာဏာကို မဆန့်၊ လင်၏ အလိုသို့လိုက်ခြင်း၊ ခုန်သနားလွယ်သောကောားကို နှံ့ညံ့စွာဆိုတတ်ခြင်း၊ အပူအခွမ်းတို့ကို ဆီတတ်ခြင်း၊ ဤသို့အ

proper way minister to their husbands, and women who practise this, fulfil their duty to their husbands. Thus the cluse called Menoo said.

14th. The law when a husband having gone on a trading wife takes another husband before his return.

Oh king! a married man having gone to a different disting, should leave sufficiency for his wife's subsistence; and so, if his wife, before the expiration of eight years, shall take another husband, let the husband take away all her property, and sell her; and if there be any debts, let her bear them all. If a husband does not leave subsistence for his wife, and shall be gone eight years trading, and she really has not enough for necessities and clothes, and she publicly incur debts for her subsistence, when the husband arrives, let him pay them; he shall not say he knew of their being contracted. If the creditor shall have action with her, let the husband have the fine for stealing a wife (con.) and let him pay the debt, calculating principal and interest.

15th. The law when the wife becomes a slave before his return.

A wife, who not having wherewithal to buy food or clothing, shall sell herself or children as slaves before her husband's return, shall have the right to do so, and on her husband's return let him redeem them. If she has no children nor any thing to pledge or pawn, she shall incur a debt, and if she shall give over her person for a debt, and her master shall have connection with her as his wife, when her husband shall wish to have her back, let him redeem her; if she will not be redeemed, but says she prefers to live with her master, let her give the price of her body to her former husband, and let there be no fine for seduction of a wife.

16th. The law when a husband going to acquire knowledge, leaves subsistence for his wife for a specified time.

A husband going trading, or in search of knowledge, and leaving subsistence for his wife, she ought to live modestly, and work for her subsistence, and the husband shall in three years from the distant city, send her a letter, with money for her food and clothes. Though he be not able to send money, let him send what is suitable (with his condition.) If in three years he does not send things and write, and his wife take another husband, let her be punished as a whore.

ကျင့်နှင့်ပြည့်စုံစွာ၊ လင်ကိုကောင်းမွန်စွာလုပ်ကျွေးကုရုံ၏။ ထိုသို့ကျင့်သော မိစ္ဆတို့သည်ကား၊ လင်ဝတ်နှင့်ပြည့်စုံ၏ဟုမခွဲမည်သောရှင်ရသော့ဆိုတော် မူ၏။

၁၄ လင်ကုန်သွားခြံမယားလင်နေနှင့်သောတရား။

မင်းကြီး၊ အကြင်လင်မယားတို့တွင်လင်သည်ကုန်သွယ်အရပ်တပါးသို့ သွားသော်မယားကိုစားဖို့သောက်ရာလိုလောက်အောင်ထားခဲ့ရ၏။ လုံ ထောက်အောင်ထားခဲ့လျက်၊ ရှစ်နှစ်လင်မရောက်မှီသည်အတွင်း၊ ရှစ်နှစ် မစေ့မှီမယားသည်သူတပါးနှင့်နေနှင့်ချေးသား၊ ဥစ္စာရှိသမျှကိုလင်အလို၊ သိမ်းစားမယားကိုလည်းရောင်း၍စားစေ၊ တင်မြီ၍လည်းမယားကသားခံ စေ။ အကြင်လင်သည်မယားတွင်အစားအသောက်မပေးမထား။ ကုန် သွယ်ရှစ်နှစ်ကြာအံ့၊ မစားမဝတ်ရသည်မှီ၍၊ သူသိသူထင်ရှားမှီ၊ စားရာ ဖြီထူ၍မယားစားနှင့်အံ့၊ လင်ရောက်လျှင်ဆပ်စေ၊ ငါမသိထုမဆိုသာချေ၊ ဖြီရှင်တို့က၊ သူမယားကိုပြစ်မှားစပ်ရှက်လျှင်၊ မယားမိုးအပြစ်လည်းစား စေ၊ မြီရင်းပွားကိုလည်းတွက်၍ဆပ်စေ။

၁၅ မယားကွန်ဖြစ်နှင့်သည်စကား။

အကြင်မယားသည်မစားမဝတ်ရ၍ကိုယ်ကိုလည်းကောင်း၊ သားသမီး ကိုလည်းကောင်း၊ သူတပါးတို့သို့ကျန်ခံရောင်းနှင့်လျှင်လည်းရောင်းပိုင်စေ၊ လင်ရောက်လျှင်ရှေးစေ။ သားသမီးလည်းမရှိ၊ ရောင်းချ၍စားစရာ ထည်းမရှိ၊ မယားသည်မြီကိုယူ၍စားသုံးရာ၌မြီကိုကိုယ်နှင့်ဆပ်နှင့်အံ့၊ သဆံသည်ထိုမိစ္ဆကိုမယားပြုလေအံ့၊ မယားကိုမယားရှင်ရလိုလျှင်ရှေး စေ၊ အရှေးမခံမယားသည်လင်သစ်ဖြစ်သောသခင်ငွေရှင်နှင့်နေမည်ဆို လျှင်ကိုယ်တိုးလင်ဟောင်းသို့ပေးစေ၊ မယားမိုးအပြစ်လွှတ်စေ။

၁၆ လင်အတတ်ပညာရှာသော်မယားကိုအစားအသောက်ထားရာနှစ်လ အပိုင်းအချားတရား။

အကြင်လင်သည်ကဲ့သွားသော်၊ အတတ်ပညာရှာသော်၊ မယားအိုအ စားအသောက်မထားနှိုင်း၍ ဥစ္စာရှာပညာရှာသွားလေအံ့၊ မယားသည် ကောင်းမွန်စွာစောင့်စည့်၍ကြိုးစားလုပ်ဆောင်စားနှင့်ရ၏။ လင်သည်သုံး နှစ်ကြာ၍မယားသို့အဝေးမြို့ရွာကအကြောင်းမျိုးကိုစာပေးအံ့၊ မယား ဝတ်စားအိုသောက်ရာကြီးမားစွာမယုတ်သော်လည်း၊ တော်သင့်အောင် ပေးရ၏။ သုံးနှစ်တွင်ပေးပေလျှင်စာရောက်လျက်၊ မယားလင်နေသော်၊

shall not have the right to do so; and if the person, knowing her a wife, shall co-habit with her, let him pay the fine for seduction wife, and let her also pay the price of her body. This is said if the person co-habiting with her is not her creditor. When a band has gone trading or in search of knowledge, the wife shall eight years before she takes another husband. If the husband his place of residence is a distant city, has taken another wife, his first wife hears of it, at the third year if she takes a husband has a right to do so. This is said when no letter or present has received. If from the husband so gone trading or in search of knowledge, letters shall arrive within the three years, although it be that he has taken a wife, his first wife shall not take another husband if she does she will not be held free of fault; she loses the price of body; and if it is true that the man who takes her knows that she another's wife, let him pay the fine for seduction of a wife. What is this?—because, if a man has ten wives, there is no fault, because sent letters and presents to his first wife. In another case; the having drafted (a man,) he goes to the wars, it being the business of the country, and he cannot leave subsistence for his wife, goes where his lord sends him, if it be to the wars (she) must till the general or tat-mhoo returns; if the wife before their return shall take another husband, let the first husband have according to the fault. This holds good, no matter how many years or months may elapse before the general or head of that division returns, the lord's business; when the general has returned, if he has the husband at an (out) post, she must send him subsistence letters, and wait for full eight years; after eight years have expired if he does not arrive, let her have a right to take another husband.

17th. The law when a husband and wife, having no affection each other, separate.

Any husband and wife living together, if the husband, so he does not wish her for a wife, shall have left the house, and three years shall not have given her one leaf of vegetables, or one stick of firewood, at the expiration of three years, let each have the right to take another wife and husband. If the wife not having affection for the husband, shall leave (the house) where they were living together, and if during one year he does not give her one leaf of vegetables, or one stick of firewood, let each have the right of taking another husband and wife; they shall not claim each other as husband and wife; let them have the right to separate and marry again. If when the husband leaves the house, the wife shall take another within the three years, or when the wife has left the house, and within one year the husband shall take another wife,—of the property both, what was brought at marriage and that which belongs to both, having counted one, two, and weighed by tickals, let all the property

မနေပိုင်၊ သုမယားမှန်း သိလျက်၊ နေသောသူသည် မယားမိုး အပြစ်လျှော်
 စေးမထားလည်းကိုယ်သီးပေးစေ၊ ။ ဤကား၊ အလွတ်ငွေရှင်သခင်မ
 ဖုတ်သည်ကိုဆိုသတည်း၊ ။ အတတ်ပညာရှာသော်၊ ကုန်စသယ်သွား
 သော်၊ မယား လင်မနဲ့ ဖြစ်နှစ်ခုံရာ၏၊ လင်ကား တရပ်တကျေး တဝေးဖြစ်
 သည်ထုမယားနေ၍ သုံးနှစ်တိုင်သော်၊ မယားရင်းသည်သိ၍ လင်နေသော်နေ
 ပိုင်လေ၏၊ စာမရောက်ပနာမရောက်သည်ကိုဆိုသတည်း၊ ။ လင်သည်
 အတတ်ပညာ ဥဇ္ဈာရှာရာ၊ သုံးနှစ် အတွင်း စာနှင့် ပနာရောက်မည်၊ ထိုလင်
 သည်မယားပင်နေစေကာမူ၊ မယားရင်းသည်လင်မနေသာချေ၊ လင်နေကအ
 ဖြစ်မလွတ်၊ ကိုယ်သီး ဥဇ္ဈာဆုံးချေ၏၊ နေသူယောက်ျားလည်း၊ သုမယားမှန်း
 သိလျက်၊ နေသည်မှန်ချေက၊ မယားမိုးပြစ်လျှော်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်း
 ဟူစုကား၊ ယောက်ျားသည်မယားဆယ်ယောက်နေသော်လည်း၊ အပြစ်မရှိ၊
 ယားရင်း သို့ စာနှင့် ပနာရောက် ချေသောကြောင့်တည်း၊ တနည်းကား၊
 အရှင်မိုးမင်းက ခံ၍ လိုက်ရသည်၊ စစ်မှုပြည်ထဲရေးဖြစ်၍ မယားစား
 လာသ်မှီမထားခဲ့ခြင်း၊ အရှင်စေခန့်ရာသွားရလေ၏၊ စစ်ဖြစ်လျှင် မိတ်မှု
 ထပ်မှု၊ ဖြန့်ရောက်အောင် ငဲ့ပေ၊ မိတ်မှု၊ တပ်မှု၊ မပြန် မရောက်မှီ၊ မယား
 လင်နေချေသော်၊ အပြစ်အတိုင်းလင်ရင်းစားစေ၊ ။ မိတ်မှု၊ တပ်မှု၊ မ
 ရောက်သမျှနှစ်လ၏အပိုင်းအခြားမဆိုသာချေ၊ အရှင်ရေးမင်းမှုဖြစ်သည်၊
 မိတ်မှု၊ တပ်မှု၊ တို့ပြန်လေ၏၊ လင်ကိုမိတ်မှု၊ တပ်မှု၊ တို့က သင့်ရာထားချေ
 ဟူင်တည်း၊ အစားအသောက်နှင့်စာပေး၍ ဖြစ်နှစ်စေအောင်ခုံရာ၏၊ ဖြစ်နှစ်
 ဟုန်၍မရောက်သော်လင်နေပိုင်စေ၊

၁၇ လင်နှင့်မယားမနှစ်သက်၍လင်မယားကင်းသုသောတရား၊

အကြင်လင်မယားအတူတကွနေရာ၊ မယားကို လင်မလိုဟုဆင်းသွား၍
 သုံးနှစ်ပတ်လုံးတင်းခွက်တခွက်၊ ထင်းတချောင်းမျှမပေးကြာလေ၏၊ သုံး
 နှစ်ခွဲလျှင်နှစ်ယောက်လုံး၊ မယားလင်အခြားနေပိုင်ကြစေ၊ ။ လင်ကို
 မယားမနှစ်သက်၍ အဟူနေရာက ဆင်းသွား၍ တနှစ်ပတ်လုံးတင်းခွက်တ
 ခွက်၊ ထင်းတချောင်းမျှမပေးနေ၏၊ နှစ်ဦးမယားလင်နေပိုင်ကြစေ၊ ။ လင်၊
 မယားမဆိုသာ၊ ကွာပိုင်နေပိုင်စေ၊ ယောက်ျားဆင်းသွား၍ သုံးနှစ်မတိုင်
 မှီမယား လင်နေသော်၊ မယား ဆင်းသွား၍ တနှစ်မတိုင်မှီလင် နေသော်၊ နှစ်
 ဦးသားပိုင်ထိုက်သည် အတိုင်းအသွင် ဥဇ္ဈာနှင့်နှစ်ဦးပိုင်သောဥဇ္ဈာကို၊ တစ်
 ကျပ်နှစ်ဆယ်ရေတွက်၍ မှန်သမျှဥဇ္ဈာရုပ်ကိုသခင်အပြစ်၊ လင်ဝတ်၊ မယား

be demanded and taken from the person who failed in his or her duty as husband or wife, by the other who has become the lord of it; and if (the person in fault) comes to the house of the other, (the person not in fault) may turn (the other) out, but not accuse (each other) of taking a paramour, or seducing husband or wife. Thus the son of the king of Bymahs called Menoo said. If a husband who has a wife becomes a Rahan, she must wait seven days; if after seven days the Rahan shall return to the world, he shall not claim her as his wife: let the wife have a right to take a husband.

18th. The law when a husband or wife having leprosy, being mad, diseased, or unclean, the sound one may put away the diseased one.

Oh king! if a husband and wife have come together, and the wife has not property, but the husband has, and this is known to many, and if the husband goes mad, or becomes a leper, or a lunatic, or his legs or arms are broken, or his body emaciated and enfeebled, or he becomes blind, or he is a glutton or drunkard: his wife should support him properly. If she do not support and attend to him, and take another husband, the king of the country should punish that woman, and the relations and kindred of the husband, having consulted together, should banish her to another district. If both had property at the time of marriage, the rule is the same; and if when it is thus proper to attend and support a husband, (they being a couple who have not been married before,) the wife acts as above, as has been already laid down, (they) may banish her. If the husband had no property at marriage, and the wife had, and the husband be diseased as above, the wife shall not put him away: the husband is the lord of the wife: let her be judged according to her fault. If this be not the state of the case, but the husband is a drunkard, a gambler, a better on cock or goat fights, and a seducer, and will not be advised, and has three times in presence of scientific and moral good men, made a written engagement openly and before witnesses, (to forego these practices,) and if he still continue the same, let the wife have a right to put him away and separate from him. Let him have half the property. If the wife be a leper, or mad, asthmatic, have her arms or legs broken, is blind, or emaciated and enfeebled, let the husband minister to her in the most proper manner: he has a right to cease connubial connection with her. He shall have no right to put her away with her property. If he takes a lesser wife, he has a right to do so. If he neglects his first wife and does not take care of her, minister to, and support her, one half of all he possesses be taken and given to her relations, if he will not give up the property nor support her, let him be severely punished criminally. On the precedent of the case of Ampoola, the Rahan, this may be decided so: and the property may also be taken from him. Thus the lord recluse called Menoo said.

ဝတ်ပြတ်သူ့ဘေးတောင်း၍ရုတ်သိမ်းယူရာ၏။ နှင့်နေသည်အိမ်သို့ နှင့်လာပြန်လည်း နှင့်ထုတ်လိုက်ရာ၏။ မယားမိုး၊ လင်မိုးမြောက်မထားမဆိုသာ ချေယူမြဲထွာမင်း၏သားရင်းဖြစ်သော မနုမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။ လင်သည် မယားမြို့လျက် ရဟန်းပြုသော် ခုနှစ်ရက်ခွဲလင့်ရာ၏။ ခုနှစ်ရက်လွန်လျှင် ရဟန်းထူထွက်လျှင် မယားဖြစ်သည်မဆိုသာ၊ မယားလင်နေပိုင်စေ။

၁၈ လင်မယားနှစ်ယောက်ထွင်တယောက်ယောက် နုနားစူးနာမစွန်းကို တယောက်ယောက်ဖြစ်စွန့်သောတရား။

မင်းကြီး၊ လင်မယားနှစ်ယောက်သင့် နေကြရာတွင် မယားက ဥစ္စာမပါ၊ လင်ကဥစ္စာပါ၍ အမှားသိ၏။ လင်သည် ခူးသော်၊ ခူးသော်၊ ခူးနာစွဲသော်၊ မြေလက်ကျိုးသော်၊ ကိုယ်လုံး ချည်နဲ့သော်၊ ဓုတ်မိကန်းသော်၊ သောက်စားကျူးသော်၊ မယားသည်ကောင်းမွန်စွာလုပ်ကြွေးမွေးအပ်၏။ မကြွေးမွေး၊ မပြုနိုင်၊ မသုတ်သင်နေချေ ချ် ထိုမယား လင်သစ်နေချေသော်၊ ပြည်ရှင်မင်းတို့က ဆိုမိမ္မကို ဂေါက်ပေးအပ်၏။ လင်ဆွေလင်မျိုးတို့လည်း ညီ၍ ထိုမိမ္မကို အရပ်အပါးသို့ နှင့်ထုတ်အပ်၏။ နှစ်ပါးစုံဥစ္စာပါရည်တုဖြစ်လည်း လင်ကိုကြွေးမွေးရကောင်းလျက် ငယ်လင် ငယ်မယား၊ ဖုန်ပေလျက်၊ နည်းတူပြုကျင့်လျှင် ဆိုခဲ့ပြီးသည်အတိုင်း နှင့်ထုတ်ရာ၏။ လင်ကဥစ္စာမပါ၊ မယားကဥစ္စာပါရင်း နှင့်မြဲပေလျက်၊ လင်သည်ဆိုခဲ့ပြီးသည်ရောက်ပြီလည်း၊ မယားမစွန့်ရာချေ။ မယားသခင်လင်ဖြစ်သည်အတိုင်းမိရင်း သို့တည်းမထုတ်၊ လင်သည်သောက်စားရစ်ခြင်း၊ ကြွေအံ့ကြက်ငှက်ဆိပ်တိုက်လောင်း၊ တစ်ခြင်း၊ သုသာ၊ အိမ်ရာဖြစ်စွာ၊ မြင်းကိုလွန်ကျူးစွာဆုမွမခံ၊ သုံးကြိမ်မြောက် ပညာသမာဓိရှိသူတို့စာပေနှင့်အသိအကြားရှိ၍၊ ထိုလင်လွန်ကျူးပြုကျင့်ချေသော်၊ လင်ကိုမယားစွန့်ပိုင်ကွာပိုင်စေ၊ ထက်ဝက်သောဥစ္စာကိုရကြစေ။ မယားတဦး ခူးသော်၊ ခူးသော်၊ ခူးနာစွဲသော်၊ မြေလက်ကျိုးသော်၊ ဓုတ်မိကန်းသော်၊ ချည်နဲ့သော်၊ လင်ကောင်းမွန်စွာလုပ်ကြွေးမွေးစေ၊ ကာမဂုဏ်ကိုသာစွန့်ရာသည်၊ မယားကိုဥစ္စာနှင့်တကွမစွန့်ပိုင်၊ လင်တည်း၊ မယားငယ်နေလည်းနေပိုင်လေ၏။ မယားရင်းကိုမကြွေးမွေး၊ မပြုပြင်၊ မသုတ်သင်၊ မြစ်ထားချေသော်၊ မြို့သမ္မုဥစ္စာတွင်တဝက်ခွဲ၍ ထိုမယား၏အမျိုးအနွယ်မိသော၊ သို့သို့ဥစ္စာစုကိုပေးစေ။ မစုမပေး၊ မကြွေးမွေးချေသော်၊ လင်ကိုမင်း၊ ဂေါက်ကြီးစွာပေးစေ။ သတ္တုလမထရ်ကိုထောက်မျှော်၍မိရင်ရာ၏။ ဥစ္စာကိုလည်းရုတ်ရာ၏ဟု မနုမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

be demanded and taken from the person who failed in his or he as husband or wife, by the other who has become the lord of it if (the person in fault) comes to the house of the other, (the person not in fault) may turn (the other) out, but not accuse (each) of taking a paramour, or seducing husband or wife. Thus the king of Bymahs called Menoo said. If a husband whose wife becomes a Rahan, she must wait seven days; if after seven days the Rahan shall return to the world, he shall not claim his wife; let the wife have a right to take a husband.

18th. The law when a husband or wife having leprosy, being diseased, or unclean, the sound one may put away the diseased.

Oh king! if a husband and wife have come together, and the husband has not property, but the husband has, and this is known to all, and if the husband goes mad, or becomes a leper, or a lunatic, or his legs or arms are broken, or his body emaciated and enfeebled, or becomes blind, or he is a glutton or drunkard: his wife should support him properly. If she do not support and attend to him, and take another husband, the king of the country should punish that woman and the relations and kindred of the husband, having consulted together, should banish her to another district. If both had property at the time of marriage, the rule is the same; and if when the wife was thus proper to attend and support a husband, (they being a couple who have not been married before,) the wife acts as above, and has been already laid down, (they) may banish her. If the husband had no property at marriage, and the wife had, and the husband became diseased as above, the wife shall not put him away; the husband shall be the lord of the wife; let her be judged according to her fault. If this be not the state of the case, but the husband is a drunkard, a gambler, a better on cock or goat fights, and a seducer, and not be advised, and has three times in presence of scientific moral good men, made a written engagement openly and before witnesses, (to forego these practices,) and if he still continue the same, let the wife have a right to put him away and separate from him. If the husband has property, let him have half the property. If the wife be a leper, or mad, or lunatic, have her arms or legs broken, is blind, or emaciated and enfeebled, let the husband minister to her in the most proper manner: he has a right to cease connubial connection with her. If the husband shall have no right to put her away with her property. If he take a lesser wife, he has a right to do so. If he neglects his first wife and does not take care of her, minister to, and support her, one half of all he possesses be taken and given to her relations, if he will give up the property nor support her, let him be severely punished criminally. On the precedent of the case of Ampoola, the Rahan, this may be decided so: and the property may also be taken from him. Thus the lord recluse called Menoo said.

ဝတ်ပြတ်သူစာတောင်း၍ရုတ်သိမ်းယူရ၏။ ချင့်နေသည်အိမ်သို့ချင့်လာပြန်
လည်း နှင်ထုတ်လိုက်ရ၏။ မယားမိုး၊ လင်မိုးမြောက်မထားမဆိုသာ ချေဟု
မြဏ္ဍာမင်း၏သားရင်းဖြစ်သော မနုမည်သော ရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။ လင်
သည် မယားရှိလျက် ရဟန်းပြုသော် ခုနှစ်ရက်နှင့်လင့်ရ၏။ ခုနှစ်ရက်လွန်လျှင်
ရဟန်းလူထွက်လျှင် မယားဖြစ်သည်မဆိုသာ။ မယားလင်နေပိုင်စေ။

၁၈ လင်မယားနှစ်ယောက်ထွင်တယောက်ယောက် နုနားစူးနာမစွန်းကို
တယောက်ယောက် ဖြစ်စွန့်သောတရား။

မင်းကြီး၊ လင်မယားနှစ်ယောက်သင့်နေကြရာတွင် မယားက ဥစ္စာမပါ၊
လင်က ဥစ္စာပါ၍ အများသိ၏။ လင်သည် ခူးသော်၊ နှုသော်၊ ချွန့်သော်၊ မြေ
လက်ကျိုးသော်၊ ကိုယ်လုံး ချညှိနဲ့သော်၊ ဓွတ်မိကန်းသော်၊ သောက်စား
ကျူးသော်၊ မယားသည် ကောင်းမွန်စွာ လုပ်ကျွေးမွေးစား၏။ မကျွေးမွေး၊
မပြုပြင်၊ မသုတ်သင်နေချေ၍ ထိုမယား လင်သစ်နေချေသော်၊ ပြည်ရှင်မင်း
ဘုံက ထိုမိမ္မကို ခါဏ်ပေးအပ်၏။ လင်ဆွေလင်မျိုးထိုလည်း ညီ၍ ထိုမိမ္မကို အ
ရပ်အပါးသို့ နှင်ထုတ်အပ်၏။ နှစ်ပါးစုံ ဥစ္စာပါရည်တူ ဖြစ်လည်း လင်ကို ကျွေး
မွေးရကောင်းလျက် ငယ်လင် ငယ်မယား မှန်ပေလျက်၊ နည်းတူ ပြုကျင့်လျှင်
ဆိုခဲ့ပြီးသည်အတိုင်း နှင်ထုတ်ရ၏။ လင်က ဥစ္စာမပါ၊ မယားက ဥစ္စာပါရင်း
နှင့် မှီပေလျက်၊ လင်သည် ဆိုခဲ့ပြီးသည်မှာ ဂါမိလည်း၊ မယားမစွန့်ရာချေ၊
မယားသခင်လင်ဖြစ်သည်အတိုင်း စီရင်၊ သို့တည်းမဟုတ်၊ လင်သည် သောက်
စားရစ်ခြင်း၊ ကြွေအံကြက်ငှက်ဆိပ်တိုက်လောင်းတစ်ခြင်း၊ သုသားအိမ်
ရာပြိမှာ၊ မြင်းကို လွန်ကျူးစွာ ဆုမွမခံ၊ သုံးကြိမ်မြောက်၊ ပညာသမာဓိရှိသူ
ဘုံစာပေနှင့် အသိအကြား မှီ၍၊ ထိုလင်လွန်ကျူး ပြုကျင့်ချေသော်၊ လင်ကို
မယားစွန့်ပိုင်ကွာပိုင်စေ၊ ထက်ဝက်သော ဥစ္စာကို ရကြစေ။ မယားတဦး
နှုသော်၊ ခူးသော်၊ ချွန့်သော်၊ မြေလက်ကျိုးသော်၊ ဓွတ်မိကန်းသော်၊
ချညှိနဲ့သော်၊ လင်ကောင်းမွန်စွာ လုပ်ကျွေးမွေးစေ။ ကာမဂုဏ်ကိုသာ စွန့်ရာ
သည် မယားကို ဥစ္စာနှင့် တကွ မစွန့်ပိုင်၊ လင်တည်း မယားငယ်နေလည်း နေ
ပိုင်လေ၏။ မယားရင်းကို မကျွေးမွေး၊ မပြုပြင်၊ မသုတ်သင်၊ ပြစ်ထား
ချေသော်၊ မှီသမျှ ဥစ္စာတွင် တဝက်ခွဲ၍ ထိုမယား၏ အမျိုးအနွယ်မိသား
သို့၊ သို့သို့ ဥစ္စာစုကို ပေးစေ။ မစုမပေး မကျွေးမွေးချေသော်၊ လင်ကို မင်း
ဒါတ်ကြီးစွာ ပေးစေ။ သက္ကာလမထရ်ကို ထောက်ရှောင်၍ စီရင်ရ၏။
ဥစ္စာကိုလည်း ခုတ်ရ၏။ ယူမနုမည်သော ရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

19th. *The law when two brothers living together, one goes on a trading expedition, and the other in the house takes possession of his wife.*

A husband, going on a trading expedition, leaves his younger brother with his wife; he must look on his brother's wife as his mother; and if the younger brother goes to trade, the elder brother must look on his wife as his daughter-in-law. This is said when they have the care of them, and live, eat and drink in the same house. If the elder brother saying to himself "he has been gone a long time," shall take his younger brother's wife, or the younger the wife of the elder, he shall support her. If the wife of the younger brother be a slave with the elder, he ought not to have connection with her on the plea that she is his slave. If he does, it is equivalent to a neglect of the (honor) of the family. He should be turned out from all (communion) with them. It is not proper to take any compensation. If the offended party has not gone trading, and the same thing happen, let the law be the same, because the offender did not take care of his family, or of his own habits; he should be banished. Thus it is said.

In another case; if though there be no restitution or fine, the offender will not bear the punishment of being banished, let the offender, whether he be the younger or elder brother, be made to stand at the outer door of the house clothed in a white dress, and let him make a suitable present to the husband and wife—a golden cup with a clean new cloth, and having seated himself at the foot of the steps on the ground, and sprinkled himself with mud and ashes, after placing himself on his knees, and holding up his joined hands,* let his family and friends, be witnesses to his asking forgiveness; and after this, let him, having ascended the block the steps are fixed in, making obeisance, beg pardon. After this, let him go up within the shade of the house, and beg pardon; and let him engage, if he hereafter offends in the same way, that they may take possession of his property, and again beg pardon. If he shall again offend and break this engagement, let his property be taken accordingly. If he abide by his engagement, as, in accordance with the story of the golden henza, it is not proper to take compensation, let him (the sufferer) watch over his family. If he do not, and take compensation, it may be called eating the flesh and the blood (of his own family.) Regarding taking possession of his property according to engagement; it is because he offends not once, but twice, that it may be taken. This is because the offender would not venture to part from his relations and go to another district. If he will submit to go, his goods are not to be taken; by leaving the communion of his relations, the matter is at an end.

* In the Tavoy copy, both parties shall be present; the wife of the offender accompanying him in a corresp. white dress.

၁၉ ညီနှင့်အစ်ကိုနှစ်ယောက်အတူနေအပ်ကိုကုန်သွားသည်အခိုက်၊
မယားကိုညီသိမ်းပိုက်နှင့်သည်တရား၊

လင်သည်ကုန်သွားစည်အခါ၊ ညီကိုမယားနှင့်အတူတကွထားခဲ့၏။ ထို
ညီသည်မရိုးကိုအမိအဖတ်ရည်ရမည်၊ ညီသည်ကုန်သွားလျှင်၊ ညီမယားကို
အစ်ကိုကခြွေးမမှတ်ရမည်။ ဤကား အစောင့်အရှောက်ပြု၍ တမိမိတည်း
အတူနေ အတူစား ကိုဆိုသတည်း။ ကုန်သွားရာကြာသည်ဟု ညီမယားကို
အစ်ကိုနေခြင်း၊ အစ်ကိုမယားကိုညီနေခြင်းမှာ၊ ထိုမယားထို့ကိုလုပ်ကျွေး
မွေးမြူရသည်၊ အစ်ကိုတွင် ညီမယားကွန်ခံသည်ဟုကျွန်ုပ်မြင်ပြီးနေအပ်၊
မနေသင့်၊ နေချေသော်အမျိုးမစောင့်ရာရောက်သည်၊ အမျိုးစောင့်မှနှင်ထုတ်
ရာသည်၊ အလျှော်မစားအပ်ဟူသတည်း။ ကုန်သွားမယုတ်၊ ၎င်းနည်း
အတူနေကြလျှင်လည်းနည်းတူဖြစ်စေ၊ အမျိုးအကျင့်ကိုမထိန်းသောကြောင့်
နှင်ထုတ်ရာ၏ဟူသတည်း။

တနည်းလည်းအလျှော်အပြစ်မရှိ၊ နှင်ထုတ်အပ်သောတရားကို မခံဝံ့မူ၊
အိမ်တက်တကာကနေစေ၍၊ ပြစ်မှားသူအစ်ကိုဖြစ်စေ၊ ညီဖြစ်စေ၊ ဝတ်မြူ
ဝတ်စေလင် မယား စုံထိုက်လျှောက်သော ပဏ္ဏာအစလား၊ ဝတ်သန့်နှင့်လွှေ
ကားအောက်အရင်းမြေတွင်ပြာခွံညှန်ပျောင်မြို့၍ ပုဆိပ်တုတ်စေပြီးလျှင်
ထက်အုပ်ရှိ၍ဆွေမျိုးညာတိအသိအမြင်ကတော့စေ၊ ထိုသို့ပြီးမှလွှေကားခုံ
သို့တက်၍ မှီခိုလျှက်ကတော့စေ၊ ထိုမှနေနက်အိမ်တထာရပ်သို့ဝင်၍က
တော့စေ၊ နောင်သည်ကဲ့သို့ဖြစ်မှားပချေသော် မှီသောဥဇ္ဈာကိုသိမ်းပိုင်းစေ၊
သဇ္ဈာပြု၍ကတော့စေ၊ နောင်သည်ကဲ့သို့ဖြစ်မှားထိုသဇ္ဈာတည်ရှင်ဖောက်
ဖူးသဇ္ဈာအတိုင်းယူစေ၊ သဇ္ဈာတည်မှန်ပေမူကား၊ အာဟာရမင်း၊ ထိုထုံးအ
လျှော်ကိုမစားအပ်သင့်နှင့်အညီ၊ အမျိုးကိုစောင့်စေ၊ မစောင့်၍အလျှော်ကို
စားချွေကားအသားစား၊ အသွေးသောက်မည်ရာသည်၊ ဥဇ္ဈာကိုကတိအတိုင်း
သိမ်းသည်မှာတတန်က ကိုနှစ်တန်မြောက် ယွန်ကျူးသောကြောင့်ဥဇ္ဈာမှာ
သိမ်းရာ၏။ ဤကား အရပ်တပါးသို့ဆွေမျိုးဖောင်မှမခွာမသွားဝံ့သော
ကြောင့်တည်း။ ခွာသွားဝံ့လျှင်ဥဇ္ဈာကိုမသိမ်းသာ၊ အမျိုးဖောင်မှထွက်လေ
ပြီးသည်။

20th. *The law that when the husband's habits are good, the wife shall accommodate herself to them, or follow his example; when the wife's habits are good, the husband shall follow her example.*

When the husband's habits are those of an excellent man, the wife should follow his example and adopt the same habits. If the wife's habits are those of an excellent person, the husband should follow her example and adopt the same habits. If the same habits are corresponding, the goodness of the husband is the happiness of the wife, and the goodness of the wife the happiness of the husband; for this reason, any such husband and wife are said to be people from the country of the Nats and Bymahs. If the husband's habits are good, and the wife will not follow, or the wife's habits are good and the husband will not follow, the party whose habits are good may think the one who will not follow a person from hell or the region of Pyeitas.

21st. *The law when the wife makes religious offerings without the knowledge of her husband; and when the husband makes religious offerings without the knowledge of the wife.*

If any husband and wife, are of equal birth and family, and if on the strength of this, the wife make religious offerings without the husband's knowledge, she has no right to do so; and if she does so, the advantage (merit) which she ought to obtain, will not be much. Religious offerings should be made with the knowledge of the husband, and if so made, she obtains the merit of love and respect for a husband, and that of her faith. If the husband makes religious offerings without the knowledge of his wife, or offerings of affection to other people, he has a right to do so; and the wife* also obtains merit. The wife has no right to object to offerings of the husband, but he may object to those of the wife. This is because the husband is the lord of the wife. It is a work of excellence when both equally, and with faith, make religious offerings or gifts of affection. If neither party habitually perform their religious duties, and are equally negligent in making religious offerings, they have come from the condition, in a previous life, of a male and female brute; and they shall, at death, go to hell, the condition of a Pyeita, an Athoorakay, or a brute, the four states to be avoided. Thus the lord recluse called Menoo said.

22d. *The law when the five qualities of a husband and wife being compared, the decision was given by the length or shortness of the fore finger.*

Oh king! in a husband and wife there are only five qualities; they are these: tallness and stoutness, colour, property, age, and family. In these five, (suppose) the age is the same; the height and stoutness are the same; the colour, complexion, is the same; the property the

* In the Tavoy copy the "wife" is not said to get merit.

၂၀ လင်မယားတွင်အကုန်ကောင်းရာလိုက်၍ကုန်ရာသောတရား။

အကြင်လင်မယားတို့သည်ယောက်ျားသူမြတ်အကျင့်ကို ကျင့်ကံမယားသည်လင်အကျင့်ကိုလိုက်၍ကျင့်ရာ၏။ မယားသည်သူမြတ်အကျင့်ကိုကျင့်ကံလင်သည်မယားအကျင့်ကိုလိုက်၍ကျင့်ရာ၏။ ထိုသို့အကျင့်မှန်ကြသော်လင်မယားတို့သည်လင်ကောင်းလျှင်မယားစံခြင်း၊ မယားကောင်းလျှင်လင်စံခြင်း ဖြစ်သတည်း။ ထိုကြောင့် အကြင် လင်မယားတို့သည်၊ မြတ္တာပြည်၊ နတ်ပြည်ကလာကြသော သူမည်သတည်း။ လင်ကောင်းစွာကျင့်၍ မယားမလိုက်၊ မယားကောင်းစွာကျင့်၍လင်မလိုက်သော်၊ ကောင်းရာကျင့်သည်ကိုမလိုက်သူ၊ တိမိန္ဒာန်ပြည်၊ ငရဲပြည်၊ ပြိတ္တာဘုံကလာသောသူဟုတ်ရာ၏။

၂၁ လင်မသီးမယားလှသည်။ မယားမသီးလင်လှသည်တရား။

အကြင်လင် မယားတွင်ဆွေတူမျိုးတူဖြစ်ကြသည်ဟုလင်မသိရ။ မယားအလှပေးသော်လည်း မပေးပိုင်၊ အလှပေးခြင်း ၌ ရအပ်သော အကျိုးမခံတည်း။ လင်သိမှ၊ အလှပေးရာ၏။ ထိုသို့ပေးမှလည်းလင်ကိုမိုသေမြတ်နိုးသော အကျိုး၊ သဒ္ဓါသောအကျိုးခံရ၏။ မယားမသီးလင်အလှပေးသော်၊ သူတပါးအား ချစ်လက်စွဲပေးသော်ပေးပိုင်၏။ ကုသိုလ်စက်လည်းမယားရရာ၏။ လင်ပေးရာက၊ မယားမဖျက်ပိုင်း၊ မယားပေးသည်ကိုလင်၊ ဖျက်ပိုင်၏။ ဤသည်ကား၊ မယားသခင်လင်ဖြစ်သောကြောင့်ဆိုသည်။ နှစ်ဦးရည်တူကြည်မြဲလှတစ်ပေးကမ်းရခြင်းသည်အမြတ်တည်း။ နှစ်ဦးသား အကျင့်သိတမ်းမရှိ၊ မလှမတပ်ခြင်း တူလျှင် တိမိန္ဒာန်မှ၊ တိမိန္ဒာန်မ၊ အမြစ်ကလာ၍ ငရဲပြိတ္တာ၊ အသူရကယ် တိမိန္ဒာန်အပယ်လေး ဘုံသို့သေသော် သွားရမည် ခုည်းတည်းဟုမနွမည်သောရှင်ရသောဆိုးတော်မူ၏။

၂၂ လင်မယားအင်္ဂါငါးပါးနှင့်တိုင်၍လက်ညှိုးတို့၌ညီရင်သောတရား။

မင်းကြီး၊ လင်မယားတို့တွင် အင်္ဂါငါးပါးတည်း။ ငါးပါးဟူသော်ကား၊ ထုံးရပ်၊ အဆင်း၊ ဥဇ္ဈာ၊ အသက်၊ အမျိုးငါးပါးတည်း။ ထိုငါးပါးတွင်အသက်တူ၏၊ အထုံးအရပ်သဏ္ဌာန်တူ၏၊ အဆင်းသဏ္ဌာန်တူ၏၊ ဥဇ္ဈာတူ၏၊ အမျိုး

same; and the family the same. When these five qualities are the same, I will relate a case in point. In the country of Yazakyo, (Rajgiri,) there were two wealthy men who had each eighty crores. Their property, their families, their age, their height and size, and complexion, were alike; their two wives were also alike; and no one knowing to whom to give the precedence, they made a paction that the one who excelled in one of these five qualities should take precedence. On enquiry, they were found the same, and when they measured the small and great toe, the thumb and little finger, they were also the same. In measuring the fore fingers, one was longer than the other by one grain of paddy. On this, it was pronounced they were the same in "trunk and leaf," but being found different in measuring the fore fingers, inasmuch as though in other respects the same, one fore finger is longer than the other, let the man with the longer take precedence. From this, when "trunk and leaf" are the same, by the length of the fore finger as a witness, the one becomes the greater.* From this, judges having enquired into the family, title, habits, repute, property, and appearance, may decide which is the greater, to whom the lesser should pay respect, their families and titles being the same. If the one be the elder, or one have more religious habits, the learned judges having given due consideration, shall decide that proper respect shall be paid to him.

23rd. The law when a younger sister is raised to high rank and her elder sister behaves improperly towards her.

In another case, when the elder brother or sister has no property, and no interest with, or rank from the king, if the younger sister is known to the king, and is the person who has a title and does the duty to the king (or state,) (the elder) shall not eat from her betel case, nor drink from her goglet, nor ought she to sit on an equality with her on the place given her by the king. If she do so happen to eat betel or drink water, and she, with anger towards her elder brother or sister, shall break the goglet, her elder brother or sister shall not sue her on the ground of improper behaviour. If they do, let them be non-suited. Why is this?—because, though she is the lesser, the king has raised her to rank. If the younger sister, under similar circumstances, be not a person on whom the king has conferred rank, there is no fault in the elder accidentally eating from her betel holder or drinking from her goglet. Let the younger sister who broke it be non-suited. If a younger brother or sister, who has been raised to rank and station by the king, be not in the place given them by the king, and the elder brother or sister eat or drink from the betel holder or goglet, there is no fault. If beyond the degree of kindred, but old ac-

---

* This sentence is not intelligible.

တု၏။ ထိုသို့အင်္ဂါငါးပါးတူခြင်း၌သက်သေဆိုပေမူ၊ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ကုဋေ
 ခုနစ်ဆယ်ကြွယ်သောသုဋ္ဌေးနှစ်ယောက်ရှိသတည်း။ ထိုသုဋ္ဌေးနှစ်ယောက်
 ဥဇ္ဈာအမျိုး၊ အသက်အရွယ်လုံးရပ်အဆင်းတူကြ၏။ သုဋ္ဌေးမနှစ်ယောက်တို့
 လည်း တူကြသည်။ မည်သူကို အကြီးအမြတ်ပြုရမည် မသိနိုင်၍၊ အထုံးအ
 ရပ်ဥဇ္ဈာအဆင်းသာသုအကွင်းသာသုအကြီးဖြစ်ရာ၏ဟု သဇ္ဈာပြု၍အသက်
 ဥဇ္ဈာအရွယ်အဆင်းအမျိုး အကွင်းကိုစစ်သော်မသာမလွတ်ကြ။ အတူတမျှ
 ဖြစ်ခဲ့ရကား၊ ခြေငယ်ခြေမ၊ လက်ငယ်လက်မ၊ တိုင်းကြသော်လည်းတူလေ
 ၏။ လက်ညှိုးခွင်းတိုင်းရာတွင်၊ သုဋ္ဌေးတဦးက၊ ဧပါ၊ တစေ့သာသည်။ တဦး
 က၊ ဧပါ၊ တစေ့ခိုမ့်သည်။ ထိုတွင်မှ၊ ရိုးတူရွက်ရှည်မှာမှန်ကြပြီး၊ လက်ညှိုး
 ရှည်တိုတိုင်းသော အရာမှာ၊ ခြားပြန်၍ ရိုးတူရွက်ရှည် ခွင်းမင်းမှန်သော်
 လည်းလက်ညှိုးတိုရှည်ရှိသည်။ ရှည်သောသူအကြီးဖြစ်စေ၊ သည်ကိုရည်
 ၍ရိုးတူရွက်ရှည်လက်ညှိုးတိုရှည်သိသည်ကို ထုတ်သော သက်သေခန်း
 အညွှန်းဖြစ်ရာသောအကြောင်းတည်း။ ထိုကိုရည်၍တရားသူကြီးတို့
 အမျိုးအမည်အကွင်းသိတင်းဥဇ္ဈာ၊ အဆင်းအင်္ဂါလက္ခဏာကိုစစ်၍အကြီးကို
 အငယ်မှီသေသင့်သောတရားကိုမိရင်ရာ၏။ အမျိုးအမည်တူစေတုံးအသက်
 အရွယ်ကြီးသော်လည်းကောင်း၊ တဦးသီတင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ ပညာရှိ
 သောတရားသူကြီးတို့ထောက်ထား၍သင်္ဂါရဝရှိသေခြင်းကိုမြဲစေခြစ်စေဟု
 မိရင်ရမည်။

၂၃ ဂေါက်ဖော်ညီအစ်မ၊ ညီမအင်းအပြောက်နှင့်ညီမကျလွန်သည်တရား။

တနည်းလည်း အစ်ကိုအကြီး၊ အစ်မအကြီးတို့သည်၊ စည်းစိမ်ဥဇ္ဈာမရှိ၊
 မင်းသိမိုးထင်၊ မိရင်ဖန်ဆင်းခြင်းမရှိ၊ ညီမဖြစ်စေ၊ အရှင်မိုးမင်းအသိအ
 ထင်၊ မည်ရည်မင်းမူမင်းခင်းကိုဆောင်ရွက်သူဖြစ်မည်၊ ညီမတို့၏ကွပ်ကွယ်၊
 ညီမတို့၏ရေတကောင်းကိုမစားမသောက်ရချေ၊ အတူလည်းအရှင်ပေးသော
 နေရာမှာမနေသင့်ချေ၊ ထိုရေတကောင်းကွပ်ကွယ်စားမိချေမူ၊ အစ်မအစ်ကိုကြီး
 တို့ကိုညီမတို့အမှတ်ဝေါသနှင့် တကောင်းကိုခွဲခြစ်လေအံ့။ သည်ကဲ့သို့မပြု
 ကျင့်သင့်ဟူ၍၊ အစ်မကြီး၊ အစ်ကိုကြီးတို့က၊ အမှုမလိုသာချေ၊ အမှုကိုလို
 သော်နှံ့စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ငယ်ကားငယ်၏၊ မင်းသိမိုး၊
 အင်အရှင်သူကောင်းပြုချေသောကြောင့်တည်း။ မင်းသိမိုးထင်
 အရှင်သူကောင်းမပြု၊ ညီမငယ်တို့၏ကွပ်ကွယ်တကောင်းကိုသောက်စားမိ
 သော်လည်းအမြဲမရှိ၊ ငွေသုညီမတို့ကိုနှံ့စေ၊ အရှင်အရာအထူးပေးသောညီ၊
 ညီမတို့သည်၊ အရှင်ပေးသောနေရာမှာမထုတ်၍အစ်ကို၊ အစ်မသောက်စား

quaintances, and people who are of equal condition in life, if they eat and drink out of each other's betel holder or goglet, there is no fault. If they be not old acquaintances, and of unequal condition in life, one of a higher, one of a lower class, if the lower person shall in an assembly or dramatic representation where people are collected together, eat from the betel holder or drink from the goglet of the higher, he shall not be held free of fault; and for the fault shall be punished. As regards the punishment, it is strokes of a ratan, by order of the chief. Compensation shall not be taken in lieu of this punishment. Let him (kadau) ask pardon, and offering parched corn and colored rice, and placing the palms of the hands together, promise not to do so in future, and make an offering, it does not require a large one. Thus the son of the king of Bymahs, Menoo by name, the lord recluse, said.

24th. The three ways in which a man and woman become husband and wife.

1. When the parents give (a couple to each other.) 2. When by the instrumentality of a go-between, they by intercommunication, become man and wife. 3. When they come together by mutual consent. In these three, there are some men and some women who may be called brutes. When the woman's habits are those of a good, respectable person, but the man, on the ground of her being his wife, though it be proper to enjoy connection with her in private like a crow, does not attempt concealment, but, so that people may see him, without fear or shame does the act, he is called a brute of a man. When the man is modest, and perfect in the performance of his religious duties, and the woman does not act with respect towards him, nor take him as her standard, and takes no care to avoid bad acts and habits, but is in the habit of using bad language, and has no fear or shame, and behaves with disrespect to her husband, such a woman is called a "brute of a woman;" and with such habits, if the one who has good habits does not wish to remain with the other, but says "I will separate," and though the other person who acts degradingly, should refuse to consent, let them have the right to separate. It is not only when the one has taken a paramour, or the other a lesser wife, or uses violence towards the other, that there is the right to separate; and though the person whose habits are bad, should say he does not wish to separate, it shall be considered as a separation by mutual consent; and let all the property common to both be divided equally between them, and let them have the right to separate. These three kinds of husband and wife are a subdivision of the seven kinds. Thus the son of the king of Bymahs, Menoo by name, the lord recluse, said.

HERE ENDS THE FIFTH VOLUME OF MENOO KYAL.

(Here is a Pali sentence to the following effect;) Each letter of which is like an image of Boodah; for this reason, men of science ought to copy it.

မိသော်လည်းအပြစ်မရှိ။ ပေါက်ဖော်မဟုတ်။ သွေးသောက်သူငယ်ချင်းဖြစ်
၍ သူတန်ပေါင်းဖက်သူချင်း စားသောက်သုံးစွဲမိသော်လည်းအပြစ်မရှိ။
သွေးသောက်သူငယ်ချင်းမဟုတ်။ မတူမတန်အမျိုးနိမ့်မြင့်ရှိသူဆိုသည်။ နိမ့်
သူက မြင့်သူကွယ်ချပ်တကောင်းကိုပွဲသဘင်စည်းဝေးရာ၌ စားသောက်ဈေး
သော်အပြစ်မလွတ်ဈေးအပြစ်ဟူသည်ကားမင်းဒါဏ်တည်း။ ဒါဏ်
ဟူသည်ကား။ မင်းတို့ပေးသောကြိမ်လုံးဒါဏ်တည်း။ ထိုဒါဏ်မှထွက်၍ အ
လျော်မစားရရာ။ ဆံပန်း။ ပေါက်ပေါက်နှင့် နောင်သည်ကဲ့သို့ မဝံ့ပါပြီဟု
ထက်ထုပ်ရှိ၍ပူဇော်စေးအပူဇော်ကြီးမထိုက်ဟုမနုမည်သောရှင်ရသောဆို
တော်မူ၏။

၂၄ လင်မယားဖြစ်ရာသည်သုံးပါးတရား။

အကြင်လင်မယားတို့သည်သင့်နေခြင်း။ လင်မယားဖြစ်ရာသည်သုံးပါး
တည်း။ မိဘပေးစား၍သင့်နေခြင်း။ ပေါင်းကြာ၍ အခွင်းခွင်းစေ့စပ်သင့်နေ
ခြင်း။ နှစ်ဦးသဘောတူသင့်နေခြင်း။ သုံးပါးအပြားရှိသည်တွင်။ တိရိစ္ဆာန်
ယောက်ျား။ တိရိစ္ဆာန်မိမ္မဟုမိမ္မ။ မိမ္မယောက်ျားသူတော်သူမြတ်အကျင့်ကို
ကျင့်၏။ ယောက်ျားကားမယား ဖြစ်သည်ဟု။ ကာမဂုဏ်ကို ကျီးကဲ့သို့ ကွယ်
ရာရှင်ချွန်ရကောင်းလျက်။ သူတပါး သိစင်မြင်အောင်မရွှေ့မဝှက်။ အ
ရှက်အကြောက်မရှိ။ ပြုသော ယောက်ျားသည် တိရိစ္ဆာန်ယောက်ျားမည်
၏။ ယောက်ျားသည်စောင့်စည်း၍အကျင့် သိတင်းနှင့်ပြည့်စုံပေလျက်။
ဦးသည်လင်ကိုမခန်း။ ပမာနမပြု။ မကောင်းသော အမှု အကျင့်ကို မစောင့်
ရှောက်။ လွန်ကျူး၍ နှုတ်ကထွက်ရတတ်ဆန်း။ ယိဝိဝတ္တပ္ပကိုမကြောက်
ရွက်။ လင်ကိုရိုသေစွာမပြုသောမယားသည်တိရိစ္ဆာန်မိမ္မမည်၏။ ထိုသို့
ကျင့်သော ယောက်ျား မိမ္မတို့ကို သူမြတ်ဖြစ်သူက။ မနေလိုကွာမည်ဆိုဆုံး
အထုတ်ကိုကျင့်သောသူမကွာဆိုသော်လည်းကွာပိုင်စေးတယောက်မှောက်
ထားမှ။ မယားငယ်ရှိမှ။ မယားကိုနှုတ်လတ် နှုတ်ကြမ်းရှိမှမဆိုသာ
အကျင့်ဖျက်သူမကွာလိုသော်လည်းသမဓိတ္တပိုင်ထိုက်သမျှကိုပွဲဝေယူစား။
အညီကွာစေးမယားမျိုးရနှစ်ပါးက။ သုံးပါးသောမယားမျိုးကို ဆိုသည်ဟု
ဗြဟ္မာမင်း၏သာ။ ရင်းဖြစ်သောမနုမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

။ မနုကွယ်ပတ္တမတွဲ၍တွင်ပြီး၏။

မနုဿိကဗျာယ်သဌမထွ်

နမောတဿထဂဝတော၊ အရတတော၊ သဗ္ဗသဗ္ဗာနဿ၊

မာတိကာ

သဌမထွဲတွင်ပါသည်တရား အမည်ကိုဆိုပေလိုအံ့

- ၁ ထူထိုတရားနှစ်ပါး၊ ကွဲပြားစီရင်သောတရား၊
- ၂ အမျိုးမြတ်သောသူ၊ အကြီးအကဲဖြစ်သောသူထို့ကိုခွန်အားနည်း၊
အမျိုးနိမ့်၊ ဥစ္စာနည်းသောသူ၊ လွန်ကျူးသောတရား၊
- ၃ သူမြတ်သူကောင်းထို့ကိုကျူးလွန်လျှော်ခြစ်တရား၊
- ၄ မင်းမျိုးကိုပိုင်းခြားသောတရား၊
- ၅ အမူးအမတ်ကိုပိုင်းခြားသောတရား၊
- ၆ မင်းမျိုးသုံးပါး၊ အမတ်မျိုးသုံးပါး၊ သူဆင်းရဲမျိုး၊ ကုန်သည်မျိုး၊
ထယ်ထုပ်မျိုးတရား၊
- ၇ မင်းအမတ်သူဌေးမယားကိုအရှင်းရှင်းမိုးခြင်းတရား၊
- ၈ မယားမိုးအမျိုးခြား၊ အလျှော်စီရင်သောတရား၊
- ၉ မင်းအမတ်ခံရွှေလျှော်သည်တရား၊
- ၁၀ ငွေအမျိုးသုံးပါးကိုလျှော်ခွဲသောတရား၊
- ၁၁ တမိုက်ထုတင်ထဲကြေးနီငွေကိုပိုင်းခြားခေါ်နည်းတရား၊
- ၁၂ တရားသူကြီးမြှောက်ထိုက်သောတရား၊
- ၁၃ မမြှောက်ထိုက်သော မတရားစီရင်သူစုနှစ်ပါး၊ ထရားသူကြီး
ခံကား၊
- ၁၄ ဓဉ္စသတ်ကိုသင်သူ၊ မသင်သူခွဲခြားဆိုသည်တရား၊
- ၁၅ သွေးထုထင်မိတပေးစား၍သူငယ်မကြိုက်ကွာသောတရား၊
- ၁၆ ၎င်းသွေးထုထင်ထိန်းခြားပေးစားနေပေးစားသူနှင့်မနေတပါးထခြား
သူနှင့်နေသောတရား၊
- ၁၇ သူငယ်ချင်းနှစ်ဦး၌ မိသားစုသွင်းခံပြီး၍ သူတပါးနှင့်ပေးစားသော
တရား၊

LAWS OF MENOO.

THE SIXTH VOLUME OF THE GREAT WORK OF MENOO.

I worship the god who is worthy of all homage, who possesses an intuitive knowledge of good

CONTENTS OF THE SIXTH VOLUME.

1. The two laws by which men are governed.
2. The law when a man of good family is insulted by a poor man of low degree.
3. The law for fine and compensation when a great man is insulted.
4. The law defining who belongs to the royal family.
5. The law defining chiefs, ministers, or lords.
6. The law regarding the three classes of the royal family, the three classes of lords, the poor, the mercantile, and the agricultural class.
7. The law when members of the royal family, of the lords, or of the wealthy class, seduce the wives of men of their own class.
8. The law when a man's wife is seduced by a member of another class.
9. The law regarding the royal family, and lords, making compensation in standard gold.
10. The law for deciding which of the three kinds of silver shall be paid in compensation.
11. The law fixing what quantity of molasses, copper, or silver, is one Bo.
12. The law regarding men who are fit to be made judges.
13. The seven persons who ought not to be raised to that station, who give unjust decisions
14. The law as regards those who have, and those who have not studied the Damathat.
15. The law by which a young woman given in marriage by her parents, not liking her husband, separates from him.
16. The law when a young woman is given in marriage in the same way, and on the day of the marriage, the man to whom she was plighted shall not remain with her, but go with another.
17. The law when a couple are attached to each other, and the parents (of the woman) having accepted presents, shall give her to another

၃၆ မယားမိုးသင်္ကာ ရောင်ရှိသည်နှင့်အနေအထိုင်မတော်၊ မယား
ပိုင်သောတရား၊

၃၇ အပြောင်အသိမ်းကိုသူတပါးမိုးသောတရား၊

၃၈ သုဥစ္စာကိုမိုး၍မိုးသူမလျှော်နှိုင်းကျွန်ဖြစ်သောတရား၊

၃၉ ကာမဂုဏ်မှူးမလျှော်နှိုင်း၍ကျွန်ဖြစ်သောတရား၊

၄၀ ကျွန်မယားကိုသခင်ဖြစ်မှားသောတရား၊

၄၁ ကြေးဝယ်ကျွန်မတွင်မွေးပွားသည်၊ ကျွန်ရုဉ်းဆက်ကိုဖြစ်မှား
တရား၊

၄၂ သန္တက၊ ကျွန်မယားကိုသခင်ဖြစ်မှားသောတရား၊

၄၃ မိဘဥစ္စာသားပိုင်သည်၊ သားဥစ္စာမိဘပိုင်သည်၊ လင်ဥစ္စာမ
ပိုင်သည်၊ မယားဥစ္စာလင်ပိုင်သည်၊ ဆရာဥစ္စာတပည့်ပိုင်သည်၊ ဝ
ဥစ္စာဆရာပိုင်သည်။

၁ လူတိုက်တရားနှစ်ပါးကွဲပြားစီရင်သောတရား၊

မင်းကြီးလူတို့တွင်းစီရင်ကြသည်အကြောင်းနှစ်ပါးတည်း၊ နှစ်ပါး
သည်ကား၊ ဓမ္မသတ်၊ ပါပသတ်ဟူ၍နှစ်ပါးရှိသည်၊ ဓမ္မသတ်မှာ၊ ရှေ့
သောကဗ္ဗာ အဆက်ဆက် မင်းလောင်း၊ မင်းလျှာတို့ ကျင့်တန်းနှင့်၊
သစ္စာမိမ့်၊ သစ္စာသင်္ကပ္ပေါ၊ သစ္စာဝါစာ၊ သစ္စာကမ္မန္တ၊ သစ္စာအာရုံ
သစ္စာဝတမ၊ သစ္စာသတိ၊ သစ္စာ သစ္စာမိဟူသော၊ မဂ္ဂင်တရားရှစ်ပါး
ရှည်၍စီရင်ဆုံးဖြတ်သည်ကို၊ ဓမ္မသတ်ဆိုသည်၊

ပါပသတ်ဟူသည်ကား၊ ငါမင်းဖြစ်သည်၊ အမှိုးရသည်တကားထု၊
အနိုင်လူထုသိမ်းစွက်ခြင်း၊ သေတန်သောသူ၊ မသေတန်သောသူ၊ ဖြစ်
သောသူ၊ မဖြစ်တန်သောသူ၊ မလျှော်တန်သောသူ၊ လျှော်တန်သောသူ
ရာမှမိမ့်တန်သောသူ၊ နေရာမှမိမ့်တန်သောသူ၊ ထိုဆိုခွဲပြီးသမျှကို၊
မဆင်ခြင်း၊ စီရင်လေ့ပြုသောအရာကို၊ ပါပသတ်ဟူသတည်း၊ ပါပ
ကိုပယ်၍၊ ဓမ္မသတ်နှင့်စီရင်ရ၏၊

၂ အမျိုးမြတ်သောသူ၊ အကြီးအကဲဖြစ်သောသူတို့ကိုခွန်အားနည်းအမျိုး၊
ဥစ္စာနည်းသောသူထွန်ကျူးသောတရား၊

မင်းကြီးအမျိုးမြတ်သောသူကိုလည်းကောင်း၊ တန်ခိုးသိတင်းစေ
အင်ခွင့်နှင့်ပြည့်စုံသောသူတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပြည်မှီးရွာကွပ်၊ စစ်၊
မြေထိုင်းတောက်၊ အဓိကကြီးအုပ်သောသူတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကေ

36. The law where a suit for seduction may be instituted on suspicion from the improper conduct of the parties.

37. The law when a man seduces away the concubine of another.

38. The law when a person having committed a theft, and not being able to make compensation, becomes the slave of the person robbed.

39. The law when a man being unable to pay compensation for illicit connection with a woman, becomes a slave.

40. The law when a master has connection with the wife of his slave.

41. The law when a man has criminal connection with a descendant within the seventh degree of his slave woman.

42. The law when a man has connection with the wife of his hereditary, irredeemable slave.

43. The law that children have a right to the property of their parents, parents of their children, wives of their husbands, husbands of their wives, the teacher of the scholar, and the scholar of the teacher.

1st. The two laws by which men are governed.

O king ! amongst men there are two ways of settling disputes, by *Damathat* and *Papathat*. By *Damathat*, is when the decisions are guided by the precedents recorded by kings, embryo gods, from the beginning of time through the whole succession of worlds, in accordance with the following eight laws, called *Meggin*,* of the sacred book ; *Thama-di-ti*, *Thama-thin-ga-pau*, *Thama-wa-tsa*, *Thama-kam-manta*, *Thama-azi-wau*, *Thama-wa-ya-ma*, *Thama-tha-dee*, *Thama-tha-ma-dee*,—this is called *Damathat*.

By *Papathat*, is when a chief merely from having the power, takes property by force, gives no consideration as to who ought to die, who ought not, who should be mutilated, who should not, who should make restitution, who should not, who should be removed from their situations, who should not, but habitually gives decisions without this, is called *Papathat*. *Papathat* should be avoided, and decisions given in accordance with the *Damathat*.

2nd. The law when a man of good family is insulted by a poor man of low degree.

O king ! if a man of good family, a man who is reputed for his good works, a governor of a province, a head of a village, a writer, a land measurer, a superintendant of forests, any man who is a chief

* The translation of *Meggin* is "ways;" of the remaining eight words, as follows, according to their order —right opinions, right intentions, right words, right actions, right ways of supporting life, composure, rightly directed intelligence, and proper caution.

သိတင်းဥစ္စာ၊ ဂုဏ်အင်နည်းသောသူတို့သည်၊ ကျူးလွန်စွာဆိုမိသော်၊ သူကောင်းတို့၏အမျိုးအလိုက်၊ ကျေးဇူးအင်ခွင့်ကိုထောက်၍ ထိုက်လျှောက်အပြစ်ကိုလျှော့စေ၊

၃ သုမြတ်သူကောင်းတို့ကိုကျူးစွန့်လျှော့ပြစ်တရား။

သူကောင်းတို့၏အပြစ်ဟူသည်ကား၊ တဆယ်လျှော်သင့်သောသူကို၊ တရာတရာလျှော်သင့်သောသူကို၊ တထောင်၊ တထောင်လျှော်သင့်သောသူကို၊ တသောင်း၊ တသောင်းလျှော်သင့်သူကို၊ တသိန်း၊ ဤကား၊ ကျေးဇူးသိတင်းစည်းမိမိမှိန်မြင့်၊ သူကောင်းတို့၏အလိုက်အလိုက်ကိုဆိုသတည်း။

၄ မင်းမျိုးကိုပိုင်းခြားသောတရား။

မင်းကြီး၊ မင်းမျိုးဟူသည်ကား၊ ပြည်ရှင်မင်း၊ ရှင်မိဗုရားသားတော်၊ ညီတော်၊ ဥပ္ပရာဇာတို့မှားအတွက် အထိတ်တည်း။ ဤကိုမဆို၊ ထိုမှကြွင်းသောသူတို့တွင်၊ မင်းမျိုးဟုဆိုလိုက်သောသူလေးပါးရှိသတည်း။ အရှင်မင်း၊ အကရာဇ်တို့၏အမျိုးအနွယ်အွေ့မျိုးကြီးဖြစ်၍မင်း၊ ဆက်အစဉ်ကိုသိရှိသောသူလည်း၊ မင်းမျိုးတည်း။ ထိုစွာထုံပြည်၌၊ သမိုင်းမော်ဂွန်းတို့ကို၊ မှတ်မိလိုက်အံ့၊ ပညာကမ္ဘိလည်းရှိအံ့၊ ဤသည်လည်းတပါးတည်း။ ပြည်ရှင်မင်းတို့နှင့် အမှုသိမ်းကို၊ တိုင်ပင်အက်မြစ်သော၊ အမတ် စစ်သူကြီးလည်းတပါးတည်း။ စစ်မြေအရပ်၌ရဲရင့်၍အစီအမံတတ်၍ပြည်ရှင်မင်းတို့၏အမှုဝန်ကိုထပ်ခွက်ပေး၍သော စစ်ကလည်းတပါး၊ ဤသူထောထောက်ကို၊ မင်းမျိုးထုမှတ်ရာ၏။

၅ အမတ်အမတ်ကိုပိုင်းခြားသောတရား။

အမတ်မျိုးဟူသည်၊ ဆိုခဲ့ပြီးသောသေနာပတိကသည်၊ မြို့တွင်တောင်းမှုတရားသူကြီးဆင်က စဦးစား သူကြီးပြည်မှီးမြေထိုင်တောက်ထိုသည့်အမတ်မျိုးမည်ရာသတည်း။ တကြောင်းလည်းအရှင်သူကောင်းပြီအမည်ရ၊ အရာထားဟူသမျှလည်းအမတ်မျိုးဝင်သတည်း။

၆ မင်းမျိုးသုံးပါး၊ အမတ်မျိုးသုံးပါး၊ သူဆင်းရဲမျိုး၊ ကုန်သည်မျိုး၊ လယ်လုပ်မျိုးတရား။

သူဌေးမျိုးသည်ကား၊ အရှင်က သူဌေးအရာတတ်မှတ်ပေးသောသူ၊ သူကြွယ်ထူတတ်မှတ်ပေးသောသူ၊ ဥစ္စာပရိက္ခရာများ၍ကြွယ်ဝသောသူမျိုး။

or head, be abused by a person of little repute, compensation shall be made in proportion to the rank and qualities of the good man.

3rd. The law for fine and compensation when a great man is insulted.

Compensation to a good man is (regulated) thus; a person who should pay ten (to an equal,) shall pay one hundred; he who should pay one hundred, shall pay one thousand; he who should pay one thousand, shall pay ten thousand; and he who should pay ten thousand, shall pay one hundred thousand. This is what is due to the good man when one is of small repute and the other great.

4th. The law defining who belongs to the royal family.

O king! as regards the royal family—the king, queen, the royal sons and brothers, and the Uppa-raja or heir-apparent, are the top-most point, nothing is said of them; but exclusive of them, amongst other people there are four who are entitled to be styled of the royal family. Those who can show their descent from, or connection with, the family of former monarchs. Those who are well versed in the history of the country, who are men of scientific attainments. Those who are counsellors of the king and generals of his armies, and those who are brave in battle, and are acquainted with the disposition of an army for battle. Tset-kays who can perform the business of the country. These four descriptions of people may be styled of the royal race.

5th. The law defining chiefs, ministers, or lords.

The class of lords is this, below the ministers already noted: the head of a town, jailors, judges, the chief of the elephant department, writers, thoogyees, governors, land measurers, and superintendants of forests; these may be styled the class of lords. There is another ground of admission into this class; those who have been raised to station by the king, and have received titles from him, are included.

6th. The law regarding the three classes of the royal family, the three classes of lords, the poor, the mercantile, and the agricultural classes.

The wealthy class are those who have been given the rank of thaitay by the king, those to whom he has given that of thoo-kyooay, those who are possessed of much property, those who by commerce or agri-

• ကုန်သွယ်လယ်လုပ်ဥစ္စာဈေးသောသူ၊ ။ရှေ့ကျောက်သံပြွန်
တို့ကိုကုန်ဝယ်ပြု၍ကြွယ်ဝသောသူ၊ ဤငါးပါးသည် သူဌေးအဝင်တည်း။
• မင်းမျိုးဆိုရာ၌၊ အကြီးအလယ်အလတ်သုံးပါးတည်း။ အမတ်မျိုးဆိုရာ
၌လည်း၊ အကြီးအလယ်အလတ်သုံးပါးတည်း။ သူဌေးမျိုးဆိုရာ၌၊ အကြီး
အလယ်အလတ်သုံးပါးတည်း။

မင်းမျိုးသုံးပါးခွဲရာဇာလေးရာပြု၊ မြို့စား၊ ရွာစား၊ လီး၊ ဓလွယ်ဆင်ခြင်း
အဆောင်အရွက်ကြီး၊ ရွာရသောသူချင်းတပါး၊ ထိုအဆောင်အရွက်မရှိ၊ တူ
တန်ရသောသူချင်းတပါး။ ။ ၎င်းအောက်မှီခို၍ရသောသူချင်းတပါး။

အမတ်မျိုးသုံးပါးမှာလည်း၊ လီး၊ ဓလွယ်မြို့စားလေးရာပြုအဆောင်အ
ရွက်၊ ဆင်ခြင်းကြီးရွာရသောသူချင်းတပါး၊ ထိုအဆောင်အရွက်မရှိတူတန်
ရသောသူချင်းတပါး။

• ၎င်းအောက်မှီခို၍ရခြင်းတပါး၊ ဤကားအမတ်မျိုးသုံးပါးတည်း၊ သူဌေး
မျိုးသုံးပါးမှာလည်း၊ မြို့စား၊ ရွာစားအမည်နေရာ၊ အဆောင်အရွက်ကြီးရွာရ
သောသူချင်းတပါး။ ထိုအဆောင်အရွက်မရှိ၊ သူဌေးဟူသောအရာလေး
ခြင်း၊ သူကြွယ်ဟူသောအရာပေးခြင်းတပါး။ ထိုမှတပါး၊ ဥစ္စာဈေး၌တုန်
လှဲကြွယ်ဝပြည့်စုံခြင်းသူလည်းတပါး၊ ဤသည်လှင်သူဌေးမျိုးတရားတည်း။

သူဆင်းရဲမျိုးဟူသည်ကား၊ ဥစ္စာမရှိ၊ ဆင်းရဲသောသူကိုဆိုသတည်း။
• ထိုသို့ဥစ္စာမရှိဆင်းရဲသောသူတို့တွင်မင်းမျိုး၊ ဝုဏ္ဏားမျိုး၊ သူဌေးမျိုး၊
သူကြွယ်မျိုးရှိသောသူတို့သည်၊ အမျိုးခွဲရာသုံးပါးအညံ့၌တပါးဝင်စေလိုစွာ
တပါး၊ ကုန်သွယ်မျိုးလယ်လုပ်မျိုးတို့သည်လည်း၊ သုံးသွယ်စီရှိ၏။ ထိုသို့
ရှိရာတွင်အမျိုးအရာကု၊ မင်းဖက်ရာဇာလေးသည်အတိုင်း၊ အမျိုးကိုခွဲခြား
၍မှတ်သားရာ၏။

ထိုသို့အသီးအသီးကွဲခြားကြသောအမျိုးတို့တွင်အရှင်ဖက်ရာဇာလေးမပြတ်
တိုင်ပင်ဘက်ပြုသောသမာဓိပညာအမြော်အမြင်ရှိသောသူတို့ကို၊ အမည်အ
ရည်လီး၊ ဓလွယ်အဆောင်အရွက်မြို့စားရွာစားအတူသမ္ဘာသည်ဟူ၍အရှင်
သို့နေညမပြတ်တိုင်ပင်ရာ၊ ပြောဟောရာမရောက်သောသူတို့သည်၊ စကား
လုံးရှည်မြိုင်မဆိုအပ်ချေးဆိုချေသော၊ ထိတ်နှစ်ပါးနှင့်စီရင်ရာ၏။ ထိုထိတ်
နှစ်ပါးစီရင်သည်ဟူရာ၌၊ ရှေးမင်းလောင်းမင်းသားတို့သည်၊ ဓမ္မသတ်နှင့်စီ
ဓမ္မသတ်နှင့်အညီ၊ ထပ်၍စီရင်သည်ရင်သည်ထုံးကိုပဉ္စဂ္ဂနိဗ္ဗာနလည်း၊ ရှေး
မင်းလောင်းတို့စီရင်သည်နည်းတွင်ကိုဆိုသတည်း။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်လည်း
ဓမ္မသတ်၊ ပါပသတ်ဟူ၍သတည်း။ ထိုသို့ရှိရာ၌၊ ပါပသတ်ကိုပယ်၍ဓမ္မ
သတ်နှင့်အညီသာစီရင်ရာသည်ဟုမနှံ့မည်သောရှင်ရထားဆိုထော်ရ၏။

culture have acquired much property, and those who have acquired wealth by dealing in gold, silver, or gems. These five form the thatay class. Of the race of kings there are three divisions—the great, the middling and the lesser. Of the class of (amats) lords, there are the great, the middling, and the lesser; and of the class of thatay or wealthy people, there are also the great, the middling, and the lesser.

In separating the race of kings into three, one consists of the Lay-ya-byoos, Myo-tsas, Yooa-tsas, those who have obtained an umbrella, chain of nobility, elephants, horses, useful utensils of the first rate,—those who have obtained the same, but smaller in amount, and of less account than the first, and below these, those who have obtained them of still smaller account and less amount.

As regards the three classes of lords, one consists of those who have obtained umbrellas, chain of nobility, rank of Myo-tsa, or Lay-ya-byoo, useful utensils, horses or elephants of the first rate. Those who obtain the same things, but of smaller amount and less account, and those who obtain them in still smaller amount and less account. These are the three classes of lords.

As regards the three classes of thatays, the first consists of Myo-tsas, Yooa-tsas, those who have obtained a little place and useful utensils of the first rate. Second, those who have not obtained useful utensils to the same amount, of the same account, who have been given the rank of thatay or thoo-kyooay by the king; and third, those who have large fortunes equal to all their wants. These are the three classes of thatays.

As regards the poor class, they are those who have no property, who are destitute. Amongst these destitute people, men of the royal race, bramins, thatays, shall be placed in the lowest grade of the three divisions of their own class. Besides these, there are also three divisions of the mercantile and agricultural classes. Amongst these, if the king has given rank or class to any one, they shall be considered to belong to that.

Amongst these separate and distinct ranks and classes, those who are the constant counsellors of the king, who hold right opinions, and are men of science, judgment, and forethought, shall not be held on an equality by those who may hold the same rank or titles, but who are not taken into the daily or nightly councils of the king. If they do, they shall be judged by the two omens, namely, the decisions of former kings, embryo Boodahs, and decisions given in modern times in accordance with these precedents and the Damathat. In both these, Damathat and Papathat are embraced, and in giving decisions, Papathat should be shunned and Damathat followed. Thus the son of the king of Bymahs, named Menoo, the recluse, said.

မင်းကြီးတရားသူကြီးဖြစ်ရာသည်ကား၊ ပိဋကတ်စေခပ်ကိုတတ်အပ်၊
 ထုံးပုံနည်းနာကို မှတ်မိသည်။ ဝဲ့သတင်အထက်၌ထုတ်သည်အထိုင်၏ကို
 တတ်သည်။ ခပ်သိမ်းသောသူပြောဆိုသောစကားကိုတစ်နားမကျန်မှတ်
 မိသည်။ သမာဓိရှိပေသည်။ ဤငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံသောသူဖြစ်လျှင် ထေရ
 ဟိတ်ဝုတ္တရားဖြစ်စေ၊ မထရ်သဏ်ရာဇာဖြစ်စေ၊ ရှေးထုံးစံရာဇဝင်ပုံပြင်ကို
 သိရှိသော၊ အမတ်ကြီးတို့သည်၊ ညီညွတ်စွာမူ၍၊ သူနှစ်ယောက်ထိုက် ညွှင်း
 ခုံသော ရှေးနောက်ဆိုသောစကားတို့ကို မှတ်သား၍၊ အမှုသည်ထိုက်အရာ
 အထိုင်အပြုအမူ၊ အတန်အပန်တို့ကိုကြည့်၍၊ မှန်ကန်စွာလျှင် ဆုံးဖြတ်ပေး
 ရာ၏။

၃ မင်းအမတ်သူဌေးမယားကိုအချင်းချင်းမိုးခြင်းတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ သူကြွယ်တို့တွင်၊ သူကြွယ်ချင်းချင်း၊ သူဌေးတို့တွင်
 သူဌေးချင်းချင်း၊ အမတ်တို့တွင် အမတ်ချင်းချင်း၊ မင်းမျိုးတွင် မင်းမျိုးချင်း
 ချင်းတို့သည်၊ ဒိဋ္ဌိယာမူပြစ်မှားမိကြစုံ၊ ထိုအပြစ်နှင့်ထိုက်ကျောက်အောင်
 လျှော်စေရာသတည်း။ မင်းမျိုးဖြစ်၍၊ မြို့စားသောသူ၊ လေးရာမြို့စား
 သောသူတို့ချင်းချင်းပြစ်မှားမိကြစုံ၊ ရွှေငါးပိဿာလျှင်လျှော်စေရာသတည်း။
 ၊ အကြင်အမတ်တို့တွင်၊ အမျိုးအမည်တီးစလွယ်နေရာရသူတို့အ
 မျိုးအမည်အဆောင်အရွက်ဟူ ချင်းချင်းမယား ပြစ်မှားသော်၊ ရွှေတပိဿာ
 တဆယ်လျှော်စေရာသတည်းဟု မြဲထွာမင်း၏သားရင်းဖြစ်သော ဇနီးမညီ
 သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။ အကြင်အမူးအမတ်သူကောင်းတို့သည်
 ကား၊ ထေရဟူသောမိုးခြင်းလှည့်ပတ်၍ လျှပ်ပေါက်ခြင်းကို၊ အမျိုးတူကြ
 သည်ဖြစ်စေကာမူ၊ တဦးသောသူအမည် အကြီးအမား၊ ဆွဲ၊ တီးစလွယ်အ
 ဆောင်အရောင်လည်းလွန်ပေစုံ၊ အရှင်စကရာဇ်လည်း မပြတ်ထိုင်ပင်အထိ
 ဖြစ်လေစုံ၊ ထိုသူကိုနည်းတူမထုတ်သောသူတို့အမျိုးတူသည်ထုစကားထုံး
 ရှည်၍မဆိုအပ်ပလေ၊ ဆိုချေသော်၊ ထေရဟူသောမိုးခြင်းလှည့်ပတ်ခြင်း
 ပြုသော်ရွှေတပိဿာတဆယ်လျှော်စေ။ မင်းကြီးသူဌေးချင်းချင်းသူ
 ကြွယ်သော်ကား၊ ထေရဟူသော မယားမိုးခြင်း၊ ထိုမယားကို လှည့်ပတ်၊
 လျှပ်ပေါက်ခြင်းပြုချေမူကား၊ အမတ်တို့နည်း၊ ရွှေတပိဿာတဆယ်လျှော်စေ။

၄ မယားမိုးအမျိုးခြားအလျော်ပိရင်သောတရား။

အမျိုးမတူမတန်သောသူတို့သည်မင်းဆွေမိုးမျိုးဖြစ်သောသူတို့၏မယား
 ကိုပြစ်မှားလှည့်စားဖျက်ဆီးချေသော၊ ငါးပိဿာလျှော်စေ။ အမျိုးမတူ
 သောသူကို၊ မင်းမိုးဆွေမျိုးပြစ်မှားမူ၊ ၆ မျိုး၏အလိုက်ရွှေငါးကျပ်ထန်သည်

O king! men who should be made judges are those who are acquainted with the Pitakat* and Bayden,† with former customs and traditions, who habitually lay down the truth in assemblies (of the people,) who can recollect what is said by others without forgetting one word, who are sincere and honest. A man possessed of these five qualities, be he priest, bramin, matay (chief priest) or lord, will read in history old manners, customs, and traditions, (shall be made judge.) Let them note with impartiality, all that the parties in the suit have to say, notice their manner and bearing, and honestly decide.

7th. *The law when members of the royal family, lords, or the wealthy class, seduce the wives of others of the same class.*

O excellent king! if a member of the wealthy class, of the class of lords, or of the royal family, shall seduce the wife of another man of his own class, he shall make reparation in proportion to the offence. If the offender be of the royal family, a lord of a town, or the commander of four hundred men, let five viss of gold be paid in compensation, if the woman be the wife of another of the same rank or class. If it be between lords who have obtained equal titles, umbrella, chain of nobility, and place, one viss and ten tickals shall be the amount of compensation. Thus the recluse called Menoo, the son of the king of Bymahs, said. If any lord, or man of station and repute, shall seduce the wife of another by artifice, even if the class be the same, if one be of higher title, his umbrella and tsaloay superior, and be be one constantly called to the council of the king, one not so situated shall not place himself on an equality on the ground of being of the same class: if he do so, and seduce his wife by deceit and artifice, let him pay in compensation one viss and ten tickals of gold. O king! as regards the seduction of the wife of one thatay by another by artifice, let the rule be the same as amongst lords, let one viss and ten tickals be paid in compensation.

8th. *The law when a man's wife is seduced by a member of another class.*

If amongst those of different and lower classes, one shall seduce the wife of a man who is a member of the royal family, by artifice and deceit, let him pay in compensation five viss of gold. If the wife of a man of the lower class be seduced by a member of the roy-

* *Pitakat*, Pali *Pitakas*, a basket; the three divisions of the Buddhist scriptures, *Wener*, *Thudaka* and *Abhidharma*.

† The Vedas' three books, *Thama*, *Yasoo*, *Isahoo*, the fourth *Atapan* has been lost.

အမျိုး၊ ခုနှစ်ကျပ်တန်သည်အမျိုး၊ ရွာတဆယ်တန်သည်အမျိုး၊ အလိုက်သို့လျှင်
စေးမင်းမျိုးအမတ်သူဌေးသူကြွယ်တို့ဖြစ်လျှင်၊ အမျိုးသုံးရပ်သည်အလိုက်
လွန်သူကလျော်စေ၊ သို့ကားဆိုတုံ၏၊ မရတတ်မူကျွန်ပြီစေ၊ မင်းမျိုးချင်း
ချင်း၊ အမတ်မျိုးချင်းချင်း၊ သူဌေးမျိုးချင်းချင်း၊ ဆိုခွဲပြီးသောမထားကိုးထေ
ရာပြုရာ၌၊ အသေးဆုံကျလျှင်၊ ကတော့စေအပ်၏၊ ကတော့စေရမည်မှား၊ အိမ်
လှေတား၊ ရင်း၌၊ ဖျာညွှန်ပျောင်း၊ ခင်း၊ ထားရာ၊ လွန်သော သူထင်မထားနုံ၊
မယားမမြီကလည်း၊ မိဘစုံဝတ်မြဲဝတ်စေ၍၊ ပန်း၊ မိမ်း၊ ပန်းစေလျှက်၊ လှေကား
ညွှန်ပျောင်းက၊ ပုဆစ်ညွတ်ကျစေ၍၊ ရွာငါးကျပ်တန်သည်၊ တဆယ်တန်သို့
ကိုး၊ စထားပြု၍၊ ပေါက်ပေါက်ဆံပန်းနှင့်ဦးသုံး ကြိမ်ချ၍၊ ပူဇော်စေ၊ အမှု
ရှင်ရင်းအိမ်လှေခါးထက်ကနေစေ၍၊ တကြိမ်လှေခါးတံခါးဝတွင် နည်း တူ
ပူဇော်စေ၊ အိမ်အရိပ်တွင်လည်းတကြိမ်နည်းတူပူဇော်စေ၍၊ နောင်သည်ကို
သို့မကျင့်ပါပြီဟု၊ ရဟန်းကြီးလူကြီးမြစ်တား၍၊ ဝန်ခံစေ၊ နောင်စေတီတတ်
၍၊ ကျင့်သော်အမျိုးထောင်မှ၊ နှင်ထုတ်စေ၊ ဤကားမင်းမျိုးအမတ်မျိုးသူဌေး
သူကြွယ်မျိုးဖြစ်ကံသောသူတို့တွင်၊ အသေးဆုံးသည်ကိုဆိုသတည်း။

၊ ပုဏ္ဏားမြစ်က၊ ပုဏ္ဏားအချင်းချင်းအလျှော်မစားအပ်ဟူသတည်း၊ ပုဏ္ဏား
ချင်းချင်းမယားကိုသေရာပြုသော်၊ နှိပ်လက်လွန်သော်၊ ပူဇော်ဆံ့သောအခါ
အရင်ကားထိုအလွန်ခံရသောသူ၏၊ တိုက်အိမ်ဝ၌၊ ဖျာညွှန်ပျောင်း၊ ခင်း၍၊
လွန်သောသူထင်မယားမိဘတို့သည်၊ မမြီမနွား၊ သီဟိုဠ်နွား၊ ပစ္စန္ဒနွားတို့
ရပ်တွင်အမျိုးကြီးသောပုဏ္ဏားမြစ်က၊ မမြီမနွားအမျိုးထပ်ပုဏ္ဏားမြစ်ထပ်
ဟိုဠ်နွားအမျိုး၊ နိမ့်ပုဏ္ဏားမြစ်ကပစ္စန္ဒနွားနှင့်ပူဇော်စေ၊ မမြီမနွား
ဟူသည်ကား၊ ငွေစင်အကျပ်နှစ်ဆယ်တန်သည်၊ သီဟိုဠ်နွားဟူသည်ကား
ငွေစင်တဆယ်တန်သည်၊ ပစ္စန္ဒနွားဟူသည်ကား၊ ငွေစင်ငါးကျပ်တန်ထည့်
ဤနွားတိုးဖြင့်၊ ပုဏ္ဏားချင်းချင်း၊ ပူဇော်စေ၊ ပူဇော်ဆံ့သောနွားတိုး၊ ငွေတိုး
ပေါက်ပေါက်ကဲ့သို့၊ အပွင့်တရာဖြစ်အောင်လုပ်၍၊ ရွှေထေး၊ ငွေထေး၊ သူ
ဌေးဟူသော၊ ကျေးနီစင်လေးသုံးလုံးခင်းပြီးလျှင်၊ ထိုငွေပေါက်ပေါက်ကို
ထည့်၍၊ ပုဆစ်ညွတ်၍၊ သုံးကြိမ်မြောက်ပူဇော်စေ၊ မယားသခင်ထုနံ့ရာထု
ကြီးတို့ရှေ့၊ ချင့်ကိုဆုံးမမြစ်တား၍၊ သစ္စာမိဌာန်ပြုစေအပ်၏၊ ထိုသို့ပြုသည်
ကိုမတည်လျှင်၊ စသောလဟူသောခွန်းစကား၊ အရပ်သို့ နှင်ထုတ်ပို့ရာ၏၊
ပုဏ္ဏားမျိုးသို့မဝင်စေရာ၊ ပုဏ္ဏားမျိုးဖြစ်လျက်၊ မင်းမျိုးကိုပြစ်မှားလျှင်၊ အ
မျိုးအလိုက်၊ အမတ်မျိုးကိုပြစ်မှားလျှင်၊ အမတ်မျိုးအလိုက်၊ သူဌေးသူကြွယ်
မျိုးကိုပြစ်မှားလျှင်၊ အမျိုးအလိုက်၊ သူဆင်းရဲမျိုးကိုပြစ်မှားလျှင်၊ ထူထောင်ရဲ
မျိုးအလိုက်လျှော်စေ၊ ကတော့စေ၊ ပုဏ္ဏားမျိုးကိုလည်းထိုအမျိုးခြားထို

al family, let five tickals, seven, or ten be paid, as is proper according to his class. If he be a member of the royal family, a lord, or a thatay, let the offender pay according to the three classes they are divided into. It is also laid down, if he cannot pay, let him become a slave. If the parties be both of the royal family, both lords, or both thatays, and one shall by artifice seduce the wife of the other, and they be descended from the same great-grand-father, it is proper that the offender shall ask pardon thus. Let the offender and his wife, or his parents if he have no wife, put on white clothes and fresh flowers in their head, and go on their knees at the foot of the steps of the house, where mud and ashes have been spread, and having made three obeisances, let them offer according to their circumstances a gold cup of five or ten tickals, with parched paddy and stained rice. Let the offended party remain at the top of the steps, and the offender ascend the steps and repeat his offer, and again when under the shade of the roof, let him repeat his request to be forgiven, and promise, (Rahans and respectable people admonishing him,) not to commit the offence again. If after this he does repeat his offence, let him be banished from intercommunication with his relations. This is said when amongst the royal family lords or thatays, the parties are descended from a common great-grand-father. If the parties be both bramins, it is not proper for them to receive compensation. If one bramin seduces the wife of another by deceitful representations, or uses abusive language towards, or assaults him, as regards the (peace) offering, let the offended party spread mud and ashes in the door-way of his house, and the offender make an offering of an ox of Mesima, (the centre district of Bahar) Ceylon, or Pitsandara.* If the offended party be a man of high rank, let him have a Mesima: if a man of middling rank, a Ceylon; and if of low rank, a Pitsandara ox. The Mesima ox is valued at twenty tickals of good silver, a Ceylon ox at ten, and a Pitsandara at five tickals; and let bramins amongst themselves make offerings in the price of these oxen. Let the silver that is offered be made into one hundred flowers like parched paddy: let one cup of gold, one of silver, and one of pure copper called thatay, (be made by the offender,) and having put them in proper order, and the silver flowers into them, let him make the offering on his knees three times, and let the bramin, the lord of the wife, accept the offering in the most proper manner; and the elders in presence of the offended party and of the heads (of the assembly) shall admonish the offender not to repeat his offence, and it is proper that he should make a vow according to the bramin form, to that effect. Having done so, if he do not keep it, he may be degraded to the tsandala or dwoon-tsanda class; he shall not be allowed to remain in the bramin caste. If a bramin shall seduce the wife of a

---

* Pitsandara, the land of savages, all the world, but Misimadatha and Ceylon.

က၊ပြစ်မှားချေလျှင်၊ သူထုတ်မျိုးမြစ်က၊ငွေမြဲတရာလျှော်စေး၊သဌေးမျိုးမြဲ
မှားချေလျှင်၊ ငွေမြဲငါးပိဿာလျှော်စေး၊ အမတ်မျိုး ပြစ်မှားချေလျှင်၊ ငွေမြဲ
တရာလျှော်စေး၊မင်းမျိုးကိုပြစ်မှားချေလျှင်၊ ဣန္ဒဝိဿာငါးဆယ်လျှော်စေး
ဤကားပိဿာကိုဆို သတည်း၊ သူဆင်းရဲလျှော် စုတရား ခွာကျပ် ကိုဆိုသ
တည်း။

၉ မင်းအမတ်ရံရွှေလျော်သည်ဘုရား။

မြတ်သောမင်းကြီးမင်းမျိုးကိုလျော်ရန်ရွှေကားစံရွှေတည်း၊ စံရွှေတကျပ်ကို
ကြေးစင်အနက်အခွက်တဆယ် ဟူသတည်း၊ ကျေးစင် အသိုးတပိဿာလျှော်
ငွေစင်ကြေးမပါတကျပ်တည်း၊ အမတ်အမျိုးကိုလျော်ရန်ရွှေကား၊ ရွှေသာဓန
တည်း၊ ထိုရွှေတကျပ်လျှင်၊ ကြေးစင်ငါးပိဿာအတန်တည်း၊ ကြေးစင်
တပိဿာအမှိုက်ကိုငွေစင်တကျပ်တည်း၊ အမတ်ငယ်မှစ၍၊ အောက်မျိုးလျှော်
ရန်ရွှေမှာဂုဏ်ရွှေတည်း၊ ထိုရွှေ တကျပ်လျှင်၊ ကြေးစင် သုံး ပိဿာအတန်တည်း
တည်း၊ ကြေးစင်တပိဿာလျှင်၊ ငွေမြဲရွတ်မြင်တကျပ်လျှင်ထိုးတည်း။
၊ ထိုသို့ရွှေသိုးငွေသိုးကြေးသိုးတို့သည်၊ ရှေးမင်းထောင်းမင်းတော်တို့၊
ရင်သောဓမ္မသတ်ထွက်အသိုးတည်း၊ ရွှေမှမဆိုသာအသိုးထေးသည်
အတိုင်း၊ ငွေကိုလျှော်စေး၊ ပူဇော်စေး၊ ဤကားလျှော်စုပူဇော်စုရွှေငွေတည်း။

၁၀ ငွေအမျိုးသုံးပါးကိုလျော်ခွဲသောတရား။

မင်းကြီးငွေမျိုးသုံးပါးတွင် မင်း စံငွေကျော် ခွာသ လွဲပြုကြေးစု နှစ်ဆယ်
ငါးထိတ်သည်တည်း၊ ငွေကျော်တွင် ဓါတ် ဟူသောငွေ တကျပ် ခွာသလွဲစင်
ကြေးငါးပိဿာထိတ်သတည်း၊ ငွေမှန်တကျပ်လျှင်သလွဲမဲသုံးပိဿာထိတ်
သတည်း၊ ဤကားငွေကိုမလျှော်၊ ကြေးလျှော်ရန်ကိုစီရင်ရာသတည်း။

၁၁ တာဝိဟုတင်လဲကြေးမှီးငွေပိုင်းခြားခေါ်နည်းတရား။

တာဝိဟူသည်ကား တင် လဲအမြန်အခွက်မြောက်ဆယ် ကိုဆိုသတည်း။
မြေကို တမိုလ်ခေါ်သည်ကား ဆယ်ပါယ် ကိုဆိုသတည်း၊ တပါယ်ဟူသည်
ကား၊ မြွေမပူရိသ၊ အတောင်နှင့် ခုနစ်တောင်ကိုတတာတည်း၊ ထိုအတာမြန်၊
အတာနှစ်ဆယ်စတုရန်းသဉ်၊ တပါယ်ဟူသတည်း၊ မိုလ်စားဟူသည်ကား၊
ဤမိုလ်ကိုဆိုသတည်း၊ တနည်းလည်းတမိုလ်ဟူသည်ကား၊ ကြေးမှီးအခွက်
မြောက်ဆယ်ကိုလည်းဆို၏၊ အရပ်အမှုသုံးစွဲရာ၊ ကြေးမှီးမြောက် ဆယ်ကို
လည်းတမိုလ်ဟူ၏၊ တမိုလ်ဟူသည်ကား၊ ကြေးမှီးငါးကျပ်ကိုဆိုသတည်း။

member of the royal family, of a man of the lords, or thatay, or of the poor class, let him beg pardon, and pay compensation according to the class (of the offended party.) If one of these three classes shall offend against a bramin, if it be a degraded person of low class, let him make compensation in one hundred of white silver. If he be a thatay, let him pay five viss of good silver. If a lord, let him pay one hundred of good silver, and if a member of the royal family, let him pay two viss and a half of gold. This is in viss, but in the case of the poor class, tickals are laid down.

9th. The law regarding the royal family and lords making compensation in standard gold.

O excellent king! the gold in which members of the royal family make restitution or pay compensation, shall be (tsan-shway) standard gold, one tickal of which is equal to ten viss of copper, the value of one viss of copper being one tickal of fine silver without any alloy. The gold in which lords shall make compensation is gold of the common kind, of which one tickal is equal to five viss of pure copper. Commencing with the lesser lords, the classes below shall make compensation in inferior gold, of which one tickal is equal in value to three viss of pure copper, one viss of pure copper being equal in value to one tickal of white silver on which the flower or leaf is visible. This is the relative value of gold, silver, and copper, as laid down in the Damathat by former kings, embryo Boodahs. It is not said that gold shall actually be given, but its equivalent may be paid in silver. This is what is said of the gold and silver to be paid in compensation.

10th. The law for deciding which of the three kinds of silver shall be paid in compensation.

O excellent king! of the three kinds of silver, (Meng tsan) pure silver is equal in value to seventy-five times its weight in tin, and the fine silver called dan is equal to five viss of tin. Of common silver, one tickal is equal to three viss of lead. This is the rate at which calculation shall be made when compensation is to be paid in the inferior metals.

11th. The law fixing what quantity of molasses, copper, or silver, is one bo.

A bo of molasses is sixty viss, a bo of land is ten pays, a pay is a square of twenty tas a side, and a ta is seven average cubits, and when a bo-tsa is mentioned this is the bo meant. Sometimes a bo is sixty viss of copper, and in common circulation in a district, six tickals of copper is also called a bo, and five tickals of copper is called a khyieng: two and a half tickals is called khyieng-kway.

ရှိန်ခွဲဟူသည်ကား၊ နှစ်ကျပ်နှစ်မတ်ကို ဆိုသတည်း၊ ဤကား ဓဇ္ဈသတ်ကျွတ်
၌၊ ထွက်သောဓဇ္ဈငွေကြေး ရှိန်ကျပ် ဗိုလ်ဟူသော အမည်တည်းဟု မန္တမည်
သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၁၂ တရားသူကြီးမြှောက်ထိုက်သောတရား။

ဓတာသဗ္ဗတဖြစ်သော၊ မြတ်သောမင်းကြီး၊ တရားတပါး သောထူထိုက်၊
အမိုးရ၍၊ ကိုးသယ်မြောက်ပါးသောရောဂါကင်းပြီး၊ သူတကာထို့မိအတွင်း
သမုမိနတ်ဖြစ်ပြီး၊ တရားသယ်ပါး ကိုစောင့်ရှောက်မြဲစေ၊ တရားကိုမင်း
မစောင့်က၊ အမတ်မစောင့်သည်၊ အမတ်မစောင့်က၊ ပြည်သူထို့မစောင့်ရား
ထိုပြည်ကားဗျက်စီးရာ၏၊ မင်းတရားစောင့်က၊ အမတ်မစောင့်သည်၊ အမတ်
စောင့်က၊ ပြည်သူထို့စောင့်သည်၊ ထိုမင်းလက်စက်၊ ပြည်ရွာသာတာမြင်း
ဖြစ်၍၊ နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်ရောက်အံ့သောအကြောင်းတည်း၊ မင်းကြီး၊ မင်းထို့မည်
သည်၊ မကောင်းမှုနှင့်ကောင်းမှုတဝက် မှီရောသည်၊ ကောင်းရာကိုလိုက်၍၊
ကျင့်ပေထေ့၊ မြတ်သောမင်းကြီး၊ ထရားကိုစီရင်စေအပ်သူ ငါးထောက်
တည်း၊ ငါးထောက်ဟူသည်ကား၊ တရားသယ်ပါးကိုစောင့်၍စီရင်
သည်မင်းတပါး၊ ဓဇ္ဈသတ်ထွက်နှင့်အညီစီရင်သည်တရားသူကြီးထည်း
တပါး၊ ဓဇ္ဈသတ်တွင် ခေလွတ်ရာကိုသာ စီရင်သည်တရားသူကြီးထည်း
တပါး၊ ရုတ်စီကန်းသော သူသည်တောင်ဝေးစွဲကိုင်သူနှင့်၊ သွား၍ခရီး
ထောင်းရောက်ဘိသကဲ့သို့စီရင်သောတရားသူကြီးထည်းတပါး၊ မှိုန်ခွဲ
ဣာကဲ့သို့၊ တည့်မတ်စွာစီရင်သောတရားသူကြီးထည်းတပါး၊ ဤငါး
ထောက်ထို့သည်၊ တရားသူကြီးမည်ရာ၏။

၁၃ မမြှောက်ထိုက်သောမတရားစီရင်သူရဲနှစ်ပါး၊ တရားသူကြီးစကား။

တရားသူကြီးမမည်ရာသူ၊ ခုနှစ်ထောက်တည်း၊ ခုနှစ်ထောက်ဟူသည်
ကား၊ အမျိုးမြတ်သူကိုလိုက်၍၊ မနိုင်ဘဲအနိုင်ပေးခြင်းကြောင့် ဥပဏ္ဍာတ်ဆို
အမှားပေး၍ရှုံးမည်သူကိုအနိုင်စီရင်ခြင်းတပါး၊ အမျိုးသားရှင်းဖြစ်သည်
ဟု၊ ရှုံးမည်သူကိုအနိုင်ပေးခြင်း၊ သေအေးဖျက်အေးကိုကြောက်၍၊ ရှုံးမည်
သူအနိုင်ပေးခြင်း၊ ရန်သူဖြစ်သည်ဟုနိုင်အံ့သည်ကိုအရှုံးပေးခြင်းလည်းက
ပါး၊ ဟုတ်သည်၊ မဟုတ်သည်ကိုမသိမမြင်၍စီရင်သောသူလည်းကပါး၊
ဟုတ်သည်၊ မဟုတ်သည်ကိုသိသော်လည်းကောင်း၊ လောအနိုင်သို့လိုက်၍၊ စေတနာ
ကာလေး၍ခြမ်းမြောက်စီရင်သည်တွင်၊ မဟုတ်သည်ကိုပြီးစေထုတ်သော
တရားသူကြီးထည်းတပါး၊ ဤသူရဲနှစ်ထောက်ထို့သည်ဆန္ဒာဖေါသအာဟာ

These are the weights denoted in the Damathat, of gold, silver, and other metals, when a khyieng, kyat or bo is mentioned. Thus the sage recluse called Menoo said.

12th. The law regarding men who are fit to be made judges.

O Maha Thamada, excellent king! who hast dominion over the one hundred and one races of men, who art free from the ninety-six diseases, who art the highest amongst men, a Nat of the Thamoodee* order, mayst thou watch over and firmly establish the ten laws (applicable to kings.) If kings do not abide by the laws, the lords will not; and if they do not, the people of the country will also disregard them, and the country will go to ruin. If the king watches over the laws, the lords do the same; and if they abide by and watch over the laws, so do the people of the country, and in the time of that king, the country being happy is the cause of the people obtaining nicoban. O great king! kings may do an equal amount of good and evil; do thou follow and practise good. O excellent king! there are five descriptions of men who are proper to be made judges, which are as follows:—the king, who, abiding by the ten laws (for his guidance,) gives his decisions in accordance with them; the judge, who, abiding by the Damathat, gives his decisions so as to avoid incurring the pains of hell;† the judge who decides like a blind man who feels his way with his staff, and takes the way that is best; the judge who decides between the parties impartially, like the index of a pair of scales; these five men may be appointed judges.

13th. The seven people who ought not to be raised to that station, who give unjust decisions.

The seven men who should not be made judges, are as follows:—the man who decides in favor of the party, who ought to lose his cause, because he is of high family;—the man who takes bribes, and decides in favor of the party who should lose;—the man who decides in favor of the party who should lose, because he is his relation;—the man who, from fear of death or other evil, decides in favor of the party who should lose;—the man who decides against the party who should gain the cause, because he is his enemy;—the man who decides without ascertaining the facts of the case;—the man who knows the facts, but, because he has the power, decides falsely. These seven men whose decisions are influenced by inclination, enmity, fear, or folly, the king taking council with his

* There are three orders of nats, Wathoids, the clean, free from the dominion of the passions, the apatti, who come forth into the world, the inhabitants of the six nat courtesies; and Channobes, in which order kings are said to belong.

† Decisions in strict accordance with the Damathat cannot be given without penalties in the next life, punishments being ordered in it involving death, mutilation, and pains which cannot be avoided without sin according to the Burman religion.

မောဟသူလိုက်၍ စီရင်သည်ကို၊ ပြည်ရှင်မင်းကေရုဏ် အမတ်သူတော်
ကောင်းနှင့်တိုင်ပင်၍ နှင်ထုတ်အပ်၏။ စီရင်၍ ပြီးရာကို ထူထောင်ထူထောင်ပြန်
စေရ၏။ သို့မှပြည်ရွာတိုင်း ကားသာထားမည်။ မင်းသောတူကြီးကို
ခွဲပြီး သည်ငါးထောက်သောသူဆိုသည်။ ဆန္ဒာစေသ၊ သထာမောတူ
မလိုက်မူ၍ လမ်းထောင်းနှင့်စီရင်သည်။ အမှုသည်ကို ပြန်မှားသွင်းဝတ္ထုရင်း
တွင်နှစ်ဆတက်၊ ၎င်းအမှုသည်ကို ကပေးလျှော်စေလျှော်သွင်း၏။ သားရင်း
ဖြစ်သောမနုမညသောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၁၄ ဓမ္မသတ်ကိုသင်သူမသင်သူခွဲခြားဆိုသည့်တရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ဗာရာဏသီမင်းကြီးသည် တိုင်းနိုင်ငံရေးကြောင့်၊
မိဌာနိ၍ အိပ်သည်ကာလညည့်တွင်၊ ချင်းထိမ်မက်ပေးလာသည်ကား၊ အ
ကြင်ဗျက်မိကန်းသောသူကို၊ ဗျက်မိမြင်သောသူ၊ တောင်ဝေးစွဲကိုင်စေ၍၊
လမ်းကောင်းကိုသွားစေသည်မြင်မက်ခြင်းတပါး။ အကြင်ဗျက်မိမြင်
ကိုတောင်ဝေးကိုင်သည်၊ မကိုင်ချထား၍၊ အရွှေအနောက်တောင်မြောက်
မသိမရောက်၍ ခြင်းတပါး။ ဤအကြောင်းနှစ်ပါးကိုမြင်မက်သောကြောင့်
ဗာရာဏသီမင်းကြီးဆင်မြင်၍၊ ဆရာရသောကို ပြန်လှူငွေ၊ ဆရာရသောသူ
ခြင်းကား၊ အာသဝေါမစင်သမျှ၊ လူရဟန်းအပေါင်းတို့ရှိကြသည့်မှာ၊ ဗျက်မိ
ကန်းသောသူနှင့် တူ၏။ ထိုဗျက်မိကန်းကို၊ ဗျက်မိမကန်းသောသူ၊ တောင်ဝေး
ကိုင်စေ၍၊ ခရီးကောင်းကိုသွားရခြင်း၊ လိုရာရောက်ခြင်း နှင့်ကား၊ ဓမ္မသတ်
စာဟောင်းထုံးစံကိုတတ်သောသူ၊ စီရင်သည့်နှင့်တူ၏။ ဗျက်မိကန်းကိုတောင်
ဝေးကိုင်သည်ဖြစ်သော၊ ခြင်္သေ့တောင်မြောက်ရွှေနေ့ကံမသိ၍၊ သောင်အရာ
နှင့်ကား၊ ဓမ္မသတ်စာဟောင်း၊ ထုံးဟောင်းကို မမြဲမကျင့်မသင်မတတ်သော
သူ၊ စီရင်သည်နှင့်တူ၏။ ထိုဆရာရှင်ရသောထိမ်မက်ဖတ်၍၊ မကောင်းကျင့်သ
မျှ ဓမ္မသတ်လမ်းဟောင်းမမှန်စီရင်သမျှကို ဗာရာဏသီမင်းကြီး ထိပ်ထန်၍
ဓမ္မသတ်ထုံးဟောင်းလမ်းဟောင်းအစည်ကျပ်ဝန်သင်ကြား၍ စီရင်မှသာ
လျှင်မှန်ရာသည်၊ ယနေ့မှစ၍ နှစ်ယောက်သောသူတို့စီရင်သည်ကိုမစဉ်း
ငါးယောက်သောသူတို့စီရင်သည်အတိုင်း၊ ဆန္ဒာစေသသထာမောတူ
မလိုက်ရစီရင်ရမည်ဟု၊ ပြည်တွင်းပြည်ပထရာတစ်လေးလူစောင်းစောင်း
မှစ၍၊ စကြာဝဠာတိုက်အတွင်း၌ မြို့သောလူရဟန်းတို့ကိုမောင်းကြွေရင်း
ကျော်တီးသံစေ၍ အာဏာထားသဖြင့်ဆုံးမလေ၏။ ထိုလူကြောင့်ကား
မင်းစသောမင်းလောင်းတို့သုံးဆောင်ရာဖြစ်သော ပုတ္တမြားကို သိကြားစင်၊
သည်၊ ပုတ္တားအရောင်ခန့်ဆင်း၍ မင်းကြီးအားပို့သတ၏။ ဝေပူထောင်

ministers shall dismiss from their situations, and oblige them to return all expenses incurred for these decisions. Then will the country be happy and flourishing. If the first five* shall not follow the dictates of inclination, enmity, fear, or folly, but in their decisions follow the old established road, and a suitor shall accuse one of them (of injustice,) and on enquiry he shall be found to have decided according to law, let the accusing suitor pay in compensation double the amount of the original property.

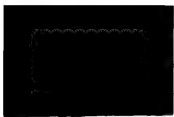
14th. The law as regards those who have, and those who have not, studied the Damathat.

O excellent king! the king of Benares had fallen asleep after making a vow, in the same night he had the following dreams;—(he saw) a blind man led by his staff along the proper road by one who could see. He again dreamed, and saw a blind man whose staff had been let go by the person who had been leading, and not knowing east from west, or north from south, he could not go on his way. He reflected on these dreams, and told them to his teacher, the lord recluse, who interpreted them thus:—all men and Rahans, till their passions are subdued, are like the blind man; he who was led by the one who could see, and, going the proper road, reached the place he wished to go to, is emblematic of the man who understands the Damathat, and decides in accordance with it; and he who was left by his guide, and did not know east from west, or north from south, is emblematic of the man who gives a decision without having studied or understanding the case. The recluse having thus interpreted the dream, the king became alarmed, seeing that only decisions given in accordance with precedent and the Damathat are just, (so he ordered) that the manner of deciding practised by the above mentioned seven judges should be avoided, and that of the five who avoided the influence of desire, enmity, fear, and folly, should be followed; and using his authority, he sent round the gong within and beyond the city, and ordered the one hundred and one kings bearing white umbrellas, all Rahans, and the inhabitants of the whole earth, to conform to the above order. On that day the king of the Nats, in the likeness of a Bramin, brought him a ruby fit to be used by kings, and all other kings,† and embryo deities; and a Nat, brought a ruby that

* Commencing with the king

† Adhawau-matsenthaniya from Awga, a stream the four currents that bear creatures away. Kamanga, dreire, Havauga, wish for a change for the better in the next state of existence, Ditsauza, briero-doo opinkine, Awesauga, folly.

‡ The bramins say the four degrees of power attainable by the kings of this world, are Marist, whose sway reaches over the whole of the four throat Islands and up to Tawadientha, the second of nat countries; Tarkyawoday, over the four islands only; Eygum, over the south island and regans above, one below the surface.

၌ရှိသောပစ္စည်းကို၊ နတ်တို့အသားမည်သောဂုဏ်အသွင်ခန့်ဆင်း၍၊
 ဇာရာဏသီမင်းကြီးအားပို့သလာ၏။ ထိုနေ့မှစ၍တိုင်းကားပြည်သူတို့သည်
 စိတ်၏ချစ်သာခြင်းကိုယ်၏ချစ်သာခြင်းဖြစ်၍၊ စီးပွားများလေ၏။ မိုဃ်းရေ
 တို့သည် ကောင်းပေ၏။ မိစ္ဆာစသော မကောင်းသော နတ်တို့သည်၊ ဝေးရွာ
 ကြည်ဖယ်လေ၏။ တရားစောင့်သော နတ်တို့သည်လည်း ချည်းကပ်၍ စောင့်
 ရှောက်မစသောကြောင့် အကျိုးပွားများလေ၏။ ထိုကြောင့်မကောင်း
 သောတရားသူကြီး တို့ကိုပယ်၍ ကောင်းသောတရားသူကြီးတို့ကို စီရင်စေ
 အပ်၏။ ဟုဇာရာဏသီမင်းကြီးအိမ်မက်ကို၊ ရသေ့အားပြန်၍ ရှင်ရသေ့တ
 ရားတောသောကြောင့်၊ ကောင်းအောင်ကျင့်စီရင်ရာတွင် ခွာများစွာကောင်း
 ကျိုးပေးဘူးကြောင်းကိုမဟာသမတ မင်းအား မနူမည်သောရှင်ရသေ့
 သက်သေထား၍ မိန့်တော်မူ၏။ မြတ်သောမင်းကြီးမင်းကြီးသည် အ
 ထက်ဇာရာဏသီကဲ့သို့ ကျင့်စေသတည်း။ ကျင့်ပေမူ၊ ဘုန်းတန်ခိုးကြီးပါစေ၊
 အသက်ရှည်စွာအနာမဲ့လွှင့်ဖြစ်ပါစေ၊ ခည်းမိမိချစ်သာကြီးပါစေ၊ ဥစ္စာရတ
 နာလည်း များပါစေ၊ တဘူတပါးသောမင်းကိုလည်း အမှီးရဝစေ၊ ထီးမြို့
 ဆောင်းခွင်းမင်းတို့အတွင်း လောကသမုတိနတ်တုမိဋ္ဌာနိဋ္ဌတိတည်း။ နတ်
 များကောင်းကြီးပေးကုန်ရာ၏။ ဟုမနူမည်သောရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏။

၁၅ ဆိုးလုလင်မိဘပေးစား၍ သူငယ်မကြိုက်ကွာသောတရား။

အကြင်မိဘတို့သည်၊ သို့မဟုတ် ကိုယောက်ျားလူထင်နှင့် ပေးစားလေ
 အံ့၊ အံ့၊ အိပ်မစပ်မိ၊ ယောက်ျားတပါးနှင့် ပြေးသွားလေသော် အသွင်းစဉ်
 ပေးသောယောက်ျားငယ်ဥစ္စာ၊ မိဘသို့ပေးသမျှကိုလည်း၊ ယောက်ျားထံ
 သို့အရင်းတိုင်းပြန်စေ၊ ပေးစားရာ ယောက်ျားငယ်က အလုံးရစေ၊ ပေးစား၍
 အံ့၊ အိပ်ရာရှည်လျက်၊ ကာမရာဂရှက်ချေမှု၊ ယောက်ျားတပါးနှင့် ပြေးသွား
 ချေသော်၊ ထိုသူငယ်မတွင် ပါသမျှမှစ၍ သူငယ်မကိုယ်သိုးလည်း စားစေ၊
 ခိုးသူလည်း ငွေသုံးဆယ် ထိုယောက်ျား ငယ်အားလေးစေ၊ ယောက်ျားထံ
 နှင့် မိမိငယ်နှစ်ယောက်ကို ပေးစားထိမ်းမြား၍ အံ့၊ အိပ်ရာရှည်သည့်ကာမ
 ရာဂမရောက်မှန်လျက် သူငယ်မသည် ယောက်ျားတပါး မမြီးပေးစားသောသူ
 ကိုမလို၍ မိဘထံ ပြေးသွားအံ့၊ သုံးကြိမ်မြောက် ပေးစားစေဦး၊ မနေသူငယ်
 မ၊ ညှင်းသန်လျှင် မိဘသို့ ပေးသွင်းဦးပစ္စုလွတ်စေ၊ စားပိုင်စေ၊ သူငယ်
 ကိုထိမ်းမြားယနေ့မှစ၍ ယောက်ျားငယ်နှင့် ခန်းဝင်မကွာ မှီသမျှစားတ
 ဘိုးမိမိငယ်က၊ ယောက်ျားငယ်သို့ ပေးပြန်စေ၊ မိဘတို့မှာသုံးကြိမ်မြောက်
 အပ်ပေးသောကြောင့် အထက်သွင်းရင်းကင်းလွတ်စေ၊ ယောက်ျားငယ်က

was in Wayboola hill. From that day the people of the country being happy in their minds, and at ease in their persons, became rich, the rains were abundant, the bad Nats kept at a distance, and the good Nats came and watched over the country, much to its advantage. For this reason, having set aside the bad, good judges should be appointed to administer the laws. Thus the lord recluse represented to the king Maha Thamada, the dream of the king of Benares as interpreted by the recluse, and that from his acting in accordance with it, great good was the result. O excellent king! do thou practise as did the king of Benares; if thou doest so, may thy power and glory be great, thy life long, and free from disease, thy riches and happiness great, thy property and gems abundant; mayest thou have dominion over the one hundred and one kings, and as the most exalted amongst white umbrella bearing kings, and chosen of the people for their Thamoodlee Nat, the Nats will all give praise. Thus Menoo, the recluse, said.

15th The law by which a young woman given in marriage by her parents, not liking the husband, separates from him.

If a maiden daughter is given by her parents to a young man in marriage, and before consummation she shall go off with another, let her parents return all the presents the young man may have made, and let him keep all that was given at the marriage. If she shall run off with another after consummation, let her husband keep all the dower she may have brought, let him also have the price of her body, and let the seducer pay thirty tickals of silver. If after betrothment, and before consummation, there being no other man in the case, she, not liking the man to whom she is betrothed, shall run off to her parents, let her be restored to the person to whom she is betrothed three times. If she persists in refusing to remain with him, let her parents keep all presents made to them beforehand, but let the woman return two fold all that have been made to her from the day of her betrothment. As her parents have given her over to her hus-

မရသာ။ ထိုသို့လေးစားရာတွင် ယောက်ျားသွေးပြည်ရှေ့တွင်တည်း၊ အသွင်းကိုဆုံးစေ၊ ထိမ်းမြားရာ၊ ယောက်ျား ငယ်ကပါသတ္တကိုတည်း၊ မိစ္ဆ အားထသိုးပြန်စေ၊ ဤကားကာမဂုဏ်မစပ်သည်ကိုဆိုသတည်း။ ကာမ ဂုဏ်စပ်ပြီးမှ ယောက်ျားမလိုမူ၊ မိစ္ဆငယ်ကအလုံးကိုပိုင်စေ၊ ယောက်ျား ငယ်ကိုယ်သိုးကိုတည်း၊ မိစ္ဆငယ်အားပေးစေ၊ ဤကားထိမ်းမြား၍နေထရက် မကြာသည်ကို ဆိုသတည်း။ ထင်မထားမြောက်နေကြ၍၊ ဥဇ္ဈာပါဏ်မည်း နှစ်ပါး လုပ်ဆောင် ကြံစည်ရသည် ဥဇ္ဈာမိက၊ မိစ္ဆမကြိတ်တည်း၊ ယောက်ျား အလုံး ရစေ၊ ယောက်ျား မကြိတ် တည်း၊ မိစ္ဆအလုံးရစေ၊ ထိုဥဇ္ဈာမရှိကြသူ ကိုယ်သိုးစားပိုင်ကြစေ၊ ဤကားသူငယ်ချင်းအိမ်ထောင်ကြီးမထူထပ်သည်ကို ဆိုသတည်း။

၁၆ ရင်သွီးလှထင်ထိမ်းမြားလေးစားနေလေးစားသူနှင့်မနေတမ်း၊
တခြားသူနှင့်နေသောတရား။

မိဘထိမ်းမြား လေးစားသည်၊ မိစ္ဆကိုဆုံးမိတ်ရာမရှည်၊ ကာမမပေးညီမ ကိုတည်းကောင်း၊ အစ်မကိုတည်းကောင်း၊ ကျိုးကန်း ခူးရာမဆို၊ ကမ္မစပ် ရှက်ရှေ့တွင်ထိစပ်ရှက်သူကိုမထားပြီစေ၊ လေးစားသည်မိစ္ဆကို မရသာရှေ့၊ အကျိုးအကုန်၊ အနှုတ် ခူးမြစ်သည်၊ အိမ်မထောင်နိုင်ပါ၊ ဖွားဖွားပါသည် ဆိုသော်ချွန်ကိုယ်သိုး လေးစေ၊ လေးစားရင်းသူကိုမရရာလွတ်စေ၊ ထိုလေးစား သည်နေ့၊ လေးစားသူသွီးကို ဆုံးမိတ်ရာ၊ ကာမမရှည်မရောက်မလေးကျန်မ ကို ကာမရောက် ရှေ့သော်၊ ထိုကျန်မကို သာရစေ၊ လေးစား ရင်းသွီးကိုမရ သာရှေ့၊ ထိုကျန်မကိုမနေပြီ ဆိုတွင်၊ ထိုကျန်မ၏ကိုယ်သိုး ထန်ရာကို၊ ထို ယောက်ျားငယ်ကပေးစေ၊ လေးစားရင်းသွီးကိုမရ၊ အထက်တွင်းသတ္တ ကိုရကောင်းသည်၊ ယောက်ျားငယ်ကတောင်းတည်း၊ မရရာလွတ်စေ။ ၊ ၊ မိစ္ဆငယ်မိဘထိုသည်၊ သွီးတယောက်နှင့်လေးစားမည်ပြု၍၊ လေးစား သေး၏၊ လေးစားရင်းပြုရင်းသွီးကိုအိမ်ခန်းသို့မဝင်စေ၊ ညအခါသွီးတပါးထို အိပ်စေ၏၊ ထိုအိပ်စေသောသွီးကိုတည်းရစေ၊ လေးစားသောသွီးကိုတည်းရ စေ၊ နှစ်ယောက်ကိုယောက်ျားငယ်ကရစေ၊ အထက်ကြောင့်နည်းထူမှုကား၊ ရှက်ဝှက်ရှေ့သောကြောင့်တည်း၊ အကြင်သွီးကိုလေးစား တည်ကာထား၊ အ သွင်းဥဇ္ဈာပဏ္ဏာလေးကောင်းသည်၊ မတောင်း၊ သွီးနှင့်ယောက်ျားငယ်သင့် နေပြီးမှ၊ အသွင်းထက် ဆောင်းရကောင်း သေးသည် ယောက်ျား ငယ်မိဘ၊ ယောက်ျားငယ်ကိုတောင်းသော်မရရာရှေ့၊ အထက်ကြောင့်နည်းထူမှုကား၊ ရှေးမဆိုရှေ့သောကြောင့်တည်း။

hand, let them keep all presents made beforehand. Should the man not keep his engagement, let him lose all his advances, and double all he brought with him. This is the law before consummation. After consummation, should the man not desire the woman, let her retain all the property, and let him pay her also the price of his body: this is said of separation soon after marriage. Should they have lived some time together, and both had property at the time of marriage, which has been increased during the time they lived together, and the woman does not wish to remain with the man, let him have all the property. If the man be the party wishing to separate, let the woman have the whole. If they have no property, let the price of their body be paid (by the party wishing to separate.) This is said of a party who have never before been married; not if they have been married before.

16th. The law when a young woman is given in marriage in the same way, and on the day of the marriage, the man to whom she was plighted shall not remain with her, but go with another.

If a woman has been formally betrothed by her parents, and before the marriage has been consummated, or they have slept on the same bed, the man shall have connection with her sister, elder or younger, be she deformed, blind, mad, or sick, he shall make a wife of the person he had connection with, and shall not obtain the woman to whom he was betrothed. If he admit that he has committed an offence, and declare that he cannot make the woman his wife, because he is deformed, blind, a leper, or mad, he shall pay the price of his body, and not obtain the woman to whom he was betrothed: let her be free. Should he not sleep with his wife on the day of marriage, and not consummate the marriage, but have connection with a slave, let him make her his wife; he shall not have the woman to whom he was betrothed. Should he refuse to make the slave his wife, let him pay the amount for which she is bound: he shall not obtain her to whom he was betrothed, and she shall retain all the presents he may have made: if he demand them back, he shall not obtain them. If parents shall betroth one daughter, and under favor of the night send another into the bridal chamber, let the man have the daughter he thus sleeps with, and also the one to whom he was betrothed. Let him have both. Why is this?—because a deceit was practised on him. If parents do not demand the usual presents at the time of betrothment of their daughter, but do so after the young man and woman have been some time together, they shall not obtain them. Why is this?—because they did not speak beforehand.

၁၇ သူငယ်ချင်းနှစ်ဦးကအသွင်းခံပြီးမှ သူတပါးနှင့်ပေးစားဆော့တရား၊

အကြင်မိဘတို့သည်အသွင်းအရားခံ၍ရှိပြီးမှ အသွင်းရှင်နှင့်မပေးစား
ဘဲ ကြွယ်ဝကုန်တန်ဖုတတ်သောသူကို သွေးပေးချေမှု၊ ထိုယောက်ျားငယ်က
သွင်းသမျှကိုသွေးငယ်မိဘကထမ်းပေးစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊
စကားရွှေချေသောကြောင့်တည်း။

၁၈ မိဘနှစ်ပါးထိမ်းမြားသည်၊ သူငယ်မနာမစွပ်မိသည်ကိုသူငယ်မသိ၊
သိလျှင်သူငယ်ကွာသောတရား၊

အကြင်သွေးကိုနှုသည်၊ ကျိုးသည်၊ အသည်၊ ဆွံ့သည်၊ နားပင်းသည်၊ ရူး
သည်မလိမ္မာသည်ကို၊ ယောက်ျားငယ်မိဘတို့မသိ၍ ပေးစားမည်ဆိုသည်
ကာလ၊ မိခွငယ်မိဘကအကြောင်းကိုမပြော၊ ပစ္စာအသွင်းခံ၍ပေးစားထေ
၏၊ နူး၊ ရူး၊ ကျိုး၊ ကန်း၊ နားပင်း၊ အသည်၊ မြစ်ကြောင်းကို၊ ယောက်ျားငယ်
သိ၍မနေ၊ အသွင်းကိုတောင်းလျှင်၊ ထသွေးပေးစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူ
မူကား၊ မိခွငယ်မိဘမှီး၍ရှက်ချေသောကြောင့်တည်း၊ ချင်းတို့သိလျှင်ပြန်ရ၊
အပြစ်မရှိနေထိုင်စေ၊ မနေလိုမူ၊ အသွင်းဆုံးစေ၊

၁၉ သွေးလုလင်ကို၊ အများယောက်ျားမိဘတို့စဉ်နှိမ့်ကယောက်ယောက်၊
သူငယ်မကြိုက်သွနှင့်နေသောတရား၊

အကြင်မိဘတို့သည်၊ သွေးကညာတယောက်ကို၊ ယောက်ျားမိဘအများ
နှစ်သက်၍ အသီးအသီး ကွပ်လက်စက်ရှာငွေဝုဆိုးအဝတ်တို့ဖြင့်၊ လက်
ဆောင်ပြု၍တောင်ကြ၏၊ သွေးနှစ်သက်လျှင်နေမိမ့်မည်ဟူ၍လက်ဆောင်ကို
ယူ၏၊ နောင်သွေးငယ်ကိုဆွေးနွေးမေးမြန်းစိစစ်လျှင်ရှေးဦးလက်ဆောင်ခံသူ
ကိုလည်းကောင်း၊ အလယ်ခံသူကို လည်းကောင်း၊ နောက်ခံသူကို လည်း
ကောင်း၊ တယောက်ကိုနှစ်သက်သည်သွေးငယ်ဆိုရာ၊ နှစ်သက်ရာနှင့်ပေး
စားထောင်နေစေ၊ ငါတို့ပစ္စာကိုယူသည်ဖြစ်သည်၊ ငါတို့သားနှင့်မနေရဖြစ်
သည်ဆို၍ အသွင်းပစ္စာ လက်ဆောင်ကိုတောင်းသော်လည်းမရရာ၊ အ
ဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ သွေးငယ်နှစ်သက်ရာပေး၍ နေမိမ့်မည်ဆို
သောစကားရှိချေသောကြောင့်တည်း၊ သွေးငယ်မိဘတို့စားပိုင်ထေ၏၊ သို့
မထုတ်တုံ၊ တဦးလက်ဆောင်အသွင်းကိုခံ၍ထောင်နေစေရမည်၊ သွေးကိုမ
မေးပြီး၊ ငါတို့မိဘပြီးလျှင်ပြီးတော့သည်၊ မှိမ်းချက်ဆိုပြီးမှ သူတပါးကိုပေး
စားချေသော်၊ အသွင်းကိုမိခွငယ်မိဘကယောက်ျားငယ်မိဘသို့ပြန်စေ၊

17th. The law when a couple are attached to each other, and the parents of the woman having accepted presents, shall give her to another.

If parents have received large bridal presents, and do not give their daughter to the giver of them, but to a rich man, they shall return to him double. Why is this? Because they have departed from their engagement.

18th. The law by which a man, when he discovers the fact, may separate from a diseased woman with whom a marriage has been contracted, by mutual consent of the parents of both, he not knowing at the time of marriage that she was diseased.

If parents have a daughter who is a leper, deformed, dumb, imbecile, deaf, mad, or a fool, and the parents of a young man to whom they betroth her do not know this, and at the time of betrothment they do not tell them, but receive the presents, and give her away, and the young man discovering her defects shall refuse to live with her, and demand back the preliminary presents, let them restore them two-fold. Why is this?—because they practised a deception. Should the man's friends have known her condition, no blame shall attach to her parents: let the couple live together. If the man refuse to do so, let him lose his presents.

19th. The law when the parents of several young men have sent to demand a young woman in marriage, and she takes one of her own choice.

If parents have a maiden daughter, and the parents of several young men approving of her, shall separately make presents of betel, tea, gold, silver, or cloth, and demand her in marriage, and the maiden's parents accept them with a promise that if she is willing, they will give her in marriage, should the maiden on consideration, approve of the person who first or last made the presents, or any one of them, let her be given to him: and if the parents of the other young men demand back their presents on the ground that she has not been given to their son, they shall not recover them. Why is this?—because it was stipulated she should be given to the one whom she should choose: her parents have a right to keep the presents. If the agreement was not made thus, but they receive the presents of one, saying they will oblige her to marry (their son,) that the engagement with them is final, and if after this they give her to another, let them return all the presents.

၂၀ သွီးကိုလို၍မိဘအိမ်တွင်သူငယ်ကိုဝင်လုပ်၍သူငယ်မကို
စောောင်းသောတရား။

အသွင်းလည်းပေး၏။ ယောက်ျားငယ်လည်း မိမိငယ်သူ မိဘအစောင့်ကိုခံ
၍လုပ်နေ၏။ ကုန်ကြွယ်ဝသူနှင့်ပေးစားချေသော်အသွင်းကို တံဘိုးပေးစေ၊
လုပ်ခွန်နေ့ကကိုလည်းတွက်၍ပေးစေ၊ သွီးနှင့်ပေးစားမည်တွင်မည်နှုတ်
မည်မျှလဲ၊ လုပ်၍အစောင့်ခံ၊ သဘောတူဆိုကြ၍၊ လန့်ဆိုဂတိရောက်ပြီး
မှ၊ သွီးကိုမပေးချေမှုသွီးငယ်ကိုယ်ဘိုးယောက်ျားငယ်ကိုပေးစေ၊ ထိုသို့ထား
ဂတိမဆိုယောက်ျားငယ်သည်၊ မိမိငယ်မိဘအလုပ်၊ တဏှာကိုခွမ်းဆောင်
လုပ်၍မိဘအသီးသွီးငယ်အလိုတူအိပ်ခန်းနေရာ၊ အုံးအိပ်ရာ၊ စွပ်စွပ်ဆင်
သွီးငယ်မိဘတို့က၊ ငါတို့ပေးစားသည်လော မဆိုသာချေပြီ၊ မိမိနေစား
သောက်အလုပ်အကြံအသိအမြင်ဖြစ်ချေသောကြောင့်၊ လင်မယားမြှောက်
စေ။

၂၁ သွီးကိုခိုး၍မိဘအိမ်တွင်မဟုတ်၊ အလျောက်သားမွေးမှ၊
မိဘခွာပိုင်သောတရား။

မိမိငယ်မိဘ မပေးစားမိုးသွား၍၊ သားတကျပ် ခြင်သော်လည်း၊ မိဘ
ခွာ၍ လင်သစ်ပေးသော် ပေးစားပိုင်စေ၊ ငမယားဟုမဆိုပိုင်ချေ၊ အထတ်
ကြောင့်နည်းယူမှုကား၊ သွီးကိုမိဘပိုင်ချေသောကြောင့်တည်း။

၂၂ သူငယ်မကိုသူငယ်အလျောက်မိဘမပေးစား၊ မိုးသွား၍
မခွာပိုင်သောတရား။

မိဘတို့သည်၊ မကြိုက်မနှစ်သက်မပေးစားဘဲ၊ မိမိငယ်နှင့်ယောက်ျား
ငယ်ထွက်ရှောင်ပြေး၍၊ မိမိငယ်မိဘကျေးရွာနေရင်းဖြစ်စေ၊ အနီးဖြစ်စေ၊
ရောက်လာ၍၊ သားနှစ်ယောက်သုံးယောက်မွေးမြင်သော်လည်းကောင်း၊
ငါးနှစ်သက်နှစ်တိုင်သော်လည်းကောင်း၊ မိဘတို့အသိအမြင်ဖြစ်ပြီးမှ၊ မနေ
ရပြီခွာသော်မခွာပိုင်ချေ၊ မိဘအုပ်သောသွီးကို၊ ယောက်ျားငယ်မိုး၍ပြေး
ရာ၊ မနေပြီမိမိက၊ မိဘထံပြန်သော်မိုးသည်အဖြစ်မရှိ၊ ငမယားမဆိုပိုင်၊ မိမိ
ကိုတည်းယောက်ျားသည်မိုးယူပြီးမှ၊ မနေပြီဆိုလျှင်မိမိငယ်သူယောက်ျား
ကကိုယ်ဘိုးပေးစေ၊ အလျော်ရောက်မှ၊ မလျော်ပြီနေပါမည်ဆိုသော်လည်း၊
မိမိငယ်မနှစ်သက်က မနေမရသာချေပြီ၊ မယားအရာကလွတ်စေ၊ ကိုယ်ဘိုး
ကိုသာယောက်ျားကမိမိသို့ပေးစေ။

20th. The law when a young man, wishing to marry a young woman, gives his services in the house of her parents, and demands her in marriage.

If (parents) shall not only have received presents from the young man, but he shall also have served them, and they shall give their daughter to a man of wealth, let them return the presents two-fold, and having calculated the value of his labour, let them also pay for that. Should the parents by mutual consent make an engagement, saying, "serve for so many years, so many months, and we will give you our daughter," if when the time is up, the parents do not give their daughter, let them pay the price of her body. In case no engagement was made, should a young man whilst working diligently for the parents, with their knowledge and her own consent, sleep with the daughter in her own room, and have connection with her, the parents shall not afterwards say they did not give her to him; they were aware that they had slept together, and that he was working and eating in the same house; let them be considered as man and wife.

21st. The law by which parents are empowered to cause the separation of their daughter from a husband who took her without their consent, when she has borne children, not in their house, but in a place of her own choice.

If the parents of a young woman shall not give her away, but she shall be stolen (seduced) away, even if she has had ten children, they have the power to cause her to separate from (the seducer) and give her to another; the man has no right to say she is his wife. Why is this?—because a daughter belongs to her parents.

22d. The law when they are not empowered to cause a separation, when the daughter was taken without their consent.

If a young woman runs off with a young man, not approved of by her parents, and having concealed herself for some time, shall return to the village or neighbourhood in which her parents live, and have two or three children, or live there five or ten years with the man, after her parents have seen and known (of her being there,) they shall not have the power to cause her separation (from her husband.) If a young man runs off with a daughter living under the protection of her parents, and she shall return to them, refusing to live with him, he shall not be punished for the theft, (seducing her away,) but he shall have no right to claim her as his wife. If a man after running away with a man's daughter, refuse to keep her, let him pay the price of his body. If when ordered to make compensation, he offer to live with her, he shall not retain her if she does not consent: let her be released from all obligation as his wife, and let him pay the price of his body.

၂၃ သွီးလုလင်မိဘမသီးသူငယ်နောက်ထိုက်ခြံသုံးကြိမ်အပ်ပြီးလျှင်း
ရင်နောက်မအပ်ရသောတရား။

အကြင်မိစ္ဆာငယ်ကိုအလိုတူယူသွားစဉ်၊ သုံးကြိမ်မြောက်မိဘတို့အပ်
ပေးစေ၊ သဘောတူသွီးလိုက်ချေသောကြောင့်၊ သူငယ်မဟူရာမှီးသိစည်စွာ
ခြံအပ်ပိုင်တို့ထံရှိလည်း၊ သင့်နေစေစီရင်ခြံ၊ သင့်နေပြန်လျှင်း၊ ထင်မထား
ကို၊ ယောက်ျားမိဘကပေးစေ၊ ထိုသူလင်မယားမိလေးပြီးမှ၊ မနှစ်မသတ်မ
နေလိုသူငယ်မဆိုလည်းကိုယ်သွီးပေးစေ၊ ယောက်ျားဆိုလည်းကိုယ်သွီး
ပေးစေ၊ လင်မယားမြောက်ကြပြီးမှ၊ တယောက်ကိုတယောက်မနေပြီဆို
လျှင် စိတ်တူမြစ်သည်အမှုကျရန်၊ ရန်ကိုအညီပိုင်ရာကိုယူကြစေ၊ မိစ္ဆာနှစ်
သက်ခြံ၊ ယောက်ျားကမနှစ်သက်သော်၊ ပိုင်ရင်းဥစ္စာကိုမိစ္ဆာအားစုစေ၊ မိစ္ဆာ
ကမနှစ်သက်၊ ယောက်ျားကနှစ်သက်ပေကလည်း၊ မိစ္ဆာပိုင်တို့ထံထည့်ကို
ယောက်ျားအားစုစေ၊ ကျွေးမြီမှာအပြစ်ရှိသူကပေးဆပ်စေ၊ သွီးငယ်ကိုသုံး
ကြိမ်မြောက်အပ်ပြီးမှုကား၊ ယောက်ျားမိဘယောက်ျားငယ်ကိုမစွဲစားအ
ဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမှုကား၊ သွီးကိုသွီးရှင်မနိုင်ပေးသောကြောင့်လည်း
ဟူပေ။

၂၄ သွီးလုလင်နှင့်သူငယ်သွားလာခြံမိဘအုပ်သူသိလျက်သူတပါးနှင့်
မပေးစားပိုင်သောတရား။

အကြင်သွီးငယ်နှင့်ယောက်ျားငယ်တူတကွအိပ်နေသည်ကို၊ မိဘအုပ်
သူတို့သိခြံ၊ ရက်လများမှ၊ သူတပါးနှင့်ပေးစားချေသော် မပေးစားပိုင်၊ အ
ဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမှုကား၊ မိသိဘခြင်အတုတို့အသိထင်ရှားဖြစ်ချေ
သောကြောင့်တည်း။

၂၅ ကျွန်ကိုကျွန်မဟုတ်သခင်ဆို၍သူတပါးနှင့်ပေးစားခြံသားသွီးမွေးမြင်မှ
ကျွန်ဖြစ်သည်မဆိုပိုင်သောတရား။

အကြင်သူတို့သည်၊ ကျွန်မကိုလည်းကောင်း၊ ကျွန်ယောက်ျားကိုလည်း
ကောင်း၊ ကျွန်မဟုတ်ဆို၍၊ သူတပါးတို့နှင့်ထင်ရှားစွာပေးစားသားမြေး
စီးပွားများမှ၊ ကျွန်ဖြစ်သည်ဆိုချေသော် မဆိုပိုင်ဆိုသည်ဟုပြစ်ကျွန်ဆို
တိုင်းကိုလည်းလျှော့စေ၊ ကျွန်အရာကလည်းလွတ်စေ။

23rd. The law that a young man after restoring a young woman who has run off with him three times to her parents, is not obliged to return her again.

If a young woman shall be taken away from her parents with her own consent, let the young man restore her to them three times: as the young woman is consenting it shall not be called "theft." If he be accused before the judge of stealing her, and he decide that they are to live together, and they do so, let them be considered as man and wife, and let the parents of the man pay the law expenses. If after the expenses have been paid, the woman shall refuse to live with him on the ground of not liking him, let her pay the price of her body. If the man refuse to live with her, let him pay (the price of his body.) If after they have thus become man and wife, they both refuse to live together, it is a separation by mutual consent; let each have their own debts, credits, and personal property. If the woman consent to live together, and the man refuse, let her have the whole of the original property. If the man consent to remain together, and the woman refuse, let him have all the original property, and let the party refusing pay all the debts. In cases where a young woman has been returned three times, no action will lie against the young man or his parents. Why is this?—because the "owners" of the daughter could not control her.

24th. The law that parents shall not give their daughter to one man, knowing that she has slept with another.

If the parents or guardians of a young woman know that she has slept with a young man, and after several days or months, they give her to another, they have no right to do so. Why is this?—because they are notoriously aware of the above fact.

25th. The law that when a master gives his slave in marriage to the daughter of another, saying he is not a slave, he shall not claim the children as slaves.

If any one shall publicly give a slave, male or female, in marriage, and say openly they are not slaves, when the children come to be numerous, he shall have no right to claim them as slaves. If he does, let him pay as a fine the amount said to be due by the slave, and let him be emancipated.

၂၆ သုဇယံမကိုယောက္ခားသဘောတူသန္ဓေပေးပြီးမှမနေသောတရား။

အကြင်မိမ္မငယ်ယောက္ခားငယ်တို့မိတ်တူသန္ဓေပေး၍၊ မနေမထောင်
မလျှော်မှီး၊ သန္ဓေနှင့် တကွသုဇယံမသေသော်၊ ငွေအကျပ်ကြောက် ဆယ်
လျှော်စေထုမနှမည်သောရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

၂၇ ကညာလေးပါးကိုဖြစ်မှားသောတရား။

သွီးကညာတို့ကိုမိတ်မတူ၊ အပိုင်အနိုင်ဖြစ်မှားခြင်း၌၊ အရွယ်မရောက်
သောကညာ၊ ဓုတ်စေ့သူလား၊ နှစ်ဇက် ကန်းသောကညာ၊ အဓူးမြစ်သော
ကညာ၊ အရွယ်လွန်ပြီးသောကညာထုလေးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုမှတပါးအ
မျိုးတူ၍၊ ဆန္ဒမတူသောကညာ၊ ဆန္ဒတူ၍အမျိုးမတူသောကညာ၊ အမျိုးတူ
ဆန္ဒတူကညာ၊ အသူးမတူဆန္ဒမတူ၊ ကညာဟူ၍လေးပါးကိုမှတ်ရမူ၏။ မြတ်
သောမင်းကြီးအရွယ်မရောက်သေးသောကညာ၊ သူမိမြစ်သောကညာ၊ အ
ဓူးကညာတို့ကိုမိတ်မတူအပိုင်အနိုင်ယောက္ခားတို့ထွန်ကျူးချေမှုန်းရန်သုံး
ဦးသောကညာတို့မှာ၊ ငွေစင်အကျပ်တရာလျှော်စေ၊ မင်းဝါနိထည်းသင့်လေး
သူလားနှစ်ဇက်ကန်းကိုးသဘောမတူဖြစ်မှားချေလျှင်၊ ငွေစင်အကျပ်မှန်မ
လျှော်စေ၊ ဆုံးရှုံးသောစက္ခုရှိချေသော့ကြောင့်တည်း။ မင်းဝါနိထည်းသင့်
စေ၊ ဤကားအရွယ်မရောက်သုဇယံမတွင်း၊ အတင်းမုတ်မီးကိုဆိုသတည်း။
၊ တရားဝင်သုဇယံမအရွယ်လွန်မိမ္မ၊ နှစ်ယောက်တို့ကိုးသဘောတူမှန်
လျှင်၊ ဖြစ်ဝက်ကိုလျှော်စေ၊ တရားဝင်သူဖြစ်သည်ရာဇာဝတ်မင်းဝါနိထည်း
စေ၊ အဓူးဓုတ်မမြင်တို့ကိုးသဘောတူအရွယ်ရောက်ဖြစ်၍၊ ထည်ပါးလျှင်
လုံ့လီအောင်ကျွေးမွေးထိန်းသိမ်းစေ၊ သန္ဓေရှိလျှင်၊ စောင့်မလုပ်ကျွေးမွေးစေ၊
သားမွေးလျှင်သားထိန်းနှိမ့်၊ အဓူးမှာပေးစေ၊ ဓုတ်မမြင်မှာသားထိန်းက
ယောက်နှင့်၊ တောင်ဝေးစွဲပေးစေ၊ ဤအရာကားသဘောတူစပ်ရှက်ရာတွင်
သန္ဓေရှိ၍မွေးမြင်သည်ကိုဆိုသတည်း။ သန္ဓေမရှိသဘောမိတ်တူ
ယည်ပါးသည်ကိုးမကျွေးမွေးချေလျှင် အဓူးမှာငွေသုံးဆယ်လည်းဟူ၏၊
ငါးဆယ်လည်းဟူ၏၊ ဓုတ်မမြင်မှာ၊ သုံးဆယ်လည်းဟူ၏၊ ကြောက်ဆယ်
လည်းဟူ၏၊ ဤကားအရွယ်ရောက်၍၊ သဘောတူသည်ကိုသာဆိုသတည်း။

၂၈ ဆန္ဒမတူယညာလေးပါးကိုဖြစ်မှားသောတရား။

ထိုမှတပါးအမျိုးတူ၍၊ ဆန္ဒမတူသောကညာကို၊ ဆိပ်ကွယ်ရာသောအ
ရပ်၌၊ အပိုင်အနိုင်ကျင့်ချေသော်၊ အရွယ်မရောက်ကားအမျိုးတူသဉ်ထုမဆို

26th. The law when a man having got a young woman with child by her own consent, refuses to marry her.

If a young woman is gotten with child by her own consent, before the man lives openly with her, and she dies before he has paid the fine, or before the child is born, let him pay in compensation sixty tickals. Thus the recluse, called Menoo, ordered.

27th. The law when one of the four kinds of virgins is deflowered.

As regards virgins deflowered against their inclination, there are four kinds: 1st, one not arrived at puberty; 2nd, one who is blind of both eyes; 3rd, one who is mad; 4th, one who is beyond the grand climacteric. Besides these there are four kinds; 1st, one who is of the same class, but different desires from (the ravisher;) 2nd, one whose desires are the same, but class different; 3rd, one the same both in class and desire; 4th, one different both in class and desire. These four distinctions must be noted and considered. Oh excellent king! if a man shall by force deflower a virgin who has not reached the age of puberty, one who is mad, or one who is beyond age, let him pay one hundred tickals in compensation, and let him also suffer criminal punishment. If it be a virgin blind of both eyes, against whom the offence is committed, let two hundred tickals of pure silver be paid in compensation, because she is entirely blind, and let the offender be also punished criminally. This is so when she has not attained the age of puberty. If she be arrived at the age of legal responsibility, or beyond age, and consenting, let half the above compensation be paid; and as she is of legal age, let no criminal punishment be inflicted. If a virgin who is mad or blind, be of legal age, and consenting, let the offender support and take proper care of her whilst with child, and when the child is born, let him in the case of the mad woman, provide a wet nurse, and of the blind one, an attendant for the child, who shall lead the mother about; that is, when the offence was committed by mutual consent, and a child is born. If there be no child, and the connection be by mutual consent, should the man refuse to support the woman, he shall pay the mad woman thirty tickals, or as some authorities say, fifty; to the blind one thirty tickals, or according to some authorities sixty; that is, when they have arrived at the age of puberty, and are consenting.

28th. The law when a rape is committed on one of the four classes of virgins.

Besides these, there is a virgin of the same family as the offender, but who is not consenting. If the offence be committed in a sequestered place, violence used, and the girl not arrived at the age of puberty, she shall not be said to belong to the same family.* Let the

---

* The Brachin placed family relationship in extinction.

သာဓု။ ။ ငွေအကျပ်တရုလျှော်စေး၊ အမျိုးမစောင့်သည်ဝန်မင်း၏နိတဦး
 ခံစေး၊ အမျိုးတူအလိုတူဖြစ်လျှင်ထောင်နေကြစေး၊ မိစ္ဆမိဘက မကြိုက်စွန့်
 သက်လျှင်ခွာပိုင်စေး၊ ယောက်ျားမိဘတို့မကြိုက်မနှစ်သက်သည်တူ၊ မခွာ
 ပိုင်ချေးယောက်ျားကမကြိုက်လျှင်ကိုယ်တိုးပေးစေး၊ မိစ္ဆမကြိုက်လျှင်လင်း
 လွတ်စေး၊ ဤကားသူဆင်းရဲသူတန်ခွင်းကိုဆိုသတည်း။ ။ ဆန္ဒတူ၍၊ အမျိုး
 မတူသော်၊ မင်းမျိုးကညာအရွယ်မရောက်သူကိုအပိုင်အနှိုင်ကျင့်ချေလျှင်၊
 ငွေအကျပ်ထေးရာ၊ ပုဏ္ဏားမျိုးဖြစ်ကသုံးရာ၊ သူဌေးသူကြွယ်မျိုးဖြစ်ကနှစ်
 ရာ၊ သူဆင်းရဲမျိုးဖြစ်ကထရုလျှော်စေး။ ။ အရာအထူးမရောက်သောသူ
 တို့တွင်၊ အမျိုးကိုဆိုသောငွေအလျှော်စကားတည်း။ အရာအထူးသို့ရောက်
 သောသူတို့မှာ၊ အထက်ဆိုရဲ့သောရွှေလျှော်စကားရှိပြီဟုမှတ်ရာ၏။ မိတ်
 တူအရွယ်ရောက်ဖြစ်ကြလျှင်၊ ထောင်နေကြစေး၊ အမျိုးတူတို့ဖြစ်သည့်တူမ
 ခွာပိုင်ချေး၊ မိစ္ဆဖြစ်သောသူနှင့်မိတ်တူဖြစ်ကြသော်၊ မနေပြီဆိုလျှင်လျှင်၊ မိစ္ဆ
 ဖွာအဖြစ်မရှိ။ မဆိုသာချေး၊ ချင်းမိဘမခွာသမျှသည်၊ ချင်းကိုယ်တိုးစေလွတ်
 သာဓု။ အမျိုးအလိုက်တန်ရာယောက်ျား၊ သို့ပေးစေး၊ ယောက်ျားကမကြိုက်
 သော်လည်းချင်းအမျိုးအလိုက်၊ မိစ္ဆသို့ကိုယ်တိုးပေးစေး၊ ဤကားထောင့်ကျား
 သူတန်သူဆင်းရဲမိစ္ဆအမျိုးရှိကိုဆိုသည်ဟုမှတ်ရာ၏။ ။ အမျိုးတူဆန္ဒ
 တူဖြစ်ကြသော်လည်း တရားမဝင် အရွယ်ငယ်သော်၊ သူငယ်မဖြစ်စေ
 အမျိုးတူဆန္ဒတူဟုမထွန်မကျူးသာဓု။ မင်း၏နိကိုထွန်ကျူးသူခံစေး၊ အ
 မျိုးမစောင့်သည်ခံ၊ ပူဇော်ထုံးကြီးထားသည်အတိုင်းအမျိုးအလိုက်ပူဇော်
 စေး၊ အရွယ်ရောက်ကြမှ၊ အပြစ်မရှိထောင်နေကြစေး၊ အမျိုးလည်းမတူ၊ ဆန္ဒ
 လည်းမတူ၊ နှစ်ပါးကွဲရာ၌မိစ္ဆတရားမဝင်သေးသည်၊ သူငယ်သူဆင်းရဲမျိုး၊
 ယောက်ျားမင်းမျိုး၊ ပုဏ္ဏားမျိုး၊ သူဌေးသူကြွယ်မျိုး၊ ပြည်နံတန်ထံတူမျိုးအ
 ပိုင်အနှိုင်ဆိပ်ငြိမ်ရာတောအရပ်၌ကျင့်ချေသော်၊ နွန်းဇဏ္ဍားအဝင်းသူတုတ်
 မျိုးဖြစ်သည်၊ တဆယ်ငါးကျပ်၊ ခုနစ်ကျပ်နှစ်မတ်၊ ငါးကျပ်ငွေကိုသူဆောင်း
 ကသူနှုပ်ကိုလျှော်စေး၊ ဆိုသည်စကားနှင့်မနှံ့သာဓု။ အမျိုးမစောင့်ရာ
 ရောက်သည်၊ အကျပ်တရုလျှော်စေး၊ မြတ်သောမင်းကြီးမိတ်တူသည်ပင်
 ဖြစ်သော်လည်း၊ အရွယ်မရောက်ချေကအကျပ်ငါးဆယ်လျှော်စေး၊ အရွယ်
 ရောက်၍မိတ်တူသည်ဖြစ်လျှင်ထောင်နေစေး။ ။ အမျိုးမြတ်သောသူ
 ယောက်ျားကမထောင်မနေလျှင်၊ မိစ္ဆ၏အမျိုးအလိုက်၊ ငါးကျပ်မျိုး၊ ခုနှစ်

offender pay one hundred tickals in compensation, and let him also be punished criminally for neglecting the honour of his family. If they be of the same family and consenting, let them become man and wife. If the woman's parents do not approve of the man, let them have the right to cause their separation. If the parents of the man object to the match, they shall have no such right. If he himself do not like the woman, let him pay the price of his body. If the woman do not like the man, let him not pay; there is no blame. This is said of people of the poor class, or those possessed of moderate means, when the woman consents, and the family is different. If a virgin of the royal family, not arrived at the age of puberty, be deflowered by force, let the offender pay four hundred tickals of silver in compensation. If she be a Braminee, three hundred. If of the thatay or wealthy class, two hundred, and if she be of the poor class, one hundred tickals of silver shall be paid in compensation. This is said of people not of rank, or holding a title conferred by the king. If they be so, the law for their paying compensation in gold has already been laid down. If the parties be of the same age and consenting, let them become man and wife; they shall have no right to separate on the ground that one is of a lower class. If the woman be the party of higher rank, and shall afterwards refuse to remain with the man, she shall not be held free of blame. If she be not separated by her parents, let her pay to the man the proper price of her body according to her class. If the man be the recusant party, let him pay the price of his body according to his class. This is when the man is of the poor class, or is possessed of moderate means, and the woman a person of rank. Although they be of the same class and consenting, if the woman is not of a legal or responsible age, or not arrived at puberty, they shall not plead their being of the same class and mutually willing, in extenuation of their offence; let the offender be punished criminally, and let him make the established offering for neglecting the honour of his family. If the woman has reached puberty, there is no blame; let them become man and wife. If the class be different, no consent given, the woman of the poor class, and not attained the age of puberty, the man of the royal, bramin, or thatay class, or possessed of moderately large property, and he deflower the girl in a sequestered part of the forest, it is the act of a degraded person, of a Dwoontsanda; it shall not be comprised in what has already been laid down, that a person of superior class shall pay to one of an inferior or degraded class, fifteen, seven and a half, or five tickals of silver; it is a disregard of the honour of his class; let him pay one hundred tickals. Oh excellent king! though the woman be consenting, if she has not arrived at puberty, let him pay fifty tickals. If she be of proper age and consenting, let them become man and wife. If the man, being of high class, does not wish to take the woman, let him make compen-

ကျပ်နှစ်မတ်မျိုး၊ တဆယ်ငါးကျပ်ခွန်း၊ ဓဏ္ဍာအမျိုးမျိုး၊ သက်သေအမျိုး
အလိုက်၊ အမျိုးမှန်ရာလျှော်စေ၊ မိစ္ဆာကျွန်စည်မျိုးဖြစ်လျှင်၊ ငါးကျပ်ငွေကကို
တက်သာပြီး၊ ၎င်းဆိုခဲ့သည်အတိုင်းလျှော်တန်ဟူပေယု၊ ရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ
၏။ ။ ဤကားကညာရှစ်ရပ်စကားပြီး၏။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ သွီးလုလင်စကားကိုဆိုပေတုံအံ့၊ အကြင်မိစ္ဆာသည်၊
တလင်နေ၍သားမွေးသည်ဟုဖြစ်တုံအံ့၊ ယောက်ျားသည်၊ တမတားနေဘူး
သူဖြစ်တုံအံ့၊ ထိုသူနှစ်ယောက်တို့ကို၊ သွီးလုလင်ဟုမှတ်ရာ၏၊ ၎င်းသွီးလုလင်
ယောက်ျား၊ မိစ္ဆာတို့သည်မိတ်သဘောတူကျွမ်းဝင်ရှက်တင်၍၊ ကာမရာဂစပ်
ကြမှု၊ ထောင်နေကြစေ၊ နှစ်ယောက်မြတ်ချင်းတူစေ၊ တယောက်မြတ်၍တ
ယောက် နိမ့်သူ အမျိုးဖြစ်စေ၊ မနေလိုဟု ညှင်းသောသူကိုယ် သိုးပေးစေ၊
မလွတ်သာချေ၊ သိတင်းမြဲသော၊ ဝုတ္တုသွီးကို၊ ဝုတ္တုသားတယောက်ဖြစ်မှား
မိမူကား၊ ဖါနိသင့်အပ်၏၊ ဖါနိဟူသည်ကား၊ ဥက္ခောင်းကိုရိပ်အပ်၏၊ အလို
မတူသဘာဝဖြစ်မှား၊ မိမူကား၊ လျှော်စေ၍ ပြည်မှနှင်ထုတ်အပ်၏၊ အလိုတူ
ကြပေမူကား၊ ပြည်မှနှင်ထုတ်အပ်သတည်း။

အုပ်ထိန်းရာသည်၊ နှစ်ကျိပ်တယောက်သောမိစ္ဆာကိုဆိုပေတုံအံ့။ ။
၁။ အသက်အရွယ်ကြီးသောမိစ္ဆာကိုစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ၂။ ရူးသောမိစ္ဆာ
ကိုစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ၃။ နှုသောမိစ္ဆာကိုစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ၄။ ကိုယ်
ဝံ့မြဲသောမိစ္ဆာကိုစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ၅။ ငယ်သောမိစ္ဆာကိုစောင့်ရှောက်
ခြင်း၊ ၆။ ခရီးဝေးကလာသောမိစ္ဆာကိုစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ၇။ ခြံကို
လို၍ချုပ်ထားသောမိစ္ဆာကိုစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ၈။ အစစောင့်သောသွီး၊
၉။ အမိစောင့်သောသွီး၊ ၁၀။ အစွားစောင့်သောသွီး၊ ၁၁။ အမိုး
စောင့်သောသွီး၊ ၁၂။ အစ်မစောင့်သောသွီး၊ ၁၃။ ညီမစောင့်သော
သွီး၊ ၁၄။ မောင်ငယ်စောင့်သောသွီး၊ ၁၅။ မောင်ကြီးစောင့်သောသွီး၊
၁၆။ မိကြီးစောင့်သောသွီး၊ ၁၇။ မိထွေးစောင့်သောသွီး၊ ၁၈။ အကြီး
စောင့်သောသွီး၊ ၁၉။ အထွေးစောင့်သောသွီး၊ ၂၀။ အမိုးစောင့်
သောသွီး၊ ၂၁။ ဦးရီးစောင့်သောသွီး၊ ဤနှစ်ကျိပ်တယောက်သောမိစ္ဆာ
တို့ကို၊ အလိုတူသည်ဟုမမြင်မှား၊ အပ်၊ မြင်မှားချေသော်၊ ကြီးစွာသောစိန်
ကိုပေးအပ်၏၊ ဤကားဓမ္မသတ်တည်း။

အဋ္ဌကထာထွက်သောမိစ္ဆာတို့ကိုဆိုပေတုံအံ့။ ၁။ မာတုရက္ခိတ၊ အမိ
စောင့်သောမိစ္ဆာ၊ ၂။ ပိတုရက္ခိတ၊ အဖစောင့်သောမိစ္ဆာ၊ ၃။ မာတုပီရက္ခိ
တ၊ မိဘနှစ်ပါးစောင့်သောမိစ္ဆာ၊ ၄။ ဘာတုရက္ခိတ၊ မောင်စောင့်သောမိစ္ဆာ၊
၅။ ဘပီရက္ခိတ၊ အမေစောင့်သောမိစ္ဆာ၊ ၆။ ညာတိရက္ခိတ၊ အမျိုးစောင့်

sation according to her class, whether it be the five, seven and a half, the fifteen tickal, or the Dwoontsanda class. If she be an hereditary slave, no more than five tickals shall be paid. In this way let decisions as to compensation be given. Thus the lord hermit said. End of the law regarding the eight classes of virgins.

Oh excellent king! I will now repeat what is said of a man and woman coming together who have been before married. If any woman shall have had one husband and borne children, and the man has also been once married before, they shall be called "Thamee-looking." If by mutual consent, they have carnal connection, let them become man and wife; be they both of equal rank, or one higher and the other lower, (if one refuse the connection,) let the recusant party pay the price of his (or her) body; they shall not be let off. If one bramin shall have carnal knowledge of the daughter of another, who is of good character, he ought to be punished by having his head shaven. If the act has been committed against her inclination, let him be compelled to make compensation and be banished the country. If she be consenting, he should not be banished.

I will now treat of the twenty-one women who have people to look after them:—1st, a woman of advanced age; 2nd, a mad woman; 3rd, a leper; 4th, a woman with child; 5th, a young woman; 6th, a woman who has come from a distance; 7th, one confined for debt; 8th, a daughter under the protection of her father; 9th, one under the care of her mother; 10th, one under the care of her grandmother; 11th, one under that of her grand-father; 12th, one under care of her elder sister; 13th, one under care of her younger sister; 14th, one under care of her younger brother; 15th, one under care of her elder brother; 16th, one under care of her aunt by the mother's side, elder than her mother; 17th, one under care of her aunt, younger than her mother; 18th, one under care of her father's elder brother; 19th, one, of her father's younger brother; 20th, one, of her father's sister; 21st, one, of her mother's brother. These twenty-one classes of women, even if consenting, shall not be had carnal knowledge of; if they be, the offender shall be severely punished; this is laid down in the Damathat.

I will now treat of the women who are spoken of in the commentaries on the sacred books;—1st, a woman taken care of by her mother; 2nd, one taken care of by her father; 3d, one by both; 4th, one by her brother; 5th, one by her elder sister; 6th, one by her relations; 7th, one by her family; 8th, a woman protected by

သောမိစ္ဆာ၊ ၇။ မိတ္တရလ္လိတ၊ အန္တယံစောင့်သောမိစ္ဆာ၊ ၈။ ဓမ္မရက္ခိယာယိ
တင်းသုံသောစောင့်သောမိစ္ဆာ၊ ၉။ ဤရှစ်ယောက်သော မိစ္ဆာတို့ကို သဘော
တူလျှင်၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရမရောက် ငဲ့ကင်း၏။ အာရုံအထိန်း ထိုစိတ်
မတူလျှင်၊ ဝိဝိဿိယောရကောင်းသည်။ မပြုရကောင်းသည် မဆိုသာ ချော
အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အာရုံအထိန်းစောင့်ရှောက်သူ ခွင့်မပေးသော
ကြောင့်တည်း၊ သာရက္ခိယာ၊ အစောင့်အရှောက်ရှိသောမိစ္ဆာ၊ ၁၀။ သမဓိဇ္ဈာ
မင်းမောင်းမအစရှိသော၊ ဖါထိယာ၊ သောမိစ္ဆာ၊ ထိုရှစ်ယောက်သောမိစ္ဆာတို့
မှာ၊ မိစ္ဆာစာရမကင်းအလျှော်ပြစ်လည်း သဘော တူသည်ထုမလွတ်သာချော၊
အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ မှန်းထားစောင့်ရှောက် ရောက်ပေါက်သူရှိ
ချေသောကြောင့်တည်း၊ အထက်ဆို ခဲ့ပြီးသောမိစ္ဆာရှစ်ယောက်မှာ၊ အာရုံအ
ထိန်းအစောင့်အရှောက်တို့သည်တော်သင့်ရာ၊ မပေးမထိမ်းခြားဘဲ၊ သူငယ်
ရှင်းသဘောတူ ခြံ ခပ်ရှက်ကြလျှင်၊ အသက်နှစ်ဆယ်ကလွန်စေသော်၊ သူ
ငယ်မနှစ်သက်ကနေပိုင်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အာရုံအထိန်း
တို့သည်၊ ဝဿဟူသော အတ္တကိုစောင့်ခြင်းမတုတ်၊ သူငယ်မကိုသာစောင့်
ခြင်းဖြစ်ချေသောကြောင့်တည်း။

ဆို ခဲ့ပြီးသမျှမိစ္ဆာတို့တွင်၊ ၁။ ဓနုရက္ခိတ၊ ဥဇ္ဈာမြင့်ပေး၍စောင့်ရှောက်
သောမိစ္ဆာ၊ ၂။ ဆန္ဒဝါသိနိ၊ အလိုတူ၍နေသောမိစ္ဆာ၊ ၃။ ထောဝဂါ
သိနိ၊ ဥဇ္ဈာစည်းမိမိပေး၍နေသောမိစ္ဆာ၊ ၄။ ဝတ္တဝါသိနိ၊ အဝတ်ဝုဆိုးပေး
၍နေသော မိစ္ဆာ၊ ၅။ ဩပတ္တိကဝါသိနိ၊ ရေတခွက်တည်း၌၊ မိစ္ဆာရှစ်
ယောက်ကားလက်နှင့် ကျွတ်၊ ဤရေသည်မပြုမကွဲ၊ တစပ်တည်းဖြစ်ပြီဆို
သို့၊ မပြုမကွဲဖြစ်ပါစေ၊ သန္ဓာပြု၍ နေသောမိစ္ဆာ၊ ၆။ ဩပဋ္ဌဓုရုစ္ဆတာ၊
ခေါင်းစုချ၍နေသောမိစ္ဆာ၊ ၇။ ဖါသိဘဓိယာကျွန်မထား ဖြစ်သော မိစ္ဆာ၊
၈။ မုထုတ္တိကာ၊ တခဏမျှနေသောမိစ္ဆာ၊ ၉။ ကမ္မကာမိဇာတိယာ၊ အမှု
ကိုလုပ်၍ရသောမိစ္ဆာ၊ ၁၀။ ဓမ္မဟတာ၊ တဝှက်ထိပ်၌မိုက်လျက်သူရှိ
ကိုထိုး၍ရသောသုံးဖြစ်သောမိစ္ဆာ၊ ၁၁။ ဤတဆယ်သော မိစ္ဆာတို့မှာသဘော
တူသည်ထုဖြစ်မှားချေသော်၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၊ မကင်းကြောင်းကိုထုန်
၌ ဆိုသတည်း၊ ဓမ္မသတ်မှာသုမယားမှန်းသိသမျှကို၊ အလျော်မကင်းသာ
ချော၊ အမျိုးအလိုက် လျော်စေ၊ သို့မှဓမ္မသတ်ထမ်ကြောင်း တစုည်းကြောင်း
အတိုင်းရှေးမင်းလောင်းတို့စီရင်ထုံးရောက်သတည်း။

၎်အထက်နှစ်ကျိပ်တယောက်သောမိစ္ဆာတို့မှာလည်း၊ အမိုးအရွာ၊ မိတ္တေ၊
ကြီး၊ ဘကြီး၊ ဘထွေး၊ အစပ်မမောင်ဦးရီး၊ အရီးပြည်ရီး၊ မြို့ကွပ်၊ ထိုသူတို့တွင်၊
တယောက်ယောက်အာရုံအထိန်းသည်ထုသူငယ်မကိုမြတ်နိုးသော်၊ ထောက်ရှာ

her religious habits. If carnal knowledge be had of any of these eight classes of women with their consent, there is no punishment in a future state. If the person under whose care they be, shall not give consent, they shall not be claimed as a wife. Why is this?—because their protector is not willing. If connection be had with a woman who has a protector, the concubine of a chief, or any woman for transgressing with whom a penalty is laid down, the pains of hell will be incurred, and the transgressor shall not be let off the compensation on the ground of their being consenting. Why is this?—because there is a person who has her for his, who is in communication with her, and is her guardian and protector. As regards the eight women above noted, if their protector do not give them in marriage to a proper person, and they shall willingly have connection with a young man, provided they are above twenty years of age, let them have a right to live with the man of their choice. Why is this?—because their protector watched them without regard to their desires.

Of the women above spoken of,—1st, a woman to whom property has been given and who is living under the protection of the giver; 2nd, a woman who is cohabited with by her own consent; 3d, a woman who has been placed in ease and affluence by her paramour; 4th, one to whom clothes have been given and who cohabits with the giver; 5th, one with whom a man, putting his hands in the same cup of water, has vowed that as the water is one without division, so will they be; 6th, one whose pad (for bearing burdens) has been removed from her head,* and is taken to live with the man (who relieved her); 7th, a slave wife; 8th, a woman taken for a short time; 9th, one got in return for service performed; and 10th, a woman taken in war from an enemy's country, where the sacred standard is unfurled. It is laid down in the scriptures, that a man shall not be free from sin, if he has connection even by her own consent with any of these ten classes of women; and in the Damathat, that inasmuch as he knew her to be the wife of another, he shall not escape the penalty, but shall pay the compensation according to her rank and class: and in that case, the rules laid down in the Damathat will be abided by, and the precedents established by kings, embryo gods of old, will not be departed from.

Of these twenty-one, if any of those who are under the protection of their grand-father, grand-mother, aunt elder than their mother, aunt younger than their mother, uncle elder than their father, uncle younger than their father, elder sister or brother, uncle by the mother's side, aunt by the father's side, or the governor or head of a town, shall be given by her protector to the man of her choice, without the

---

* Who has been released from a state of labor—no property

နှင့် ပေးစားထိမ်းမြားလေအံ့။ အစရင်းမသိသမျှကို မထိမ်းမြားပိုင်မရပိုင်
 ချေ၊ အစပေးသူသာလင်ဖြစ်စေ၊ အစတည်းသေသော်၊ အမိပေးသူထင်မြင်စေ၊
 အမိမရှိပေါက်ဖော်အုပ်ရှိလျှင်၊ မည်သူတို့ကမျှ မပေးပိုင်၊ အုပ်ထိန်းသူပေါက်
 ဖော်ရင်းချာပေးမှပိုင်ရာသည်၊ အမိအစပေါက်ဖော်ရင်းချာမှလွတ်လျှင်၊ အုပ်
 သူပေးသမျှကိုပိုင်စေ၊ ။ အကြင်သူသည်၊ ဆိုခဲ့ပြီးသောအရာအစောင့်ရှိ
 ပေလျက်၊ သူငယ်မမိတ်မတူသည်ကို၊ အားရှိအားမဲ့အပိုင်အနိုင်ယူချေအံ့၊
 ယူသူ၏လက်ဝဲလက်ညှိုးကို ဖြတ်စေ၊ အဖြတ်ကိုမခံခံမှု၊ အမျိုးမြတ်သည်
 ပစ္စည်းတရားသည် ယူချေလျှင်၊ ယူပြစ်ဒါနိကြေးနီမြောက်ရာလျှော်စေ၊ ။
 ။ သူငယ်မသည် အလိုတူ၍ ယူမိမူကား၊ ဒါနိမသင့်ရာတည်း၊ ။ မင်းမူ
 ရာဇဝတ်ရေးကဲ့သို့၊ အထိန်းအရုပ်တို့ကို၊ ကျော်နင်းကျူးလွန်ပြုကုန်မိ
 သည်၊ အပြစ်ကျနရာဟူသမျှကိုခံစေ၊ သူငယ်မကို အထိန်းအရုပ်၊ ဗီဇဆွေ
 မျိုးပေါက်ဖော်တို့ကိုအပ်စေ၊ သို့ကားဆိုတုံ၏၊ ယူသောသူသည်၊ အမျိုးခွန်
 အားဥစ္စာတရားသည် ဟကြောင်း၊ မယားကြီးသားကြီးရှိပေလျက်၊ သူငယ်
 မကိုဖျားယောင်း၍ မိတ်တူသည်ဟု၊ သိမ်းယူပြုကုန်ချေလျှင်၊ ကြေးနီဒါနိ
 နှစ်ဆယ်လျှော်စေ၊ အပျိုအငယ်ချင်းဖြစ်၍၊ မိတ်တူသောကြောင့် ထူလျှင်၊ သူ
 ငယ်မအရုပ်အထိန်းတို့သဘောမတူက၊ အရုပ်အထိန်းဆွေမျိုးတို့သို့ အပ်
 စေ၊ ကြေးငွေခွန်အားကြီးမားသည် အမျိုးမြတ်သည်ဟု အပြစ်မရှိရာကင်း
 လွတ်စေ၊ တရားတန်ဆာအကျကိုသာ ယူသူကကျခံစေ၊

၂၉ သွီးကညာက၊ သူတပါးသွီးကညာကိုယောင်ျားတပါး။
 အောင်ဆိုဖျက်သောတရား။

သွီးကညာကိုသွီးကညာချင်းချင်း၊ မိဘအရုပ်အထိန်းတို့မနှစ်သက်သူ
 နှင့်အောင်သွယ်၍၊ ဖျက်ဆီးမိချေအံ့၊ ထိုဖျက်ဆီးမိသူက ကြေးနီနှစ်ရာ
 လျှော်စေ၊

၃၀ မိမ္မကညာကြီးကိုဖျက်ဆီးသောတရား။

မိမ္မကြီးတဦးလှည့်ပတ်ဖျားယောင်း၍၊ ဖျက်ဆီးမိချေသော်၊ ထိုဖျက်ဆီး
 သူမိမ္မကြီး၏ဥက္ကောင်းကို မိတ်၊ ဒါဏ်ယူသောကြိမ်ဖြင့်ခတ်ပြီးလျှင်၊ ပြည်မှ
 နှင်ထုတ်ရာ၏၊ ကြေးနီနှစ်ရာကိုလည်းလျှော်စေထူ၏၊ ဥက္ကောင်းမိတ်ကို မခံခံ
 လျှင်ငွေသုံးဆယ်ပေးစေ၊ ဤကားပြည်ရွာမှမနှင်မထွက်၊ အရိုက်ကိုလွှတ်စေ
 လို၍၊ လျှော်ပေးရသောအမှုတည်း၊ ရိုက်၍ပြည်မှနှင်ထုတ်သော်၊ မလျှော်စေ
 ရာပြီဟူ၏၊ ။ တနည်းလည်းထိုဖျက်ဆီးသောမိမ္မကြီးကို၊ ချင်းလည်တင်း
 ကိုင်အောင်၊ မြေမြှုပ်စေ၍၊ သိတ်နယ်တက်စီးရာ၏၊ တနည်းလည်းမောင်း

knowledge of her own father, he (the protector) shall have no right so to give her away, and the man to whom she is given shall have no claim to her, let him only, to whom she is given by her father, be her husband. If her father be dead, let him only to whom she is given by her mother be her husband; if her mother be dead, no one but relations (brothers and sisters) have a right to give her away; let the man to whom she is given by her nearest relations be her husband. If she has no father, mother, or nearer relations, let the man to whom she is given by her protector be her husband, and have a right to keep her. If any man shall forcibly, and against her consent, carry off any of the women laid down above, let the forefinger of his left hand be cut off. If he does not wish to submit to the mutilation, and has taken her on the strength of being a man of wealth and high family, let him pay as compensation six hundred viss of copper. If she be taken with her own consent, there shall be no civil damages, but as a criminal fine for disrespect to the protector, let the man pay all law expenses, and return her to her protector. Though it is thus said, if the offender be a man of wealth and family, and, having a wife and children, has seduced the young woman, though she be consenting, let him pay in compensation twenty viss of copper. If both parties be young, the woman consenting, and her protector not consenting, let her be returned to him or her family; and though the man be of wealth and family, there shall be no punishment; let him be free bearing only the law expenses.

29th The law when one virgin is deflowered by the intervention of another.

If any virgin shall act as a go-between, and by her means, another shall be deflowered by a man not approved of by her parents or guardian, let her pay as compensation two hundred viss of copper.

30th. The law when she is deflowered by the intervention of a grown woman.

If a grown woman shall, by deception or persuasion, cause the deflowerment of a virgin, let her head be shaved, and let her be punished with a ratan and banished the country; it is also laid down, that she shall make compensation in two hundred viss of copper. If she does not wish to have her head shaved, let her pay thirty tickals of silver; this is when she is not banished, and wishes to escape having her head shaved. If she be punished with the ratan, and banished, she shall not pay compensation; so it is said. In another manner, she may be sunk in the earth up to the neck, and the earth pressed down about her with the feet. And another manner, she may be sent round the country by beat of gong. If one of these

ကြေးနှင့်နှင်ပြည်လှည့်စေ၏။ တခုခုသောအပြစ်ကိုလေးလွှင်း ဆိုခဲ့ပြီးသော
အပြစ်ကိုလွှတ်စေ။ ဤကားကညာသူငယ်မကိုမိခွကြီးရှုတ်သီးသော
အကြောင်း၌စီရင်ရသောအကြောင်းတည်း။

အကြင်သွီး မိဘယောက်ျားမိဘတို့၊ ပေးစားကြမည်ရှိမိခွတ်ရှိရာတွင်၊
မိခွငယ်သေသော်၊ ညီမရှိလျှင်ထိုယောက်ျားနှင့်ပေးစားစေ။ ယောက်ျား
ငယ်တည်းသေခဲ့မှညီရှိလျှင်ညီနှင့်ပေးစားစေ၊ အခြားသို့မပေးစားသင့်၊ သို့
ကားဆိုတုံ၏။ သေသူညီမ အစ်မတို့မှာ၊ ပေးမည်မှန်းထားသူရှိကော်၊ သေ
သောသူ၏အစားကိုပေးစေကောင်းသည်မဆိုသာချေ၊ လွှတ်စေ။ ယောက်ျား
သော်လည်းသေသောသူညီမှာ၊ အတူအခြားမှန်းထားသူရှိကတောင်နေ
ကောင်းသည်မဆိုသာကင်းလွတ်စေ။ သေသူသွီးသေသူသားတို့မှာ၊ အ
မှန်းအထားရှိသော်လည်း၊ အလိုမတူကြလျှင်၊ နေစားရကောင်းသည်မဆိုသာ
လွတ်စေ။ ထိုသို့ဆိုသည်လည်းအမျိုးတော်ကြသည်ကိုလည်းကောင်း၊
မိဘချင်းချင်းခင်ပွန်းစစ်ဖြစ်ကြသည်ကိုသာရည်၍ဆိုသည်၊ မနေလိုကလွတ်
ကြစေ။ အကြင်မိခွတို့သည်လင်နေဘူး၍၊ လင်သေသော်၊ လင်ကွာ
သော်၊ ထိုမိခွနှစ်သက်သောသူနှင့်ထောင်နေလျှင်၊ မိဘအဖုတ်အထိန်းဖြစ်သူ
တို့ဆွေမျိုးညာတိကာတို့ကမဖျက်ပိုင်ချေ၊ လင်နေဘူးသူဖြစ်က မိခွနှစ်သက်
သူနှင့်နေစေ။ လင်မနေဘူးသူဖြစ်ချေက၊ အဖုတ်အထိန်းမိဘတို့မိတ်မတူ
သမျှကိုမနေသာချေ။ အကြင်ယောက်ျားငယ်မိဘမိခွငယ်မိဘတို့သည်၊
ပေးစားထိမ်းမြားသည်ကာလ၊ ရေသွန်တူသောရေခွက်ဝယ်၊ ထိုသူငယ်နှစ်
ဦးတို့လက်ကိုစုံထား၍၊ ရွှေငွေကျောက်သံပတ္တမြားသက်မြီးသက်ခွဲဆင်ခြင်း
ကွဲနှား၊ ကျေးကျွန်လယ်ရာမိုဏ်းမြေတို့ကို၊ ဤသွီးသမက်၊ ဤသားမြွေးမတို့
သို့ပေးစွဲတော့သည်ဆို၍ ပေးစွဲသည်ကိုသူသိသူကြားရှိ၏။ ထိုသို့ဆိုစေကာ
မူ၊ သူသိသူကြားရှိစေကာမူ၊ လက်မရောက်ကထိုသားသွီးတို့ကမိဘတို့ကိုးရ
ကောင်းသည်မတောင်းမဆိုသာချေ၊ လက်ရောက်သမျှဥစ္စာမှာ၊ မိဘပေးစွဲ
သည်အတိုင်းသားသွီးတို့ပိုင်စေ၊ သုံး၍ကုန်လျှင်ကုန်ပိုင်စေ၊ သုံး၍မကုန်ထို
သားသွီးတို့လက်တွင်ရှိသည်ကိုမိဘတို့ယူလျှင်ယူပိုင်စေ၊ ငါတို့ကိုပေးစွဲရင်း
လက်ရောက်ဥစ္စာဖြစ်သည်ထုမဆိုသာချေ၊ သားသော်လည်းကောင်း၊ သွီး
သော်လည်းကောင်း၊ တယောက်ထောက်သေလျှင် ခန်းတွင်းပေးစွဲသော
လက်ရောက်ဥစ္စာတို့ကိုရှင်သူကရစေ၊ အထက်ပေးစွဲမည်ဆိုသည်ထု
လက်မရောက်သမျှကိုမတောင်းမဆိုသာချေ။ သားသွီးတို့ဆိုသီး
စား၍အခြားနေရာပါသမျှမှာ မိဘမပေးသော်လည်းမိဘသေမှ၊ ပေါက်စော်
တို့ကမဆိုသာချေ၊ သင်သီးဥစ္စာဖြစ်စေ၊ မိဘတို့ရှိသော်လည်းကောင်း။

punishments be inflicted, she shall be free of the others. This is the law on the subject of a young virgin being deflowered by the intervention of a grown woman.

If the parents of a young man and woman have made an engagement to give them in marriage, and the young woman shall die, if she has a younger sister, let her be given in her stead; if the young man shall die, and if he has a younger brother, let him be given in marriage to the young woman; it is not proper they should be given to others. Though it is thus said, if the elder or younger sister of the deceased woman be engaged to another, the man to whom deceased was contracted, shall not demand her; she is free; and if the brother of the deceased young man be engaged to another woman, she who was contracted to deceased, shall not demand him; he is free. As regards the son and daughter above mentioned, even if there be an engagement, if they be not satisfied with the match, they shall not be obliged to marry; let them be free. This is only done when the parents are related, or great friends. If they (children) do not wish the match, let them be at liberty to decline. If a woman be a widow, or divorced from her husband, and she marry the man of her choice, her parents, guardians, or relatives, have no right to interfere to prevent it; let the woman who has already had a husband, take the man of her choice. If she has never had a husband, she shall have no right to take one without the consent of her parents or guardians. If the parents of a young man and woman, at the time of betrothing them, shall place their hands together in a cup of water, and say that they give to this daughter and son-in-law, or this son and daughter-in-law, gold, silver, rubies, gems, iron, property animate or inanimate, elephants, horses, buffaloes, oxen, slaves or lands, and there be witnesses to the gift; nevertheless the children have no right to demand of the parents any thing not given in hand, they have only a right to the property actually made over to them; if they expend the whole of that, let them have a right to do so; if they do not expend the whole, and the parents take back what remains, they have a right to do so; the children shall not claim it on the ground of its being a gift, and being in possession. If the son or daughter should die, let the survivor have all the property brought at the time of marriage, but they shall have no claim to any thing that was promised, or any thing that did not actually come into their possession. If the children have gone to a separate establishment, their relations, (co-heirs brothers and sisters,) shall have no claim to any property they have taken with them. If not given them by their parents at the death of the latter, let this property be their own separate share. If the parents be not dead, and their daughter

မပေးသော်လည်းကောင်း၊ ထိုသားသွီးတယောက်ယောက်သောမှ သွီးမိတို့
ကငါတို့မပေးသွီးနှင့် သမက်ခြားနားလုပ်စားနှင့်လေသည်သာဖြစ်သည်ဟု
သိမ်းယူသော်မယူသာချေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ခွင့်သွီးသေချေ
ပြီဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ သားမိတို့လည်းသားသေမှ၊ သားကိုငါတို့မ
ပေးသီး၊ ခြားနေရာငါတို့ ဥစ္စာပါ၍လုပ်စားနှင့်ရလေသည်၊ မြွေမလက်မှာမှီ
သောဥစ္စာကိုမရရာချေပြီ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ လင်သေမယား
စားမယားသေလင်စားဖြစ်ချေသောကြောင့်တည်း။ ၊ တနည်းကားသား
ကြီးသွီးကြီးဖြစ်၍မိဘတို့ဥစ္စာကို မိဘတို့ကမပေး တဲအစား သိမ်းယူ၍ မိဘ
သေသော်ပေါက်ဖော်တို့နှင့်ဝေစားသီး၊ ခြားဥစ္စာမဖြစ်ရချေ၊ အဘယ်ကြောင့်
နည်းဟူမူကား၊ အစ်ကိုကြီးသော်အဖ၊ အစ်မကြီးသော်အမိဖြစ်ချေသော
ကြောင့်တည်း။ အကြင်သူသည်မိမိမယားကို သူတပါးအားအသိအမြင်ပေး
၏၊ ထိုပေးသောမယားကိုအပေးခံသူပိုင်လေ၏၊ အပေးခံသူကာမရာဂမစပ်
ခင်၍ လင်ရင်းကရလိုပြန်သည်တောင်းလျှင်၊ လင်ရင်းနှင့်နေမည်ဆိုမိမိ
သော်မယားကိုယ်တို့ကိုအပေးခံသူသို့ လင်ရင်းကပေးစေ၊ ပေးမှရှင်မယား
တောင်းကိုရှင်ရရာသတည်း။ ခွင့်မယားတောင်းက၊ ငကိုသူတပါးအား
ပေးလေပြီးသည်၊ လင်ဟောင်းနှင့် မနေလိုပြီဆိုလျှင် လွှတ်စေ၊ ရကောင်း
သည်လင်ဟောင်းကမဆိုသားအဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ခွင့်မယား
ကိုသူအားပေးသောစကား ဖျက်ချေသောကြောင့်တည်း။ အပေးခံသူထာ
မရောက်ချေအံ့၊ မယားကလည်း၊ လင်ဟောင်းတောင်းရာနေပါမည်ဆိုပြီ
အံ့၊ လင်သစ်ကမကွာပါဆိုလျှင်၊ ထိုမယားကိုယ်တို့နှစ်ဆတတ် လင်ထစ်
အားပေးစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ကာမမစပ်သည်ကိုဝင်ကိုယ်
တိုးပေးမှလွတ်သည်ကာမစပ်ပြန်လျှင်၊ မယားမြောက်ပြီဖြစ်၍နှစ်ဆတတ်
ယူသတည်း။ သွီးကိုသူအားအိမ်ထောင်ထိန်းမိမ့်မည်ဟုပေး၏၊ ကာမမစပ်မို့
မိဘတို့ရလို၍ထောင်လျှင် ကိုယ်တိုးလွင်တဝက်ပေးစေ၊ ကာမစပ်မို့မိဘ
တို့ကသွီးကိုရလို၍ထောင်လျှင် ကိုယ်တိုးပေးမှရစေ၊ သွီးတည်းပေးသည်
လင်နှင့်နေမည်ဆိုချေကမိဘတို့တောင်း၍မရရာဟုမနှုမည်သောရှင်ရထော
ဆိုတော်မူ၏။

အကြင်သူတို့သည်သားသွီးရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ၊ သူတပါးသား
သွီးကိုသားသွီးပြုစား၍ ထိုအမိအဖပြုသူကိုလုပ်ကျွေးရွေးပြုနေပါလျှင်
သားရင်း သွီးရင်းဖြစ်စေ၊ သားရင်း သွီးရင်း မရှိဆွေမျိုး ညွှာထိတို့လည်း
မကောင်းမရွေးကျွေးရနှင့်ထုတ်၍ဖြစ်သူားရပေမူကား၊ ထိုသူငယ်ကိုရှေ့
မြှောက်ဆယ်ပေးစေ၊ ၊ ထိုမှတပါးအကြင်သူတယောက်သည်မိဘပေါက်

(the wife) shall die, her parents shall not say they did not give her this property, but only wished that their daughter and son-in-law might enjoy the use of it during their lives, they shall have no right to take it back on these grounds. Why is this?—because the daughter is dead. If the parents of the husband on his death, shall say they did not give him the property, but that he had taken their property with him to his own separate residence, and was using it, they shall not on this ground obtain the property that is in the possession of their daughter-in-law. Why is this?—because, when the wife dies, the husband takes the property left, and when the husband dies, the wife takes it. In another case; if on the ground of being the eldest, a son or daughter has taken much of their parents' property without its having been given to them, let it on the death of the parents be divided with the relations; it shall not be their separate share. Why is this?—because the eldest brother is in the place of the father, and the eldest sister of the mother, to their younger brothers and sisters. If any man shall give his wife to another in the presence of witnesses, the man to whom she is given has a right to her. If before he has had connection with her, her former husband shall demand her back, and she be willing to return to him, let him pay the price of her body to the man to whom she has been given, and on paying this he may take her back. If the wife say, he has given me away to another man, I will not return to him, let her be free; he shall have no claim to her. Why is this?—because his engagement would be broken. If the man to whom she is given has had connection with her, and on the former husband asking, she shall say she will return to him, and the new husband shall refuse to part with her, let the former husband pay him double the price of her body. Why is this?—because before the new husband had connection with her, the price of her body must be paid for her redemption, but after connection she has become his wife, therefore double the price of her body is laid down. If a girl be given to a man with a promise that she shall become his wife, and her parents shall demand her back before he has had connection with her, let them pay one half the price of her body; if after connection has been had with her, they shall demand her back, let them have her on paying her full price. If she shall say she will live with the husband, they have given her, they shall not have her back on asking. Thus the lord recluse called Menoo said.

If any one, whether he has children of his own or not, shall have adopted the children of another, and if whilst he is taking care of and bringing them up, his children, or relatives, if he has no children, shall turn away the adopted child, and refuse to allow its adoption, let them pay it sixty tickals. Besides this, if a person who has

ဖော်ထုတ်၍ ခုမရှိ၍ တစ်သောသူတို့မှာ မှီတင်းလျက်သားသွီးပြု၍ နေသော်၊
 လူလင်မိဘကြီးပြင်းအောင်မွေးကွေး၍ နေရာ၏၊ မမွေးမကွေးထွက်သွားလျှင်
 ချင့်ကိုမွေးကွေးပြုပြင်ပေးသောမိဘတို့အား မွေးကွေးပြုပြင်၍ ထူထောင်သော
 အလုံးကိုပေးရွေးမှလွတ်စေ၊ ပေးရွေးရန်မရှိမှီချင်းကိုယ်သီးပေးစေ၊ အကြင်
 သားသွီးတို့သည်၊ မိဘတို့ကိုမကွေးမမွေးငြိမ်စွာရှိ၍၊ အခြားသွားလေသော်၊
 ချင့်တွင်ရှိသောပစ္စည်းကိုလည်းသိမ်းစေ၊ မင်းဒါဏ်လည်းကြိမ်ခြောက်ရာ
 သင့်ရာ၏၊ မိမိမယားမိမိလင်တို့ကို၊ မကွေးမမွေးပြစ်စွန့်နေလျှင်လည်းသွား
 နေသူကိုဒါဏ်ခြောက်ရာသင့်စေ၊ ကွေးမွေးပါမည်၊ ဝန်ခံလျှင်ဂုဏ်သနာနှင့်
 ကွေးမွေးစေ၊ မင်းဒါဏ်မှာမလွတ်သာချေ၊ အကြင်မယားသည်လင်
 ပိုင်ထိုက်သောဥစ္စာနှင့် သူတပါးကိုလင်ပြုလို၍၊ ကွေးမွေးသည်ကိုလင်မသိ
 ရ၊ လင်ရင်းသေမှငါနှင့်နေရကောင်းသည်ဆိုအံ့၊ ထိုယောက်ျားကလည်း၊
 ငါမယားပြုမည်မဆို၊ ချင့်ဥစ္စာပေး၍ချင့်အလိုရှိရာသာ၊ ကာမကိုလေသည်
 ဆိုအံ့၊ လင်လုပ်ရကောင်းသည်မဆိုသာ၊ ချင့်ပေးပြီးသောဥစ္စာကိုလည်း
 တောင်း၍မရရာ၊ ချင့်အကျင့်လွန်မိမ့်ဖြစ်၍အရှက်ရကာသာတည်း၊ အ
 ကြင်လင်သည်လည်းမယားကြီးဥစ္စာနှင့်၊ မြောက်မကိုကွေးမွေးကွေးစွာမ
 ယားသိချေသော်၊ ထိုဥစ္စာကိုမယားအားပြန်၍ပေးစေရစေ၊ အကျင့်မ
 ရှိမယားသည်လင်ကိုမပြောပါအပ်သောဝတ္ထုကိုပေးပါတောင်း၍ကာမစပ်
 ရှက်၏၊ ထိုယောက်ျားကဥစ္စာပေး၏၊ လင်အလျှောက်သိ၍ဆိုသော်၊ မယား
 မိုးကဥစ္စာပေး၍စပ်ရှက်သည်ဆိုသော်လည်းမယားမိုးမည်စေ၊ အပြစ်ကြွေး
 သုံးရာလျှော်စေ၊ ချင့်လင်သိ၍ရှိပြီငါပေးသောဝတ္ထုဥစ္စာကိုရကောင်းသည်၊
 ထိုမိမ့်ကိုတောင်းသော်လည်းမရရာ၊ ထိုမိမ့်လင်ကိုမပြောပါချေ၊ သူတပါး
 ပြော၍လင်လိုက်စားသိုင်းသောကြောင့်တည်း၊ သို့ကားမယုတ်တုံး၊ လင်ကို
 ပြောဆို၍ဥစ္စာကိုလက်ခံယူသည်၊ ကာမစပ်ရှက်သည်ကိုလင်သို့ပြောချေ
 အံ့၊ လင်လိုက်စားသော်မလိုက်စားသာ၊ မယားထိန်ညှင်ထင်မုတ်ဆို၍ဖြစ်
 ချေသည်၊ ထိုမိမ့်သိုင်းပေးသည်ဝတ္ထုမှန်သောဟူကိုပြန်၍ရစေ၊ မယားမိုးအပြစ်
 မဟူသာ၊

အကြင်သူသည်သူမယားကိုလင်မရှိမိက်ဖြစ်မှားအံ့၊ အမိအဖထွေရင်း
 မှီရင်းပင်ဖြစ်သော်လည်းမလျှပ်မစားဝိုင်း၊ ထိုင်တန်း၍သာထားစေ၊ လင်
 ပေါ်ထွက်မှမယားမိုးဆိုသတည်း၊ လင်ရှိမယားဖြစ်သည်၊ လင်လည်းငါ
 တို့ကိုအပ်သည်၊ မိဘတို့လည်းငါတို့အုပ်အောသွီးဖြစ်သည်၊ သမက်အခြား
 သွားသည်အမှိုက်ဟူ၍၊ ထိုသူယောက်ျားကိုထောင်းသတ်ချေသော်၊ ထောင်း
 သတ်သောသူတို့အပြစ်အလျှောက်လျှော်စေ၊ သူမယားကိုမိုးသူသည်၊

no parents or relations to depend on, shall attach himself to some one, and he shall accept him and bring him up, he (the adopted child) should remain with him until he is grown up. If he does not, but leaves the parents who adopted him, let him only be released from his obligation to them on repaying all the expense that has been incurred on his account; if he has no means of paying, let him pay the price of his body. If children do not minister to their parents, but leave them and live separately, let all their property be taken from them, and they may be punished criminally to the extent of six hundred stripes of a ratan. If in the case of a husband and wife, one shall leave the other in the same way, the offending party shall be liable to the same punishment of six hundred stripes. If they engage to minister to them in future, let them do so; they shall not however be free from the punishment. If a woman shall support her paramour with the property of her husband without his knowledge, and on his death she shall sue the paramour to live with her, if he reply that he made no engagement to be her husband, that as she gave him presents to gratify her passions, he had done so, she shall have no right to demand him as her husband, nor to demand back the presents made; she is a woman who has committed a fault, and should only have the shame of having done so. If a husband shall support his mistress with the property of his head wife, when she discovers it, let the property be returned to her. If a wife of no (good) habits shall ask her husband for a thing that is not right for her to ask, and has connection with another man who gives her presents, if the husband himself discover the fact and sue him, though he plead that he had given the woman a consideration, let him be found guilty of adultery, and make compensation in three hundred *ass* of copper. If he demand back what he had given her on the ground of its having been done with the husband's knowledge, he shall not obtain it; as the woman did not tell her husband, but some other person did, he has a right to compensation; but if it be not thus, if the woman shall tell her husband that she has had connection and received presents, he shall have no right to sue; the wife is a decoy, and he a hunter; let the man recover all he can prove that he gave the woman; he shall not be found guilty of adultery.

If a man have connection with another's wife in his absence, her father, mother, or relations, shall not sue the offender for their own profit, let them only give notice of the fact; and when the husband returns he has a right to sue. If on the ground that her husband had made her over to their charge, or that being their daughter they have naturally charge of her, her parents, during the absence of their son-in-law, shall assault the adulterer, let all those concerned in the assault pay compensation according to the extent of their criminality. If the adulterer shall abscond or conceal himself, his parents

ရှောင်နေ ပြေးသွားသည်ထု မိဘပေါက်ဖော် သား ချင်းတို့ကိုမစွဲရာ၊ ကာမ
 ဂုဏ်မှုဖြစ်သည် လွတ်စေ၊ ကာမဂုဏ်မှုပြင် အခြား အမှု ရပ်မှာ၊ အထူး
 အထူးစားမိဘပေါက်ဖော်ညာထိကာတို့သို့၊ အမှုရှိသူရှောင်နေထွင်စွဲရ၏၊
 ကာမဂုဏ်မှုပင်ဖြစ်သော်လည်း မိဘပေါက်ဖော်ဆွေသား မျိုးသားဝန်ခံရ
 ကစွဲစေ၊ လူကိုဝန်ခံလျှင်လူကိုအပ်စေ၊ အပြစ်အလျှော်ကို ခံဝန် လျှင် အပြစ်အ
 လျှော်ကိုပေးစေ၊ မယားမိုးအပြစ်မှာမလျှော်မှီ၊ ထိုမယားသေလျှင်၊ မိုးသူကို
 အပြစ်အလျှော်မစားသာလွတ်စေ၊ မယားမိုးဖြစ်သည်ထု ဥဇ္ဈောင်မတိုး
 အပီးပါးနားမပုတ်အပ်၊ မထောင်း အပ်၊ အုပ်အိပ်ရာတွင်ထွေ၍၊ လက်နက်
 ထံတန်နှင့် ထိုးရိုက်သတ် ၍ သေသော် သေပိုင်စေ၊ အုပ်အိပ်ရာတွင်ထွေ၍၊
 မသေပါစေ နှင့်လျှော် ပါမည် ဆိုလျက်နှင့်၊ ထိုအရာကကွာ ၍ ကြမ်းပြင်လှေ
 ကား၊ တစုံတခုသောအရပ်သို့ရောက်မှ၊ ထိုးရတ်သေဈေး၊ မယားမိုးအပြစ်
 ငွေသုံးဆယ်ချွန်၊ သေပြစ်သူတက် အတိုင်းလျှော်စေ၊ သူထက်ယူသည်
 ကား၊ မယားမျိုးလင်မျိုးမိုးသူအမျိုးစစ်၍၊ လေးပါးသောအမျိုးအလိုက်အ
 ပြစ်ကိုလျှော်စေ၊ မယားဖြစ်သည်ထုမိုးသူကို၊ ထိုကာမရာဂစပ်ရာကွာသော
 အရပ်မှာထောင်းသတ်ရိုက်ချေမှု၊ အပြစ်နှစ်ရပ်နှင့်တွက်ချ ၍ ပြေလျှင်ပြေ
 စေ၊ လွန်လျှင်လွန်ရာသို့လျှော်စေ၊

သူကောင်းမယားကိုသူနှုတ်မိုးသော်ချင့်ကိုယ်ဆုံးစေ၊ သူနှုတ်မယားကို
 သူကောင်းမိုးမှု၊ သူနှုတ်အပြစ်အတိုင်းလျှော်စေ၊ မယားမိလင်ကိုနေရာ
 စံ၊ ဆံထုံးထိုးနားထိုးကြေးအခွက်သုံး ဆယ်လျှော်စေ၊ အကြင်လင်မယား
 ချစ်ကြသည်ကို၊ မိစ္ဆတပါးအခြားယောက်ျားနှင့် အောင်သွယ်ဖျက် ဆိုစံ၊
 ချင့်ကို လည်းကာမမရောက် မှီသည်၊ ဖျက်သောမိစ္ဆကိုဆံထုံးပါး နားထိုး
 ဖြတ်ပိုင်၏၊ လင်မိုး အပြစ်မရရာ၊ မုန်းထားအောင် ဆိုမိသည်အပြစ် ဆံထုံး
 ပါးနားမတိုးမဖြတ်မပုတ်မိလျှင်၊ မင်းမိလိသာခံစေ၊

အကြင်သူနှုတ်သည်၊ လင်သေ၊ လင်ကွာ၊ ဝုဏ္ဏေးမကိုသတောမထုပြစ်မှာ
 မိစံ၊ ချင့်တွင်ရှိသမျှဥစ္စာကိုအကုန်သိမ်း၍ ယူရ၏၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းထု
 မူကား၊ အမျိုးမထူသည်ကိုလွန်ကျူး၍ဆိုသတည်း၊ အရှားဝုဏ္ဏေးမျိုး
 နှင့်ထိုက်လျှောက်အောင်မလျှော်ရတတ်မှု၊ ချင့်ကိုယ်ဆုံးစေဟူ၏၊ ဤကားသူ
 ယုတ်ကိုဆိုသတည်း၊ အကြင်သူယုတ်သည်၊ ဝေသီမျိုးဖြစ်သောဝုဏ္ဏေး
 မကိုပြစ်မှားမိမှု၊ မိလိတရာသင့်စေ ရာ၏၊ ခတ္တိယမျိုး ဝုဏ္ဏေးမကိုပြစ်မှားမိ
 မူ၊ မိလိတထောင်သင့်စေရာ၏၊ ၎င်းသူယုတ်ကို တနည်းစီရင်ရာ သည်ကား၊
 ထိုပြစ်မှားခံရသောဝုဏ္ဏေး မ၏ကျင် ငယ်စွန့်ရာ အရပ်၌၊ ချင့် ဥဏ္ဍောင်းထို
 မိုက်ပြီးလျှင်၊ ချင့်ဦးဆံကို၎င်းကျင်ငယ်စွန့်ရာအရပ်၌ဖြစ်ရ၏၊ တနည်း

or relatives shall not be sued, it is a matter of sexual intercourse, they shall be held free; in any other matter, if the offender abscond, his parents or relations who live and eat with him may be sued; even in these matters if the parents or relations have become security, let them be sued; if they were security for his personal appearance, let them give him up; if for the damages, let them pay them. In matters of adultery, if the wife die before compensation is paid, the husband shall have no right to recover them. It is not proper to shave the head, or slap the face of an adulterer, nor to beat him with the elbow; if they be seen on the bed and killed with any weapon, sword or spear, let his death be on his own head. If he be caught on the bed, and say "do not kill me, I will pay compensation," if he leaves the bed and reaches the outer post of the house, the head of the stairs, or any other place, and is there wounded and dies, after deducting thirty tickals, the fine for adultery, let compensation (for the murder) be made at the usual rate. As regards the rate, having inquired as to the class of the wife, the husband, and adulterer, let it be according to the class they may belong to. If the adulterer be beat at any other place than where the offence was committed, let the damages for the two offences be calculated, and if they be equal, let them be quits; if one be greater than the other, let the balance be paid.

If a man of low class shall seduce the wife of a man of a respectable class, let him forfeit his person, (become a slave.) If a respectable man shall seduce the wife of a man of a low class, let him make compensation as a degraded person. If a woman shall have connection with a married man, let her pay thirty viss of copper, the price of her hair and ears. If a woman shall act as a go-between to seduce a woman living affectionately with her husband, she shall be liable to have her ears and hair cut off. If adultery has not been committed, her offence only amounts to breeding jealousy and ill-will between husband and wife; for this let not her hair or ears be cut off, but let her only receive a criminal punishment.

If any man of a low class shall commit a rape on a bramini woman, whose husband is dead or separated from her, she may take possession of all the property he is possessed of. Why is this?—because he has committed an offence against one of a different class. If he cannot make compensation as bramins do, let him become a slave; this is said of a low man. If a man of low class shall offend with a bramini woman of the Waythee class, let him be punished with one hundred (stripes.) If the offence be committed with a woman of the Khattiya caste, the punishment is one thousand (stripes;) and he may be punished in another way; his head may be shaven and the hair thrown where the bramini women make water; or in another way.

ကား၊ ထိုသူယုတ်ကိုကောက်ရိုးရစ်၍မီးပုတ်ရာ၏။ အမတ်သား၊ သူဌေးသား၊ အမတ်မျိုး၊ သူဌေးမျိုးတို့၊ ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်မကိုး၊ အနိုင်အပိုင်ဖြစ်စွာ၊ ခြွေးနို့ဒါဏ်ခြောက်ရာသင့်စေ။

၃၁ ပုဂ္ဂိုလ်ချင်းချင်းမယားဖြစ်မှားသောတရား။

ပုဂ္ဂိုလ်ချင်းချင်းဖြစ်လျှင်၊ အလျှော်လည်း မရအပ်၊ သတ်၍အည်း မပြစ်ကောင်းပေ။ ချင့်ခွေငှာငှာကိုမိတ်၍ပြည်မှလည်းကောင်း၊ အမျိုးထောင်မှလည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ပရိက္ခရာနှင့်တကွနှင့်လျှော်ရာ၏။ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုသတ်၍မပြစ်ကောင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုသတ်သော်လျှင်ကြီးခံရရေ၏။ တပါးသောအမျိုးတို့သည်၊ သုမယားကိုဖြစ်မှားရာသတ်၍ သေသော်လည်းမပြစ်မမှီးတဌာနတည်းတွင်တွေ့မူသေပိုင်လေ၏ဟူသတည်း။ ထိုသို့ကား၊ ချီတိမ်းသိမ်းသောအမျိုးသား၊ သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ လက်ရောက်သတ်၍၊ သေသည်ကိုဝင်မဆိုနှင့်ဦးသေမိမ့်ဟူ၍၊ သူတပါးကိုမကြံအပ်။ ကား၊ နှုတ်ခြံတ်မဆိုအပ်။ ထိုကြောင့် မကောင်းသော ကာယကံ၊ မကောင်းသော ဝစီကံ၊ မကောင်းသော မနောကံ၊ ဒုစရှိတ်ဆယ်ပါးကိုမကုန်ရာထူး၊ သူတရားစောစောစောစောသတည်း။

၃၂ လင်မယားတို့သည်၊ လင်ကိုမယားမလို၊ သူတပါးနှင့်နေထိုင်လိုသောတရား။

အကြင်လင်မယားတို့တွင်၊ ဤငါ၏လင်သည်ဥစ္စာကြွယ်ဝသောအောင်မြင်၍၊ အရပ်အဆင်းအင်္ဂါ၊ လက္ခဏာလည်း မပြည့်စုံဟူ၍၊ အရပ်အဆင်းအင်္ဂါလက္ခဏာနှင့် ညီညွတ်သောသူ၊ ဥစ္စာကြွယ်ဝသောသူနှင့် စကားဝတ်ကြွယ်ဝလင်ရင်းကိုမလိုမကြိုက်၊ မနှစ်သက်၊ လင်သစ်ကိုပေါင်းဖက်၍ နေထေရ်၊ ထိုလင်သစ်လည်းလင်ဟောင်းရှိသည်ကို သိလျှင်နေထေရ်၊ ထိုလင်သစ်နှင့်ရှိသောဥစ္စာပစ္စည်းကို၊ လင်ဟောင်းကသိမ်းယူပိုင်စေ၊ လင်ဟောင်း၌အပြစ်မရှိသည်ကို၊ ကောင်းကြွယ်ရာလိုက်သောမယားကိုလည်း၊ ဥဋ္ဌာန်းလေးထောင့်ကြားအရှက်ခွဲ၍ရောင်းစားရာ၏။

၃၃ လင်ရှိမဲ့ဖြစ်မှန်းမသိ၊ ယောက်ျားတပါးထောင်နေသည်။
လင်ပေါ်၌ဆိုသောတရား။

သူတရားမယားဖြစ်ကြောင်းကိုမသိ၍၊ သားယောက်ျားမိဖွားနှစ်ယောက်သုံးယောက်မွေးမြင်သည် ထိုင်အောင်နေသော်လည်း၊ လင်ဟောင်းမထွက်စားပိုင်၊ ထိုလင်ဟောင်းသည်လင်သစ်ကို ကြည်ညိုအောင် တောင်းဝန်၍မ

he may have his body enveloped in straw and set fire to. If a lord or thatay shall commit a rape on a bramin woman, let him pay six hundred viss of copper.

31st. The law when one bramin violates the wife of another.

If the parties be both bramins, it is not proper to cause the offender to make compensation, nor to put him to death, but having shaved his head he may be banished the country, or turned out of his caste, taking his property with him. Bramins ought not to be killed; if they be, the greater pains of hell are the consequence. If a man kill a member of any other class, in the act of adultery with his wife, there is no fault; if he be seen in the place where the offence was committed, he may be killed, so it is laid down. But with all good men of every class, not to speak of killing a man, it is not proper even to think of causing his death, or to mention it; for this reason, the god has laid down that no one shall commit* the sins of the body, the sins of the mouth, the sins of the mind, or the ten bad acts.

32nd. The law when a woman has no desire for her husband, but for another.

If any woman, on the ground that her husband cannot give her costly gifts, or that he is ill provided, or incomplete in some of his members, shall, after communication with a rich man whose appearance she likes, and who is complete in his members, dislike her first husband, and have connection with the other, if he knows her to have a husband, let the old husband have a right to take all the property of the new one. If there be no fault in the old husband, let the wife who goes off with the wealthy man have her head shaved in four patches to shame her, and let her be sold (by her old husband.)

33d. The law when a man marries a woman, not knowing she had a husband, and her first husband afterwards returns.

If a woman goes off with a man who did not know she was a wife, if she lives with him till she has borne two or three boys and girls, the first husband shall not sue him; if he can get his consent he may

* Kayakan, the sins of the body, three; murder, theft, and adultery.—Wasikan, sins of the mouth, four; lying, breeding dissension, using coarse language, profane talk.—Mansukan, sins of the mind, three; covetousness, ill-will or hatred, heterodox or heretical opinions. He who knows not this, is not a man, but a brute.

တားကို ယူရ၏။ မယားကလည်း လင်တောင်းမှန်လေသည် လင်တောင်းနှင့်
 နေပါမည်ဆိုလျှင် လင်တောင်းသို့ပေးစေ၊ လင်သစ်ဖြစ်သူကလင်ဟောင်းပေါ်
 သည်ကို မယားက လင်ရှား ဆိုသော်လည်း၊ ငါနှင့်သားသွီး ခုနှစ်ယောက်
 ပွေးလေပြီသည်၊ မေယားဖြစ်သည်ဟု ထိုမယားကို ကျင်လည်ပြန်ချေသော်၊
 မယားမှီးအဖြစ်ရောက်စေ၊ အဘယ်ကြောင့် နည်းဟူမူကား၊ မြည်ရွာထိပ်
 လန့်ဗျက်စီး၍ လင်မယားကွဲရာမတွေ့သားခုနှစ်ယောက်ပွေးမြင်သော်လည်း၊
 မယားရင်းမှန်ကရစေဟု မနှုမည်သောရှင် ရသော့ဆိုတော်မူ၏။ ၎င်း
 သားသွီးခုနှစ်ယောက်အမိသည်၊ လင်တောင်းနှင့် မနေပြီ လင်သစ်နှင့် နေ
 မည်ဆိုချေကား၊ မေယားတောင်းဖြစ်သည်ဟု ရင်းပါချေသော်၊ မယားမှီးအ
 ဖြစ်မှမလွတ်သာ၊ မယားကိုလင်သစ်ရလေ၏။ ဤကားလက်ရမယားဝါတ်
 စကားတည်း။

၃၄ လင်ရှိမယားဖြစ်စေ၊ လင်မရှိမိမ္မဖြစ်စေ၊ အနိုင်ဖြစ်မှားသောတရား။

အကြင်ယောက်ျားသည်၊ လင်ရှိမယားကိုဖြစ်၊ လင်မရှိဘဲလွတ်သူနှင့်ဖြစ်
 စေအနိုင်ဖြစ်မှားသည်ဟု၊ မိမ္မကစွဲအံ့၊ ယောက်ျားကမ္ဘာနှင့် ဆိုထိုင်းမယုတ်
 ပါဆိုသော်၊ မိမ္မဖြစ်စေ၊ ယောက်ျားဖြစ်စေ၊ မင်းမျိုးဂုဏ္ဏာမျိုး၊ အမတ်သော
 ပတ်မျိုး၊ သူဌေးမျိုးသူကြွယ်မျိုးတဦးဦးဖြစ်အံ့၊ တဦးကအမည်ကျန်ရှိ၊ ဆ
 ပေါက်၊ မြေလပ်၊ အောက်ကလက်ကျန် ဆက်ကျန်ပင်၊ ကျန်စည်း၊ ခုနှစ်ပါ၊
 တွင်တပါးပါးဖြစ်သည်၊ ခွန်းစဏ္ဍား အမျိုးဆင်ထိန်းခြင်း ထိန်း အမျိုးတဦး
 ဖြစ်အံ့၊ ယောက်ျားဆို ခွဲပြီးသောအမျိုးမြတ်ဖြစ်မည်၊ မိမ္မဆို ခွဲပြီးသောအမျိုး
 ယုတ်ဖြစ်မည်၊ ရေ၊ ဆံ၊ မီး၊ မအပ်အမျိုးမြတ်သူ၊ ဘုရားကျပ်စွဲကိုင်းစေ၊ အ
 မျိုးယုတ်သူ၊ ဘုရားကျပ်မစွဲသာ၊ မြတ်သူဘုရားကျပ်စွဲကိုင်းလျှင်၊ ဆိုထိုင်း
 မှန်စေ၊ မစွဲကိုင်းလျှင် ယုတ်သူစကားအထိုင်းမှန်စေ၊ အိမ် မူကာမဂုဏ်အ
 ဖြစ်ကို အမျိုးခွဲခြားသည်အထိုင်း၊ လျှော်စေ၊ မိမ္မမျိုးမြတ်လည်းနည်းတူဟု
 ရှင်မနှုဆိုတော်မူ၏။

၃၅ အမျိုးအမြတ်အမျိုးအနိမ့် ကာမမှားယွင်း၊ အမျိုးအထိုက်၊
 ခွဲခြားမိရင်သောတရား။

မင်းကြီးသို့ကားဆိုတုံ၏၊ ဓမ္မသတ်၊ ပါပသတ်နှစ်ပါးရှိရာတွင်၊ ပါပသတ်
 ကိုလိုက်၍ အကြောင်း၊ ဆန္ဒ၊ ဖေါသ၊ အယ၊ မောဟကိုလိုက်၍ အကြောင်း၊
 သူမြတ်မျိုးကားမှန်တုံ၏၊ ဆန္ဒာယူသောအကျင့် ကိုမကျင့်၊ ဓမ္မစောသနာကို
 ထိုက်အောင်း၊ ကျင့်ဘူးသောသူ ဖြစ်ကား၊ အမျိုးကားမြတ်၏၊ အကျင့် မရှိဖြစ်

take back his wife; if she admits he is her old husband, and says she will live with him, let her be given up to him. If the new husband pleads that, though her old husband is certainly come back, she has borne him seven children and is his wife, and shall thus have connection again with her, he shall be liable to an action for adultery. Why is this?—because, when a country has been invaded and destroyed, and the people panic struck, if a husband and wife in the dispersion do not fall in with each other, though the wife may have had seven children by another husband, let her original husband have a right to her. Thus the recluse, called Menoo, said. If the mother of the seven children shall refuse to return to her old husband, but say she will remain with the new one, and if the old husband shall have connection with her on the ground of having been his wife formerly, he shall not be free of the crime of seduction, and the wife shall go to her new husband. This belongs to the chapter on wives taken in battle.

34th. The law of rape on a woman, single or married.

If any woman, married or single, shall accuse a man of rape, and he shall deny it, if one of them be of the royal, bramin, lordly, or thatay class, and the other an hereditary slave, one born in slavery, a myay-lat, an ouk-ka-let, a kyoont-set, a kyoont-beng or a kyoont-teen, any of these seven, or of the dwoonstanda class, a horse keeper or an elephant keeper; if the man be of any of the exalted classes mentioned, and the woman of the degraded, the case shall not be tried by ordeal of water, rice or fire; let the person of the exalted class be put on his oath; the degraded person shall not be sworn; if the person of exalted class will make oath, let his statement be taken for truth; if he will not do so, let the statement of the degraded person be true; and for the offence, let compensation be paid according to the class (of the woman.) If the woman be of the exalted class, let the case be decided in the same way. Thus the lord Menoo said.

35th. The law when a man of the exalted class shall offend with one of the lower, the decision according to class.

O king! although it is thus said, yet there is Damathat and Papathat, and a person of the exalted class may have followed Papathat, and by the influence of desire, anger, fear, or folly, though truly of the exalted class, may be a person of bad habits, in whom no reliance can be placed. in this case, though the class be exalted, let the trial

လေသည်။ အမျိုးမြတ်ဖြစ်သူက၊ ရေ၊ ဆံ၊ မီး၊ ရောက်စေမှ၊ ကြောက်စွံ၍၊
လောကမှုစင်မည်။ အမျိုးမြတ်သူက၊ နိမ့်သူအမျိုး ထုတ်သူကို၊ ကိုယ်စားပေး
၍၊ ရေ၊ ဆံ၊ မီး၊ ပြိုင်ကျစေးမစွန့်၊ မပျောက်ဘူးပေးသူဖြစ်က၊ သူ့ရားထွန်စွဲ
လျှင်ထိုစေ။

၃၆ မယားမိုးသင်္ကာရောင်မြဲသည်နှင့်အနုအထိုင်မတော်၊
မယားမိုးစွဲပိုင်သောတရား။

မင်းကြီးတနည်း၊ မေယားကိုမိုးသည်ဟူးမိမိကိုယ်မထွေးသူတပါးပြော
သည်နှင့်စွဲ၍၊ အစွဲခံရသူက၊ မယုတ်ပါဆိုလျှင် ထိုမိမိကိုစစ်ဦးမိမိက၊ ဤသူ
နှင့်မှန်ပေသည်ဆိုလျှင်၊ ထိုမိမိနှင့် ထိုသူမိုး ဟုတ် မဟုတ်၊ အမျိုး၊ အလိုက်
ရောက်သင့်ရာ၊ ဆိုခဲ့ပြီးသည်အတိုင်းရောက်ကြစေ၍၊ မိမိရှုံးမှု၊ ထင်သည်။
မယားမိုးစွဲဖြစ်ငွေ၊ သုံးဆယ်၊ မယားလည်း စွပ်ပြစ်၊ ငွေတဆယ် ငါးကျပ်၊
လျှော်စေးအပြစ်ကျရုံကို၊ ရှံသူကခံစားမိမိတည်နိုင်ခြေမူ၊ ထင်လည်းမယား၊
မိုးဆိုပိုင်သည်၊ မိမိကလည်းမှန်သည်အတိုင်းပြစ်လေသည်။ နှစ်ဆတက်ရှုံး
သူ၊ မယားမိုးကလျှော်စေးအကျအပြစ်ကိုလည်းခံစား၊ မင်းကြီးမယား၊
ကိုစစ်ရာတွင်၊ မယုတ်ပေဆိုအံ့၊ လင်ကချင်းထို နှစ်ယောက်ထိန် ကွယ်ကြ
သည်၊ မည်သည်တောရပ်၊ အိမ်ရပ်၊ ဆိပ်ကွယ်ရာမှာ၊ ရင်းပါးသည်ကိုသိ
မြင်သူထုတ်စေး၊ သိမြင်သူသမ္ဘာမိရှိသည်မှ၊ မဆိုသာ၊ ကာမဂုဏ်မူဖြစ်သည်။
သိမြင်သူသက်သေဖြစ်စေ၊ မြတ်သောမင်းကြီးရှေ့နောက်၊ ထိုးယောက်ျားနှင့်
သင်ကာရှိ ၍၊ တိုင်တန်းဘူးစေ ကာမူ၊ စကားပြောသည်၊ လက်ဆွဲခြေငင်
ပြောဆိုမိရာ၌၊ သက်သေစုံရာ၊ သူကောင်းသူမြတ်တို့ရှေ့၊ ကြားသောက်မြင်
လောက် သိလောက်အောင်ကောင်းမှု ကုသိုလ်စကား၊ လင် မယား၊ ဖြစ်မည်
စကား၊ ကာမဂုဏ်စကားမဟုတ်၊ အခြားစကားပြောသည်မှန်က၊ မယားမိုး၊
မစွဲပိုင်ချေးအပြစ်လွှတ်စေ၊ စွဲသူမှားချေသည်၊ အိမ်လျှော့ကားသို့တက်ရောက်
မည်၊ ထပ်ခါး တွင်လက်ဆွဲ ခြေငင် ပြောမည်၊ လင်မမိ မှိုက် အိမ်ထက်သို့
ရောက်မည်၊ ပေးကမ်းခြင်းတဦး ကို တဦးပြုမည်၊ ထိုအခြင်း အရာသည်၊ မ
ယားမိုးခုနှစ်ပါးတွင်ဝင်သည်၊ အိမ်ခန်းသို့ရောက်သော်၊ ငွေသုံးဆယ်လျှော်
စေ၊ အိမ်ထက်သို့ရောက်သော်၊ ငွေနှစ်ဆယ်ငါးကျပ်လျှော်စေ၊ တအိမ်တရာ
စကားပြောဟောရာတွေ့သော်၊ ငွေခုနှစ်ကျပ်နှစ်မတ်လျှော်စေ၊ ခရီးထပ်စွဲ
လက်ဆွဲခြေငင်ပြုသည်ကို တွေ့လျှင် ခုနှစ်ကျပ် နှစ်မတ်လျှော်စေ၊ လေးထပ်
သည်မှန်ကလည်း၊ ငွေခုနှစ်ကျပ်နှစ်မတ်လျှော်စေ၊ ပေးကမ်းသမျှလည်း စား
စေ၊ ဤသို့အကြောင်းရှိရာ၊ လင်တွေ့သည်၊ သူတပါးမမြဲမသိသည်ကို ဆိုထ

be by ordeal of water, rice, or fire, that through the fear of this, the affairs of the world may be kept in proper order. The exalted party may furnish a substitute to try the ordeal with the other. If the character be good, let the oath be taken.

With. The law when a suit may be entered on suspicion excited by the improper behaviour of the parties.

Oh king! in another case, if a man shall sue another for the seduction of his wife on the information of a third party, and the accused shall deny it, let the woman be examined; if she admits her guilt, let her and the accused be tested as to the truth of their statement according to their class as above laid down. If the woman shall lose her cause, let the husband pay a compensation of thirty tickals for entering the suit, and the woman fifteen for the accusation, and let them bear the law expenses. If the woman shall gain the cause, the husband had a right to bring the charge, and what the woman stated is confirmed; let the losing party, the seducer, pay double and bear all the expenses. Oh king! if on examining the wife, she also shall deny the charge, and the husband shall say they are concealing their crime, let him produce a witness to the act and the place of its committal; the character of the witness shall not be objected to; it is a matter of lust; let the person's testimony who witnessed the act be taken as evidence. O excellent king! even if the husband shall at any time have stated his suspicions of the person accused, if he has pulled the woman's hand and spoken to her in the presence of respectable witnesses openly, so as to be distinctly heard, regarding the performance of some good work, and not words regarding criminal intercourse, or matters of lust; if it be proved that the subject of their conversation was another matter, the husband shall have no right to sue him for seduction; let him be free of fault; the accuser has committed a mistake. But if he shall come up to the steps of the house, or take her by the hand on the road and speak to her, or if whilst the husband is out he shall come into the house, or enter the sleeping apartment, or if presents have passed between them, these acts come within the seven acts of seduction. If he has gone into the sleeping apartment, let him make compensation in thirty tickals of silver; if he has come into the house, twenty-five tickals; if he has been seen talking to her in another house or place, let him pay seven and a half tickals; if he has held her hand on the road, or presents have passed between them, the same, seven and a half tickals; let all presents be forfeited. This is laid when the husband sees these acts without any witness. If the

တည်း။ မတိုင်မတန်းဘူး သသူနှင့်။ စကား မပြောတန်ပြော သည်ဈားမှာ၊
နောင်သည်ကဲ့သို့မပြောနှင့်ဖြစ်တားရမည်သာ၊မထားမိုးမစွဲပိုင်းမိမိထား
ကိုဆုမွရမည်။

၃၇ အပြောင်အသိမ်းကိုသူတပါးမိုးသောတရား။

မင်းကြီး၊သူကောင်းအပြောင်ကိုလည်းကောင်း၊အသိမ်းကိုလည်းကောင်း၊
အလွတ်သူယောက်ျားသည်။ ထိုသူကောင်းအိမ်ထက်၊ ပြစ်မှားမိသော်တန့်
တခုသောအရပ်၌ပြစ်မှားသော်၊ အပြစ်မိုးသူ၏ ကိုယ်တခုတန်ရာလျှော်စေ၊
သူကျန်ပြစ်မှားချေစဉ်၊ ချင်း ကိုယ်တန်ရာသိုးတွင် အရှင် ဆိုတစေ၍နှိုင်း ဖြ်
လျှော်စေ။

၃၈ သုဥစ္စာကိုမိုးခြံမိုးလှမလျော်နိုင်၊ကျန်ဖြစ်သောတရား။

မင်းကြီး၊အကြင်သူသည်သက်ရှိသက်မဲ့တို့ကိုမိုးလေ၍၊ မလျှော်နိုင်သော
ကြောင့်ဥစ္စာရှင်တွင်ကျန်ခံလေစဉ်၊ ချင်းတသက်ကျန်ဖြစ်စေ၊ သေလျှင်အား
မြေတို့ကို၊ကျန်သပေါက်မကောက်သာလွတ်စေ၊အွယ်အွန်းဆက်သော်၊
တီးကျိုးစည်ပေါက်ဖြစ်သော်၊ မိုးရင်းသူမြို့စေ ကာမူ လွတ်စေ၊ ဥစ္စာမိုးမှာ
ဥစ္စာရှင်သေသော်လည်းမိုးသူမသေသ၍၊ ဥစ္စာရှင် သားမြေးတို့ဆက်ခံစေ
စားစေ၊သူမိုးရင်းသေမှလွတ်စေ။

၃၉ ကာမဂုဏ်မှူးမလျော်နိုင်၍ကျန်ဖြစ်သောတရား။

သူမယားကိုဖြစ်စေ၊ မိစ္ဆလွတ် ကိုဖြစ်စေ၊ အကြင်ယောက်ျား လည်အာမ
ဂုဏ်မှဖြစ်မှား၍မလျော်ရတတ် ခြင်းကြောင့်၊ ချင်းကိုယ်ကျန်ဖြစ်လေမှ၊ ထို
ကျန်ခံရသူသေလျှင် လွတ်စေ၊ ကာမဂုဏ်ရှင် မိစ္ဆသေ လည်း၊ ထိုကျန် ခံရ
လွတ်စေ၊ သားမြေးလင်မိဘတို့ကကျန်မဆိုသာချေ၊ တီးကျိုးစည်ပေါက်၍
လျှင် လည်း ပြစ်မှားရင်းသူ ကျန်အရာက လွတ်စေ၊ ထိုကျန်တွင် ရွေးသော
သားသမီးကိုမွေးကျွေးရလျှင်၊ထမင်းသိုးငွေငါးကျပ်ဆပ်စေ၍လွတ်စေ၊အဆီ
နှစ်အရွယ်ရောက်၍၊ စေစားရကထမင်း သိုးမံသာလုပ်ခွန်တနှစ်တကျပ်ခူ
၍လွတ်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အပေါင်း အဝင်ရွေးသောဝတ္ထု
သွီးဖြစ်ချေသောကြောင့်တည်း။ မင်းကြီး၊တနည်းသူကျန်ပိုင်သည်၊ထု
ဥစ္စာကိုမိုးရာမှာ၊ ကျန်တံသိုးတွင် တဝက်လည်းဟူ၏၊ ချင်းကိုယ်သိုးတည်း
ဟူ၏၊ဆင်ခြင်တုံ။

wife hold improper conversation with a man, regarding whom the husband has not expressed his suspicions, he shall only warn that man not to repeat the act; he shall have no right to sue him for seduction, let him correct his wife.

37th. The law when a man seduces the concubine of another.

Oh king! if a free man shall have criminal connection with the concubine of a respectable man, in his house or any other place, the punishment for such an offence is compensation in the price of the body of the offender; if the offence be committed by a slave, let one half of his price be paid by his master.

38th. The law when a man, not being able to pay compensation for having stolen the property of another, becomes a slave.

Oh king! if a man steal property, animate or inanimate, and being unable to pay compensation, becomes a slave to the owner of the property, let him only be so for the term of his life; his children, at his death, shall not be taken as born slaves; let them be free. If the king die and is succeeded by another, or an usurper seize the throne, let the thief be emancipated. Even when the owner of the property shall die, let the thief serve his wife and children; only at his death shall the thief be free.

39th. The law when a man, not being able to pay the penalty for having had illicit connection, becomes a slave.

If for having had criminal connection with wife or maid, and not being able to pay the compensation, any man shall have become a slave, let him be free at his death, or the death of the woman against whom the offence was committed, her children, grand children, husband or parents, shall not claim him as a slave. If an usurper seize the throne, he shall also be free. If his children shall have been supported by his master or mistress, let them be free on paying five tickals of silver for their food. If they have been caused to work, after ten years of age they shall not pay for the food; having deducted one tickal for each year's work, let them be released. Why is this?—because they are to be considered in the same light as children of parents in pledge (as security for a debt.) Oh king! if any man's slave shall steal the property of another man, one half the sum for which he is bound, and also the price of his body, have been laid down, (as the amount to be paid in compensation.) This is a matter for consideration.

၄၀ ကျွန်မယားကိုသခင်ဖြစ်မှားသောတရား။

မင်းကြီးမဟာအလွတ်သူ၊ လင်သူကောင်းကျွန်ဖြစ်သည်ကို၊ ကိုယ်ပိုင်သည်ထုမဟာ၊ အလွတ်သူကို သခင်စိတ်ထူသည်ထု ဝင်ထွက်ရှေ့ဆော်၊ ဝင်မထွက်ပိုင်ပလေး၊ ကြေးကိုသာပိုင်ရှေ့သည်၊ လူကိုအဆုံးမပိုင်၊ ရွေးတွင်မည်သူဖြစ်ရှေ့သည်၊ လင်ကိုယ်သိုးနှင့် မဟာအပြစ်ကိုထွက်၍လွတ်စေ၊ ပေးစေ၊ ဤကားသူကောင်းကျွန်ဖြစ်သည်ကိုဆိုသတည်း၊ ၊ မဟာကားကျွန်၊ လင်ကား အလွတ်သူဖြစ်ကမဟာ၊ သခင် ဖြစ်သည်ထု၊ မပြစ်စွာသင့်ရှေ့ကျွန်မပိုင်ဖြစ်သူမိစ္ဆလွတ်စေ၊ ဤလည်း သူကောင်း ကျွန်ဖြစ်သည်ကိုဆိုသတည်း၊

၄၁ ကြေးဝယ်ကျွန်ုပ်တို့တွင်မွေးဖွားသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ဆက်သက်သက်ကြီးများသာတည်း။

မင်းကြီး၊ သူကောင်း ကျန်ဖြစ်သည်ကား ဆင်ရဲနှုတ်နယ်၌ အာပြစ်ချေ
သည်။ သန္တက၊ အစည်မဟုတ်ချေ၊ အစည်သန္တကမဝင်း၊ ကြေးဝယ်၊ ကျွန်ုပ်
အမျိုးကား ခုနှစ်ပါးတည်း၊ ၁။ ကြေးဝယ်၊ ကျွန်ုပ်၊ ၂။ ၎င်းတွင်
သည်သား၊ ကြေးသပေါက်၊ ၃။ ၎င်းသားသတက်၊ ၄။ ၎င်းသားသတက်၊
၅။ ၎င်းသားသတက်၊ ၆။ ၎င်းသားသတက်၊ ၇။ ၎င်းသားသတက်၊
ခုနှစ်ပါးရှိ၏၊ ထိုခုနှစ်ပါးကို၊ အခြေအတက်သားတက်ရာ၏၊ ရွှေတွင် မိဘား
မြေဖြစ်၍၊ ထိုကျွန်ုပ်သခင်သည်၊ မယား၊ အလွတ်သူကိုဝင်ထွက်မိတ်တို့
သော်လည်း၊ အပြစ်မလွတ်ရာ၊ တွက်ချက်လျှော့စေဟူသတည်း၊ သုတေး
မှန်သမျှစိတ်တူသော် လည်း၊ ငရဲမလွတ်ချေ၊ ဓမ္မသတ်၌ သာလျှော့စေဟူ
သတည်း၊

၄၂ သန္တကဏ္ဍနိမယားကိုသင်ပြခြင်းသောတရား။

မင်းကြီးအစည်သန္တက၊ ကျွန်မယားအလွတ်သူကို၊ သခင်ဝင်ထွက်ပြန်
 ငှားသော်၊ အလျော်အပြစ်မရှိလွတ်စေး၊ ငရဲငှာမကင်း သာဓု၊ မယားထည်း
 ကျွန်ပိုင်၊ လင်လည်းကျွန်ပိုင်ကို၊ သခင်ယောက်ျားပြစ်မှားမိဆုံး၊ ပြစ်မှားပိုင်
 စေး၊ ငရဲငှာမလွတ်သာဓု၊ လင်မယားစုံကျွန်ပိုင်ကို၊ သခင်ယောက်ျား
 ပြစ်မှား၍၊ အပြစ်မရှိသောသက်သေထုံပုံကိုထုတ်ဖော်ပေးရုံ၊ ရွေးသစရာ
 ခါ၊ ဗာရာဏသီမင်းကြီးသည်၊ ညည့်အခါသိန္ဒောမြင်းကိုချစ်လှသောကြောင့်
 ထွက်၍ကြည့်တော်မူသတည်း၊ မြင်းခံတမူကား၊ မြင်းရှားသောကြောင့်၊ အ
 စည်အတိုင်းလည်၍၊ မြင်းစာကျွေးလေ၏၊ ထိုသို့ကျွေးသည့်နောက်၊ မြင်းမီး
 ယားသည်အလွန်အဆင်းနှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍၊ မင်းကြီးလည်းပြစ်မှားလေ

40th. The law when a master has connection with the wife of his slave.

Oh king! if the master of a slave of a respectable family shall, on the strength of his being a slave, have connection with his wife, who is a free woman, with her own consent, he has no right to do so; he has only a claim for his money; he has no complete proprietary right in the man, he is redeemable; let the compensation for the fault be deducted from the amount due, and let the man be free; (if there be a balance,) let it be paid by the party by whom it is due; this is when the slave is a respectable person. If the husband be a free man, and the wife a slave, the master has no right, as such, to have connection with her; if he does so, let her be free; this is said when a respectable woman has become a slave.

41st. The law when the master has connection with one of the seven descendants of his slave man.

O king! when a respectable man becomes a slave, it is only from poverty; he is not a "thantaka,"—slave by descent, nor is considered as being so. There are seven kinds of slaves; respectable men who are bought, which are as follows: 1st, a slave bought and held (for the money;) 2nd, his children (called kyaythabauk) born in slavery; 3rd, their children (called thadet;); 4th, their children (called thatee;); 5th, their children (called thadoot;); 6th, their children (called thadau;); and 7th, their children (called thahmyau;); and with these slaves, the amount for which they are in slavery may be added to, but they cannot become irredeemable; and consequently if the master of such slaves shall have connection with their wives who are free, even with their consent, he shall not be held free of guilt. Let the calculation be made, let him pay compensation; and though the wife was consenting, the offender will not escape the pains of hell. The compensation only is ordered in the Damathat.

42nd. The law when the master has connection with the wife of a slave, hereditary in his family.

O king! if a master shall have connection with the free wife of an irredeemable slave, there shall be no compensation, but the pains of hell will not be escaped. If the husband and wife be both slaves, and the master has connection with the wife, let him have the right to do so, but here also the pains of hell will not be escaped. I will relate a case in illustration of this:—In former times, the king of Benares went out in the night to look at a swift horse to which he was much attached; as there were many horses, the horse-keeper was going round and giving them their food in succession; as he was thus employed, the king had connection with his wife, who was exceed-

ဇာတ်၊ မြင်းခံမြန်လတ်သော်၊ မင်းကြီးကိုတွေ့လေ၏။ မင်းကြီးလက်၌ရှိသောသံ
 လျက်ကိုလှ၍၊ မင်းကြီးကိုမြင်းခံသတ်မည်ပြုလေ၏။ မင်းကြီးလည်း၊ ဤသို့
 ဆို၏။ ယုံမြင်းခံနှင့်ကားကိုမသတ်လင့်၊ နှင့်ကိုငါစည်းမိပ်ပေးမည်ဆိုလျှင်၊
 မြင်းခံလည်း၊ မင်းကြီးသက်သေမရှိတကားဟုဆိုလျှင်၊ မင်းကြီးလည်း
 ကြောက်ခဲ့လကား၊ နှင့်ကိုမယုံသော်၊ ငါ၏သံလျက်ကို၊ နှင့်လက်၌ထား
 လေးနှင့်နက်မိုဃ်သောက်သော်၊ ငါ၏ရင်ပြင်တော်သို့သံလျက်ကိုကိုင်၍ထား
 လှည့်ဟုဆိုတော်မူ၏။ မြင်းခံလည်းသံလျက်ကိုကိုင်၍၊ မင်းရင်ပြင်သို့လာ
 လတ်၏။ မင်းကြီးလည်းမြင်းခံလာလတ်လျှင်၊ သီလင့်လေ၏။ မင်းကြီးလည်း
 အကြောင်းအတိုင်းအမတ်တို့ကိုဆိုတော်မူ၏။ မြင်းခံလည်းအမတ်တို့ကို၊ ဤ
 စကားအတိုင်းဆိုပေ၏။ မင်းကြီးလည်းဆိုတုံ၏။ ယုံမြင်းခံငါကားဆိုပြီသည်
 ဟုတ်တည်း၊ နှင့်မယားကိုငါပြစ်မှားပိုင်၏။ ထိုသို့တစ်ခြံစား၊ ပြစ်မှားပိုင်
 သည်းမပြစ်မှားပိုင်သည်ကိုဆိုစေတံ့ဟု၊ ဗာရာဏသီအမည်ရှိသောမြည်ကို
 အဖို့ပြု၍၊ သတင်းသုံးသောမာနသိကအမည်ရှိသောရှင်ရသေ့ထံသို့၊ မင်း
 ကြီးနှင့်မြင်းခံသွားကြလေ၏။ မြင်းခံလည်းကြံတုံ၏။ မင်းကြီးကားမင်းမြစ်နဲ့
 လက်ဆောင်ရှာမည်ဟုတောသို့ဝင်လေ၏။ တောတွင်လိပ်နှင့်စွတ်ကိုတွေ့၍
 ယူခဲ့၏။ လိပ်နှင့်စွတ်ကိုလက်ဆောင်ပြု၍သွားကြလေ၏။ ရှင်ရသေ့အပါးသို့
 ရောက်လေပြီးသော်၊ မင်းကြီးလည်း ယုံမြင်းခံမြင်းဇက်ကိုင်ဘိဟုဆို၏။
 မြင်းခံလည်းမြင်းဇက်ကိုကိုင်၏။ မင်းကြီးလည်း မြင်းမှသက်၍၊ မြင်းခံလက်
 တွင်ရှိသောလိပ်နှင့်စွတ်ကိုယူ၍၊ ရှင်ရသေ့အား၊ မင်းကြီးဆက်လေ၏။ ရှင်
 ရသေ့လည်းမတာရာဇ်မင်းကြီးအဘယ်ဆိုထွယ်ရာရှိသနည်းဟုမေးလင့်
 ၏။ မြင်းခံနှင့်အကျွန်ုပ်ဆိုထွယ်မြဲ၍၊ ရောက်သတည်းဟုလေ၏။ ထိုရာအခါ၊
 မြင်းခံပြန်တုံ၏။ အကျင့်သတင်းလည်းစင်၊ ပညာလျှင်သည်၊ သခင်မြတ်ရွှေ
 ရှင်ရသေ့၊ ဤညညှိသံခေါင်တွင်ရွှေခန်းတော်ကသက်၍၊ မင်းကြီးလာလတ်
 သော်၊ အကျွန်ုပ်ကိုတမူကား၊ မြင်းစာပြစ်လေဟုဆိုသောကြောင့်၊ မြင်းစား
 ရှိရာအကျွန်ုပ်မြင်းစာပြစ်ရသည်၊ မြင်းစာပြစ်သည်နောက်၊ အကျွန်ုပ်တော
 ကိုမင်းကြီးပြစ်မှားနှင့်၍၊ အကျွန်ုပ်အပြန်ကိုတွေ့၏။ တွေ့လျှင်မင်းကြီးထံ
 တွင်ရှိသောသံလျက်ကိုလှ၍ခုတ်မည်အကျွန်ုပ်ပြုသော်မင်းကြီးအကျွန်ုပ်ကို
 ဤသို့ဆို၏။ ယုံမြင်းခံ ငကို နှင့်ခုတ်သတ်မိမူကား၊ သေလေကာသာပြစ်ဆို
 သည်းနက်ဝန်မိုဃ်သောက်သော်၊ နှင့်ဝင်သံလျက်ကိုကိုင်၍ရင်ပြင်သို့လာ
 လှည့်ထု၍ဆိုသောကြောင့်၊ မင်းကြီးကိုအကျွန်ုပ်ထွတ်လိုက်သည်၊ မင်းကြီး
 ဆိုတိုင်းမိုဃ်သောက်သော်၊ မင်းကြီးသံလျက်ကိုအကျွန်ုပ်ကိုင်လျက်၊ မင်း
 ရင်ပြင်သို့တက်ပါရှေ့သော်၊ အမတ်မိုဃ်လီလူတကာတို့သည်ဆိုတုံ၏။ မင်း

ingly beautiful. When the horse-keeper came back, he saw him, and having taken his double-edged sword from him was about to put him to death. Then the king said, "Do not kill me, and I will give thee much wealth." The horse-keeper replied, "Oh king! there are no witnesses." Then the king being afraid, said, "If you do not believe me, keep possession of my double-edged sword and bring it at day-break into my presence." So, the next morning, the horse-keeper came before the king with the sword in his hand; the king seeing him come, knew his purpose, and told his lords what had taken place. The horse-keeper also told the same story. Then the king said, "Heh! horse-keeper! I did say so; but I have a right to have connection with your wife, and that it may be known whether I have or not, I will bring it to a decision." So the king and horse-keeper went to the recluse, called Manoktheeka, who was supported by the city of Benares, and who was living in the practise of good habits. The horse-keeper reflected that his adversary was the king, so he went into the jungle to look for some present, and finding a turtle and a guana, he brought them with him as an offering. When they came into the presence of the recluse, the king called to him, "Ho! horse-keeper, lay hold of my bridle," and he laid hold of it; the king having dismounted, took the turtle and guana from the horse-keeper's hand and gave them to the recluse, who said, "Oh great king! what have you to say?" The king replied, "I have a suit with my horse-keeper, and on that account I am come." Then the horse-keeper made his representation. "Oh excellent man! Oh man of science! Oh gentle recluse!—in the middle of last night, the king descended from his golden palace and ordered me to give food to the horses: I went and did so, and on my return I saw that the king had had connection with my wife, so I wrested his double-edged sword from his hand and was about to slay him, when the king said, 'Heh, horse-keeper, if you slay me I shall but die; to-morrow at day-light bring that two-edged sword into my presence;' on this, I released him, and as he had told me, I went at day-light into his presence with the sword in my hand. The lords and high officers said,

ကြီးစွဲတော်မူသောစားသံလျက်သည်။ အဘယ်ကြောင့်မြင်းခံ လက်မှာရှိသ
နည်းဟု ဆိုတုံ၏။ အကျွန်ုပ်ကိုအမတ် မိလိပါလူတကာ ထို့ မေးသည်ကို ပြန်
ပေ၏။ မင်းကြီးလည်းအကျွန်ုပ်စကားကိုကြားလျှင်းနှင့်မဟာကိုငါပြစ်မှားမိ
သည်ဟုတ်တည်း။ အပြစ်ရှိတန်မရှိတန်ကိုရှင် ရသောတွင် အစစ်ခံကြအံ့ ထု
မင်းကြီးဆိုသောကြောင့်။ အထံတော်သို့ရောက်လည်သောသခင်ရင်။ ဤသို့
မင်းကြီးစကားနှင့် မြင်းခံစကားကို ကြားသော်။ ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။ ဗုံ
မြင်းခံမင်းကြီးလက်ဆောင်မူသောလိပ်နှင့်ပွတ်ကား။ အသုလက်ဆောင်နည်း
ဟုရှင်ရသောမေးတော်မူသော်။ မြင်းခံလျှောက်ပေ၏။ သင်လက်တွင်လိပ်နှင့်
ပွတ်ရှိရမည်ကို။ မရှိရ။ မင်းကြီးဘယ်ကြောင့် ဟူသနည်း။ သင်ကားအဘယ်
ကြောင့် လိပ်နှင့် ပွတ်ကိုပေးရလေသနည်းမိန့်ဆို၏။ ထိုအခါမြင်းခံလျှောက်
သည်ကား။ အသက်နှင့် ဦးဆံပရိက္ခရာအလုံးစုံကို ပိုင်သည်အရှင် အသတ်
သခင်ဖြစ်၍ ကျွန်တော်လက်တွင်လိပ်နှင့်ပွတ်ကိုယူရ။ မတားမဆိုဝံ့နေရဈ
သည်။ မြင်းခံလျှောက်ပေ၏။ သင်မြင်းခံလိပ်နှင့်ပွတ်ကို မတားမဆိုဝံ့။ မင်း
ကြီးယူကတည်းကပင်ပိုင်ထိုက်ကြောင်းကို နှင်ဖြောင့်၍ အစစ်ခံရသည်။
ကျွန်ပွတ်ကျွန်လိပ်မရသာဈေ့။ စည်းစုတ်သမ္ဘာခံရမည်။ သခင်နှင့်ကျွန်ဖြစ်ဈေ့
သည်။ ပြည်ရှင်မင်းထိုမည်သည်ထင်မဟာစုံကိုသာမက။ တနိုင်ငံလုံးကိုပင်
ပိုင်ဈေ့သောကြောင့်။ ကျွန်ကသခင်ကိုအပြစ်မစားသာအပြစ်လွှတ်စေ။ ဝရ
မှာမူကား။ မင်းကြီး၌မကင်းဈေ့ဟု။ မနှုတ်ကရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။ ကျွန်
လည်းသခင်ကိုအပြစ်မစားသင့်၍ လွတ်ပြီသခင်ဖြစ်သောမင်းလည်းတရား
ဆယ်ပါးကိုစောင့်ရမည်။ အရှင်ရှိသောဥစ္စာတို့သည်။ မင်းလေရာဇ်ဥစ္စာမညီ
သော်လည်း။ အလုံးမသိမ်းပိုင်။ ထယ်ယာကန်ချောင်းလုပ်သမျှကင်းတတို့။
အခွန်မှာလည်းပိုင်သည်ဟု မကောက်မယူစေရ။ ကမ္ဘာအဆက်ဆက်အစွဲ
ဖြစ်သောမတောသစ္စာမင်း။ ဆယ်ပိုင်တပိုင် အစည်ထုံးသတ်သည် အထိုင်း
ဘုရားအဆက်ဆက်။ မင်းအဆက်ဆက်တို့ထုံဖြစ်သည်နှင့်အညီတည်စေ။ ဘု
သွီးမဟာတို့ကိုပြည်အရှင်ဖြစ်သောမင်းတို့သည်။ အပိုင်အနိုင်မသိမ်းမထူ
သာ။ သင်တဝတ္ထုလေးပါး။ အပရိယာဓိယတရား ခုနှစ်ပါးနှင့်အညီကျွန်ရ
မည်။ ကျွန်ကလည်းသခင်အရှင်မှာ အပြစ်ရှိသည် မဆိုမစားသင့်။ သခင်က
လည်းကျွန်တို့ကို။ အပြစ်ရှိအောင်မကြံသင့်။ ရှေးရှေးသောမင်းထောင်းမင်း
လျှာတို့ထုံးအထိုင်းကျင့်ရမည်။ တရားမစောင့်သောမင်းသည် ထင်မြီမဟာ
ကိုမဟာပြုလို၍။ ထင်ကိုသေကြောင်းကြံမှားသော မင်းသည်။ ပွတ်စီးခြင်း
သို့ရောက်လေ၍။ မိမိပြည်ရွာလည်းပွတ်စီးခြင်းသို့ရောက်သည်။ မပြစ်မဝပ်
ရှိဈေ့တတ်သည်။ မဟာတယောက်တည်းနှင့်သာ ချင်ချွှင်သောကိုယ် ဖြစ်

' why is the king's two edged sword in the hands of the horse-keeper ?' I told them the whole story, and the king hearing my statement said, ' it is true I had connection with thy wife, but let us go and have it decided by the recluse, whether I have committed a fault,' and on this proposal of my master we have come before my lord." On hearing the statement of the king and the horse-keeper, the recluse said, " Heh, horse-keeper, whose turtle and guana are those which the king presented ?" The horse-keeper stated how it was. Then, said the recluse, " the turtle and guana should be in thy hands, but they are not so; why did the king take them? why didst thou give him up?" The horse-keeper replied, " He is my lord, and master of my life and all my property: so when he took the turtle and guana from my hand I did not venture to refuse to give them up." The recluse then said, " Oh friend horse-keeper, as you did not dare to refuse the king your turtle and guana, from that time you admitted his right: turtle or guana do not belong to a slave; he must submit to be hewn in pieces, if his master so will; ye are master and slave, kings are the lords of the country, and have not only a right to husbands and wives, but the whole property in their dominions; the slave shall not recover damages from his master, but the king is not exempt from the pains of hell." Thus said the recluse Manokthaka. So the slave not having a right to recover damages from his master, the king was released from them. But the king who is master must abide by the ten laws, for the guidance of kings, and although property which has an owner is called the property of the king, yet he has no right to take the whole, of fields, gardens, tanks and canals, all the works of man's hands: he has a right to duty collected, but he shall not take the whole. The first great king Maha Thamada made this precedent for all successive ages; let the customs that have been prescribed by all gods and kings not be departed from, and though the king be lord of the country, he shall not take men's wives and daughters by force, he should live in conformity to the four laws of Thenga-wootoo, and the seven laws of Apara-ree-ya-m-ya. The slave ought not to recover damages from the king, nor should the king do wrong to the slave in thought or deed; he should conduct himself in accordance with the precedent of former kings. A king who, regardless of the law, shall, from desire to possess a man's wife, contrive the death of the husband, shall come to destruction, and his country to ruin and disorder. When king

လိုပါ၏။ဝေသန္တရာမင်းကြီးသည်ရှင်မဒိကိုလှူရာ၌၊ဆုတောင်းရေစက်သွန်း
စု၍၊ ပြည်သို့ ရောက်လျှင်၊ ရတနာပိုဆင်း၊ဓမ္မကံဝုဆင်နပ်ရှား၊ ဣန္ဒနီးတော်
တွင်းဝယ်၊ အကြိမ်စွာ၊စွာသ ကဲ့သို့ ကျပ်ဝန်ရှိ သည် နှင့် အညီ၊ ခြယ်
သောမင်းကြီးဆယ်ပါးသောတရား၊ ငါးပါးသောသီလတို့ကို၊ ခြံစွာစောင့်
ရှောက်ရာ၏ဟုမြဲယွှာမင်း၏ သားရင်းဖြစ်သောမန္တမည်သောရှင်ရသော့ဆို
တော်မူ၏။

၄၃. မိဘဥစ္စာသားပိုင်သည့်၊သားဥစ္စာမိဘပိုင်သည့်၊လင်ဥစ္စာမယားပိုင်သည့်၊မယား
ဥစ္စာလင်ပိုင်သည့်၊ဆရာဥစ္စာတပည့်ပိုင်သည့်၊တပည့်ဥစ္စာဆရာပိုင်သည့်။

တပည့်ဥစ္စာကိုဆရာပိုင်သည်။ သားသမီးဥစ္စာကိုမိဘပိုင်သည်။ မယား
ဥစ္စာကိုလင်ပိုင်သည်။ ကျန်ဥစ္စာကိုသခင်ပိုင်သည်။ ဆရာဥစ္စာကိုတပည့်ပိုင်
သည်။ မိဘဥစ္စာကိုသားသမီးပိုင်သည်။ လင်ဥစ္စာကိုမယားပိုင်သည်။ ဆရာ
ဥစ္စာကိုကျန်ပိုင်သည်။ ဤသို့ပိုင်ခြင်းလေးပါးရှိသည်မှာ၊ ဆရာနှင့်တပည့်၊
အဘတပညာသင်၍အတူပေါင်းဇက်နေကြရာ၊ဥစ္စာမလွဲတပည့်မသိ၊ဆရာ
သူတပါးသို့လွှဲ
သင့်မဆိုသာချေ၊မကွဲမဟူးဖြစ်၍၊ဆရာပိုင်ခြင်းဖြစ်သတည်း။ ဆရာ
ဥစ္စာကိုတပည့်ပိုင်ရာ၏ဟူသည်ကား၊ဆရာသည်တပည့်ကိုဝန်မိုးအတိအကျ
ထိန်းသိမ်းရလေ၏။ထိုတပည့်မသိသမျှ၊ ဆရာသည်သူတို့ကို မပေးစေ၊
ပိုင်းငှါးသူအပေး ခံသူလက်ဝယ်အဏ္ဏာမိုး။ အဏ္ဏာထိန်း ဖြစ်သူတပည့်ထု
ကယူပိုင်စေ၊ ဆရာပေး၍ယူသည်မဆိုပိုင်ချေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းထူစု
ကား၊အဏ္ဏာထိန်းဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ထိန်းသောလေ့ထွန်း
ကွဲလွဲခြင်းဆင်သက်ရှိသက်ခံကို၊ သူအားတပည့်ကငှါးပေးသည်ရှားတို့၊
ဆရာကသူတပါး သို့မလိုက် စားပိုင်ချေ။ အဘယ်ကြောင့် နည်းထူစုကား၊
အဏ္ဏာထိန်းဖြစ်သောတပည့်သည်၊ သူတပါးနှင့်ဆက်ဆံလွှဲလွှဲလွှဲငှါးပေး
ခြင်းဖြစ်၍၊ ငှါးပေးပိုင်လေသည်။ ဆရာမဇ္ဈကံပိုင်ချေ။ ရောင်းဝယ်ခြင်းဖြစ်
သော်မူကား၊အညီပိုင်ဖြစ်၍၊ဆရာမသိသမျှ၊တပည့်မရောင်းပိုင်း၊ တပည့်မ
သိသမျှ၊ဆရာမရောင်းပိုင်းပေးခြင်းအပိုင်လွယ်ခြင်းလည်းဆရာမသိသမျှ၊
တပည့်မလွယ်သမပေးသား၊တပည့်မသိသမျှ၊ ဆရာမလွယ်သမပေးသော
သို့ကားဆိုတုံ၏။အပေးခံသူလွယ်သောသူ၊ ဝယ်သောသူတို့၌ အပြစ်မရှိ၊ ဆ
ရာနှင့်တပည့်တွင် တဦးမသိက၊ တဦးမရောင်းမပေးမလွယ်သော ဆိုရမည်။
မရောင်းမလွယ်မပိုင်က၊ဝယ်သူထူသူလွယ်သူတို့လည်းမဝဆံပိုင်၊မထူပိုင်

Waythandaya after making an offering of his wife to Shen Madec and praying that he might forever be able to confine his desires to one wife, returned to his country, showers of gold and gems fell repeatedly in the palace as deep as the ancles or sometimes even the knees, as is recorded in the holy books. Oh excellent king! the ten laws and five precepts of religion should be most strictly abided by. Thus the lord recluse, the son of the king of the Bymaha, said.

43d. The law in accordance (with the rule) that children have a right to the property of their parents, parents of their children, wives of their husbands, and husbands of their wives, teachers of their scholars, and scholars of their teachers.

The teacher has power over the property of the scholar, parents over that of their children, husbands over that of their wives, and the master over that of the slave. The scholar has power over the property of the teacher, children over that of their parents, the wife over that of the husband, and the slave over that of the master. Regarding these four kinds of power, when the teacher has taught the scholar his craft, and they are living together, their property is in common; if the teacher shall lend to any one, a cart, boat, buffaloes, oxen, horses, or elephants, without the scholar's knowledge, he shall not dispute his right to do so; as their property is not separate, the teacher has power over it. As regards the scholar's power over the property of the teacher, he may give it over in charge to the scholar, and then without his knowledge he has no right to give or lend it to any one. If the scholar see the property in the possession of any one to whom it has been lent, he may, in his capacity of steward, if he wish to do so, take it from him, and he shall have no right to plead that it was lent him by the teacher. Why is this?—because the scholar is the steward, the person in charge of the property. If the scholar shall lend any property, a cart, boat, buffaloes, oxen, horses, elephants, or any property, animate or inanimate, the teacher shall have no right to interfere. Why is this?—because the scholar being the steward, borrows and lends with others as he needs; he has a right to lend, and the teacher none to interfere. As regards buying and selling, inasmuch as they are joint proprietors, the scholar shall not sell without the knowledge of the teacher, nor he without the knowledge of the scholar. As to giving away or exchanging outright, the scholar shall have no right to do so without the knowledge of the teacher, nor the teacher without the knowledge of the scholar. Though it is thus said, no fault is attributable to the receiver, the buyer, or the person who exchanges; it is only a matter between the scholar and teacher. One shall not sell, give away, or barter any of their property without the knowledge of the other, but as the person who parted with the property by gift, sale, or exchange, had no right to do so, the receiver had no right to buy, or accept in

မထွယ်ပိုင်ဖြစ်၍၊ အညီဆိုင်ဥဇ္ဈာဖြစ်သည်ကို ပေးအပ်ရမည်။ ဂုဏ်ထူးမြို့
သည်မသိရ၊ လက်ခံသည်ထုမဆိုသာချေ။ အပြစ်တည်းမရှိတင်းလွှတ်စေ။
ဆရာနှင့် တပည့်တွင်သာပိုင်စစ်မပိုင်ကို၊ အမှုရောက်တွင် ပြည်မှီးတရားသူ
ကြီးထို့စစ်ဆေးစီရင်ရမည်။ တပည့်ဥဇ္ဈာသိမှန်ထွက်၊ ဆရာကွယ်ရာပြုသရွ
မှာမှီးဖါတ်သင့်စေ။ ဆရာဥဇ္ဈာကို တပည့်ကွယ်ရာပြုလျှင် အပြစ်လွှတ်စေ။
ဥဇ္ဈာရင်းကိုသာပေးစေ၊ အပြစ်ဟူသည်ကား၊ လျှော်ပြစ်ကိုမဆို၊ မင်းဖါတ်ကို
ဆိုသတည်း၊ မင်းဖါတ်ဟူသည်ကား၊ ကြိမ်အချက်တရား၊ အရှုတ်တထောင်
သတ်စေ သည်ကို ဆိုသတည်း၊ ၎င်းကိုမခံဝန်လျှင် အပြစ်နှင့် ထန်အောင်သူကြီး
ပြည်မှီးမြို့ကွပ်စွာအုပ်ထိုက်ပူဇော်စေ၊ မိဘနှင့်သားသမီး၊ ကျန်နှင့်အရှင်မှာ
လည်းထိုနည်းတည်း၊ ထင်နှင့်မထားမှာလည်းနှစ်ဦးငယ်ထင်းငယ်မထား
ဖြစ်စေ၊ အိမ်ထောင်ကြီးငှားဖြစ်စေ၊ နှစ်ဦးပေါင်းစက်၍ နေရာတွင်စူးထာ
ပစ္စည်းမှန်သမျှ ကိုလည်းထိုနည်းတူတည်း။ ဆိုခဲ့ပြီးသောဆရာနှင့်တ
ပည့်၊ မိဘနှင့်သားသမီး၊ ကျန်နှင့်သခင်၊ ထင်နှင့် မထားပင်ဖြစ်ကြစေ၊ ထာရ
အထိန်းအသိမ်း ကွဲပြားသောအကြောင်းအရာ၊ တဦးကိုတဦးမကြည့်၊ ဦး
မထုံမကြည် ဖြစ်ကြမှုကား၊ တဦးပေးငှါး လွှတ်သည်ထု၊ တဦးမသိသရွှကို
ဂုဏ်ကွယ်ရာရောက်နေသည်တရားနှင့်ဖြစ်စေထု၊ မနွဲ့မည်သောရှင်ရထော
ဆိုတော်မူ၏။

gift or exchange, let each return what he has received. It shall not be said that he (the receiver) destroyed, stole, or received stolen property; no fault is attributable to him; let him be free from blame; only between the scholar and teacher a suit shall lie whether they had or had not a right to act as they have done. If a suit shall be entered, the judge or governor shall inquire into the case and decide. If the teacher, knowing property to belong particularly to the scholar, shall dispose of it in any way secretly, let him be found guilty of, and punished for, theft. If the scholar shall dispose of the property of the teacher, let him not be sentenced to punishment; let him only restore the original property,—as regards the punishment, it refers to criminal punishment, not to compensation, and one hundred or one thousand stripes of a ratan may be inflicted. If the offender would avoid this punishment, let him make an offering suitable to his fault to the thoogyee, the head of the village, or the governor. The law between parents and children, masters and slaves, is the same. As regards a husband and wife, if it is a couple who have never before been married, or a couple who have been married before, all property acquired whilst they have been living together shall be settled in the same way. Notwithstanding what has been said of teacher and scholar, parents and children, master and slave, or husband and wife, if the property be separate, and under the charge of separate people, or if they are not on cordial terms, but distrust each other, and one shall without the knowledge of the other, give, lend, or exchange any thing, it comes under the head of destruction or fraudulent concealment, and may be made the matter of a suit at law. Thus the recluse called Menoo said.

END OF THE SIXTH VOLUME.

။မနုအကျဟ်သတ္တမတွဲ။

နမောတဿအဂ္ဂတော၊ အရဟတော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

မာတိကာ

သတ္တမတွဲတွင်တရားအမည်ကိုဆိုသည်စကားတည်း။ ထီးကျီးစည်ပေါက်
မြို့မဆိုရာသောတရားတဆယ်မြောက်ပါး။

၁ အတွတ်သူရှင်းအပိုင်အနိုင်ဖြစ်မှားသောကာမရုဏ်မှု။

၂ သုမတားလုလင်ကိုမှီးကြောင်းသောအမှု။

၃ လောင်းတပ်ကြီးငယ်အမှု။

၄ သုကိုအသေသတ်သောအမှု။

၅ လက်လွန်အမှု။

၆ နှုတ်လွန်အမှု။

၇ သက်မြိုသက်ခွဲကိုမှီးဝှက်သောအမှု။

၈ ဣညှိပတ်လှုပ်စားသောအမှု။

၉ သူတပါးဥစ္စာကိုဖျက်ဆီးခြင်းအမှု။

၁၀ ဥစ္စာနှံသောအမှု။

၁၁ ခုတ်စားသောအမှု။

၁၂ အကောက်အစားအမှု။

၁၃ မင်းစေစားအမှု။

၁၄ ဂုံးစကားရပ်မှု။

၁၅ အပေါင်စရန်စကား။

၁၆ လူယက်သောစကား။

ဤ ၁၆ ရပ်ကိုမဆို၍မှီသော်၊ ဆိုလျက်မပြီးသော်၊ ဆို၍ကားပြီး၏၊ ပြီးသည်အတိုင်းလက်ရောက်မပေးမလျှော်မှီး၊ ဣထီး၊ ဣနန်း၊ ဆက်ခံသော်၊ ထီးကျီးစည်ပေါက်မှီသော်၊ မင်းထဲသော်၊ ဆိုခဲ့ပြီးသမျှအပြစ်ကြောင့်လေးလျှော်မည်၊ မြန်စည်ပင်ဖြစ်သော်လည်းမရရာလွှတ်စေ။

၁၇ သက်သေတရား။

၁၈ အမှုအခင်းအစည်အဆက်ကို မသိ၍၊ သိမှီသူကို ခုံရာဆိုရွှေမေး၍

LAWS OF MENO.

THE SEVENTH VOLUME OF THE GREAT WORK OF MENO.

I worship the god who is worthy of all homage, who possesses an intuitive knowledge of good.

CONTENTS OF THE SEVENTH VOLUME.

The sixteen cases that shall not be prosecuted after a revolution, and another king has succeeded :

1. Cases of rape when both parties are free from another engagement.
2. Adultery in a man or woman.
3. Bets, large or small.
4. Murder.
5. Assault.
6. Abusive language.
7. Theft of animate or inanimate property.
8. Cheating.
9. Destruction of property.
10. Pledge or deposit of property.
11. Taking possession of property for debt.
12. Matters connected with duty or taxes.
13. Fees for the services of chief's (king's) messengers.
14. Pay for professional services.
15. Part payment in advance.
16. Taking possession of property by force.

In these sixteen cases, if before a suit has been commenced, or if a suit has been commenced and before it is decided, or if decided, and before the decree has been carried into execution, a new king shall have succeeded to the throne ; if there has been a revolution, and change in the succession, even should the party (against whom the decree is given) be in the act of weighing out the amount of the compensation or restitution, the successful party shall not obtain it, but the other be free.

17. The law of evidence.

18. When a party to a suit, not knowing the particulars of it, or order of their occurrence, examines a person who does, before wit-

ပြောပြီးမှ၊ အခွင့်အရေးသက်သေခံရာတွင် အထက်စကား အတိုင်း မထွက်
၍ တရားဆောင်သူသိရှိသူပြောဆိုသောတရား။

၁၆ သူတဦးကျွန်ုပ်တို့ဆွေရိုက်နှက်ရာ၊ တဦးသူဆီးတား၍ ကျွန်ုပ်ပြောသော
တရား။

၂၀ အရိန်အခါမတော်သည်တွင် ရောက်သည်နှင့်၊ နောင်ဥစ္စာကျွေး
သည်တရား။

၂၁ ယောက်ျားနှင့်မိမိတို့သည်သိတင်းသိထံနှင့်နေသူကိုကျူးကျွန်ရှက်
ဆီးသောတရား။

၂၂ ခရီးထစ်ထွဲရာသူမြောက်ယောက်တရား။

၂၃ သူကောင်းသူမြတ်မှန်းမသိ၊ သူလုတ်တို့ထိမိသောတရား။

၂၄ ကျွန်ုပ်တို့မပြုပြီဆိုပြီးမှကျွန်ုပ်တို့ပြန်သောတရား။

၂၅ ကျွန်ုပ်တို့လည်းကောင်း၊ မြို့စားကိုလည်းကောင်း၊ ရဟန်းပြု၍ထွက်
သည်ကျွန်ုပ်တို့သားသွီးပြုသောတရား။

၂၆ ကျွန်ုပ်အပြားတကျပ်နှစ်ပါး၊ ပိနည်း တွက်ထေးပါး၊ ၎င်းကျွန်ုပ်ရင်ဆာ
ဆယ်မြောက်ပါး၊ အပွားခုနှစ်ဆယ်ငါး၊ ကျွန်ုပ်အပြားကိုးဆယ်တပါး၊ ခွဲပြား
သောတရား။

၂၇ ဗာရာဏသီပြည်၌၊ သူငွေသွီးနှစ်ထောက်၊ အမတွင်ဥပမာကျွန်ုပ်
သောတရား။

၂၈ ကျွန်ုပ်ငယ်ကိုကျွန်ုပ်ကြီးမိုးပြေးသောတရား။

၂၉ ကျွန်ုပ်ကြီးချင်းပြေးသွားသောတရား။

၃၀ ကျွန်ုပ်စည်ချင်းလင်မယားပြေးသွားသောတရား။

၃၁ ကျွန်ုပ်သည်ထွက်ပြေးရာ၊ တရပ်တကျေးမှာကျွန်ုပ်မြင်၍ သခင်သစ်သ
ခင်ဟောင်းတို့သားသွီးကိုဝေရာသောတရား။

၃၂ ကျွန်ုပ်သည်သခင်ထံကထွက်သွား၍၊ အရပ်တပါးသူကြီးထိုက်ကပ်၍
နေသောတရား။

၃၃ သက်ရှိသက်ခံဥစ္စာကိုးတံသိုးတဝက်နှင့်ထနှစ်ချပ်၍ပေါင်းရာ၊
ထနှစ်မစေ့မှိဇွေးသောတရား။

၃၄ ၎င်းသက်ရှိသက်ခံဥစ္စာကို အပေါင် ခံသူမကုန်၍ သူတပါး သို့ပေါင်
သောတရား။

၃၅ သားသွီးကျွန်ုပ်မကုန်၍ သူတပါး အားရောင်းလည်း ရောင်းလည်
ကျွန်ုပ်သားသွီးမိတသခင်ထံရောက်သောတရား။

nesses, and he, after he has stated what he knows, shall give different evidence in the Court,—the law how to decide between these two parties.

19. The law when a person interferes to prevent another beating his slave, and the slave runs away.

20. The law when a person comes (to the house of another) at unseasonable hours, and after his departure property is missed.

21. The law when a man or woman destroys another who lives in the performance of moral duties.

22. The law regarding the six persons who are to have the road yielded to them.

23. The law when a degraded person comes against an exalted person, not knowing him to be such.

24. The law when a person has released his slave and reclaims him.

25. The law when a slave or debtor is made a priest and released, or a slave adopted as a child.

26. The law as regards the twelve kinds of slaves, the four according to the (weenee) sacred books, sixteen original slaves, and seventy-five proceeding from them ; in all ninety-one.

27. The case which occurred in Benares with the Thatay's daughter, when the younger sister was a slave in the house of the elder.

28. The law when an elder slave runs off with a younger one.

29. The law when adult slaves run off together.

30. The law when a man and his wife, being hereditary slaves, run away.

31. The law for the division of the children of a slave who has run away and become a slave in another district, between the old and the new masters.

32. The law when a slave, having run from his master, attaches himself to, and lives under the protection of the head man of another district.

33. The law for redeeming animate or inanimate property pledged for half its value for a specific time, before the time is up.

34. The law when the same animate or inanimate property is pledged again for subsistence by the person with whom it was originally pledged.

35. The law when a child or slave is sold from want, and returns to his original master or parent.

၃၆. ၎င်းသက်ရှိသက်မဲ့သား သွီးထယ်ထာကို ဝယ်သူကမကုန် ခြံရောင်း ပြန်သောတရား။

၃၇ မစေရာသောကျွန်ုပ်နှစ်ပါး၊ စေရာသောကျွန်ုပ်နှစ်ပါး။

၃၈ သစ်ထစ်ကွပ်တင်စကား။

၃၉ ခြံစားသားသွီးကျွန်ကိုကိုင်ငံခြံထားရာ၊ နှင့်မလေးဦးဆံ့မိတ်သော တရား။

၄၀ ကျွန်သားသွီးသောသက်ရှိသက်မဲ့ကိုခိုးခြံရောင်းသောတရား။

၄၁ လယ်ထာမိုဗ်းမြေထန်းဖုန်းကို၊ အရှင်မရှိမိတ်၊ သူတပါးရောင်း စားနှင့်သောတရား။

ဤသတ္တမတွဲ၌ပါသောတရားပေါင်း ၄၁ ရပ်တို့၏ အမည်ကား အထွဋ် ပြန်၎င်းတရားတို့ကိုအကျယ်အားဖြင့်ကွဲပြားသည်ကိုဆိုပေးအံ့။

၁ အလွတ်သူချင်းအပိုင်အနိုင်ဖြစ်မှားသောကာမဂုဏ်အမှု။

နှစ်ယောက်အလွတ်သူချင်း အတင်းစိတ်မတူကွင်း သောကာမဂုဏ်ကို လည်ပစေ၊ နှစ်ဦးအလိုတူရင်းပါးသောကာမဂုဏ်မှတစ်ဆင့်မတူကွင်း ဖြစ် သည်။ ယုတ်ခြံမနေပြီလျှင်မည်လျှင်စေ၊ စီရင်သည်အမှုလည်စေ။
။ နှစ်ဦးအလိုတူရင်းပါးသည်အမှုကိုမဆိုနေခြင်းကိုယ်မရှိသောကြောင့်၊ နောက်မှထောင်နေကောင်းသည်ဆိုသည်အမှုမှာ၊ ချင့်တို့အလိုတူဖြစ်သည် အတင်းမဟုတ်သမျှအမှုမှာမပသာချေ။

၂ သုမယားသုလင်ကိုခိုးကြောင်းသောအမှု။

သုမယားသုလင်ခိုးသည်အမှုမှာပလတ်စေ။

၃ လောင်းတပ်ကြီးငယ်အမှု။

လောင်းတပ်ကြီးငယ်အမှုမှာ လက်ရောက်သော်လည်း၊ ထိုလောင်းကွဲစာ ထ၍မသွားမီဖြစ်လျှင် လက်ရောက်သည်မဆိုသာပြန်ပေးစေ၊ လူသွား၍ပွဲ ပြင်သို့ရောက်မှတောင်းသော်မရရာ၊ ယူ၍သွားသည်အတိုင်းပိုင်စေ။

၄ သုကိုအသေသတ်သောအမှု။

သုကိုအသေသတ်သောအမှုမှာ၊ သူမိမ်းသူကြက်နှစ်ပါးရှိသည်။ သူမိမ်း အမှုပစေ၊ သူကြက်ဟူသောအမျိုးရင်းမှာ၊ ကြွေးမြီဆပ်ခြင်းတစားမဟုတ်၊ ကြွေးပေးခြင်းမှာပလတ်စေ၊ သေခန်းမှာထိုအမိုက်ဖြစ်လျှင် သတ်ခြင်း၊ အမျိုး၌သေခန်းတရားမကင်းသာ။

36. The law when the same animate or inanimate property, child, or fields are sold, and resold, from want, by the buyer.

37. The law defining the seven kinds of slaves who may not be employed in labour, and the seven who may.

38. The law regarding notching the bark of a tree.

39. The law when the head of a debtor's child, or slave who has been given to serve the creditor, is shaven without leave.

40. The law when slaves or children, gold or silver, animate or inanimate property, is stolen and sold.

41. The law when fields, gardens, palmyra or cocoanut trees, are sold in the absence of the owner.

Thus having given the list of the forty-one laws in this seventh volume, I will now lay them down at length.

1st. Cases of rape when both parties are free from another engagement.

If the parties are free from any other engagement, let there be no prosecution for a rape. If a suit has been instituted, one party pleading mutual consent, and the other denying it, and it be proved that the act was committed against the woman's consent, and the man, on his refusing to live with the woman, be ordered to pay her compensation, the decree shall not be carried into execution. If the parties were consenting, and nothing said about it till the woman, finding herself with child, sues the man to live with her or marry her, it is a matter of mutual consent: no case in which violence has not been used shall be thrown out.

2nd. Adultery.

Cases of adultery, a man or woman seducing the wife or husband of another, shall be thrown out.

3rd. Bets large and small.

In bets, large or small, though the money may have been paid a short time, if the parties have not left the assembly in which the bet was made, it shall not be considered as having been paid; let it be returned. If it has been paid, and the winner has gone beyond the precincts of the assembly, it shall not be returned.

4th. Murder.

As regards murder, it may be committed by relations, or by those who are not related. If they are not related, let the case be dismissed. If they are related, the payment of the debts of the deceased, and the support of his wife and children, shall not be enforced, but the offender shall pay the funeral expenses. Those of the same family cannot be released from this.

၅ လက်လွန်အမှု

လက်လွန်မှာ၊ ဦးဆံကို ဆွဲခြင်း၊ ခြေနှင့် ကျောက်ခြင်း၊ ယောက်ခြင်း၊ လက်ထိထက်ရောက်ဆွဲကိုင်ခြင်း၊ ခုတ်နှင်မှုကိုင်ခြင်း၊ ငြိစားသော နတ်ထံထိမှတ်တစ်ခုတခုသည် လက်ရောက် မည်၏။ ကျိုးကမ်း နာထိုင်သည်။ ထာရီဆီထုံး ဖြိုး ချဉ်းနှိုး၊ ဖုတ်ထု၊ ကျောက်ပြစ်မီးနှိုးမီးတို့ထိ ရှားသည်ထိ လွန်မည်၏ပေ။

၆ နှစ်လွန်အမှု

နှစ်လွန်မှာ နှစ်ပြည့်သုတ်၊ ကျောက်ကမ်းပါးကကျ ခြံသေခံသည်။ သုဉ္ဇနာကိုမိုးသည်။ သုမယားသုသားကိုဖျက်ဆီးသည်။ သုဉ္ဇနာကိုဖျက်ဆီးသည်။ ယွဲဆိုသည်။ နင်ဆိုသည်။ သုက္ကနိဆိုသည်။ အမျိုးထုတ်ဆိုသည်။ ဇုတ်ဖိကမ်းနားပင်း၊ ငဉ္ဇညှိ၊ ငဆွဲ၊ ငစား၊ ငခွင်း၊ ငကျိုး၊ ငနွဲ့၊ ငဝဲ၊ ငလွှဲ၊ ငပွင်း၊ ငမွှေး၊ ငစောင်း၊ ခြေပြတ်၊ လက်ပြတ်၊ မဟောထိုက်သောတရားကိုအားမရှိ၊ မပြောထိုက်သောစကားကိုခြောသည်။ ။ ဤနှစ်ထပ်နှစ်ပါးအသားအရားသည်၊ နှစ်လွန်ရင်းမည်၏။ ထိုမှတပါး၊ သက်သေခံရာမထုံမီသို့ ကိုယ်ထုတ်ဆိုမိသောစကား၊ မမှန်သည်ကို အမှန်ဆိုမိသောစကား၊ ဤနှစ်နှစ်ရပ် နှစ်လွန်မှာပထမပေ။

၇ သက်ရှိသက်ခံကိုမိုးဝှက်သောအမှု

သက်ရှိသက်ခံကိုမိုးထူရာမှာ၊ ဥဇ္ဇာရင်းတည်ရှိ၍ ဆွေမျှ၊ အရမ်းမှန်သကဲ့သို့ ဥဇ္ဇာရှင်ရစေ၊ သေတောက်၍ မဆွေသော်၊ မိုးသူစား၍ ကိုယ်သားပစေ၊ အောင်မြင်မှာတည်းပေ။

၈ ထွဉ်ပတ်လျှပ်စားသောအမှု

အပြုငွေပြုမှ ခြံတဦးနှင့် တဦး မိုက်ဝှားရန်မည်ဖြစ်အောင် ထွဉ်ပတ်သောအမှုကိုတည်းပေ။

၉ သုတပါးဥဇ္ဇာကိုဖျက်ဆီးသောအမှု

သုတပါးဥဇ္ဇာကိုမီးနှိုးခြင်း၊ ဓားလှံနှင့်ထိုးခုတ်ခြင်း၊ အားရှိသော နတ်ထံထိသည်မှန်သကဲ့သို့ သက်ရှိသက်ခံမှာတည်းပေ။

5th. The law of Assault.

Regarding assault, if by pulling the hair, kicking, beating with the elbow, pulling about, beating with a stick, a spear, a sword, a musket or other weapon, the sufferer has his limb broken, an eye blinded, or is much hurt, falls off in flesh, or is unable to walk, if he has been struck by a brick, a stone, or has been burnt or set on fire, these are all called "assault;" let them be thrown out.

6th. Abusive language.

As regards abusive language, there are twenty-eight descriptions: 1st, calling another a witch; 2nd, a murderer; 3rd, saying that he (or she) caused the death of a person by pushing him over a precipice; 4th, a thief; 5th, an adulterer, or seducer of the children of others; 6th, a destroyer of the property of others; 7th, saying heh! 8th, or hneng; 9th, telling a person that he is a slave; 10th, degraded; 11th, blind; 12th, deaf; 13th, weak in body; 14th, deficient in strength, or some faculty; 15th, a stutterer; 16th, bow-legged; 17th, broken; 18th, a leper; 19th, itchy; 20th, has ring-worms; 21st, white spots on the body; 22nd, crooked; 23rd, squinting or crooked; 24th, legless; 25th, armless; 26th, heretic (in his opinions); 27th, user of bad language; 28th, (not given); these are the principal terms of abuse. Besides these, there are telling a man that in giving evidence he had said that what was not true was so, or that what was true was not; these also come under the head of abusive language. Let these cases be thrown out.

7th. Theft.

Regarding theft of property, animate or inanimate, if the property originally stolen be found, let the owner take all which is proved to be so found. If the thing stolen be dead, lost, or the thief has consumed it, let there be no suit for its recovery, nor shall any compensation be paid.

8th. Cheating.

Cases of imposition of counterfeit gold or silver, or other thing, by which quarrels may be excited, shall also be thrown out.

9th. Destruction of property.

For the destruction of the property of another by fire, sword, spear, or any other means, no suit shall be entertained.

၁၀ ဥစ္စာသောအမှု

မင်းကြီး၊ ဥစ္စာနှင့် ခြင်းနှစ်ပါးရှိ၏။ တဦးဥစ္စာကိုတဦးသို့၊ အထိန်းအသိမ်း
နှင့်သောဥစ္စာတပါး။ မိမိဥစ္စာကိုမြေ၌နှင့်သောတပါး။ ထိုတွင်ထဦး
ဥစ္စာကိုတဦးသို့ထိန်းသိမ်းအပ်နှင့်ခြင်းသက်ရှိသက်ခွဲမှာမပသာ။ မြေ၌
နှင့်ခြင်းဥစ္စာကိုရင်းနှီးမြှုပ်ထားရာ၊ အစောင့်အရှောက်မရှိ၍၊ ၎င်းအစောင့်အ
ရှောက်ရှိလျက်၊ ၎င်းသူတဦးဖော်ယူသည်မှာအစောင့်အရှောက်ရှိလျက်၊ အ
သိဖော်သောဥစ္စာကိုမပျောက်မပျက်လျှင် အရင်းထိုင်းရစေအပ်ပေ။
အစောင့်အရှောက်မရှိသူတဦးဖော်ယူသည်မှာ၊ ဥစ္စာရင်းနှီးမြှုပ်ထား
ပေ။ ပယ်စေလျှင်၍ အရာကိုသာဆိုသတည်း။

၁၁ ယုတ်စားသောအမှု

မင်းကြီးယုတ်စားသော အမှုဟူသည်ကား၊ အရပ်တွင် သွေးသောထိသူ
ငယ်ချင်းရှိသည်၊ ဈေးအရောင်းအဝယ်ရှိသည်၊ အချင်းချင်းတွင် ငြိကြောင့်တ
စုံတရဥစ္စာကြောင့် အနည်းရသင့်သည်ကို အခြားရုတ်သိမ်းသည်အခြားအလို
သည်ကို အနုရုတ်သိမ်းသည် ဝတ္ထုဥစ္စာမှာလည်းပေ။ ငြိကြောင့်
ထိမ်းသည်မှာသိမ်းသောဥစ္စာကိုသာပရမည်၊ ငြိရင်းကိုမပရ။ အထောင်း
အစားကြောင့်သိမ်းရုတ်သည်မှာနှစ်ဦးပေ။

၁၂ အကောက်အစားအမှု

အကောက်ဟူသည်ကား၊ ဈေးကောက်၊ တည်ကောက်၊ ကင်းကောက်ထို
သည်ထနေမကောက်မှီ၍ နောက်မှကောက်သော်မကောက်စားပိုင်း၊ ပထမ
စေ၊ အတ္တန်ကောက်ထူမိလည်းပေ။

၁၃ မင်းစေစားအမှု

မင်းစေတို့မှာလည်းတရားမှူးကြီးထုတ်မှုအလုံးစုံအမှုကြောင့်ထား
ရာ၊ ဆိုင်သည်ကိုပေးမည်၊ စာထားနှင့် မှီစေကာမူ၊ နောက်မှ မတောင်းထား
ပလေ၊ မင်းစေအလွန်စားမိလည်းနောက်မှမဆိုသာပေ။

10th. Pledge or deposit of property.

g! there are two ways of depositing property; one is, when one to another to be taken care of, the other, when it is deposited in the earth. When property, animate or inanimate, has been deposited with another to be taken care of, a suit may be entertained for recovery. As regards property deposited in the earth, with or without a guard being placed over it, if there was a guard, and another dig up the treasure with his knowledge, if it be not lost, let the original property be recoverable; there shall be no corporal punishment. If there was no guard, and the property was taken by another, even if the original property be discovered, it shall be recoverable, there shall be no suit. This applies to this.

11th. Taking possession of property for debt.

g! as regards forcibly taking possession of property in satisfaction of a debt, or for other cause. If in the district there be no one who has had dealings in the bazar, and (there being money on some account, between them,) though only a small sum is taken possession of, or much is due and little taken possession of, no suit shall be entertained for the recovery of the debt. When property is taken possession of for debt the property shall not be sued for, the original debt shall be recoverable. As regards property taken possession of for a debt, due on account of a lost bet, both property and debt shall be thrown out.

12th. Matters connected with duty, (taxes.)

As regards taking toll, there are the bazar tax, the tax at landing and transit duties; if these duties or taxes are not taken the property is due, they shall not be recoverable afterwards, let them be paid; and if too much has been taken, there shall be no suit for recovery of the overcharge.

The law regarding fees for the services of chief's (king's) messengers.

As regards king's messengers, if in demanding pay for (their expenses) a law (suit,) or demanding money due (to others,) or in any other way they may make on any account, they even produce a receipt that the demand shall be satisfied; if it be made absolutely they shall not recover it, and if they have taken more than their due, it shall not be demanded back, let the claim be satisfied.

၁၈၄

၃၄ ဂုံးစကားရပ်မှ၊

ရှေ့နေစားမှုမှာ လည်း ပေးပါမည်ဝန်ခံစေကာမူပေ။ **ဂုံးနှင့် ဆီ**
သည်အမှုမှာလည်း၊ ရုရှစ်လမှာသည်ထုမနေ့မဆိုသာပေ။

၁၅ အပေါင်စားရန်စကား။

မင်းကြီး၊ အပေါင်စားရန်ကိုပေးဟူသည်ကား၊ ထုထိုတွင်ရောင်းစု၏အ
မှုသည်၊ ပေါင်သေပေါင်ရှင်း၊ ပေါင်သွင်ထုသုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုအစိုးတွင်
ဝင်ပါစေ။ သွင်းသည်ကိုစားရန်မထုတ်ပြတ်ဆိုသည်အတိုင်း၊ အစိုးကိုစည်
သည်လှစ်ရောက်လှောင်ပေးပါမည်။ မပေးသော်၊ ဤအကွင်းအကွဉ်အကွဉ်
အလိပ်သက်ရှိ သက်ခွဲကိုဆုံးပါစေ။ ပြတ်ဆိုရင်းကိုပေးပါမည်ဆို၍ သွင်း
ရှင်းသည်စားရန်ထုမှတ်ရာ၏။ ထိုဆိုသည်နေရက်လှစ်မရောက်မှီလီလျှိုး
စည်ပေါက်မင်းလဲသော်၊ စားရန်ဆုံးခြင်းဆိုထိုင်း အစိုးကိုပေး၍လှစ်ပေး
စေ၊ မပေးနိုင်ပေဟူသတည်း။

၁၆ လှယက်သောစကား။

မင်းကြီး၊ အကြင်သက်ရှိသက်ခွဲမထားသားအလုံးကိုအပိုင်အပိုင်အား
ရှိအစားလှယူ၍တဦးသောသူလက်ဝယ်ထင်ရှားထွေလျှင် အရင်းထိုင်းထူ
စေ။ အပြစ်ကိုပေး။ သေဆုံးစား၍ကုံလည်းပေး။ မတုံအရင်းထွေသတ္တာ
ဥစ္စာရှင်ရင်ကရစေဟူစေ။ ကာမဂုဏ်မှုကြောင့်ကာမဂုဏ်ရှင်မိစ္ဆာတွင်
ကျန်မြစ်ခြင်းသူမထားကိုမိုး၍မလျှော်နိုင် ထိုမထားထင်တွင်ကျန်မြစ်ခြင်း၊
အထောင်း အစားကြောင့်မပေးနိုင်၍ အထောင် ထုမည်သို့မှာကျန်မြစ်ခြင်း၊
လက်လွန်ရာ မလျှော်နိုင်၍ အလွန်ခံသူတွင်ကျန်မြစ်ခြင်း၊ ဤကျန်ရာ
လည်း။

ဤသို့ပရာ၊ ပယ်ရာကိုပေး။ ပယ်စေမှ၊ ပြည်ရွာထိုင်းထာမြန်ဝန်ရည်
နောင်လည်း သည်ကဲ့သို့မကွင့်နှင့်မြစ်တား ၍ ပြင်စေထု မနုမည်သောရှင်
ရသောဆိုတော်မူ၏။

၁၇ သက်သေတရား။

မင်းကြီး၊ အကြင်သူသည်သက်သေတည်ရာ၌၊ ၎င်းသက်သေမကုတ်စီ
ပင်ဖြစ်စေ၊ ထိုသူသည်ဟုတ်သောစကားကို ပြောလေ့မရှိ ထွဋ်ရှက်စား

14th. Pay for professional services.

The pay of a pleader or advocate also, even if a written promise has been given, shall not be recoverable; let the claim be thrown out. And all remuneration for services connected with superior knowledge of the arts, or scientific acquirements, shall be thrown out; there shall be no plea that the seven months, within which it is laid down that remuneration for such services may be demanded, has not expired; let the claim be thrown out.

15th. Part payment in advance.

Oh king! as regards throwing out the claim for tsayan, (a pledge given that a bargain shall be completed,) it is this. Amongst men, in all mercantile transactions, there are three descriptions of pledges; a redeemable pledge, an irredeemable pledge, and a pledge which is to form part of the price. This last is not called tsayan, which is any thing, animate or inanimate, given over with an engagement that on a certain day the price agreed upon shall be paid, or the thing given over shall be forfeited; this is called tsayan. If before the day agreed upon, there shall be a revolution, and a new king on the throne, this tsayan shall not be recoverable. If the party who gave it can pay the price agreed on, let him do so; if he cannot, let the case be thrown out; this is laid down.

16th. Taking possession of property by force.

Oh king! if any one shall have taken by force the property of another, animate or inanimate, his wife, children, or any other property, and if it be still in his hands, let the owner recover it; but for what has died, been lost, or expended, there shall be no claim, and no punishment (for having taken it.) Let the original owner have back all the original property found. A man who cannot pay the compensation for his lust, and has become the slave of the woman against whom the offence was committed; a man who has seduced the wife of another, and being unable to pay the compensation, has become the slave of the husband; a man who has become the slave of another for the amount of a bet which he is unable to pay; and one who being unable to pay compensation for an assault committed, has become the slave of the person assaulted; these slaves shall be free.

Indemnity being granted in all these cases on which it has been ordered, the country will be quiet and peaceable. Let the offenders be admonished not to act again in the same way, and the matter be set at rest. This the sage recluse, called Menoo, said.

17th. The law of evidence.

Oh king! any man who, whether he is produced as a witness or not, is in the habit of not speaking the truth, but of using deceitful

စကားကိုသာအလေ့ပြု၍အစ်ကိုကိုညှိ၊ ညီကိုအစ်ကို၊ အကြီးကိုအငယ်၊ အငယ်ကိုအကြီး၊ အဆိုးကိုအကောင်း၊ အကောင်းကိုအဆိုး၊ ပြောလေ့ရှိသသူသည်၊ နှစ်ဦးအကြားတွင်သက်သေစစ်မေးရာ၌မှန်သည်ကိုမပြော၊ ဆိုခဲ့ပြီးသည်အတိုင်း ဖျက်ခန့်လည်း မှား၏၊ ယခုလည်း စစ်မေး ရာ၌၊ ချင့်မြောသည်စကားမမှန်ဖျက်လျှင်၊ ဖျက်စီးရသောသူအိမ်သို့ချင့်ဖျက်နှာကို ဆိုးမည်၊ မှင်သုတ် ၌ ကိုယ်လုံးထုံးမြဲသုတ်ပြီးလျှင်၊ အဝတ်မကပ်စေမူ ၌ ဆိုးခြင်ကိုလက်စွဲကိုင်စေလျက်အဖျက်ခံရသူအိမ်သို့အစည်လွှဲဆယ်ရက်ပုန်းစားစေပြီးလျှင်ပြည်မှနှင်ထုတ်ရာ၏၊ ချင့်စကားကိုလည်းရှေ့နောက်မထုံရားထုတ်ပါမှတ်ရာ၏၊

၁၈ အမှုအခင်းအစည်အဆက်ကိုမသိ၍၊ သိရှိသူကိုရံရာထိုရွှေပေး၍ပြောပြီးမှ၊ အခွင့်အရေးသက်သေခံရာတွင်အထက်စကားအတိုင်းမထွက်၍၊ တရားဆောင်သူနှင့်သိရှိသူထိုပြောဆိုသောတရား။

အကြင် သူနှစ်ဦးတို့ ဆိုရန်ရှိပါသည်။ အစည်အထားကိုမရှိပါ။ သိမြင်သည်အတိုင်းကိုပြောပါဆိုလေ၏။ တဦးသောသူက ငါသိ၏။ ငါမြင်၏။ ငါကြား၏။ ငါမှတ်မိ၏ဟုဆိုလေ၏။ ထိုစကားကိုရပ်သိခွာကြားတိုင်းထန်၍မင်းတို့ညည်းထိုကြားပါစေ၊ ကြား၏ကြားစေတော့ မှီပြီးမှ သက်သေထည်သည်တရားပွဲရောက်မှ မသိမမြင်မကြား ဆိုဘိသည် သက်သေကိုတရား၌ အထက်စကားနှင့်မညီဖျက်ချေသည်။ ထွက်လျှင် အမှုသည်ရင်းတွင်ထုန်ကျသမျှစရိပ်ကိုလည်းပေးစေ၊ တရားတန်ဆာကိုလည်းခံစေ၊ မင်း၏ထီဟူသောအပြစ်ဖြင့်မောင်းကျော်စေရာ၏။

၁၉ သူတဦးကျွန်ကိုဆုမွန်ကုန်ရာ၊ တဦးသူဆီးတား၍ကျွန်ပြေးသောတရား။

မင်းကြီး၊ သူတဦးသည်ကျွန်ကိုဆုမွန်ကုန်ရာ၊ နာမည်ကျိုးမည် မိုး၌သည်သို့နေသွားဆိုမိရာကျွန်သွား၍ပျောက်ခဲ့၏၊ ချင့်ဖျက်ဆီးသောအထည်အလိပ်တစ်စုံခြင်းကွဲခွားတို့ကို အကျိုးလိုသမှုမဖျက်မပျောက်စေရအောင် လုပ်ထား၍ရှိရာသူဦး သော်၊ ပျောက် ဖျက်သော်၊ အကျိုးကားထို ပါတုံ၏၊ ပျောက်ဖျက်ချေသောကြောင့်ချင့်ရှာ၍ပေးစေ၊ ရှာ၍မရလျှင်အစားဆပ်စေ၊ အဆယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ရှေးသောအခါဗာရာဏသီပြည်၊ ထန်းဝင်းအောက်၌သူနာတယောက်မသွားနိုင်၍အိပ်နေသော်၊ ထန်းသီးအစာ၌ကြွေ နည်းကို၊ ကျီးနားသည်နှင့်ထန်းသီးကြွေ၍သူနာသို့ကျသည်၊ ကျိုးထေထည်ထိုသူနာကထန်းပင်ရှင်ကို၊ မင်းတက်သော်ထန်းသီးကြွေ ၍ကျိုးရသည်။

language, who calls the elder brother the younger, and the younger the elder; the greater the less, and the less the greater; good, bad, and bad, good; and is an habitual liar; if on being produced as a witness between two parties, he does not state the truth, but gives false evidence, let him be made to beg for ten or fifteen days at the house of the person who has suffered from his false testimony, with his face blackened, his body whitened with lime, naked, and with a broken pot in his hand; and after this, let him be banished from the country, and his word not taken again; he is to be called (Papa) a degraded person.

15th. *When a party to a suit not knowing the particulars of it, or the order of their occurrence, examines a person who does, before witnesses, and he, after he has stated what he knows, shall give different evidence in the Court,—the law as to how to decide between the parties.*

When two people have a law suit, and on one of the parties saying that he does not know the order of the events connected with it, a third party shall declare that he does know, that he was an eye witness, and heard, and recollects them; and the first party shall call the neighbours to witness these words, and they state that they hear them, and the witness shall say "let them hear them;" if when this person is produced as a witness in court, he shall say he does not know, that he did not see the transaction, let him be prosecuted; and if it is proved that his evidence does not agree with his former statement, let him pay to the party (who called him) all he may have expended, and the costs of the suit; and as regards the criminal punishment he may be sent round the town with the gong.

16th. *The law when a person interferes to prevent another from beating his slave, and the slave runs away.*

Oh king! if when a man is correcting his slave by beating him, another, fearing that he will be hurt or have his limbs broken, shall say "stay there," "go there," and the slave getting away is lost, and one, for the advantage (of the master,) shall take from him the property he might have destroyed, it must not be lost. If it be thus lost, or stolen from the place in which it was deposited, although it was done for the advantage (of the master,) if it be notorious that it is lost, let him look for it, and if he cannot find it, let him make it good. Why is this?—because, in former times, in the country of Benares, a sick man being unable to walk was lying beneath a palmyra tree, and just as a ripe fruit was about to fall, a crow lighted on it, and it dropt on the sick man, and one of his limbs was broken: the sick man, and the owner of the tree, as the fruit fell from his tree,

ကျီးနား၍ကြွေသည်။ ငါ၌အပြစ်မရှိဆို၍။ ရှင်ရသောထံသွားရာတွင်ထံနီး
သီးကိုကျီးနား၍ မကြွေရာ။ လူမှအနိုင်ရရသောသည်။ ယခုထန်းသီးကြွေ
ရှင်သည်အပိုက်။ ကျီးလည်းနင်းပိုက်ဖြစ်လေသည်။ ကျီးကိုနှုတ်မရဘူးထန်း
ပင်ရှင်ဆိုးခံကောင်းစံ။ ဝန်မလွတ်ချေ။ ကျိုးပြတ် သည် အစားဆပ်စေး။ မိမိ
တော်မူ၍ထန်းပင်ရှင်ဆပ်ရသောသည်။ ထိုကြောင့်ထန်းသီးကြွေပိုက်ထန်းနင်း
ကြိုက်အပိုက်ကြိုခြင်း။ ထန်းပင်ရှင်ထုစာရတိုင်ဥဒါန်းစကားဖြစ်၍ထန်းပင်
ရှင်လျော်ရသောထိုးကိုမြဲဗွာမင်း၏သားရင်းဖြစ်သောရှင်မခွဲဆိုလော်မူ၏။

၂၀ အချိန်အခါမတော်သည်တွင်ရောက်သည်နှင့်နောက်ဥစ္စာပျောက်သည်တရား။

မင်းကြီး။ အမောင်လာရောက်ပိုက်ငန္တာပျောက်၏။ အမောင်ကိုန္တာမိုး
ငါမယိုး။ ငန္တာအစားဆပ်ကောင်းသည်။ ညွှေသ၍ဖြစ်သူကငါမပိုးဆို၍။ ဗာ
ရာဏသီပြည်တွင်ရှင်ရသောထံရောက်လျှင်။ အချိန်ကာလဝေသအကြောင်း
ကိုစစ်သော်။ ညအခါရှစ်မြတ်မိုး၍။ အဆွေခင်ပွန်းအရင်းဖြစ်ခြင်း။ စကား
ပြောရောက်ပါသည်။ မပိုးမယူပါဆိုသည်။ နွားရှင်မိဗ္ဗကလည်း။ အမောင်
လာ၍စကားပြောရာတွင် ငမြဲစည်းအပေါက်ဝမပိတ်မဆိုရ။ အမောင်ကိုငါ
စကားပြော၍နေရသောကြောင့်ငန္တာပျောက်ရသည်အစီရင်ခံလေ၏။ ထိုအ
ခါအပိုက်အကြိုက်အလိုက်မကင်းရှိချေသည်။ နွားကိုအမောင်ကရှာ၍ မိဗ္ဗ
သို့အပ်စေ။ မရလျှင်အစားဆပ်စေဟူ၍ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။ ထိုနေ့ကစ၍
ကာလဝေသအပိုက်အကြိုက်အလိုက်အမိမိအတွေ့အတွေ့သင့်။ မကင်းရာ
ဖြစ်၍။ အမောင်လာပိုက်ငန္တာပျောက်၏ဟူ၍ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၂၁ ယောက်ျားမိဗ္ဗတို့သည်။ သိတင်းသီလနှင့်နေသူကို
ကျူးလွန်ဖျက်ဆီးသောတရား။

မင်းကြီး။ အကြင်ယောက်ျားလည်းကောင်း။ မိဗ္ဗလည်းကောင်း။ မြတ်
သောအကျင့်သိတင်းသီလနှင့်နေသူကိုလွန်ကျူးဖျက်ဆီးချေသော်။ အစုတ်
ခံသူကိုအလိုမတူသော်။ ဖျက်သူမိဗ္ဗယောက်ျားတို့ကိုပြည်ရှင်မင်းပြည်မိုး
သူကြီးမြို့ကွပ်တို့သည်။ မိစစ်သည်အတိုင်းအကျင့်ကောင်းသူကိုဖျက်စေသစွိ
မှန်လျှင်မင်းဒါနကြီးစွာပေးရာ၏။ အလျော်မှာမစီရင်သာ။ အထက်ကြောင့်
နည်းဟူမှုကား။ သိက္ခာသန့်စင်သောရဟန်း။ အမျိုးမြတ်သော ဝုတ္တရားအ
ကျင့်သိတင်းသီလနှင့်ပြည့်စုံ၍သမာဓိတည်ကြည်သောအမှားယုံမှတ်သော
သီလရှင်ယောက်ျား မိဗ္ဗဖြစ်လည်း ၎င်းနည်းတူကျင့်ပေသူ။ အစုတ်လွန်၍

the owner said, "a crow sat on it and caused it to fall, I am not in fault." On going to the recluse, (he said) "the fruit of the palmyra does not fall off by a crow lighting on it, a man must use force before he can get it off: in this instance the crow happened to alight at the time the fruit was about to fall off; the crow cannot be prosecuted; the owner of the tree bears the bad and enjoys the good; he cannot be held free of responsibility, let him make reparation;" this having ordered, the owner of the palmyra tree had to make compensation;—for this reason, the time of the palm fruit falling and the crow alighting on it, happening to come together, the responsibility of the owner of the palmyra tree is still a proverb, as the owner of the palm tree had to make compensation. Thus the lord Menoo, the son of the king of Bymahs, said.

20th. The law when a person comes (to the house of another) at unseasonable hours, and after his departure, property is missed.

"Oh king! at the time of my brother's coming my ox was lost, and he will not repay me the price or make it good, he ought to replace it;" the person who was the visitor replied, "I did not steal it." So they came before the sage recluse of Benares. When he inquired into the "time" and "place," it was at night; that the person came having an affection for the other, and wishing to become great friends, and he said he did not steal (the ox); the woman, the owner of the ox, said, "on my brother coming, and whilst I was in conversation with him, I could not shut the door of my pen, and because I continued in conversation with my brother, my ox was lost." The time was an improper one to come; (the visitor) is not free, let him seek for the ox and make him over to the woman; if it cannot be found, let it be replaced by another: this the sage recluse said; and from that day it became a saying, if the time and place were improper, and any thing happened to be lost at the time, and there were any grounds for suspicion, "at the time my brother came my ox was lost." Thus the recluse said.

21st. The law when a man or woman destroys a person who lives in the discharge of the moral duties.

Oh king! if any man or woman shall destroy a person living in the discharge of the moral duties, and if the person so destroyed was not consenting: if the king, the governor, the thoogyee or superior of the town, on enquiry shall find it proved that the person so living on his good works was really destroyed, the person who destroyed the other shall be heavily punished criminally, but they shall not give any decision for damages. Why is this?—because a Rahan who perfectly fulfils his duties; a Bramin of a high caste; a man who is a strict performer of the moral duties, of good sentiments, and trusted in by men: or a woman whose habits are the same; a per-

သတိဂတိမရသောသူ၊ တရားမဝင်ဆယ်နှစ်မပြည့်သေးသောသူငယ်၊ ဇူး
သောသူ၊ ဤခုနှစ်ယောက်သည်သေစေခြင်းငှါမသိသောကြောင့်အပြစ်မရှိ
ဟုဆိုတော်မူ၏။

၂၂ ခရီးလပ်သွဲရာသူမြောက်ယောက်တရား

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ခရီးသွဲရာသူမြောက်ပါး၊ မထွဲမိ၍ထိခိုက်သော်လည်း
လျော်အပြစ်မရှိ၊ မြောက်ယောက်ဟူသည်ကား၊ ရဟန်း၊ မင်းမျိုး၊ ဝုတ္တား
မျိုး၊ အကြီးအမြတ်၊ ဆေးသမား၊ ထူးရားထတ်၊ ဤမြောက်ယောက်ဟူသ
တည်း။ ထိုမြောက်ယောက်တို့ကိုနိမ့်သောသူတို့သွဲရာ၏။ အထက်
ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အကြင်ရဟန်းတော်သည်၊ ပိဋကတ်ကိုသင်ကြား၍
သိတ်ခါတော်၌ရှိသောကြောင့်တည်း။ မင်းမျိုးမှတည်းလူတို့အားထိမြစ်
သောကြောင့်တည်း။ ဆေးသမားတို့မှတည်းဝါတ်ထေးပါးတို့ကိုအ
စည်စွဲ၍သုခုန်သာကိုရှာသောကြောင့်တည်း။ ဝုတ္တားတို့မှတည်းစ
စ်လေးဘုံကိုကြိုးစားအားထုတ်၊ မူးကြီးမတ်ရာအကြီးအကျယ်ရှိရာ
တည်းသေနာပထိဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ဟူရားအတတ်မှာမည်တည်း
အမျိုးမဆိုမေ့နှင့် ထိတ်ထုံပါရာကိုလေ့ကျွန်၍ အမြင်ရှိရာလိုရာကိုစစ်စာ
စကားပြောဟော ဖြင်း ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ဤမြောက်ယောက်
သောသူတို့ကို နိမ့်သူမထွဲနေမိ၍ ထိခိုက်သော်လည်း အပြစ်မရှိ၊ အထက်
ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ သဗ္ဗာဓါစာ၊ သဗ္ဗာဏဗ္ဗန္တ၊ သဗ္ဗာဏာဇီဝဋ်၊ ဩစား
၍ ကျင့်သုဖြစ်သောကြောင့်၊ ခေတ္တခဏမထွဲမိ၍၊ ထိသော်သူတော်ကောင်း
တို့အလျော်မစားအဟိ၊ သို့ကားဆိုတုံ၏မထွဲမိသည်၊ သည်တွင်သာမထုတ်၊
မထွဲဘူးရည်၍၊ ထိုအမျိုးရပ်ကိုသိလျက်အတင်းထား၍၊ ထိခိုက်ရှေ့တွင်မင်း
ဒါဏ်ကြိမိတထောင်အသိခံစေ၊ ထိုမှတပါးဆင်စီးလာသော်၊ မြင်းစီး
ထွဲစေ၊ မြင်းစီးလာသော်၊ ခြေသည်ထွဲစေ၊ ဆရာလာသော်၊ ထပ်ညွှန်
ထွဲစေ၊ မိဘလာသော်၊ သားသမီးထွဲစေ၊ အစ်ကိုလာသော်၊ ညီထွဲစေ၊
၊ အစ်မလာသော်၊ ညီမထွဲစေ၊ ဝန်လေးလာသော်၊ ဝန်ပေါ်ထွဲစေ၊
၊ ဤခုနှစ်ပါးတို့ကိုမထွဲ၍ထိခိုက်လျှင်ပူဇော်စေ၊ မိတ်စည်တွင်တည်းအ
စားပေးစေ၊ ဆိုခဲ့ပြီးသောသူထွဲသင့် သမျှတို့ကိုမထွဲ၍၊ မထွဲသင့်သော
သူအကြီးဝန်လေးကထွဲသွားရာအေးထိရှေ့သော်၊ ထိသည်ထေး၌ အစ်မ
ရာ၊ သူမိမ်းသူကျက်အသေးဆုံးဖြစ်ရာကိုမိစပ်၍၊ သေသော်လေဖြစ်တိုးရာ

son in his dotage from age; a child not of legal age, under ten years; a mad person;—these seven descriptions of people as they have no wish or intention to kill another, there shall be no compensation. Thus he said.

22nd. The law regarding the six persons who are to have the road yielded to them.

Oh excellent king! if the six classes of persons to whom the road should be yielded, happen not to have it yielded to them, and are run against, there is no compensation to be paid them. They are these; a Raban; a member of the royal family; a Bramin; a great, good man; a physician; a man acquainted with the Vedas (an astrologer;) these are the six, and to them inferior people should yield the road. Why is this?—because Rabans have studied the Vedas and live according to the rules of their order in the performance of good works; members of the royal family are the chief amongst men; physicians have studied the books regarding the four elements, and to relieve mankind; Bramins, because they have used great exertion to learn the four books of the Vedas; lords and chiefs, because they are generals; and astrologers, or fortune tellers of whatever class, as they have studied the Vedas and book of omens, and expound them to all comers, and tell what is propitious or otherwise. If an inferior person shall not yield the road, and run against any of these six classes of persons, there is no fault. Why is this?—because they are men who exert themselves in good words and works, and to support themselves in a becoming way; even if they are struck against for an instant, good men ought not to take compensation. Though it is thus said, if it was not an accident that the road was not yielded, but done intentionally, with a determination not to yield, although knowing the person (coming) to be one of the above classes, and the offender shall forcibly come and strike against him, let him be punished criminally to the extent of one thousand stripes of a ratan. Besides this, when any one is riding along on an elephant, let a rider on a horse yield the road to him, and let a foot passenger yield to a rider on a horse; let a scholar yield to his teacher; children to their parents; the younger brother to the elder; the younger sister to the elder; one with a light burden to one with a heavy one. If these seven do not yield, and come against each other, let them make an offering; and if any thing is spilled or lost, let them replace it. If these seven people who have now been laid down as the party to yield the road, shall not give way on any occasion when they ought to have done so, and the person who ought not to yield, the greater person, or the bearer of the heavier burden, shall in yielding to them meet with an accident, let the extent of the harm done be taken into consideration; and whether the parties are related to each other or not, if death has been the consequence of so yielding, let the offen-

သော်ကွီးနာပြစ်၊ အမျိုးအလိုက်ပေးလျှော်ပူဇော်သင်းပြုယ်စေတူသတည်း။
• ထိုသို့ကားဆိုတုံ၏။ နေစုံကအကြီး၊ နေဆံကအငယ်၊ ဖြစ်သော်လည်း
ကောင်း၊ ထေးဥပစ္စဒေါကြောက်လောက်ရာတစုံတခုအခြားပေါ်၍ ဖြစ်တို့
ကွီးနာသေသော်လည်းအပြစ်မရှိ၊ ထေးကိုကြောက်၍ ထွေရာထိမိုက်ခြင်း
ဖြစ်သတည်း။

၂၃ သူကောင်းသူမြတ်မှန်းမသိ၊ သူယုတ်တို့ထိမိသောတရား။

သူကောင်းသူမြတ်မှန်းမသိ၊ လူချင်းပြုခဲ့ကြ၍ထိမိုက်မိသော်လည်း အပြစ်
မရှိ။ ထိုမှတပါး၊ ဆိုခဲ့ပြီးသောလူတို့သည်၊ သိမြင်ထင်ရှားအောင်မိမိ
တို့ကိုယ်ကိုပြောဆိုလာရကောင်းလျက်၊ မှီဝဲကလာသူအကြီးအမြတ်တို့ကို၊
နိမ့်သူတို့ထိမိုက်မိလည်း အပြစ်မရှိ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်း၊ ယူမှုကား၊ မထင်
မရှား၊ မှီဝဲကလာချေသောကြောင့်တည်း။ အကြင်မိမိရာသည်၊ မိမိရာ၊
မှန်းမသိ၊ ယောက်ျားတပါးထံသို့ရောက်၍၊ ဖြစ်မှားမိလည်း အပြစ်မရှိ၊ ဧပါ၊
ရှိရာဝက်စားလာရာ၊ ဝက်ထိန်းဝက်ကမပါ၊ ညည့်အခါလယ်ရှင်ထိုးသတ်
သေသော်လည်း၊ သေပိုင်သောအတူကဲ့သို့တည်း။ အကြင် ဧကရာဇ်သည်
မထင်မရှားဖြစ်၍ ယာရှင်ဖြစ်မှားပိုင်လေသကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့်မ
သိသမျှအပြစ်မပြုရာဟုမနူမည်သောရှင်ရသော ဆိုတော်မူ၏။

၂၄ ကွန်ကိုကွန်မပြုပြီဆိုပြီးမှကွန်ဆိုပြန်သောတရား။

မင်းကြီးကွန်စည်ဖြစ်စေ၊ ကြေးဝယ်ကွန်ဖြစ်စေ၊ သူသိသူထင်၊ ကွန်မပြု
ပြီဆို၍အရွေးခံပြီးမှမှိမ်တဆောင်၊ မီးတပြောင်အခြားနေစားပြီးသည်သူ
ကိုကွန်ဖြစ်ဘူးသည်မဆိုကောင်းပေ၊ ဆိုချေသော်သခင်ရင်းဖြစ်ဘူးသူမင်း
စာကံသင့်စေ၊ ကွန်ဖြစ်ရကောင်းသည်ဆိုချေမူ၊ ထိုသူ၏ကိုယ်တန်ရာကို
သခင်ဖြစ်ဘူးသူကလေးစေ။

၂၅ ကွန်ကိုလည်းကောင်း၊ ခြံစားကိုလည်းကောင်း၊ ရဟန်းပြု၍
လွတ်သည်ကွန်ကိုသားသွီးပြသောတရား။

မင်းကြီး၊ ကွန်ကိုသားသွီးပြု၍ပေးစားပြီးမှ ကွန်ပြုရကောင်းသည်ဆို
ခြင်း၊ ကွန်ကိုရဟန်းပြု၍ကွန်အရာကလွတ်စေဆိုခြင်း၊ တင်မြို့သည်ဆို
ကောင်းပြီဆို၍ခြံစားကိုရဟန်းပြုခြင်း၊ ထိုသို့သုံးပါးအကြောင်းကိုသူ၏ရ

der suffer the punishment for causing death; or if a hurt be suffered, or a limb broken, let the offender pay compensation according to his class for such injury or fracture, (and if death has been the consequence,) let him bear the funeral expenses. Though it is thus said, whether it be the elder or younger, if there be any sufficient cause of fear of danger from another quarter, there should be no punishment for running against the other, though death or fracture be the consequence; it is a concussion caused by endeavouring to get out of the way of an impending danger.

23rd. The law when a degraded person comes against an exalted one, not knowing him to be such.

Besides this, if in a crowd one runs against a person, not knowing him to be a great or respectable man, there is no fault. Besides this, if any of the persons mentioned above, who ought to go about in such a way that they cannot be mistaken, walk out disguised, and an inferior person shall come in contact with him, there is no fault. Why is this!—because he comes furtively, without any thing to mark his rank. If a queen who is not known to be a queen, shall go to a man, and he shall have connection with her, there is no fault. On the same principle that the owner of a field has a right to kill a pig which comes into it at night, without a yoke, to eat the crop, or that the owner of a garden was held blameless for killing a certain king who entered it without having any marks about him by which he could be recognised as a king. For this reason, nothing that is done in ignorance shall be considered a crime; thus Menoo the rechuse said.

24th. The law when a person has released his slave, and shall again claim him as such.

Oh king! after the master of an hereditary slave, or a slave bought in his own person, has taken the price of his redemption, and said before witnesses that he did not wish to keep the slave, and the slave shall have gone to live in a house of his own, by his own hearth; it is improper for the master to say "that man was once my slave;" if he does say so, let him be punished criminally. If he shall say "that man should be my slave," let him who once was the master, pay a sum equivalent to the value of the slave.

25th. The law when a slave or debtor is made a priest and released, or a slave adopted as a child.

Oh king! if after a slave has been adopted and given in marriage, the master who adopted him shall say "he ought to be my slave," or if after he has made a slave a priest and said "let him be free," or a creditor having said "I will not demand the debt due," shall make the debtor a priest, and there be witnesses; if the person to whom the

ထင်းသိကြားစေပြီးမှပေးစားသောသူသေလျှင် ကွာလျှင် ရဟန်းပြုသောသူ
 လူဖြစ်ပြန်လျှင် ငါပေးစားသောသူသေပြီး ကွာပြီး ငါရဟန်းပြုသောသူလူ
 ဖြစ်ပြန်ပြီတကားဟုစောက်ပြန်၍ ကျွန်ုပ်ရကောင်းသည်။ ဗြိသိပ်ကောင်း
 သည်တောင်းဆိုချေသော်၊ အမျိုးမြတ်သူဖြစ်ချေကပြည်မှနှင်ထုတ်စေခြင်း၊
 တောင်းဆိုသည်အတိုင်းလည်းမရသာ ကင်းလွတ်စေ၊ အမျိုးယုတ်သောသူ
 ဇောကပြန်လျှင်လည်းမြတ်ရာ၏၊ ဖြေလက်မြတ်ရာ၏၊ ကိုယ်လုံးချုံးမိန့်နာ
 ကြင်အောင်မင်းခါတ်ပေးရာ၏၊ ထိုသို့ပေးခြင်းသည်ကား၊ ဓမ္မသတ်မဟုတ်၊
 ရာဇသတ်၊ ပါပသတ်သို့ရောက်သည်၊ ဤအရာကိုဆင်ခြင်၍ကုန်ရာ၏။

တနည်းကား၊ အမျိုးနိမ့်သောသူဇောကပြန်လျှင်၊ ခေါင်းပြဉ်းမိတ်ရာ၏၊
 ခေါင်းလေးထောင့်ကြားရာ၏၊ ဆင်ချည်းခြင်းချည်းကျုံးလည်ရာ၏၊ ဤအ
 ရာကိုအရှက်ခွဲခြင်းပြုမှ၊ ဓမ္မသတ်နှင့် ရာဇသတ်ညီမည်၊ ပြည်ရွာတိုင်းကား
 ငြိမ်ဝပ်သာယာမည်ဟုမနူမည်သောရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

၂၆ ကျန်အပြားတကျိပ်နှစ်ပါး၊ ဝိနည်းတွက်လေးပါး၊ ၎င်းကွန်ရင်းတဆယ်ခြောက်
 ပါး၊ အပွားခုနစ်ဆယ်ငါး၊ ကျန်အပြားကိုးဆယ်တပါးခွဲခြားသောတရား။

ဒါသာနုညွှမိဝါဒါနိ၊ ပဏ္ဍိတာဝသမာဂတော၊ မုခကုလံ အနောပေဏ္ဍေ၊
 တံခမ္ဘံဝိနိစ္ဆယော၊ ဒါသာနုညွှမိဝါဒါနိ၊ ကျန်တို့၏စကားကိုလည်းနိဗ္ဗာန်
 ကိုလည်း၊ ပဏ္ဍိတာ၊ ပညာရှိသောသူကိုလည်း၊ သမာဂတော၊ ကောင်းစွာစုံ
 မြတ်ရာ၏၊ မုခကုလံ၊ အဆွေအမျိုးတို့၏ဗျတ်နှာကို၊ အနောပထ၊ မင့်မရွံ့၍၊
 ကထံခမ္ဘံ၊ ကျန်တို့၏တရားစကားကို၊ ဝိနိစ္ဆယော၊ သုံးမြတ်ရာ၏၊ အနောပထ
 ရာသောကျန်တဆယ်နှစ်ပါး၊ ဝိနည်းတွက်လေးပါး၊ ပေါင်းတဆယ်ခြောက်
 ပါးတည်း၊ တဆယ်ခြောက်ပါးဟူသည်ကား၊ မင်းဝေကျွန်း၊ ၁။
 နှုတ်ပြန်သင်္ဂြိုဟ်ကြောင့်မြစ်သောကျွန်း၊ ၂။ ခိုးဝှက်ခြင်းကြောင့်မြစ်
 သောကျွန်း၊ ၃။ ပြည်ဘက်စီး၍သုံးဝန်းကျွန်း၊ ၄။ အဆွေအမျိုးကျွန်း၊
 ၅။ ကျန်ဝမ်ကပေါက်သောကျွန်း၊ ၆။ သေသေးထွက်သေးကြောင့်မြစ်
 သောကျွန်း၊ ၇။ ကျောင်းကံဘုရားဝှက်သို့လှသောကျွန်း၊ ၈။ အမိုး
 ကြေးငွေပေး၍ဝယ်သောကျွန်း၊ ၉။ ဘိုးထွားမိသားအဆွေခင်ပွန်းဆရာ
 သမားပေးသောကျွန်း၊ ၁၀။ မိသားစု၊ အစည်ဆင်းတာသောကျွန်း၊
 ၁၁။ ငွေငါးကျပ်၊ လေးကျပ်၊ တဝက်ဖိုးနှင့်ပေါင်သောကျွန်း၊ ၁၂။ ထွန်
 ပေါင်းတကျိပ်နှစ်ယောက်တည်း၊ ဝိနည်းတွက်လေးပါးဟူသည်ကား၊
 ၁။ ခေတ္တိတ၊ ဥစ္စာဖြင့်ဝယ်သောကျွန်း၊ ၁။ ဟာသာတကား၊ မိမိ
 ပေါက်သောကျွန်း၊ ၂။ ဟာရမကာနိ၊ စစ်ဖြောင့်ရသောကျွန်း၊ ၃။

slave was given in marriage shall die or the couple shall separate, or the person made a priest shall return to a secular life; and the master shall say "the person to whom I gave my slave in marriage is dead, or they have separated, or the person I made a priest has quitted the priesthood," and, breaking his promise, shall demand that the emancipated slave should return to slavery, or pay the debt, if he be a man of a good class or family, let him be banished from the country, and let him not receive what he demanded. If he be a man of low class or family, he may be beheaded, or his hands or feet cut off, or he may be punished criminally till his body is sorely bruised, or becomes thin and wasted. This is not a law of the Damathat, but comes under the head of Yazathat, or Papathat; so the subject is one for consideration.

In another case: if a degraded person shall break his promise, his head may be entirely shaved, or it may be shaved in four patches, or he may be set to clean elephant sheds or horse stables; in these cases by deciding so as to shame the offender, the law and the king's order, Damathat and Yazathat, will be in accordance, and the country prosperous and happy. Thus Menoo the sage recluse said.

26th. The twelve kinds of slaves.

Here follows a line of Pali, which is translated thus:—In all disputes regarding slaves, wise men should decide with the greatest care: they should not have regard to the power or the family of the party, but decide the case of slaves impartially. There are twelve descriptions of slaves, whose cases may be decided on, and in the sacred books, (Weencee,) there are four, in all sixteen, which are these: 1st, a slave given by the king; 2nd, a slave who has become so from being unable to pay compensation for abusive language or assault; 3rd, a slave become so for theft; 4th, a slave taken when a country is destroyed; 5th, the slave of a relation; 6th, a slave born of a female slave; 7th, a slave become so in default of payment of compensation for homicide or other cause; 8th, a slave offered up to a convent or pagoda; 9th, a purchased slave; 10th, a slave given by grand-parents, parents, or friends; 11th, a slave hereditary in the family; 12th, a slave pledged for four or five tickals of silver, or for half his price: these are the twelve kinds of slaves. As regards the four named in the sacred books, they are these; 1st, a slave bought, 2nd, a slave born in slavery, (in the house;) 3rd, a slave taken in

သာမဏသတပဉ္စပတာ၊ ကျေးဇူးခံခွင့်၍ အထိုထိုရည်ကပ်နေလာသောသူ၊ ၄။ ဤလေးပါးတည်း။

မင်းပေးကျွန်သုံးပါးဟူသည်ကား၊ သားစည်ခြေးဆက်ကျွန်ဖြစ်စေ၊ လေးခြင်း၊ လက်စွဲတော်မူ၍ပေးခြင်း၊ အမှတ်ခံ၍သူကိုကျွန်ပြု၍စေလေပေးခြင်း၊ ဤသုံးပါးတည်း။

နှုတ်ပြစ်ကြောင့်ဖြစ်သောကျွန်၊ နှစ်ပါးတည်း။ နှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ အလွန်ခံသူထံမလျော်နိုင်၍၊ ကျွန်ခံရခြင်းတပါး၊ အလွန်ခံရသူကိုလျော်ရန်သူတထူးထံကျွန်ခံရခြင်းတပါး၊ ဤသို့နှစ်ပါးတည်း။

လက်ပြစ်ကြောင့်ဖြစ်သောကျွန်၊ နှစ်ပါးတည်း။ နှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ သုဥစ္စာကိုမှီးရာမလျော်နိုင်၍ကျွန်ခံရခြင်းတပါး၊ မှီးသည့်ဥစ္စာကိုလျော်ရန်သူတပါးထံကျွန်ခံရခြင်းတပါး၊ ဤသို့နှစ်ပါးတည်း။

ပြည်ရွာဌာနကံနာဖြစ်သောကျွန်သုံးပါးဟူသည်ကား၊ သုံးရတပါး၊ ထက်ရတပါး၊ ဗေဒရတပါး၊ ဤသို့သုံးပါးတည်း။

ဆွေမျိုးကျွန်နှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ အဘေးဆုံးခြင်းကျွန်ဖြစ်သည်တပါး၊ အမျိုးတော်၍အဘေးမဆုံးကျွန်ဖြစ်ခြင်းတပါး၊ ဤသို့နှစ်ပါးတည်း။

ကျွန်မဝင်၍ဖြစ်သောကျွန်လေးပါးဟူသည်ကား၊ အစည်ကျွန်မတွင်မွေးသောကျွန်တပါး၊ ကြေးဝယ်မတွင်မွေးသောကျွန်တပါး၊ ကျွန်ပေါင်တွင်မွေးသောကျွန်တပါး၊ အသွင်းခံကျွန်မတွင်မွေးသောကျွန်တပါး။

သေဘေးကြောင့်ဖြစ်သောကျွန်နှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ မိကျောင်းငါးဆန်ကျား၊ အဆိပ်ရှိသောသတ္တဝါတို့ကြောင့်သေမည်တွင်ကယ်၍ကျွန်ဖြစ်ခြင်းတပါး၊ အရှင်မိုးမင်းမထုတ်ခေးပြသတ်၍သေမည်တွင်ကယ်၍ကျွန်ဖြစ်ခြင်းတပါး၊ ဤသို့နှစ်ပါးတည်း။

ကျောင်းကျွန်လေးပါးဟူသည်ကား၊ အရှင်ဧကရာဇ်တို့သဗ္ဗိလူရင်းတပါး၊ ၎င်းအစည်သားသွီးတို့နှင့်အလွတ်သူစုခြားသင့်၍ ရွေးခြင်သည်ကျွန်တပါး၊ အရှင်မလ္လကျောင်းနေရွှေငွေပေး၍ဝယ်ကျွန်တပါး၊ အရှင်ဧကရာဇ်အစွဲကျောင်းဖါယကာသမ္ဘါ၍လှူသောကျွန်လည်းတပါး၊ ဤသို့လေးပါးတည်း။

ဘုရားစေတီပုထိုး၊ သိမ်းရေကန်၊ ရေတွင်းနှင့်ဆိုင်ရာ၊ ကျွန်လေးပါးဟူသည်ကား၊ အရှင်ဧကရာဇ်ရေစက်သွန်၍လှူသောမိဋ္ဌ၊ ထောက်ရှားကျွန်တပါး၊ ၎င်းအစည်သားသွီးတို့နှင့်အလွတ်သူစုခြားသင့်၍ဖြစ်ခြင်းကျွန်တပါး၊ အရှင်မလ္လ၎င်းဆိုင်ခြံသည်အထိန်းအသိမ်းအစောင့်ထိုဝယ်ကျွန်တပါး၊ အရှင်ဧကရာဇ်မထုတ်ဆိုင်ခြံသောအလှူဖါယကာထိုဝယ်၍လှူကျွန်တပါး၊ ဤသို့လေးပါးတည်း။

battle; 4th, a slave who comes of his own accord to serve; these are the four.

The three kinds of slaves given by the king are these; one, given to be a slave hereditary in the family; one, made a present at some particular ceremony; one, given casually, saying, "make use of this slave."

Of slaves who become so on account of abusive language, there are these two; one who, not being able to pay the compensation to the offended party, becomes a slave to him; one who, not being able to pay the compensation to the offended party, becomes a slave to another, to enable him to do so.

Of slaves who become so on account of some criminal action, there are these two; one who having stolen the property of another, cannot make restitution, and becomes his slave; one who becomes a slave to another party to enable him to do so.

The three kinds of slaves who become so on the destruction of a country are these; thong-ya, let-ya, and pan-ya.

Of slaves who are relatives, there are these; one where the master and slave are descended from a common great grand father; one when they are relations but not descended from the same great-grand-father.

The four kinds of slaves born of a slave mother, are—one who is born of an hereditary slave woman; one born of a slave purchased; one born of a woman being in pledge for a time, (for a debt;) one born of a slave woman who is handed over with her consent in part payment of a debt.

The two kinds of slaves who become so on being saved from impending destruction, are these; one, when a person is about to be killed by an alligator, a venomous snake, a tiger, or any poisonous animal, and being saved by another, becomes his slave; one, when a person is about to be killed by robbers, (not the king,) and is saved by another and becomes his slave.

The four kinds of slaves of a convent are these; one, a slave given by the king; one, the children born of the descendants of such a slave and other people; one, a slave bought by the money of the inhabitants of the convent; one, a slave not given by the monarch, but from religious motives, by the founder of the convent.

The four kinds of slaves connected with images of Gaudama, solid pagodas, pagodas with an arched niche for an image, spots of ground devoted to religious purposes called thien, tanks, and wells, are these; slaves, male and female, devoted to them by the monarch; slaves, the children of the descendants of such slaves when married to free people; slaves, not given by the king, but bought by the people in charge of the above religious edifices; slaves, not given by the king, but bought by the founder or builder of the above religious edifices.

ဘုရားကျောင်းနှင့်ဆိုင်သည့်ကိုအလွတ်သူတို့ဝယ်၍ကျွန်ုပ်မြဲခြင်းမြောက်
ပါးဟူသည်ကား။ ပေါင်သေတပါး။ ၎င်းတွင်ပေါင်ရှင်တပါး။ ပေါင်တွင်း
တပါး။ မြီကြောင့်ဖြစ်သောကျွန်တပါး။ ကျွန်မရည်ပါ၍မလျော်ရတတ်
ခြင်းကြောင့်ကျွန်ုပ်ဖြစ်ခြင်းတပါး။ ဘုရားအသည့်ကျောင်းအသည့်တို့မလျော်
ရတတ်၍အလွန်ခံသူတွင်ကျွန်ုပ်ဖြစ်ခြင်းတပါး။ ဤသို့မြောက်ပါးတည်း။

အစုအငန်းအမျိုးမျိုးသူကိုပိုင်အိုးပေး၍ ဝယ်ခြင်းကျွန်ုပ်နှစ်ပါးဟူသည်
ကား။ ဝယ်ရင်းကျွန်တပါး။ ၎င်းကျွန်ုပ်တွင်မွေးသည်သပေါက်တပါး။ ၎င်း
တွင်မွေးသတက်တပါး။ ၎င်းတွင်မွေးသတီတပါး။ ၎င်းတွင်မွေးသကွတ်
တပါး။ ၎င်းတွင်မွေးသတော့တပါး။ ၎င်းတွင်မွေးသမျှော့တပါး။ ဤ
သို့နှစ်ပါးတည်း။

အဖိုးအစွားမိသ ပေါက်ဖော် အသွေခင်ပွန်းပေးသောကျွန်ုပ်နှစ်ပါးဟူ
သည်ကား။ အစည်ကျွန်မျိုးကိုပေးခြင်းတပါး။ အစုအငန်းမျိုးကြေးဝယ်
ကျွန်ကိုပေးခြင်းတပါး။ သုံးရကိုပေးခြင်းတပါး။ ခပ်ရကိုပေးခြင်းတ
ပါး။ လက်ရကိုပေးခြင်းတပါး။ မှီမှီနေသောသူကိုကျွန်ုပ်မြဲမိခံမည်ပေး
ခြင်းတပါး။ မိမိတို့သားသမီးမြေးတို့ကိုကျွန်ုပ်မြဲလေးပေးခြင်းတပါး။ ဤ
သို့နှစ်ပါးတည်း။

အစုအငန်းမရှိမိသစသောကျွန်ုပ်နှစ်ပါးဟူသည်ကား။ ကျွန်ုပ်စည်ထိုး
တပါး။ ၎င်းသားကျွန်ုပ်သပေါက်တပါး။ ၎င်းသားမြေထပ်တပါး။ ၎င်း
သားအောက်ကထပ်တပါး။ ၎င်းသားကျွန်ုပ်ဆက်တပါး။ ၎င်းသားကျွန်
ပင်တပါး။ ၎င်းသားကျွန်ုပ်စည်တပါး။ ဤသို့နှစ်ပါးတည်း။

ကျွန်ုပ်ပေါင်နှစ်ပါးဟူသည်ကား။ ခိုင်အိုးတဝက်နှင့်ဝယ်ကျွန်တပါး။
ပေါင်တဝက်မကြံဝယ်ကျွန်တပါး။ ဤသို့နှစ်ပါးတည်း။

ကျွန်ုပ်ပိုင်နှစ်ပါးဟူသည်ကား။ အစုအငန်းမျိုးကိုတန်အိုးနှင့်ဝယ်ခြင်း
တပါး။ ၎င်းတန်အိုးထက်အလွန်ပေး၍ဝယ်သောကျွန်တပါး။ ဤသို့နှစ်
ပါးတည်း။

မြီကြောင့်ဖြစ်သော ကျွန်ုပ်လေးပါးဟူသည်ကား။ မြီရင်းနှင့်မြီဖြစ်သော
ကျွန်တပါး။ မြီပွားကြောင့်ဖြစ်သောကျွန်တပါး။ မြီရင်းပွားနှစ်ပါး
ကြောင့်ဖြစ်သောကျွန်တပါး။ မြီကိုတိုင်ခံသောကြောင့်ဖြစ်သောကျွန်တ
ပါး။ ဤသို့လေးပါးတည်း။

အိမ်မှုကြောင့်ဖြစ်သောကျွန်ုပ်နှစ်ပါးဟူသည်ကား။ ကာမဂုဏ်ရှင်စွပ်
မလျော်ရတတ်၍ဖြစ်ခြင်းတပါး။ ကာမဂုဏ်ကြောင့်လျော်ရန်သူတို့
မှာကျွန်ုပ်ခံခြင်းတပါး။ ဤသို့နှစ်ပါးတည်း။

kinds of slaves connected with the images of Gaudama, monks, or convents, and bought by other free people or slaves, slaves, not redeemable; slaves, redeemable; slaves put in ment; slaves, who become so on account of debt; a slave e above descriptions, who, having criminal connection with r's) slaves, and not being able to pay compensation, be-slave; those who become the slaves of free people for some timinal action.

en kinds of slaves bought of those who are free and of good ants of the king, are these; the slave himself originally ie son of the same, tha-bauk, his son tha-det, his son tha- tha-twoot, his son tha-tau, his son tha-hmyau.

en kinds of slaves given by a grand-father, grand-mother, lations, or friends, are these; an hereditary slave; a slave ight, belonging to some class of the king's servants; a a pan-ya; or a let-ya; a person who is living dependent on rson living in dependence on any of their children.

en kinds of slaves who have no family connection, and t belong to any of the classes of the servants of the king, one by hereditary descent, are these; an hereditary slave, alled tha-bauk, his child called myay-lat, his child called , his child called kyoon-tset, his child called kyoon-beng, alled kyoon-tsee.

o kinds of slaves who are as pledges are these; one who is one half of his value; one bought for less than half the is pledged for.

o kinds of slaves who are the property of the master are , a person who belongs to some class of the king's servants, his full value; one who is bought for more than his full

ir kinds of slaves who become so for debt, are these; one ecome a slave for an original debt; one who has become a the accumulation of interest; one who has become a slave t of both; one who has become a slave from being securi-bt.

o kinds of slaves who have become so on account of sexual e, are these; one who becomes the slave of the object of ns, having nothing wherewith to pay the compensation; becomes a slave to a third person to obtain the means of e compensation

ရင်ပြင်ကျန်မျိုးရှားပြားဟန်ကိုပြလေအံ့။ ဂုဏ္ဏားမျိုးကျန်ကိုအမျိုးမြား
ထို့ဝယ်၍စေစားခြင်းတပါး။ ဂုဏ္ဏားချင်းချင်းကျန်တပါး။ ရဟန်းတို့
ရဟန်းမှတပါးသော အမျိုးထို့ဝယ်သောရဟန်းကျန်တပါး။ ရဟန်းတို့ရ
ဟန်းချင်းချင်းဝယ်ခြင်းတပါး။ သတင်းသိသမျှသူကိုဝယ်၍စေစားခြင်း
တပါး။ သုက္ကနိမကိုယောက်ျားလွတ်က။ မထားပြု၍ကိုယ်စားခံရခြင်း
တပါး။ သုက္ကနိယောက်ျားကို မိမ္မလွတ်က။ ထင်ပြု၍ကိုယ်စားခံရခြင်း
တပါး။ အဓကွန်ခံရာသားခံခြင်းတပါး။ သားကွန်ခံရာအခံခြင်းတ
ပါး။ အစ်ကိုကွန်ခံရာညီကွန်ခံခြင်းတပါး။ ညီကွန်ခံရာအစ်ကိုခံခြင်း
တပါး။ သုက္ကနိကိုဝန်ခံရာ။ မပေးမအပ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ကွန်ခြင်းခြင်းတ
ပါး။ သုဉ္ဇနာကိုစာရင်းနှင့်ဝန်ခံမိ၍ကွန်ခြင်းခြင်းတပါး။

ရုဏ်ကြောင့်ခြစ်ခြင်းလေးပါးဟူသည်ကား။ ဆေးခမပေးခြင်းကွန်
ခြစ်ခြင်းတပါး။ ရှေ့နေခကြောင့်ကွန်ခြစ်ခြင်းတပါး။ ထမင်းစားရက်
ကျွေးမွေး၍ခြစ်သောကွန်တပါး။ ရွာသူကြီးကအိမ်ခင်းပေး၍ ထမင်း
ခြင်းတပါး။

အထက်ဆိုခဲ့သည်ကျန်မျိုးတဆယ်နှစ်ပါး။ ဒီဂုဏ်ကျန်တဆယ်ပါး။
ပေါင်းတဆယ်မြောက်ပါး အရင်းဖြစ်သည်။ ထိုတဆယ်မြောက်ပါး ထို့ထက်
အစိတ်စိတ်တပြားပြားဖြစ်သောကျန်မျိုးအဝင်ခုနှစ်ဆယ်ငါးပါး။ နှစ်ဆယ်
သုံးပါးရှိသည်။ ထိုသို့ရှိသောကျန်မျိုးတို့တွင် အခြေအတက်နှစ်ဆယ့်သုံး
ရာသောကျန်၊ မစားရာသောကျန်၊ အဝေးအနီးစေစားရာသောကျန်၊ မစေစား
ရာသောကျန်၊ လွတ်ရာသောကျန်၊ မလွတ်ရာသောကျန်၊ ပရာ၊ ဝယ်ရာသော
ကျန်အပြားကိုခွဲခြားဆိုလေတုံအံ့။

မင်းပေးကျန်သုံးပါးတွင်။ သားစည်မြေးဆက်ကျန်ခြစ်စေပေးသောကျန်
ကို အမိုးပေးခြင်း၊ ငှါ မထိုက်မခံသင့်၊ ပေးရင်းအရှင်ဧကရာဇ် လွတ်စေထု
ခွတ်မှလွတ်စေးနားတွင်းရှောင်ထုံးပေါင်တင်ခေါင်းမိုက်ထိမ်းခြားနာစွာ၊
သောအခါအရှင် ဧကရာဇ်ပေးဖွဲ့သော ကျန်မှာ အမိုးမခံပိုင် သာဓု၊ ပေးဖွဲ့
ရင်းသခင် တသက်မြဲစေ၊ ထိုသခင်မရှိလျှင် လက်ဖွဲ့တော်မူ နုအတိုင်းသား
လက်ဖွဲ့ကျန်မည်ရသည်။ ချင်းတို့ကို ချင်းတို့မရွေးပိုင်ခံသူလည်းမခံပိုင်၊ အ
မှတ်ခဲ့၍သူကိုကျန်ပြု၍စေလေးပေးတော်မူသောကျန်မှာပြောပါ။ သာဓုစေစား
ရ၏။ မတော်ထွက်သွား၍ထင်ရှားမိတအမျိုး ထံရောက်လျှင် လွတ်စေတိုး

Besides these, there are other kinds of slaves which I will note;— a Bramin slave bought and employed by one of another caste; a Bramin, the slave of another Bramin; a Rahan slave bought by a person not a Rahan; a Rahan, the slave of another Rahan; a person who is living in the performance of the moral duties, who is bought and employed as a slave; a person who becomes a substitute for a female slave, who has been given by her master in marriage to a free man; a person who becomes a substitute for a slave man given in marriage to a free woman; a son who becomes a slave as a substitute for his father; a father who becomes a slave as a substitute for his son; a younger brother for the elder; an elder brother for the younger; a person who, having become security for the slave of another and not being able to produce him, becomes a slave in his place; a person who becomes a slave in consequence of having stood security for a debt.

The four kinds of slaves who become so on account of benefits conferred, are these: one who becomes a slave on account of being unable to pay the physician (who attended him); one who becomes a slave for the pay of his advocate; one who becomes a slave on account of having been supported (by the master) in a time of scarcity; one who becomes a slave in consequence of the thoogyee of a village, having given him a place to build his house and live on.

The twelve kinds of slaves mentioned above, and the four of the Bidagat, (Vedas,) in all sixteen, comprise all the classes into which slaves were originally divided; from these there are subdivisions to the number of seventy-five, making a total of ninety-one. And amongst these slaves, those from whom the amount of their redemption may be two or three times taken, and those from whom it may not: those who may not be sent to, or employed at a distance, great or small; those who may; those who may be released, and those who may not: all these I will now lay down separately:—

Amongst the three kinds of slaves given by the king, when a person is given as an hereditary slave, whose children and grand-children will be born slaves, it is not proper to offer to redeem him or to take the price of his redemption. When the king, who originally gave him, shall order his release, then let him be released. As regards slaves given by the king at the time of boring the ears, binding up the hair, putting on the gounge-boung, shaving the head, betrothment, or sickness, their price shall not be taken; let them continue slaves during the life of the king who presented them; and at his death, they shall only be called "the royal gift;" they have no right to pay their price and redeem themselves, nor has the person to whom they were given a right to receive it. As regards a slave casually given by the king, to be made use of temporarily, he may be employed as long as he pleases to remain; but if he is dissatisfied and goes away, and publicly returns to his parents, let him be free. If

ကလည်းအဖိုးပေးလိုသည်။ တစ်ဦးကလည်းခံမည်ရှိလျှင်ဆင်ခြင်၍ခံစားဆင်
ခြင်၍ခံစေဟူသည်ကား။ တန်ဖိုးမရောက်ထက်ဝက်ဖြစ်စေ လျော့နည်း၍
သမ္မာသည်ဆင်ခြင်ဟူ၏။ တံသည်အတိုင်းမခံရ။ အထက်ကြောင့်နည်းလျှင်
ကား။ ကျန်ကိုပြည်၍ မင်အမှတ်ကြောင့်တကြောင်းတူမည်သူကိုထု၍၍
တကြောင်းမှတ်မဲပေးတော်မူခြင်းဖြစ်သည်။ ပေါင်သော၊ ပေါင်ရှင်ပေါင်သွင်ကို
ဝင်သည်ကျန်မဟုတ်ချေ။ မစေစားတန်ခေါင်းဆေးပြုတ်ထွေထွေခြား မင်သာ
ရေသွန်ခားထမ်း၊ အဆောင်အရွတ်အကိုင်မယဉ်စားသူထေရ်ထံထမ်း
ချက်မစေရာ၊ စေချေသော်စေသူဝန်မလွတ်မင်းဒါဏ်သင့်စေ။ ထိုစွဲထုတ်
နီးဝေးကြည်ရေပင်နိမ့်ပင်မြင့်စေရာ၏။ အပြစ်မရှိစစ်ခြေ၌ သာသနပြုတရား
တူလိုက်၍ နောက်ပါ ခေါ်သော်လည်းအပြစ်မရှိ၊ အရှင်မလိုက်ထံ၌ကို
အရှင် ကိုယ်စား လိုက်စေသော်လည်းအပြစ်မရှိ၊ ကိုယ်စား မလိုက်ထံ၌
ခစားလိုက်လျှင် ရသော သဏ္ဌာကို ဆယ် စုတစုပေး၍ လွှတ်စေ။ လျှောက်
ရောင်းဝယ်၍ အလျှောက်ဥစ္စာရလျှင် သာသနကိုဆယ် စုတစုပေး၍ လွှတ်စေ။
ကလွတ်စေ။

သားစည်မြေးဆက်ပေးသောကျန်မှာအမှုမျိုးကိုစေပိုင်စေ။ သန္တတစစ်
ဟူ၏။

ထက်မြဲကျန်မှာအမှုမျိုးတွင်မသင့်သမျှမစေပိုင်ချေ။ ထိုထက်မြဲခံရလျှင်
သာစစ်ခေါင်းမည်ဝေးသွားရာရပ်ရွာတွင်နေရာ ထက်မြဲကျန်သူ ရသော
ရာနှင့်သာစေပိုင်သည်။ ထိုတွင်ပစ္စည်းဥစ္စာရောင်းဝယ်ရထည်းမထူထားချေ
သေသော်မူကား။ အရှင်မှာတိုင်ကြား၍အရှေ့ခံသူမရှိလျှင် ထိမ်းတုတ်စေ။
ထက်မြဲကျန်ကိုအဖိုးခံချေသော်၊ ခံသူဆယ်တက်၊ ပေးသူလည်းဝန်ခံလျှင်
အရှင်သို့ရောက်ကြစေ။ ဤကားမင်းပေးကျန်သုံးပါးပြီး၏။

နှုတ်မြစ်ကြောင့်မြစ်သောကျန်နှစ်ပါးဟူသည်ကား။ ရှင်သည်ကျူးလွန်
စွာစွန်းသူပြုသူသတ် ကျောက် ကပ်ပါး ကခုသည်။ နှုတ်လွန်ကြီးနှုတ်လွန်
ငယ်တန်တရသူ တထူးသို့ အကျူး အလွန်ဆို ရာမလျှော်နိုင်၍ အဆိုခံရသူ
တွင်ကျန်ခံလေ၏။ ထိုကျန်တသက်စေရာ၏။ သားမြေးကြေးကျန်သပေါက်မ
ကောက်ရာ၊ ထိုကျန်ခံသူသေလျှင်လွတ်စေ။ ထိုကျန်ခံသူမသေ အရှင်ပြုသူ
လွန်းခံသူသေလျှင်ကျန်ခံသူထင်ရှားရှိသည်ဟု၊ မယားလင်သားသွီးဆက်ခံ
မစေရာလွတ်စေ။ မင်းထဲမှီးပေါက်ရှိ၊ ထီးကျိုးစည်ပေါက်ရှိလျှင်လည်းကျန်
အရာကလွတ်စေ။ ၎င်းကျန်တို့မှာခေါင်းဆေးပြုတ်ထွေရေသွန်းကုတ်ဟိထမင်း

one party wishes to pay the value of the slave, and the other is about to receive it; let the case be considered, and let him receive, not the full price, but the half, or such other reduced price as is proper; full price shall not be taken. Why is this?—because it is merely a casual gift given by the king, during either a fit of anger against the slave or affection towards the receiver. He is not a slave who comes under the head of irredeemable, redeemable, or temporarily pledged; he shall not be employed in washing the head, or in ceremonies for the propitiation of the stars; in pouring the water, or holding the sword, (at the time of washing the head, or propitiating the stars;) nor in the ceremonies attending betrothment, shall he be employed to carry any of the utensils; he shall not be employed in cooking rice for the dead; if he be so employed the person employing him shall be liable to criminal punishment. With the exception of these, he may be employed by land or water, at home or at a distance, without any fault; and if his master call him to the field of battle and take him with him, there shall be no fault; or if the master does not go but sends him as a substitute, there is no fault; if he goes as a follower, not as substitute, let one-tenth of the property taken be given to him, and let him be free. If he acquires property on a trading expedition on his own account, let him give one-tenth to his master, and be released from slavery.

A slave who has been given, and whose descendants are to continue in slavery, may be employed in any service; he is included under the head of irredeemable slaves.

A slave given at any of the above mentioned ceremonies, shall not be employed in any degrading service; he shall only be employed with the person to whom he was given, in military expeditions to a distance, or in the district he lives in; a slave so presented shall only be employed in this way; the master shall have no right to take goods acquired by him in trade. At his death, if he has no heirs, let the master take possession of his property, after having made a report to the king. If the master takes ransom for a slave so given, he shall forfeit ten times the amount, and the person who gave it shall not be held free of fault; let them be brought before the king. This is what is said of the three kinds of slaves given by the king.

The two kinds of slaves who have become so for abusive language are these: when a person has accused another of being a witch, or a murderer, of having pushed another over a precipice, let the abuse have been much or little, if he cannot pay the compensation, he shall become a slave to the person accused or abused. Such a slave may be caused to work for life, but his descendants shall not be slaves; at his death they shall be released. If the master shall die before the slave, the wife, husband, or children shall not cause him to serve them; let him be free. In case of an usurper seizing the throne, he shall be free. He shall not be employed to pour water on the head

အချက်အချာကိုးထိန်းစရာအဆောင်အရောင်အရွက်အထန်းမထည့်နိုင်ရော
 တစ်တစ်ခုထည့်နေလျှင် ကျွန်အရာကလွတ်စေ၊ မပျော်ထွက်သွားပြေးရောင်
 ကျွန်ခံဖြစ်မင်းမလဲ၊ ထီးမကျိုး၊ စည်မပေါက်ဖြစ်ကား၊ နှုတ်လွန်ကြောင့်သူတစ်
 ထံလည်းလျော်ရသည်၊ ကျွန်မှာထီးကျိုး၊ စည်ပေါက်ရှိပါပြီ၊ ထွက်ရသော
 သည်မဆိုသာ၊ ကျွန်ပိုင်အဝင်ဖြစ်နေသည်ပိုင်စေ၊ ကိုယ်သိုးပေးလွယ်
 စေ၊ သားမြေးမွေးလည်းကြေးသပေါက်ကောက်စေးကိုယ်သိုးထပ်ထိုးရ
 သူမှာ၊ ကျွန်ပေါင်အဝင်ဖြစ်သည်၊ သားသွီးကိုကျွန်မပြုသာနေ၊ စာမင်းသိုး
 နှစ်တကုပ်၊ ဆယ်နှစ်တိုင်အောင်စား၍လွတ်စေ၊ အမှတ်တရသားစည်းပြီး
 ဆက်ကျန်ပါကိုခံမိသော်လည်း၊ မေါင်ရင်းသူသေသော်၊ ရွေးသော်လွန်စေ၊
 အရှည်စေရသည်အရွေးမခံမဆိုသာ၊

ထက်ပြစ်ကြောင့်ဖြစ်သောကျွန်နှစ်ပါးလည်း၊ နှုတ်ပြစ်ကဲ့သို့အညံ့အနွှဲ
 မည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏၊

သုဉ္ဇနာအဋ္ဌာကိုမိုး ၍ ကျန်ဖြစ်ခြင်းနှစ်ပါးလည်း၊ နှုတ်လွန်ကျွန်နှစ်ပါး
 တည်း၊

မင်းကြီး ပြည်ရွာပျက်သောကျွန်ကား၊ သုံးပါးတည်း၊ သုံးပါးတည်း
 ကား၊ သုံးရ၊ သစ်ရ၊ လက်ရ၊ သုံးပါးကိုဆိုသတည်း၊

သုံးရဟူသောကျွန်ကား၊ ဝံကန်သောင်းကြပ်သောအရပ်၊ မြို့ရွာပြည့်စုံ
 လျှောက်ဝင်လာသည်သူကိုသုံးရဟူသတည်း၊ ဤသုံးရကိုရှောင်မိသော
 စားရ၏၊ မပျော်ထွက်သွား၍နေရင်းသို့ဖြစ်စေ၊ စုထားရာအရင်းရှင်းထိပ်
 ရောက်သွားနေထိုင်လျှင် ကျွန်အရာကကင်းလွတ်စေ၊ ထွေသော်လည်းမထွေ
 ပိုင်ချေ၊ အဆွေအမျိုးအဖိုးအစွားတို့က အဖိုးပေးလိုပါသည်ဆိုလျှင် စားဆ
 မှာခံစေ၊ ရကောင်းသည်မတောင်းသာ၊ ချင့်အိမ်တွင်မြို့မိုင်းဆွေမျိုးညာတိ
 တို့ကပေးရွေးလျှင်မူကား၊ တန်သိုးခံ၍လွတ်စေ၊ အရွေးမခံမနေသာနေ၊ အ
 ရွေးမခံနေ ၍ ထိုကျွန်ပြေးသွားရာ၊ ဆွေညာတိ အဖိုးပေးသူထံရောက်လျှင်
 ကျွန်ဖြစ်သည်မဆိုသာချေ၊ အဖိုးပေးကောင်းသလိုလည်းမတောင်းသာချေ၊
 လွတ်စေ၊ အသယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ သုံးရတို့ကိုရောင်း၍ဝယ်ရာထိ
 မှီသုံးရမှန်သမျှ ကိုအဖိုးပေးဝယ်မည်တွင် ဖြစ်သော်လည်း၊ အရှင်ပေါ်တွင်

in the time of propitiating the stars, nor to cook or carry rice for the dead, nor to carry or move any of the utensils of the ceremony of betrothment; if he be employed in any of these ways, he shall be freed from slavery. If, not finding his situation to his liking, he shall run away, he may be reclaimed, if an usurper has not seized the throne; his running away shall not free him.

If a person shall become a slave to a third person to procure money to enable him to pay the damages in a case of abusive language, he shall not be released on a plea of an usurper having seized the throne, he comes under the head of slaves who are the absolute property of their owners; the master has a right to employ him; let him only be released on paying the amount of his debt; if he has any descendants they may be taken as born slaves; a person who is in bondage for half the price of his body, comes under the head of a pledged slave; his children shall not be used as slaves; one tickal may be charged yearly for their food till ten years of age, when they must be released. If, without thought or protest, his children or grandchildren have allowed themselves to be employed as slaves, when the person originally pledged shall die or be redeemed, they shall be released; the master shall have no right to say he will not receive the amount of his redemption, on the plea of the length of time he has served.

The law for those two kinds of slaves who have become so for offences of the hand,* is the same as that for those who have become slaves for offences of the tongue.†

The two kinds of slaves who have become so for theft, come under the same law as those who have become so for abusive language.

Oh king! there are three kinds of slaves taken when a country is ravaged: they are these: Thong-ya, Let-ya, and Pan-ya.

A Thong-ya is a person who voluntarily comes from a district in rebellion: he may be employed as long as he finds his situation agreeable; but if he is not happy in his situation, and returns to his former place of residence, or to where his friends, who have also come in, are living together in a place given to them, let him be released from slavery; even if he is discovered there, he shall not be reclaimed. If his relations or parents wish to pay his price, let whatever they choose to give be taken, nothing shall be demanded of them. If they wish to redeem him during the time that he is in the master's house, let his proper price be taken, and let him be released: the master shall not refuse to allow his redemption; if he does so, and the slave runs off to his relations who offered the price, he shall have no right to claim him as his slave, nor to demand his price; let him be free. Why is this?—because, if when selling a man or animal classed as a Thong-ya, the original owner shall make his appearance, even whilst the price is being paid down, the sale is annulled. If

* Assault, theft, &c.

† Abuse, false accusation, &c.

ရောင်းပိုင်၊ ဝယ်သူသည်မဝယ်ပိုင်၊ ရှိပ်တွက်ပေးပြီးမှ ငါးရာတွင်းကခေါ်
ကွာသောအရပ် ကြိုးပြတ်လွတ်ရောက်မှ၊ အရှင်ပေါ်သည်ထုမစွဲသားဝယ်
သူ၏တာသာဖြစ်စေ၊ ထိုဝယ်သူမှာသာအရှင်သူဟောင်းမိသပေါက်ခော်ထို
ကပေးရွေးစေ၊ ဤကားသုံးရမှန်းသိထွက်ရောင်းဝယ်ကြသောစကားတည်း။

ဗမ်ရဟူသည်ကား၊ စစ်မြေအရပ်မှာတော့ဆိုတောင်ကမ်းနေရာ၎င်း၊ ပြေး
ရာ၎င်း၊ ဗမ်၍ရသည်ကိုဗမ်ရဟူသတည်း။ ဤကွန်တို့မှာလည်းသုံးရနည်းတူ
ဖြစ်စေ။

ထိုသုံးရဗမ်ရဟူတို့ကို အစည်မကွာ အဆက်ဆက်ကွန်ခံ၍ရှိတလည်း
ရှေးသုံးရဗမ်ရဖြစ်သည်ထု မဆိုသား၊ ကွန်စည်သန္တကသိုဝ်းစေ၊ အထက်
ကြောင့် နည်းတူမူကား၊ အရှင်မိုးမင်းကစုထားရုရာ၊ ချင်းတို့ ဌာနမျိုးပြန်
ခြင်း၊ တို့သိုးဘွားမိသနှင့်တို့ကိုမြို့အောင်မပြုချေသောကြောင့်တည်း။

လက်ရဟူသည်ကား၊ စစ်မြေအရပ်တဝက်တလပ်ထိုက်ရာတွင်း၊ ဇာတီး
လှိုင်း၌လည်းကောင်း၊ သူတပါးသတ်၍ဖြစ်မည်ပြုရာလူ ချီးရသောသူတို့ကို
လက်ရဟူသတည်း။ ထိုသူတို့မှာအသက်ဖိုးပေးမှလွတ်စေ၊ ဆွေမျိုးဇာတိ
ဘောင်၊ အရှင်ကစုထားရာပြေး သွားရောက်နေသော်လည်း အသက်ဖိုး
လွတ်သား၊ ချင့်ကိုစေ၍သားစည်မြေးသွားစည်ဆက်ရှိလျှင်လည်းကွန်စည်
ဝင်စေ၊ ထိုကွန်စည်ဝင်ရာ၌စုခန်းရင်းရှိသော်၊ ချင့်တို့မိသရရင်းသူသေ၍
ပေါက်ဇွားသူရှိလျှင်ရွေးပါလိုသည်ဆိုကားတံဆိုးတွင်နှစ်မြေကိုရွေးစေ။

သုံး ရဗမ်ရတို့၌ သားမြေး ဖြစ် စည်ဆက်ရှိ မှန်ကား လက်ရနှင့် နည်းတူ
ဖြစ်စေ။

ဤသို့ဆိုသောသုံးရပ်တို့မှာချင့်တို့ကိုယ်ရင်းရှိစည် ဆွတ်းရွာနန်း ဆယ်
သော်၊ ထီးကျိုးစည်ပေါက်၊ မင်းလဲမိုးပေါက်ရှိသောကွန်အရာကကင်းလွတ်
စေ၊ ချင့်တို့ကိုယ်မရှိ၊ သားမြေး ဖြစ်အဆက်ရှည်မှဖြစ်လျှင် မလွတ်သား၊ အ
ခြေအတက်ပေးမှလွတ်စေ။

အဆွေအမျိုးချင်းချင်းကွန်ဖြစ်သည်နှစ်ပါးတည်း၊ နှစ်ပါးတူသည်ကား၊
ဘေးဆုံးဖြစ်သောကွန်မှာကိုယ် ကို အလယ်ထား၍ အဝ အဖိုး အခေးအ
ထက်သုံးဆက်၊ သားမြေးဖြစ်အောက်သုံးဆက်၊ ကိုယ်နှင့်သော်ရနှစ်ဆယ်
ဤလူမျိုးချင်းချင်းတွင်းမကံ၍ကွန်ခံနေရလျှင်မဟာမျိုးကအနှုတ်၊ လင်မျိုး
ကအနှုတ်နှစ်ရပ်ရှိသည်၊ ထိုသူတို့ရှိစည်း ကိုယ်နေရင်းအဖိုးကိုပေးလျှင်တူ
စေ၊ နေရင်းသူမရှိသခင်လင်မဟာနှစ်ပါးလည်းမရှိ၊ နေရင်းသူထားမြေတို့

the price has been paid, and they be transferred to the buyer, and removed to a place about a mile distant, should the owner come up, he shall have no claim on the seller; the affair rests with the buyer, and let the former owner, parents or relations, settle the price of redemption with him; this is when the parties know that the person or thing sold was a Thong-ya.

A Pan-ya is one taken in an invaded district, either hiding in the recesses of the hills, or in the jungle, or in the act of running away. These slaves shall be treated in the same way as Thong-ya slaves.

If these Thong-ya and Pan-ya slaves have been employed for generations as slaves, they shall not plead that they were originally Thong-ya or Pan-ya; let them come under the head of hereditary irredeemable slaves. Why is this?—because they did not go to the place appointed for their residence by the king, nor return to their own district, nor did their relatives take steps to redeem them.

A Let-ya is a person taken in the heat of an engagement, who was at the sword's point and saved, or who was saved from being put to death by another, and rescued from him. Such a person on paying the price of his life shall be released; even if he runs off to where the king has appointed a place for the residence together of his relations, he shall not be released from the obligation to pay the price of his life. And if he be employed (as a slave) till he has sons and grand-sons, let him come under the head of hereditary slaves. If he belonged originally to any of the classes of the kings' servants, and the person who originally took him be dead, and has left descendants, and a proposal be made to redeem him, let him be redeemed for double the sum he may be declared worth.

If Thong-ya and Pan-ya slaves have sons and grand-sons, let the law as regards them be the same as that laid down for Let-ya.

If, during the life-time of a Thong-ya, Pan-ya, or Let-ya originally taken, a new king shall come to the throne, or it shall be seized by an usurper, let them be released from slavery. If they have died, and only their sons, grand-sons, or descendants remain, they shall not be free, except on payment of their proper price and something in addition.

Among relations, there are two kinds of slaves; from one's self upward are the father, grand-father, and great-grand-father, three generations; and from one's self downwards are the son, grand-son, and great-grand-son, three generations, in all seven generations, including one's self. Among these relations who, through want, may become slaves to one another, are included relations on the side both of the husband and the wife. If, during the life of the original parties, the slave shall pay the original sum borrowed, let it be taken, but if the person who originally became a slave be dead, and the master and mistress be also both dead, and only their descendants survive, the price shall not be demanded: they shall not be consider-

သာ၌ ခြံ အဖိုးကိုခံသော် မခံသာလွတ်စေ၊ ကြေးသပေါက်လည်း မကောက်
သာလွတ်စေ၊ ချင့်တို့ကိုယ်၌ စည်အမှုကြီးငယ်ကို စေစားပိုင်၏။ မစေစားရိုင်
သော အရာ မရှိ၊ အဘယ်ကြောင့် နည်းဟူမူ ကား၊ အဖေး ဆုံး ဖြစ် ဖြင်း
ကြောင့်တည်း။

အဖေးမဆုံး ကျန်မှာကိုယ်ကို အထယ်ထား ခြံအစအဖိုးအဖေး အမိအမဲ့
အဖော်အရွေး ဤကား အထက် ခုနှစ်ဆက်တည်း၊ အောက် ခုနှစ်ဆက်တည်း ဆောင်
ကားသား၊ မြေး၊ မြစ်၊ ထီး၊ မျှော့၊ ကြွတ်၊ ဆတ်၊ ဤသည်လျှင် အောက် ခုနှစ်
ဆက်တည်း၊ ဤခုနှစ်ဆက်တို့မှာ ပိုင်ဆိုင်ရောက်လျှင် ပိုင်စေ၊ ကြေးသပေါက်
ကောက် စားစေ၊ ဤပိနည်းတော်ထွက် အမျိုး ဖြစ်သည်၊ ထိုးရွားမစားစေ
နှင့်၊ ရဟန်းတို့တွင်တောင်းပိုင်၊ ဆေးကုပိုင်ကြောင်းကို ဖွာသည်၊ ဇွေသတ်
မှာမင်းလောင်းမင်းကောင်း တို့ထုံး အဖေး ဆုံးတွင်သာ ထင်းလွှတ်အမှာ
သည်။ ထိုးရွားမစားစေနှင့်ဟူသည်လည်း ခုနှစ်ဆက်အောက်အောက်
နှစ်လီတို့မှာ ထန်ဆိုးသာကြေး သပေါက်ကောက် စားစေ၊ အခြေ အတားမိ
စားသာ၊ အဘယ်ကြောင့် နည်း ဟူမူ ကား၊ ပိနည်းတော်ကား အထက်အောက်
ခုနှစ်ဆက်နှစ်လီကို အမျိုးရင်းဆို ချေသောကြောင့်တည်း။

ကျန်မဝမ်၌ ဖြစ်သော ကျန်လေးပါးတည်း၊ လေးပါးထူသည်ကား၊ အစဉ်
သန္တကကျန်မတွင်မွေးသော ကျန်၊ အစုအငန်းမျိုးဆွေမရှိ၊ ကြေးဝတ်အပိုင်
ကျန်မတွင်မွေးသော ကျန်၊ ၎င်းအမျိုး၌ ကျန်ပေါင်မတွင်မွေးသော ကျန်၊ ထိုအမျိုး
၌ အသွင်းခံသော ကျန်မတွင်မွေးသော ကျန်၊ ဤသို့လေးပါးပြားရာတွင် သန္တ
ကစုငန်းမရှိ၊ ကျန်မတွင်အဖမထင်မွေးသော သားကို ရွေးခြင်းငှါမထိုက်၊ အ
ရှင်အဖိုးယူစုပေးရာသတည်း၊ သို့ကားဆိုတုံ၏၊ အလွတ်သူယောက်ျားနှင့်
သင့်နေသည်ကို သခင်အလိုတူ အသိအမြင်ဖြစ်၍ မွေးသော သားယောက်ျား
တယောက်မျှသာ ဖြစ်လျှင် တန်ဆိုးပြတ်၍၊ အလွတ်သူအစုနှစ်စုအဖိုးကို ရ
၍ သခင်တစုစားစေ၊ သို့မိစ္ဆတယောက်တည်း ဖြစ်ကား တန်ဆိုးပြတ်၍ သခင်
နှစ်စု၊ အဖတစုထား၍ ရွေးစေ၊ သားယောက်ျား၊ သို့မိစ္ဆ၊ မမွေးလျှင် သို့မိစ္ဆ

ed as slaves born of a purchased slave; let them be free. As long as the original slave is alive, he may be employed in any kind of work; there is no case in which the master has not the right to employ him. Why is this?—because they are children descended of the same great-grand-sather.

As regards slaves not descended of the same great grand-father, putting one's self in the middle, there are seven generations in the ascending scale, viz: the father, grand-father, great grand-father, great great grand-father, great great great grand-father, great great great great grand-father, and great great great great great grand-father; and seven in the descending scale, viz: the son, grand-son, great grand-son, great great grand-son, great great great grand-son, great great great great grand-son, and great great great great great grand-son. If these seven have been bought for their full price, let the right to them be perfect, and let their descendants be taken as slaves born of a bought parent. These tables of relationship are taken from the sacred books (the Weenee-dau.) No advance beyond their proper value shall be allowed to be taken for them. Among Rahans they may ask for what they require, or administer medicines.* In the Damathat, according to the custom of good kings, and kings embryo Boodahs, it is laid down, that when they are descendants from a common great-grand-father only are they held free. As regards the saying that interest or increase shall not be demanded in the seven generations both ascending and descending, even when a child is taken as a born slave; (of a bought parent,) let the proper value only be taken; there shall be no addition made to it. Why is this?—because in the Weenee, seven generations in the ascending and seven in the descending, are called near relations.

There are four kinds of slaves born of a slave mother, they are these: children born of an hereditary, irredeemable slave; children born of a mother bought outright, who has no relations, and who does not belong to any class of the king's servants; children born of a mother who is a pledged slave and has relations; and children born of a slave mother who has relations, and was paid as part of the price for something bought. Of these four, children born of an hereditary irredeemable slave, whose fathers are not certain, are not entitled to be redeemed, unless the master chooses; but though it is thus said, if she cohabit with a free man with the knowledge and consent of the master, and have only one male child, let his price be fixed, and let two-thirds belong to the father, and one-third to the master. If there be one female child, let her price be fixed, and let two-thirds belong to the master, and one to the father; let him redeem her at this rate. If both a male and female child are born, the female shall

* See note at p. 195. Rahans appear not to be wholly cut off from their worldly relations; in the Weenee they are allowed to administer medicine, and proper requests for what they want, to the king, and to the people, which is allowed to him, though the relation of the two seems to be not

ရွေးသာဓု။ သားယောက်ျားတန်ခိုးပြတ် ခြုံသုံးစွန့်စုလွတ်စေး တစုကို
 ရွေးစေး၍ သို့ရွေးစေဟူရာ၌၊ အခြေတွင်မဆိုတန်ခိုးနှင့်ခြေကိုဆိုသတည်း။
 ၍ကား အလွတ်သူယောက်ျားကို သခင်အသိထိမ်းမြားသကဲ့သို့နေစေခြင်း
 ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ထိုကျွန်မတွင်သားသွီးအမှားရွေးစေကာမူ၊ နှိပ်စက်
 မိမ္မသခင်မသိအိုးအိပ်ရာမရှည်ရဖြစ်က၊ အစအလွတ်သူပေးရွေး ရကောင်း
 သည်မဆိုသာ။ အတယ်ကြောင့်နည်း ထူမူကား၊ ကျွန်မည်တို့တွင်သန္ဓေရှိ
 လျှင်အသက်စောင့်စေးသေလျှင်ကိုယ်သိုးပေးစေးမသေတော်လင့်လျှင်သာ၊
 သွီးကိုရွေးစေး၊ မှီသည်နှင့်အညီသန္ဓေပေးစည်မွေးဖွားစည်၊ ထိုကျွန်မ၏အ
 သက်ကိုမစောင့်၊ ဟင်းခါးရေလုံမပေးချေသောကြောင့်တည်း။ နှင့်သားသွီး
 ဖွန်တုံ့၏။ အထိန်းအသိမ်းအမှတ်အသားမပြုချေသောကြောင့်မရွေးရဟုသ
 တည်း။ သခင်မပေးစားသော်လည်းဟင်းခါးရေလုံပေးခြင်း။ စောင့်နေကျွေး
 မွေးခြင်းဖြစ်လျှင်၊ လင်မည်၍အခြေသင့်ရာကိုပေးရွေးစေး၊ တနည်းထိုကျွန်
 မကိုအလွတ်သူဝင်တွက် ၍ သန္ဓေရှိမည်ကျွန်မကစွဲမည်၊ မနေညင်းလျှင်အ
 မှားနည်း၊ သုံးဆယ်လေး ဆယ်၊ တပိဿာ လျော်ရသည် ထူမျိုးမဟုတ်ချေ၊
 ယောက်ျားအလွတ်သူမနေလိုက၊ ထင်းသိုးမီးသိုး ငွေသုံးကျပ်နှင့် သာအ
 လျော်ပြီးရချေသတည်း။

အစုအငန်းအမျိုးရှိကို ပိုင်သိုးပေး ၍ ဝယ်သည်သူကိုမရွေးပြီ ဆိုလည်း
 အရင်းတိုင်းအရွေးခံစေး၊ ရွေးတွင်ပိတ်ဆိုသည်ကိုကားထု မဆိုသာချေ၊ အ
 စည်သန္တကသားမြေးကိုမရွေးပြီးရွေးတွင်ပိတ်ဆိုကမရွေးသာ။

ငှင်သန္တကပင်ဖြစ်သော်လည်းရောင်းရင်းကရွေးပါမည်ဆိုသည်ကိုဝတ်
 သူကရွေးပါတော့ဆိုလျှင်ရွေးစေး၊ ၍ကားသန္တကကျန်စည်၊ စုငန်းမရှိဖြစ်
 တည်း။ အစုအငန်းအမျိုးရှိကျွန်ပိုင်မတွင်သန္ဓေရှိ၍မွေးသောသားသွီးကို
 နှင့်မိတလင်တို့ပေးရွေးလိုမူ၊ အမိမှာအရင်းတိုင်းမွေးသွီးမှာနှစ်လရှိရာအံ
 သိုးတွင်၊ နှစ်ခြေပြတ် ၍ ပေးရွေးစေး၊ ကျွန်ဖြစ်သည် လင်မထင်သန္ဓေမွေး
 ဖွားသည်မဆိုသာချေ၊ လင်မရှိလင်ရှိဖြစ်စေးရွေးလျှင်နည်းတူ၊ ခံစေရွေးစေး။

not be redeemable; let the price of the male be fixed, and striking off two-thirds of it, let him be redeemed for the remaining third. In thus laying down how they are to be redeemed, the proper original price is not meant, but twice that amount, and this is because the mother lived with a free man with the knowledge of the master, as if they had been regularly betrothed. If such a slave woman (irredeemable hereditary slave) shall bear many children, and the master do not know of her connection with the father, and they do not regularly cohabit, the free father shall have no right to claim the privilege of redeeming the children. Why is this?—because, if an irredeemable hereditary slave is got with child, let (its father) watch over her life, and if she die, let him pay the price of her body; if she does not die, let him redeem the children. But if he does not minister to her whilst with child, nor watch over her (at the birth,) or give her appropriate drink, (he shall not redeem them.) The reason is this; though the children be his (the father's,) because he did not take any care of, or interest in them, he is not allowed to redeem them. Though the master may not give the woman in marriage, if he (the father) takes care of her, and administers to her the above drink, let him be considered as her husband, and let him be allowed to redeem the children at a reasonable price. In another case, if a free man has had connection with such a slave, and she be got with child, if she sue him to become her husband, and he refuse to be so, she is not a person who has, like others, a right to compensation in thirty, or forty, or one hundred tickals. If the free man do not wish to take her to wife, the only compensation is three tickals of silver for her fire-wood.

A person who has relations, and belongs to any class of the king's servants, who has been bought outright, though it may have been engaged that he should not be redeemed, yet let him be redeemable at the price originally paid; it shall not be said that he is irredeemable. But if the descendant of an hereditary irredeemable slave is sold with a promise that he will not be redeemed, he becomes irredeemable; but if at the time of selling this irredeemable slave, (the owner) shall say he will at some future time redeem him, and the buyer shall agree to it, let him be redeemed. This is when the slave is irredeemable, and does not belong to any class of the king's servants.

If a female slave bought outright who has relations, and belongs to some class of the king's servants, shall have children, and the husband of the woman, or her parents, wish to redeem them, having decided what they are worth according to the original sum paid for the mother, and the age of the children, let double that amount be paid; the master shall not plead "she is my slave, and the man was not publicly known to be her husband." Whether she has a husband or not, if they wish to redeem them, the law is the same.

အစုအဝေးရှိသောကျွန်သားသို့ဖြစ်စေ၊ အစည်ကျွန်သားသို့ဖြစ်စေ၊
 ကုန်၍တန်ဖိုးတဝက်နှင့် ပေါင်ရှင်သား၊ သားစည်မြေးသား၊ အစားရှိ
 သော်လည်းပေါင်ရင်းတဝက်ဖိုးကိုရွေးလျှင် ရွေးသမျှသားတို့ဝယ်လူထု
 ကလွတ်စေ၊ ထိုသို့ကားဆိုတုံ၏။ ကျွန်ပေါင်တို့တွင်မွေးသောသားသို့မဟုတ်
 တနှစ်တကျပ်တယောက်ကိုထမင်းဖိုးတွက်၍ပေးစေ၊ ဆယ်နှစ်ထွက်
 ၍ငါးနှစ်ရောက်၊ တဆယ်ငါးနှစ်တိုင်လျှင်အထုံးစုံထမင်းသီးမပေးသာလွှတ်
 စေ၊ ဆယ်နှစ်အလွန်တနှစ်၊ နှစ်နှစ်၊ သုံးနှစ်၊ လေးနှစ်ရှိလျှင်အကျွတ်ထမင်းရ
 ရန်တွင်တွက်၍ပေးစေ၊ အနှစ်နှစ်ဆယ်ပြည့်စမှဟူသော၊ ဤကားကျွန်ပေါင်
 တရားကျွန်ပေါင်တရားတူသတည်း။

အသွင်းခံသောကျွန်ဟူသည်ကား၊ ၎င်းအမျိုးရှိကျွန်တို့ကို၊ မကုန်၍မိဘ
 ထင်တို့ဖြစ်စေ၊ သူတထူးမြို့ကိုယူ၍မြို့ရှင်မှာအရင်းကအပ္ပားမတက်မှီကျွန်
 ပြု၍ စေပါသွင်းခြင်းအရင်းအပ္ပားနှစ်ခုရှိနှင့် ကျွန်ပြု၍ စေပါသွင်းခြင်းနှစ်
 ရပ်တွင်အပ္ပားရောက်မှသွင်းသော်၊ ရင်းပွားပေးမှကျွန်အရာကလွတ်စေ၊ အ
 ပွားမရောက်မှီသွင်းလျှင်အရင်းကိုပေးစေ၊ အပ္ပားလွတ်စေ၊ ထိုအသွင်းခံတွင်
 ရွေးသောသားသို့မဟုတ်ကျွန်မဆိုသောအား၊ မြို့မှနှင့်ရောက်ချေသည်လွတ်စေ၊
 သို့ကားဆိုတုံ၏။ ထမင်းသီးမှာငါးနှစ်တွင်ရွေးစားရ၏။ ထိုထက်မစားသော၊
 လနှစ်လွန်သမျှကိုလွတ်စေ၊ အဆယ်ကြောင့်နည်းလှမူကား၊ မြို့မှအပ္ပားကို
 စားနှီးတင်ချေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်သီးမှအလွန်မြို့ဖြစ်နေ
 သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနည်းမျှကိုယ်သီး၏သုံးစုတခုဖြစ်သည်မြို့
 နှင့်သွင်း၍၊ ကာလရှည်သော်ငွေရင်းတွင်သာပေးစေ၊ သားသို့မဟုတ်သမီး
 မှာထမင်းသီးမစားသာချေလွတ်စေ။

တနည်းအသွင်းကျွန်မှာကြေးငွေစပါးမည်မျှကို လူမည်၊ မည်မျှလွန်
 တိုင်အောင်အလုပ်ချ၍ သွင်းပြေစေ၊ ဆိုကြ၍အသွင်းခံခြင်းမှာ၊ ထိုလွန်
 ရောက်လျှင်ပြေစေ၊ လွန်၍စေချေလျှင် လွန်ခက်ထုံးစံအတိုင်းငွေရှင်ကပေး
 စေ၊ နေ့ထမရောက်မှီတွက်သွားလျှင်နေ့ထမမြီရက်ထက်တွက်၍ပေးစေ၊
 အသွင်း၍စေစားရာ၌ သားသို့မဟုတ်မွေးသော်ကြေးသပေါက်မဆိုရာလွတ်စေ၊
 ထမင်းသီးမှာအထက်ကဆိုခဲ့ပြီးသည်အတိုင်းနှစ်ကိုတွက်၍စားစေ၊ ဆယ်
 နှစ်ထက်လွန်လျှင်ချ၍လွတ်စေ၊ ထိုကျွန်တို့အရှင်စေရာသေလျှင်၊ နှစ်လား
 စေ့မဆိုသာငွေဆုံးစေ၊ မစေတန်ဖြစ်ကူးရှောင်၊ ပြားပင်မှီစုံပင်မြင့်အတွင်း
 အတက်စေချေသောကြောင့်သားဥပါဝ ဖြစ်၍ လနှစ်လွန်ချေလျှင်၊ စေလွှတ်
 ပေးစေ။

If the children of a slave belonging to some class of the king's vassals, or of an irredeemable slave, shall from want be pledged for their price, even if they have had many descendants, all the children must be released on payment of the original half price for which such slave was pledged. Though this is said, for children of a pledged slave, one tickal per annum for food shall be paid all those under ten years of age; if they have reached their fifteenth year, nothing shall be paid; if they be above ten and under twenty, let an equitable deduction be made from the ten tickals, and the balance be paid; nothing is payable after twenty years of age. This is the origin of the saying, "from one pledged buffalo, a pen-son; from one pledged slave, a village."

With regard to a slave given in part payment, if the husband, or wife, or master of a person, having from want incurred a debt, give over that person to be employed as a slave, if he was given over after the interest had become due, he shall be released on payment of both principal and interest; if he was given over before any interest was due, let the original sum be paid; there shall be no interest, and children born to them shall not be called slaves; they are only connected with debt. Though this is said, the price of their labour for five years shall be paid, but no more; they are free of all expense beyond this. Why is this?—because the slavery was incurred on account of the interest of a debt, and also, because the debt is less than the price of the body of the person incurring slavery. If the amount of debt be less than the price of the body of the person given over, viz. about one-third, and the person has been given over for a long time, let only the original sum borrowed be paid, and nothing shall be paid for the food of any of the children born whilst the parent was in this state of slavery; let them be free.

In the case of another manner in which a person is handed over to slavery, if one shall take money or grain to any amount, and shall give over a person to work as a slave till a certain time when the amount is to be considered paid, on the arrival of the time, let it be considered paid; if the slave be employed after that time, let the employer pay the usual hire for the time over. If the slave leaves his employer before the time is up, let him, having calculated the amount pay for the time still due. If during the time a female slave employed thus, she shall bear children, they shall not be called slaves, they shall be free; as regards the price of their food, let the years be reckoned and paid for as has been laid down above; if the child be more than ten years of age, let the proper deduction be made. If such a slave shall die in slavery, there shall be no claim for the time unfulfilled; the money shall be lost. If the slave be employed in a way he ought not to be, in crossing a river, or on the other side of a river, in climbing trees, whether lofty or low, and any fortune shall befall him, when his time is expired, let the person who employed him, pay.

သေသေးကြောင့် ဖြစ်သောကျွန်ုပ်တို့ပါးတူရင်း၊ မိကျောင်းငါးသစ်ကျား၊
အဆိပ်ရှိသောသတ္တဝါတို့ကြောင့်သေမည်တွင်ကယ်၍ဖြစ်သောကျွန်း၊ အရှင်
မိုးမင်းမဟုတ်ဘဲ၊ ပြသတ်၍သေမည်တွင်ကယ်၍ဖြစ်သောကျွန်း၊ ဤကျွန်ုပ်
ရပ်မှာ ချင့်တို့ကိုယ်ကိုစေရာတွင်အဖိုးပေးသော်၊ အသက်အိုးပေး၍လွှတ်စေ၊
ချင့်တို့တွင်မွေးသောသားသမီးတို့ကိုလည်းကျွန်ုပ်မဟူသာလွှတ်စေ၊ ထိုစဉ်အား
တွင်သာကျွေးရသည်မှန်လျှင်ပေးစေ၊

ကျောင်းကျွန်လေးပါးတူရင်း၊ အရှင်မင်းကေရာဇ်ရေစင်္ကန်း၌လူရာ
ပါသည်မှာခွေးခြင်းငှါ မထိုက်၊ အစည်ကျောင်းနှင့် မကွာသည့်ကခြင်း၊
ကျောင်းတက်စီးသည်ထု၊ အရှင်မိုးမင်းသို့ချည်းကပ်မိ၍မထင်သာ၊ သံသရာ
ဝင်ကျန်ဖြစ်ချေသည်၊ စည်ဆက်များ၊ စွာထင်၍မင်းမှာရှိသော်လည်း၊ သာသ
နာတော်ငါးထောင်တည်းစေရည်မှတ်၍လှူချေသည်၊ အကပ်အဒြပ်မခံသာ၊ နေ၊
ကျောင်းသို့သာရည်ညွတ်သည်အတိုင်း၊ ဆရာစည်ရှိရာလုပ်ကျွေးမွေး၊
ကျောင်းကျွန်သည်ကျောင်းမရှိဆရာစည်ဖြတ်လျှင် ဘုရားစေတီဝှမ်းသိပ်
သို့သာအရံစောင့်ကျန်ဖြစ်စေ၊ ဘုရားကသည် ကျောင်းသို့ မရောက်သေး၊
ကျောင်းကဘုရားသို့ရောက်လျှင် ရောက်ပိုင်စေ၊ မိနည်းတော်ရှိသည်အတိုင်း
တည်းစေ၊ ၎င်းကျောင်းကျွန် သားသမီးတို့နှင့် စုခြားအလွတ်သူတို့နှင့်သန်
၍ကျောင်းကျွန်ဖြစ်ခြင်းမှာ၊ မွေးသောသားသမီးတို့သည်သံသရာရေစင်္ကန်း
လှသည်မလွတ်၊ ကျောင်းကျွန်သို့သာပါစေ၊ တတန်မှာလည်းယောက်ျား
လိုက်ယောက်ျားပါ၊ မိစ္ဆမလိုက်မိစ္ဆမပါ၊ မိနည်းတော်ကပြသည်စကားအ
မြင်တုံ၊

အရှင်ကေရာဇ်မလျှ၊ ကျောင်းနေသခင် အမိယာတို့ ကြွေးငွေဝတ္ထုနှင့်
ဝယ်၍ စေသောကျွန်တို့မှာသားမြေးမွေးမြင်၍ ကျွန်စည်ဆင်းသက်သော်
လည်းသန္တကကျောင်းကျွန်မဟုတ်၊ ကျောင်းကျွန်အရာက လွတ်စေ၊ ဝုဒ္ဓထ
ကျွန်ဖြစ်ချေသည်၊ ထိုကျောင်းစည်ဆရာတို့အဖိုးရင်းခံလျှင်ပေးစေ၊ မခံလျှင်
လွတ်စေ၊ ရဟန်းတို့ဥစ္စာကို အရှင်မင်း ကေရာဇ်မပိုင်ဖြစ်၍ ကြွေးငွေဝတ္ထု
ကိုမယူသာမခံသာ၊ လူချင်းမှာသာအရှင်ကေရာဇ်တို့ သိမ်းထူခံစားထိုက်
ချေသည်၊

အရှင်ကေရာဇ်မလျှ၊ ကျောင်းဝါယကာတို့သဒ္ဓါ၍ ကျောင်းနေဝုပ္ပါယ်တို့

With regard to the two kinds of slaves become so in return for saving their lives; a slave becomes so by being saved from an alligator, a guan, (poisonous snake,) a leopard, a tiger, or any venomous animal, when he was about to be killed by it, or a slave rescued from being killed, not by the orders of the king, but by robbers. In these two cases they shall only be free on paying the price of their life, but on the succession of a new king, or the deposition of the old one by a usurper, they shall be free, and children born to them shall not be deemed slaves, let them be free; only if they have been really fed, let them pay the price of their food.

As regards the four kinds of slaves of the kyoungs, those who have been devoted by the king by the usual ceremony of dropping water, shall not be redeemed, let them be hereditary, and irredeemably attached to the kyoung; they shall not go and employ themselves with the king on the plea that the kyoung is destroyed. They are slaves connected with a future state; even if they have been slaves or servants to the king for a number of generations, they were devoted with the intention of their remaining to the end of the five thousand years that the religion of Booda, Gaudama, shall exist; they shall not attach themselves to him, they shall only be slaves to the kyoung as they were originally destined. Let them minister to the priest who may be in the kyoung; if the kyoung be destroyed and the succession of priests be broken, let them become only slaves to a pagoda, they shall not come as slaves from a pagoda to a kyoung, but from a kyoung they may be transferred to a pagoda; let the law as laid down in the sacred book (Wence) be fulfilled. If a free person, or one of any class of the king's servants, shall by connection with the child of a slave of a kyoung have children, as the children of kyoung slaves are a part of the offering made, and consecrated with the view to benefits in a future state, they shall not be free; let them belong to the kyoung. What is laid down in the sacred book (Wence) that the male children shall belong to the father, the females to the mother, may also be taken into consideration.

If the king did not dedicate them, but they were bought by an Arceya,* the head of the convent, and they have children who are hereditary slaves in the service of the kyoung; they are not irredeemable slaves of the kyoung, they are slaves of the head of the kyoung; if the succeeding heads of the kyoung choose to take the original price, let it be paid; if he will not take it, let them still be free. As the king has no power over the goods of Rahans, he shall not take possession of them.† Amongst his fellow men only the king has the right to take possession (when there are no heirs.)

As regards slaves not given to a kyoung by the king, but who have

* Arceya is here used in a complimentary sense; it means a priest who has obtained a certain degree of mastery over his passions. No Arceyas exist in these days.

† That is, a Brahmin.

လူသည်မှာမလွှဲစဉ်း၊ ရတနာတို့လည်းအလွှဲမခံစဉ်းကျွန်ထောက်ကျွန်
မိစ္ဆာ၊ ထယ်ယာရွှေငွေကွဲနှားခြင်းဆင်ပတ္တမြားတို့ကိုလူအပ်၏။ ထိုသို့ဝင်လူ
အပ်သော်လည်း၊ ကျောင်း၏ဝါယကာကျောင်းကိုစောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်း
စေခြင်း လူသည်မှာလည်းမလွှဲစဉ်း၊ အရှင်ဧကရာဇ်သာလျှန် ဖြေဆိုပိုင်
သည်။ ကျောင်းဝါယကာတို့မလိမ္မာ ခြံ သင်္ဃာဆရာတို့ ကိုလူသည်ဖြစ်စေ
ကျောင်းကိုလူသည် ဖြစ်စေ၊ ကျောင်းကျွန်မဆိုသာလွတ်စေ၊ ကာလအရှည်
အဆက်ရှားစွာရှိမည်လွတ်စေ၊ ထိုကျောင်း၏ဝါယကာကရုဏ်ကိုကျောင်း
၌သုတ်သင်ပြင်မိမ့်မည်လူသည်၊ မပြင်မဆင်မလုပ်တူ ခြံ ကျန်လည်းမဆို
အပ်ချေ၊ ထောင်းသတ်မိုက်ခပ်ခြင်းငှါ မထိုက်၊ ထိုသို့ပြုလေ့တွင်အစပ်စပ်
ဆင်းရဲမကင်းသာရှိချေသည်၊ မပြုမပြင် မလုပ် မဆောင်နေလျှင်၊ နေသူ၏
ကြွေးခေါ်သောဟူပေ။

ဘုရားစေတီပုထိုးသိမ်ရေကံရေတွင်းနှင့်ဆိုင်ရာကျန်ခြစ်ခြင်းလေးပါးတို့
ရာ၌၊ အရှင်မင်းဧကရာဇ်ရေစက်ဘွန်း၌လူသောယောက်ျားမိစ္ဆာကျွန်တ
ပါး၊ ၎င်းဘုရားအစည်သားဘွီးတို့နှင့် အလွတ်သူစုခြားသင့် ခြံ ဖြစ်အောင်
ကျန်လည်းတပါး၊ အရှင်မင်းဧကရာဇ်တပါး၊ ဝါယကာတို့ဝယ်၌လူ
သောကျန်လည်းတပါး၊ အရှင်မလူအထိန်းအသိမ်းအစောင့်တို့ဝယ်အောင်
ကျန်လည်းတပါး၊ ဤလေးရပ်ကျန်လည်းကျောင်းကျွန်ကို ဆိုခဲ့ပြီးသော်
တိုင်းစီရင်၊ ၎င်းတွင်ကွဲသည်ကား၊ ဘုရားရှင်ကို သာမိဃိးမြေထပ်အာ
ကြေးကျွန်နားလူ အပ်သည်၊ ရဟန်းသင်္ဃာတို့ကိုမလူ အပ်သည်သာမူ
သည်၊ ရွှေခွက်ငွေခွက်စသော အရာတို့ကိုကျောင်းတွင် အမိယာတို့သုံးအပ်
၏၊ အခြားသို့မဆောင်မယူသာ၊ ထိုသို့ဆိုခြင်းကား၊ ကျောင်းဘုရားတို့တွင်
အစည်ရှိသောဝတ္ထုကို သာဆိုသတည်း၊ ဤကားဂရုတစ၊ ထဟုတစ၊
ရှိသည်တို့တွင်သုံးအပ်မသုံးအပ်ကိုဆိုသောအခင်းတည်း။

ဘုရားကျောင်းနှင့် ဆိုင်သူကိုအလွတ်သူတို့ဝယ်၌ ကျန်ပြုခြင်းမြောက်
ပါးတူသည်ကား၊ ပေါင်သေတပါး၊ ပေါင်ရှင်တပါး၊ ပေါင်သွင်း
တပါး၊ ခြံကြောင့် ဖြစ်သောကျန်တပါး၊ ၎င်းကျောင်းဘုရားအစည်
ကျန်မကိုဟည်ပါး၌မလျော်ရတတ်၎င်းကျွန်ခြစ်ခြင်းတပါး၊ ကျောင်း
ဘုရားအစည်ကိုဟည်ပါး၌၎င်းတို့ကိုလျော်ရန်ငွေကြေးကြောင့်သူတပါးတို့

been given from respect to the head of the kyoung, by the supporter of it, he has no right or power to make such an offering, nor have the rahans a right to receive it. Although it is proper to make offerings of slaves, male and female, lands, gold, silver, buffaloes, oxen, elephants, horses, and rubies, and the benefactor or endower of the kyoung does so for its benefit, he has no right; the king only has power over men and land. If the supporter of a kyoung from ignorance has made an offering of them to the priest or to the kyoung, they shall not be slaves of the kyoung; let them be free, even if they have continued slaves for a long time and many generations. If the supporter of the kyoung has offered them with a view to their being employed in clearing and working about the kyoung, and they do not do so, it is not proper to call them slaves, nor (has any one) the right to beat them (for neglect;); if any one does so, he shall not be free from sin; if the slave does not work for the kyoung, it is his evil fate, and hell will be his punishment.

As regards the four kinds of slaves of the images of Gaudama, Tsadees* and Pudos,† Thiens,‡ Tanks and Wells, they are these; slaves, male and female, who have been offered by the king with the usual ceremony of dropping water; children of the above with a free person, or one of some class of the king's servants; those slaves who are bought and offered by some other supporter or benefactor, not the king; those who have not been offered by the owner, but who have been bought by those in charge of the place. Let decisions regarding these four descriptions of slaves be on the same principle as has been laid down regarding slaves of the kyoung; the difference is that land, slaves, and oxen, shall only be offered to the Para; it is improper to offer them to the Rahans; this is the only difference. As regards gold and silver cups, and similar things, the Areeyas in the kyoung, may with propriety use them, but they shall not remove them to any other place. This is said of things permanently belonging to the kyoung or Para. This paragraph relates to the propriety or otherwise of using things which are the inalienable property of the Para or kyoung, and those which are divided amongst the lesser priests on the death of the head-priest or abbot.

As regards the six kinds of slaves connected with the Para and kyoung, bought by free people and employed as slaves by them, they are these; those who are bought outright; those who are redeemable; those who are paid over as part of a debt; those who have become slaves from debt; those who having had connection with a female slave belonging to the Para or kyoung, and not being able to pay the compensation, have become slaves to the kyoung; those who having had connection with a female slave of the Para or kyoung, and not

* Solid Parasols

† Parasols with arched ribs for Idols

‡ Baudhis or spots of ground consecrated to holy purposes

မှာကျန်ဖြစ်ခြင်းတပါး၊ ဤမြောက်ပါးတို့တွင်ကျောင်းဘုရားအသည်နှင့် စပ်သမျှ၊ ပေါင်သေ၊ ပေါင်ရှင်၊ ပေါင်သွင်း၊ မြိကျန်လေးပါးတို့ကိုကျန်ပြန် မစေကောင်းချေ၊ အဖိုးကြေးငွေကိုသာတောင်းခံယူစေ၊ ကျန်ပြန်ခြင်းမရှိချေ၊ သောသားသွီးမြီလျှင်လည်းလွတ်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ခေ ထိုက်သောသူဖြစ်ချေသောကြောင့်တည်း။

ဘုရားကျောင်းအသည်မကိုယ်တော်ပါး ခြံမလျှော်ရတတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ် သောကျန်မှာထီးကျိုးစည်ပေါက်၊ မင်းထဲစိုးပေါက်ရှိလျှင်လွတ်စေ။

၎င်းဘုရားအသည်ကျောင်းအသည်တို့ကိုယ်တော်ပါး ခြံလျှော်ရန်သူတို့ ထို့ထံအစေခံနေရသော ကျန်မှာ၊ ရွှေထီးရွှေနန်းဆက်စံတော်မူခြင်းထီးစည် ပေါက်မြီသော်လွတ်စေ၊ ရွှေထီးရွှေနန်းထီးကျိုးစည်ပေါက်မဟုတ်သော်လျှင် ကိုယ်တိုင်းပေးရွေးလျှင်ခံစေ၊ ထိုတွင်မွေးသောသားသွီးတို့မှာ၊ ကြေးသပေါက် မကောက်သာလွတ်စေ၊ ထမင်းတိုင်းသာသေစေ၊ ၎င်းတို့သည် မပေးစေ့၊ နိုင်၍အရှည်သားစည်မြေးဆက် အမှတ်မဲ့စေစားခံနေရသော်လည်းဘုရား အသည်ကျောင်းအသည်မဖြစ်သာလွတ်စေ။

ဘုရားကျောင်းမှ တပါး အစုအငန်းအမျိုးရှိသူ ကို ပိုင်တိုင်းပေး၍ ဝယ် ခြင်းကျန်မျိုးခုနစ်ပါးဟူရာ၌၊ ငွေပေး၍ဝယ်ရင်းကျန်တပါး၊ ၎င်းတွင် မွေးသောကြေးသပေါက်၊ ၎င်းတွင်မွေးသောသတက်၊ ၎င်းတွင်မွေးသော သတီး၊ ၎င်းတွင်မွေးသောသတုတ်၊ ၎င်းတွင်မွေးသောသတော့၊ ၎င်းတွင် မွေးသောသမော့၊ ဤခုနစ်ပါးသည်အမျိုးရှိအစုအငန်းရှိသူကို အပိုင် ဝယ်သောကျန်တည်း။ ၎င်းအပိုင်ဝယ်သောကျန်ကို၊ မရွေးပြီရွေးတွင်မိတ် မိတ်ပေါက်ဇော်တိုးသွားတို့ဆို၍ ရောင်းညှားသော်လည်း၊ ရွေးတွင်မိတ် သာချေ၊ ဝယ်ရင်းကိုယ်တိုင်းအတိုင်းပေးရွေးခံစေ၊ ၎င်းသားကြေးသ ပေါက်မှာတန်တိုးတွင်နှစ်ခြေနှင့်ရွေးစေ၊ ၎င်းသားသတက်မှာတန်တိုး တွင်သုံးခြေနှင့်ရွေးစေ၊ ၎င်းသားသတီးသတုတ်သတော့သမော့သား မှာသုံးခြေကမတက်သာပြီ၊ ကိုယ်တိုင်းတံသုံးခြေ အတိုင်းရွေးစေ၊ ထိုသို့ဆို ခြင်းလည်း၊ ထိုသူတို့တွင်အမေထင်သည်ကိုဆိုသတည်း၊ အမေထင်ရှား၍ မွေးသောကျန်မှာ၊ ထိုဒိပ်ရှင်ပိုင်ကျန်ကြေးဝယ်အစုမျိုး အမျိုးရှိခြင်းကတည်း၊ ၎င်းအတိုင်းရွေးစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ လင်မယားနှစ်ဦးကို ကြေးနှင့်ပိုင်ချေသောကြောင့်တည်း၊ ထိုကြေးဝယ်ရင်း သူသေသော်အဖိုး၊ ရသားရှိသူတွင်သာဆိုခဲ့ပြီးသည်အတိုင်း၊ အတက်စားရရာ၏၊ လင်ထွက်၍ မယားကျန်ဖြစ်မူကား၊ ဆိုခဲ့ပြီးသည်ကိုယ်တိုင်းနှစ်ခြေတွင်၊ ချင့် အတောနှစ် ခုလွတ်စေ၊ တစုအဖိုးကိုသာသခင်တို့စားစေ။

being able to pay the compensation, have become slaves to some other person to procure the means of doing so. Of these six, the first four cannot with propriety be used as slaves; let their price only be demanded and recovered from them. If they are employed as slaves, the children born to them whilst so employed shall be free, they shall only repay the money paid for their subsistence. Why is this?—because they are people who ought not to be made to work.

As regards a slave who has become so from being unable to pay compensation for criminal connection with a female slave of the Para or kyoung, if a usurper shall seize the throne, let him be free.

As regards one who has become a slave to another for the means of paying the above compensation, if the rightful heir to the throne shall have succeeded, and a usurper shall have displaced him, let him be free. If there be no usurpation, and he pay the amount of his debt, let it be received, and let him be released; and as regards his children, they shall not be taken as born slaves, let them be free on paying only the price of their food. If they (the parents) cannot pay their debt, and their children or descendants shall, without thought (or remonstrance,) remain in servitude a number of years, they shall not become slaves of the Para or kyoung; let them be free.

Exclusive of the slaves of the Para and kyoung, as regards the seven kinds of slaves amongst those who are of some family and belong to some class of the king's servants, they are these; a slave bought in his own person for money; his children, kyay tha-bouk, born slaves; their children, tha-tet; their children, tha-tee; their children, tha-twoot; their children, tha-tau; and their children, tha-hmyau. These seven, who are of some family, or belong to some class of the king's servants, are bought slaves outright. Although these slaves so bought shall be sold by their parents or relations under engagement not to redeem them, and declare that their road to redemption is closed, this shall not be the case; if (the person originally bought) wish to repay the original amount for which he was purchased, let it be received; let his son, the kyay tha-bouk, (if he wish to redeem himself,) pay double the amount; his son, or the tha-tet, thrice the original amount; his descendants, tha-tee, tha-twoot, tha-tau, and tha-hmyau, shall not have to pay more, let them be redeemable at thrice the amount of the debt. This is said of children the fathers of whom are not known. Even if the father be known, let the price of their redemption be the same. Why is this?—because both the husband and wife are the money slaves of the master. If the person originally bought dies the price shall not be paid, but from those who are left, the advance in price as above laid down may be recovered. If the husband is a free man, and the wife a slave, let two parts of the above double and treble price be cancelled on the father's account, and let the master have only one part; if the father be a slave and the mother free, the law is the same.

124

124

124

100

As regards the seven kinds of slaves who do not belong to any class of the king's servants, who are hereditary in the family, they are these: 1st, hereditary irredeemable slaves, those who, though they be not hereditary slaves, but bought slaves, are Kyens, Kareens, or Kulas; 2nd, children born of or to the above, tha-bouk; 3rd, their children, myay-lat; 4th, their children, ouk-ka-let; 5th, their children, kyoön-tset; 6th, their children, kyoön-beng; 7th, their children, kyoön-tsee. If the father* of the children of any of these seven kinds of irredeemable slaves be not publicly known, they shall not be redeemed; but with regard to children born to a father publicly known, who cohabited with the slave with the knowledge of the master, if there be both male and female children, let the daughters be irredeemable, and let the males be valued, and one-third of their price paid, and two-thirds remitted. If they have only one female child, let one-third of her price be remitted to the free father, and let him redeem her by paying the two-thirds of her price. Though it is thus said, it is with reference to the advance in the price, (that is, double and treble price.) If the hereditary slave be a male, let the same rule be applied.

If there shall be several children, three, four, five, six, seven, eight, or nine, and the mother be the hereditary slave, and the father the free person, having first set aside one daughter who shall not be redeemed, let the rest of the children be divided into three, and let the master have one share; they shall not be redeemed; the other two on account of the free person shall not be redeemed; let them be free without payment.

If the male be the hereditary slave and the woman the free person, one male child shall be set aside as irredeemable, and the other children shall be divided into three parts; let the master have one share which shall not be redeemed, and let the free woman have the other two without redeeming them or paying any thing. Though it is thus said, if the whole family of children be males, or females, one shall, according to the invariable custom, be set aside for the master, and as regards the rest, considerate discretion shall be used. Thus one half has been decreed to the master and one half to the free person, or they have been separated into three portions, and two been declared the share of the free person, and one of the slave and master which shall not be redeemed. Thus the lord recluse said.

Of these irredeemable slaves commencing with tha-bouk, myay-lat, and ouk-ka-let, including the whole six generations, if one shall be valued and sold out-right to another person with an engagement to redeem them, the road to redemption shall not be closed; the person originally so sold shall be redeemable at the original price paid; and whether he or she live or die, his or her children shall not be redeemed by the former master; let the new master retain and be the

* A free person.

စေရစေ၊ ထိုသန္တကကျွန်ကိုရောင်းဝယ်သင့်ကာလ၊ သားမြေးမြစ်တိုင်အောင်
ရွေးပါမည်ဆိုစေကာမူ၊ သားမြေးမြစ်တိုင်ပြီးသည့် ဂတိပင်ရှိသော်လည်း
သခင်ဟောင်းမရွေးသာဈေးသခင်သစ်အလုံးပိုင်စေ။

ထိုသန္တကကျွန်ကိုတန်ဆိုးတဝက် အပေါင်ထားရာ၊ မွေးသော သားသို့
မှာ၊ ထိုပေါင်ရင်းသုဂြိုဟ်ရွေးလျှင် သခင်ဟောင်းကရွေးသမျှကို အလုံးရစေ၊
သခင်သစ်မပိုင်သာဈေး၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ကွဲပေါင်းတစ်၊
ကျွန်ပေါင်းတစ်ရာတူ၍လည်းမှာလေသည်။ ပိုင်ဆိုင်လည်းမဟုတ်၊ တန်ဆိုး
တဝက်သာဖြစ်သည်။ အရင်းကိုရွေးက၊ အဈာ၊ အလုံးသခင်ဟောင်းကရစေ
ဟူသတည်း။

မင်းကြီး၊ သန္တကကိုအပေါင်ထားရာနှစ်ပါး ဟူသည်ကား၊ တန်ဆိုးအ
ဝက်နှင့်အပေါင်ထားခြင်း၊ တန်ဆိုးနှင့်ပေါင်ထားခြင်း နှစ်ပါး ရှိသည်။ ထို
နှစ်ပါးတို့တွင် တန်ဆိုးနှင့်ရွေးပါမည်ဆို၍ ပေါင်ရှင်ထားရာ၊ ကိုယ်ဆိုပိုင်
ဖြစ်ဈေသည်။ ရွေးပါမည် ဟုဂတိရှိသောကြောင့်သာထားရင်းသူကို ရွေးရ
ဈေသည်။ သားသို့မဟုတ် မွေးသောဈေးဟူသတည်း။ အစုအငန်းအမျိုးရှိသော
ကိုယ်ဆိုးတန်ကရွေးပါမည်ဟုပေါင်ရှင်ပင်ဆိုသော်လည်းပိုင်စေ၊ သားသို့
ကိုကြေးသပေါက်ကောက်စေ၊ ၎င်းအစုအငန်းအမျိုးရှိကိုပိုင်စေ၊ စာထားနှင့်
ရောင်းသော်လည်းတန်ဆိုးမရောက်ကမပိုင်သာဈေး။ ၎င်းတို့မွေးသည့်
သားသို့တို့ကိုလည်းကျွန်မဆိုသာဈေး၊ အရင်းကိုပေးလွှတ်လွှတ်စေ၊ သန္တက
ကျွန်စည်တို့သည်ရွေးပေးအံ့ဟူသော်၊ ချင့်တွင်ရှိသမျှကိုအစည်သိမ်းစို့၍အ
ဖိုးခံလိုလျှင်တန်သမျှအဖိုးကိုအတိုင်းသုံးဈေ ပြတ် ခြံခံစေ၊ ဤကားသခင်အ
ဖိုးခံလိုသည်ကိုဆိုသတည်း။ သခင်တဦးအဖိုးကိုမခံလိုက၊ မရွေးမပေးထား၊
ချင့်တွင်ရှိသမျှပစ္စည်းဥစ္စာသည်၊ သခင်ပိုင်သည်ဟူပိုင်စေ၊ ဥစ္စာကိုယူသည်
ဟူ၍သခင်မလွှတ်သရွေ့ကိုကျွန်မလွှတ်သာဈေးသခင်သည်ထိုကျွန်ကိုသွေး
ကြီးသားကြီးသွန်၍၊ ကျန်အရာကလွှတ်မည်ဆိုဂတိရှိကလည်း လွှတ်စေ၊
သခင်ထံသို့ဝင်နေပြန်သည်ဖြစ်လျှင်၊ အထက်စကားရှိသည်ဟု မလွှတ်သာ
ဈေး၊ ကျန်ဖြစ်မြဲဖြစ်စေ၊ ကျန်တွင် ရသမျှ သခင် ပိုင်ရာ၏၊ ကျန်တွင်အဖြစ်ရှိ
လည်းသခင်ခံရဈေ၏၊ ထိုသန္တကကျွန်ကို အဖိုးခံဈေသော်၊ ပြည်ရွာချောက်
ဈားရာ၏၊ အဘယ်ကြောင့် နည်း ဟူမူကား၊ အမျိုးမစင် ဖြစ်သောကြောင့်
တည်း။ ဆိုလူများတို့အစည်သန္တကကျွန်အဖိုးမခံလိုကဈေး၊ ထိုသန္တ
ကကျွန်ကိုရဟန်းပြု၍လွှတ်စေတော့ဆိုသော်၊ ထိုကျွန်ရဟန်းကလွှတ်၍လူ

owner of them. At the time of buying and selling this irredeemable slave, if an engagement shall have been made to redeem him, his children, grand-children, or great grand-children, though these descendants shall be born, the former master shall not redeem them; let the new master have the full right to them.

When these irredeemable slaves are pledged for half their price, the children born whilst so pledged may be redeemed by the former master during the life of the person originally pledged; the new master shall not have a right to them. Why is this?—because, it is a saying, “though a pledged buffalo may have increased to a whole penful, or a pledged slave have increased to a village,” although the price which would entitle the owner to full possession has not been given, but only one half of the proper value, if the one originally pledged be redeemed, it is said, let the former master nevertheless have all the increase.

Oh king! in pledging an hereditary slave, there are two ways, one for the full value, and one for only half. Of these two, when they are pledged so as to be redeemable at their proper price, it is a price that gives the right of property, and the original proprietor only recovers them, because there was an engagement to redeem them; still, it is said, the children shall not be redeemed. But as regards persons who belong to some class of the king's servants, if they be pledged for their full value, even though it be said by the person pledging them that he will redeem them, let the proprietary right be complete, and let the children be taken as born slaves, *kay tha-bouk*; but if the price be below their full value, although they be sold outright by written engagement, the right in them shall not be complete, nor shall their children be called or considered as slaves; if the original price be paid let them be free. But if it be proposed to redeem an hereditary irredeemable slave, let all his property be taken from him, and if the master wishes to take his price, let his proper price be trebled, and let that be paid. This is said when the master is willing to take his price. If he does not consent he shall not be redeemed: all the property that he has belongs to his master; let him have the right to take it, and though he does so without releasing the slave, he cannot be freed from the condition of slavery. If the master, having had sexual connection with the slave, has made a promise that he will release her from slavery, let her be released; but if she return to her master, she shall not be released on the former promise; let her be a slave as before. All the property that a slave acquires belongs to the master, and he is answerable for his offences. If the price of these irredeemable slaves be received, (and they be freed,) the country will be unsettled. Why is this?—because they are a degraded, filthy race. Oh all people! it is not proper to receive the price of hereditary irredeemable slaves; and though it is said of these slaves, “make a priest of him and set him free,” when that

ဖြစ်လျှင် ကျွန်ုပ်တို့ရကောင်း သည် မဆိုသာချေ။ ကျွန်ုပ်တို့အရာကလွတ်စေ။ အ
ဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ သံသရာဝတ်ရေစက်ချနေသောကြောင့်တည်း။
ထိုကျွန်ုပ်သည်လူပြုရာ။ မကုန်၍သူတပါး ထံကျွန်ုပ်သော် မခံသာချေ။ လမ်း
ရင်းသားမြေးတို့ထံခံစေ။ ထိုငွေကိုတတ်ကုန်၍လေးလည်းအရင်းကို
ခံစေ။ ကျွန်ုပ်အမျိုးအရာဖြစ်သည်မဆိုသာချေ။ သာသနာတော်ကြောင့်ထို
ကျွန်ုပ်သန္တာကရာဇဝတ်မင်း၏မင်းဆေးသေဆုံးရှုံးသည့်ကိုခံရ၍သစ်
မပေးမရွေးနေခြင်းကြောင့် ကျွန်ုပ်အလျှောက် ခံရရာပေး ရွေးလွတ်လျှင်ကျွန်
ရင်းဖြစ်သည်မဆိုသာချေလွတ်စေ။ ထိုသန္တာကကျွန်ုပ်မစောင့်၍ရှင်ကိုလေးစား
ပွက်ဆေးရောက်၍ခံရလည်းအရှင်လွတ်ချွန်ကိုယ်တခုဆုံးစေးကျွန်ုပ်အမှု
ဖြစ်ကြောင့်ရှောင်နေ၍သခင်မိုက်လျှော်ရလျှင်အပြစ်သင့်ရာတွင်။ တဝတ်ကို
သခင်မိုက်စေ။ ထိုသန္တာကကျွန်ုပ်ကိုမြီတင်ရာလည်းကောင်း။ ရာဇဝတ်မှု
နှင့်ဆန့်ကျင်တက်မဟုတ် တစုံတခုကြောင့်။ သခင်ကကိုယ်စားအပ်၍ အ
ကျည်းအမြောင်းခံရသော်လည်း။ ကျွန်ုပ်အရာကလွတ်ကောင်းသည်မဆိုသာ။
သေဆေးပွက်ဆေးမဟုတ်သမျှသည်။ မိဘတာသားသမီးအရှင်တာ။ ကြေး
ကျွန်ုပ်ဆိုချေသည်သခင်ဝန်ကိုခံရ ထိုက်ချေသောကြောင့်ကျွန်ုပ်အရာကလွတ်
ကောင်းသည်မဆိုစပိုင်ချေ။ ကျွန်ုပ်အရာကမလွတ်စေနှင့်။ အကြင်သန္တာ
ကျွန်ုပ်တို့သည်တရပ်တကွက်တည်း။ အတူတကွတရွာတည်းနေ၍ သားချစ်
မြေးဆွားတရွာတည်းထောင်နေစေကာမူ။ သခင်သားမြေးဖြစ်တို့၏။ ကျွန်ုပ်
မလွတ်သာချေ။ ထာဝရကျွန်ုပ်မှန်ချေသောကြောင့်တည်း။ မည်သည်အမှုမ
ဆိုသခင်စေပိုင်သောကျွန်ုပ်ဖြစ်သည်။ အကြင်ကျွန်ုပ်တို့ကိုသူတပါး သို့အပိုင်
အဆုံးမရွေးပြုဆို၍ ရောင်းရာကံတော်သောကြောင့်။ လွတ်သောကျွန်ုပ်သည်
ကျွန်ုပ်တို့ဖြစ်သည်သခင်ရင်းသားမြေးတို့သို့သာပေါင်တက်ဝင် စေဟူမည့်
သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

ဘိုးဘွားမိဘပေါက်ဇော်အဆွေခင်ပွန်း ပေးသောကျွန်ုပ်နှစ်ပါး ဟုထင်
ကား။ အစည်ကျွန်ုပ်မျိုးကိုပေးခြင်းတပါး။ ထိုကျွန်ုပ်မှာအစည် အထိုင်းပိုင်စေ။
ကြေးဝယ်အမျိုးရှိကျွန်ုပ်ကိုပေးခြင်းမှာ။ ကြေးကိုပေးရွေးလွှတ်လွတ်စေ။ မရွေး
မပေးသမျှစေပိုင်စေ။ သုံးရကိုပေးခြင်းမှာ။ အစည်းဆိုင်ပိုင်ရလေ၏။
သည်မဆိုသာ။ ရှောင်ပါးသမျှမပေးမရွေးသမျှ။ မိဘပေါက်ဇော်မပေါ်သရွေ
စားပိုင်စေ။ ဇစ်ရမှာလည်းနည်းတူ။ လက်ရမှာလည်းနည်းတူ။
မှီမှီနေသောသူကို ပေးရာမှာ ပေးသောသူလည်းမပေးပိုင်။ ထူသူလည်းမထူ
ပိုင်ရှောင်ပါးသမျှအစေခံလိုလည်းခံစေ။ မိမိတို့သားသမီးကိုကျွန်ုပ်ပြုလေပေ။

slave quits the priest-hood and becomes a lay-man, he shall not be reclaimed as a slave; let him be released from his state of slavery. Why is this?—because it is a matter having reference to a future state, and the ceremony of dropping water has been performed. And if this slave, whilst he is a lay-man, shall from want become a slave to another person, it shall not be lawful, but let him be the slave of the children or grand-children of his original master; and when he can pay his debt, let only the original sum be taken; they shall have no claim on the ground of his having been their hereditary slave. If in the service of his master, such a slave shall commit some offence for which death is the punishment, and if he escapes without the intervention of his master, by his own means, the master shall have no right to claim him as his slave originally; let him be free. If from his own neglect, the punishment of death shall be incurred by him, let the master be held free; let him lose his life. If he keeps out of the way on account of some offence committed, and the master be obliged to pay compensation for him, let the master bear one half. If on account of debt, or any matter, not criminal, the master gives over the slave as his substitute, though he suffers confinement, he shall have no claim to release from his condition of a slave. It is said that in all matters not involving death, children shall answer for their parents, and slaves for their masters, and because he ought to bear his master's burthen, he shall have no right to claim release from slavery: let him him not be released. If any hereditary slaves living in the same place, shall have children and descendants, and shall establish a village, they shall not be released from bondage to their master's children and descendants; because they are slaves to all eternity, and slaves that the master has a right to employ in any business without exception. When any hereditary slave shall be sold with an agreement that he (the seller) will not redeem him, and if by good fortune he become free, he is a rising slave; let him go as a companion to the children of his original master only.

As regards the seven kinds of slaves given by grand-parents, parents, relations, or friends, it is thus: 1st, when an hereditary slave is given, let such a slave be owned as an hereditary slave; 2nd, when a purchased slave is given, if he repay the amount, let him be free, and let him be employed until he does so; 3rd, when a Thong-ya slave is given, the receiver shall have no right to say he ought to be hereditary: he may be worked while his situation is agreeable to him, till his ransom is paid, or till his relations are discovered; 4th, when a Pan-ya is given, the same rule holds good; 5th, when a Let-ya is given, it is the same; 6th, when a person who is living on another's bounty is given, the giver has no right to make the gift nor the receiver to receive it; let him be employed only as long as it is his pleasure; 7th, when a man's own children are given as slaves, the giver and receiver have a right to make and receive the gift: but if

ခြင်းမှာပေးသောသူ၊ လူသောသူလည်း ပေးပိုင်တူပိုင်၏။ ထိုသူတို့
 လက်တွင် အစေခံပြီးမှ မရှောင်ထွက်သွားသော် လွတ်စေ။ ရုဏ်းကြောင့်ပေး
 ခြင်းမထုတ်ချစ်၍ ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ရှောင်ပါးသောအခါရ၏။ ထိုသူတို့သည်
 ဆယ်နှစ်မြောက်အစေခံ၍ ကျန် အရာကောင်းကောင်းသည် ဆိုသော နှုတ်
 မိဘပေး လေပြီး သည် ကိုယ်အိုးရကောင်းသည် အစည်ဖြစ်သည်။ မဆိုသာ
 လွတ်စေ။ သားစည်မြေးထက်အစေခံကာလအရှည်ရှိနေလျှင် တန်ဖိုးမကျ
 လွတ်စေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ချင့်ဖို့စည်ဆက်မကွာအစေခံရ
 နေသောကြောင့်တည်းဟူ၍ မဆိုတော်မူ၏။

ကျန်ပေါင်နှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ တန်ဖိုးတဝက်နှင့်ဝယ်သင့်ကျန်တပါး၊
 တန်ဖိုးတဝက်မထူနှင့်ဝယ်သောကျန်တပါး၊ ထိုနှစ်ပါးသောကျန်တို့ကိုပိုင်
 စေဆိုသော်လည်း မပိုင်သာအပေါင် ဖြစ်စေ။ ထိုသူတို့ကိုဖြစ်ကု၊ ခြောင်းခြား၊
 ပင်နိမ့်ပင်မြင့်မစေသာ။ ရေသွန်းထိန်းစဉ်းအသင်းအရွက်အသယ်အပိုးမ
 ထမ္ဘိသာထည့်နေသော်လွတ်စေ။ တစ်တချက်အမှုအပြုမတော်၍ ကြိုးခေါက်
 တဖျားတဖျားစိုက်ခတ်ပါးနားပုတ်မိသော်လည်းအပြစ်မရှိ။ ၎င်းအမှု
 တွင်စိုက်ခတ်မတော်သောနေသော်တကွယ်သူတွင် ချင့်ပေးရင်းအပိုးကိုတွက်ခွ
 ၍ပေးလျှော်စေ။ မိတ်မတူသည်ကိုသခင်ကမလွန်နေလျှင်ငွေတရာလျှော်စေ။
 ကိုယ်အိုးလည်းတွက်၍ခွစေ။ မိတ်တူကအိမ်ထောင်မနေ၊ ကျန်ကညှင်းညှင်း
 ကိုယ်အိုးကိုခွစေ။ ထိုကျန်မိတ်တူလျှော်သခင်က မနေလိုလျှင် လွတ်စေ။
 ကိုယ်နေနှင့်တန်လျှင်ခွစေ။ အလျှော်မှာနေရင်းကိုယ်အိုးနည်းလျှင် ပြည်၍
 လျှော်စေ။ ချင့်ဖို့ကြောင့်တနှင်းလင်မန်းစလား၊ ကွဲနှား၊ သက်မြဲသတ်
 ခဲ့သောရှောက်ကွဲရှလျှင်ခွစေသည်ကာလအစားဆပ်ခွစေ။ သို့ကားဆိုတု
 ၏၊ ကွဲနှားဆင်ခြင်းသေခြင်း၌သခင်စေ၍သွား၊ ချာလုပ်ချာစီးခင်းချာသေသည်
 ကျိုးသည်ကန်းသည် သခင် အမှုကိုဆောင်ရာ ကွဲရှ သည်စွား မှာလွတ်စေ
 မလျှော်သာ၊ နံနက်အစေကိုနေ့သွားခြင်းစေသော အရပ်ထပ်ခရီးကို မကွာ
 ခရီးထွဲ၍သွားသော်၊ သေသော်ကျိုးသော်အစားလျှော်စေ။ စေသည်ခရီးအ
 ရပ်ပင်မှန်စေ၊ မိမိမရှိက မသတ် တန်ခိုက်ခတ်နေ ခြ သေသော်အစား လျှော်စေ။
 အရှင်စေရာဖြစ်စေ။ မပျောက်တန်ပျောက်သော်ချင့်ကြောင့် မကွဲတန်ကွဲစွာ

the person given, after having been employed by the receiver, shall leave him, let him be free. It is not a gift of gratitude, but of affection : he may be worked as long as it is agreeable to him. If after having submitted to be employed ten years, he shall demand his release from the state of slavery, the receiver shall not, on the ground of his having been given by his parents, claim his price nor consider him an hereditary slave ; let him be free. If one generation shall have passed in slavery, let him be released on paying his proper price. Why is this ?—because they have submitted to slavery for one generation ; thus the lord recluse said.

As regards pledged slaves, it is thus ; there is one who is bought for half his proper price, and one who is bought for less than half. And though these slaves be handed over in full right by the seller, the buyer shall not have full proprietary right in them ; they shall be held to be only pledged, and shall not be employed in crossing a river or on the further side of it, nor in climbing trees high or low, nor shall they be employed in pouring water, nor taking a part in the ceremony of betrothment ; if they be so employed, let them be free. If one of these slaves commits any offence, and his master punishes him by striking him with the bight of a rope, a ratan, or the elbow, or by slapping his face, no blame shall be attached to him ; but if the beating be severe and he die, let the price originally paid for him be deducted from that of ten men, the compensation for murder, and let the master pay the balance. If a limb be broken, or an eye blinded, let the price paid for the slave be deducted from the compensation for such injury, and let the master pay the balance. If the master have forcible connection with such a slave, let him pay compensation in one hundred (tickals) of silver, minus the price of the slave. If the slave is consenting, and refuses to remain as his wife, let her pay the price of her body. If the slave is willing to remain as his wife, and the master refuses to keep her, let her be free. If the money for which she is a slave be equal (to the price of her body,) let it be kept by the master ; but if the sum be less than the compensation to be paid, let her make it up. If by her means, a spade, salver, goblet, buffalo, ox, or any thing animate or inanimate shall be broken, lost, or die, at the time of her paying her redemption, let her replace them. Though it is thus said, if the buffalo, ox, horse, or elephant, shall have died, have a limb broken, or be blinded in the service of the master, performed by his order, they shall not be replaced. If the slave was ordered to go in the morning, and did not go until the day time, or went to a different place, or by another road, and death or breakage ensue ; let it be made good. If the proper road have been taken, and the proper place gone to, but the slave have beaten (the animal) in an improper manner ; let him replace it. If the master sent him, but (the animal) shall without sufficient reason be lost, or by the act of the slave shall be injured or des-

သော်၊ အစားပေးလျှော်စေ။ ထိုသို့ကျွန်ပေါင်းနှစ်ပါးတို့တွင်အကြောင်း
အရပ်ရပ်ကွဲပြားသည်ကိုပညာရှိတို့သိရာ၏။ အဘယ်ကဲ့သို့သိရာသ
နည်းဟူမူကား၊ ထမိသမားဖြစ်သည်ကိုသိလျက်ထမိတက်ပါမည်အပေါင်း
ခြင်း၊ တောသွားမှတ်ဆိုးဖြစ်သည်ကိုသိလျက်အပေါင်းခံခြင်း၊ တငါမှန်းထိ
လျက်ထိုတငါအတတ်ကိုလုပ်ပါမည်အပေါင်းခံခြင်း၊ ခရီးသွားသည်ကို
သည်မျိုးကိုသိလျက်အပေါင်းခံခြင်း၊ ကတိသည့်မှန်းသိလျက်အပေါင်းခံခြင်း၊
လှေသားမှန်းသိလျက်၊ လှေသွားမည့်ဟုအပေါင်းခံခြင်း၊ အကြင်လယ်လုပ်ထို
တွင်ဆင်ကျားဝက်ရဲငန်းမြွေရှိရာသိလျက်အပေါင်းခံခြင်း၊ ဤအရပ်နှစ်ပါး
ကိုသိလျက်အပေါင်းခံ၍လျှော်စေနိုင်၏။ အပြစ်မရှိ၊ ထိုသို့စေရာတွင်သင်
အမှုကြောင့်သေလျှင်ကိုယ်အိုးဆုံးစေ၊ အပြစ်မစားရရာ၊ အဘယ်ကြောင့်
နည်းဟူမူကား၊ အကြင်သူနှစ်ယောက်တို့ကို၊ ဝွံ့၌လက်ပွေ့ထိုက်၍သေရာအ
ပြစ်မရှိသကဲ့သို့တည်း။ ထိုသို့ကားဆိုတုံ၏။ သင်မစေ၊ သင်အမှုတည်း
မဟုတ်၊ ချင့်အလျောက်သွား၍ထမိကကျသော်၊ ကျား၊ ခဲမြွေကိုက်ဆင်သစ်
မိကျောင်းငင်သော်၊ ရေကူးရာသေသော်၊ ကြေးမဆုံးသား၊ မိဘမယားသား
သွီးထိုးကပေးစေ၊ သို့ကားဆိုတုံ၏။ ကြေးရှင်မစေသော်လည်းကြေးရှင်အမှု
ကိုကျွန်ပေါင်အလျောက်ကြေးရှင်မသိ၊ ဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင်ရာ၊ ထိပါးသေ
သော်ကြေးဆုံးစေ၊ ထိုကျွန်ပေါင်တို့သင်ထံနာဈာသော်၊ မိဘအရှင်တောင်း
ထိုသို့အပ်၍ကုစားစေ၊ အရှင်မိဘသားသွီးထိုးထံသေသော်၊ ကြေးရှင်ကိုယ်
အိုးပေးစေ၊ လုပ်ခွန်မှာအလုပ်ဖြစ်သည်ရက်မှစ၍တလလျှင်မြောက်မူကျ
ကိုတွက်၍ပေးစေ၊ ထိုကျွန်ပေါင်သည်ကြေးရှင်ထံသေသော်အပြစ်မရှိ၊ ကိုယ်
အိုးဆုံးစေ။

ကျွန်ပိုင်နှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ အစုအနွေးအမျိုးရှိကျွန်ကိုယ်အိုး၊ တန်ခိုး
ဝယ်ခြင်းတပါး။ တန်အိုးထက်အလွန်ဝယ်ခြင်းလည်းတပါး။ ဤနှစ်
ပါးမှာပိုင်အိုးရောက်လေပြီးသည့်ကြေးသပေါက်ကောက်ပိုင်စေ၊ ပြေးသွား
ရာသေလည်းဆုံးစေ။ ထိုကျွန်တွင်မယားသားသွီးပြေးသွားရာရလျှင်
သင်ပိုင်စေရစေ၊ ပြေးသွားရာမိဘမယားသားသွီးထံသေသည်ဟုကိုယ်အိုး
မတောင်းသောကျွန်ပိုင်ဖြစ်နေသည်၊ ထိုသို့အပိုင်ထားရာဝယ်သည်ပြေး
သည်မှစ၍မစေရဧက၊ မိဘပေါက်စော်မယားလင်သားသွီးထိုးထံသေ
သည်မှာမလွတ်သာဧက၊ ရောင်းရင်းသူအခွေခံသို့ကနှစ်လည်တန်အိုးကိုတွက်

ayed; let it be made good. That wise men may understand every thing regarding these two kinds of pledged slaves, the law is laid down as follows:—If a man knowing another person to be by profession, a climber of Palmyra trees, submits to be pledged to him; or in the same manner knowingly submits to be pledged to a frequenter of the forest or hunter, or to a fisherman, or to a travelling merchant, or to a ferry-man, or to a boat-man, or to a farmer, knowing that he has his farm elephants, tigers, vicious hogs, or venomous snakes, and agrees to assist them in their various occupations, he may in any of the above seven instances be employed as agreed upon, without fault. If whilst engaged in any of these employments on the master's business, the slave shall by some accident die, the master shall receive the amount for which he was pledged, and (his relations) shall not claim or receive any compensation. Why is this?—because it is similar to the case of two men fighting in the assembly, where there is no blame if one dies. Though it is thus said, if the master have not sent him, and the business he was employed on was not his master's, but he went of his own accord, should he fall from a palm tree, be bitten by a tiger or snake, an elephant kill him, or an alligator carry him off, or he be drowned in swimming; the master shall not receive his money; the parents, wife, or children, shall pay it. But though it is thus said, if any thing smite him so that he die, while engaged in his master's business, although he be so employed of his own accord without having been sent by his master, or without his knowledge, his price shall be lost. If a pledged slave shall fall sick whilst with his master, let him be returned to the charge of his parents or former master, and let them attend on and administer medicine to him. If he shall die whilst with his former master, his parents, or his children; let them pay his price to the creditor, and six mosas a day as the price of his labour, reckoning from the day on which he ceased to work. If he die with his master, there is no fault; let his price be lost (to the master.)

As regards the two kinds of slaves who are the property of the master, it is thus: one is a person belonging to some class of the king's servants, and bought for his proper price; one bought for more than his proper price. When their price has been paid, let their children be taken as born slaves; and if they run away and die, let the master lose the money paid; if they get a wife or children during the time of their running away, let the master take them as his property; if one of these slaves runs away and dies with his wife or children, his price, on his death, shall not be demanded, he is a slave the property of his master. If a slave of this description, shall run away on the day he is bought, before the master has employed him, and shall die with his or her parents, relations, wife, or husband, or children, he shall not be held free; let the person who sold him, or his heirs, if a year has expired, pay twice the amount he was sold

၍ပေးစေ၊ နှစ်မရောက်ကလေးကိုတွက်၍ပေးစေ၊ ထိုသူတွင်မွေးသည်သားတို့
တို့ကိုကြေးသပေါက်မကောက်သာချေ၊ အဆယ်ကြောင့်နှင်းယူမှုထားရန်
ယူ၍သက္ကရာဇ်စာထားနှင့်ဝယ်၏၊ မစေရဘူးချေသောကြောင့်ထင်္ဂါးတို့
ကားဆိုတုံ၏၊ ဝယ်၍ခုနှစ်ရက်မြောက်တထာနှစ်ပေးပြီးမှ၊ အစေ့မခံတွယ်
သွားရှောင်နေသော်လုပ်ခွန်တလင်းမတ်စားပိုင်စေ၊ မွေးသည်သားတို့
လျှင်လည်း ကြေးသပေါက်ကောက်ပိုင်စေ၊ ကိုယ်သီးပေးက အရင်းတိုင်း
စေ၊ အကြွေကွန်တွင်လုပ် ခွန် အစား မှီသည် ကိုလုပ် ခွန်မခံအရင်းတိုင်း
သက္ကရာဇ်စာဖျက် ပြီးမှ၊ လုပ် ခွန်ကိုရကောင်းသည်တောင်းသော် ကျန်
ကာအပေါင်ကပင်၊ မရသာချေလွတ်စေ၊ သို့ကားမထုတ်လုပ်ခွန်ကိုသာ
အရင်းကြွင်းသော်အရင်းကိုပေးဆပ်စေမှပြေစေ၊ ထိုကြောင့်မင်းကြီးမင်း
ထက်၊ အခက်မခံသော၊ ပင်ရင်းပြတ်က၊ အခက်မရှင်သော၊ အခက်ပြတ်
လည်းအမြစ်မှီသမှုအခွက်အခက်ရှင်ပြန်သကဲ့သို့လုပ်ခွန်ပေး၍ အရင်း
မျှပြီးမှ၊ အရင်းကျန်ကိုအတိုးမယူသာ၊ နှစ်လပင်ရှည်သော်လည်း
တိုင်းလူစေ၊ ထိုအရင်းကိုချင့်မပေး၍ချင့်ကိုဝင်၍ကျန်ခံအင်းစာ
ပြီးမှနောင်တွက်ရှောင်လျှင်၊ လခွန်တလင်းမတ်တွက်၍အရင်းနှစ်
လုပ်ခွန်ကိုစားပိုင်၏၊ ထိုနောင်သုံးတက် စားရပြီးအဆယ်ကြောင့်
မူကား၊ ထိုအပွားနှစ်တက်တွင်ပင်ရင်းမသေ၊ အမြစ်ကြောင့်အဆယ်
တွက် ပြန်သကဲ့သို့ စားပိုင်၏ဟူသတည်း ထုမခွဲမည် သော ရှင်ရဲထွန်း
တော်မူ၏။

မင်းကြီး၊ မြို့ကြောင့်မြစ်သောကျွန်းလေးပါးဟူသည့်ကား၊ မြို့ရင်းနှင့်မြစ်
သောကျွန်းတပါး၊ မြို့ပွားနှင့် ၁၂ ကျွန်းတပါး၊ အရှင်အပွားနှစ်ပါး
ကြောင့်မြစ်သောကျွန်းတပါး၊ မိတိုင်ခံသောကြောင့်မြစ်သောကျွန်းတ
ပါး၊ ဤသို့လေးပါးအပြားရှိရာတွင်၊ ငါးနှင့်မြစ်သောကျွန်းမှာ၊ မြို့ရင်းကို
ပေးလျှင်အပွားမတက်၊ ဥဩသားနှင့် ကျန်ခံခြင်းငှါအညွှန်မထွက်သာ၊
အရင်းကိုသာဆပ်၍လွှတ်စေ၊ သို့ကား တုံ၏၊ ယူသောမြို့သည် ချင့် ကိုယ်
သီးနှင့် တန်သော်လည်းကောင်း၊ ငါးသိုးတက်နှစ်ဆတွင် လည်းကောင်း၊
မြစ်မှအရင်းကိုဆပ်၍ ပြေစေဟူသတည်း၊ ကိုယ်သီးနှစ်ဆတက်လွန်၍အန်
သည်တွင်သာကိုယ်သိုးလုပ်ခွန်နှင့်စုစေ၊ လွန်သည်ရင်ပွားကိုတွက်၍ဆပ်
စေ၊ ကြေးသပေါက်မကောက်သာ၊ မင်းနိမ့်မင်းမြင့် ခရီးဝေးစွာခုနှစ်ပါးသော

If a year has not expired, let the months be reckoned and payment made accordingly; the children of the slave shall not be taken as born slaves. Why is this?—because he was bought as a slave on a written engagement, and (the master) had never employed him. Though it is thus said, if after seven days, a month, or year, he shall abscond and keep out of the way, let his master have a right demand and take five mats a month the price of his lost labour; and if there be any children born; let them be taken as born slaves; and in paying his price, let the original amount be paid. If any slave shall owe a large amount to his master as the price of labour lost, and the master shall not take it, but the original amount paid; if ever the bond has been destroyed, the master shall demand the price of the labour lost, it shall not be recoverable from any slave whatever; let him be free; but if the price of the lost labour be paid, and the original sum be left, the account shall only be settled on payment of the original also. For this reason,—Oh king! the branch cannot be larger than the trunk, and after the tree has been felled, the branch cannot live; but although the branch be cut off, the sole that is attached to the root grows again; so after paying the price of labour lost, equal to the original amount of debt, the original price shall not be added to; though many years may have passed before it be paid, let the original sum only be taken. If he must pay the original sum, and if after the amount paid has been entered in the bond, he shall run off again, the master has a right to the price of labour lost at five mats a month until it amounts to the original sum; but after this, he shall not a third time have a right to demand an addition. Why is this?—because in the first two additional sums taken, the trunk of the tree was not dead, on account of the roots, and as the branches and leaves spring again, he had a right to demand it. Thus Menoo the recluse said.

Oh king! as regards the four kinds of slaves who have become so in debt, it is thus: 1st, a slave who becomes so for an original debt; 2nd, a slave who becomes so on account of the interest; 3rd, a slave who becomes so on account of both; 4th, a slave who becomes so by being security. Of these four, as regards the one who comes so for an original sum lent, if he pay the original sum, there shall be no interest: it is like the Cuckoo depositing her egg, there no new shoot. (interest on the money, or advantage to the bird taking the egg:) if the original sum be paid, let him be free. Though this is said, if the debt be equal to the price of his body, or double that amount, it is meant that the debt should be satisfied by payment of the original sum, but if it be more than double the price of his body, let only what is proper be liquidated by the price of his body; let him pay both the principal and interest of all beyond that in his children shall not be taken as born slaves; he shall not be employed in climbing trees, at a distance, or in any of the seven (pro-

အရပ်သို့မစေလိုချင်ချေ။ ။ ငွေကြေးအရင်းကိုယ်သီးမရောက်တွင်လူသောအ
 ညွန့်မတိုးစေရ။ ဥဩသားနှံကဲ့သို့ဝင်လုပ်လျှင်ထိုငွေထန်သီးမြဲတွင်ထထင်း
 မတ်နှင့်တွက်၍ပြေလျှင်ရင်းပွားပြေစေးကျန်တွင်ပေးစေး၊ ထွန်၍ထန်သို့သာ
 လုပ်ခွန်ကိုမစားသာချေ။ ငွေရင်းမပြတ်ထကားထုမဆိုသာချေ။ ထိုငွေကြေးငွေ
 ကိုလူ၍ နှစ်သက်အနည်းငယ်လုပ်မလုပ်ပြန်လျှင်၊ လုပ်ခွန်ထွန်ကိုလူ၍ ရင်း
 ပွားသပ်စေ။

မြိပွားကြောင့်ဖြစ်သောကျန်မှာ၊ အရင်းလေးထေပြီးသဉ်းအစဉ်အတိုင်း
 ကျန်ခံသော သက္ကရာဇ်စာမထားစားနှုံးမြိမ်ခွင်မတင်သော်၊ လုပ်ခွန်ထထ
 ငါးမတ်နှင့်တွက်၍ပြေလျှင်ပြေစေး၊ မပြေလျှင်ကျန်ကိုပေးစေး၊ အတိုးအပွားစ
 စားသာချေ။ စားနှုံးမြိမ်တင်၍သက္ကရာဇ်ကျန်ခံစာရင်းထား၍သူသိကျွန်
 ကျန်ခံငွေနှင့်အတက်အညွန့်ကိုဆပ်လျှင်ကျန်မည်စေ။ ထိုကျန်သဉ်းထု
 လျှင်တန်သီးပေးစေး၊ လုပ်လျှင်လည်းလုပ်ခွန်နှင့်ထသီးအမှီတွင်ချွန်ပေးစေး၊
 မွေးသဉ်သားသွီးထိုကိုကြေးသပေါက်မဆိုသာချေ၊ မြိရှင်၏ထုညှိပတ်ခြင်း၊
 မြိစား၏ထုညှိပတ်ခြင်းနှစ်ပါးဝင်ထေသဉ်ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

မြိရင်းပွားနှစ်ပါးနှင့် ဖြစ်သောကျန်မှာ၊ အရင်းအပွားရောက်မှကျန်ခံ
 သက္ကရာဇ်စာမထားလျှင်ကျန်မမည်သာ၊ လုပ်ခွန်ထထငါး မတ်ကိုထွန်၍
 ရင်းပွားတွင်ချွန်ပေးသပ်စေ။ သားသွီးမွေးလည်းကြေးသပေါက်မထားစေ
 သာ၊ မြိခွန်မိတ်ခြင်းဟူသောဖြစ်သည်၊ သေသော်လည်း၊ ချွန်ကိုယ်သီးနှုန်ထန်
 ရာတွင်ချွန်ကျန်ငွေရင်းပွားသပ်စေ။

သူမြိကိုထိုင်ခံ၍ မြိစားပြေးရှောင်သေခြင်းကြောင့်၊ အရင်းကိုမြိထိုင်
 ပြေနှိုင်၍ကျန်သက္ကရာဇ်စာထား၍ခံသော်လည်းကောင်း၊ စားနှုံးမြိမ်ခွင်တင်
 ၍သံသော်လည်း၊ ထိုမြိရင်းတွင်သာလှခွန်နှင့်တွက်၍ချွန်သပ်စေ။ သေသော်
 လည်းသေသူကိုယ်သီးတန်ရာချွန်အကျန်ကိုဆပ်စေ။ အသတ်ကြောင့်နှုတ်
 ဟူမှုကား၊ ချွန်စာရင်းမဟုတ်၊ မြိထိုင်ဖြစ်ချေသောကြောင့်တည်း။

မိမိမှုကြောင့်ဖြစ်သောကျန်နှစ်ပါးဟူရာ၌ ကာမရုဏ်ရှင်သို့မထောင်နှိုင်
 ၍ကျန်ဖြစ်သည်မှာ၊ ထိုကာမလွန်သောသူသေလျှင်လွတ်စေ။ သားသွီးမိသထို
 ကိုမစွဲသာ၊ ကာမရှင်သေလည်းလွတ်စေ။ မိသထင်သားသွီးထိုကာကျန်မြိ

hibited) places. If the original sum borrowed be not equal to the price of his body, there shall be no interest. If he goes into his creditor's house like the Cuckoo depositing her egg, let his services be valued at five mats a month, and if it amount to the sum borrowed, let it be liquidated thereby; if not, let the balance be paid. If the price of the labour be greater, it shall not be paid (to the slave,) nor shall (the master) make any claim that his money has not been paid. If after having borrowed the money, and worked a short time, the slave shall cease to work, let him pay both principal and interest after deducting his monthly hire (for the time he did work.)

As regards a slave who becomes so on account of the interest of a debt, if he has paid the original, but not entered into any slave bond for the interest, and the money has not been weighed out again, there shall be no increase of interest; let the price of his labour be valued at five mats a month, and if it equal the amount of interest, let the debt be satisfied; if not, let the balance be paid without interest. If the money be weighed out to him afresh, and he pays the interest, with this money for which he has executed a slave bond in the presence of witnesses, let him be considered a slave; and if he does not work, let him pay double the amount borrowed; if he does work, let him continue to do so till his wages amount to double the sum; his children born to him shall not be considered born slaves, because it is a kind of deception on the part of both the debtor and the creditor.

As regards a slave who becomes so on account of both principal and interest. When the time for payment of principal and interest arrives, if no slave bond is entered into, he shall not be considered a slave: let the debt, both principal and interest, be liquidated by his labour at the rate of five mats a month, and the children born to him shall not be considered born slaves, it is only putting himself in the place of the new debt; so if he has children, they shall not be taken as born slaves; if he dies, let the balance of principal and interest, after deducting the price of his body, be paid (by his heirs.)

If a person has stood security for a debt, and the debtor shall abscond or die, and the security being unable to pay the principal enters into a slave bond, or has the money weighed out and returned to him, let him pay only the original debt by the monthly hire of his labour, and if he dies, let the price of his body be deducted, and the balance be paid (by his heirs.) Why is this?—because he was not the original debtor, but only the security.

As regards the two kinds of slaves who become so for having had criminal connection, and are unable to pay the compensation. If the offender dies, let the debt be cancelled; the parents or children shall not be liable. If the one against whom the offence was committed dies, let the debt be cancelled; her parents, husband or children, shall

ကောင်းသည် မဆိုသာ၊ ထီးကျိုး စည်ပေါက်မင်းလဲမြဲတွင်လည်း ကျွန်အရာ
ကလွတ်စေ၊

ငှက်အမှုကြောင့် သူတပါးထံကျွန်ခံ၍ပေးလျှော်ရသည်မှာ၊ ရွာထီးရွာနီး
ဆက်စံသည် လွတ်ရကောင်းသည် မဆိုသာ၊ အဘယ်ကြောင့် နည်းတူစု
ကား၊ ထာ န ခြား သောကြောင့်တည်း၊ ကျွန်အဖိုးရောက်၍သူတထူးထိုက်
ကျွန်ဖြစ်စေသည်၊ ဓွေး ဖွားသော သား သို့မြဲလည်း ကြေးသဖလိက်ကောထိ
စေ၊

ပုဏ္ဏားထိုက်အမျိုးခြားသူထိုဝယ်၍ကျွန်ပြုခြင်းမှာ ကျွန်မမြင်သားစေ
သာ ချေးကြေးငွေသာပေးဆပ်စေ၊

ပုဏ္ဏားချင်းချင်းလည်းကျွန်မပြုသာ၊ မစေသာချေး ကြေးငွေရင်းကိုသာ
ဆပ်စေ၊

ရဟန်းကိုရဟန်းမှတပါး၊ ဝယ်၍စေခြင်းသည်မထိုက်၊ ကိုယ်သိုးအရင်း
ကိုသာဆပ်စေ၊

ရဟန်းကိုရဟန်း ချင်းကျွန်မ ပြုပိုင်၊ မစေပိုင်၊ အရင်းထိုင်းကိုသာပေး
ဆပ်စေ၊

သတင်းသိသမျှပေသောသူတို့၏သား မဟားယောက္ခားမိခွတို့သည်ကျွန်
ခံမည်ဟုသုကြေးငွေကိုယူသော်လည်း မစေပိုင်ချေ၊ ကိုယ်သိုးငွေရင်းကို
သာပေးဆပ်၍လွှတ်စေ၊

သူတထူးကျွန်မကို ယောက္ခားလွတ်က၊ မဟားပြုလုပ်ထိုက်ကိုယ်စား
ခြင်း မှာ၊ မိခွသေလျှင်အလွတ်သူယောက္ခားလွတ်စေ၊

ယောက္ခားသူကျွန်မိခွအလွတ်သူ၊ ကျွန်ခံ၍ကျွန်ယောက္ခားသေလည်း
မိခွအလွတ်သူလွတ်စေ၊ ဤကားအစုအခန်းအမျိုးမြို့ကိုသာဆိုသတည်း၊

အစည်အလာသန္တက ကျွန်ယောက္ခားမိခွတို့မှာ၊ ထိုကျွန်ယောက္ခားမိခွ
သေလျှင်အလွတ်သူလွတ်စေ၊ ထိုသန္တကကျွန်ယောက္ခားမိခွမသေ၊ အလွတ်
သူကိုယ်စားခံရာသေသော် လည်း သန္တကကျွန်တို့မှာမလွတ်သာချေ၊ ထစ်
ရင်းသို့သာဝင်၍ကျွန်ခံစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ချင့်ထိုက်ကျွန်စည်
သန္တကကိုလွတ်စေဟုကိုယ်စားလွယ်သာလုပ်နှင့်စေသောကြောင့်တည်း၊

အစုအခန်းမြို့သူအကျွန်ခံနေ ရားသား သို့မဟာ သို့ သည် ကိုယ်စား
သက္ကရာဇ်စာဝင်၍ကျွန်ခံခြင်းမှာ၊ သက္ကရာဇ်စာရင်းပြောင်းထွဲခြင်းများ နှိုး
မြှုပ်ခွင်တင်၍ထားသည်ဖြစ်စေ၊ ဈေး နှိုးမြှုပ်ခွင်မတင်သက္ကရာဇ်စာမပြောင်း
မထွေ၊ ကိုယ်စားထားသည်ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်ဝင်၍ကျွန်ခံသေလျှင်လွတ်စေ၊
သက္ကရာဇ်စာထားရင်းလျှို့သည် မသေဖြစ်သည်မြှုပ်ခွင်ပြန်ပေးရမည်ဆို

have no claim on the offender as their slave. If a new king succeed to the throne, or it be seized by an usurper, let the offender be free.

As regards one who has become a slave to a third person for the means of paying the compensation in the above case; he shall have no claim to his freedom on the succession of a new king; he has taken the price of his freedom from a third person and become his slave; if he has children, they shall be taken as born slaves. Why is this?—because the person (to whom he has become a slave) is different (from the person against whom the offence was committed.)

As regards a person of another class having bought a Bramin slave, he shall not be considered a slave, nor shall he be caused to work; let him only pay back his purchase money.

Nor shall Bramins make slaves of each other, or cause each other to work; let them pay only the debt originally incurred.

It is not proper for any one who is not a Rahan to purchase a Rahan and make him work; let him only pay his original debt.

Nor shall Rahans make slaves of each other, or cause each other to work; let them pay only the original debt incurred.

If the children, or the husband or wife of a person, living in the performance of religious duties, shall take money from a person to become his slave, he shall have no right to work him (or her); let the debt be liquidated by the payment of the original sum only.

As regards a free man becoming a slave as a substitute for his wife, if the woman dies, let the free man be released.

If the man be a slave, and the woman free, and she takes upon her his slavery, if the man dies, let the free woman be released; this is only said of those who belong to some class of the king's servants. If the slave be an hereditary irredeemable one, male or female, and shall die, let the free person be released; but if the slave does not die, though the free person who is bearing the burthen in his (or her) room should die, the irredeemable slave shall not be released, let him (or her) return to slavery with the original master. Why is this?—because they are hereditary irredeemable slaves, and the substitute was only allowed to relieve them for a time.

As regards the children or wife of a slave man who belongs to some class of the king's servants, taking upon themselves his servitude as substitutes on a written bond; if the substitute shall die, whether there be a transfer of the original slave bond, or the money due be weighed out again (to the substitute and returned by him,) or the substitute comes in without these forms, let the debt be cancelled; there shall be no demand against the original slave still alive for the money weighed out; let him be released from his state of

သာဓုကျွန်အရာကလွတ်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ဗြိတိသျှ
ကျွန်ခံဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုကျွန်ခံသူတွင်မွေးသည်တားကို
လွှတ်ကြေးသပေါက်နှင့်မကင်းချေးနှံ့ကြောင့်ရေ၊ ရေကြောင့်နှံ့၊ မသားသား
သွီးမိသတ္တိမကင်းသား၊ အရွှေခံဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

အစ်ကိုကျွန်ခံရာ၊ ညီဝင်၍ကိုယ်စားခံသည်၊ ညီကျွန်ခံရာ၊ အစ်ကိုခံ၍
ကိုယ်စားခံသည်၊ အစ်မကျွန်ခံရာ၊ ညီမဝင်၍ကိုယ်စားခံသည်၊ ညီမကျွန်
ရာ၊ အစ်မဝင်၍ကိုယ်စားခံသည်တို့မှာ၊ ကိုယ်စားဝင်၍ကျွန်ခံသူသေလွှတ်
လွတ်စေ၊ ရှေးဦးကျွန်ရင်းသူသေသော်မလွတ်သာချေ။

သူကျွန်ကိုခံဝန်မိရာတွင်၊ မပေးမအပ်နိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သောကျွန်မှာ၊
ရှေးဦးကျွန်ဖြစ်သောသူသေသော်လည်းမလွတ်သာချေ၊ ခံဝန်သည်အတိုင်း
ကျွန်သိုးကိုပေးဆပ်စေ၊ ချင့်ခံဝန်သူသေလွှတ်သားမယားလင်မိသတ္တိသည်
ယုမစွဲသာချေကင်းလွတ်စေ၊ အတ္တိ၊ အတ္တနိ၊ ဆက်စံ၍ မင်းလဲစည်ပေါက်လွှတ်
လွတ်စေ။

သူမြို့ကိုထိုင်ခံရာ၊ မြို့စားပြေးရှောင်၍ဖြစ်သောကျွန်မှာ၊ အယက်ကျွန်ကို
ခံဝန်သည်အတိုင်းဖြစ်စေ။

ဂုဏ်ကြောင့်ဖြစ်သောကျွန်သုံးပါးဟူရာ ဤဆေးခမပေးနိုင်၍ ဖြစ်ခြင်း၊
ရှေးနေစားမပေးနိုင်၍ ဖြစ်ခြင်း၊ ထမင်းငတ်မွတ်သည်တွင် ကျွေးမွေး၍ဖြစ်
ခြင်း၊ ထိုသို့အားဖြင့်သုံးပါးကျွန်မှာ၊ အယင်ဆိုရာကိုပေးလွှတ်လွတ်စေ၊ မွေး
သည်သားသွီးရှိသော်လည်း၊ သပေါက်မကောက်သား၊ ကျွန်ခံပြီးမှအလွတ်
သွားနေသည်ဟုလုပ်စွန့်ကိုလည်းမတောင်းသား၊ လုပ်ဆောင်သည်ကျေးဇူး
ရှိလွှတ်လည်းရရန်ကျေးဇူးဂုဏ်နှင့်တွက်ချက်လွတ်စေ၊ ထိုဂုဏ်ခံကို ခုနှစ်လ
လွန်မှတောင်းသော်မရသား၊ မြီကင်းလွတ်စေ၊ ခုနှစ်လမတိုင်မှီအတ္တိ၊ အတ္တနိ၊
ဆက်စံလွှတ်လည်းလွတ်စေ။

ရွာ၌ဝင်နေသူကိုသူကြီးတို့ကအိမ်ခင်းပေး၍ဖြစ်သောကျွန်မှာချင့်ရွာချင့်
စီရင်းနက်မြေတွင်အိမ်ကန်နားဆောက်၍နေပါမည်၊ ဤသား၊ ဤကျွန်ကိုကျွန်
ပြု၍ပေး၊ သက္ကရာဇ်စာအတားနှင့်အစေခံသောကျွန်ဖြစ်သော်လည်း၊ အတ္တိ၊
အတ္တနိ၊ ဇောက်ထွဲလွှတ်လွတ်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အတ္တိ၊
အတ္တနိ၊ မင်းပေါက်မိုးလဲမရှိသော်လည်း သုံးနှစ်စေ့လွှတ် ကျွန်အရာက
လွတ်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ တရပ်တကြေးအဝေးကမိမိသာ
သောရွာဝင်ရွာနေတို့သည် သုံးနှစ်လည်သော်အစည်ဖြစ်စေ၊ ဆိုနေသော
ကြောင့်တည်း။

slavery. Why is this?—because it was not a debt, but a slave bond. But if the substitute has any children, they are not free from the condition of born slaves; as mud and water go together, so his wife, children, and parents, are not free, because they are his heirs.

When the younger brother becomes a slave as a substitute for the elder, the elder brother for the younger, the younger sister for the elder, or the elder for the younger, if the person acting as a substitute shall die, let there be an end of the slavery; but if the person who was originally the slave die, the substitute shall not be released.

As regards a person who has become a slave for having stood security for the slave of another person, and being unable to produce him, if the original slave shall die, he shall not be released; let him, according to his bond, pay the amount for which the original slave is in bondage. If the security shall die, there shall be no claim against his children, wife or parents; let them be free (of the debt.) If a new king succeeds to the throne, or an usurper seizes it, let him (the substitute) be free.

As regards a person who has become security for a debt, and the original debtor having run away, the security becomes a slave for the amount, let the rule be the same as the above.

As regards the three kinds of slaves who become so for benefits conferred, they are, those who become so from inability to pay a physician; from inability to pay a pleader; and those who become so for one who has fed them when starving; let these three be released on paying what was originally agreed on; nor shall their children, if they be any, be taken as born slaves; nor shall the master, on the plea that the slave, after he became so, had left his service, demand anything as the price of labour lost; and if by his exertions he has obtained a profit for his master, let it be deducted from the amount due, and let him be released. If the value of the gain which has accrued his master through him be not demanded within seven months, he shall not recover it; and if within the seven months a new king has succeeded to the throne, let the debt be cancelled.

As regards a slave who has become so by coming into a village and having a place to build his house on allotted to him by the throne, though it be a slave who has become so by written engagement, saying, "I wish to live a short time in your village; take this slave or this slave and use them as slaves," if an usurper seizes the throne, let him be free. Why is this?—because having set up the posts of his house, he has become a resident in the village with him, a partner and companion; and even if no usurper seizes the throne, the child or slave so given shall in three years be free. Why is this?—because it is laid down that a person coming from a distance, and taking up his abode in a village, in three years shall become an Atsee. (that is, shall bear his part in the village assessments.)

တရွာတမြို့တည်းတွင်အခွင်းခွင်းအိမ်ရာမြေကိုရောင်းဝယ်ကြရား၊
 ငွေအဖိုးမပေးနိုင်၍သားကိုလည်းကောင်း၊ မယားကြေးကျွန်ဆိုလည်း
 ကောင်း၊မြေကိုနှင့်တန်ရာပြတ်၍သွင်း၏။ သက်ရှိသတ်ခဲ့ငှာကြေးငွေအဖိုး
 ရင်းကိုမပေးသမျှအတီးအနုနုနီးဆက်ခံသော်လည်း၊ လွတ်သား၊ မရွေးနှိုက်
 အစေခံသူသေသော်လွတ်စေးသားသွီးထိုက်၊ ကြေးသပေါက်မကောက်ထား
 ဤကားမိုးမြေလယ်ယာဥယျာဉ် အိမ်ခင်းကျောင်းဘုရားသိင်္ခဇရုတိတတိ
 မှပြုလိုသည်။ လုပ်ထိုနေလိုသည်တွင်၊ ဝယ်၍အဖိုးပြတ်သွင်းခြင်းငှာထို
 ရွေးစေဟူသတည်း။ လူမှတပါးသက်ရှိသတ်ခဲ့ငှာ၊ အဖိုးပြတ်၍ပို
 စေးသွင်းလျှင်ပိုင်အပေါင်ဖြစ်သင့်စေတွင်လည်း၊ အပေါင်ဖြစ်စေ၊ ဤကား
 ကျန်အပြား တကျပ် နှစ်ဓမ္မသတ်ထွက်၊ မိနည်းထွက်လေးပါးပေါင်းဆော်
 တဆယ်မြောက်ရပ်ကမြာသောကျန်ခုနှစ်ဆယ်ငါးပါး၊ အပြားကိုဆိုကာ
 စကားတည်း။

ထိုကျန်တို့တွင်ပိုင်သောကျန်၅၄သမျှလုပ်ခွန်တထငွေငါးမတ်ဖြစ်စေ၊
 ပေါင်ကျန်၅၄တထကိုငွေမြောက်မူးလေးရွေးလုပ်ခွန်ဖြစ်စေ၊ ထိုကျန်တို့
 လည်း၊ ယောက်ျားကိုသာ ဆိုသတည်း၊ မိခွ၄၄၊ ယောက်ျားဝတ်အင်္ကျီ
 ပေါင်တွင်လုပ်ခွန်ဟူသတည်း။

၂၇ ဗာရာဏသီပြည်၌ သုဋ္ဌေးသွီးတယောက်အမတွင် ဤဝ
 ကျန်ဖြစ်သောတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အမျိုးကျန်တို့ကို အစိုး အတတ် မစား ရာတူအပ်
 ကား၊ ရှေးသောအခါဗာရာဏသီပြည်၌၊ ခုတ္တိကုဏ္ဍရကပ်၊ သဗ္ဗန္ဓရကပ်၊ ဧဇ
 ဂုဏ္ဍရကပ်၊ ထိုကပ်သုံးပါးတွင်မိုဏ်းရေရှား ဖြစ် ခေါင်းဆံငတ်မွတ်ရှင်သား
 ကားဆံတကွန်းစာကိုငွေ အကျပ်သုံးဆယ်ပြုသတည်း။ ထိုကာလအတွင်းတွင်
 နှစ်ယောက်တွင်အစ်မပြည့်စုံ ဖြစ် ညီမလင်မယားစားရာဓညဇာနည်အရာ
 မှီ၍ညီမကိုယ်သိုးတန်ရာဆံတကွန်းစာပေး၍စေပါဆိုလျှင်ဆံတကွန်းစာ
 ဖြစ်ညီမကိုစေလေ၏။ သီးမောင်းတက်သောအခါငွေတကျပ်ကိုခေါ်အရာ
 လေ၏။ ညီမလင်လည်းဆင်ရဲငတ်မွတ်သောအခါညီမကိုယ်သိုးတကွန်းစာ
 ရ၍အသက်ရှေ့ပေသည့်ဆံတကွန်းစာကိုခံပါလေးလေ၏။ အထက်ဆံတကွန်း
 စာအဖိုး သည် ငွေသုံးဆယ်ဖြစ်သည်။ ယခုဆံတကွန်းစာကို မခံသင့်ချိန်

If a person in buying a piece of ground for a house, from an inhabitant of the same village, and not being able to pay for it, shall give his child, wife or slave, in payment on a certain valuation, what he shall give over, animate or inanimate, shall not be freed until the price be paid, even if a new king succeeds to the throne; but if he cannot pay the price of his redemption, and the person who is saved shall die, let him be free, and the children (of such a slave) shall not be taken as born slaves. This is when a person has bought land, paddy fields, garden, a place to build a house, a *kyoung* or *Pa-a*, a *Thien* or *Zayat*, whether for a work of merit or for the buy-residence; when he has paid the price agreed upon, let the man be redeemed. If any thing, animate or inanimate, man excepted, has been valued and paid over, let the right to it be complete; if it has been paid in pledge, let it be a pledge. This is what is laid down regarding the twelve kinds of slaves described in the *Damathat*, the four kinds defined in the *Weenee*, total sixteen kinds of original slaves, and the seventy-five minor classes into which they are divided.

Let the price of the monthly labour of those slaves in whom the right of possession is complete be five *mats*, and that of a pledged slave six *moos* and four *yooays*; this is only said of a male; the price of a woman's labour shall in both cases be half that of a man.

b. *The case which occurred in Benares with the Thatay's daughter, who was a slave in the house of her elder sister.*

An excellent king! as regards what is said of not taking any interest or advance (on the sum paid) from a slave of the master's father, there is this precedent. In former times, in the country of *Benares*, the first of the three evil periods, viz: famine, rapine, dearth, and pestilence, having occurred, and the rains failing, rice was dear, and there was a famine; a *koontsa** of rice was sold for thirty *tickals* of silver. At that time there was a *thatay* who had daughters, the elder of whom was blessed with abundance, but the younger and her husband had no food to furnish either their morning or evening meal. Then the younger sister said, "give me the value of my body, one *koontsa* of rice, and employ me as a slave." So the elder sister gave her a *koontsa* of rice, and caused the younger to work. When the harvest came, a considerable quantity of paddy was to be bought for one *tickal* of silver; then the husband of the younger sister returned a *koontsa* of rice to the elder, saying, "In the time of the famine, your sister's life was preserved by obtaining a *koontsa* of rice; now take it back." The elder sister replied, "previously a *koontsa* of rice was worth thirty *tickals* of silver; it is not proper now to receive back one *koontsa* only;" so

* A measure about equal to a pint.

တသိုလေးလေ၏။ မခံအတက်လေးသီးပေးလေ၏။ မခံငွေသုံးဆယ်ကိုသာရ
 ကောင်းသည့်ဆိုလေ၏။ ထိုအခါရှင်ရသောထံရောက်ကြသော်၊ စကားရင်းကို
 ပြန်၍ကြားရလျှင်၊ ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။ သူမိန်းဖြစ်က၊ ဆံလည်းတကွန်း
 စာမပေးသာပြီငွေသုံးဆယ်ပေးစေရမည်။ ယခုဌာသူမိန်းမထုတ်။ တမိထား
 တည်းညီအစ်မဖြစ်ကြသည်။ ကျေးဇူးသာတွန်းသည်။ စားတူရင်းဆံတကွန်း
 စာကိုပေးစေ။ အထက်က၊ အဖိုးရှိသည်ငွေသုံးဆယ်ကိုမတောင်းအပ်။ မစား
 ရာသင့်ချေဖူရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။ ထိုကြောင့်သားဇွင်းတို့ကအထိုး
 အတက်မစားသာအရင်းတိုင်းဖူး၊ မဟာသမတမင်းကြီးအားမန္တမည်သော
 ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၂၈ ကွန်ယော်ကျိကျိကြီးမိုးပြေးသောတရား။

ကျွန်ယောကျာ်းကိုမိမ္မလွတ်မိုးပြေးသော်၊ ကျွန်ယောကျာ်းကိုယ်အိုးလုပ်
 ခွန်ကျွန်ယောကျာ်း သခင်လိုက်ရာ ကုန်သမ္ဘာမိတ်ကြေးငွေကိုမိမ္မလွတ်တ
 ပေးစေ။ ကျွန်မိမ္မကိုယောကျာ်းလွတ်မိုးပြေးလည်းနည်းတူတည်း။ ဤ
 ကားကျွန်စည်သန္တကမဟုတ်သည်ကိုဆိုသတည်း။ မင်းကြီး၊ ကျွန်စည်
 ကိုယောကျာ်းလွတ်၊ မိမ္မလွတ်မိုးယူပြေးသွားရာတွင်၊ သခင်လိုက်၍ ဆွေ
 သော်၊ အကျကိုလည်းမိုးသူကခံစေ။ ထိုကျွန်စည်သေသော်ကျွန်စည် အဖိုးသုံး
 ခြေတွက်၍ တန်ရာပေးစေ။ သားသွီးမွေးလည်း ကျွန်စည်သခင်မပေးစား
 ချေဖြစ်သောကြောင့်သခင်အလုံးပိုင်စေ။ ထိုကျွန်မသေလျှင်လုပ်ခွန်နှင့်
 တကွပေးဆပ်စေ။ ကျွန်မိုးမမည်ရာ၊ ကာမရုဏ်မူသောတူပြေးဖြစ်သည်။
 သို့ကားဆိုတုံ၏။ သခင်လိုက်ရာကျွန်ကိုမတွေ့၊ အလွတ်ကိုတွေ့၍မေးသော်၊
 မမိုးမဝှက်မနေမထိုင်၊ ကာမရုဏ်မူမရောက်ကွယ်၍ ထိုကျွန်ကိုသခင်တွေ
 မြင်မှမေး၍ကဲ့ဝှက်သည်မှန်ချေလျှင် ထိုကျွန်ကိုလည်း အပ်စေ။ လုပ်ခွန်ကျ
 ကုန်သမ္ဘာကိုလည်း ပေးစေ။ မယားလင်ပြုရကောင်းသည်လည်းမဆိုသာ၊
 မိုးပြစ်အလျှော်မှားထိုကျွန်ကိုယ်အိုးတန်ရာတွင်၊ နှစ်ဆတက်လည်းဟူ၏။ နှစ်
 ဆခွဲလည်းဟူ၏။ လျှော်စေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းတူမူကား။ ငွေကွယ်သော
 ကြောင့်တည်း။ အိမ်ထောင်ဘက် ကာမရုဏ်မူကိုမြှောင့်လျှင် ကျွန်ကိုအပ်၍
 အကျခံရမည်။ သေလျှင်သုံးခြေတန်အိုးလျှော်ရခွံသာ၊ မသေလျှင်ကျွန်ကိုအပ်
 ခွံအကျကိုခံရုံသာ။ သွီးကျွန်စည်သိုဝင်ရသည်ဖြစ်၍အပြစ်မရှိတူသတည်း။
 သန္တကကျွန်နှင့်ကြေးဝယ်ကျွန်ပိုင်ကာမရုဏ်ထင်မယားမူ၊ မိုးသွားပြေး
 သော်ယောကျာ်းသခင်ကရှာ၍မိမ္မသခင်သို့အပ်စေ။ မအပ်ခွင်လျှင်တန်

ffered her two; these she also refused to take; then he offered four, which she in like manner refused, saying she ought to receive thirty tickals of silver. So they came before the lord recluse. When he had heard the whole case, he said, if it was a case between people not related, the debtor would have to pay, not a koontsa of rice, but thirty tickals; but here it is not a stranger, but a sister, and of the same father and mother; it should be a matter of gratification. Let the one koontsa of rice only which was given, be returned; it is not proper to demand the price it was at formerly, nor let it to be taken. Accordingly, children of the same parents shall take the original sum without any interest or advance. Thus Menoo, the recluse, ordered king Maha Thamada.

24th. The law when an elder slave runs off with a younger one.

When a free woman steals and runs off with a male slave, she shall pay the price of his body, the price of his lost labour, and all the expenses incurred by the master of the male slave in pursuing them. If a free male steals and runs off with a female slave, the law is the same: this is said when the slave is not an hereditary irredeemable slave. Oh king! when a free man or woman runs off with an hereditary irredeemable slave, and the master follows and falls in with them, let the free person pay all expenses; and if the slave dies, let him be valued, and let the free person pay thrice the amount; and if they have children, let the master of the hereditary slave have them all in full right, because he did not give them in marriage. If the slave does not die, let the person pay also the price of labour lost; shall not be considered a case of theft of a slave, it is a matter of full passion and mutual consent. Though it is thus said, if the master in his pursuit of them does not find the slave but the free person, and on inquiry of him or her shall be told that he or she did not find or conceal or have sexual connection with the slave, and shall afterwards find the slave, and on inquiry (of him or her) shall ascertain that the free person had really concealed the said slave, let the slave be given up, and let the price of labour lost and all expenses be paid; the free person shall have no claim on the slave as husband or wife. As regards the compensation for the theft, it is laid down that twice the amount of the slave's proper value shall be paid; twice and a half is also laid down. Why is this?—because he or she denied the fact. If the fact of sexual connection be admitted, the free person, after having delivered up the slave, shall pay the expenses; in case of the slave's death only, the free person shall pay three times the proper value. If the slave does not die, the free person has to give him or her up, and bear the expenses; as the children shall be hereditary slaves, there shall be no compensation. If an hereditary irredeemable slave, and a slave bought out-right, all run off together as husband and wife, one stealing the other.

သင်္ဂြိုဟ်ဆိုကိုထောက်ရှာသခင်ကပေးစေလုပ်ခွန်လည်းပေးစေသေလုပ်
လည်းထောက်ရှာသခင်ကထံဆိုစေ ပြေးသွားရာသားသွေးကိုမျှ
မြင်လည်းသန္တကကျန်ရှင်ကသာထလုံးရစေ၊ ဤကားကျန်စည်ယောက်
မိမ္မနှင့် ကြေးဝယ်ပိုင်ကျန်အစုအစည်းရှိသော ထောက်ရှာနှင့် မိမ္မကို ဆိုဆ
တည်း။ လင်မယားကာမဂုဏ်မူမထုတ်၊ ကျန်ငယ်ကြေးဝယ်အမျိုး
နှင့်ကျန်ကြီးကျန်စည်ပြေးသွား လျှင်ကျန်ကြီးမိုးမည် စေကျန်ကြီးသခင်က
ရိုက် ခြံကျန်ငယ်သခင်သို့အပ်စေ၊ မအပ်နိုင်လျှင်ကိုယ်ဆိုလုပ်ခွန်လုပ်
သန္တကကျန်ကြီးသခင်ကကျန်ငယ်သခင်သို့အပ်စေပေးစေ၊ ရွာထွက်ရွာဝင်
အကျကိုလည်း ကျန် ကြီးသခင်ကခံစေ၊ သန္တကကျန်စည် အငယ်ကို
ကြေးဝယ်အမျိုးရှိကျန်ပိုင်လူကြီးကမိုးပြေးနေလျှင်၊ ရွာခွံကျန်ကြီးသခင်က
အပ်စေ၊ လုပ်ခွန်ကိုလည်းပေးစေ၊ အကျကိုလည်းခံစေ၊ သေသော်တန်ဆိုးသုံး
မြေနှင့်လုပ်ခွန်နှစ်လကိုလည်းပေးစေ၊ အကျကိုလည်းခံစေ၊ ဂွက်ကွဲထား၍
သခင်တွေ့မှ မေးရာတွင်၊ ကျန်ကြီးဂွက်ကွဲထားကြောင်းမြင်ရုံက၊ ကျန်ကို
ကျန်ခွင်၊ ဂွက်ပြက်နေသည်၊ ဂွက်သူက၊ တန်ဆိုးနှစ်ဆလည်းထုတ်၊ နှစ်ဆ
လည်းထုတ်၊ ထောင်စေ၊ ဤသို့ကွဲဂွက်ခြင်းကား၊ ချောင်းခြားမြစ်ကူးတော
တောင်တွင်ဂွက်ကွဲသည်ကိုဆိုသတည်း။ မင်းကြီးကျန်ငယ်ဟူသည့်
ကား၊ တဆယ်နှစ်နှစ်၊ သုံးနှစ်တွင်၍ဆိုသတည်း။ ကျန်ကြီးဟူသည်ကား၊
အသက်နှစ်ဆယ်မှစ၍လွန်သောသူကိုကျန်ကြီးဆိုသတည်း။

၂၉ ကျန်ကြီးချင်းပြေးသွားသောတရား။

မင်းကြီး၊ တနည်းကားကျန်ပိုင်၊ မြို့ကျန်စည် အရွယ်တူခွင်က
ဂုဏ်မူမထုတ်၊ အတူပြေးသွား၍ ဂျ ချင်းမြစ်ကြွလျှင်တဦးကိုတဦးမစွဲ
သား၊ နောင်ပေါ်ထွက်၍တဦးကိုလှည့်စားပြက်စားပြုနေသည်မှန်လျှင်၊
တရားရှင်တို့မိစစ်၍လှည့်ပြက်သော သူကျန်သခင်က၊ အမှုမျိုးပေါ်ထွက်
သမျှအကျအလုံးကိုခံစေပေးစေ၊

၃၀ ကျန်စည်ချင်းလင်မယားပြေးသောတရား။

ကျန်စည်ချင်းမိုးသွားပြေးရာလင်မယားကာမဂုဏ်မူမြင်သော်၊ ထမု
တကြေးအဝေးမှာကျန်မြစ်၍သော်လည်းကောင်း၊ ကြေးတင်၍သော်လည်း
ကောင်း၊ သူကိုကျူးလွန်၍လျှော်ရသော်လည်းကောင်းရှိလျှင်၊ ထိုကျန်

d the master of the male shall find them, let him give over the woman to her master; if he cannot give her over, let him pay her proper price, let him also pay the price of labour lost; and if she dies, let him pay her proper price; if whilst they are away, they shall have any children, the master of the hereditary slave shall have them. This is said of an hereditary male or female slave, and a bought slave, male or female, belonging to some class of the king's servants. If it be not a matter of lustful passion, but a younger slave who is bought and belongs to a free family, and an elder slave, who is so hereditarily, run off together, let the elder be considered as the thief of the younger; if the master of the elder follow (and take them,) let him make over the younger to his master; if he cannot make him over, let him pay the price of his body, the price of labour lost, and the price of recovering him from the village (he may have taken refuge in.) If a bought slave of a free family, being the elder, shall steal and run off with a younger hereditary irredeemable slave, let the master of the elder, having reclaimed them, give up (the younger,) by the price of his labour lost, and bear all expenses; and if he does not, let the master of the elder pay three times his proper price, the amount of labour lost, and expense of recovering him. If he has been concealed, and the master finding him, on inquiry shall discover that the elder slave concealed him, it is a matter of fellow slaves concealing each other; the concealing party has been ordered to pay double the proper price (of the concealed) in compensation; twice and a half has also been laid down. This is said when a river has been crossed, and the slave is hidden in the hills and forests. Oh king! by a young slave, is meant one not more than twelve or thirteen years of age; an elder slave is any one above the age of twenty years.

29th. The law when full-grown slaves run away together.

Oh king! if a bought slave of a (free) family, and an hereditary slave of the same age, shall run off together, not in a matter connected with lustful passion, if they are both grown people, one shall not catch the other; but if it be afterwards discovered that one had deceived and seduced the other, the judge having well enquired, shall order the master of the one deceiving and seducing the other, to pay the expenses.

30th. The law when a man and his wife, being hereditary slaves, run away together.

When hereditary slaves steal and run off with each other, through the influence of lustful passion, if they have become slaves in a distant district, or incurred debt, or had to make compensation for an offence committed against some one, let them pay equally all

ကောင်းသည်မဆိုသာ၊ လီးကျိုး စည်ပေါက်မင်းလဲရှိတွင်လည်း ကျွန်အရ ကလွတ်စေ၊

ငှက်အမှုကြောင့် သူတပါးထံကျွန်ခံခြံပေးထောင်ရသည်မှာ၊ ရွှေလီးရွှေရိုး ဆက်ခံသည် လွတ်ရကောင်းသည်မဆိုသာ၊ အဘယ်ကြောင့် နည်းတူရ ကား၊ ထာ န ခြား သောကြောင့်တည်း၊ ကျွန်အဖိုးရောက်၍သူတဖူးထိတ် ကျန်ဖြစ်စေသည်၊ ရွေး ဇွားသော သားသို့မရှိလည်း ကြေးသဖေါက်ကောက် စေ၊

ပုဏ္ဏားထိုက်အမျိုးခြားသူထိုက် ခံ၍ကျန်ပြုခြင်းမှာ ကျွန်မဖြစ်သားစေ သာ ချေးကြေးငွေသာပေးဆပ်စေ၊

ပုဏ္ဏားချင်းချင်းလည်းကျွန်မပြုသား၊ မစေသာချေး ကြေးငွေရင်းကိုသာ ဆပ်စေ၊

ရဟန်းကိုရဟန်းမှတပါး၊ ဝယ်၍စေခြင်းသည်မထိုက်၊ ကိုယ်သိုးအရင်း ကိုသာဆပ်စေ၊

ရဟန်းကိုရဟန်း ချင်းကျွန်မ ပြုပိုင်၊ မစေပိုင်၊ အရင်း ထိုင်းကိုသာဆပ် ဆပ်စေ၊

သတင်းသိလိမ့်ပေသောသူထိုက်သား၊ မဟာယောကျာ်းမိစ္ဆာထိုက်သား ကျွန် ခံမည်ဟုသုကြေး ငွေကိုယူသော် လည်း မစေ ပိုင် ချေး၊ ကိုယ်သိုးငွေရင်းကို သာလေးဆပ်၍လွတ်စေ၊

သူတဖူးကျွန်မကို ယောကျာ်းလွတ်က၊ မဟာပြုလုပ်ထိုက်ကိုယ်စာခံ ခြင်း မှာ၊ မိစ္ဆာသေလျှင်အလွတ်သူယောကျာ်းလွတ်စေ၊

ယောကျာ်းသူကျွန်၊ မိစ္ဆာအလွတ်သူ၊ ကျွန်ခံ၍ကျွန်ယောကျာ်းသေလည်း မိစ္ဆာအလွတ်သူလွတ်စေ၊ ဤကားအစုအငန်းအမျိုးမှိုက်သာဆိုသတည်း၊

အစည်းအလာသန္တက ကျွန်ယောကျာ်းမိစ္ဆာထိုက်မှာ၊ ထိုကျွန်ယောကျာ်းမိစ္ဆာ သေလျှင်အလွတ်သူလွတ်စေ၊ ထိုသန္တကကျွန်ယောကျာ်းမိစ္ဆာမသေ၊ အလွတ် သူကိုယ်စားခံရာသေသော် လည်း သန္တကကျွန်ထိုက်မှာမလွတ်သာချေး၊ အစစ် ရင်းသို့သာဝင်၍ကျွန်ခံစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ချင်းထိုက်ကျွန်စည် သန္တကကိုလွတ်စေဟုကိုယ်စားလှယ်သာလုပ်နှင့်စေသောကြောင့်တည်း၊

အစုအငန်းမှိုက်သူအကျွန်ခံနေရာ၊ သား သို့မဟာ ထို သည် ကိုယ်စား သက္ကရာဇ်စာဝင်၍ကျွန်ခံခြင်းမှာ၊ သက္ကရာဇ်စာရင်းပြောင်းလွှဲခြင်းချေး နှံး ရှိခွင့်တင်၍ထားသည်ဖြစ်စေ၊ ချေး နှံးရှိခွင့်မတင်သက္ကရာဇ်စာမပြောင်း မလွှဲ၊ ကိုယ်စားထားသည်ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်ဝင်၍ကျွန်ခံသူသေလျှင်လွတ်စေ၊ သက္ကရာဇ်စာထားရင်းလွှဲသည် မသေဖြစ်သည် ရှိခွင့်ပြန်ပေးရမည်မဆို

have no claim on the offender as their slave. If a new king succeed to the throne, or it be seized by an usurper, let the offender be free.

As regards one who has become a slave to a third person for the means of paying the compensation in the above case; he shall have no claim to his freedom on the succession of a new king; he has taken the price of his freedom from a third person and become his slave; if he has children, they shall be taken as born slaves. Why is this?—because the person (to whom he has become a slave) is different (from the person against whom the offence was committed.)

As regards a person of another class having bought a Bramin slave, he shall not be considered a slave, nor shall he be caused to work; let him only pay back his purchase money.

Nor shall Bramins make slaves of each other, or cause each other to work; let them pay only the debt originally incurred.

It is not proper for any one who is not a Rahan to purchase a Rahan and make him work; let him only pay his original debt.

Nor shall Rahans make slaves of each other, or cause each other to work; let them pay only the original debt incurred.

If the children, or the husband or wife of a person, living in the performance of religious duties, shall take money from a person to become his slave, he shall have no right to work him (or her;) let the debt be liquidated by the payment of the original sum only.

As regards a free man becoming a slave as a substitute for his wife, if the woman dies, let the free man be released.

If the man be a slave, and the woman free, and she takes upon her his slavery, if the man dies, let the free woman be released; this is only said of those who belong to some class of the king's servants. If the slave be an hereditary irredeemable one, male or female, and shall die, let the free person be released; but if the slave does not die, though the free person who is bearing the burthen in his (or her) room should die, the irredeemable slave shall not be released, let him (or her) return to slavery with the original master. Why is this?—because they are hereditary irredeemable slaves, and the substitute was only allowed to relieve them for a time.

As regards the children or wife of a slave man who belongs to some class of the king's servants, taking upon themselves his servitude as substitutes on a written bond; if the substitute shall die, whether there be a transfer of the original slave bond, or the money due be weighed out again (to the substitute and returned by him,) or the substitute comes in without these forms, let the debt be cancelled; there shall be no demand against the original slave still alive for the money weighed out; let him be released from his state of

ဖြောင့်လျှင်အပြစ်မရှိ၊ မရှိကွယ်ပြီးမှ၊ ဇုံးကွယ်ထားရာတွေ့ရသော် ကျွန်တ
 ယောက်ကို၊ နှစ်ယောက်လည်းကောင်း၊ နှစ်ယောက်ခွဲလည်းကောင်း ကျွန်
 စည်လျှင် ကျွန်စည်အထိုင်း၊ အမျိုးမှီကျွန် လျှင် ကျွန်အထိုင်း၊ အစိုးပြတ်၍
 လျှော်စေ၊ ခြံစားကိုထိခိုက်ရေရာမှာ၊ ထိုခြံရင်းပွားကို လေးဆပ်စေ့ထိ
 ၄၇ ကဲ့ သည် အကြီးထိုအမှုကင်းစေ၊ မလေးမဆပ်သမျှ အမှုမကင်းထား
 ကျွန်နှင့် ခြံစားကိုရှာမြို့၍တွေ့သည်ဟု၊ အပိုင်အနိုင်ထိုရှာရှင်သူကြီးထိုကို
 မထိုင်မကြားခေါင်င် ကိုင် ချေသော်၊ ရွာရှင်သူကြီးထို သို့မလေးမဆပ်
 ကျင့် သည်အပြစ်ကို၊ အကိုင်ခံရသူထိုကိုယ်သိုးကို တဝက်လေးမှ ခေါ်ပိုင်စေ
 တိုင်၍ ခေါ်လျှင် ရွာထုတ်တကိုယ်ကြေးတဖိသာဟူ၏၊ တကိုယ်ငွေတကျပ်
 ထည်းတူ၏၊ လေးရွေး၍ခေါ်စေ၊ ထိုရွာတွင်နေသည်ကိုမထိုင်မကြား
 ခေါင်င်သည်တွင်သူကြီးရွာသားဆီးတား ၍ ပြေးပြောက်သော်၊ ထိုဆီးထား
 သောသူထိုကျွန်သော်လည်းကျွန်လျှောက်၊ ခြံစားလျှင် ခြံစားလျှောက်ခွာ၍
 အပ်စေ၊ မအပ်နိုင်လျှင် ကျွန်မှန်သည်၊ ခြံစားမှန်သည်အထိုင်း မိစစ်၍မှန်ရာကို
 တားသူကလျှော်စေ၊ အကြင်အမျိုးမှီကြေးဝယ်ကျွန်ပိုင်ထိုသည်ကျွန်ကို
 သခင်တွင်ချင့်ယည်စွပ်တန်သိုးစွပ်ဆွဲ၍ ဥရွာရှိလေ၏၊ ရွေးမည်ဆိုတကျွန်တွင်
 ပွားများသမျှ ထိုကိုဆယ်စုတစုသခင်ယူစေဦးမှ၊ အရင်းထိုင်းအရွေးခံစေ၊
 သို့ကားမဟုတ်တုံ၊ သခင်ကိုကိုယ်သိုးမလေးရအောင်ယည်စွပ်ထံသိုးစွပ်ပွား
 ဖျားသည်ကို ဆယ်ပိုင်တပိုင်မလေးရအောင်၊ တံမှီးတမင်းဘုန်းတန်းကြီးရာ
 မှီမိ၍ သခင်ကိုဆိုပချေသော်၊ ချင့်တွင်ရှိသမျှကိုအစဉ်သိမ်းယူ၍တထောင်
 သိုးကိုနှစ်ယောက်သိုးခံရာသတည်း၊ မင်းမိုးအပြစ်စားကိုလည်းကျွန်
 ကခံစေ၊ သို့ကားဆိုတုံ၏၊ ကျွန်ခံရသောသူကအလိုက်သိရွာလေးပါးစား
 လျှက်သခင်မခံညင်းဆန်၍ တံမှီးတမင်းမှီမှီဟုတ်ရာမြစ်ပေလျှင်လည်းပိုင်
 ရာဆယ်ပိုင်တပိုင်နှင့် အရင်းခံစေ၊ အကျအပြစ်မှာကျွန်ကခံစေ၊ သို့ကားဆိုတုံ
 ၏၊ မိုးမင်းထိုကဟုတ်ရာဆိုထိုင်းမခံ၊ အတင်းပြုချေကနောင် မိစစ်၍မှန်လျှင်
 မင်းမိုးထိုထံကုန်ကျသည်ကိုသခင်ကသာခံစေ၊ ရှင်ရသောဆိုထောင်မူ၏၊

၃၃ သက်ရှိသက်မဲ့ရွာကိုတံဘိုးတဝက်နှင့်လဒ်စုပိ၍ပေါင်ရာ၊
 လဒ်စုမလျှော့ရွေးသောတရား၊

အကြင်ကျွန်ကို လည်း ကောင်း၊ သားသွီးကိုလည်း ကောင်း၊ မိုစားပြန်
 လယ်ရာထပ်ဆုံး ဥယျာဉ် ကွဲ နွား သက်ရှိသက်မဲ့ကိုလည်းကောင်း တန်ဆိုး

is no fault. But if after they have said that he is not there, master or creditor shall discover him in concealment, let him be two for one; two and a half has also been laid down. Be it hereditary slave or a slave of free family, let them be valued, and tuition made accordingly. In the case of concealing a debtor, paying the debt, principal and interest, let the concealing head be free of further trouble, but until he has done so, he is not free. master or creditor, on merely seeing his slave or debtor in a village or town, shall forcibly seize him without making a report or recourse to the Head-man or Thoogyee, it is an offence and disrespect against the Thoogyee: he shall only have a right to take away the man he has seized on paying half the amount of his liabilities. If he refers (to the Thoogyee) before seizing him, the price of removing from the village has been laid down at one viss of lead; one viss of silver for each person has also been laid down. Having received him at this price, let him take him away. If whilst the master or creditor is calling him away, without having reported to the Thoogyee, the Thoogyee or any of the villagers interfere, and he escapes and is lost, let the person interfering, be it a slave or debtor, deliver and hand him over; if he cannot do so, and on enquiry it be proved that it was a slave or a just debt, let him make compensation (he amount.) If any slave of a free family, bought in full right, by his labour in his master's house, have obtained property, and propose to redeem himself, let the master first take one tenth of what he possesses, and release him on payment of the original sum. If he does not do thus, but claims the protection of some powerful chief in order that he may not have to pay his price to his master or give up one tenth of the produce of his labour, and the master shall prosecute him, let his master take all that he has, let him be liable for double the original debt, and let him bear all the expenses (of the suit.) Though it is thus said, if the slave is willing, offers to pay what is proper, and the master will not receive it, if on taking the protection of some powerful chief, the correct decision of the case shall be known, let him take what is correct, one tenth of the property (of the slave,) and the original sum (for which the slave is bound,) and let the slave bear all the expenses. Though thus said, if the master does not abide by the just decision of the chief, and uses any violence to the slave, and on enquiry this afterwards be proved, let the master bear all the expenses of the former suit. Thus the lord recluse said.

1. The law when animate or inanimate property is pledged for half its value for a specified time, for redeeming it before the time is up.

any one shall pledge for half their value, any slave, children, palmyra or cocoanut garden, buffaloes or oxen, or any proper-

တဝက်နှင့်ပေါင်၏။ အပေါင်ခံသူလည်းထနှစ်ဆို၍ ပေါင်ကြမ်း၊ ထိုနှစ်ထ
မရောက်မှီရွေးချေသောကြွင်းသောနှစ်လွန်နှင့်ထွက်၍ထယ်ထွင် ထယ်စ
ကျောက်၊ ယာလှောင်ယာအကျောက်၊ လူကွဲနှုန်းလှောင်လူကွဲနှုန်းအကျောက်၊
ပေးစေ့ခံစေ၊ မပေးသမျှကိုနှစ်လစေ့အောင် စေစားလုပ်ဆောင်စေ၊ နှစ်ထ
လွန်၍မရွေးသော်၊ ရွေးအောင်ဆိုစေ၊ ဆိုလျက်မရွေးသော်၊ နှစ်လထပ်၍စ
သိအကြားခုံသရုပ်တို့နှင့်လုပ်လှောင်လုပ်ပိုင်စေ၊ သို့ကားမဆိုနှစ်ထလွန်ထည်
ကိုအမှတ်တရလုပ်ဆောင်သော်၊ တနှစ်လှောင်တပယ်ကိုငွေတကျပ်၊ ငွေရှစ်
ပေး၍လုပ်စေ၊ တနှစ်ကိုတကျပ်ပေး၍လုပ်ဆောင်လှောင် အရင်းတိုင်းရွေးစေ၊
တနှစ်ကိုတကျပ်မပေး၊ အမှတ်တရသာလုပ်ဆောင်စားချေသော်၊ ထိုစာထား
ရင်းထနှစ်နှင့် ထောက်၍မိချေက၊ အတိုးနှင့်ထားသည်ထုမရွေးသာချေပြီ
စေ၊ သားကိုသားရှင်၊ ကျွန်ကိုကျွန်ရှင်၊ မြေကိုမြေရှင်၊ ကွဲနှုန်းကိုကွဲနှုန်းရှင်
စေ၊ ငွေရှင်သူတော်နှစ်လုံးသုံးစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းတူစုကားဝယ်ကွန်
ချေသေခွဲကြောင့်တည်း။

နှစ်ထမသတ်ဆိုခဲ့ပြီးသမျှကိုပေါင်ထားလင် ပေးသူလည်းအရင်းတိုင်း
ယူသူလည်းအရင်းတိုင်းပေး ယူခံကြစေ၊ နှစ်ထမချုပ်ယူ၍ မလုပ်စေ၊
သမျှ မပေးမရွေးသာချေ၊ မစေမလုပ်သေးသမျှ ပေးရွေးချေသော်၊ ပေါင်ရင်း
ငွေကိုတန်ဆိုးနှင့်ပေးရွေးစေခြင်းတည်း။ သဘောတူ၍ပြီးမှ မလုပ်စေ၊
ငွေကိုတောင်းချေလှောင်ပေးသမျှငွေဆုံးစေထု မနှုမည်သောရှင်ရထားရ
တော်မူ၏။

၃၄ ရင်သက်၍သက်မဲ့ဥစ္စာကိုအပေါင်ခံသူမကုန်သူတပါးသို့ပေါင်သောတရား။
ရင်ပေါင်သည်ဥစ္စာသက်၍သက်မဲ့ကိုဥစ္စာရှင်မရွေးနှိုင်းပါးသင့်ရာရှိပါ
လေတော့ဆိုသော်လည်းကောင်း၊ မဆိုတုံ့ဘဲငွေရှင်အကျောက်သူတပါးသို့
ပေါင်လှောင်အရင်းတိုင်းနှင့်ပေါင်စေ၊ အရင်းထက်လွန်၍ပေါင်သော်၊ ရှင်
ထက်သာသမျှကိုထပ်၍ပေါင်သူကပေးစေ၊ အရင်းကိုအရင်းရှင်လေးစေ။

၃၅ သားသွီးကျန်ကိုမကုန်၍သူတပါးအားရောင်းသည်၊ ရောင်းသည်ကွန်
သားသွီးမိဘသခင်ထံရောက်သောတရား။

အကြင်မိဘတို့သည်မကုန်၍သူတရားရှာအပိုင်ထားသောကျွန်သည်မြို့
လေ၏၊ မိဘထံရောင်းသူတို့ထံရောက်လှောင်မြှောင့်လှောင်ကွန်ထက်ခံမရဘဲ

animate or inanimate, and the person receiving the pledge shall fix the time (for redeeming it,) if it be redeemed before that time, let [the hire or rent for the unexpired time be reckoned, and fields, or gardens, or men, or oxen, or buffaloes, (be the things pledged,) only on the mortgager paying the proper amount, let the mortgagee receive it; if he does not pay it, let the property be retained till the end of the time appointed, and if it be not redeemed when the time is up, let the mortgagee call on him to redeem it; if he does not, and if the mortgagee before witnesses shall use it for a further period, let him have the right to do so. But if he does not thus, but continues without remark to use it after the time is up, for every payment, let the mortgagee pay the mortgager one tickal of silver; if he does pay this amount annually, let it be redeemed at the original sum paid; if he does not pay the tickal yearly, but continues to use it without remark, when the arrears of annual payment amount to the original sum, there shall be no claim on the ground that the money was lent at interest; it shall not be redeemed by a further payment; let the debt be cancelled. Let the parents have the child, the master the slave, the proprietor the land, and the owner the oxen and buffaloes; let the owner of the money keep himself out. Why is this?—because he went beyond his engagement. If the above articles are pledged without specification of time, let them be redeemed at the original sum. The mortgager shall not on plea of there being no written bond, redeem the property before the mortgagee has had the use of it. If he does redeem it before the use has been made of it, let him pay double the amount of the money lent and redeem it. If after the bargain is made, the mortgagee shall say he does not want the property pledged, and demands back the money, let him lose all he may have advanced on it. Thus Methu the recluse said.

b. The law when the said animate or inanimate property is pledged again for subsistence, by the person with whom it was first pledged.

If the owner of the above property shall not be able to redeem it, he shall say, "do what is right;" or if he does not say so, and the mortgagee of his own accord shall pledge it to another, let it be redeemed at the sum lent upon it; if it be pledged for more than the original sum, let the second mortgager pay the additional sum, and first the original sum (on the redemption of the property.)

b. The law when a slave or child is sold from want, and returns to his original master or parents.

If any parents from want shall have sold a child outright to another, and this slave shall run away, if he returns to the parents or the person who sold him, and they admit that he has returned, they shall

သားဦးကိုသခင်သို့အပ်စေ၊ ပွက်သောလုပ်ခွန်ကိုလည်းလပ်စေ၊ ထာဏှဏ်
ကိုမလား၊ မိဘပေါက် ဖော်ထိုက်နိသော၊ ဣပယ်၌ထားသော် အပြစ်မှာနှစ်
ထောက်ခွဲထွက်စေ၊ ကျွန်ကိုယ်သိုးလည်းပေးစေ။

၃၆ ရင်သက်၌သက်ခဲ့သားဦးလယ်ရာကိုဝယ်သူကမကုန်၌
ရောင်းပြန်သောတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ မိုဏ်းမြေထယ်ရာကြေးကျွန်တို့ကို အပိုင်ရောင်း၌
အပိုင်ဝယ်ထေ၏၊ ဝယ်သူမကုန်၌ရောင်းသော်ပေါင်သော်၊ အရှင်ရင်သား
မြေးသို့သာပေါင်စေ၊ ရောင်းစေ၊ တထူးတမြားသို့မရောင်းသာဈေး၊ ထားရင်း
အရှင်သားမြေးတို့မထူလိုမှ၊ တမြားမှာရောင်းပေါင်စေ။

၃၇ မစေရာသောကျွန်ခုနှစ်ပါး၊ စေရာသောကျွန်ခုနှစ်ပါး။

မင်းကြီး၊ ဆိုခဲ့ပြီးသောကျွန်တို့တွင် မစေရာသောကျွန်ခုနှစ်ပါး၊ စေရာ
သောကျွန်ခုနှစ်ပါးရှိသည်၊ စေရာသောကျွန်ခုနှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ ဥဇ္ဈာမြို့
ဝယ်သောကျွန်လည်းတပါး၊ အိမ်ကျန်မသားလည်းတပါး၊ မိရိုးထော
ကျွန်လည်းတပါး၊ သူပေးသောကျွန်လည်းတပါး၊ ထေးကိုကာဆီး၌
ရသောကျွန်လည်းတပါး၊ ငယ်သောအခါထမင်းကျွေးသောကျွန်လည်း
တပါး၊ စစ်မြေအရပ်၌ရသောရန်သူကျွန်လည်းတပါး၊ ဤခုနှစ်ပါး
တည်း။ မစေရာသောကျွန်ခုနှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ ရဟန်းကိုဝယ်
သောကျွန်လည်းတပါး၊ ရဟန်းချင်းချင်း ဝယ်သောကျွန်လည်းတပါး၊
ဝုဏ္ဏားကိုဝယ်သောကျွန်လည်းတပါး၊ ဝုဏ္ဏားချင်းချင်း ဝယ်သောကျွန်
လည်းတပါး၊ သီလသတင်းရှိသောသူတို့ကိုဝယ်သောကျွန်လည်းတပါး၊
မှီတင်းနေသောကျွန်လည်းတပါး၊ အိမ်ခင်းရာခင်းကြောင့်ခြစ်သောကျွန်
လည်းတပါး၊ ဤခုနှစ်ပါးတည်း။ ဤသို့အားဖြင့် စေရာသောကျွန်၊
မစေရာသောကျွန်နှစ်စုံ၊ တဆယ်လေးပါးတည်း၊ ယုဒြဟ္မာမင်း၏ သားမြစ်
သော၊ မနုပည်သောရှင်ရသော ဆိုတော်မူ၏။

၃၈ သစ်ထစ်ခွန်တင်စကား။

မင်းကြီး၊ သစ်ခွန်တင် စကား အသေပ ခုက် တူသည်ကား၊ ဆိုဆိုသခွ
စကားကို သက်သေမရှိ၊ တောအရပ်ဝယ်ဆိုသည်စကားစည်အတိုင်း သစ်
ပင်ကိုခွေးနှင့်ထစ်လေ၏၊ အခွန်တင်သစ်ထစ်သည်ကိုရည်၍ သစ်ထစ် ခွန်
တင်ဆိုသတည်း။ ထိုအကြောင်းသည်၊ ရှေးသောအခါ သူနှစ်ယောက်တော

not be considered receivers of a runaway slave; let the children be handed over to the master, and let them pay for the lost labour. But if they deny that the slave has returned, or conceal him, let them make compensation in twice and a half the amount (of the price,) and also give back the amount received.

36th. The law when the said animate or inanimate property, child, or fields, are sold and re-sold by the buyer from want.

Oh excellent king! as regards land and bought slaves, being bought and sold outright, if the buyer from want shall pledge or re-sell them, let him do so to the sons or grandsons of the original buyer, he shall not sell them to another; only when the children or grand-children do not wish to have them, let him pledge or sell them elsewhere.

37th. The seven kinds of slaves who shall not be employed in work, and the seven who may.

Oh king! amongst the slaves above treated of, there are seven who may and seven who may not be employed in work. The seven who may be employed are these: 1st, slaves who have been bought with goods; 2nd, the children of a slave woman in the house; 3rd, an hereditary slave in the family; 4th, a slave given to the master; 5th, a slave saved from misfortune; 6th, a slave who was fed in his youth; 7th, a slave taken from the enemy in battle. The seven slaves who may not be employed are these: 1st, a Rahan bought as a slave; 2nd, Rahans who have bought each other; 3rd, a Bramin bought as a slave; 4th, Bramins who have bought each other; 5th, a person who is a performer of religious duties bought as a slave; 6th, a slave who has come and lives under the protection of the owner of the house; 7th, a person who has become a slave in return for a place to build his house upon. These are the seven, amounting together to fourteen. Thus the son of the king of Bymahs, called Me-uro the sage recluse, said.

38th. The law regarding notching the bark only of a tree.

Regarding taking an oath by notching the bark only of a tree, when there are no witnesses to what is said in the forest, a tree is notched according to the number of the words spoken; this is called "notching the bark only." As regards this evidence,—in former times

သွားလေ၏။ ဤသူတို့နှစ်ယောက်နှစ်စကားလွန်ကိုမှတ်သည်အတိုင်း မှန်း
ဆိုသည်။ ထိုသို့ဆိုခြင်း၌ နှင့်မှတ်သောသစ်သစ်သည် ငါဆိုတိုင်း ဟုတ်၏။ ငါ
ဖြင့်လျှင် ၎င်းသစ်သစ်သည် အခွန်စေ့ခြင်းကား။ ဆိုသည်ထက်လွန်၍ ထစ်ရ
ကာဆိုလည်း။ ထစ်သည်အတိုင်း မှန်းစေ။ နှစ်ဦးသားတွင် ဆိုသတည်း။ သူ
တော်လည်း ဆိုကြလေသတည်း။ ထိုသို့ဆိုရာ၌ သူတော်မထုတ်သော
တောသွားသာဖြစ်သောသူတို့သည် သဉ္စာမှန်ကြလေတုံတည်း။ သဉ္စာမမှန်က
တောသွားတို့ထေးလည်းကောင်း၊ မိမိလက်နက်စားလည်းကောင်း၊ သင့်ရာ
သည်ကိုရည်၍ တောသွားမုတ်ဆိုးတို့ထုံးဖြစ်ကြောင်းကိုဆိုသတည်း။ တော
သွားဖြင့် သူတို့မှာလူတော်မထုတ်သမျှ သစ်ထန်ခွန်တင်မမှန်ရာ။ သူတော်
ဖြစ်မှမှန်သတည်း။ တောသွားမုတ်ဆိုးတို့ကိုကုန်သဉ္စာမပေးနှင့်။ တောသွား
ရာသေးမှ မလွတ်၊ မိမိမှန်စေဟူသတည်း။ ထိုကြောင့်သစ်ထစ်ခွန်တင်သည်
တောသွားမုတ်ဆိုးတို့ထုံးတည်းဟူ၍ ရသောဆိုတော်မူ၏။

မင်းကြီးတနည်းကား။ တောသွားရွှေကျင်လေ၍သောသူတို့သည်။ ထိုကျင်
မှိုက်သဉ္စာမှန်ရာသည်။ မှန်မှကျင်တိုင်းရသည်။ မမှန်လျှင် ဘေးလည်သင့်
သည်။ ရွှေကျင်၍လည်း မရဖြစ်သည်။ တောင်ကျွန်းကိုစုမ္မုဒ္ဒါဒိပါးမြောက်ကိုဥတု
ဂရု၊ အရွှေကိုပြုပြီ။ အနောက်ကိုအမြင်ဂေါရာ၊ ပြောရမည်။ ပြောမြဲအတိုင်း
မပြော၊ တောင်ကိုမြောက်၊ အရွှေကိုအနောက်၊ ပြောချေသော်၊ ကျင်၍မရရာ၊
တိရိစ္ဆာန်ဖြစ်သောကျားကိုဗုဒ္ဓ၊ ရောက်ကိုမဂ္ဂဋ္ဌ၊ ဆိုရမည်ကိုမဆို၊ ရောက်
ကိုကျားဆိုချေလျှင် ရွှေကျင်၍မရရာ၊ ဘေးလည်းထိမှိုက်ရာသည်။ ထိုကြောင့်
စကားအသေပံနက်မှန်စေဟူသော စကားဖြစ်၍၊ ထိုသူတို့တွင်၊ သစ်ထစ်ခွန်
တင်ဖြစ်ကတည်း။ မှန်တိုင်းပြောစေဟူသတည်း။ ဤအရာကို ဗိုလ်ထုအ
ဗျားသုံးစွဲရာမထုတ်၊ သူတော်သူမြတ်ခွင်တောသွား မုတ်ဆိုးရွှေကျင်သား
တို့ထုံးတည်းဟူမှတ်ရာ၏။ ထိုကြောင့်မမှန်ပြုသမျှသည် ဖွတ်စီးရာရေထဲ
လေသတည်း။

၃၉ ခြံစားသားသွီးကျွန်းကိုကိုင်ငင်၍ထားရာခွင့်မပေးဦးဆံမိတ်သောတရား။

မင်းကြီး၊ အကြင်ခြံစားကိုလည်းကောင်း၊ ခြံစား၏သားသွီးကိုလည်း
ကောင်း၊ ကိုင်ငင်၍ထားရာဦးဆံကိုခွင့်မပေးမိတ်ချေသော်၊ ဆံမိတ်မြစ်
သုံးဆယ်လျှော်စေ၊ ၎င်းသုံးဆယ်နှင့် တန်သောမြီဖြစ်ကလွတ်စေ၊ မြီသည်
လည်းသုံးဆယ်ပြည်ကိုထွက်၍လျှော်စေ၊ ခြံစားလည်းသုံးဆယ်မြီကိုခွန်
လွန်သည်မြီကိုဆပ်စေ။ သို့ကားဆိုတုံ၏။ မိဘထားရင်းသူတို့ခွင့်ပေး၍
မြီရှင်မိတ်သော်အပြစ်မရှိ၊ ခြံစားရင်းခွင့်မပေးသားသွီး အကိုင်ခံရသူတို့ခွင့်

two men were journeying in the forest; one said (something,) and the other marked it by notching a tree with his kuife, and said, "so may your words be true," and the other said, "as my friend has marked all I have said is true, let the notches be a witness, if you make more notches than words spoken, let it be no witness." Thus these two men spoke and made the marks, and they were good men. If these forest rangers are not good men, and they break their engagement, some misfortune or accident from their own weapons is likely to happen to them; on the strength of this, it is said, to have become a custom among hunters. This shall not be taken as evidence in the case of any, except hunters, who are not good men; it is only to be depended upon in the case of good men. Do not administer an oath on the religious book to hunters; they may be made to imprecate evil on themselves by their own weapons. For this reason, this "notching of the bark only of a tree" is called the custom of hunters. Thus the lord recluse said.

Oh excellent king! in another case, men who are in the habit of washing for gold in the forests, every time that they speak the truth whilst washing, they obtain gold; if they are not true, misfortune will come upon them, and their labour will be in vain. They shall say, in the south is Samboodeepa, in the north, Oodoogaroo, in the east, Pyoppa, and in the west, Amyagaura. If they do but say south is north, east is west, they shall get no gold. They may call the common tiger byaka (the pali for a tiger,) and the monkey meggata; but if they do not, and call the monkey a tiger, they shall get no gold in their washing, and some evil will befall them. For this reason, let oaths be kept, and the truth spoken, and in notching the tree, let the other party (the notcher) also speak the truth. This is not a custom for general adoption, but for good men, hunters, and gold washers: for this reason, destruction always follows on falsehood.

20th. The law when the head of a debtor's child, or slave, given to serve, is shaven without leave.

Oh king! if any one in confining a debtor, or his children, shall shave their heads without leave, let him pay compensation in thirty tickals of silver for the fault, and if this be the amount of the debt, let it be cancelled: if the debt be less, let the balance be reckoned and paid, or if the debt be more, let thirty tickals of silver be deducted from it, and let the balance be paid. Though this is said if the parents or person who placed them (with the creditor) have given permission, and the creditor shall shave the head, there is no fault. But though the children or person so placed shall give con-

လေးသော်လည်းမရိတ်ပိုင်ချော မိဘအရှင် အကြီးနှင့် မယောသစ္စာခံရိတ်ပြန်
ငွေသုံးဆယ်ဖြစ်စေ။

၄၀ ကွန်သားဦးညွှန်သက်ရှိသက်ခံကိုး၌ရောင်းသောတရား။

မင်းကြီး၊ အစည်အစဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ အမျိုးကြေးဝယ်သောအရာ
ကိုလည်းကောင်း၊ သူတရားသား၊ သွေးကိုလည်းကောင်း၊ မိုးမြဲရောင်းအသေ
သော်၊ အရောင်းခံသူတို့၏အဖိုးတန်ရာကိုငါတက်တိုး၍လျှော့စေ။ အကြင်
ဝယ်သူသည် ရောင်းသူကိုမပြုနိုင်၊ ပွဲတောင် ကြား အသိအမြင်မရှိကုန်၊
အပြစ်အတိုင်းငါးဆလျှော့စေ။ ရောင်းသူကိုမတွေ့မရနိုင်သော်လည်း
ဝယ်သည်ကလသုသီးသုထင်ဖြစ်ကမိုးပြစ်လွှတ်စေ၊ သူကွန်သား သွေးတို့ကို
အပ်စေ၊ နောင်ရောင်းသူကိုတွေ့လျှင်၊ အကျအမိတ်ရှိသမျှနှင့်၊ ဝယ်ရင်းအဖိုး
ကိုရောင်းသူမှတောင်စေလှူစေရစေ။ အလုံးစုံရောင်းဝယ်သမျှအမှုတွင်
သခင်မိဘပေါ်သမျှမှာလည်းနည်းတူ။ ရွှေငွေဖြစ်လျှင်နှစ်ဆတက်၊ ကွဲနှုတ်၊
ဆိတ်ဝက်ကြက်ဖြစ်လည်းအမျိုးအလိုက်အတက်အတိုင်းရောင်းသူကိုမတွေ့
မရသိကြားမြင်သူမရှိလျှင်လျှော့စေ၊ အရင်းကိုလည်းအပ်စေလှူစေ။ ပွဲ
တောင်ကြားသိသော်ရောင်းသူမတွေ့မဆိုသာမိုးပြစ်လွှတ်စေ၊ သုဥဇ္ဈာန်သ
မျှ၊ သုသားသွေးမှန်သမျှသက်ရှိသက်ခံကို အရင်းတိုင်းအပ်စေ၊ သေရောက်
သော်အစားတည်းစေ။

၄၁ လယ်ရာမိုဃ်းမြေထပ်ဆုံးကိုးအရှင်မမြီရိုက်သူတပါး
ရောင်းစားနှင့်သောတရား။

လယ်ရာမိုဃ်းမြေထပ်ဆုံးကိုးမှာ၊ ဥဇ္ဈာရှင်မမြီ၊ သူတပါးရောင်းသော်၊
ဥဇ္ဈာရှင်ပေါ်ကရပိုင်စေးကာလအရှည်လုပ်သည်မဆိုသားရောင်းသူကိုသာ
ဝယ်သူကလိုက်စေ၊ ဥဇ္ဈာရှင်ရင်း၏မျိုးသွေပေါက်ခွေတစ်တယောက်အမွေ
ခံကိုအသိဝယ်သူလက်ဝယ်တွင်လုပ်၍ဆယ်နှစ်မြောက်သော်လည်းကောင်း၊
ထိုဥဇ္ဈာရှင်ရင်းတို့ရှိလျှက်ဆယ်နှစ်မြောက်လုပ်တက်သီးစားလျှက်မထွက်
လျှင်ဥဇ္ဈာရှင်ရင်းတို့မရသာ၊ အဖိုးမပေး၊ ဆဲလုပ်တက်လည်းမရသာ၊ လုပ်
သူရစေ။ ဤမြေထပ်ဆုံးဥယျာဉ်သည်ကိုအရန်ပိုင်ရင်းသူတို့မလုပ်
သဖြင့်မြေတိုင်းသူကြီးစုပေး၍၊ အသိအမြင်ဆုံးနှစ်တိုင်မှဆိုချေသော်၊ လုပ်
သူရစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ မပျောက်မပျက်ထင်ရှားရှိသည့်
ဥဇ္ဈာတဏှာလည်းဖြစ်သည့်၊ ဥဇ္ဈာရှင်မထိန်းမသိမ်းမလုပ်မတက်နေချေသော
ကြောင့်တည်း၊ ဆီးတားပါပေးလျက်အပိုင်အခိုင်စုသော်၊ လုပ်သော်ဆုံးနှစ်

sent, the creditor shall have no right to shave the head in any case : if the hair be shaven without leave obtained of the parents or owner, the penalty shall be thirty tickals of silver.

40th. The law when children or slaves are stolen or sold.

Oh king ! if any hereditary slave, or slave bought of a free family, or any person's children, be stolen and sold, let five times the value of the person so stolen be paid in compensation ; and if the buyer cannot point out the seller, or if there be no witnesses, let him pay the compensation as laid down for the theft of a slave, five times the value : and if the seller cannot be found, and at the time of buying there are witnesses present, let him be free of the fine or compensation for the theft, let him return the child or slave to the owner ; and if the seller be afterwards found, let him sue him for the original price and all expenses, and let a decree be given in his favor. In all matters of trade, when the parents and owners are known, the law is the same ; if it be gold or silver, double the amount ; if buffaloes, oxen, goats, pigs, or fowls, let the advance or compensation be made according to the kind of animal. If the seller is not to be found, and there shall be no witnesses, let (the buyer) pay the compensation, and let him also return the original (animal.) If there were many people witnesses, though the seller is not to be found, the buyer shall not be accounted a thief, let him be free from the fine, and let him return the property he may have bought as he bought it ; if it have died or been lost, let it be replaced.

41st. The law when fields, gardens, palmyra or cocoanut trees, are sold in the absence of the owner.

Regarding fields for wet cultivation, gardens, palmyra or cocoanut tops, if a person sells them in the absence of the owner, on his return let him recover them : long possession shall not be a bar to his doing so : let the buyer claim the price from the person who sold them to him. But, if any one of the relations or heirs of the real owner, knows that the property has been in the possession of the buyer and cultivated by him for ten years, or if the owner of the property be present, and does not claim it during ten years, he shall not after that reclaim it : even if the person in possession may have paid no price for it, the claimant shall not have it, let the person cultivating keep it. Regarding these lands, palmyra or cocoanut tops, or the like, if the original owner does not cultivate them, and the thoogyee or land measurer have publicly allotted them, and if after three years the owner claims them, let the person in possession keep them. Why is this ?—because it is property that cannot be lost, must be well known, and the owner took no care of it, did not cultivate the land or take the fruit ; but if it be allotted by force in spite of his remon-

အတွင်း၊ ဆယ်နှစ်အတွင်းမှန်ကန်မြေရှင်း၊ အဏ္ဏာရှင်တို့ကရစေး၊ ။ ရင်ဆိုခဲ့ပြီးသောသက်ရှိသက်ခံတို့ကို၊ ဥဇ္ဈာရှင်ရင်းထို့မထိန်းမသိမ်းတရပ်တဖြာအဝေးရှိသော်လည်းကောင်း၊ တရပ်တရွာတမြို့တည်း၊ ထိုင်းနိုင်ငံတစ်ခုတည်းဖြစ်၍ရှိသောဥဇ္ဈာသက်ရှိသက်ခံကိုသူကြီးမြည်ဖိုးမြေတိုင်းရွာအုပ်မြို့ကွပ်၊ အစိုးအကြီးတို့သားမြေးစည်ဆက်လုပ်ဆောင်သော်လည်း၊ အဏ္ဏာရှင်သားမြေးမြစ်တို့ပေါ်တွက်ဆိုလျှင်ရစေး၊ အစည်အရှင်မဆိုသားဥဇ္ဈာရှင်သူတပါးသို့ရောင်း၍၊ ဝယ်သူသားမြေးမရှိသောကြောင့်၊ သူကြီးမြည်ဖိုးတို့သားမြေးစည်ဆက်ထိန်းသိမ်းလုပ်စား၍၊ ဆယ်နှစ်မြောက်၊ ဆယ်နှစ်ကျော်ရှိပြီးမှ၊ ထိုဥဇ္ဈာရှင်ရင်းတို့ရောက်လာ၍ငါတို့ဥဇ္ဈာရှင်ဖြစ်သည်၊ ဆိုသော်မရသာလွတ်စေးဆိုခဲ့ပြီးသောသူကြီးမြည်ဖိုးသားမြေးတို့စည်ဆက်စွဲလုပ်သည်အတိုင်းပိုင်စေး၊ ဤကားထာဝရစည်ဆက်အဏ္ဏာဖြစ်၍ဆိုတည်း၊ ရောင်းချ၍စားချေသော်၊ ဥဇ္ဈာရှင်သားမြေးအမွေခံမှန်၍ဆိုလျှင်ရောင်းသူကအဖိုးကိုပေးစေး၊ သေပျောက်လျှင်ဆုံးစေး၊ ထိုသို့ရောင်းသောအဏ္ဏာမှာ၊ မင်းလဲစည်ပေါက်ထီးကျိုးရှိသော်လွတ်စေး၊ မရသာချေအဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ လျှပ်ပေါက်ရာရောက်ချေသောကြောင့်တည်း၊ မရောင်းမချဖြစ်လျှင်အွယ်အွန်းဆက်သော်လည်းမလွတ်သာချေ၊ ဥဇ္ဈာရှင်ရင်းမှန်သူကသားမြေးမြစ်တို့ရစေး၊ ထိုဥဇ္ဈာရပ်ကိုအရှင်သူကြီးမြေတိုင်ထိုက၊ မထိန်းမသိမ်းသော်လည်းကောင်း၊ ထိန်းသိမ်းလျှင်အရှင်ဧကရာဇ်ကသူတပါးသို့ပေးလျှင်အရှင်ပေးရာရစေး၊ လုပ်သူထို့မရောင်းမစားသောရောင်းစားချေလျှင်ဥဇ္ဈာရှင်ရင်းသားသွီးမြေးမြစ်တို့ကရစေးရွေးစေး၊

၊မနုဇ္ဈာယသတ္တမတွဲပြီး၏။

strance, let him have a right to recover it within three, or even ten years. If the owner of the property in question does not take care of it, if he has removed to a distant district or kingdom, or remains in the same district, village, city, or kingdom, though the thoogyee, governor, land measurer, head of several villages, superintendent of the city, the heads of the place, their son or grand-son may have cultivated the lands in succession, if the sons, grand-sons, great grand-sons, or heirs of the property shall claim it, let them have it. Length of time in possession shall be no bar to their recovering it. If the owner of the property has sold it to another, and because the purchaser has no children or descendants, the thoogyee, his sons or descendants have taken care of and cultivated it, if within ten years, or after the expiration of that period, the original owners shall claim it, they shall not recover it, but let it be free, and let the descendants of the thoogyee or governor mentioned, as they have used it, have a right to it. This is said when the property has been a long time in possession. If they have sold it, and the owner's descendants shall prove themselves his heirs, let the person who sold it pay them the price. If he be dead, or not to be found, let them lose it, and if an usurper has seized the throne, let the property so sold be free; they shall not obtain possession of it; though a new king may have come to the throne, it shall not be free; if it has not been sold, let the proved descendants of the original owner obtain it.

END OF THE SEVENTH VOLUME.

LAWS OF MENOO.

VOL. VIII.

မနုဿိယသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမဂ္ဂ

နမောတဿအဂ္ဂတောအရဟတောသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

မာထိကာ

မနုဿိယသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမဂ္ဂတွင်ပါသည်တရားအမည်ကိုဆိုလေအံ့

၁ ခြေသေးခြေရှင်အကျယ်စကား

၂ ခြေကိုပိုင်ခြင်းခုနစ်ပါးအကျယ်စကား

၃ ပေးခြင်းအမျိုးအကျယ်ရှစ်ပါးစကား

၄ ကောက်ခြံမွေးသောအကျယ်စကား

၅ သူတပါးအဝတ်အထည်ကို မသာခန်းဆိုက်ရာ၊ ငှါး၍ဝတ်သောစကား

၆ သူတပါးအဝတ်အထည်ကို အမှတ်ခွဲငှါးတောင်း၍ဝတ်ရာ၊ ခေါင်းဆေးပြုယ်၍ဆောင်ခြင်းတရား

၇ မသာခန်းစောင့်ကြက်မိုးစကား

၈ ဆင်ခြင်းစောင့်သူကိုလက်လွန်သောတရား

၉ ကျွန်ကိုလည်းကောင်း၊ အလွတ်သူကိုလည်းကောင်း၊ ကိုယ်ခဏားငှါး၍အခမပြေရှောင်သောစကား

၁၀ ကျွန်မှန်ကိုသိလျက်၊ သခင်မသိသူရင်းငှါးသောစကား

၁၁ သင်္ဘောလွှင့်ရာ၊ သူရင်းငှါးသောစကား

၁၂ သင်္ဘောတွင်ကုသည်တို့စကား

၁၃ သစ်ပင်၊ ထန်းပင်၊ ဖုန်းပင်၊ တက်အခမပြေ၊ အပြေငှါးစကား

၁၄ အဖျပ်အထိန်းမရှိ၊ သိတင်းသိလွန်နေရာ၊ ယောက်ျားမိစ္ဆာထိုက်မှားသောစကား

ဤကားမနုဿိယသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမဂ္ဂတွင်ပါသော တရားအမည်၊ ခြေသေးခြေရှင်အကျယ် စကားအစ၊ အဖျပ်အထိန်းမရှိ၊ သိတင်း သိလွန်နေရာ၊ ယောက်ျားမိစ္ဆာထိုက်မှားသော စကားအဆုံးတည်း။ ၎င်းအကျယ်တရားစဉ်ကိုပြုပြီး၍ အကျယ်ခွဲခွဲဆိုလတ္တံ့သောစကားဤသို့တည်း။

LAWS OF MENOO.

THE EIGHTH VOLUME OF THE GREAT WORK OF MENOO.

I worship the god who is worthy of all homage, who possesses an intuitive knowledge of good.

CONTENTS OF THE EIGHTH VOLUME.

1. The law as regards the perfect or imperfect right in land.
2. The seven kinds of right in land.
3. The eight kinds of gifts in full.
4. The law of adoption in full.
5. The law regarding borrowing clothes, and going to a funeral in them.
6. The law regarding borrowing clothes, and unthinkingly wearing them whilst washing the head to avert the evil influence of the stars.
7. The law regarding the watchers of a dead body stealing a fowl.
8. The law regarding assaults committed on an elephant-driver, or a horse keeper.
9. The law regarding a slave or a free person hiring himself, and absconding before the time of service is up.
10. The law regarding hiring a slave, knowing him to be so, without the knowledge of his master.
11. The law regarding hiring of sailors.
12. The law regarding traders in ships.
13. The law regarding the hire for climbing palm, cocoanut, or other trees, being paid in full or not.
14. The law regarding fornication, committed by a man or woman, with one living in the performance of religious duties, (a priest or nun,) who has no one to take care of him or her.

These are the laws contained in the eighth volume of the Menoo Kyay, commencing with the perfect or imperfect proprietary right in land, and ending with fornication committed with a person, male or female, living in the performance of religious duties, and without protection. Having noted the headings, I am about now to lay them down in detail.

၁။ ဖြေသောမြေရှင်အကျယ်စကား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်လူတို့၌ ဖြေသောမြေရှင်လူ ပိုင်စုတွင် နှစ်ပါး
 အပြားရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် ဖြေသောလူရာ၌ သူရဲမြေ၊ အစုအငန်းကို
 သောမြေ၊ သူကြီးပြည်မှီးမြေတိုင်၊ တောက်၊ စာရိုး၊ မေး၊ အကြီး၊ အစို၊ ထို
 စားစုမင်းဖက်ရာက၊ နယ်ပါယ်နှင့်ပေးသောမြေ၊ အထေးအစည်ရှည်ရှာ
 က၊ မျိုးမှီးစည်ဆက်အဖျပ်အကြီးတို့စားစုလုပ်စုမြေ၊ သည်မြေရပ်စွားမြေ
 သေမည်၏။ ဖြေရှင်ဟူရာ၌၊ ၎င်းမြေသေရှင်ကြွင်းသော၊ ထေးထိုးမိသော
 ဆင်းသက်၍၊ အရွေ့ရသောမြေ၊ သူတထူးရောင်း၍ ဝယ်ရသောမြေ၊ သူ
 တူးပြေး၍ရသောမြေ၊ မစီးမတားအသိအမြင် ဆယ်နှစ်လုပ်၍ ခိုင်သောမြေ၊
 တောက်ကိုစုတ်ထွင်တီကျင်၍ရသောမြေ၊ စမြင်မြေတိုင်အကြီး အဖျပ်တို့အဖျပ်
 ရသောမြေ၊ သည်မြေရပ်စွားသည်၊ မြေရှင်မည်၏။ သို့ကား၊ သို့တို့၏
 စမြင်မြေတိုင် အကြီးအဖျပ် ပေးသော်၎င်း၊ လယ်ရှင်မစီးမတားလုပ်ဆောင်
 ၎င်း၊ တောက်ကိုတီထွင်၍လုပ်သော်၎င်း၊ ထိုမြေကိုပိုင်သူအဆုံး၊ အပိုင်ရောက်၍
 ဝယ်သော်၊ လုပ်ပိုင်စားပိုင်မြေပိုင်မှန်စေ၊ ရောင်းသူရှိစည်ရွေးရသော်၊
 သည်ဆိုသော်မရွေးသာ၊ သို့သော်လည်းရောင်းသူရှိလျက်၊ ဝယ်သူလေးစား
 ရောင်းသူကရွေးစေ၊ ၎င်းသူသေသော်၊ အရာထပ်ရှိလျှင်ရွေးကရွေးစေ။

ဆိုခဲ့ပြီးသမျှ ဖြေသောမှာ၊ ထိုဖြေသေ၏ အရှင်ယောင်းသားမြေဖြစ်ပုံ
 သော်၎င်း၊ ထိုဖြေသေတွင်လုပ်စုအဖက်ဆိုင်ကိုသည်လည်းကောင်း၊ အရွေ့
 ပါမည်ဆိုလျှင်၊ အပေးအရွေးကိုခံစေ၊ ၎င်းဖြေသေကို သားမြေးဖြစ်မှန်လျှက်၊
 မင်းဆက်စွားစွာ၊ နှစ်ရှည်စွာလုပ်မှ ပေးရွေးသော်တန်မှီးအထိုင်းလေးရွေး
 စေ၊ ရွေးတွင်းမပိတ်သာချေ၊ ထိုမြေကိုအထက်ချဖော်၊ ခြေစက်အမှုထမ်းရှင်ပို့
 အပိုင်ရောင်းသော်ပေါင်သော်၊ ရောင်းပိုင်းပေါင်ပိုင်စေ၊ ထိုဖြေတွင် မိမိရှိသော
 အသေမြေ၊ ယောက်ျားမှီးကအသေမြေဖြစ်လျှင်၊ ပေါက်ဖော်အစွားရှိသည်တို့
 ထိုဖြေသေကို အရွေ့မခံမစားစေရာ၊ သူတပါးတို့အားလည်း မရောင်းမပေါ်
 သာချေ၊ ဘေးထိုး မိဘဆုံးသည်တကားလှမဆိုသာချေ၊ မိမိမှီးမှန်လျှင်၊ မိမိ
 မှီးမှီးကလည်း၊ ယောက်ျားမှီးတွင်တယောက်တည်းသာ ဆင်းသက်ဆက်
 စေ၊ ထိုဖြေကြောင့်တင်ပြီးရှိသော်၊ အမှုအခင်းတွက်သော်၊ ပေါက်ဖော်လှထိ

st. The law regarding the perfect or imperfect proprietary right in land.

An excellent king! the right of any person in land is two-fold, or perfect, or disputable. Of these two, there is a perfect proprietary right in—1st, the land of soldiers, given to the companies of royal servants; the land given by the monarch in measured allotments for the subsistence of Thoogyees, governors of provinces, land surveyors, superintendents of forests, writers or clerks, heads, or chiefs; 2nd, land that has come by hereditary succession, and been long in the possession of the head man's family, which they use and cultivate for food. These are called *myaythay*, i. e. lands in which the right is said to be perfect. As regards lands the right in which is disputable, they are all lands except those that have just been noted and in which the right is perfect. Hereditary estates, land that has been purchased, land that has been obtained on another's going away and leaving it, land that has been openly occupied and worked without interruption for ten years, forest land which has been cleared, land allotted or given by officers, the land measurer, head man, or superintendents,—these are said to be *myaysheng*, lands in which the right is liable to dispute. Though it is thus said, yet if the Thoogyee or land measurer, or other constituted authority have made the allotment; or should the land have been worked without opposition by the owner; or should the land have been reclaimed from the forest and brought under cultivation, then if the actual occupant of such land shall sell his right, let the right (of the buyer) to cultivate, and live upon it, be considered good and sound; during the lifetime of the seller it shall not be redeemable; (i. e. against the will of the buyer.) But after the death of the buyer, if the seller wish to redeem, then, let him do so. If the seller is dead and has left heirs, let them wish to redeem it, let them do so.

As regards the above land in which the right is perfect, if the seller, grand-sons, or great grand-sons of the former owner, or if partners who have a claim to it as partners in working it, shall offer to redeem it, let them do so. If the true sons or descendants of the owner of such land shall wish to redeem it after a long lapse of years—many successive kings have reigned, and the (person in position) has been working it, let them redeem it at its proper value; it shall not be considered irredeemable. But if the original parties to the receipt of the grant, or their attornies, have sold the land outright, or mortgaged it, let them have the right to do so. If the land come in the female line, or if it come in the male line, no one else shall receive a share in the inheritance of it on the plea of relationship; they shall not pledge nor sell it, on the plea of being descended of a common ancestor. If it come in the female line, the person who takes her place and office alone inherit. If it come in the male line, let one only in the male line inherit by des-

တဘတည်းသုံးဆုံသွားဆက်ဖြစ်သည်ဟု၊ ထိုမြို့ထိုအမှုကိုမခံမဆပ်မဆောင်
စေရ၊ အမျိုးစွဲသူကသာအမှုမျိုးနှင့်ထိုမြို့ကိုခံဆပ်ဆောင်ခွင့်စေ၊ ထိုသို့မိုက်
၍အကြီးအကဲဖြစ်သူတို့သည်၊ ထိုမြေသေအမှုရှာဖွေအမှုကြောင့်၊ ထူရ
သည်မြို့ကိုလည်းထိုဆိုင်သူသေလျှင်၊ မယားဖြစ်သည်ထုမြို့ရှင်တောင်းဆော်
တောင်းရ၏၊ တောင်းသော်လည်း ထိုမယားက၊ မဆပ်သာ၊ အစည်အမျိုးကိုမ
စိုက်သူ၊ မြေမှုကိုဆောင်သူတို့ကမသိမဆိုသာ၊ ထိုမြေအမျိုးစိုက်သူ၊ ထိုရွာထို
မြို့ကိုဖုတ်သူတို့ကဆပ်စေ၊

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ဆိုခဲ့ပြီးသောမြေသေ မြေရှင်ဟူသမျှမှာ၊ မိဘထိုး
သွားပေါက်ဖေါ်တို့သားမြေးမြစ်ညီနှင့်အစ်ကို၊ မောင်နှင့်နှမပင်ဖြစ်ကြသော်
လည်း၊ မရွေးသာဈေးအပိုင်ရောင်းလျှင်ပိုင်စေ၊ ခုနှစ်ဆက်အဝင်ပေါက်ဖေါ်
သားမြေးဖြစ်သည် မှန်သော်လည်း မရွေးသာဈေး၊ ရောင်းရင်းထိုင်းပိုင်း၊
ပေါက်ဖေါ်ရှင်းပင်ဖြစ်စေ၊ ဆိုခဲ့ပြီးသမျှကို ရောင်းမည်၊ အမျိုးအရွေဆိုင်ဖို့
ကိုအနှံ့မေး၍၊ မဝယ်မည်ဆိုသူနေစေ၊ ဝယ်မည်ဆိုသူဝယ်စေ၊ အ
ရွေးသားရှင်းဖြစ်၍မေးစည်း၊ မဝယ်ပြီဆိုသည်ကိုတဦးဝယ်မှ၊ အညီဝယ်ပါ
ရစေဦး ဆိုပြန် သော်လည်းကောင်း၊ တဦးသူဝယ်၍ တနှစ် ခွဲလုပ်ပြီးမှဆို
သော်၊ ဝယ်ရင်းသူသာပိုင်စေ၊ မဝယ်ဆိုသူ နှစ်ကြာချေသောကြောင့်၊ မဝယ်
သာလွတ်စေ၊ မဝယ်ပြီဆိုသည်နေ့လည်းကောင်း၊ လလည်းကောင်း၊ ရောင်း
ဝယ်ကြစည်း၊ မဝယ်ပြီအထက်ဆိုလိုက်ပေသည်၊ ယခုဝယ်ပါမည် ဆိုလျှင်
မဝယ်ပြီသူသိသူမြင်ဆိုသည်ဟု၊ မရောင်းမနေသာဈေး၊ ပေါက်ဖေါ်ရှင်းဖြစ်
သည်၊ ပေါက်ဖေါ်ရှင်းအလိုက်ဆိုရာရောင်းဝယ်စေ၊ ဆိုင်သူတဦးကို
ရောင်းမည်၊ ဆိုင်သမျှလူတို့ကိုဝယ်ပါ၊ ငမာသူမြီတင်ခဲ့သည်၊ ထောင်ရန်ရှိခဲ့
သည်တိုင်ဆိုပြော၍၊ ဝယ်မည်ဆိုလျှင်အစုံအညီဝယ်စေ၊ သို့ကားမဟုတ်၊ င
ကိုသာအလုံးရောင်းကောင်းသည်၊ ငါသာအလုံးဝယ်ရကောင်းသည်၊ ဝယ်
သူတို့ဆိုလျှင် ဝယ်သင့်မဝယ်သင့်ကို ဝယ်သူရှင်းဆိုစေ၊ ရောင်းသူကို မဆို
သာဈေး၊ သို့ကားမဟုတ်တုံး၊ ဝယ်ပါမည်ဆိုသူတဦးကိုမသိစေရ၊ တဦးသာ
ကိုရစေလိုသမျှရောင်းချေသော်၊ ရောင်းသူမှားချေသည်၊ ဝယ်သူမှာနှုတ်၍
ဝယ်သင့်မဝယ်သင့်ကိုဆိုကြစေ၊ ဥစ္စာရှင်သိမ်းနှုတ်ယူစေ၊ ဝယ်သင့်သည်
ကိုဆိုကြသူရှင်းဆိုကြစေ၊ ဝယ်သင့်သူကိုရောင်းစေ၊ မရောင်းပြီဆိုလျှင်၊ တ

cent, and bear the burdens attached; if there be any debts incurred on account of these lands, or any suit or matter arising out of them, the relations, children of the same parents, or descendants of the same grand-parents, shall not on account of relationship, bear any portion of these debts or other matters; let the person who succeeded to them alone bear all burdens, and pay all debts connected with them. Having cleared all the burdens, should this person, the head man or superintendant, die, having incurred debts on account of the land, or as being the superintendent, Thoogyee of the village, if the creditors sue his widow, on the ground of her being so, they shall have the right; nevertheless, she shall not be obliged to pay. The person who succeeded (her late husband,) the person who bears the burden of this land, shall not plead ignorance of the debt; let the person only who succeeded to the land, the Thoogyee, or head man of the village, pay it.

Oh excellent king! as regards both the lands in which the right is perfect, and those in which it is disputable, if parents, grand-parents, or relations, children, grand-children, or great grand-children, be they even brothers and sisters, shall wish to redeem such lands, they shall not have a right to do so; if they have been sold out-right, let the buyer have a full right to them. Although they be really relations within the seven degrees, they shall not redeem the lands; let the buyer have a right to them at the price or on the terms on which he originally bought them. If he (the buyer of the lands of which we have been treating,) shall wish to sell them, let him offer them to all those having a right of inheritance in them; let those who do not wish to buy them decline, and let those who wish to buy do so. If one who has been offered the land and declined to buy it, shall, after it has been bought by another relation, state his wish to purchase one half, if the request be made one year after it has been bought and worked, let the person who originally bought, have a full right to it, because the party who wishes to buy has had the offer made him, and has allowed a year to elapse; therefore he shall have no right to it; let it be free. If days or months only have elapsed since he declined to purchase, and he say, "I will now buy," though (the possessor) shall plead it has been declined before witnesses, and refuse to sell, he shall not be allowed to do so; the person making the offer is a relative; let them buy and sell as becomes relatives. If one person connected with the land shall wish to sell it, and shall propose to all who have an interest in it to purchase it, saying he is in debt or has to make compensation, if they say they will buy it, let it be sold in equal proportions to all. If one shall wish to buy the whole, let the other buyers decide whether the whole shall be sold to him; the seller shall have no voice in the decision. If it be not thus, but (the seller) has sold it to one of the party without letting another know who has expressed a wish to buy it, he has com-

ရားတွေရပေသည်။ ဓမ္မိတ်ကိုဥစ္စာရှင်ကပေးစေ၊ သူတပါးသို့လည်းမရောင်း
 သာဓု၊ ထိုဓမ္မိတ်မှာအဘေးဆုံးမဆိုသာဓုပေးစေ။ ။ ၎င်းလယ်မြေ
 ကိုတဦးဦး၌ ပေါင်၍ရှိမည်၊ ပေါင်ရကောင်းသည်မဆိုသာ၊ ပေါင်သူထက်မို
 အရှည်ပေါင်၍မှ၊ အသိအမြင်ဖြစ်လျက်၊ နောက်မှပေါင်ရကောင်းသည်ဆို
 သော်၊ ပေါင်ရင်းသူမှာသာပေါင်စေ၊ ဆိုင်သူဖြစ်သူဟု မပေါင်သာဓု၊ သို့
 ဟုတ်၊ ပေါင်သည်လန့်စမ်းပေါင်သည်၊ ပေါင်သင့် သသူကိုအညီပေါင်ပါမည်
 ဆိုသော်ပေါင်စေ၊ တဦးမှာအလျှင်ပေါင်နှင့်ချေသည်မဆိုသာ၊ ၎င်းလယ်မြေ
 ကိုတဦးဦး၌ နှစ်ရှည်ပေါင်၍ပြီးမှ၊ အပိုင်ရောင်းလျှင်ဆိုသမျှထုတ်အပိုင်
 ဝယ်စေ၊ ငါ၌နှစ်ရှည်သည်မဆိုသာ၊ ၎င်းမြေကိုမရောင်းအသီးအနှံကိုပူဇော်
 စွာကျေးဇူးရှိ၍ရောင်းသော်၊ ထိုရောင်းစည်ဝယ်ကြသသူကို ရောင်းဝယ်စေ၊
 အမျိုးအမျိုးပေါက်ဖော်ဖြစ်သည်၊ သူတပါးသို့ မရောင်းပဝယ်သင့် မဆိုသာ၊
 ရောင်းဝယ်သည်အတိုင်းရောင်းဝယ်ပိုင်စေ၊ ။ သို့ကားမဟုတ်တုံ၊ သူ
 မိန်းသူကျက်မဆို ဝယ်မည်ရောင်းမည်၊ စရန်သွင်း၍နေ့ရက်ရှိပြီးမှ၊ ထိုနေ့
 ထိုရက် မရောက်မှီအခြားမှာရောင်းချေသော်၊ ဝင်သောဥစ္စာကို တန်ဖိုးပေး
 စေ၊ နေ့ရက်လွန်၍ရောင်းသော်ရောင်းပိုင်စေ၊ ထိုအသွင်းစရန်ကို မရသာဆုံး
 စေ၊ ။ သို့ကားမဟုတ်တုံ၊ မည်သည်နေ့ရက်လတွင် ဝယ်သည်အတိုင်း
 အဖိုးပြေပေး၍ဝယ်ပါမည်၊ သည်နေ့သည်လရောက်၍မဝယ်နေလျှင်၊ ဥစ္စာ
 ရင်းပေးယူမည် စာထားရှိကလည်း၊ ထိုစာထားဂုဏ်အတိုင်း တည်စေ၊ မံ
 စပါးအဝတ်အထည် အချည်အကွင်း အရွှေ့သက်ရှိသက်မဲ့ ရောင်းဝယ်သမျှ
 သည်ထုံးနည်းတူဖြစ်စေ၊ ။ သက်ရှိသက်မဲ့၊ ကွပ်၊ ခွာ၊ ဆင်းမြင်း၊ လူ၊
 ကစားရောင်းဝယ်ကြသမျှသည်၊ ၎င်းနည်းတူ၊ မိမိမီးမြေ လယ်ရာဥယျာဉ်လူ
 အဝတ်အထည် အလိပ် အချည်အကွင်း၊ ချား၊ မှာ၊ အမျိုးဆိုင်ရာ၊ မှာရင်းအ
 တိုင်းရောင်းဝယ်ကြရ၏ဟု၊ မြဃာမင်း သားရင်းဖြစ်သော၊ မနွဲ့မည်သာ
 ရှင်ရသော ဆိုတော်မူ၏။

မြေကိုပိုင်ခြင်းရုနပ်ပါးအကျပင်စကား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ မြေ၌ပိုင်ခြင်းရုနပ်ပါးအပြားရှိသတည်း။ ရုနပ်ပါး
 ဟူသည်ကား။ ၁။ သိုးထွားမိအတိုက်အပွေ့ရ၍ပိုင်သောမြေတပါး။
 ၂။ ဝယ်၍ပိုင်သောမြေတပါး။ ၃။ မြေတိုင်စေမြင်တောက်တို့ချစ်ပိုင်
 သောမြေတပါး။ ၄။ ဥစ္စာရှင်ရင်းတို့အထိန်းအသိမ်းမရှိ၍တောက်ပိုက်
 ထွင်တီကျင်း၍ပိုင်သောမြေတပါး။ ၅။ သူတပါးတို့ပေး၍ပိုင်ခြင်းအ
 ပါး။ ၆။ အရှင်မိုးမင်းပေးသောနာမတော်မူ၍ပိုင်ခြင်းတပါး။ ၇။ သူ

mitted a mistake; having ejected the buyer, let them, (the relations) try whether he had the right to buy or not, and let it be sold to the person entitled to buy. If the person in possession shall refuse to sell, and if a suit at law be instituted, let him bear all the expenses of the suit; and he shall not sell (the property) to any other person; and as regards the expenses of the suit, he shall not plead (as an excuse) the descent from a common ancestor. Let him pay the expenses. If these lands should be in pledge to any person, there shall be no question about the right, if the pledge has been made before witnesses, and the pledgee has been long in possession; as it was originally pledged, so shall it be; it shall not be pledged to a claimant on the plea of family connexions. But if within a month and a year of the pledge being made, the family connexions to whom it ought (in the first instance) to have been pledged, should offer to take the pledge equally among themselves, let it be so pledged; the plea of having already pledged it to another will be of no avail. If the right and title in the aforesaid lands, after having been in pledge to any one for a considerable time, be offered for sale, let all such as are connexions, buy it. The person to whom the lands were pledged cannot claim them on the plea of long possession.

If these same lands be not sold, but if from the pressure of debt, the fruit or grain be sold, let the person who bought and he who sold have a right to do so; the relations and family shall not dispute the right to all these to a stranger; let the sale be confirmed. Moreover, whether it be a relation or a stranger to whom it is sold, if he has paid earnest money, and the holder of the land shall have agreed to close the bargain on a certain day, and before that day he shall sell it to another, let him pay back double the amount advanced. But if the day of closing the bargain is past, let him have the right to sell, and let the intended purchaser lose his advance. If it be bought on a written engagement, that on a certain month and day the whole price shall be paid or the lands returned, if on the arrival of that month and day the money be not paid, let the engagement be abided by. Let rice, paddy, cloths, pieces of cloth, rings, bracelets, gold, silver, all property, animate and inanimate, all merchandise, be subject to the same rule. Let all property sold in the market, all merchandise, property animate and inanimate, buffaloes, oxen, horses, elephants, men, all property that is bought and sold, be subject to the same rule, enclosures, lands, fields, clearings, gardens, men, cloths, piece or rolled goods, rings or bracelets, may be sold in the family as laid down. Thus he who was the true prince of Bynhamas, Menon the recluse, said

2nd. The seven kinds of right to land.

Oh excellent king! there are seven kinds of right to land: the seven kinds are these; 1st, lands inherited from forefathers; 2nd,

တထူးကိုမြေကို၊ မတားမဆီးမဟန့် ဆယ်နှစ်ကျော်ဆယ်နှစ်ကြောက် မြေရှင်
 ကိုအသိအမြင်လုပ်၍ ပိုင်သည်တပါး။ ဤခုနှစ်ပါးပြင်မြေနှင့် စစ်သည်ကို
 ပိုင်ခြင်းမရှိပြီးထိုသို့ပိုင်ခြင်းခုနှစ်ကိုမိုက်ပါအပေါင်းကိုသိစေရ၏။
 ၎င်းမြေတွင်အစည်ဆက်ရာမဆက်ရာ၊ ပေါက်ဖေါ် စုထိုအညီပိုင်ရာမပိုင်ရာ
 ကိုဆိုခဲ့ပြီးအထက်မြေမှုအတိုင်းမှတ်သားစီရင်ရ၏။

၃ ပေးခြင်းအမျိုးအကျယ်ရှစ်ပါးစကား။

၃ မြတ်သောမင်းကြီးပေးခြင်းအမျိုးအပြားရှစ်ပါးရှိသည်။ ရှစ်
 ပါးဟူသည်ကား။ တပါးပေးခြင်း၊ နှစ်ပါးပေးခြင်း၊ လုံးပါးပေးခြင်း၊ စေး
 ပါးပေးခြင်း၊ ငါးပါးပေးခြင်း၊ ကြောက်ပါးပေးခြင်း၊ ခုနှစ်ပါးပေးခြင်း၊ ရှစ်
 ပါးပေးခြင်းတို့ပေးခြင်းမျိုးရှစ်ပါးရှိသည်ကို၊ ခြားနား၍ဆိုလေတတ္တနိုး ၊
 ပေးခြင်းတပါးဟူသည်ကား။ သူတထူးကိုချစ်မြတ်နိုး၍၊ အိမ်ကိုနေတော့ထု
 ပေးထေ၏။ အပေးခံသူအိမ်ကိုနေ၍သေသော်၊ မယားလင်သားသမီးမြေ၊ ကိုယ့်
 အိမ်တွင်ရှိလျှင်ဆက်ခံနေစေ၊ ထိုအိမ်တွင်အတူစားမယားလင်သားသမီးမြေ
 ကိုမရှိသော် ထိုအိမ်ကိုပေးရင်းအိမ်သခင်ရစေ၊ ဆွေမျိုးသွေးသောက် အိမ်
 နေသောသူနှင့်ရင်းနှီးသည်ဆို၍မှန်သော်လည်းအိမ်ကိုမရဘူး၊ ထိုအိမ်ကိုမ
 ဆာသု၏ သားသမီး မြေ၊ အမွေခံလည်း မရှိ၊ အိမ်ကိုနေသောသူလည်းမရှိ
 သော်၊ သက်ရှိသက်ခံ၊ ကျွေးကျွန်ရှိလျှင်၊ ထိုသေသောသူ၏ ပေါက်ဖေါ်အမျိုး
 ကိုဆက်ခံစေ၊ ထိုအိမ်တွင်နေသောသူကိုသွေးသောက်သူငယ်ချင်းတို့သည်
 ကျွေးမွေးမစ၍ သေသည်တိုင်းစုတ်ကြည်သင်းပြုတ်မည်၊ အမျိုးပေါက်ဖေါ်
 ကိုလည်းကျွေးမွေးမစ၍၊ စုတ်ကြည်သင်းပြုတ်မည်၊ ထိုသို့တူကြလျှင်၊ ထို
 သေသူအိမ်၌၊ အမိသတ္တယံအုပ်ချုပ် ရှိသောကျွန်မကို၊ သွေးသောက်သူငယ်
 ချင်းတို့ကရစေ၊ ထိုကျွန်မပြင်းသက်ရှိ သက်ခံ ဥစ္စာ ရပ်ကိုသေသောသူ၏
 ပေါက်ဖေါ်ဆွေမျိုးညာတိခြောက်ဖောက်၊ နှစ်ပြန်အဝင်လူတို့ကသာခံစေ၊
 တင်မြှီလည်း၊ အလိုဆပ်စေ၊ တင်မြှီကိုကျွန်မရသောသွေးသောက်သူနှင့်
 ထိုကမဆပ်သာလွှတ်စေ၊ အိမ်ကိုပေးရင်းသူအိမ်ရှင်ရင်းရစေ၊ ပေါက်ဖေါ်
 သားချင်း၊ သွေးသောက်သူငယ်ချင်းသင်းပြုတ်လူဖြစ်သည်ဟု အိမ်ကိုမရ
 သာချေ၊ ထိုအိမ်ကိုအပေးခံသူသေသူ၌၊ ကောင်းမွေဥစ္စာမရှိ၊ တင်မြှီသာရှိ
 လျှင်၊ ထိုတင်မြှီကိုသွေးသောက်သူငယ်ချင်းတို့က၊ မဆပ်သာလွှတ်စေ၊ ဆာ
 သူပေါက်ဖေါ် သားချင်းအဝင် နှစ်ပြန်အဝင်ကသာသင်းပြုတ်သည်နှင့်အညီ
 ဆပ်စေ၊ အိမ်ရှင်ရင်းလည်းမလွတ်သာ၊ အိမ်စုခံရသည်အတိုင်းဆပ်စေ။

lands the possession of which has been obtained by purchase ; 3rd, lands allotted by the land measurer, writer, or superintendent of forests ; 4th, lands which have no owner and have been cleared from the forest ; 5th, lands received in gift ; 6th, lands received in gift from the king ; 7th, lands which have been worked with the knowledge of the owner for upwards of ten years, without his stopping or preventing the working of them. Besides these seven, there is no other way of being owner of land, and these should be known to all ; and whether they shall descend in tail, or whether the relations shall share them equally, shall be decided as has been already laid down.

3rd. The eight kinds of gifts.

Oh excellent king ! there are eight classes of gifts, viz., 1st, the one kind of gifts ; 2nd, the two kinds of gifts ; 3rd, the three kinds of gifts ; 4th, the four kinds of gifts ; 5th, the five kinds of gifts ; 6th, the six kinds of gifts ; 7th, the seven kinds of gifts ; 8th, the eight kinds of gifts ; all which I will lay down separately.

The one kind of gift : A person from regard to another, gives him a house, saying, " live in that house," and the person to whom the gift was made, lives in the house ; if at his death the wife, or husband, children, or grand-children, are living in the house, let them succeed to it and live therein ; but if there be no wife, husband, children, or grand-children, who lived together with the receiver of the gift, let the giver receive back the house ; though relations shall prove their relationship to the deceased, they shall not have the house. If he, the receiver of the gift, the dweller in the house, shall have no children or grand-children to inherit at his death, and if he have property, animate or inanimate, bought slaves, let his relations inherit ; and if his friends or acquaintances shall have nourished him and ministered to his wants up to the time of his death, and have then buried him, and his relations shall also have ministered to him and assisted at his funeral, if they are in this alike, let them get the female slave who is in the house and superintends it as mistress. Let all property, animate or inanimate, with this exception, go to the six relations on both sides, and if there be debts, let them pay them all. The friends who got the female slave shall pay none of the debts ; let them be free from this, and let the person who made the gift, the original owner, have back the house. The relations, friends, and acquaintances, who assisted at his burial shall not get the house. If the person to whom the gift was made shall leave no property, only debts, the friends shall not pay them ; let them be paid by the six relations on each side as they may have taken part in the funeral. The owner of the house also shall not be free ; having had the house,

အယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား၊ အိမ်ကို ထူချေပြီးဖြစ်သောကြောင့်တည်း။
သွေးသောက် သူငယ်ချင်း ထိုမှာမူကား၊ အရပ်သမ္မတဝတ်မောင်းသင်းဖြတ်
ဆုရောက်သောကြောင့်၊ ခြံ၌ကင်းစေတူသတည်း။ ဤကားပေးခြင်းတပါး
တည်း။

ပေးခြင်းနှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ အကြင်မိဘနှစ်ပါးထိုတွင်းထားပြီးသော်
ကြီးမှီခို၊ အသေသည် ကျွန်မကို သွားလာ၍၊ ပေးခြင်းသည်သွေးနှစ်ထောက်၍
လျှင်၊ ဖောင်နှစ်ဖက်မှာ၊ နင်ထိုအစေခံ၍ကျွန်ဖြစ်စေ၊ နေရမည်ပိုင်သူအစပေး
ရာ၊ တယောက်ယောက်သောသွေးသည်၊ ပိုင်သူအစ ပေးချေသည်။ အိ
တည်းကျွန်မှန်ချေသည်။ အစတစတည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း၊ အစပေးရာ
အစခံရတော့မည်ထူး၊ အစခံသူကျွန်သွေး တယောက်မှာ၊ အစဖြစ်သူအစ
သေသော်၊ အစဖြစ်သူသခင်မစေပိုင်၊ ကျွန်အရာကလွတ်စေ၊ အတယ်ကြောင့်
နည်းဟူမူကား၊ ပိုင်သူသခင်ဖြစ်သောအစကားကိုနားထောင်ပေသောကျွန်
သွေးဖြစ်ချေသောကြောင့်တည်း။ ၊ ၎င်းသွေးတယောက်ကား၊ အိ
ကျွန်သော်လည်းငါအစကောင်းသွေးဖြစ်သည်။ သခင်ပြုမည်သူလည်း အစ
တည်းဖြစ်သည်။ အစကိုမခံည်းဆန်၍နေထေ၏ထိုည်းဆန်နေသောကျွန်
သွေးမှာ၊ သခင်ဖြစ်သောအစသေလျှင်၊ ကိုယ်မိုးတဝက်ကို သခင်ဖြစ်သော
သွေးသားထိုသို့ ပေးမှ၊ လွတ်စေ၊ အတယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ သခင်ဖြစ်
သောအစ၏ကားကိုမိဆန်သောကျွန်သွေးဖြစ်ချေသောကြောင့်တည်း။

မြတ်သောမင်းကြီးပေးခြင်းသုံးပါးဟူသည်ကား၊ သံသရာကိုရည်၍
ပေးခြင်း၊ ချစ်၍ပေးခြင်း၊ ကြောက်၍ပေးခြင်းတည်း။ ထိုသုံးပါးထိုတွင်းမှာ၊
ပြန်သည်ကား၊ သံသရာကိုရည်၍ ပေးရာ၌နှစ်ပါး၊ ချစ်၍ပေးရာ၌နှစ်ပါး၊
ကြောက်၍ပေးရာ၌လည်းနှစ်ပါးတည်း။ ထိုသို့ရှိရာတွင်၊ သံသရာကိုရည်၍
ပေးခြင်းတပါး၊ အရှင်ဧကရာဇ်ထိုလူတော်မူသည်မှာ၊ မတောင်းရာပြုဆုံး
စေ၊ တောင်းနေမှု မပါ၏မြောက်ချက်သင့်စေ၊ အရှင်ဧကရာဇ်မင်း မိဖုရား
သားတော်ဥပရာဇာမှ ကင်းလွတ်သောသူတို့သည်၊ သက်ဗုဒ္ဓဇာတယ်ဟာ
မိုဏ်းမြေအွေငွေကို၎င်းသက်၌ဥဇ္ဈာလူဆင်ခြင်းကွဲနှားတို့ကိုလည်းကောင်း၊
ဘုရားကျောင်းအားရည်၍လူခြင်းငှါမထိုက်၊ အရှင်သာထိုက်သတည်း။ ထို
မထိုက်သော သူတို့တွင် သက်ဗုဒ္ဓ ဥဇ္ဈာတို့ကို ကျောင်း ဘုရားသို့ ရည်၍
ကျောင်းစည်ကိုလူသည်ဖြစ်ကားသင်္ဃာထိုဝေခြင်ရာကျောင်းစည်တည်းစေ၊
ဝိနည်းတော်၌လာသည်၊ အွေငွေကျောက်သံပတ္တမြားမိုဏ်းမြေတယ်ဟာကွဲ
နှား၊ ကျွန်တောက်ကွား၊ ကျွန်မိမ္မတို့ကိုဆိုသတည်း။ ထိုတွင်သံသရာမှ၌ရေစင်
သွန်းချ၍လူစေကာမူ၊ မယားသားသွေးဆင်ခြင်းကွဲနှားတို့ကို အမိုးခံလိုဝယ်

he shall pay his share. Why is this?—because he has taken the house. As regards the friends, it was their duty as inhabitants of the district, to assist at the funeral; let them be free from paying any of the debts. This is the one kind of gift.

The two kinds of gifts: If a father having children by his wife, shall get two daughters by a female slave, and shall say to them, "you must serve your brothers and sisters as slaves," if one of the daughters thus given by her father shall say to herself, "my father who had a right to me has given me away, my mother is certainly a slave, and though we are children of the same father, I will serve her to whom he has given me," when her father and master dies, the slave daughter who thus serves shall be free; her sister, her mistress, shall no longer claim her services. Why is this?—because she is a slave daughter who obeyed the commands of her father and master. If the other daughter, saying, "though my mother is a slave, I am the daughter of a good (free) man, the person who claims my service is child of the same father," denies the right (to give her away,) and shall refuse to be employed as a slave, when her father and master dies, she shall only be free on paying to the sons and daughters, who are her masters, one half of her price. Why is this?—because she is a slave daughter who refuses to obey the commands of her father and master.

The three kinds of gifts: A gift made with reference to futurity—a gift made from affection—a gift made from fear. From these again spring two kinds of gifts referring to futurity, two from affection, and two from fear. One of the gifts referring to futurity is this. Things that have been offered by a king shall not be asked for back again (by the owners,) let them be lost; let the person so demanding them suffer the punishment of six stripes. No one except the king and queen and their royal son the heir apparent, are fitting people to make a gift to temples or convents of inanimate things, land, gold, or silver, or of animate things, men, elephants, horses, oxen, or buffaloes. The owners (of all,) the king, queen, and heir apparent, only are entitled to make such offerings. If people who are not entitled shall offer inanimate property to a kyoung, and it be offered to the kyoung and not the priests, when the priests shall divide the property (on the death of the abbot,) it shall remain with the kyoung; this is laid down in the Weenee. Gold, silver, gems, land, buffaloes, oxen, slaves, male and female, are all included, and in these offerings, if a wife, children, elephants, horses, buffaloes, or oxen, be offered and dedicated by the dropping of water, to futurity, and the offerer

လိုသော် လည်းကောင်း၊ အစားထည့်ဖို့က လိုသော် လည်းကောင်း၊ ထို
 အောင်မြင်လျှင်ထိုလူရင်းကိုရပြန်အပ်၏။ ဟုမြဗ္ဗာမင်း၏ သားရင်းဖြစ်သော
 မနုရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏။ ။ ဤသည်လျှင်သံသရာကိုရည်၍ပေးခြင်း
 နှစ်ပါးတည်း။ ချစ်၍ပေးခြင်းနှစ်ပါးတွင်တပါးမှားသူတပါးတို့အား
 ချစ်၍ပေးခြင်း၌ပေးသူဥစ္စာရှင်ဆင်းရဲ၍အပေးခံသူလက်တွင် ထိုပေးသော
 ဥစ္စာထင်ရှားရှိမှု၊ တောင်းသော်ရပြန်စေ၊ အပေးခံသူလက်တွင်ပင်ရှိသော်
 လည်းပေးသူမဆင်းရဲသော်မရဘူးလက်တွင်မရှိသော်လည်းမရဘူး၊ နှစ်ဦး
 သားဆင်းရဲခြင်းတူကြ၍ပေးသောဝတ္ထု၊ လက်တွင်ထင်ရှားရှိသော်လည်း
 ကောင်းမရှိသော်လည်းကောင်းမရဘူး၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ နှစ်
 ဦးသားဂုဏ်မမျှကံသောကြောင့်တည်း။ ။ တနည်းကားသားသွေးတို့
 ကိုချစ်၍မိတတ်ပေးစေကာမူ၊ ထိုသားသွေးမသေသမျှ မိမိတို့လူသော် လူပိုင်
 စေ၊ ။ ဤကားချစ်၍ပေးခြင်းနှစ်ပါးတည်း။ ။ ကြောက်၍ပေးခြင်း
 နှစ်ပါးတို့တွင်ဆင်းရဲသားခြင်းဖြစ်မှု၊ အကြောက်ပြေလျှင်ထိုပေးသောဥစ္စာ
 ကိုအလုံးရစေ၊ အရှင်ဧကရာဇ်မင်းမိဖုရားဥပရာဇာတို့ကိုကြောက်၍ပေး
 ရသော်လည်း၊ အကြောက်ပြေပြီးဟု တောင်းခြင်းငှါမထိုက်မသင့်လေ၊ အ
 ဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား၊ ရာဇာပဌာနံ ထိုမင်း လက်ထက် တော်အ
 ကောင်းအညံ့အမြတ်အနိမ့်အယုတ်အလပ်မြည့်ဖွဲ့တော်မူသည်ပေးစုတော်
 မူသည်အတိုင်းစည်ဆက်တည်ရလေသည်ဖြစ်သောကြောင့်၊ တရားကျောင်း၊
 ၌လည်းမခေါက်မလှံသာနေဟုမြီသောကြောင့်တည်း။ ။ သို့ကား၊ စို
 တုံ၏၊ အွတ်၊ အွတ်နန်းဆက်စံသော်၊ ဘုရားကျောင်းမှ လွတ်သော အရာမှကင်း
 သောအလုံးစုံကို ပစေပယ်စေပင်ရှိသော်လည်း၊ အွတ်နန်းဆက်စံသူ အရှင်ဧက
 ရာဇ်ကအပြစ်မတူးထပ်၍သူကောင်းပြုပြန်လျှင် အရှင်ဦးမြောက်ရာ ဖြစ်စေ
 ဟုရှင်ရသေ့ဆိုသော်တော်မူ၏။ ။ ဤတွင်၍ကားပေးခြင်းသုံးပါးပြီး၏။
 ပေးခြင်းလေးပါးဟူသည်ကား၊ ခံတံခွင်းသုံးပါးတွင်၊ ဥစ္စာကိုပေးခြင်း
 လူကိုပေးမည်၊ ဥစ္စာနှင့်လူကိုပေးမည်၊ ခံရာ၌လူကိုပေးခြင်းတပါး၊ ဥစ္စာကို
 ခြင်းတပါး၊ ကျွန်ုပ်ကိုပေးခြင်းတပါး၊ ကျွန်ုပ်တွင်သခင်ဥစ္စာပါသည်ကိုပေးခြင်း
 တပါး၊ ဤလေးပါးတည်း။
 ပေးခြင်းငါးပါးဟူသည်ကား၊ မွေးသည်သားသွေး ကိုသူတပါးတို့အား
 မွေးပါလေပေးခြင်းတပါး၊ ၎င်းသားသွေးတို့ကိုသူတပါးတို့အား အထိန်းအ
 နှင့်ဖြစ်စေ၊ ပနာနှင့်ဖြစ်စေပေးခြင်းတပါး၊ သူတပါးတို့သည် သားသွေးပြုပါရ
 စေအမှတ်ခံတောင်းရာ မိတတ်ပေးခြင်းတပါး၊ ၎င်းကဲ့သို့တွင် လက်ဆောင်
 နာနှင့်တောင်း၍ပေးခြင်းတပါး၊ ဤငါးပါးသည်၊ သူငယ်စွား၍အကုတ်ပြု

wishes to buy, or the receiver to sell them back, or give another in exchange, if an equivalent be offered, he may receive them back. Thus the son of the king of Byahmas, the recluse, said. These are the two gifts made with reference to futurity.

As regards the two gifts from affection, one is when a gift is made from affection, and the person who made the gift has become poor, the thing given being notoriously still in the possession of the person to whom it was presented; if in this case the giver demand it back, let him have it. Though it be in the possession of the receiver, if the giver be not poor he shall not receive it back; and if it be not in his (the receiver's) possession, he shall not under any circumstances receive it back. If both be equally poor, whether the thing given be in the possession of the person to whom it was given or not, the giver shall not receive it back. Why is this?—because neither has broken his engagement. In another case; if parents from affection have made presents to their children, during the whole life-time of the children, if the parents wish to take back their gift, let them have the right to do so. These are the two gifts from affection.

As regards the two gifts made through fear, if the giver and receiver be both poor people, when the fear is over, the whole of the property given may be recovered; but if the gift be made to the king, queen or the heir apparent, even if through fear the whole property has been given to them, it is not proper on the ground of the fear being over to demand it back. Why is this?—because, during that reign, their order fixing a man's condition, whether in the respectable or inferior, the exalted or humble, the degraded or middle class, must be abided by in future generations, and the law also must not be departed from. Nevertheless, if a new king succeed, and he, having power to annul or set aside all orders except those relating to pagodas and kyoungs, shall forgive the fault, and restore the degraded person to the condition of a respectable man, let him hold the rank to which his lord has raised him. Thus the recluse said.

The four kinds of gifts: There are three things for which security is given: 1st, for property; 2nd, for the person; 3rd, for both; and four things which are given as security in the above cases; 1st, the person; 2nd, property; 3rd, a slave; 4th, the master's property in the slave's possession. These are the four.

The five kinds of gifts: giving one's own children to another to bring up, giving them accompanied by a nurse; or by a present; parents giving their children to another on casually asking for them; giving them in the same way (on being asked) with a present; those five are gifts of a child from the time the navel string is cut till they

မြတ်သည်ကသည်။ မိဘမှန်းကိုသိသည်တိုင်အောင်သားသို့တို့ကို ပေးခြင်း
တည်း။ အကြင်သူနှစ်ယောက်တို့တွင်၊ တဦးသားသွီးသည်အထိစာဖို့
မတုတ်အရွယ်လည်းမရောက်မှီ၊ သုံးနှစ်ရွယ် လေးနှစ်ရွယ် ကသည်။ အဖ
နှစ်ရွယ်တိုင်အောင်ကို၊ တဦးကသားသွီးပြုပါမည်တောင်း၌၊ တဦးကလည်း
သားသွီးပြုပါလေတော့ထုပေး၏။ လက်ဆောင်မပါလက်ဆောင်ပါဟောစီ
ပေး၍ခြင်း၊ ထူခြင်းလည်းတပါးတည်း။ ဤသို့သားသွီးတို့ကိုလေးခြင်းငါးပါး
ကိုခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ဆိုခြင်း၌၊ အကြင်သူသည်သားသွီးတို့ကိုရွေး၍ အချုပ်
ကြီးမြတ်ထင်ရှားသားသွီးပြုပါလေတော့ထုပေးထူကြ၍၊ ကြီးပြီးသောစာ
ခါမှမိဘရင်းတို့ကရလိုပြန်လိုသည်ဆိုအံ့၊ မွေးပေးသောသူနှင့်သားသွီးပြုသူ
က၊ အတူတကွနေမည်၊ မလိုက်လိုဆိုသော်မိဘရင်းတို့ကမရရား၊ ရွေးသူအရ
စေ၊ ရွေးသူတို့ကသားမပြုလိုပြီ၊ မိဘရင်းသို့အပ်လျှင်၊ မိဘရင်းတို့ကထူး
ဂုဏ်ကျေးဇူးမှာမပေးရချာ၊ ထိုသို့ကားမထုတ်၊ မွေးသောသားသွီးထပ်မံ
ရင်းသို့ပြန်လည်နေချေသော်ကူင့်ကိုယ်ဖိုးတန်သည်ကိုရွေးပေးသောမိဘပြု
ကအလုံးရစေ၊ မိဘရင်းတို့ကအချက်ကြီးမြတ်ပြီးမှ၊ သူတပါးတို့ကိုသားသွီး
ပြုလေတော့ပနာနှင့်ဖြစ်စေ၊ အထိမ်းနှင့်ဖြစ်စေ၊ ပေးသောသားသွီးတို့ကိုမိဘ
ရင်းတို့ကယူပြန်လို၍ ထိုသားတို့မလိုက်၍၊ ရွေးပေးသောမိဘပြုသူတို့က
ပေးဆိုသော်၊ မဆိုစဉ်ချေ၊ မိဘရင်းတို့ကရစေ၊ စောင့်မ၍ကျွေးမွေးထား
မိဘပြုသူတို့မှာ၊ ချင်းကိုယ်ဖိုးတန်ရာ လေးစုတစုစားပိုင်စေ၊ ကျွေးမွေးရာ
တင်မြို့၍လျှင်၊ ခံတွင်းစုကိုမိဘရင်းတို့ကပေးစေ၊ ၎င်းသားသွီးကို ငါတို့မကျွေး
မမွေးပြီးမွေးကျွေး၍ မိဘပြုသူတို့ကအပ်လျှင် ကျွေးဇူးဂုဏ်ခံကိုမစားသာ
ကိုယ်ဖိုးကိုလည်း မရချာ၊ တင်မြို့ကိုလည်း မသပ်စေချာ၊ အဘယ်ကြောင့်
နည်းဟူမူကား၊ အပ်ရင်းကအထိမ်းပနာနှင့်အပ်ချေသောကြောင့်တည်း။

အကြင်သူသည်သားသွီးပြုပါမည်၊ မွေး၍အချက်ကြီးမြတ်သည်မှာ၊ အ
မှတ်စွဲတောင်း၍ပေးသောသားသွီးတို့သည်၊ ကြီးမြောက်သောအခါမိဘရင်း
သို့ပြန်လည်နေပြန်အံ့၊ ချင်းကိုယ်ဖိုးကိုသုံးစုပြု၍နှစ်စုကိုမိဘပြု၍ ကျွေးမွေး
ပေးသောသူတို့ကရစေ၊ ထိုသားသွီးကို မိဘရင်းတို့ကရစေ၊ ၎င်းသားသွီးတို့
သည်၊ မိဘရင်းတို့ထံမနေလိုသည်ကို၊ မွေးကျွေး၍မိဘပြုသူတို့က၊ သားသွီး
မပြုမိဘရင်းသို့အပ်လျှင်၊ ဂုဏ်ခံကိုယ်ဖိုးကိုမစားရချာလွှတ်စေ၊ အကြင်
သူသည်၊ မိဘရင်းတို့မှာပနာလက်ဆောင်နှင့်တောင်း၍မွေးလျှင်၊ သားသွီးပြု
၍ကြီးမြင့်မှ၊ ထိုမိဘရင်းသို့ပြန်လည်နေ၍၊ မိဘရင်းကယူလိုပြန်နေသော်၊
ချင်းကိုယ်ဖိုးတန်သ၍ကို မွေးကျွေးသူတို့ကပေးစေ၊ တင်မြို့၍လျှင် ခံတွင်းစု

be able to know their parents. If a person shall offer to bring up the child of another, not an infant, and before puberty, from the third or fourth to the tenth year of his age, and the other shall give it over, saying, "adopt him as your child," whether there be a present accompanying it or not, this is another kind of gift, and in these five separately detailed gifts of children, if any one give a child after the navel string is cut, saying, "adopt this child," when he is grown up, if the parents shall say they wish to have it back again, if the child shall say he does not wish to go back, but to remain with his adopted parents, his own parents shall not obtain him; let those who brought him up keep him. If the people who adopted him shall say they do not wish to bring him up, and make him over to his own parents, let them take him; they shall pay nothing for the favor conferred. If the adopted child without permission returns to and remains with his own parents, let the persons who had adopted him receive the proper value of his body. As regards children given by their parents after the navel string is cut, saying, "adopt this as your child," if it be accompanied with a present or a nurse, if the parents wish to take it back, and the child refuse to return, and the adopting parents shall refuse to give it up, they shall have no right to do so; let his own parents receive him, and let the people who adopted and brought him up have a right to one fourth of the proper price of his body, and if in bringing him up debt shall have been incurred, let the parents pay what was incurred for food. If the adopting parents, who have brought him up, shall return such a child to his parents, saying they will not bring him up any longer, they shall not receive any remuneration for the obligation, nor shall they receive the price of his body, nor shall the parents pay any debts incurred. When a child becomes one when he was made over originally, he was accompanied by a nurse or present.

If a person should adopt the child of another, and at the time the navel string is cut, shall make the offer in this casual way, and if the child grow from childhood, when he is grown up, return and live with his own parents, let the price of his body be divided into three parts, and let the parents who adopted him receive two, and let the own parents have the child. But if this same child shall not wish to live with its own parents, and the adopting parents shall return him to them, saying they will not bring him up, they shall have no remuneration for the obligation, nor shall they have the price of his body. If a person should adopt a child from his parents, making them a present, and when he brings up his own child, if when the child is grown up he shall wish to go and live with his original parents, and they shall wish to accept him, let them pay the proper price of his body to the people who made him up, and if there be any debts, let them pay

ဆပ်စေ၊ ထိုမွေးကြွေးသူတို့က မိဘရင်းသို့ မွေးလိုပြီ အပ်လျှင်၊ ဂုဏ်ခံကိုယ်
မိုးတင်မြို့ကို မယူမဆပ်ရရာ လွတ်စေ၊ ဤပေးခြင်းလေးပါးကား သူငယ်ရွာ
၍ အချက်ကြီး ဖြတ်သည်ကသည်၊ မိဘကို မှန်းသိသည်တိုင် အောင်းသားသို့
ထို့ကို ပေးခြင်းတည်း။

အကြင်သူနှစ်ယောက်တို့တွင်၊ တဦး၌ သားသွီးသည်၊ အမတ်လည်း
မထုတ်၊ အရွယ်လည်း မရောက်မှီးသုံးနှစ်၊ လေးနှစ်ရွယ်ကသည်၊ ဆယ်နှစ်
ကျော်တိုင် အောင်သားသွီးကို၊ တဦးက သားသွီးပြုပါမည်တောင်း၍၊ ထို
ကသားသွီးပြုလေတော့ပေး၏၊ လက်ဆောင်မပါ၊ လက်ဆောင်ပါထောင်း၍
ပေးခြင်းယူခြင်း၊ သားသွီးတို့မှာ၊ မိဘရင်းက ရလိုသည် ဆိုသည်ကိုး၊ မွေး
ကြွေး၍ ကြီးမြင့်သော သားသွီးတို့က မိဘရင်းထံ မလိုက်ဆိုသော်၊ မိဘရင်းတို့
မှိုမှီးငွေတဆယ်ငါးကျပ် ဆပ်စေ၊ ထိုသားသွီးသည် မိဘရင်းထံ နေမည်၊ မိဘ
ရင်းတို့ကလည်း ယူမည်ဆိုသော် ယူစေရစေ၊ ထိုသားသွီးတို့၏ တန်ဖိုးကိုယ်
မိုးတွင် တဝက်မွေးကြွေးပေသော မိဘများတို့က စားစေ၊ တင်မြို့လျှင် မိဘရင်း
တို့က ခံတွင် စုဆပ်စေ၊ ဤတွင် ခြံကား ပေးခြင်းငါးပါး၊ ထုပြုထွာစင်၏
သားရင်းဖြစ်သော မနုမည်သော ရှင်ရသော ဆိုတော်မူ၏။

ပေးခြင်းမြောက်ပါးတူသည်မှာ၊ သံသရာကို ရည်၍ ပေးခြင်းတပါး၊ ရန်ကုန်
ပေးခြင်းတပါး၊ ကာမဂုဏ်ကို လို၍ ပေးခြင်းတပါး၊ အတတ်ပညာကို လို၍
ပေးခြင်းတပါး၊ မိုက်၍ ပေးခြင်းတပါး၊ ကြောက်၍ ပေးခြင်းတပါး၊ ဤသို့
အားဖြင့် ပေးခြင်းမြောက်ပါး ဖြစ်သတည်း။

ထိုမြောက်ပါးတို့တွင်၊ သံသရာကို ရည်၍ ပေးခြင်း၌၊ ဝုဂ္ဂလိကသမ္မိတံ
နှစ်ပါး အပြားရှိသည်၊ ဝုဂ္ဂလိကမှာ အလှူခံသောသူ ဝိုင်သည်၊ သမ္မိတံမူလီ
တွင် အကြီး ဝိုင်သည်၊ ၎င်းဒါရကာတို့ ပေးပြီးမှ ရကောင်းသည် မဆိုဝိုင်၊ မဟု
ဝိုင်၊ ယူရကောင်းသည်၊ ဝိုင်ရကောင်းသည်၊ ပေးလှူသော အလှူရှင်တို့၏ ခြံ
သော်၊ ဒါဏ်တထောင်သင့်စေ။

သားသွီးမှ လွတ်သောသူကို ချစ်၍ ပေးသည်မှာ၊ သုံးပါး အပြားရှိသည်၊
အမိအဖ၊ အဖိုးအဖွား ဆရာတို့ကို၊ အလေးအမြတ်ပြု၍ ပေးခြင်းတပါးမှာ၊
ထိုဘိုးဘွား မိဘဆရာတို့ လက်ဝယ်ထင်ရှားရှိသော်လည်း မရရာ၊ မရှိသော်
လည်း မရရာ၊ ဘိုးဘွား မိဘဆရာတို့ လက်တွင် ရှိလျက်၊ ထူသူသောသော်လေ
ရင်း သူရှိက ရစေယူစေ၊ ငါတို့ ပေါင်းဖက်ကြွေးမွေးသူ ဖြစ်သည်ဟု၊ အထူး
သူတို့က မရသာနော့။ တတန်သူတပါးတို့ အား သက်ရှိသက်မဲ့ ဥစ္စာ
ကို သားစည်မြှေးဆက် ဝိုင်လေတော့၊ မယူပြီဟု ပေးသည်မှာ၊ ဂထိအထိုင်

been incurred on account of food. If the adopting parents return him to his parents, saying they do not wish to bring him, he shall have no claim to remuneration for the obligation, no price of his body, nor shall the original parents pay any debts incurred. These four gifts, are of children given from whom they are born and the navel string divided, till they are now their parents.

A person shall offer to adopt the child of another, no longer an infant or yet attained to puberty, that is to say, between the age of four and ten years, and the parents shall give him the child, on the parents of the child thus asked for and given, whether accompanied by a present or not, shall say they wish to take him back, and the person who has been adopted and grown up shall refuse to return to his parents, let the person who adopted him pay his parents fifteen silver, the price of his milk. If the child is willing to live with his own parents, and they say they will take him, let them have him. If the adopting parents have one half of the price of his milk, if there be any debts let the parents pay what may have been incurred for food. This is what is said of the five kinds of gifts. Now, the son of the king of Byahmas, said.

Five kinds of gifts: gifts having reference to a future state; gifts from affection; gifts from lust; gifts to be taught knowledge or gifts from folly: gifts from fear; these are the six kinds of

the six, as regards the gift having reference to a future state, these are of two kinds, *poggalika* and *thenghieka*. In *poggalika* gifts, the person to whom the offering is made, has a right to them. In *thenghieka* gifts, it becomes the property of the chief assembly of priests. After a supporter of religion has made a gift, he has no right to any further claim on them; if he say to the person to whom the gift was made that he ought to obtain them, let him be punishable with one thousand (stripes.)

There are three kinds of gifts made from affection to persons other than themselves. Those given from respect to parents, grand-parents, &c., shall not be demanded back even if they are still in their possession; if demanded they shall not be given up. If they are still in the possession of the person to whom they were given, and he die, the son who made the gift be still alive, let him take it back: no one shall receive it on the plea of having lived together, and contributed to the subsistence of the receiver of the gift.

In other cases, in making a gift to other than the above parties, whether of animate or inanimate property be given in terms that the descendant or the receiver of the gift shall have a perfect right to it, that he will not take it back, let it be theirs according to the terms of the gift. If (the giver) shall demand the gift back, saying,

ပိုင်စေးငါဆင်းခဲ့သည်။ ဥဇ္ဈာဖြစ်သည်။ ချင်းတို့လက်တွင်ရှိပါသည်။ လေး
ကောင်းပါသည်။ တောင်း၍မရချေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ ငမိ
သန္တာရှိချေသောကြောင့်တည်း။

တဘန်ပေးခြင်းမှာ။ ယူတော့တသက်တွင်၍ပေးခြင်း၌။ ထိုယူသူသောက
ဥဇ္ဈာရှင်ရစေ။ ဥဇ္ဈာရှင်မရှိသော်လည်းကောင်း။ သားမြေးတို့ရှိသော်လည်း
ကောင်း။ ယူစေရစေ။ အပေးခံသူမသေရှိ၍။ ရောင်းပေါင်လိုလျှင်။ ဥဇ္ဈာရှင်
ရင်းမှာသာရောင်းပေါင်စေ။ ငါတသက်ပိုင်ပြီတကားဟု အခြားတပါးမှာ။
ရောင်းမပေါင်သာချေ။ ၎င်းသားမြေးတို့လည်း။ အမွေဆက်ခံသာချေ။ ဥဇ္ဈာ
ရှင်ရင်းသားမြေးတို့ကသာရစေ။ မရောင်းမပေါင်သုံးစား၍ ကုန်သော်လည်း
ကောင်းပေးသောဝတ္ထုသည်သက်ရှိဖြစ်၍သေပြောက်သော်လည်းကောင်း
ကုန်ပိုင်ဆုံးပိုင်စေ။

ကာမဂုဏ်ကိုလို၍ပေးခြင်းငါးပါးပြားသည်။ ငါးပါးဟူသည်ကား။ အ
ရွယ်လွန်သောသူနှင့်။ တရားမဝင်သူတို့ဖြင့်။ အလွတ်သူချင်းသဘောတူမိ
ထောင်တက်ရှည်၍ လင်မယားပြုမည်မဆို။ ကာမဂုဏ်မူ၍လန်းခြင်းကို
အလိုရှိ၍ ပေးရာ၌။ ကာမဂုဏ်ရလျှင်ဆုံးစေးကာမဂုဏ်မရလျှင်ပြန်၍ပေး
စေ။ လင်ရှိမယားမှန်းကိုသိလျက်။ ကာမဂုဏ်ကိုလို၍ ပေးခြင်းမှာ။ ကာမ
ဂုဏ်ကိုမရလည်း မယားငှါအရာ မကင်းဖြစ်ချေသည်။ ထိုပေးသော ဝတ္ထု
ဥဇ္ဈာဆုံးစေ။

တဘန်မှာ။ လင်ရှိမယား။ ငလင်ကိုငါမပြောဆို၍။ ကာမဂုဏ်ကိုလို၍ပေး
၏။ ထိုမယားသည် လင်ကိုမပြော။ သူတပါးပြော၍လင်ကစွဲသော်။ ပေးသော
ဝတ္ထုဥဇ္ဈာကိုပေးသူမရချေ။ မယားငှါအပြစ်မလွတ်သာချေ။

တဘန်မှာလည်း။ ချင်းလင်းကိုချင်းပြော၍လင်ကစွဲသော်။ ပေးသောဥဇ္ဈာ
ကိုအရင်းအတိုင် ပြန်စေ။ မယားငှါအပြစ်မလွတ်သာချေ။

တဘန်မှာလည်း။ ငလင်ကိုငါမပြောဆို၍ပေးလေ၏။ ကာမဂုဏ်လည်းရ
၏။ ပေးသောဥဇ္ဈာကို။ လင်မယားအညီသုံးစားပြီးမှ။ မိမိလင်ကိုပြော၍ လင်
ကစွဲသော်။ မယားငှါအပြစ်လည်းငွေ့ဟ်စေ။ ပေးသောဥဇ္ဈာကိုလည်း နှစ်ဆ
ခက်ပြန်၍ပေးလေ။

အဘက်။ ညောင်လိုက်ပေးခြင်း၌လေးပါးတည်း။ ထိုလေးပါးတို့တွင်။ အ
ကတ်သည်။ နှစ်ဆအကတ်။ လက်အဘက်ဟူ၍ နှစ်ပါးရှိသတည်း။ ထိုနှစ်ပါး
ကိုတင်ကပါးပါးဆိုကပ်ပါ။ အကုသိုဥဇ္ဈာပေး၍ယူလေ၏။ သရာသင်ပါလ
ျက်။ မိမိညာအရွယ်သတ္တိနည်း၍။ သုံးနှစ်သင်ရာမတတ်က။ ပေးသောဥဇ္ဈာ

poor, the thing was mine, it is now in your hands, you ought
to give it (me,) he had not receive it. Why is this?—because
of a promise.

In the case of gifts, if a thing is given to a person for life only,
it shall let the giver, if he is alive, receive it back; if he is dead,
children or grand-children receive it. If the receiver, during
his life, shall wish to pledge the thing given, he shall only do so
original owner, (the giver.) He shall not pledge it to any other
person, and that it is his for life, nor shall his descendants
have right to inherit it, let only the descendants of the original
owner. If it be not sold or pledged, but all used or eaten,
if it be a tree or an animal, and die, or be lost, the receiver
shall not be punished for it.

Gifts shall be divided into five kinds, which are these: 1st,
Gifts to any person, except one past childbearing, or an in-
firm person, for the temporary enjoyment of that person, without
hope or expectation of becoming man and wife.
2d, If a gift is made, and treasure takes place, the gift shall be lost to
the receiver, if it has not been had, let it be returned. 3d, A
woman, if she is a virgin, has a husband, makes her a present
to any person, in connection with her. In this case, though
the giver is not free from the crime of seduc-
tion, yet the gift is not lost. 4th, In another case; if a person
gives a gift to a woman with the view of having connection
with her, and she is advised not to tell her husband, and without
telling him, she gives the information of another party, prose-
cuted for the same crime, he shall be restored to the giver; he is not
punished for the seduction of a wife. 5th, In another case; if
a man gives a gift to a woman (the giver of the present,) let
her tell her husband, the giver shall not be free of the crime of
seduction. 6th, In another case, if the woman has said, "I
will not tell my husband," (the man) gives her the gift and has
connection with her, and the husband and wife have expended
money to sue for her husband, and he sues (the giver,) let
the giver be free of seduction of a wife, and let (the woman)
be punished for it.

Gifts shall be divided into three kinds, which are these: 1st,
Gifts to any person, except one past childbearing, or an in-
firm person, for the temporary enjoyment of that person, without
hope or expectation of becoming man and wife. 2d, If a person makes a gift
to a woman, and she is advised not to tell her husband, and without
telling him, she gives the information of another party, prose-
cuted for the same crime, he shall be restored to the giver; he is not
punished for the seduction of a wife. 3d, In another case, if the woman has said, "I
will not tell my husband," (the man) gives her the gift and has
connection with her, and the husband and wife have expended
money to sue for her husband, and he sues (the giver,) let
the giver be free of seduction of a wife, and let (the woman)
be punished for it.

ကိုမရရားရှင်းကြမ္မာမိပါကသာတည်း။ ဆရာကသင်ပါပေလျက်၊ သုံးနှစ်ပတ်လုံးအတတ်ကိုမစွမ်းဆောင်လေ။ မင့်၏နေသောကြောင့် ပြောက် သည်ကိုမတတ်တကားဟုတောင်းသော်၊ တဝက်ပြန်၍ပေးစေ။ တပည့်သူ သင်ခြင်းပါလျက်၊ ဆရာမသင်၊ သုံးနှစ်ပတ်လုံးစေစား၍ နေချေသော်၊ ဝတ္ထု ရင်းတိုင်းပြန်၍ပေးစေ။ သုံးနှစ်လုပ် ၇၀၃လည်း ဆရာကပေးစေ။ ဆရာက လည်းသင်းတပည့်လည်းတတ်သင့် ပကား ပေးသောဝတ္ထုကိုမရရဟူ၊ ဆရာကလည်းငါသင်၍တတ်သည်တကားဟု၊ ဂုဏ်တွက်ကိုပေးကောင်းသင့် တောင်းခြင်းငှါမထိုက်။ တပည့်ကဆရာ၊ ကျေးဇူးကြောင့် ထတ်ပေသည်ဟု ပူဇော်ခြင်းငှါပေးလျှင်ပေးသူယူအနှစ်ယောက်အမြတ်တည်း။

မိုက်၍ပေးခြင်းကား နှစ်ပါးတည်း။ နှစ်ပါးဟူသည်ကား။ နှုံးသင့်သည်၊ နိုင်သင့်သည်ကိုမသိ၊ သူတပါးလှည့်ဖျာ ချ်ဆိုရာပေးခြင်းဖြစ်ကား။ မဆုံးသော ချော၊ ဥစ္စာရင်းတိုင်းကိုရစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ လှည့်ဖျာ၍ယူ ချေသောကြောင့်တည်း။ သို့ကားမယုတ်တုံးသူတပါးလှည့်ဖျာနှင့် ဆိုသည်ကိုမပေးတန်းမသိ၍ပေးမိသည် ၂၁၊ တဝက်ဆုံးစေ။ ဤကားအဆုံး အထိန်းရှိသူအိုသိ၍ဆိုရာ၌စီရင်ရသောကြောင်းတည်း။ အလုပ်အထိန်း မရှိ၊ လူကပွဲနားအစီးကျန်ဖြစ်ကားထို ၁၅ဝတ္ထုကို၊ မြို့ကွပ်အကြီးအကုပ် တို့က၊ ထိုသူမိုက်တို့ဥစ္စာကိုတောင်း၊ ခလုံးယူစေပြီးလျှင်ကျွေးမွေးစေ။

ကြောက်၍ပေးခြင်းက ဥရမင်းမိဗုရားဥပရာဇာတို့မြန်မာ မရသားသူတပါးဖြစ်ကအကြောက်ပြေငှင်ရစေ။ ထိုမှစာပါး၊ အရှင်အ ရာဇမင်းမိဗုရားဥပရာဇာတို့မယုတ်စေကားတိုင်းနိုင်ငံကိုပုံစံသောင်းကြမ်း ချ်ဦးကွားတို့ကလံချာ၊ စစ်မြေပြင်အရပ်၌ကြောက်၍ပေးခြင်းမှာ၊ အကြောက် ပြေ၍တောင်းသော်လည်းမရရာ ပြီဟု၊ မြဲယာမင်း၏သားရင်းဖြစ်သော၊ နေ မည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

ပေးခြင်းခုနှစ်ပါးဟူသည်က ဝ၊ ခွံရှိသောသက်ရှိသက်မဲ့ဥစ္စာကို သူတပါးအားပေးခြင်းတပါး၊ မယား မိသားစုသည်ကိုလင်ပေးခြင်းတပါး၊ လင်မသိသည် ကိုမယားပေးခြင်းတပါး၊ မိဘမသိသည်ကိုသားသမီးတို့ပေးခြင်းတပါး၊ သား သမီးတို့မသိသည်ကိုမိဘတို့ပေးခြင်းတပါး၊ ပေါင်းခုနှစ်ပါးတည်း။

ထိုခုနှစ်ပါးတို့တွင်၊ အဝေးခွံရှိသောသက်ရှိသက်မဲ့ဥစ္စာကိုသူတပါးအား ပေးလေ၏။ ပေးသည်အတိုင်းလက်ခံရောက်သော်ရစေ။ ပေးသည်ကိုမယုတ်

sted to be taught him, he shall not recover back the thing given ; the consequence of his own bad fortune, resulting from deeds in a former state of existence. 2nd ; If the teacher does teach and for the whole three years he does not exert himself to acquire (what is taught him,) but is idle and forgetful, if he demand what he gave, saying, "I have not learned," let one half be red to him. 3rd ; If the scholar or apprentice is anxious to learn, he teacher does not teach him, but for the whole three years employ him (as a servant,) let him restore the value of the original gift, let him pay him also three years wages. 4th ; If the teacher teaches, and the scholar or apprentice learns, with equal diligence, nothing given shall not be obtained back, and the teacher ought to ask for further remuneration on the score of having taught but if the learner, reflecting that by the teacher's favor he has received what he wished to learn, shall make him an offering as his tutor, it displays excellence both in the giver and receiver.

regards gifts from folly, they are two ; 1st, A person makes a gift without knowing whether he will gain or lose by it, being deceived by another ; in this case, he shall recover his gift. Why is —because it was got from him by deceit. 2nd ; If it be not thus, the giver, though he does not say that he has been deceived, shall not make the gift, not knowing any better, let him lose the half. It is the decision that shall be given when the guardian (of the gift) comes to know the facts, and prosecutes (the receiver.) If there be no guardian, and it be a poor person left alone in the world, the head of the village or town recover all that was given by the gift and support him.

regards gifts from fear ; if the gift be made to the monarch, the heir, or the heir apparent, it shall not be recovered ; from any other person, when the fear is over, let it be recovered. Besides this, though the gift be not made to the king, queen, or heir apparent, if the kingdom is in a state of rebellion, and a force is marched against rebels, and a gift is made from fear in the district to be attacked, the gift be demanded back when the fear is over, it shall not be recovered. Thus the son of the king of Byahmas, the recluse Menoo,

regards the seven kinds of gifts : 1st, Giving things which are at a distance, animate or inanimate ; 2nd, A man giving his wife to another ; 3rd, Giving a daughter to another ; 4th, The husband making a gift without the knowledge of his wife ; 5th, The wife making a gift without the knowledge of the husband ; 6th, The children making a gift without the knowledge of their parents ; 7th, Parents making a gift without the knowledge of their children. These are the seven. In these seven, a person gives something at a distance, animate or inanimate, to another ; if the gift comes to hand as given, let (the person to whom it was given) have it. But if the giver, before the

၍၊ ဥစ္စာရှင်သိမ်းယူနှင့်လေသော်၊ ငကိုချစ်လက်စွဲဖော်သည်တကားထုခေါ်သင့်ချေ၊ ဥစ္စာရှင်ဖြစ်၍ ယူသည်အတိုင်းရစေ၊ သို့ကားမထုတ်၊ နှစ်ပါးအတူရောက်၍ သိမ်းကြလျှင်၊ တယောက်တဝက်ယူကြစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ဂတိရှိဂတိဖျက်ဖြစ်ကြချေသောကြောင့်တည်း။

မယားကိုသူတပါးအားပေးသည်မှာ၊ ထိုမယားကိုယူသူကားမရောက်သော်၊ မရောက်သော်လည်းဆိုပေးသောလင်ရင်းက ယူပြန်လိုလျှင်၊ မဟာဏ်ကိုယ်မိုးကိုပေးမှရစေ၊ ထိုမယားသည်၊ ငကိုသူအားပေးလေပြီးသည်၊ ထင်ရင်းနှင့်မနေပြီ၊ ယူသူနှင့်နေမည်ဆိုလျှင်နေပိုင်စေ၊ ငမယားရင်းဖြစ်သည်၊ ဆိုသာချေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ သူတပါးအား ပေးချေပြီဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

သမီးကိုသူအားပေးလေ၏၊ ထိုသမီးကိုမိဘရင်းတို့ကရလိုသည်ဆိုပြန်လျှင်၊ အပေးခံသူကားမရောက်သေးသော်၊ ထိုသမီး၏ကိုယ်မိုးတဝက်ပေးမှ၊ ထိုကိုမိဖတ်ရစေ၊ ထိုသမီးကိုအပေးခံသူကမရောက်ချေသော်၊ ကိုယ်မိုးကိုအဖုပေးမှ၊ သမီးကိုမိဖတ်ရစေ။

လင်မယားပိုင်သည်ဥစ္စာကို မယားမသိ၊ လင်သည်သူတပါးအားပေးသော်၊ အိမ်ထောင်ဇနီးမယားငယ်အသိမ်းအပြောင်မထုတ်ကပေးသည်အတိုင်းယူသူရစေ၊ မယားကနှစ်ပါးစုံပိုင်သည်ဥစ္စာဖြစ်သည်၊ ငါမသိမဆိုသာချေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ မယားသခင်လင်ဖြစ်ချေသောကြောင့်တည်း၊ ထိုသို့ကားမထုတ်တုံ၊ မယားငယ်အသိမ်းအပြောင်ပြုလို၍မယားသိလင်ပေးသည်ဥစ္စာမှာ၊ မယားမသိသည်မှန်လျှင်၊ ပေးသည်ဥစ္စာကိုထုတ်မယားအားပြန်ပေးစေ၊ တဝက်မှာလင်ပိုင်စွဲဖြစ်သည်၊ မယားပါရင်းဥစ္စာဖြစ်လျှင် အမှုမျိုးကိုပင်မပေးပိုင်ချေ၊ ထိုဥစ္စာကိုမယားအလုံးရစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ မယားပါရင်းဥစ္စာဆိုကောင်း၊ တင်မြှီကိုမထားသာခံဆပ်ရချေသောကြောင့်တည်း။ သို့ကားမထုတ်တုံ၊ လင်ကပါရင်းဥစ္စာဖြစ်ကလေးလင်ပေးလှင်ပေးသည်အတိုင်းရစေ၊ မယားဖြစ်သူက၊ ငါမသိဆိုသာချေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ လင်ကပါရင်းဥစ္စာဆိုကောင်းတင်မြှီကိုလင်သာခံဆပ်ရချေသောကြောင့်တည်း။

လင်မသိ၊ မယားသူတပါးအားပေးသည်မှာ၊ မှောက်မ၊ မထုတ်ဖြစ်စေ၊ လင်မသိကမပေးပိုင်ချေ၊ လင်ကယူလျှင်ရစေ၊ ဤကားအဘိဓမ္မာဥစ္စာကိုသာဆိုသတည်း။ ။ ဘနည်းတုံ၊ အိမ်ထောင်ကြီးချင်းဖြစ်၍၊ မယားကပါဥစ္စာကိုလင်မသိ၊ မှောက်မမထုတ်၊ သူတပါးအားပေးသည်ပေးပိုင်စေ၊ လင်မထုရ

person to whom it was given may have taken possession of it, shall take it to himself, the person to whom the gift was made shall not claim it on the ground of its having been given to him; let the owner keep it. But if they both arrive together, and take possession at the same time, let each have one half. Why is this?—because there was a promise made which has been broken.

As regards a person giving his wife to another: if the former husband wishes to recover her, he shall only do so on paying the price of her body, whether the person to whom she was given has had connection with her or not. If the wife refuses to return to him because he had given her to another, but wishes to remain with the person to whom she has been given, let her remain; (the first) shall not say he is the owner of the wife. Why is this?—because he has given her to another.

If a girl's parents, after having given her to another, say they wish to have her back, if the person to whom she was given has not had connection with her, they shall recover her on payment of half the price of her body. If the person to whom she was given shall have had connection with her, they shall recover her on payment of the whole of the price of her body.

If the husband, without the knowledge of his wife, shall make a present to another, of a portion of the property common to both, and the receiver be not his lesser wife or concubine, let it be kept as it was given. The wife shall not say, "it is the property of the husband and wife: I did not know (of the gift:)" she shall not take it back. Why is this?—because the husband is the lord of the wife.

If it be not thus, but the husband has made the gift, wishing to make the person to whom it was given his lesser wife or concubine, let the receiver restore to the wife one half of the thing given by the husband without his wife's knowledge, if she really was not privy to the gift: one half is the property of the husband. If the property comes with the wife, in no case has he a right to give it away; let the wife recover back the whole of such property. Why is this?—because the wife bears all the debts she (previously had incurred or) brought with her. But if it be property that came with the husband, which the husband gives, let it be kept as given; the wife shall have no right to say she was not aware (of the gift.) Why is this?—because the husband has to bear all the debts he brought with him.

In case of the wife making a gift without the knowledge of her husband, whether it be to her paramour or not, she has no right to confer a gift unknown to her husband; if the husband shall take it back, let him have it. This is only said of things equally the property of both. In case they shall both have been married before, if the wife, without the knowledge of the husband, shall confer a gift of part of the property on any person other than her paramour, let

သာဓက၊ လင်မသိမယားပေးသည်ကိုမပြောသည်၏ကြောင့်၊ ချင်းမထားကို
ချင်းဆုခွင့်ပေး၊ ၎င်းပါရင်းဥစ္စာပင်မှန်သော်လည်း၊ သဘောထိရောက်စွာ
သောသူကိုလည်းကောင်း၊ လင်သင်္ကာမရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ငါကပါရမ်း
ဖြစ်သည်တကားဟု၊ လင်မသိသည်ကိုပေးသော်မပေးပိုင်း၊ လင်ကအထူးထု
စေ၊

မိဘသားသွီးအတူနေ၊ အတူစားတရက်တည်း ဥစ္စာရပ်ကို၊ မိဘသား
သည်ကိုသားသွီးထိုသူတပါးကိုပေးလျှင်၊ မိဘထိုကသိမ်းယူလျှင်ရစေ၊ အတူ
နေ၊ အတူစားသာသွီးမသိသည်ကိုမိဘထိုသူတပါးအားပေးသော်ပေးပိုင်း၊
သားသွီးထိုကအတူနေ၊ အတူစားဖြစ်သည်ထုမသိမ်းမယူသာဓက၊ တရား
တုံ၊ မိဘထိုဆိုကြီးမိုက်ထိုင်းရှိပေးသော်မူကား၊ သားသွီးထိုမပေးထား၊ မူ
သာဓက၊ သားသွီးထိုတောင်းလျှင်ယူသူကပြန်ပေးစေ၊ တရားတုံ၊ မိ
ဘထိုမသိသော်လည်း၊ သားသွီးထိုဥစ္စာသင့်သည်ဖြစ်၍ သူတပါးအားအား
သွီးထိုပေးသော်ပေးပိုင်းစေ၊ ငါထိုနှင့်အတူနေ၊ အတူစားသားသွီးဖြစ်သလို
ဟုမတောင်းမယူသာဓက၊ ပေးသည်အတိုင်းယူသူရစေ၊ တရားတုံ၊ အားတုံ
ထိုမိဘနှင့်အတူနေစေကာမူ၊ အသက်ဆယ်နှစ်မပြည့်သော်၊ သူမိဘထိုစိတ်
ရှင်မထိန်း၊ ရှင်သူဖြစ်ကားချင်းထိုသင်သည်ဥစ္စာပင်မှန်သော်လည်း၊ ပေးအပ်၍
ဟုမယူမရသာဓက၊ မိဘအတူပုံအထိန်းတို့ကလူစေ၊ ဤရှစ်ပါးသောစား
ခြင်းကား၊ ကျေးဇူးနှင့်မစပ်၊ အရောင်းအဝယ်မဟုတ်၊ ခွဲ၍အဆွေခံခြင်း
ထိုဝတ်ပေးသည်ကိုဆိုသောတရားတည်း၊ ဤတရားအတိုင်းတရားသုတ္တံကို
သည်စိစစ်၍စီရင်ရာ၏ဟုမြဟ္မာမင်း၏သားရင်းဖြစ်သော၊ မနုဗညာသောရှင်
ရသောဆိုတော်မူ၏၊

မြတ်သောမင်းကြီးပေးခြင်းရှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ ဘုရားစေတီဝတ္ထုလံ
မိုဗ်းမြေအရံစောင့်ထိုကို၊ ကျောင်းသို့လှပေးခြင်းတပါး၊ ကျောင်းဝတ္ထုလံ
မိုဗ်းမြေအရံစောင့်ထိုကိုဘုရားစေတီသို့လှပေးခြင်းတပါး၊ အရာဥစ္စာကိုအ
ပည့်သူတပါးအားပေးခြင်းတပါး၊ တပည့်ဥစ္စာကိုဆရာသည် သူတပါးအား
ပေးခြင်းတပါး၊ သင်ဥစ္စာကိုကျွန်သည်သူတပါးအားပေးခြင်းတပါး၊ ထွန်
ဥစ္စာကိုသင်သည်သူတပါးအားပေးခြင်းတပါး၊ အကြီးအအုပ်ထိုဥစ္စာကို
သွေးသောက်သူငယ်ချင်းထိုသည်သူတပါးအားပေးခြင်းတပါး၊ သွေးသောက်
သူငယ်ချင်းထိုဥစ္စာကို အကြီးအအုပ်ထိုသည် သူတပါးအားပေးခြင်းတပါး၊
ဤသို့အားဖြင့်ပေးခြင်းရှစ်ပါးတည်း၊

ထိုရှစ်ပါးထိုတွင်၊ ဘုရားစေတီဝတ္ထုလံမိုဗ်းမြေထိုကို ကျောင်းသို့လှ
ပေးခြင်းမှာ၊ မလှပေးအပ်၊ ဘုရားစေတီဆုသို့ပါနုပြု၍၊ ရေစေတီဝွန်၊

er have the right to do so; the husband cannot claim it back: let him only correct his wife for not having told him. But even if the thing given be part of the property brought with her, if she confer gift on a paramour, or a person of whom the husband has suspicion, under the idea that she has a right to her original property, she has the right to do so without the knowledge of her husband; let him have the right to take back the whole.

In case of parents and their children living and eating together, and having their property in common, if the children, without the knowledge of their parents, shall confer a gift on any one, and the parents claim it back, let them have it.

If, living and eating together, the parents, without the knowledge of the children, shall confer a gift on any one, let them have a right to do so; the children, on the plea of living and eating together, shall not take it back. But in case the parents have become silly from old age, if the children do not confirm the gift, the receiver shall not keep it. If the children demand it back, let the person who received return it. In another case: if the gift be of a childish nature and the children give it to another, let them have a right to give it away even without their parents' knowledge: the parents, on the plea that they are children living together with them, shall not demand it back: let the person to whom it was given keep it. In another case; when the parents and children live together, if one under the age of ten years, or one who has not his proper senses, gives a thing which is his own exclusive property, the receiver shall not keep it; let his parents or guardians take it back. As regards these seven kinds of gifts, they are not connected with money, they are not buying and selling, they are gifts from affection and the duties of friendship, to which these laws have reference: and according to these laws let the judges, having well considered them, decide. Thus the son of the king of Byahmas, the recluse called Menoo, said.

Oh excellent king! as regards the eight kinds of gifts, it is thus: the gift of the lands or slaves of a temple to a convent or kyoung; the gift of the lands, property, or slaves of a convent or kyoung to a temple or pagoda. The gift of the property of the teacher to a third person by the scholar or apprentice; The gift of the scholar or apprentice's property to a third person by the teacher; The gift of the master's property to a third person by a slave; The gift of the slave's property to another person by the master; The gift of the property of a head man or superintendent to another by his friends; The gift of the property of his friends to another by the head man or superintendent.

These are the gifts of eight kinds, and amongst these eight, as regards the gift of the land or slaves of a temple to a kyoung, it is not proper to make this gift, not to mention property devoted to a particular temple by the dropping of water. After an offering has been

သည်ကိုမဆိုနှင့်ဦး၊ ဘုရားတဆူဆိုရည်မှတ်ဆောက်တည်ပြီးမှ၊ မရောက်သွားနိုင်၍ အပေါ်ဝန်ဖြစ်သော၊ ဆွမ်းသင်ပုတ်၊ ရေခွပ်ပန်းကိုရှာလည်းဘုရားတဆူဆိုကူး၍တင်လှူခြင်းငှါမထိုက်၊ ရှေးဦးရည်ဆောင်သည့်ဘုရားတို့ကိုသာလှူရာသည်၊ ဝေး၍မရောက်မသွားနိုင်သော်၊ ရည်မှတ်သည့်အတိုင်း အဝေးကပင်ပူဇော်လှူရမည်ဟု၊ ဘုရားဟောတော်မူချေသည်ဖြစ်၍ ဘုရားစေတီဝိုင်းသို့လှူပြီးသော ဝတ္ထုကံ မိုဃ်းမြေ လယ်ယာတို့ကို ကျောင်းသို့မရောက်မလှူမပေးရာဟူသတည်း။

ကျောင်းဝတ္ထုကံမိုဃ်းမြေ အရံစောင့်တို့ကို၊ ဘုရားစေတီသို့လှူပေးရာမှာ၊ ထိုကျောင်း၌သင်္ဃာမစည်သင်္ဃာပြတ်သော်လည်းကောင်း၊ ထိုကျောင်းမရှိပြောက်ဖျက်သော်လည်းကောင်း၊ ဘုရားစေတီဝိုင်းသို့ ထပ်လှူပေးရာ၏ အစည်အရပ်ရှိသော်၊ ထိုကျောင်းမဖျက်ရှိသော်၊ ကျောင်းနေသင်္ဃာ ဝုပ္ပါယ်တို့သည်၊ တဌာနကသည်၊ တဌာနသို့ ဝုပ္ပါယ်သင်္ဃာချင်းဖြစ်သည်။ အရှင်စိုးမင်းဖြစ်သည်ဟု မပေးမလှူမယူသာချေ။

ဆရာဥဇ္ဈာကိုတပည့်သည်သူတပါးအားပေးခြင်းမှာ၊ ဆရာထုထုရတန်းနှစ်ပါးအပြားရှိသည်၊ ထိုဆရာပိုင်ထိုက်သည်ဥဇ္ဈာကို၊ သူတပါးထိုအာပည့်ဖြစ်သည်ထုပေးသော်၊ မပေးမယူသာချေ၊ ဆရာအမိုးရဖြစ်ချေသည်။

တပည့်ဥဇ္ဈာကိုဆရာသူတပါးအားပေးသည်မှာ၊ တပည့်ပိုင်ထိုက်အား ဝုပ္ပါယ်ကအသီးကိုပေးရာ၌ မပေးမယူသာချေ၊ ထူနှင့်ရဟန်း၊ ဆရာထပ်တို့ဖြစ်ကြရာ၌ အညီဆိုင်သောဥဇ္ဈာကို၊ ဆရာသည်သူတပါးထိုအား တပည့်အသိရပေးသော်လှသော်၊ သူမှာယူပိုင်စေ၊ ထိုဆရာထိုက်၊ တပည့်တို့ကိုအားပေးစေ၊ ယူသောသူကိုတပည့်တို့ကမယူသာထုမဆိုရချေ၊ ပေးသူကိုသာဆိုရာဆို၍ အစုကျကိုပေးယူကြစေ။

သခင်ဥဇ္ဈာကိုသူတပါးထိုအား ကျွန်တို့ပေးခြင်းမှာ၊ ပေးသူကျွန်တော်ပိုင်၊ အပေးခံယူသူလည်းမယူပိုင်ချေ၊ သခင်အလိုထူးစေ၊ မိုး၍ပေးသော ဝတ္ထုဖြစ်ချေက၊ အပေးခံယူသူမိုးတက်အတိုင်းထွန်းစေ၊ သင့်ကျွန်တော်ယူသည်မဆိုသာချေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ထိတ်တဆိတ်လေးထူချေသောကြောင့်တည်း၊ သခင်အသိပေးရာတွင်သာ၊ ဥဇ္ဈာရင်းကိုထူးစေ၊ ပြစ်လွတ်စေဟူသတည်း၊ ဤကားအဆုံးအပိုင်းပေးသည်ကို ဆိုသတည်း၊ သို့ကားမထုတ်တုံ၊ ထိုကျွန်ကိုတဏှာမိုးအရပ်ထား၍၊ သက်ရှိသတ်တို့အုပ်ထိန်းရာချေးငှါပေးသော်၊ ငါမသိ၊ သခင်ကမဆိုသာချေ၊ တဏှာမိုးရှိသူ၊ ချေးငှါပေးလွယ်နှင့်သော၊ ယာယီတစ်ဖြစ်ချေသောကြောင့်တည်း။

ended for one pagoda, if the person making the offering is not able to go there, even though it be the trifling matter of a little rice, a little cold water, or a flower, it is not proper to transfer the offering to another pagoda or idol; it shall only be offered to that for which it was originally intended. If it be a great way off, and (the offerer) cannot go there, it must be offered up from a distance as it was originally intended, as God hath propounded this rule. Proper-lands, or slaves, which have been offered to an image or pagoda, shall not go to the kyoung; they shall not be offered or given to it.

As regards giving the property, lands, or slaves of a kyoung to an image or pagoda, if there be no Rahans in the convent, or if there be none to succeed to it, or if it has gone to decay, or been destroyed, it may be a second time offered to an image or pagoda. If there be a head, or the kyoung be not destroyed, and the priests and abbot of the convent or kyoung go from one place to another, the king, on their plea that they are fellow abbots and priests, shall not give or receive, and make an offering of what they leave, to another convent.

As regards a scholar or apprentice giving away the property of his teacher, there are two kinds of teachers, the lay and the churchman. The scholar, on the ground of his being a scholar or disciple, shall give away the property of these teachers, he shall have no right to do so; the teacher is the chief, or owner of the property.

As regards the teacher giving the property of the scholar to any one, if it be the actual property of the scholar, he shall have no right to give it away either to laymen or churchmen. If the teacher gives away property that belongs equally to both, without the knowledge of the scholar, let the person to whom it was given have a right to receive it, and let the teacher make it good to the scholar. The scholar shall have no right to dispute the right of the person to whom it was given; he shall claim from the giver before the proper judge, and let the proper share be given and received.

As regards a slave giving away the property of his master, the giver, the giver, has no right to give it, nor has the receiver any right to receive it; let the master take back the whole. If the property be lent and given away, let the receiver of the gift pay the fine for it; he shall not plead the slave came and gave it to him. Why is it so?—because it was given and received covertly. When the thing is given with the knowledge of the master, let the property only be taken back; there shall be no fine. It is thus laid down when the thing is made out-right. But if it be not thus, but the slave has been made steward or overseer of his master's property, and if in that capacity he shall lend any property, animate or inanimate, the master shall have no right to say he was not aware of the loan, because the steward has a right to lend the property for a time.

ကျွန်ုပ်တို့ကိုသခင်ပေးသည်မှာ၊ ပေးပိုင်ရပိုင်စေ၊ ဤကားကျွန်ုပ်တို့၏
 စွဲစွဲကိုသာဆိုသတည်း။ ။ အမျိုးရှိကြေးဝယ်ကျွန်ုပ်တို့စွဲစွဲအား
 အချားထိုကျွန်ုပ်တို့ထင်ရှားဖြစ်သည်ကို၊ သူတပါးအားသခင်ဖြစ်သည်ထူး
 သာရေးအထယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ဥဇ္ဈာလည်းအသီးအချား ဖြစ်သည်
 တကြောင်း၊ ကြေးငွေကိုယ်ပိုးတွင်သာပိုင်နေသည်ဖြစ်သောကြောင့်အည်း။
 သခင်ပေးရာ၊ ထိုကျွန်ုပ်တို့လျှင်၊ ယူပိုင်စေ၊ သို့ကားဆိုတုံ၏။ ထိုသခင်သည်
 ယည်ဆွဲပေး၍ဖြစ်သောဥဇ္ဈာမှန်ကလည်းသခင်ပေးသော်ပေးပိုင်စေ။

ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီးသမျှပေးခြင်းအမျိုးတို့ကို၊ မင်းအမတ်၊ တရားသူကြီးမြတ်
 မိုးမြို့ကွပ်၊ ကလံသံပြင်တို့သည်၊ စိစစ်၍စီရင်ရာ၏ဟုပြောမင်းသားရင်မြတ်
 သော၊ မနုဇဉ်သောရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏။ ။ ဤတွင်၍ပေးခြင်းအ
 ပြားပြီး၏။

၄ ။ ကောက်၍မွေးသောအကျယ်စကား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ကောက်၍မွေးသောလူတွင်စွားပြား၍ရှိသည်ကို
 ပေးဆုံးအကြင်မြို့ရွာခိုလှမ်းနေပုံသို့၌၊ အဝတ်တန်ဆာခုံရှင်သောသူ၊ ထုံး
 နှစ်၊ ငါးနှစ်၊ ခုနှစ်နှစ်အရွယ်ရှိသောသူကို၊ ချင်းတို့မိဘအသိအမြင်၊ သူတို့
 ကောက်မွေးကျွေးကြီးမြင့်ပြီးစူးချင်းတို့မိဘရလိုသည်ဆိုလျှင်၊ ကိုယ်ပိုးတန်
 ရာတွင်၊ နှစ်ငါးမြောက်၊ ထစုကိုမွေးသောသူရစေ၊ သားကိုသားရှင်ထူစေ။ ။
 အကြင်သခင်မိဘရင်းတို့သည်၊ ကျွန်သားသွီးကို၊ သူအားရောင်း၍၊ ကျွန်ပြန်
 လေရားသူတပါးကျွန်မှန်းသိလျက်၊ ကောက်၍မွေးသောစကားမှာ၊ ကောက်
 မွေးရင်းက၊ ကျွန်ဖြစ်သည်မဆို၊ မိဘကလည်း၊ သားသွီးကိုမထုန်၍သူတ
 ပါးအားရောင်းထားသည်၊ ကောက်၍မွေးသောမဆို၊ သိကြလျက်၊ သူတပါး
 ကောက်မွေးလေဆုံးကြီးမြောက်၍အရွယ်ရောက်သောကျွန်ရှင်ကလေးတစ်
 သည်ဆိုလျှင်၊ ကျွန်ကိုမရသာ၊ ကိုယ်ပိုးတန်ကိုသုံးစုပြု၍၊ နှစ်ခုကိုကျွန်ရှင်
 ရင်းသို့ပေးစေ၊ ကျွန်ကိုကောက်၍မွေးသူရစေ၊ အထက်ကငါသူတပါးစွာစွ
 နှင့်ရောင်းထားသည်၊ ကျွန်ရင်းဖြစ်သည်၊ ငါရောင်းထားသောသူမှာ၊ အ
 ပိုးနှစ်စုကြပေး၍ယူကြလေသည်၊ ကျွေးမွေးသူမပိုင်မရသာ၊ ကျွန်ရင်းကို
 ငါအပိုင်အပိုးပေး၍ယူမည်ဆိုသော်၊ ကျွေးမွေးသူအပိုးခံလိုမှ၊ ကျွန်ကိုကျွန်
 ရှင်ရင်းရစေ၊ အပိုးမခံလိုလျှင်၊ ကျွန်ရင်းဖြစ်သည်ဆို၍မရသာရှေးအထက်

As regards the property of a slave when given by the master, he shall have the right to give, and the receiver to take it ; this is only said of an hereditary born slave. As regards the property of a bought slave of a free family, if it be notoriously the actual property of the slave, the master, on the plea of being so, shall not give it away. Why is this ?—because the property is distinctly his own, and the master has no further property in him than the amount of his price. If such a slave takes back such property given by his master, let him have the right to do so. Though it is thus said, if it be really property given by the master to the slave during his time of servitude, if the master gives it away, let him have the right to do so.

By what has been now said in all manner of gifts, let kings, ministers, judges, governors, and heads of villages, or nobles, having well considered, decide. Thus the son of the king of Byahmas, the re-cluse called Menoo, said. This finishes what is to be said of the different kinds of gifts.

4th. The law of adoption in full.

Oh excellent king ! I will now treat of the various ways in which (a child) is adopted amongst men. In any city, town, village, or hamlet, if a person with the knowledge of its parents, shall take and bring up a child that can put on its own clothes, at three, five, or seven years of age ; and if after they have so brought it up, its parents shall say they wish to have it back, let them pay one half of its price, and take back the child. As regards any master or parents selling a child or a slave, and whilst it is in the condition of a slave, one knowing it is the slave of another, takes and brings it up, if at his first taking it, (the master) does not say, " it is my slave," or the parents do not say, " it is our child, and being unable to support it, we have sold it to another ; do not take and bring it up ;" though they know it, and the person shall take and bring it up, when it is grown up and come to years of puberty, if the master shall demand it, he shall not get it. Let two thirds of the price of its body be given to the master, and let the person who brought him up take the slave. If the first master shall say, " I sold this slave to another, I am his owner, and this man took him from the person to whom I had sold him for two thirds of his price ; this person has no right to him ; I will pay the price of my own original slave, and take him," only if the person who bought him shall consent to take the price, let the original owner get the slave ; if he refuses to take the price, the original owner shall not obtain him on the plea of having been the first

ကြောင့်နည်းဟူမူကား နှစ် ကိုသုတပုံ သို့ရောင်းသည်။ ထိုသခင်ကလပ်၊
မကျွေးမပွေးရဘူးဟု ဝဋ် မတား။ ခိုးလည်းကျွန်ရင်းဖြစ်သည်ဟုထု
၍မကျွေးမပွေးကော။ ဝဋ် သူသက်ဝယ်၊ ထိုကျွန်သည်။ ထံ
ခြံစပ်ကိုထွင်းခေါက်၍ သား၊ ကျွေးမွေးသူဝန်မလွတ်၊ ဖြစ်ချေသော
ကြောင့်တည်း။ ဝဋ် ခွဲသခင် သာကျွန်မိသားကိုကောက်၍မွေး
သောစကားမှာ၊ ကျွန်နှင့် ဝဋ်ထင် စတုရပ်တကွက်တည်းနေကြ၍၊ ထို
ကျွန်သားသွေးသင့် သေး ဝဋ် တယောက်ယောက်ကလွတ်၍ ရှေး
သော်သူငယ်ကိုယ် ၊ ဝဋ် ကိုကျွေးမွေးသူသို့ပေးစေးတရားနှင့်
ထိုသူငယ်ကို သခင် တယောက်ယောက်ရွေးသည်ဖြစ်
လည်းရစေ၊ နှစ်ယောက်၊ ဝဋ် လူ ဝဋ်

အကြင်သူသည် မြို့ရွာသူကြီးတို့ကိုတိုင်၍ကောက်မွေးရာ၊ အမိအဖသ
ခင်ပေါ်၍ဆိုသောစကားမှာ၊ သူတဦးသည်၊ ဤသူငယ်ကိုသားသွေးမြှင့်ပေး
ကျွေးပါမည်၊ ထိုမြို့ထိုရွာသူကြီးတို့ကို ဖွဲ့ပြောဆိုလေ၏၊ ထိုကာလ၊ ကျွန်
သားသွေးဖြစ်သည်မဆို၊ နေ၍ကောက်မွေးသူမှာ၊ အရွယ်ရောက်လျှင်၊ သား
ရင်းသွေးရင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ သူတပါးနှင့်လည်းကောင်း၊ အသွင်အရာ
ဟူ၍၊ အိမ်ထောင်ပေးစားပြီးမှ၊ ထိုမြို့ထိုရွာသူကြီးအရှင်တို့က၊ ကျွန်ဖြစ်
သည်ဆိုပြန်သော်၊ မှန်သော်လည်းမဆိုပိုင်ချေ၊ အထက်တိုင်ပြော၍မွေးကျွေး
စည်၊ ကျွန်ဟုမဆိုဘူးချေသောကြောင့်မရသာချေ၊ ကောက်မွေးသူကပိုင်
စေ၊ ရစေ၊ အသွင်စားအိမ်ထောင်ပေးစားသော်လည်းပေးစားပိုင်စေ၊

၁ သူတပါးအဝတ်အထည်ကို မသာခန်းလိုက်ဆုးငါး၍ဝတ်သောတရားစကား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်သူသည်၊ သုပစ္စည်းဝတ္ထုကိုငါး၍၊ မသာ
ခန်းပို့သောစကားမှာ၊ သူသေ၍ရာ၊ သူတထူးဝတ္ထုပစ္စည်းကိုငါး၍၊ မသာ
ခန်းအစောင့်အနေအပို့သွားလေ၏၊ ထိုသေကောင်ကို၊ ထိုငါးဝတ်သော
ဝတ္ထုပစ္စည်းမထိသမျှအပြစ်မရှိကင်းလွတ်စေ၊ ဝတ္ထုကိုဥစ္စာရှင်ရင်းကသိမ်း
စေ၊ သေသူအကောင်ကိုငါးသောဝတ္ထု၊ ဤထိချေသော်၊ အပြစ်မကင်းရာ၊
ထိုဝတ္ထုပစ္စည်းရှင်နာဖွားချေသော်၊ ငွေ ဖိုးဝါးပေးစေ၊ ထိုငါးသောသူ၏
ပစ္စည်းနှင့်၊ တန်ဖိုးကိုလည်းပေးစေ၊ ထိုနာသူသေသော်၊ အမျိုးအလိုက်တန်
သောအရာသည်၊ ပမာနတည်း၊ ထိုအဖိုးကိုလွှမ်းပေးရချေ၏၊ လွှမ်းပေးရခြင်း
ဟူသည်ကား၊ ထိုသေသူကိုယ်ဖိုးအမျိုးအလိုက်၊ တန်ရာငွေနှင့်ပုံ၊ လွှမ်း
သင်းပြုတ်စေ၊ ထိုငါးသောဝတ္ထုပစ္စည်းအဖိုးမှာ၊ သင့်၊ ပြုတ်ရပြီ၊ မြန်သည်၊
လွတ်ကင်းစေဟူသတည်း။

owner of the slave. Why is this!—because he sold this slave to another, and this master did not say you shall not support and take care of him, nor did he himself, being the original owner of the slave, take and support him; and if the slave, whilst under the care of the person who took and brought him up, should break open a house or fence, and commit a theft, the person who brought him up would have to take the consequences of his offence.

In case of taking and bringing up the child of a slave who has a master, if the master and slave are notoriously living in the same village, and if either the master or slave saying, "it is my slave, or my child," shall come and redeem him, let them pay half the price of his body to the person who takes care of it, and let the master or the slave, whichever redeemed the child, (if it were one of them,) have the child. If both equally contributed to his redemption, let them have him. In case any one shall take (such a child,) and having given notice to the Thoogyee, shall bring him up, if the parents or master shall come forward, (be discovered,) the law is thus: If one shall say to the Thoogyee of the city or village, "I will take this child, and adopting it as a son or daughter, bring it up," and if at the time they (the master or parents) shall not say, "this is my slave or child," but remain (quiet,) and when the adopted child shall have arrived at puberty, and after (the adopting parents) having taken large presents, shall have given it in marriage to one of their own children, or the child of some other person, the Thoogyee or lord should say, "it is my slave:" if it be so, he shall have no right to claim it, because he never said it was his slave, either at the time of giving him notice, or during the time of supporting him. For this reason, he shall not get it; let the person who adopted him, as he has done so, keep and have him, and if he has taken presents and betrothed him, let him have the right to do so.

5th. The law regarding borrowing clothes, and going to a funeral in them.

Oh excellent king! in the case of a person borrowing the things of another, and going to a funeral in them: One having borrowed the things of another, goes to take part in a funeral, as watcher or follower of the body to the burying place; if the thing does not touch the dead body, then there is no fault; let him be free, and let their owner take them back: but if the thing has touched the dead body, the borrower shall not be held free of fault. If the owner of the clothes shall fall sick, let the person who borrowed the clothes pay the medicine, and let him also pay the proper price of the borrowed things. If the sick person dies, he shall pay the price of his body according to his class, and let him pay his funeral expenses according to his rank, in silver; but in this case he shall be exempted from paying the price of the thing borrowed, as he has performed his funeral rites.

၆ သူတပါးအဝတ်အထည်ကို အမှတ်မဲ့ငှါးတောင်း၍ဝတ်ရာ၊ ခေါင်းဆေးချိန်တွင် ဆောင်ခြင်းတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်သူသည် ငှါးသောဝတ္ထုပစ္စည်းကို အမှတ် တမဲ့ဝတ်ဆင်ပါမည်။ တောင်းငှါးခြင်းတွင်၊ ခေါင်းဆေး ပြုတ်သွေ ပြုသော၊ ကားမှာ၊ အကြင်သူတို့၏ဝတ္ထုပစ္စည်းကို သူတယောက်သည်၊ အမှတ်မဲ့ ဖြစ်စေ၊ သဘင်ပွဲလမ်းရှိ၍၊ ဝတ်ဆင်မည်ဖြစ်စေ၊ ငှါး၍ဝတ်ဆင်ယူသွားလေ ၏၊ ထိုတွင်ရှင်းကိုယ်၊ မကျပ်မမာရှိ၍လည်းကောင်း၊ ပြုတ်စီးတသာကြွေစွာရှိ၍၊ ခေါင်းဆေးပြုတ်သွေ၊ နတ်ပူဇော်ရာ၊ ထိုငှါးသောဝတ္ထုပစ္စည်းကို၊ တည့်တည့် ဆောင်ရွက်ဝတ်ချေသော်၊ မပြုမဝတ်မဆောင်သင့်ချေ၊ ထိုဝတ္ထုရှင်း၊ နာဇာ၊ သော်၊ ဆေးဖိုးဝါးခပေး၍ ကုစားစေ၊ သေသော်၊ ထိုအမျိုးအလိုက်၊ ကိုယ်ဖိုး သည်လူတယောက်မည်၏။ ထိုသေသူကိုယ်ဖိုးတန်ရာ၊ ကြေးငွေနှင့်ဖိုးတန် သင်းပြုတ်စေ၊ အတက်မရှိ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ သေစေလိုသော စိတ်မရှိသောကြောင့်တည်း။ ပြုတ်နတ်ခေါင်းဆေးရာ၊ ထိုငှါး၍ ဆင်သော ဝတ္ထုမပါရှင်း၊ ဝတ္ထုရှင်းကရစေ၊ ယူစေ၊ သေခန်းသင်းပြုတ်ရပြီဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

၇ မသာခန်းစောင့်ကြက်ရိုးတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ရဟန်းတို့သည် သူသေရှိ၍၊ စောင့်ထိန်းကြသည်၊ ထိုမသာ ခန်းစောင့်သောသူတို့သည်၊ သူတပါးကြက်ကိုမိုးယူ၍၊ ၎င်းမသာခန်းတွင်၊ အသိအမြင်ချက်ပြုတ်စားကြလေ၍၊ ကြက်ရှင်သိ၍စွဲသော်၊ မိုးပြစ်လွှတ်စေ၊ ကြက်မှာ၊ ကောင်းလျှင်၊ ကောင်းလျှောက်၊ ညှန်လျှင်ညှန်လျှောက်၊ အစားစေ၊ စေ၊ အဘယ်ကြောင့် နည်းဟူမူကား၊ မသာခန်းသည်ပွဲအဝင်ဖြစ်၍၊ အတက် တရာလျှော်ပြစ်လွှတ်စေဟု၊ မနွဲ့မည်သောရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

၈ ဆင်မြင်းစောင့်သူကိုလက်လွန်သောတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်သူတို့သည်၊ ဆင်မြင်းကို ကျွေးမွေးရန်၊ ဗွက်ရိတ် သူရင်းငှါး၏၊ ထိုသူတို့သည်၊ ဤဆင်းငါးကို၊ ရိတ်သူကျွေးမွေးပါမည်၊ ဝန်ခံလေ၏၊ ထိုဝန်ခံသည်အတိုင်း၊ ဆင်၊ မြင်းစားမလောက်၍၊ ကြိမ်လုံး တဖြာတို့ဖြင့်၊ သူရင်းငှါးကိုရိုက်မိလေ၊ ထိုမြက်ရိတ်သူရင်းငှါးသည်၊ ရှောင်ထွဲ၍၊ မကျွေးမပေးနေသော်။ ဘယ်လွှမ်းသည်အတိုင်း၊ ဆင်မြင်းအ ခပေးမြဲထုံးစံရှိရာ၊ အဘကိုတွတ်၍၊ ငါ့ကပေးစေ၊ ရိုက်ခတ်သည်ဝါဆို ကြောင့်၊ ကျွါကန်၊ ကွဲရှား၊ နာကြင်သော်၊ သောသူကလည်း၊ ကျွါကန်၊ ကွဲရှား

the law regarding borrowing clothes, or other made up things, without thinkingly wearing them whilst washing the head to avert ill influence of the stars.

Excellent king! when any person shall borrow things of another without saying for what purpose, and shall wash his head to ill influences, the law is this: Any one, if he borrows the things of another, without specifying for what purpose, or saying he borrows them to witness a dramatic representation, or to any assembly of people, and if during the time (he has the things,) he shall wash his head to the influence of his former deeds, be unpropitious to him, and in making offerings to the Nats and washing his head, shall use in any way, or wear the things borrowed, it is improper and should not be done. If the owner of the things shall fall sick, let the borrower pay the medicine, and if he shall die, the price of the things according to his class, (that is,) let him, the borrower, pay the price for his funeral expenses, and nothing more. Why is this?—because he, the borrower, had no wish to cause his, the owner's, death. If the things borrowed have not been expended at the washing the head, let the owner (or his heir) have them, because the borrower has only paid the funeral expenses.

the law regarding the watchers of a dead body stealing a fowl.
Excellent king! if there be a dead person in the village, and no time the corpse is watched, if the watchers steal some fowl, and eat it in presence of witnesses at the place of their burial, and if the owner of the fowl, coming to know this, shall sue the watchers, they shall be free of the fine for theft, and let them resell their fowl as good or superior, according to the condition of the stolen fowl. Why is this?—because a funeral comes under the name of an assembly. The advance of 100, or the fine for theft in an assembly, shall not be inflicted. Thus Menoo, the recluse,

the law regarding assaults committed on the attendants of elephants or horses.

Excellent king! a person hires another to cut grass, and attend a horse or elephant, and the person hired engages to attend the elephant, and cut his grass; if according to this engagement he is not sufficient, and the hirer shall beat the hired person with a stick or switch, and the hired person absents himself and does ill to the animals, having calculated the hire of a horse or elephant according to the custom (of the place,) let the hired person pay the amount for the time he is absent, and if he has a limb broken, or much hurt, let the person that beat him make compensation.

the law regarding assaults committed on the attendants of a fowl, which is an assembly.

နာကြင်သူကိုးအပြန်တန်ရာပေး၍စေ၊ ထိုသို့ပေး၍စေတည်တည်း၊ ကြေးငွေ
ဖြေမှုကြောင့်ကိုင်ငင်ရာ၊ အပြစ်ကဲ့သို့တည်း၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊
ချင်းတို့ကိုးကျိုးကမ်းကွဲရှုစေချင်သောနှစ်လုံးမရှိ၊ ထိုအပ်သောမြတ်ကိုး
ရောက်၍၊ လုံလောက်အောင်ရောက်မိမ့်သောငှါတကြောင်း၊ သူရင်းငှါမြန်
၍ တကြောင်း၊ ဆုခွရာ ရောက်သောကြောင့်တည်း၊ ထူး မနှုမည်သော နှင်
ရသောဆိုတော်မူ၏။

၉ ကွန်ကိုလည်းကောင်း၊ အလွတ်သူကိုလည်းကောင်း၊ ကိုယ်စားငှါ၌၊ အသမ္ပ
ရှောင်သောတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်ကျွန်ုပ်ငြိမ်းခြမ်းစေ၊ ကျွန်ုပ်ပေါင်ခြိမ်းစေ၊ ကိုယ်
ပေး၍၊ နောက်လိုက်နောက်ပါကိုလည်းကောင်း၊ အလုပ်အဆောင်ကိုလည်း
ကောင်း၊ သူတစ်ဦးငှါ၍၊ လိုက်လံ၊ လုပ်လေ့စံ၊ ထိုကျွန်ုပ်ပိုင်၊ ကျွန်ုပ်ပေါင်
သည်၊ ငှါးသူထံက၊ ထွက်ရှောင်ပြေးသော်၊ ငှါးသူဝန်လွှတ်စေ၊ အသမ္ပ
ကျန်ရှိသော်၊ ကိုယ်ခမပေးသေသော်၊ တဝက်အခကို၊ ပြေးသူအတွက်ပေးထု
ကြစေ၊ ထိုသူရင်းငှါးသေခြင်း၌၊ ငှါးသူထံနာဇာ၊ ခြံသေရာ၊ ကုမသင်း၊ ပြိုယ်ရ
ပေသော်၊ ဆေးမိုး၊ သေခ၊ သင်းပြိုယ်စီမံကို၊ သေသည်ကျန်သခင်နှင့်၊ ငှါး
သူအညီခံစေ၊ ငှါးသူသည်၊ မိုက်ပုတ်ဆုခွရာသေသော်၊ ကျန်သခင်သို့၊ ငှါးသူ
က၊ သေသည်ကျွန်ကိုယ်ဖိုးတန်ရာကိုပေးစေ၊ သင်းပြိုယ်စီမံကိုလည်း၊ ငှါး
သူကခံစေ၊ ငှါးရင်းက၊ အခပိုင်စေ၊ ဟူငှါးကြသည်မှာ၊ သေသောသူအခကို
ဟူသည်အတိုင်းစားပိုင်စေ၊ ပြန်၍ရကောင်းသည်မဆိုသာဈေး၊ သို့မဟုတ်
ငှါးရာတဝက်ကိုပေး၍၊ တဝက်ကျန်လျှင်ဆုံးစေ၊ ပြေးသောကျန်မှာ၊ ကိုယ်
ကိုသခင်စားနေလျှင်၊ တဝက်ပြန်စေ၊ အခကိုအလုံးပေးသေလျှင်၊ တဝက်ရ
စေ။

၁၀ ကျွန်ုပ်မှန်းကိုထိလျက်၊ သခင်မသိသူရင်းငှါးသောတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ သူတပါးတို့ကျွန်ုပ်မှန်းသိလျက်၊ သခင်မသိအစေ
၍၊ ငှါးလုပ်စေရာ၊ ပြေးသော်၊ သေသော်၊ ထိုသူကိုယ်ဖိုးကို၊ သခင်အား၊ ငှါးထု
ကပေးစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ သူကျွန်ုပ်မှန်းကိုသိလျက်၊ သခင်
မသိငှါးခေါ်သွားနေသောကြောင့်တည်း။ မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်
သူတို့သည်၊ သူရင်းငှါးဝယ်သော်၊ သုကြွေးသုဖြိုသည်ကား၊ ထုကျွန်ကား
ထိုငှါးသည်၊ ဝယ်သည်ကာလ၊ မေးအပ်နေသတည်း၊ ထိုသို့မမေးအပ်
ဝယ်၍၊ ထိုငှါးသူလက်တွင်၊ သေသော်၊ ပြေးသော်၊ ကျန်ရှင်က၊ ငှါးထုထု
သော်၊ တဝက်ဖိုးကို၊ ငှါးသူကပေးစေ၊ ထိုကြောင့်အရှင်သူကြီးလေးဝမ်းကြွေး

on according to his fault. As regards this compensation, it shall be the same as that made for (forcible) seizure of a debtor for his . . . Why is this!—one reason is, because the person who inflicts the beating had no intention to break his limb, or blind him, but only to force him to bring a sufficiency of grass for the animal; another reason is, he was a hired servant; it comes under the head of correction. Thus the recluse called Menoo said.

The law regarding a slave or a free person hiring himself, and absconding before or after the time of service is completed.

Oh excellent king! if any slave bought for his full value, or a slave hiring as security for money, shall be hired as a follower, or a servant, and he shall follow or work (for the hirer,) and if this hired man shall run away from the hirer, let the hirer not be held responsible. If a portion of his hire, or the whole of it be unpaid, let half (of what remains unpaid) be paid to the owner (of the slave.) As regards his death, if he becomes sick and dies with the person who hired him, if he supports and buries him, let him and the owner of the slave bear the expense of medicines and of the funeral equally. If he dies from blows inflicted on him by the hirer in correcting him, let him pay the slave's master his full price, and bear expenses of his funeral, and if the whole of the hire was at the time of hiring paid over to the master, let him keep it; the hirer shall have no right to claim it back. But if at the time of hiring, only half was paid, let him (the master,) lose the half that remains, if the master has received the full hire of the runaway slave, let him repay the half of it, and if it be not all paid, let him (the master,) lose one half.

The law regarding hiring the slave of another, knowing him to be such, without the knowledge of his master.

Oh excellent king! if any person, knowing a slave to be so, shall, without the knowledge of his master, hire him, and during his emigration in the service of the hirer, he shall run away or die, let him pay his price to the master. Why is this?—because he knew that he was his slave, and hired and took him away without his knowledge. Oh excellent king! when any one shall hire a servant or buy a slave, (he shall enquire) if he is indebted to any one, or if he is any one's slave: these questions are proper to be asked at the time of hiring or buying (a slave.) If they are not asked, and having hired or bought him, he shall die in his hands, or run away, and the owner shall sue him, he shall pay one half the amount. For this reason,

တောင်းပေါ်သော်၊ ရောင်းငှါးသူမြို့စေဟူသတည်း၊ ထိုသောသောသူဌာ၊ ထာဝရ
ပေးလှူသည်အတိုင်းဆုံးစေး၊ ရှောင်နေပြေးသောကျွန်ပေါ်လာပြန်၍၊ သာဓက
ရချေလျှင်၊ ထိုအထက်တဝက်ဖိုးပေးလှူသည်ငွေကို၊ ငှါးသူသူပြန်ပေးစေ၊ ဤ
ကား၊ ကျွန်ကိုကျွန်ရှင်ရလေပြီဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ထိုကျွန်ကိုသာခင်းမီ
ငှါး၍၊ စေသူလက္ခံတွင်းရှောင်သော်၊ ကျွန်ကိုသာခင်းရင်းတည်၍တားသော်၊
အဖိုးကိုခံချေသော်၊ အထက်ကပေးရင်းရသည်ငွေကို၊ နှစ်ဆထက်ပြန်၍၊ ငွေ
ရှင်သို့ပေးစေဟု၊ မနှမည်သောရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်သူတို့သည်၊ အသေးမည်ဆို၍၊ သူတပါးထံ
မယားသားကျွန်တို့ကို၊ နောက်လိုက်စေလေ၏။ သွားမြီခရီးထစ်ကို၊ အတူ
သွားကြရာ၊ လှေအတူကူးကြရာ၊ ကျားစား၊ မြွေကိုက်၍သေသော်၊ ထွေန်၍
သေသော်၊ တခရီးတည်းဖြစ်သည်၊ အပြစ်လွတ်စေ၊ ငှါးသောအခကို၊ ပေးရင်း
ရှိလည်းဆုံးစေး၊ ငှါးသောအခကိုမပေးရ၊ သေလျှင်လည်း၊ ဆိုသည်လှေ
ရောက်၊ မဆိုသာ၊ ငှါးရင်းအတိုင်းပေးစေ၊ သင်းပြုယ်စိုက်၍၊ ငှါးသူနှစ်ဆ
သားသွီးလင်မယားသာခင်းတို့က၊ တဆမိုက်ထုတ်ပေးကြစေ၊ မသေမရှောင်
လမ်းခရီးသွားရာက၊ ကံတော်၍၊ ဥစ္စာကိုရကြစို့၊ ခေါင်းတည်နှစ်ဆ၊ လေထူ
ကြစေဟု၊ မနှမည်သောရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

၁၁ သင်္ဘောသွင်ရာ၊ သူရင်းငှါးသောဘုရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်သူသည်၊ သမုဒ္ဒရာပင်ထယ်သို့၊ သင်္ဘောသွား
မည်ကိုသိလျက်၊ အသယူငှါးလိုက်သည်ကို၊ သင်္ဘောသွင်ရာ၊ ခရီးအကြာငှါး
လိုက်သူရှောင်နေ၍၊ မထွေရှိသည်အပိုက်၊ မိဘမယားသားတူစား၊ ထူရှို
သည်ဟု၊ သင်္ဘောသူကြီးတို့က၊ မစွဲရာချေ၊ ထိုရှောင်နေသူကိုထွေသော်၊ စေး
သောအခကို၊ သုံးဆပြန်၍ပေးစေ၊ ထိုသူရင်းငှါးကို သင်္ဘောသူကြီးစေ၍သွား
ရာ၊ မငဲ့မဆိုင်း၊ သင်္ဘောသူကြီးသွားချေသော်၊ ထိုသူသည်ကံစပ်၍၊ ပေါ်မီ
ရာ၊ သင်္ဘောသူပြန်လာသော်၊ ငှါးရင်းအခတွင်း၊ သုံးဆတက်၊ သင်္ဘောသူကြီး
ကပေးစေ၊ သူရင်းငှါးတည်စေရာက၊ မပေါင်မီ၊ သုံးနှစ်ကြာ၍၊ မိဘသား
ယား၊ အတူနေထိုင်မရောက်လာချေသော်၊ သင်္ဘောသူကြီးက၊ မိဘသား
ယားတိုင်ခံရင်းသူတို့သို့၊ မလာမရောက်သူတို့၏ကိုယ်ဖိုးကိုပေးစေ၊ ရှောင်
သော သူရင်းငှါးကို၊ သင်္ဘောသူကြီးက၊ ရှာ လိုက်၍ ထွေလျှင်၊ မိဘသား
မယား၊ ဝန်ခံသူတို့သို့ပေးအပ်စေ၊ ပေးအပ်နိုင်သော်၊ ပေးနှင့်ရသည်ကိုယ်
ဖိုးကို၊ သင်္ဘောသူကြီးသို့ ပြန်၍ ပေးစေ၊ စေစားမိုး အတိုင်း၊ သင်္ဘောသား
တကာတို့နည်းစေရာ၊ ကျားစားမိကျောင်းဟူ၊ ရေနစ်၍ သေသော်လည်း၊ အ

or master or a creditor appear, it is said, let the hirer or buyer be sensible, and let him forfeit one half of whatever he may have of the deceased. If the runaway slave be afterwards taken, and he recovers him, let him return to the hirer the half of his which he had formerly paid him: this is because the master recovered his slave. If such a slave, hired without the knowledge of the master, shall abscond from the person employing him, and the master shall conceal him, and take his price, let him restore the amount to the payer of the money. Thus the recluse called Menoo said.

Excellent king! if any man, having promised to pay wages or hire to another, or his husband, wife, child, or slave of another, shall call him away, and if whilst journeying together by the usual road, or in the same boat, a tiger shall eat, or snake bite him, that or he shall die by the sinking of the boat, they were on the journey: there is no fault (fine.) If the hire has been paid, lose it: if it has not been paid, he shall not plead that the hire which the deceased was hired is not completed: let him pay the full sum promised, and of the funeral expenses let the wife, two, and the wife, husband, children, or master, pay one half. If he does not die or he lost, but by his former good deeds the journey claim any thing, let him divide it, giving the wife two thirds. Thus the recluse called Menoo said.

11th. The law regarding the hiring of sailors.

Excellent king! if any man, knowing that a ship is going to take hire to serve in her, and if on the voyage, at any inter-
 place, he shall keep out of the way and remain behind, the
 shall have no right to sue any one during the deserter's ab-
 sence, if he is found or being his parents, child, wife, or living and
 with him: but when he sees the runaway, let him (the run-
 away) three times the amount for which he was hired. If whilst
 the person is gone on any work which the captain has sent him
 to do (the captain) shall not want his return; if by good fortune
 he returns the ship and returns with her, let the captain pay him
 the amount he was hired for. If the person so hired and
 he shall not return to the ship, and shall not during the space of
 his return to his parents, wife, children, or persons with
 whom he was residing, let the captain pay the price of his body to
 his wife, children, or persons with whom he made the bar-
 gain, and regarding it. If he (the captain,) having sought
 the man, shall find him, let him give him up to his parents, wife,
 or security, and let them give him back the price of his
 hire whilst he is employed in the usual way sailors are, a tiger
 him, or an elephant shall take him off, or he shall be drown-

ကျွန်ုပ်တို့ကိုသခင်ပေးသည်မှာ၊ ပေးပိုင်ရပိုင်စေ၊ ဤကားကျွန်းညိုတို့
 ဥစ္စာကိုသာဆိုသတည်း။ ။ အမျိုးရှိကြေးဝယ်ကျွန်တို့ဥစ္စာများအား
 အချားထိုကျွန်ုပ်တို့ထင်ရှားဖြစ်သည်ကို သူတပါးအားသခင်ဖြစ်သည်ထူထောင်
 သာချေအတယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ဥစ္စာလည်းအသီးအချား ဖြစ်သည်
 တကြောင်း၊ ကြေးငွေကိုယ်ဖိုးတွင်သာပိုင်ချေသည်ဖြစ်သောကြောင့်အည်း
 သခင်ပေးရာ၊ ထိုကျွန်ဟူလျှင်၊ ယူပိုင်စေ၊ သို့ကားဆိုတုံ၏၊ ထိုသခင်သည်
 ဟည်ဆွဲပေး၍ဖြစ်သောဥစ္စာမှန်ကလည်းသခင်ပေးသော်ပေးပိုင်စေ။

ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီးသမျှပေးခြင်းအမျိုးတို့ကိုမင်းအမတ်တရားသူကြီးမြတ်
 ဖိုးမြို့ကွပ်၊ ကလံသံပြင်တို့သည်၊ စိစစ်၍စီရင်ရာထိထုပြုထွာမင်းသားရင်းမြစ်
 သော၊ မနုဇဉ်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။ ။ ဤတွင်၍ပေးခြင်းအ
 ပြားပြီး၏။

၄ ။ ကောက်၍မွေးသောအကျယ်စကား။

မြတ်သောမင်းကြီးကောက်၍မွေးသောလူတွင်စူးပြား၍ရှိသည်ကိုဆို
 ပေအံ့၊ အကြင်မြို့ရွာနိဂုဏ်းစနုပုဏ်တို့၌၊ အဝတ်တန်ဆာ၌ နှိုင်းသောအားဖြင့်
 နှစ်၊ ငါးနှစ်၊ ခုနှစ်နှစ်အရွယ်ရှိသောသူကို ချင်းတို့မိဘအသိအမြင်၊ သူတို့
 ကောက်မွေးကျွေးကြီးမြင့်ပြီးစူးချင်းတို့မိဘရလိုသည်ဆိုလျှင်၊ ကိုယ်ဖိုးတန်
 ရာတွင်နှစ်ပုပြု၍၊ ထိုစုကိုမွေးသောသူရစေ၊ သားကိုသားရှင်ထူစေ။ ။
 အကြင်သခင်မိဘရင်းတို့သည်၊ ကျွန်သားသွီးကို၊ သူအားရောင်း၍၊ ကျွန်ုပ်
 လေရာ၊ သူတပါးကျွန်မှန်းသိလျက်၊ ကောက်၍မွေးသောစကားမှာ၊ ကောက်
 မွေးရင်းက၊ ကျွန်ဖြစ်သည်မဆို၊ မိဘကလည်း၊ သားသွီးကိုမထုန်၍သူတ
 ပါးအားရောင်းထားသည်၊ ကောက်၍မွေးသောမဆို၊ သိကြံလျက်၊ သူတပါး
 ကောက်မွေးလေအံ့၊ ကြီးမြောက်၍အရွယ်ရောက်သောကျွန်ရှင်ကရလောင်း
 သည်ဆိုလျှင်၊ ကျွန်ကိုမရသာ၊ ကိုယ်ဖိုးတန်ကိုသုံးစုပြု၍၊ နှစ်စုကိုကျွန်ရှင်
 ရင်းသို့ပေးစေ၊ ကျွန်ကိုကောက်၍မွေးသူရစေ၊ အထက်ကငါသူတပါးမှာစွ
 နှင့်ရောင်းထားသည်၊ ကျွန်ရင်းဖြစ်သည်၊ ငါရောင်းထားသောသူမှာ၊ အ
 ဖိုးနှစ်စုကြပေး၍ထူကြလေသည်၊ ကျွေးမွေးသူမပိုင်မရသာ၊ ကျွန်ရင်းကို
 ငါအပိုင်အဖိုးပေး၍ယူမည်ဆိုသော်၊ ကျွေးမွေးသူအဖိုးခံလိုမှ၊ ကျွန်တို့ကျွန်
 ရှင်ရင်းရစေ၊ အဖိုးမခံလိုလျှင်၊ ကျွန်ရင်းဖြစ်သည်ဆို၍မရသာချေ၊ အထက်

As regards the property of a slave when given by the master, he shall have the right to give, and the receiver to take it; this is only said of an hereditary born slave. As regards the property of a brought slave of a free family, if it be notoriously the actual property of the slave, the master, on the plea of being so, shall not give it away. Why is this!—because the property is distinctly his own, and the master has no further property in him than the amount of his price. If such a slave takes back such property given by his master, let him have the right to do so. Though it is thus said, if it be really property given by the master to the slave during his time of servitude, if the master gives it away, let him have the right to do so. †

By what has been now said in all manner of gifts, let kings, ministers, judges, governors, and heads of villages, or nobles, having well considered, decide. Thus the son of the king of Byahmas, the recluse called Menoo, said. This finishes what is to be said of the different kinds of gifts.

4th. The law of adoption in full.

Oh excellent king! I will now treat of the various ways in which (a child) is adopted amongst men. In any city, town, village, or hamlet, if a person with the knowledge of its parents, shall take and bring up a child that can put on its own clothes, at three, five, or seven years of age; and if after they have so brought it up, its parents shall say they wish to have it back, let them pay one half of its price, and take back the child. As regards any master or parents selling a child or a slave, and whilst it is in the condition of a slave, one knowing it is the slave of another, takes and brings it up, if at his first taking it, (the master) does not say, "it is my slave," or the parents do not say, "it is our child, and being unable to support it, we have sold it to another; do not take and bring it up;" though they know it, and the person shall take and bring it up, when it is grown up and come to years of puberty, if the master shall demand it, he shall not get it. Let two thirds of the price of its body be given to the master, and let the person who brought him up take the slave. If the first master shall say, "I sold this slave to another, I am his owner, and this man took him from the person to whom I had sold him for two thirds of his price; this person has no right to him; I will pay the price of my own original slave, and take him," only if the person who bought him shall consent to take the price, let the original owner get the slave; if he refuses to take the price, the original owner shall not obtain him on the plea of having been the first

ဖြစ်မရှိ၊သေပိုင်စေ၊ တနည်းတုံးအခပေး၍သင်္ဘောမာသွားပြီးစေလို
ပြီဆိုနေသော်၊ တခုကိုနှစ်ခုပေးမှလွတ်စေ၊လိုက်မည်းအခကို ထူစားပြီးမှ
သင်္ဘောသူကြီးက၊မလိုက်ရပြီ၊ပေးရင်းအခကိုတောင်းသော်မရရောဆိုအေး
အကြင်သူရင်းငှါးတို့သည်၊မိမိတို့အလျောက်၊ကြက်ထိုက် အံသီထောင်းအံ
ပြု၍ခွံးသော်၊သူတပါးဥဇ္ဈာကိုမိုး၍ပြေးရာ၊ သင်္ဘောသူကြီးက၊ မိုက်လျှော်
နှင့်ရသမျှမှ၊အတိုင်အခံဖြစ်သည်ဟု၊မယားသားတို့မိသတို့မှ၊မတောင်း
သာဈေးအမှုသွမ်ဖြစ်သည်၊သင်းတို့တွင်သားတောင်းခံထူစေးသင်းတို့အညံ့
မိသသားမယားတို့ထံ၊ရောက်လာလျက်၊ မရောက်ဟု၊ထိပ်ကွယ်၍၊ရောက်
သည်မှန်လျှင်၊ ထိုတိုင်ခံသူမိသသားမယားတို့က၊မိုက်လျှော်ရသူ၊ အခပေး
သူကြီးသို့၊နှစ်ဆတက်ပေးစေ၊ ရောက်သည်ကိုမြှောင့်လျှင်၊အရင်းထိုင်စေ
စေ၊ဤကားသူတထူးဥဇ္ဈာကို၊ မိုးသည်အမှုသွမ်စကားတွင်သာဆိုသတည်း၊
မြတ်သောမင်းကြီး၊တနည်းတုံးသင်္ဘောသူကြီးတို့၊အခင်းခင်းဥဇ္ဈာတို့၊
၍ပြေးသွားမည်၊ အတိုင်အခံသားမယားမိသတို့ထံရောက်၍၊လျှော့သော်၊
တရားအတိုင်းလျှော်စေ၊ သားမယားတို့ထံမရောက်က၊မတောင်းရာလျှော်
စေ၊ထိုငှါးသည်ကာလ၊လက်ခြေမငြိမ်ပြုသော်၊ငါတို့တာဖြစ်စေ ဆို၍၊ ငှါး
ရင်းကဝန်ခံသော်၊ အခမပိုင်းအခပိုင်း၊ မဆိုသာဈေး၊ ထိုသူမရောက်သော်၊
ထက်ဝက်သောဥဇ္ဈာကို၊ဝန်ခံသူတို့ကပေးစေ၊ခွင်းတည်ရောက်လျှင်၊ရောက်
သူကိုတိုင်းခံရင်းလူတို့ထိပ်ဝှက်ချေသည်မှန်က၊ဝတ္ထုနှင့်ဆိုင်ရာ၊မိုးတထိ
ထိုင်းလျှော်စေ၊

မြတ်သောမင်းကြီး၊အကြင်သူရင်းငှါးကို၊သင်္ဘောရေမှုနှင့်စပ်ရာ၊လျှော်
တစုံတခုနှင့်ညီရာ၊သင်္ဘောသူကြီးကစေ၍၊ပြုလုပ်ငုတ်ကိုင်ရာ၊ အခပေးဥဇ္ဈာရ
သော်၊အခပိုင်ဖြစ်က၊ သင်္ဘောသူကြီးအလုံးစားယူပိုင်စေ၊ ၎င်းအမှုအရာ
သည်အရာခွံးစေ၍သေသော်၊အခပိုင်လေသည်အကြောင်း၊စေသင့်သည်အ
ရာခွံးစေ၍သေသော်၊သေပိုင်စေ၊

တနည်းတုံး၎င်းပိုင်သည်အမှုဖြစ်၍၊စေရာတွင်၊ရေလည်းစေအပ်၊
ကြည်လည်းကောင်း၊ဥဇ္ဈာရသော်၊အခပြေ၊မပိုင်ချေက၊ ရသူနှင့်သင်္ဘောသူ
ကြီးအမျှစားယူကြစေ၊ ၎င်းအမှုစေသင့်သည်အရာ၊စေ၍သေသော်၊ စေအံ့
သည်အမှုကားမှန်တုံ၏၊အခမပိုင်ချေ၊သေသူကိုယ်မိုးကို၊တဝယ် ဝန်ခံသော

there is no fine; let him have the right to die. In another case: having taken his hire, before the sailing of the ship he shall refuse to go in her, only on paying back two for one let him be free. And if after he has expended the hire he had received on condition of going in the ship, the captain shall refuse to take him, and demand back his hire, he shall not obtain it; let him lose it. If any one so hired shall of his own accord lose (money) by cock-fighting, or betting, or shall steal any thing and run off, the captain of the ship shall have no claim on his parents, wife or children, for any money advanced on these accounts on the ground of their being his security; it is the hired person's own folly; let the (captain) recover from himself; if he has returned to his parents, wife or children, and they shall deny it and conceal him, and it be proved that he has been hired, let them pay double the amount. If they admit that he has been hired, let them pay only the original amount advanced. This is as is said in case of theft from folly and gambling.

Oh excellent king! in another case; when (sailors) steal the property of the captain or each other, and run, and they are seen after they come back to their parents, wife, children, or securities, let them make compensation as laid down in the law of theft; if they do not return to their parents, wife or children, no demand shall be made on them; and if at the time of hiring, they shall have become security for him in case he "do not keep his feet and hands quiet," they shall not plead that they have or have not power over his wages; if he has not returned, let such security pay one half the price of goods or things stolen; if he has returned, and they are proved to have concealed him, let them make compensation according to the nature of the thing stolen as laid down in the law against theft.

Oh excellent king! if any person is hired (as a sailor,) and the captain shall employ him in any matter connected with the ship and the crew, or in case of any thing (or part of the ship,) catching or being engaged on the land, and doing this work, or in diving, he shall obtain gold, silver, or other property, he has had his full hire; let the captain of the ship have a right to take the whole: and in the same matters in which he may be properly employed, if the captain employs him and he dies, because he has had full hire for one reason, and because he was employed in his legitimate occupation for another, there shall be no fault.

In another case, if in the performance of his proper work by the captain's order, he obtain any thing, either in the water or on the land, and he has not been paid his full hire, let the person who obtains the thing and the captain divide it equally between them; and if whilst employed in the same matters he die, though the work be that which he ought to perform, he has not had his full hire: let the captain pay to his securities, his parents, wife or children, the half of the price

သားမယားမိဘတို့အားပေးစေ၊ အကျွန်ုပ်ကိုခံဝန်သူသားမယားမိဘတို့ကို
ပေးစေ၊ ဤကားအခမပိုင်ချေက၊ အပေါင်အဝင်ဖြစ်ချေသောသုကြောင့်တည်း။

၁၂ သင်္ဘောတွင်ကုန်သည်တို့တရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ သင်္ဘော၌ကုန်သည်တို့ပါသည်၊ ဥဇ္ဈာရသည်ကိုထို
ကုန်သည်တို့မခံမစားမရသာချေ၊ ထိုကုန်သည်တို့အကျွေးသား၊ ရေတွင်လည်း
ကောင်း၊ ကြည်တွင်လည်းကောင်း၊ ရွှေထိုးဥဇ္ဈာရထုပ်ရသော်၊ အတူရမထုပ်
ချေက၊ ရသည်ကုန်သည်တို့သာဟူစေ၊ သင်္ဘောတွင်စီးလိုက်သူ၊ ရသော
ဥဇ္ဈာရဖြစ်သည်၊ မဆိုသာချေ၊ ဆယ်စုတစု၊ သင်္ဘောသူကြီးကဟူစေ၊ ထိုကုန်
သည်တို့တွင်၊ ရောင်း၍မြတ်သည်၊ ရုံးသည်ကိုထည်း၊ သင်္ဘောသူကြီးမခံ
စားသာချေ၊ ကုန်သည်တို့တာသာတည်း၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊
ကုန်သည်တို့သည်၊ အခပေး၍ကုတိုစီးသကဲ့သို့၊ ဖြစ်ချေသောသုကြောင့်တည်း။
မြတ်သောမင်းကြီး၊ တနည်းတုံ၊ ကုန်သည်တို့နှင့်၊ သင်္ဘောသားတို့၊ အတူ
သွားရာ၊ ရွှေထိုးဥဇ္ဈာရသော်၊ အဖော်တစုတို့၊ အမှောင်လူစားကြစေ၊ သင်္ဘော
သူကြီးကဆယ်စုတစုကို၊ ကုန်သည်တို့ရစေ၊ စားစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်း
ဟူမူကား၊ အကြီးအအုပ်ဖြစ်ချေသောသုကြောင့်တည်းဟု၊ မခွဲမည်သောရှင်
ရသော၊ ဆိုတော်မူ၏။

၁၃ သစ်ပင်၊ ထန်းပင်၊ အုန်းပင်၊ တက်အခမပြေးအခပြေငြိ၊ တရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်သူတို့သည်၊ ထန်းပင်၊ သစ်ပင်၊ အသီးအရွက်၊
အခက်အရွက်ယူ၊ အတက်ငှါလေစွံ၊ ထိုငှါခကို၊ မပေး၍၊ တက်သောသူ
သည်၊ ကျွန်ုပ်သေချေသော်၊ သေသောသူ၏ကိုယ်ဖိုးတန်ရာကိုပေးလျှော်စေ၊
သေသော်ကုမစေ၊ ငှါသည်အခကိုလည်းပေးစေ၊ ကိုယ်ခပြေငြိ၊ တက်ရာကကျ
၍သေသော်၊ အပြစ်မရှိလွှတ်စေ၊ ကိုယ်ခတဝက်ကြွင်းနှင့်၊ တက်ရာကျ၍သေ
သော်၊ သေသောသူ၏တန်ရာကိုယ်ဖိုးတွင်၊ တဝက်ပေးစေ၊ မသေသော်ကု
စေ။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အယ်နှစ်မပြည့်သောသူငယ်ကိုတည်း၊ သူကြီးငှါ၍
အခပြေးအခမပြေး၊ တက်ရာကျ၍သေသော်၊ သေသောသူ၏ကိုယ်ဖိုးကိုပေး
စေ၊ သင်းပြုယ်စိုက်ကိုလည်း၊ ခုံးလွှပ်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊
တရားမဝင်သေသောသူငယ်ကို၊ အယ်နှစ်အအုပ်တို့မသိရ၊ ငှါ၍တက်
သောသုကြောင့်တည်း။ ထိုသူငယ်မိဘအအုပ်တို့အသိ၊ ငှါ၍တက်စေရာ၊
သေသော်၊ အခပြေလျှင်သေပိုင်စေ၊ အခတဝက်ကျန်သော်၊ ကိုယ်ဖိုးတွင်တ

of his body, and let him pay them the balance of his wages. This is when the hire is not paid up, the (person hired) is in the condition of a pledge, (a slave not bought outright.)

12th. Regarding traders in ships.

Oh excellent king! if traders are in the ship, and any thing is obtained (found,) they shall have no share, and if they of themselves shall find a pot of gold or bundle of property on the land or water, when the people connected with the vessel were not present, let the traders who found it alone have it. The captain shall have no claim on the ground of their being passengers in his vessel; let him have ten per cent; and if the traders in their dealings make a profit or a loss, the captain of the vessel shall have no share; it is the exclusive matter of the traders. Why is this?—because the traders, having paid hire, are like passengers in a ferry boat. Oh excellent king! in another case: if the traders and people belonging to a ship, obtain a pot of gold or other thing together, let all the company share it equally, and let the captain of the vessel have ten per cent. of the share of the traders. Why is this?—because he is the chief and superintendent. Thus the recluse called Menoo said.

13th. The law regarding the hire for climbing palm, cocoanut, or other trees, being paid in full or not.

Oh excellent king! if any one shall hire a person to climb a palm, or other tree, for the purpose of taking the flowers, fruit, branches, or leaves, and before his hire is paid, the person employed shall fall and be killed, let the hirer pay in compensation the price of his body. If he be not killed, let him minister to him till well, and pay him his hire. If after the hire is paid in full, the hired person shall fall whilst climbing, and be killed, there shall be no fault or fine; let the hirer be free. If the hired person be employed whilst half his hire remains unpaid, and in climbing he falls and is killed, let the hirer pay one half the price of his body, and if he be not killed, let him minister to him till well.

Oh excellent king! if a person under ten years of age be hired by a person grown up, whether his hire be paid in full or not, if he falls and is killed in climbing, let (the person who employed him) pay the price of his body, and the funeral expenses. Why is this?—because he is a person under the legal age, and was employed in climbing without the knowledge of his parents or guardians. If such a child be employed with the knowledge of his parents or guardians, and shall in climbing fall and be killed, if his hire has been paid in full, there shall be no fine. If half his hire be unpaid, let one half

ဝက်ပေးစေ၊ အခမပေးသောသော်၊ ကိုယ်ဖိုးကို အထုံးပေးစေ၊ မသေဘဲထိုးရာ
သော်၊ ကုမစေ၊ တရားမဝင်သောသူကိုလည်းကောင်း၊ အခနှင့်မချိုင်း၊ တယ်
ဆွတ်ထူပါစေခိုင်း၍၊ တက်ရာသေချေသော်၊ ကိုယ်ဖိုးပေးစေ၊ သင်းပြိယ်
မိတ်ကိုလည်းခံစေ၊ မသေကျိုးနာသော်၊ ကုမစေ၊ သားချင်းအထေးဆုံဖြစ်က
ဆိုခဲ့သမျှသော၊ သစ်ပင်ထက်မှကျ၍သေသော်၊ သင်းပြိယ်စေ၊ အဆုတ်စ
ဖြစ်လွတ်စေ၊ မသေနာကြင်သော်ကုမစေ၊ မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်မြို့
တွင်းသူကြီးပြည်ဖိုး၊ မြေတိုင်တောကဲတို့ဖြစ်စေ၊ အာဏာထိုက်သောသူတို့
သည်၊ သစ်ပင်၊ ထန်းပင်၊ အုန်းပင်၊ ပန်းပင်၊ စားကောင်း၊ ထူကောင်းသော
သစ်သီးသစ်ပွင့်၊ အရွက်အခေါက်စသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သစ်ပင်ခွံဥ
စွဲသည်ကိုလည်းကောင်း၊ တက်ယူချေ၊ မြို့ရွာတွင်ငယ်သားလူတို့ကို ဆိုသည့်
မတက်ခိုင်းပါသည်၊ ဆန်ခွံ၊ ထိုသို့ညင်းဆန်သည်ကိုပင်၊ မနေရအာဏာပြု၍၊
တက်ရာကျသေပေသော်၊ ထိုသေသောသူ၏ကိုယ်ဖိုးနှစ်ထက်ကို၊ စေသူက
လျှော်စေ၊ မသေဘဲကျိုးနာသည်မှာ၊ ကျသူ၏ကိုယ်ဖိုးကို၊ စေသူကပေးလျှော်
စေ၊ မကျပါ၊ အတက်ခိုင်း၍တက်ရသည်၊ ဆိုချေလျှင်၊ ထိုတက်သူ၏ ကိုယ်ဖိုး
တန်ရာ၊ တဝက်ကိုခြမ်းခြောက်၍တက်စေသူတို့ကပေးစေ၊ ဤကား၊ မြို့ရွာတွင်
ငယ်သားတို့ကို၊ အကြီးအအုပ်တို့၊ အပိုင်အနိုင်၊ စေချေသော၊ ဩဇာတည်း၊
ရေငုတ်စေရာမှာလည်း၊ သစ်ပင်တက်နှင့်နည်းတူဖြစ်စေ၊

၁၄ အအုပ်အထိန်းမရှိ၊ သိတင်းသီလနှင့်နေရာ၊ ယောက်ျားမိစ္ဆတို့ ဖြစ်မှားသော
တရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အအုပ်အထိန်းမရှိ၊ သိတင်းသီလနှင့်နေရာ၊ ယောက်ျား
ယောက်ျားတို့ကို၊ အခြားမိစ္ဆယောက်ျားတို့သည်၊ အပိုင်အနိုင်ပြုထွန်းစ
သောမတူသည်ကို၊ ကာမလွန်ကြူးပေသော်၊ ငွေအကူပံ့သုံးရာလျှော်စေ၊ အ
သောတူသော်၊ အပြစ်မရှိ၊ လွတ်ကင်းစေထူး၊ မနှုမည်သော၊ ချွင်ရထား၊ စို
တော်မူ၏၊

မနှုအကျယ်အဌမတွင်၊ မြေသေးမြေရှင်းအကျယ်စကားအစ၊ အအုပ်အ
ထိန်းမရှိ၊ သိတင်းသီလနှင့်နေရာ၊ ယောက်ျားမိစ္ဆတို့ကို၊ အနိုင်အပိုင်၊ ပြု
လွန်ဖြစ်မှားသည်၊ စကားအဆုံးပြီး၏၊

the price of his body be paid; and if no hire be paid, let the full price of his body be paid. If he does not die, but breaks a limb, or is hurt, let him (the hirer) attend to him till well. If a child under age be employed without hire in climbing, and be killed whilst so employed, let the hirer pay the price of his (deceased's) body, and bear the expense of his funeral, and if he does not die, but has a limb broken, or is hurt, let him attend to him till well. If the (employer and employee) be children of the same great grand-father, and the person employed as above in climbing trees shall fall and be killed, let the employer pay his funeral expenses, but let there be no fine, let him be free from that; if the climber have a limb broken, or is hurt, let the employer attend to him till well. Oh excellent king! if any thoogyee, governor, land measurers, or superintendent of forests, or any one having authority in a town or village, shall order an inhabitant of the place, a man under them, to climb a palmyra, cocoanut, or flowering tree, or any tree which is good for food or any other purpose, or of which the flowers, the leaves, or the bark, are edible, or upon which bees have swarmed, and the person ordered shall decline, saying he cannot climb, and notwithstanding this he (the person ordering) shall still not let him off, but by an exercise of his authority shall cause him to climb the tree, if he fall and be killed, let the person ordering him to climb forfeit twice the price of his body; if he do not die, but has a limb broken, or is hurt, let him forfeit the price of his body. If he do not fall, but complain that he had been employed (as above) to climb, let the person compelling him by threats to climb the tree pay half the price of his body; this is because the head of the village or town forcibly employed one under his authority.

In case of diving, let the laws be the same as for climbing trees.

14th. The law regarding fornication in a man or woman, with one living in the performance of religious duties, who has no protector.

Oh excellent king! if any persons shall by force and against their will have carnal connection with a man or woman who has no one to take care of them, who is living in the performance of religious duties, let him or her be fined in three hundred tickals of silver; if they were consenting, there is no fine; let them be free. Thus the recluse named Menoo said.

The eighth volume of the large work of Menoo, commencing with lands the right in which is perfect, and that in which the right is disputable, and ending with rape on a man or woman living in the performance of religious duties, is here completed.

မနုဿိကဗျာဏ်နိဂမ္မတ္ထံ။

နမောတဿ၊ တဂ္ဂတော၊ အရဟတော၊ သန္တာသန္တာန္တဿ။

မာတိကာ။

မနုဿိကဗျာဏ်နိဂမ္မတ္ထံတွင်ပါသောစကားအစဉ်ကိုဆိုပေစွံ။

- ၁ ကိုယ်ဝန်ရှိမိမ္မ၊ သုဒ္ဓိမ်ဇြိဝင်အိပ်သောတရား။
- ၂ သုက္ကနိကိုဇ္ဈေး၍၊ သမက်ဇြေးမပြုသောတရား။
- ၃ ထင်မရှိမိုက်၊ မယားသုတပါးနှင့်နေ၍၊ သားတို့၊ ခုနှစ်ယောက်တို့၊
- မြင်ပြီး၅၊ လင်ယောင်းတွေတရား။
- ၄ သမက်ကိုယောက္ခမလက်လွန်သောတရား။
- ၅ ယောက္ခမကိုသမက်လက်လွန်သောတရား။
- ၆ အိမ်၌ဧည့်သည်တည်းရား၊ ဧည့်သည်ဥစ္စာဈောက်တရား။
- ၇ အိမ်၌ဧည့်သည်တည်းရား၊ အိမ်ရှင်ဥစ္စာဈောက်တရား။
- ၈ ကျွန်လက်ခံတရား။
- ၉ အရာအထူးရှိသုမယားကို၊ ကြူးလွန်၍ကျွန်လျှော်တရား။
- ၁၀ ငါတွင်သေရမည်တဦးကဆိုရာအဆိုခံရသူကိုသတ်သောတရား။
- ၁၁ လွတ်ခြင်းနှစ်ပါး၊ ရခြင်းနှစ်ပါးတရား။
- ၁၂ သုကြက်၊ သုဆိတ်၊ သုဝက်ကိုမှီးထိုက်သောတရား။
- ၁၃ ကြက်ဝက်ဆိတ်ဇြိသို့ဝင်သောတရား။
- ၁၄ သေရည်တည်ကျွေးတရား။
- ၁၅ ကိုင်ငင်ခြင်းလေးပါးတရား။
- ၁၆ ကမ္ဘာလေးရပ်အရှင်းစီရင်တရား။
- ၁၇ စုံးမျိုးခုနှစ်ပါးရေချစ်ရင်တရား။

LAWS OF MENOO.

THE NINTH VOLUME OF THE GREAT WORK OF MENOO.

I worship the god who is worthy of all homage, who possesses an intuitive knowledge of good.

CONTENTS OF THE NINTH VOLUME.

1. The law when a pregnant woman shall sleep in the house, or within the fence surrounding the house, of another person.
2. The law when a person has released a slave and given him or her in marriage to a son or daughter.
3. The law when a woman shall have taken a second husband in the absence of the first, and after bearing him seven children, again meets with the first.
4. The law when a son-in-law assaults his father or mother-in-law.
5. The law when a father-in-law assaults his son-in-law.
6. The law when the property of a guest is lost in the house of his host.
7. The law when the property of the master of the house is lost during the stay of a guest.
8. The law regarding harbouring the slave of another.
9. The law when slaves shall be given to a man of rank as damages for having had connection with his wife.
10. The law when a man shall say to another, "you shall die by my hand," and the person to whom this is said shall afterwards kill him who said so.
11. The two laws of release (from promise to give,) and the two laws of obtaining.
12. The law when (a man) is caught setting an animal he has stolen to fight.
13. The law when fowls, goats, or pigs, go within the fence of another person.
14. The law regarding giving intoxicating drinks.
15. The four cases of laying hold of a person roughly.
16. The law regarding decision by ordeal.
17. The law regarding the seven kinds of witches or wizards, and their trial by water.

၁၈ ဓါးစွဲထွဲကျိုင်းစွဲတရား၊

ဤသည်တွင် နဝမတွဲတွင် ပါသော သားရွားစကားအစ၊ အတွင်းသား
စကားအဆုံး၊ စကားစဉ်ကိုဆိုသတည်း။

၁ ကိုယ်ဝန်ရှိမိမ္မားသုဒ္ဓိဝိဇ္ဇာဝိသုဒ္ဓိသောတရား၊

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်သူတို့တွင် သားသမီးမြေးမြစ်ပေါက်စော်ထို
သည်၊ ပဋိသန္ဓေ၊ ကိုယ်ဝန်နှင့်၊ ဘေးသိုးမိဘပေါက်စော်ထိုအိမ်၌၊ အိမ်
ထမ်းအပြစ်မရှိ၊ ထိုထဲနေအိပ်ရာသို့လာ၍ ငွားခြင်စေးရက်သည်တွင် အိမ်
ရှင်သို့အဝတ်စုံပေးစေ၊ အဝတ်စုံဟူသည်ကား၊ ထဘီတထက်သိုးရင်းကိုတူ
သတည်း၊ အိမ်ရှင်ကလည်း၊ ကင်ပွန်းရေစင်ပေးစေဟူသတည်း။ ထို
ပွန်းဟူသည်ကား၊ ထမင်းစားပွဲအစုံတစ်၊ ရေစင်ဆိုးဘုံးနှင့်တစ်၊ သစ်ထမိ
ခွက်၊ ဆီးနံနွင်း၊ ကသယ်တို့ဖြင့်၊ သူငယ်နှင့်အမိကို၊ သုံးထက်ခြင်းသင်္ဃာ
ကင်ပွန်းဟူသတည်း၊ ထိုသို့ပြု၍ သွားစေရာ၏၊ ထိုတွင် ရွားသောသူငယ်အ
သော်လည်းကောင်း၊ သူငယ်အမိသောသော်လည်းကောင်း၊ အပြစ်အခြားမရှိ
အထက်နည်းဖြစ်စေဟူသတည်း။ ကျိ၌ဗြိ၌ဖြစ်သည်၊ နည်းတူတည်း
၎င်းအိပ်ဖူးသူတို့လာ၍၊ မရွားမမြင်၊ အခြားမှာရွားခြင်သော်၊ ကင်ပွန်းရေ
အိမ်ရှင်ထိုအားပြုလာစေ၊ ထိုသို့မပြုဖြစ်သော်၊ ငွေသုံးကျပ်ကင်ပွန်းရေစင်
တွက်၊ အိမ်ရှင်သို့ပေးစေ၊ အိမ်ရှင်မဟူမှကင်းလွတ်စေ။

မင်းကြီး၊ အမျိုးခြား၊ သူမိမ်းတို့နည်းတူအိပ်မိလျှင်၊ အိပ်ရာ၌ရွား
မသေသော်၊ ဆိုခဲ့ပြီးသည်အတိုင်း၊ ကင်ပွန်းရေစင်အဝတ်စုံနှင့်၊ ရွာထမ်း
အမျိုးခြား၊ သူမိမ်းတို့ကပေးစေ၊ သေသော်လည်းအပြစ်မရှိ၊ အဘယ်ကြောင့်
နည်းဟူမူကား၊ အသိအမြင်ထဲနေသောကြောင့်တည်း၊ သန္ဓေပါမှန်းမသိ
အိပ်နေစေသည်မဆိုသာ၊ အိပ်နေထဲတော့ခွင့်ပေး၍ အိပ်နေသည်၊ သန္ဓေပါ
သန္ဓေမပါ၊ မသိမဆိုသား၊ အလိုက်သိရွာရွားလာရမည်၊ မရွားမလာသော်
အိမ်ရှင်အပြစ်မဟုတ်၊ ကိုယ်ဝန်ရှင်၏အပြစ်တည်း၊ အပြစ်တူသည်ကား၊ ရှင်း
၌ဥပါတ်ရောက်ရာသည်ကိုဆိုသတည်း။

မင်းကြီး၊ အကြင်သူမိမ်းတို့သည်၊ အိမ်ရှင်မြီရှင်၊ ကျိရှင်ထိုကားထဲနေအိပ်
တော့ခွင့်မပေး၊ ထိုဆိုခဲ့ပြီးသည်၌၊ ထဲနေအိပ်၍ ရွာသော်၊ ကင်ပွန်းရေ
စင်၊ အဝတ်စုံ၊ ထမင်းပွဲ အစုံနှင့်၊ ထိုအိမ်ရှင်ထိုအားရွားသူက၊ ပူဇော်ပါစဉ်

18. The law regarding the bearers of the royal sword, lance, or kyaing, (a sort of umbrella with the rim turned up.)

These are the contents of the ninth volume, commencing with bearing a child, and ending with the office bearers of the royal palace.

1st. *The law when a pregnant woman shall go and sleep within the house, or the fence surrounding the house, of another person.*

Oh excellent king! if a pregnant woman shall go and sleep in the house of her grand parents, parents, or other relations, she shall not be held in fault, let her come to the place she had temporarily slept at and there give birth to her child, and after a week has passed let her give the owner of the house a full suit of clothes, namely, a woman's cloth, scarf and jacket: and let the owner of the house give her the pure waters of friendship, namely, one meal of rice, meat and condiments complete: one chattee of clear water with a cover; seven stems of the grass used for thatching; oil, turmeric and (hair) powder, as they are used by the mother and child:—this is called kenboon, ("friendship;") having done what is here laid down, she may be allowed to depart; if in parturition under these circumstances either the child or mother should die, there is no other fine, let the above be complied with. If the birth take place in the granary, or within the fence of the grounds, the rule is the same. If a person who has thus slept in the house (of a relative) shall not return and be confined there, but be confined elsewhere, let her come and make an offering of the pure waters of friendship to the owner of the house; or if she cannot do thus, let her give three tickals of silver in lieu of them; if the owner of the house decline accepting it, she is free.

Oh king! if (a pregnant woman) shall in the same way sleep in the house of a person not related to her, let her come and give birth to her child where she happened to sleep: if she do not die, let them mutually as above give the suit of clothes and pure waters of friendship, and the woman give one quarter tickal of gold to the owner of the house, and if she die there is no fine. Why is this!—because her living there was publicly known; (the owner of the house) shall not plead that (she) permitted her to sleep there not knowing that she was with child, (nor shall the woman) say ("she gave me leave to sleep there and I did so: (I) did not know whether I was with child or not: " she shall come and bear her child there; if she do not come, it is no fault of the owner of the house, but the fault of the woman pregnant, and the penalty is this, that a woman so doing is apt to have illness come upon her.

Oh king! if any pregnant woman, not a relative of the owner of a house, granary or enclosure, shall without leave take up her abode in any of the above places and there give birth to a child, if she promise to make an offering of the pure waters of friendship, a full suit of clothes, and a meal of rice, stew and condiments, to the owner of the

ဆို၍၊ မိတ်တူလှင်ပူဇော်ခံ၍ပြေကြစေ၊ ထိုနှင့်မပြေသော၊ ဣားသူတို့၏အမျိုး
 အလိုက်၊ ထိုသူငယ်မွေးစတန်မိုးသုံးစုစု၍၊ တစုဣားသူကလေးမင်းသားရှစ်
 စုံနှင့်၊ ကင်ဂွန်း၊ ရေစင်ပေးပူဇော်စေ၊ ဣားစသူငယ်တို့သေသော၊ အိမ်ရှင်အိမ်
 ပြစ်ကြီးလှောင်၊ ကြီးပြစ်သင့်ရာလျှော်စေ၊ အထက်ကြောင့်နည်းတူစုကား၊ အ
 မှတ်ခဲ၊ တဲမိုအိပ်နေဣား၍၊ သေချေသောကြောင့်တည်း၊ ဤကားမိတ်
 အမျိုးသားရှင်းရှိသူတို့ဖြစ်ကဟူသတည်း၊ အမျိုးသားရှင်းမရှိလှောင်၊ သေသူ
 အမိကိုယ်တစုဆုံးစေ၊ သုက္ကန်ဖြစ်လှောင်၊ သခင်ကထိုက္ကန်ကိုတဝတ်မိုးနှင့်ဣား
 စေ၊ ထိုက္ကန်သည်၊ ထိုအိမ်ယာ၌သေချေသော၊ သခင်ကအိမ်ရှင်အားတဝတ်
 မိုးပေးစေ၊

၂ သုက္ကန်ကိုရွေး၍၊ သမက်ခြွေးမပြုသောတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ သူတပါးကျွန်ကိုရွေး၍၊ သမက်ခြွေးမပြုပြီးမှအစွန်
 ဆိုသောစကားမှာ၊ လင်နှင့်မယားဖြစ်၍မိတ်ဆိုးမနိပါထုတ်တိုင်းဆိုမိသော်
 လည်းအပြစ်မရှိ၊ ယောက္ခမတို့က၊ မှန်တိုင်းနှင့်ကိုက္ကန်အရာကရွေး၍၊ ဤ
 သားနှင့်ပေးစားသည်၊ ကျွန်သမက်၊ ကျွန်ခြွေးမဖြစ်သည်ဆိုချေသော၊ ဤ
 အပ်၊ သိလျက်ရွေး၍၊ မြွေးမသမက်အရာရောက်လေပြီးသည်၊ အကြင်အား
 သွေးကျေးကျွန်တို့ကို၊ ရဟန်းသာမဏေပြုပြီးမှ၊ မတီခဲခြင်းပြုခြင်း၌၊ ဝဏ္ဏရှိ
 သံသရာအကျိုးနှစ်ပါးမစွင့်ရာ၊ ငသား၊ ငသွီး၊ ငကျေးကျွန်ဖြစ်သည်၊ ဤသူ
 ဝစီကံထိုက်သည်၊ တတန်မှာလည်း၊ ဆေးယသံ၊ ပတားစသည်တို့၊ အစွန်
 နင်းပြု၍၊ ၎င်းဆေးနှင့်ရေးသော၊ အမိ၊ အဖ၊ အရှင်သူကြီးအရာရဟန်းသော်
 အမိယာတို့အရပ်ကို၊ နှုတ်လက်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မတီခဲခြင်းမရှိသော
 မပြုအပ်ချေ၊ ပြုချေသော၊ ပဇ္ဇာရှိသံသရာအပြစ်မလွတ်ထဲကဲ့သို့၊ ရွေး၍
 မြွေးမ၊ သမက်ပြုပြီးမှ၊ ကျွေးရုတ်ရှက်ကဲ့ဆိုခြင်းသည်၊ သားစည်မြေးတော်
 သူတပါးကြားသိ၍၊ ကျွန်မျိုးအယုတ်၊ သန္တာအနှုတ်ဖြစ်သည်၊ မရှိသော

place, and if the owner accept this, let the matter be at rest by the owner of the place receiving the offering. But if the matter be not thus settled, according to the class of the person who has given birth to the child, let one third of the proper price of the child just born, the pure waters of friendship, a full meal of rice, &c. and a full suit of clothes, be given by her to the owner of the place; if the child die, let (the mother,) according as she may have been in the house, or the granary, make compensation in the proper amount. Why is this?—because it died whilst she was there, and gave birth to it without leave. This is said (when the woman) has friends and relations; if she have no relations, let the mother of the dead child forfeit her person, (that is, become slave to the owner of the place!) If she be the slave of another person, let her master redeem her at half her price, and if such a slave die in the above named places, let the master pay to the owner of the place half her value.

2d. The law when a person has redeemed a slave and made him or her a son or daughter-in-law.

Oh excellent king! the law when a person, after having redeemed a slave and made him or her their son or daughter-in-law, shall call him or her "slave," is this: if the husband or wife of the redeemed slave being in a passion shall say so, as it is really true, there is no fault; but if the father or mother-in-law shall reproach him or her, saying, "you are redeemed from slavery and given in marriage to my son or my daughter, you are a slave son-in-law or a slave daughter-in-law," it is improper; they redeemed such a person knowingly, and made him or her their son or daughter-in-law (of their own free will.) As when a son, daughter, or slave has been made Rahan or Thamanay, in case of behaving with disrespect to them, it will be disadvantageous to the interest (of the person so behaving,) both in this life and those to follow. If the person shall say (such a Rahan or Thamanay) is my son, my daughter, or my slave, such speech is reckoned Wazeekan,* or as one may step over or tread on vermilion or other paint without fault; but afterwards when it is taken to paint the figure of parents, or elders, teachers, priests, or Areeyahs, it is improper to do any thing disrespectful towards it; if any thing be done, the doer will not escape punishment in this life and hereafter. If after making a slave a daughter or son-in-law, a person uses language to lower or put them to shame, other people hearing this may say to their children and grand-children that they are descendants of a slave, sprung from an hereditary slave, and use such disrespectful language; if such language be used after having redeemed them, and

* There are three kinds of Kan, viz: 1st. Kayah kan; 2d. Wasee kan; 3d. Menon kan, and in Burmese metaphysics to express the influences as it were of good or evil on one's future life. Kayah kan is a good or bad action; Wasee kan, a good or bad expression; Menon kan a good or bad thought: the context determines in which sense it is to be used.

ရာပြုရာချေသည်၊ ချင်းရွေး၍သူကောင်းဖြစ်လေသည်ကိုဆိုမိ၍ သမက်ရွေး
မတို့က၊ အရေးပြုလျှင်၊ ရွေးသူယောက္ခမက၊ အကျအရာအထူးကိုခံစားရောင်
သည်ကဲ့သို့မဆိုနှင့်၊ မြစ်တားရမည်၊ ဤကားသန္တက ကျွန်ဖြစ်သော သူတို့
တည်း၊ အမျိုးရှိဆင်းရဲသူကျွန်ဖြစ်ရာ၊ ရွေး၍သမက်ရွေးမဖြစ်ပြီးမှ၊ နည်း
တူယောက္ခမတို့ဆိုလျှင်၊ ဆိုပိုင်စေးရွေးမသမက်တို့အရေးပြုခြင်းငှါမထိုက်၊
ရွေးမသမက်တို့က၊ အကျခံစားအတယ်ကြောင့်နည်းယူမှုကား၊ အမျိုးရှိသူ
ကောင်းဖြစ်သည်ကို၊ ကျွန်ဆိုသော်လည်း၊ မနှိမ်ရာသောကြောင့်တည်းဟု၊
ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၃ လင်မရှိခိုက်၊ မယားသူတပါးနှင့်နေ၍၊ သားသွီးခုနစ်ယောက်မွေးမြင်ပြီးမှ၊ လင်
ဟောင်းတွေတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်လင်မယားတို့သည်၊ သက္ကန္တရကပ်၊ ရောဂန္တ
ရကပ်၊ ရန္တကန္တရကပ်၊ သုံးပါးတွင်းတပါးရောက်၍၊ အရှင်ဧကရာဇ်၏စစ်စစ်
ပြု၍ဗုဒ္ဓကိစ္စ၊ ပြေးသွားကွဲပြားကြရာတွင်း၊ မယားသည်သူတပါးနှင့်နေ၍၊ သား
သွီးခုနစ်ယောက်မွေးမြင်ပြီးမှ၊ ထိုကဲ့သောလင်သည်၊ ထိုမယားကို၊ သေရှင်
မှန်းမသိ၊ တဆယ်ငါးနှစ်မြောက်ရှာမှတွေ့လေသည်၊ နှစ်ယောက်သားမှန်
တိုင်းဆို၍၊ လင်ဟောင်းနှင့်နေပါမည်၊ အထက်လည်းလင်မည်သူရှိပါသည်၊
ပြောဘူးသည်စကားရှိ၍၊ ဆိုတိုင်းမှန်ပြီးမှ၊ ငါနှင့်သားသွီးခုနစ်ယောက်မွေး
လေပြီ၊ ငမယားဖြစ်ရမည်၊ လင်သစ်ဆိုအံ့၊ မယားက၊ လင်ဟောင်းကိုစုံစစ်
နေမည်ရှိလျှင်၊ နေပိုင်စေး၊ မယားမိုး၊ မှောက်မထားမဆိုပိုင်ချေ၊ ရွေးသော
သားသွီးနှင့်ကောင်းဥစ္စာကို၊ လင်သစ်အလုံးရစေ၊ တင်မြှင့်လျှင်၊ လင်ဟောင်း
ကဆပ်စေ၊ သည်ကဲ့သို့လင်မယားဖြစ်သည်ဆို၍၊ လင်ဟောင်းနှင့်ယဉ်ပါးပြီး
မှ၊ သားသွီးခုနစ်ယောက် အဓမ္မကျတင်ကား၊ မရောက်ပြန်ချေသော်၊ မထား
မိုးအပြစ်ငွေအကျပ်သုံးဆယ်လျှော်စေ၊ မယားကိုစစ်၍၊ လင်သစ်နှင့်နေပြီ
မည်ဆိုလျှင်ကိုယ်ဖိုးလင်ဟောင်းအားပေးစေ၊ သို့တည်းမဟုတ်၊ ခုနစ်ယောက်
အဖသည်၊ ခုနစ်ယောက်အမိဖြစ်သည်ဟု၊ မိတ်မတူ၊ မထက်ကာရ၊ ထာစ
ရောက်ချေသော်၊ ရွေးသည်သားသွီးကိုအမိရစေ၊ ကောင်းဥစ္စာကို၊ တဝက်စ
ယားအားပေးစေ၊ တဝက်မှာ၊ လက်ထက်ပွားဖြစ်၍၊ လင်သစ်ခုနစ်ယောက်
အဖရစေ၊ မယားမိုးအပြစ်တွင်းငွေအကျပ်သုံးဆယ်လျှော်စေ၊ မယားသည်
လင်ဟောင်းကိုမနေ၊ လင်သစ်နှင့်နေမည်ဆိုလျှက်၊ လင်ဟောင်းကျူးကျွန်
ချေသော်၊ အပြစ်ထွက်သမျှကို၊ လင်ဟောင်းက၊ လင်သစ်သို့လျှော်စေ၊

ed them to the station of respectable people, and the son or daughter-in-law make a matter (of law) of it, the redeeming father or son-in-law shall pay the expenses of the suit, and shall be added hereafter not to use such language. This is said of an he-slave. If it be a poor person of family who is redeemed out of slavery, and made a son or daughter-in-law, and the mother-in-law makes use of the same language, let them have no right to say so; the daughter or son-in-law shall have no action: (if they do sue,) let them pay the expenses. Why?—because a person of good family is not degraded by being a slave. This the recluse called Menoo said.

law when a woman in the absence of her husband takes another husband after she has borne him seven children, meets the first husband.

cellent king! if any husband and wife lose all their property by fire, pestilence, famine, or in the time of war made by a king, and are obliged to run away and are separated, if the wife take another husband and bear him seven children, and the husband from whom she was separated, not knowing whether she be dead or alive, and having sought her for fifteen years shall at last find her, and if both agree (that they are husband and wife,) and she say she will return to her old husband, having previous to this declared that she had another husband: although the new husband say she cannot leave him, she has borne me seven children; if the woman prefer the old husband, let her have the right to return to him; she shall have no right to sue the new husband for the seduction, nor accuse his wife of adultery: let the second husband, his children and all the property; and if there be any debts, let the new husband pay them; and after they have thus come together, the man and wife, and the old husband has had connection with the father of the seven children shall have connection with the new husband, and make compensation in thirty tickals of silver for the seduction of a wife. If in questioning the wife, she say she will not return to the new husband, let her pay the price of her body to the new husband: but if it be not thus, if the father of the seven children, on the ground of the woman being the mother of (his) seven children, without her consent shall forcibly have connection with her, let the mother have all the children and half the property, the other half as being acquired whilst they lived together, let the father of the seven children have; and for the crime of seduction, let him make compensation in thirty tickals of silver. If the husband, though the woman refuse to live with him, and say she will live with the new one, shall offer her any violence, let him make compensation to the new husband according to his offence.

၄ သမက်ကိုယောက္ခမလက်မွန်သောတရား။

၅ ယောက္ခမကိုသမက်လက်ထွန်သောတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်လင်မယားအခြင်းများ၍ သတ်ကြရာ၊ တရား
သဖြင့်၊ ယောက္ခမဆီးတားပေသည်ကို မိမိ၊ သမက်ကား ယောက္ခမသို့လတ်
ရောက်ဦးဆံ့စွဲခြင်း၊ ပြေခွင့်ကျောက်ကန်ခြင်းကိုပြုရာတွင်၊ သမက်ကို
ယောက္ခမထောင်းသတ်၍ပြုရာ၊ သမက်၊ ငြိမ်းခံလွှင့်အပြစ်ပစေ၊ အငြိမ်းခံ
သမက်ရုံးလွန်၍၊ ယောက္ခမတတောင်သို့၊ ကြပ်သို့ကျချေသော်၊ ထိုယောက္ခမ
၏အမျိုးအလိုက်၊ ဂုဏ်အာဇာနည်၊ မင်းအာဇာနည်၊ သုံးမျိုးတို့တွင်၊ ခွဲစိတ်သတ်ငါးကျပ်
ယောက္ခမသို့၊ သမက်ကပူဇော်စေ၊ ဤကားပင်လယ်ဇားနှင့်ပူဇော်ရန်တစ်ပါး
၊ မင်းကြီး၊ ဇားတို့၏အမျိုးဇားသင်း၊ ဇားကြောင်၊ ဇားသွယ်၊ ဇားဆိုင်
ဇား၊ ဇားမြတ်မှစ၍၊ ကြည်၌ရှိ၍အများရှိသည်၊ ပင်လယ်၌ဇားတို့သည်၊
သင်္ဘောဇား၊ ကျောက်ဆူးဇား၊ နဂါးဇား၊ မိကျောင်းဇား၊ ဆင်ဇား၊ မြင်းဇား၊
ပင်လယ်ဇားမှစ၍၊ ရေ၌အများရှိသည်၊ ဆိမ့်ပြီးသမ္ဘာဇားတို့၏အဥသည်၊
ညင်းစေး၊ နှမ်းစေး၊ ပုရောစေး၊ ချင်ရွေးစေး၊ ၎င်းထက်ပဲ၊ မျှခွဲကွပ်ရှိသည်အမျိုး
လည်းရှိသည်၊ စလယ်၊ ခွက်၊ ပြည်၊ စရက်၊ မိတ်၊ ခွဲ၊ တင်းသန်ရှိသည်၊ ဇားတို့
သည်၊ အဥရှိသည်၊ ပင်လယ်ဇားမျိုးမှာ၊ အမြန်နှစ်ဆယ်ငါးကျပ်တွင်၊ အတို

another case: if (the husband) having affection for his wife, shall live for fifteen years without taking another wife, and if (when the wife shall say she will remain with the new husband, the husband's affection to him is severed; let her pay him two thirds the price of her body; if the former husband has taken another wife, she shall have no claim to the above portion of the price of her body, but let her be entirely free; this is because he has another wife. The recluse said.

4. The law when a father-in-law assaults his son-in-law.

Excellent king! If the children of any persons who are not related through their great grand-fathers, either of their own inclination shall come together as man and wife, or be given in marriage, they are man and wife; and if this husband and wife quarrel, are fighting together, and the father of the wife who should protect them equally shall take part with his daughter and beat and assault the son-in-law, he shall pay damages in twenty-five tickals of gold, true gold, or mengtsan gold, according to the family of the son-in-law.

5. The law when a son-in-law assaults his father-in-law.

Excellent king! if in a quarrel between any man and wife, they come to blows, the father-in-law shall lawfully and justly come to prevent them, and the son-in-law, who is of a family not related (otherwise) with his, shall lay hold of his front hair, or arm, and the father shall then strike him, if the son-in-law offers further resistance, let his fault be excused; but if he turns round in getting out of the way, the elbow of the father-in-law come against the floor, let the son-in-law make him an offering according to his class of twenty-five tickals of gong, true, or mengtsan gold. This is what is meant by "the offering of a sea frog." Of the family of frogs there are the theng, the striped frog, the aing, the fish, and the rough frog; besides these, there are many kinds of frogs that live on the land. Regarding the water frogs, there is the ship, the anchor, the naga, the alligator, the crocodile, the horse, and sea frog; besides, with these, there are many kinds of water frogs; and of the eggs of all the frogs we have mentioned there are from the size of a seed of mustard, a sesamum seed, a mayau paddy, a kyeng yooay seed, and larger than these. The weight of a pay, a moo, a half tickal, a tickal, there are all kinds, and there are frogs whose eggs are as large as a tsalay, a pyc, a tsaroot, a quarter basket, a half basket, or a basket. Amongst the sea frogs, twenty-five tickals is the weight of the

ဆုံးဖြစ်သည်။ ထိုကိုရည်၍ ကမ္ဘာဦးသူတို့အဆက်ဆက်၊ ကမ္ဘာဦးမိန်းမား
သည်အတိုင်း၊ ဗားရုပ်သွန်းလုပ်၍၊ အရှိန်နှစ်ဆယ်ငါးထွပ်ကိုသာပြန်
သည်။ ထိုမှအလေးကြီးငယ်ကိုမထား၊ ၎င်းကသက်၍ရှေးဘိုးရောက်စေရန်
၎င်းကတက်၍၊ ပိဿာဆယ်ရာ၊ ထောင်သောင်းရောက်စေသည်။ ထိုသို့
တွယ်ရာ၌၊ တခန်းကသည်၊ တခန်းသို့ကူး၍ရှိသည်။ တခုကသည်၊ တခု
ကူးသန်းပြန်လှန်၍ သာသုံးစွဲရှိန်တွယ်ကြသည်ကိုအစွဲပြု၍၊ ထောထွေထွေ
သမက်တို့ကျူးလွန်သော်၊ ပင်လယ်ဗားနှင့်၊ အမျိုးအလိုက်ပူဇော်စေသ
တည်း။ ထိုမှတပါး၊ ကမ္ဘာအဆက်ဘုရားရှင်တဆူတို့တွင်၊ မင်းကောင်း၊
မင်းကောင်း၊ မင်းလျှာတို့သုံးသည်မှာ၊ မုံညင်းစေ့စေ့၍၊ ရွေး၊ ဝဲ၊ ဇူးမတ်၊
ကျပ်၊ ဆယ်၊ ပိဿာ၊ ထိုထိုမင်းတို့အကြိုက်၊ ပရောဟိတ်တို့၊ ဗေဒနှင့်
သင့်ရာထားလုပ်သွန်းသောအရုပ်အလေးရှိကြသည်ကို၊ မြတ်သောမင်းကြီး
တရားနှင့်ထောက်၍၊ မကောင်းသည်ကိုပယ်ရမည်၊ ကောင်းသည်ကိုထည့်
စေရမည်၊ တောင်းတင်းစင်းရှိန် ခွင်စသည်ကို၊ မင်းပြု၍၊ ရှိရာဖြစ်စေ၊ နှင့်
ရသောမင်းကြီးအားကြားသောစကား၊

၆ အိမ်၌ညွှတ်သည့်တည်းရာညွှတ်သည့်ဥစ္စာပျောက်တရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အိမ်၌ညွှတ်သည့်တည်းအိပ်ရာ၊ အိမ်ရှင်ဥစ္စာ
ပျောက်၊ ဧည့်သည်ဥစ္စာပျောက်သည်စကားမှာ၊ ဧည့်သည်တည်းနေ၊ အိမ်ရှင်
ကပါသမျှဝတ္ထု၊ ဆိုးကောင်း၊ ကြီးငယ်၊ ရှည်တိုတို့ကိုအိမ်ရှင်အား၊ မပြုမပြော
ပျောက်လေသည်ကိုခွဲသည်မှာ၊ အိမ်ရှင်အဖြစ်လွတ်စေ၊ သို့ကားမထုတ်ထု၊
ထိုအိမ်ရှင်တွင်၊ ဧည့်သည်ကပျောက်သည်၊ ဆိုသည်ဝတ္ထု၊ တွေ့မြင်ရစေအံ့၊
ဥစ္စာမျိုးအလိုက်လျှော်စေ။

၇ အိမ်၌ညွှတ်သည့်တည်းရာ၊ အိမ်ရှင်ဥစ္စာပျောက်တရား။

ဧည့်သည်ဥစ္စာမပျောက်၊ အိမ်ရှင်ဥစ္စာပျောက်မည်၊ ထိုဧည့်သည်မှာ
သည်ကလ၊ ချင်းတွင်ပါသမျှကို၊ မတိုင်မတန်းမပြု၊ အိမ်ရှင်မသိ၊ သွားရ
သော်၊ ထိုအိမ်ရှင်တွင်၊ ထိုနေ့ထိုညညွှတ်ပျောက်သမျှမှန်ရာကို၊ အခြားလယ်ဆန်
မပေါ်သော်၊ ဧည့်သည်ကအရင်းတိုင်းလျှော်စေ၊ ဤကားအပေါ်အပါးအနည်
ငယ်ဆောင်ရာ၊ သူတပါးမမြင်တည့်နိုင်ရာရှေ့ကျောက်သံကိုထုတ်တည့်၊
တယောက်ထပ်ဖြစ်စေ၊ အဝတ်ကြီးအထည်ကြီးဖြစ်က၊ နောင်ပေါ်သောအခါ၊
အထက်ဥစ္စာမျိုးအလိုက်လျှော်စေ၊ ဤကားရက်လကြာသည်ကိုဆိုသတည်း၊
ယခုဆင်းသွား၍၊ ယခုမှီရာနေ့ချင်းတွင်ဖြစ်က၊ ချင်းတို့တွင်၊ အစည်ကြည့်၍

largest ; for this reason, the people at the beginning of the world, according to tradition, in casting (a weight) in the figure of a frog, made it only twenty-five tickals, and in this (figure) they did not make large and small weights ; but decreasing from this they came down to the yooay, and ascending from this went up to the viss, ten viss, one hundred viss, one thousand viss, ten thousand viss ; and from this (one) in weighing they calculated the others, shifting from one to another weight, (that is, by multiplying or dividing sand, or some other manageable substance, with this twenty-five tickals as the only standard weight.) When the son and father-in-law assault each other, it is said, " let (the offending party) make an offering of one sea frog according to their rank or class." Besides this, in the whole succession of (previous) worlds, in the time of all the gods (in these worlds,) good kings, embryo deities, cast all (the weights) they used in the figure they pleased, and consulting bramin prophets and men versed in calculation, made the various weights, commencing with a grain of mustard seed, yooay, pay, moo, mat, kway, kyot, and piktha, as was proper. Oh excellent king ! in accordance with the laws, evil deeds are to be set aside, and good to be established ; let large and small baskets and scales (weights and measures,) be established according to the order of the king. Thus the lord recluse made known to the king.

6th. The law when the property of a visitor, whilst on a visit, is lost.

Oh excellent king ! as regards the case of a visitor or lodger, when the property of the owner of the house is not lost, and the property of the visitor or lodger is, if the visitor have not shown all his property, good and bad, large and small, long and short, to the owner of the house, and if it be lost and he sue the owner of the house, let him be acquitted ; but if the property said to be lost by the lodger be seen in the possession of the owner of the house, let him make restitution according to the kind of goods.

7th. The law when the property of the owner of the house is lost during the stay of a visitor.

If the property of the lodger be not lost, and that of the owner of the house be, and if the lodger, at the time of leaving the house, did not shew all he had with him, and went without the knowledge of the owner of the house : let the lodger make good all that the owner of the house lost on that day and night, if it be not discovered in the possession of any one else. This is said of light goods of small size that may be carried off without being seen, gold, silver and gems :— if it be a load for a man, cloths or bulky goods, if it be afterwards discovered, let it be made good in the same way as above. This is said when it is long before the discovery is made ; if he be caught immediately after leaving the house, or on the same day, and if in

ရှာရာမတွေ့သွင်းပျောက်သည်မှန်သမျှဝတ္ထုတွင်း သုံးစုစွဲတစုတို့၊ ဧည့်သည်တော်ပေးလျှော်စေ၊ ဤကား၊ မတိုင်မတန်းသွားရှေ့သောဝန်၊ မထိခွာခြင်းကြောင့်တည်း၊ ထိုဧည့်သည်အိမ်တွင်မဝဲ၊ ဇရပ်၊ တန်ဆောင်း၊ ကူးသစ်ဝမ်းမြေပြင်များတွင်ထဲနေအိပ်လေ၏၊ ရွာသူကြီးတို့ကိုမတိုင်မတန်း၊ မပြောပြော၊ ချင်းတို့ဥစ္စာပျောက်လေသော်လည်း၊ အပြစ်မရှိ၊ မြို့ကျေးရွာသားတို့ အပြစ်လွှတ်စေ၊ မတိုင်မတန်းဆိုခဲ့ပြီးသည်အရပ်တွင်အိပ်ရာ၊ သူငယ်တို့သည်၊ ကူညီပါဆိုလျက်၊ မကူမညီရွာရှင်ရွာသားတို့နေချေကား၊ ပြောလိမ္မော်ကို၊ အမှန်ဥစ္စာရှင်ဆိုဝန်ခြံ၊ ထက်သည်မပေါ်လျှင်၊ မြို့ရွာသားတို့ကားအရမ်းတိုင်းပေးစေးနောက်လက်သည်ပေါ်လျှင်၊ သူကြီးမြို့ရွာရှင်တို့ကားအပြစ်လွှတ်သမျှကိုလျှော်နှင့်ရသည်တွင်ယူ၍အတိုင်းစားကြစေ၊ ဥစ္စာရှင်တို့၊ ခွယ်ခြံ၊ ထိုမြို့ရွာတွင်းချင်းဥစ္စာမပျောက်၊ မှန်ကလည်းစွတ်တိုင်းရွာရှင်တို့သို့ပေးစေ၊ ချင်းတို့နှုတ်သီးလျှာအားကိုလည်း၊ သိမ်းစေရာ၏ထု၊ ရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏၊

ဂ ကျွန်လက်ခံတရား

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်လူတို့တွင်း၊ သူကျွန်မှန်းကိုသိလျက်၊ သခင်တို့မပြော၊ လက္ခံ၍စေစားသော်လည်းကောင်း၊ ကဲ့ဝှက်သော်လည်းကောင်း၊ ကျွန်ရှင်စွဲဆိုတိုင်းမှန်လျှင်၊ လက္ခံအပြစ်မှာ၊ လက်ခံနှင့်သခင်ကမိုက်တုန်လိုက်ရာ၊ ကုန်သည်စရိတ်ကိုလည်းပေးစေ၊ ကျွန်ကိုလည်းအပ်စေ၊ ဂုဏ်ပြုပြန်သော်၊ လက္ခံရင်းသူတာဖြစ်စေ၊ သုံးနှစ်အတွင်းဝန်ခံစေ၊ ငှက်မြို့နှင့်သုံးနှစ်အတွင်းမထွေမရသော်၊ ဝန်ခံသူက၊ ကျွန်ရင်းအတိုင်း၊ ကျွန်လေးကျွန်ပေါ့တန်ရာကိုပေး၍အပြစ်လွှတ်စေ၊ ထိုကျွန်ကိုနှောင်တော်၍တွေ့လျှင်၊ ဝန်လျှော်နှင့်ရသူကပိုင်စေရစေ၊ ကျွန်ရှင်ရင်းမရသာချေ၊ သို့ကားမထုတ်ရာထိုဝန်ခံသူကဲ့၍ထားသည်၊ ကျွန်ဆိုတိုင်းမှန်ချေလျှင်၊ ကျွန်ကိုလည်းသခင်ရင်းသို့ပေးစေ၊ အပြစ်ကျွန်ငါးယောက်၊ ဓမ္မသတ်ထွက်အတိုင်း၊ ငွေအထွက်မိဆယ်လည်းလျှော်စေ၊ သုံးနှစ်လည်းဝန်ခံစေ၊ ထိုနှစ်အတွင်းပြေးသည့်ရှင်ကျွန်ကျွန်ငါးယောက်အဖိုးငွေ ငါးဆယ်လျှော်စေ၊ သုံးနှစ်လွန်မှပြေးသော်၊ ထမ်းလွှတ်စေ၊ သုံးနှစ်အတွင်းပြေးသည်မှန်စေကာမူ၊ သူတပါးမိုးထုစေ့ဝှက်သည်မှန်ကလည်း၊ ဝန်ခံရင်းကိုမစွဲသာ၊ လွတ်ကင်းစေ၊ ထိုအလျှော်အပြစ်မှာ၊ မင်းဖက်ရာမဆက်ခံလျှင်ပစေ၊ ကျွန်ကိုသာကျွန်ရှင်ရင်းရစေ၊ ထိုဝှက်လက္ခံဝန်ခံသူက၊ သခင်ရင်းသို့အပ်စေ၊ မအပ်မိသေးသော်၊ မင်းထက်ပစေထု၊ ရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏၊

searching him it be not found, let him return one third of the value of all property proved to have been lost; that is the penalty of his folly for leaving the house without giving notice. If a lodger shall not lodge in the house, but in a common *zayat*, one with more roofs than one, a cave, natural or artificial, under a tree, or on the plain ground, without giving notice to the *thoogyee* of the village, if his property be lost, no one is to blame; let the inhabitants of the village be free of fault; if in so sleeping, thieves shall come, and though he call for assistance, the *thoogyee* and inhabitants of the village give him none, let them make good all his loss that he will swear to if the thief be not discovered; if afterwards the thief be discovered, let the *thoogyee* and villagers take from him all they had previously made good, for this robbery, and let them divide it amongst them in proportion to their share of the compensation. If the lodger shall make a complaint or accusation as above, and his goods have not been lost in that village, let him forfeit to the *thoogyee* and villagers the same amount as he has claimed, and let him keep a better guard over his tongue. Thus the lord recluse said.

8th. The law regarding receiving the slave of another.

Oh excellent king! if any person knowingly shall, without telling the master, receive his slave and employ him or conceal him, if the master accuse him and his accusation be proved; let him pay the fine for receiving the slave of another, the price of his labour, the expenses of the master following him, and let him make over the slave to the master; and if this slave run away again, let the person who received him before be held responsible: let him be security for three years; and if the slave after having run away is not found or recovered, let the security pay his proper value according to his ability, strength or diligence, as a servant; and if, after this, the slave by chance is found, let him be the property of the person who was his security and has paid his price; the original owner shall not recover him: but if it be not thus, and the person giving security has concealed the slave, if the slave state this and prove it, let the slave be given to his original master, and let (the security) make compensation according to *Damathat* in five slaves, or fifty tickals of silver, and let him be security for three years; if he (the slave) run within these three years, let the security pay compensation in fifty tickals of silver, the price of five slaves; if he run after the expiration of the three years, let (the security) be held free, even if it be proved that he run within the three years; if it be proved that some other person has stolen or concealed him, the security shall not be sued, let him be free. If a new king has come to the throne, let these fines be all set aside, let the original master only have back his slave, and let the security, the person who concealed him, make him over to the original owner. If he die before he is given over, and a new king has come to the throne, let the matter be at an end. Thus the recluse said.

၁၃ ကြက်ဝက်ဆိတ်မြဲသို့ဝင်သောတရား။

၁၄ သေရည်တည်ကွေးတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်သူသည် သူတယောက်ကို ခေါ်၍ သေရန်
တည်ကြွေးသော ကံစားစေ၏။ သောက်ရာ အရပ်က ခေါ်ရာ ထာသုဇိန်ရေ
ပိုရချေ၏။ မပိုမရောက်လှမ်းသိမ်းတွင် သေသော်၊ ခေါ်၍ တပ်ကြွေးသောသူ
မလွတ်၊ သေသူကို ယ်မိုးအမျိုးတန်ရာ လျှော်စေ၊ ဓိတ်ကို ထည်း၊ မိုက်လှံ
သင်းပြု ဟ်စေးသား ချင်းအသေး ဆုံဖြစ်က၊ သင်းပြု ဟ်ဓိတ် ထွန်စေး၊ ဤသား
အချက်အရာ ငှါးရက်ရာ မရှိသည်ကို ဟူသတည်း။ ၊ ငှါးရက်ရာ
နှင့် သေချေသော်၊ အမျိုးစွာ သေခန်းသေနားနှင့် တင်မြို့ကို ဆပ်စေးသူ မိမိ
အထက်တက်တတ်သူ နှင်းနှင့် ငွေသုံးရာ လျှော်စေ၊ လက်သည် ပေါ်၍ ငှါး
လက်သည် ဌာသုံးရာ ငွေလျှော်စေ၊ ခေါ်၍ သောက်စေသည်။ မပိုသော သေ
ဖြစ်စွာ၊ ထိုလက်သည် တဝက် ထွန်လျှော်စေ၊ မြွေခဲ ကျားကို တံဆင် နင်း၍ သေ
ချေကလည်း၊ သေခန်းသေနားသင်း ပြု ဟ်ဓိတ်ကို၊ မပိုသူက စေလျှော်၊ နှစ်
ရသေ့ဆိုတော်မူ၏။

ssembly, fighting the stolen animal, let there be no fine for the theft. If the animal dies, has a limb broken, or is blinded, let another be given in its stead, and let the owner of the animal take what he may have betted on the match; that is, when the place is not distant, but with which there is daily communication. But if the owner finds the animal fighting in the assembly at a place two, three, or ten days' journey distant, and a river intervening between the two places, let the compensation for theft according to the rules laid down, for the animal stolen, be paid. Thus the recluse called Menoo said.

13th. The law when fowls, goats, or pigs, go within the fence of another person.

Oh excellent king! if any male goat, pig, buffalo, bull, elephant, horse, fowl, duck, partridge, cyrus, or other animal, shall enter a fence or fowl-house where a female of the same species is kept, and the owner of the female shall admit that he came there, let the owner take him away; he shall not say the other enticed him; there shall be no fault. But if the owner covetously sets a snare for him, or entices him away, let him make compensation by paying two for one. If he does not so ensnare him, but he comes of his own accord, and he shall conceal or secrete him, double his value is laid down, and one half the compensation as in theft is also laid down (by law.) Let him make compensation (in one of these ways.) Thus the recluse called Menoo said.

14th. The law regarding giving intoxicating drinks.

Oh excellent king! if any one has called another, and given him intoxicating drinks, he shall re-conduct him to his house again. If he does not, and he dies by the way, the person who called him shall not be held faultless; let him make compensation in the price of the deceased's body according to his class, and pay also the funeral expenses. If they be brothers, or descended of the same great grandfather, let him pay the funeral expenses. This is said when there are no marks of violence, no sword or spear wound, or marks of a stick on the body. If there be such marks there, and they be of the same family, let (the person giving the drink) pay the funeral expenses and the debts (of the deceased.) If they be not related, let (the giver of the drink) make compensation in ten men or three hundred tickals. If the person who committed the violence be discovered, let him pay the three hundred tickals compensation; and as regards the fault (fine) of having called him, and given him drink without seeing him home, let the person who did the violence bear one half of it. If he dies by the bite of a snake or tiger, or an elephant treading on him, let the person giving the drink and not seeing him home, pay his funeral expenses. Thus the recluse called Menoo said.

၁၅။ ကိုင်ငံခြင်းလေးပါးတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ကိုင်ငံခြင်းတရားလေးပါးမှာ သူမိုးဖြစ်၍ ကိုင်ငံခြင်း၊ ရန်သူဖြစ်၍ ကိုင်ငံခြင်း၊ တခဏအမှတ်ထွက်၍ ကိုင်ငံခြင်း၊ ဥစ္စာအဏ္ဏာရှိ၍ ကိုင်ငံခြင်းဟုလေးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုလေးပါးတို့တွင် သူမိုးဖြစ်၍ ကိုင်ရာမှာ ကိုင်ငံပိုင်စေ၊ ထိန်းသူဖြစ်စေ၊ လွှတ်၍ သွားရာ သူမိုးဖြစ်သည့် ဟု၊ မကိုင်ပိုင်ချေ၊ ကိုင်ချေသော် ကိုင်ဖြစ်အတက်လျော်တန်းထားသည့်အတိုင်း အပြစ်ကို ချင်းဥစ္စာမိုးရာ၊ အပြစ်နှင့်တန်လျှင် ချေဖျောက်စေ၊ အပြစ်တွင် ချစ်မှားလျှင် အကျန်ကို သူမိုးကလျော်စေ၊ ချသည့်ဥစ္စာနှင့် ကိုင်မြစ်မဘန်၊ ဥစ္စာနည်းသော် ကိုင်ဖြစ်အကျန်ကို တွက်ချလျော်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟုမူကား၊ အထိန်းမရှိချေသည်၊ ထိန်းသူနှင့်သာ၊ မထွတ်သင့်၊ ထွတ်သင့်ဆိုရမည် အကြောင်းရှိလျက်၊ လွန်ချေသောကြောင့်တည်း။ ရန်သူဖြစ်သူဖြစ်၍ ကိုင်ရာ အမှတ်တခဏထွက်၍ ကိုင်ရာမှာ၊ မကိုင်ပိုင်ချေ၊ ဦးဆံလက်ခြေရောက်သည် အတိုင်း၊ သွားကျိုး၊ အရေစုတ်၊ လုံထုလုပွတ်မိုးချသမျှတွင်၊ အလက်ထင်ရောက်တခန်းကား ချက်အတိုင်းလျော်စေ၊ ဥစ္စာရှိ၍ ကိုင်ငံရာမှာသည်၊ အရပ်ဒေသကာလအပိုင်းအခြား၊ အပြစ်သင့်မသင့်ကို၊ မြီတရားကား ဖွဲ့၍ သည်အတိုင်းဖြစ်စေ။

ထိုမှတပါး ကိုင်ခြင်းတွင် ခုနှစ်ပါးရှိသည်။ တပည့်ကို ဆရာ၊ သားသမီးကို အမိအဖ၊ ကျွန်ကို သခင်၊ မြေးကို သိုးသွား၊ အကြီးအအုပ်တို့ ငယ်အားကို အစ်ကိုယ်ကညီကို၊ အစ်မကညီမကို ကိုင်ငံကြီးလွန်လေသင့်၊ အပြစ်မရှိ၊ ဆိုခဲ့ပြီးသည် ငယ်သူအောက်သားတို့က၊ ဆရာမိသခင်သိုးသွားအတူအတိုယ်တို့ကို ကိုင်ခြင်းတူသော်လည်း ငယ်သူတို့က ရှုံးစေ၊ ပူဇော်စေ၊ ၎င်းတို့နှုတ်အရည်တူဆိုမိသော်လည်း ၎င်းနည်းတူ၊ ငယ်သူတို့က အကြီးအအုပ်တို့အား ပူဇော်စေ၊ အကြင်သူသည် နှစ်ဦးသားရည်တူဆဲရေးခြင်း တူကြကုန်တဦးသားအရေးပြုသော်၊ ထိုအရေးလိုသူရှုံးစေ၊ တရားမီအိုကိုလည်းမစေ၊ တဦးအကျကိုလည်းပြန်စေ။

တနည်းတုံ နှစ်ဦးသားစကားအခွန်းတူကြမည်၊ ထိုသို့တူရာ၊ ထဦးထိဘကိုယ်မည်၊ တဦးကမယားသားသွီးကိုယ်မည်၊ မိဘကိုယ်၍ ဆိုသူတရားရှုံးစေ။

တနည်းတုံ မိဖခင်ပေါက်ဖော်မယားသားသွီးနှင့် အမျိုးကိုဖော်ထုတ်၍ ကြရာ၌ စကားလုံးမျှစေကာမူ၊ ကျွန်မိုးကျွန်မည်ဆိုမည် ဆိုခြင်းတူမည်။

15th. The four cases of laying hold of a person roughly.

Oh excellent king! as regards the four laws of laying roughly hold of a person: 1st, laying hold of a thief; 2nd, laying hold of an enemy; 3rd, laying hold of a person for an instant in a passion; 4th, laying hold of one hiring goods or property (of the person laying hold;) these are the four. Amongst these, a person shall have the right to lay hold of a thief. If the person who has charge of these matters, (the judge or Thoogyee) release him, he shall not have a right to seize him on his release, as a thief; if any one does so, he shall be liable to the fine for laying hold as before laid down; and if it equal the amount of his property stolen, let him lose it; if it exceeds it, let the thief make compensation in the (balance) difference. If the property stolen be not equal in amount to the fine, let (the person so laying hold of the thief a second time) pay the difference. Why is this!—because it rests only with the person who has charge of these matters, to decide as to the propriety of his release, and he has assumed a power which he does not possess. In case of seizing an enemy, or laying hold of a person for an instant in a moment of passion, no one has a right to do so. If the hair be laid hold of, or a kick inflicted, a tooth knocked out, the skin abraded, or the person be bruised, let the fine be levied as laid down in the chapter on assault. In case of apprehending a person who is in debt (to the person apprehending him,) having considered the place, and the time, let it be decided whether he is in fault or not by what has been laid down in the chapter on arrest for debt.

Besides these, there are seven kinds of laying hold of a person, which shall not be considered a fault: 1st, a teacher laying hold of his scholar; 2nd, parents, of their children; 3rd, a master, of his slave; 4th, a grand-father or mother, of their grand-child; 5th, a head man, of those under him; 6th, an elder brother, of a younger; 7th, an elder sister, of a younger. If both the individuals of any of these seven classes now mentioned, shall mutually lay hold of each other, the inferior shall be held in fault; let him make an offering. And if the same persons mutually and equally use abusive language to each other, in the same way let the inferior make an offering to the superior. If any two people shall use abusive language towards each other, and be equally in fault, and one shall sue the other, let him lose his suit, and bear the costs, and let him repay the other any expenses which the suit may have entailed on him.

In another case; if the words of both shall be the same, except that one shall introduce the name of the other's parents, and he, the wife and children of the first, shall sue the person introducing the name of the parents lose the case.

In another case; if the words of both shall be the same, except that one shall introduce the name of the other's relations, wives, sons, and daughters, and he, the wife and children of the first, shall sue the person introducing the name of the relations lose the case.

ပိုင်စေ၊ သို့ဆိုကြရာတွင်၊ တဦးကကျန်မိုးဆို၍၊ တဦးကဘုရားကျန်၊ ထောင်း
ကျန်ဆို၍၊ အရေးရောက်သော်၊ ဆိုတိုင်းမှန်ကန်ဆိုပိုင်စေ၊ မှန်အောင်မဆိုနိုင်
က၊ ဆိုတိုင်းအပြစ်ကိုခံစေ၊ မိတ်မန်ကြောင့်ဆိုလေသည်၊ မထုတ်ပေးဆိုလျှင်ဆို
ရကောင်းမည်လော၊ အရေးလိုသူနှုံးစေ၊ စကားထုံးကြီးငယ်ဆိုကြရာတွင်၊
အခွန်းမှားသူနှုံးစေထု၊ ရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

၁၆ ကမ္ဘာလေးရပ်အခြင်းစီရင်တရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ကမ္ဘာလေးရပ်အခြင်းအရာစီရင်စကားမှာ၊ ရေအဖျို
တကုပ်စီအညီငုံစေ၍၊ မီးအညီတွန်းစေသည်၊ မီးပြိုင်တပါး၊ ရေပြိုင်စေ၊
မှာမူ၊ မြစ်အင်းဆိုင်ထုံမှာ၊ ချင်းတို့ကိုရေလားစေသည်၊ ရေပြိုင်တပါး၊ ဆံစ
ရိုက်တကုပ်စီအညီဝါးစေသည်တပါး၊ ခဲနှစ်စေသည်တပါး၊ ထိုထေးပါးစို့
တွင်မီးပြိုင်မှာ၊ တွန်းမီးအလျှင်သေသူကိုနှုံးစေ၊ တွန်းမီးမသေမငြိမ်းစို့ရေအ
သော်နှုံးစေ၊ မီးသေရည်တူ၍ရေထွေးစေရာမှိုက်သည်တွင်၊ ရေမှိုက်ထော့နှုံး
သူနှုံးစေ၊ ရေပြိုင်မှာ၊ ရေမှအလျှင်ပေါ်သူနှုံးစေ၊ ဆံဝါးမှာ၊ အမှိုက်ထော့
ဝါးစေ၍၊ နာရီမနစ်မှီတဦးဆံကုန်၍၊ တဦးဆံမကုန်လျှင်၊ ဆံမကုန်သူနှုံးစေ
ကုန်ချင်းတူလျှင်၊ အခံရှိရာရေငုံ၍ထွေးစေ၊ ထိုသို့ထွေးစေရာရေအောက်ထွန်း
စေ၊ ရေကြည်သူနိုင်စေ၊ ခဲနှစ်သည်မှာခဲလောင်သူနှုံးစေ၊ မလောင်ခဲနှစ်
ကင်းသူနိုင်စေထုရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

၁၇ စုံးမျိုးခုနစ်ပါး၊ ရေအစီရင်တရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ စုံးမျိုးခုနစ်ပါးတွင်၊ သွေးလေးကြောင့်မြစ်သောစုံး
တပါး၊ ဆေးနှင့်မြစ်သောစုံးနှစ်ပါး၊ မိရိုးဇလာအစည်နုတ်နေ၍မြစ်သောစုံး
မျိုးလေးပါးထု၊ ခုနစ်ပါးရှိ၏၊ ထိုခုနစ်ပါးတို့တွင်၊ မှောင်ဝင်းကဝေ၊ မြောက်စ
လွန်တည်း၊ ၎င်းအောက်နှစ်ပါးခါတ်စုံးတည်း၊ ၎င်းအောက်အိမ်တလိမ်ခေါင်
ပြန်တည်း၊ ၎င်းအောက်ခက်ဂနီတည်း၊ ၎င်းအောက်သားစုံးတည်း၊ ၎င်းအောက်
မြေစုံးတည်း၊ ၎င်းအောက်လက်တောက်စုံးတည်း၊ ထိုစုံးမျိုးတို့တွင်၊ အသား
မြေလက်တောက်သောစုံးသည်၊ မိမိတို့အိမ်ယာ ပန်းဝှင့် ပေါက်ပေါက်ကို
တောက်စားသောစုံးတည်း၊ ဤစုံးတို့တွင်၊ မြေစုံးလက်စုံးမှာအေး

an hereditary irredeemable slave, let them have a right to do so ; but if in abusing each other, the one shall call the other an hereditary slave, and the other shall retort by calling him a slave of the pagoda or of a kyoung, and the case be brought before the judge, if they prove what they have said to be true, let them have a right to use the above language ; but if they cannot prove what they have said, let them be punished according to the abuse they have uttered. (If one admit) that he made use of the language in a passion, and that it is not true, and after this is prosecuted, let the plaintiff be non-suited ; if the indignity conveyed by the words of both be the same, let him, who has used the most, lose the suit. Thus the lord recluse said.

16th. The law regarding decision by ordeal.

Oh excellent king ! the decisions by ordeal are as follows : 1st, each of the parties are made to take one tickal's weight of water in their mouth, and light candles of equal length ; this is called the trial by fire : 2d, the trial by water : both parties are made to go under water : 3d, both parties are made to chew one tickal's weight of rice : 4th, both parties to dip into (molten) lead. Of these four, in the trial by fire, let the person whose light first goes out, be the looser ; if before the light goes out, one shall cough out the water from his mouth, in consequence of some portion having got into the trachea, let him loose ; if the lights go out together, and neither cough out the water, let them spit out the water, and on weighing it, the person whose water weighs least, loses. In the trial by water ; let the person who first comes up, lose. In the trial by chewing rice ; let each be made to chew one tickal's weight, and if before the cup with which time is measured sinks, the rice of one be all finished, (or swallowed,) and one not, let the one whose rice is not finished, lose ; if they be finished together, let them wash out their mouths in a cup, and let him in whose water there is the greatest portion of rice, lose ; and let him whose water is the clearest, win. As regards dipping into (molten) lead : let the person who is burned, lose, and he who is not burned, win. Thus the recluse said.

17th. The law regarding the seven kinds of witches, or wizards, and their trial by water.

Oh excellent king ! as regards the seven kinds of witches, or wizards, there is the witch who is so by reason of his constitution ; the two who are so by reason of medicine ; the four who are hereditarily so by reason of the Nat of their parents, taking up his abode in the person continually—these are the seven. Of these seven, the witch called himu-wen, or kaway-myouk, is the greatest ; next below him is the himet-padat, the next is teng-ta-hien or gyoung-pyan, the next zau-ga-nce, the next tha-tsung, the next kyay-tsung, and the next let-touk-tsung.

စား၍ဖြစ်သည်။ အသားစုံးမှာ သွေးလေကြောင့်ဖြစ်သည်။ သူတပါးအား
 ဝန်းစား၊ ရေချသော်၊ ခုနှစ်တောင်ရေတွင်ကြီးအထုံးမကုန်၊ ထမင်းနှစ်ထုံးစုံ
 ထုံးကျန်သည်စိုးတည်း။ ရွာအရပ်မထွက်စေအပ်၊ ထိုးသူလည်းထိုးပိုင်လည်း
 အပြစ်မရှိ။ ရေနစ်ရေပေါ်မဆိုသာ၊ စုံးထုတ်၊ စုံးမထုတ်၊ နှစ်ဦးဆိုလျှင်
 သည်းအညီအမျှမျိုးဖြစ်စေ၊ ထိုမှတပါး၊ ကဝေမှာ၊ ရေမှာမထုတ်၍၊ နှစ်ဦး
 စုံးမှာ၊ အထွန်အားကြီး၍ငုတ်သော်၊ နှစ်ထုံးနှစ်ဦးငါးထိုးကျန်သည်။ ထို
 တလိမ်စုံးမှာနည်းတူ၊ ဇော်ဂနီမှာလည်းနည်းတူ၊ ဤလေးပါးမှာ၊ မိမိတို့လေး
 နတ်နေဖြစ်သည်။ စကောစား၊ ခေါစား၊ သုအသက်နှင့်စပ်သည်ကိုသတ်စား
 ခြင်း၊ သူကောင်ကိုစော်စားခြင်းအမျိုးတည်း၊ ထိုအမျိုးထို့တွင်၊ သုံးမျိုးစုံမှာ
 မြစ်ကူး၊ ချောင်းခြား၊ မဖန်းစား၍၊ အရပ်တရပ်တည်း၌ပင်ဖြစ်သော်လည်း၊
 ခုနှစ်ဦးမိအလွန်သို့မဖန်းစား၍၊ အရပ်တပါးသို့ရေပေါ်သော်တွင်မိမိ
 သည်းကဝေမှာမြစ်တတန်ခြားသော်လည်း၊ ဝန်း၍နေသည်ဖြစ်၍၊ ထို
 မြစ်ကူးချောင်းခြားအတန်တန်ခြားရာရောက်မှ၊ ဝန်ကင်းသတည်း။ ထို
 မူအရာခုနှစ်ပါးတွင်၊ တပါးပါးတတ်သောယောက်ျားမိမိတို့အား၊ မိမိတို့
 သောထုံး၊ ကမ္ဘာဥဒါနိုးကိုဆိုသောစကားတည်း။ ထိုတွင်ထရားသောစကား
 မင်းအမတ်သူကြီး၊ ကလံသံပျင်း၊ ရွာအုပ်ခေါင်းတို့သည်၊ စုံးမျိုးခုနှစ်ပါးမှ
 ရှေးသရာတို့ထားသော ရေချအရိုးအတိုင်း မှန်အောင်ပြု၍၊ ရေမမီးဖြစ်ရာ
 သစ်ငုတ်တစုံ၊ ကျောက်ခေါင်းကမ်းစောင်းမရှိချရ။ စုံးနှင့်စပ်သည်ကို

these kinds of wizards, the atha-tsong, kyay-tsong and let-tsong are those who (at night) eat flowers and parched grain within enclosure around their own houses, fire issuing from their mouths. The kyay-tsong and the let-tsong, become wizards by taking medicines; the atha-tsong are so constitutionally; they do bewitch people. If they are thrown into water seven cubits they can sink so as to leave one, two, or three knots of the rope above water.* These are not proper objects to be banished from a village or district, but the person who accused them is not to be held in fault, he had a right to accuse them. It shall not be said that they sank in the water, or that they floated. The statement of both parties, accuser and accused, is true; they are and they are not witches; let them, therefore, bear the expenses equally. As to the others, these; the kaway cannot sink in the water, and the hneet-tsong, although with great exertion, he can get under the water, he can sink two knots, (or cubits,) five are left above water; the hneet-tsong and the zau-ganee are the same. These four are wizards by reason of the Nat who has been worshipped by the ancestors, taking up his abode in their bodies. They eat the grain that is put out for them in the small flat bamboo frames used for winnowing grain, and in little baskets; they bewitch people so as to bring about their death, and then eat them; they also dig up the human body from the grave and eat them. Of these, (the last) three cannot catch a person across a running stream, and even in the same village or district, they cannot bewitch a person seven houses distant. If they float, they must be banished from the district. The kaway can catch a person even if a stream intervene, so this witch must be banished beyond several streams, to free the village from his influence. In all these seven matters, these are truly the traditionary rules from the beginning of the world for trying any man or woman who practices witchcraft. In accordance with them, let the guardians of the law, the nobles, thoogyees, and heads of villages, after having arranged all the preliminary steps in strict conformity with the ceremonies prescribed for the trial of the seven kinds of wizards by the teachers, select a piece of still water where there is no current, in which there are no stumps of trees, rocks, or inequalities, and throw them into it. All matters connected with witchcraft

* The Chinese characters used to express the meaning, which is thus: "the depth of the water is seven cubits," mean a rope of that length, on which the cubits are marked by knots, is thrown into the water, and he is lowered gradually into the water; after he has descended seven cubits he remains suspended "in equilibrium," not touching the bottom, thus leaving two or three knots of the rope

စား၍ဖြစ်သည်။ အသားစုံးမှာ သွေးလေကြောင့်ဖြစ်သည်။ သူတပါးအား ဖ
 ဇနီးစား၊ ရေချသော်၊ ခုနှစ်တောင်ရေတွင်ကြီးအထုံးမကုန်းတထုံးနှစ်ထုံးဆုံး
 ထုံးကျန်သည်စုံးတည်း။ ရွာအရပ်မထွက်စေအပ်၊ ထိုးသူလည်းထိုးပိုင်လည်း
 အပြစ်မရှိ။ ရေနှစ်ရေပေါ်မဆိုသာ၊ စုံးထုတ်၊ စုံးမထုတ်၊ နှစ်ဦးဆိုထိုင်းနှင့်
 သည်းအညီအမျှဖြစ်စေ၊ ထိုမှတပါး၊ ကဝေမှာ၊ ရေမှာမထုတ်နိုင်၊ နှစ်ပါး
 စုံးမှာ၊ အထွန်အားကြီး၍ငုတ်သော်၊ နှစ်ထုံးနှစ်၏ငါးထိုးကျန်သည်။ အိမ်
 တလိမ်စုံးမှာနည်းတူ၊ ဇော်ဂဗိမှာလည်းနည်းတူ၊ ဤလေးပါးမှာ၊ မိမိလေး
 နတ်နေဖြစ်သည်။ စကောစား၊ ခေါစား၊ သုအသက်နှင့်စပ်သည်ကိုသတ်စား
 ဖြင်း၊ သူကောင်ကိုဖော်စားခြင်းအမျိုးတည်း၊ ထိုအမျိုးထို့တွင်၊ သုံးမျိုးစုံးမှာ
 ဖြစ်ကူး၊ ချောင်းခြားမဖန်းစားနိုင်၊ အရပ်တရပ်တည်း၌ပင်ဖြစ်သော်လည်း၊
 ခုနှစ်အိမ်အလွန်သို့မဖန်းစားနိုင်၊ အရပ်တပါးသို့ရေပေါ်သော်လည်းကောင်း
 သည်း၊ ကဝေမှာဖြစ်တတ်၍ခြားသော်လည်း၊ ဖန်းနိုင်ချေသည်ဖြစ်၍၊ ထိုအ
 ဖြစ်ကူးချောင်းခြားအတန်တန်ခြားရာရောက်စေမှ၊ ဝန်ကင်းသတည်း၊ ထိုအ
 မူအရာခုနှစ်ပါးတွင်၊ တပါးပါးတတ်သောယောက်ျားမိမိတို့အား၊ စီရင်ရာ
 သောထုံး၊ ကမ္ဘာဥဒါနိုးကိုဆိုသောစကားတည်း၊ ထိုတွင်တရားစောင့်ထား
 မင်းအမတ်သူကြီး၊ ကလံသံပျင်း၊ ရွာအုပ်ခေါင်းတို့သည်၊ စုံးမျိုးခုနှစ်ပါးတွင်
 ရှေးသရာထိုထားသော ရေချအရိုးအထိုင်း မှန်အောင်ပြု၍၊ ရေမစီး၊ ပြိမ်းရာ
 သစ်ငုတ်တစုံ၊ ကျောက်ခေါင်းကမ်းစောင်းမရှိချရာ၏၊ စုံးနှင့်စပ်သည်ကိုလေး

Of these kinds of wizards, the atha-tsong, kyay-tsong and let-tsong, are those who (at night) eat flowers and parched grain within the enclosure around their own houses, fire issuing from their mouths. Of these, the kyay-tsong and the let-tsong, become wizards by taking certain medicines; the atha-tsong are so constitutionally; they do not bewitch people. If they are thrown into water seven cubits deep, they can sink so as to leave one, two, or three knots of the rope above water.* These are not proper objects to be banished from the village or district, but the person who accused them is not to be held in fault, he had a right to accuse them. It shall not be said that they sank in the water, or that they floated. The statement of both parties, accuser and accused, is true; they are and they are not witches; let them, therefore, bear the expenses equally.

Besides these; the kaway cannot sink in the water, and the hneet-padat, though with great exertion, he can get under the water, he can only sink two knots, (or cubits,) five are left above water; the ieng-ta-lien and the zau-ganee are the same. These four are wizards by reason of the Nat who has been worshipped by the ancestors in succession taking up his abode in their bodies. They eat the food put out for them in the small flat bamboo frames used for winnowing grain, and in little baskets; they bewitch people so as to cause their death, and then eat them; they also dig up the human bodies from the grave and eat them. Of these, (the last) three cannot bewitch a person across a running stream, and even in the same village or district, they cannot bewitch a person seven houses distant. If these float, they must be banished the district. The kaway can bewitch a person even if a stream intervene, so this witch must be banished beyond several streams, to free the village from his influence. In these seven matters, these are truly the traditionary rules from the beginning of the world for trying any man or woman who practices witchcraft. In accordance with them, let the guardians of the law, the king, nobles, thoogyees, and heads of villages, after having arranged all the preliminary steps in strict conformity with the ceremonial prescribed for the trial of the seven kinds of wizards by the ancient teachers, select a piece of still water where there is no current, and in which there are no stumps of trees, rocks, or inequalities, and throw them into it. All matters connected with witchcraft

*The word used in the original does not clearly express the meaning, which is thus: the depth of the water is estimated to be seven cubits; a rope of that length, on which the cubits are marked by a knot at each, is thrown around the wizard's body, and he is lowered gradually into the water; after he has sunk to the bottom, say four or five cubits, he remains suspended "in equilibrium"; not being able to rise, and not floating to the surface, thus leaving two or three knots of the rope above water.

စင်သည်။ ထူးရာ၊ တမည်းရွယ်တန်ခသည်များမှား၊ ခုတနှစ်သွယ်ရှိသည်။ သူ
တပါးကို ခန်း၍ ပေါ်ခြင်း၊ ကိုယ်ရှင်ပင်အစွဲပြု၍ ဖော်ခြင်း၊ ထိုအကြောင်းများ
မှန်နိုင်သည်။ ထုမှတ်ယူရမည်။ ဆိုခဲ့ပြီးသောလေးပါးစုံတွင်း၊ မဂေါင်းစော်
ဝန်အောင်ရှိသည်။ မှန်စေကာမူ၊ ရတနာသုံးပါးနှင့် ချိန်း၍ ဖြစ်တားရာ၏။ ရတ
နာသုံးပါးထံ၊ ဆောက်တည်၍ အကျင့်သွမ်းကို မပြုပါပြီ။ ဝန်ခွစေအပ်၏။ ရတ
နာသုံးပါးကို ထိပ်ထံ ကျိပ်ခွက်စေ၍၊ သဗ္ဗာအယူတည်စေခြင်းသည်။ ဖမ်း
ကောင်း၊ မင်းလောင်းတို့ ဆုမွန်ရင်သောထုံး၊ မိုဗ်းကောင်းချောင်းစီးပြည်
ထိုင်းကား ငြိမ်ရာသော အကြောင်းယူ၊ ဗြဟ္မာမင်း၏ သားရင်းဖြစ်သော စု
မည်သော ရှင်ရသော ဆိုတော်မူ၏။

၁၈ ဓါးစွဲလှဲစွဲကျိုင်းစွဲတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အတွင်းပြင်၊ မူးကြီး၊ မတ်ကြီး၊ မူးငယ်၊ မတ်ငယ်၊
ဓါးစွဲ၊ လှဲစွဲ၊ ကျိုင်းစွဲ၊ ယည်ခံယူအမှားမင်းစည်ကမ္ဘာဥပါဒ်ရှိသည်။ ထိုစွဲ
လည်းကောင်း၊ ထိုအချင်းချင်း၊ ခိုက်ပွားရန်စစ်၍သော်၊ အလျှော့အပြန်မှာ
ဆို၍၊ အတန်တန်ကြီးပြီ၊ ဓါးစွဲမှာနှစ်ရပ်ရှိသည်။ အစုအားဖြစ်သော၊
လိုက်အမျိုးနှင့် မင်းစကရာဇ်ယုံ၍ မည်သည်အစုမဆို၊ ညည့်နေစွဲရသောသူ
သည်၊ သက်တော်စောင့်တဉ်း၊ ထိုသူကို နှုတ်လက်လွန်သမျှသည် အမတ်ကြီး
တို့လျှော်ထုံးရောက်စေ၊ အဆယ်ကြောင့် နည်းဟူမူကား၊ အသက်ကို အစိုး
ရ၊ နီးသောအမှုထမ်းရင်းဖြစ်ချေသောကြောင့်တည်း။ ၎င်းမျိုးဓါးစွဲမှာ
ဓမ္မသတ်ထွက်လူသေဖိုးထားသည်။ ကျန်နှင့်လျှော်စေရမည်။ နှုတ်လွန်သော်
ကျန်စွဲနှစ်၊ လက်လွန်သော် ကျန်ကိုးယောက်၊ ၎င်းတို့မယားကို ဖြစ်စွာဆော်
ကျန်တဆယ်ငါးလျှော်စေ၊ ဤလူတို့၏အမျိုးကား၊ ဓါးသွားမပေါ်ရ၊ မွန်မြတ်
သောအိပ်နှင့်၊ မွန်မြတ်သောအဝတ်၊ မွန်မြတ်သောအပေါင်းနှင့် ထင်ထိုက်
ရသောသူ၊ မဂ်လာကြီးဖြစ်သောလူမျိုးတည်း။

are only made clear by the ordeal of water. As regards the doctor's tamee,* yooaytan,† and other things, they are uncertain, and not to be depended on, whether the witch has bewitched another, and the fact is discovered, or the witch or wizard of themselves confess that they are so. The four witches above mentioned, even if people are afraid to associate with them, should be admonished by the three gems, (god, the law, and the priests,) and warned to desist (from these evil practises,) and they should be called on to declare in the presence of these gems that they will observe the (five) moral duties and will renounce their bad habits, and to swear by the three gems that they will, in future, practice good works. This is the way good kings, embryo Boodahs, decide, and if the king passes sentence in like manner, the rains will be abundant, the rivers full, and the country flourishing and quiet. Thus the son of the king of Byahmahs, the recluse called Menoo, said.

1st. The law regarding the bearers of the (royal) sword, lance, and umbrella, (with the rim turned up.)

Oh excellent king! that ministers of the interior and of the exterior, lesser lords' and chiefs' sword and lance bearers, umbrella bearers, and litter bearers, have been attached to all kings, is a tradition from the beginning of the world; and where there are quarrels between them, as regards these compensations and fines, it is laid down on the chapter of fines. There are two kinds of sword bearers: the hereditary sword bearers, and a person in whom the monarch places confidence without reference to his class, a person he has about him night and day, the guard over the royal life; in all cases of assault on, or abusive language to, such a person, let the damages be the same as when committed on ministers or lords. Why is this?—because they are not masters of their own life, and are officers about the (king's) person. As regards an hereditary sword bearer, the compensation shall be made as laid down in the Damathat, by the fixed price of a slave; if the offence be abusive language towards them, seven slaves; and if assault, nine slaves; and if their wives be seduced, fifteen slaves shall be the compensation. These people do not carry their swords drawn, but keep them in a handsome scabbard, and are dressed in a fine goug-boug and clothes, and carry (the sword) after (the king): they are respectable people.

* The tamee is a small stick, eight or ten inches long, marked all over with cabalistic figures, which the doctor uses to beat the bewitched person with in the above operation, in preference to the use of the hand.

† The yooaytan is a small stick, eight or ten inches long, marked all over with cabalistic figures, which the doctor uses to beat the bewitched person with in the above operation, in preference to the use of the hand.

ထိုစွဲမှာအမျိုးအရိုးဖြစ်၍စွဲထပ်ရသည်သူလည်းရှိသည်။လက်ထက်စောင့်
မည်သူမဆိုရှိသောသူလည်းရှိသည်။၎င်းအစုမှာဝါးစွဲနှင့်နည်းတူတည်း။ ဤ
ကားရှာလှ်ရှာဝါးကိုဆိုသတည်း။သေသော်လက်ဖြစ်၏ထက်တက်တည်း။

ကျွမ်းစွဲယဉ်ခံဝေါတော်ထပ်တို့မှာ၊သူတန်းထားရာ၊ငွေသုံးဆယ်ထပ်၊
သုံးဆတက်နှုတ်လွန်လက်လွန်မှာဖြစ်စေ၊ဤလည်းငွေတဆယ်ထွင် ကျွန်တ
ထောက်ကိုမှန်း၍ဖြစ်စေ၊ သေသော်လည်းကောင်း၊လက်လွန်၏အပြစ်ထက်
တက်တည်း။အတွင်းသားဟူရာ၌လည်းကောင်း၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော သက်ထက်
စောင့်လည်း၊ အတွင်းသားအဝင်တည်း။ ထိုမှတပါး၊ဇာထိမျိုးရိုးအနှယ်၊
ဇောက်မလှန်မပြန်သောသူကောင်းမျိုးထုရှိသည်။ မင်းဧကရာဇ်၊ညဉ့်ရပ်
သွားရောက်ရာ၊ အဆောင်ကြီးငယ်မှာစောင့်နေစေသူတို့သည်၊ ထိုမင်းအ
ရာဇ်သားတော်များကဲ့သို့ အဝတ်အစားနှင့်ယားရာသည်၊ ရှာဝါးစသည့်တို့
ချင်းတို့ကိုယ်မကွာ စွဲထိန်း၍ဝင်ထွက်ရသည်။ သူအတွင်းသား အရင်းတို့
သည်၊ထိုသူတို့ကိုနှုတ်လက်လွန်ချေရာမှာ၊မင်းဧကရာဇ်၊မိဖုရား၊ဥဌရာဇ်
တို့ဖြင့်၊မင်းညီမင်းသားတို့နည်း။ အထက်ကျန်တန်းရှိသည်အတိုင်း အကျော်
ဖြစ်စေ၊သေသော်ထိုအလျှော်၏ဆယ်တက်တည်းဟု၊ရှင်ရသောဆိုတော်ရ၏

ဤကားမနုဿကျယ်နဝမတွဲတွင်၊ အရင်းသားဌားအစ၊ အတွင်းသားအ
ဆုံးစကားအရပ်ရပ်ကိုဆိုသည်တရားပြီး၏။

As regards the lance bearers ; there are those who are so hereditarily, and people of any class, called the royal life guards ; these are to be considered the same as the sword bearers ; this is said of the golden lance and sword bearers. If they be killed, the compensation or damages, is ten times what is paid for an assault on them.

As regards the bearer of the umbrella with the up turned rim, and the bearers of the royal litter or palanquin ; in case of assault on or abusive language to them, let the compensation to them be three times what it is for ordinary people, and in this case, let one slave be considered equal to ten tickals. If they are killed, let the compensation or damages be ten times the amount for an assault. As regards the interior people, the above life guards are reckoned as such. Besides these, there are the men of good family, who have never been rebels, or failed in their allegiance, who attend and watch over the monarch by day and by night, wherever he may go, and remain in the different ranges of the palace, large and small, who are like the monarch's own children in point of clothes and food ; whose weapons, a golden sword, &c. are always in their hands ; these are the most trusted guards of the interior. In case of assault on or abusive language to these men, the punishment shall be the same as for the same crime against the royal family, with the exception of the king, queen, and heir apparent ; the compensation as laid down above in slaves, or if they die in consequence, ten times the same amount. Thus the royal recluse said.

This is the end of the ninth volume of the Menoo-kyay, commencing with the birth of a child, and ending with the guards of the interior of the palace

။မနုအကျယ်ဒသမတွဲ။

နမောတဿ၊အဂဝတော၊အရဟတော၊သဒ္ဓါသစ္စ၊ဣဿ၊

မာထိကာ၊

မနုအကျယ်ဒသမတွဲတွင်အဋ္ဌသန်းစကားအစဉ်တည်း။

၁ ဥပမာလေးပါး။

၂ အမိသေ၍အဖနှင့်သား၊ဝေရာသောတရားတပါး။

၃ အမိသေ၍အဖနှင့်သမီး၊ဝေရာသောတရားတပါး။

၄ အဖသေ၍အမိနှင့်သမီး၊ဝေရာသောတရားတပါး။

၅ အဖသေ၍အမိနှင့်သား၊ဝေရာသောတရားတပါး။

၆ အဖမယားငယ်နေ၊နှစ်ပါးစုံသား၊မိထွေးနှင့် အဖသေး၊အမသေး
နှင့်မိထွေးပေါက်ခေါ်တို့ဝေရာသောတရားတပါး။

၇ လင်ကြီးကပါသားနှင့်၊မိထွေးတွင်မွေးသည်သား၊ဝေရာသောတရား
တပါး။

၈ အထွေးနှင့်အထက်သား၊ဝေရာသောတရားတပါး။

၉ သားသုံးဦး၊ဝေရာသောတရားတပါး။

၁၀ မယားသေသော်၊အထွေးနှင့်သားသုံးဦး၊ဝေရာသောတရားတပါး။

၁၁ အဖသေးအမိကိုသားတောင်း၍၊လေးစုတစုတွင်ပေါက်ခေါ်တို့ကို
ဝေရာသောတရားတပါး။

၁၂ အမိသေးအဖကိုသမီးတောင်း၍၊လေးစုတစုတွင်ပေါက်ခေါ်တို့နှင့်
ဝေရာ၊မဝေရာသောတရားတပါး။

၁၃ ၎င်းမိတနှစ်ပါးသေ၍၊သားယောက်ျားမရှိသားမိခွသာရှိ၍၊ဝေရာ
သောတရားတပါး။

၁၄ မိတနှစ်ပါးသေးသားယောက်ျားချည်းရှိ၊ဝေရာသောတရားတပါး။

၁၅ မိတနှစ်ပါးမသေရှိ၊သားကြီးသေ၍၊သားကြီးသားနှင့်၊အထွေးအ
မီးတို့ဝေရာသောတရားတပါး။

LAWS OF MENOO.

THE TENTH VOLUME OF THE GREAT WORK OF MENOO.

I worship the god who is worthy of all homage, who possesses an intuitive knowledge of good.

CONTENTS OF THE TENTH VOLUME.

THE LAW OF INHERITANCE.

1. The four comparisons.
2. The partition of the property between the father and son on the death of the mother.
3. The partition between the father and daughter, on the death of the mother.
4. The partition between the mother and daughter, on the death of the father.
5. The partition between the mother and sons, on the death of the father.
6. The partition, after the death of a person who has taken a second wife, between her, her children, relations, and the son of the deceased by his first wife.
7. The partition between the sons of a first and second marriage.
8. The partition between the step-father and his step-sons.
9. The partition between the three kinds of sons.
10. The partition on the death of the wife, between the step-father and the three kinds of sons.
11. The law that one fourth is to be divided amongst the children, on the sons demanding their inheritance from their mother, on the father's death.
12. The law prescribing when one fourth is not to be divided amongst the children, on the daughter's demanding her inheritance on the death of the mother.
13. Both father and mother having died, leaving only daughters, the law of partition amongst them.
14. Both father and mother dying, and leaving only sons, the law of partition amongst them.
15. The eldest child having died before the parents, the law of partition between his child and his uncles and aunts, by the father or mother's side.

၁၆ ၎င်းမိဘနှစ်ပါးသေသောနောက်၊ အမွေမဝေမှီ၊ အမွေခံသားသို့သော်
၎င်းမြွေးမ၊ သမက်တို့ကိုဝေရာသောတရားတပါး။

၁၇ မိဘနှစ်ပါးသေသောနောက်၊ သွီးသားသေလျှင်၊ သေသူသားသို့တို့
ဝေစားရာသောတရားတပါး။

၁၈ မိဘနှစ်ပါး သေသော နောက်၊ သား သွီး အသီး နေရာ တွင်၊ အမွေ
မဆက်ဆံရာသောတရားတပါး။

၁၉ အမွေမဆက်ဆံစေနှင့်ဆိုပြီးလျှက်၊ သေသူဥစ္စာကို မိဘသို့ဆက်ဆံ
စေခြင်းတရားတပါး။

၂၀ အဖိုးသေသောနောက်၊ အစွားလင်ငယ်နေရာတွင်၊ အစွားသေးသား
သွီးမရှိ၊ အဖိုးထွေးနှင့်အစွားပါရင်းမြွေးဝေရာသောတရားတပါး။

၂၁ အဖိုးပါမြွေးနှင့်၊ အဖွားထွေးတွင်မွေးသည်သား၊ ဝေရာသောတရား
တပါး။

၂၂ မိဘနှစ်ပါးရှိစည်း၊ သားကြီး၊ သွီးကြီးအသီးစား၍အခြားနေရာ၌၊
မြွေးလယ်ယာ၊ ဥယျာဉ်၊ ကျေးကျွန်၊ သက်ရှိ၊ သက်မဲ့ကိုမိဘမပေးဘဲအခြား
ယူ၍လုပ်ဆောင် သုံးစားသောဥစ္စာ ကိုမိဘနှစ်ပါး မရှိလျှင်၊ ပေါက်ဖော်တို့
နှင့်ဝေရာ၊ မဝေရာသောတရားတပါး။

၂၃ သားလပ်၊ သွီးလပ်၊ သားငယ်၊ သွီးငယ်တို့မိဘဥစ္စာကိုသီးခြားတူ
၍လုပ်ရာ၌ဝေရာ၊ မဝေရာသောတရားတပါး။

၂၄ မိဘဥစ္စာကိုသားကြီး၊ သွီးကြီး၊ သားလပ်၊ သွီးလပ်တို့တလုံးတည်း
ရှိစည်း၊ အသီးစား၊ အခြားနေစည်ယူလုပ်သည်ကို ဝေရာသောတရားတပါး။

၂၅ မွေးစားသော သားနှင့်၊ အမိအဖ၊ ပေါက်ဖော် သားနှင့်တို့ဝေရာ
သောတရားတပါး။

၂၆ အကြင်လင်မယားတို့တွင်၊ သားသွီးရှိလျှက်၊ သူတပါး၏သားသွီး
ကို သားသွီးပြုမည်၊ သူသီးသူထင်ယူ၍မွေးကြွေး၏၊ မိဘနှစ်ပါးသေလျှင်၊
ဝေရာ၊ မဝေရာသောတရားတပါး။

၂၇ အကျော်အစောပြု၍၊ သူသီးသူထင်ဖြစ်သောသားသွီးပြုသူနှင့်၊ မိဘ၊
ပေါက်ဖော်မဝေရာ၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

၂၈ မိဘတို့နှင့်သားသွီးမြွေးမ၊ သမက်အတူနေရာ၊ လင်ဖြစ်စေးမထား
ဖြစ်စေးသေလျှင်၊ သမက်၊ မြွေးမတို့နှင့်၊ ယောက္ခမဝေရာသောတရားတပါး။

၂၉ မိဘတို့သည်သားသွီးတို့ကိုအသီးအသီး၊ ခိုင်လုံစေပြီး၍၊ တထောင်
သားနှင့်၊ မိဘ အတူ၊ နေစား ရာတွင်၊ သားသေ၍မြွေးမတွင်သား မရှိ၊
ယောက္ခမမြွေးမ၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

5. After the death of the parents, and before the partition of the property, the sons and daughters entitled to share having also died, the law for partition between the sons and daughters-in-law.
6. After the death of the father and mother, if the sons or daughters die, the law of partition as regards the children of the deceased and daughters.
7. After the death of the parents, when the property is divided amongst the children, and they are living separately, the law that it shall not ascend.
8. Though it is said the property shall not ascend, the law when it shall do so to the parents.
9. The grandfather having died, the grandmother takes another husband and dies without issue, the law for the partition of the original property of the grandmother between her grandchildren and the grandfather.
10. Partition between the children of the step-grandfather, and the children of a marriage as above.
11. When, during the lifetime of the parents, the eldest son or daughter, without their having been given them by their parents, have taken fields, plantations, gardens, silver, slaves, property, cattle or manumate, and established themselves separately, the law as to what portion of such property, then in use by them, shall, on death of the parents, be divided amongst the relatives.
12. The younger children under the same circumstances.
13. The elder and younger children having taken the property of the parents, live apart from them, the law for the partition of this property.
14. The law for partition of the property between an adopted son and the relatives of the adopting father and mother.
15. If a husband and wife having children of their own, shall publicly and notoriously adopt and bring up the children of another, the law by which such children shall or shall not inherit on the death of the parents.
16. The law of partition between such publicly adopted children and the relations of the parents—what shall, and what shall not be divided.
17. The parents, sons, daughters, sons and daughters-in-law, living together, a husband or wife dies, the law of partition between the father or daughter, son or daughter-in-law, and the father and mother, father and mother-in-law—what shall, and what shall not be divided.
18. Parents having given their children a sufficiency, one son with whom the parents are living, dies without issue, the law of partition between the parents and widow of deceased.

၃၀ သွီးသမက်တို့သည်၊ ဆိုးသီးစား၍ အိမ်ခြားနေရာက ထွ်းသည့်၊ အ
 တိမ်ထက်တက်၍ သေသော်၊ သူ၏ ဥစ္စာကို ဝေရာသော တရားတပါး။

၃၁ မိဘအိမ်၌ သွီးသေ၍၊ သမက်တပါး မထား ငယ်နေရာ၊ ထိုသို့
 ယောက္ခမနှင့် ဝေခြင်းတရားတပါး။

၃၂ သားသွီးတို့ကို မိဘပေးထိန်းခြား၍ အခြားနေရာတွင်၊ နှစ်ပါးစုံသ
 သားသွီးတို့၏ မိဘနှစ်ပါး၊ ဝေရာသော တရားတပါး။

၃၃ သားကို သားချင်း၊ မြေးကို မြေးချင်း၊ မြစ်ကို မြစ်ချင်း၊ ဝေရာသော
 တရားတပါး။

၃၄ မိဘနှစ်ပါးတို့မိမိ ငါးယောက် ရွေးရာ၌ သားတယောက် ဖြစ်
 တရားတပါး။

၃၅ မိဘနှစ်ပါး ပေးထိန်းခြား၍၊ ထိုရသော သားမှန်သမျှတွင် စင်စစ်
 စားရုံပေးသော တရားတပါး။

၃၆ မိဘနှစ်ပါး သားသွီးတို့၊ ခူးသွပ်ဆွန်းနားပင်း၊ ရွတ်မမြင်မြင်ဆန်
 လည်း၊ အစုမှန်ရာ၊ ဝေရာသော တရားတပါး။

၃၇ လင်ပုတ္တား၊ မယားအမျိုးလေးပါးတို့နေရာ၌ လင်သေ၍ ဝေရာသော
 တရားနှစ်ပါး။

၃၈ လင်သည် တအိမ်တည်း၌ လက်ဆုံစားမယားအစုံ၊ နေ၍၊ ထင်သ
 သော် ဝေရာသော တရားတပါး။

၃၉ သားသွီးတမိ၊ တဖတည်းတွင် ဝေသင့်ရာ၊ သက်သေစောင်ဖြစ်
 အမွေခန်းတရားတပါး။

၄၀ မယားကြီးတစ်၊ အပြောင်တစ်၊ ကျွန်မယားတစ်၊ ဝေရာသော အရာ
 တပါး။

၄၁ ၎င်းမယားသား၊ အပြောင်သား၊ ကျွန်မသား၊ ဝေရာသော အရာ
 တပါး။

၄၂ အပြောင်မြောက်ပါးတို့၊ ဝေရာသော တရားတပါး။

၄၃ ၎င်းသားမြောက်ယောက်တို့၊ ဝေရာသော တရားတပါး။

၄၄ မယားကြီးသေးသားသွီး၌၊ လင်သည် ကျွန်မကို လက်ဆုံစား၍ ရှေ့
 တွင်လင်သေရာ၌ မယားကြီးသား၊ ကျွန်မသားတို့၊ ဝေရာသော တရားတပါး။

၄၅ လင်သေ၊ ကျွန်ကို လင်ပြု၍၊ လက်ဆုံစားနေရာ၊ သားရွေးအပ်
 အထက်လင်သား၊ ကျွန်လင်သား၊ ဝေရာသော တရားတပါး။

၄၆ ၎င်းလင်ကားသားမယားကသွီးပါရာတွင်၊ မယားသေး၊ အမိပါးတို့
 သထွေးနေရာတွင်၊ သားသုံးယောက်တို့၊ ဝေရာသော တရားတပါး။

daughter and son-in-law living separate from their parents of their own, the daughter returns to the house of her parents; here dies, the law for the partition of her property.

daughter dies in the house of her parents; their son-in-law, with a second wife, goes to her place of residence—the law for the partition of the property between him and his father-in-law.

parents having given their children in marriage, and established a separate residence, where they both die—the law for the partition of their property between the parents of both.

law for the partition of the property between sons separately, grandsons separately and only, and great-grandsons and only.

law of partition between five daughters and one son.

law for providing all children born in marriage with support, food, and clothing, and no more.

law of partition by which children who are mad, imbecile, dumb, deaf, or blind, shall have their full share.

law of partition when a husband having a wife of the four other classes, dies, the law for the partition at his death.

law of partition on the death of a husband who had many wives in the same house, and eating out of the same dish.

law of partition when children of the same father and mother, who by precedent have no right to inherit.

law of partition between a head wife, a concubine, and a slave.

law of partition between the children of the above.

law of partition between the six kinds of concubines.

law of partition between the six children of the same.

law of partition when the head wife dies leaving children, and she takes a slave to wife, and eats out of the same dish with her children and the head wife's, on the death of the head wife.

law of partition when the husband has died, and the wife takes a slave to be her husband, and eats out of the same dish, with the children of the former husband, and the slave husband.

law of partition when a husband having a son, the wife a daughter at marriage, and the husband marries his step-daughter, the law of partition between the three children.

၄၇ ၎င်းနည်းတူမယားပါသွီးကိုတထွေးမယားပြု၍သားမွေးခြင်းကို လင်သေသော်၊ လင်ပါသား၊ အမိတွင်မွေးသည်သား၊ သွီးတွင်မွေးသည် သား၊ သုံးဦးတို့နှင့်၊ မိထွေး၊ နှစ်မ၊ အမိဖြစ်သူတယောက်ပေါင်လေးထောင့် တို့၊ ဝေရာသောတရားတပါး၊

၄၈ ၎င်းနည်းတူ၊ နေရာတွင်၊ သွီးပါအမိ၌သားမရှိ၊ အမိပါသွီးကိုနေရာ တွင်လည်းသားမရှိ၊ အဖသေ၊ အဖပါသားနှင့်၊ သွီးမိထွေးဝေရာသော တရားတပါး၊

၄၉ ၎င်းအမိပါသွီး၊ အဖပါသားတို့နှင့်၊ အိမ်ထောင်ကြီးခြင်းသင့်နေ၍ သားမွေး၏၊ လင်သေသော်၊ လင်ကပါသည်သားကို အဖမယားထော်မြင်သွေး တွေးနှင့်အိမ်ထောင်သင့်နေ၍၊ ဝေရာသောတရားတပါး၊

၅၀ မိဘနှစ်ပါးမလို၊ တူပြေးသွားရာ၊ မွေးသောသားနှင့်၊ နောက်မိဘ သဘောတူပြန်၍ နေတော့ခွင့်ပေး၍နေရာတွင်၊ မွေးသောသားတို့၊ ဝေရာ သောတရားတပါး၊

၅၁ ပျော်ပါး၍ကစားမြူးထူးရာတွင်၊ မြင်သောသားနှင့်၊ သေသူမိဘ ပေါက်ဇော်ဝေရာ၊ မဝေရာသောတရားတပါး၊

၅၂ အကြင်ယောက်ျားမိမ္မတို့သည်၊ အမှတ်မထင်သွားလာ၍ အန္တ ရှုံးလျှော်သောသားနှင့်၊ မိဘပေါက်ဇော်တို့ဝေရာသောတရားတပါး၊

၅၃ အလျှော်စားသောသားသွီးတို့၊ မိဘအမွေခံရာ၊ မခံရာသောတရား တပါး၊

၅၄ မိဘနှစ်ပါးပေးထိန်းမြား၍သန္ဓေရှိလျက်ကွာ၍၊ နောက်ထပ် အနွှေမွေးသည်သား၊ နှစ်ဦးသား၊ ဝေရာသောတရားတပါး၊

၅၅ အထက်သန္ဓေပေးရင်းအစဖြစ်ဘူးသူတွင် အမွေခံမရှိ၍၊ အသား ချင်းတို့နှင့်ဝေရာသောတရားတပါး၊

၅၆ လင်ဆွေ ခြောက်ယောက်၊ မယားဆွေခြောက်ယောက်တို့၊ ဝေရာ သောတရားတပါး၊

၅၇ ညီနှင့်အစ်ကိုဝေရာသောတရားတပါး၊

၅၈ အစ်ကိုသေ၍၊ ညီနှင့်အစ်ကိုမယားသားဝေရာသောတရားတပါး၊

၅၉ ညီအစ်ကိုအတူနေရာတွင်၊ ညီသေ၍၊ ညီမယားသားနှင့်၊ အစ်ကို ဝေရာသောတရားတပါး၊

၆၀ မောင်နှစ်မနှစ်ယောက်၊ ဝေရာသောတရားတပါး၊

၆၁ မောင်နှစ်မသုံးယောက်၊ ဝေရာသောတရားတပါး၊

47. In the same case; the step-daughter has children by her step-father, the partition on his death between the son of the husband by his first marriage, the son by the mother, the son by the daughter, and she who is step-mother, sister, and mother, in all, four persons.

48. Under the same circumstances, neither mother nor daughter having issue, the law of partition between the son of the father by his first marriage, and his step-mother, on the death of the father.

49. In the same way, the father of a son and mother of a daughter marrying and having a family, the father dies, his son by the former marriage marries his step-mother—the law of partition between them.

50. A couple marry without the consent of their parents, elope and have a child, after which, obtaining their parents' consent, they return and have children—the law of partition between these children.

51. The law of partition between a child begotten without marriage, in youthful wantonness, and the relations of its parents, on the parents' death.

52. A man and woman having secret intercourse, the woman is got with child, the law of inheritance as regards this child, for whom a fine has been paid, and the relations of its parents.

53. The law as to what portion of its parents' property such a child, for whom a fine has been paid, shall or shall not inherit.

54. A woman having been given in marriage by her parents, separates from her husband whilst with child by him, and takes another, the law of partition between the children of both fathers.

55. In case the father of the first child shall have no direct heirs, the law by which he shall share with his brothers and sisters.

56. The law of inheritance as regards the six relations of the husband, and the six of the wife.

57. The law of inheritance as regards a younger and elder brother.

58. The elder brother dying, the law of inheritance as regards his wife and children, and the younger brother.

59. If during the residence together of a younger and elder brother, the younger shall die, the law of inheritance as regards his wife and children, and the elder brother.

60. The law of inheritance as regards one brother and one sister.

61. The law of inheritance as regards three brothers and sisters.

၆၂ ပေါက်ဇော်တဦးသေ၍၊ တဦးကုမသင်းပြိုက်သည်။ သေသူအဖေတို့
မသင်းပြိုက်သူပေါက်ဇော်တို့နှင့်ဝေရာ၊ မဝေရာသောတရားတပါး။

၆၃ သူမိမ်းနာဇာသောအခါ၊ ကုမ၍သေလျှင်၊ သင်းပြိုက်သည်မိမိ
ပေါက်ဇော်တို့နှင့်၊ သင်းပြိုက်သူတို့ဝေရာသောတရားတပါး။

၆၄ နှစ်ဦးကျွန် နှစ်ယောက်သေဥဇ္ဈာကို၊ သခင်တယောက်သည်ရုဇာ
သောတရားတပါး။

၆၅ နှစ်ဦးကျွန်နှစ်ယောက်သေဥဇ္ဈာကိုသခင်နှစ်ပါး၊ ဝေရာသောတရား
တပါး။

၆၆ မဟာတယောက်နေသေးသားသွီး၍၊ ၎င်းတယောက်နေသေးသား
သွီး၍၊ ၎င်းတယောက်နေသေးသားသွီး၍၊ အသေလျှင်၊ သားလုံးတယောက်
ဝေရာသောတရားတပါး။

၆၇ လင်တယောက်နေသေးသားသွီး၍၊ ၎င်းတယောက်နေသေးသားသွီး
၍၊ ၎င်းတယောက်နေသေးသားသွီး၍၊ အမိသေ သားလုံးတယောက်ဝေရာသော
တရားတပါး။

၆၈ ဆရာသေ၍၊ တပည့်နှင့် ဆရာ မဟာသား၊ ဝေရာသောတရား
တပါး။

၆၉ တပည့်သေး၊ တပည့်မဟာသားတို့နှင့်၊ ဆရာဝေရာ၊ မဝေရာသော
တရားတပါး။

၇၀ ဆရာတပည့်မဟာသားမရှိသေ၍၊ မိမိပေါက်ဇော်တို့ဝေရာသော
တရားတပါး။

၇၁ အမွေခံထိုက်သောသူမစားရ၊ အမွေမခံထိုက်သောသူစားရသော
တရားတပါး။

၇၂ တမိတဖတည်းတွင်း၊ သွီးကြီးနှစ်ယောက်၊ သွီးလတ်နှစ်ယောက်၊ သွီး
ထွေးနှစ်ယောက်၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

၇၃ မိမိနှစ်ပါးမိတ်မတူရာတွင်ရသောသားနှင့်၊ ၎င်းမိမိနှစ်ပါးဝတ်
ကျွန်နှင့်ပေးစား၍မွေးသောသား၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

၇၄ ကျွန်မိုးယောက်ျားနှင့်၊ မိမိအလွတ်သူနေရာတွင်ရသော၊ နှစ်
ယောက်ဥဇ္ဈာကိုကျွန်သခင်နှင့်၊ မဟာဝေရာသောတရားတပါး။

၇၅ ကျွန်မိုးမိမိနှင့်၊ အလွတ်ယောက်ျားနေရာတွင်ရသော၊ နှစ်ယောက်
ဥဇ္ဈာကိုကျွန်မိမိသခင်နှင့်၊ လင်ဝေရာသောတရားတပါး။

၇၆ ကျွန်မိုးအလွတ်သူနှင့်၊ ယောက်ျားမိမိသခင်အထိသင့်နေ၍၊ ဥဇ္ဈာ
တို့ဝေရာ၊ မဝေရာသောတရားတပါး။

62. A person having died, one relative buries him,—the law of inheritance as regards this relative and the others.

63. A person being sick, one not related to him takes care of, and after his death buries him,—the law of inheritance as regards this person, and the parents and relatives of the deceased.

64. A husband and wife, who are slaves of different masters, dying, the law when one of the masters only shall inherit.

65. The slaves of two masters dying, the law when the masters of both shall inherit.

66. A man marrying three successive wives, and having children by each, the law of partition between the children of each, on the death of the father.

67. A woman having had three successive husbands, and children by each, the law of partition between these children, on her death.

68. The law of partition between the pupil, and the wife and children of a teacher, at his death.

69. The law of partition between the teacher, and the wife and children of a pupil, at his death.

70. The law of partition at the death of a teacher and pupil having no wives or children, between their parents and relatives.

71. The law when a person entitled to inherit, shall not, and those who are not, shall.

72. The law of partition when there are two elder, two middle, and two younger daughters, by the same father and mother.

73. The law of partition between children born to a couple married without the consent of their parents, and children born of a bought slave of the parents, given in marriage by them.

74. An hereditary male slave marries a free woman—the law for the partition of property acquired by both, at the death of the slave, between his wife and his master.

75. An hereditary female slave marries a free man—the law for the partition of property acquired by both, at the death of the woman, between her master and her husband.

76. An hereditary male or female slave marries a free person without the knowledge of the master—the law for the partition or not of

၇၇ ကျန်ရှိခြင်းစေ၊ ကြေးဝယ်ကျွန်အမျိုးရှိခြင်းစေ၊ ထောက်ပံ့မှုရှိ
နှင့်အလွတ်သူသင့်နေ၍ဥစ္စာရှိ၏။သခင်မရှိ၊အလွတ်သူမိမိကြံ၍၊ ချွန်တို့
ဥစ္စာကိုဝေရာသောတရားတပါး။

၇၈ အမွေခွဲဝေပြီးမှ၊မိဘသည်တယောက်မှာနေ၊တထောက်မှာနေ၍
ဝေရာသောတရားတပါး။

၇၉ ယောက္ခမဥစ္စာကို၊မြွေးမသမက်တို့ပြုစု၍ဖြစ်ပွားသောဥစ္စာကို၊
ရာသောတရားတပါး။

၈၀ သမက်မြွေးမတို့ဥစ္စာနှင့်၊ယောက္ခမတို့ပြုစု၍ဖြစ်ပွားသောဥစ္စာကို
ဝေရာသောတရားတပါး။

၈၁ လင်မယားကွာရာ၊ သားသမီးတို့မိဘနှင့်မနေသောကြောင့်လည်း၊
စားမြင်းတရားတပါး။

ဤလျှင်မနုဿကုယ်ဒဿမတွဲတွင်ပါသောတရားပေါင်း၊တရားတော်ကို
ဆိုသောစကားစည်တည်း။

၁။ ဥပမာလေးပါး။

ထိုသို့သောအမွေကိုး သား၊မြေး၊မြစ်တို့သာ ဆင်း၍ ခံသင့် သောဥပမာ
တပါး။ သားသမီးချင်းတို့တွင်နှစ်ကွဲခံရာသောဥပမာတပါး။ ထက်စာ
ရည်တွင်းသားသမီးမှန်လျက်ခံသင့်သည်သား၊မခံသင့်သည်သားကို ဆိုသော
ဥပမာတပါး။ တကိုယ်ရည်၌သား၎င်းသားအမွေမခံရာသောဥပမာတပါး။
ဤလေးပါးဥပမာကိုဆိုပေတုံအံ့။ ပေပင်နှင့်တူသောအမွေ၊
ဝါးပင်နှင့်တူသောအမွေ၊ ငှက်ပျောပင်နှင့်တူသောအမွေ၊ ကျွတ်
နှင့်တူသောအမွေဟုလေးပါးအပြားရှိ၏။

ထိုလေးပါးတို့တွင်၊ပေပင်နှင့်တူသောအမွေဟူသည်ကား၊ ပေပင်တို့၏
သဘောသည်၊ အမြစ်၊ အကိုင်း၊ အခက်၊ အရွက်ကိုမှီကပ်၍မရှင်း ထိုပေပင်
သည်အသက်အတိုင်းနေ၍ပွင့်၏၊ သီး၏၊ထိုအပွင့်အသီးကုန်လျှင်၊ အမြစ်
သောပေပင်သေ၏၊ ထိုသပြေမှ၊အသီးတို့သည်၊ အသီးအသီးဆက်၍၊ အစ
အနှယ်ချည်းဖြစ်လေသည်၊ထိုပေပင်ရှင်စည်း၊အခြားအမွေမဖြစ် နှိုင်းဘိတကဲ့
သို့၊အမိအဖသေလျှင်သားသားမြေးမြစ်တို့ခံရသည်။

ဝါးပင်နှင့်တူသောအမွေဟူသည်ကား၊ ဝါးပင်တို့၏သဘောသည်၊
မြစ်ကလည်းသားမြေးပွား၏၊ အပင်အမွေခံ၏၊ ထိုဝါး၏ အသက်ကုန်သော
အခါသီး၏၊အသီးကလည်းအပင်ယောက်ပြန်၏၊ ထိုသို့ကွဲပြားသကဲ့သို့၊
တထောက်တည်းတွင်၊လင်ကြီးသား၊ လင်ငယ်သား၊ အမိအဖတည်းတွင်

77. A male or female slave, whether born in slavery or bought, marries a free person, and leaves property; the master being dead, and the parents of the free party alive, the law for partition of the property.

78. When parents, after having divided their property amongst their children, have gone to live with one child, but shall die with another, the law for the partition of such property as the parents may still have remaining at their decease.

79. The son or daughter-in-law having taken charge of, and economized, and added to the property of the father-in-law, the law of inheritance as regards the increase.

80. The father-in-law having traded on the capital of the sons or daughters-in-law, the law regarding the partition of the profits.

81. A husband and wife living separate from each other, and also from their children, the law of partition on the death of the parents.

These are the one hundred laws and upwards of the tenth volume of Menoo Kyai.

1st. The four comparisons.

1st. That all kinds of inheritance shall only descend, that is, that children, grandchildren, and great-grandchildren only shall inherit; 2nd, that amongst children of the same father and mother, the inheritance should be divided twice, one comparison; 3rd, that of children of the same parents, some should, some should not inherit, one comparison; 4th, amongst children of the same parents, three who may not inherit, one comparison.

These four comparisons I will now shew; 1st, the inheritance like a palmyra tree; 2d, the inheritance like a bamboo; 3d, the inheritance like a plantain tree; 4th, the inheritance like a reed.

1st. As regards the inheritance like a palmyra tree; it is the nature of this tree not to grow from cuttings or shoots; having lived its time, it flowers and bears fruit; when the fruit has all fallen off, the parent tree dies; after its death, each fruit becomes a tree, and continues the family. Whilst the tree was alive, no other tree could be produced; so only on the death of their parents do descendants inherit.

2d. As regards the inheritance like a bamboo; it is the nature of this tree to have sons and grandsons (shoots) springing up from the roots; these have their inheritance from the tree (during life,) and when the term of its life is run, it bears seed, from which also trees spring. Like this, are the children of one mother by a first and se-

မဟာကြီးသား၊ မဟာငယ်သားတို့၊ ဝေဇာမြင်း၌၊ ဝါးပင်နှင့်တူ၏ဟူသတည်း။

ငှက်ပျောပင်နှင့်တူသောအမွေဟူသည်ကား၊ ငှက်ပျောပင်တို့၏သဘာဝသည်၊ မိမိအမြစ်ကသာသားမြေမြစ်သည်။ အပင်ကထွက်၍သီးပွင့်၏၊ ထိုအသီးက၊ ငှက်ပျောအပင်မဖြစ်သကဲ့သို့၊ အမိအဖတဦးတည်း၌၊ သားရင်းမှလျက်၊ အမွေမစားထိုက်သောသားသို့၊ နှင့်တူ၏။ ခားထိုက်သောသားသို့ကိုကား၊ အမြစ်ကအပင်ဖြစ်သည်နှင့်တူ၏ဟူသတည်း။

ကျွပ်ပင်နှင့်တူသောအမွေ ဟူသည်ကား၊ ကျွပ်ပင်တို့ သဘာဝသည်၊ အမြစ်ကသာ၊ သားမြေမြစ်ပွား၏။ အမြိန်တန်၍ ပွင့်လျှင်၊ ထိုအပင်သည် သေလေ၏။ အပွင့်အကျိုးကို၊ အသီးမခံရသကဲ့သို့၊ တမိတဖတဦးတွင်၊ အင်္ဂါမညီသောသားသည်ကျွပ်ပင်နှင့်တူ၏။ အမွေမစားထိုက်။ အမြစ်နှင့်တူသောမိတမကွာနေခြင်း၊ အင်္ဂါညီသောသားတို့သာ၊ အမွေကိုခံရသကဲ့သို့ ဖြစ်သောကြောင့်၊ ကျွပ်ပင်နှင့်တူသောအမွေဟူသတည်း။ ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီးသောပမာနှင့်အညီ၊ အလုံးစုံအမွေရပ်အမိဇာယ်ကိုဆိုပေတုံအံ့။

၂ အမိသေ၍အဖနှင့်သားဝေရာသောတရားတပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အမိသေ၍အဖနှင့်သား၊ ဝေရာသောတရား၊ နှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ ကျွန်ယောက်ကွားတစ်၊ ကွဲတရှည်း၊ နွားလား၊ ဥဿဘတရှည်း၊ ဆိပ်ကုလား၊ ဆိပ်မြွေနှင့်၊ လယ်တပယ်ကိုသားကြီးအားရစေ၊ ထိုမှကြွင်းသမျှသက်ရှိသက်မဲ့တို့ကို၊ အဖနှင့်သားငယ်တို့မှာရစေ။ ဆိုခဲ့ပြီးသောအရာတွင်၊ ကျွန်မရှိလျှင်၊ ကျွန်ယောက်ကွားအဖိုးငွေအကျပ်တဆယ်၊ ကွဲအဖိုးငွေငါးကျပ်စီး၊ နွားအဖိုးငွေနှစ်ကျပ်နှစ်မတ်စီး၊ ဆိပ်အဖိုးငွေတကျပ်တမတ်စီး၊ လယ်အဖိုးငွေအကျပ်နှစ်ဆယ်၊ ပေါင်းငွေလေးဆယ်ခုနှစ်ကျပ်နှစ်မတ်၊ ဤသို့ဆိုခြင်းသည်ကား၊ အထည်အကောင်မရှိလျှင်၊ ငွေကိုထွက်၍အဖိုးပေးစေဟူတုံ၏။ အဖ၌ပေးရန်မရှိသည်ကို၊ ပေးစေမဆိုလို၊ အဖ၌သတ်ရှိသက်မဲ့ဥစ္စာကျန်သုံးယောက်လေးယောက်၊ ကွဲတဆယ်၊ နွားတဆယ်၊ ဆိပ်မှာလည်းခုည်းတူ၊ လယ်ပယ်နှစ်ဆယ်ငါးရှိလျှင်၊ ၎င်းမှာရင်းအတိုင်း၊ သားကြီးရစေ။ ၎င်းတွင်ကျန်ရှိလျှင်ရစေ၊ ဆိတ်မရှိကလွတ်စေ၊ လယ်မရှိကလည်းလွတ်စေ၊ အလုံးစုံမရှိ၊ ငွေကြေးစပါ၊ အမှားရှိလျှင်၊ ဆိုခဲ့ပြီးသောအဖိုးထားရင်းအတိုင်းကိုသားကြီးရစေ၊ အလုံးစုံမရှိ၊ လယ်သာရှိ၍၊ လယ်ကိုပေးကာ၊ လယ်နှင့်ပင်ပြီးစေ၊ တဖန်တည်းရကောင်းသည်မဆိုသား၊ ဤကားအဖမဟာငယ်မနေးအမိသေရာ၌၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

cond husband, and the children of one father by a first and second wife; amongst them the inheritance is like a bamboo.

3d. As regards the inheritance like a plantain tree; it is the nature of the plantain that from its roots only do children and grandchildren spring; besides this, from the flowers fruit springs, but it does not re-produce* the tree. So amongst children of the same parents, some, like the fruit, are not entitled to inherit, and some, like the shoots from the root, are so.

4th. As regards the inheritance like a reed; it is the nature of the reed that from the roots only, at proper seasons, shoots spring; it flowers, and then dies. As from the flowers there is no advantage, so amongst children of the same father and mother, those who are deficient in any of their members, are like the flowers of the reed, and not entitled to inherit; perfect children, who have not deserted their parents, are like the shoots from the root, and they only are entitled to inherit; thus the inheritance is said to be like a reed.

Now in accordance with the comparisons I have given, will I explain the meaning of every thing regarding inheritance.

2nd. The partition between the father and son, on the death of the mother.

Oh excellent king! the two modes of partition between the father and son on the death of the mother, are as follows:—Let the eldest son have one male slave, one pair of good buffaloes, one pair of oxen, one foreign and one Burman goat, with one pay† of arable land; with the exception of these things, let the father and younger children have all the property, animate and inanimate. If there be no slaves, the price of one male slave shall be ten tickals of silver; of a buffalo, five tickals; a bullock, two and a half tickals; of a goat, one and a quarter tickals; of the land, twenty tickals. If the father has not any of these things, let him pay his eldest son in money according to the above rate. But if he has no property, it is not contended that he shall give this; only if he has property, animate or inanimate, such as three or four slaves, ten buffaloes, ten oxen, goats in the same proportion, and twenty-five pays of land, let the eldest son receive as was at first said.‡ If there be slaves, let him have one of them; if there be no goats, let them be excepted; no fields, let them be excepted. If there be none of the things, but much silver and grain, let him have all that was at first said, at the prices laid down. If there be nothing but land, he shall have only fields; he shall have no right to claim more. This is the law of inheritance when the father does not marry again.

* The wild plantain is produced from seed.

† One pay is fifteen taks of seven cubits long by seven do broad, as laid down in the Thaytho weesia.

‡ If the inheritance falls short of this it would appear that the eldest son's share would be one-fifth of the estate, this being the proportion which his share, as above defined, bears to the whole of the property here enumerated.

၎င်းအမိသေ၍၊ အစနှင့်သားဝေခြင်းတနည်းဆိုတုံ့၊ အမိသေရောက်၊
 အစမယားငယ်နေလျှင်၊ အစမှာစီးဆင်း၊ စီးမြင်း၊ ဝတ်စားတန်ဆာ၊ ငါး၊ ထွန်
 ဝယား၊ ရေကိုင်၊ ကွပ်ကိုင်တို့ကို အစ၌ထား၍၊ အထက်ဆို ခဲ့ပြီးသောစား
 အတိုင်းသားကြီးမရှိလျှင်၊ မရှိလိုက်လေးရမည်၊ အမိဆင်သော ဝတ်စားဆန်
 ဆာ၊ မိစ္ဆာဝတ်နှင့်စပ်ဆိုင်သမျှကိုသားကြီးရစေ၊ ထွန်သောဥဇ္ဈာရုပ်မှာ
 လေးစုစု၍၊ သုံးစုကိုအစယူစေ၊ အိမ်ကိုအစရစေ၊ ၎င်းသားမကွဲပြားသောစံ
 ၍၊ အစမိထွေးသားတချက်တည်းနေသော်၊ ဥဇ္ဈာကိုသူသိသူထင်ခြား၍ထိန်း
 စေ၊ ၎င်းမိထွေး၌သားမရှိ၊ အစသေလျှင်၊ အထက်ဆိုခွဲဝေသည်ဥဇ္ဈာသတ်ကို
 သက်ခံ၊ ဆင်မြင်းကျွန်အဝတ်စားတန်ဆာကိုသားအလုံးရစေ၊ ထိုမှတစ်ပါး
 ကြွင်းသမျှဥဇ္ဈာရုပ်ကိုလေးစုစု၍၊ တစုမိထွေးယူစေ၊ မိထွေးပါရင်ဥဇ္ဈာကို
 မခွဲမဝေသား၊ အိမ်ကိုအဖိုးပြတ်၍လေးစုစု၊ တစုမိထွေးရစေ၊ သားအိမ်ဆိုရ
 စေ၊ အစပါပြီကိုလည်း၊ လေးစုစု၍၊ တစုကိုမိထွေးဆပ်စေ၊ ဤအရာထား
 မိသနှစ်ပါးဥဇ္ဈာရင်းဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

၃ အမိသေ၍အစနှင့်သွီးဝေရာသောတရားတပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အမိသေ၍အစနှင့်သွီးဝေရာသော တရားနှစ်ပါးကို
 သည်ကား၊ အစစားသောဝယား၊ ကျပ်၊ ဝား၊ ဆင်းမြင်း၊ ကျွန်း၊ ရေတိုင်းထွန်
 ကိုင်၊ အစဝတ်စားတန်ဆာကိုအစအလုံးယူစေ၊ အမိဝတ်စားတန်ဆာဆန်
 ရင်သမျှအလုံးစုံနှင့်၊ စားဖိုသည့်ကျွန်မတစ်ကိုသွီးယူစေ၊ ထိုမှကြွင်းသမျှဥဇ္ဈာ
 ရုပ်ကိုလေးစုစု၍၊ တစုကိုသွီးအားယူစေ၊ သုံးစုကိုအစကယူစေ၊ ဤအဓိ
 ကား၊ အစမယားငယ်မနေ၊ ဝေရာသည်ကိုဆိုသောတရား တပါးလည်း
 အစစားသောက်၍ ကုန်လျှင် ကုန်ပိုင်စေ၊ အစမယားငယ်နေပြီးမှဝေလျှင်
 ဥဇ္ဈာရုပ်မှာဆိုခဲ့ပြီးသမျှလေးစုစု၍၊ တစုသွီး၊ သုံးစုအစထူကြစေ၊ အမိဝတ်
 စားတန်ဆာနှင့်၊ ကျွန်မိစ္ဆာမှာသွီးရစေ၊ အိမ်ကိုအစရစေ၊ သွီးကိုလေးဝေအဓိ
 ဥဇ္ဈာရုပ်ကိုသူသိသူထင်မြဲ၍၊ အစမိထွေးမကွဲမပြားသောစံ၍၊ တအိမ်တဦး
 နေရာတွင်၊ အစသေသော်၊ သွီးကိုတည်ပြုတည်းစေ၊ အစရစုမှာလေးစုစု၍၊
 တစုမိထွေး၊ သုံးစုသွီးကြီးရစေ၊ အိမ်ကိုအဖိုးပြတ်၍၊ လေးစုထူစုမိထွေးရ
 ရစေ၊ အိမ်ကိုသွီးရစေ၊ မိထွေးမရသာဈေး၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူစုလား၊
 မိထွေးမှာလင်သေမယားမျှသာဖြစ်သည်၊ သွီးမှာနှစ်ပါးစုံအမိဥဇ္ဈာရင်းဖြစ်

In the same case of the mother dying, I will relate another manner of partition. If after the death of the mother, the father marries again, let him take his riding elephant, riding horse, clothes and ornaments, his sword, betel apparatus, and goblet, with the slave who carries his water goglet and betel; and let him give to the eldest son what has been laid down above, according to his means. Let the eldest son also have all that personally belonged to his mother, her clothes, and ornaments; and having divided the remaining goods into four parts, let the father have three parts, and the house. If the son be too young to separate from his parents, but remains with his father and step-mother, let the property be divided before witnesses, and taken care of separately; and if the father dies without issue by the second wife, let the son have all that was first divided, animate and inanimate, viz., elephant, horse, slaves, clothes, and ornaments. The remainder shall be divided into four parts, and let the step-mother have one; let her retain the property she brought with her originally at her marriage; it shall not be divided. Let the house be valued, and the step-mother have one fourth of the value, and the son have the house; let the father's debts also be divided, and the step-mother pay one fourth of them. This is when the property is that of father and mother originally.

3d. The partition between the father and daughter, on the death of the mother.

Oh excellent king! the two laws for the partition of the inheritance between the father and daughter on the death of the mother, are these: Let the father have his riding elephant and horse, his goblet, the slave who carries his water and betel, his sword, betel apparatus, clothes, and ornaments. Let the daughter have all her mother's ornaments, clothes, and the slave who cooked her rice; and having divided the residue into four shares, let the daughter have one and the father three; this is when the father does not marry again. If from necessity he use the property for subsistence, let him have a right to do so. If the partition be made after the father has married a second time, let the property as laid down above be divided into four shares; let the daughter have one and the father three; let the daughter have her mother's clothes, ornaments, and female slave; let the father have the house, and let witnesses be called to the daughter's portion; and if she be too young to separate from her father and mother-in-law, and the father dies while she is living with them, let the partition as established be confirmed, and let the father's portion be divided into four shares, and of these let the daughter have three, and the step-mother one; and having valued the house, let the step-mother have one fourth of the price, and let the house go to the daughter; the step-mother ought not to have it, because she is only wife of the deceased; but the daughter ought to have it, inasmuch as the property

သော့ကြောင့်တည်း။ အဖအဝတ်အစားမှာ၊ လက်ဝက်မိတ္တေ၊ ရခေးအဆယ်
ကြောင့်နည်းတူမူကား၊ လင်ဥစ္စာမထားပိုင်ရာသော့ကြောင့်တည်း။ ချီထား
မိတ္တေ၊ ခွဲသားသွီးမရှိ၊ ဝေရာသောတရားတည်း။ အထက်မြို့တည်း
နည်းတူဆပ်စေ၊ မိတ္တေ၊ ဥစ္စာနှင့်၊ တင်မြို့မှာမဝေသာ၊ အဖသွီးဝေရာသော
တရားနှစ်ပါးတည်း။

၄။ အဖသေ၍အမိနှင့်သွီး၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အဖသေ၍အမိနှင့်သွီး၊ ဝေရာသောတရားနှစ်ပါးတူ
သည်ကား၊ ကျွန်မတစ်၊ ဒိုညှစ်နွားမတစ်၊ ဒိုညှစ်ဆိတ်မနှစ်၊ ကျွဲပေါက်ဖာ
ရှည်း၊ လယ်တပါယ်၊ ပြောင်းလူးဆပ်၊ မုယော၊ နှင်း၊ အစုစုမြို့သောမျိုးကို
၎င်းသွီးကြီးအားရစေ၊ ကြွင်းသမျှဥစ္စာသက်ရှိသက်ခံကို၊ အမိနှင့်သွီးလေ
တို့ရစေ၊ ကျွန်မိမိအဖိုးငွေနှစ်ကျပ်နှစ်မတ်၊ နွားမသားငယ်ပါးအဖိုးငွေ
သုံးကျပ်စီ၊ ဆိပ်မသားငယ်အဖိုးငွေနှစ်ကျပ်နှစ်မတ်စီ၊ ကျွဲပေါက်ဖာ
ငါးကျပ်၊ ကျွဲမအဖိုးငွေနှစ်ကျပ်နှစ်မတ်၊ လယ်တပါယ်အဖိုးငွေနှစ်ဆယ်၊
အစုစုမျိုးတို့မှာငွေနှစ်ကျပ်နှစ်မတ် အဖိုးထားခဲ့ပြီးသမျှမရှိ၍၊ ရွာရွာရွာ
သာရှိနေလျှင်၊ ၎င်းအဖိုးပြတ်ခဲ့သမျှကို၊ သွီးအကြီးအားပေးစေ၊ ကျွဲနွားဆိပ်
အကောင်တဆယ်စီအစေ့မရှိ၊ ကျွဲအကောင်တဆယ်ရှိမည်၊ မှီသည်တွင်သာ
ဝေစေ၊ ၎င်းမရှိသမျှမှာ၊ ပပြစ်စေ၊ ကျွန်မိမိသုံးယောက်လေးလောက်၊ ကျွဲနွား
ဆိပ်တဆယ်စီ၊ လယ်ပါယ်နှစ်ဆယ်ငါးရှိသည်ကိုသာဝေစေရမည်၊ ချီထား
အမိလင်ငယ်မနေသည်ကိုဆိုသတည်း၊ မစားလောက်၍၊ အမိလောင်းစားတို့
လျှင်ကုန်ပိုင်စေ၊ အမိလင်ငယ်နေ၍ဝေလျှင်၊ အဖဝတ်စားတန်ဆာတန်ဆာ
ကိုလေးစုစု၍သုံးစုကို အမိနှင့်သွီးငယ်တို့ယူစေ၊ တစုကိုသွီးအကြီးအားရ
စေ၊ အိမ်ကိုအမိရစေ၊ သွီးကြီးအားခွဲဝေပေးသောဥစ္စာသက်ရှိသက်ခံကို၊ သက်ခံတို့ကို
သိသူထင်မှတ်သား၍ထိန်းသိမ်းရမည်၊ အမိသေလျှင်၊ သွီးကြီးအားခွဲဝေစေ
ရင်းကိုသွီးကြီးအားရစေ၊ အမိပါရင်းမှာ၊ လေးစုစု၍တစုကိုတထွေးရစေ၊
သုံးစုသွီးကြီးပေါက်ဖော်တို့နှင့်ယူစေ၊ တထွေးပါရင်း ဥစ္စာ တင်မြို့တို့
သားအိမ်ကိုအဖိုးပြတ်၍လေးစုစုပြီးလျှင်၊ တစုကိုတထွေးရစေ၊ သုံးစုကို
သွီးကြီးရစေ၊ သွီးသည်မိတနှစ်ပါးအိမ်ဖြစ်သော့ကြောင့်ဆိုသတည်း။

belonged to both her father and mother. Of the father's clothes, let the step-mother have one half. Why is this?—because the wife owns the husband's property; this is the law when there is no issue by the second marriage. The debts are to be divided and paid as stated above. Neither the debts nor the property of the step-mother are to be divided. These are the two laws regarding the partition of property between a father and daughter.

4th. The partition between the mother and daughter, on the death of the father.

Oh excellent king! when a father dies, there are two laws for the partition of the property between the mother and daughter, which are these: Let the daughter have one female slave, two milch cows, two milch goats, one young male and female buffalo, one pay of grain land, and all the seed, vetches, paddy, corn, barley, sat, mayau, and sesamum. Let the mother and younger daughters take all the residue of the property, animate and inanimate. The price of a female slave is seven tickals of silver and a half; a cow and calf, three tickals each; the goat and kid, one and a half tickals each; the male buffalo, five tickals; the female, two and a half; the pay of land, twenty tickals; and all the seed grain, two and a half tickals of silver. If none of the things now mentioned, and of which the price has been fixed, are in possession, if only gold and silver and other property is left, let the price now laid down be paid to the eldest daughter instead. If there be not the full number of ten cows or goats, and there be ten buffaloes, the last only shall be divided; let the others that do not amount to this number be left out of the partition. A division shall only be made when there are three or four female slaves, ten buffaloes, cows, and goats, and twenty-five pays of land: this is when the mother shall not take a second husband. If the mother has consumed the whole for necessary subsistence, let her have the right to do so. If the partition be made after the mother has taken another husband, let all the father's clothes and ornaments be divided into four portions, three of which the mother and younger daughters shall take, and let the fourth be given to the eldest daughter; let the mother have the house. The property, animate and inanimate, given to the eldest daughter, shall be noted before witnesses, and (they) shall take care of it; and if the mother dies, let the eldest daughter have the property above allotted to her. Let the property brought by the mother be divided into four lots; let the step-father have one, and the eldest daughter and relations (brothers and sisters) three. The property brought by the step-father and his debts shall not be divided. The house shall be valued, and the price divided into four parts, of which let the step-father have one, and let the house go to the eldest daughter, because it is the property of her parents.

၅။ အဖေသေ၍အမိနှင့်သားဝေရာသောတရားတပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အဖေသေ၍အမိနှင့်သားဝေရာသောတရားနှစ်ပါး
တူသည်ကား၊ အဖေစီးဆင်း၊ စီးမြင်း၊ ဗလား၊ ကြပ်၊ ဓါး၊ ဝတ်စားထန်သား၊
ကျန်းရေကိုင်၊ ကွပ်ကိုင်တို့ကိုသားကြီးအားလုံးထူစေ၊ အမိမှာလည်း အမိအ
ဝတ်အစား၊ ဗလား၊ ကြပ်၊ ဝတ်စားဆင်ယင်သန့်ရှင်း၊ ကျန်းမိမ္မကိုအမိထူစေ
ပြီးမှ၊ ကြွင်းသောဥစ္စာကိုလေးစုတစုသားကြီးယူစေ၊ သုံးစုကိုအမိနှင့်သုံး
ငယ်တို့ရစေ၊ ဤကားအမိလင်ငယ်မနေ၊ ဝေရာသောတရားတပါးတည်း။
အမိသုံးစား၍ကုန်လျှင်ကုန်ပိုင်စေ၊ အမိလင်ငယ်နေလျှင်သားအကြီးအား
ပေးဝေရာသက်ရှိသက်ခိုကိုသူသိပြု၍၊ သိမ်းထားရမည်၊ မကွဲလောက်၍၊
မတူနေရာအမိသေလျှင်၊ အထက်ပေးရင်းတိုင်းကို၊ သားကြီးအလုံးထူစေ၊
မှားအမိရစုသုံးစုကိုလေးစုစု၍၊ တစုတထွေးစားစေ၊ သုံးစုကိုအထက်သား
ကြီးစားစေ၊ တထွေးကပါဥစ္စာနှင့်တင်မြဲမှာမဝေသား၊ အထက်အမိတင်မြဲကို
လေးစုတစုတထွေးဆပ်စေ၊ အိမ်ကိုအဖိုးပြတ်၍လေးစုတစုတထွေးရစေ၊
အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ မိဘအိမ်ဖြစ်ရောသောကြောင့်တည်း။

၆။ အဖေမယားငယ်နေ၊ ရှစ်ပါးစုံသား၊ မိထွေးနှင့်အဖေသားအဖသားနှင့်မိထွေး
ပေါက်ဖော်တို့ဝေရာသောတရားတပါး။

အဖေမယားငယ်နေ၊ ရှစ်ပါးစုံသားပရှိ၊ မိထွေးနှင့်အဖေသား၊ အဖေသားနှင့်၊
မိထွေးပေါက်ဖော်ဝေရာသောတရားတပါးတူသည်ကား၊ အသက်ရှိသတ်
မဲ့၊ မိထွေးဥစ္စာသက်ရှိသက်မဲ့ကို၊ သားအလုံးထူစေ၊ မိထွေးအမိအထိုသေ
၍၊ ရင်တို့ဥစ္စာ၊ မိထွေးလက်တွင်မခွဲမဝေရှိလျှင်၊ မိထွေးလင်သားတဝက်၊
ပေါက်ဖော်သို့တဝက်စားစေ၊ မိထွေးအရွေ့ကိုရှိသောကြောင့်တည်း၊ အနည်း
ကား၊ မိထွေးအလျှင်သေ၍၊ အဖေနောက်သေသော်၊ အထက်အဖေပွဲရှိ၊ မိထွေး
ဥစ္စာကိုအဖေအလုံးပိုင်သည်အတိုင်း၊ လက်ရောက်ကစားစေ၊ လက်မရောက်
ကားမိထွေးပေါက်ဖော်တို့မှာ၊ ဥစ္စာသုံးစုစု၍၊ နှစ်စုမိထွေးလင်သားရစေ၊ တစု
ကိုပေါက်ဖော်တို့ရစေ၊ တင်မြဲကိုလည်း နည်းတူဆပ်စေ၊ ဤကားအရွေ့
သည်ကိုဆိုသတည်း၊ အရွေ့မရှိကမတောင်းရဟု၊ မခွဲရှင်ရသော ဆိုတော်မူ၏။

5th. The partition between the mother and sons on the death of the father.

Oh excellent king! when the father has died, the two laws for the partition of the inheritance between the mother and the sons are these: Let the eldest son have the riding horse, elephant, goblet, betel apparatus, sword, clothes, and ornaments, and of the slaves, the betel carrier and two water carriers; and let the mother have her clothes and ornaments, goblet, betel apparatus, and all the female slaves. Let the residue be divided into four parts, of which let the eldest son have one, and the mother and younger children three. This is the law when the mother does not marry again. If the mother uses the property for necessary subsistence, let her have the right to do so. If the mother takes another husband, the portion of the eldest son, animate and inanimate, shall be noted before witnesses, and taken care of; and if he be too young to separate from his parents, and the mother dies, let him have all that has been apportioned to him above, and having divided the portion of the mother into four parts, let the step-father have one part, and the eldest son three. The original property and the debts of the step-father shall not be divided, but of the mother's original debts let the step-father pay one fourth; having valued the house, let the step-father have one fourth. Why is this? —because it was the house of the son's parents.

6th. The partition, after the death of a person who has taken a second wife, between her, her children, relations, and the son of the deceased by his first wife.

Oh excellent king! when a father has no issue by his second wife, and they both die, leaving a son of the father by a former marriage, these are the two laws of partition between this son and the relations of his step-mother. Let him have all the property, animate and inanimate, of his father and step-mother. If her parents have died, and their property undivided is in her hands, let the son of her husband have one half, and her relations the other, because it is the inheritance of his step-mother, and within his reach.* In another case, if the step-mother shall die first, and the father afterwards, let the son have all that portion of the step-mother's inheritance that had been divided, and come into his father's possession, as it belonged to his father. Let that portion which had not come into possession be divided into three shares, and let the son have two, and the relations of the step-mother one, and let them pay the debts in the same proportion: this is when the inheritance is within reach. If he does not obtain any of the property, he shall pay none of the debts. This the sage recluse, lord Menoo, has said.

---

* That is, he became her son before it was divided.

၇။ လင်ကြီးကပါသားနှင့်၊ မိတ္တူတွင်မွေးသည်သား၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

လင်ကြီးကပါသားနှင့်၊ မိတ္တူတွင်မွေးသည်သား၊ ဝေရာသောတရား
နှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ အထက်အပေါ်ရင်းဥစ္စာကိုအထက်သားတူစေ၊ မိတ္တူ
ပါရင်းကိုလည်းနှစ်ပါးစုံယူစေ၊ လက်ထက်ပွားကိုသုံးစုစုနှင့်၊ နှစ်စုနှစ်ပါး
သားယူစေ၊ တစုအထက်သားစားစေ၊ တင်မြှင့်လှောင်လည်းနည်းတူဆီလ
ဆိုသည်လည်းတပါးတည်း။ ။ တနည်းဝေရန်ကား၊ အပေါ်ရင်းမြှင့်၊
မိတ္တူပါရင်းမမြှင့်၊ နှစ်ပါးစုံလက်ထက်ပွားမရှိကလည်း၊ လေးစုစုနှင့်သုံးစု
သားစားစေ၊ တစုကိုနှစ်ပါးစုံသားစားစေ၊ အဓကမပါ၊ မိတ္တူကပါလည်း၊
အထက်သားတစု၊ အောက်သားသုံးစုစားစေ၊ ။ တနည်းကား၊ အထက်
ဥစ္စာကိုသုံးစုစု၊ အောက်ကသားတစု၊ အထက်သားနှစ်စု၊ လက်ထက်ပွား
မှား၊ အောက်သားနှစ်ဆ၊ အထက်သားတဆစားစေ၊ တင်မြှင့်လည်းနည်းတူ
ဆီလစေ။

၈။ ဘထွေးနှင့်အထက်သား၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

ဘထွေးနှင့်အထက်သား၊ ဝေရာသောတရားတပါးကိုဆိုပေတုံ၊ စုံစုံထား
ပါသားနှင့်၊ ဘထွေးမယားအတူနေရာတွင်၊ မယားထေသည်၊ မထားကွဲဆို
သမျှဥစ္စာကိုလေးစုတစုလင်ရစေ၊ နောက်လင်နှင့်နေရာတွင်မှ၊ မိဘဥစ္စာ
မွေကိုရချေအံ့၊ ၎င်းဥစ္စာရပ်မှသားမမြှင့်သော်လည်း၊ မထားဥစ္စာကိုလည်း
ပိုင်သည်ဖြစ်သောကြောင့်၊ ဘထွေးတဝက်၊ အထက်သားတဝက်စားစေ၊
မြေးစုကိုဘထွေးလက်ထက်တွင်မှ၊ ရသော်လည်း၊ ဘထွေးမစားသာနေ
အထက်သားစားစေ၊ တင်မြှင့်လှောင်လည်း၊ နည်းတူဆီလစေ၊ အမိဘထွေး
တူနေရာမှပွားရှားသောဥစ္စာရှိလျှင်၊ ခြောက်စုစု၊ တစုအထက်သားရစေ၊
မနှုမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၉။ သားသုံးဦး၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

သားသုံးဦးဝေရာသောတရားနှစ်ပါးကွဲပြားသည်ကိုဆိုပေတုံ၊ စုံစုံထား
ကပါသား၊ လင်ကပါသား၊ နှစ်ပါးစုံတွင်မွေးသည်သား၊ သုံးဦးတွင်မိဘ
နှစ်ပါးသေ၍၊ ဝေရာသည်ကား၊ အမိပါသားလည်း၊ အမိပါရင်းကိုလည်း
အဖေပါသားလည်း၊ အဖေပါရင်းကိုလည်း၊ နှစ်ပါးစုံတွင်သားလည်း၊ နှစ်ပါး
တွင်ဖြစ်ပွားသည့်ဥစ္စာကိုလည်း၊ တင်မြှင့်လှောင်လည်း၊ နည်းတူဆီလစေ။

7th. The law of partition between the sons of a first and second marriage.

The two laws of inheritance as regards the sons of one father by a first and second wife are these : Let the son of the first marriage have all the father's original property, and let the son of the second have all that his mother brought with her ; let the property acquired subsequently to the marriage with the second wife be divided into three shares ; let her son have two, and the son of the first marriage one share, and let them pay the debts in the same proportion. In another case ; if the father had property at the time of his marriage, and the second wife none, and if none has been acquired during their marriage, let the property be divided into four shares ; let the son of the first marriage have three, and the son of the second one share. If the father had no property, and the second wife had, let the son of the first marriage have one share, and the son of the second three. In another manner ; let the property originally possessed be divided into three shares ; let the son of the first marriage have two, and the son of the second one share ; and of the property acquired during the last marriage, let the son of the first have one, and the son of the second two shares, and let them pay the debts in the same proportion.

8th. Between the step-father and his step-sons.

I will now lay down the law as regards the partition of property between a step-father and his step-son. If the step-son be living with his step-father, at the time of his mother's death, let her property be divided into four shares, and let the husband have one. If during the time of her coverture with the second husband, she shall have inherited the property of her parents, let the husband have half of it, though she has no children by him, as the husband has a right to the wife's property ; and let the step-son have the other half ; and though the mother inherited her father's property during her coverture with the step-father, he has no right to the grandson's share ; let his step-son have it. Let them bear the debts in the same proportions ; and of the property acquired during the coverture of his mother, let the step-son have one sixth share. This Menuo, the lord hermit, hath said

9th. The partition between the three kinds of sons.

I will now state the law of partition between the three kinds of sons. 1st, the son of the husband by a former marriage ; 2nd, the son of the wife by a former marriage ; 3rd, the child of this pair. On the death of the parents, let the son of the mother have the property she brought with her as her portion, the son of the father what he possessed at the time of marriage, and the son of both what had been acquired during their marriage, and let them pay the debts in the same way. Should they have had no property at the time of marriage,

ပါးစုံပါသောဥစ္စာမရှိကလည်းလက်ထက်ပွားသာရှိလျှင် ငါးစုစုသုံးစုကို နှစ်ပါးစုံသားစားစေ၊ အထက်သားထို့မှာတစ်စုံစားစေ၊ နှစ်ပါးစုံတွင်တင်ပြီ ရှိလည်း၊ နည်းတူဆပ်စေ၊ တတန်မှာလည်းလက်ထက်ပွားမရှိလင်းပါး၊ ယားပါဥစ္စာရှိလျှင်လေးစုစီစု၍တစုကိုနှစ်ပါးစုံသားသို့လေးစေ၊ ငြိမ့်လွှဲ နည်းတူဆပ်စေ၊ လင်ပါဥစ္စာမရှိ၊ မယားပါဥစ္စာရှိလက်ထက်ပွားမရှိ မရှိဖြစ်လျှင်ထိုဥစ္စာရပ်ကိုငါးစုစု၍ဥစ္စာရင်းသားသုံးစု၊ နှစ်ပါးစုံသားတစု ဥစ္စာရင်းမပါသူသားတစုစားစေ၊ တင်ပြီရှိလည်းနည်းတူဆပ်စေ၊

၁၀။ မယားသေသော်၊ အထွေးနှင့်သားသုံးဦးဝေရာသောတရားကပါး။

အကြင်လင်မယားတို့တွင်သားကိုယ်စီပါကြ၍ နှစ်ပါးစုံခြင်သည်သား မယားသေသော်၊ အထွေးနှင့်သားသုံးဦး ဝေရာသော တရားကား၊ နှစ်ပါး အပြားရှိ၏၊ သေသူအမိပါရင်းကိုလေးစုစု၍တစုအထွေးစားစေ၊ ထိုစုကို မယားကပါသားစားစေ၊ လက်ထက်ပွားရှိလျှင် နှစ်စုစု၍ ငါးစုအထွေး စားစေ၊ နှစ်စုကိုနှစ်ပါးစုံသားစားစေ၊ တစုကိုအထက်သားစားစေ၊ တနည်းလည်း၊ အထွေးအယောင်သေဆုံး အမိနောက်သေဆုံး၊ အထွေးဥစ္စာမျှ သော်လည်း၊ အမိပါဥစ္စာကို ငါးစုစု၍ သုံးစုကိုအမိပါရင်းသားစားစေ၊ နှစ်စုကိုသုံးစုစုပြန်၍တစုမှာအထွေးသားစားစေ၊ နှစ်စုကိုနှစ်ပါးစုံသားစား စေ၊ မိထွေးအယောင်သေ၍ အမိနောက်မှသေလည်းနည်းတူ ဆိုခဲ့ပြီးသည်တို့ ငါးစုစေ၊

၁၁။ အမိသေ၊ အမိကိုသားတောင်း၍လေးစုတစုတွင်ပေါက်ဖော်တို့ကိုဝေရာသော တရားကပါး။

အမိသေသားအမိကိုအမွေတောင်း၍လေးစုတစုတွင်ပေါက်ဖော်တို့ကို ဝေရာသောတရားနှစ်ပါး၊ အဖစီးဆင်းစီးမြင်းဝတ်စားတန်ထားကြပြီး၊ ဖလားတို့ကို သားအကြီးစီးနင်းသောင်ရွက်စေ၊ ထိုမှကြွင်းသည်ဥစ္စာကို အမိသေမှပေါက်ဖော်တို့ကိုဝေစေ၊ အမိမသေသမျှကိုမဝေသာ၊

၁၂။ အမိသေ၊ အဖကိုသွီးဘောင်း၍လေးစုတစုတွင်ပေါက်ဖော်တို့နှင့်ဝေရာသော တရားကပါး။

အမိသေ၍ အဖကိုသွီးဘောင်းရာ၌လည်း၊ အထက်နည်းတူ၊ နှစ်ဝေစေ၊ စားကြစေ၊

only what has been acquired afterwards, let it be divided into five shares, and let the son of the last marriage have three, and the others one share each; let them pay the debts incurred during the last marriage in the same proportions. In case there should be no property acquired during the last marriage, only what was brought by both at the time of marriage, let the son of the last marriage have one fourth share, and let him pay one fourth of the debts. If the father had no property at the time of his second marriage, but the mother had, and there be none acquired during this marriage, let it be divided into five shares, and let the son of the party who brought the property (the mother,) have three shares, and the other two one share each, and let them pay the debts in the same proportions. Thus the recluse said.

10th. The partition, on the death of the wife, between the step-father and the three kinds of sons.

If a man and woman, having each children, shall marry and have a common family, the two laws for the partition of the property between the man and the children, on the death of the woman, are these: let the original property of the deceased mother be divided into four shares; let the step-father have one and the son of the deceased three shares. If there have been any property acquired during the second marriage, let it be divided into eight shares; let the father have five, the son of the last marriage two, and the sons by the former marriages one share. If the father dies first and the mother afterwards, though the father may have had no property, let the mother's property be divided into five shares, of which let her son have three; let the remaining two shares be divided into three; of these let the son of the father have one, and the son of the last marriage the other two. Should the mother die first and the father afterwards, let the same relative proportions be observed.

11th. The law that one-fourth is to be divided amongst the children, on the son's demanding his inheritance from his mother, on the father's death.

In case of the father's death and the sons demanding their inheritance from the mother, the two laws for the partition of one-fourth share amongst the relations; let the eldest son have the father's elephant, horse, clothes, ornaments, betel apparatus, sword and goglet, and let the residue of the property at the mother's death be divided amongst the relations, (to brothers and sisters of the eldest son!) it must not be divided till her death.^a

12th. The law prescribing when one fourth is or is not to be divided amongst the children, on the daughter's demanding her inheritance, on the death of the mother.

In case of the mother's death and the daughters' demanding their inheritance of their father, the same rule holds as above laid down.

^a This and the following section are quite at variance with sections 8 and 9 of this vol., which treat of the same case.

၁၃။ ၎င်းမိဘနှစ်ပါးသေ၍ သားယောက်ျားမရှိ၊ သားမိမ္မသာရှိ၍ ဝေရာသော
တရားတပါး။

၎င်းမိဘနှစ်ပါးသေ၍ သားမိမ္မသာရှိ၍ ဝေရာသောတရားတပါး။ အိ
ဝတ်သောတန်ဆာဆင်ယင်သမျှကို သွီးကြီးထူစေးအဖဝတ်စားတန်ဆာ
၍ မှီမှီသမျှသက်ရှိသက်ခွဲကို အစုနှစ်ဆယ်စု၍ တစုကိုသွီးကြီးထူစေး၎င်း
အကြွင်းကို အစုနှစ်ဆယ်စုပြန်၍ သွီးလပ်တစု ထူစေး၊ ၎င်းနည်းတူ အစု
နှစ်ဆယ်စု၍ တစုကိုသွီးမှီသမျှထူစေး၊ သုံးကြိမ်သုံးစန့်စုပြီး၍ ကြွင်းသော
ဥစ္စာကို အညီအမျှဝေယူစားကြစေ၊ ခုနှစ်ကြိမ်ခုနှစ်စန့်စု၍ အမျှပေးစေ
တည်း၊ ရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။ ဤသို့ဝေမည်တွင်၊ မိဘအတူရှိရည်ရှိအား
ပေးဦးတားပြီးနောက်မှဝေရာသည်။

၁၄။ မိဘနှစ်ပါးသေသားယောက်ျားရည်းမှီးဝေရာသောတရားတပါး။

မိဘနှစ်ပါးသေ၍ သားယောက်ျားရည်းမှီးဝေရာသောတရားတရားတရား
ကား၊ အဖဆင်ယင်သောဝတ်စားတန်ဆာတို့ကို သားကြီးထူစေးပြီး၍ အိ
ဆင်ယင်သောဝတ်စားတန်ဆာနှင့် မိဘနှစ်ပါးပိုင်လိုက်သမျှဥစ္စာ၊ အိမ်
သက်ခွဲကို ဆယ်စုစု၍ တစုကိုသားကြီးထူစေးဦး၊ ကျန်ကိုးစုကို ဆယ်စု
ပြန်၍ တစုကိုသားလပ်ထူစေး၊ ၎င်းနည်းတူ ဆယ်စုစု၍ သားတစုထူစေးပြီး
မှအညီထူစေး၊ ခုနှစ်ကြိမ်ခုနှစ်စန့်စုမှ အညီထူစေးတည်းဟူတော်မူ၏။ ၎င်းတွင်
လည်း အလှူအတန်းပေးရမည်။

မိဘနှစ်ပါးသေ၍ သားယောက်ျား၊ သားမိမ္မတို့ရှိလျှင် သားကြီးထူစေး
အဖအဝတ်တန်ဆာကိုထူစေး၊ သွီးကြီးလည်းအမိအဝတ်တန်ဆာကိုထူစေး
ကြွင်းသမျှဥစ္စာရပ်သက်ရှိ၊ သက်ခွဲကို တဆယ်ငါးစုစု၍ အစည်းအတိုင်း
ကောက်စေ၊ သုံးကြိမ်သုံးစန့်စု၍ ကြွင်းသဉ်ကိုအမျှဝေစေ၊ ခုနှစ်ကြိမ်ခုနှစ်
စု၍ ကြွင်းသည်ကိုအမျှဝေစေ၊ ၎င်းတွင်လည်း အလှူပေးအပ်မဝေ၍ထားစေ
ဆိုတော်မူ၏။

၁၅။ မိဘနှစ်ပါးမသေမှီးသားကြီးသေ၍ သားကြီးသားနှင့် ဘထွေးအမျိုးမျိုး
ရာသောတရားတပါး။

မိဘနှစ်ပါးမသေမှီးသားကြီးသေ၍ သေသူသားနှင့် ဘထွေးအမျိုးမျိုး
ရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား သားကြီးကြောရသောလည်း မိဘအဖအမိ

13th. Both father and mother having died, leaving only daughters; the law of partition amongst them.

In case of the death of both father and mother, and there be only female children, let the eldest daughter have all the mother's clothes and ornaments, and let the father's clothes and all other property, animate and inanimate, be divided into twenty shares, of which let the eldest daughter take one; then let the residue be again divided into twenty, and let the second daughter have one share; let the residue be for the third time divided into twenty, and each of the other children have one share; and let the residue after this be equally divided amongst all. It has also been said by my lord hermit, that the division (into twenty) should be repeated seven times, and then the equal division made; but a portion of the property must be first set aside for religious purposes on the parents' account.

14th. Both father and mother dying and leaving only sons, the law of partition amongst them.

In case of the death of both father and mother, and their leaving only sons: After the eldest son has taken the clothes and ornaments of the father, let all the residue of the property, animate and inanimate, with the mother's clothes and ornaments, be divided into ten parts, and let the eldest son have one; let the residue be again divided into ten, and let the second son have one share; let the remainder be again divided into ten, and let the other children each have a share; and let the rest be divided equally amongst all. In this case also, it has been laid down that the division into ten shall be repeated seven times, and here also some must be set apart for religious offerings.

If the father and mother both die, leaving male and female children, let the eldest son have the clothes and ornaments of the father, and the eldest daughter the clothes and ornaments of the mother; the residue of the property, animate and inanimate, shall be divided into fifteen shares, and let each take one according to age; having added them together and divided them three times, let the residue then be divided equally. In this case also, seven divisions have been ordered prior to the equal distribution of the residue. Here also a portion must be set aside for religious offerings.

15th. The eldest child having died before the parents, the law of partition between his child, and the uncles and aunts by the father or mother's side.

If the eldest son dies before his father and mother, the law of inheritance between his son and his son's uncles and aunts, is this: Because in case of the death of father and mother, the eldest son* is

* A mitha, the eldest son of a marriage properly celebrated, that is, with the consent of parents

သေစေကာမူ၊ အစ်ကိုကြီးသော်အစဆိုရှေ့သည်ဖြစ်သောကြောင့်၊ ဤအမှု
နှင့်အစ်ကိုကြီးသားအမှုစားစေထုဆိုတော်မူ၏။

မိဘနှစ်ပါးမသေမှီ၊ သွီးကြီးသေ၍၊ သွီးကြီးသွီးနှင့်၊ မိတောင်းပြီး ခိုဝေရာ
သောတရားတပါးဟူသည်ကား၊ အစ်မကြီးသွီးသည်၊ ဤမိတောင်းနှင့်အမှု
စားစေ၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အစ်မကြီးသာလျှင်အစ်မဆိုရှေ့သော
ကြောင့်တည်း။

မိဘနှစ်ပါးမသေမှီ၊ သားလတ်၊ သွီးလတ်ဆိုသေ၍၊ ၎င်းသားလတ်၊ သွီးလတ်
သားသွီးနှင့်၊ အမိအဖပေါက်ဖော် ဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား၊ မိ
အတ္တိအမွေကို၊ ခွင့်မိခွင့်အတ္တိရစုတွင်၊ လေးစုတစု၊ သွီးလတ်၊ သားလတ်အား
သွီးတိုစားစေထုဆို၏။

၁၆။ ၎င်းမိဘနှစ်ပါးသေသောနောက်၊ အမွေမဝေမှီ၊ အမွေခံသားသွီးသေပြီးသော်
သမက်တို့ကိုဝေရာသောတရားတပါး။

မိဘနှစ်ပါးသေသောနောက်၊ အမွေမဝေမှီ၊ အမွေခံသားသေ၍၊ မြွေမ
သားသွီးတို့ကို၊ ဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား၊ မိဘသေပြီးနောက်၊
အမွေခံသည်ဖြစ်သောကြောင့်၊ သားကြီး၊ သားလတ်စားထိုက်သည်အတိုင်း၊
သေသူအမွေကို၊ မဟာ၊ ဖြစ်လည်းအစုနှင့်၊ သားဖြစ်လည်းအစုနှင့်စားစေ၊
အမွေရှင်မိဘနှစ်ပါးသေသောနောက်မှ၊ အမွေခံသားသေ၍ စားထိုက်သည်။

၁၇။ မိဘနှစ်ပါးသေပြီးနောက်၊ သွီးသားသေလျှင်၊ သေသူသားသွီးထိုက်ရာ
သောတရားတပါး။

မိဘနှစ်ပါးသေပြီးနောက်၊ သွီးသေလျှင်သေသူလင်သားသွီးထိုက်ရာ
သောတရားတပါးဟူသည်ကား၊ သေသူတို့မိဘနှစ်ပါးသေ၍၊ အမွေကို
ရှေ့သည်ဖြစ်သောကြောင့်၊ သေသူလင်သားသွီးထိုက်သည်၊ သေသူအမွေခံထိုက်
သည်အတိုင်းစားစေ၊ တင်မြို့လည်းနည်းတူတော်မူ၏။ မိဘနှစ်ပါးသေ
ပြီးနောက်၊ အမွေမဝေခင်၊ အိမ်ထောင်မကျသေးသောသားသေလျှင်၊ အ
သေသူသားဥစ္စာကို၊ ပေါက်ဖော်တို့ ဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား၊
သေသူအစုကို၊ ပေါက်ဖော်ကြီးငယ်အညီအမျှဝေစားစေထုဆိုတော်မူ၏။

၁၈။ မိဘနှစ်ပါးသေပြီးနောက်၊ သားသွီးအသီးနေရာတွင်၊ အမွေမဆက်လက်သော
တရားတပါး။

အမိအဖသေပြီးနောက်၊ သားသွီးအသီးအသီးနေရာတွင်၊ အမွေမဆက်
ဆံရာတရားတပါးဟူသည်ကား၊ ထိုပေါက်ဖော်တို့သည်အသီးအပြားရာရာ

called father, let his son, and his (the eldest son's) younger brothers, share alike.

Should the eldest daughter die before the father and mother, this is the law for the partition of the inheritance between her daughter and her daughter's uncles and aunts : That the daughter of the eldest daughter, and her (the eldest daughter's) younger sisters, shall share alike, because the eldest daughter, when grown up, stands in the place of a mother.

In case of the death of the younger children occurring before the parents, the law for the partition of the inheritance between their children and the (co-heirs) relations of their parents is this : The children of the deceased have one fourth of the share which would have come to their parents.

16th. After the death of the parents, and before the partition of the property, the sons and daughters entitled to a portion having also died, the law of partition between the sons and daughters-in-law.

If after the death of the parents, and before the partition of the property, a son, entitled to a share in the inheritance, shall die, the law for partition between the daughter-in-law and her children is this : Because she was in reach of a portion, (that is, was alive at the death of his parents,) let them have the full share of the deceased's property : be he eldest or younger, be it his wife or his child, they are entitled to his full share ; as their father died after the death of his parents who left the estate, his children are entitled to inherit. If after the death of her parents, the daughter shall die, the law of partition that applies to her husband and children is this : The deceased daughter having died after her parents, is within reach of a share ; her husband and children are entitled to that share ; let them have what she had a right to, and let them pay a proportionate share of the debts.

17th. After the death of the parents, if the sons or daughters die, the law for the partition of their property between their relations.

If after the death of the parents, and before the division of the property left, an unmarried child shall die, the law for the partition of the deceased child's effects amongst the relations (brothers and sisters) is, that they shall share in equal proportions.

18th. After the death of the parents, when the property is divided amongst the children, and they are living separately, the law that it shall not ascend.

When after the death of the parents each of the children is established in his own house, the law that the property shall not ascend is

သေ၍၊ အမွေခံသားသွီးလင်မယားမရှိလျှင်၊ တစ်ကိုအစ်ကိုမျိုး၊ အမွေမဆက်ဆံစေနှင့်၊ သေသူအောက်ညီ၊ ညီမတို့သာခံစားစေ၊ သည်ကိုရည်၍ အမွေကိုမဆက်ဆံစေနှင့်ဆိုသတည်း။

၁၉။ အမွေမဆက်ဆံစေနှင့်ဆိုပြီးလျှက်၊ သေလျှော့ကို မိဘတို့ဆက်ဆံခြင်း တရားတပါး။

အမွေကိုမဆက်ဆံစေနှင့်ဆိုပြီးလျှက်၊ သေသူမိဘတို့သည်၊ သေလျှော့ကို စားပိုင်စေဆိုသည်ကား၊ အဘယ်ကြောင့်နည်း၊ သေသူတို့တွင်း၊ သားသွီးပေါက်ဖော်မရှိ၍ မိဘရှိလျှင်၊ အမိအဖပင်ခံစားစေ၊ ငှာသတ္တိပေး၍ ဆိုကဲ့သို့၊ သင်္ဘောတော်ကို ရည်သောအလှူကို၊ ဘုရားရှင် ခံထိုက်အပ်တည်း။ ၊ အမိအဖသားသွီးပေါက်ဖော်မရှိသောသူ ဥဇ္ဇာကိုဆိုရာတွင် တို့စားရာသောတရားဟူသည်ကား၊ အလုံးစုံအမွေခံဆိုသည်မရှိသော်လည်း အမိအဖျိုးမြှောက်ဖောက်၊ မယားမိအဖျိုးမြှောက်ဖောက်၊ စားစေခြင်းငှါ သေသူတို့သားရင်းဘွားရင်းရှိက၊ မြှောက်ဖောက်ထို မစားသင့်သော၊ သားရင်းဘွားရင်းလေးသည်၊ ဥပမာဆိုတုံပေအံ့၊ မြစ်ကြီးငါးသွယ်၊ မြစ်ငယ်တို့က၊ စီးဝင်သောရေသည်၊ မတာသမုဒ္ဒရာခံစားလေသကဲ့သို့၊ သားရင်းဘွားရင်း ရာလေသတည်း။

၂၀။ အဖိုးသေပြီးနောက်၊ အဖွားလင်ငယ်နေရာတွင်၊ အဖွားသေ၊ သားသွီးတို့ အဖိုးထွေးနှင့်အဖွားပါရင်းမြေးဝေရာသောတရားတပါး။

အဖိုးသေ၍၊ အဖွားလင်ငယ်နေရာတွင်၊ အဖွားသေ၊ သားသွီးတို့ အဖိုးထွေးနှင့်အဖွားရင်းမြေးဝေရာသောတရားကား၊ အဖွား အဖိုးမြေးအဖုရ ရာတွင်၊ အဖွားသေသော်၊ အဖွားပါရင်းဥဇ္ဇာရှိလျှင်၊ သားမြစ်ကားထော့၍ သုံးစုသားစားရ၏၊ မြေးနှင့်အဖွားမြစ်လေသည်၊ တဝက်ကိုမြေးရ၏၊ တဝက်ကိုအဖိုးထွေးစားစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ မြေးကားအဖွား သားကားအရင်း ဆိုသောကြောင့်တည်း၊ တင်မြီပါရင်းကိုတည်း နှစ်စု ဆယ်စေ၊ လက်ထက်ပွားဥဇ္ဇာရှိလျှင်၊ ရှစ်စုစု၍၊ တစုမြေးတစုစေ။

၂၁။ အဖိုးပါမြေးနှင့်အဖွားထွေးတွင်မွေးသည်သား၊ ဝေရာသောတရားတပါး၊ အဖိုးသေ၊ အဖွားလင်ငယ်နေရာသားမွေး၏၊ အဖွားသေရာတွင်အဖိုး

this: If after the heirs have received their shares, and established themselves separately, one shall die without leaving direct heirs, i. e. wife or husband, son or daughter, let the property not ascend to the elder brothers or sisters; let the younger brothers and sisters only of the deceased share it. This is what is meant by not allowing the property to ascend.

19th. Though it is said the property shall not ascend, the law when it shall do so.

Though this is the law, why is it also said, "the father and mother of the deceased have a right to his property"?—because if the parents be alive, and the deceased has no other relations, they shall inherit his property, as, by way of illustration, the offerings intended to be made to the priests may be offered to God. If the deceased has no father, mother, sons, daughters, or relations, (brothers and sisters,) the law by which the grandfather and mother inherit is this: If there be none of the above-named heirs, six (degrees of) relatives of the husband and six of the wife are laid down as heirs; but if the own grandfather and grandmother are alive, they shall inherit before these six relatives. I will make a comparison: as the water of the main ocean receives the waters of the five hundred smaller rivers which have flowed into the five large ones, the grandfather and grandmother have a right to the property.*

20th. The grandfather having died, the grandmother takes another husband and dies without issue, the law for partition of the original property of the grandmother between her grandchildren and the step-grandfather.

If the grandfather be dead, and the grandmother has taken a second husband, and died without issue, the law of partition as regards the step-grandfather and the grandchildren of the deceased is this: If the grandmother dies whilst she, her grandchildren, and husband are living together, if she has any property which was originally her own, let her children, if she has any, inherit three fourths of it, (and the step grand-father one fourth;) if she has only grand-children, let them have one half and the step grand-father the other. Why is this?—because the grand-son is the point, and the son the root; let the debts be paid in the same proportion. If there be any property acquired since the marriage, let it be divided into eight shares, of which let the grandsons have one.

21st. Partition between the children of a step-grandfather, and the children of a marriage as above.

If the grandfather dies, and the grandmother, marrying again, has

---

* Rather an inverted comparison.

ထွေးသား၊ အစွားပါရင်းမြေးသုံးယောက်ဝေရာသောတရားကား၊ အစွား
 ပါရင်းဥဇ္ဈာကိုးမြေးအတူနေရာအလုံးပါလေသည်၊ ချင့်ကား၊ ချင့်မိအစုအ
 သေး၊ အစွားနှင့်မြေးအဖိုးထံရောက်လျှင်၊ အဖအမိအစုကိုးမြေးခံရကောင်း၊
 သည်မဆိုသာချေ၊ ချင့်သွားတွင်ပါသမျှဥဇ္ဈာကိုးလေးစုစု၍၊ တစုကိုအဖိုး
 ထွေးယူစေသုံးစုကျန်ကိုအစွားနှင့်မွေးသည်သား၊ ပါရင်းမြေးစားအဖိုး
 ကိုအဖိုးထွေးမွေးသည်သားစားစေ၊ တင်မြှီလည်းနည်းတူဆပ်စေ၊ အဘယ်
 ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အမွေမခွဲမဝေး၊ အစွား၌တလုံးတည်း၊ ပါချေသော
 ကြောင့်တည်း၊ လက်ထက်ပွား၍ ၁၂၊ ရှစ်စုစု၍၊ တစုမြေးရစေ၊ တင်မြှီ
 လည်းနည်းတူဆပ်စေ၊ မြေးတွင်မိဘ ၁၂၊ သီးခြားပါသမျှမှားအဖိုးထွေး၍
 အစွားရင်းသား မစားသာချေ၊ ၁၂ သည်အတူလိုက်၍မနေ၊ ဥဇ္ဈာလည်း
 အစွားသို့မပါလျှင်၊ မြေးကမရသေး၊ ၁၂ ဖိုးထွေးတွင်မွေးသည်သားကိုအ
 ခံစားစေ၊ မြေးအတူအစွားနှင့်လိုက်၍နေက၊ အထက်အဖိုးဥဇ္ဈာပါသည်တွင်
 သားအစွားမရှိလျှင်လေးစုစု၍သုံးစုစားရမည်၊ တစုကိုအဖိုးထွေးစားစေ၊
 အစွား ဥဇ္ဈာယိုးဖြစ်ချေက၊ အစွားသေက၊ လေးစုတစုမျှသာ မြေးစားစေ၊
 အစွားနှင့်အတူမနေလျှင်မရသာချေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အစွား
 ကိုမခင်မယင်သောကြောင့်တည်း၊ အဖိုးပါမြေးနှင့်အစွားထွေးတွင်မွေးလတ္တီ
 သား၊ ၎င်းဥဇ္ဈာရပ်မှားကိုလည်းနည်းတူဖြစ်စေလျှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၂၂။ မိဘနှစ်ပါးရှိစည်းသားကြီး၊ သို့ကြီးအသီးစား၍အခြားနေရာ၌၊ မိသားစု
 လယ်ယာ၊ ကျေးကျွန်းသက်ရှိ၊ သက်မဲ့ကိုမိဘပေးဘဲ၊ သီးခြားလျှင်ဆို
 ဆောင်သုံးစားသောဥဇ္ဈာကိုမိဘနှစ်ပါးမရှိနောက်ပေါက်ဖော်၍နှင့်ဝေရာသော
 ရာသောတရားတပါး။

မိဘနှစ်ပါးရှိစည်းသားကြီး၊ သို့ကြီးအသီးစား၍အခြားနေရာ၌၊ သို့
 လယ်ယာ၊ ကျေးကျွန်းသက်ရှိ၊ သက်မဲ့ကိုမိဘပေးဘဲ၊ သီးခြားလျှင်ဥဇ္ဈာ
 ရပ်ကိုမိဘနှစ်ပါးမရှိလျှင်ပေါက်ဖော်၍နှင့်ဝေရာ၊ မဝေရာသောတရား၊
 ပါးဟူသော်ကား၊ မိဘပိုင်ဆိုင်သမျှတွင်၊ သားကြီး၊ သို့ကြီးထိုက်ဝေ
 ဖြစ်စေ၊ သုံးစုတစုဖြစ်စေသိမ်ယူသည်၊ ထိုဥဇ္ဈာကိုးသားကြီး၊ သို့ကြီးသို့သီး
 သီးဥဇ္ဈာဖြစ်သတည်း၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အစ်ကိုကြီးသော်အ
 ခပ်မကြီးသော်အမိဖြစ်ချေသောကြောင့်၊ သင်းသီးသာယာသတည်း၊ သို့သော်
 လည်းထိုသားကြီး၊ သို့ကြီးမရှိသောစုံ၊ သေသူမထားလင်ထိုတွင်၍ဆိုလျှင်

lren, the law for the partition of the inheritance, on her death, een the step-grandfather, the children of that marriage, and the dchildren of the deceased, is this: If the original property of the dmother has been kept undivided, and she had it all with her, her grandson living with her, and if his father and mother have ived no share after the marriage of his grandmother with his step-dfather, he shall not demand the share of his parents. One fourth l the grandmother's property shall go to the step-grandfather; let remainder be divided into five shares, and let the grandchild that with her have three, and the children by the step-grandfather two es; and if there be debts, let them pay them in the same propor-

Why is this?—because the property has not been divided, but es down to them entire, as it was with the grandmother. If there ay property acquired during the marriage, let it be divided into t shares, and let the grandchild have one share, and pay his pro-onate share of the debts incurred in the same time. If the grand-brought any property of his parents, direct and separately, the -grandfather and his children shall have no share in that. If the dson does not live with his grandmother, and she had no proper-f her own, he shall not inherit; only the children born to the -grandfather shall inherit. If the grandson comes and lives with grandmother, after her death he shall have three fourths of the erty of his own grandfather, and the step-grandfather one fourth; of the grandmother's own original property, let him (the grand- have only one fourth. If he does not live with his grandmother, hall not share. Why is this?—because he did not agree with

Let the law be the same with the grandchildren living with a dfather, and the children and grandchildren of a step-grandfa- This the lord hermit said.

1. When, during the lifetime of the parents, the eldest children, ithout their having been given to them by the parents, shall have ken fields, plantations, gardens, silver, slaves, animate or inani-ate property, and established themselves separately, the law as to hat portion of such property then in use by them shall, on the ath of the parents, be divided amongst the relations (brothers and sters.)

, during the lifetime of the parents, the grown-up children, having a share, and living separately from the parents, shall take, with-pecial gift of the parents, lands, money, slaves, animate or inani- property, the laws whether this property shall or shall not be ded amongst the heirs at the death of the parents, are two. If eldest son or daughter has taken one half of the whole property heir parents, or one third, this is their own proper share. Why is?—because the eldest son is in the place of the father, and the st daughter in the place of the mother; for this reason, they are

ထက်ဝက်ဥစ္စာကို ပေါက်ဖော်စုထိုသို့ဝေစားစေ၊ ၎င်းတို့တွင်သားရှိသော်လည်း
နည်းတူဝေစားစေ၊

၂၃။ သားလမ်းသွီးလမ်းသားငယ်သွီးငယ်ထိုး မိဘဥစ္စာကိုသီးခြားယူမိလျှင်
ဝေစားမဝေရာသောတရားတပါး။

မိဘနှစ်ပါးရှိစဉ်သားလမ်းသွီးလမ်းသားငယ်သွီးငယ်ထိုး မိဘဥစ္စာ
မြေ၊ လယ်ယာ၊ ကြေးကျွန်၊ သက်ရှိ၊ သက်ခွဲကိုမိဘမပေးဘဲ၊ ထမ်းစုတ်
လက်ပါထက်ဝက်၊ သွီးစုလုပ်စား၍ မိဘသေလျှင် ထက်ဝက်ဥစ္စာကိုသီး
သီးခြစ်စေ၊ ထက်ဝက်ဥစ္စာကိုပေါက်ဖော်စုဝေစေထူရှင်မနှုတ်တော်မူ၏ ၊
တနည်းကား၊ မိဘဥစ္စာသက်ရှိ၊ သက်ခွဲကိုသတ်စုတစုသားလမ်းသွီးလမ်း
သွီးငယ်ထိုး၊ မိဘရှိစဉ်ယူလိုက်၍ မိဘမပေးသော်လည်း မိဘနှစ်
ပါးသေလျှင် သင်းသီးခြစ်စေ၊ မိဘဥစ္စာကြွင်းသမျှမှားအထက်ဆုံးနှစ်
ယောက်ကွားမိခွဲအပွေခံထိုက်၊ တရားစွဲဝေပေးသည်အတိုင်းဝေထူးအား
ထူရှာထားတော်မူ၏။

၂၄။ မိဘဥစ္စာကိုသားကြီး၊ သွီးကြီး၊ သားလမ်း သွီးလမ်းတို့တလုံးတည်းရှိသော်
အသီးစားအခြားနေဝတ်ယူလျှင်သည့်ကိုဝေရာသောတရားတပါး။

မိဘတို့ရှိစဉ်၊ မိဘဥစ္စာကိုသားကြီး၊ သွီးကြီး၊ သားလမ်း၊ သွီးလမ်းတို့
အသီးစားအခြားနေရာ၊ လမ်းမြေ၊ ယာ၊ ကျွန်းကျွန်း၊ အကုန်လက်ရောက်
ဖြစ်လေသော်လည်း မိဘမရှိလျှင် သင်းသီးမဆိုသာ၊ ပေါက်ဖော်စုဝေ
စားစေ၊ အနည်းငယ်ဖြစ်မှ သင်းသီးခြစ်စေ၊ ရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏။

၂၅။ ကောက်မွေးသောသားနှင့်အမိအဖ၊ ပေါက်ဖော်သားချင်းတို့ဝေရာသော
တရားတပါး။

ကောက်၍မွေးသောသားသွီးနှင့်သားရင်း၊ သွီးရင်းဝေရာသောတရား
နှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ သားရင်းအခြားနေ၍၊ ကောက်၍မွေးသော သားသွီး
သည်မိဘနှင့်အတူနေ၍၊ မိဘနှစ်ပါးသေလျှင်၊ သက်ရှိ၊ သက်ခွဲဥစ္စာကို
မြှောက်စုစု၍တစုကိုကောက်၍မွေးသောသားစားစေ၊ ငါးစုကိုသားရင်း၊
သွီးရင်းတို့စားစေ ၊ ကောက်မွေးသောသားတခြားနေသော သားရင်း
သွီးရင်းအတူမိဘနှင့်နေသော် ကောက်မွေးသောသားသည်၊ မိဘအမွေကို
မစားသာချေ၊ လက်ရောက်ပေးသမျှကိုသာရစေ၊ အထယ်ကြောင့် နည်းယူ
မှုကား၊ ကျေးဇူးမှန်းမသိသောကြောင့်တည်းဟူသောတော်မူ၏။

their separate property. But if the eldest son or daughter shall die, the wife or husband of the deceased shall divide one half the property (so separated) with the relations (brothers and sisters of the deceased,) if they demand it. If they leave only children, they shall be entitled to the same share.

23d. The younger children under the same circumstances.

If the second son or daughter, or younger children, during the life of the parents, shall have taken, without any formal gift from the parents, land, fields, money, slaves, or any property, animate or inanimate, property to the extent of one third or one half, one half of this, on the death of the parents, shall be their theng-thee; the other half they must restore to be divided amongst the brothers and sisters. It is also directed in another manner; if the younger children shall have taken one tenth of the property of their parents, this, at their death, shall become theng-thee, and the residue shall be divided amongst the heirs, male and female, as above laid down.

24th. The elder and younger children, having taken the property of their parents, live together apart, the law for the partition of this property.

If the whole of the property shall have been taken during the life of the parents by the eldest or second son or daughter, it shall not be theng-thee; at the death of the parents let the brothers and sisters have a share; only a small portion shall be theng-thee. Thus the royal hermit said.

25th. The law for partition of the property between an adopted son, and the relations of the adopting father and mother.

The two laws for the partition of the property between an adopted child and the own children of the adopting father and mother are: If their own children are living separately, and the adopted child with the parents, and they shall both die, one sixth of all their property, animate and inanimate, shall be given to the adopted child, and five sixths to the true children. If the adopted child be not living with the parents, and their own children are, he shall have no right to share; let him have only what he has received in gift. Why is this? —because he was ungrateful. The law for partition between the

ဤမွေးသောသားနှင့် အမိအဖ ပေါက်ဇော်သားချင်းတို့ ဝေရာသော တရား
 ကပါးဟူသည်ကား။ ကောက်၍မွေးသောသားသည် မိဘနှင့် အတူနေ၍ နေ
 ကိုနှစ်ပါးသေဆုံး ကောက်၍မွေးသောသားနှင့် သေသူနှစ်ပါး ပေါက်ဇော်တို့
 အမျှစားစေ ကောက်၍မွေးသောသားသည် အသီးစားအခြားနေခြင်းမရှိဘဲ
 ကောက်၍မွေးသည်သားမစားသာပြီ။ သေသူနှစ်ယောက် ပေါက်ဇော်တို့က
 အမွေသက်ရာစားစေ၊ အမွေသက်ရာဟူသည်ကား။ ထိုလင်မယားနှစ်ယောက်
 တွင်းပါရင်းလက်ထက်ပွားမြှီဆုံးနောက်သေသောသူသည် အမွေခံမည်မဟု
 သည်၊ နောက်သေသောသူ၏အမျိုးပေါက်ဇော်စားစေ၊ တစ်မြို့ရှိသည်၊ နည်း
 တူဆပ်စေ၊ သေသူနှစ်ယောက်၏အလောင်းကို နှစ်ဦးသားပေါက်ဇော်သား
 ချင်းတို့ ဖုတ်ကြည်သင်း ပြုတ်လှောင်အညီစားစေ၊ ။ တနည်းတည်း။
 ကောက်၍ မွေးသောသားသည်သူမိမိ မဟုတ်၊ အမွေခံခြောက်ထောက်အ
 ဝင်ဖြစ်ကား၊ အသီးစားအခြားနေသည်မှန်စေကာမူ သားရင်း၊ ထီးရင်း၊ မိမိက
 ပေါက်ဇော်တို့နှင့် သေသူဥစ္စာကိုခွဲဝေစားစေဟု ရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏။

၂၆။ အကြင်လင်မယားတို့တွင်သားသွီးရှိလျက်သုတပါးသောသားသွီးကိုသားသွီး
ပြုမည်သူသိသူထင်ယူ၍ရွေးကွေ့၏။ မိဘနှစ်ပါးမသေသော်လေးရာမတစု
သောတရားတပါး။

အကြင်မယားတို့တွင် သားသွီးရင်းရှိလျှက်၊ သူတပါး၏ သားသွီးကို
သားသွီးပြုမည်၊ သူပီသူထင်ယူ၍ ကျွေးမွေး၏၊ မိဘနှစ်ပါး သေလျှင်၊ လေ
သောတချားနှစ်ပါး ဟူသော်ကာ။ အကောင်အစား ကိစ္စိမ သားမြစ်လျှက်၊
အမိအဖပြုသူနှင့်အတူမနေ၊ အရွယ်ရောက်၍ မိဘရင်းသို့ပြန်နေထုံး၊ မထား
လင်နေ၍၊ သီးခြားနေထုံး၊ ထိုကောက်ယူသိမ်းပိုက်၍၊ အမိပြုသောသူတို့
ကို၊ မစားမဝေသားလက်ရောက်ကိုသာရစေ၊ အနည်းကား၊ မိဘပြုသူ
တို့နှင့်၊ ကိစ္စိမသားအတူနေ၍၊ မိဘပြုသူသေထုံး၊ ထိုကိစ္စိမအကောင်အား
ပြုသောသားသွီး၊ မိဘ၌အကြီးမြစ်လျှင်၊ အကြီးအလိုက်၊ အလတ်မြစ်လျှင်၊
အလတ်အလိုက်၊ အထွေးအနှောင်းမြစ်လျှင်၊ အထွေးအနှောင်းအလိုက်၊ အား
စေးဆိုခြင်းကား၊ သားရင်း၊ သွီးရင်း၊ အကြီးကိုအကြီးစွာ၊ သားလတ်သွီး
လတ်အရင်းနှင့်၊ သားထွေး၊ သားနှောင်း အရင်းနှင့် အတူစားစေ၊ အဘယ်
ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ထိုအကောင်အစားပြုသူတို့၏မိဘအရင်းအမွေကိုမြို့
၍မစားရ၊ ထွတ်ရှေးသောကြောင့်တည်း။

adopted child and the relatives of the adopting parents is this: If the adopted child shall be living with the adopting parents at the time of their death, let him share equally with the relations (brothers and sisters) of the deceased. If the adopted son shall have received a portion, and shall be living separate, he shall have no share; the property shall descend to the relatives of the deceased. Though it is said, let the relatives inherit, yet if the deceased man and his wife had separate property at the time of marriage, and property conjointly acquired during marriage, the survivor is the heir, and the relatives of such survivor shall not inherit until his or her death; they shall pay the debts according to their share. If the relations of both shall combine at the funeral obsequies, let them share alike. In another case; when the adopted child is not a stranger, but within the six degrees (of kindred) which entitle him to a share, if there be no children of the adopting parents, let him have an equal share with the relations, even although he lived apart. This the lord hermit said.

26th. If a husband and wife, having children of their own, shall publicly and notoriously adopt and bring up the child of another, the law by which such children shall or shall not inherit on the death of the parents.

If a man has children by his wife, and shall publicly state his intention of adopting the child of another person, and shall take and support the child openly, the two laws for the partition of the property are these: If the child, being a notoriously adopted child, shall not live with the parents who adopted him, but shall publicly return at the age of puberty and live with his own parents, or shall marry and live separately, he shall have no share in the property of the parents who adopted him; let him only have what may already have come into his possession. In case the adopted child shall live with his adopting parents, and they shall die, let him share as eldest, second, or younger, according to the true children of the deceased. If it be of the same age as the eldest child of the adopting parents, or as the second, or younger, it shall share equally with them. Why is this?—because a child so publicly and notoriously adopted shall not return and share in the inheritance left by his own parents.

၂၇။ အကျော်အစောပြု၍ သူသိ သူထင်ဖြစ်သောသားသွီးပြုသူနှင့် မိသားစု၏
ဖော်မဝေရာဝေရာသောတရားတပါး။

အကျော်အစောပြု၍ သူသိ သူထင်ဖြစ်သောသားသွီးပြုသူနှင့် မိသားစု
ပေါက်ဖော်ဝေရာသောတရားနှစ်ပါးတူသည်ကား၊ မိသားစု၏သားသွီး
ရင်း၊ မြေးရင်း၊ မြစ်ရင်း၊ ကံရင်း၊ အမွေခံလေးပါးပေါင်း၊ အကျော်အစောပြုသော
သားရှိ၍ ကျွေးမွေး၍ မိသားစုသေလျှင်၊ ၎င်းသားတို့သာ သေချာစွာကို
အလုံးစားစားသေသူပေါက်ဖော်သားနှင့်တူမစားသာချေ၊ အထက်ပြော
နည်းဟူမူကား၊ ကိစ္စမသားပြုသောသူတို့၏မိသားစုရင်းနှီး ဥစ္စာကိုဖြုတ်
မစားရချေပြီဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ဝေစားရာသည်ကား၊ ထို
သူတို့၏အမိအဖဥစ္စာရပ်ကို အမွေရှိဖြစ်လျှင်၊ ထိုသေသူပေါက်ဖော်သား
ကိစ္စမပြုသူသေသူအစုတွင်ထက်ဝက်စားစားတင်ပြီးတည်း၊ နည်းတူစွာ
စေတု၊ ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၂၈။ မိဘတို့နှင့်သားသွီးမြွေးမ သမက်အတူနေရာ၊ လင်ဖြစ်စေ၊ မယားဖြစ်စေ
သေလျှင် သမက်၊ မြွေးမတို့နှင့်ယောက်ျားဝေရာသောတရားတပါး။

မိဘတို့၏သားသွီးမြွေးမ သမက်၊ အတူနေရာသားဖြစ်စေ၊ သွီးမြွေး
သေလျှင် သမက်၊ မြွေးမတို့နှင့်ယောက်ျားဝေရာသောတရားနှစ်ပါးတူ
သည်ကား၊ သွီးနှင့်သမက်တို့သားသွီးမမွေးမှီသွီးသေစဉ်ပေးစားထိန်းပြီး
လက်ထပ်စည်ပေး ခွဲမှန်သမျှသက်ရှိသက်ခွဲကိုစားစေ၊ ခပ်ဝင်စွာထည့်
လက်ရောက်ကိုလည်းလင်ရစေ၊ သေသူအမိအဖမရသား၎င်းသေသူအဖွဲ့အ
စုကိုရလို၏၊ ယောက်ျားမကိုတောင်းလည်းမရသာချေ၊ သေသူသွီးဥစ္စာမိသွ်
လက်ရောက်သိန်းထားသည်ကိုလည်းသမက်မရသာချေ၊ ယောက်ျားမ
သွီးနှင့်သမက်သင့်နေပြီးမှ၊ မိဘထံတွင်အပ်၍ရှိလျှင်၊ သမက်ထက်ပို၍
ယောက်ျားမထက်ဝင်ရစေ၊ ဤကားသားသွီး မမွေး မမြင်မရှိ သည်ကိုဆိုသ
တည်း၊ သားသွီး မွေးမြင်လျှင်၊ သားသွားအမွေကို စားစေတု၊ ရှင်ရသောဆို
တော်မူ၏၊ တနည်းကား၊ ယောက်ျားနှစ်ပါးထဲလင်ရှိရာသို့၊ မယားဆိုလျှင်
လင်သေလျှင်၊ နည်းတူဝေစားကြစေ၊ ဤကား၊ သားသွီးမမွေး မမြင်သည်ကို
ဆိုသတည်း၊ ၎င်းတို့၌သားသွီးရှိလျှင်၊ နောင်သားသွားအမွေကိုခံစားစေတု၊
ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

27th. The law of partition between such publicly adopted children, and the relations of the father and mother, what shall, and what shall not be divided.

The two laws regarding the partition of the property between a child so publicly adopted, and the relations of the parents: If there be no descendants from either, sons, grandsons, great grandsons, or great great grandsons, none of the four heirs, the adopted child shall at the death of the parents inherit all their property; the relations of the deceased shall have no share. Why is this?—because the adopted child has no share in the property of his own parents. If the deceased parents had any property of their parents which had not come into their possession, let the adopted child and the relations share this equally, and pay the debts in the same proportion. This the lord hermit said.

28th. The parents, sons, daughters, sons and daughters-in-law, living together, a husband or wife dies, the law for the partition between the son or daughter, son or daughter-in-law, and the father and mother, or father and mother-in-law, what shall, and what shall not be divided.

In case the parents and their children, sons and daughters-in-law, are living together, if a son or daughter dies, the two laws by which their property is shared by the son or daughter-in-law, (relict of deceased,) and the father and mother-in-law, are these: If the daughter dies before she has any family, let the son-in-law have all the property, animate and inanimate, which was given to him at the time of marriage; let him also have all her personal chattels, and all property actually in possession; the parents of the deceased shall have no share in these; nor shall the son-in-law, though he demand the wife's inheritance of her parents, have any right to obtain it. Besides this, he shall not recover any of his wife's property actually in the possession or keeping of her parents; they shall retain it. But if it has been placed in their charge after the marriage, the parents and son-in-law shall share it equally between them; this is said when the (young couple) have no family. If there be any children, they shall inherit the property left by their grand parents. Thus the lord recluse said.

In another case; if the woman shall live with her husband in his parents' house, and the husband shall die, let the law be the same as above, that is to say, if there be no children born to them. If there be any children, let them inherit the grand parents' property.

၂၆။ မိဘတို့သည်သားသမီးတို့ကိုအသီးအသီးခွဲဝေလုပ်ငန်းပြီးစီးကာလောက်သားနှင့်
မိဘတို့၊ နေစားရာတွင်သားသေ၍ခြွေးမတွင်သားသွေးယောက္ခမတို့က
ရာသောတရားတပါး။

မိဘတို့သည်သားသမီးတို့ကိုအသီးအသီးခွဲဝေလုပ်ငန်းပြီးစီးကာလောက်သားနှင့်
သားနှင့်မိဘတို့ကနေရာတွင်သားသေ၍ခြွေးမတွင်သားသွေးယောက္ခမတို့က
မနှင့်။ ခြွေးမဝေရာသောတရားတပါးတူသည်ကား။ အကြင်သားသမီးတို့
အသီးအသီးလုပ်လုပ်နီးသိမ်းခြွင်းတစ်သောတရားသွေးမိဘတို့သည်
ဆုံးသားသွေးသေ၍၊ ၎င်းသောသူတွင်သားသွေးမရှိလျှင်သောသူထက်မသားအသိ
ထက်၊ ပိုင်ထိုက်သမျှကိုလေးစုစု၍၊ တစုသောသူမိဘစားစားသုံးစုကိုခြွေး
သမက်စားစေ။ တနည်းကား၊ သားသွေးခွေးခြင်မြို့ရေကူးရုံ၊ ရေကူး
ယောက္ခမတရားခြွေးမတရားသားတစုစားစေလျှင်၊ မနှံ့မည်သောရှင်ရေကူး
တော်မူ၏။

၃၀။ သွေးသမက်တို့သည်၊ အိုးသီးစား၍အိပ်ခြားနေရာက၊ သွေးသည်မိဘအိမ်
တက်၍သေသော်၊ သူ၏ဥစ္စာကိုဝေရာသောတရားတပါး။

သွေးသမက်သည်အိုးသီးစား၍၊ အိပ်ခြားနေရာက၊ သွေးသည်မိဘအိမ်
ထက်တက်၍သေလျှင်၊ သေသူဥစ္စာကို၊ သမက်နှင့်၊ ယောက္ခမဝေရာသော
တရားတပါးတူသည်ကား။ အကြင်လင်မယားတို့သည်၊ အသီးစား၍အိပ်ခြား
နေရာ၌၊ လင်မိဘကပါသောဥစ္စာ၊ မယားမိဘကပါသောဥစ္စာ၊ လက်ထက်
ဥစ္စာဥစ္စာသုံးရပ်ရှိသည်နှင့်၊ မယားသေ၍၊ မိဘအိမ်သို့ ပြန်လည်နေရာသေ
သော်၊ သေသူကပါရင်းနှင့်၊ လက်ထက်ပွဲ ကိုးသေသူမိဘတတ်၊ ထမင်
တဝက်စားစေ၊ သမက်မှာလက်ထက်ပွဲ တဝက်နှင့်၊ သမက်မိဘကပါရင်း
ကိုသီးသန့် ယူစားသုံးဝင်ပေး၍လက်ရောက်မှာ၊ သမက်အလုံးရစေ၊ သေသူ
ဥစ္စာမပါ၊ သမက်ဥစ္စာရင်းဖြစ်လျှင်၊ သမက်၊ ယောက္ခမအိမ်ထက်သို့ပါသည့်
ဥစ္စာရပ်ကိုသာ တဝက်ယောက္ခမစားစေ၊ သေသူမပါသမျှမှာ၊ ယောက္ခမ
မစားသား၊ ၎င်းတွင်သားသွေးရှိ၍သေလျှင်၊ မိဘယူသည်ဥစ္စာရပ်ကို၊ မိဘနှစ်
ပါးသုံး၍ကုန်လျှင်ကုန်စေးမသုံးမကုန်မြို့၍၊ သေသူပေါက်ဖော်တို့ ခွဲဝေ
မယူသား၊ သို့ဥစ္စာသေလျှင်၊ အထက်သေသူသားသွေးတို့စားစေ၊ သေသူ
သားသွေးမရှိက၊ သမက်သည်မယား ၂၀ ဖြစ်သည်မဆိုသာချေ၊ သေသူ
ပေါက်ဖော်တို့သာစားစေ၊ တင်မြို့လျှင်၊ နည်းတူသတ်စေလျှင်၊ ရှင်ရေကူး
တော်မူ၏။ သားခြွေးမတို့သည် ၆ သီးစား၍အိပ်ခြားနေရာက၊ သား
သည်အိမ်အဖ အိမ်ထက်တက်နေ၍၊ သေသောသူ၏ ဥစ္စာကို၊ ဝေရာသော

29th. Parents having given their children a sufficiency, one son with whom the parents are living, dies without issue, the law of partition between the parents and widow of the deceased.

If after the parents have set their children up separately, one of the sons with whom the parents are living, shall die, leaving no children by his wife, the law by which the property is divided between the daughter-in-law and her father and mother-in-law, is this: If after the children have been set up separately, the parents shall live with one of them, and the son or daughter with whom they are residing dies, leaving no issue, let all the property of the wife or husband of the deceased be divided into four parts, and let the parents of the deceased have one part, and the son or daughter-in-law three. In case there be children, let the property be divided into three shares, of which let the mother or father-in-law have one, the daughter or son-in-law one, and the children one. Thus Menoo the lord hermit said.

30th. A daughter and son-in-law living separately in a house of their own, the daughter returns to the house of her parents, and there dies, the law for the partition of her property.

A daughter and son-in-law have gone to live away from their parents in a separate house, but the daughter returns to her parents' house, and there dies, the law for the partition of her property between the son-in-law and his father and mother-in-law in such a case is this: If any man and wife, whilst dwelling in a separate house (from their parents,) shall have property that came from the husband's parents, from the wife's parents, and property acquired during their marriage, and the wife, returning to the house of her parents, shall there die, let her parents have half of the property that came with the deceased, and that acquired during the time that she lived with her husband, and let the son-in-law have the other half, as well as all the property he brought with him, and his wife's personal chattels and wedding presents. If the deceased had no property at marriage, but all the property was that of the son-in-law, let his father and mother-in-law have only one half of the property their daughter brought with her to their house; they shall have no share of property so brought. Should she have children, if what she took with her to her parents' house be expended, let it be so, but if not, her relations shall have no share in it; on the death of their grandfather and grandmother, let it go to her children. If she has no children, the son-in-law shall not claim this property as his wife's; her relations only shall share it, and let them pay a proportionate share of the debts. Thus the sage recluse said.

In case the son and daughter-in-law, having separated from their parents, live in a house of their own, and the son shall return and die in the house of his parents, the law for the partition of his property

တရားတပါးဟူသည်ကား။ လင်မယားတို့သည်။ အသီးစား၍ အခြားနေရာ၌။
လင်မိဘကပါသောဥစ္စာ။ မယားမိဘကပါသောဥစ္စာ။ လက်ထက် ပွားများ
ရပ်ရှိသည်နှင့်။ သားသည်မိဘအိမ်သို့ပြန်လည်နေရာသေသော်။ သေသူ၏
ရင်းဥစ္စာနှင့်။ လက်ထက်ပွားတဝက်ကို။ သေသူမိဘဖြစ်သူစားစေ။ ၎င်းခြွေ။
လက်ထက်ပွားတဝက်နှင့်။ ခြွေမမိဘကပါရင်းကိုသီးသန့်ရစေ။ သစ်ဝင်း
ခွဲလက်ရောက်မှာ။ ခြွေမအကုန်ရစေ။ သေသူဥစ္စာမပါ။ ခြွေမကဥစ္စာရင်း
ဖြစ်လျှင်။ ယောက်ျားအိမ်ထက်သို့ပါသကဲ့သို့ဥစ္စာကိုသာ။ တဝက်ယောက်ျားမစား
စေ။ သေရာမပါသကဲ့သို့ယောက်ျားမစားသာ။ ၎င်းတွင်သားသို့။ ခြွေမရှိလျှင်မိဘ
ထူသည်ဥစ္စာရပ်ကို။ မိဘနှစ်ပါးသုံး၍ကုန်လျှင်ကုန်စေ။ မကုန်လျှင်။ သေသူ
ပေါက်ခွေတို့မခွဲမဝေမယူသားသို့။ ကွားသေလျှင်။ အထက်သေသူမိဘာတို့
စားစေ။ သေသူ၌သားသို့။ မရှိကားခြွေမသည်ထောင်ဥစ္စာမဆိုသာ။ ခြွေမသေသူ
ပေါက်ခွေတို့သာစားစေ။ တင်ပြီးရှိသည်။ နည်းတူဆပ်စေဟု။ ရှင်ရအောင်ဆို
တော်မူ၏။

၃၁။ မိဘအိမ်၌သွားသောသမက်မယားငယ်နေရာ။ လိုက်၍ယောက်ျားနှင့်ခြွေ
တရားတပါး။

မိဘအိမ်၌ သွားသောသမက်သည် တပါး မယားငယ် နေရာလိုက်၍။
ယောက်ျားနှင့်။ ဝေခြင်းတရားတပါးဟူသည်ကား။ အကြင်သွားနှင့်။ ပေးစား၍
ယောက်ျားနှင့် အတူနေရာတွင်။ သားသွား မရှိ။ သွားသောသမက်သည်။
သမက်မယားသစ်မိဘအိမ်သို့လိုက်၍ နေသော်လည်းကောင်း။ သီးခြားနေ
သော်လည်းကောင်း။ ယောက်ျားကို မယားအမွေရကောင်းသည်။ သမက်
တောင်းသော်မရရာ။ ယောက်ျားတို့သေသည်။ အမွေတောင်း၍မရရာ။ ရရာ
သည်ကား။ ထိုသွားတို့ဥစ္စာကို။ သမက်အသိအမြင်။ သွားမိဘမှတ်သား၍သုံး
သည်ဖြစ်လျှင်။ သမက်ကရစေ။ သွားနှင့်နေစည်ကဥစ္စာကို။ ယောက်ျားတို့ကမခွဲ
မဝေသာပြီ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ ခွဲဝေပေးပြီးသည်ဥစ္စာရပ်ရှိ
သောကြောင့်တည်းဟုဆိုတော်မူ၏။

၃၂။ သားသွားတို့ကိုမိဘပေးထိမ်းမြား၍အခြားနေရာတွင်။ နှစ်ပါးစုံသေးသားသွားတို့ကို
အိမ်သို့နှစ်ပါးစုံရာသောတရားတပါး။

သားသွားတို့ကိုမိဘနှစ်ပါးပေးထိမ်းမြား၍ အခြားနေရာတွင်။ နှစ်ပါးစုံ
သားသွားတို့၏ မိဘနှစ်ပါးတို့ ဝေရာသောတရား နှစ်ပါးဟူသည်ကား။ အ
ကြင်လင်မယား နှစ်ပါးစုံ အိမ်ခြား နေရာတွင်။ သားသွားမရှိ။ နှစ်ပါးစုံသ

is this: If the party living separately has both brought property at marriage, and has acquired property since, and the son returns and dies in the house of his parents, let them have all his original property, and one half of that acquired after marriage; let the daughter-in-law have the other half, and all her own original property and personal chattels that have come into her possession. If the deceased had no original property, and the daughter-in-law had, let her father and mother-in-law only have one half the property their son may have brought into the house with him, but of other property they shall have no share. Should he have children, if the property he took with him to his parents' house be expended, let it be so; but if not, his relatives shall have no share at the death of their grandfather and grandmother; his children shall have the whole. If he had no children, the daughter-in-law shall have no right to claim it as her husband's property; only his relations shall inherit, and pay a proportionate share of the debts. Thus the lord hermit said.

31st. A daughter dies in the house of her parents; the son-in-law having taken a second wife, goes to her place of residence,—the law for the partition of the property between him and his father-in-law.

The law for the partition of the property between a son-in-law and his father and mother-in-law, when their daughter dies in the house of her parents, and the son-in-law removes to the place of abode of a second wife, is this: Parents having given a daughter in marriage to a son-in-law who resides in the house with them, if their daughter dies without issue, and the son-in-law takes a second wife, and goes to her house to dwell, or dwells separately, the late father-in-law shall retain the undelivered part of his daughter's inheritance; the son-in-law shall have no claim on it. At the death of the father-in-law, because (his wife) was not in reach of the inheritance, he shall still have no claim. He has a right to any property that the parents, with his knowledge, in the presence of witnesses, may have borrowed for a time from their daughter, and the parents shall not share with him the property possessed at marriage by the daughter. Why is this?—because it has already been divided and disposed of. This he said.

32nd. Parents having given their children in marriage, and in a separate residence, they both shall die, the law for the partition of their property between the parents of both.

When the parents on both sides have given their son and daughter in marriage, and they dwelling apart from their parents shall both die the law by which the partition of their property is made between the parents of both, is this: If any husband and wife, living in a separate dwelling, shall both die without issue, let the parents of the wife have

သော်မယားကပါရင်းကိုးမယားမိဘကယူစေ၊ လင်ကပါရင်းကိုးလင်မိဘ
ကယူစေ၊ နှစ်ပါးစုံလက်ထက်ပွားကိုလည်းအညီခွဲဝေယူကြစေ၊ ၎င်းတို့တွင်
မယားကပါ၊ လင်ကပါဥစ္စာမရှိ၊ နှစ်ပါးစုံတွင်ဖြစ်ပွားသည်ဥစ္စာရပ်သာရှိစ
လည်း၊ အညီယူကြစေ၊ မယားကဥစ္စာမပါ၊ လင်ကဥစ္စာပါလျှင်၊ ဥစ္စာကိုသုံး
စုစု၍ နှစ်စုပါရင်းသူမိဘကစားစေ၊ တစုကိုမယားမိဘကစားစေ၊ လင်ကပေါ
မယားကပါလည်း၊ သုံးစုစု၍ နှစ်စုကိုမယားမိဘကစားစေ၊ တစုကိုလင်မိဘ
တို့စားစေ၊ မယားအသင်သေ၍၊ လင်နောက်မှသေသည်ဖြစ်လျှင်၊ အသင်သေ
သူမိဘတစု၊ နောက်သေသူမိဘနှစ်စုစားစေ၊ တင်မြှီ၍လည်း နည်းတူဆင်စေ။

၃၃ သားကိုသားချင်း၊ မြေးကိုမြေးချင်း၊ မြစ်ကိုမြစ်ချင်း၊ ဝေရာသောတရားတည်း။

သားကိုသားချင်း၊ မြေးကိုမြေးချင်း၊ မြစ်ကိုမြစ်ချင်း၊ ဝေရာသောတရား
တပါးဟူသည်ကား၊ အဖေဥစ္စာရပ်ကို၊ အဖိုးတို့တွင်မဝေဖြစ်လျှင်၊ တရားစု
ရှိသည်အတိုင်း၊ အဖေချင်းဝေရာ၏၊ ၎င်းတို့တွင်မဝေဖြစ်လျှင်၊ သားချင်းစု
၏၊ ၎င်းတို့မဝေဖြစ်လျှင်၊ မြေးချင်းဝေရာ၏၊ ၎င်းတို့တွင်မဝေဖြစ်လျှင်၊ မြစ်ချင်း
ဝေရာ၏၊ တဦးသောသူကသိုးဘွားမိဘရှိက၊ တဦးသောသူမှာမြေးဖြစ်၍လျှင်
လည်း၊ အထက်အဖိုးအဖွားတို့အမွေရှိသည်၊ မရှိသည်အတိုင်းခွဲဝေတတ်
စေ၊ သည်ကိုရည်၍အဖေဆုံသော်၊ အလျှော်စရိတ်မစားသာ၊ အလျှော်စရိတ်
အမွေခံဖြစ်၍ဆိုသတည်း၊ ၎င်းတို့တွင်တဦးသောသူက၊ တီသို့ရောက်သော်
လျှင်၊ တီကိုပင်ဝေစားစေ၊ တီကိုတီချင်းရောက်မှမူကား၊ မဝေသာပြီ။

၃၄ မိဘနှစ်ပါးတို့မိမ္မငါးယောက်မွေးရာ၌၊ သားတယောက် ဝေခြင်းတရားတည်း။

မိဘနှစ်ပါးတို့မိမ္မငါးယောက်မွေးပြီးမှ၊ ယောက်ျားတယောက်မွေးရာ
၌၊ ဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား၊ အကြင်မိဘတို့သည်၊ ထိုငါး
ယောက်မွေးမြင်မှ၊ ဆုတောင်းပဌနာကြောင့်၊ သားယောက်ျားတယောက်
မွေးလျှင်၊ အဖတန်ဆာဝတ်စားစေပါ၊ ကျေးကျွန်မြင်း ဓါးဇလားရေတိုင်တွင်
ကိုင်းမိမိတို့၏အမျိုးအလျှောက်ရှိလျှင်၊ သားယောက်ျားဟူစေဦး၊ အမိဝတ်
စားတန်ဆာကိုသွီးကြီးယူစေဦး၊ ကြွင်းသောဥစ္စာသက်ရှိသတ်ဗုဒ္ဓားနှစ်စု
ကြီးနှင့်၊ မောင်အငယ်အမျှစားစေ၊ ၎င်းမှကြွင်းသောနှစ်မတို့မှားနှစ်စုကြီး
ကသက်သည်အမွေစုအတိုင်းဝေစားကြစေ၊ တင်မြှီ၍လည်း နည်းတူဆင်စေ။
အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ မိမ္မနှင့် ယောက်ျားတွင်း၊ သုရားရှင်အား

what she brought with her at marriage; let the parents of the husband have what he brought with him originally, and let the property acquired during the marriage be divided equally between both. If they had no property originally, let the parents divide equally what they have acquired. If the wife had no original property, and the husband had, let it be divided into three shares, and let his parents have two, and the wife's parents one. If the husband had no original property, and the wife had, let it be divided into three shares, and let the parents of the wife have two, and of the husband one. If the wife dies first, and the husband after her, let the parents of the one who died first have one, and of the person who died last two shares, and pay the debts in the same proportion.

33rd. The law for the partition of the property between sons separately and only, grandsons separately and only, and great grandsons separately and only.

The law for the partition of inheritance by sons between themselves, grandsons between themselves, and great grandsons between themselves, is this: If the inheritance of the great grandfather has not been divided by the grandfather, according to the legal shares, the fathers may divide it; if it be not divided amongst them, the sons may divide it among themselves; if it be not divided amongst them, the grandsons may divide it amongst themselves; if it be not divided amongst them, the great grandchildren may divide it amongst themselves. If one (descended from a common great grandfather) shall have father and grandfather alive, and another, grandsons and great grandsons, let them divide the inheritance of the great grandfather, as they may be in reach of it, (that is, born before it was divided;) and on this account it is that descendants of a common great grandfather shall not receive from each other damages in compensation, as they are co-heirs. If there be a great great grandson of one descendant, let him have his share; when there comes to be only great great grandsons, the property shall not be shared, (that is, when the property has been undivided in the hands of one branch.)

34th. The law of partition between five daughters and one son.

A father and mother, after having five daughters, shall have one son. If any parents, after having had five daughters, shall by the means of their prayers have a son, let him inherit his father's clothes, ornaments, personal slaves, house, sword, goblet, water and betel bearer, according to his class in society, in the first instance; then let the eldest daughter have her mother's clothes and ornaments, and of all the remaining property, animate and inanimate, let the eldest sister and the youngest (son) have equal shares, and let the other sisters share according to their ages in the share which falls to the sister, and pay the debts in the same proportions. Why is this?—be-

တော်မူသောတရားတော်၌ရှိသည်ကား၊ မိမိရဟန်း၊ တာမြစ်စေး၊ ထရေပြ်သော
သာမနေယောက္ခားကိုမတူရာဟု။ တရားတော်မြတ်ရှိသည်ကို ထောက်၌၊
ယောက္ခားအမြတ်ဖြစ်သောကြောင့်တည်းဟု၊ ရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

၃၅ မိဘနှစ်ပါးပေးထိမ်းမြား၍၊ ထိုရသောသားမှန်သမျှတွင်ဝတ်၌၊ စားရုံပေးသော
တရားတပါး။

မိဘနှစ်ပါးပေးထိမ်းမြား၍ရသောသားကြီးကြောရသဆိုသည်၊ ထိုသား
၏ပေါက်ဖော်အများရှိသည်တွင်၊ တစ်တယောက်သောသားသို့၊ သည်း၊ ပုဂ္ဂို
လ်သမား၊ ဣတ္ထိမောဇ်၊ ဆန့်ကျင်တက်ဖြစ်ခြင်း၌၊ မွေးဖွားရင်း၊ ယောက္ခားဖြစ်
သည်၊ နောင်လဆန်း၊ ယောက္ခား၊ လဆုတ်မိမိဖြစ်သည်ကို၊ ဝတ်ရုံ စားရုံပူဇော်
ပေးစေ၊ နှမ့်မိမိလျှာအင်္ဂါဗျက်သည်ကိုဆိုသတည်း။

၃၆ မိဘနှစ်ပါးသားသွီးထိုးရှူးသွပ်ဆွန်းနားပင်း၊ မှုတ်မမြင်ဖြစ်သော်လည်း၊ ထရေ
မှန်ရာ၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

အကြင်မိဘတို့သည်ပေးထိမ်းမြား၍၊ ရသောသားသွီးထိုး၍၌၊ တယောက်
သောသူအနာကြီးစွာရှိ၍၊ ချဉ်းနဲ့ဆွန်းအ၊ မှီလွှင်းအစုဆိုအတိုင်းထား၍၊
ပေါက်ဖော်တို့ကျွေးမွေးစေ၊ ထိုသူသေလွှင်ကျွေးမွေးသူတို့ယူစေ၊ ဗျက်မိကန်း
နားပင်းဖြစ်သော်လည်း၊ အရေအရာရက၊ အစုအတိုင်းစားစေ၊ သားအကြီး
ဗျက်မိကန်းနားပင်းဖြစ်လျှင်၊ သားငယ်အင်္ဂါညီညီအစုအရာ မီးဆင်မီးမြင်း
အပူထပ်မှာတည်စေ၍၊ အကြီးအရာသို့ရောက်စေ၊ အဓူ၊ အအ၊ အဆွန်း၊
ဗျက်မိကွယ်သူတို့သည်၊ ဆေးမြင်ကုလျှင်၊ ချပ်သာခြင်းရှိရာသောကြောင့်၊
အစုအပုံမှာအညီထားစေဟု၊ ရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

၃၇ လင်ပုဏ္ဏား၊ မယား၊ အမျိုးလေးပါးတို့နေရာ၌၊ လင်သေ၍ ဝေရာသောတရား
တပါး။

လင်ပုဏ္ဏားသည်၊ မယားလေးယောက်ကို နေရာ၌၊ လင်သေ၍၊ ဝေရာ
သောတရားနှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ အကြင်ယောက္ခားသည်၊ တအိမ်စီမယား
အများအသီးအသီးဆောက်ထား၍ လက်ဆိုစားဆို၊ အိမ်သီး အမြားနေ၍
ထက်ရောက်ပေးသည်၊ တယောက်အိမ်မှာ တယောက်မလိုက်မစား၊ အ
ယားဥဇ္ဈာတမယားသို့မရောက်သားကိုယ်စီခံစားကြစေ၊ ရင်မယားထိုနေရာ
တွင်၊ လင်မိဘဥဇ္ဈာငါးစုံအိမ်၌ထားသော ဥဇ္ဈာဖြစ်သည်မဆိုသာရေ၊ မှန်
တွင်၊ နေဦး၊ နေနှောင်းသည်၊ မယားကြီး၊ မယားငယ်မည်၏၊ မယားကြီး

cause the most excellent gods have said, let a woman be a Rahandah ; she is not equal to a priest in the first day of his entering the lowest grade of the priesthood ; on the strength of this sacred law, a male is the most excellent. Thus the lord hermit said.

35th. The law for providing all children born in marriage with necessary support, food and clothing, and no more.

The eldest son of a couple given in marriage by their parents is called auratha ; if amongst his many brothers and sisters, there shall be one who has both the male and female organs of generation, which are enemies, who is a male when first born, but who afterwards becomes a male in the waxing and a female in the waning of the moon, such a child shall only have his necessary clothes and food ; his organs are irregular ; he is called an hermaphrodite.

36th. The law of partition by which children who are mad, imbecile, stutterers, dumb, deaf, or blind, shall have their full share.

If amongst the children of a couple so given in marriage by their parents, one shall have severe disease, shall be unable to walk, shall stutter, or be dumb, let the share such child is entitled to be set aside, and let its relations support it, and at its death let the person who so supports take his share ; if he be blind, or deaf, but perfect in his intellect, let him have his proper share. If the eldest son be blind, or deaf, let the younger, whose organs are perfect, take the father's place, and have his riding horse and elephant, and do his duty (to the state,) and take the place of the elder. But as mad, dumb, and lame people, and those who have disease of the eyes, may be relieved by medicine, let their portion be regularly set aside for them. Thus the lord hermit said.

37th. A bramin husband having a wife of the four other classes, the law of partition at his death.

A (bramin) husband having four wives of the four classes, the two laws for the partition of his property at his death are these : When a man has built separate houses for his wives, eats out of the same dish with them, and makes presents to them separately, if they do not come and eat at each others' houses, the property of one shall not go to the others ; let each keep what she has, but no one shall claim the property of the husband's parents because it was in her house (at his death.) They are called great, or lesser wives, according to the priority of their marriage, but it is only a name ; let her restore the pro-

မယားငယ်ဆိုရသည်သားလင်မိဘဥစ္စာကိုပြန်ပေးစေသင့်တော်သည်။
ရှိသည်။ အစအရာကိုဆောင်ရွက်နိုင်လျက်၊ မင်းသိမိုးလင်ဖြစ်စေရမည်။
အစအရာကိုထိုသားခံစေ၊ တင်မြှင့်လည်းနည်းတူဆပ်စေထူး၊ ရှင်ရသေ့ဆို
တော်မူ၏။

၃၈ လင်သည်တစ်ခါတည်း၌လက်ဆုံစားမယားအများနေ၍ လင်သေသော်လေရာ
သောတရားတပါး။

လင်သည်တစ်ခါတည်းလက်ဆုံစားမယားအများနေ၍ လင်သေသော်လေရာ
သောတရားနှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ အကြင်ယောက်ျားသည်၊ နေဦး၊ နေထိပ်၊
နေနှောင်းရှိ၏၊ တဦးဦးသောမယားကပါရင်းဖြစ်စေ၊ လင်နေမှရသေးသော
အမွေဖြစ်စေ၊ အသီးအသီးရသည်အတိုင်း၊ ယူကြစေ၊ လက်ရောက်ခံစား
သည်အတိုင်းလည်းယူကြစေ၊ ထိုမယားတို့တွင်သားယောက်ျားအညီရှိကြ
လျှင်၊ မယားဦးမယားကြီးဖြစ်စေဆိုတုံ၏၊ တယောက်ယောက်သောမယား
သားမင်းသိမိုးလင်ဖြစ်က၊ အစအရာဖြစ်စေ၊ လင်မိဘဥစ္စာရှိကို၊ ၎င်းမယား
တို့ကိုနေမှရလျှင်၊ အမျိုးအမျှောက်ခွဲဝေယူစေ၊ တယောက်ယောက်ကိုသာ
လင်ပေးသည်ဟူ၍၊ မခွဲမဝေမပေးမနေသာ၊ လင်ဥစ္စာဖြစ်သည်ဝေယူစားကြ
စေ၊ တင်မြှင့်လည်းနည်းတူဆပ်စေ၊ ၎င်းတို့သားနှင့်ဝေကြလည်း၊ တစ်မျိုး
ဖြစ်အတိုင်းပေယူစားစေထူး၊ ရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏။ ၎င်းမယား
တို့ကိုနေရာ၌၊ တဦးမယားသားသမီးမရွေး၊ မယားသေလျှင်၊ လင်ပိုင်ဆိုင်
မယားသေသည်နောက်၊ လင်သုံးစား၍ကုန်လွှဲကုန်စေ၊ မကုန်ကျန်၍ ဆင်
သေလျှင်၊ ကြွင်းသောမယားသားတို့အမျိုးအလိုက်ဝေယူစားကြစေ၊ တင်မြှင့်
ရှိလည်း၊ နည်းတူဆပ်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ မယားအရွက်
ထင်းလင်အမွေကိုမယား၊ ခံစားပိုင်ချေသေခွဲကြောင့်တည်း။

၃၉ သားသမီးတမိ တဖေတည်းတွင်ဝေသင့်ရာ၊ သက်သေဆောင်ခြင်း၊ အမွေခံသော
ရားတပါး။

မိဘနှစ်ပါးပေးထိမ်းမြား၍၊ ရသေ့သားသမီးတို့တွင်၊ တစ်စုံတစ်ယောက်၊
နုစပ်ပန်းတုပ်ပန်းနှု၊ အင်္ဂါကြီးငယ်ရှိ ထုံသူတို့ကို၊ ဝတ်စားရုံလည်းဆို၏၊
တနည်းလည်း၊ သမီးသားမှန်ကားအမှုအရာအတိုင်းစားစေဆိုသတည်း။ ဤအ
ရာကိုသက်သေဆိုတုံပေအံ့၊ ဒီပင်ရာ ခြတ်စွာဘုရားရှေးလက်ထက်တော်၊
မါရာဇာသိပြည်၌၊ သူဌေးလင်မယားနှစ်ယောက်ရှိသည်၊ သားယောက်ျား
ငါးယောက်စွားပြီးနောက်၊ သမီးတယောက်ပွား၏၊ ထိုနောက်မြေကိုပွား၍၊

perty of the husband's parents. If they have sons, let him who is best qualified, and known to the chiefs and nobles, take his father's place, and bear the relative proportion of his debts. Thus the lord hermit said.

38th. The law of partition on the death of a husband who had many wives living in the same house, and eating out of the same dish.

In case of a husband living in the same house with many wives, who eat out of the same dish, the two laws are these: If a man's first, second, or third wife had property at marriage, or had inherited any from her parents after marriage, let each keep what they have, with whatever presents they may have received (from the husband,) and their wedding presents. If they shall have the same number of male children, it is said the first married shall be the head wife; but if the son of one of the others is remarkable (above his brothers,) and known to the heads of the people, the chiefs, let him take the place of his father. If the husband shall have inherited his parents' property after the marriage of these wives, let them divide it, and share according to their class; if one shall claim a portion as a gift from her husband, she shall not retain it; it is the husband's property; let them share it, and pay the debts in relative proportions, and in this division let the children have their mother's share (when she is dead.) Thus the lord hermit said.

If one of the wives shall die without issue, the husband has a right to her property; if he shall expend the whole, he has a right to do so. If not expended at his death, let what remains be divided amongst the other wives and children according to their class, and let them pay debts in proportion. Why is this?—because the husband inherits from the wife, and the wife from the husband.

39th. Children of the same father and mother, who by precedent have a right to inherit.

If amongst the children of a couple regularly given in marriage by their parents, one be an hermaphrodite, or guilty of unnatural crime, or imperfect in his organs, it has been said he shall have no inheritance. It is also said, that all children who are legitimate shall have their proper share. In this matter I will give an instance. In the golden time of the most excellent Para Diepengara, in the country of Benares, a man of the wealthy class and his wife had five sons and one daughter, and after this the wife bore a snake. They were

သုဋ္ဌေးလင်မယားရှက်ခြင်းကြောင့် သူတကာမသိရအောင် တောင်ပိုဝယ်
 ဂှက်ထား၍ မပြတ်မိဘအစားပေး၏။ ကာလရှည်လျှား၍ သုဋ္ဌေးလင်မယား
 သေရာတွင်းပေါက်ဖော်ထို ဥစ္စာပုံကိုခြောက်စုစု၍ အမှောင်မည်ပြုသည်က
 လေးမြွေလာ၍ အစုမထားဖြစ်သည်။ မိတ်ကသိသောကြောင့် ခြောက်စု
 သည် အမှောင်ပုံကို အပြီးနှင့် သိမ်းသိဖျက်ဆီးပြီးလျှင် နေ့မြဲ တောင်ပို
 ခေါင်းသို့ပြန်၍ ဝင်နေလေ၏။ နောက်တကြိမ်ခြောက်စုခြောက်ပုံပြုပြန်သည်
 ထွင်လည်း ထိုမြွေသည်နည်းတူဖျက်ဆီးပြန်ခဲ့၏။ ထိုအကြောင်းကို ခါရာ
 ကာသိမ်းကြီးအား မြွေနှင့်ပေါက်ဖော်ထိုး တမိတဖတည်း ဖြစ်ကြောင်းကို
 လျှောက်ထား၍ မင်းကြီးက တမိတဖတည်း ဖြစ်နေသည်။ မြွေအမြဲလည်း
 ပုံလေဆိုတော်မူ၍ ခုနှစ်စုစုထား၏။ ထိုအခါမြွေလာပြန်၍ ခုနှစ်စုအနက်
 တစုကိုအပြီးနှင့်သိမ်းသိပြီးလျှင် နှစ်မငယ်အစုမှာနှောရောထားခဲ့၍ မြွေ
 သည်နေ့မြဲတောင်ပိုတွင်းသို့ဝင်နေလေ၏။ နှစ်မငယ်လည်း ထိုမြွေကိုအသက်
 ရှိသ၍ အစားမပြတ်ကျွေးမွေး၏။ ထိုကိုရည်၍ တမိတဖတည်း မိဘနှစ်ပါး
 ပေးထိမ်းခြား၍ ရသောသားသွီးဖြစ်က တိရိစ္ဆာန်မြွေပင်စားရထူးရှိသော
 ကြောင့် အမှောင်ထူစားကြစေဟု ရှင်ရသေ ဆိုတော်မူ၏။ တနည်း
 လည်း သားတို့၏အရည်အစံမှာရှိနေသည်။ ပညာဖြင့်ဆင်ခြင်၍ ရှင်ရသေ
 ဆိုတော်မူ၏။

၄၀ မယားကြီးတစ်အပြောင်တစ်ကျွန်မယားတစ်ဝေရာသောတရားတပါး။

အကြင်လင်သည်မယားကြီးတစ်အပြောင်တစ်ကျွန်မတစ်ကိုယ်ရှိ
 သေခဲ့တုံအံ့ ဆိုခဲ့ပြီးသောမယားအပြောင် ကျွန်မတွင်သားသွီးရှိပြန်ရာ
 အံ့ထင်ဥစ္စာကိုဝေရာသည်ကား ခုနှစ်စုစုပြု၍ မယားကြီးလေးစူးအပြီး
 သုံးစူးကျွန်မတစုခွဲဝေထူစားကြစေ။

၄၁ ရင်မယားသားအပြောင်သားကျွန်မသားဝေရာသောတရားတပါး။

သားရှိလည်းနည်းတူဝေစေ၊ မြိရှိလည်းနည်းတူသတ်စေဟု ရှင်ရသေ
 ဆိုတော်မူ၏။ ဤအရာ၌သွီးသားတယောက်မရှိသောဆိုအကြောင်း
 ကားအမှားရှိလျှင် ဆင်ခြင်၍ဝေစားစေ။

၄၂ အပြောင်ခြောက်ပါးတို့ဝေရာသောတရားတပါး။

အပြောင်ခြောက်ပါးတို့ဝေရာသောတရားတပါးတည်း။ အပြောင်မြွေ
 ပါးဟူသည်ကား မယားကပါသောအပြောင်ကျွန်မတစ် လင်အပါအဝင်

ashamed to have the fact known, and concealed it in a hollow hillock, and fed it regularly. After a long time, at the death of the man and his wife, when the relations (children) had portioned the property into six lots, and were about to divide it, the snake came, and seeing no share for himself, upset the heaps with his tail, and returned to his former place of concealment; they parted them off a second time, and as before he came and upset them. When the king of Benares came to know this, and that the snake was the son of the same parents, he ordered a share to be set apart for him. They then divided it into seven shares; he came again, gathered a share with his tail, and having mixed it with that of his sister, returned to his old residence, and the sister continued to supply him with food as long as he lived. On the authority of this (decision,) all children of the same father and mother, regularly given in marriage by their parents, shall have an equal share, because in this example even a brute snake had a share. Thus the lord hermit said. It is also said, the wise man shall consider the character of the children.

40th. The law of partition between a head wife, a concubine, and a slave wife.

If a husband who has taken one head wife, one concubine, and one slave wife, shall die without issue by any of them, let the husband's property be divided into seven and a half shares, and let the head wife have four shares, the free concubine three, and the slave concubine the half share. If they have children, they shall have the same, and if there be debts, pay them in the same proportions. Thus the hermit called Menoo said.

41st. The law of partition between the children of the above.

This is said when they have only one child. If one have many children, let the inheritance be divided after mature consideration.

42d. The law of partition between the six kinds of concubines.

The law of partition between the six kinds of concubines is this: The six kinds of concubines are these; 1st, a female slave that came at marriage with the wife; 2nd, a female slave who came at marriage

ပြောင်ကျွန်မတစ်၊ မယားမိသကရသော အပြောင်ကျွန်မတစ်၊ နှစ်ပါးတို့နှင့်
 ဝယ်၍ရသောအပြောင်ကျွန်မတစ်၊ လင်မယားနှစ်ယောက်သင့်နေပြီဟု
 မိသကရသောကျွန်မအပြောင်တစ်၊ ကြေးငွေမအပ်၊ လက်ဆုံမစား အပြောင်
 ဖြစ်သောမိခွတစ်၊ ထိုမြောက်ယောက်သော မယားအပြောင်ထို့ ဝေရာတစ်
 ကား၊ လင်ရှိစည် လက်ရောက်သမျှကို အသီးအသီးပိုင်ကြစေ၊ ၎င်းမြောက်
 ယောက်ပြင်၊ မယားကြီးရှိလျှင်၊ မယားကြီးမှာထားစုစားစေ၊ အသားစုစား
 တော်အပြောင်မှာသုံးစုစားစေ၊ ထိုနှစ်ယောက်စုကြွင်းယောက်ကျန်ပြန်ပါ
 ယောက်တို့မှာ ထိုးရွေး တဝက်လွတ်စေ၊ သားယောက်ရှားရွေးလျှင်၊ ထို
 လွတ်စေ၊ အမွေမဝေသာပြီ၊ ထော်ပြောင်နှင့်၊ မယားကြီးရှိသောအပြောင်
 တည်း။

တနည်းမှာလည်း၊ ငါးယောက်သားတို့ကျန်ရှိ၊ ကျန်စည်မထုတ်၊ အမျိုး
 အပြောင်ကျန်မှန်ကား၊ ဆွဲတွင်ခွဲဝေစားစေ၊ အစည်ကျန်ရှိ၊ မှား၊ မစား၊ မရသ
 ချေ၊ အဆယ်ကြောင့်နည်း၊ ထူမူကား၊ အရှင်မလွတ်က၊ အစည်သန့်ကဖြစ်သော
 ကြောင့်တည်း၊ တင်မြှီလည်းနည်းတူသပ်စေ။

၄၃ ၎င်းသားမြောက်ယောက်ထိုးဝေရာသောတရားအပါး။

အပြောင်မြောက်ပါးသွီးသားရှိလျှင်၊ အထက်အမွေစုအတိုင်းဝေစားရ
 ကြစေ၊ ၎င်းအပြောင် မြောက်ပါးတို့တွင်၊ အပြောင်ငါးပါး၊ မယားနှိုး၊ ထား
 ယောက်ရှားရှိလျှင်၊ အဝတ်စားတန်ဆာကို အဝေရာစားစေ၊ အရှင်ရမ်း
 ဆိုတော်မူ၏။

၄၄ မယားကြီးသေးသားသွီးမှီး၊ လင်သည်ကျွန်မကို လက်ဆုံစား၍နေရာတွင်
 သေရာ၌မယားကြီးသား၊ ကျွန်မသားတို့ဝေရာသောတရားအပါး။

မယားကြီးသေး၊ သားသွီးရှိလင်သည်၊ ကျွန်မကို လက်ဆုံစား၍နေရာ
 တွင်လင်သေရာ၌၊ မယား၊ သား၊ ကျွန်မသားတို့ဝေရာသောတရားအပါး၊ ထု
 သည်ကား၊ အမျိုးရည်တို့ကိုမယား၊ ဦးရွေး၊ ဘုံရွေး၊ ပြီးမှ မယား၊ သေ၍၊
 လင်သည်ကျွန်မကိုလက်ဆုံစား၍ ၊ ဘေးပြုရာ၌၊ သား၊ သွီး၊ ပွေး၊ စီး၊ ထင်သ
 ၍၊ ကျွန်မလည်းသေ၏၊ သားနှစ်ဦးဝေရာသည်ကား၊ အထက်မယား၊ လက်
 ထက်က ပါဥဇ္ဈာ၊ အထက်သား၊ အထုံး၊ ၊ စေ၊ နောက်ကျွန်မတွင် ပွေးသော
 သားသည်၊ ခွင့်မိနှင့်သင့်နေရာတွင်ဖြစ်ပွားသမျှဥဇ္ဈာကိုသုံးစုစု၍၊ နှစ်ဦး
 မသားရစေ၊ တစုအထက်မယားကြီးသ ၊ စားစေ၊ တင်မြှီလည်းနည်းတူ
 သပ်စေ။

with the husband ; 3rd, a slave obtained from the parents of the wife ; 4th, a slave obtained by purchase after marriage ; 5th, a slave obtained from the parents of the husband after marriage ; 6th, a concubine not bought, but who eats not from the same dish. On a division between these six concubines, let each keep what she has obtained by gift, and of which she had been put into possession during the life of the husband. If besides these six, there be a head wife, let her have four shares, the free concubine three, and the five slave concubines, if they have daughters, let them have one half of their price remitted ; if they have sons, they shall be free ; they shall have no share in the inheritance, because there is a free concubine and a head wife.

In another case ; if they be not slaves by descent, but of a free family, and taken as concubines, let them have only half a share. If they are descended of slaves, they shall have none. Why is this ?—because if their owner refuses to release them, they must continue slaves.* If there be debts, let them pay in proportion to their receipts.

43rd. The law of partition between the six children of the above.

If the six concubines have children, let them inherit as above laid down (for their mothers.) If one of the five (who had money paid for her) shall have a son, let him take the place of his father, and inherit his clothes and ornaments. This the sage recluse said.

44th. The law of partition when the head wife dies leaving children, and the husband takes a slave to wife, and eats out of the same dish with her, between her children and the head wife's, on the death of the husband.

If a head wife dies, leaving children, at the husband's death, he having eaten from the same dish with a female slave, the law for partition of the inheritance amongst the children of the wife and slave is this : A man takes a wife of his own class, and she dies after bearing a daughter ; the husband takes the slave to wife, and eats from the same dish with her. She bears children ; the husband dies, and the slave also dies ; the law of partition of the inheritance is this : If there be any property possessed during the first wife's life time, let the child of the first marriage have the whole, and let the children of the slave have two thirds of all the property acquired during the time their father lived with their mother, and let the child of the first marriage have the remaining third, and pay the debts in the same proportions.

* Slaves by descent cannot buy their freedom without the consent of their master. Slaves, the children of free parents, for paying the money they are bound the become free by right.

တနည်းလည်း၊ အထက်မယားကြီးကဥစ္စာမရှိ၊ နောက်ကျန်စေ့ငှက်
လျှင်၊ လက်ဝက်ပြုတ်တည်စေ၊ အဆယ်ကြောင့်နည်းတူမူကား၊ အထက်ဥစ္စာ
မပါ၊ သမိဥစ္စာဖြစ်နေသောကြောင့်တည်း၊ အစည်သန္တကကျန်မဖြစ်ဘူး၊
ဥစ္စာကိုသုံးစုစုနဲ့ နှစ်စုအထက်သားစားစေ၊ တစုကိုကျန်မယားစားစေ၊
မိလက်ဆုံစားဖြစ်၍ ကျန်ရ၊ သခင်ရသားပြီသောကြောင့်တည်း။

၄၅ လင်သေးကျန်ကိုလင်ပြု၍ လက်ဆုံစားနေရာသားမွေးသည့်အထက်ဆယ်သား
ကျန်လင်သား၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

လင်သေးကျန်ကိုလင်ပြု၍ လက်ဆုံစားသား၊ မွေသည်အထက်ပါအား
နှင့်၊ ကျန်လင်သား၊ ဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား၊ အထက်မျိုးပြီး
သည်အထိုးစားစေ။

၄၆ ၎င်းလင်ကသား၊ မယားကသွီးပါရာတွင် မယားသေအမိပါသွီးကို သားမွေးရာ
ရာတွင်သားသုံးယောက်တို့၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

လင်ကပါးမယားကပါကြ၍နေရာတွင်၊ မယားသေ၊ အမိကပါသို့ကို
အထွေးနေရာတွင်သားသုံးယောက်ဝေရာသောတရားတပါး၊ ဟူသည်ကား၊
လင်ကပါသား၊ မယားကပါသွီးရှိလျက်၊ မိဘရှင်သင့်နေရာတွင်၊ သားမွေး
မြင်၍၊ မယားသေသည်၊ မယားကပါသွီးကို၊ အထွေးမယားပြု၍၊ မွေးသည်
သားရှိရာတွင်၊ အမိနှင့်လင်သေ၍၊ သားသုံးယောက်ဝေခြင်း၊ တရားတပါး
ဟူသည်ကား၊ အထက်အမိပါသားသည်၊ အထက်ဥစ္စာသုံးစားမကုန်ခြင်း၊
၎င်းအမိပါဥစ္စာကို၊ ငါးစုစုနဲ့ သုံးစုအမိပါသားစားစေ၊ တစုကိုသွီးအမိတွင်
မြင်သည်သားစားစေ၊ တစုကိုထိုသွီးမယားဖြစ်သူသေသော်လည်း၊ ထိုသွီး
မယားသားစားစေ၊ အဆယ်ကြောင့်နည်းတူမူကား၊ အမိအရာခံသား မြစ်
သောကြောင့်တည်း၊ သွီးပါအမိဥစ္စာရပ်သုံးစားမကုန်ခြင်းလည်း၊ ငါးစု
ပြု၊ သုံးစုကိုအမိသွီးသားစားစေ၊ တစုကိုအမိသားစားစေ၊ တစုကိုအသား
စားစေ၊ ဤအရာကား၊ အမိထမတည်း၊ အမိကွဲသောကြောင့်တည်း၊ အမိပါ
သားမှ၊ အမိကွဲမှန်ပြီးအမိပါသွီးတွင်မွေးသောသားမှ၊ သွီးအမိကိုအစွာ
၎င်းအစွာသားကို ဦးရီးတော်သည်၊ အမိတမတည်း ဖြစ်သည် အကြောင်း။
အစွာမယား၊ အမိမယားဖြစ်သည်အကြောင်းဖြစ်၍ဥစ္စာပုံသန်ခြင်းသည်
တည်း၊ မြို့ရှိလည်းနည်းတူသပ်စေ၊ အမိသွီးနှစ်ယောက်ကိုနေရာတွင်၊ မွေး
မှားသောဥစ္စာနှစ်ပါးရှိ၏၊ ထိုနှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ သွီးကိုမယားမပြု၍၊ အမိ
လက်ထက်ပွားသောဥစ္စာရှိ၏၊ မဝေခြင်း၊ ၎င်းသွီးကိုမယားပြုရာတွင်မှ၊ ငွေ၊

In another case; if there was no property at the time of marriage with the first wife, but the property left was acquired during the time of the slave wife, let it be divided equally between the children of each. Why is this?—because as there was no property at the first marriage, there was no property of the first mother. If the slave be one by descent, let the children have one third share, and the children of the head wife two, because the slave mother had eaten from the same dish; he is son of both mistress and slave.

45th. The law of partition when the husband has died, and the widow raised a slave to be her husband, and eat out of the same dish, between the children of the former husband and the slave husband.

The husband having died, the wife takes a slave to be her husband, and having eaten out of the same dish with him, she has a child; the law of partition of the inheritance between the son of the first husband and of the slave husband, is the same as laid down above.

46th. The husband having a son, the wife a daughter at marriage, the wife dies, and the husband marries his step-daughter, the law of partition between the three children.

The husband and wife each have children by a former marriage, the wife dies, her daughter is taken to wife by the step-father, and has children, the law of inheritance between the three children:—A man having a son, and a woman a daughter, shall marry; the wife having had a child shall die, and the husband take her daughter to marriage, and having had a child, the husband and wife die, the law for the partition of the inheritance between the three children is this; if there be any property of the first marriage, let it be divided into five shares, and let the son of that marriage have three, the child of the husband by the mother one, and the son of the step-daughter one share. Why is this?—because he has the share of his mother, and takes her place. If there be any of the property that came with the mother of the daughter remaining, let it be divided into five shares, and let the son of the daughter have three, the son of the father by his first marriage one, and the son by his second marriage one; this is because they are children of the same father, but different mothers. The son of the first marriage is by a distinctly separate mother. The son of the step-daughter is grandson of his mother's mother, and nephew of the said grandmother's son, though they are both sons of the same father; this is one reason; and his mother and grandmother were both wives of his father, is another reason, why his share of the property is different (from the others.) If there be any debts, let them pay in proportion to their receipts. If there be property still undivided, acquired both during the marriage with the mother and

တနည်းလည်း၊ အထက်မယားကြီးကဥစ္စာမရှိ၊ နောက်ကျန်မတွင်ဥစ္စာရှိ
လျှင်၊ လက်ဝက်ပြု၍တည်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အထက်ဥစ္စာ
မပါ၊ သမိဥစ္စာဖြစ်နေသောကြောင့်တည်း၊ အစည်သန္တကကျန်မဖြစ်လျှင်၊ ဥစ္စာ
ဥစ္စာကိုသုံးစုစု၍၊ နှစ်စုအထက်သားစားစေ၊ တစုကိုကျန်မသားစားစေ၊ နှစ်
မိလက်ဆုံစားဖြစ်၍၊ ကျန်ရ၊ သခင်ရသားပြီသောကြောင့်တည်း။

၄၅ လင်သေ၊ ကျန်ကိုလင်ပြု၍၊ လက်ဆုံစားနေရာ၊ သားမွေးသည်အထက်လင်ကား
ကျန်လင်သား၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

လင်သေကျန်ကိုလင်ပြု၍၊ လက်ဆုံစားသား၊ ခွေသည်အထက်ပါအား
နှင့်၊ ကျန်လင်သား၊ ဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား၊ အထက်မျိုးစွဲ
သည်အထိုင်းစားစေ။

၄၆ ၎င်းလင်ကသား၊ မယားကသွီးပါရာတွင်၊ မယားသေ၊ အမိပါသွီးကို သားထူရာ
ရာတွင်၊ သားသုံးယောက်တို့၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

လင်ကပါ၊ မယားကပါကြ၍နေရာတွင်၊ မယားသေ၊ အမိကပါသွီးကို၊
ဘထွေးနေရာတွင်၊ သားသုံးယောက်ဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား၊
လင်ကပါသား၊ မယားကပါသွီးရှိလျက်၊ မိဘချင်းသင့်နေရာတွင်၊ သားထူရာ
မြင်၍၊ မယားသေသည်၊ မယားကပါသွီးကို၊ ဘထွေးမယားပြု၍၊ ခွေသည်
သားရှိရာတွင်၊ အမိနှင့်လင်သေ၍၊ သားသုံးယောက်ဝေခြင်းတရားတပါး
ဟူသည်ကား၊ အထက်အမိပါသားသည်၊ အထက်ဥစ္စာသုံးစားမကုန်မှီအံ့၊
၎င်းအမိပါဥစ္စာကို၊ ငါးစုစု၍၊ သုံးစုအမိပါသားစားစေ၊ တစုကိုသွီးအမိဆိုင်
မြင်သည်သားစားစေ၊ တစုကိုထိုသွီးမယားဖြစ်သူသေသော်လည်း၊ ထိုသွီး
မယားသားစားစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အမိအရာခံသားဖြစ်
သောကြောင့်တည်း၊ သွီးပါအမိပါဥစ္စာရပ်သုံးစားမကုန်မှီကလည်း၊ ငါးစု
ပြု၊ သုံးစုကိုအမိသွီးသားစားစေ၊ တစုကိုအမိသားစားစေ၊ တစုကိုအသား
စားစေ၊ ဤအရာကား၊ အမိအမိတည်း၊ အမိကွဲသောကြောင့်တည်း၊ အမိပါ
သားမှ၊ အမိကွဲမှန်ပြီ၊ အမိပါသွီးတွင်မွေးသောသားမှ၊ သွီးအမိကိုအမွှာ၊
၎င်းအမွှာသားကို ဦးစီးတော်သည်၊ အမိတမိတည်း ဖြစ်သည် အကြောင်း၊
အမွှာမယား၊ အမိမယားဖြစ်သည်အကြောင်းဖြစ်၍ဥစ္စာဝံ့သန်ခြင်းသည်
တည်း၊ ဗြိမ္မိလည်းနည်းဟူသော်လည်း၊ အမိသွီးနှစ်ယောက်ကိုနေရာတွင်၊ မွား
မှားသောဥစ္စာနှစ်ပါးရှိ၏၊ ထိုနှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ သွီးကိုမယားမပြု၍၊ အမိ
လက်ထက်ပွားသောဥစ္စာရှိ၏၊ မဝေခြင်း၎င်းသွီးကိုမယားပြုရာတွင်မှ၊ မွား

In another case; if there was no property at the time of marriage with the first wife, but the property left was acquired during the time of the slave wife, let it be divided equally between the children of each. Why is this?—because as there was no property at the first marriage, there was no property of the first mother. If the slave be one by descent, let the children have one third share, and the children of the head wife two, because the slave mother had eaten from the same dish; he is son of both mistress and slave.

45th. The law of partition when the husband has died, and the widow raised a slave to be her husband, and eat out of the same dish, between the children of the former husband and the slave husband.

The husband having died, the wife takes a slave to be her husband, and having eaten out of the same dish with him, she has a child; the law of partition of the inheritance between the son of the first husband and of the slave husband, is the same as laid down above.

46th. The husband having a son, the wife a daughter at marriage, the wife dies, and the husband marries his step-daughter, the law of partition between the three children.

The husband and wife each have children by a former marriage, the wife dies, her daughter is taken to wife by the step-father, and has children, the law of inheritance between the three children:—A man having a son, and a woman a daughter, shall marry; the wife having had a child shall die, and the husband take her daughter to marriage, and having had a child, the husband and wife die, the law for the partition of the inheritance between the three children is this; if there be any property of the first marriage, let it be divided into five shares, and let the son of that marriage have three, the child of the husband by the mother one, and the son of the step-daughter one share. Why is this?—because he has the share of his mother, and takes her place. If there be any of the property that came with the mother of the daughter remaining, let it be divided into five shares, and let the son of the daughter have three, the son of the father by his first marriage one, and the son by his second marriage one; this is because they are children of the same father, but different mothers. The son of the first marriage is by a distinctly separate mother. The son of the step-daughter is grandson of his mother's mother, and nephew of the said grandmother's son, though they are both sons of the same father; this is one reason; and his mother and grandmother were both wives of his father, is another reason, why his share of the property is different (from the others.) If there be any debts, let them pay in proportion to their receipts. If there be property still undivided, acquired both during the marriage with the mother and

မယားငယ်ဆိုရသည်သားလင်မိဘဥစ္စာကိုပြန်လေးစေ-၎င်းကိုတွင်အား
ရှိသည်။ အဖအမူကိုဆောင်ရွက်နိုင်လျက်၊ မင်းသိမိုးလင်ဖြစ်လေးသည်။
အဖအမူကိုထိုသားခံစားတင်မြှီသည်နည်းတူဆပ်စေလေ့၊ ရှင်ရသော
တော်မူ၏။

၃၈ လင်သည်တမိမိတည်း၌လက်ဆုံစားမယားအများနေ၍၊ လင်သေသော်လေရာ
သောတရားတပါး။

လင်သည်တမိမိတည်းလက်ဆုံစားမယားအများနေ၍၊ လင်သေစေရာ
သောတရားနှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ အကြင်ယောက်ျားသည်၊ နေဦး၊ နေထိပ်၊
နေနှောင်းရှိ၏။ တဦးဦးသောမယားကပါရင်းဖြစ်စေ၊ လင်နေမှရသောမိဘ
အမွေဖြစ်စေ၊ အသီးအသီးရသည်အတိုင်းယူကြစေ၊ လက်ရောက်ခံဝမ်း
သည်အတိုင်းလည်းယူကြစေ၊ ထိုမယားတို့တွင်သားယောက်ျားအညီရှိကြ
လျှင်၊ မယားဦးမယားကြီးဖြစ်စေဆိုတုံ၊ တယောက်ယောက်သောမယား
သား၊ မင်းသိမိုးလင်ဖြစ်က၊ အဖအမူဖြစ်စေ၊ လင်မိဘဥစ္စာကို၊ ၎င်းမယား
တို့ကိုနေရာလျှင်၊ အမျိုးအရောက်ခွဲဝေယူစေ၊ တယောက်ယောက်သား
လင်ပေးသည်ဟူ၍၊ မခွဲမဝေမပေးမနေသား၊ လင်ဥစ္စာဖြစ်သည်ဝေယူစားကြ
စေ၊ တင်မြှီသည်နည်းတူဆပ်စေ၊ ၎င်းတို့သားချင်းဝေကြလည်း၊ တမိမိတည်း
ဖြစ်အတိုင်းပေယူစားစေလေ့၊ ရှင်ရသော ဆိုတော်မူ၏။ ၎င်းမယား
တို့ကိုနေရာ၌၊ တဦးမယားသားသွီးမမွေး၊ မယားသေလျှင်၊ လင်ပိုင်ဆွယ်
မယားသေသည်နောက်၊ လင်သုံးစား၍ကုန်လွှင်ကုန်စေ၊ မကုန်ကျန်၍ စင်
သေလျှင်၊ ကြွင်းသောမယားသားတို့အမျိုးအလိုက်ဝေယူစားကြစေ၊ တင်မြှီ
ရှိလည်း၊ နည်းတူဆပ်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ မယားအမွေကို
လင်းလင်အမွေကိုမယားခံစားပိုင်ချေသောခွဲကြောင့်တည်း။

၃၉ သားသွီးတမိ တဖတည်းတွင်လေသင့်ရာ၊ သက်သေဆောင်ခြင်း၊ အမွေခံစား
ရားတပါး။

မိဘနှစ်ပါးလေးထိမ်းမြား၍၊ ရသောသားသွီးတို့တွင်၊ တစုံတယောက်၊
ခုစပ်ပန်းတုပ်ပန်းခူး၊ အင်္ဂါကြီးငယ်၍၊ ထဲသူတို့ကို၊ ဝတ်စားရုံလည်းဆို၊
တနည်းလည်း၊ သွီးသားမှန်က၊ အမှုအရာအတိုင်းစားစေဆိုသတည်း။ ။
ရာကိုသက်သေဆိုတုံပေသုံး၊ ဒီပင်ရာ မြတ်စွာဘုရားရှေးလက်ထက်တော်၊
မိရာဏသီပြည်၌၊ သူဌေးလင်မယားနှစ်ယောက်တို့သည်၊ သားယောက်ျား၊
ငါးယောက်စွာ၊ ပြီးနောက်၊ သွီးတယောက်စွာ၊ ထိုနောက်၊ မြွေကိုရွာ၍၊

perty of the husband's parents. If they have sons, let him who is best qualified, and known to the chiefs and nobles, take his father's place, and bear the relative proportion of his debts. Thus the lord hermit said.

38th. The law of partition on the death of a husband who had many wives living in the same house, and eating out of the same dish.

In case of a husband living in the same house with many wives, who eat out of the same dish, the two laws are these: If a man's first, second, or third wife had property at marriage, or had inherited any from her parents after marriage, let each keep what they have, with whatever presents they may have received (from the husband,) and their wedding presents. If they shall have the same number of male children, it is said the first married shall be the head wife; but if the son of one of the others is remarkable (above his brothers,) and known to the heads of the people, the chiefs, let him take the place of his father. If the husband shall have inherited his parents' property after the marriage of these wives, let them divide it, and share according to their class; if one shall claim a portion as a gift from her husband, she shall not retain it; it is the husband's property; let them share it, and pay the debts in relative proportions, and in this division let the children have their mother's share (when she is dead.) Thus the lord hermit said.

If one of the wives shall die without issue, the husband has a right to her property; if he shall expend the whole, he has a right to do so. If not expended at his death, let what remains be divided amongst the other wives and children according to their class, and let them pay debts in proportion. Why is this?—because the husband inherits from the wife, and the wife from the husband.

39th. Children of the same father and mother, who by precedent have a right to inherit.

If amongst the children of a couple regularly given in marriage by their parents, one be an hermaphrodite, or guilty of unnatural crime, or imperfect in his organs, it has been said he shall have no inheritance. It is also said, that all children who are legitimate shall have their proper share. In this matter I will give an instance. In the golden time of the most excellent Para Diepengara, in the country of Benares, a man of the wealthy class and his wife had five sons and one daughter, and after this the wife bore a snake. They were

သူဌေးလင်မယားရှက်ခြင်းကြောင့်၊ သူတကာမသိရအောင်၊ တောင်ရှိဝတ်
 ဂွက်ထား၍၊ မပြတ်မိဘအစားပေး၏။ ကာလရှည်လျှား၍၊ သူဌေးလင်မယား
 သေရာတွင်၊ ပေါက်ခော်ထိုး ဥစ္စာပုံကိုခြောက်စုစု၍ အမှောင်မည်ပြုသည်။ က
 လ၊ မြွေလာ၍ အစုမထားဖြစ်သည်။ စိတ်ကသိသောကြောင့်၊ ခြောက်စု
 သည် အမွေဝေပုံကို၊ အမြီးနှင့် သိမ်းခတ်ဖျက်ဆီးပြီးလျှင်၊ နေမြဲ တောင်ရှိ
 ခေါင်းသို့ပြန်၍ ဝင်နေလေ၏။ နောက်တကြိမ်ခြောက်စုခြောက်ပုံပြုပြန်သည်
 ထွင်လည်း၊ ထိုမြွေသည်နည်းတူဖျက်ဆီးပြုပြန်ခဲ့၏။ ထိုအကြောင်းကို၊ ဗါရာ
 ထာသိမ်းကြီးအား၊ မြွေနှင့်ပေါက်ခော်ထိုး တမိတဖေတည်း၊ ဖြစ်ကြောင်းကို
 လျှောက်ထား၍၊ မင်းကြီးက၊ တမိတဖေတည်းဖြစ်နေသည်။ မြွေအဖို့လည်း၊
 ပုံလေဆိုတော်မူ၍၊ ခုနှစ်စုစုထား၏။ ထိုအခါမြွေလာပြန်၍၊ ခုနှစ်စုအနက်
 တစုကိုအမြီးနှင့်သိမ်းခတ်ပြီးလျှင်၊ နှစ်မငယ်အစုမှားနှာရောထားခဲ့၍၊ မြွေ
 သည်နေမြဲတောင်ရှိတွင်သိုဝင်နေလေ၏။ နှစ်မငယ်လည်း၊ ထိုမြွေကိုအသက်
 ရှိသ၍၊ အစားမပြတ်ကျွေးမွေး၏။ ထိုကိုရည်၍တမိတဖေတည်း၊ မိသားစု
 ပေးထိမ်းမြား၍၊ ရသောသားသမီးဖြစ်ကာ၊ ကိရိယာနှင့်မြွေပင်စားရထုံးရှိသော
 ကြောင့်၊ အမှောင်လူစား၊ ကြမေဟု၊ ရှင်ရသော ဆိုတော်မူ၏။ တနည်း
 လည်း၊ သားထို၏အရည်အစံမှားရှိနေသည်၊ ပညာဖြင့်ဆင်ခြင်၍ ရသော
 ဆိုတော်မူ၏။

၄၀ မယားကြီးတစ်အပြောင်တစ်၊ ကျွန်မယားတစ်၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

အကြင်လင်သည်မယားကြီးတစ်အပြောင်တစ်၊ ကျွန်မတစ်ကိုယ်နှင့်
 သေခဲ့တုံအံ့၊ ဆိုခဲ့ပြီးသောမယားအပြောင်၊ ကျွန်မတွင်သားသမီးမရှိပြီဟု
 အံ့၊ လင်ဥစ္စာကိုဝေရာသည်ကား၊ ခုနှစ်စုပြု၍၊ မယားကြီးထေးစူးအပြောင်
 သုံးစူး၊ ကျွန်မတစုခွဲဝေလူစားကြစေ။

၄၁ ရင်မယားသားအပြောင်သား၊ ကျွန်မသား၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

သားရှိလည်းနည်းတူဝေစေ၊ ငြိမ့်လည်းနည်းတူဆပ်စေလေ၊ ရှင်ရသော
 ဆိုတော်မူ၏။ ဤအရာ၌သွေးသားတယောက်မရှိသောဆိုအတ္တိတဗ္ဗိ
 က၊ အမှားရှိလျှင်၊ ဆင်ခြင်၍ဝေစားစေ။

၄၂ အပြောင်ခြောက်ပါးတို့၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

အပြောင်ခြောက်ပါးတို့ဝေရာသောတရားတပါးတည်း။ အပြောင်မြွေ
 ပါးဟူသည်ကား၊ မယားကပါသောအပြောင်ကျွန်မတစ်၊ လင်အပါအဝင်

ashamed to have the fact known, and concealed it in a hollow hillock, and fed it regularly. After a long time, at the death of the man and his wife, when the relations (children) had portioned the property into six lots, and were about to divide it, the snake came, and seeing no share for himself, upset the heaps with his tail, and returned to his former place of concealment; they parted them off a second time, and as before he came and upset them. When the king of Benares came to know this, and that the snake was the son of the same parents, he ordered a share to be set apart for him. They then divided it into seven shares; he came again, gathered a share with his tail, and having mixed it with that of his sister, returned to his old residence, and the sister continued to supply him with food as long as he lived. On the authority of this (decision,) all children of the same father and mother, regularly given in marriage by their parents, shall have an equal share, because in this example even a brute snake had a share. Thus the lord hermit said. It is also said, the wise man shall consider the character of the children.

40th. The law of partition between a head wife, a concubine, and a slave wife.

If a husband who has taken one head wife, one concubine, and one slave wife, shall die without issue by any of them, let the husband's property be divided into seven and a half shares, and let the head wife have four shares, the free concubine three, and the slave concubine the half share. If they have children, they shall have the same, and if there be debts, pay them in the same proportions. Thus the hermit called Menoo said.

41st. The law of partition between the children of the above.

This is said when they have only one child. If one have many children, let the inheritance be divided after mature consideration.

42d. The law of partition between the six kinds of concubines.

The law of partition between the six kinds of concubines is this : The six kinds of concubines are these ; 1st, a female slave that came at marriage with the wife ; 2nd, a female slave who came at marriage

တနည်းလည်း၊ အထက်မယားကြီးကဥစ္စာမရှိ၊ နောက်ကျန်စေ့စပ်စွာ
လျှင်၊ ထက်ဝက်ပြု၍တည်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အထက်ဥစ္စာ
မပါ၊ အမိဥစ္စာဖြစ်နေသောကြောင့်တည်း၊ အစည်သန္တာကျန်မပြန်ဘူး၊ ဥစ္စာ
ဥစ္စာကိုသုံးစုစု၍၊ နှစ်စုအထက်သားစားစေ၊ တစုကိုကျန်မသားစားစေ၊ နှစ်
မိလက်ဆုံစားဖြစ်၍၊ ကျန်ရ၊ သခင်ရသားပြီသောကြောင့်တည်း။

၄၅ လင်သေ၊ ကျန်ကိုလင်ပြု၍၊ လက်ဆုံစားနေရာသားမွေးသည်အထက်ထင်သား
ကျန်လင်သား၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

လင်သေကျန်ကိုလင်ပြု၍၊ လက်ဆုံစားသား၊ ရွှေသည်အထက်ပါအား
နှင့်၊ ကျန်လင်သား၊ ဝေရာသောတရားတပါး၊ ဟူသည်ကား၊ အထက်မျိုးစွဲ
သည်အထိုင်းစားစေ။

၄၆ ၎င်းလင်ကသား၊ မယားကသွီးပါရာတွင်၊ မယားသေအမိပါသွီးကို သဏ္ဌာန်
ရာတွင်၊ သားသုံးယောက်တို့၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

လင်ကပါ၊ မယားကပါကြ၍နေရာတွင်၊ မယားသေ၊ အမိထပါသွီးကို
သဏ္ဌာန်နေရာတွင်၊ သားသုံးယောက်ဝေရာသောတရားတပါး၊ ဟူသည်ကား၊
လင်ကပါသား၊ မယားကပါသွီးရှိလျက်၊ မိဘချင်းသင့်နေရာတွင်၊ အားစွာ
ဖြစ်၍၊ မယားသေသည်၊ မယားကပါသွီးကို၊ သဏ္ဌာန်မယားပြု၍၊ မွေးသော
သားရှိရာတွင်၊ အမိနှင့်လင်သေ၍၊ သားသုံးယောက်ဝေခြင်းတရားတပါး
ဟူသည်ကား၊ အထက်အမိပါသားသည်၊ အထက်ဥစ္စာသုံးစားစေ၊ အထက်ဥစ္စာ
၎င်းအမိပါဥစ္စာကို၊ ငါးစုစု၍၊ သုံးစုအမိပါသားစားစေ၊ တစုကိုသွီးအမိထင်
မြင်သည်သားစားစေ၊ တစုကိုထိုသွီးမယားဖြစ်သူသေထောင်သည်၊ ထိုသွီး
မယားသားစားစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အမိအရာခံထားပြန်
သောကြောင့်တည်း၊ သွီးပါအမိပါဥစ္စာရပ်သုံးစားမကုန်မှီထင်သည်၊ ထိုစု
ပြု၊ သုံးစုကိုအမိသွီးသားစားစေ၊ တစုကိုအမိသားစားစေ၊ တစုကိုအားစွာ
စားစေ၊ ဤအရာကား၊ အမိထစတည်း၊ အမိကွဲသောကြောင့်တည်း၊ အမိပါ
သားမှ၊ အမိကွဲမှန်ပြီး၊ အမိပါသွီးတွင်မွေးသောသားမှ၊ သွီးအမိထစတည်း၊
၎င်းအမွှားသားကို ဦးရီးတော်သည်၊ အမိထစတည်း၊ မြင်သည် အကြောင်း
အမွှားမယား၊ အမိမယားဖြစ်သည်အကြောင်းဖြစ်၍ဥစ္စာဝံ့သန်ပြီးအစွာ
တည်း၊ မြီမြီလည်းနည်းတူသပ်စေ၊ အမိသွီးနှစ်ယောက်ကိုနေရာတွင်ဥစ္စာ
မှားသောဥစ္စာနှစ်ပါးရှိ၏၊ ထိုနှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ သွီးကိုမယားမပြုနိုင်ဘဲ
လက်ထက်ပွားသောဥစ္စာရှိ၏၊ မဝေခြင်း၊ ၎င်းသွီးကိုမယားပြုရာတွင်မှ၊ ရွှေ

In another case; if there was no property at the time of marriage with the first wife, but the property left was acquired during the time of the slave wife, let it be divided equally between the children of each. Why is this?—because as there was no property at the first marriage, there was no property of the first mother. If the slave be one by descent, let the children have one third share, and the children of the head wife two, because the slave mother had eaten from the same dish; he is son of both mistress and slave.

45th. The law of partition when the husband has died, and the widow raised a slave to be her husband, and eat out of the same dish, between the children of the former husband and the slave husband.

The husband having died, the wife takes a slave to be her husband, and having eaten out of the same dish with him, she has a child; the law of partition of the inheritance between the son of the first husband and of the slave husband, is the same as laid down above.

46th. The husband having a son, the wife a daughter at marriage, the wife dies, and the husband marries his step-daughter, the law of partition between the three children.

The husband and wife each have children by a former marriage, the wife dies, her daughter is taken to wife by the step-father, and has children, the law of inheritance between the three children:—A man having a son, and a woman a daughter, shall marry; the wife having had a child shall die, and the husband take her daughter to marriage, and having had a child, the husband and wife die, the law for the partition of the inheritance between the three children is this; if there be any property of the first marriage, let it be divided into five shares, and let the son of that marriage have three, the child of the husband by the mother one, and the son of the step-daughter one share. Why is this?—because he has the share of his mother, and takes her place. If there be any of the property that came with the mother of the daughter remaining, let it be divided into five shares, and let the son of the daughter have three, the son of the father by his first marriage one, and the son by his second marriage one; this is because they are children of the same father, but different mothers. The son of the first marriage is by a distinctly separate mother. The son of the step-daughter is grandson of his mother's mother, and nephew of the said grandmother's son, though they are both sons of the same father; this is one reason; and his mother and grandmother were both wives of his father, is another reason, why his share of the property is different (from the others.) If there be any debts, let them pay in proportion to their receipts. If there be property still undivided, acquired both during the marriage with the mother and

အနင်းအဆောင်အရွက်ကိုရစေ၊ တင်မြှူလည်းနည်းတူတည်း။ ထိုအခါ
ပေးသောအခိုရလောက်သောသူသည်၊ အမိအဖို့နှင့် မိဘမိဘာရ
မိဘတွင်သေလေအံ့၊ အလျော်ပေးသနွေရသားသည်၊ မြေးစုကိုမိဘာရ။
ထယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ပေးထိ မြားရာ သနွေနှင့်အတူ သောကြာ
တည်း။ ၎င်းအလျော်ပေးအပ်သည်၊ ပေါ်မော်တို့နှင့်အတူ နေရာသေရာ
ပြုစုသောဥစ္စာရှိအံ့၊ ပေါက်ဇော်တဝက်၊ သနွေပေးသောသားတဝက်စား၊
တင်မြှူလည်းနည်းတူတည်း။ ဘိမ္မိပေးသောသနွေမဟုတ်၊ မိဘနှစ်ပါး
ပေးထိမ်းမြား၍ရသောသနွေနှင့်၊ သာကြောင့်တည်း။ ထိုသို့
သေဆိုပေအံ့၊ သနွေယူယောက်ျား၊ မပေး၊ အကြောင်းသုံးပါး၊ ဤ
သောသူ၏ သနွေစစ်ဖြစ်သည်။ ခုံ နှိပ်ရာ၌လည်း၊ မိဘမပေးစားသနွေ
သနွေ၊ မိဘပေးစားသနွေရှိသည်တွင်၊ မိဘနှစ်ပါးပေးထိမ်းမြား၍ရသော
သနွေသည်၊ သားအမြတ်ဖြစ်သည်။ ကလေးရေကြည်အစပေးသူသားအဖြစ်
ရှေ့သည်၊ မြတ်ရာလိုက်သည်ဟု၊ တရားတော်၌ပါသောကြောင့်၊ ထိုသို့
သေကိုဆိုသတည်း။

၁၆ လင်ဆွေခြောက်ယောက်၊ မယားဆွေခြောက်ယောက်တို့၊ ဝေရာသေအံ့
တပါး။

သေသူလင် မယား၌အမွေခံသားမြေးမြစ်မရှိ၊ အမိအဖမရှိ၊ လင်
ခြောက်ယောက်၊ မယားဆွေခြောက်ယောက်တွင်၊ မည်သူစားရသနည်းဟု
မူကား၊ လင်၏မိတွေး၊ မိကြီးဦးရီး၊ ထွေး၊ ထကြီး၊ အရီး၊ ဤကား၊ လင်
ခြောက်ယောက်တည်း။ မယား၏၊ မိတွေး၊ မိကြီးဦးရီး၊ ထွေး၊ ထကြီး
အရီး၊ ဤကား၊ မယားဆွေခြောက်ယောက်တည်း။ ဤတစ်သို့
ယောက်တို့သည်၊ အမွေကိုစားရာ၏ဟုတုံရကား၊ ဥစ္စာရပ်ကိုခွဲဝေ၍၊ သော
မိဘကပါသောဥစ္စာရှိကို၊ မယားဆွေခြောက်ယောက်တို့က၊ နှီးစပ်စား
စေ၊ လင်မိဘကပါသောဥစ္စာရပ်ကိုလည်း၊ လင်ဆွေခြောက်ယောက်တို့
စပ်စားစေ၊ နှစ်ဦးသားတို့တွင်၊ သေဦးသေနှောင်းရှိအံ့၊ သေနှောင်းဥစ္စာ
ရပ်မည်ရှေ့သည်၊ သေနှောင်းက၊ နှီးစပ်သောသူသားစားစေ၊ သေဦးသားက
မစားသာရှေးသေနှောင်းသူတို့က၊ ဥစ္စာရှိကိုရောင်းချသော်မူကား၊ သေဦး
တို့၏အမျိုးနီးရာသို့ပေးချရောင်းဝယ်စေ၊ နှစ်ဦးသားတို့၏ သေခြင်းအရာ
ရှေးနှောင်းမထင်မရှား၊ ထင်ရှားသော်လည်း၊ ထနှစ်မပိုင်း၊ မခြားမမြစ်၊
နှီးရာဝေယူကြစေ၊ နှစ်ပါးတွင်ပွားသည့်ဥစ္စာဖြစ်ကလည်း၊ နည်းတူလေ
စေ၊ တင်မြှူလည်း နည်းတူတည်း။ ၎င်းသည် ဆွေမျိုးညာထိ တယောက်

pay the debts in the same proportion. If the father who thus fine be a man of some note, and shall die whilst living with ents, let the son for whom he paid compensation have a great on's share in his parents' property. Why is this?—because he per son of a regular marriage. Should the same father who s paid compensation die whilst living with his relations, leav- erty acquired by himself, let the relations have one-half, and for whom compensation has been paid the other, and pay the e the same proportion; he is not a chance child, but the son of age sanctioned by parents. I will adduce the following prece- 'Pregnancy cannot be caused by many men; the child is his ime of whose intercourse the three causes* combined; but the causes do combine, it may be the child of a couple not a marriage, or of a couple who have been given in marriage : parents; it is only the child of marriage that is excellent, (le- e,) and only the man who communicated the vivifying princi- is the father." This quotation of a text from the holy book e as a proof that inheritance descends only to a legitimate

The law of inheritance as regards the six relations of the hus- band, and the six of the wife.

e deceased husband and wife had no children, grandchildren, t grandchildren, and if their parents be dead, the six relations husband, out of the direct line, and the six of the wife who herit, are these; the husband's mother's elder and younger his mother's elder and younger brothers, his uncles by the side, and aunts by the father's side, these are the six rela- it of the direct line of the husband; the wife's mother's elder inger sisters, her mother's elder and younger brothers, uncles father's side, and aunts by the father's side;—these are the six s of the wife out of the direct line; and these twelve rela- t is said, shall inherit. Having divided the property that y descent to the wife, let her six relations inherit as nearest and let the six nearest of kin of the husband inherit his here- property. If one shall die before the other, the property be- e the survivor; let only his or her kin inherit. Should the sur- ll any of the hereditary property, let it be offered to the next the deceased. If they both die about the same time, so that clear who was the survivor, or if it be known, but the months not ascertained, let the relations of both inherit according to unity, and also the property acquired by the deceased couple marriage, and let them pay the debts in the same proportion.

*The causes are, the proper season with the woman; copulation with a man; and the re- fate by the death of some animal; the fate is not a life, not vivifying principle, not a e ground of good or bad deeds that is to influence the new being through life, the balance ead, for, or against, the animal dying

ယောက်ျားပေါက်ဖော်နေသည်။ သေလျှင်၊ စုတ်ကြည်သင်းမြို့၏မြစ်ကမ်းတွင်
အလုံးခံယူစားစေထူးရှင်မနှုတ်တော်မူ၏။

၅၇ ညီနှင့်အစ်ကိုဝေရာသောတရားတပါး။

ညီနှင့်အစ်ကိုဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား၊ ညီနှင့်အစ်ကိုတို့
အညီအတူနေ၊ အတူစားဥစ္စာပြုစု၍ အစ်ကိုသေသော်၊ ညီအလုံးရစေ၊ ညီ
စသသော်၊ အစ်ကိုအလုံးရစေ၊ တင်မြီရှိလည်းနည်းတူဆပ်စေ၊ ဤကား၊ ညီ
အစ်ကိုနှစ်ယောက်၊ သားမယားအမွေခံမရှိသည်ကိုဆိုသောတရားတည်း။
၎င်းနည်း၊ အတူနေကြရာတွင်၊ နှစ်ယောက်အညီအညွတ်ပြု စုရောင်းဝယ်
ကြလျှင်၊ အညီဝေယူကြစေ၊ တယောက်ယောက်က၊ အရင်းထုတ်၍၊ အရင်း
ဝယ်ဖြစ်ပွားလျှင်၊ အရင်းကို၊ အရင်းတိုင်းယူစေ၊ ပွားသောအမြတ်ဥစ္စာကို၊
တယောက်တဝက်ယူကြစေ၊ ညီနှင့်အစ်ကိုအတူနေ၊ အတူစားမှန်တုံ့၊ အစ်
ကိုကို၊ ညီမစ၍၊ အထူးအမိန့်ဖြစ်ပေကလည်း၊ ပွားသမျှဥစ္စာကို၊ ညီနှစ်
အစ်ကိုတစုဝေယူကြစေ၊ ညီကို၊ အစ်ကိုမစ၍၊ အစ်ကိုဆောင်ရွက်ရကလည်း၊
နည်းတူနှစ်စုစုဖြစ်စေ၊ မြီရှိလည်းနည်းတူဆပ်စေ၊ တစုံတယောက်က
နာကြီး၍၊ အတူနေကြရာ၌၊ တယောက်ပြုစုရပေကလည်း၊ ဝတ်စားရုံမှသာ
ဖြစ်စေထူးရှင်မနှုတ်တော်မူ၏။

၅၈ အစ်ကိုသေ၍၊ ညီနှင့်အစ်ကိုမယားသားဝေရာသောတရားတပါး။

ညီနှင့်အစ်ကိုမယားသားဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား၊ အစ်
ကိုသေ၊ အစ်ကိုမယားနှင့် မတ်၊ အစ်ကိုသားတို့သည်၊ အတူတကွနေရာ၌၊
အစ်ကိုမိဘကရသောဥစ္စာ၊ အစ်ကိုမယားမိဘကရသောဥစ္စာလည်း၊ မှီလမ်း
အစ်ကိုဥစ္စာမှီး၊ မယားဥစ္စာမှီးကို၊ အစ်ကိုမယားနှင့်သားအလုံးထူစေ၊ ခေါ်
ရှာလည်း၊ မိဘဥစ္စာမှီးကိုအလုံးယူစေ၊ အစ်ကို၊ ညီ၊ မမီး၊ သား၊ သေပြီးအတူ
နေရာတွင်၊ ၎င်းဥစ္စာကို၊ ကုန်သွယ်လုပ်ဆောင်ကြစည်ပွားစွာ၊ ဖြစ်သမျှ
သက်ရှိသက်မဲ့ကို၊ ဥစ္စာစုအတိုင်းခံယူစားကြစေ၊ အထက်တင်မြီမှာလည်း၊
နည်းတူခံဆပ်ကြစေ၊ အစ်ကိုကဥစ္စာရင်းမပါ၊ ညီကဥစ္စာရင်းပါလျှင်၊ ၎င်း
ဥစ္စာရင်းကိုအလုံးယူစေ၊ ၎င်းဥစ္စာကပွားစွာလျှင်၊ သုံးစုစု၍၊ နှစ်စုကိုထူစေ၊
တစုကို၊ အစ်ကိုမယားမမီးဖြစ်သူနှင့်၊ သားစားစေ၊ တင်မြီရှိလည်း၊ နည်းတူ
ဆပ်စေ၊ မတ်ကဥစ္စာရင်းမပါ၊ အစ်ကိုကလည်းမပါ၊ မမီးကပါလျှင်၊ အရင်း
ကိုအလုံးမမီးသားတို့ရစေ၊ ၎င်းပွားသောဥစ္စာမှားသုံးစုစု၍၊ တစုမတ်ရစေ၊
နှစ်စုမမီးနှင့်သားရစေ၊ တင်မြီရှိလည်း၊ နည်းတူဆပ်စေ၊ ညီနှင့်အစ်ကိုမယား

If they die whilst living with one of their relations, and he (or she) bear the funeral expenses, let him (or her) take all the property. Thus the lord hermit hath said.

57th. The law of inheritance as regards a younger and elder brother.

The law of inheritance between a younger and elder brother; if a younger and elder brother living together shall acquire property, and the elder shall die, let the younger take the whole, and if the younger die, let the elder have the whole, and let them pay the debts in the same proportion; this is when neither has a wife or family.

If the same living together shall equally contribute to the acquisition of property,* let them divide it equally. If the original capital shall have been the property of one only, and there shall have been a profit, let the principal be paid to him to whom it belongs, and the profits divided equally. If the two live together, and the youngest assist the elder, and be the most influential person of the two, let him have two-thirds of the profit, and the elder one. If the elder be the principal person, in the same way let him have two, and (the younger) one share. If whilst so living together, one shall have bad health, and the other shall take care of him, let him have only his food and clothes.

58th. The elder brother dying, the law of inheritance as regards his wife and children, and the younger brother.

If the elder brother die, the law of inheritance between his wife and children, and his younger brother, is this: if after the death of the elder brother, his wife and children remain with the brother-in-law, and if there be property which the deceased got from his parents, and also property which his widow inherited from her parents, let the widow and children have all the hereditary property, and let the brother-in-law have all he inherited from his parents, and let all the property, animate and inanimate, acquired by the mutual industry of the brothers, be divided and shared according to the capital of each, and let them pay the out-standing debts in the same proportion. If the elder brother had no capital, and the younger had, let him take his capital, and if there have been any profit, let it be divided into three shares, let him have two, and his sister-in-law and her children one; and if there be out-standing debts, let them pay them in the same proportion. If neither of the brothers had any capital, and the sister-in-law had, let her and her children take the capital; let them divide the profits into three shares, and let the brother-in-law have one, and the sister-in-law and her children two shares; and if there be debts let them pay them in the same proportion. If whilst living

---

* This does not seem to be a matter of inheritance.

သားနှစ်ဦးအတူနေရာတွင်၊ ထိုးလက်တက်က၊ မိရင်မှိုးအကြီးအရာကို
 ညီဆောင်စွမ်းရာတွင်မှ၊ အစ်ကိုရလျှင်၊ ၎င်းအမှိုးအရာကို ညီဆောင်နှစ်ယှဉ်
 မိုးဆက်ခံစေ၊ ၎င်းကြောင့်တင်မြှင့်လျှင်လည်း၊ ညီခံဆပ်စေ၊ ထိုညီမရှိမသေး
 မရှက်နိုင်လျှင်၊ အစ်ကိုကြီးသားသို့ အမွေဆက်ခံစေ၊ ၎င်းအမှိုးအရာကြောင့်
 တင်မြှင့်လျှင်၊ မရိုးနှင့်၊ သားမတ်တို့ခံစေအတိုင်းဆပ်စေ၊ အရေးအရာအမှု
 ညီမဆောင်၊ အစ်ကိုဆောင်စွမ်းလေလည်း၊ အစ်ကိုမယားသားအလိုခံစေ၊
 တင်မြှင့်သည်ဖြစ်ကလည်း၊ သိမ်းခံစေ၊ အစ်ကိုမယားညီသုံးယောက်အကြံ
 ရာတွင်၊ မိဘဥစ္စာမှိုးရကြသည်များမှာ၊ အတူနေမှရသည်၊ ထက်ထက်စွာ
 မဆိုသား၊ ရသူဥစ္စာရင်းမှန်ချေသည်၊ ဥစ္စာရှင်ရင်းသာထူစေ၊ တင်မြှင့်တို့
 နည်းတူခံဆပ်စေ၊ မရိုးအမှုကို မတ်ဆောင်သည်၊ မတ်အမှုကို မရိုးအတ်
 သည်မှာ၊ ဥစ္စာခန်းမလိုက်၊ ဆိုင်ရာသွားစေ၊ ကျေးဇူးမစားသောထူးမြဲရာ
 မင်း၏သားရင်းဖြစ်သော၊ မနွဲ့မည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၅၉ ညီအစ်ကိုအတူနေရာတွင်၊ ညီသေ၍၊ ညီမယားသားနှင့်၊ အစ်ကိုဝေရာသော
 တရားတပါး၊

ညီအစ်ကိုအတူနေရာတွင်၊ အစ်ကို၌မယားမရှိ၊ ညီ၌မယားထားရှိမရှိ
 သေသော်၊ အစ်ကိုနှင့်ညီမယားညီသားဝေရာသောတရားမှာလည်း၊ အတူ
 က၊ အစ်ကိုမယားသားတို့နှင့်၊ ညီဝေကြရာ၊ ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်း အတိုင်း
 ကောင်းမွေးဆိုးမြဲခွဲဝေစေဟု၊ မနွဲ့မည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၆၀ မောင်နှစ်မနှစ်ယောက်၊ ဝေရာသောတရားတပါး၊

မောင်နှင့်နှစ်မ၊ ဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား၊ မောင်နှင့်နှစ်မ
 အမိအဖထံ၊ အတူနေရာတွင်၊ မိဘနှစ်ပါးသေ၍၊ မောင်အကြီး၊ နှစ်မအငယ်
 ဖြစ်လျှင်၊ အဖဝတ်စားတန်ဆာကို မောင်အကြီးအလုံးယူစေ၊ အမိဝတ်စား
 တန်ဆာကိုလည်း၊ နှစ်မငယ်ဖြစ်သူအလုံးယူစေ၊ ကျန်ဥစ္စာကို သုံးစုစု၍၊ နှစ်
 စုမောင်အကြီးစားစေ၊ တစ်စုကိုနှစ်မစားစေ၊ တင်မြှင့်လည်း၊ နည်းတူဆပ်စေ၊
 နှစ်မအကြီးမောင်အငယ်၊ အမိတို့နှင့်အတူနေရာ၌၊ ဝေရာသည်တရားထား၊
 အဖဝတ်စားတန်ဆာနှင့်ဆိုင်သမျှ၊ ယောက်ျားအသုံးအဆောင်ကိုမောင်အ
 ငယ်ယူစေ၊ ထိုမှကြွင်းသောဥစ္စာစုကိုတယောက်တဝက် အညီအမျှဝေကြ
 စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ယောက်ျားနှင့်မိစ္ဆတွင်းယောက်ျား
 မြတ်၊ မိစ္ဆအယုတ်ဖြစ်ချေသောကြောင့်၊ မောင်ငယ်သည်နှစ်မအကြီးနှင့်အတူ
 စားစေဆိုသတည်း။ ၎င်းတွင်နှစ်ဦးသားမိဘထံမနေ၊ မိဘထံလည်း

er with their wives and families, the elder brother shall obtain the appointment of their paternal uncle, (elder than the father) and inherited from their grandfather by the interest and merit of the younger, let the same come to the younger at the death of the brother, and if there be debts incurred on this account, let him pay them. If the younger brother be dead, or not competent to fill the appointment, let the son of the elder brother inherit, and let the wife of the elder brother, her son and brother-in-law, pay the debts which may have been incurred on this account in proportion to their shares of the inheritance. If the younger brother has taken no active part in these affairs and the elder brother has done so, let the wife and family of the elder brother take all the property, and pay all the debts.

When an elder brother, his wife, and younger brother, are living together, the property inherited from their forefathers, which they obtain whilst living together, shall not be reckoned property acquired by themselves or increase in their hands; they are original owners; let the person who inherited keep them and pay the debts in the same proportion. If the brother-in-law conduct the business of the elder brother, or the sister-in-law that of the brother-in-law, let the property go in the proper line of descent as before laid down; they shall have no claim for service rendered. Thus the lord hermit Menoo said.

If during the residence together of an elder and younger brother, the younger shall die, the law of inheritance as regards his property and children, and the elder brother.

If the elder and younger brother live together, and the elder brother has no wife, and the younger has a wife and family, the law for the distribution of the property on the death of the younger brother is the same as laid down in the last case.

h. The law of inheritance as regards one brother and sister.

If a brother and sister are living together with their parents at the time of their death, if the brother be the elder, let him have all the mother's clothes and ornaments, and let the sister have the clothes and ornaments of the mother; let the residue of the property be divided into three shares, and let the elder, the brother, have two and the younger, the sister, one share, and let them pay the debts in the same proportion. If the sister is the elder, let the brother take the father's clothes and ornaments, and all that pertains solely to a man, and let each have an equal share of the remaining property. Why is this?—because the man is more excellent than the woman; therefore, it is the same as if the younger brother and the eldest sister share alike. If they are not living with their parents at their death, let the partition

နည်းတူဝေစားကြစေ၊ နှစ်မအကြီးမိဘထံမနေသေး၊ ခြားနေခန်းမောင်ကလေး
မူကား၊ မိဘနှင့်အတူနေကြရအံ့၊ မိဘဝတ်စားတန်ဆာမှာ မမြားသာပြီ၊ ခ
တူနေသားယောက်ျား၊ နှစ်မအငယ်သော်လည်းစားစေ၊ နှစ်မအကြီးမှာ၊
မြား၍နေသူဖြစ်သည်၊ တဆစားစေ၊ တင် ခြံရှိလည်းနည်းတူဆပ်စေ၊ ကော်
ငယ်အခြားနေ၍၊ နှစ်မအကြီးမိဘနှင့်၊ တူနေခြင်းကလည်းကောင်း၊ ကျ
ဆိုးခြင်း၊ နှစ်ပါးလုံး၌ပင်၊ နှစ်ဆတဆခံစားသပ်ကြစေ၊ ထူးမခွဲမည်သာ၊ နှင့်ရသော
ဆိုတော်မူ၏။

၆၁ မောင်နှစ်မသုံးယောက်၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

မောင်နှစ်မသုံးယောက်ဝေရာသော်ကား၊ မိဘသေ၍၊ မောင်နှစ်မသုံး
ယောက်၊ အတူနေကြရာ၊ အမဝတ်စားတန်ဆာကိုကိုမောင်ယူစေ၊ အမိဝတ်
စားတန်ဆာကိုကိုနှစ်မအကြီးယူစေ၊ ကျန်သည်ဥဇ္ဈာရပ်မှာ၊ မောင်နှာနှစ်
အကြီးထက်တူလုပ်တက်ယူစေ၊ ညီမအငယ်မှာ၊ အစ်မကြီးအောက်တူ
လုပ်လျှော့၍ယူစေ၊ ဤကားမောင်အကြီးဖြစ်သည်ကိုဆိုသတည်း။
နှစ်မနှစ်ယောက်အကြီးမောင်အငယ်၊ အထက်နည်းနေ၍မိဘသေလျှင်၊ ခံ
စားတန်ဆာမှာ၊ နည်းတူယူကြစေ၊ ကျန်ဥဇ္ဈာရပ်ကိုခွဲဝေရမည်မှာ၊ နှစ်မ
ကြီးနှင့်၊ မောင်အငယ်အမျှစားစေ၊ အစ်မရစေအက်တူလုပ်လျှော့၍၊ ညီ
မငယ်၊ ခြံရှိလည်းနည်းတူဖြစ်စေ၊ သီးခြားနေကလည်း၊ ၎င်းကဲ့သို့ဝေစား၊
တစုံတယောက်သောသူအတူနေ၍၊ မိဘသေသော်ရစုတွင်၊ အတူနေရစ
စားစေ၊ နှစ်ဆဆိုသည်ဟုဥဇ္ဈာပုံတွင်၊ တယောက်အစုထက်နှစ်ဆဆိုရုံ၊
ရစုတွင်သာနှစ်ဆစားစေ၊ ခြံရှိလည်းနည်းတူဆပ်စေ၊ ထူးမခွဲမည်သာ၊ နှင့်
ရသောဆိုတော်မူ၏။

၆၂ ပေါက်ဖော်တဦးသေ၍၊ တဦးကုမသင်းပြုတ်သည်၊ သေသူအမွေကိုမခံနိုင်
သူပေါက်ဖော်တို့နှင့်ဝေရာ၊ မဝေရာသောတရားတပါး။

ပေါက်ဖော်တဦးသေ၍၊ တဦးကုမသင်းပြုတ်သည်၊ သေသူအမွေကိုမ
သင်းပြုတ်သူတို့နှင့်၊ ပေါက်ဖော်တို့ဝေရာသောတရားတပါး၊ ဟူသည့်တရား၊
ပေါက်ဖော်တယောက်သည်၊ မိဘမရှိဖြစ်၍၊ နာဇာနည်ကွင်းတယောထိ
ပေါက်ဖော်ဟူ၍၊ ကုမ၍သေရာသင်းပြုတ်၏၊ ထိုသေသူ၌ရှိသောဥဇ္ဈာရပ်
ရှိသက်ခွဲကိုအလုံးစားစေ၊ ပေါက်ဖော်တို့မစားမယူသာဇော့၊ ၎င်းသေသူထံ၌
မိဘအမွေကိုရှိသူဖြစ်မဝေခြင်း၊ တလုံးတည်းရှိသောဥဇ္ဈာမှာ၊ သေသောသူ
ထက်ရောက်မဟုတ်၊ အမွေဆိုင်သည်သာဖြစ်သောကြောင့်၊ ထိုရသောသူကို

be the same. Should the sister being the elder not live with the parents, and the brother do so, the clothes and ornaments shall not be separated from the other property; but let the brother living with his parents, though younger, have two shares, and the sister one, as she is living separate, and let them pay the debts in the same proportion. If the brother being the younger is living separately from the parents, and the sister with them, of all property and debts let (the brother have) two and (the sister) one share. Thus the lord hermit said.

61st. The law of inheritance as regards three brothers and sisters.

If the three be living together on the death of the parents, let the brother have the father's clothes and ornaments, and the elder sister the clothes and ornaments of the mother, and of the remaining property let the brother have one-third share more than the elder sister, and the younger sister one-third share less; this is when the brother is the eldest. Should the sisters be the eldest, and the brother the youngest, let them share the clothes and ornaments as above laid down; and of the remaining property let the eldest sister and the brothers share alike, and the younger have one-third share less, and if there be debts, let them pay them in the same proportion. If they be living separately, let the partition be the same. If one was living with the parents at the time of their death, let that one have twice the share he (or she) would otherwise have been entitled to. This double share is not laid down with reference to the others, but twice what the one so remaining with the parents would otherwise have had, and let them pay the debts in the same proportion. Thus the lord hermit ordered.

62nd. A person having died, one relative buries him—the law of inheritance as regards this relation and the others.

When a person dies, and a relative who has assisted him (during life) shall bury him, the law of inheritance between this relation and the others, is this: if a person takes and assists an orphan relation in his illness, and on his death buries him, let this relation have all the property, animate and inanimate, in the possession of deceased; the other relations shall have no share; and if he be in reach of the inheritance from his parents, all that is undivided and not come into his possession, shall be divided into two equal shares, and of these the person so assisting him shall have one and the other relations the other, because he was only entitled to inherit. If there be debts,

နာဇာရတ်ကုမသုတဝက်၊ ပေါက်ဖော်တို့မှာ တဝက် ဖြစ် စားအား ထိရှိ
လည်းနည်းတူသပ်စေဟု၊ မနွမည်သောရှင်ရသော်ဆိုတော်မူ၏။

၆၃ သူမိမ်းနာဇာရတ်သောအခါ၊ ကုမ၍သေလျှင်၊ သင်းပြိုဟ်သည့်မိဘပေါက်ဖော်၊
ဒုန်းသင်းပြိုဟ်သုတိုဝေရာသောတရားတပါး။

သူမိမ်းကိုနာဇာရတ်သောအခါ၊ ကုမ၍သေလျှင်၊ သင်းပြိုဟ်သည့်သေရ
မိဘပေါက်ဖော်တို့နှင့်၊ သင်းပြိုဟ်သုဝေရာ၊ မဝေရာသော တရားတပါးတ
သည်ကား၊ အကြင်သူတယောက်သည်၊ နာဇာရတ်ရှိရာကုမ၍ သွေရှိ၊ ပယ်
သောသူလက်တွင်သေ၏။ ဖုတ်ကြည်သင်းပြိုဟ်၏လိုသောသူတွင်၊ ပါသောသူ
ရပ်ကိုကုမသင်းပြိုဟ်သူအလုံးရစေ၊ မိဘပေါက်ဖော်သားမြေ၊ တို့ကားသေ
တွင်ပါလေသည်။ ရကောင်း၏မဆိုသာဈေဟု၊ ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

အဘယ်သူတို့သေသူတွင်ပါလေသောဥစ္စာကိုမရသောကံ၍ သိရသည့်၊
ထူမှုကား၊ ရှေးသောအခါ၊ သူဌေးတယောက်သည်၊ ရဟန်းပြုလေ၏။ သူဌေး
ထင်မယားပေးသောပတ္တမြားလက်စွပ်တသိန်းတံကို သက်နှီးအနားပတ်
တွင်းဝှက်၍ရှိဟ်ထားလေ၏။ တရပ်တကျွေတတိုင်းသို့သွားရာ၊ ရဟန်းတို့
ကျောင်းတွင်နေလေ၏။ ဖျားနာ၍ကုမ၏။ ကံမရှိသောသူတွင်၊ သက်နှီးအသန်
ရှိသောတသိန်းတန်သောပတ္တမြားလက်စွပ်ကို ကုမသောကျောင်းနေထိုက်
ရ၏။ ရသည်နှင့်သင်းပြိုဟ် ပြီးနောက်၊ အမသူဌေးလာ၍၊ အကွန်ပံသား
ရဟန်းတွင်ပါလာသည်။ အမိုးတသိန်းတန်သော ပတ္တမြားလက်စွပ်ကိုရေ
၏လားမေးလျှင်၊ နာစည်ကုမ၍သေလျှင်၊ အမိုးမြေကျဖုတ်ကြည်သင်းပြိုဟ်
သူကျောင်းရဟန်းကလည်းရ၏။ ပြောသည်ကိုသခင်မယူသင့်၊ ကွန်ပံသား
တွင်ပါသည့်ပတ္တမြားလက်စွပ်အမိုးတသိန်းတန်သည်၊ ကွန်ပံဥစ္စာဖြစ်သည်
ရကောင်းသည်ဆိုသည်။ ကျောင်းနေသခင် ရဟန်းကလည်း၊ နာစည်ကုမ၍
သေလျှင်၊ အမိုးမြေကျဖုတ်ကြည်သင်းပြိုဟ်သူ ငါသာရကောင်း၏ ဆိုသည်
တွင်၊ ဘုရားရှင်က၊ နာစည်ကုမ၍သေလျှင်၊ အမိုးမြေကျဖုတ်ကြည်သင်းပြိုဟ်
သူရထိုက်ဈေသည်ဟု၊ ဟောတော်မူသောကြောင့်၊ သူဌေး မရဗွတ်ရဈေ
သည်အကြောင်းသည်သက်သေပင်တည်း။

၆၄ ဒွပ်ဦးကျွန် ဒွပ်ယောက်သေဥစ္စာကို၊ သခင်တယောက်တည်း ရသောတရား
တပါး။

ဒွပ်ဦးကျွန် ဒွပ်ယောက်သေဥစ္စာကို သခင်တယောက်တည်း ရသော
တရားတပါးတူသည်ကား၊ သန္တကကျွန်တဦး၊ အမျိုးမြို့ကြေးငယ်ကျွန်တို့။

let them pay them in the same proportion. Thus the lord hermit, called Menoo, said.

63d. A person being sick, one not related to him takes care of him, and after his death buries him,—the law of inheritance as regards this person and the parents and relations of the deceased.

If a person who is not related assist in life, and at death bury another, the law as to the partition of the property of deceased between this person and his parents and relations, is this; if any person being sick shall be assisted by another who is not related to him, and dying in the hands of this person, he shall bury him, let him take all the property in the possession of the deceased; his parents, children, or relations, shall have no claim. Thus the lord hermit said.

That no person having property with the deceased shall recover it, is shown by this precedent: In former times, the son of a man of the wealthy class having become a Rahan, concealed a ruby ring, which he had received from his parents, worth one hundred thousand tickals, in the hem of his priest's garment, and went to a far country, where he took up his abode in the convent of another Rahan, and there fell sick; this Rahan assisted and administered medicine to him, but the influence of former deeds extended no farther, and he died: the Rahan of the convent got his ruby ring. After the funeral, the rich man, his father, came and inquired of the Rahan, saying, "Did you get a ruby ring, worth one hundred thousand tickals, which was in the possession of my son?" The Rahan, who had assisted him in his illness, and at death put his bones in the earth, replied that he had got it. (Whereupon the rich man said,) "my lord ought not to keep the ruby, which is worth one hundred thousand tickals, which was in the possession of my son; it was my property, and ought to be restored to me." The Rahan, the master of the convent, said, the person who assisted and who buried him ought to have it; (thus) the lord of gods decided. The person who assists another in sickness and buries him at his death, has the right (to his property;) and thus the rich man did not obtain it, (the ring.) This is a precedent.

64th. A husband and wife, who are slaves of different masters, dying while slaves of different masters, the law by which one of the masters only shall inherit.

When two slaves of two masters die, the law by which the master of one inherits the property of both: If a hereditary and a purchased

ထိုနှစ်ယောက်တို့ သခင်မထိမ်းမြား မပေးစားဘဲ ပြေးသွား ကြရာမှ နတ်
အားလျော်စွာ ဥဇ္ဈာရှိသုံး နှစ်ဦးသားသေဆုံး သန္တကဖြစ်သော ကျွန်သခင်အ
လုံးစားစေဆိုသတည်း။

၆၅ နှစ်ဦးကျွန်သခင်ယောက်သေဥဇ္ဈာကိုသခင်နှစ်ပါး စေရာသောတရားတပါး။

နှစ်ဦးကျွန်သေဥဇ္ဈာကိုသခင်နှစ်ပါး၊ စေရာသောတရားတပါးတူသည်
ကား၊ ကျွန်တို့သည် သန္တကရှင်းသင့်နေဆုံး တဦးသန္တကားတဦးအမျိုးမှ ကျွန်
ဖြစ်ကြသုံး ရှင်တို့ကိုပေးစားသည်ဖြစ်စေ၊ မပေးစားဘဲ သဘောတူဆုံး
သည်ဖြစ်စေ၊ သင့်နေကြရာတွင် ဥဇ္ဈာရှိ၏၊ ကျွန်တို့သေလျှင် ထိုကျွန်တို့မှ
တွင်ရှိသောဥဇ္ဈာကို၊ သန္တကနှင့်အမျိုး၍ ခြံလျှင် သုံးစုစု၍ နှစ်စုကိုသန္တက
ရှင်စားစေ၊ တစုကိုကြေးဝယ်ကျွန်ရှင်စားစေ၊ သန္တကရှင်းဖြစ်လျှင် အညီအ
မျှဝေယူစားကြစေဟု မြဲဖွဲ့ာမင်း၏သ ရင်းဖြစ်သော၊ ရှင်ရေဆာသို့ဆက်
မူ၏။

၆၆ မယားတယောက်နေသေးသားသွီး၍၊ ရှင်တယောက်နေသေးသားသွီး၍၊ ရှင်
တယောက်နေသေးသားသွီး၍၊ အမသေလျှင် သားသုံးယောက်စေရာသော
တရားတပါး။

မယားတယောက်နေသေး သားသွီး၍၊ ရှင်နေသေး သားသွီး၍၊ ရှင်
ယောက်နေသေး သားသွီး၍၊ အမသေ သားသုံးယောက်စေရာသောတရား
တပါးတူသည်ကား၊ အကြင်လူတယောက်သည်၊ မယားတယောက်ထံမှ
သားရှိ၏၊ ရှင်တွင်အမွေမဝေဖြစ်၊ တမယားနေ၍သားရှိ၏၊ ချင်းမထား
ပြန်၍အမွေမဝေဖြစ်၊ ရှင်တယောက်နေပြန်၏၊ သားတယောက်မွေးရာတွင်
သေ၏၊ အမလည်းသေ၏၊ သားသုံးယောက်တို့လည်းဝေရန်ဥဇ္ဈာကိုခံရ၍၊
တရားသူကြီးတို့သည်၊ စီရင်ရာသည်ကား၊ မယားသုံးယောက်တို့၏ဥဇ္ဈာကို
သင်းသီးတို့ကို၊ အခွဲခွဲမွေးသောသားတို့ကို၊ ယ်စီယူကြစေ၊ အဥဇ္ဈာကိုသင်း
သီးမှာ၊ အထက်မယားကြီးလက်ထက်ကပါရင်းရှိ၏၊ နောက်မယားတို့တွင်
အမွှားအဖီးမရှိမရက၊ ရှင်ဥဇ္ဈာသည်၊ အထက်ဥဇ္ဈာမည်ရာသည်၊ အထက်
သားနှစ်စု၊ အောက်သားတစုစားစေဟုဆိုခြင်း၌၊ မယားနှစ်ဦး၊ သားနှစ်
စုတွင်သာဆိုသတည်း။ ယခုသားသုံးဦးမှာ၊ အမိသာကဲ့သို့
အမဆိုဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ အထက်အမပါ မှန်သမျှကို ထေးစုစု၍၊ နှစ်စုနှင့်
ထက်မယားသားစားစေ၊ နှစ်ဦးသားမှာ တစုစီးစားကြစေ၊ တင်မြှင့်သည့်
နည်းတူထပ်ကြစေ၊ အလယ်မယားတွင်ဖြစ်သည်၊ နည်းတူနောက်

run away together, without being given in marriage by their masters, and by the influence of former good deeds acquire property, both die, let the master of the hereditary slave take all their property.

th. The slaves of two masters dying, the law when both masters shall inherit.

The slaves of two masters dying, the law by which the masters of slaves shall inherit: If two hereditary slaves shall of their own accord cohabit, or if one be hereditary and the other bought of a free family, and they be given in marriage, or from their own inclinations cohabit, and during their cohabitation acquire property; at their death, if one be an hereditary slave and the other of a free family, let the property be divided into three shares; of which, let the master of the hereditary slave have two, and of the slave of free family one. If they are both hereditary slaves, let the masters share equally. Thus the son of the king of Bymaha, the lord hermit, hath done.

i. A man marrying three successive wives and having children by each, the law of partition between the children of each on the death of the father.

A person takes a wife who dies leaving children; he takes another, she also dies leaving children; he takes a third, she also dies leaving children,—the law of inheritance between these three children at the death of the father, is this: if a person have a wife and she die leaving children, and before the property is divided amongst them he takes another wife, having borne him children she dies, and whilst the property is still undivided, he takes a third and she dies giving birth to her first child, and the father also dies;—the judge having collected the property to be divided between the three families, shall thus decide: let the children of each wife take their own father's separate hereditary property, (theng-thee.) The hereditary estate property of the father which he has had since the time of his first wife, which has not been increased or added to, during the time of the other two wives, shall be called "ahtet," former property.

It is said, when there are two families, that the children of the first shall have two and of the younger family one share. Now when there are three families, the mothers only differing because they centre all in one father, let it be divided into four shares, of which, let the children of the first wife have two, and the children of the others one each, and if there be debts, let them pay them in the same proportions. Should the property have come into his possession in the time of the second wife, or of the last, let the division be

မဟာစွေလင်းလင်းနည်းတူဝေဟူစားကြစေ၊ တင်မြို့လင်းလင်းတူစား
ကြစေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ မဟာစွေလင်းလင်း
တယောက်နေ၊ ၎င်းသုံးယောက်သေမှ၊ အသေသည်၊ မဟာစွေလင်းလင်း
သောတရားရှိသောကြောင့်၊ ရရင်း အမိလက်ထက်ဌားဥစ္စာကို၊ ၎င်းသား
ဆစားစေသည်မှာ၊ မိဘနှစ်ပါးဆုံးသောအရာ၌ဖြစ်ရေ၍ဆိုသတည်း။

၆၇ လင်တယောက်နေသေးသားသွီး၍၊ ၎င်းတယောက်နေသေးသားသွီး၍၊
ယောက်နေသေးသားသွီး၍၊ အမိသေးသားသုံးယောက်ဝေရာသောတရားတည်း။

လင်တယောက်နေသေးသားသွီး၍၊ ၎င်းတယောက်နေသေးသားသွီး၍၊
၎င်းတယောက်နေသေးသားသွီး၍၊ အမိသေ၍၊ သားသုံးယောက်ထိုးရာ
သောတရားတပါးဟူသဉ်ကား၊ အကြင်မိဗ္ဗတယောက်သည်၊ လင်တယောက်
သေး၎င်းသားရှိ၏၊ ၎င်းအမွေပဝေဖြစ်၍၊ လင်တယောက်နေ၍သားမရှိ၊ သေ
ပြန်ခဲ့၏၊ အမွေပဝေဖြစ်၊ ၎င်းတယောက်နေပြန်၍၊ သားတယောက်ထိုးရာ
တွင်သေ၏၊ အမိလင်းလင်းသေးသားသုံးယောက်ထိုးသည်ဝေရန်ဥစ္စာရပ်ကို
စီစစ်၍ တရားသူကြီးတို့ စီရင်ရာ သည်ကား၊ လင်သုံးယောက်ထိုး၍ ဥစ္စာ
သင်းသီးကို၊ ထိုအခွံမွေးသောသားတို့ကိုယ်စီဟူကြစေ၊ တင်မြို့လင်း
နည်းတူဆပ်ကြစေ၊ အမိဥစ္စာမီးသင်းသီးမှာ၊ အထက်လင်ကြီးထက်ထက်
သာပါရှိ၍၊ နောက်လင်ထိုးသို့ရောက်မည်၊ နောက်လင်ထိုးတွင်၊ အမွှားအီး၊
မရရှိက၊ ၎င်းဥစ္စာသည်၊ အထက်ဥစ္စာမရ ရှာသဉ်၊ အထက်ဥစ္စာကို၊ အထက်
သားနှစ်စု၊ အောက်သားတစုပေးစေတုဆိုခြင်း၌၊ လင်နှစ်ဦး၊ သားနှစ်ဦး
တွင်သာဆိုခြင်းတည်း၊ ယခုသားသုံးဦးမှာ၊ အသေသောကဲ့သို့၊ အမိသွီး
ခြင်းကြောင့်၊ အထက်အဖပါဥစ္စာမှန်သမျှကို လေးစုစု၍၊ နှစ်စုကို အထက်
လင်သားစားစေ၊ နောက်လင်နှစ်ဦးသာ မှာ၊ တစုစားစေ၊ တင်မြို့လင်း
နည်းတူဆပ်စေ၊ အလယ်လင်တွင် ဖြစ်လင်း နည်းတူ စားကြစေ၊ တင်မြို့
လင်းနည်းတူဆပ်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ လင်တယောက်သေ
မှတယောက်နေ၊ ၎င်းလင်သုံးယောက်၊ ၃၊ အမိသေသည်၊ လင်ဥစ္စာသား
ပိုင်ရာတရားရှိသောကြောင့်၊ အမိတမိတည်းတွင်၊ ရရင်း၊ အလက်ထက်ဌား
ဥစ္စာကို၊ နှစ်ဆစားစေသည်မှာ၊ မိဘနှစ်ပါးဆုံးသောအရာ၌ဖြစ်ရေ၍ဆိုသ
တည်း။

၆၈ ဆရာသေ၍၊ တပည့်နှင့်ဆရာမဟာသား၊ ဝေရာသောတရားတည်း။

ဆရာသေသော်၊ တပည့်နှင့်ဆရာမဟာသား၊ ဝေရာသောတရားတည်း။
ဟူသည်ကား၊ မိဇ္ဇာတပါး၊ သိဗ္ဗတပါးရှိသည်ကိုဆို၏၊ မိဇ္ဇာဟူသည်ကား

the same, of property and debts. Why is this?—because after the death of one wife the husband took another, and after her death a third, and the law has laid it down that the husband is the owner of the wife's property. Of the original property, let the children of the mother in whose time it was received have two shares; this is said when the parents were living together at the time the property came into possession.

67th. A woman having three successive husbands, and children by each, the law of partition between these children on her death.

A woman takes a husband who dies leaving children, she takes another who also dies leaving children, and a third, who also dies leaving children, and lastly the woman dies also, the law for the partition of the property between the three children is this; a woman takes a husband who dies leaving children, and before the property is divided takes a second, who, leaving children, also dies, and whilst the property is still undivided takes a third, and he dies, and lastly the mother, in giving birth to his child, also dies. In this case, the judge, having collected the property to be divided, shall thus decide; let the children of each husband take his own father's original and separate property, (theng-thee,) and pay the debts in the same proportion. If the mother's original separate property has come down from the time of the first husband to the time of the second, and there shall have been no increase during the time of the second marriage, it shall be called (ahtet,) former, and the children of the first husband shall have two shares, and of the second one; this is the law when there are only two husbands and two families. Now of the three families, the fathers only are different; they are all of one mother; let all the property that was in her possession during the time of the first husband be divided into four shares, and let the children of the first husband have two and of the last one share each; let them pay the debts in the same proportions; if the property came into possession in the time of the second husband, let there be the same division of property and debts. Why is this?—because one husband dying, the woman took another, and after his death a third, and she died, and the law lays down that the wife has a right to her husband's property,—there is only one mother. Of the property that was acquired during the time of any particular husband, his children shall have two shares, because it was obtained at the time when both their parents were living together.

68th. The law of partition between the pupil and the wife and children of a teacher, at his death.

On the death of a teacher, the law for the partition of the inheritance between his pupil and his wife and family is this: There are

ပညာညာဏ်တည်း။ သိပ္ပယူသဉ်က ငါ့ ကံအတတ်တည်း။ ထိုနှစ်ပါးသော
 အတတ်တို့တွင်း တခုခုကိုသင်ကြာ ချ်၊ ပန္နာလက်ဆောင်ဥစ္စာပေး
 သင်ကြား၏။ ထိုသို့သင်ကြားရာတွင်း မယူအတူတကွနေ၍ ဆရာသည်
 သူတပါးအားသင်ကြား၍ ပညာပူ င်း။ အတတ်ပူဇော်ခြင်း၊ ငှါရသော
 သက်ရှိ၊ သက်မဲ့ကိုဆရာသေလွှင်း။ သားသားတို့ရစေ၊ တပည့်မရသော
 ချေးအဆယ်ကြောင့်နည်းယူမှုကား။ ဆရာ၏အတတ်ပညာကြောင့်ရသော
 ဥစ္စာဆရာကိုသာပေးချေသည်ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ၊ ၎င်းဆရာ၏
 တပည့်သင်ကြား၍ နေရာ၌၊ တပည့် ၊ ကတ်ပညာကြောင့် ရသောဝတ္ထု
 ပစ္စည်းဥစ္စာမှားဆရာသေလွှင်းဆရာ၊ သားသားတို့သို့ဆရာရှိသည်အစ
 မယူသေးလွှင်းဆယ်စုတစုဆရာမယားသားတို့စားစေ၊ ထိုဥစ္စာရပ်တို့၌၊
 ဆရာမယားတပည့်အတူအတတ်ပညာသင်၍နေကြရာတွင်း မစားသောက်
 ၍သုမြီတင်က၊ ခံတွင်စုဆတ်စေ၊ ဆရာသေသူခံတွင်စုမှား၊ ဆယ်စုဆု
 တပည့်ကဆပ်စေ၊ အမြတ်မှားကုန်တက်ကဲ့သို့မယူသာ၊ ဆရာတပည့်ဖြစ်သူ
 သည်း၊ ဆယ်စုတစုသာတပည့်ကယူစေ၊ ၎င်းအကြောင်းကြောင့်၊ မြီဆင်
 လည်းဆယ်စုတစုတပည့်ဆပ်စေ၊ ဆရာမယားသားတို့မှား၊ မြီတွင်ကိုးရခံ
 ၎င်းဥစ္စာရပ်တွင်လည်းကိုးစုစားစေဟူသတည်း။

၆၆ တပည့်သေ၊ တပည့်မယားသားတို့နှင့် ဆရာဝေရာသောတရားတပါးကား။

တပည့်သေ၊ တပည့်မယားသားနှင့် ဆရာဝေရာသောတရားတပါးက
 သည်ကား၊ ဆရာသည်၊ တပည့်ကို ချီသင်ကြားအံ့၊ တပည့်သေသည်
 ဆရာထံ၊ တပည့်လိုက်၍သင်ပြ တွင်း၊ တပည့်သေမည်၊ ထိုသို့အကြောင်း
 နှစ်ပါးရှိသည်မှာ၊ တပည့်ထံ၊ ချာလိုက်၍သင်ကြားရာတွင်း၊ တပည့်မ
 မယားသားတို့ထံ၊ တပည့်သေသည်ကို၊ ဆရာသည် အထက်ပူဇော်မည်ဆို
 သည်၊ ရွှေဥစ္စာတဏှာကိုးရကောင်း၊ ဖိနပ်လည်းမရရာ၊ ဆရာလက်ဆုတ်
 ပူဇော်သည်ကိုသာရစေ၊ ဆရာထံ၊ တပည့်သေအံ့၊ ထိုတပည့်၌ပါသောအတ္ထု
 ကိုဆရာရစေ၊ တပည့်မယားသားတို့မရရာ၊ ဆရာသည်၊ တပည့်ဆသူကို
 ငါသင်းပြုဟံရသည်၊ တပည့်ဥစ္စာ၊ မယား သားသမီး ပေါက်ဇော်တို့မှား၊
 သည်ဆိုသော်လည်းမရသော၊ ဆရာတပည့်ခရီးလွှားရ၌၊ ဆရာသည်နှင့်
 အမှတ်မဲ့ရအံ့၊ ဆယ်စုစု၍ တစု တပည့်စားစေ၊ ဆရာနှင့်တပည့်တူစွာ
 သုံးစုစု၍ နှစ်စုတပည့်၊ တစုကိုဆရာစားစေ၊ ဆရာတပည့်မတူမပြီအစ
 ရကြလျှင်၊ အညီစားကြစေထူး၊ မနွဲ့မည်သောရှင်ရသော်၊ ဆိုတော်မူ၏။

two kinds of learning, Widza and Thippa. Widza is scientific, and Thippa mechanical. If a pupil request to be taught either of these, and having given presents to his teacher, is taught, during the time of their living together no farther presents are given, but the teacher having taught others obtains property, animate and inanimate, as offerings to his wisdom; when he dies, let his wife and family have all his effects, the pupil shall have no share. Why is this?—because it is property acquired by the teacher only on account of his wisdom and learning; it was given to him alone. In the same way, if whilst the pupil and teacher live together, property be acquired on account of the wisdom and learning of the pupil, on the death of the teacher, if he did not take his share during his life and family, he shall have one-tenth share. If the property was not enough for subsistence for the teacher, his wife and pupil when living together and studying science or mechanics, let each pay their proper share of the debts incurred; let the pupil pay one-tenth of the deceased teacher's debts. It shall not be as with partners in trade; they were master and pupil; the latter shall only have one-tenth of the property; and for this reason, let him pay one-tenth of the debts; let the teacher's wife and family bear nine-tenths of the debts and have nine-tenths of the profits.

60th. The law of partition between the teacher and the wife and children of a pupil at his death.

On the death of a pupil or apprentice, the law for the division of his property between his wife and teacher is this; if the teacher goes to the house of the pupil to instruct him, and the pupil shall there die, or the pupil going to the teacher's house for instruction shall there die: of these two cases, first, if the teacher go to the house of the pupil and the pupil dies with his wife and family, the teacher, though he demand it, shall have no right to silver, gold, or other property that may have been promised him; let him only keep what he has already got in possession. If the pupil die with the teacher, let him keep all the property in the pupil's possession at his death; his wife and family shall have no claim; but if the teacher sue for the property that is in the possession of the wife, children, or relations of the pupil, on the grounds that he performed his funeral rites, he shall not obtain it. If the teacher and pupil go on a journey, and the teacher by chance pick up a pot of gold or silver, let the pupil have one-tenth. If the pupil shall in the same way obtain gold or silver, he shall retain two-thirds, and give the teacher one-third. If the parties be not teacher and pupil, let them share alike under these circumstances.

၇၀ ဆရာတပည့်မယားသားမရှိသောနှိုးမိဘပေါက်ဖော်တို့ဝေရာသောတရားတပါး

ဆရာတပည့် မယား သားမရှိ၊ နှစ်ဦးဝေရာသောတရားတပါးဟူသည် ကား၊ အကြင်ဆရာတပည့်တို့သည် တိုင်ပင်၍ လုပ်ဆောင်ကြစည်၏။ ယူဆ အတတ်ကိုလည်း၊ တပည့်အားသင်ကြားခြင်းကိုဆရာပြု၍၊ တပည့်ကျွေးမွေး သုတ်သင်ခြင်းပြုပေ၏။ ရသောဝတ္ထုကိုဆယ်စုစု၍၊ တစုတပည့်ရစေ၊ ဆရာ သေလျှင်၊ တပည့်အလုံးရစေ၊ တပည့်သေလျှင်၊ ဆရာအလုံးလူစေ၊ ဤသို့ဆို ခြင်းကား၊ နှစ်ယောက်အတူတကွနေ၍သေရာ၌၊ ဖုတ်ကြည်သင်း၊ ပြုယ်ဆည် ကိုဆိုသတည်း။ ၎င်းအတူနေ၍သေစေကာမူ၊ တရပ်တရွာတည်း၊ ခြံ၍မိမိ ပေါက်ဖော်၊ အမျိုးအနွယ်ပေါ်ရှိလျှင်၊ ဆရာအစုကိုဆရာအမျိုးတို့ကဝမ်း၊ တပည့်အမျိုးမိမိပေါက်ဖော်ရှိလျှင်လည်း၊ တပည့်အစုတွင် ကဝမ်းစေ ဟူသည်ကား၊ တပည့်ဆရာမိမိပေါက်ဖော်တို့ အတူသင်း၊ ပြုယ်ဆည်ကိုဆို သတည်း။ မိမိပေါက်ဖော်သားချင်းတို့သင်း၊ ပြုယ်ရသင့်မှာ၊ ဆရာသေလျှင်၊ တပည့်အလုံးယူစေ၊ တပည့်သေလျှင်၊ ဆရာအလုံးယူစေဟုဆိုသတည်း။

ဆရာတပည့်သားမယားမရှိ၊ နှစ်ဦးသေသော်၊ နောက်သေသူဥစ္စာကို၊ နောက်သေသူမိမိ ပေါက်ဖော် သားချင်းတို့နှင့်၊ အထင်သေသူမိမိပေါက် ဖော်သားချင်းတို့ဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား၊ ၎င်းဆရာတပည့်တို့ သည်၊ တိုင်ပင်ကြံစည်သင်ကြားပြုစုရင်း၊ ဦးကြရာတွင်၊ ဥစ္စာအများရှိ၍၊ အ ဦးဦး၊ အထင်သေသော်၊ နောက်သေသူမိမိတို့သည်၊ အကုန်စားစေ၊ အထင် သေသူမိမိတို့မစားသာဆိုခြင်းသည်၊ လင်မယားကဲ့သို့တွင်သာဆိုသတည်း။ နှစ်ဦးဆရာတပည့်ဥစ္စာရပ်မှာ၊ သီးသန့်ခြားနားသင့်အတိုင်း၊ ယူကြစေ၊ မင် သာမခြားနားနေလျှင်၊ ဆရာနောက်သေဖြစ်က၊ ဆရာမိမိပေါက်ဖော်တို့နှစ် ဆစားစေ၊ တဆကိုတပည့်ပေါက်ဖော်တို့စားစေ၊ တပည့်နောက်သေဖြစ်က၊ ရှိရှိသမျှဥစ္စာရပ်ကို၊ ဆရာမိမိပေါက်ဖော်တို့နှင့်၊ အညီအမျှဝေစားကြစေ၊ ၎င်းတို့နှစ်ယောက်အတူနေရာတွင်၊ တင်မြီရှိလည်း၊ နည်းတူအစုရှိသည်အတိုင်း၊ ဆပ်ကြစေဟု၊ မနွဲ့မည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၇၁ အမွေခံထိုက်သောသူမစားရ၊ အမွေမခံထိုက်သောသူ စားရရာသောတရား တပါး။

အမွေဖြစ်ထိုက်သောဥစ္စာကို၊ အမွေခံဖြစ်သဖြင့်၊ မဝေရထိုက်သောသူ စားရလေသည်ကိုဆိုသောတရားဟူသည်ကား၊ အမိအဖတို့သည်၊ ကြွယ်ဝကု တံ၍၊ သားသမီးမြေးတို့ကိုအလုံးဝေ၏။ ဥစ္စာရလျှင်၊ သားသမီးမြေးတို့သည်၊ တသီးထွားတို့ကိုမကျွေးမမွေးနေလျှင်၊ ပေးသောဥစ္စာရပ်ကိုအစည်ယူ၍

70th. *The law of partition at the death of a teacher and pupil having no wives or children, between the parents and relations.*

If neither teacher nor pupil have wife or family, the law of division between them is this; if a teacher and pupil have consulted, contrived, and worked together, the teacher instructs the pupil in his art, and he (in return) serves the teacher, let the pupil have one-tenth of the property acquired; and if the teacher die, let him succeed to the whole; should the pupil die, let the teacher have the whole. This is said when they live together, one dies and the survivor performs the funeral rites. If their parents or relations be discovered in the district, let the relations of the teacher have one-half his share, and if the parents of the pupil are found, let them have half of his (tenth) share; this is when the parents or relations assist at the funeral. If they do not, at the death of the teacher let the pupil have all, and at the death of the pupil let the teacher have all; this is said.

If both teacher and pupil die, and leave no wife or family, the law when the property of the last survivor shall, or shall not, be divided between his parents and relations and the parents and relations of the first deceased, is this; if the teacher and pupil live, consult, contrive, and trade together, in the course of which they acquire much property, and one die before the other, let the parents of the last deceased have all the property; those of the others shall have no right to share; this is only said when their property is as that of a husband and wife. If the property be distinct and separate, let the relations of each have his share. If the proper share of each be not known, and the teacher be the last survivor, let his parents and relations have two shares, and the parents and relations of the pupil one share. If the pupil be the last survivor, let the property be equally divided between his parents and relations, and those of the teacher; and if they have contracted debts whilst living together, let each pay according to their share of the property. Thus the lord hermit, called Menoo, said.

71st. *The law when a person entitled to inherit shall not, and those who are not, shall.*

The law when property which ought to be treated as an inheritance, but which has not been divided as such, shall be given to the person who deserves it, is this; if the parents who are rich give all their property to their children, or grandchildren, and these children do not support them after having obtained the property, let the property be taken back as it was given, and let the person, whether

တမိတစတည်းတွင်းသွီးကြီးနှစ်ယောက်သွီးလပ်နှစ်ယောက်သွီးနှစ်ယောက်၊ ဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား။ အကြင်မိဘစုံတွင် သွီးခြောက်ယောက်ရှိရဉ်း၊ အကြီးနှင့်အကြီးအောက်သည်၊ သွီးနှစ်မည်၏၊ နှစ်ယောက်ခြားအောက်ကြီးငယ်နှစ်ယောက်သည်၊ သွီးလပ်နှစ်ယောက်မည်၏၊ ၎င်းငယ်ယောက်အောက်အကြီးနှင့်အငယ်သည်သွီးငယ်မည်၏၊ ဤအရဉ်းဝေစားခြင်းကား။ ခုဒ္ဒါကြီးနှစ်ယောက်တွင်းနှောင်းသွီးကြီးနှစ်စု၊ အထက်သွီးကြီးနှစ်စုနှစ်ယူစေ၊ သွီးလပ်တွင်လည်း၊ အငယ်သွီးလပ်တစု၊ သွီးလပ်တစုနှစ်ယူစေ၊ သွီးငယ်သွီးငယ်နှစ်ယောက်နှာ၊ သွီးငယ်တစု၊ သွီးငယ်တစုနှစ်ယူစေ၊ တနည်းကား။ သွီးကြီးနှင့်သွီးကြီးအမှူးသွီးလပ်နှင့်သွီးလပ်အမှူးညီမငယ်နှင့်ညီမထွေးအမှူးဝေရာ၏ဟူ၍လည်းဆို၏။

relative or stranger, who supports the parents, have the whole. The following is the precedent on which a stranger receives the property in this way :—Danentsia, the wealthy, had much property, the whole of which he gave to his children and trusted to them for support ; after a time his daughter-in-law, the wife of his son, from her parsimonious disposition, failed to support him, and he fell into a state of destitution. When the king was journeying through his dominions, he cunningly took a staff and begging pot, and pretending to beg, posted himself at a place where the king could see him ; the king enquired of his servants who it was that was begging with the staff and begging pot ; they reported to the royal ear that it was Danentsia the wealthy ; when the king heard this he returned to the palace, and on his arrival sent for the wealthy man and questioned him, who stated truly what had occurred. The king then sent for his sons and daughters, and on questioning them they also told him the same story ; on hearing which he said, “ the children are neglectful of their parents, and having taken much property do not support them.” Saying thus, he took all the property from the sons and daughters-in-law and supported the wealthy man himself, and at his death the sons and daughters-in-law did not inherit his property. People who have property taken under a pledge to support the donor, and who do not do so, shall not inherit the property they may (by consanguinity) be entitled to ; as the king supported (the rich man) and inherited (his property,) so the person who actually supports another shall inherit the property without reference to who he may be.

72nd. The law of partition when there are two elder, two middle, and two younger daughters, by the same father and mother.

The law of partition between two elder, two middle, and two younger sisters, by the same father and mother, is this ; when parents have six daughters, the two first are called “ eldest,” the two next are called “ middle,” and the two last “ youngest ;” the partition in this case is, let the younger of the two eldest have two shares, and the eldest two and a half ; of the middle sisters, let the younger have one share, and the elder one and a half ; of the youngest, let the elder have one share, and the youngest one-half share. It has also been laid down, that the two eldest shall have equal shares, the two middle equal, and the two youngest equal.

၃၃ မိဘနှစ်ပါးမိတ်မတူရာတွင် ရသောသား၊ နှင်း၊ ၎င်းမိဘနှစ်ပါး ဝယ်ကျွန်ုပ်နှစ်
စား၍ပွေးသောသား၊၆၆ သောတရားတပါး။

ယောက်ျားနှင့်မိမ္မပြေးသွားကြရာတွင် သားသွီးမွေးပြီးမှ၊ လင်သေ၍၊
နှစ်ပါးစုံဝယ်သောကျွန်ယောက်ျားနှင့်၊ မိဘထံရောက်၍၊ ၎င်းကျွန်နှင့်၊ မိဘ
ပေးစား၍နေရာတွင်၊ ပွေးသောသား၊ ထက်သားဝေရာသောတရားတပါး၊
ဟူသည်ကား။ အကြင် ယောက်ျား၊ မွတ်တို့သည်၊ မိဘနှစ်ပါးကို မကိုင်
မကြားပြေးသွား၍သားသွီးမွေး၏၊ လင်၊ ထားနှစ်ယောက်ဝယ်သော ကျွန်
ယောက်ျားရှိ၏၊ လင်သေရာတွင်၊ မိဘဝ ပြန်ခဲ့၍၊ ကျွန်နှင့် မိဘပေးစားရာ
တွင်သားသွီးမွေး၏၊ ၎င်းလင်မယားနှစ်ယောက်သေသုံး၊ ပြေးသွားသောဥဉ္စာ
ရိုးကို၊ ပြေးသွားရာပွေးသောသား၊ သုံးစားစေ၊ ပြေးသွားရာ မိဘနှစ်
ပါးလုပ်ဆောင်ကြစေ၍ရသောသား၊ စက်ဥဉ္စာကိုနှစ်စုပြု၍၊ ထုကို
အစစပြေးသွားရာပွေးသည်သား၊ ၁၀ စား၊ အမိအစုတစုမှာ၊ နှစ်စုပြု၍၊
တစုကိုလည်း၊ အထက်သားသွီးတို့စား၊ ၁၀ တစုသွီးသွား၊ ပေးစားသူကျွန်၊
သွီးသားစားစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ မိဘပေးစားသောသူသွီး
သားဖြစ်ချေသောကြောင့်တည်း။ မိဘမပေးစားဘဲ၊ ကျွန်ကိုအမိထံ
ဆို့စား၍လင်မယားမြှောက်နေကြသော်လည်း၊ အမိအဖကျွန်ဖြစ်နေသည့်
အထက်ဥဉ္စာရုပ်ကိုနောက်ကျွန်တွင်ပွေးသောသားသွီးတို့မစားသောအားဖြင့်
တို့ကျွန်အရာကလွတ်စေသည်တွင်အမွေတည်း။ မိဘနှစ်ပါးကျွန်နှင့်ပေးစား
ရာတွင်၊ မယားမိဘကရသောဥဉ္စာရုပ်မှာ၊ မိဘပေးထိမ်းမြား၍ရသောသား
လျှင်၊ သားမြတ်မည်ချေသည်။ မိဘအာဏာကိုမဆန်၊ နေရာတွင်ပွေးသော
သားသွီးတို့သားသွီးသွားဥဉ္စာကိုအကုန်စားစေ၊ မြီဖြစ်လည်း၊ ၎င်းအထိမ်း
ဆပ်စေဟု၊ မနှမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၎င်းယောက်ျားမိမ္မပြေးသွားရာတွင်၊ မယားသေ၍၊ နှစ်ပါးစုံဝယ်သော
ကျွန်နှင့်၊ မိဘထံရောက်ရာတွင် မိဘ ပေးစား၍၊ နေသော ကျွန်မထင်မှား
သောသားနှင့်၊ အထက်သားဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား။ အကြင်
ယောက်ျားမိမ္မတို့သည်၊ မိဘနှစ်ပါးကိုမကိုင် မကြားပြေးသွား၍သားသွီး
မွေး၏၊ လင်မယားဝယ်သောကျွန်မိမ္မရှိ၏၊ မယားသေရာတွင်၊ မိဘထံရောက်
ပြန် ခဲ့၍၊ ကျွန်မနှင့် မိဘပေးစားရာတွင် သားသွီးမွေး၏၊ ၎င်းမယားနှစ်
ယောက်သေ ၊ ပြေးသွားသော ဥဉ္စာရိုးကို၊ ပြေးသွားရာတွင်ပွေး
သောသား၊ ၁၀ စား၊ ပြေးသွားရာ မိဘနှစ်ပါးကြံစဉ်၍ ရသောသား
ရှိသော ၁၁ ၈ ခုလင့် ၊ စုပြေးသွားရာပွေးသည်သားသွီး
စားစေ၊ ၁၀ လင့် နှစ် တိသားသွီးတစုစားစေ၊ ထုကို

73d. The law of partition between children born to a couple married without the consent of their parents, and children born to a bought slave of the parents given in marriage by them.

If a man and woman elope together and have children, and they have a slave bought by themselves, and if on the death of the husband the woman returns to her parents and they give her in marriage to the slave, and after having children they both die; let children born during the time of their elopement have all the property the parents took away with them; let all the property they acquired during the same time be divided into three shares, and let the children born then take the father's share; and having divided the mother's share into two, let the children of the first marriage have one and the children of the slave given in marriage by the parents the other. Why is this?—because they are children of parents given in marriage. If the woman, without having been given in marriage by her parents, shall live with the slave as his wife, and eat out of the same dish, he is the slave of the parents of the first children, his children shall have no share of property already acquired, their portion of the inheritance is their release from the condition of slaves. Only when the parents have given their daughter in marriage to the slave, in which case the marriage is contracted with the consent of parents, shall the children be legitimate: those only who are born whilst their father and mother are not living in contempt of parental authority, shall inherit the property which comes by descent from the mother's parents, and if there be debts, let them bear them in the same proportions. Thus the lord hermit, called Menoo, said.

Under the same circumstances a couple run away, the wife dies, and the husband returns to his parents with a female slave, whom he and his wife have bought, and she is given to him in marriage by his parents, the law for the partition of the property between the children of the slave given in marriage, and the children of the first marriage, is this: a man and woman, without informing their parents, elope together, have children, and there is with them a female slave whom they have bought; on the death of his wife the husband returns to his parents with this slave, and they having given her to him in marriage, he has children by her, after which the husband and wife both die, let the whole of the property of the mother who eloped go to the children born during the elopement; let the property, animate and inanimate, acquired by the parents during the same time be divided into two shares; let the children of the first family have one share, the mother's, and let the father's share be divided into two, of which let the children of the first wife have one, and the children of

သိုးကွား လေးစားသူ ကျွန်မယားသားသွီးတို့စားစေ၊ အထက်ကြောင့်တည်း။
 ဟူမူကား၊ မိဘပေးစားသောသားသွီးဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ မိဘ
 မပေးစားဘဲကိုး၊ အလက်ဆုံစားစေ၍၊ လင်မယားမြတ်နေသော်လည်း၊
 မိဘနှစ်ပါးကျွန်ဖြစ်ရသည်။ အထက်ဥဇ္ဈာရပါကိုး၊ နောက်ကျွန်မတွင်၊
 သည်သားသွီးတို့မစားသာချေ၊ နှင့်ကိုယ်ကျွန်အရာကလွတ်စေ၊ သည်တွင်
 အမွေတည်း။ မိဘနှစ်ပါးကျွန်နှင့်ပေးစားရာတွင်ရသောသားသွီး
 သားမြတ် မည်ရသည်။ မိဘအာဏာမဆန်နေရာတွင် ရွေးသောသားတို့
 တို့သာ၊ သိုးကွားဥဇ္ဈာရပါကိုးအလုံးစားစေ၊ ခြံမြင်လည်း၊ ၎င်းအတိုင်းမံဆံ
 စေဟု၊ မနှမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၃၄ ကျွန်မိုးယောက်ျားနှင့်၊ မိမ္မအလွတ်သူ နေရာတွင်ရသော၊ နှစ်ယောက်ညွှတ်၍
 ကျွန်သခင်နှင့်၊ လင်ဝေရာသောတရားတပါး။

ကျွန်မိုးယောက်ျားနှင့်၊ မိမ္မအလွတ်သူ သင့်နေရာတွင်ရသောနှစ်
 ယောက်ဥဇ္ဈာကို ကျွန်သခင်နှင့်၊ မယား ဝေရာသောတရား တပါးဟူသော်
 ကား၊ ကျွန်မိုးယောက်ျားနှင့်၊ အလွတ်သူမိမ္မသခင်အသိသင့်နေ၍၊ ဤ
 ကြံဆုံးကျွန်သေသော်၊ အလွတ်သူမိမ္မကပါရင်းကိုး၊ အလွတ်သူမိမ္မရသော၊
 ဝတ်စားတန်ဆာကိုလည်း၊ မိမ္မယူစေ၊ ကျွန်ယောက်ျားဝတ်စားတန်ဆာနှင့်
 သခင်ဥဇ္ဈာရင်းမဟုတ်၊ လင်မယားဖြစ်မှရသောဝတ်စား တန်ဆာဖြစ်၍၊
 ကျွန်သခင်နှစ်စု၊ အလွတ်သူမိမ္မတစုဟူစေ၊ နှစ်ပါးစုံပြု၍ဖြစ်သောနှစ်
 ဖွားသုံးစုစု၍၊ နှစ်စုကျွန်သခင်ရစေ၊ တစုကိုအလွတ်သူမိမ္မရစေ၊ ကျွန်သခင်
 ခင်ဥဇ္ဈာပါရင်းရှိလျှင်၊ သခင်အလုံးယူစေ၊ တင်မြီမြီလည်း၊ နည်းတူဆီစား
 ဤကားယောက်ျားကျွန်မိုးဖြစ်ရခြင်းကြောင့်တည်း။

၃၅ ကျွန်မိုးမိမ္မနှင့်၊ အလွတ်ယောက်ျားနေရာတွင်ရသော၊ နှစ်ယောက်ညွှတ်၍
 မိမ္မသခင်နှင့်၊ လင်ဝေရာသောတရားတပါး။

ကျွန်မိုးမိမ္မနှင့်၊ အလွတ်သူယောက်ျားသင့်နေရာတွင်ရသောနှစ်ယောက်
 ဥဇ္ဈာကို ကျွန်သခင်နှင့်၊ လင်ဝေရာသောတရားတပါးဟူသော်ကား၊ ကျွန်မိုး
 မိမ္မနှင့်၊ အလွတ်သူယောက်ျား၊ သခင်အသိသင့်နေ၍၊ ဥဇ္ဈာရှိကြဆုံး၊ ကျွန်သေ
 သော်၊ အလွတ်သူ ယောက်ျားကပါရင်းကိုး၊ အလွတ်သူ ယောက်ျားရစေ၊
 ယောက်ျားဝတ်စားတန်ဆာကိုလည်း၊ ယောက်ျားရစေ၊ ကျွန်မိမ္မဝတ်စား
 တန်ဆာမှာ၊ သခင်ဥဇ္ဈာရင်းမဟုတ်၊ လင်မယားဖြစ်မှရသောဝတ်စားတန်
 ဆာဖြစ်လျှင်၊ ကျွန်သခင်နှစ်စု၊ အလွတ်သူယောက်ျားတစုဟူစေ၊ နှစ်ပါးစုံ

the slave given in marriage have one. Why is this?—because they are the children of a marriage by consent of parents. Should she not be given in marriage by his parents, but merely raised by the act of the husband to the rank of a wife who eats out of the same dish, she is the slave of the parents of the first family, her children shall have no share of the property acquired before the marriage of their mother. Their portion (of the inheritance) is their release from the condition of slaves; the children borne by the slave when given in marriage only are called excellent; the children only who were born when the couple were not living in contempt of the authority of their parents, shall inherit all the property inherited from the parents, and if there be debts, let them pay them in the same proportion. Thus the hermit, called Menoo, said.

74th. An hereditary male slave marries a free woman, the law for the partition of the property acquired by both, at the death of the slave, between his master and his wife.

In case an hereditary slave cohabits with a free woman, the law for the partition of the property acquired by both during such cohabitation, between the slave's master and his wife, is this; if a male hereditary slave shall have cohabited with a free woman, with the knowledge of his master, and acquired property, let the free woman at his death keep all the property originally brought with her, and let her also have her clothes and ornaments; if the man's clothes and ornaments were acquired after they became man and wife, they are not the original property of the master; let him have two shares and the woman one; let the property acquired by the exertions of both be divided into three shares, and let the master have two and the woman one. The property originally brought by the slave is his master's; let him have the whole; and if there be debts, let them be paid in the same proportions; this is because the man was an hereditary slave.

75th. An hereditary female slave marries a free man, the law for the partition of the property acquired by both, at the death of the woman, between the master and husband.

An hereditary female slave and a free man cohabiting, the law for the partition of the property they both acquire, between the slave's master and her husband:—An hereditary female slave and a free man cohabit with the knowledge of the master and acquire property; at the death of the woman, let the free man take all the property he originally brought with him, and his clothes and ornaments; if the clothes and ornaments of the woman be not the property of her master, but obtained during their cohabitation, let her master have two shares and the free man one; let the property acquired by both du-

စု၍ဖြစ်သောဥစ္စာမှာ သုံးစုစု၍၊ နှစ်စုကျန်သခင်ရစေ၊ တစုကိုအလွတ်ရ
ယောက်ျားရစေ၊ ကျန်မကသခင်ဥစ္စာရင်းပါလျှင်၊ သခင်အလုံးထူစေ၊ ထန်
မြိမ္မိလည်းနည်းတူထပ်စေ၊ ဤကားမိစ္ဆာကျန်ရိုးဖြစ်ချေခြင်းကြောင့်တည်း။

၇၆ ကျန်ရိုးအလွတ်သူနှင့်၊ ယောက်ျားမိစ္ဆာသခင်အသိသင့်နေ၍၊ ဥစ္စာကိုဝေရာ
ဝေရာသောတရားတပါး။

ကျန်ရိုးနှင့်၊ အလွတ်သူယောက်ျားမိစ္ဆာသခင်မိဘမထိပြီးသောစွန့်စားမှု
ကျန်ရိုး ယောက်ျားမိစ္ဆာသေ၍၊ ဥစ္စာတင်မြှင့်ရာ၌၊ ကျန်ရိုး ယောက်ျားမိ
သခင်နှင့်၊ အလွတ်သူမယားလင်တို့ ဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား။
ကျန်ရိုးယောက်ျား မိစ္ဆာတို့နှင့် အလွတ်သူပြေးသွားရာ၊ မြီတင်သော်တည်း
ကောင်းကံအားလျော်စွာဥစ္စာရှိသော်လည်းကောင်း၊ ထိုကျန်ရိုးကိုသေရာ
အံ့သခင်နှင့်အလွတ်သူတို့ဝေရာသည်ကား။ ကျန်ရိုးကိုအလွတ်သူရရှိသော်
မည်ချေရကား။ ထိုတွင်ရှိသောဥစ္စာရပ်ကို၊ ကျန်သခင်အလုံးထူစေ၊ ထန်မြိ
လျှင်၊ အလွတ်သူအလုံးခံစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ အလွတ်သူကို
ကျန်ရိုး၍ပြေးသော်လည်း၊ အလွတ်သူ၏အရိုးဖြစ်ချေသောကြောင့်တည်း။
မနွမည်သောရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

၇၇ ကျန်ရိုးဖြစ်စေ၊ ကြေးဝယ်ကျန်အမျိုးရှိဖြစ်စေ၊ ယောက်ျားမိစ္ဆာတို့နှင့်အလွတ်သူ
သင့်နေ၍ဥစ္စာရှိ၏။ သခင်မရှိ၊ အလွတ်သူမိဘရှိကြ၍၊ ရှင်တို့ဥစ္စာကိုဝေရာသော
တရားတပါး။

ကျန်ရိုးမထုတ်၊ ကြေးဝယ်အစုအငန်းရှိသူမိစ္ဆာယောက်ျားနှင့်၊ အလွတ်
သူယောက်ျားမိစ္ဆာတို့သခင် အသိနေ၍၊ ကျန်သခင်နှင့်၊ အလွတ်သူမထပ်စပ်
တိုးဥစ္စာမြီရပ်ကို ဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား။ ကျန်တပါးကို
သခင်အလုံးထူစေ၊ အလွတ်သူကပါရင်းကို၊ အလွတ်သူအလုံးထူစေ၊ ထန်မြိ
ရှိလည်းနည်းတူထပ်ကြစေ၊ နှစ်ပါးစုံတွင်ကောင်းမွန်ဥစ္စာ၊ မထောက်ကြိုက်
သုံးစုစု၍၊ နှစ်စုကိုအလွတ်သူရစေ၊ မြီဖြစ်လျှင်လည်းနည်းတူထပ်စပ်ပြီး
ဝယ်သခင်တို့က၊ ကောင်းမွန်ဥစ္စာမှာတစု၊ မြီမှာလည်းတစုခံလေ၊ အဘယ်
ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ အစုအငန်းအမျိုးရှိ၊ ကြေးဝယ်ကျန်အလွတ်သူဖြစ်ချေ
သောကြောင့်တည်းဟု၊ ဝေဇ္ဇသတ်ဆို၏။ ၎င်းတို့အလျှောက်၊ ရှင်တို့
ပြေးရာမှာ၊ ကျန်သေအံ့ဥစ္စာကြွေးမြီတင်ရှိလည်း၊ ကျန်ကိုအလွတ်သူရရှိစေ
စင်ချေသည်။ ကျန်သခင်က၊ ကောင်းမွန်ဥစ္စာကိုအလုံးထူစေ၊ မြီမှာအလွတ်
သူကအလုံးထပ်စေဟု၊ မနွမည်သောရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

ring the same period be divided into three shares, and let the master have two and the free man one. If the original property brought by the slave was her master's, let him have it all, and if there be debts, let them pay in the same proportion; this is because the female is an hereditary slave.

76th. An hereditary male or female slave marries a free person without the knowledge of the master, the law for the partition, or not, of the property.

An hereditary slave and a free person having eloped together without the knowledge of the parents or master, and acquired property, the hereditary slave, male or female, dies, leaving the property and debts, the law of partition between the master and free husband or wife, is this: an hereditary slave, male or female, runs off with a free person, should they get in debt, or by good fortune acquire property, and the slave dies, the master and free woman divide thus:—It is laid down that the free person shall be said to have stolen the slave; under these circumstances let the master take all the property they may have with them, and if there are debts, let the free person bear them all. Why is this?—because, though the slave induces the free person to run away, the free person is still the thief. Thus the lord hermit, called Menoo, said.

77th. A male or female slave, whether born in slavery or bought, marries a free person and leaves property, the master being dead, and the parents of the free party alive, the law for the partition of the property.

A slave, male or female, not hereditary, but bought of a family, that is bound to perform some special act of hereditary service to the state, (or rather the king,) cohabits with a free person with the knowledge of the master, the law of partition of the property and debts between the master and the husband or wife, is this; let the master take all the property originally possessed by the slave, let the free person have all his or her own original property, and if there be debts, let them pay them in the same proportions. Of the property acquired and debts incurred by both, let the free person have two shares and the master one. Why is this?—because the slave is a person of a free family which owes one description of service to the state, and is only bought, (not hereditary;) this is laid down in the damathat. In the same way, if they run away without the knowledge of the master, and the slave shall die, leaving property and debts, the free person is the thief of the slave; let the master have all the property, and let the free person pay all the debts. Thus the sage recluse, called Menoo, said.

ကျွန်ရိုးခြစ်စေးကြေးဝယ်၍ ။ ရှိခြစ်စေး၊ ယောက်ျားမိစ္ဆာတို့နှင့်
 အလွတ်သူယောက်ျားမိစ္ဆာတို့သင့်၊ ။ မရှိ၏။ သခင်မရှိ၊ အလွတ်သူမိစ္ဆာ
 မရှိကြ၍၊ ကျွန်သခင်ပေါက်ဖော်အမျိုး၊ ။ လွတ်သူပေါက်ဖော်အမျိုးတို့၊ ဝေ
 ရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား၊ ကျွန်ရိုးခြစ်စေး၊ ကြေးဝယ်ကျွန်ခြစ်စေး၊
 ယောက်ျားမိစ္ဆာတို့နှင့်၊ အလွတ်သူယောက်ျားမိစ္ဆာသင့်နေ၍၊ ဥစ္စာကြွေးမြီတင်
 ရှိ၍၊ နှစ်ဦးသားသေ၊ အလွတ်သူမိစ္ဆာသားသို့၊ လည်းမရှိ၊ ကျွန်ကလည်းသ
 ခင်သားသို့မရှိ၊ သခင်ပေါက်ဖော် ။ အလွတ်သူပေါက်ဖော်အမျိုးတို့
 သည်း၊ ထိုနှစ်ဦးသားတွင်ရှိသော ။ ကိုး၊ စုစု၍၊ အလွတ်သူပေါက်
 ဖော်နှစ်စု၊ ကျွန်သခင်ပေါက်ဖော်ဖ. ။ သေး၊ မြီလည်းနည်းတူဆုံး
 ဟု၊ မနူမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်၊

၇၀ အမွေခွဲဝေပြီးမှ၊ မိဘသည်တယောက်မှာတရားတယောက်မှာသေ၍၊ ဝေရာသော
 တရားတပါး။

အမွေခွဲဝေပြီးမှ၊ သားသွီးတယောက်မှာအတူနေ၍၊ တယောက်မှာသ
 ခံ၊ ထိုတွင်သေသူမိစ္ဆာတို့ကို မွေးကျွေးရင်းသားသွီးတို့ ဝေရာသောတ
 ရားတပါးဟူသောကား၊ အကြင်မိစ္ဆာတို့သည်၊ တယောက်ယောက်သေသွီး
 သားသွီးနေ၏။ နောက်တဦးမှာပြောင်းလွှဲနေ၏၊ နာလှောင်ကုမ၏၊ သေလှောင်သ်
 ပြုဟ်၏။ သေသူမိစ္ဆာတစ်ဦးကိုလေးစုပြု၍၊ သင်းပြုဟ်သူသုံးစုစား၊ ငါ
 သာသင်းပြုဟ်ရသည်ဟု၊ အလုံးမဟူသာချေ၊ ပေါက်ဖော်သင်းပြုဟ်သူစု
 တွင်၊ တစုကျန်မှာမွေးရင်းသူရစေ၊ တတန်မှာလည်း၊ သားသွီးတို့ကိုခပ်မံ၍
 ခွဲဝေပေးသည်ကာလသာ ။ ဤသို့သူတို့စားထားသော ဝတ္ထုနှင့် တဏှာ
 လှောင်ထိုဥစ္စာရဟ်ကိုသာ၊ ။ တရားစုမှာရင်းအတိုင်းစားစေ၊ မြီ
 လည်းနည်းတူဆုံးစေး၊ တဦးသား၊ ။ နေ၍၊ တဦးသားသွီးထံသေဆွမ်း
 နှစ်ဦးသား၊ ဟူဝေစားစေ၊ တင်မြီလှူ နည်းတူဆုံးစေး၊ အတယ်ကြောင့်
 နည်းတူမူကား၊ ကြက်မသည်သားငယ်အများရှိလျှက်၊ နီးသောသားငယ်
 တို့သားအစာကိုစား၍သကဲ့သို့တည်း။

၇၁ ယောက္ခမဥစ္စာကို၊ ရွှေ၊ မသမုက်တို့ဖြင့်ရရှိခြင်းပွားသည်ဥစ္စာကိုဝေရာသောတရား
 တပါး။

ယောက္ခမဥစ္စာနှင့်၊ ရွှေ၊ မသမုက် ။ ရာတွင်ရသောဥစ္စာကိုဝေရာသော
 တရားတပါးဟူသည်ကား၊ အကြင်၊ ။ မသမုက်ဆိုသည်၊ ယောက္ခမဥ
 ဇာရင်းကို ယူ၍ပြုစု၏၊ အရင်းကိုအရင်း ။ ရှိစေ၊ စရိတ်မှစ၍၊ ထိုဥစ္စာသင့်

Whether it be a hereditary slave one or bought of a free family, male or female, who has cohabited with the free person, and (dies) leaving property, if the master be dead, and the free born person has no parents living, the law for the partition of the property left between the relations of the master and those of the free person, is this; if a male or female slave, hereditary or purchased, shall have cohabited with a free person, and they both die leaving property and debts, and the free person has no parents or children, and the master the same, let all the property possessed by the deceased be divided into three shares, and let the relations of the free person have two, and the relations of the master one, and let them pay the debts in the same proportions. Thus Menoo, the lord hermit, said.

78th. When parents, after having divided their property amongst their children, have gone to live with one child, but shall die with another, the law for the partition of such property as the parents may still have remaining at their decease.

If parents who, after the division of their property, have lived with one child shall die with another, the law for the partition of the property of the deceased parents between those persons who supported them, is this; if the parents live with one child, and afterwards change and go to another, and this last shall attend to them there during their sickness, and at their death bury them, let the property of the deceased be divided into four shares, and let the child who buried them have three, he shall not on the plea of having buried them take the whole, let the remaining fourth share go to the child with whom they first lived. In another case; when the parents from affection have divided their property amongst the children, and kept one child's share to themselves, let their children and grandchildren have their lawful share of this as before laid down, and of the debts let them pay in proportion. If they have lived with one child and shall die with another, let these two only share equally, and pay the debts in the same proportions. Why is this?—because, though a hen may have many chickens, only those nearest her get the food (she drops.)

79th. The son or daughter-in-law having taken charge of, economized, and added to, the property of their father-in-law, the law of inheritance as regards the increase.

The law for the partition of property belonging to the father-in-law employed in trade by the son-in-law, is this; if a son or daughter-in-law have received their capital from their father and mother-in-law and increased it, let them restore the original property, and all

ဥစ္စာကိုယောက္ခမတဝက်သမက်ခြွေးမတဝက်ထူစားစေးထွေးအားဖြင့်
မိမိအဥစ္စာဖြစ်လျက်ရှိပူသည်ကိုသွေးသားအားအထိုးစားရာရောက်သဖြင့်
ဆိုခွင့်ရှိသည်။ မလောက်၍သုံးခြင်းငှါရှေးသည့်မထုတ်အမြတ်ပြုရခွင့်အား
ကြောင့်ဝေစားရာ၏အမြတ်မရှိလျှင်အရင်းတိုင်းစုစေထူးမနှုမည်သော
ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

၈၀ သမက်ခြွေးမတိုဥစ္စာနှင့်ယောက္ခမတို့ပြုရခွင့်ဖြစ်ပွားသည် ဥစ္စာကိုဝေရာသော
တရားတပါး။

သမက်ခြွေးမတိုဥစ္စာနှင့်ယောက္ခမတို့စုရာတွင်ရသောဥစ္စာကိုခွဲခြား
တရားတပါးဟူသည်ကား။ အကြင်ယောက္ခမတို့သည် သမက်ခြွေးမတိုဥစ္စာ
ကိုယူ၍ရင်းနှီးပွားများစွာ အရင်းကိုခြွေးမသမက်တို့သို့စုစေ၊ ခိုက်အ
ပွားမှားခြွေးမသမက်တို့တစု၊ ယောက္ခမမှာနှစ်စုစားစေ၊ အဘယ်ကြောင့်
နည်းဟူမူကား။ သွေးသားတို့ကိုမိမိပိုင်ချေသောကြောင့်တည်း။ အကြင်
ယောက္ခမတို့သည်ချေး၍သုံးစားသည်မှာ ကုန်လျှင်ကုန်ပိုင်စေ၊ အဘယ်
ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ မိမိအရာတို့ဝယ်ပူဇော်ခြင်းအဝင်ကဲ့သို့ဖြစ်သော
သည်။ ထိုဥစ္စာမှတပါး။ မိမိတို့မကုန်လို၍သားသွေးတို့ကိုရောင်းထားသည်
ရောင်းထားပိုင်သည်။ ရောင်းထားသောသားသွေးပြင်အမွေခံသားသွေးခြား
မရှိလျှင်ဆုံးစေ၊ ရောင်းထားသောသားသွေးပြင်အမွေခံသားသွေးခြားရှိသက
ကား။ ရောင်းထားခံနေရသောဥစ္စာကိုခွဲဝေဆပ်စေဟုရှင်ရသော့ဆိုတော်
မူ၏။

၈၁ လင်မယားကွာရာသားသွေးတို့မိဘနှင့်မနေသောကြောင့်ဝေစားခြင်းတရား
တပါး။

လင်မယားကွာရာတွင်သားသွေးရှိသည်။ အမိအဖတို့နှင့်အတူနေထိုင်
သားသွေး၌ဥစ္စာရှိလျက်။ ထိုသားသွေးတွင် သားသွေးအမွေခံမရှိသောအမိ
အဖတို့ဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား။ အကြင်လင်မယားတို့သည်
သားသွေးမွေးပြီးမှ ကွာကြ၍သားသွေးကွဲပြားနေရာ၊ ထိုသားသွေးတို့တွင်အ
မွေခံမရှိသောအဖို့၊ ထိုမောင်နှစ်မနှစ်ယောက်ဥစ္စာတလုံးတည်းဖြစ်လျှင်အား
အစုအဝေးသွေးအစုအမိန့်စုံစု၍နှစ်စုကိုသားအဖရစေ၊ တစုကိုသွေးအမိရ
စေ၊ သွေးမရှိသားဖြစ်လျှင်အဖအလုံးရစေ၊ သားမရှိသွေးဖြစ်လျှင်အမိအလုံး
စားစေအဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ ဥမြီးပိုးဥမြီးမတို့၌သက်သေအစုံ
သွေးကိုအမိသားကိုအဖရစေသောကြောင့်တည်း။ သွေးကိုအမိသားကိုအ

expenses and profits let them share alike. In this way, it might be said that parents take interest from their children, but it is not money borrowed for necessary expenses, and as the children had a profit on it, the parents have a right to share. If there be no profit, let them have only the original. Thus the recluse, called Menoo, said.

20th. The father-in-law having traded on the capital of the son or daughter-in-law, the law regarding the partition of the profits.

The law for the partition of the profits when the father or mother-in-law trade on the capital of their son and daughter-in-law, is this; if a father and mother-in-law having taken the property of the son and daughter-in-law shall trade with and increase it, let the son or daughter-in-law have back the money lent, and of the expenses and profits, let them have one share and the father and mother-in-law two. Why is this?—because the father and mother are the owners of the children. If the father and mother-in-law borrow the money and expend the whole, they shall have a right to do so. Why is this?—because it comes as it were under the head of offerings of respect to parents and teachers. Parents, when in want, have a right to sell their children, and if there be no other children or grandchildren to inherit, let them lose, (that is, remain in slavery;) if there be other heirs, let their portion be the amount for which the children were sold amongst themselves, and having paid it redeem them. Thus the lord hermit said.

21st. A husband and wife living separate from each other, and also from their children, the law of partition on the death of their parents.

A husband and wife have property in the hands of their children, from whom they are living apart and separate from each other, the law for the partition of this property on the death of the children, with whom it is, between the father and mother: A man and wife after having children separate, their children also live apart from them, if these die without heirs, the law is this; if it be son and daughter, and their property be in common, let the father have the son's and the mother the daughter's share; that is, having divided the property into three shares, let the father have two and the mother one. If there be only one son, let the father have all, and if only one daughter, let the mother have all. Why is this?—the case of the male and female wild pigeon* is the precedent; let the father have the son, and the mother the daughter; but if the father have the son and the mo-

* Alluding to the following tale: a pair of wild pigeons had built their nest in a forest, during the absence of the female the jungle having caught fire, the nest was burnt. The male carried off the male young one, but was unable to save the female. The mother applied to Menoo, who angrily decreed: "He has taken his son, do you take your daughter."

ပိုင်စေဟူရ၍သွီးနှင့်သားဥဇ္ဈာ၊ ညီရကောင်းလျက်သားနှစ်စု၊
 တစုစားရသနည်းဟူမူကား၊ မောင်၊ ဥင်မောင်အကြီး၊ နှစ်မောင်ထံ၌
 ကဆိုသတည်း။ နှစ်မောင်ကြီးမောင်အ ခြံကံ၊ ထိုသူတို့မိဘကွာသုဆိုသံ၊
 တမျှဝေစားစေဟုဝေသတ်ရှိ၏။

ထိုသို့အတန်တန်အကွဲကွဲအပြားပြားများသမျှတွင်၊ အသီး၊ အသီးဝေး
 ကြပြီ။ တမိ တဖေတည်းသားသွီးတို့ အညီအမျှ စုဆုံကြီးငယ်ကောက်ယူခွင့်
 လျှင်းအမျိုးကိုစောင့်ရမည်ကိုဆိုသည်၊ ဥပမာဆိုတုံ၊ ကြက်မသည်၊ အစာ
 ကိုရှိရ၍၊ ကြက်သငယ်တစုအညီစားကြသကဲ့သို့တည်း၊ မိဘစကားကိုအ
 ကာဆန်၍ကျင့်သောသား၊ မိဘကိုဆဲရေးသတ်ပုတ်တတ်သောသားသွီးတို့
 မှာ၊ မိဘအမွေကိုမခံမစားစေနှင့်၊ နှင့် ခွဲမိဘပေးသောဥဇ္ဈာရှိတည်း၊ မိဘ
 ကိုအစည်ယူစေး၊ မိဘမသိရဥဇ္ဈာရပ်ကို၊ မှားအနည်းမဆို၊ ထိုသားသွီးထူ
 လျှင်း၊ မိုးဝါဒ်သင့်စေဟူ၏၊ မိုးဝါဒ်သင့်၊ ဟူရ၍၊ ဥဇ္ဈာကိုအတက်လေး
 မဆိုသားဥဇ္ဈာရင်းအတိုင်းမိဘပေါ်၊ မှတ်တို့ယူစေး၊ မင်းဝါဒ်ကိုသားခံစေ
 လိုသည်။ တနည်းလည်း၊ အမျိုးတောင်မှနှင့်ထုတ်၍၊ တရပ်တပါယုံ
 ရှိထားစေဟူ၏။ မိဘတို့သေလျှင်းသင်း၊ ပြုတ်၍ပြီးသည်နောက်၊ ချွန်
 ရက်တလဖြစ်စေ၊ မိဘအမွေကိုဝေရာ၏၊ ထိုဝေစည်အနီးအဝေး၊ မြို့သောသွီး
 သားရစုကိုစားရာစုတိုင်းဝေစေ၊ အကြောင်းကိုမကြား၍ နောက်မှရောက်
 လာခြင်းကြောင့်၊ တောင်းလျှင်အစုအတိုင်းရစေ၊ အကြောင်းကိုသိရုံမျှ
 လျှက်၊ ရောက်ထောက်သောသမီး၊ အနီးအဝေးအတိုင်းမရောက်ဖြစ်မည်၊ ကွာ
 ရလည်းမရှိဖြစ်မည်၊ ထိုအမွေကိုစားထိုက်သောသား၊ ခြောက်ယောက်တွင်
 ဩရသးကိတ္တိမ၊ ဟေတ္တိမစဟုဆိုအပ်သော၊ သားသုံးယောက်ဖြစ်သော်
 လည်း၊ ရောက်ထောက်သောရက်လနှစ်၊ နောက်ဆယ်နှစ်ကြာမှတောင်း
 လျှင်း၊ ထိုအမွေကိုမစားစေနှင့်၊ ဆယ်နှစ်မတိုင်မှီအမွေစားသောစုံ၊ နှစ်
 မယားသားသွီးတို့တောင်းလျှင်းအစုစားစေ၊ တင်မြီရှိလည်း၊ နှိုင်းထုဆပ်၊
 ဤအရာကိုနှစ်သက်ရာရောက်မည်ကို ပညာရှိတရားသူကြီးခွဲဝေသန်သည်။

ဤကားအရွှေခမ်းအကျယ်အများကို ရှာတရားတည်း။
 ထိုမှဤမှအရွေကိုခံရာစားရာ၊ မ၊ မစားရာ၊ ဆိုသောအခမ်းအကွင်း၊
 မယားလင်တို့ အကြောင်းမှာ၊ အခြားအခမ်းရောက်မှ၊ ပေါင်းစည်း၍၊ ရ
 သတ်အထွက်ကိုဆိုရမည်။

ther the daughter, they should have the property equally; then why has the son two and the daughter only one share?—only when the brother is the elder and sister the younger is it thus; when the sister is the elder, let the parents, the separated couple, share alike. Thus is the law.

Thus I have again and again in all the divers, various, and complicated cases of relationship given the law for the partition of property. If children of the same parents wish to have an equal share of the inheritance, they must have respect for their family. I will give an instance; when a hen brings food to her chickens, they all have an equal share; children who do not obey their parents, who abuse and strike them, shall have no share in their inheritance, and if they have had property portioned off for them by the parents, let them take back the whole. If they have taken property without the knowledge of their parents, much or little, they shall be liable to be punished as thieves; it is not said they shall make additional restitution as in common theft; let the parents merely take back the amount stolen, and let the children suffer only the criminal punishment. Another mode is to banish them from the district inhabited by their relations. After the death of parents, the property may be divided after seven days, or a month; when divided, let the children have their lawful share; if any were not present at the time, but come afterwards and demand their share, let them have it. If the death has been intimated to them, and they have been warned to attend, and though none of the five difficulties* are in their way, they fail to appear within a reasonable time proportionate to the distance of their residence, they shall forfeit their share. If ten years elapse, before they claim their portion, any of the six children entitled to inherit, even if it be the au-ra-tha,† the kiek-tee-ma, or the hayt-tee-ma, shall lose it. If within ten years, one entitled to inherit shall die, and his wife or children shall demand his share, let them have it, and if there be debts, let them bear them in an equal proportion; but this is a matter in which the judge must use his discretion, whether to make the partition or not.

This is the collection of the laws on the extensive subject of inheritance.

Besides this, there is the chapter regarding those who are entitled to inherit, and the matters relating to husband and wife, shall be collected and laid down in another chapter.

* 1, Poverty; 2, sandy deserts; 3, want of water; 4, Booleen; 5, want of food.

† The meaning of these three terms is explained in the text a little further on.

အမွေစားသင့်သောသား၊ မစားသင့်သောသား၊ တကျိတ်နှစ်ယောက်ရှိသည်။ တကျိတ်နှစ်ယောက် သောသားတို့တွင်၊ အမွေခံစားသင့်သောသား ခြောက်ယောက်တည်း၊ ခြောက်ယောက်ဟူသည်ကား။

၁။ မိဘနှစ်ပါးပေးထိမ်းမြား၍ရသော ဩဇာသမ္ပုဏ္ဍိယောက္ခား၊ ကြီးငယ်၊ ဤလည်းတပါး။

၂။ အခြားသူတို့၏သားသမီးကို အမွေခံသားသမီးပြုမည်၊ သူ့သိသူထင်နှင့် ယူ၍မွေးသောအကျော်အစောဖြစ်သောကိစ္စမထုဆိုရသော မိမ္မယောက္ခားတပါး။

၃။ မယားကြီး၊ မယားငယ်ရှိလျက်၊ လက်ဆုံမစား၊ အထင်အမှားမှ သောမိမ္မသည်၊ အပြောင်မည်၏။ ထိုအပြောင်တွင်မွေးသောသားသမီးသည်၊ ဟေတ္တိမမည်၏။ မယားကြီးလက်အောက်ဖြစ်ရောသောကြောင့်၊ ဟေတ္တိမဆိုရသောယောက္ခားမိမ္မတပါး။

၄။ လင်ပါကျွန်မ၊ မယားပါကျွန်မ၊ နှစ်ပါးစုံဝယ်သောကျွန်မတွင် သောသားသမီးတို့သည် ကျွန်ဖြစ်ချေ၏။ ခေတ္တဇာတုဆိုသော မိမ္မယောက္ခားတပါး၊ ဤကား ကျွန်မကိုမဆို ယူရမည်။

၅။ မယားကပါထင်ကြီးသား၊ လင်ကပါ မယားကြီးသားကို၊ နွေပျိုကာရ၌ဖြစ်၍ပါသောသားနှစ်ယောက်၊ သားယောက္ခား မိမ္မလည်းတပါး။

၆။ မိဘမသိမရှိမပေါ်၊ ပေါက်ဖော်အဆွေသား ချင်းမရှိ၊ မသိမပေါ်ဖြစ်စေ၊ မိဘအသိအရှိပေါက်ဖော်အဆွေမျိုးညာတ်၊ အသိအရှိဖြစ်စေ၊ သားပြုဆိုထု၊ အမှတ်မဲ့ကောက်ယူထိန်းသိမ်းမွေးစားသော၊ ဒိဋ္ဌိကာမည်သောသားဆိုရသောယောက္ခားမိမ္မလည်းတပါး။

ဤခြောက်ယောက်သောသူတို့သည်၊ အမွေကိုစားသင့်၏ဟုရှင်ရအဆိုတော်မူ၏။

၁။ အမွေမစားသင့်သောသား ခြောက်ယောက်ဟူသည်ကား။ မိဘနှစ်ပါးသားသမီး ရင်းမှန်လျက် သူတပါးသို့၊ သားသမီးပြုပါလေ ပေးမြှုပ်သည်၊ ပရဒိန္န၊ ထိုသားသမီးလည်းတပါး။

၂။ အကြင်လင်မယားတို့သည်၊ သူတပါးသားသမီးကို ဥဇ္ဈာနှင့်ဝယ်၍ သားသမီးပြုသော၊ သဟေတမည်သော မိမ္မယောက္ခားလည်းတပါး။

၃။ အကြင်လင်မယားတို့သည်ကွာ၍၊ မယားသည်လင်သစ်နေထိုင်၏။ ထိုသို့နေရာတွင်၊ သန္ဓေရပြီးမှ၊ လင်ဟောင်းသို့ပြန်၍နေလေမှ မွေးသောလင်သစ်ကပါသောသန္ဓေသား၊ ဝုဏ္ဏာနူဂတိမည်သောယောက္ခားမိမ္မတပါး။

Regarding children who are entitled to inherit, and those who are not.

There are twelve kinds of children, and of these, six are entitled to inherit.

1st. All children, male and female, old and young, born of a couple given in marriage by their parents, commencing with the au-ra-tha, (son and heir.)

2nd. The children of another person, adopted publicly with a promise that they shall inherit, which is a matter of public notoriety, these are called kick-tee-ma.

3rd. When there is a superior and inferior wife, a woman who is publicly cohabited with, but who does not eat out of the same dish, is called a-pyoung; the children of this concubine are called hayt-tee-ma, because they are "inferior" to the children of the head wivea.

4th. The children by a slave who was in the possession of the husband or of the wife, at the time of marriage, or a slave bought by the couple; these children are slave, and a male and female are called khayt-ta-za.

5th Children, male or female, of a wife by a former husband, or of a husband by a former wife; these are called dway-pop-pa-ka-ra.

6th. Children, male or female, who have no parents, or whose parents or relations are not known, or whose parents or relations are known, who have been casually taken charge of and brought up, are called teek-tee-ka.

These six are entitled to inherit.

The six not entitled to inherit, are

1st. Legitimate children of their parents who have been given away, at the request of some other person, to be adopted by them, and called pa-ra-dien-na.

2nd. Children, male or female, bought by a husband and wife, and adopted by them; tha-hay-ha.

3rd. A child, male or female, born of a woman who, having separated from her husband and taken another, returns to her first husband pregnant, and presents him with a child, begotten by her second husband, this is called pong-na-nog-ga-tee.

၄။ အကြင်ယောက်ျားမိဖွဲထိုး နှစ်ခြင်းကြွယ်ဝသောအားဖြင့်
ရာတွင်း၊ အထင်အရှားမနေပွေးသောကိပ္ပိယာမည်သောမိဖွဲယောက်ျားတို့
တပါး။

၅။ မိဘနှစ်ပါးထိမ်းမြားသည့် အောင်ဆိုနေကြသည်ဖြစ်စေ၊ အ
လိုတူ၍ရသောသားသမီးဖြစ်စေ၊ ယူသားသမီးတို့သည်၊ မိဘနှစ်ပါး၏အဆုံး
အမကိုမခံကာကားကိုဆန်၍ရုံသူကဲ့ နှင့်သောသားသမီးတို့သည်၊ နွေးနှင့်
တူသောကြောင့်၊ သမာနုတ္တရာမည သ မိဖွဲယောက်ျားလည်းတပါး။

၆။ အကြင်သူတို့သည်၊ ငေး နှစ်ပါးသောသူကို၊ ကွေးမွေး၍သား
သမီးတို့ပေါ်ပေါ်သော၊ ဆာတက္ကဋ္ဌ ၃ သာမည်သောမိဖွဲယောက်ျားလည်း
တပါး။ ဤမြောက်ယောက်သောသ ၃၊ တို့သည်၊ အမွေကိုမခံစားရရာ
ဟူ၍၊ ရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏။

ထိုသို့ဆိုရာတွင်၊ သားအပြားတကိုက်ခြောက်ပါး အထူးမသွားပြီး
သားသမီးအမည်ကိုသိစေလို၍ဆိုသောစကားစည်ကား။

၇။ မိဖွဲငယ်မိဘ၊ ယောက်ျားငယ်မိဘ၊ မိတ်တူထိမ်းမြား၍ရသောသား
ကား၊ ဩဝရသတည်း။

၈။ နှစ်ပါးမိဘထိမ်းမြားသောလင်ကို၊ မိဖွဲငယ်မနှစ်သက်၍၊ သူတော်
နှင့်ဆက်ဆံ၍ရသောသားကား၊ ခေတ္တတည်း။

၉။ မထိမ်းမြားဘဲရသောသားကား၊ မိဝါသုမ္ပိနိမည်၏။

၁၀။ သူငယ်တို့ခွင်းကျွမ်းဝင်ကြ၍ရသောသားကား၊ ပရသုမ္ပိနိမည်၏။

၁၁။ လင်ရ၍၊ ဆယ်လမရောက်ခင်ရသောသားကား၊ ပုဋ္ဌနုလမည်၏။

၁၂။ အမျိုးတို့နှင့်လိုက်၍အဝေးမှာမွေးမြင်သောသားကား၊ အမဏ္ဍတ
မည်၏။

၁၃။ လင်မရှိဘဲမွေးသောသားကား၊ ကာနိယမည်၏။

၁၄။ လင်တည်းမနေဘဲကိုယ်ဝန်ရှိသောသားကား၊ တက္ကမည်၏။

၁၅။ မိဖွဲကိုယ်ဝန်ဆောင်ကို သားသားကား၊ မိဗြိဝတ်မည်၏။

၁၆။ လင်နှင့်တတန်းပြန်၍ရသောသားကား၊ မိကယမည်၏။

၁၇။ အမူမကောင်း၍၊ အမိအဖနှင့်လိုက်ရာမှာရသောသားကား၊ အဗ္ဗု
မည်၏။

၁၈။ အစကားဝုတ္တု၊ အမိကားဝုတ္တု၊ မမတုတ်ဘဲ ရသောသားကား၊
ဝေဏမည်၏။

ဤတဆယ်နှစ်ပါးသောသားတို့တွင်၊ ဩဝရသသား၊ ဩဝ်အမိအဖအရာ
ကိုအမှိုးရသတည်း။ ထိုမှကြွင်းသောတဆယ်တပါးသောသားတို့ကား၊ အ

4th. A child, male or female, begotten by a man and woman in pleasure, by mutual consent, but who shall not live openly together; called kee-lee.

5th. Children of a pair, either given in marriage by their parents, or who have come together by means of a go-between, or by their own mutual consent, who will not attend to the advice of their parents, but rebel against their authority, and conduct themselves as enemies; called tha-ma-nok-ta, because they are like dogs.

6th. A child, male or female, who has been taken when it was starving, and fed and brought up and addressed as "child" by the persons who adopted it; called tsha-bat-ta, or ba-r^h-ta.

These six children are not entitled to inherit. Thus the lord hermit said

Beside these, sixteen separate kinds of children shall not be reckoned, but that there different names or denominations may be known, I will repeat the list.—

1st. A child born to young parents given in marriage by their parents; called au-ra-tha.

2nd. A child born to a young woman, not approving of the husband chosen by her parents, begotten by another man; ket-ta.

3rd. A child begotten by a pair not given in marriage by their parents; we-ze-wa-thoo-khyien.

4th. A child begotten by a pair who have formed a mutual connection, but without marriage; pa-ra thoo-khyien.

5th. A child born within ten months after the marriage of its parents; mo-ta-na-la.

6th. A child born by a woman turned off by her parents or relations, whilst she is away from them; a-ma-ta-ha-ta.

7th. A child born by an unmarried woman; ka-ne-ya.

8th. A child born by a woman who has had no connection with a man; hat-ta.

9th. A child born by a woman who was bought pregnant; kee-rec-wot.

10th. A child born by a woman taken back by a husband when he has once turned her off; wee-ka-ya.

11th. The child of a married woman turned off by her parents for her bad habits; ya-za-na.

12th. The child of a Bramin by any other woman; pa-tha.

Of these twelve, the auratha only has a perfect right to the property of its parents. The other eleven, if it was the intention of one of

၃၈၇

မသိ၊ အမိ၌၊ ထားသော်လည်းမရ၊ အမိမသိ၊ အမိ၌၊ ထားသော်လည်းမရ၊
မရ၊ လက်ရောက်ဖြစ်လျှင်ရ၊ လက်ရောက်မရလက်မရ၊ ဆိုခြင်း
ပေးမည်ဆို၍မရသည်ကိုအမိဆိုသကောင်းသော်လည်းမရ၊ လက်ရောက်
၅ရ၊ အမိသတည်း၊ ဤကားဓမ္မသတ်အတွက်သတ်၍ပေးထား
တည်း။

ပိရကပ်ထွက်သားထေးပါးအမည်ကိုဆိုလေတုံအံ့၊

၁။ အထင်အရှားဖြစ်သောသားထွေးကား၊ ဝုတ္တတည်း။

၂။ တတတ်ပညာကိုဆည်းကပ်သောတပည့်ကား၊ အဋ္ဌမ္မပါးပါးအား
တည်း။

၃။ အကြင်အရပ်၌ကွင်လည်၍မထားမှတ်သဖြင့်၊ ရသောအားအား
မရတည်း။

၄။ သူဖြစ်၍၊ သားသွေးထွက်ကို ကောက်၍ မွေးသောသားကား၊ ဗိဇ္ဇာ
တည်း။

ဤကားဓမ္မသတ်၌၊ ပိရကပ်ကွဲသည်ကိုဆိုခြင်းအကြောင်းတည်း။

ဤသို့ဆိုရာသောသားအပြားအခေါ်တွင်၊ အစည်နှစ်ဝကွဲပြားသည့်ဆို
တည်း၊ ပညာရှိသိရာ၏၊ မိဘတို့အမွေကို မစားသင့်မှာသည်တွင်၊ အ
ကောင်းမရှိက၊ သားဆိုပင် စားရ၏ဟူသည်ကား၊ အမိအဖသွားထား၍
တင်ရသောသားပင်ဖြစ်သော်လည်း၊ စားထိုက်သောသားခြတ်သားအောင်
ထိုမရှိလျှင်၊ အသီးအသီးခွဲဝေပေးရာသောအကြောင်းကို၊ အထက်အမွေ
အရပ်ရပ်ဆိုခဲ့ပြီးသည်အတိုင်း၊ အသီးအသီးတရားနှင့်အညီခွဲဝေပေးလှ
စေရမည်။

အကြင်သားသွေးထွက်တွင်၊ သင်းသီးဥဇ္ဇာရပ်၊ တဆယ်နှစ်ပါးအပြား၌ဆို
ကို၊ အစောင်စောင်မှထုတ်၍တလုံးတည်းဆိုလေတုံအံ့။

၁။ အကြင်သားထွေးကို၊ ဝုခက်တင်သောခါ၊ ပေး၍သောဥဇ္ဇာရပ်တပါး။

၂။ ခေါင်းမိုတ်သောခါ၊ ပေး၍သောဥဇ္ဇာရပ်တပါး။

၃။ ထိမ်းမြားသောခါ၊ ပေး၍သောဥဇ္ဇာရပ်တပါး။

၄။ နားထွင်းသောခါ၊ ပေး၍သောဥဇ္ဇာရပ်တပါး။

၅။ နာဇာသောခါ၊ ပေး၍သောဥဇ္ဇာရပ်တပါး။

၆။ ရှင်ပြုသောခါ၊ ပေး၍သောဥဇ္ဇာရပ်တပါး။

၇။ ခြေနှင်းနားတောင်းစည်းပေါင်းလက်ကောက်အစရှိသည်တို့ကိုဝတ်
စင်ပေးသောဥဇ္ဇာရပ်တည်းတပါး။

၈။ မိဘမပေးထဲသိမ်းယူသီးခြားနေရာ၊ ပါသောဥဇ္ဇာရပ်တည်းတပါး။

their parents, without the knowledge of the other, that they should have a share, they shall not have it; let them keep what has come into their possession; but they shall not be put in possession of anything they have not already obtained, though they demand it from the surviving parent on the ground of the promise of the other; these are the twelve children noted in the Damathat.

I will now state the names of the four who are noted in the Peetakat.

1st. Children that are publicly known; pot-ta.

2nd. A pupil, disciple, or apprentice, who attaches himself to a teacher to be instructed in his art; an-tay-wa-thee-ka.

3rd. A child begotten in another district, which a man is in the habit of frequenting; mot-ta-za.

4th. A child taken and reared after it had been deserted by its parents; dyn-na-ka.

This is the difference between the Peetakat and Damathat; from this, wise men understand that there are two sets of names for all children. As regards the prohibition of certain children from inheriting, if there be no good (in law) children, let the bad inherit; even if the child have been begotten by chance intercourse of its parents, if there be no good (legitimate) children, let the bad (illegitimate) one, according to the laws laid down above, receive (the property) and bear (the debts.)

There are twelve kinds of theng-thee, own property or separate share of children, which I will now collect and lay down.

1st. What is given to a child on being first put into its cradle.

2nd. What is given at the first shaving of the head.

3rd. What is given when the ears are bored.

4th. What is given on betrothment.

5th. What is given in illness.

6th. What is given on entering the priesthood.

7th. All gifts of ornaments, anklets, ear-rings, necklaces of kinds, bracelets.

8th. What has been taken away and enjoyed separately, without having been given by the parents.

၉။ တိုးထွားတိုးပေးသောဥစ္စာရပ်လည်းတပါး။

၁၀။ သူတပါးဖြစ်သနား၍ပေးသော့ ဥစ္စာရပ်လည်းတပါး။

၁၁။ အတတ်ပညာကြောင့်ရသော့ ဥစ္စာရပ်လည်းတပါး။

၁၂။ အရှင်ကေရာဇ်သနားတော် သာဥစ္စာရပ်လည်းတပါး။

ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီးသောတထယ်နှစ်ပါးသောဥစ္စာရပ်သည် သင်းသီးမည်နှစ်
၊ သားသွေးလက်မကွာရ၍ရှိသည့်ကိုမဝေသာပြီဆိုရာ၌ မိဘဥစ္စာအထဲ
အရင်းသိမ်းယူ၍ ခြားရာပါသည်ကိုသားကြီး၊ သားလတ်၊ သားငွေ့၊ ငွေ့
ကြီး၊ သွေးလတ်၊ သွေးငွေ့တို့ဖြစ်လျှင် အစုအပုံဝေရာသည် မဝေရာသည်ကို
အထက်ကဆိုခဲ့ပြီးသည်အတိုင်း ညီညွတ်ပြီး

ပွက်တင်သောအခါ၊ ခေါင်းရိတ်သောအခါ၊ နားလွှင့်၊ သောအခါ၊
ထိမ်းမြားသောအခါ၊ မိဘပေးသည်မှန်ကန်တုံ့၏၊ လက်မရောက်ကလေး
သီးမဆိုသာ၊ စာပေသက္ကရာဇ်ရှိငြားသော်လည်း မရသာဇေယျ၊ မနုဿိ
သောရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏။

အကြင်မိဘတို့သည်၊ ၎င်းကဲ့သို့ဆိုခဲ့ပြီးသောဥစ္စာရပ်တို့သည်၊ သားသို့
တို့လက်ဝယ်ရှိလျက်၊ အသီးစား၍အခြားနေရာပါလျက်၊ ထိုဥစ္စာကိုမိဘတို့
ယူ၍သုံးစားကုန်လျှင်၊ ယူပိုင်ကုန်ပိုင်စေ၊ ထိုဥစ္စာရပ်သည်၊ ဆိုးသီးစား
ခြားနေရာသားသေစဉ်၊ မြွေမလက်ဝယ်မယူသာ၊ သွေးသောဆုံးသမတ်အထိ
မှာမယူသာ၊ မိဘနှစ်ပါးရှိစဉ်၊ သားသွေးသီးခြားယူ၍ ထင်ရှားရှိသောဥစ္စာ
ရပ်ကို၊ နောင်ပေးမည်ပြုသော်လည်း၊ ပိုင်သူမိဘမရှိလျှင်၊ ပေါက်ဇော်အိုး
မယူသာဇေယျ၊ အထက်ယူရင်းဥစ္စာအတိုင်းသားသွေးတို့မှာလူစေ။

အကြင်မိဘတို့သည်လည်း၊ ရွဲစည်ပေါင်း၊ နားတောင်း၊ ခြေခွင်းထစ်
ကောက်၊ ဆံတို၊ ဆံကွင်းဝတ်စားတန်ဆာတို့ကို၊ သားသွေးအားဝတ်ဆင်
တစည် အတိုင်း သားသွေးမွှေးသမျှလည်း၊ ၎င်းဥစ္စာရပ်တို့ကို ဆင်ဆစ်၊
နောက်ဆုံးဆင်သောသူ၏ သင်းသီးဥစ္စာဖြစ်စေ၊ အထက်ကတို့ထက်ဝန်ဆင်
သည်ဘန်ဆာအရင်းဖြစ်သည်မဆိုသာဇေယျ၊ မနုဿိသော ရှင်ရသေ့ဆို
တော်မူ၏။

သားသွေးတို့ကို၊ ရတနာသားမနေပြုသောအခါ၊ မိဘတို့သည်ကုသုန်း
အမွေတော်ကိုငါတို့ခံရပေပြီဟုဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာအနွှေမောစရာရှိ၍၊ အသိ
သူထင်သက်ရှိ၊ သက်ခဲ့ဥစ္စာရပ်ကို၊ နှုတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သက္ကရာဇ်စာ
ပေဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရေးထားပေ၏၊ ပေးသည်အတိုင်းလည်း မိဘတို့ထံ
တွင်ရှိ၏၊ ထိုဥစ္စာရပ်ကိုအမိတာမြတ်တို့ထံမပါသော်လည်း၊ သံသရာစက်
အဝင်သင်းသီးဖြစ်သည်၊ သားသွေးတို့လက်မရောက်မဆိုသာ၊ ထိုရတနာအ

9th. Gifts from grand parents.

10th. Gifts from affectionate regard by other people.

11th. Whatever may have been acquired by their own skill, learning or wisdom.

12th. Gifts from my lord the king.

The twelve descriptions of property here mentioned are called *theng-thee*, and whatever portion of them is in actual possession, shall not be divided. But if all the property of the parents shall have been taken away by the children, and if they have it with them in their separate residence, whether it be the eldest, middle, or youngest son, the eldest, middle, or youngest daughter, the proportions in which it shall or shall not be divided, have been already laid down.

Gifts made to children at the time of first being put into the cradle, at the first head shaving, at the first ear boring, or at the time of betrothment, though the parents may indisputably have made them, if the children have not been put in possession, they shall not be called *theng-thee*, and though there be a written agreement, they shall not (by law) obtain them. Thus Menoo the lord hermit said.

If parents had property of this kind in the hands of their children living apart from them, and have taken it back and expended it, let them have the right to do so. If a son with such property in his possession, living apart from his parents, shall die, they shall not take it from the daughter-in-law, nor on the death of a daughter shall they take it from their son-in-law. If children have openly taken property during the life of their parents, and are prepared to return it, if the parents, the owners of this property, shall die, the relations shall have no claim to it: let the children who originally took it retain it.

If parents have necklaces of all kinds, ear rings, anklets, hair pins, other kinds of ornaments and clothes, with which they have decked and ornamented all their children in succession, let them be the *theng-thee* of the last wearer; the others shall not claim them on the ground of having had them first. Thus Menoo, the lord hermit, said.

If the parents at the time of any of their children entering the priesthood shall with joy and exultation say, "we have obtained the inheritance of the most excellent gods," and in their joy shall publicly, either by verbal promise or written engagement, give property to this child, though it come not into the possession of the priest, but remain as before it was given, with the parents, it was given with a view to benefits in a future state; it is his *theng-thee*; the other children shall not object that it has never come into his possession; let the priest have the whole. If the parents shall make use of it, let them have the right to do so. If after the death of the parents it shall still be

မနေပြီသူတို့အလုံးရစေးမိဘ နှလင်းယူသုံးပိုင်၏။ သုံးသူမိဘနှစ်
ပါးသောသည်နောက်ထိုးသည်မ ဂုဏ်ရှိပေလျှင် ထိုရတနာသားက
ပြုသောသားသို့တို့ရစေး ဝလဂ ဉာဏ်သည် ပေါက်ဖော်တို့ဆိုးသ
လည်းပေါက်ဖော်တို့မရသာချေ ။ ကြောင့်နည်းဟူမူကား မိဘတို့
မကောင်းမှု အပါယ်တံခါးပိတ် ကောင်းမှု ဖြစ်သောနတ်ရွာ နိဗ္ဗာန်ထံ
ကြောင်းသို့ ညွှန်ပေးသောသားသို့ ။ ကြောင့်တည်းဟု မနွဲ့မည်သာ
ရှင်ရသော ဆိုတော်မူ၏။

တနည်းကား မိဘတို့တွင်ရှိရှိသမျှကိုသားဝငွီးအားအလုံးပေးသော
ဆိုငြားသော်လည်း ဝမ်းမြောက်သောကြောင့်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ မိဘကား
ရှိသည်ဟုမရသာချေ။ မိဘအကျိုးကိုဆောင်ပေးသော သားသို့ဖြစ်ပေလျှင်
အမွေစုတွင်သားခွင်းအစုမှန်ရာ၌ နှစ်သစားစေ။ အကြွင်းသားသို့
ထိုသည်။ ရတနာ သာမနေအဖြစ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ရာ၌ တစ်တယောက်သာ
ပေါက်ဖော်သားခွင်း၊ ဆွေမျိုးတို့၎င်းစွာနှင့် ကျွေးမွေးပေးကပ်ပြုရန် ထို
ရတနာသားမနေကိုကျွေးမွေးပေးကပ်သောသူတို့သာစားစေ။ ပေါက်ဖော်ဖြစ်
သည်။ သားခွင်းဖြစ်သည်။ မကျွေးမွေးသောသူတို့ဆိုသော်လည်း မရသာ
ချေဟု မနွဲ့မည်သာရှင်ရသော ဆိုတော်မူ၏။

ထိုးလွှားတို့ဝေသောဥစ္စာရပ်မှ၊ လက်ရောက်လက်မရောက်မဆိုဘဲ
ပေးသင့်အတိုင်းမြေးရစေးမိဘအထဲတွင် အကြွင်းသားသို့တို့အတတ်ပညာ
ကြောင့်ရသောဥစ္စာရပ်ကို မိဘပေါက်ဖော်တို့မယူမဝေမစားသာချေ။

သူတပါးတို့နှစ်သနား၍ပေးသောဥစ္စာရပ်ကိုလည်း မိဘပေါက်ဖော်တို့
မခွဲမဝေမယူသာချေ။

အရှင်ဧကရာဇ်သနားတော်မူသည်ဥစ္စာကိုလည်း မိဘပေါက်ဖော်တို့
မခွဲမဝေမယူသာချေ။

ဤသို့သင်းသီးမျိုးအပြားတဆယ်တနှစ်ပါးတွင် ဤသင်းရပ်ကား
သည်။ သင်းသီးအပိုင်မည်၏ဟုသိရာသတည်း။ ဤသို့သင်းသီးအပြားတို့ကို
ဝညာမှီတရားသူကြီးတို့သည် ခွဲနှစ်မိတ်ဖြာမီရင်ရာသောအကြောင်းတို့ကို
မည်သောရှင်ရသော ဆိုတော်မူ၏။

မြတ်သောမင်းကြီး မိဘတို့၏အမွေကိုခံထိုက်သောသားမြောက်အား
မိဘအမွေကို မခံထိုက်သောသားမြောက်ထောက်အားဖြင့် ထားစားတို့၏
နှစ်ယောက်တည်း။

၁။ အမွေခံစား ထိုက်သော သားကား မိဘနှစ်ပါး ထံထောင့်ထူမည့်ရ
သောသားတို့ထပါ။

forthcoming, let the priest obtain it, and though the relatives plead that it has never been out of the possession of their parents, they shall have no share. Why is this?—because the priest is a child who has closed the gates of hell for his parents, and pointed out the way to the abodes of the nats, the reward of good works. Thus the lord hermit said.

In other cases, if the parents should say, "I give my whole property to my son or daughter," it is an exclamation made from joy and happiness; they shall not on the ground of such a speech obtain the property of their parents. But if they look after the interests of their parents, at the partition of the property let them have a full double share. If a child shall die in the priesthood, and any of his relations shall have supported him with his (the priest's) own property, let him only inherit; the other relations or brothers who have not supported him shall have no share, though they claim on the ground of relationship. Thus Menoo, the lord hermit, said.

Regarding gifts from grandparents, there shall be no reservation; whether in possession or not, let the grandchild to whom the gift was made, have it. Parents and relations shall have no share in any property obtained by a son or daughter, by their own learning or science, and lodged with the parents.

Gifts made from affection, also, the parents and relatives shall have no share in.

Of the twelve kinds of *theng-thee*, the four last are called *theng-thee a-paing*, i. e. in which the right is perfect; and these are the rules by which judges and wise men shall decide in matters of *theng-thee*.

Oh excellent king! the six children who are, and the six who are not entitled to inherit, are twelve. The children who are entitled to inherit are,

1. Children of a pair given in marriage by their parents.

၂။ မိမိကျွန်ုပ်မကိုမယားအဖြစ်၊ ရုပ်သိ၊ ရွာခြင်း၊ မိမိဝမ်းနေရာတော်ရှိ
သောကျွန်ုပ်သားသွီးတပါး။

၃။ မယားကြီးအောက်၊ ထက်ဆုံမစား အပြောင်တွင် ရသောသားတို့
တပါး။

၄။ မယားကလည်းလင်နှင့်နေချာပါသောသားသွီးလင်ကလေးအား
နှင့်နေရာတွင်ပါသောသားသွီးတပါး။

၅။ သူတပါးသားသွီးကိုသားသွီးပြုမည်၊ သူသိသူခြင်တော်မူ၍
စားသောသားသွီးတပါး။

၆။ သူတပါးမိဘမထင်မမြင် အမှတ်မဲ့ မိဘရှိမတောင်းမသေး၊ အာဇာ
၍မွေးသောသားသွီးတပါး။

ဤမြောက်ယောက်သော သားသွီးတို့ကား၊ အမွေကိုဆို ခဲ့ပြီအပြစ်
တိုင်းကောင်းသောအကျင့်ရှိလျှင်ခံစားရသတည်း။

အမွေမခံထိုက်သောသားသွီးမြောက်ယောက်တို့ကား၊

၁။ သူတပါးပေး၍၊ သူတပါးလက်မှတ်ကြီးမြင့်လေသောသားသွီးတပါး။

၂။ သားသွီးပြုခြင်းငှါဥစ္စာဖြင့်ဝယ်သောသားသွီးလည်းတပါး။

၃။ မိမိမယားသည်၊ သူတပါးနှင့်လင်မယိနေ၍၊ လင်ထောင်းနှင့်နေရာ
တွင်မွေးသောသားသွီးတပါး။

၄။ ကစားမြူးထူးရာ၊ လင်အတည်မရှိမပေါ်၊ ရသောသားသွီးတပါး။

၅။ မိဘစကားကိုနားမထောင်း၊ ဆုမွန်ခက်သောမွေးထူးဆိုအပ်သော
သားသွီးတပါး။

၆။ စားရာဝတ်ရာခွဲ၊ တောင်းစားရပ်စားပြုသောသူသည်၊ သားသွီးတို့
ပါစားဖြစ်စေတော့ဆိုကြ၍၊ ကျွေးမွေးသောသားသွီးတပါး။

ဤမြောက်ယောက်သောသားသွီးတို့သည်၊ အမွေမစားရရာ၊ သားသွီး
ကြောင်းကိုဆိုခဲ့ပြီ၊ အလျော်ပေးသောသားသွီး၊ ကွာသောသားသွီးတို့မှာ
လည်းဆိုခဲ့ပြီ။

မင်းကြီးလင်တည်မရှိ၊ ရသောသားသွီးတို့တွင်၊ အမွေစားလိုက်မစား၊
ထိုက်ရာနှစ်ပါးရှိ၏၊ နှစ်ပါးဟူသော်ကား၊ တလင်သားဖြစ်သူ၏အမိသည်၊
နောက်လင်အတည်နေ၍မွေးသောသားသွီးမရှိ၊ ထိုအမိသည်၊ နောက်လင်
ငယ်မနေမှီ၊ တင်မြှီကောင်းမွန်ဥစ္စာပါရှိမည်၊ နောက်လင်နှင့်နေ၍၊ အမိသ
သော်လည်းကောင်း၊ နှစ်ပါးစုံသားမရှိ၊ တထွေးနှင့်သားအတူနေရာဖြစ်လျှင်
အထက်ပါရင်းကိုလေးစုစု၍သုံးစွဲ၊ ဘာငါးမြီးကောင်းဥစ္စာကို၊ ထိုအထက်
သားခံဆပ်စေ၊ တစုမကောင်းမြီးကော၊ ဥစ္စာကိုအထွေးတစုခံဆပ်စေ၊

2nd. Children of a household female slave, who has had a separate chamber given her, with the knowledge of the wife, and of the whole neighbourhood.

3rd. Children of a concubine, inferior to the head wife, but who eats out of the same dish with the husband.

4th. Children of a husband or wife by a former marriage.

5th. Children obtained by request from their parents, and adopted publicly.

6th. Children neglected by their parents, and adopted casually, without any formal engagement.

These six, if of good moral habits, are entitled to inherit as laid down.

The six who are not entitled to inherit are,

1st. Children given away in youth, who have grown up in the hands of others.

2nd. Children who have been bought and adopted.

3rd. Children begotten secretly in adultery, the wife remaining with her husband.

4th. Children begotten in youthful wantonness, the real father not being known.

5th. Children who may justly be called dogs, whom it is most difficult to advise, who heed not the express orders of their parents.

6th. A child who, being destitute of food and clothes, obtains a livelihood by begging, and a person says to the father, "give me your son," and he replies, "be it so."

These six children shall not inherit, for reasons already laid down. Also children for whom fine or compensation has been paid, and children of parents who have separated.

Oh king! of children whose father is unknown, there are those who are entitled to inherit, and those who are not. Of these two, a child is begotten by one man, and the mother takes another as a husband permanently, by whom she has no children. If before she took this husband, she has acquired property or incurred debts, if the son and step-father be living together at her death, let her original property be divided into four shares, and let the son have three shares of debts and assets, and the step-father one. If there be property acquired by the mother and step-father when living together, let it be

ဥစ္စာဖြစ်လျှင်၊ ခြောက်စုစု၍၊ အစုကို အစု နှစ်ထပ်သား၊ မထပ်သား၊ မထပ်သား၊ မထပ်သား၊
ဥစ္စာကို ခံစားထူစွာ၊ အထွေးငါးစုမကောင်း၊ မြို့ကောင်း၊ ဥစ္စာကို ခံစားထူစွာ၊
အထွေးဥစ္စာရင်းပါလည်း၊ ထိုအထက်ထပ်သားအား၊ လေးစုစုကို ခံစား
ထူစွာ၊ ဤကား နှစ်ပါးစုံတွင် သားသွီး၍ သည်ကို ဆိုသတည်း။
ထိုသော သူမတား၊ အမိအဖေရှေးကို မူကား၊ အရှေ့၌ ထွင်ထိုက်သစ်ကို၊
ပေါက်စေအသိ၊ နေသော ဖြစ်နေက၊ ထိုထင်သစ်က သာဓာနာ၊ သော၊
သည်မဆိုသား၊ တထင်သား ဖြစ်နေသော၊ ကြောင့်တည်း။
သင်းသီးနှင့်၊ အထွေးဥစ္စာမှာ၊ သားဟောင်း၊ အမိအဖေထွေးထွေး၊
သည်ဖြစ်၍၊ နှံ့ကြောင့်၊ ရေးရေကြောင့် နှံ့စားရာသတည်း။
မထုတ်တုံ၊ ငါတို့ပေါက်စေသား၊ အစမထင်ထေထေ၊ ထည်၊
ခင်မင်၍၊ တူဖြစ်သည်ဟု၊ ထိုတထင်သားကို ဦးရီး၊ မိကြီး၊ မိထွေး၊
ထိုတထင်သားရစေ၊ အထွေးလိုက်၍ ထိုတထင်သားမှာ မစားသား၊
အထက်ကြောင့် နည်းဟူမူကား၊ နှစ်ပေးရာရောက်နေသော၊
အမိသားဖြစ်သည်ရကောင်းသည်၊ အမိပေါက်စေသော၊
တောင်းသော်၊ နှင်းမိမှ အရှေ့မခံထိုက်ဖြစ်သော၊
ထိုမပေးက၊ အရှေ့ခံခြင်းငှါ မထိုက်မရရာ၊ အရှက်သာရသတည်း။
တထင်သား၊ အမိသည် မိဘပေးသောသူ၊ မိဘပေါက်စေအသိ၊
နေရာတွင် သားသွီးပွေးခံ၊ ထိုအမိသင်းသီးလည်း ဦးစွာ၊
အထွေးနှင့် ဝေရာသောတရားခန်းမှာ၊ လေးစုစု၍ သုံးစုကို၊
တထင်သားမှန်လည်း၊ ထိုသူပြင်သားကောင်းမရှိကစားစေ၊
မှာလည်း၊ ရှစ်စုတစုသားစားစေ။

အမိသေ၍၊ အထွေးနောက်မှ သေရာ၌ ဝေရာသောတရား၊
ရှင်မိပါရင်းသင်းသီးတို့ကို၊ အထွေးသည်၊ မတား၊
သည်းအထွေးတွင်လည်း၊ အရှေ့မတောင်းနေထေသည်၊
သင်းသီးကို၊ နှစ်ပါးစုံသားတဝက်ယူစေ၊ တဝက်ကျန်ကို၊
သားနှင့် နှစ်ပါးစုံသားသွီးကြီးစည်ငယ်လိုက်စေ၊
နှင့်လက်ထက်ပွားမှာလည်း၊ တဝက်ကို၊
မှာ၊ နှစ်ပါးစုံသားနှင့် အထက်ထင်သားသွီးကြီးစည်ငယ်လိုက်စေ၊
ကြစေ၊ တင်မြှီလည်းနည်းတူခံစေ။

ထိုအမိပေါက်စေရှင်း၊ ၁၊ ထိုတထင်သားမစားပိုင်နေသော၊
နှင့်တူသောသား၊ ၁၀၊ ၁၂၊ ၂၊ နှစ်ပါးစုံသားသွီးကြီးစည်ငယ်လိုက်စေ၊
၌ထွင်မြှီထွက်၊ ၁၇၊ ၁၈၊ ၁၉၊ ၂၀၊ ၂၁၊ ၂၂၊ ၂၃၊ ၂၄၊ ၂၅၊ ၂၆၊ ၂၇၊ ၂၈၊ ၂၉၊ ၃၀၊ ၃၁၊ ၃၂၊ ၃၃၊ ၃၄၊ ၃၅၊ ၃၆၊ ၃၇၊ ၃၈၊ ၃၉၊ ၄၀၊ ၄၁၊ ၄၂၊ ၄၃၊ ၄၄၊ ၄၅၊ ၄၆၊ ၄၇၊ ၄၈၊ ၄၉၊ ၅၀၊ ၅၁၊ ၅၂၊ ၅၃၊ ၅၄၊ ၅၅၊ ၅၆၊ ၅၇၊ ၅၈၊ ၅၉၊ ၆၀၊ ၆၁၊ ၆၂၊ ၆၃၊ ၆၄၊ ၆၅၊ ၆၆၊ ၆၇၊ ၆၈၊ ၆၉၊ ၇၀၊ ၇၁၊ ၇၂၊ ၇၃၊ ၇၄၊ ၇၅၊ ၇၆၊ ၇၇၊ ၇၈၊ ၇၉၊ ၈၀၊ ၈၁၊ ၈၂၊ ၈၃၊ ၈၄၊ ၈၅၊ ၈၆၊ ၈၇၊ ၈၈၊ ၈၉၊ ၉၀၊ ၉၁၊ ၉၂၊ ၉၃၊ ၉၄၊ ၉၅၊ ၉၆၊ ၉၇၊ ၉၈၊ ၉၉၊ ၁၀၀။

divided into six shares; let the son have one share of debts and assets, and the step-father five. If the step-father had property at the time of marriage, let the son have one fourth share of debts and assets. This is said when the couple had no children. Of the hereditary property of the deceased, undivided, in the possession of her parents, if the husband was taken with the knowledge of her parents and relations, he only shall inherit; the son shall not plead that he is her son, that she was his mother, because he is the son of another man; only when living with them is such a son entitled to the own property of his mother and the property of his step-father, as mud is the consequence of water, and water of mud.

If the brothers and sisters of his mother, his uncles and aunts, from affection shall say, "though he is the son of an unknown father, yet he is related to us, he is our nephew," and thus make him a gift of the property, let him have it; the step-father shall have no right to demand a share. Why is this?—because it is a gift of affection.

If the son demand the property of his mother from the relations, on the ground of being her son, as he is not entitled to it, unless they choose to give it to him, if they refuse, he only exposes himself to shame.

If the mother has children by the husband given her by her parents, with the knowledge and consent of her relations, and she shall have separate property, theng-thee, at the time of her death, let the same law as is laid down in the preceding paragraph relative to this property, which says, let it be divided into four parts, of which let the child of an unknown father, if his mother has no legitimate children, have three, still hold good in this case also; but of property acquired by both, let this child have only one eighth.

If the step-father die soon after the mother, he has a right to the whole of her original and separate property; and if the chance child have not demanded his share from the step-father, let his children have one half, and let the other half be divided between them and the chance child, according to their ages. Of the property acquired by both parents, let their children have one-half, and let the other be divided between them and the chance child according to their ages, and let them pay the debts in the same proportion. Of the inheritance which comes to the mother from her relations, the chance child shall have no share, because he is of the number of children that are like the offspring of animals; let the children of the pair have all the hereditary property they may be in reach of, and let the debts be paid in the same way. If the parents and step-parents be both dead, let the ori-

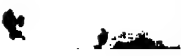
စေး၊ မိသားစုထွေး၊ မိသားစုမရှိလျှင်၊ အထက်သားအောက်သားတို့သည်၊
ထက်ပါရင်း၊ ဥဇ္ဈာကိုသုံးစုစု၍၊ အထက်သားနှစ်စု၊ အောက်သားတစ်စု၊
စေး၊ နောက်ထက်ထက်ပွားမှာလည်း၊ အောက်သားနှစ်စု၊ အထက်သားတစ်စု
ခံစားစေတတ်သည်မှာ၊ လင်တည်သားတို့ကိုသာတူသတည်း။

အမှတ်မဲ့ရှိသူနဲ့ကဲ့သို့ရသောသားတို့ကို မထူထားရ။ အမိ၏အစ်
မီးဖြစ်ရာ၊ အမိ၏လင်ငယ်နှင့်ဖြစ်ရာ၊ အမိ၏သားဖြစ်ရာ၊ အမိ၏အစ်
မီးနှင့် ဖြစ်ရာတွင်မူကား၊ သားကောင်းမရှိလျှင်၊ သားတို့မရသည့်အ
တိုင်း၊ ခွဲဝေဆပ်ယူစေရာသည်။

တံလင်သားတို့သည်၊ ခွင့်မိ၌သားကောင်းတို့ကောင်းမရှိသေး၊ အမိအဖ
ကိုအမိမရှိလျှင်၊ အမိပေါက်စော်တို့မှာ၊ ခွင့်တောင်း၍လည်း ရလိုသော
တရားမရှိ၊ ခွင့်မရှိ၍တောင်းလည်းရလိုသောတရားမရှိ၊ ဤသို့အမိအဖ
ဖြစ်ရသောကြောင့်တည်း။

အိမ်ကျွန်မကိုမယားကြီးရှိစဉ်၊ မရှိသေးကံအိပ်ခပ်အိပ်ရာမထား၊ အမှတ်
မဲ့မွေးသောသားတို့တို့မှာ၊ တို့မွေးလည်းအမိမလွတ်သားသားအသားတို့၊
မွေးကားအမိလွတ်စေရာသည်၊ အိပ်ခပ်အိပ်ရာလေး၍လက်ဆိုင်စောင့်ရှောက်
ကျွန်မသားတို့တို့မှာ၊ ကျွန်မသားအမွေခံကဲ့သို့ခံစေလည်းကောင်း၊ အမွေခံ
ဖြစ်လေးသမျှတွင်သာရစေလည်းကောင်း၊ ထိုသို့ဆိုရာ၌၊ တို့ကြီးမို့မို့
နေရော၊ အသေခံဆိုသည်ကို၊ သားခွင့်တို့ခွင့်အတူတူကိုးအသေခံဆို
သောကျွန်မသားတို့မှာမူကား၊ သခင်၊ ခမဲ့လျှင်၊ ကိုယ်တို့တော်တော်
ထက်သားတို့တို့သို့ပေးစေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ လက်ခြံ၊ အ
အစကားကိုထွန်ဆန်သောသားတို့ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

တနည်းတူ၊ အခရင်သွေးရင်သား၊ သောသူတို့ကို၊ အခမိသားတို့တို့
သည်၊ အမိပင်နှစ်ယောက်လည်း သွေးရင်၊ သားရင်၊ ဖြစ်သည်ဟု
ကျွန်မပြောနေခြင်းသည်၊ အမျိုးစောင့်သည်မည်၏၊ အခအမိခွင့်ပေးသည်ဟူ၍
မထူအပ်၊ မစေအပ်၊ ဝတ္ထုသက်သေအကြောင်းကား၊ ခွေးသောအခါ၊
ရာစောင့်မိမ္မကို၊ ပြည်ရှင်မင်းလက်စွတ်ပေး၍၊ တကြိမ်ယဉ်ပါးသည်ကား၊
သားမိမ္မမွေးလျှင်၊ ရင်မွေးကျွေးလေးသားယောက်ျားမွေးလျှင်၊ သို့သော်
မဲ့မိန့်ဆို၏၊ ဂွား၍သုံးနှစ်အရွယ်သို့ရောက်သည်ကား၊ သားယောက်ျားကို
ဖျတ်၊ မင်းအမိန့်ရှိသည်အတိုင်းလာသော်၊ မင်းကြီးမှာလည်းသဘင်ကြီး
ခံသည်အခိုက်၊ မင်းကြီးသားဖြစ်ပါသည်။ အမိန့်တော်အတိုင်း၊ မှီထားသည်
သူငယ်မှာ၊ မင်းကြီးလက်စွတ်ဖြစ်သင့် လက်စွတ်ကိုဖြတ်အပ်သည်ကို၊ မင်း
ကြီးလည်းနှစ်လုံးမယာရှိ၍ ဖြစ်ရသင့် လက်စွတ်သောသံလျက်သားကို

ginal property be divided into three shares; let the children of the first family have two, and of the last one share; and of the property acquired afterwards, let the children of the last family have two shares, and of the first one. This is only said of respectable children; chance children, begotten like brutes, shall have no share.

The theng-thee of the mother, the property obtained by her and a second husband, the theng-thee of the father, and property obtained by him and a second wife, this property, if there be no good children, let the bad inherit what there may be and pay the debts, as laid down for the good.

If a chance child, begotten like a brute, his mother having no legitimate children, demand her property of her relations, he has no right to it by law, nor even if it be demanded of his mother in her life time, because he is included amongst brutes.

If a household slave woman, during the life of her master, or after his death, bear a chance child, having had no separate chamber given her, if it be a daughter, she shall not be released from slavery, but if a son, she shall.

If she had a separate chamber given her, but does not eat out of the same dish, let her children have the share of a slave's children; it is also said, they shall not inherit, but have only what is given them from affection; and if the father and master order such a child to be the slave of his elder children, and they will not serve, on the ground that they are brethren, children of the same father, at the father's death let them pay one-half the price of their body to the elder children. Why is this?—because they are children who refuse obedience to the orders of their master and father.

If the elder children, on the ground that though the child of an oppressed mother, still he is the child of their father, do not make him a slave, they are called guardians of the family credit; though the father give permission, it is improper to make such a child serve. In evidence of which (I will relate a precedent.) In former times the king of a certain country had connection once with a woman who watched a garden, and he gave her his ring, and told her if she had a daughter, to bring her up with the price of the ring, and if she had a son to bring him to him. She had a son, and when he was three years old, as the king ordered, she took him to the king at the time he had a great dramatic entertainment, and said, "this is my lord's son, I have brought him according to the royal order, and the ring he has is my lord's ring;" so she gave him over to the king, who being ashamed, denied (him.) The woman said, "my lord! take a very sharp sword, and if it be not my lord's son, may he fall on the edge

ခံတော်မူ၊ မင်းကြီးသားမယုတ်လှင်း၊ သံလျက်သွားထက်ကျွန် ထောင်စား၊
မင်းကြီးသားမှန်လျှင်ကောင်းကင်၌တည်စေသော၊ မိဇ္ဈာန်၌ ရွှင်သောရုပ်ကို
နှင့်၊ သံလျက်သွားအပေါ်မင်းကြီးရှေ့ ပရိသတ်အစုအမြင်တွင်မိခင်အလို
ကောင်းကင်သို့သူငယ်ကိုမြှောက်၍ဖြစ်လေသော်၊ ကောင်းကင်၌သံလျက်စ
ပေါ်တွင်၊ ထက်ဝတ်တင်စွန့်နေ၍၊ လူတရပ်ခန့်၌သံလျက်သို့မကျသေး၊ ငါး
သားထည်းထု၊ မြတ်သောတရားကိုဖောပေ၏။ ထိုတွင်မင်းကြီးရှေ့၌၊ အ
မတ်၊ ပြည်သူ ပြည်သားတို့၊ ကောင်းကြီးညာ၍၊ ဂျားခွာသောဝတ္ထာထပ်
ဆောင်တို့ဖြင့်၊ ပူဇော်ကြလေ၏။ မင်းကြီးလည်းသူငယ်မကို၊ မိမိအားမြှောက်
လေ၏။ သူငယ်ကိုလည်း၊ ဖိပ်ရှေ့ပေးတော်မူ၏။ အဆက်ဆက်နောင်၌အတ္တ
ကပ်ကမ္ဘာတွင်၊ သားတော်ဂေါတမသုရားရှင်ဖြစ်တော်မူလှ၊ ဓမ္မနိဗ္ဗာန်ကြမ်း
၌ထင်ရှား၍ရောသည့်ကိုထောက်၍၊ သားကြီးတို့ကို၊ အမိပေးသော်လည်း၊
အဖရင်သွေးသားရင်းဖြစ်ကမစေ၊ ဓမ္မသတ်၌ရှားသော်လည်း၊ ဣဒါဝိအ
အမျိုးစောင့်သောသူသည်၊ နိဗ္ဗာန်တမိကြောင်းမလွဲလှ၊ မြတ္ထာစင်၏အား
ရင်းဖြစ်သော၊ မနုမည်သောရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

of it and die : if he be really my lord's son, may he remain suspended in the air." Having made this vow with a smiling countenance, in the front of the king and the assembly, the mother threw up her son, he remained suspended in the air about the height of a man above the sword in a sitting position, and said, "I am the king's son." On this the king, his ministers, and all the people of the country, presented him with abundant gifts ; the king raised the young woman to the rank of queen, and made the boy his heir, and from him the Gaudama of the present existing world is lineally descended. This is made notorious by being recorded in the *Damakan*, (the laws of Gaudama.) Therefore, though the father gives such a child to his elder children, he is their father's flesh and blood ; they will not oblige him to serve, though it be written in the *Damathat* ; the man who has the credit of his family at heart, will not miss the way to eternal rest. Thus Menoo, the Yathay, the son of the king of Bymahs, said.

END OF THE TENTH VOLUME.

မနုဇဏ္ဍလိကောသလမတွဲ

နမောတဿ၊ ဟဂဝတော၊ အရဟတော၊ သဗ္ဗာသဗ္ဗန္ဓဿ

မာတိကာ

မနုဇဏ္ဍလိကောသလမအခန်း၌၊ ရဟန်းတို့အမွေဓမ္မသတ်တွယ်၊ ငှဲ
ရဟန်းတို့အမွေပိနည်းတွက်၊

- ၁။ ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့သေလျှင်၊ မင်းဧကရာဇ်ခံထိုက်သောအခွာ
  - ၂။ ပုဏ္ဏားတို့အမွေကို၊ မင်းဧကရာဇ်ခံခြင်းတပါး၊
  - ၃။ ပုဏ္ဏားအချင်းချင်း၊ ဝေပေးရာသောတရား၊
  - ၄။ ပုဏ္ဏားမျိုးကိုးပါး၊ သဗ္ဗာပြုတရား၊
  - ၅။ သူမိုးလက်ဝယ်ရသောသူနှင့်၊ ဥစ္စာရှင်ဝေရာသောတရားတပါး၊
  - ၆။ အစောင့်အရှောက်မရှိ၊ မြေ၌ထားသောဥစ္စာကိုသူတပါးထူးထူး
တွင်းဥစ္စာရှင်သိ၍၊ အမှတ်အသားနှင့်ရှိကြောင်းကို ဆို၍၌ရှိသော
သောတရားနှစ်ပါး၊
  - ၇။ လှေနှစ်ဘေးဖြစ်ရာတွင်းဥစ္စာရှင်မနိုင်ရှက်စီးသည့်တွင်သူတပါး၏
ယူကယ်၍ရရာ၌ဝေပေးရာသောတရားတပါး၊
  - ၈။ ယောက္ခမ၊ ခြွေးမ၊ သမက်တို့ဝေစားရာထိုးသက်သောစကား၊
  - ၉။ ဆင်းခြင်း၊ ကွေးနွားငှါးရာသေ၍၊ အပြစ်မရှိသောစကား၊
  - ၁၀။ လှည်းထိုက်မိသောစကား၊
  - ၁၁။ ယဉ်စီးလှေခါးထောင်မိုးသောစကား၊
  - ၁၂။ သူငယ်မညည့်သွားစကား၊
  - ၁၃။ ညညညီအခါအထိတ်အမှတ်နှင့်သွားရာသောအကြောင်းတရား၊
  - ၁၄။ ကြိမ်မိ၍အပြစ်မရှိလေးပါးစကား၊
  - ၁၅။ ကြိမ်မိ၍အပြစ်ရှိလေးပါး၊
  - ၁၆။ သက်ရှိသက်မဲ့ကိုမဝယ်သင့်၊ မဝယ်ရာလေးပါးစကား၊
- ဤကောသလမအခန်း၌တရားပေါင်း၊

LAWS OF MENOO.

THE ELEVENTH VOLUME OF THE GREAT WORK OF MENOO.

I worship the god who is worthy of all homage, who possesses an intuitive knowledge of good.

CONTENTS OF THE VOLUME.

The law of inheritance amongst priests, as contained in the Damathat, and the same as contained in the Weence, or sacred books.

1. The law laying down what part of the property of a bramin, or rahan, at his death, goes to the king.

2. The law by which the king is entitled to inherit the property of a bramin.

3. The law prescribing the forms of oaths to be taken by the nine kinds of bramins.

4. The law by which bramins inherit from each other.

5. The law for the partition of property recovered from a thief, between the owner and the person who recovers it.

6. The law for the partition of property buried in the earth, over which there is no watch, between the person who finds it and the owner who, on learning that his property has been dug up, describes it correctly.

7. The law for partition of property saved out of a sinking boat, after the owner has given it up as lost, between him and the salvor.

8. A precedent for the division of property between a father or mother-in-law, and a son or daughter-in-law.

9. The law as to when a borrowed horse, elephant, buffalo, or other cattle may die, and no blame attach to borrower.

10. The law regarding injury received by being run against by a cart.

11. The law regarding theft committed by mounting a ladder, or any vehicle.

12. The law regarding young women travelling at night.

13. The law regarding travelling at night with due caution.

14. The four cases in which there is no harm in using an imprecation.

15. The four cases in which there is harm in using an imprecation.

16. The four cases in which animate and inanimate property may not be bought.

These are all the laws contained in the eleventh volume.

၁။ ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့သေလျှင်မင်းကောင်းစွာစီစဉ်ထိုက်သောအခွင့်

ဆရာထေရ်ကြီးသေလျှင်၊ ဥဇ္ဈာကိုထူရဟန်းပညာသောမနေထက်အညံ့
ထိုဝေရာ၊ ထူရသောတရားတပါး တူသည်ကား၊ ဆရာထေရ်ကြီးသေလျှင်
ရဟန်းပရိက္ခရာရှစ်ပါး၊ ဥပသည်းရေကံ၊ ဆွမ် ခဲဗွယ်ကို မထေရ်ကြီးထူး
ကျန်သည်ကြေးကျွန်း၊ ဣန္ဒြေဥဇ္ဈာတဏှာ၊ သတ်မှီးသတ်ခိုကိုလေးစုစု၊ နှစ်
ကို မထေရ်ကြီးထူး၊ ကျန်နှစ်စုတွင် တစုကို မထေရ်အောက် လက်အညံ့
ရဟန်းစားစေ၊ တစုကျန်ကိုလေးစုစု၊ သုံးစုကိုပညာသိတော်စားစေ၊ ထဇ္ဈာ
သာမနေထိုစားစေ၊ ရဟန်း၏ပေါက်ခေါ်ခြင်းသော ထူရထွေ ထူရမျိုးစုံတို့ကို
ရဟန်းရှိစည် လက်ရောက်ပေးသည်ကိုသာစားစေသောသူရဟန်းကိုမိမိ
ခေါ်ခြင်း၊ ငါတို့ဆွေမျိုးညာထိကာကျခွာစည်းလုပ်ကျွေးမွေးသည့်အခွင့်
ကုမသည်၊ သေလျှင်သင်းပြုယ်သည်၊ ဆိုသည်အတိုင်းမှန်သော်လည်း၊ နိရု
ဇာကိုသာဝင်ရောက်သည်၊ ထူရင်းကဲ့သို့ဥဇ္ဈာတဏှာကို မရသောအခွင့်
မနှံ့မည်သောရှင်ရသော ဆိုတော်မူ၏။

ဝိနည်းတော်ခဏ္ဍကံကြောင်းမှာမူကား၊ နာစည်မွေးကျွေးသောထူရရဟန်း
သာမနေကြီးငယ်မဆို၊ ထိုသေသောရဟန်း၏ပရိက္ခရာရှစ်ပါးကိုရရှိ၏၊
ပရိက္ခရာရှစ်ပါးတူသည်ကား၊ ရကုဋ်ကိုယ်ရှိသင်ပိုင်း၊ ဘါးပန်းကိုယ်ရှိသော
အမြဲတည်သော၊ အတွင်းပရိက္ခရာလေးပါး၊ သမိတ်ခေါင်းအုပ်ခဲတွင်း၊ နှစ်
ပရိက္ခရာလေးပါးနှင့်ရှစ်ပါးတည်း၊ ထိုမှကြွင်းသောသင်္ကန်း၊ သမိတ်အညံ့
သရေနှယ်မှစ၍၊ ဂရုဏန်း၊ လထုဏန်းဝေအပ်၊ မဝေအပ်ထူရင်းတစ်ပါးရှိ
၏၊ ကျောင်းစည် ထားရာသည်သင်္ဘောတို့၊ ဝေရာသည်အကြောင်းမှာမှာ
ရဟန်းတို့၏အမှု၊ ဝိနည်းတော်ထွက်ဖြစ်သတည်း၊ ထိုသူနာကိုထူးသောသူ
ဖြစ်လျှင်၊ ပရိက္ခရာရှစ်ပါးစုံ၏အဖိုးကိုထူး၊ ထိုသေသူပစ္စည်းဝန်ထမ်း
ခြားမှာရှိလျှင်၊ မှီသူမှာသာတည်စေသင်းပြုယ်သူ၊ ကုမသူထူရသောသူ
လူတို့သည်ရဟန်းအမှုနှင့်မစပ်မဆိုင်သာချေထူး၊ ဝိနည်းတော်၌ဆို၏။

1st. The law laying down what part of the property of a brâmin, or raham, at his death, goes to the king.

On the death of a tay-gyee, or head of a kyoung, the law for the partition of his property between laymen, rahans, pee-zeens, tha-manays, and the lay-thee, or second in rank in the kyoung, is this; on the death of a tay-gyee, let the ma-tay-gyee first take the eight utensils of a priest, his garden and tank, and his daily or periodical supply of food; and having divided the residue of his property, slaves, gold, and other animate and inanimate property, into four shares, let the ma-tay-gyee take two; of the remaining two shares, let the priests next in rank below matay, the lay-thee, have one; and let the other be divided into four; let the pee-zeens have three and the tha-manays one. The lay relations of the deceased only retain what has been given to them and come into their possession during the life time of the priest: should they plead that they are his relations, that they supported him in health, attended him in his illness, and buried him at his death, admitting this to be true, it only comes under the head of religious offerings; they shall not, as in a case where both parties are "lay-men," obtain a portion of the property. Thus Menoo, the lord hermit, said.

In the sacred Weence, it is said, the person who supported him in his illness, be it lay-men, rahan, or tha-ma-nay, without reference to his age or rank, is entitled to the eight utensils of the deceased, which are, 1st, the dookok*; 2d, the koyong†; 3d, the thabaing‡; 4th, the khaban§; these are the four inner, and are never separated from the body; 5th, the thabiek||; 6th, the water dipper; 7th, the needle; 8th, the razor for shaving the head; these are the four outer utensils, in all eight. There are twenty-five kinds of property besides the above divisible and indivisible belonging to the kyoung, theengans, (priests' cloths,) thabieks, (begging pots,) ka-ngyeet, (styles for writing on palm leaves,) tharay-nooy, (dressed skins used in the act of worship,) and so forth. The way in which these are to be divided amongst the priests is a matter which only concerns them, and is laid down in the sacred Weence. If the person who maintained the deceased was a lay-man, let him have the value of the eight utensils in silver. If they and the other property of the deceased be in another place, let the person in whose possession they are keep them; let the person who attended him in his illness and the person who buried him have no share; lay-men have nothing to do with the inheritance of priests; this is written in the Weence.

* Dookok, a small yellow cloth folded over the shoulders.

† Koyong, a small yellow cloth passed over them.

‡ Thabaing, a small yellow cloth worn round the loins, which falls down to the feet.

§ Khaban, a small yellow cloth worn round the waist.

|| Thabiek, a small yellow cloth which the feet rest on.

၂။ ပုဏ္ဏားတို့အမွေကိုမင်းကေရာမ်းခြင်းတပါး။

ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့တွင်း အမွေခံမရှိလျှင်၊ မင်းသာအမှီးရခြင်းတပါးသည်ကား၊ အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ ခန္ဓာကို နှိမ့်၍ အသက်ကွယ်စံ့အောင် ခည်အမွေခံမရှိလျှင်၊ မင်းအားအမှီးရ၏ဟူသည်ကား၊ အရှင်ဗေဏ္ဍာန်သောဓဇ၊ ချင်းမထုတ်၊ သင့်တင့်သောသူမြတ်တို့သို့ကောင်းစွာတပို့သောကြောင့်၊ မင်းလျှင်မှီးရင်းဟူသတည်း၊ သာသနာတော်၏အမွေကိုမင်းအားဖြင့်ခံသောကြောင့်၊ အမွေတပါးမည်သတည်း။

ပုဏ္ဏားတို့မှာသားမယားမရှိ၊ မြဟ္မစရိသဘောအကျင့်ရှိသောသူတို့မှာ အဏ္ဏာကိုမင်းသာလျှင်ခံယူလှူထိုက်၏ဟူသတည်း။

၃။ ပုဏ္ဏားမျိုးကိုးပါး၊ သစ္စာပြုတရား။

သားမယားနေ၍၊ ပုဏ္ဏားတို့၏ နှင့်အညီဆယ်ပါးသောတင်းမျိုးကိုးစား၊ ပုဏ္ဏားတို့အပတ်ကိုစောင့်ထိန်း၍၊ ချင့်ထိုဝပ်၌မီးသည်သာတွင်းထိ ဆာဆင်ခြင်းကိုမိဋ္ဌာနိ၏။ ချင်းတို့၌မီးဟူသည်ကား၊ သစ္စာကိုထူသတည်း၊ သစ္စာပြုမည်ကား၊ ချင့်တို့တွင်း၊ ငယ်သိက္ခာစွတ်သော ဓလ္လယ် ခြည်ချင်ကို စာပြု၍၊ မယာဝိဒ္ဓန္တေ၊ မထုတ်မမှန်ကျင့်ပါချေသော်၊ သရဆိုသည်အထိ၊ မိဋ္ဌာနိချက်မှန်ပါသည်၊ မမှန်မကန်ပျက်ကွယ်မှုသားဆိုပါချေသော်၊ ဗြဟ္မဗျူဟာမည်သာဥစ္စာသက်ရှိ၊ သက်ခံအပေါင်း ကိုယ်မယားသားတို့ချေမျိုးတို့ကွပ်ကွက်စီးစေသော၊ အဆက်ဆက်သောတဝံ့လည်း၊ လူအဖြစ်ကို၊ ရ၊ ငရဲပြိတ္တာထိရိန္ဒာနိ၊ အသူရကယ်အပါယ်ရဲတို့၌ ကျရောက်သည်ဖြစ်သော ဟုမိဋ္ဌာနိခြင်းသည်၊ မိမိတို့ဝပ်၌မီးတူသောသစ္စာအစွဲယူသတည်း။

ထိုသို့ယူရာ၌၊ ပုဏ္ဏားတို့အမျိုးကိုးပါးတို့ကား၊ မယားမနေ ဥစ္စာမျိုး၊ တော၌နေ၍ အလှူကိုခံစားသော မြဟ္မစာရိမည်သော ပုဏ္ဏားမျိုးတစ်ဖက်၊ သားနေ၍၊ သူအလှူကိုခံစားသော မြဟ္မဏမည်သော ပုဏ္ဏားတစ်ဖက်၊ ၎င်းပုဏ္ဏားမျိုးမှမင်းကေရာ ငါ့ဖြစ်သောသူကိုခတ္တိယဆိုသော ပုဏ္ဏားမျိုးတစ်ဖက်၊ ကျသွယ်၍ မယားသားတို့ကိုကျွေးမွေးသည်၊ အလှူမခံသောသူ စဟမည်သော ပုဏ္ဏားမျိုးတစ်ဖက်၊ ၎င်းသားမယားနှင့်နေ၍၊ အလှူမခံလယ်လုပ်၍ စားသော၊ ကိစ္ဆမည်သော ပုဏ္ဏားမျိုးတစ်ဖက်၊ ၎င်းအမျိုးတွင်း၊ အမျိုးကိုစောင့်သော၊ ထမ္ပအပုဏ္ဏားမျိုးတစ်ဖက်၊ ကြိမ်ဖြုတ်သော အသေရှိသော၊ ဘာရုဒ္ဓါမည်သော ပုဏ္ဏားမျိုးတစ်ဖက်၊ ၎င်းအမျိုးတွင်း အကျင့်ပျက်၍ ယုတ်မာသောသူဟု၊ အမျိုးကောင်းတို့အောင်မှစွန့်သောစန္ဒာလမည်သော ပုဏ္ဏားမျိုးတစ်ဖက်၊ ၎င်းပုဏ္ဏားမျိုးမှထွက်၍၊ သားမယားကိုစွန့်ခွာ၍ကျင့်သော၊ တပသီမည်သော ပုဏ္ဏားမျိုး

2nd. The law by which the king is entitled to inherit the property of a bramin.

If bramins and rahans have no heirs, the law that the king only shall inherit is this; if the life forsake the body of a rahan, and there is no one in the kyoung to succeed him, the king has a right to his property; not that he would for his own gratification use it, but to do a work of merit with it towards some excellent person. By virtue of his rank, he is entitled to the property of the church. This is one distinct kind of inheritance.

A bramin who is a man of good habits, and has no wife or children, dying, the king only is entitled to inherit his property, and give it away to other bramins of merit.

3rd. The law prescribing the forms of oaths to be taken by the nine kinds of bramins.

The fire is the form of vow to be taken by a bramin who has married a wife and had a family, and refrained after the manner of his caste from eating the ten kinds of stews, and avoided the sins relating to his caste according to "the vow of fire that is in his belly," vowed after putting on the braminical string. The form of taking this vow is as follows—the bramin sets fire to his braminical string worn from infancy, and says, the vow I now take in the presence of Maha Piennay is a true vow; if I act falsely and break it, may my property, animate and inanimate, myself, my wife, children, and relations, be consumed as this fire consumes (the string,) and throughout all ages and transmigrations may I continue in the four states of punishments: in hell, in the form of brutes, insects and reptiles, or atboo-rakays.* This form of vow is called "the fire in the belly."

This form of vow is taken by the nine kinds of bramins, who are, 1st, those who live on alms in the jungle, who do not take wives or accumulate property, called brahma-tsa-ree; 2nd, those who take wives, but live on alms, called brahma-nah; 3rd, the class from which kings are taken, khat-te-ya; 4th, those who support themselves and families by trade, and do not take alms, called da-ya; 5th, those who support their families by agriculture, and who do not receive alms, bes-ha; 6th, those of pure descent, yek-khi-ta; 7th, those who are of loose habits, ba-ra-dwa-za; 8th, those who have broken the rules of their caste, degraded men, who have been turned out of the society of bramins, called tsan-da-la; 9th, those who have left their families and subjected themselves to privations, ta-pa-thoo. Under these

---

* A species of being inferior to man.

တစ်၊ ဤကဲ့သို့ကိုးပါးအစုအမျိုးအားဖြင့်၊ အပြားစွာအဖြစ်၊
မြို့နယ်အမျိုးမျိုးဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ကုလားအမျိုးမျိုးဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ တစ်
မျိုးဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ကလယ်၊ ဟိန္ဒူအမျိုးမျိုးဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ အင်္ဂလိပ်
မြို့ကြသည်တွင်အကုန်ကိုဆောက်တည်ရာ၌၊ သိက္ခာတင်ရာ၌၊ ကိုးကွယ်ရာ
၌ကွဲပြားကြသည်၊ ဘုရားတရားသင်္ဃာတနာသုံးပါးကိုကိုးကိုးကွယ်သော
မြို့နယ်ရှိကသည်ရက္ခိတ၊ တိုင်အောင်၊ အမျိုးမြတ်အကျင့်ရှိ၏၊ ထိုအမျိုး
မြို့နယ်ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ကျွန်ုပ်သိက္ခာမပေးရာ၊ ကထိဆိုလျှင်ပြီးစေ၊ မြို့နယ်
သည်ရက္ခိတ၊ တိုင်အောင်ခန္ဓာလည်ကိုခေးတင်စေ၊ မတောပျိုးနှုတ်သစ်
ခြမ်းကိုပြုစေ၊ ဘာရုဒါဇ္ဇေယျာလှည့်မှာ၊ ၎င်းတင်မီးသတ်ထည့်ရာ၌
လည်းတူ၏၊ တပသီတို့မှာ၊ ဇော်ဂျီအဝင်ဖြစ်သည်၊ မိမိတို့၌သောတိရာ
သစ်ကိုရေဖြင့်မိမိ၌သိက္ခာမူစေ၊ အမျိုးတို့ကိုသိက္ခာဆိုရာ၊ မဆိုရာ၌သာ
အာဇာတည်း၊

၄။ ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုးလေးရာသောတရား၊

ပုဂ္ဂိုလ်တို့သေ၌မိဘမယားသားသွီးပေါက်ဇော်တို့မရှိလျှင်၊ ပုဂ္ဂိုလ်
နှင်းဝေယူရာ၌ဟူသည်ကား၊ ဆရာအကြီးဖြစ်သောသူသည်၊ ခရုသင်းလေ
သိက္ခာဝတ်ဖြည့်ပုဆိုး၊ ချက်ဆိုး၊ သောက်ဆိုး တို့ကိုယူစေရာ၌၊ ထိုအခါ
သမ္ဘုဉ္ဇောတွင် ဆယ်စုတစုကောက်စေ၌၊ ၎င်းကြွင်းသေးသော ဥဉ္ဇာရုပ်ကို
အမျိုးတူဖတ်ဟူအညီဝေစားရာ၌၊ ဤကားသားမယားမိဘပေါက်ဇော်တို့
သည်ကိုဆိုသတည်း၊

ပုဂ္ဂိုလ်တို့သေ၌သားမယားမိဘပေါက်ဇော်တို့ဝေရာသောတရား၊
ဟူသည်ကား၊ အဝေပုဂ္ဂိုလ်သေလျှင်၊ အကြီးဖြစ်သောသားလည်း၊ ဓမ္မသိ
ဘောင်အဝတ်စားစီးဆင်းစီးမြင်း၊ ခရုသင်း၊ လင်ပန်း၊ ဝလားရွက်အောက်
အဝဆင်ယင်သမ္ဘုဉ္ဇာ၊ ကျွန်ယောက်ျားတစ်ကိုသားကြီးလူစေ၊ ကြွင်းသော
ဥဉ္ဇာရုပ်မှာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အလွန်အဝင်မဂ်လာလူမျိုးဖြစ်သည်၊ အစု
၌သုံးစုကိုမိခင်အားဝေရမည်၊ တစုကိုသားကြီးယူရမည်မှာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့
လွတ်သောသူတို့ကဲ့သို့ဝေရာ၌၊ အမျိုးကိုစောင့်သဖြင့် အမိအား၊ အဖေအား
၌၊ စွဲမဝေကျွေးမွေးရာ၌၊ ထိုမှတပါးသက်၌၊ သက်မဲ့ဥဉ္ဇာကိုထက်ဝယ်၌
၌၊ အမိပုဂ္ဂိုလ်မအားတဝက်၊ တဝက်အစုမှာသားသွီးတို့သိမ်းခံလူစေ၊ ဤ
ကားပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုးကိုးပါးနှင့်ဆိုင်သောစကားတည်း။

nine classes many are included; the Burman, the Kula, and the Talién bramín, the Kalay and the Hindoo bramín; amongst whom there are differences in the observances of the rules of their order, the manner of putting on the bramínical string, and in their forms of worship; from the brahma-tsa-ree who worship the gods, the priests, and laws, the three gems, to the yek-khi-ta class, they are all excellent in caste and habits, and amongst them the brahma-tsa-ree class is not to be sworn, but only to give their affirmation. From the brahma-nah to the yek-khi-ta, let them place a sword on the neck of a cow and put out the fire before Maha Piennay. The ba-ra-dwa-za and tsan-da-la shall put the sword on the cow's neck, put out the fire, and also dip in hot lead. The ta-pathec is a kind of jo-gyee; let their three pronged staff be steeped in water, and let them swear by (drinking) that: this is the way in which bramíns are sworn. The three reasons why bramíns do not salute each other are: being of different families; partaking different food; being of different habits, customs.

4th The law by which bramíns inherit from each other.

The law by which the inheritance of a bramín who has kept the ordinances of his caste, and who has no wife, children or relations, is divided amongst other bramíns, is this; the head teacher shall take his conch shell, bramínical string, his white wearing cloth, his cooking pot and drinking pot, and have one-tenth share of all the rest of his property; the remainder shall be divided equally amongst those of his caste and nation; this is when he had no parents, wife, or relations.

The law for the partition of the property of a bramín between his children, parents and relations, is this; on the death of a bramín who is the father of a family, his eldest son shall have his bramínical string, his head dress, his clothes, his riding horse, elephant, shell, salver, goblet, all his cups, all his ornaments, and one male slave; if the deceased was of the sacred class, who live by alms, three-fourths shall be given to his mother, and one-fourth to the eldest son; this fourth share shall be divided, however, in the same way as with people who are not of the bramín class; if the eldest son be one who protects his family, he will give all to his mother and support her; it shall not be divided. Besides this, all property, animate and inanimate, shall be divided into two equal shares; let the bramín mother have one, and the children the other. This is the law as it relates to the nine classes of bramíns.

၅။ သူရိုးလက်ဝယ်ရသောသူနှင့်ဥစ္စာရှင်ဝေရာသောတရားတပါး။

သူရိုးလက်ဝယ်ရသောဥစ္စာကို၊ ဥစ္စာရှင်နှင့်ဖော်လှူဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား၊ သူရိုးထို့လက်ဝယ်ဥစ္စာရှင်မပါ။ သူ့ထက်မမြင့်လှူထိုဥစ္စာကိုဥစ္စာရှင်နှင့်၊ ဖော်လှူသောကြောင့်၊ ဥစ္စာရှင်ထံတော်မှလက်အာနည်းဖြစ်လျှင်လည်း၊ အနည်းအစားပါလှူကိုနှင့်တွက်၍ အစားအလှူမနှုမည်သောရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

၆။ အစောင့်အရှောက်မရှိ၊ မြေနှံထားသောဥစ္စာကိုသူတပါးတူးယူရာတွင် ဥစ္စာရှင်သိ၍၊ အမှတ်အသားနှင့်ရှိကြောင်းကိုသိ၍မှန်လျှင်၊ ဝေရာသောတရားတပါး။

အစောင့်အရှောက်မရှိ၊ မြေနှံထားသောဥစ္စာကို၊ သူတပါးတူးယူရာတွင်သိ၍၊ အမှတ်အသားရှိကြောင်းနှင့်သိ၍မှန်လျှင်၊ ဝေရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား၊ အကြင်သူတို့အပေါ် မြေဥစ္စာကိုနှံထား၍၊ အစောင့်အရှောက်ထား၏။ သူတပါးတူးဖော်ရာတွင်၊ ဥစ္စာရှင်ရင်းသိ၍၊ အစောင့်အရှောက်ထားကြောင်း၊ စောင့်ရှောက်သူတို့လက်ထဲသို့ အမှတ်ရှိကြောင်း၊ အရှင်ဝတ္ထု၊ အထည်အခြည်အကွင်းကျောက်သံ ပတ္တမြား၊ အလုံးကိုမျှော်ပေးဆုံးဆိုတိုင်းမှန်ပေက၊ ဥစ္စာရှင်တဝက်၊ ဖော်၍ရသူတဝက်ယူစေ၊ အထည်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အထိန်းအကောင်းတို့ လက်ထဲသို့ ချောသောကြောင့်တည်း၊ အစောင့်အရှောက်မထား၊ အမှတ်မရှိရာတွင်၊ သူတပါးဖော်ယူ၍၊ အစောင့်အရှောက်မထားမိပေ၊ ဥစ္စာရှင်မှန်ပါသည်ဆိုသည်အထိမ်းမှတ်၍၊ ၎င်းနည်းတူခွဲဝေယူကြစေ၊ ထိုဥစ္စာကိုဖော်စဉ်၊ ဥစ္စာရှင်မပါလျှင်၊ မင်းအကြား၍ဖော်သူနှင့်၊ မင်းသာလျှင်ထိုဥစ္စာကို ထက်ဝက်မီယူစေသည်ဟူ၍၊ ရာဇပဌါနံမင်းကဆယ်မိုင်တိုင်စားစေသည်ဟူ၍၊ ထိုဥစ္စာရပါကုန်သောအခါ၊ မင်းအား၊ အရပ်သူတို့အားမထိုင်မကြား၊ သူတပါးအသောဥစ္စာရှိသည်၊ ဥစ္စာရှင်အမွေခံတို့မရှိပြီတကားဟုသိလျက် ဖော်ယူချေလှမ်း၊ မင်းအားအလုံးဆက်ရစေ၊ တူးဖော်သူမှားဆယ်စုတစုသာစားစေဟု၊ မည်သောရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။ အနည်းလည်း၊ ဥစ္စာရှင်ထံတော်အစောင့်အရှောက်ရှိလျက်၊ ကွယ်ဝှက်၍ဖော်ယူချေလှမ်း၊ မိုးရိပ်သင့်စေဟု၊ မည်သောရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

The law for the partition of property recovered from a thief, between the owner and the person who recovers it.

The law for the partition of property recovered from a thief, between the owner and the person who recovers it, is this; if the property is recovered from the thief by another person in the absence of the owner, it shall be divided equally between the owner and the person who recovers it. If there be many owners to the property, and those who recovered it be few, let the owners pay according to the amount of their property, and divide the amount amongst those who were present at the capture. Thus Menoo, the lord hermit, said.

The law for the partition of property buried in the earth, over which there is no watch, between the person who finds it, and is owned by the owner to have done so, and the owner, on giving the true marks.

There are two laws for the partition of property buried in the earth, over which no watch was set, when the owner discovers that it has been dug up by another person and describes it correctly given, are these; the person who has buried treasure in the earth and placed a watch over it, shall hear that some other person has dug it up, and shall declare that he set a watch, and that it was from the temporary negligence of the watch only that it was obtained, and shall be able to give a correct account of the articles, gold or silver, their form, number, and whether they are rings or precious stones, of all that he can give a correct account of, let him have one-half, and the person who dug up the other. Why is this?—because the watch was negligent. If no watch is placed, and the owner does not pay much attention, and another person digs up the treasure, if the owner, admitting there was no watch, declares that he is the owner of the property, it is proved that he is so, let the property be divided in the same manner as in the last section. If the owner be not known at the time the property is dug up, and the king hear of it, let him have one-half, the finder the other; it is also laid down by the order of kings that the heir share shall be one-tenth. If the person who finds treasure does not, at the time of finding it, report to the thoo-gyee of this village or his neighbours, knowing that the treasure was buried there, that the owner had no heirs, he shall give up the whole to the king and receive only one-tenth. Thus the lord hermit said. In another case; if the owner shall have placed a watch, and any one shall secretly dig up the treasure, let him be punished as a thief. Thus the lord hermit said.

၁။ လွှေနှစ်ဘေးဖြစ်ရာတွင် ဥဇ္ဈာရှင်မမှီဝဲပုံကံစီးသည်တွင် သူတပါးဆယ်ယူ-၂၂
ရရာ၌ဝေပေးရာသောတရားတပါး။

ဘေးဖြစ်ရာ၌ ဥဇ္ဈာရှင်မမှီဝဲပုံကံစီးသည်တွင် သူတပါးဆယ်ကယ်၍ ရရာ
၌ ဝေပေးရာသောတရားတပါးဟူသည်ကား။ အကြင်သူတို့သည် ကုန်စည်
ကိုလှေနှင့်တင်၍ ရောင်းဝယ်သွားသို့ ၎င်းလှေနှစ်၌ ဂြိုဟ်ခွံ နှစ်ရာ သူတပါးဆယ်
သည် ဥဇ္ဈာရုပ်ကို ဆယ်ယူသူတဝက်၊ ဥဇ္ဈာရှင် တဝက် ယူစေ၊ သို့မဟုတ်
လည်းဟူ၍ အကြင်လှေသည် နှစ်၌မပေါ်နိုင်၊ အမှတ်အသားနှင့်ထားပေ၏၊
ထိုလှေကို သူတပါးဝေရတ်ဆယ်ယူ၍ သူမှတ်သားထား၍ ခြံ့ရည်
၎င်းဥဇ္ဈာကို ဆယ်စုတစု၊ ဆယ်သူရ၊ ဂုဆို၏၊ ဂှက်ကဲ့လျှင် မိုးမိန့်သင့်
လည်းဟူ၍။ ဤတွင်၍ ကားခွဲဝေရာ အမွေခန်း ဥဇ္ဈာခန်း ဖြစ်၏။

ဂ။ ယောက္ခမခြွေးမသမက်တို့ဝေစားရာသုံးသက်သေစကား။

မြတ်သောမင်းကြီး ယောက္ခမခြွေးမသမက်ဝေစားခြင်းတရားကား၊ ရှေး
သောအခါ၊ ဗီပင်ဂရာဘုရားရှင်လက်ထက်တော်၊ ကိနုမည်သောသူကြွယ်
သွီးနှင့် သူကြွယ်သားကို အသပြာတထောင်စီပေး၍ ထိမ်းမြားပေးစားလျှင်
လင်ထံမယားလိုက်၍ နေရာသားသွီးသန္ဓေမရှိ၊ သွီးလင်ထံ ယောက္ခမအိမ်
မှာနာဖျားလေသည်ကို အမိအဖ သူကြွယ်လင်မယားယူ၍ ကုမသေဆံး
လင်လည်း လိုက်လေသည်၊ ကံမရှိ၍သေလျှင်၊ သင်းပြုယ်ကြသည်၊ ထို့
ဥဇ္ဈာကို ငါရကောင်းသည်၊ လင်ကလည်း ငါသာရကောင်းသည်၊ မထားသင့်
လင်ဖြစ်သည်၊ အခြင်းများ၍၊ ဗာရာဏသီပြည်၌ မြဟ္မာဒတ်မင်းကြီးထံ
ရောက်လေသည်၊ မြဟ္မာဒတ်မင်းကြီးမှာလည်း တောင်ညာထားပုဏ္ဏားသွီး
စကားတက်၊ ပြည်သူတို့အနှောင့်အရှက် စကားကို အမတ်မိတ်ပါစီရင်၍မ
ပြီး၊ ပုဏ္ဏားသွီးအစုံအစင်နှင့်စီရင်၍ ပြီးကံများသူဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ မိဖုရား
မြှောက်သူကိုစီရင်ဘိမင်းကြီးအပ်သည်၊ မိဖုရားကလည်း၊ ဆရာရသောကို
ပင့်ခေါ်၍ အမှုသည်နှစ်ဦးရှေ့အလုံးစုံလျှောက်ပေ၏၊ ဆရာရသောကလည်း၊
သူကြွယ်သည်သွီးကိုခင်၍ လင်ထံမှယူ၍ ဖြင့်ကုမသလော၊ ဥဇ္ဈာကိုလို၍ကု
မသလော၊ ကွယ်ရာမေးလေသော်၊ ဥဇ္ဈာကိုလို၍မဟုတ်၊ ရင်၌မွေးသောသွီး
တယောက်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ချစ်၍ကုမရာ၊ ငမိန်ဒာသေ၍ ငါသင်းပြုယ်ရ
သည်၊ စရိတ်လည်းရှိသည်၊ သွီးကိုယ်စားအလှူပေးလို၍၊ ငါကပေးသော
ဥဇ္ဈာ၊ သမက်သွီးတို့ထံရှိသည်ကိုယူမည်ဆိုလေသည်ဟုသူကြွယ်လျှောက်
လေ၏၊ သမက်ဖြစ်သောသူကြွယ်သားကိုလည်း မယားကိုချစ်၍လိုက်နေကု
မသလော၊ ဥဇ္ဈာကိုလို၍လိုက်နေကုမသလောဟု ရှင်ရသောမင်း၊ သူကြွယ်

7th. The law for the partition of property saved from a sinking boat, between the owner and salvor, the owner being unable to save it, and it is about to be lost.

In case of misfortune, when the owner of the property, being unable to save it, is on the point of losing it, and another person assists him in saving it, the law for the partition of the property saved is this; if any one shall embark his merchandize in a boat, and the boat shall sink, let any person who shall save any of the property have one half and the owner the other; one-third is also laid down as salvage. If a boat sinks, and the owner is unable to get it up, but leaves it with a mark, and any other person shall go and raise it, as the owner had marked it, let the salvor have one-tenth share; if he conceals any of the property that was in the boat, let him be punished as a thief. This concludes the law of partition and inheritance.

8th. A precedent for the partition of property between a father or mother-in-law, and a son or daughter-in-law.

Oh excellent king! regarding the partition of property between a father or mother-in-law, and a son or daughter-in-law: In former times whilst the god Deebengara was on this earth, the daughter of Kienna, a rich man, was given in marriage to the son of another rich man, and each had a portion of one thousand pieces of money; the wife went to live with her husband, and before they had any children, she fell sick in the house of her father-in-law; then her parents took her home to their house and attended her; her husband followed her there and on her death they buried her. Both father and husband claimed the whole of her property, one on the ground of being her father, the other as being her lord; so they had a dispute and came before Brahmadat, the king of Benares. He had raised to the rank of queen of the south palace, a young bramian woman of great wisdom, who decided many cases for the people on appeal from the decisions of the ministers and generals; so he referred this case to her. The queen sent for the sage devotee, and in the presence of both parties told him the whole case. The sage taking the father on one side, said, "Oh rich man, was it for love of your daughter that you took her from where she was with her husband and attended her—or was it from a wish to obtain her property?" He replied, "it was not from the desire of the property, but from love of the only daughter of my bosom and to take care of her; but she died in my house, and I have incurred expense in burying her, and as my daughter's representative I wish to make religious offerings in her name; and as the property I had given her was in the possession of my son-in-law and daughter, I wished to take it." He (the sage) then asked the rich man's son, thus; "was it from love of your wife that you followed and attended her, or was it from a desire to possess her property?" The rich man's son replied, "because she was my wife, and

သားကလည်း၊ မဟားဖြစ်၍ ချစ်ခြင်းကြောင့်ထိုက်နေကုမပါသည့်အထိ
သင်းပြိုက်ပါသည်။ စမိတ်နှင့်မဟားကိုယ်စား အလှူပေးလို၍၊ မဟားကို
သည်ကိုယူမည်၊ လက်ရှိဖြစ်သည့်၊ ငါသာပိုင်သည့်ထု သူကြွယ်သားအစွယ်
ထေ၏၊ ထိုတွင်မှ၊ နှစ်ယောက်သားတို့သည်၊ သူတော်ကောင်းတို့ဖြစ်ကြ
သည်၊ သေခံသေနားမှုအညီအလှူပေးရန်၊ အညီထား၍လှူတင်ကြောင်းတို့
ဥဇ္ဈာပိုင်ထိုက်သည်ကိုသူကြွယ်သားယူစေ၊ သူကြွယ်ကစွာတို့ပိုင်ထိုက်သည့်
တွင်သာတဝက်ယူစေ၊ ရှင်ရသေ့စီရင်ရာတွင်၊ နှစ်သက်ကြသည့်၊ ကျွန်ုပ်
ကောင်းကြီးညာသဖြင့်၊ ထိုနေ့မှစ၍၊ ယောက္ခမ၊ မြွေမသမတ်အမွေအနှစ်
ဖြစ်သတည်းဟု၊ ရှင်ရသေ့ဆိုတော်မူ၏။

၉။ ဆင်းမြင်း၊ ကွေးနွားငှါးရာသေခွီအပြစ်မရှိသောတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ မာသွားတော်သည်တလွင်၊ မဆိုတော်သည်တလွင်။
ကမ္ဘာရှိဝါဒ်ကိုလည်းကြားပေအံ့။ ဆင်တို့သည်မာသွားတံသွားမိ၍၊ နွဲ့ရ
ရေနှစ်၍သေခြင်း၊ မြင်းတို့မှာလည်းဘီလူးပြန်စပ်၍သေခြင်း၊ နွားသမင်တို့
မှာလည်း၊ ကျားမြို့ရာရောက်ကသေရခြင်း၊ ဝံ့အတို့လည်း၊ ကြိုပင်အောက်
ရောက်ကကြိုသီး၍သေရခြင်း၊ ယုံလည်းခွေးနှင့်ထွေကသေရခြင်း၊ မြွေမှာ
လည်း၊ မြွေပါနှင့်ကြိုကသေရခြင်း၊ မြွေကြီးတို့သည်၊ တောပင်းကုနှင့်ထွေက
သေရခြင်း၊ နဂါးတို့လည်း၊ ကဠုနှင့်ထွေကသေရခြင်း၊ ကြက်တို့မှာလည်း၊
ကြောင်နှင့်ထွေကသေရခြင်း၊ ရသေ့၊ မုနိရဟန်းတို့လည်း၊ မိဗ္ဗနှင့်ထွေကထုတ်
မြို့၊ ကမ္ဘာတို့လည်းဥမြို့နားသော်၊ အသည်းနှစ်လုံး၌၊ ဥမြို့ခြေချစွဲ၍သေမြို့၊
ငှက်ကွေးအောက်ကို လင်းမြွေ မှိုသော်၊ အသည်းနှစ်လုံးတို့၌၊ မြွေကြောင်းကု
သို့ထင်၍သေမြို့၊ ဤတဆယ်တပါးတို့သည်၊ ကမ္ဘာရန်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်ကွဲ၍၊
ဆင်ငှါး၊ မြင်းငှါးတို့သည်၊ မြို့နား၊ မြွေမှို၊ ညှို့ဘီလာဖြစ်သော်ဝံ့ကင်းအဆို၍
ငှါးရာသတည်း။ ငှက်မဆိုမိ၍အမှတ်မဲ့ငှါးစီးသော်လည်း၊ ဤအကြောင်းနှင့်
ကအပြစ်မရှိသေဆုံးပိုင်စေ၊ ဥဇ္ဈာရှင်တို့အသားအစွယ်ကို ယူသိမ်းစေ။

မဆိုတန်သည်တရားဟူသည်ကား၊ ငါတို့ဘုရား အလောင်းဖြစ်သော
ဟင်္သာမောင်နှံသည်၊ ဒေဝစိတ်အလောင်းဖြစ်သောဇိတ်ကိုကယ်ရာ၌၊ ထို
ကန်ကိုက်၍၊ လိုက်စကားမပြောနှင့်၊ ရေများချအရပ်၊ တလင်ကရေကံစီအ
ရန်ဖြစ်သော၊ သုမိမာဟူသောရေကံရှိ၏။ ငါတို့ဆောင်သွားမည်၊ ထာဝရသင်
သည်နေရာမရဖြစ်သည်ဆို၍၊ ကံသို့ငါတို့ဘုရားအလောင်းဟင်္သာမောင်နှံ

from affection I followed her and took care of her, and when she died I buried her, and underwent expense on that account; also, as my wife's representative, I wish to make religious offerings on her behalf; I wish to take the property, because it was hers, is now in my possession, and is mine by right." On this the sage decreed, "ye are both men of respectability; let both bear an equal share of the funeral expenses and offerings, to be deducted out of the estate; let the husband take the remainder as his share, and the rich man have only one-half of what belonged to his daughter."* This decree of the sage was executed, and being highly approved of, was applauded by nats and men; and from that day it became the law for the partition of the inheritance between a father or mother-in-law, and a son or daughter-in-law. Thus the sage recluse said.

9th. The law when a borrowed horse, elephant, buffalo, or other cattle, may die, and no blame attach to the borrower.

Oh excellent king! it has been a saying since the beginning of the world, "not to go one step that ought not to be gone," "not to speak one word that ought not to be spoken." I will set this forth:—an elephant having gone an improper road, stuck in the soft mud and was suffocated; and a horse having gone out of the proper way, was killed by a flying beloo sucking his blood; cattle and deer, also, having gone where there were tigers, were killed; an ourang outang having gone under a kheo tree, died; a hare meeting a dog, died; a snake meeting an ichneumon, was killed; a large snake meeting a jungle spider, was killed; a naga meeting a galong,† was killed; a rat meeting a cat, is killed, invariably; rahans and yathays, hermits, falling in with a woman, are constantly destroyed; the buffalo always dies when a dove alights on him and the mark of a dove's foot is found on his heart and liver; and if a "leng" snake passes under him he dies, and the mark of a snake's path is found on his heart and liver. Because these eleven have been enemies from the beginning of the world, people who borrow buffaloes, elephants and horses, decline being responsible for their death should it be caused by a dove alighting, a snake passing under, mud, or the flying beloo, and even if they do not make the stipulation, they are not to blame; if these causes of death occur, and are proved, let the owner of the animal take his flesh and tusks.

The following is an instance of the effects of saying one improper word. When our god was in the form of a henza with his female, and Dawadat was in the form of a turtle, wishing to save him, they desired him to lay hold of the middle of a small stick with his mouth and not to speak a word, telling him the place he was in was not fit to live

* This is by no means clear, but I suppose it means the father is to have half of his daughter's share of the pecuniary property, vide 10th vol. *panis*.

† A fabulous bird with a human face.

နှစ်ခုတို့ကိုက်၍လက်ဝဲလက်ကျာရှိလျှင်၊ လိပ်ကိုအလယ်တွင်ကိုက်၍လိုက်သည့်၊ သံတထောင်ကျော်ကောင်းကင် သို့မှတက်၍ ချီသွားသည်ကို၊ နွားကျောင်းသားတို့မြင်လျှင်၊ ငါတို့အစာဖြစ်သောလိပ်ကို၊ ယူဟင်္သာတို့ ခြံ၍ဖိုခဲ့သည်။ ငါတို့တရုအဝစားလောက်သည်။ ငါတို့မိုဗ်းချုပ်၍၊ ယခုနေ့မှယူမည်သာသဉ်၊ ဟစ်သြော်ဆိုကြလျှင်၊ နှင်တို့အသားကိုထား၍၊ ငမစင်ကိုမျှမစားရဘူး နှုတ်သီးရေ၍၊ ထိုလိပ်သည်အောက်သို့ကုရာကောက်ပြားခံမိ၍သေချေသည်။ နွားကျောင်းသားတရုစားရချေသည်။ ထိုကြောင့်အကြင်သူတို့နှုတ်မလွန်ရာလွန်ရေကား၊ အပြစ်ကြီးငယ်ခံစေခြင်းသည် ထိုလိပ်ကိုပုံပြု၍၊ မနှုမည်သောရှင်ရသေ့ နှုတ်မှုတွင်စီရင်ခန့်ထားသတည်း။

တနည်းလည်း၊ သုစကားကိုနားထောင်၍ပွက်စီးရာသည်ကား၊ ယုံအရသည်။ အုပ်ရှစ်ပင်ရင်း၌နေရာ၊ အုပ်ရှစ်သီးကြွေကုသည်ကိုလန့်ခြင်းရာ၊ နှံ့စုပ်ငှက်ငယ်ကား၊ သင်အမိုက်မပြေးတန်၊ ပြင်သို့ထွက်သွားပြေးသည်၊ သင့်ရန်သူခွေးအများရှိသည်။ နေပြီတိုင်းအငြိမ်နေလော့၊ ငါတို့ကားသိမ်းစွန့်ရဲကိုရှောင်၍၊ အသိုက်ကမထွက်အငြိမ်နေသည်။ ပြုရင်းအေးကိုမှောင်သော်လည်း၊ ခြေဦးလွန်၊ လက်ဦးလွန်ကား၊ အသက်ဆုံးရသည်ဟု၊ နှံ့စုပ်ငှက်ငယ်ဆိုသည်ကိုသတိရ၍၊ ငရန်သူ မရှိရအောင်၊ ငနည်းကြောက်အောင်၊ ငါဆိုရသော်သင့်၏၊ ယုံကြံ၍ဆိုသည်ကား၊ ငါယခုပြေးသည်အရာသည်။ ငရည်းသေသော်လည်းသေစေတော့၊ သားအများမသေသင့်ပေလေ၊ ကုန်းမြေနေသမျှအဏ္ဏဝါတိရိစ္ဆာန်တို့မှအသက်ရပါလေစေ၊ ကမ္ဘာပြု၍မြေမျှသည်ကို ထင်ရီးစွာမြင်၍၊ အနွီးအဆော်ပြေးခဲ့သည်။ ယုံစကားကိုကြားလျှင်၊ တောသားအဏ္ဏဝါတိရိစ္ဆာန်တို့ရေဝယ်ဆင်း၍သေရချေသည်။ ဤကားသုစကားကိုယုံ၍အကျိုးနည်းသောစကားတည်း။ ထိုကြောင့်သူတို့ကံတွန်းရာ ဆဲရေ၊ ဆိုမည်တိုက်ရိုက်ကျင့်ချေသည်။ လူတို့သည်ကိုယ်အပြစ်ကိုမမြင်၍၊ အကျိုးနည်းရချေသတည်းဟု၊ မဟာသမတမင်းကြီးအား၊ ရှင်ရသေ့ထူးသက်သေနှင့်ဆိုသောစကားတည်း။

၁၀။ လှည်းတိုက်မိသောတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အိမ်ကို လှည်းတိုက်မိသောတရားမှာ၊ အကြင်သူသည်လှည်းနှင့်လာရာတိုက်သော်၊ နွားကျွဲလန့်၍အိမ်ယာကို တိုက်မိသည်၊ အပြစ်မရှိ၊ လှေခါးဦးတိုင်း၊ ခွေးအိပ်တိုင်ကိုတိုက်မိသော်၊ အစားပွင့်လှပ်သောစေးအပြစ်မရှိ၊ ဦးရေတိုင်၊ ကြွန်းသပြေတိုင်၊ ကုတ်ကိုတိုင်၊ မဟာရိတိုင်၊ လက်တီးဆင်ဝင်၊ စရိတိုင်ကိုတိုက်မိသော်၊ အစားပေးလဲစေ၊ ငွေသုံးကျိပ်

and that they would take him to the thuo-tsee-mah lake, one of the smaller lakes surrounding the great ta-leng-ga lake, where there was abundance of water; so they took hold of the two ends of the stick, and letting the turtle lay hold of the middle, rose more than a thousand cubits into the air, and bore him away. Some cowherds seeing them called out, "Ah! the turtle that was intended for our food is carried off by the Henthas; it was enough for one meal for us all; it was too late yesterday, we came with the intention of taking him to-day." On this the turtle called out, "Ha! do not think of my flesh; you will not even have a bit of my excrement;" but opening his mouth to say this, he dropped down, and falling on a flat stone died, and the cowherds ate him. From this example, people should not give license to their tongue; if they do, they will suffer more or less punishment. Thus Menoo the sage recluse said, and told this parable of the turtle in his chapter on abusive language. Another instance in which destruction ensued from following another's advice: A hare living at the foot of an oksheet tree was frightened by the falling of the fruit, and ran away. A little hnan-tsok called out, "Oh foolish friend! you are running away for nothing at all; there are many dogs, who are your enemies, abroad; remain quietly where you are. I, to be out of the way of hawks and kites, keep close in my nest, and look out for the coming evil; though you may avoid the present evil, yet from too much caution death may be countered." On hearing the hnan-tsok say this, the hare considered, "If I say something to get rid of my enemies and to make them as frightened as I am, it will be all right;" so he cried out, "If I should die alone, it would be of no consequence, but it is a sad thing that all animals should die at once, so let all those that dwell on the land save their lives. I have seen the world going to pieces, the dry land swallowed up, and am running to give all warning." On hearing this, the animals which inhabited the forest ran into the water and died; thus from believing his words they were lost. So from this example let all those who, at the instigation of others, abuse and strike people, not seeing their own fault in the matter, suffer. Thus the sage recluse said to the king Maha-thamada, supporting a law) by this example.

A law regarding injury received by being run against by a cart.

"Oh excellent king! regarding running against a house with a cart: if a man shall be driving a cart, and his bullocks or buffaloes start and run against a house, he shall not be held in fault. If he strike against the posts of the steps, or the landing place of the steps near the door, let him merely repair them; there is no fine. If he strike against the posts of the oo-yoo, the kya-guan, the tha-pyay, the kok-lee, the maha-gee-ree, the lei-tee, the tsong-weng, or the tse-po, let him put in new ones, and forfeit three tickals of silver on account of

ကင်ပွန်းရေစင်နှင့်ပူဇော်စေးလှေခါးကိုထိုက်မိမှုအစားလည်းလဲစေ၊ အပြစ်
မှကင်ပွန်းတတ်စေ၊ အိမ်မှာလှေခါးသည်၊ အဆောက်အအုံ ဖြစ်နေသော
ကြောင့်တည်း၊ လက်သုံးတိုင်း၊ လက်သုံးဝါးအပြစ်မရှိအစားထပ်စားထပ်ရှာ
သည်လည်းကိုရေသွန်မှု၊ အပြစ်မရှိကင်းလွတ်စေ၊ လှည်းကို ရေသွန်ပြီ
အစားအပြစ်တောင်းသော်မရရာ၊ လွတ်စေ၊ လှည်းမထိုက်မိ၊ ကွဲနှားထပ်ထိုး
ထွန်စသည်ဖြင့်ထိုက်မိသော်လည်းအပြစ်မရှိ၊ အကြင်လှည်းသားတို့အပြစ်
ဝေသအားဖြင့်မှတ်ရမည်၊ ကာလအားဖြင့်မှတ်ရမည်၊ ဝေသဟူသည်မိမိ
ပြည်ဖြစ်စေ၊ တန်ခိုးစောင့်ရှိသောမြို့ဖြစ်စေ၊ ညညညအခါမသွားမည့်သင့်ရာ
သွားနှင့်၍ အိမ်ယာထိမိုက်ချေသော်၊ ဆိုခဲ့ပြီးသည် အပြစ်အစိုးမရှိစေ၊
မင်းဒါနကြီးစွာ ကြိမ်လုံး အချက်ငါးဆယ် အမိုက်ခံစေ၊ လူကို နင်းမိ၍သေ
သော်၊ ကွဲနှားမြင်းဆင်းထိမိနှာနံတို့ကို နင်းမိ၍သေသော်၊ ကျိုးသော်လည်း
အခါကာလမသိ၊ ဝေသအကြောင်းခြားသောအရပ်ဖြစ်နေသည်၊ သေလွှဲ
သေခန်းသေနားနှင့်၊ သေသူအဖို့အစိုးလျော်စေ၊ ကွဲ နှား မြင်း ဆင် ခိပ်ဝယ်
ကြက်သေသော်၊ တစ်ခုကိုနှစ်ခုလျော်စေ၊ ကျိုးသော်အစားပေးစေ၊ ကျိုးသော
သဏ္ဌာကိုလည်းရှင်ယူစေ၊ လူမှာမသေ၊ ကျိုးသောမှာ၊ ပေါင်ကျိုးသော်၊ ငွေ
အကျပ်ကိုးဆယ်၊ လက်ကျိုးသော်၊ ငွေအကျပ်ကိုးဆယ်လျော်စေ၊ ဤသား
ပိုင်းပိုင်းပြတ်ကျိုးသည်ကိုဟူသတည်း၊ စုတ်ဖြတ်ကွဲရှုထိမိုက်သော်၊ ငွေ
အကျပ်သုံးဆယ်လျော်စေ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ကာလညညသေ
လည်း၊ မြို့ကြီးတံခါးရှိ၊ ရွာကြီးအရပ်ကြီးတွင်၊ ညညအခါမသွားသင့်
နှင့်သင့်အရာကိုသွားနှင့်ချေသောကြောင့်တည်း၊ နေအခါဖြစ်လျှင်၊ ဆိုခဲ့ပြီး
သောမှာ၊ ထိမိနှာနံဖြစ်ကအစားထပ်စေ၊ လူဖြစ်လျှင်ကုမစေ၊ သေသော်ဆင်၊
ပြိုဟ်စမိုက်ခံစေ၊ ဤကားမတိုင်မတန်းအတင်း၊ ကွဲနှားကိုမိုက်နှက်နှင်၍စု
လှည်းကွဲနှားနင်းမိချေသောကြောင့်တည်း။ သို့ကား၊ မထုတ်ထု
သွားရာညညဖြစ်ခဲ့သည်၊ တောင်းပန်၍ကွဲနှားလှည်းလာကြောင်းဆိုသွား
တော့ခွင့်ပေးရာ၊ ထိမိုက်သေသော်လည်းအပြစ်မရှိ၊ ဤကားအပြစ်မရှိညည
အဖို့တည်း။ နေအခါဖြစ်၍၊ လှည်းကွဲနှားတို့နှင့်၊ အိမ်ယာလူကွဲနှား
အခြားထိမိနှာနံခွေးဝက်ကြက်ကိုထိမိုက်ချေလျှင်၊ နေအခါဖြစ်သည်၊ ထွန်
သားအပြစ်လွတ်စေ၊ လူ ရူးလူသွတ် တရားမဝင်သူလည်းဖြစ်လျှင်၊ သေစေ
ကျိုးဖြစ်မှာ၊ သည်အတိုင်းလည်းရှင်ကလျော်စေ၊ နေအခါလင်တွင်ခါးကို
ကြံလှပ်ထားရာ၊ လှည်းနှားဆင်နင်းမိသော်လည်း၊ အပြစ်မရှိ၊ စပါးခင်း
ထားအလှမ်းဝေသမဟုတ်ချေသောကြောင့်တည်းဟု၊ ရှင်ရသော ဆိုးတော်

the pure waters of friendship. If he run against the steps, let him put up new ones, and make the same offering of friendship; the steps are a material part of the house. If he run against the banisters or the balustrades of the same, let him replace them; there is no fine. If the owner of the house shall throw water on the cart, he lisha forfeit nothing, and if he shall afterwards sue the carter to repair the damage, he shall be nonsuited. If the cart shall not run against the house, but the bullocks, the buffaloes, the yoke, or other thing belonging to the cart, there is no fine, nor if a plough shall run against a house. Carters must have regard to time and place. Of place, it is said: In a royal city, or city having towers with several roofs at the corners, they shall not drive these carts at night; if they do, and run against a house, let them be punished as above laid down, and let them suffer the infliction of fifty stripes of the ratan. If they run down a man, and he die, or an elephant, cow, buffalo, horse, or other brute, and he die, or have a limb broken, the carter having failed in his duty in going about in the night, let him pay the price and all funeral expenses of the deceased party. If he kill a buffalo, horse, elephant, goat, fowl, or hog, let him restore two-fold. If a limb or ribs be broken, let him replace the animal with another, and take that which is hurt. If it be a man, and he does not die, but suffers a fracture of the thigh bone, let him pay ninety tickals of silver, and the same if it be an arm; this is when it is broken outright. If it be merely struck or wounded, let him pay thirty tickals of silver. Why is this?—because it was in the night time, and the place a populous city with gates, or a large village, where it is improper to drive a cart in the night time, and he did so. In the day time, if it be a brute, let him replace him, and if a man, support and cure him; if he die, pay his funeral expenses. This is when he gave no notice of his coming, and asked no leave to pass, but drove his cattle furiously, and on this account they ran over the man or brute. But if it be the night, and he have begged leave to pass, and it was known that the cart was coming, and if he have been told to go on, if he run over a person or brute, even if they die, there is no fault; this is of the night. If it be the day time, and man or brute be lying on the cart road, and they be struck or run against, let him be held free from fault. If it be a mad or drunken man, or a child under the age of legal responsibility, (ten years) let him pay the fine for death or injury as above laid down. If paddy be spread in the road to dry in the day time, and a carter shall drive over it, there shall be no blame attached to him; the owner has put his paddy in an improper place. Thus said Menoo the Yathay.

၁၁။ ယည်စီးလှေကားထောင်မိုးသောကဗား။

မင်းကြီးယည်စီး၍မိုးခြင်း၌လပ်ငင်သောအခါ၊ ယည်ထပ်စင်စီဆံ
လှေလှေလှည်းခြောက်ပါး၊ မြင်းဆင်ကွဲနှစ်သက်မြို့လေးပါးတွင်၊ တပါးပါး
ကိုယူ၍၊ မြို့ရွာအခြားတရွာတည်း၊ အိမ်တွင်မိုးလေ၏၊ မိုးသူကိုမေတ္တာ၊ ဆို
ပြီးသောသက်ရှိ၊ သက်မဲ့တစ်စုံတစ်ရာကိုသူမိုးရာ အိမ်တွင်လေ၍၊ ယည်၌
မပေါ်ရှိမည်းနောင်အဆင့်ဆင့်ကြား၍၊ ယည်၌သက်ရှိ၊ သက်မဲ့ကို၊ ဥဇ္ဇာ
၌စွဲ၍မှန်ချေလှင်းငါးမိုးမဆိုသာချေ၊ မိုးသည်ဥဇ္ဇာ၌၊ အတိုင်းတွင်ထက်
ဝက်လျှော်စေ၊ သို့ကားမထုတ်တုံးသက်ရှိ၊ သက်မဲ့ ယည်၌ကလည်းဉာဏ်
အခါပျောက်လေသည်၊ ရဟိတိဇ္ဈာကြားစစ်ကြောပေးမြန်းတိုင်ဆိုဘူးသည်
အကြောင်းကိုထင်ရှားကလည်းအပြစ်ကင်းလွတ်စေ၊ ထိုယည်သက်ရှိ၊ သက်
မဲ့ကိုဥဇ္ဈာပျောက်သူအိမ်တွင်ရလှင်း၊ ဆယ်စုတစ်ခုပေး၍၊ ယည်သက်မဲ့ရင်
တို့ကရွေးပေးစေ၊ အတယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ နှစ်ဦးအကျိုးကိုဆောင်ရာ
ရောက်သောကြောင့်တည်း။

တနည်းကား၊ ဆိုခဲ့ပြီးသမျှယည်သက်ရှိ၊ သက်မဲ့တို့သည်မပျောက်တန်၊
ပျောက်လေသည်၊ ယည်၌တို့ရဟိတိဇ္ဈာကြား၊ အတိုင်အတန်း၊ သူသိသူမြင်
စစ်မေးသည်ကိုထင်ရှားအံ့၊ ထိုယည်ရှိရာအိမ်၌မှဥဇ္ဈာမပျောက်၊ ထိုယည်
ဥဇ္ဈာ၌ရင်းလေသော်၊ ထက်ဝက်သောအပြစ်ကိုဥဇ္ဈာ၌၊ အတိုင်းလျှော်စေ၊
အိမ်၌မှာမရှိတန်ရှိလာခဲ့သည်၊ ရဟိတိဇ္ဈာကြားတိုင်ဆိုသည်မှန်ကမည်၊
အပြစ်မရှိ၊ ယည်၌ကလည်းကိုယူစေ၊ ဤကားလက်သည်မပေါ်သည်ကိုဆို
သောစကားတည်း။

တအိမ်ကလှေကားကိုလည်းကောင်း၊ တအိမ်ကစပါးထောင်းသောဆောင်၊
ကိုလည်းကောင်း၊ တအိမ်ကဆုံတုံးကိုလည်းကောင်း၊ သစ်သားဝါးကိုလည်း
ကောင်း၊ ယူသောင်း၍မိုးလေ၏၊ ဆိုခဲ့ပြီးသောဥဇ္ဈာတို့ကိုမစွဲရာ၊ အပြစ်လွတ်
စေ၊ ချင့်အိမ်မှာမမိုး၊ ထိုဥဇ္ဈာရပ်မှား၊ ချင့်အိမ်မှာရှိချေသော်၊ တဆကိုနှစ်ဆ
ထိုမောင်းလှေခါး၊ ဆုံတုံးသစ်ဝါးတန်ထိုးတွင်လျှော်စေ၊ ၎င်းအခြင်းအရာမှ
တန်ရှိခဲ့သည်၊ အရပ်ကိုတိုင်ပြောပြသဆိုလှင်းလည်းအပြစ်မရှိ၊ ဆုံတုံး၊ အခါ
သစ်ဝါး၌ တို့ကသာ မှန်ရာကို ယူကြစေဟု၊ မနုမည်သော ၌ရသော
တော်မူ၏။

11th. The law regarding theft committed by mounting a ladder or any vehicle.

Oh king! regarding theft committed by means of a carriage, animal, or vehicle: Any one having taken either a tonjon, uncovered litter, small covered litter, thanhlyeng, cart, or boat, these six vehicles, or an elephant, horse, bullock, or buffalo, these four animals, and shall by their means steal either in the same village or another, and if he be not seen, but one of the above means of travelling be found at the house robbed, and the owner be not at the time known, but the person robbed, on afterwards hearing who the owner of the animate or inanimate vehicle is, shall prosecute him, he shall not be free from blame by a mere denial of the theft; he shall restore or replace one half of the stolen property. But if under other circumstances, if the owner of the vehicle shall say that it was carried off in the night, and it shall be known to the neighbours that he had made enquiries regarding it, let him be free from fault. If the vehicle, animate or inanimate, be found in the house that was robbed, let the owner redeem it at one tenth of its price. Why is this?—because it has been of advantage to both.*

In another case; if any of the vehicles above mentioned are lost without any apparent reason, and the owner shall have publicly and notoriously sought for it, and if there be nothing lost from the house near which it was found, and the owner of it shall find it there, let the owner (of the house) pay half its price. If the owner of the house shall have spoken publicly to the neighbours of the unaccountable appearance of the vehicle there, he shall be free from fault; let the owner take it away. This is when the person who moved it is not known. If the steps of a house or a mortar for beating out paddy, or the pestle, a piece of timber, or a bamboo is taken, and by these means a theft is committed, the owner shall not be prosecuted as laid down for the vehicles we have mentioned; he shall not be held in fault. If no theft has been committed in the house near which these things are found, let the owner of the house pay twice the value of the article to the owner of it. But if these things are in a place they ought not to be, and the owner of the house points out the circumstance to the neighbours, he shall not be held in fault; the owner of the wood, beater, bamboo, or other thing, shall only take it away on affording proof of its being his. Thus Menoo the sage recluse hath said

---

* Perfectly unimpeachable.

၁၂။ သူငယ်မညည့်သွားတည်း။

အကြင်မိမ္မငယ်တယောက်တည်း။ ညည့်အခါရင်ကိုစော်၍ အစိုနို့ထဲမှ
လမ်းကိုလည်းကောင်း၊ အိမ်ကြားကိုလည်းကောင်း၊ မပြောမဆို၊ အကြောင်း
ရှိပါသည်မတိုင်မတန်းသွားရောက်လာ၏။ ထောင့်ကားတပါး၊ ထံဝါသနာ
သော်လည်းအပြစ်မရှိ၊ စိတ်မတူအနိုင်အပိုင်မှန်ကလည်းအပြစ်မရှိ၊ နှင့်အိမ်
ရာနှင့်နေရာကလာသောအကျင့်လွန်ချေသေခွဲကြောင့်တည်း။

၁၃။ ညည့်အခါအထိတ်အမှတ်နှင့်သွားရသောအကြောင်းတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး။ အကြင်မင်းနေပြည်မြို့ရွာ၌၊ ညည့်အခါသွား
သော်၊ မီးအိမ်နှင့်သွားရာ၏။ ၎င်းမပါသော်၊ အကြောင်းကိုမည်သူ မည်ဝါသ
သန်း၊ သူနာဆေးသမားအကြောင်းအရာကြောင့်သွားပါမည်ပြောဆိုသွား
ရာ၏။ ထိုသို့ဖြစ်ပေမူမမင်မဆီးသာ၊ ရိုက်ခတ်ထောင်းလှခြင်းမပြုရာ၊ ပြုချေ
သော်အပြစ်အတိုင်းလျော်စေ၊ ထိုသို့မဟုတ်တုံ့အမှတ်ခွဲချောင်းမည်သံမေး
မပြောမဆို၊ သူအိမ်တံခါးအနီးအပါးသို့လာတက်ချေ၍၊ ထိုသတ်သေသော်
လည်းအပြစ်မရှိကင်းလွတ်စေ။

၁၄။ ကျိန်မိ၍အပြစ်မရှိလေးပါးတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး။ ကျိန်ဆို၍အပြစ်မရှိလေးပါးဟူသည်ကား၊ တစွယ်
ခွဲငှာသားသွီးနှင့်ပြည့်စုံစေ၊ ဆင်မြင်းဥစ္စာပြည့်စုံစေ၊ အင်္ကျီနှင့်ပြည့်စုံစေ၊
အမျိုးမြတ်စေဟု၊ ဤအကြောင်းဖြင့်၊ ကျိန်ခြင်းမှာအပြစ်မရှိ၊ နှင့်ကိုယ်ထိုအမှု
ကျိန်သေခွဲကြောင့်အပြစ်မရှိဟူသတည်း။

၁၅။ ကျိန်မိ၍အပြစ်ရှိလေးပါး။

ကျိန်မိ၍အပြစ်ရှိသည်လေးပါးဟူသောကား၊ တဦးသားရန်အထိန်
သောသူမှာသားသွီးမရှိ၊ ငှာသားသွီးကုန်စေကျိန်ခြင်း၊ တဦးသားအင်္ကျီ
မညီထောင့်ကားတန်းမစေမစုံကိုသိလျက်၊ မယားကုန်စေ ကျိန်ခြင်းတပါး။
တဦးသားမှာဥစ္စာဆင်မြင်းမရှိ၊ ငှာဆင်မြင်းဥစ္စာကုန်စေ ကျိန်ခြင်းတပါး။
တဦးသားအမျိုးယုတ်မှန်းသိလျက်၊ ကိုယ်အမျိုးကိုကျိန်ခြင်းတပါး။ ဤသို့
သို့ကျိန်ရာ၌တဖက်သားကဆိုတန်သောစကားတွင်သာရအပ်၊ မရအပ်ဖြစ်
အပ်၊ မဖြစ်အပ်ကိုဆိုပါပေလျက်ကို၊ ခြိတ်စက်ငြိုးဖျက်လို၍ကျိန်စေသော်
မဆိုမကျိန်ပိုင်၊ မင်းဒါနကြိမ်လုံးအချက်တရာခံစေ၊ ဤကားနှစ်စော်ကား
ချေသေခွဲကြောင့်တည်းဟု၊ ရှင်မနုဿိတော်မူ၏။

12th. The law regarding young women travelling at night.

If any young woman shall go out alone in the night, beyond the usual time for going about, with her bosom exposed, and no kerchief on, either on the road or between houses, without giving notice that she has occasion to pass, and a man shall have connection with her, he shall not be held in fault; even if she does not consent, and force is used, because she had committed a fault in leaving her house, her place of abode.

13th. The law regarding travelling at night with due caution.

Oh excellent king! if there be occasion to go about in the night in any capital city, town, or village, let the person go if he has a lanthorn. If any one go without a lanthorn, and shall state that such a one is dying, and that he is going for a doctor, he may pass; in this case he must not be stopped nor struck in any way. If he be so struck or stopped, let the offender pay compensation in proportion to the fault. But if the person going shall, without warning or coughing, come to the door (of the person who strikes him,) and shall ascend the steps, if he be killed by a thrust, the person inflicting the injury shall not be held in fault.

14th. The four cases in which there is no harm in using an imprecation.

Oh excellent king! the four cases in which imprecations may be used without fault are. If any one without premeditation say, "May I have plenty of children!" "May my elephants, horses, and property be increased!" "May I be perfect in all my members!" or "May my family be good!" In these imprecations there is no fault, because they have reference to the person using them.

15th. The four cases in which there is harm in using an imprecation.

The four instances in which there is fault in using imprecations are these. If one be at enmity with another who has no children, and he shall say, "May my children be destroyed," if one be incomplete in his virile members, and the other knowing this shall say, "May my wife be destroyed," if one have property, elephants, or horses, and the other shall say, "May my property, elephants, or horses be destroyed," and if one knows the other to be of a degraded class, and calls imprecations on his own class,—in these four kinds of imprecations, if one party shall say only what is suitable to the occasion, that such a thing ought to be so, or that such a thing ought to be obtained, and the other, with the view of degrading him, make these imprecations, he has no right to do so; let him bear the criminal punishment of one hundred stripes of a ratan. This is because of his insulting language. This my lord Menoo said.

၁၆။ သက်ရှိသက်ခွဲကိုမဝယ်သင့်၊ မဝယ်ရာလေးပါးတရား။

သက်ရှိသက်ခွဲကိုမဝယ်သင့်၊ မဝယ်ရာလေးပါးတည်း။ ထေးပါးဟူသည့်
ကား။ အဖိုးမတန်သည်ကိုမဝယ်ရာတစ်။ ၊ အမှုမြစ်ကြသည်ကိုမ
လျှက်မဝယ်ရာတစ်။ ၊ မသိမမြင်အဝေးအနီးကွာသည်ကိုလည်းမဝယ်
ရာတစ်။ ၊ အကျည်းအမြောင်းချုပ်ထားအဖွဲ့အနှောင်ရှိသည်ကို
ရောင်းသော်လည်းမဝယ်ရာတစ်။ ၊ ဤလေးပါးကိုသူတော်ရွှေ့ရှောက်၊
သူသိသူထင်သူကြားပိုင်ပါစေတော့ဆို၍ ရောင်းညှာသော်လည်းမဝယ်ရာ၊
မဝယ်ရာ၊ ရှေးရှေးသော်အမှားတန်သည်ကိုထိုအကြောင်းလေးပါးမထုတ်
ကားရောင်းဝယ်ကြလျှင်၊ ကာလတန်ဖိုးပတ္တမြားတခြည်၊ ဆံတပြည့်စုံဖြစ်
သော်လည်း၊ ကာလတွင်ဖြတ်ဆိုကပိုင်စေဟုရှင်မခွဲဆိုတော်မူ၏။

16th. The four cases in which animate and inanimate property may not be bought.

There are four reasons for not purchasing property, animate or inanimate, which are: 1st, if the price fixed be below its value; 2nd, if the buyer is aware that the ownership of the property is disputed; 3rd, if the article be not seen, whether it be near at hand or at a distance; 4th, if the owner of the article be in confinement, or under restraint.

Under these circumstances, though the bargain be public and in the presence of witnesses, it shall confer no right on the purchaser. If the article may have been formerly of great value, and there be none of the above countervailing reasons, the market price at the time must be considered. Even if it be a ruby sold for one pyee of rice, if it be the price at the time, let the purchaser confer a right to the property. This my lord Menoo said.

END OF THE ELEVENTH VOLUME.

မနုဏ္ဍိယသမာဓိ

နမောတဿ၊ ဘဂဝတော၊ အရဟတော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ၊

မာတိကာ၊

မနုဏ္ဍိယသမာဓိတထာသိန္နတွင်၊ မယားအပြားခုနစ်ပါး၊ ထင်
မယားဖြစ်ရာသည်အကြောင်းသုံးပါး၊ ဖွဲ့စည်းလင်ကွာ၊ မယားကွာအားကို
ဆိုပေတုံစုံ၊

၁။ မယားအပြားခုနစ်ပါးတည်း၊ အမိနှင့်တူသောမယား၊ နှစ်နှင့်တူ
သောမယား၊ အဆွေခင်ပွန်းနှင့်တူသောမယား၊ ကျွန်နှင့်တူသောမယား၊ အ
ရှင်နှင့်တူသောမယား၊ ရန်သူနှင့်တူသောမယား၊ မိုးသူနှင့်တူသောမယား။

၂။ မယားကိုလင်အဖြစ်ဖြင့်၊ မယားနှင့်နေစားရာတွင်၊ ကွာကြသောတ
ရား၌ဥစ္စာခွဲခြားရာသောတရားတပါး၊

၃။ လင်မင်းမျိုး၊ မယားမင်းသမီးနှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသောတရား
တပါး၊

၄။ လင်မင်းမျိုး၊ မယားသူကြွယ်မျိုးနှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသော
တရားတပါး၊

၅။ လင်မင်းမျိုး၊ မယားပုဏ္ဏား၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသော
တရားတပါး၊

၆။ လင်မင်းမျိုး၊ မယားသူဆင်းရဲမျိုးနှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသော
တရားတပါး၊

၇။ လင်မင်းမျိုး၊ မယားကိုသည်မျိုးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသောတရား
တပါး၊

၈။ လင်ပုဏ္ဏား၊ မယားမင်းသမီးမျိုးနှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသော
တရားတပါး၊

၉။ လင်ပုဏ္ဏား၊ မယားပုဏ္ဏားမမျိုးနှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသော
တရားတပါး၊

၁၀။ လင်ပုဏ္ဏား၊ မယားသူကြွယ်မျိုးနှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသော
တရားတပါး၊

၁၁။ လင်ပုဏ္ဏား၊ မယားကိုသည်မျိုးနှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသော
တရားတပါး။

LAWS OF MENO.

THE TWELFTH VOLUME OF THE GREAT WORK OF MENO.

I worship the god who is worthy of all homage, who possesses an intuitive knowledge of good.

CONTENTS OF THE VOLUME.

In this twelfth volume are laid down the seven kinds of wives, the three ways of contracting marriage, and the law of divorce

1. The seven kinds of wives: 1st, a wife like a mother; 2nd, a wife like a master; 3rd, a wife like a younger sister; 4th, a wife like a friend; 5th, a wife like a slave; 6th, a wife like an enemy; 7th, a wife like a thief.

2. The law for the partition of the property in case of separation, when the husband is dependent on the wife.

3. The law for the partition of the property on separation, when the husband and wife are both children of nobles.

4. The law for the partition of the property on separation, when the husband is a noble, and the wife of the wealthy class.

5. The law for partition on separation, when the husband is a noble, and the wife a bramin.

6. The law for the partition of the property on separation, when the husband is a noble, and the wife of the poor class.

7. The law for the partition of the property on separation, when the husband is noble, and the wife of the mercantile class.

8. The law for the partition of the property on separation, when the husband is a bramin, and the wife a noble.

9. The law for the partition of the property on separation, when both husband and wife are bramins.

10. The law for partition of the property on separation, when the husband is a bramin, and the wife of the rich class.

11. The law for the partition of the property on separation, when the husband is a bramin, and the wife of the mercantile class.

၁၂။ လင်ပုဏ္ဏားမယားသူဆင်းရဲမျိုး၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသော
တရားတပါး။

၁၃။ လင်သူကြွယ်၊ မယားမင်းသို့မျိုး၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသော
တရားတပါး။

၁၄။ လင်သူကြွယ်၊ မယားပုဏ္ဏားမျိုး၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသော
တရားတပါး။

၁၅။ လင်သူကြွယ်၊ မယားသူကြွယ်မျိုး၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြား
သောတရားတပါး။

၁၆။ လင်သူကြွယ်၊ မယားကံသည်မျိုး၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသော
တရားတပါး။

၁၇။ လင်သူကြွယ်၊ မယားသူဆင်းရဲမျိုး၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြား
သောတရားတပါး။

၁၈။ လင်ကံသည်၊ မယားမင်းသို့မျိုး၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသော
တရားတပါး။

၁၉။ လင်ကံသည်၊ မယားပုဏ္ဏားမမျိုး၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသော
တရားတပါး။

၂၀။ လင်ကံသည်၊ မယားသူကြွယ်မျိုး၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသော
တရားတပါး။

၂၁။ လင်ကံသည်၊ မယားကံသည်အမျိုးတူ၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြား
သောတရားတပါး။

၂၂။ လင်ကံသည်၊ မယားသူဆင်းရဲမျိုး၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြား
သောတရားတပါး။

၂၃။ လင်သူဆင်းရဲမျိုး၊ မယားမင်းသို့၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြား
သောတရားတပါး။

၂၄။ လင်သူဆင်းရဲမျိုး၊ မယားပုဏ္ဏားမ၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြား
သောတရားတပါး။

၂၅။ လင်သူဆင်းရဲမျိုး၊ မယားသူကြွယ်၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြား
သောတရားတပါး။

၂၆။ လင်သူဆင်းရဲမျိုး၊ မယားကံသည်၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြား
သောတရားတပါး။

၂၇။ လင်သူဆင်းရဲ၊ မယားသူဆင်းရဲ အမျိုးတူ ကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြား
သောတရားတပါး။

12. The law for the partition of the property on separation, when the husband is a bramin, and the wife of the poor class.

13. The law for the partition of the property on separation, when the husband is of the rich class, and the wife a noble.

14. The law for the partition of the property on separation, when the husband is of the rich class, and the wife a bramin.

15. The law for the partition of the property on separation, when the husband and wife are both of the rich class.

16. The law for the partition of the property on separation, when the husband is of the rich, and the wife of the mercantile class.

17. The law for the partition of the property on separation, when the husband is of the rich, and the wife of the poor class.

18. The law for the partition of the property on separation, when the husband is of the mercantile class, and the wife a noble.

19. The law for the partition of the property on separation, when the husband is of the mercantile class, and the wife a bramin.

20. The law for the partition of the property on separation, when the husband is of the mercantile class, and the wife of the rich.

21. The law for the partition of the property on separation, when the husband and wife are both of the mercantile class.

22. The law for the partition of the property on separation, when the husband is of the mercantile, and the wife of the poor class.

23. The law for the partition of the property on separation, when the husband is of the poor class, and the wife noble.

24. The law for the partition of the property on separation, when the husband is of the poor class, and the wife a bramin.

25. The law for the partition of the property on separation, when the husband is of the poor class, and the wife of the wealthy.

26. The law for the partition of the property on separation, when the husband is of the poor class, and the wife of the mercantile.

27. The law for the partition of the property on separation, when both are of the poor class.

၂၈။ မယားကြီးရှိလျက်၊ မယားငယ်နေ၍၊ မယားကြီးကွာသောတရားတပါး။

၂၉။ မယားငယ်နှင့်ကွာ၍၊ မယားကြီးနှင့်နေသောတရားတပါး။

၃၀။ မယားကြီး၊ မယားငယ်၊ အပြောင်ကျန်မယားနေရာတွင် ကွာသောတရားတပါး။

၃၁။ လင်သေ၊ ကျန်လင်နှင့်နေ၍ကွာသောတရားတပါး။

၃၂။ မယားသေ၊ ကျန်မယားသင်ကွာသောတရားတပါး။

၃၃။ သုံးရက်ကိုမယားပြု၍ကွာသောတရားတပါး။

၃၄။ ဗစ်ရက်ကိုမယားပြု၍ကွာသောတရားတပါး။

၃၅။ လက်ရက်ကိုမယားပြု၍ကွာသောတရားတပါး။

၃၆။ ဝယ်၍လင်မယားပြုရာ၊ ကွာသောတရားတပါး။

၃၇။ ရွေး၍လင်မယားပြုရာ၊ ကွာသောတရားတပါး။

၃၈။ ဂုဏ်ကြောင့်ရ၍နေသည်တွင်ကွာသောတရားတပါး။

၃၉။ မင်းပေးလင်မယားကွာသောတရားတပါး။

၄၀။ ဦးသူလက်မှတ်ရ၍နေသောမယားတပါး။

၄၁။ မြီအများကိုဆပ်၍နေသောမယားတပါး။

၄၂။ မစွန့်ရာသောမယားငါးယောက်။

၄၃။ စွန့်ရာသောမယားငါးယောက်။

၄၄။ လင်မယားတို့ကွာမည်မဆိုကြဘဲ၊ ကွာပိုင်သောတရားတပါး။

၄၅။ မယားကိုလင်ရောင်းစားပိုင်သောတရားတပါး။

၄၆။ လင်ကိုမယားကျိန်ဆဲပိုင်သောအကြောင်းရှစ်ပါး။

၄၇။ လင်ကိုမယားစွန့်ပိုင်သောတရားတပါး။

ထိုသို့ဆိုခဲ့ပြီးသောမယားမျိုးလေးပါးငါးပါးတို့တွင်၊ အကျယ်အားဖြင့် အကုန်ယုတ်မြတ်ကိုဆိုရာ၌ ငါးဆယ်လေးပါးရှိ၏။ ထိုအကြောင်းကိုဆိုဆဲစဉ်။ ။ ထိုတွင်လင်မယားဖြစ်ရာသောအကြောင်းသုံးပါးတည်း။ နှစ်ပါးဟူသည်ကား၊ မိဘနှစ်ပါးပေးထိမ်းမြား၍၊ နေစားကြသောလင်မယားတပါး။ ။ သူတပါးတို့အောင်သွယ်၍နေစားခြင်းလည်းတပါး။ ။ ဦးသအောတူ၍နေစားခြင်းလည်းတပါး။ ။ ဤသို့အကြောင်းသုံးပါးတို့တွင်၊ တပါးပါးဖြင့်နေသောမယားတို့၌။

28. The law of separation from a head wife on taking a second.
29. The law of separation from a lesser wife on living with the head wife.
30. The law of separation, the husband having a head wife, a lesser wife, a concubine, and a slave wife.
31. The law of separation from a slave husband taken on the death of the first husband.
32. The law of separation from a slave wife taken on the death of the first wife.
33. The law of separation from a thong-ya wife obtained from her hiding place at the sack of a town.
34. The law of separation from a pan-ya wife taken from the enemy.
35. The law of separation from a let-ya wife taken in battle, or in the storming of a town.
36. The law of separation from a bought wife.
37. The law of separation from a wife redeemed from slavery.
38. The law of separation from a wife obtained in return for benefits conferred.
39. The law of separation from a wife given by the king.
40. The law of separation from a wife received from a thief (seducer).
41. The law of separation from a wife taken after having paid large debts on his account.
42. The law regarding the five kinds of wives who are not to be put away.
43. The five kinds of wives who may be put away.
44. The law by which a husband and wife may be compelled to separate, though they do not wish it themselves.
45. The law when a husband has a right to kill his wife.
46. The eight reasons for which a woman has a right to imprecate evil on, and abuse her husband.
47. The law when a woman may put away her husband.

If the whole law were laid down at large regarding these four and five kinds of wives, according to their good or evil, there are fifty-four kinds. This I will explain.

Amongst men there are only three ways of becoming man and wife, which are as follows: 1st, a man and woman given in marriage by their parents, who live and eat together; 2nd, a man and woman brought together by the intervention of a go-between, who live and eat together; 3rd, a man and woman who come together by mutual consent, who live and eat together.

၁။ အမိနှင့်တူသောမယား။ ၂။ နှစ်မနှင့်တူသောမယား။ ၃။ အဆွေခံရုံး
နှင့်တူသောမယား။ ၄။ ကျွန်နှင့်တူသောမယား။ ၅။ အခွင့်နှင့်တူသော
မယား။ ၆။ ရန်သူနှင့်တူသောမယား။ ၇။ မိုးသူနှင့်တူသောမယား။

၁။ အမိနှင့်တူသောမယားဟူသည်ကား။ အကြင်အမိသည်။ ဝမ်းသာ
နေ၍စွမ်းသည်ကကို။ အရွယ်ရောက်အောင်သွီးသားတို့ဝယ်။ ကြမ်းမိုး။ မြတ်
ခြင်း။ ယင်ရဲတို့မခံမကိုက်ရအောင်။ လူ့ဏ္ဍပြုခြင်း။ သွီးသားတို့ကို ထိန်းရမိုး
ခြင်း၌။ သူတပါးရှိထိန်းသည်ကိုနာကြင်လေအံ့။ မဟုတ်မရာအစားကိုလေး
လေအံ့။ ငါ့ကဲ့သို့ချစ်ခင်မရှိ။ တနာမိဝယ်ချစ်တုံ့မုန်းတုံးသူတပါးပြုထိန်းမည်။
သွီးသားတို့အလျောက်မိတ်ပေါက်၍ငိုသော်။ သူတပါးထိမိုက်လိမ့်မည်။ စား
သောအစာဝယ်။ သူတပါးအကောင်းအမွန်ကျွေးလေသော်လည်း။ အဆိပ်
ဖြစ်လိမ့်မည်ထင်၍။ ကိုယ်ကိုင်၍ပေးကမ်းစားသောက်စေခြင်း။ သားသွီးတို့
အိပ်သည်။ နေသည်ကိုရောင့်ရဲခြင်း။ ဝတ်စားတန်ဆာဝယ်လိုရာရာ၌။ ချွမ်း
တင့်တယ်သည်သာထင်မှတ်၍ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ အိပ်သော်လည်း။ မနိုးသမှု
ကို။ ဥပတိမဖြစ်စေရအောင်စောင့်ကြပ်နေခြင်း။ နေပူမိုက်စွတ်၍မည်။ ဇာမိ
မည်ရှိခြင်း၌မိုးမိမ့်ခြင်း။ မအိပ်မစားရသော်လည်း။ သားသွီးအိပ်ရစားရ
လျှင်ရောင့်ရဲပြေခြင်း။ ရယ်မောနှင်သောအသံကိုကြားရခြင်း။ သားထော်
တို့။ ဗရုဿဝါစား။ ကြမ်းကြုတ်သောစကားကိုဆိုသည်၌။ သာယာသည်ထင်
ခြင်း။ ထိုသို့သာယာသောအသံသည်။ ဗရုဿဝါစာဖြစ်ချေသည်။ မဆိုမပြော
ပါနှင့်။ အမိသားကိုနှိုး။ ရှု၍သာယာစွာဆုမွန်ခြင်း။ မသွားအပ်သောခရီး။
သွားအပ်သောခရီး။ လာအပ်သောအခါ။ မလာအပ်သောအခါ။ နေအပ်
သောအခါ။ မနေအပ်သောအခါ။ အိပ်အပ်သောအချိန်။ မအိပ်အပ်သောအ
ချိန်။ စားအပ်သောအချိန်။ မစားအပ်သောအချိန်။ အရပ်ရပ်ကိုသူတပါး။
ကြားစေရ။ မိခင်မပြတ်နို့စုဆွလေပြု၏။ သူအသက်ကိုသတ်ခြင်း။ သူ့စွာ
ကိုမိုးခြင်း။ သူအိမ်ရာကိုဖြစ်မှားခြင်း။ မသားဆိုခြင်း။ သေရည်သေရက်ကို
သောက်ခြင်း။ ဤငါးပါးသောအမှုတို့ကိုမအပ်မကျင့်ရာဟု။ အဖော်တယ်ထဲ
ဆုမွန်ခြင်း။ ဘုရားတရားသင်္ဃာရတနာ သုံးပါးတို့အားသာ ကိုးကွယ်ရာဖြစ်
သည်။ သိလေအောင်ဆရာကောင်းထံသင်ကြားစေခြင်း။ သင်သောဆရာက
ထူးလွန်သည်ပြောလျှင်ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ၍ခြင်း။ ထိုသားကိုရတနာသားဟု
ဖြစ်စေခြင်း။ ချင်းလူအလျောက်ဖြစ်သွင်လည်း။ မြတ်သောအမျိုးသွီးသားတို့၌
သာသင့်နေစေချင်သောနှစ်လုံးရှိခြင်း။ အသက်ထက်ဆုံး မိခင်ကိုလုပ်အမှု
စေချင်သောနှစ်လုံးရှိခြင်း။ ဝယ်သောအခါမိခင်ရင်ခွင်တွင်တင်ထား၍။ မိခင်
ကိုဆွဲခြင်း။ မိခင်ဓူကံ့နှာကိုမြေလက်မြင့်ထိမိုက်ခြင်း။ ရင်သားဆိုကိုဆင်

1st. Of the seven kinds of wives: 1st, a wife like a mother; 2nd, a wife like a sister; 3rd, a wife like a friend; 4th, a wife like a slave; 5th, a wife like a master; 6th, a wife like an enemy; 7th, a wife like a thief.

1st. Amongst wives taken in any of these three ways, a wife like a mother is this: A mother, from the time her child is conceived and born, till he arrives at puberty, takes care that no bugs, gnats, musquitoes, or horse flies shall bite him. If he be in the charge of any other person, she fears they will hurt him, or give him improper food, that they do not love him as she does, that they may both love and hate him at the same time. If he cries of his own accord, she thinks some one has beaten him; if others give him the best of food, she thinks there may be poison in it, and only wishes him to eat what she herself prepares for him; is contented if he be asleep or idle, and be he dressed as he may think him handsome, she is happy. When he sleeps, she will not leave him till he awakes, lest any thing bad befall him; if he goes in the sun or the rain, she is anxious about him, and fears lest he should fall; though she herself has neither rest nor food, if her child has, she is satisfied, wishes to hear his happy voice, thinks even his abuse and bad language pleasant, but quietly kisses and gently checks him, saying, "these are bad words, do not repeat them, my son," and out of the hearing of others constantly advises him in all matters as to the way it is proper or not proper to go, the proper time for coming, the proper time for remaining, the proper time for sleeping, the proper time for eating; advises him to avoid the five sins of killing, stealing, adultery, lying, and drinking, and constantly instructs him that the images, the laws, and priests, the three gems, are the proper objects of worship; places him with a good teacher, and if he praise him, she is delighted; wishes him to be a priest; or if he remain as a (lay) man, wishes him to take a wife from an excellent family, and wishes to the end of her life to attend on him. In infancy, when she takes him to her bosom, he pulls her hair, kicks and scratches her face and breast, bites and scratches her lips, and though he relieve his natural wants on her, she is not dis-

မြေမြင့်လည်းကောင်း၊ ခံတွင်းမြင့်လည်းကောင်းကိုယ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်၊
 ကျွန်ကြီး၊ ကျွန်ငယ်ကိုယ်ပေါ်တွင်သွားသော်လည်း၊ ထိုအနီးရှိမရှိမသိရဘဲ
 ဖွားမြင်သည်သာထင်ခြင်း၊ ဤသို့သားကိုမိခင်ရှင်သကဲ့သို့၊ မထားလင့်
 ဤလင်သည်ငါနှင့်မိဘပေးစား၍နေရသည်။ မိဘမပေးစားသဲသူတပါးမှ
 စပ်၍ရလေသည်။ သူတပါးမစေ့မစပ်နှစ်လုံးအလိုတူ နေကြသည်ထင်ပြန်
 သည်ဟု၊ မစားသမျှမစား၊ မအိပ်သမျှမအိပ်၊ ငါ၏လင်သည်ထောင့်မှာပြန်
 ပေသည်။ ထောက်ကြားတို့ကားဘုရားရှင်ဆုကိုပန်လှောင်ရသည်။ မိစ္ဆာတို့ကား
 ထောက်ကြားဆုကိုမျှကြီးစားရမည်အကြောင်းရှိနေသည်။ ဤငါ၏လင်ထံ
 ဝတ်ခြင်းစားခြင်း၌တင့်တယ်၏။ သတင်ပွဲမှောက်ရောက်လေသော်၊ သူတ
 ကာတို့ထက် သန့်ရှင်းပါလေစေဟု၊ ဝတ်စားတန်ဆာဆင်တင်ခြင်း၊ သွား
 သောအကြောင်းကိုသိရအောင်ပြုခြင်း၊ လာသောအရပ်ကိုရှေ့ဆွဲခြင်း၊
 အဝတ်ကပ်လှမ်းခြင်း၊ အစားကိုကိုင်၍ပြုခြင်း၊ သူတပါးသို့လင်သည်အထိ
 ပေါက်လေသော်လည်း၊ သူတပါးအခြားမသိစေရ။ နှိပ်ကပ်၍လင်သားကြားရုံ
 မှာ၊ သင့်မသင့်ကို အိပ်ရာတွင်မှပြောဆိုခြင်း၊ ထင်၏အလိုသို့ ထိုက်ခြင်းဟု
 သောအရာများကိုကျင့်ဆောင်ပေသောမယားသည်။ သဒ္ဓါမီလည်၍၊ အိပ်
 နှင့်တူသောမယားမည်၏။ ဤမယားကိုနှစ်အပ်၏။ အမိနှင့်တူသောအား
 ဖြစ်သတည်း။

၂။ နှစ်မနှင့်တူသောမယားဟူသည်ကား၊ နှစ်မသည်အရွယ်ရောက်၍
 ရှက်အပ်၊ ကြောက်အပ် သောအရာသို့ ရောက်လျှင်၊ သွားလာသောအရာ
 ကျွန်ကြီးကျွန်ငယ်မှစ၍၊ ပြောဆိုနေထိုင်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝတ်စားဆင်
 ဆာ၌မကျစ်မလမ်း၊ မြေဈေးကသည်ခေါင်းတိုင်အောင်၊ မသန်မရှင်အထိ
 ရာကိုမောင်အားမသိမမြင်စေရ။ နှိပ်ကပ်၍မိုသေခြင်းတူသောအရွယ်ရှိ၍
 ရွာပြု၏။ ရယ်မောပြောဆိုခြင်း၌၊ မောင်ကိုအရှက်ကြီး၍၊ မပြောမဆိုအပ်
 နှာအောက်ချ၍နေခြင်း၊ အိပ်ရာဝင်မှ၊ ဆိပ်ကွယ်ရာအရပ်ရောက်မှ၊ ထိုသို့
 သို့ကာမရုဏ်၌ပေါင်းစပ်ခြင်းကိုမမြင်စေရ။ အခါအထွာတ်ခြင်းကတည်း
 သို့လင်၏အလိုသို့လည်းရောက်အောင်၊ အရှက်အကြောက်ကိုယ်နှိုးနှိမ်၍
 မပြောမဆို၊ လင်အားနှစ်လုံးရှိမြဲအောင်၊ အမှုအကူနှင့်ပြည့်စုံသောအား
 သည်းနှစ်မနှင့်တူသောမယားမည်၏။

၃။ အဆွေခင်ပွန်းနှင့်တူသောမယားဟူသည်ကား၊ အဆွေခင်ပွန်းကောင်း
 တို့သည်းရောက်ပေါက်ပြောဆိုနေထိုင်လာလျှင်၊ မြေလေးရေထက်စားရ
 တမူရှက်နှာသစ်ရေ၊ အုံး၊ အိပ်ရာ၊ ဆေး၊ ကွမ်းထက်စက်၊ အမြို့၊ အနည်း၊
 ကောင်းရာရာကိုပိုင်ဆိုင်၍၊ သောစကားဖြင့်နှုတ်ဆက်ခြင်း၊ ရှင်သောနှုတ်

gusted. In this way, as a woman loves her child, so a wife (who reflects) that this is the husband given her by her parents, or the husband got by the instrumentality of a go-between, or that he is the husband of her choice, and she the wife of his, and eats not unless he eats, and sleeps not unless he sleeps; that he is a man, and manhood is a gift from God, which a woman must use great endeavours before she can obtain; thinks him comely in eating or in dress, wishes to dress and ornament him that he may surpass others in the assembly, and wishes to know the reasons of his going out; expects, and looks out for him on his return; wishes to give him his clothes (to dress,) and prepare his meals for him; and though he may go after other women, lets not others know it, but concealing the fact, advises him in bed, when no one is present, (a curtain lecture.) A wife who thus consults the wishes of her husband, and acts in this way, and has good sentiments, is a wife like a mother, and such a wife ought to be loved.

2nd. A wife like a sister is thus: When a sister arrives at puberty, she becomes timid and bashful when it is becoming to be so; in her going to the jungle, in her manners and conversation, in her clothes and ornaments, she is careful and neat from the crown of her head to the sole of her foot; she conceals her person, and is reserved in her joking and conversation. She is bashful in the presence of her brother, and keeps silent, remaining with her head hanging down. In connection (with her husband,) she is as careful of concealment as a crow, and in this way, at proper times and places, to satisfy her husband's desire, she will suppress her shame and remain quiet. A wife who in this way in all things behaves so as to render her husband happy, is said to be a wife like a sister.

3rd. A wife like a friend is thus: On going to visit a good friend, he provides water to wash the hands and feet, and a gourd of water to wash the face, a pillow and a bed, tobacco, betelnut, tea, sweetmeats, and good food, and receives his friend with kind expressions and a happy face, and after having set before him food as above, holds

နှာဖြင့် ဂျာနာလီမြင်း၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော အနားတို့ဖြင့်၊ ထည့်ကျွေးပေး၍
 သမ္မိဇာဂမေတ္တာသိနေဟစကားကို ခြင်း၊ ထွက်နုတ်ခြင်း၊ ၎င်းအဆွေ
 ပွန်းတို့တွင်၊ အမှုကြီးငယ်ရှိသည်ကိုညီညာဆောင်ရွက်ပြုခြင်းကို၊ အညီ
 အလေ့ရှိသောအဆွေခင်ပွန်းကောင်းကဲ့သို့၊ လင်ကိုမြင်လျှင်၊ မယားသည် နှုတ်
 ရှိခွန်းသာဆီး၍ပြောဆိုခြင်း၊ ခြေဆေးခြင်း၊ ပွတ်ခြင်း၊ အဝတ်အစားကို
 ကပ်လှမ်းခြင်း၊ နေရာခင်းကျင်း၊ နှည်သင့်သောကာလ၊ မသင့်သော
 ကာလတွင်၊ ပေးကမ်းကျွေးမွေးခြင်းတို့၊ ဟူသော အကြောင်းကိုပြုစုသော
 မယားသည်၊ အဆွေခင်ပွန်းနှင့်တူသောမယားတည်း။

၄။ ကျွန်ုပ်နှင့်တူသောမယားတူသော်ကား၊ သခင်၏ပိသော်၊ ခြေဆုတ်၊
 ယပ်ခတ်၍၊ ခြောင်းဖျာမမြည်ဝန်း၊ တံဝေ၊ ဖျာမထွေးဝန်း၊ နှိုးမည်ဖိုးရိမ်ခြင်း၊
 နှိုးလျှင်အပြစ်တင်လေ့လေ့ဟုကြွေး ခဲ့ခြင်း၊ ဓုတ်သစ်တံဖုအသင့်ကို
 ရွှေပေးရာ၌မတတ်ဟု အပြစ်တင်ခံလေ့ ဖိုးရိမ်ခြင်း၊ အဝတ်တန်ဆာတို့
 ကိုလဲလှယ်ရန်ကပ်ပေးရာ၌မဟုတ်ဟု ပြစ်တင်ခံလေ့၊ ဆေး၊ ကွပ်၊ ထက်
 ဗက်ပေးရာ၌မသင့်၊ မကောင်းဆိုခံလေ့၊ ခြေဆေးခြင်း၊ ရှိုးရေတည်ခြင်း၊
 လိမ်ရန်မိပေးခြင်း၊ ထမင်းဟင်းအပွယ်စားရာ၌၊ မကောင်းမသင့်အပြစ်တင်
 ခံလေ့၊ သခင်သွားသောအခါ၊ ခြေကိုပွတ်သတ်ခြင်း၊ သွားရာမှော်ထိမိ
 ခြင်း၊ ထာလျှင်အပြစ်တင်ခံလေ့၊ ကြောက်ရွံ့ခြင်းနှင့်တကွ ကြိုဆိုခြင်း၊
 သခင်အယင်ထ၍အပြစ်တင်မည်ကိုကြောက်ခြင်း၊ ကြောင့်၊ ဆွပ်ယာဂုဏ်
 မှားကိုဗျက်ပြုတ်သန့်ရှင်းစွာပြုခြင်း၊ ၎င်းအမှုများကိုကြောက်ရွံ့မိသော်
 နှင့်၊ ကျွန်ုပ်သည်သခင်အားပြုသကဲ့သို့၊ ပြုစုသောမယားသည်၊ ကျွန်ုပ်နှင့်တူ
 သောမယားမည်၏။ ဤမယားလေးပါးတို့တွင်၊ ကျွန်ုပ်နှင့်တူသော
 မယားသည်၊ အမြတ်အသာတည်းဟု၊ မနုမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၅။ အရှင်နှင့်တူသောမယားဟူသည်ကား၊ အရှင်သခင်တို့သည်၊ ကျွန်
 ကိုခြေဆုတ်၊ ရပ်ခတ်ပြုစေခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဆုံးပိတ်ရာခင်းခြင်း၌
 လည်းကောင်း၊ ရှိုးရေ၊ သုံးရေထည့်စေခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ခရီးခိုး၊ ဖြိုပြု
 ရာ၊ သခင်နှင့်အတူလိုက်ရာ၌လည်းကောင်း၊ စကားကိုလိုက်မေး၍ပြောဆို
 ရာ၌လည်းကောင်း၊ မသင့်သောအရာဖြစ်သည်ဟု၊ သာယာစွာဆွေ့ခြင်း၊ အ
 လေ့ကိုမပြု၊ ငါဟူသောမာန်ကိုထောင်လွှား၍၊ ဟယ်ဆိုခြင်း၊ နှင်ဆိုခြင်း၊
 ကျွန်ုပ်ဟုတ်ဆိုခြင်း၊ သူနှုတ်ဆိုခြင်း၊ နှင့်မိသတို့ဆင်းရဲသည်၊ ကျွန်ုပ်ဖြစ်သည်၊
 ကျွေးတင်သည် ပြင်းထန်စွာဆိုခြင်း၊ ဦးထံဆွဲခြင်း၊ ကိုယ်လက်တို့ကိုဆောင့်
 ခြင်း၊ ကိုင်မိရာရာနှင့်မိုက်ခတ်ခြင်း၊ ခြေနှင့်ကျောက်ခြင်း၊ ဆင်းရဲ၍မိမိခံ
 ရသည်ဟုသုကိုအဝတ်အစားကောင်းမွန်စွာမပေး၊ မကျွေးမရွေး၊ ထိုထံ

friendly conversation with him, and on his departure makes him a present, and assists him in his undertaking, great or small. Thus a wife whose conduct and bearing is like a good friend, meets her husband when she sees him with pleasant words, washes his feet, gives him his clothes, and having put his place in order, gives him sweets and sours in proper time and place. A wife who behaves in this way is said to be like a good friend.

4th. A wife like a slave is thus : A slave, when he has shamponed his master, and fanned him to sleep, will not venture to cough or spit, for fear of awakening him. If he should awake, he is afraid he will find fault on offering water to wash his face, that he does not know how to do it, or on giving him his clothes to change, that he will say it is wrong, or on giving him tobacco, betel, or tea, that he will say it is bad, or find fault on washing his feet, putting water to bathe, giving him oil to anoint with, or setting his food before him. When the master goes out, he rubs his feet, expects him on his return, fearing that he will find fault when he comes ; and fearing that he will get up first and find fault, leaves his bed, cooks the food, and makes (the house) clean. A wife who ministers in this way to a husband, as a slave does to his master, is a wife like a slave. Of these four kinds of wives, the wife like a slave is the most excellent. Thus the sage recluse called Menoo said.

5th. A wife like a master is this : A master causes his slave to shampoo and fan him, to hand him his food and clothes, to prepare his bed and pillows, to procure water for the bath, to meet him on his return home, to go with him on a journey, does not quietly tell him when he is wrong, but with pride and haughtiness addresses him, "hey, you sir! base slave! contemptible! your father and mother were poverty-stricken, debtors, slaves," and such violent expressions, strikes him with any thing that comes to hand, kicks him without reflecting that he works for him, gives him no good food or good clothes.

မာန်တင်းငါဟူသောအရာကိုပြု၍စေသောအရှင်သခင်ကဲ့သို့အကြင်တား
 သည်ထင်ကိုပြောဆိုခြင်း၊တယ်နှင့်လူလတ်၊လူညစ်၊လူတန်ဆိုခြင်း၊မိမိ
 ပေါက်ခေါ်သားရှင်းတို့ကိုထိခိုက်၍ဆိုခြင်း၊အဝတ်အစားတို့ကိုပေးရာ၌
 မိမိကားအကောင်းဝတ်၍၊လင်ကိုအဆိုးဝတ်စေခြင်း၊မိမိထားထားရာ၌
 စွာအစိုးအဖျားစား၍၊လင်ကိုအကြမ်းပေးခြင်း၊တစ်ခန်းမဆိုချ၊မိမိထားစ
 သာအထွန်အကြွေးဆိုခြင်း၊အိပ်ရာနေရာ၌မြင့်မြတ်ရာကိုမိမိအိပ်၍၊လင်ကို
 နိမ့်ရာလှတ်ရာ၌အိပ်စေခြင်း၊လင်၏အလိုသို့မလိုက်ခြင်း၊အလိုလိုတာ
 လိုက်ရမည်ကုန်သောမဟာသည့်၊အရှင်နှင့်တူသောမဟာသည့်၊လူဆို၏။
 ၆။ ရန်သူနှင့်တူသောမဟာသည့်ကား၊အကြင်ရန်သူတို့၏အဆာ
 သည်းထွေမြင်လှင်အတင်းအကျပ်ပြုခွင့်သည့်၊သေကြောင်း၊ရှက်ကြောင်းကြံ
 သည်၊အတင်းကြံ၍မပျက်မစီးမှုလှင်၊ရှစ်ရောင်ပြု၍သေစေမဟာသည့်၊
 ကောင်းသောအစားအသောက်အဟန့်ဆောင်၍တည်ကျွေးသည့်၊ရန်သူကို
 သူသိစွဲ၊အထူးအခြားသူတို့ကိုတံခိုးပေး၍မနွှံ့မြင့်လည်းကောင်း၊အင်း
 လက်၌မြင့်လည်းကောင်းပြုစေခြင်း၊ကိုယ်ကိုမထိမပြုသာလျှင်၊ထွေမြင်
 စင်တို့ကို၊ကွယ်ရာသေကြေပျက်စီးအောင်ကြံခြင်း၊အိပ်ရာကိုကွယ်ကျွေး
 ကိုမသိစေရအောင်မီးရှို့ခြင်း၊သူတပါးအားရှို့စေခြင်း၊ရှစ်ခင်သောစေတနာ
 ပြော၍သေကြောင်း၊ကြေကြောင်းကြံသောသူသည်ရန်သူမည်၏၊ကိုယ်ပြု
 သောသူ၏မှီရင်းမိတ်ကားလိုသောဝတ္ထုပစ္စည်းပြစ်ရန်ထက်၍၊အစား
 တောင်း၍မရလျှင်၊အပြင်ပြုကြရာ၌၊ဒေါသစွမ်းခြင်းကြောင့်၊တူသောမဟာ
 ကိုအလိုမရှိ၊မိမိအလိုသို့မရောက်မရနိုင်လေလျှင်၊သေကြေပျက်စီးကြောင်း
 ကိုကြံ၍ပြုကုန်သောသူသည်၊ရန်သူမည်၏၊အကြင်မဟာသည့်၊ဆို၍
 သောအကြောင်းအရာစွာအတိုင်း၊မိမိလင်ငယ်၊ရှောက်မဟာရောက်ထား
 လိုရာတွင်၊အံ့လင်သေမှအလိုပြည့်စုံမည်၊ဆေးပရောကမြင့်သေကြောင်းကြံ
 ခြင်း၊တယ်နှင့်ဆိုခြင်း၊ကျန်ဆဲခြင်း၊လင်မိသားစုအားဆွေမျိုးတို့ကိုထိခိုက်
 ၍ဆိုလေ့ပြုသောမဟာသည့်ရန်သူနှင့်တူသောမဟာသည့်၊မှတ်ရာအားလုံး
 အံ့ကားရန်သူနှင့်တူသောမဟာသည့်ကား။

၇။ မိုးသူနှင့်တူသောမဟာသည့်ကား၊အကြင်မိုးသူတို့သည်လေထဲ
 နေမဟုတ်၊သူတထူးတို့၏ဥစ္စာကိုရကြောင်းမသိရ၊ကွယ်တမေရ၊မိုးပြန်စ
 ပါး၊ကိုယ်စေ၍မိုးယူခြင်း၊စာရင်းပြောင်းလွှဲ၍မိုးယူခြင်း၊အမျိုးအနွယ်
 ထဲလွယ်၍မိုးယူခြင်း၊နှစ်ဆယ်ငါးပါးအဝင်ကြံ၍ဥစ္စာကိုမိုးပြန်ကား၊မိုး
 သူမည်၏၊ထိုကဲ့သို့လင်မသိရ၊ဥစ္စာပစ္စည်းတို့ကိုကဲ့သို့၍ထားခြင်း၊သူတ
 ပါးအားလင်မသိရထိတ်ထိတ်ပေးခြင်းသည်၊မိုးသူနှင့်တူသောမဟာသည့်

Thus a wife who, as a proud and haughty master speaks to his slave, addresses her husband, "hey, you sir! low fellow! dirty fellow!" who abuses his parents and relatives, who herself takes the best clothes, and gives her husband the bad, who at table takes the best food, and gives her husband the leavings, who permits him not to say a word, talking a great deal more than is proper herself, who in bed takes the best place, and makes her husband sleep below on the lowest, who follows not his advice, and accommodates not herself to his wishes, but obliges him to do as she pleases, is called a wife like a master.

6th. A wife like an enemy is this: The disposition of an enemy is to do violence whenever he sees (the object of his enmity,) wishes and contrives his death or destruction, and if he cannot succeed by force, pretends affection, and gives him poison under the guise of good food. If this is discovered, he bribes others by spells or charms, or a charm buried under the house, to destroy him. If he cannot get at his person, he secretly contrives to ruin him by killing his elephants, horses, buffaloes, or by setting fire to his property, his house, or by getting another to do so; whilst speaking affectionately and kindly, is contriving his death or destruction. The origin of this bad disposition is having been refused some request, which has led to a quarrel, and as the thing applied for could not be obtained, he plots the refuser's destruction; such is an enemy. Thus a wife who wishes to have a paramour, and believes that her desire can only be accomplished by the death of her husband, by medicine and charms plots his death, addressing him, "hey!" and "you sir!" imprecating evil upon him and abusing his parents and family. Such a wife is considered a wife like an enemy.

7th. A wife like a thief is this: A thief plots day and night to obtain the property of others secretly, stealing, and getting others to steal, defrauding by changing the writing or marks on goods, imposing a bad article for a good, or stealing in some of the twenty-five ways (explained in the Weenee.) Such is a thief; and a wife who

ဆိုအပ်၏။ ဤကားမိုးသူနှင့်တူသောမယားတည်း။ လိုဏ္ဍာန်၏
တို့တွင်၊ ရန်သူနှင့်တူသောမယား၊ မိုးသူနှင့်တူသောမယားနှစ်ပါးကိုလည်း
နှိမ့်တောင်းသလိုကြီးထိုသည်။ သိမြင်ရအောင်စိစစ်၍ရှာ၍၊ မိုးသူအပြစ်ချီ၍
အပြစ်၌ဆုမပြတ်ရ၏။

၃။ လင်မင်းမျိုး၊ မယားမင်းသမီး၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသောစာရားတည်း။

လင်မင်းမျိုး၊ မယားမင်းသမီးသဘောတူကွာလိုကြလျှင်၊ ယောက်ျား၏
အဆောင်အရွက်မင်းတန်ဆာ၊ မယား၏အဆောင်အရွက်မင်းတန်ဆာ၊ နှစ်
ဦးသား၏ဝတ်စားတန်ဆာကိုအသီးအသီးယူကြစေ၊ ကြွင်းသောဥစ္စာအတ်
တီးသက်မဲ့ကိုဝေရာသည်ကား၊ လင်ကို၊ ခိုပြု၍မြင်သောဥစ္စာ၊ မယားကိုအ
ခိုပြု၍မြင်သောဥစ္စာ၊ တယောက်ယောက်ကိုအခိုပြုသောဥစ္စာရပ်မြင်တွင်၊
အခိုပြု၍ရှင်နှစ်ဆ၊ အခိုမရှိသောသူမှာ၊ တဆဝေယူကြစေ၊ နှစ်ဦးသားအခို
ဥစ္စာရင်းအပါတူကြလျှင်၊ အညီအမျှခွဲဝေယူကြစေ၊ ယောက်ျား ဝတ်စား
တန်ဆာများ၍၊ မိမိဝတ်စားတန်ဆာနည်းလျှင်၊ နှစ်ဦးသားတို့ဝတ်စားတန်
ဆာကိုအမိုးပြတ်၍၊ ယောက်ျားအဝတ်အမိုးသာလျှင်၊ ယောက်ျားက မိမိသို့
အပ်စေ၊ မိမိဝတ်ကသာလျှင်လည်း၊ ၎င်းနည်းတူပြတ်၍၊ မိမိကအပ်စေ၊ သား
ယောက်ျားကိုအဖကရစေ၊ သားမိမိကိုအမိကရစေ၊ မကွဲမခြားသောစာရ်၊
အမိနှင့်သားယောက်ျားအတူနေ၍၊ အမိမကုန်ခြင်းကြောင့်ရောင်းလျှင်အ
သို့တဝက်ပေးစေ၊ သမီးကိုအဖရောင်းစားလည်း၊ အမိသို့တဝက်ပေးစေ၊ အမိ
သေ၍၊ အဖမကုန်၍ရောင်းစားလျှင်၊ ထိုသို့ကိုအဖမရောင်းသင့် မဆိုပိုင်ချေ၊
အဖသေ၍၊ အမိမကုန်ခြင်းကြောင့်ရောင်းလျှင်လည်း၊ သားကအမိကိုမရောင်း
စားသင့်မဆိုပိုင်ချေ၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ မိဘတို့ပိုင်သောကြောင့်
တည်း။ ထိုသို့ကားဆိုတုံ၏၊ အဖသည်မယားငယ်နေ၍၊ အမိသို့ကိုရောင်းအံ့
အဖမဆိုပိုင်၊ အမိလင်ငယ်နေ၍၊ အဖသည်သားကိုရောင်းအံ့၊ အမိမဆိုပိုင်
ချေ၊ အဖအမိတို့သည်လင်ငယ်၊ မယားငယ်နေပြီးမှ၊ သားကိုအမိ၊ သမီးကိုအ
ဖရောင်းစားချေလျှင်၊ သားအမိုးကိုအလုံးအဖသို့ပေးစေ၊ သမီးကိုအမိသို့
အလုံးပေးစေ၊ ဤသို့ဆိုခြင်းကား၊ မိဘတို့မယားငယ်၊ လင်ငယ်နေရာ၌အဖ
တပါးကြောင့်ရောင်းစားသည်ကိုဆိုခြင်းတည်း။ မိဘနှင့်သားအ
ထွေးမိထွေးအတူစားနေရာ၊ ကျွေးကြောင့်ရောင်းလျှင်၊ ဘထွေးမိထွေးတို့
တွင်၊ စုကိုမရောင်းသာချေ၊ ဆိုင်ရာအမိအဖတို့က၊ မိထွေးဘထွေးတို့ထံမှ
ကိုပေးစေ၊ ထိုဘထွေးမိထွေးတို့တွင်သားသမီးမရှိလျှင်၊ မိရင်း၊ ဘရင်းတို့မဟု
သာပြီ၊ ဘထွေးမိထွေးအမွေကို၊ မယားပါ၊ လင်ပါသာ၊ ထိုခံစားရအောင်

goods from her husband, or gives them away to others with-
knowledge, ought to be called a wife like a thief. This is
said of a wife like a thief.

These seven kinds of wives, the wife like an enemy and the wife
like a thief, wise men of the law, if it be proved after careful exami-
nation that they are so, have the power to give judgment as in the
case of an enemy or a thief.

*the law for the partition of the property on separation, when
the husband and wife are the children of nobles.*

Husband and wife, both being noble, mutually wish to separate.
Husband having been allowed to take the clothes and ornaments of
his rank, and the wife the clothes and ornaments of her rank, let
the remainder of the property be thus divided: If there is any prop-
erty that was acquired by the husband alone, or by the wife alone,
the party who separately acquired it have two shares, and the
other one. Property acquired equally by both, or where both had
an equal share in the capital, shall be divided equally. If the clothes
and ornaments of the man are many, and those of the wife few, let
them be valued, and let the man make up the difference; if those of
the man are more valuable, in the same way let her make up the
difference to the man. Let the father have the male children, and
the mother the females. If the sons are too young to be taken from
her, and are left with her, and she from poverty sells them,
she give one half of their price to their father. If the females are
left with the father, and he sells them, let him give one half of their
price to their mother. If the mother be dead, and the father being
alive shall sell all the daughters, no one shall have the right to
interfere with him; and if the father be dead, and the mother from want
sell the sons, no one shall have a right to interfere. Why is
this? because the parents are the owners of their children. It is
said, if the father take a second wife, or the wife a second
husband, and the father sell the sons, the mother shall have no right to
interfere; or if the mother shall sell the daughters, the father shall have
no right to interfere. If after the father has taken a second wife, or
the wife a second husband, the mother shall sell the sons, or the
father the daughters, let the whole price of the sons be given to the
father, and the whole price of the daughters to the mother. This is
the law when the father or mother has taken a second wife or husband,
or when the children are sold from some other cause (than want.) When
a man is living with his father or mother, and a step-mother or step-
father, they have no right to sell him for any portion of a debt which
he has contracted by the step-mother or step-father; let the father
or mother to whom it belongs pay it. If the step-father or step-mother
have no children, the own father and mother of the child shall
at the death of the step-father or step-mother inherit their proper-

တရားရှိသောကြောင့်တည်း။ အထွေးကို၌သားသွီးမြို့ချလျှင်၊ ခိုခဲ့ပြီးသောခံတွင်းကိုရှစ်စုစုတစုထက်သားသွီးထိုဆပ်စေးလင်မယားကွာကြလျှင်၊ နှစ်ပါးစုံတင်မြို့ရှိလျှင်အညီဆပ်စေး။ လင်မယားကွာပြီးမှ ဥစ္စာသက်ရှိ၊ သက်ခဲမခြားမပြတ်၊ ဥစ္စာကိုသာခွဲခြားစီရင်ရင်းအချင်းရစုစုနံကဝေစေး၊ ဥစ္စာမပြတ်သေးဖြစ်၊ ပြီးကြွေးမြို့မပြတ်သေးဖြစ်သည့်လင်မယားနေရာ၊ မနေသင့်မဆိုသာချေးနေပိုင်စေး၊ မယားလည်းတင်နေပိုင်စေး။ လင်ကိုအမှီပြု၍ဖြစ်ထွန်းသော၊ ကားသုံးပါးအပြားရှိ၏။ မယားကိုအမှီပြု၍ဖြစ်သောဥစ္စာလည်း ၃ ပြားရှိ၏။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်းတူကား၊ ပါရင်းဥစ္စာသက်ရှိ၊ သက်ခဲလည်းတပါး။ လုပ်ကြံ၍ပညာဖြောင့်ဖြစ်သောဥစ္စာလည်းတပါး၊ အရှင်မိုး၊ ပေးသောဥစ္စာလည်းတပါး။ ဤသုံးပါးအပြားရှိရာတွင်၊ လင်မယား၊ ယာက်သင့်နေစည်ကာကားမယားကမိတဥစ္စာမပါ၊ လင်ကမိတဥစ္စာပါခြင်းတပါး။ လင်မယားနှစ်ယောက်ရရာတွင်၊ လင်အတတ်ပညာဖြောင့်ရသောဥစ္စာလည်းတပါး၊ လင်ကိုအာဖွယ်အရှင်ဖက်ရာဇ်၊ ခြီးမြှောက်၍ရသော၊ လည်းတပါး။ ဤသုံးပါးသည်မိကအမှီဖြစ်သောဥစ္စာတည်းဟူသိ၊ ၈။ လင်ကဥစ္စာမပါ၊ မယားကသာမိတဥစ္စာပါခြင်း၊ မယား ဘတ်ပညာအကြံအစည်ဖြောင့်မြို့မြို့၊ မယားကိုသာ အရှင်ဖရာ မင်း ခြီးမြှောက်၍ ရသောဥစ္စာ သက်ရှိသက်ခဲဖြစ်က၊ မယားက သားဥစ္စာဟူသိအပ်၏။ တင်မြို့ရင်းမြို့ကလည်းနည်းတူဆပ်စေး။ ဤ မြို့ခြင်းကား၊ ငယ်သင်းငယ်သားထောင်နေရာ၊ အမျိုးတူသဘောတူကွာ ဥဆို့ခြင်းတရားတည်း။

၎င်းငယ်သင်းငယ်မယားမှန်၍၊ မိတ်တူကွာသည့်ကိုဆိုပြီးတင်သည့်ကွာလို၍၊ မယားမကွာလို၊ မယားကွာ၍၊ လင်မကွာလို၊ နှစ်ဦးတွင်အမြဲမရှိ၊ မသင်မမြင်မှန်လျှက်၊ ကံမစပ်၍ကွာလိုသောမယားလင်၌၊ ဂေရာဆောဥစ္စာရပ်ကား၊ အပြစ်မရှိကွာလိုသူသင့်အရှင်ဖက်ရာဇ်ပေးချသားအော်ရသည်ကိုချန်ထားဦး၊ ကွာလိုသူ၌ရှိသည်၊ ၁၀၀၀အစား၊ စုကိုလည်းထားဦး၊ ထိုမှကြွင်းသ သက်ခဲကို၊ ကွာလိုသူမရသာချေး၊ မကွာလိုသူအထံရစေး၊ တရားဝါနိ လည်းကွာလိုသူကံခံ၊ ဥစ္စာသက်ရှိ သက်ခဲမရှိ၊ မင်းအာဏာတန်ဆာ အဝတ်တန်ဆာပွားရှိလျှင်၊ ကွာလိုသူမှာဝတ်မှုသာရစေး၊ ကျ နှာလိုဘင်မြို့ရှိလျှင်လည်း၊ အတောင်း၊ ဆာ၊ မင်းပေးမြင်၊ ဆင်ဆင်၊ သက်ကိုပင်၊ ကွာထူ

ty, because the children of a prior marriage are by law entitled to it. If the step-father or step-mother have children, let the above-mentioned debt be divided into eight parts, and let the children of the first marriage pay one. At the partition of the property, if there be debts incurred during the time of their cohabitation, let them be borne equally by both. After the separation of the parties, if the property, animate and inanimate, be not divided, let it only be divided according to the law laid down; the wife shall not have the power to prevent the husband taking another wife, on account of the debts and assets not being divided, nor shall the husband prevent the wife from taking another husband; let them have the right to form a new connection.

There are three kinds of property acquired by the husband, and three by the wife, as follows: Property originally in possession (before marriage,) property acquired by ingenuity, by skill, and science, and property given by the king—these are the three kinds of property. The three kinds of property acquired by the husband are: 1st, when the wife at the time of marriage had no property from her parents, and the husband had; 2nd, property acquired during their cohabitation by his skill, science; 3rd, property specially given to himself by the king. The three kinds of property acquired by the wife are: 1st, when the husband at the time of marriage had no property from his parents, and the wife had; 2nd, property acquired during their cohabitation by her skill, science; 3rd, property given specially to herself by the king. If they had any debts at marriage, let them pay them in the same manner. This is when the couple have not been before married, are of the same class, and separate by mutual consent.

Thus has been laid down the law for the separation by mutual consent of a pair never before married. When the husband wishes to separate, and the wife does not, or the wife wishes to separate, and the husband does not, when there is no fault on either side, but their destinies are not cast together, the law for the partition of the property is this: Let the party in whom there is no fault, but who wishes to separate, set aside what the king may have given (this party,) with clothes and ornaments (belonging to him or his.) But of all other property, animate or inanimate, the party wishing to separate shall have no share; let the party who does not wish to separate have the whole, and let the other party pay all the law expenses. If there be no property, animate or inanimate, but only clothes, other than those given by the king, let the party wishing to separate have only just what is necessary for wear; all other property let the party not wishing to separate have, and if there be debts, either of long standing or lately contracted, let the party wishing to separate pay them. Of all other clothes besides those given by the king, let the man (if he be the party wishing to separate) have only one suit of men's clothes, one

ယောက္ခားဝတ်တသည်၊ ဂုဗိုလ်အင်္ကျီခေါင်းပေါင်း၊ မီးလွှမ်းပိုင်းကိုတူး
မိမိခွာလည်း၊ မိမိဝတ်တဘိတဗတ်အင်္ကျီခါးကြိုး၊ မိမိဝတ်ခြံသည်၊ ငှက်
လက်လိတ်၊ လက်ခပ်၊ ကျွမ်းလွန်း၊ ယည်သွား၊ နှုတ်ထိုးကိုမိမိတူး၊ ငှက်
တင်မြီးကောင်း၊ ဥဇ္ဈာမမြီးမင်းပေး၊ ဥဇ္ဈာမြီးကြမ်းအသီးသီးတူးပြီးလျှင်
လိုသူကအမျိုးအတိုင်း၊ ကိုယ်ဖိုးပေးစေ၊ ဤကားနှစ်ဦးအပြစ်မရှိကွာပြာ
တွင်း၊ ဇီဝင်ရာသောတရားအခန်းတည်း။

ငှက်အမျိုးတွင်းလင်သည်မယားငယ်နေ၍၊ မယားကြီးကိုညည်းစမ်းမိတ်
ခပ်၍ဆဲရေးအံ့၊ သတ်ဝတ်ထောင်းအံ့၊ ထိုသို့သောအမှုတို့၌၊ တစ်တခုညည်း
ဆဲသည်ကိုစစ်၍မှန်လျှင်၊ သင့်နေမြဲသင့်နေစေ၊ ငှက်ကဲ့သို့နောင်ကျင့်ပြန်လျှင်၊
အဝတ်တသည်တည်း၊ နှင့်ဆင်းသွားစေ၊ တင်မြီးကိုလည်းခံစေ၊ ပညာရှိတရား၊
သူကြီးထိုဆုံးဖြတ်ရာ၏၊ ဆုံးဖြတ်သော်လည်း၊ မယားမနေလိုမြီးကွာပါမည်
ဆိုလျှင်ကွာစေ၊ နှစ်ပါးစုံပိုင်သည်ဥဇ္ဈာရဟံကိုအညီအမျှခွဲဝေယူကြစေ၊ လင်
ကွာနှိုင်းပါဆိုသော်လည်း၊ စိတ်တူကွာဖြစ်စေဟု၊ ရှင်မနုဆိုတော်မူ၏။

တနည်းစာထားရှိလျက်၊ လင်ညည်းဆဲ၍၊ တရားသူကြီးထိုက်စေလျှင်၊
နှစ်ပါးစုံတွင်းရှိသမျှသက်ရှိ၊ သက်မဲ့ကိုမယားအလုံးရစေ၊ ထင်ရှားအပ်
တသည်နှင့်သွားစေ၊ တင်မြီးရှိသမျှကိုလည်း၊ လင်ကဆတ်စေ၊ တင်မြီးထား
ဥဇ္ဈာမရှိလျှင်၊ ကိုယ်ဖိုးကိုမယားသို့ပေးစေဟုဆိုတော်မူ၏။

မယားသည်သယောက်ရှောက်မထားသည်၊ ကိုယ်လင်အဆီအနှစ်
စသီးသဏီသောသူနှစ်လုံးရှိသည်အတိုင်း၊ ညီးသည်မည်သူနှင့်မြင်အပ်
မယားကိုဆို၏၊ မယားကလည်း မဟုတ်ပါ၊ ထိုသဏီသောယောက္ခားကို
လည်းထိုင်တန်း၏၊ သူသိသူထင်ဆို၏၊ မဟုတ်ပါကွယ်လေ၏၊ ထိုနောက်
မယားကိုလင်ကွာ၍၊ ဥဇ္ဈာမပြတ်မစည်းခင်အတွင်း၊ ငှက်သုနှင့်မယားအလို
လျှင်၊ မယားမိုးအပြစ်စားစေ၊ မယားကိုယ်ဖိုးကိုလည်းလင်စားစေ၊ ဥဇ္ဈာ
လုံးကိုလည်းလင်ရစေ၊ အကြင်မယားသည်၊ သယောက်ရှောက်မထားမည်
ကောန်မှန်၏၊ ဆိုမည်မိုးသောသူ၏အပြစ်မယားကိုယ်ဖိုးကိုစား၍၊ ဥဇ္ဈာကို
လုံးသိမ်းစေဟု၊ မနုမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။ ဤအရာ၌
လည်းငယ်လင်းငယ်မယားကိုဆိုသတည်း။

လင်မယားအိမ်ထောင်ကြီးရင်းဖြစ်၍၊ နှစ်ပါးစုံအပြစ်ကိုမဆိုနိုင်၊ ကွာဆို
လျှင်၊ ပါရင်းကို၊ ပါရင်းရှင်ယူကြစေ၊ တင်မြီးလည်းနည်းတူခံကြစေ၊ နှစ်ပါး
စုံတွင်းဥဇ္ဈာသက်ရှိ၊ သက်မဲ့ကိုလည်း၊ အညီယူစေ၊ နှစ်ပါးစုံတင်မြီးကိုလည်း
နည်းတူဆတ်စေ၊ နှစ်ပါးစုံထက်ထက်သွားသည်၊ နှစ်ပါးအပြားမြီ၏၊ နှစ်ပါး

putso, one jacket, one gounng-boung, one sword. If the woman be the party wishing to separate, let her have a woman's cloth, a jacket, a scarf, and a girdle; these are the articles of female dress. Besides these, let her have her cloth woven and rolled up on the loom, the loom, the shuttle, and other implements belonging to it. If they have no debts, and no other property but that given by the king, let each take what they are entitled to, and let the party wishing to separate pay the price (of his or her body) according to their class to the other. This is the law when there is no fault on either side, and when one wishes to separate.

If under the same circumstances, the husband having taken a lesser wife, shall abuse and beat his first, and it be proved that he has in any way oppressed her, let them go together again and live on good terms. If after having gone together again, the husband shall behave in the same way, let him leave the house with only one cloth, and let him pay all the debts; wise judges may decide thus. But if the wife say she does not wish to remain with him any longer, that she wishes to separate, let them do so; let the property belonging to both be equally divided between them; and though the husband declare his unwillingness to separate, let the divorce be made as if both were consenting. This Menoo said.

In another case; when there is a written engagement, and it is proved the husband has oppressed the wife, let her have the whole of the property, animate and inanimate, belonging to both, and let the husband leave the house with a single cloth, and let him bear all the debts, if there be neither debts nor property, let him pay the price of his body. Thus it is said.

If the husband has strong suspicions of his wife having a paramour, but is not quite certain, if he say to his wife, "you have an affair with such a one," and she replies that it is not so, if he also gives notice of his suspicions to the man suspected before witnesses, and he also denies the truth of the allegation; if after this the wife, having separated from her husband, shall go with the suspected man before the property is divided, let the husband have damages as if his wife had been seduced (sixty tickals of silver;) let her also pay the price of her body (twenty-five tickals,) and let him have the whole of the property. If the wife really have a paramour, and admit that she has, let the husband obtain the damages, the price of his wife's body, and take possession of all the property. Thus the sage Menoo hath said. This is said when neither husband nor wife has been before married. If both have before been married, and they can show no fault in each other, but mutually wish to separate, let each take the property brought at the time of marriage, and divide the debts between them (up to this time.) Let them divide equally whatever

သည်ကား၊ လင်မယားနှစ်ယောက်သင့်နေရာတွင်မှ၊ တဦးဦးမိဘအမွေခွာ
တင်မြို့ကိုရခြင်းလည်းအပွားတပါး၊ နှစ်ဦးသားကြံစည်လုပ်ဆောင်ရာတွင်
ရခြင်း၊ ကြွေးမြီတင်ခြင်းလည်းအပွားတပါးတည်း။ ထိုသို့အပွားနှစ်ပါးမျှ
တွင်၊ လင်မိဘဥစ္စာမျိုးနှင့်၊ မြို့ကိုရလျှင်၊ လင်ကရသောဥစ္စာရပ်သည်၊ အရင်း
အမှီမည်ရာလေသည်ဖြစ်သောကြောင့်၊ ထိုဥစ္စာရပ်ကို၊ လင်နှစ်စုခံဆပ်၊
လင်ကမပါ၊ မယားကသာပါလည်းနည်းတူပေးဆပ်ယူစေ။

၎င်းအိမ်ထောင်ကြီးတိုင်းသင့်နေရာတွင်၊ လင်ကကွာလို၍၊ မယားကမကွာ
လို၊ မယားကကွာလို၍၊ လင်ကမကွာလိုဖြစ်ကြစုံ၊ ပါရင်းကိုပါရင်းအတိုင်း
ယူကြစေ၍၊ လက်ထက်ပွားနှစ်ပါးဥစ္စာရပ်ကို၊ ကွာလိုသူက မရသာရှာ
မကွာလိုသူကောင်းဥစ္စာကိုအလုံးရစေ၊ တင်မြို့နှစ်ပါးကိုလည်း၊ ကွာလိုသူက
သာဆပ်စေထုဆိုတော်မူ၏။

အရှင်ဧကရာဇ်သနားတော်မူ၍ရသည်၊ နှစ်ဦးသင့်စည်း၊ ပါရင်းနှစ်ဦး
သင့်မှ၊ တယောက်ယောက်ကရသည်၊ မိဘအမွေရင်းကိုအရင်းအတိုင်းထည့်
ဖြီဖြစ်၍၊ ၎င်းမှပွားသည်ကိုလက်ထက်ပွားဟုမှတ်ရ၏။ ဆိုခဲ့ပြီးသောအား
အတိုင်း၊ ခွဲဝေယူကြစေသတည်း။

- ၃။ လင်မင်းမျိုး၊ မယားမင်းသိုးနှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသောတရားတပါး။
- ၄။ လင်မင်းမျိုး၊ မယားသူကြွယ်နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသောတရားတပါး။
- ၅။ လင်မင်းမျိုး၊ မယားပုဏ္ဏားနှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသောတရားတပါး။
- ၆။ လင်မင်းမျိုး၊ မယားသူဆင်းရဲ၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသောတရားတပါး။
- ၇။ လင်မင်းမျိုး၊ မယားကုန်သည်၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသောတရားတပါး။
- ၈။ လင်ပုဏ္ဏားမျိုး၊ မယားမင်းသိုးနှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသောတရားတပါး။
- ၉။ လင်ပုဏ္ဏား၊ မယားပုဏ္ဏားမျိုးတူ၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသောတရားတပါး။
- ၁၀။ လင်ပုဏ္ဏားမျိုး၊ မယားသူကြွယ်မျိုး၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသောတရား
တပါး။
- ၁၁။ လင်ပုဏ္ဏား၊ မယားကုန်သည်မျိုး၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသောတရားတပါး။
- ၁၂။ လင်ပုဏ္ဏား၊ မယားသူဆင်းရဲမျိုး၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသောတရား
တပါး။
- ၁၃။ လင်သူကြွယ်၊ မယားမင်းသိုးမျိုး၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသောတရား
တပါး။
- ၁၄။ လင်သူကြွယ်၊ မယားပုဏ္ဏားမျိုး၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသောတရားတပါး။
- ၁၅။ လင်သူကြွယ်၊ မယားသူကြွယ်မျိုးတူ၊ နှစ်ဦးကွာကြရာတွင်၊ ခွဲခြားသောတရား
တပါး။

property they may have mutually acquired, animate or inanimate, and let them pay the debts contracted after marriage in the same proportion.

There are two kinds of property acquired during marriage, which are these: property or debts inherited by either party from their parents, and property acquired or debts incurred by them mutually and conjointly. Of these, if the husband have inherited property or debts from his parents, it is more immediately his; let him have two shares of the property, or bear two shares of the debts; if it be on the wife's side, let her in the same manner receive and pay. If under the same circumstances the husband wishes to separate, and the wife does not, or the wife wishes to separate, and the husband does not, let each take back the property they brought at marriage; but of property acquired since, which is the common property of both, the person wishing to separate shall have no share; the party not wishing to separate shall have the whole, and the person who does shall pay all debts. Thus it is said.

Property obtained by the royal bounty, property in possession at the time of marriage, property that either may have inherited from their parents after marriage, these and the profits on them shall be considered as property acquired during the time they were together, and in accordance with this let the property be divided.

4th. The law for the partition of the property on separation, when the husband is noble and the wife of the rich class.

5th. Husband noble—wife bramin.

6th. Husband noble—wife poor.

7th. Husband noble—wife mercantile.

8th. Husband bramin—wife noble.

9th. Husband and wife both bramin

10th. Husband bramin—wife rich.

11th. Husband bramin—wife mercantile.

12th. Husband bramin—wife poor.

13th. Husband rich—wife noble.

14th. Husband rich—wife bramin.

15th. Husband and wife both rich.

- ၁၆။ လင်သူကြွယ်မျိုးမယားကုန်သည်မျိုးနှစ်ဦးကွာကြရာတွင် ခွဲခြားသောတရား
တပါး။
- ၁၇။ လင်သူကြွယ်မျိုးမယားသူဆင်းရဲမျိုးနှစ်ဦးကွာကြရာတွင် ခွဲခြားသောတရား
တပါး။
- ၁၈။ လင်ကုန်သည်မျိုးမယားမင်းသွီးမျိုးနှစ်ဦးကွာကြရာတွင် ခွဲခြားသောတရား
တပါး။
- ၁၉။ လင်ကုန်သည်မျိုးမယားပုဏ္ဏားမမျိုးနှစ်ဦးကွာကြရာတွင် ခွဲခြားသောတရား
တပါး။
- ၂၀။ လင်ကုန်သည်မျိုးမယားသူကြွယ်နှစ်ဦးကွာကြရာတွင် ခွဲခြားသောတရား
တပါး။
- ၂၁။ လင်ကုန်သည်မယားကုန်သည်မျိုးတူနှစ်ဦးကွာကြရာတွင် ခွဲခြားသောတရား
တပါး။
- ၂၂။ လင်ကုန်သည်မယားသူဆင်းရဲမျိုးနှစ်ဦးကွာကြရာတွင် ခွဲခြားသောတရား
တပါး။
- ၂၃။ လင်သူဆင်းရဲမျိုးမယားမင်းသွီးနှစ်ဦးကွာကြရာတွင် ခွဲခြားသောတရား
တပါး။
- ၂၄။ လင်သူဆင်းရဲမျိုးမယားပုဏ္ဏားမနှစ်ဦးကွာကြရာတွင် ခွဲခြားသောတရား
တပါး။
- ၁၅။ လင်သူဆင်းရဲမျိုးမယားသူကြွယ်နှစ်ဦးကွာကြရာတွင် ခွဲခြားသောတရား
တပါး။
- ၁၆။ လင်သူဆင်းရဲမျိုးမယားကုန်သည်နှစ်ဦးကွာကြရာတွင် ခွဲခြားသောတရား
တပါး။
- ၁၇။ လင်သူဆင်းရဲမျိုးမယားသူဆင်းရဲမျိုးတူနှစ်ဦးကွာကြရာတွင် ခွဲခြားသော
တရားတပါး။

၂၀။

ဆိုခဲ့ပြီးသောမယားလင်တို့တွင် အမျိုးကွဲပြားသည်ကို သိအောင်ဆိုခြင်း
တည်း။ ထိုသို့အမျိုးကွဲပြားသော်လည်း လင်မယားဖြစ်လေပြီးနောက်
ကိုးကွာကြရာ၌ အထူးပစ်ရင်သာပြီး အထက်မင်းသား၊ မင်းသွီးတို့ကွာအား
တရားအတိုင်း ဖြစ်စေသင့်၏ဟု ဖတ်ရာသတည်း။

- 16th. *Husband rich—wife mercantile.*
- 17th. *Husband rich—wife poor.*
- 18th. *Husband mercantile—wife noble.*
- 19th. *Husband mercantile—wife a bramin.*
- 20th. *Husband mercantile—wife rich.*
- 21st. *Husband and wife both mercantile.*
- 22nd. *Husband mercantile—wife poor.*
- 23rd. *Husband poor—wife noble.*
- 24th. *Husband poor—wife bramin.*
- 25th. *Husband poor—wife rich.*
- 26th. *Husband poor—wife mercantile.*
- 27th. *Husband and wife both poor.*

28th

These different kinds of husbands and wives have been enumerated above that their separate classes may be known; but though they may be different, they have become man and wife, and the law makes no difference with regard to their separation. It must be noted that what has been said above regarding the separation of a man and wife, both the children of nobles, is the law for all.

၂၉။

၎င်းတို့တွင်လင်သေသော်၊ မယားတို့၏အလိုက်အစုအဆာ၊ ၎င်းတို့တွင်သာ
တို့၏အစုအဆာတရားကို၊ အမှုခွဲဝေရာကအလုံးစုံပါလေပြီ။ ထိုစကားမှာ၊
လင်မယားကွာရာဥစ္စာရသင့်၊ မရသင့်ကို၊ အစောင့်စောင့်၌အကွဲအပြား၊
လေသည်ကို၊ တစုတည်းထားသောလင်မယားကွာအခန်းတည်း။

၃၀။

လင်သည်မင်းမျိုး၊ မယားပုဏ္ဏားမျိုး၊ သူကြွယ်မျိုး၊ ကုန်သည်မျိုး၊ သူ
ဆင်းရဲမျိုးတည်း။ နှစ်နယ်ညွှန်နိမ့်သောအမျိုး၊ ကွာကြသည်တွင်ဥစ္စာရပ်
ဝေရာ၊ မဝေရာ၊ ရရာ၊ မရရာတရားကိုဆိုပေအံ့။ လင်မင်းမျိုး၊ မယား
ပုဏ္ဏားမျိုး၊ သူကြွယ်မျိုး၊ ကုန်သည်မျိုး၊ သူဆင်းရဲမျိုးဖြစ်သူတို့သည်၊ ကိုယ်
အိမ်တွင်ကြေးဝယ်ကျွန်ပိုင်တစ်၊ ကြေးပေါင်သေတစ်၊ ကြေးဝယ်ကိုယ်ဖိုတန်
ပေါင်ရှင်တစ်၊ အဝတ်ဖိုးနှင့်နေရသောပေါင်ရှင်တစ်၊ ခြံရှိ၍သွင်းထားနေရ
သောအသွင်းတစ်၊ သူတင်မြို့ကိုဆပ်၍နေရသောသူတစ်၊ ဤခြောက်ထောင့်
သောမိမ္မတို့တွင်၊ တယောက်ယောက်သောသူကိုလက်ဆုံစား၍မထားပြုစု
ထိုမယားကိုလင်သည် မကြိုက်မနှစ်သက်ကွာလိုသည်ဆိုမည်။ မယားကွာ
ကွာ၍ဆိုမည်။ လင်ကွာလိုချေသည်။ မယားမကွာလို၊ ခပ်၍မှန်ချေလွှင်းထား
ကိုအဖေ၊ သမီးကိုအမိပိုင်ကြစေ၊ ထိုမယားတွင်၊ အထက်အဖိုးပေးသင့်မှန်သော
အသွင်းဥစ္စာမြီဆပ်မှန်သမျှကို၊ လင်အားမယားကစုစေ၊ နှင့်ကိုမယားချစ်
ဖို့ပေးသောဥစ္စာသည်၊ ပါရင်းမြီဖြစ်ချေသောကြောင့်တည်း။

၃၁။

လင်မယားဖြစ်ပြီးမှ၊ ပွားသောဥစ္စာသက်ရှိ၊ သက်မဲ့ကိုမူကား၊ မကွာလို
သူမယားကအလုံးရစေ၊ နှစ်ပါးစုံတွင်တင်မြို့ကိုလည်း၊ လင်ကဆပ်အစ
အယ်ကြောင့် နည်းဟူမူကား၊ ကျွန်တို့သည်ကြေးဝယ်ကိုဆိုသည်၊ အထက်
ကိုမပိုင်၊ အရှင်ကေရာဇ်မင်းမြတ်သာလျှင်၊ အသက်ဥစ္စာစည်းမိင်ကိုပိုင်နေ
သောကြောင့်တည်း။ တနည်းလည်း၊ ကျွန်မှန်းသိလျက်၊ သဘောထူး
မြေလက်တင်၍၊ လင်မယားအရာမြောက်ချေသောကြောင့်တည်း။

၃၂။

မိလာမလာအစုအခန်းမရှိ၊ အစည်သန္တကဖြစ်၍မပိုင်သော၊ မလွတ်သာ
ကျန်မကိုခဲပြီးသောအမျိုးသားတို့၊ လက်ဆုံစားမလားပြုစု၊ ထိုအား
ကိုလင်ကကွာမည်၊ မယားကမကွာဆိုမည်၊ ကွာပိုင်စေ၊ မယားကိုယ်ဖို၊
ကောင်း၍မူလျှင်ရပိုင်စေ၊ ထိုမယားကကွာမည်မှန်သော်၊ ကျန်အရာအစ

The law for the partition of the property between the wife, or wives and children, on the death of the husband in any of these cases, is all contained in the chapters on inheritance. What is now decided is, whether the property shall be divided or not on the separation of a husband and wife. In different law books it is laid down in different ways; here it is all in one, in the chapter on separation of man and wife.

I will now lay down the law whether on the separation of a husband of the noble from the wife of the bramin, wealthy, mercantile-poor, or inferior classes, there shall be a partition of property, i. e., whether the wife shall have any or not. When the husband is noble and the wife of the bramin, wealthy, mercantile, or poor class, and may have been a slave of any one of the six following descriptions—a slave purchased outright, a slave pledged and forfeited on failure of payment, a slave pledged for her proper value and still redeemable, a slave pledged for half her price, a slave living in the house as security for the debt of another person, a slave serving in the house, her own debts having been paid for her. If any man take a woman in any of these six conditions to wife, and eat out of the same dish with her, but afterwards disliking her shall sue for a separation, if it be proved on enquiry, that the husband wishes to separate, but the wife does not, let the father have the sons and the wife the daughters; let the wife return to the husband the money originally paid for her, the presents made her, and the amount expended in paying her debts, because they were grown to her before marriage; they are her original debt.

Let the wife, the party not wishing to separate, take the whole of the property, animate and inanimate, acquired after they became man and wife, and let the husband pay the debts mutually contracted during the same time. Why is this?—because a slave is bought for money, but the master has no power over life and death; the most excellent king only has power over life, property, and fortune. Also for another reason, because he voluntarily raised her to the rank of wife, with the full knowledge of her being a slave.

If a slave, not belonging to any class of royal hereditary servants, but an hereditary slave whose right of redemption is extinct, be made a wife, and eat from the same dish, and if the husband shall wish to separate, and the wife shall not consent, let him have the right to separate, and if she sue him for her price, let her have it. If the wife

Chapter 29th B exclusive do not correspond with the index

ရှိမည်ကိုကြောက်၍ပေးရွေးဆုံး ထိုလင်ခံလျှင်လွတ်စေ၍ လင်တယောက်
နေလည်းနေပိုင်စေ၊ ၎င်းသားကိုကျွန်မဆိုသာချေ၊ သခင်နှင့်မွေးသောသား
တို့ကိုသခင်လင်ရှိစည်းကျွန်မယားဖြစ်ဘူးသူသည်၊ သားသို့မဟုတ်
မစားသာချေ၊ ထိုသခင်လင်သေ၍၊ အသုံးမလောက်မကုန်မလုံလျှင်၊ သားသို့
ကိုအမိဖြစ်သူရောင်းသော်၊ ရောင်းပိုင်စေ၊ သခင်ဖြစ်သောလင်တွင်းသားသို့
အမွေခံစေ၍သေလျှင်၊ ထိုကျွန်မတွင်းမွေးသောသခင်သားအလိုစားစေ၊ အ
တယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ သားရင်းဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

၃၃။ သုံးရကျိမယားပြု၍ကွာသောတရားတပါး။

သုံးရကျိမယားပြု၍ကွာသောတရားဟူသည်ကား၊ လင်သည်ထားကြီး
ရှိလျှက်၊ စစ်မြေအရပ်ကဝင်ရောက်သည်ကိုသိမ်းယူခဲ့၍မယားကြီးထံဆုတ်
၏၊ သုံးရမယား၌အပြစ်မထင်၊ လင်ကွာလိုက၊ စစ်မြေအရပ်ကရသည်ဆတ်
ရှိ၊ သက်ခံကိုတဝက်မယားကြီးပိုင်စေ၊ ဘဝက်မှာလင်ပိုင်သည်၊ ထမိုင်းစု
ကိုထက်ဝက်ပြု၍တဝက်ကိုသုံးရမယားရစေ၊ ၎င်းရသည်မယားအစုတွင်း
ထိုသုံးရကျိမယားကိုလင်အားပေးစေ၊ သားယောက်ျားမွေးလျှင်လွတ်စေ၊ သို့
မွေးလျှင်သုံးရကျိမယားတဝက်ကိုလင်အားစားစေ၊ စစ်မြေအရပ်ကတင်မြို့ပါ
လျှင်၊ ထိုသုံးရမယားဆပ်စုကိုလင်ကဆပ်စေ၊ အတယ်ကြောင့်နည်းဟူ
ကား၊ လက်ဆုံစားမယားကညာမြစ်ချေသောကြောင့်တည်း။ သုံးရမယား
ကကွာလိုလျှင်၊ ကောင်းစွာသုံးရမယားကဆိုင်သမျှကိုလည်း၊ လင်ရစေ၊
ကျိမယားကိုလည်းပေးစေ၊ တင်မြို့မှာလည်း ။ နှစ်စုပြု၍တစုကိုမယားကြီးထံ
စေ၊ တစုကျန်မှာလင်အစုဖြစ်သည့် ကွာလိုသူသုံးရကဆပ်စေ၊ သုံးရမယား
ကိုမကွာမယားကြီးကိုလင်ကွာလင်ရစုအလုံးနှင့်မယားကြီးရစုကို
မယားကြီးထူစေ၊ သုံးရမယားကို ယားကြီးမယူသာချေ၊ မထားကြီး
ဆပ်စုတင်မြို့ကိုလင်ကသိမ်းစေ၊ မယားကြီးကွာလိုချေက၊ ၎င်းနည်းတူလင်
ကမယားကြီးအစုကိုအလုံးတင် မြို့လည်းဆပ်စေ၊ မယားကြီးနှင့်
လင်မိတ်တူကွာဖြစ်ကလည်း၊ ၎င်းတက်ရစုတွင်အမျှယူကြစေ၊ အမှန်
လျှင်၊ အမှီရှင်နှစ်ဆ၊ တင်မြို့မှာလည်း နှစ်စုတူဖြစ်စေ၊ သုံးရမယား
နှင့်လင်မိတ်တူကွာဖြစ်လျှင်၊ ၎င်းတက်တွင်ပိုင်လိုက်သောစွဲကိုလင်
နှစ်စု၊ သုံးရမယားတစုထူစေ၊ တင်မြို့လည်းနည်းတူဆပ်စေ၊ ဤကား
မယားကြီးတစ်၊ သုံးရတစ်၊ ကွာသော၌ခံရသောအခန်းတည်း။

(for fear of being reclaimed as a slave) shall, on condition of separating from the husband, offer to redeem herself, and the husband shall receive her price, let her be free; and if she wishes to take another husband, neither she nor her children shall be considered as slaves. The children born to the master she shall not sell during his lifetime, but after his death, if she be pressed for want and then sell them, let her have a right to do so. If the master die without leaving (other) children entitled to inherit, let the children of the slave mother inherit all his property. Why is this?—because they are his children.

33rd. *The law of separation from a thong-ya wife obtained from her hiding place at the sack of a town.*

The law of separation from a thong-ya wife is this: If a husband who had a wife before shall bring home a captive wife to her, and if, without there being any fault in this captive wife, he shall wish to separate from her, let the head wife have one half of all the spoil taken in the war, animate and inanimate; the other half is the husband's. Having divided this into equal shares, let the captive wife have one, and out of it pay the price of her body to her husband. If she have a male child, let her be free without paying her price; if a female child, let her pay one half. If she have any debts in the place she was taken from, let the husband pay them. Why is this?—because she has eaten out of the same plate, and is equally a wife with the first. If such a captive wife shall wish to separate, all the property she possesses shall go to her husband, and she shall also pay the price of her body. Let all their debts be divided into two shares; one half the head wife shall pay, the other half is the husband's; this the party wishing to separate, i. e., the captive wife, shall pay. If the husband does not wish to separate from the captive wife, but from the head wife, let her (the head wife) take all her husband's property and her own also, but not the property of the captive wife, and let the husband bear her debts. If it be the head wife who wishes to separate, in the same way let the husband have all the property, and let her pay the debts. If they separate by mutual consent, let them divide the property equally; if any part of the property shall have been acquired by one in particular, let that party have two shares, and let the debts be paid in the same way. If the captive wife and husband separate by mutual consent, let the husband have two shares of all the property of both, and the captive wife one, and if there be debts, let them pay them in the same proportions. This is the chapter regarding separation, when there is one head wife and one captive wife.

၃၄။ ဗမ်ရကိုမယားပြု၍ကွာသောတရားတပါး။

ဗမ်ရကိုမယားပြု၍ကွာသောတရားတွင်၊ ဗမ်ရမိဗ္ဗမယားမြှောက်ပြီးမှကွာလို၍၊ လင်မကွာလိုလျှင်၊ ခွင့်ကိုယ်ဖိုးတံသည်အတိုင်းလင်ကိုစုစေတင်မြှောက်ပါ။ စုံတွင် ရှိကလည်း၊ ဗမ်ရမယားဆပ်စေဆိုတုံ၏။ ဗမ်ရ၌ကယ်၊ သူဆွေမျိုးညာကိမရှိလျှင်၊ ကိုယ်ဖိုးသာတည်း။ လင်ကကွာလိုလျှင်၊ အသက်သခင်ဖြစ်သည်။ ရှိသောဥစ္စာကိုလေးစုစု၊ သုံးစုကိုလင်ယူစေ။ ဗမ်ရမယားမှတစုယူစေ၊ ကိုယ်ဖိုးမှတစုလွှတ်စေ၊ တင်မြှောက်လည်းလင်မယားတို့ဥစ္စာစုအတိုင်းဆပ်စေ၊ ၎င်းဗမ်ရတွင်သားသွီးရှိသည်ကိုဆိုသည်။ သားသွီးတည်းမရှိကားကိုယ်ဖိုးပေးစေ။

၃၅။ လက်ရကိုမယားပြု၍ကွာသောတရားတပါး။

လက်ရကိုမယားပြု၍ကွာသောတရားတပါးဟူသည်ကား၊ ခွင့်အသက်ကိုဖြတ်၍ ပြစ်ပိုင်လေသည်တွင်၊ မဖြတ်မူ၍ သာဒိဏ်ရာ ပြုလေသည်။ ကျေးဇူးရှင်ဖြစ်သည်။ လက်ဆုံစားမယားဖြစ်သည်။ လင်ကွာလိုက ၃၅ ကိုယ်ဖိုးမယားမရရာ၊ ခွင့်အသက်ဖိုးလင်သို့ပေးစေ။ ခွင့်ကွာလိုလည်း၊ ခွင့်အသက်ဖိုးတွင်နှစ်ဆပေးစေ။ ဤကားမောက်မမရှိဘဲရောင်းစားပိုင်၏။ သို့သားတည်းရှိမူကား၊ မရောင်းစားသာပြီးအသက်ဖိုးတွင်၍သာပေးစေ။ ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီးသောစကားတွင်၊ သုံးရဟူသည်ကား၊ စစ်မြေအရပ်၌တစ်သမားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ နှောင့်ရှက်သောသူတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဖျက်ဆီးသူတွင်၊ အနီးအရံ၊ ကျေးဇူးတော်ပုံး၊ တောကွယ်တို့ကိုသိမ်းယူ၍ လာခဲ့ခြင်းသည်၊ လက်ရမည်၏။ ဗမ်ရဟူသည်ကား၊ စစ်မြေအရပ်၌တောပုံး၊ တောကွယ်နေသူတို့ကိုဗမ်ယူခြင်း၊ သူတပါးယူသွားရာလူယူခြင်းသည်၊ ဗမ်ရမည်၏။ လက်ရဟူသည်ကား၊ တိုက်ပွဲတွင်ခါးဦး၊ လှံဦး၌သေစံဆဲဆဲ၊ ခွင့်အသက်ကိုမသတ်မူ၍၊ ဆောင်သိမ်းပိုက်ခြင်းသည်၊ လက်ရမည်၏။ ဤအကြောင်းအရာတို့ဖြင့်၊ သုံးရ၊ ဗမ်ရ၊ လက်ရ၊ သုံးပါးကိုသိရ၏။ ဆည်ကိုရည်၍၊ သုံးဗမ်လက်ရဆိုသတည်း။

၃၆။ ဝယ်၍မယားပြုရာကွာသောတရားတပါး။

ဝယ်၍လင်မယားပြုရာကွာသောတရားတပါးဟူသည်ကား၊ အကြင်ယောက်ျားသည်၊ မိစ္ဆကိုဝယ်၍မယားပြုစံ့၊ ယောက်ျားကို မိစ္ဆက ဝယ်၍လင်ပြုစံ့၊ လင်ကမနေလိုကွာမည်ဆို၍၊ ဝယ်မယားမကွာသော်လည်း၊ အထက်ဝယ်ရင်းမယားကိုယ်ဖိုးကိုလင်အားစုစေ၊ နှစ်ပါးစုံပိုင်ထိုက်သည်ကို

34th. The law of separation from a pan-ya wife taken from the enemy.

The law of separation from a pan-ya wife is this: If after having raised a woman thus taken to the rank of a wife, she wish, against the inclination of her husband, to separate, let her pay to the husband the price of her body, and discharge all debts incurred by them both jointly. Though it is thus laid down, yet if the captive woman have no relations, or any one to help her, let her pay only the price of her body. If it be the husband who wishes to separate, he is the lord of her life; let him have three shares of all their property, and the captive wife one. She shall not pay her price. Let them pay the debts in proportion to their share of the property. This is said when the woman has children. If she have no children, let her pay her price.

35th. The law of separation from a let-ya wife taken in battle or the storming of a town.

The law for separation from a let-ya wife is this: At a time when her life was at her husband's mercy, he did not take it, but raised her to be his wife; he is her benefactor. Though she be a wife who has eaten out of the same dish, if the husband wish to separate, she shall have no share of the property or of her price; let her pay the price of her life to her husband. If she be the party wishing to separate, let her pay double the price of her life. Even if she have taken a paramour, he has a right to sell her. If she have had children, he shall not sell her; let her only pay the price of her life.

Regarding the laws now laid down, the thong-ya is one taken in the district where there is fighting, whether it be with the king of another country, or a person of the same country making a disturbance therein. If a woman be caught in the small jungle villages and brought home, she is called a thong-ya. The pan-ya is one taken in the district concealed in the jungle, or taken from another who was carrying her off; she is called pan-ya. The let-ya is one who, in the heat of fight, is in the greatest danger of being killed, but whose life is spared, who is brought off and taken to wife; she is called let-ya. By these circumstances, connected with them, the thong-ya, pan-ya, and let-ya are distinguished, and from these circumstances are named thong, pan, and let-ya.

36th. The law of separation from a bought wife.

When a man buys a woman and makes her his wife, or a woman buys a man and makes him her husband, if the husband shall declare that he will not remain longer with the woman, that he will separate, and if he really insists upon doing so, although the bought wife is not consenting, let her pay the price for which she was originally

ဝယ်မယားအလုံးရစေးတင်မြို့ကိုလင်း၊ ဝယ်စေး မယားကလင်ကိုလင်း
နေလည်း၊ နည်းတူဖြစ်စေ၊ မိတ်တူကွာလည်း၊ ဝယ်ရင်းကိုစုစု၍ နှစ်ပါး
ကောင်းဥစ္စာတင်မြို့ကိုအညီခံဆပ်စေဟုဆိုတော်မူ၏။

၃၂။ ရွေး၍မယားပြုရာကွာသောတရားတပါး။

ရွေး၍လင်မယားပြုရာတွင်၊ ကွာသောတရားတပါးဟူသည်ကား။ နည်းတူဖြစ်စေ။

၃၃။ ရုဏ်ကြောင့်ရရှိနေသည့်တွင်ကွာသောတရားတပါး။

ရုဏ်ကြောင့်ရရှိနေရာကွာသော၊ ၂။ တပါးဟူသည်ကား။ ရုဏ်
သည်ကား။ အသက်ကိုကယ်ခြင်း၊ အနာကိုကယ်ခြင်း၊ အမှုကိုကယ်ခြင်း။ ။
သို့ဖြစ်သောမယားလင်တို့မှာ၊ ရုဏ်ရှိသည်ဟူ၍လင်၌ကျေးဇူး၊ မယား၌
ကျေးဇူးကိုမစားသာကြပြီ။ ၄။ ထက်ပွားကောင်းဥစ္စာကို၊ ကွာလိုသူမရ
သောမကွာလိုသူကရစေးနှစ်ပါး၊ ၁။ ကွာလိုသူကအလုံးဆပ်စေ၊ နှစ်
ယောက်မိတ်တူကွာဖြစ်လျှင်၊ ရုဏ် ၂။ ရုဏ်ခံတရားကောင်းဥစ္စာကိုထု
ကြစေးတင်မြို့မှာလည်းနည်းတူခံဆပ်စေ။

၃၄။ မင်းပေးလင်မယားကွာသောတရားတပါး။

မင်းပေးလင်မယားကွာသောတရားတပါးဟူသည်ကား။ မင်းပေးထုသို့
အရှင်ဧကရာဇ်ကပေးသည်ကိုမဆို။ ၁။ အပါပေးသောမိစ္ဆာထောက်ကြွားမှု
တွင်လင်မယားဖြစ်ဆုံး၊ မိတ်တူကွာ ၂။ မကောင်းဥစ္စာ၊ ကောင်းဥစ္စာတို့
ကို၊ သုံးစုစု၍နှစ်စုအရှင်ရစေးဆပ်စေ၊ တစုမှာမင်းပေးမယားလင်တို့ဆပ်
စေရစေးကိုယ်မှီးမှာမင်းပေးမယားလင်တို့ကမစားရရာပြီ။

၄၀။ မိုးသူလက်မှာရရှိနေသောမယားတပါး။

မိုးသူလက်မှာရသောမယားတပါးဟူသည်ကား။ မိုးသူရန်သူတို့သည်
ယူ၍သွားရာ၊ တိုက်ခိုက်လုယူ၍ရသောမယားလင်တို့မိတ်တူကွာသော်၊ အ
သက်သခင်မကွာလို၍၊ ရန်သူ မိုးသူလက်မှရသော မယား လင်တို့ ကွာလို
သော်၊ နှစ်ပါးစုံတွင်ဖြစ်သမျှကိုအလုံးယူ၍၊ ချင့်အသက်မှီးကိုလည်းပေးစေ၊
ကျေးဇူးရှင်ပင်ကွာလို၍၊ သူမှီးလက်မှရသောမယားလင်တို့မကွာလိုသော်၊
ကိုယ်မှီးလွှတ်စေ၊ ကောင်းဥစ္စာကို၊ ကွာလိုသူအသက်သခင်ရစေ၊ တင်မြို့ကို
လည်းနှစ်ပါးလင်မယားမြှောက်၊ ၂။ ချကာ၊ ကွာလိုသူပင်ဆပ်စေဟုဆို
၏။

ought to her husband; let her have all the joint property, and let her husband pay all the debts. In the case of a wife having bought her husband, let the law be the same. If the separation be by mutual consent, let the original price be repaid; let them divide the property and pay the debts equally.

37th. The law of separation from a wife redeemed from slavery.

In case a man or woman has redeemed a woman or man from slavery, and taken them for a wife or husband, the law for their separation is the same as above.

38th. The law of separation from a wife obtained in return for benefits conferred.

The law of separation from a wife or husband obtained in return for benefits conferred: These benefits are, saving of life, curing disease, relieving in trouble, or assisting in business. A husband and wife who become so from this cause, whether the benefit be conferred by the wife or the husband, shall not make any demand on that count. The property acquired whilst they were man and wife, the party wishing to separate shall have no share in; let the party not wishing to separate have all, and let the party wishing to separate pay all the debts incurred by both. If they separate by mutual consent, let the benefactor have two shares of the property, and the receiver of the benefit one, and of the debts let them pay the same proportions.

39th. The law for separation from a wife given by the king.

The law for separation between a man and a wife given by the king is this. It is not meant by this that they are given in marriage to the king, but when a man or woman, who has been given by him as a servant, shall become husband or wife. If these separate by mutual consent, let their property and debts be divided into three shares; the master or mistress have two shares, and pay two shares of the debts; let the husband or wife given by the king have one share of the property, and pay one share of the debts, but not the price of his or her body.

40th. The law of separation from a wife taken from a thief or enemy.

Regarding a wife taken from a thief or enemy, it is thus said: If a husband or wife obtained by rescuing them from an enemy or thief, the act of carrying them off, wish to separate, and the wish be mutual, or entertained by the party taken against the inclination of the master of the other's life, first let him take all the property mutually gained, and let (the party wishing to separate) pay the price of life. If the conferrer of the benefit wish to separate, and the party taken from the thief or enemy do not, let the price of the body be remitted; if all property let the party wishing to separate, the master of life, give, and all debts incurred after they became husband and wife, let the party wishing to separate pay. It is thus said.

၄၁။ ဗြိအများကိုဆပ်၍နေသောမယားတပါး။

ဗြိအများကိုဆပ်၍နေသောလင်မယားတို့ကွာလိုသောထရားထမ်းလှသည်ကား၊ တဦးဦးဗြိကိုဆပ်၍နေ၏။ ဗြိဆပ်သောသူကွာမည်၊ ဗြိပါကွာဆိုသော်လည်း၊ ဆပ်သမျှကိုကွာလိုသူအားပေးစေ၊ နှစ်ပါးစုံတွင်လည်းကောင်း၊ ကိုမကွာလိုသူမှာရစေ၊ ကွာလိုသူတင်ဗြိကိုဆပ်စေ၊ မိတ်ထူကွာခြင်းအညှိုးအထက်ဆပ်ရင်းဗြိကိုအရင်းရှင်ပေးစေ၊ နှစ်ပါးစုံငှားစွားသောဥဇ္ဈာန်ရှိမှာ၊ တယောက်တဝက်ဆပ်ကြစေဟုဆို၏။ ဤအရာ၌မထားဥဇ္ဈာန်၊ စား၍လင်ဥဇ္ဈာန်ကိုမထားစား၍ကုန်သည်ကိုကုန်ပိုင်စေဆိုသည့်စွာ၊ ထားကြီးလင်ကြီးပါရင်းဥဇ္ဈာန်မှားတွင်သာဆိုသည်၊ ငယ်ထင်ငယ်ယောကျ်ားသည်ကိုမဆိုလိုသည်ဖြစ်၍၊ အထက်ခွဲဝေကြသည်အတိုင်း၊ မိရင်းမိရင်းဟုဆိုသတည်း။

၄၂။ မစွန့်ရာသောမယားငါးယောက်။

အပြစ်ငါးပါးရှိကာမ္ဘာနှင့်၊ ၎င်းမယားကို မစွန့်ရာငါးပါးတူသည့်အားလော်လည်ခြင်းငါးပါးတည်း၊ ငါးပါးတွင်တပါးရှိသည့် နှစ်ပါးရှိသည့်ငါးပါးရှိသည်၊ လေးပါးရှိသည်၊ ငါးပါးရှိသည့်အကြောင်းကိုထုတ်ဖော်၍ဆိုရာတွင်၊ အဝတ်၌လော်လည်ခြင်းတပါး၊ အစား၌လော်လည်ခြင်းတပါး၊ ယောက်ျား၌လော်လည်ခြင်းတပါး၊ ဥဇ္ဈာန်လော်လည်ခြင်းတပါး၊ အကျင့်၌လော်လည်ခြင်းတပါး၊ ဤငါးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုငါးပါးတို့တွင်အဝတ်၌လော်လည်ခြင်းဟူသည့်အား၊ အကြင်မယားသည်၊ သာသောကာလ၊ နာသောကာလ၊ သတင်ဖြစ်သောကာလ၊ မဖြစ်သောကာလကို၊ မထောက်ရှု၊ မဆင်ခြင်၊ သေခပ်သေ နားရှိရာသွားရာ၌၊ အရပ်၏ထုံးစံတွင်သာမဝတ်၊ သတင်ကြည့်ရာ၌ဆင်ရာအဝတ်ကိုမဝတ်ခြင်း၊ မိမိ၌မပြည့်စုံသည်ကိုပင်၊ ကိုယ်၏တင့်တယ်ခြင်းကိုအလိုရှိသဖြင့်၊ သူတကာတို့မပေးမဝတ်နိုင်သည်ကို၊ ကိုယ်မှဝတ်ရစေ၊ အတန်တွင်အလွန်အပြစ်ဝယ်ဝတ်ခြင်း၊ အင်မတန်အဝတ်ကို အစွာ၊ စုထား၍၊ နေ့ညအထည်စွာ၊ စွာဝတ်ခြင်း၊ ၎င်းအဝတ်ကိုလင်မသိစေရ၊ မှီဝတ်ထား၍၊ ချင့်ကိုယ်ဝယ်အများမြင်၍၊ အံ့ဖျို၊ မှတ်ရာဖြစ်စေ၊ ရည်၍ဝတ်ခြင်း၊ အဝတ်ကြောင့် ခြံတင်သည့်သားမြေး၊ ကျေးကျွန်တို့သို့ကိုယ်ဖိုးမလွှတ်ထိမိုက်အောင်ဝတ်ခြင်း၊ မိမိယင်ကိုမူကား၊ မိမိအောက်ဝတ်စေခြင်း၊ ဤသို့ကြံစည်ပြု၍ဝတ်ဆင်သောမယားသည်၊ အဝတ်၌လော်လည်ခြင်းမည်၏။ ၎င်းအဝတ်၌လော်လည်ခြင်း၊ သတန်ကို၊ သရာကျော်တို့ပြရာဆိုပေအံ့။ ကာလအလျောက်သာ

41st. The law of separation from a wife after having paid large debts on her account.

The law of separation from a husband or wife for whom large debts have been paid is this: If the party who paid the debts wishes to separate, though the party whose debts were paid refuse consent, let the whole debt be paid to the party wishing to separate. Let the party not wishing to separate have the property of both, and let the party wishing to separate pay the debts. If they separate by mutual consent, let the party who originally incurred the debts bear them, and let each have half the property mutually acquired, and pay half the debts mutually incurred. In this case, should the husband have expended any of the wife's property, or the wife any of the husband's, let them have a right to do so; but this is only said of property of a former marriage in the possession (of a husband or wife before married) at the time of (second) marriage. As it is not so laid down in the case of a husband and wife married for the first time, it will be proper to decide in such cases as above prescribed.

42nd. The law regarding the five kinds of wives who are not to be put away.

The five faults, for the commission of which only separation from a wife shall not be granted. The five improprieties are these, and if one, two, three, four, or five be committed, I will lay down—1st, improprieties with regard to dress; 2nd, improprieties with regard to food; 3rd, improprieties with regard to men; 4th, improprieties with regard to property; 5th, improprieties with regard to behaviour. Improprieties with regard to dress are these: If a woman, in health or in sickness, at a play, or where there is no play, or in going to the house of the dead, through want of consideration does not dress as is the custom of the district, or if not having (clothes) she buys them for more than their value, in order that she may be conspicuous, and for the mere pleasure of wearing them, and having collected more than are becoming to her station, dresses extravagantly night and day, and concealing them from her husband, only puts them on with the view of surprising people, and being talked of for the number of dresses she has; if she gets in debt to procure them, even to the selling of her children for slaves, or if she wishes her husband to wear inferior clothes to herself; a wife who acts in this way is said to be one who acts with impropriety in respect to dress. On this same impropriety in regard to dress, I will record what has been said by eminent teachers. According to the seasons, or on the occasion

မှူးမသာမှုသွားရာ၊ အဝတ်အစား၌အမျိုးတို့ဆင်ခြင်ရာသထည်း၊ အမျိုးတို့
 သည်ကား၊ မင်းမျိုး၊ ပုဏ္ဏားမျိုး၊ သူဌေးမျိုး၊ ကုန်သည်မျိုး၊ သူယင်း၊ ရဲမျိုးတို့
 ခြံငါးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုငါးပါးတို့တွင်၊ မင်းမျိုး၊ ချင်းချင်း၊ ပုဏ္ဏားမျိုး၊ ချင်း
 ချင်း၊ သူဌေးမျိုး၊ ချင်းချင်း၊ ကုန်သည်မျိုး၊ ချင်းချင်း၊ သူယင်း၊ ရဲမျိုး၊ ချင်းချင်း၊
 ဝတ်စားရာတွင်၊ အဝတ်ငါးဦးပြည့်စုံ၍ ကုန်၏၊ ထိုသို့သောအမျိုးတို့သည်
 မြင့်ရာအမျိုးကို တပဝတ်စားခြင်းသည်၊ ရာဇဝဋ္ဌဇောကသုံးပါး၌လျော်
 သည်ဖြစ်၍၊ အပြစ်မလွတ်၊ အဝတ်တွင်လော်လည်ရာမပါ။

အစား၌လော်လည်ခြင်းတပါးဟူသည်ကား၊ အကြင်မယားသည်၊ ထင်
 အယင်းအစိုးစားခြင်း၊ လင်မသိစေရ၊ ကြိမ်စန်မှားစွာစားခြင်း၊ ထင်ကိုအ
 ညနိုးမိမိအကောင်းစားခြင်း၊ ထိုမှတပါး၊ အစားအရာ၌အကြောင်းသုံးပါးရှိ
 ၏၊ အကြောင်းသုံးပါးဟူသည်ကား၊ ဥပေါတ်ဖြစ်အောင်စား၍ အမှန်တွင်စား
 ခြင်းတပါး၊ မိမိဖြစ်လျက်ယောက်ျားတို့စားရာ၊ အမိမိ၊ အမိမိ၊ ချင်းတို့ကို
 စားခြင်းတပါး၊ မိမိဖြစ်လျက်ကိုမည်သည်ကာလအမှန်မဆိုသူရှေ့မှောက်
 စားရာကိုအထူးပြု၍စားခြင်းလည်းတပါး၊ ဤစားရာသုံးပါးကိုရှောင်
 ကောင်းလျက်စားသောမိမိသည်၊ မရှက်မကြောက်ဖြစ်ခြင်း၊ အစား၌လော်
 လည်သည်မည်၏။ အဆိမ့်၊ အချို၊ အဖန်၊ အခါ၊ အစပ်၊ အချည်တို့ကိုစွတ်
 မှားစွာထည့်၍စားရာ၌၊ ယောက်ျားတို့၏တန်ဆာမည်၏။ ထိုနည်းတူစွတ်
 မှားစွာကိုထည့်၍စားခြင်း၊ တပွဲတခွက်တွင်ပင် ဖြစ်ညားသော်လည်း၊ အ
 လွန်အကြွေးထမင်းမှတပါး၊ အတွယ်အရာကို၊ သူရှေ့မှောက်ဖြစ်စေ၊ ကွယ်
 တမေရဖြစ်စေ၊ လင်မသိဖြစ်စေ၊ လင်သိလျက်ဖြစ်စေ၊ စားသောမိမိသည်၊
 အစား၌လော်လည်ခြင်းမည်၏။ တနည်းလည်း၊ ထမင်းပွဲမှာ၊ စား၍
 ရာ၌၊ စွတ်၍ထကြရပ်လျက်၊ ထင်တုံထတုံ၊ မှတ်နှာသုံးမြည်းစားခြင်းလည်း၊
 လော်လည်ခြင်းမည်ရာ၏။

ယောက်ျား၌လော်လည်ခြင်းတပါးဟူသည်ကား၊ အကြင်မိမိသည်၊ ထင်
 မှတပါးယောက်ျားကိုမြင်လျှင်၊ ရှင်သောဗုဒ္ဓကိုခွာပြုခြင်း၊ ယောက်ျားထင်
 ကိုဆွဲကိုင်၍နှင်နှင်ခြင်း၊ ယောက်ျားဟူသမျှကိုအဆွေဖြစ်ရအောင်သွားလာ
 နေထိုင်စေခြင်း၊ အဖော်မပါ၊ ယောက်ျားကိုသာအဖော်ပြုခြင်း၊ မိမိသာပင်
 ဖြစ်သော်လည်း၊ အတူအိပ်နေလောက်သောကာလကို မထောက်မရှင့်၊ အ
 ခွယ်ရောက်သောသားနှင့်ပင်၊ ရှင်လိုသောနှင်ထုံးဖြင့်ပြောဆိုစပ်သတ်ကို
 တွယ်ခြင်းသည်၊ ယောက်ျား၌လော်လည်ခြင်းတပါးတည်း။

be, joyous or melancholy, the dress proper to the class to which wearer belongs must be considered. The classes are the noble, bramín, the wealthy, the mercantile, and the poor class. In these classes, if the nobles amongst themselves, the bramíns amongst themselves, the wealthy class amongst themselves, the mercantile amongst themselves, and the poor amongst themselves, do not wear dress proper to their class, but being wealthy, and considering they can easily afford it, shall, although of an inferior class, imitate the dress of a higher one, this is not in accordance with the order of the prince, the sacred law, or the opinions of this world; it is *impropriety*, and one description of impropriety with regard to dress.

Improprieties in regard to eating are these: If a wife eats before her husband, if she eats frequently without his knowledge, if she eats the best herself, and gives inferior food to her husband, this is

Besides this, there are three kinds of impropriety in eating, which are, eating the usual and proper food to such an excess as to create sickness; eating raw meat with the blood in it like a man, eating in an unusual way, without regard to time or season, in the presence of many people. A woman who eats in these three ways, which are to be avoided, is a woman without fear or shame, and is to be guilty of improprieties in eating. Many cups containing spicy food, sweets, astringents, bitters, pungents, acids, are said to be proper for men, if a woman lays out in this way many cups, or in one cup, it is excess in eating. Whether done openly in person's presence, or privately without the knowledge of her husband, without his knowledge, it is called impropriety in eating. In another

case, when several people are eating together, dipping the fingers in the dishes, getting up and sitting down, standing, moving about, turning faces, eating in any of these ways is called impropriety in eating.

Improprieties with regard to men are these: If a woman puts on a smiling face to any one but her husband; if she takes hold of a man's hand, laughs, and makes herself happy; if she calls any man with a view to make friends with him, and asks men on passing and repeats to sit down; if she, though not caring for female companions, enters the society of men, if she speaks to or lays hold of even her husband with a wish to be happy* after he has attained the age of puberty, without considering that he is too old to sleep with; all these are called improprieties with regard to men.

* *It is stated, it bears an equivocal meaning in the original, and may be taken to either*

ဥစ္စာ၌လော်လည်ခြင်းတပါးဟူသည်ကား။ အကြင်မိမ္မသည်။ အထွန်း၊
 ထားတန်သောဥစ္စာကိုဖြင့်မှာထားခြင်း။ ပြင်ထားတန်သောဥစ္စာကိုအထွန်း
 မှာထားခြင်း။ အနည်းသုံးရန်ရှိသည်ကိုသူတပါးသို့အားမြင်စေခြင်းငှါ။ အ
 မှားသုံးခြင်း။ လင်မသိရ။ အနည်းတန်သည်ကို။ အမှားသူသိမြင်အောင်။ အ
 လွန်အကြွေးပေးကပ်ခြင်း။ သိပ်သည်းသေချာစွာထားတန်သည်ကို မထား။
 သူသိသူမြင်အောင်ကြံ၍ ပြုပြင်ပြုထားခြင်း။ မိမိ၌ရှိသောဥစ္စာကို သူတပါး
 အားမြင်စေခြင်းငှါအလိုရှိ၍မပြတ်ပြသပြောဆိုလေ့ရှိသောမိမ္မသည်။ ဥစ္စာ
 ၌လော်လည်ခြင်းမည်၏။

အကျင့်၌လော်လည်ခြင်းတပါးဟူသည်ကား။ အကြင်မိမ္မသည်။ မိမိ
 ဣန္ဒြေနှင့်နေကောင်းလျက်ပင်။ ယောက်ျားတို့၏ အသံကို ကြားသော်လည်း
 ကောင်း။ မကြားသော်လည်းကောင်း။ မိမိအိမ်သစ်တံခါးကြပ်မြင်အမှီသည်
 ၌။ မော့မှော်ကြည့်၍။ တောင်လည်မြောက်ပါး။ မှက်မိဗျက်နှာမထည်မရပ်
 အကြိမ်များစွာ။ နေ့သက်ရက်များကြည့်လေ့ရှိခြင်း။ ခရီးသွားသောကာလ
 ယောက်ျားတပါးအသံကြားသော်မြင်သော်။ မိမိဗျက်နှာ ဥက္ကောင်းမရပ်။
 တည်ကြည့်လေ့ရှိသောမိမ္မသည်။ အကျင့်၌လော်လည်ခြင်းမည်၏။ ထိုကဲ့သို့
 လော်လည်ခြင်းငါးပါးတွင်။ တပါးပါးရှိသော်။ ငါးပါးစုံသောမိမ္မတို့ကို။ ထံ
 သည်မစွန့်သင့်သေး။ တံပြာပါးခြစ်ဖြင့်။ ခါးတင်ပါး။ မြေအစွဲသည်ကိုဆု
 ၍ထောင်နေအပ်၏။ တကြိမ်နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ်မြောက်အောင်ဆုစွဲ၍။ အထံ
 ဆိုခဲ့ပြီးသောအကျင့်ကိုပယ်လျက်ပြုမိသက်။ ကောင်းမွန်စွာကျင့်ထုံးစော
 သင့်ချော့ကွာချော့သော်။ မယားပိုင်လိုက်သည်ကိုစုစေမှကွာပိုင်မည်။ ထိုကဲ့သို့
 ဆုမွန်မြစ်တားလျက်။ အခါများစွာကျင့်သောမယားမြစ်ကလည်း။ ပါရင်ဆံ
 ပါရင်။ ရှင်ယူစေ၍။ နှစ်ပါးစုံပွားစွာသ။ ဥစ္စာရပ်ကိုလည်း။ လင်ယူစေ၍။
 မယားကိုစွန့်ပိုင်စေ။ ဥစ္စာတည်းမရှိမှုကိုယ်ဖိုးမယူသော။ စွန့်ပိုင်သည့်အ
 မြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ကြွင်းသောမိမ္မပင်ဖြစ်သော်လည်း။ လင်ကမကွာ။ တော
 ကကွာမည်ဆိုလျှင်။ နှစ်ပါးစုံရှိရှိသမျှကိုလင်အလုံးယူစေ၍။ ချင့်ကိုယ်ဖိုးကို
 လင်အားပေးစေလည်းဟူ၏။ ကိုယ်ဖိုးတွင်တဝက်လည်းဟူ၏။ တံမြီထွက်
 တင်မြီကိုသာသိမ်းစေလျှင်။ ရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

တနည်းမစွန့်ရာသောမယား၌။ အကျင့်မြောက်ပါးဟူသည်ကား။ အကြင်
 မိမ္မသည်။ သေရည်သောက်ခြင်းလည်းတပါး။ ၊ အိမ်သော်ပစ္စည်း
 ၌။ သိမ်းသည်းမရှိခြင်းလည်းတပါး။ ၊ လင်ကိုပြောဆိုရာ၌။ ဖိုက်။
 ၍ဆိုလေ့ရှိခြင်းလည်းတပါး။ ၊ ကွယ်ရာလင်၏ကျေးဇူးကို
 ဆိုခြင်းလည်းတပါး။ ၊ တအိမ်တပါးသို့လည်လာသွား၍။ ဖြစ်

Improprieties with regard to property are : If a woman puts things outside the house (in the verandah) which ought to be placed in, or things inside the house which ought to be out, if, although having little to spare, she spends much from ostentation ; if she makes large unsuitable presents without the knowledge of her husband ; if she places things in exposed places that people may see them, though they ought to be carefully put away ; if she is constantly making a display of her wealth to others, these are called improprieties with regard to property.

Improprieties with regard to behaviour : If a woman, who ought to behave with proper reserve on hearing the voice of other men (than her husband,) or even without hearing voices, looks out of the door of the platform outside her house in all directions, never keeping her eyes or face still ; or if on going along the road, on hearing the voice of a man, or seeing him, she immediately turns her head and face to look at him, this is called impropriety in behaviour.

A man may not put away a wife who is guilty of any or all of these improprieties ; he has a right to chastise her with a bullock-driver's wand or split bamboo on the loins, posteriors, or feet. If after one, two, or three chastisements, she quietly lays aside her bad habits and lives correctly, it is not proper to separate from her. If they do separate, it shall only be permitted on the husband giving her all she is entitled to. If after frequent correction, she still continues her bad habits, let each take the property they had in possession at the time of marriage ; let the husband take all the property acquired by both during the time of their living together, and let him put her away. If they have no property, he shall not take her price ; he shall only have the right to divorce her. If her habits are those above detailed, and she wish to separate, contrary to the inclination of her husband, let him take all their mutual property, and let the wife pay him also her price ; so it is written. One half of her price is also laid down. If there be any debts, let her alone bear them. Thus the sage recluse said.

The six habits, actions, for which a wife shall not be put away are these : 1st, drinking intoxicating drinks ; 2nd, having no order or neatness in her domestic economy ; 3rd, scolding her husband ; 4th, who, forgetting benefits, reviles her husband in his absence ; 5th, who is in the habit of going to other houses, and frequently sitting and talking there without reason ; 6th, who is in the habit of stand-

ဗျားစွာအကြောင်းမရှိဘဲပြောဆိုနေထိုင်လေ့ရှိခြင်းတည်းတပါး။
 အိမ်ကံခါးဝဝယ်အကြောင်းမရှိဘဲ၊ အခါကာလကိုမထောက်၊ ယောဇ်၊
 အသံ၊ သူတပါးခိုက်ရန်ပြုသောအသံကိုကြည့်လေ့မရှိဘဲ၊ နားထောင်စု
 ပြုခြင်းတည်းတပါး။ ။ ဤသို့မြောက်ပါးအကြောင်းအရာတွင်အပြစ်
 စေးတပါးပါးဖြစ်စေ၊ အလေ့ပြုကျင့်သောမယားကိုမစွန့်ရာသေး။ အထက်
 ဆိုခဲ့ပြီးသည်အတိုင်း၊ သုံးကြိမ်မြောက်ဆုခွင့်ထောင်နေစေ၊ မနိုင်ဘဲကျန်ရှိ
 ကျင့်ပြန်လျှင်၊ အထက်မှာသည့်အတိုင်းဖြစ်စေ၊ တရားကြောင်းနည်းတူတို့
 ယု၊ ရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။

၄၃။ စွန့်ရာသောမယားငါးယောက်။

စွန့်ရာသောမယားငါးယောက်ဟူသည်ကား၊ အကြင်လင်မယားဆင်း
 ဇောနေကြ၍၊ ရှစ်နှစ်၊ ဆယ်နှစ်မြောက်တိုင်အောင်သွေးသားမမွေးမမြင်သော
 မိခွမို့သည်တည်းတပါး။ ။ သို့၊ ရှစ်ယောက်ဆယ်နှစ်တိုင်အောင်စွာ
 ဤသားယောက်ျားမမွေးသောမိခွတည်းတပါး။ ။ ဥဇာ၊ ဇရင်ဂျာ၊ ဝဇာ
 ရှေးစွဲသောမိခွတည်းတပါး။ ။ တချိုး၏အကျင့်ကိုစွန့်သောမိခွတည်း
 တပါး။ ။ မိမိလင်အလိုသို့မလိုက်၊ ဆဗ္ဗမဟူသောမိခွတည်းတပါး။ ။ ဤ
 ငါးပါးသောမိခွတို့ကိုလင်ထံရှိစွန့်ရာ၏ဟူသတည်း။ စွန့်ရာ၏ဆိုရာ၌၊ ဥဇာ
 အလိုကိုမပေးမှုစွန့်စေခြင်းမဟုတ်။ လင်သည်မသားတပါး၊ နေသော်၊ နေ
 ပိုင်စေ၊ ချင်းတို့မတားဆီးပိုင်ဖြစ်၍၊ စွန့်စေရာရာကံသတည်း။ ထိုမှတပါး၊
 ဤအရာကိုရှစ်နှစ်၊ ဆယ်နှစ်တိုင်အောင်နေ၍ မမွေးသောမိခွကို အပြစ်ဆိုပြီး
 မိခွတွင်အကြောင်းပါခြင်းတပါး။

ယောက်ျားတွင်လည်းအကြောင်းပါခြင်းတပါးရှိသည်။ အကြင်မယား
 တွင်သာသန္ဓေမရ၊ သို့သားမရှိ၊ သူတပါးနှင့် ယောက်ျားလင်ဖြစ်သူကွပ်
 လည်၍သားသွေးမွေးပေကလည်း၊ မိခွတွင်သာ အပြစ်ရှိသည်။ ယောက်ျား
 တွင်အပြစ်မရှိဖြစ်သောကြောင့်၊ သားမမွေးသောမိခွသည် ပြစ်သည်မရှိ။

တနည်းဆိုတုံအံ့၊ ပါးမုန်းရှိခြင်း၊ မုတ်ဆိပ်မွှေးရှည်ခြင်း၊ ခြေငယ်၊ လယ်
 ကြီးခြင်း၊ အသွားမမှန်ခြင်း၊ ရင်သားမရှိခြင်းသည်၊ ပြစ်သည်မည်။ ထိုသို့
 ပြစ်သောမိခွကိုအကြင်လူတို့သည်၊ ကြိမ်တပြေးတည်းနေထိုင်၍၊ တရားအား
 မပြောမနာအပ်၊ တထဝကယုတ်သောအကျင့်ကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု၊ ထိုမိခွကို
 လင်သည်စွန့်ပိုင်လေ၏ဟု၊ ရှင်ရသော့ဆိုတော်မူ၏။ ။ ထိုသို့စွန့်ပိုင်

ခြင်း၌၊ မယားကပါသောဝတ္ထု၊ ဥဇာကိုလင်မယူပိုင်ချေ၊ ၎င်းဥဇာနှင့်၊ မိခွ
 ရှင်းလင်းစေ၊ ဥဇာမပါ၊ နှစ်ပါးစုံကြံစည်သောအကြောင်း၌၊ မြင်စွာသော

ing in the door of the house without reference to the time of the day, and on hearing mens' voices, looking out and listening.

A man shall not put away a wife for one or all of these habits, but as it is laid down above, let him correct her three times. If he continue to live with her, if he cannot master her, and she continues her former habits, let the decision be the same as above; let the law in both cases be the same.

43rd. The five kinds of wives who may be put away.

The five kinds of wives who may be put away are these: If a man and wife have lived together eight or ten years, and had no children, the wife is a barren woman; a woman who has had eight or ten female children, and no son; a woman who is afflicted with leprosy or epilepsy; a woman who does not conform to the habits of her class; a woman who will not act according to the desires of her husband, who has not equal love for him; these five women a husband may put away.

By putting away, is not meant that he may take all the property and put her away, but if he wishes he may take another wife, and (a wife as above) shall have no right to oppose his wishes; thus she may be said to be put away. This is one point in this matter.

A woman who has lived with her husband eight or ten years, and had no children, is said to be barren; but sometimes the cause is with the man, sometimes with the woman. A wife who does not conceive, who has no children, if the husband begets children with another woman, the fault is with the woman, and because there is no fault in the man, the woman is said to be barren.

I will relate another case: A woman having long mustaches or whiskers, small feet, and large hands, who walks with an irregular step, and who has no breasts, is called barren. With such a barren woman it is improper for other people to sit on the same level, or to converse on religious subjects, because it is the consequence of bad deeds in a former state of existence; a husband may put away such a woman; thus the sage recluse said. But in putting her away, the husband shall have no right to take the property she brought with her at marriage; let him give it up. If the wife brought no property with her at marriage, and there be property acquired by the exertions of both since, the women have one tenth and all her clothes and orna-

ဥစ္စာရှိလျှင်၊ ဆယ်ဖွဲ့တဖွဲ့နှင့်၊ ချင့်ဝတ်စားတန်ဆာကိုတလုံးမိမ္မထု၍၊ နှစ်
 စွန့်ပိုင်စေ။ ယောက်ျားသည်၊ သူတပါးနှင့်နေရာ၊ သားသို့မဟုတ်
 မမြင်မှန်ပေကလည်း၊ ယောက်ျားတွင်သာပါနေသည်။ မိမ္မကိုမြို့သည်မဆို
 အာရုံ၊ မြို့သည်ဆို၍ကွာမိအံ့၊ မကွာပိုင်ချေ၊ ယောက်ျားကွာလိုချေ၊ အိမ်
 မကွာလိုလျှင်၊ နှစ်ပါးစုံပိုင်လိုက်သောဥစ္စာကိုမယားသို့စုပေး၍ ကွာစေထု
 ဆိုတော်မူ၏။ အကြင်မယားသည်၊ သိုးရှစ်ယောက်၊ ဆယ်ယောက်
 မွေး၍၊ သားယောက်ျား၊ မမွေးသော်၊ စွန့်ပိုင်၏ဆိုခြင်း၌၊ အကျယ်ဆိုလျှင်
 ဥစ္စာသက်ရှိ၊ သက်မဲ့ကိုမပေးမူ၍၊ မိမ္မကိုစွန့်ပိုင်စေမဆို။ မိမ္မရ
 တနာထက်၊ သားယောက်ျား၊ ရတနာ အမြတ်ကိုရလို၍၊ မိမ္မတပါးသို့ထင်
 သွားလာနေထိုင်လျှင်၊ မယားသည်လင်အားမဆိုပိုင်၊ မယားအား၊ အာမ
 ရာကကို စွန့်ခြင်း၌သာ စွန့်ပိုင်သည်ကိုရည်၍ ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ နင်းမိမ္မ
 အတိ၊ ရှစ်ယောက်၊ ကိုးယောက်၊ တဆယ်တိုင်အောင်မွေး၍သားယောက်ျား
 မရှိထု၊ လင်စွန့်၍ကွာလိုချေလျှင်၊ နှစ်ဦးပိုင်လိုက်သောဥစ္စာကို ထက်ဝက်ပြ
 ခ်၊ မယားအားတဝက်ပေးစေ၊ တင်မြှီလည်းနည်း၊ တူဆပ်စေထု၊ ဆရာကို
 ဆို၏။ ဤကားသောကမူတည်း။ ဝိမ္မကံအကြောင်းကိုဆိုကို
 ပေအံ့။ ကိကိမည်သောမင်းတွင်၊ သိုးသုံးယောက်မွေးသည်၊ ထိုသိုးသုံး
 ယောက်တို့သည်အတူမရှိ၊ အိမ်ယာမထောင်၊ တရာ၌ရွှေလျှော်ကြ၍၊ ငါ့သို့
 ဘုရားရှင်ဂေါတမလက်ထက်တော်၌၊ ပိသာဒါရှင်ဓမ္မာဥပလဝံထုထင်ရှား
 ဖြစ်လာ ကြကြောင်းကို၊ ကျွန်ဆို ချေသည်ဖြစ်သောကြောင့်၊ မိမ္မမွေးသော
 မယားကို၊ အယုတ်မဆိုပိုင်ချေ၊ ယောက်ျားပင်ဖြစ်သော်လည်း၊ ကောင်း
 သောအကျင့်မရှိက၊ အယုတ်တည်း။ မိမ္မပင်ဖြစ်သော်လည်း၊ ကောင်း
 သောအကျင့်ရှိပေက၊ အမြတ်တည်းဟုတရားကျွန်ကန်ထား၏။ ဤသို့
 ထောက်သဖြင့်၊ ပညာရှိတို့ဆင်ခြင်၍စီရင်ရာ၏ဟူသတည်း။

အနာရောဂါရှိသောမိမ္မဟူသည်ကား၊ နို့နာ၊ ဇရင်ဂျီနာ၊ ဝတ် ခူးသည်
 ဖြင့်၊ ရှိမှန်းကိုသိလျက်၊ ဥစ္စာပစ္စည်းရှိသည်ကိုရည်၍၊ ယောက်ျားသောင်း
 ချေအံ့၊ မစွန့်ပိုင်ချေ၊ ထိုမိမ္မ၌ရှိသောရောဂါလွတ်ကင်းအောင်၊ သမာဓိဖြင့်
 ကြပ်မကုစေဦး၊ ထိုသို့ကုမ၍၊ မလွတ်ချေလျှင်၊ ထိုမိမ္မ၌ရှိသောပစ္စည်းကို၊ ဆင်
 အလုံးသိမ်းထား၍၊ ထိုမယားအား၊ ရောဂါမပျောက်သမျှကုမစေ၊ သေဆံ
 လည်းသင်းပြုတ်စေ၊ ကာမကိုသာစွန့်ချသည်ကိုရည်၍၊ စွန့်ပိုင်၏ဆိုခြင်း
 တည်း။ ထိုသို့ကာမကိုစွန့်၍၊ တပါးသောသူတို့ကိုထောင်နေခြင်းတွင်၊
 ငါသို့သာထောင်နေရကောင်းသည့်၊ ရောဂါကြီးသောသူဆိုငြားသော်လည်း၊
 မဆိုစပိုင်ကောမ၌စွန့်ပိုင်သတည်း၊ ထိုမယားကိုမကျွေးမမွေး၊ မပြုစုဥစ္စာကို

ments, and let the husband put her away. If the man on taking another wife shall have no children, the fault is with the man, and the woman ought not to be called barren; he shall have no right to separate from her under the plea of barrenness. If the man wishes to separate and the woman does not, let the man give the whole of the property to the woman, and so let them separate. Thus the royal sage hath said I will state more fully the law in which it is said a wife who has had eight or nine daughters may be put away. It is not meant that the husband has a right to put her away without giving her her property, animate and inanimate; but if he wishes for precious male children, which are superior to females, he shall take another woman, and the wife shall have no right to prevent him; he has only a right to discontinue connubial connection with her. If she have borne, without any male child, eight, nine, or ten female children, and the husband wishes to put her away, let him; having divided all the property of both into two parts, give one half to the wife, and let them pay the debts in the same proportions. Thus the ancient teachers have said. This is only in a worldly, temporal sense. I will state what is contained in the law of Gaudama. There were three daughters born to king Ke-ke, and there were none like unto them, for none of the three took husbands, but were happy in studying the scriptures, and in the time of our lord Gaudama they became, as is well known, Wihakha, Sheng-dayma, Oopalawoon. Because it is thus written in the sacred book, it is not right to say a wife who bears only daughters is degraded. Even a man, if he has no good habits, is worthless, and a woman, if her habits are good, may be excellent. This is written in the book of the laws, and by keeping this in mind, wise men are to decide after due deliberation.

Of a diseased woman it is said: If a man, knowing a woman to be afflicted with leprosy or epilepsy, shall take her to wife with a view of obtaining her property, he shall not put her away; let him employ physicians to relieve her from her disease, and attend on her himself. If by the treatment adopted she is not relieved, let him take possession of all her property, attend to her, and procure for her medical treatment until her disease is cured; or if she die, let him bury her. Let him only cease to have connubial connection with her. If after he has thus ceased to have connection with her, and taken another wife, the sorely diseased party shall say she also has a claim for marital rights, it shall not be allowed; it is lawful for the man to cease having connection with her. If he take the property of his diseased

သာထိုလင်ယူ၍၊ မယားတပါးသို့ကျွေးမွေးနေရလျှင်၊ ထိုအရပ်ဝန်းရှိသူ
သုကြီးမိဘဆွေမျိုးညာတိ၊ ရပ်ဆွေ ရပ်မျိုးတို့၊ ထိုအနာမြို့သော မိမိတို့
သက်ရှိ၊ သက်ခံကိုသိမ်းယူ၍ကျွေးမွေးစေဟုဆိုတော်မူ၏။

တနည်းလည်း၊ အကြင်လင်မယားထောင်နေပြီးမှ၊ ကံအားလျော်စွာမိပါ
ကဝတ်မကင်း၍စွဲလပ်လျှင်၊ သမားနှင့်ကုမစေ၊ ကုမ၍မချစ်သာလျှင်၊ ထင်
မယားနေလည်းနေပိုင်စေ၊ ငါသို့ကားမပေးကောင်းသည်၊ မယားဆိုလျှင်၊
ဝတ်စားရုံမျှသာပေးကပ်၍မွေးစေ၊ လင်သည်ကွာလို၍၊ ရောဂါစွဲလပ်သော
မယားကမကွာနိုင်ပါ၊ အကျွေးအမွေးကိုခံပါမည်ဆိုလျှင်၊ နှစ်ပါးပုံပိုင်သတ်
သောဥစ္စာကို၊ မယားအားတဝက်ပေး၍ကွာစေဟု ဆိုတော်မူ၏။ ၎င်းကွင်းသို့
သားရှိပေကလည်း၊ ထိုသားသို့တို့အား၊ တဝက်ဥစ္စာကိုပေး၍သို့ကျွေးမွေး
စေ၊ ကျန်ဥစ္စာအလုံးကိုလင်ယူ၍ကွာပိုင်စေဆိုခြင်းမထုတ်၊ ကာမရွံ့ပိုင်း၊
ဆိုခြင်းဖြစ်သတည်း။

အမျိုးတို့အကျင့်ကိုရွံ့၍၊ ယုတ်သောအကျင့်ကိုကျင့်သောမိမိတို့ကိုရွံ့
ရာ၏ဟုသည်ကား၊ အကြင်မိမိသည်၊ အမျိုးကိုမစောင့်၊ သယောဏ်ဇာတ်၊
ထားခြင်း၊ လင်မသိရအောင်ဥစ္စာနှံပို့၊ ငှက်ခြင်းပြုသောမိမိဖြစ်က၊ ကာမ
သာရွံ့စေမဆို၊ ကိုယ်အကျင့်ယုတ်ပြီး၊ အမျိုးမစောင့်ခြင်သောကြောင့်၊ ဥာ
သက်ရှိ၊ သက်ခံကိုသိမ်း၍အလုံးရွံ့ပိုင်းစေဟုသတည်း။

လင်၏အလိုသို့မလိုက်သောမိမိဟုသည်ကား၊ ကာမရာထုတို့၊ လင်၏
ဆန္ဒမတူရှိသည်သူဖြစ်ကလည်း၊ ၎င်းမိမိကိုနည်းတူရွံ့ပိုင်းစေဟုသတည်း။

၄၄။ လင်မယားတို့ကွာမည်မဆိုကြဘဲ၊ ကွာပိုင်သောတရားတပါး။

လင်မယားတို့ကွာမည်မဆိုဘဲ၊ ကွာပိုင်သောတရားတပါး၊ ဟူသော
အကြင်မိဘအုပ်ထိန်းသောသို့၊ မိဘမပေးစားဘဲ၊ ယောက်ျားမျိုးတို့
တူပြေးလိုက်သွား၍၊ သားတကျိတ်ပင်မြင်လျက်ရှိပြီးသည့်သူကိုလည်း၊
မည်နှစ်ဦးမဆိုနေလိုကြ၏။ ဆိုငြားသော်လည်း၊ ထိုမိမိတို့ဥစ္စာအရာပိုင်
စေဟု၊ မနှမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၄၅။ မယားကိုလင်ရောင်းစားပိုင်သောတရားတပါး။

မယားကိုလင်ရောင်းစားပိုင်သောတရားတပါး၊ ဟူသည်ကား၊ အကြင်
လင်နှင့်မယား၊ ချစ်သာစွာထောင်နေ၍ရှိပြီးမှ၊ မတားလည်းကောင်း၊
မှန်လျှင်၊ ဥစ္စာတင်မြှမရှိက၊ ရောင်းစားပိုင်စေဟုဆိုတော်မူ၏။

l without taking care of her, enjoy himself with another wife, each man of the district, or her relations or friends, take possession of all her property, animate and inanimate, and support her. said.

other case; if after marriage, in accordance with her fate, being free from the influence of former bad deeds, she shall be diseased, let the man employ physicians to attend her. If she be diseased, and the husband take another wife, let him have a right to do so. If she (the wife) say he ought not to cease intercourse with her, let him give her a bare subsistence and separate from her. If the husband wishes to separate, and the diseased wife will not consent, let him give her one half of the property, and let them separate. If they have children, let half of the property be given to them, and let them take care of their mother. It is not said the husband has a right to take her property and separate; he shall only cease connubial connection.

When a man, putting away a woman who does not conform to the standards of her class, but addicts herself to low habits, it is thus said: If a man, without regard to the credit of her family, takes a paramour, without the knowledge of her husband, steals or conceals property, it is not said the husband shall only cease connubial intercourse with her; her habits are bad; she has certainly no regard for the honor of her family. For this reason, let him take all the property, and let him have a right to put her away.

If a woman who will not comply with her husband's desires, it is not said her desires are not toward him, her wishes are not the same. In the last instance, let him have a right to put such a woman away.

The law by which a husband and wife may be compelled to separate, though they do not wish it themselves.

When a husband and wife, though they do not themselves wish to separate, may be obliged to do so: If a daughter, living under the protection of her father and mother, shall, without their consent, run off with a man, though she may have had ten children, though she and her husband do not wish to separate, but to live together, if the parents of the woman wish to separate them, they have the power to do so. Thus Menoo, the sage recluse, said.

h. The law when a husband has a right to sell his wife.

In the case in which a husband has a right to sell his wife is this: If a husband and wife have lived together very happily, the wife becomes a paramour, and she has neither debts nor property, let the husband have a right to sell her.

သာထိုလင်ယူ၍ မယားတပါးသို့ကျွေးမွေးနေရလျှင် ထိုအရပ်ဝယ်ရှိသော သူကြီးမိဘဆွေမျိုးညာတီး ရပ်ဆွေ ၊ နှီးတို့ ထိုအခါရှိသော မိမိမိမိ သက်ရှိသက်ခံကိုသိမ်းယူ၍ကျွေး၍ ဟုဆိုတော်မူ၏။

ကနည်းလည်းအကြင်လင်မယားသောင်းနေပြီးမှ ကံအားလျော်စွာမိမိ ကဝတ်မကင်း၍ နှလုံးလှုပ်လှုပ် သမားနှင့်ကုမစော ကုမ၍မကပ်သကဲ့သို့ လင် မယားနေလည်းနေပိုင်စေ၊ ငါသို့ကားမပေးကောင်းသည်၊ မယားဆိုလျှင် ဝတ်စားရုံမျှသာပေးကပ်၍မွေးစေ၊ လင်သည်ကွာလို၍ ချောဂါနွှဲကပ်သော မယားကမကွာ နှိုင်းပါးအကျွေးအမွေးကိုခံပါမည်ဆိုလျှင် နှစ်ပါးမခွဲနိုင်ထိုက် သောဥစ္စာကို မယားအားတဝက်ပေး၍ကွာစေဟု ဆိုတော်မူ၏။ ၎င်းတွင်ဆိုး သားရှိပေကလည်း ထိုသားသို့တို့အား တဝက်ဥစ္စာကိုပေး၍သို့ကျွေးမွေး စေ၊ ကျန်ဥစ္စာအလုံးကိုလင်ယူ၍ကွာပိုင်စေဆိုခြင်းမဟုတ်။ ကာမဂ္ဂနိရိုဏ်း ဆိုခြင်းဖြစ်သတည်း။

အမျိုးတို့အကျင့်ကိုစွန့်၍ ယုတ်သောအကျင့်ကိုကျင့်သောမိမိတို့ကို နှိုင်း ရာ၏ဟူသည်ကား အကြင်မိမိသည် အမျိုးကိုမစောင့် သယောက်ဇာတိ ထားခြင်း၊ လင်မသိရအောင်ဥစ္စာနှိမ့်ရှက်ခြင်းပြုသောမိမိဖြစ်ကာလစာ သာစွန့်စေမဆို ကိုယ်အကျင့်ယုတ်ပြီ၊ မျိုးမစောင့်ဖြစ်သောကြောင့် ဥစ္စာ သက်ရှိသက်ခံကိုသိမ်း၍အလုံးစွန့်ပိုင်စေဟူသတည်း။

လင်၏အလိုသို့မလိုက်သောမိမိဟူသည်ကား ကာမရာကကို လင်အား ဆန္ဒမတူရှိသည်သူဖြစ်ကလည်း ၎င်းမိမိကိုနည်းတူစွန့်ပိုင်စေဟူသတည်း။

၄၄။ လင်မယားတို့ကွာမည်မဆိုကြဘဲ ကွာပိုင်သောတရားတပါး။

လင်မယားတို့ကွာမည်မဆိုဘဲ ကွာပိုင်သောတရားတပါး ဟူသည်ကား အကြင်မိဘအုပ်ထိန်းသောသမီးသည် မိဘမပေးစားဘဲ ယောက်ျားနှင့်အလို တူပြီးလိုက်သွား၍ သားတက်ပင်မြင်လျက်ရှိပြီးသည်ကိုလည်းကွာ မည်နှစ်ဦးမဆိုနေလိုကြ၏။ ဆိုငြားသော်လည်း ထိုမိမိမိဘနှစ်ဦးက ကွာပိုင် စေဟု မနွဲ့မည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၄၅။ မယားကိုလင်ရောင်းစားပိုင်သောတရားတပါး။

မယားကိုလင်ရောင်းစားပိုင်သောတရားတပါး ဟူသည်ကား အကြင် လင်နှင့်မယား နှစ်ဦးသာစွာသောင်းနေ၍ရှိပြီးမှ မယားသည်ဈေးကွက်မထား နှိမ့်လျှင် ဥစ္စာတင်မြှီမရှိကားရောင်းစားပိုင် စေဟုဆိုတော်မူ၏။

wife, and without taking care of her, enjoy himself with another wife, let the head man of the district, or her relations or friends, take possession of all her property, animate and inanimate, and support her. This is said.

In another case: if after marriage, in accordance with her fate, and not being free from the influence of former bad deeds, she shall be attacked, let the man employ physicians to attend her. If she be not cured, and the husband take another wife, let him have a right to do so. If she (the wife) say he ought not to cease intercourse with her, let him give her a bare subsistence and separate from her. If the husband wishes to separate, and the diseased wife will not consent, but says she will take her subsistence, let him give her one half of all their property, and let them separate. If they have children, let half of the property be given to them, and let them take care of their mother. It is not said the husband has a right to take all the property and separate: he shall only cease connubial connection.

Concerning putting away a woman who does not conform to the habits of her class, but addicts herself to low habits, it is thus said: If a woman, without regard to the credit of her family, takes a paramour, or without the knowledge of her husband steals or conceals his property, it is not said the husband shall only cease connubial intercourse with her; her habits are bad; she has certainly no regard to the honor of her family. For this reason, let him take all the property, and have a right to put her away.

Of a woman who will not comply with her husband's desires, it is said, her desires are not toward him, her wishes are not the same. As in the last instance, let him have a right to put such a woman away.

44th. The law by which a husband and wife may be compelled to separate, though they do not wish it themselves.

The law when a husband and wife, though they do not themselves propose to separate, may be obliged to do so: If a daughter, living under the protection of her father and mother, shall, without their consent, run off with a man, though she may have had ten children, and though she and her husband do not wish to separate, but to live together, if the parents of the woman wish to separate them, they shall have the power. Thus Menoo, the sage recluse, said.

45th. The law when a husband has a right to sell his wife.

The case in which a husband has a right to sell his wife is this: If after a husband and wife have lived together very happily, the wife shall take a paramour, and she have neither debts nor property, let the husband have a right to sell her.

၄၆။ လင်ကိုမယားကျိန်ဆဲပိုင်သောအကြောင်းနှစ်ပါး။

လင်ကိုမယားကျိန်ဆဲပိုင်သည် အကြောင်းနှစ်ပါးဟူသည်ကား။ ထင်
မယားနှစ်ယောက်ထောင်နေကြရာတွင်။ မစားရတတ်။ မဝတ်ရတတ်မှီ၍။
ဆင်းရဲ၏ထိုသို့ဆင်းရဲရာတွင်။ လင်သည်အကြံအစည်မရှိ။ မထားသောကြံ
စည်၍ ကျွေးမွေးခြင်း၌။ လင်ကိုမယား ကျိန်ဆဲမိ၍။ အပြစ်မရှိခြင်းတပါး
တည်း။ အကြင်လင်၌။ ခူးနားနှုနားအစရှိသည်ဖြင့် စွဲလပ်ရာတွင်။
ကျိန်ဆဲမိလည်း။ အပြစ်မရှိတပါး။ အကြင်လင်သည်။ ယောက်ျား၏
၏တင်၍။ စွပ်သန့်ခြင်းမရှိ။ စွပ်အားလျော့နည်း၍။ အလုပ်အဆောင်အကြံ
အစည်မရခြင်းကြောင့်ကျိန်ဆဲမိခြင်း၌အပြစ်မရှိတပါး။ အကြင်လင်
သည်။ ရတနာသုံးပါး၌မသိမကြည်ညိုခြင်း။ ကောင်းသည်ဆိုသည်ကိုမသိ
ရှိသောအမိုက်နှင့်မကင်းရှိသောလင်ကို။ ကျိန်ဆဲမိလည်း။ အပြစ်မရှိခြင်းတ
ပါး။ အကြင်လင်သည်။ လူတို့တွင်အတတ်နှစ်ပါးရှိသည်။ နှစ်ပါးဟူ
သည်ကား။ နှုတ်အတတ်။ လက်အတတ်ရှိသည်ကိုဆိုသည်။ ထိုအတတ်
နှစ်ပါးတွင်။ တပါးပါးကိုတတ်လျက်။ အိပ်ကာ စားကာသာနေ၍။ တွင်းသော
လင်ကို။ မယားကျိန်ဆဲမိခြင်း၌။ အပြစ်မရှိခြင်းတပါး။ အကြင်လင်
သည်။ မယားအား။ ကာမကိုအသွန်အလိုကြီးခြင်း၌။ ဆဲမိခြင်း၌လည်း။ အပြစ်
မရှိတပါး။ အကြင်လင်သည်။ မယားအားမသွားမရောက်ပြည်။
တန်ဆာဖြစ်သောမိဗ္ဗလေလွင့်ရာသို့ဆုမမီနိုင်၍။ ကြိမ်ဝန်မှားစွာ သွားလာ
ခြင်း၌။ ကျိန်ဆဲခြင်းတွင်အပြစ်မရှိတပါး။ အကြင်လင်သည်။ သူမယား
သုဗ္ဗိကြေးကျွန်အစရှိသည်ကိုကြိမ်ဝန်မှားစွာခိုးကြောင်မြုတ်ပြစ်မှားခြင်း။
အလောင်းအစားကြူး၍အဝန်မှားစွာလျှော်ပေးရခြင်း၌ မယားကိုနိဿာ
လည်းအပြစ်မရှိတပါးတည်း။ ဤသို့အကြောင်းနှစ်ပါးတွင်။ တပါးပါး
ကြောင့်။ ကျိန်ဆဲမိသော်လည်း။ အပြစ်မရှိ။ လင်ကကွာလိုသည်ဆိုငြားဆော်
လည်း။ နှစ်ဦးမိတ်တူကွာ။ နှစ်ပါးစုံပိုင်ထိုက်သည်ကိုအညီယူ၍ကွာ၏။ ဆဲ
ရေးသောမယားဖြစ်သည်။ လောကဝယ်ကွာပိုင်သောတရား။ ဥစ္စာအမှတ်ကို
ရပိုင်သောတရားမရှိချေဟု။ ဆရာတော်တို့ဆို၏။ ဝဗ္ဗကံဗျာထင်မြင်
သည်တကြောင်း။ ယောက်ျားနှင့်မိဗ္ဗဖြစ်သည်တကြောင်းကိုထောက်၍။ ထင်
တောသွားမှတ်ဆိုတောင့်လေးများ ဝတ်စားသားငါးကို။ ဆီးကြိုကပ်လွှပ်
ခြင်း၌။ လင်ဝတ်ပြေသောမယားဖြစ်၍။ အဆက်ဆက်ကောင်းကျိုးပေးခြင်း။
လင်ပြုသောအမှုအကျင့်ကို။ မိတ်မတူသော်လည်း။ လင်အလိုသို့ထိုက်၍။ မှီ
သေစွာပြုခြင်း ဟူသောအကြောင်းအရာသည်။ မယားမြတ်မည်၏။ ဓမ္မ
ကင်း၍။ နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်လမ်းကြောင်းမှန်သည့်ကိုထောက်ရှင်။ ဝဗ္ဗကံကြောင်း

46th. The eight reasons for which a woman has a right to imprecate evil on, and to abuse her husband.

The eight causes, for which a woman has a right to abuse and imprecate evil on her husband, are these: 1st, when a husband and wife are living together in a state of poverty, by which they are pinched for food and raiment, and though in this state of poverty, the husband cannot contrive any thing for their subsistence, and all their support depends on the wife, if she happen to abuse him, she is not to be held in fault: 2nd, if a husband be sorely afflicted with leprosy, epilepsy, asthma, or diseases of that kind, and a wife happen to abuse him, she shall not be held in fault: 3rd, if a husband is diseased in his private parts, and his strength so diminished that he is unable to work, and his wife happen to abuse him, she is not to be held in fault: 4th, if a husband does not know the three precious things, the para, the law, and the priests, and has no pleasure in them, or if he is a fool, who does not know a good man from a bad, and his wife happen to abuse him, she shall not be held in fault: 5th, if a husband has skill in handicraft, or the gift of eloquence, yet only sleeps and eats, if a wife abuse such a lazy husband, she shall not be held in fault: 6th, if a husband is excessive in his venereal appetite towards his wife, and she happen to abuse him, she shall not be held in fault: 7th, if a husband does not hold connubial intercourse with his wife, but frequents the houses of loose public women, and his wife cannot prevail on him by advice, but he still continues his course, if she abuse him, she shall not be held in fault: 8th, if a husband is frequently incontinent with the wives, daughters, and slaves of other people, frequently bets and loses his money, and has to pay, if his wife happen to abuse him, she shall not be held in fault.

If a woman happen to abuse her husband for any of these eight causes, no fault shall be imputed to her, and if the husband sue for a divorce, he shall only obtain it as by mutual consent: let them divide the property equally and separate. There is no law in the world that, because a woman is an abusive wife, her husband shall separate and take all the property; this all teachers have said. But in the book of sacred law, it is written that because, for one reason, the man is her husband, and for another, that he is a man, and the wife a woman, if the husband be a hunter, and she hand him his quiver, bow, arrows, his clothes and food, and receives his game or fish on his return, as she is a wife who assists in completing her husband, her conduct gives her the advantage of good deeds through all future transmigrations. If though she does not approve of her husband's habits, she respectfully yields to his wishes; on this account she is called an excellent wife; she is freed from hell; this is the true road to the Nat country. According to the Damakan, though the woman

၌လင်ဝယ်အပြစ်မြင်ငြားသော်လည်း၊ မကျန်မဆဲပိုင်ဈေးထူး တရားထော်
သဖြင့်၊ မယားတို့သည်ကောင်းမွန်စွာကျင့်သင့်၏ဟူသတည်း။

၄၇။ လင်ကိုမယားစွန့်ပိုင်သောတရားတပါး။

လင်ကိုမယားစွန့်ပိုင်သောတရားတပါးဟူသည်ကား၊ အကြင်လင်သည်
မယားကိုထွက်ဝင်ခြင်း၌၊ ထိမိနှောန်ကဲ့သို့မုက္ခဖီဝှါဏှာဖြင့်လည်းကောင်း၊
နှုတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မက်သို့ထုတ်ခြင်း၊ သူတပါးမသိမမြင်မကျင့်တန်ရာ
ထိမိနှောန်၏အကျင့်ကိုကျင့်သောလင်ကို၊ မယားစွန့်ပိုင်၏ဟူသတည်း။

၁။ တနည်းလည်း၊ မိစ္ဆတို့၌တပ်မက်ခြင်းလေးပါးကိုဆိုတဲ့စာမျိုးတေ
ပါးဟူသည်ကား၊ ငါအမျိုးမြတ်သောမိစ္ဆဖြစ်သည်။ လင်ကားအမျိုးနိမ့်
သည်။ အမျိုးမာန်တက်ခြင်းတပါးတည်း။

၂။ အကြင်မိစ္ဆသည်၊ အရည်လက္ခဏာအင်္ဂါကောင်းမြတ်၊ ငါးပါးရှိ၏။
ကောင်းခြင်းငါးပါးဟူသည်ကား၊ ဆံ၏ကောင်းခြင်း၊ အသား၏ကောင်းခြင်း၊
အရည်၏ကောင်းခြင်း၊ အမျိုး၏ကောင်းခြင်း၊ အရွယ်၏ကောင်းခြင်းတို့။ ထို
အခြင်းအရာရှိသည်တို့၌၊ သူတကာတို့ပြောဆိုစွမ်းလေ့ရှိသည်ကို၊ ထင်
သည်အရပ်အဆင်းအင်္ဂါညန့်သည်ဟု၊ မကင်းညွတ်၊ မရှိသေး၊ မသိရှိ
ပြုသောမိစ္ဆသည်၊ အဆင်းကြောင့်မာန်တက်ခြင်းတပါးမည်။

၃။ အကြင်မိစ္ဆသည်၊ ဥစ္စာအများရှိ၍၊ ပစ္စည်းမရှိသောယောက်ျားနှင့်
ထောင်နေရာ၌၊ ငါဥစ္စာရှင်ဖြစ်သင့်ဟု၊ မိမိလင်ကိုအလွန်အကျွေးမာန်ထင်
၍ဆိုခြင်း။ မိမိတို့လင်မယားဥစ္စာအများရှိရာတွင်၊ ဥစ္စာ၏အားကိုကိုး၍၊
တပါးအားမဆိုတန်ဆိုခြင်းသည်၊ ဥစ္စာကြောင့်မာန်တက်ခြင်းမည်။

၄။ အကြင်မိစ္ဆသည်၊ ငါ၌ဆွေမျိုးညာတိ၊ မိဘပေါက်ဇော်ဘားများ
သွေးသောက်သူငယ်ချင်းများသည်၊ လင်၌ဆွေမျိုးညာတိ မရှိသော်လည်း
ကောင်း၊ နည်းသော်လည်းကောင်း၊ မတီခွဲမြင်ဆိုခြင်းတပါး။ ။ ထိုအား
ပါးသောအကြောင်းရှိသော မိစ္ဆကိုမစွန့်ရာသေး၊ သုံးကြိမ်မြောက်တစ်ဆူ
စေဦး၊ ဆုခွင့်ခြင်းကား၊ ။ ထောင်းသတ်ခြင်း၊ ကြိုးခေါတ်ဖြင့်နှိပ်ခြင်းတို့
တံကြီးစွာနှင်ရိုက်ခြင်း၊ လင်ကိုခြေနှင့်ကျောက်ခြင်း၊ လည်ကိုနှိပ်ခြင်းတို့
ရာ၊ ဤသို့ပြုခြင်းကား၊ ကျေးကျွန်တို့ကိုပြုခြင်း၊ သရောတ်ဈာတ်တောသို့
ကိုပြုခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအရာကိုပယ်၍၊ သပြာလက်ဝါးတို့ဖြင့်၊ ခါးထပ်ပါး
ခြေကိုသာဆုခွင့်ရာ၏။ ၎င်းသုံးကြိမ်မြောက်ဆုခွင့်ပင်၊ ကျင့်မြဲကျင့်လျှမ်းတော်
တက်ခြင်း ဖြစ်လေသည်။ မိစ္ဆကိုယောက်ျားစွန့်ပိုင်စေ၊ မိစ္ဆမကျွတ်သော်
လည်းကွာပိုင်စေ၊ နှစ်ပါးစုံပိုင်ထိုက်သောဥစ္စာကို၊ အညီခွဲဝေတူကြစေ၊ ထို

sees faults in her husband, she must not abuse him. This being the sacred law, a wife ought to conduct herself with the greatest propriety.

47th. *The law when a wife can put away her husband.*

The law when a wife can put away her husband is this: *

Another matter I will state is the four sources of pride in a woman: 1st, when a woman thinks, "I am of a good family, and my husband is of a low one," this is pride of class; 2nd, if a woman who is said by many people to possess the five perfections in her members, which are, good hair, good flesh, good skin, good bones, proper age, if she be praised by many people as possessing these perfections, and her husband's figure and appearance are ordinary, and on these grounds does not submit to her husband's control, but is disrespectful to him, this is pride of appearance; 3rd, if a woman with much property marries a man who has none, and reflecting that she is the owner of the property, speaks disrespectfully and superciliously to her husband, or if her husband and herself having much wealth, she on this ground speaks improperly to other people, this is pride of wealth; 4th, if a woman thinks that her relatives and friends are numerous, and that her husband has few or none, and on this ground speaks disrespectfully to him or others, this is pride of family. A woman with these four descriptions of pride is not to be put away; let the husband correct her three times. In correcting her, he is not to beat her with his elbow or fists, or the bight of a rope, or with a large stick, or kick her on the breasts, or stamp on her neck; this is the treatment of a slave or adulterous wife, and setting these aside, he may beat her with a carter's rod or the palm of his hand, on the loins, buttocks, or feet. If after having chastised her three times, she continue her former habits, it is confirmed pride; let him have the power to put her away. Even if the wife does not wish to separate, let the husband have the right to do so, and let the whole of the property of both be divided equally; on these terms let them separate.

* Note. This paragraph is too abominably indecent to be translated.

ကြောင့်စွန့်ပိုင်၏ဟုသတည်း။ ၎င်းကဲ့သို့အကျင့်၌လင်းစွာဆို၍
 ဆုံး မယားကကွာလိုလျှင်၊ မယားပါရင်းကိုမယားယူစေ၍၊ နှစ်ပါးစုံတွင်
 ကိုယ်ပိုမယားခံစေ၊ နှစ်ပါးစုံတွင်ကောင်းစွာရှိလျှင်လင်ရစေ၊ လက်ထပ်
 ပွားမရှိ၊ မယားကပါရင်းစွာရှိနေလျှင်လေးစုစု၍၊ ထာဝရမယားကိုထား
 မယားကတင်မြှောက်လည်း၊ မယားအလုံးထပ်စေ၊ နှစ်ပါးစုံတွင်တင်မြှောက်
 မယားအလုံးထပ်စေ၊ တင်မြှောက်စွာမရှိလျှင်၊ မယားကိုယ်မီးတပ်သို့
 တွင်းလင်သို့ပေး၍ကွာစေ။ မယားကိုလည်းကောင်း၊ သားသမီးကို
 လည်းကောင်း၊ အမှတ်ထွက်ခြင်းငါးပါးအပြားရှိ၏။ ငါးပါးဟူသည်ကား၊
 အကြင်မယားသည်၊ မကျင့်အပ်သောတရံတရား၊ အမှုအရာကိုချင့်မိသော်၊
 ရှေးဦးစွာနှုတ်ဖြင့်သာယာစွာပြောဆို၍၊ ခတ်မဆိပ်နေရာ၏၊ သားသမီးကို
 သည်မိတကိုမရှိမသေး၊ တရံတရအမှုကိုပြုကျင့်မိသုံး၊ ရှေးဦးစွာခတ်မဆိပ်
 နေရာ၏၊ ထိုနောက်ထပ်၍ကျင့်သောသားသမီးကို၊ အရှက်ခွဲရာ၏၊ အရှက်
 ခွဲခြင်းဟူသည်ကား၊ အိမ်သို့မတက်စေခြင်း၊ အဝတ်အစားမပေးခြင်းတည်း။
 ထိုနောက်တကြိမ်ပြုမြဲမိသုံးခြင်းလက်ထိုက်ကြီးနှင့်တူ၍၊ နေပူလှမ်းခြင်းကို
 ပြုရာ၏၊ ၎င်းထပ်၍ပြုမိသုံးဝါးခြင်းဖြင့်စုတ်ခပ်ရာ၏၊ ၎င်းနည်းတူပြုမြဲမိသုံး
 ချင့်ထို၌ရှိသော ဝတ္ထုပစ္စည်းကိုရုပ်သိမ်းရာ၏၊ ထိုနောက်တကြိမ်ပြုမိ
 သုံးအတူမနေချေရာ၏၊ ဤသို့ဆိုခြင်းကား၊ သွေးနှင့်သားကိုရ၏၊ မယား
 လည်းဤကဲ့သို့အကြိမ်ကြိမ်ပြုလျှင်လင်ကွာပိုင်စေဟူသတည်း။ ၎င်း
 သို့ကွာပိုင်စေဆိုခြင်း၌၊ မယားမကွာဆိုမည်၊ လင်ကကွာလိုလျှင်၊ မိတ်ထူ
 ကွာခြစ်စေ၊ ပါရင်းကိုပါရင်းရှင်ယူစေ၊ လက်ထက်ပွားကိုအညီခံကြစေ၊ တင်
 မြှောက်လည်းနည်းတူဆပ်ကြစေ၊ ၎င်းအမှုအရာကြောင့်လင်သည်ဆုစွန့်ခြင်း၌၊
 လင်ကမကွာမှန်သုံးချင်းတို့၌ပါရင်းကို၊ ပါရင်းအတိုင်းယူကြစေ၊ လက်ထက်
 ပွားစွာမယားမရသာ၊ တင်မြှောက်လက်ထက်ပွားရှိက၊ မယားအလုံးခံ၍ကွာ
 စေ၊ ဤအရာကား၊ မယားကိုဆိုသတည်း။ သားသမီးကိုစွာမရှိစွာ
 သောအပြစ်ကို၊ အလွန်ကျင့်သဖြင့်၊ ဘမိထိုဆုစွန့်မပိုင်ဆုံး၊ စွန့်အလုံးကို
 ထူစေ၊ မိတ်အမွေကိုလည်းမခံမစားသာဈေး၊ ရွေးနှင့်ထိုက်ရာသောအားဖြင့်
 တည်း။

မယား၌လင်၊ သားသမီး၌မိဘ၊ အမှတ်ထွက်ခြင်းငါးပါးဖြင့် ဆုစွန့်ပိုင်
 သောတရားတည်း။ ၎င်းဆုစွန့်သည်ကိုတည်ကြည်စွာကျင့်လေကသား
 သမီးကိုလည်း၊ အမွေကိုခံစေ၊ မယားကိုလည်းမစွန့်သာဈေး၊ ဤထိုဆုစွန့်
 နောက်ကောင်းအောင်ကျင့်ပါမည်ဟု ဝန်ခံ၍ကျင့်သောမယားကိုလင်နှင့်
 ခြေသော်ပါရင်းကိုပါရင်းရှင်ယူကြစေ၊ လက်ထက်ပွားကိုမယားအလုံးရ

If under these circumstances the husband does not wish to separate, and the wife does, let her take all her original property, and bear all their mutual debts. If there be any mutual property, let the husband have it; if there be none, and the woman have original property, possessed by her before marriage, let it be divided into four shares, and let the husband have one; and if she had original debts, let her bear them all, and also their mutual debts (incurred after marriage.) If they have no debts or property, let the wife pay the proper price of her body to the husband, and let them separate.

There are five kinds of anger toward a wife and children; they are these: If a wife acts improperly in any way, her husband should at first reprove with mild language, and take no further notice of it. If a child acts in a way disrespectful to its parents, or speaks disrespectfully to them, it should be looked over for the first time; but children who do the same a second time may be put to shame by not allowing them to enter the house, and refusing them food and clothes. If after this they shall repeat their offence, their hands and feet may be tied with a cord, and they may be exposed to the heat of the sun. Should they after that repeat the offence, they may be beaten with a part of a split bamboo; and if they shall again repeat their offence, all the property they possess may be taken away; and if they still again repeat the offence, they may be turned away altogether.

As regards separation, if the wife refuse her consent, and the husband insist on a separation, let them separate as by mutual consent; let each take what property they originally brought, and divide equally what they have acquired since marriage, and pay the debts in the same proportions. In case of the husband correcting the wife for these faults without wishing to separate, if the wife does wish it, let each take their original property, and let the wife have no share of property acquired during their marriage, but pay all the debts incurred (in that time.)

If the children continue the above offences, and are not to be prevented by correction, let the parents take all their property, and let them have no share in their inheritance; they are children who may be driven off by setting dogs at them. This is the law, and the five offences wherein the husband may correct the wife, and parents their children, with anger. If after being thus corrected, they behave in a correct and proper manner, let the children have their share in the inheritance, and the wife shall not be put away. If a wife, after correction as now described, promises to behave well, and keeps her promise, and the husband puts her away, let each have their original property, and let the wife have all the property acquired during marriage, and the husband pay all the debts incurred mutually, because

ခေးနှစ်ပါးတွင်တင် ခြံ၍လည်း၊ လင်ကအလုံးဆတ်ခေး၊ ဆုခွဲခံ၍ကျွန်ုပ်အကု
 ကျင့်ပြန်လေသောမတားဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း၊ မတားသွေးကို
 လည်း၊ မိတထိုအကြိမ်များစွာဆုခွဲ၍၊ မိတအလိုသို့လိုက်၍ရွေးသွေးခြင်း၊
 ကောင်းမွန်သောအကျင့်ကို ကျင့်ပြန်လေကတည်း၊ မိတအရွေးကို ခေးခေး၊ ခ
 ဆယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အပယ်ခံရေတာသောသူးနတ်ရွာထားသော
 အကြောင်းကိုကျင့်သောသူကဲ့သို့၊ မိတစကားကိုနာခံပြန်သောသူကြောင့်တည်း၊
 ထု၊ မြသွာမင်း၏သားရင်းဖြစ်သော၊ မန္တမည်သောရှင်ရထော့ ဆိုဆော်ရ၏
 မန္တအကျယ်တောရထာတဆတ်သုံးတွင်း၊ မတားအပြားခုနှစ်ပါး၊ ဟင်
 မတားဖြစ်ရာသည်အကြောင်းသုံးပါး၅၈၅၊ လင်မတားကွာခပ်ထား၍တွင်
 ၅၉၆ပြည့်စုံ၏၊

the wife, having received correction, conducts herself in the manner of a wife like a slave.

As regards the children, if after their parents have many times corrected them, they comply with their wishes, contribute to their support, and conduct themselves with the greatest propriety, let the have a share in the inheritance. Why is this?—because they attend again to the words of their parents, like one who has been relieve from hell, and conducts himself so as to reach the country of the nat This the son of the king of Bymahs, the sage recluse called Menc said.

Thus in the twelfth volume of the Menoo Kyay, the seven kinds wives, and from the three ways of contracting marriage, to the separation of man and wife, is contained in full.

END OF THE TWELFTH VOLUME.

မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး

နမောတဿ၊ ဘဂဝဏော၊ အရဟတော၊ သမ္ဗုဒ္ဓဿ။

မာဝိကာ၊

မြတ်သောမင်းကြီး၊ရှေးဦးစွာလောင်းတန်ကြီးကိုဆိုပေတုံအံ့၊

ရောက်လျှင် ငြိမ့်အံ့၊ မြင့်အံ့၊ နိမ့်အံ့ဆို
တပါး။ မည်သည့်နေ့ရက်လဲ
ဟု။ လေမည်းထားမိမ့်ဆို ငြိမ်း၊ နွှံးမလေး
သည်နေ့ရက်လဲအချိန်ရောက်လျှင်။ ဤ
သည်သို့သာဖြစ်မှု၊ ချောင်းလား၊
ဤလောင်းတန်းကြီးကိုသည်။ လူမဲ့ကံ၏လောင်းငြိမ်း ဖြစ်သည်။ ထင်
ရောက်ဖြစ်စေ၊ လက်မရောက်ဖြစ်၊
ဖြစ်သည်။ မရကြရာကင်းလွတ်စေ၊
အရာ၊ မိစ္ဆာမိဋ္ဌိအယူကည်းဟု။ မနုမည်သောရင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

တနည်းတုံးစပါးသုံးပြောင်းပေးလှူဆပ်၊ နှစ်ဝါကိုမြေကြီးအထူးဆောင်၊
ခြင်း၊ အဝတ်အထည်အလိပ်ကို၊ မိုဃ်းတိမ်အထိဆို၍လောင်းခြင်း၊ ထော
ပတ်းနှိုးထပ်ဆီကြည်ရက်တက်က ဘုရားရှင်အမှုဆို၍လောင်းခြင်း၊
ပတ္တမြား၊ ရွှေငွေတို့ကို၊ မြင်းမိုရ်တောင် အမှုအလေးဆို၍လောင်းခြင်း၊
လောင်းတန်းမှားမှားလည်းလောင်းတ၊ ကြိုးတွင်အဝယ်ထူးမိုက်ကိုယ်တို
ကြိုးဝါး၍လောင်းခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသည်ထူးအပြစ်မရှိဘူးလား
လွတ်ကြစေ။

LAWS OF MENO.

THE THIRTEENTH VOLUME OF THE GREAT WORK OF MENO.

---

ip the god who is worthy of all homage, who possesses an intuitive knowledge of good.

CONTENTS OF THE VOLUME.

aw as regards betting, either coolly or in a passion, on inanimate things, and whether bets, large or small, are to be not.

Excellent king! I will first treat of large bets. If any one, in a or not in a passion, shall bet that it will rain at a certain at the earth will at a certain time open, or make a noise, and bets that it will not; or that a certain hill on a given day will down or become higher or lower, and another bets that it ; or on a certain day that the wind will be red or white, yellow, and another shall bet that it will not; or that on a certain streams, rivers, or brooks will dry up, or take their course in direction, and another shall say that they will not—these are of fools; whether the stakes be deposited or not, or the bet fore witnesses and on a written engagement, the money shall aid. In this case both parties are foolish. Thus Menoo, the luse, said.

Other case of extreme betting. betting a heap of rice, paddy, grain, barley or cotton, as large as the earth, a pile of cloth e clouds, an ocean of butter, milk, ghee, butter-milk, or wine, gold or silver, as heavy as mount Myenmo—this is a less-ption of extreme betting. It is mere foolish boasting. Such neither be won or lost, let the better be free.

လူနှစ်ယောက်၊ အပြေးအမြန်သ
 ၍၊ အပြေးပြိုင်ကြရာမှ၊ နိုင်သူကလေး
 လောင်းကိုစားပိုင်စေ၊ ရှုံးသောသူသည်

သာ၊ လစ်ပစ်ပန်းတုန်း၊ ထိုင်မိတ်နှစ်
 ချောက်၊ လယ်မချောက်ခြင်း၊ အ
 ထွင်းကျွန်သော်၊ ခလုယ်ဆူးအောင်

etting on inanimate things, there are nineteen kinds. 1. Test—chess; 2. Tagyeet, (obsolete;) 3. Lay-guet—checkers; 4. -ma—odd or even; 5. Tweng-khya—resembling the game of as, called by school-boys "Three-holes," but played with seeds; 6. y-tha-weed-dya—guessing what is in the closed hand; 7. ng the height or distance of a stone, a brick, a stick, or a lump th; 8. cards; 9. dominoes; 10. shooting or throwing at a 11. kyet-poung; 12. khong-guyean, like a game of marbles, ayed with large beans. In these matters the winner has a o be paid, but only what he receives on the spot; he shall have it to sue afterwards for any balance still unpaid. In betting, nming a distance, or staying a certain time under water, climb- es, leaping, being invulnerable to stick, sword, spear, musket , lifting a weight, or carrying it, in all bets on these five mat- e whole amount betted shall be paid to the winner, whether kes were deposited or not.

I state another case in betting on these five matters. If one e a fool, or have not completed one tenth of the age of man, shall not be paid. If in swimming, climbing a tree, cutting sword, or thrusting with a spear, he (the fool or child) shall e life, let the other party pay the expenses of his funeral, and pay as compensation to the parents or relatives of the de- the price of ten men, reckoning each at thirty tickals, or three d tickals of silver. Why is this?—because it amounts to a on practised on a fool, or a child not of legal age. A plea of consent before witnesses shall not avail; the deceased had power of judging or reflecting. If the deceased had no rela- t the other party be paid if he win, and let him not pay if he t him be free from penalty, except the payment of the func- es as regards the death. But if the fool or child have his roken, or is injured, let the other party support him till he s. If the parents or relatives were witnesses to the bet, let it as it may be lost or won, and let (the same party) be free from on account of the death of the other, or any injury he may t it was the duty of his parents or relatives who were over protect him. If two men have a debt regarding their swift- running, and put up a mark or fix upon a tree as the goal e, let the debt be recoverable, whether payment was made tarting or not. If the loser fall into a hole or hollow, knock

ထိခိုက်စူးမိသော်၊ ညီတွယ်၍လဲသော်၊ လောင်းတန်းရို့ချော့တွင်ထဝင်စား
 စေဆိုတုံ၏၊ ရှုံးမည်မြင်ရာတွင်၊ ထည်းတန်ပြုသော်၊ လောင်းတန်းရင်း
 တိုင်းစားစေ၊ အပြေးအသွားအမြန်လောင်းရာ၌၊ ရန်ငါးပါးလင်းအောင်
 ခလုပျော့တွင်းမရှိ၊ ညီညွတ်ရာမှ၊ ပြေးသွားလောင်းကြရမည်ဖြစ်
 စီး၍အပြေးအမြန်လောင်းကြရာမှ၊ အသက်ရှိသည်ဖြစ်သည်၊ လက်ရောက်
 လက်မရောက်မဆိုသာ၊ လောင်းတိုင်းပေးစေ၊ ထိုသို့စီးနင်းပြိုင်ရာ၊ တာတိုင်း
 ဖွတ်သည့်အရပ်သို့၊ ထိုမြင်းမရောက်မှီ၊ ထိုမြင်းသေသော်၊ တာဝတ်လေးအား
 တိုင်ထားရာအညီရောက်၍သေသော်၊ အမြစ်မရှိ၊ လောင်းတန်းလွတ်ကြစေ၊

ဆင်တိုက်၊ ကွဲတိုက်၊ နွားတိုက်၊ ဆိပ်တိုက်၊ သိုးတိုက်တို့မှာလည်း၊ အ
 မျိုးနုနုရိထား၍တိုက်ကြရာတွင်၊ ပြေးသောဆိုတိုင်းလက်ရောက်၊ လက်မ
 ရောက်နိုင်သူကစားစေ၊ ဆိုင်၍ခွေခတ်ကြရာ၊ မြေလက်ပြိုကျ၍၊ ဆိုင်၍
 ခွေခတ်ရုံရှိသော်၊ ထက်ဝက်ပေးစေ၊ သေသော်လည်း၊ ထက်ဝက်ကိုပေးစေ၊ ချီ
 ကားအရှုံးအနိုင်အပြေးကိုဆုံးဖြတ်သောတရားတည်း၊ သို့ကားမထုတ်
 တုံ၊ သေမိမ့်ကျိုးမိမ့်ဆို၍တိုက်ခတ်ကြရာသေလျှင်ကျိုးလျှင်၊ ဆိုဆို
 လက်ရောက်မရောက်စားပိုင်စေ၊ သေသည်၊ ကျိုးသည်မှာ၊ ဆင်ကွဲနွားဆိပ်
 သိုးတို့၏အရှင်သခင်ကသာတည်း။

ကြက်တိုက်ခါတိုက်၊ မိုတိုက်ဝမ်ပဲတိုက်၊ အတောင်ရှိသောအရာတို့ကို
 တိုက်ကြရာမှ၊ လက်ရောက်မရောက်မဆိုသာ၊ နိုင်သူစားစေ၊ ၎င်းအားထို
 မှာ၊ အိမ်ခိုစင်အရက်၊ အသွေးအခေါ်လွှတ်၍၊ လောင်းကြရာမှာလည်း၊
 ဆိုတိုင်းရောက်ချေသော်၊ ရောက်သူကစားပိုင်စေ၊ သိမ်းစွန့်ခဲ့တို့အမှုကြောင့်၊
 ရောက်မရောက်ရာ၊ ရောက်သော်လည်း၊ ထိုတို့အာနိသက်ကိုကြား၍
 ခြံဝင်ရောက်ခြင်းဖြစ်လေသည်၊ နိုင်သည်မဆိုသာသေး၊ ထိုတပြစ်လမ်း
 လွတ်စေ၊ နောက်တကြိမ်လွတ်စေဦး၊ နောက်လွတ်ရာ၊ ဆိုခဲ့ပြီ၊ သောအား
 မရှိ၊ ဆိုတိုင်းမှန်၍နိုင်လျှင်၊ လက်ရောက်၊ မရောက်မဆိုသာ၊ လောင်းတန်း
 ကိုစားစေ၊

လှေလှည်းပြုအကြရာမှာလည်း၊ ပန်းတုံးတိုင်အမှတ်အသားထား၍ပြိုင်
 လှေနိုင်ကြလျှင်၊ နိုင်သူလက်ရောက်၊ မရောက်စားစေ၊ ထိုလှေတို့တွင်
 သည်ကွဲပေါက်ဖျက်ခဲ့လျှင်၊ အလောင်းကိုလက်ရောက်၊ လက်မရောက်ရာ
 အမှုကင်း၊ လွတ်ကြစေ၊ နှင်သည်နွားသေလည်း၊ ရှုံးစေမဆိုသာ၊ ထက်ရောက်
 ကြစေ၊

သူနှစ်ယောက်၊ အရှုံးအနိုင်တိုင်း၍သတ်ကြရာလောင်းတန်းစားလက်
 ရောက်၊ လက်မရောက်မဆိုသာ၊ နိုင်သူစားပိုင်စေ၊ ထိုသို့လောင်းကြရာမှန်

his foot against a stump, or run a thorn or a spike into it, or catching his foot in any thing shall fall, let him only pay half the debt; but though this is said, it must be a real, not a pretended fall; if it is not real, let him pay the whole. In running for a bet, the ground chosen must be level, and free from the five enemies, stumps, thorns, spikes, holes, and hollows.

In betting on the swiftness of a horse with a rider on his back, it is a living creature; the bet must be paid whether the stakes were deposited or not. If one of the horses shall die on the ground marked out for the race before it reaches the goal, let the owner pay half. If it die close to the winning post, let him not lose; let him not pay the bet.

In elephant, buffalo, bull, goat, or ram fighting, if one shall run within the time noted by a time measurer, let the winner be paid, whether the stakes had been deposited or not. If in fighting, by butting or striking, a fore or hind leg, or a horn be broken, and the animal will not continue the fight, let half the bet be paid, or if he die, let half be paid. In this bet, the losing or winning of the bet depends altogether on one or the other running away, unless it be specially agreed that killing or breaking a limb be considered losing; in that case let the amount betted, whether staked or not, be recoverable in full; it is the luck of the owner of the animal.

In fighting cocks, partridges, ducks, or decoy pigeons, or bets on winged animals, there shall be no difference; whether the stakes have been deposited or not, let the winner be entitled to recover it. In this same bet of letting pigeons loose to decoy others, if the pigeon of one party lure the wild or strange pigeon to the house, let the owner of the house to which he comes have a right to recover. In case a hawk or kite is encountered, and the pigeon takes shelter in the first place it comes to, it is the fear of death that drove the animal in; the owner of the other shall not say he has won; he shall not recover his bet for that time; let them start again, and if there be no birds of prey in the way, let the winner have a right to recover his bet, whether the stakes were deposited or not.

In racing boats or carts, if a goal has been fixed, and one party shall win, let him recover, whether the stakes were deposited or not. If the boat or cart be broken, the bet shall not be paid, whether the stakes were deposited or not; let the loser be free, or if the bullocks die, let it not be paid. If no accident happen to the boat, cart, or bullocks, let the winner have a right to recover.

As regards bets on two men fighting, who have been measured and matched, there shall be no distinction, whether the stakes were deposited or not; let the winner have a right to the amount. In this bet,

မည်သည့်မြို့ရွာမှားကျောင်းဇရပ်ဆိုပါသစ်ပင်တော၊ ရောင်းခြင်း၊
မူးမြစ်တို့သည်အရှေ့အနောက်တောင်မြောက်သေးတောင့်တွင်း၊ မည်သည့်
တောင့်ကသစ်ပင်အရှည်အတိုးအကြီးအငယ်၊ ကူးကျောင်းသုရာ၊ မှာထိုး၊
အကြီးအငယ်၊ အနိမ့်အမြင့်ဆို၍လောင်းကြစုံ၊ တဦးက၊ သည်အတိုင်း
ယုတ်၊ ပြိုင်၍လောင်းခြင်းငှါ၊ လက်မရောက်က၊ လေးစုတစု၊ ထက်ဆူထီ၊
ထက်ဝက်မှန်သူကစားစေ၊ တဦးကမှန်သည်၊ သို့အကြီးအငယ်၊ အနိမ့်
မြင့်၊ အနုအထိုင်အရပ်ဒေသနှင့်ဆိုမည်၊ တဦးကသို့သော်ဖြစ်သည်မဆိုသော်
မယုတ်မမှန်သာဆို၍လောင်းကြရာမှာ၊ ရှုံးနိုင်မှီသည်ယုမစားကြရာကပ်၊
လွတ်ကြစေ၊ ဆိုခဲ့ပြီးသမျှအလောင်းကို၊ ထိုဝဲတွင်မပေးလှူငါး၊ ကိုင်၍တောင်း
ရာ၏၊ ဝဲပျက်၍သွားပြီးနောက်၊ အရပ်တပါးရှိရသင့်သည်ဆို၍၊ ထောင်း
တန်းလက်ရောက်ကိုဆွဲကိုင်၍တောင်းလှူငါးနည်းစွာ၊ မဆို၊ ထိုအကိုင်ရ
သောသူတို့က၊ ပေးရန်မှန်သမျှကိုလွတ်၊ မကိုင်မငင်အသာအယာအတင်း
သည်ဖြစ်လှူငါး၊ ဆိုရင်းအတိုင်းရသင့်သည်မှန်သမျှစွာကိုရစေ၊ ရှစ်ရှစ်
နန်းကက်စံသော်လည်းကောင်း၊ ထီးကျီးစည်ပေါက်သော်လည်းကောင်း၊
သက္ကရာဇ်ပြုသော်လည်းကောင်း၊ မှီခိုစင်ပေးစင်ထက်ရောက်ထိမှန်ရှိ
သည်၊ ဝဲတွင်ပင်ဖြစ်သော်လည်းပစေ၊ မရကြသောပြီ၊ အလောင်းဖြစ်သည်၊
ကင်းလွတ်ကြစေ၊ ဤသို့လောင်းတန်းကြရာ၌၊ အောက်သို့၊ ချိုက်၍၊ ခါးစောင်း
ပင့်၍လည်းကောင်း၊ ရှေ့အဝတ်ရှုမောင်းကိုရှိပင့်၍လည်းကောင်း၊ ထင်
မြေတို့ကိုမြှောက်ကာ၊ ကခုန်၍လည်းကောင်း၊ မြေကြီးကိုခြေသောင်း၊ ထင်
ဝါးပုတ်ခတ်၍၊ ကခုန်လောင်းခြင်းသည်၊ ရှင်းသောနှစ်သို့၊ ပင်မြောက်မိုင်

there is betting by the parties fighting themselves, and bets made by other people of the assembly. If a sum as an earnest be parted, and the parties bet two or three times that amount, nothing not actually staked shall be recovered; the sums laid beyond this are mere matters of boasting; let them not be paid. If the thing betted, elephant, horse, buffalo, bullock, slave, gold, silver, copper, rice, paddy, or clothes, has been made over, let it be kept, and if it be redeemable, let it be redeemed at the price agreed on. If the property betted be not seen, and it is known the party betting does not possess it, let the winner only have a right to recover one fourth part of the bet.

If a wife, children, or relatives be betted, though it be by a written engagement, and before witnesses, if the party betted does not hear or know of the bet, the winner shall not be entitled to recover, nor any portion of their value. If they be brought and handed over, or shown, seen, and are consenting, let the whole amount of the bet be paid.

If one shall bet that in a particular town or village, a convent, *zayat*, house, tree, jungle, river, canal, or brook, is east or west, north or south, or any of the intermediate points; that a tree is of a certain height or size; or a cave, convent, or pagoda of a certain size; and another shall bet that it is only so much, if the stakes be not deposited, let the winner have a right to one fourth of the amount. If it be paid down at once, let him have one half. But if one shall bet, distinctly giving their dimensions, distance, or situation, and the other shall merely deny that they are correct, without stating his distance, dimensions, or situation, if he loses he shall not pay; let him be free.

In all the bets now laid down, the loser may be arrested for the amount at once in the assembly in which the bets were made; but if after the assembly has broken up and the people dispersed, the winner arrest the loser in any other place, whether the bet be a large or a small one, let the person who has undergone the arrest be free; but if it be quietly demanded without laying hold of the person, let it be paid. If whilst weighing out the amount, or even if it be paid over and taken up in the assembly in which it was lost, a new king shall succeed to the throne, an usurper depose the reigning king, or a new era be commenced, let it be no bet; the winner shall not recover.

If in this bet one party has girded up his loins, or tucked up the front of his cloth, or thrown about his arms, dancing, leaping, stamping on the ground, or beating it with the palms of his hands, and bet

ဖြစ်ကြ၍၊ အရက်မရှိဘဲလောင်းခြင်းဟူ၍မှတ်ရ၏။ ။ နှုံးယုံသောသူ
 ဟူ၍၊ မိသားစု၊ နှင်းသင်ဆိုင်ခြင်း၊ ဆဲခြင်း၊ လက်သီးဆုပ်၍၊ လက်မောင်းလက်
 ရုံးတစ်ရန်းခြင်း၊ အောက်ပိုးကုလုံးအောင်ကျက်ခြင်း၊ အံသွားကြိတ်ခြင်း၊
 ခပ်ကိုက်ခြင်း၊ နိုင်မည်သူဖြစ်စေ၊ နှုံးမည်သူဖြစ်စေ၊ တဦးကပြု၍၊ ထိုအား
 နှုတ်ဆို၊ မပြုမကုန်သော်လည်း၊ လက်ရောက်မရှိသော၊ နှုံးသူ၊ နိုင်သူတို့
 တိုင်းပေးယူစားကြစေ၊ နှစ်ဦးလက်မထိ၊ နည်းတူပြုလည်း အပြစ်မရှိ၊ ထမ်း
 လွတ်စေ၊ ထိုမှတပါး၊ ငါတို့ပိုင်သောကားယူ၊ ကိုင်ငင်စို့၊ တွင်မကိုင်ငင်ဆဲ
 ဦးဆံဆွဲခြင်း၊ ထောင်းသတ်ခြင်း၊ ခြေနှင့်ကျောက်ခြင်း၊ အဝတ်တို့စွတ်၍၊
 လည်ပင်းလည်ထိုင်ကိုးမက်ညွှတ်ပြုသော၊ ကျင်ငယ်နှင့်ပန်းသော်၊ ကံအား
 နှင့်ထွေးသော၊ မစင်နှင့်လိပ်ကွက်ငယ်မက်သော၊ ကြိုးနှင့်ဖြစ်စေ၊ ထမ်းမြတ်
 တုတ်သော၊ မှက်မှောင်မြူးသော၊ ဂုတ်ညှိကန်နှင့်ရှိတ်သော၊ နားရုံးသွား
 ကျိုး၊ အကန်း၊ သွေးမီးသွေးယိုရှိသော၊ လုံးထုလုံးပွတ်ရောင်ရစ်ကွဲ၍၊ ထိ
 လုံးမြဲသော၊ သေသော၊ အထက်မိတ်မူကုန်စီရင်ချက်အတိုင်း၊ တန်တရအဖြစ်
 နှင့်မိတ်ဆူပြုသည့်သူကလျော်စွာ နှင့်အလောင်းကြေးငွေဥစ္စာထန်ရာ၌၊
 သာသျှင်၊ သာလျှောက်၊ နည်းသွင်း၊ နည်းလျှောက်လျှော်ပေးကြစေ၊ ကျန်သူ
 ကမင်းမိတ်ကိုခံစေ၊ ဤအဖြစ်များလည်း၊ ၎င်းဖြစ်စည်ဖြစ်စေ၊ ဖြစ်ပြီအောင်
 အမှုမစဲခင်ဖြစ်စေ၊ အပြစ်ကုလျော်ပေးမည်ရှိမ်းသည်အတိုင်း၊ လက်ရောက်
 ပေးစည်ပင်ဖြစ်သော်လည်း၊ ရွှေထီးရွှေနန်းဆက်ခံသော၊ ထီးကျိုး စည်တော်
 မင်းလဲသော၊ သက္ကရာဇ်ပြုသော၊ ပစေးလက်ရောက်ရှိနိမပါပြီမဆိုသော၊
 ပရာ၊ ပယ်ရာစုနှစ်ပါး၊ ကိုးပါးပေါင်းတဆယ်မြောက်ပါးအဝင်ဖြစ်နေသည့်
 ယု၊ ဗြဟ္မာမင်းဖဲသားရင်းဖြစ်သော၊ မနုမည်သောရှင်ရထော့ဆိုသော်လည်း၊
 အမှုအခစားရှေ့နေတို့မှာ၊ ရှေ့နေချင်းချင်း၊ ပေါင်တီးလက်ခတ်ရယ်စာ
 ၍၊ လောင်းခြင်း၊ ၎င်းပေါင်တီးလက်ခတ် အမှုသည် အမျိုးဥစ္စာ ရှေ့နေရယ်
 လက္ခဏာနှင့်ကြိမ်းဝါး၍၊ လက်ဆုပ်လက်တမ်းကြပ်မြေစသည်တို့ကိုဝတ်ဆံ
 ၍၊ အမှက်ထွက်ခြင်းနှင့်၊ အနှုံးအနှိုင်းဆို၍လောင်းခြင်းသည်ပင်ဖြစ်၊ ။
 မှက်မရှိလောင်းခြင်းမှားလက်ရောက်ဖြစ်မှရစေ၊ လက်မရောက်ထားရရာ၊
 နှစ်ဦးသားပညာအတတ်ကိုမြို့ဆိုကြိုးဝါးရယ်မောခြင်း၊ ပရတ်ပရတ်အမှု
 ဖြစ်သည်၊ ၎င်းရှေ့နေတို့သည်၊ အမှုသည်စကားတွင်းပွတ်ပွတ်ကြိတ်ရယ်
 မောသကဲ့သို့ပြုကြလျှင်၊ အပြစ်မရှိ၊ အင်တူချင်းဖြစ်က၊ လောင်းသောအမှု၊
 လက်မြေလွန်သောအမှုပင်ဖြစ်၊ တဦးကအမှက်မယူ၊ တဦးကအမှတ်နှိပ်
 သလောင်းဆို၍၊ လောင်းတန်းလက်ရောက်၏၊ တဦးကလောင်းထန်သော
 ကိုးဝန်မခံဖြစ်က၊ လက်ရောက်၊ လက်မရောက်မရအပ်ကြစေ၊

cheerfully, it is to be set down as betting without anger. If under the belief that one party is about to lose, a person betting shall make use of such language as, "your father and mother," "you sir," or shall abuse him, doubling his fist, stretching out his arms, girding his cloth up, grinding his teeth, or biting his lips, whether it be the person who shall win or lose, if one party shall act in this way, and the other do not, the winner shall have no right to recover the whole sum lost. If both parties betting act in the same way, but without striking a blow, the bet shall be paid; there shall be no blame. If after having won, the winner shall not demand the amount in the usual way, but shall pull his debtor's front hair, strike him with his fists or elbows, kick him, tear his clothes, seize him by his throat or neck, make water or spit on him, spatter him with filth, tie his legs and hands before or behind, beat him with a stick, tear his ear, break one of his teeth or limbs, blind one of his eyes, or bruise or wound his person so that he faint or die, let the person in fault be punished as laid down in the chapter on fines or compensation, according to the offence he has committed. Let the bet be taken into the account; if it be more than the fine, let him receive the difference; if less, let him make it up, and let him be punished criminally. In these offences, if during their progress, or before they are finally settled, even if one has agreed to pay compensation, and he be weighing out the silver, or if it be weighed out, and he is in the act of paying it, if another king succeeds to the throne, or if the king be deposed by violence, or the era be altered, let it not be paid. The recovering party shall not plead that it has been weighed out and had in hand; it comes within the seven and nine, in all sixteen cases, to be set aside. Thus the lord Menoo, the son of the king of Bymahs, has said.

Regarding the bets of advocates or vakeels, who live by that profession, made amongst themselves, laughing, and slapping their thighs or shoulders; if in this way, slapping the thigh or shoulder, a vakeel, on the strength of his principal being a man of rank and wealth, pushes out and draws in his hand, or claps the floor or the ground, and bets in anger on the result of the suit, let the bet not be paid. If it was not made in anger, let only what was staked be paid; if nothing was deposited, let it not be paid. If two vakeels boast of their science and learning laughingly, it is a joke; if they do this regarding a cause (under trial) and both equally, there is no offence. If the conduct of both was the same, and a blow was struck, let not the bet be paid. If one party is in anger and the other is not, and they bet, and stake the amount, if one expressly states that he does not accept the bet, it is null and shall not be paid, whether the money

နှစ်ဦးသားအမှက်နှင့်လောင်းကြသော်လည်းလက်ရောက်သည်ကိုမိုင်းသူ
 ကြစေးလက်မရောက်သမျှပစေးတဦးကအစားလက်မြေလွန်သော် အင်္ဂု
 ချင်းတွက်၍အပြစ်လွတ်စေး သာလွန်သူ၊ နှုတ်လျှင်နှုတ် လျှောက်၊ ထင်
 လျှင်လက်လျှောက်၊ အပြစ်ကိုလျှော်စေး၊ အမှုသည်မထိုက်မတွန်းဖြစ်သော
 သည်ထိုက်တွန်း၍ ရှေ့နေ ပြုရပါဗျေ။ အညီအမျှအပြစ်ကိုခံစေး အကယ်
 ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ အမှုသည်အမှုကိုရှေ့ဆောင်ခွတ်ပြုရာအမှုသည်
 စိတ်ပါကိုယ်ရောက်ဖြစ်ချေသောကြောင့်တည်း။ အခြားအမှုကိုထိုက်
 တွန်းလျှင်၊ ထိုက်တွန်းသူတစ်ဦးလက်မြေလွန်သူနှစ်ဦးခံရလေသည်။ အမှု
 နှင့်မနှိုးမတူသောဗျေ၊ အကယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ဝတ္ထုကိုရှေ့နေ
 သည်ထိုက်အမျှစားဟူကြသည့်အရာဖြစ်ချေသောကြောင့်တည်း။ ထိုသို့
 လောင်းတန်းကြီး၊ လောင်းတန်းငယ်၊ လက်ရောက်၊ လက်မရောက်၊ အားခွဲ
 ဖြစ်ရာ၊ နှစ်ဦးသားလောင်းတန်းပြုကြသူတို့၊ သေရည်သေရက်သော်လည်း
 ရစ်ဝလျက်ရှိသည်၊ ထင်ရှားဖြစ်မှုဆိုခဲ့သမျှတွင်၊ မသောတိစားစရစ်စ
 ဦးအမှုတွင်သာတဦးစေးသောကံစားရစ်ဝကြ၍၊ မိုက်ရန်ဖြစ်စေး၊ အလောင်း
 အစားဖြစ်ကြသမျှမှာပကြစေးလက်ရောက်လက်မရောက်၊ မဆိုသား၊ ရန်မှ
 တက်သောသူ၏သဘောသည်၊ ဆင်မှုန်ရစ်နှင့်တူ၏၊ အခွေမျိုးတွင်ထည့်အ
 လွန်တည်းဟု၊ မနှုမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။ ထောအရပ်
 ဖြစ်စေး၊ ဆိတ်ကွယ်ရာအရပ်၌ဖြစ်စေး၊ လောင်းကြသမျှမှာ၊ တွတ်ကြ၍သတ်
 သေမရှိ၊ နှစ်ဦးသားသဇ္ဈာပြုစေး၊ နှစ်ဦးသားသဇ္ဈာပြုဝန်ကြလျှင်၊ အပြစ်လွတ်
 စေး၊ တဦးကသဇ္ဈာမပြုဝန်လျှင်၊ ပြုဝန်သူစကားအတိုင်းမှန်စေ၍၊ အခွတ်ပြု
 လျှင်၊ လေးစုတစ်ခုအပြစ်ပြန်စေး၊ ရထိုက်သောသူ၊ သဇ္ဈာပြုဝန်ချေလျှင်၊ အစစ်
 ပေးစေး၊ ရစေး၊ ထိုလောင်းသူတို့၊ သေပျောက်ရှောင်ထိန်းသော်၊ မထားထား
 သိုးမိသတကဲ့သို့၊ ဝန်မခံမသိက၊ မိုင်းသူတို့အလောင်းနှင့်စပ်သမျှအမှုကို
 မတောင်းရရာလွတ်စေး၊ ထိုမှဦးမှဆိုခဲ့ပြီးသမျှစကားအရပ်ရပ်ကို
 ပြည်ရှင်မင်းမှစ၍၊ သေနာပတိအမတ်စစ်သူကြီး၊ ဆရာ၊ တရားသူကြီး၊ မြို့စား
 သူကြီး၊ မြို့ကွပ်၊ မြေတိုင်း၊ အကြီးအအုပ်ပြုသမျှတို့က၊ ၎င်းအမှုကိုမပြုရာမပြု
 ကြနှင့်၊ ပြုလျှင်သော်ကြီးစွာသောအပြစ်ခါနီးကိုပေးမည်၊ ပြည်တွင်းပြည်ပိုင်
 ဆိုင်အုပ်စုသားတို့အား၊ ကြားသိထင်မြင်အောင်းမောင်းကျော်စေး၊ အကယ်
 သတ်ခြင်း၊ မိုးခြင်း၊ သူသားအိမ်ရာပြစ်မှားခြင်း၊ မှုသားဆိုခြင်း၊ သေရည်
 သေရက်သောကံစားခြင်း၊ ဝေးမြဲသေးမီးပွား၊ မိုက်ပွားရန် စစ်နိုင်အစစ်
 ကြီးကဲ၊ ပထက်ကာရမပြုကြနှင့်၊ ဆိုခဲ့ပြီးသမျှအမှုကိုမပြုလျှင်လျှင်၊ အမှု
 စွာသော အပြစ်ခါနီးကိုခံရမည်၊ မောင်းကြေးခင်းကျော်၍ နှစ်ဦးသားအပြစ်

was staked or not. If both bet in anger, and the money is staked, let the winner have it; if it be not deposited at once, it is no bet. If one party has used more violence than the other, let a deduction be made from the amount of the bet after due consideration, so as to place them on the same footing. From the party who used most violence, if it was in language, let the deduction be made as laid down in the chapter on abusive language; if by blows, as laid down for assault. If the principals in the suit do not incite the vakeels, they shall be free from blame; let it be entirely a matter between the vakeels. If the principals do incite them, and they shall in consequence commit the offence, let them bear the punishment equally. Why is this?—because in acting as agent in the suit, he acted in accordance with the wish of his principal.

If in other matters one incite another, the party inciting shall bear one third of the fine or compensation, and the active party two; the cases are not the same. Why is this?—because the vakeel and his principal have an equal interest in the matter.

In these great and lesser bets, whether the money be staked or not, if it be evident in the assembly that both parties are drunk, of all they may have said, let only what took place before they got drunk be enforced; bets made after they have got drunk and quarrelled shall be void. There shall be no distinction as to the money being staked or not; the disposition of a drunken man is like that of a nursed elephant; it is a kind of extravagant madness. Thus the lord hermit called Menoo said

If a bet be made in the jungle or a retired place without witnesses, let both parties make oath; if both swear, there is an end of the matter. If one party will not venture to swear, let the statement of the person who will swear be taken as fact. If it be the person who made the demand who will not swear, let him pay one fourth of the amount to the other party. If he will swear, let him receive one half the amount he claims.

If one party to a bet die or abscond, and his wife, children, parents, or those who live with him did not know of the bet, and were not security, the winner shall have no right to demand any thing from them in connection with the bet.

In all that regards betting, from the king downwards, let the ministers, lords, generals, lawyers, judges, heads of cities, villages, land-measurers, and all men having authority, send about the gong with and without the town to all the country under their jurisdiction, and warn the people not to do these things, and that if they do, they will certainly be severely punished. They shall also give due warning by beat of gong to the people under their rule, not to commit murder, robbery, or adultery, not to tell lies, not to drink spirits, not commit incendiarism, and not to quarrel, fight, or oppress one another, and that if they do any of these things, they will be severely

ရသော ရဟန်းတို့ဝါဆိုရောက်တကြိမ်၊ ဝေးဒိုးတိုင်းနိုင်ငံသို့သဝဋ်နှင့်သို့
ကိုးပြည်ရှင်မင်း၊ မှူးမတ်၊ သေနာပတိတို့ကစေလွှတ်ရမည်။ ဆယ်ပါးသော
တရား၊ ငါးပါးသောသီလနိစ္စကိုမြဲစောင့်မြဲစောင့်ဆုခွင့်ရသည်။ ဘုရား
နမင်းပြု၍နိုးသည်မည်၏။ ထိုတိုင်းထိုပြည်နိုင်ငံအလုံး ဝပြောသောသော၊ မ်
မက်မုဒိန်းမိုးသူတို့အားမြဲမရှိ၊ မိုဗ်းကောင်းရာ၏။ ဤအရာကိုပြု၍ရှင်
အစည်ဆုခွင့်ရ၊ ပြုလုပ်ရမည်။ မစောင့်မရှောက်၊ အထက်သူမိုက်တို့၊ မြဲထွန်
ဘူးသောအရာကိုမင်းကြီးလက်ထက်ရောက်သည့်တိုင်အောင်မဆုခွင့်ထွန်
မိုးထင်၍မြဲကြရာ၊ မစွန့်မပြစ်ကြလျှင်၊ လူသွန်လူဆိုးတို့ခွဲသော်ပေးလျှော်ရ
လတံ့၊ အင်္ဂါလက္ခဏာဖျက်ဆီးမည်၊ မယားသားကိုယ်မလွတ်စွတ်မီးအ
တံ့၊ လျှော်ညွှတ်၊ ဖျက်စီးလတံ့ဟု၊ ကြောက်ရွံ့ရှိသောမိမ့်သောငှါ၊ ပညာ
ဖြင့်အမြင်ရှိသူတို့စီရင်သောကမ္ဘာတန်ဆာဓမ္မသတ်ကျွန်တည်းဟု၊ မအာသ
မတမင်းအား၊ မနှုရှင်ရသော့မိန့်တော်မူ၏။

မန္တအကျယ်တေရသတွဲပြီး၏။

punished. Once at the new year, and once at the beginning of the religious season or wahso, a proclamation should be made by beat of gong as above, and royal messengers be dispatched to the districts far and near, with orders that the ten laws and five moral duties may be firmly established. If this be done, the country will be prosperous and happy, there will be no wars, rapes, theft, or robbery, and the rains will be abundant. If the people do not keep the laws, but as has been done by foolish people previously, shall continue their evil deeds even to the time of the present king, taking it for a constantly established custom, let them see the laws, the ornaments of the world which are for a guide to all, duly enforced; and let degraded, wicked men see that bets must be paid, and winners receive their dues, or that their members, their wives, their families, or themselves, their relations, or connections will suffer. That they may thus fear and respect the laws, and that men of wisdom may decide with ease and precision, Meno the recluse propounded to king Maha Thamada this Damathat, or book of the law, the ornament of the world.

END OF THE THIRTEENTH VOLUME.

မန္တကုယ်စုရွာသံတွဲ

နမောတဿ၊ ဘဂဝတော၊ အရဟတော၊ သဗ္ဗာသဗ္ဗုဒ္ဓဿ။

မာတိကာ

၁။ အဋ္ဌတိကာ၊ မန္တကုယ်စုရွာသံတွဲတွင်တရားအဆင့်၊
ဆင်းမြင်း၊ ကျွဲ၊ ခွာ၊ ဆိတ်၊ ဝက်၊ ကြက်၊ ဝမ်းဘဲ၊ မသေတန်း၊ မကျွဲ၊ ကန်၊
မပြတ်တန်း၊ သေကျိုးပြတ်နာသည်ကိုဥပဇာတို့စစ်၍၊ စီရင်ရာသောတရား
တပါး။

၂။ မုတ်ဆိုးတို့ဥပဇာကိုဆိုရာ၊ ရှောင်သင့်၊ မလျှော်သင့်တရားတပါး။

၃။ တငါတို့အတတ်ဥပဇာအပြားနှစ်ကျော်၊ စီရင်ရန်တရားတပါး။

၄။ ပန်းပွင့်မှီးအပြစ်လျှော်ရာ၊ မလျှော်ရာဥပဇာတရားအပြားတပါး။

၅။ ၎င်းပန်းပွင့်ထုတ်၊ မညှိုးပန်း၊ ရှိုးမှီးသောတရားတပါး။

၆။ ရေပန်းဥပဇာတရားပါး။

၇။ မြို့ရွာ၊ စေတီ၊ ကျောင်း၊ အိမ်ဥပဇာအပြားစီရင်ရန်တရားတပါး။

၈။ အဓိဗ္ဗေယျာတရားရှင်း၊ ဥပဇာမင်းစသောလူအပေါင်းတို့ကို ဆိုသော
တရားတပါး။

၉။ သေခန်းဥပဇာ၊ လူ့တိစ္ဆာန်တရားနှစ်ပါး။

၁၀။ လူမှုထိမ်းမြားရာဥပဇာမဝင်သင့်၊ ဝင်သင့်တရားတပါး။

၁၁။ ပွားစွတ်တို့စေသဥပဇာတရားတပါး။

၁၂။ တအိမ်တရာကာမဂုဏ်ရှက်တင်ရာ၊ အိမ်ကြီး၊ အိမ်လတ်၊ အိမ်ဆံ့
ခြားသောတရားတပါး။

၁၃။ ၎င်းအိမ်ကိုဖျက်သောစကားတွင်းအိမ်ကြီး၊ အိမ်လတ်၊ အိမ်ဆံ့၊
စစ်စီရင်ရာသောတရားတပါး။

၁၄။ ကိုယ်မကျန်းမမာ၍၊ မှိုင်းမီးသွှံ့ရာ၊ သူတပါး၊ အိမ်ကိုကူးလောင်ရာ၊
အပြစ်ကိုစီရင်သောတရားတပါး။

၁၅။ အိမ်မီးအုပ်လျှက်လောင်၍၊ အခြားအိမ်သို့ကူးလောင်သောတရား။

၁၆။ ဆီမီးဩကူးရာလောင်သောတရား။

LAWS OF MENOO.

THE THIRTEENTH VOLUME OF THE GREAT WORK OF MENOO.

I worship the god who is worthy of all homage, who possesses an intuitive knowledge of good.

CONTENTS OF THE VOLUME.

1. When an elephant, horse, buffalo, bullock, goat, pig, fowl, or duck is unlawfully killed, has a limb broken or cut off, or is hurt, the law by which such cases are to be decided after ascertaining the boundaries of the land where the injury was inflicted.
2. Regarding the bounds, vicinity, range of hunting grounds, whether the hunter shall make restitution or not.
3. The law for decision in upwards of twenty kinds of oopaza, vicinities connected with the craft of fishermen.
4. The law for deciding as to the guilt, or otherwise, in theft of flowers, and their oopaza.
5. The law deciding cases of theft of flowers not of the above kind, but of a durable substance.
6. The situation, oopaza of water flowers.
7. The law for deciding on the bounds, oopaza, of cities, villages, tsadies, kyoungs, and houses.
8. The law of the oopaza of the god whose mysteries are not to be attempted to be found out, and of all men, from the king downward.
9. The two laws of oopazas to be observed by the followers of a funeral, either of men or animals.
10. The oopazas to be observed by a marriage party.
11. The oopazas or bounds of the districts of honey takers.
12. The law regarding fines for having connection with a woman in another person's house, the proportion for a large, middle-sized, or small house.
13. The law for enquiring and deciding in cases of the destruction of a house, as to its being large, small, or middling.
14. The law when a sick person, drooping over the fire for warmth, sets fire to another person's house.
15. Regarding the firing of neighbouring houses from a house ignited by the fire covered up on the hearth.
16. Regarding fire occasioned in crowing to light an oil lamp.

- ၀၇။ လူမိုက်သုဒ္ဓါန်ရာကိုမီးတိုက်သောတရား။
- ၁၈။ အဓမ္မကံထွက်၍သုဒ္ဓါန်ကိုမီးတိုက်သောတရား။
- ၁၉။ ရန်သူဒဏ်ကိုမီးတိုက်သောတရား။
- ၂၀။ တောမီးတိုက်၍သူတပါးဥယျာဉ်၊ လယ်၊ ထာဝရကျေးဇူးတော်တရား။
- ၂၁။ ဖျားတစက်ကြောင့်ပြည်ပျက်သောတရား။

၁။ အမှတ်ကားမနုဿဗျူဟာသုတ်အစပေးလေ့တွင်တရားမပြုဘဲ ဆင်မြင်းကွဲ
 နား၊ သိတ်ဝက်၊ ကြက်၊ ဝပ်ဘဲ၊ မသေတန်း၊ မကျိုးဘန်း၊ မပြတ်တန်း၊ ဆေးတန်း
 ပြတ်နာသည်ကိုဥပဇာကိုစစ်၍ရင်သောတရားတပါး။
 မြတ်သောမ၊ ဆင်မြင်းကွဲ၊ ဆိတ်ဝက်အရှင်သခင်ရှိတို့သည်
 မသေတန်း၊ မကျိုးဘန်း၊ တ်တန်း၊ သေကျိုးပြတ်နာရှိသည်ကို၊ ထက်သည်
 မပေါ်၍စွဲရာ၌၊ တမြို့နှင့် ၀၊ ၀၊ နှင့်တရား၊ နယ်အတွင်းမှန်ရာအဖြစ်ကို
 လျော်ရမည်မှားအစားထက် ထို နကြီးအတုပေါင်းထို နယ်အတွင်း
 နေတို့မှာလည်း၊ အသီးအသီး၊ အပိုင်အ ပိုင်ရှိကြသည်။ ထိုအကြောင်းကိုစစ်
 ခြံမြေရှင်မှန်ရာအဖြစ်ကိုလျော်ပေးစေ၊ တွင်းမြို့တွင်းခြံလျှင်၊ တရားထုံး
 တမြို့လုံးတာကို၊ သူကြီးအတုပိုက်က၊ အစားအပြစ်သင့်လျော်စေ၊ ထိုခုတ်
 စားရာရှိသော၊ ထိုထိုအနီးရှိလောသော်၊ ခြံကြောင်းအရပ်ကသွေးကြောင်း
 ရှိလျှင်၊ ထိုသွေးကြောင်းရှိရာသို့လိုက်ပြီး၊ ထိုသို့လိုက်ရာ၊ လယ်ယာ၊ ဥယျာဉ်
 ဥပဇာရှင်တို့မလွတ်သာ၊ အစားအပြစ်ထွက်ရာခံစေ၊ သေသာသောအရပ်
 ရှင်တို့မှာအပြစ်မရှိ၊ ခြေလက်ရှိ၍ရောက်သောခြံသားခြံသားသည်၊ အပြစ်ခံ၊
 ကင်းလွတ်စေ၊ ထိုသို့မသိ၊ အကြောင်းအရာလည်းမတွေ့၊ မြို့ရွာရှင်၊ ဥယျာဉ်
 လယ်ယာမြေရှင်တို့လျော်ပေးရ၍၊ နောက်တဦး၊ ကောင်းကို တဦးကြားသော်
 လည်းကောင်း၊ မကြားဘဲနေသော်လည်းကောင်း၊ ထိုသေကျိုးပြတ်နာသော
 ထိမိန္ဒာန်တို့သေရာအရပ်ပတ်လည်ဝန်းကျင်တွင်၊ ကန္တာတန်ဆာခြံသောခံ
 ကိုကြို၍ထောက်ခံစွဲကြစေ၊ ဥစ္စာရှင်ကလည်း၊ လိုမှုနှင့်မပြုပါ၊ ခဲထောက်စေ
 ခြံ၊ ခဲစွန်းလောင်သူအစားအတက်ခံစွဲလျော်စေ၊ ဥစ္စာရှင်ခဲစွန်းညီလောင်
 လျှင်လည်းအစွပ်ပေးစေ၊ ထိုထိမိန္ဒာန်သေသော်၊ အရင်အဆင့်
 ကိုတဦးပိုင်စီ၊ နေသူနည်းမှားရှိလျှင်၊ ထိုနေသူတစုတို့ကိုကျယ်သနားခဲနှင့်မှန်
 ရာခြံအောင်စစ်၍ရင်၊ တနယ်တည်းတွင်တဦးယာ၊ တဦးလယ်ရှိလျှင်၊ ထို
 ခဲပြီးသည်အတိုင်းထိမိန္ဒာန် အဓမ္မကံအရာနှင့် ရောက်သောလျှင်၊ စေးနှိုးထား
 ထိုး၍တာနီးသူအစားအပြစ်သင့် ရာခံကြစေ၊ ထိုတွင်အခွန်မြှင့်ခြင်းကိုအ

17. Regarding a drunken man setting fire to another person's house.

18. Regarding setting fire in a passion to another's house.

19. Regarding setting fire to the house of an enemy.

20. Regarding setting fire to a garden in burning the jungle.

21. Regarding a case where a kingdom was destroyed by a drop of honey.

1st. When an elephant, horse, buffalo, bullock, goat, pig, fowl, or duck is unlawfully killed, has a limb broken or cut off, or is hurt, the law by which such cases are to be decided, after ascertaining the boundaries of the land where the injury was inflicted.

Oh excellent king! when elephants, horses, buffaloes, goats, or pigs, having an owner, are unlawfully killed, or have their limbs broken or cut off, and no one was seen in the act, in case of a suit, if the matter be between separate towns or separate villages, the district being proved, in making restitution let the animal be replaced by another, and then let the heads of villages and inhabitants examine the bounds and lands of each, and let the person who is proved to be the owner of the land on which the act was done, pay the compensation.

If it be within the village or city, it falls on the whole of the inhabitants; let the thoogyee or head man levy the amount, and make the proper restitution. If the animal be wounded with a spear or sword, let his steps be tracked; if there be marks of blood on the track, the owner of the garden or field (to which it is traced) shall not be free from fault, but shall make the restitution. The owner of the place where the animal died shall be blameless; it came there of its own accord. But when so much is not known, if no traces or cause of its death are discovered, and the owner of the city or village, the fields, lands or garden, has made restitution, if after this there are reports, or even if there be no reports, let the people who dwell in the neighbourhood, all round the place where the animal died, be tried by the ordeal of molten lead. This is not to be done at the request of the owner of the animal; but let the person that is burned restore two-fold. If the owner of the animal be burned, let him pay to the extent of what he sued for. One person only is the owner of the field or place in which the animal died; if there be inhabitants, few or many, let them all be assembled, and carefully examined both on oath and by the ordeal of molten lead, and let it be decided justly who is the party in fault. If in the same place or district one shall have a field, one a garden, and if, as has been above said, a wounded animal come upon neutral ground between their lands, let the distance be measured, and let the person whose property is nearest to the spot where the animal was found make restitution as is just. If

ရှိလျှင်ခဲနှစ်ထောက်ကြစေ၊ နှစ်ဦးသားခဲပစ္စည်းမညီခြင်းတူကြလျှင်၊ နှစ်ဦးသားကစားစားပေးလျှော်စေ၊ နှစ်ဦးသားအညီခဲပစ္စည်းလောင်လျှင်၊ နှစ်ဦးသားကနှစ်ဆတက်ပေးလျှော်စေ။ ထိုသို့ကိရိယာနှင့်တူသောကဏ္ဍိပြတ်နာရာတွင်၊ လေးခုကံ ထောင်၊ ညောင့်ထောင်၊ သစ်ရွှန်မောင်း၊ ချိုချာစစ်၍ ထိုကိရိယာနှင့်တူသောညောင့်ရာတစ်ခုစီရှိရာ ခါးနှစ်ခုကံပါရှိသော်၊ ထိုတောင့်ရာတွင်တွင်ပါသည်ခါးနှစ်ခုကံပါရှိရာနှင့်တူညီလျှင်၊ ထိုလက်နက်ရှင်က အစားပေးစေ၊ အပြစ်လွတ်စေ၊ အကြောင်းသုံးရပ်ရှိသည်မှာ၊ ထိုထယ်ယာဥယည်နှင့်တူသည်၊ ငါးကိရိယာ တောသားသတ္တဝါ မိုင်ဆပ်၊ သမင်း၊ တောဝက်၊ တောကြက်၊ တောဆင်၊ ကျားအစားအသောက်၊ အဖျက် အဆီး၊ ချား၍မည်သည်အရပ်က၊ မည်သည်အတိုင်လေးခုကံတွင်၊ ချောင့်သစ်ရွှန်တိစသည်တို့ကိုထောင်ထားသည်။ ကွဲနှုတ်ဆိတ်ဝက်၊ လူတို့ကိုမရောက်ပါစေနှင့်၊ အထိ၊ အကျောင်းတို့နှင့် ဥစ္စာရှင်တို့ကိုတိုင်ပြော ကြားဆိုရမည်ကို၊ မတိုင်မပြောအရှင်ရှိသတ္တဝါတို့ ကိရိယာနှင့်သေပျောက်၊ ကျိုးနာသော်၊ နှစ်ဆလျှော်စေ၊ လူဖြစ်လျှင်ကုန်လွတ်လျှင်ကုမစေ၊ ကုမ၍မလွတ်သေခဲ့သော်၊ သေခန်းသေးနားကိုခံစေ၊ အသက်ဗိုးငွေအမျိုးအားတံရာကိုပေးစေ၊ ထိုသို့ထားသည်ကိုပြောဆိုတိုင် ကြားပါလျက် အထိန်းမပါ၊ အထိန်းပါရောက်၍၊ သေသော်လည်း၊ ထိုတွင်းဆူးညောင့်တိရှင်တို့အပြစ်မရှိ၊ ကင်းလွတ်စေလျှင် မနုဿိတော်မူ၏။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ တနည်းတုံး၊ ဒေသအခြားအဝေးသားတို့မသိသော်၊ တောလည်လောက်အကြောင်းရှိလျှင်လာရောက်ကြ မြဲဖြစ်သည်ကိုထောက်၍ မိမိတို့ထားသည်အခြင်းအရာ နှင့်ငါးရာတွင်၊ မြင်း၊ တပြေးတခေါ်ခန့်၊ တစည်း၊ သစ်ခက်တား၍လမ်းတွင်ထားရ မည်၊ စာလည်းအချက် အတိုင်သည်ကကိုသည်ဥပါန်လွတ်သည်မလွတ် သည်ကိုဆွဲထားစေ၊ ခုင့်တို့ အကြောင်းအရာအလျက်လာ၍ထိပါ၊ သေသော်လည်း၊ အပြစ်မရှိကလူလျှင်လူလျှောက်၊ ကိရိယာနှင့်လျှင်၊ ကိရိယာနှင့်လျှောက်၊ ဒေသတွင်စီရင်သည်အတိုင်း၊ ထိုထားထိုဥယည်၊ ထိုထားသောသူတို့ပေးလျှော်စေ၊ ဤတားထယ်၊ ဥယည်ဆိုဥပဇာအစောင့်အရှောက်စီရင်ရန်တရားတည်း။

၂။ မုတ်ဆိုးတို့ဥပဇာကိုဆိုရာလျှင်သင့်၊ မလျှော်သင့်တရားတပါး၊
 မြတ်သောမင်းကြီး၊ မုတ်ဆိုးအပြားကျည်း၌ငါးပါးရှိကုန်၊ အကျိုးရှိရာ၊
 ထုံးသေနတ်နှင့်တပါး၊ ဣတ်၊ ကျော့ကွင်းလောင်ခြင်းတပါး၊ မြို့တို့၌၊ မြို့တို့

it be wished to make sure in this instance, let them also be tried by the ordeal of lead. If neither are burned, let them together make restitution; if both are burned, let both pay double.

If the dead or wounded animal bears the mark of an arrow or spike, or any particular instrument, let an enquiry be made where there are any bows, spikes of bamboo, or wood, or traps, and if they correspond with the wound on the animal, let the owner of the instrument make restitution.

There are three reasons by which to decide whether more than the simple value of the animal killed or injured shall be paid as compensation, or whether no restitution shall be made at all. If the wild animals, bison, elk, deer, hogs, jungle fowl, elephants, and tigers, come in numbers and destroy the crops of any person, let him give due warning to the head man and owners of cattle, that from such a spot to such a spot it is not safe for buffaloes, cattle, goats, pigs, or people to pass, as he has set spring-bows, holes with sharp stakes at the bottom, spikes or traps there. If he does not give such notice, and an animal having an owner shall die, or have a limb broken, or be hurt, let him restore two for one. If it be a man, and the wound is curable, let the setter of the trap support and attend on him himself, or provide a substitute. If he does not recover, but dies, let the owner of the trap pay all funeral expenses, and pay to his relations the proper price of his life according to his class. If after notice of setting the traps has been given, animals come and are killed, whether they have herdsmen looking after them or not, the setter of the trap shall be held free of fault. This Menoo the sage said.

Oh excellent king! besides this, as it is certain that people of different districts, from distant parts of the country, who do not know, will pass through the jungle on their usual errands or business, let the setters of traps place at a distance as far as a horse runs at one start, or as far as the sound of the voice would reach, from these engines, a branch of a tree across the path, and hang up a written notice that from thence to such a place there is danger of evil; and if after this people shall knowingly come, and are wounded or killed, the setter of the trap shall not be held in fault. If these warnings are not put up, and a man is injured, let the owner of the land who set the traps pay compensation according to the value of a man; if an animal is injured, according to the value of the animal, agreeably to the usual custom of the district. This is the law for deciding regarding the protectors of the oopazas of gardens or fields.

2nd Regarding the oopaza, bounds, vicinity, range of hunting grounds, whether the hunter shall make restitution or not.

Oh excellent king! of hunters on dry land there are five kinds: 1st, those who use poison, the bow, spear, or gun; 2nd, those who set snares and gins; 3rd, those who use nets, large or small; 4th,

ငယ်နှင့်ထောင်ခြင်းတပါး၊ တွင်းကျဉ်းဆူးညှောင့်ခုတ်ထောင်ခြင်းတပါး၊ နှိပ်စက်လည်း ညွတ်ကိုင်ပြစ်ထား၍၊ ထောင်ခြင်းတပါး၊ ဤသို့ကြည်းနှံ့မတ်ဆိုးတို့သည်ဆိုင်ရာ၊ ရွာရှင်း၊ မြေရှင်း၊ တောရှင်းတို့သို့တိုင်တစ်နှစ်လုပ်မည်ကို သိစေရာသည်၊ ထိုမှလည်းမည်သည်အခြင်း၊ အရာများကို၊ တော၊ သစ်၊ အရပ်ရှာထား၊ လုပ်ပါမည်၊ အကွက်အရပ်၊ ထိုပတ်လည်သား၊ တို့ကို သိမိန့်သောငှါတိုင်ကြားပြောရမည်၊ ကျွဲ၊ နွား၊ မြင်း၊ ဆင်မရောက်ပါစေနှင့်၊ ထူးကဲသည်မည်မျှရက်တိုင်အောင် ထောင်ထားကြောင်းကိုပြသပြော ဆိုပါလျက်၊ ထိုသေသား၊ ထိုတိရိစ္ဆာန်တို့သည်ထိန်းသူပါ၊ မပါထိခိုက်ကျိုးနာသောသားလည်းအပြစ်မရှိ၊ ထိုကဲ့သို့မပြောမဆိုဖြစ်ကောင်း၊ ဆိုခဲ့ပြီးသည်တိရိစ္ဆာန်၊ လူတို့အစားကို၊ မုတ်ဆိုးတို့ပေးစေ၊ သခြားတို့ကိုလည်း သည်တွင်၊ တားသည်၊ မလာနှင့်၊ သည်ကိုသွားငှေ ရွာထားပြော စာဆွဲရမည်၊ ရန်ကဲ့သို့ဖြစ်လျက်ရောက်လာ၍၊ ထိပါးသော်ဖြစ်မရှိ၊ တောသွား၊ သို့ ထူးကဲခြားချေပြီးသည်၊ စာမရေးမသားမပြုသာချေ၊ စာကိုသစ်ပင်၌ထွင်းမှတ်ရေးဆွဲရမည်၊ ခရီးကြောင်းလမ်းလည်းပေးရမည်၊ ဝါးချွန်၊ သစ်ချွန်၊ မီးကျောက်၊ အုတ်စုထားရမည်၊ ထိုကိုမြင်လျှင်၊ ခရီးသွားတို့သည်၊ တောသွား၊ ထပ်လုပ်သားတို့၊ အထိတ်မှတ်သားချေသည်ထုလိုက္ကံ၊ သောလင်ဆီသို့ကူးရလိမ့်မည်၊ အကြောင်းကိုလည်းတောင်သူတောသားယာလုပ်တို့ထုံး၊ ဥပဇာသေယုမှတ်ရာ၏၊ တွင်းရှုညှောင့်ဘီးဆိုခဲ့ပြီး၊ သမ္မာအခြင်းအရာတွင်တိရိစ္ဆာန်အသေကိုတွေ့၍၊ အရှင်မသိ၊ ယူချေသော်၊ တံဘိုးနှစ်ဆးထုတ်စေ၊ ထိုတွင်အလိုရှိလူတို့စောင့်နေဖျက်ယူ၍အပါး၊ အနီးအရပ်တွင်တိရိစ္ဆာန်အမြီးအရေဥက္ကောင်း၊ အစွယ်၊ ဦးပြိုဟ်တို့ကိုထားရာ၏၊ ထိုတွင်သောင်းရာ၏၍ထုတ်တိုင်အလိုရှိ၍ယူပါသည်၊ အဖိုးပေး၍ ဖျက်ယူပေသည်ဆိုလျှင်၊ ထိုတိရိစ္ဆာန်သေ၊ တံဘိုးထိုးစံကိုပေးယူစေ၊ အပြစ်လွတ်စေ၊ ထိုအရာတွင်သောအကောင်ပုတ်ကိုတွေ့၍၊ ဖျက်ယူစားမိသော် အပြစ်လွတ်စေ၊ အရ၊ အမြီး၊ ပြိုဟ်၊ အစွယ်တောသွားသခင်တို့တွေ့လျှင်၊ ယူစေပေးစေ၊ ချင်းထိန်းမသိမ်းအပုတ်အနံ့ရှိသေသည်၊ ထိုတွင်အပုတ်ဖြစ်လည်းအပုတ်အထိုက်ထူမည်ဆိုလျှင်စားပြီးသမ္မာပထမစေ၊

ထိုအပုတ်အသား၊ အရေ၊ အစွယ်၊ အမြီး၊ ပြိုဟ်တို့ကိုတောသွား၊ ဥဇာနှင့်ကယူမည်ဆိုလျှင်ယူစေ၊ အဖိုးပေးကောင်းသင့်ဆိုလျှင်၊ ထိုအနံ့အနယ်ထုတ်၊ တံဘိုးကိုပေးယူကြစေ၊ စားမိသမ္မာအပြစ်မရှိ၊ အဖိုးကင်းလွတ်စေ၊ ဤကဲ့သို့အရာအချက်တွင်၊ သားတို့၏ကာလသည်၊ သေ၍သုံးရက်မြောက်သောအခါ၊ အပြစ်မရှိ၊ ကျွဲ၊ ငှက်၊ ကျား၊ ခွေး၊ ထင်ပ၊ ဝံလိုစားသောအကြောင်းရှိ

those who set pitfalls with sharp stakes at the bottom; 5th, those who set heavy substances which fall and crush, spring snares which fly up and suspend, or spring traps which squeeze the animal, and spring bows. Hunters on dry land, when they set their engines, shall make known to the owners of the village, the land, or the jungle, and also to the inhabitants in the vicinity of the spot, that they intend to set such or such an engine in such a spot, warning them not to allow buffaloes, cattle, horses, or elephants, to come there from such a day to such a day. If after this the inhabitants of the place or their cattle, with or without a keeper, shall be wounded, struck, or killed, the hunter is not in fault. If he do not give warning in this way, let him replace the value of the man or animal mentioned above. For people of another district he shall hang up a notice not to go to such a place, or in such a direction. If he do so, and they nevertheless go there, and are hit or killed, he is not in fault; he has done what the custom of forest hunters requires of him. He shall not set his engines without a written notice; the writing shall be either suspended on a tree or cut in it, and shall indicate the road that may be travelled with safety. He shall also make a collection of sharpened bamboo sticks, sticks whose points have been hardened with fire, stones, or bricks, and on seeing them, travellers, wanderers in the jungle, and cultivators, will know that they are placed for marks or guides, and will follow the road indicated.

If a dead animal be taken from a pitfall, press, or any engine without the knowledge of the owner, let double the price be paid. But if a person wanting the animal shall wait there and cut it up, and put the tail, skin, head, tusks, or horns in the vicinity of the trap, and on the arrival of the owner shall tell him the truth, that, wanting the animal, he had taken and cut it up, and would pay the price, let only the usual price of the animal be paid and received; he shall not be held in fault. If a dead animal is found putrid, and is cut up and eaten by any one, let him be held free of fault. If the hunter shall see the skin, tail, horns, or tusks, let him take them; the animal had become putrid through his carelessness in not visiting his traps. Should he say that stinking as it is, he will take what remains of it, let nothing be paid for the portion that has been eaten. If the hunter says he will take the putrid flesh, skin, tusks, tail, and horns, let him do so, if he refuse to take it and demand payment, let only the proper value of the deteriorated meat be paid; let nothing be paid for what has been eaten. This is said with reference to the time meat will keep; if it be the third day, there is no blame to be imputed. If crows, vultures, tigers, dogs, or adjutants have commen-

ရှိကလည်း၊ ဖျက်ယူလူတို့မှာ အပြစ်မရှိ၊ ကင်းလွတ်စေ၊ ဤကား တောသွားရ
 န်ထုံးစံတည်း။ ။ တောသွားတို့လက်နက်၊ တောသားတိရစ္ဆာန်တို့
 ကိုဆိုခဲ့ပြီးသောတွင်း၊ ညောင့်၊ လေးချက် ပိုက်ကိုင်ရိုက်ကိုင်ခြင်း၊ ကျီး
 ကွင်း၊ အနားနှင့်၊ ထိုအရပ်က ကွာ၍၊ အမြဲသေရာ ထွေ့လျှင်၊ လေး၊ သွေးတံ၊
 ညောင့်၊ ကျော့ကွင်း၊ ဘိကိုင်ခြင်း၊ ကိုင်ရိုက်တံတခုအရာကို ငှတ်သား၍၊
 ကြိုကြိုက် သောသူတို့၊ ဝယ်လိုသော် လည်း၊ ကောင်း၊ စား၊ လို သော လည်း
 ကောင်း၊ ငါးရာတွင်း၊ တတိုင်ကွာသည်မှာ၊ အချက်အရာ နှင့်သေသော်၊ ထိ
 မိန္ဒာန် ဖြစ်သည်ဟု၊ တိုင်မြှောက်ဆိုရာ၏။ သို့ရာတွင် သခင် မပေါ်လျှင်၊
 စောင့်၍ ထိုတွင်းနေရာ၏၊ ထိုသို့နေရာဖြစ်ရာ၊ သခင်တောသွား ပေါ်လာ၍၊ င
 ဥစ္စာ၊ ငလက်နက်နှင့်သေသောတိရစ္ဆာန်ဖြစ်သည်၊ ငြင်းဆိုကြသော်အခွတ်
 အရာ ဂှင်တိရစ္ဆာန်မှန်က၊ ဖျက်ယူ၊ စားသူတို့က၊ တံတိုးကို ဥစ္စာရှင်သို့ပေး
 စေ၊ အရှင်သခင်မပေါ်သော်၊ တောထိုင်၊ တောကဲ၊ မြေတိုင် ဆိုင်ရာသူတို့ကို
 တိုင်တစ်ပြောဆို၍ ဖျက်ယူရာ၏၊ ထိုသို့တိုင်တစ်ပြောဆို၍ ဖျက်ယူစားသည်
 ကိုးဥစ္စာရှင်နောက်မှပေါ်ထွက်ဆိုလာသော်လည်း၊ အပြစ်မရှိ၊ စား၊ ထူပိုင်၊
 ထိုတွင်း၊ တောသွားတို့သည်၊ ဒေသအပိုင်၊ အမြဲ၊ တိုင်နက်၊ ပိုင်နက်မှိုခြ
 ၏၊ တဒေသကထိန်း၍၊ တဒေသမှာသေလျှင်၊ ထိုတောသွား၊ ချင်းတထောက်၊
 တဝက်ပိုင်စေ၊ တောသွား၊ ချင်း မဟုတ်သူတို့မှာ၊ အတိုင်၊ စား၊ ကဲ့သို့ခေါင်း၊
 အပြီး၊ အရေး၊ အသား၊ နံ၊ ကျောက်ကပ်သည်တိုင်လည်း၊ စားရိုး၊ ထုံးငှိရာကို
 သာစားစေ၊ တောသွား မုတ်ဆိုးချင်းကဲ့သို့၊ ငမြေ၊ ငရေ၊ ငတိုင် နက်၊ ငရိုင်
 နက်မှာ၊ သေလာသည်၊ သေသောတိရစ္ဆာန်ကို၊ ထက်ဝက်ပိုင်ကောင်းသည်၊
 မဆိုသာချေ၊ တောသွားမုတ်ဆိုး၊ တောသားတိရစ္ဆာန်တို့ကို မိမိထိန်း၊ သိမ်း
 ရာကထွေ၍၊ လိုက်သည့်အချက်အလက်မပါ၊ တောသွားတဦးထိန်းရာသေ
 ဥပဇာသို့ဝင်သော်၊ ထိုတိရစ္ဆာန်ကို၊ ငါအလျှင်ဖြစ်သည် မဆို သား၊ ထိုသေ
 တောရှင်မုတ်ဆိုးကသာရပိုင်စေ၊ ။ တောသွား၊ ခြွေးကိုက်၊ သားထိုးတု
 ချင်းဖြစ်ကြလျှင်၊ ထိုတိရစ္ဆာန်သေဆံ့ ဆဲဆဲ ထက်ကူသေလျှင်၊ ထိုထူးအ
 သူနှင့်၊ တိရစ္ဆာန်ရှင်ရင်းအညီ စားကြစေ၊ ။ ဤထားတောသွားအား
 ကိုက်၊ သားထိုး၊ မုတ်ဆိုးတို့ဝေစားရာသောအစည်ဖြစ်သည်။

မြတ်သောမင်းကြီးတနည်းတူ၊ ငှက်၊ မုတ်ဆိုးတို့မှာ၊ ညွတ်၊ ကွင်း၊ ခိုက်
 နှစ်တန်းပြောင်လောက်စာထွေ၊ လေးမျှားသည်၊ ငှက်၊ မုတ်ဆိုးတို့ထုံးတည်း။
 ။ ဤအရာများကိုအစောင့်အမှတ်၊ ငှက်ခတ်မုတ်ဆိုးတို့ထားရာ၊ ငှက်
 ရာသည်အကြောင်းမရှိ၊ ချင့်တို့ထောင်လျှင်၊ ချင့်တို့စောင့်နေရမည်၊ မစောင့်
 မနေ၊ သူတပါးဝင်ရောက်လာ၍၊ ငှက်မမိမရ မဆိုသာချေ၊ ချင်း တို့ကိုယ်

ced to tear up the animal, there is no fault to be found with any one cutting it up and taking it; let him be held free. This is the custom amongst hunters.

If any jungle animal shall be hit by the engines of a hunter, and have the marks on it of pit, stake, spring trap, arrow, spear, press, or noose, and shall be found dead in another place, let the person finding it note by what engine it may have been killed. If he wish to buy or eat it, let him give notice a mile or two round that he has found an animal dead with marks of wounds on him. If on this the owner does not make his appearance, he must wait there. If whilst he is waiting or cutting up the animal, the hunter, the owner, shall come up and say, "it is my animal, it died by my engine," and this be really the case, let the person who cut him up or ate him pay the proper price. If the owner does not turn up, after having given notice to the superintendent, head man of the forest, the land surveyor, or the proper authority, the finder may cut it up and take it away. If after having so given notice, cut up, and eaten the animal, the owner shall be discovered, the person who found the animal shall not be held in fault; let him have a right to eat it.

Where hunters have their grounds divided and marked off, if an animal is hit in the grounds of one, and die in the grounds of another, yet each have a right to one half. Amongst people not hunters, let the owner of the land on which the animal died have only a right to the head, tail, skin, ribs, backbone, and neck with the bone, which is his right by law and universal custom; he shall not say, as between hunters, "the land is mine," or "the water is mine; the animal died in my possession; I have a right to the half of it;" let the owner of the carcass have it. If a hunter shall see a wild animal in his own grounds, and follow him without wounding him into the grounds of another hunter, he shall not claim as having seen him first; let the owner of the ground have a right to him.

If one who hunts with dogs is chasing an animal, and although it has no chance of escaping, another hunter of the same kind assists him at the death, let him have an equal share with the original owner of the animal. This is the custom in dividing the game between hunters with dogs.

Oh excellent king! in another case; amongst fowlers who catch birds by means of a gin, net, birdlime, arrows blown through a tube, a pellet, bow, sling, or long bow, they are not required to affix notices. If they set any of these engines, they must watch them; if they do not, and people come near them, the fowler shall not blame them if he catch no birds; he shall remain himself, tell them that

စောင့်၍လည်တွင်းထိုသို့အကြောင်းရှိပါသည်။ ဖွဲ့ဆံညွှာကြီးပါသည်။ အ
မသွားနှင့် ဆီးတားရမည်။ တောအရပ်လမ်းမသင့်ရာ ဖြစ်လျှင်၊ ထောင်မှ
မိသော၊ ငှက်တို့သည်အရှင်မရှိယုယူချေသော်၊ တစ်ခုကိုနှစ်ခုလျှော်စေအပ်
ညင်များမှ၊ ကြက်တည်ညင်စွာ၊ ငွေအကူပံ့သုံးဆယ်၊ ပိုစွာ၊ ငွေအကူပံ့နှစ်
ဆယ်၊ ဥမြို့။ စာတည်ညင်ငွေငါးကျပ်၊ ထိုငှက်တို့၏ဥပဇာသည်၊ ထားရာ
စောင့်ရာတည်း။ အခြားဥပဇာမဟူသော၊ ငှက်မုတ်ဆိုး၊ ချင်း၊ ခြစ်သော်၊ ထို
အရပ်၊ ထိုမြို့၊ တောကိုပိုင်သူတွင်းတိုင်ဆိုလုပ်ဆောင်ဦးသူသည်၊ ဥပဇာ
ရှင်မညီစေ၊ ထိုသို့သုမြေ၊ တောသစ်ပင်အရပ်ဒေသသို့၊ ငှက်ခတ်တပါးမုတ်
ဆိုးရောက်၍၊ မတိုင်ပတမ်း၊ မပြောထောင် ယူချေသော် ရသမျှကို၊ မုတ်ဆိုး
ရှင်းအလုံးသိမ်းယူပိုင်စေ၊ မတိုင်မပြောထောင်မိရာမရက၊ တော၊ ဥပဇာ
ဒေသဖြစ်သည်ဟု၊ အပြစ်အလျှော်၊ မတတ်ရာကင်းလွတ်စေ၊ ဤသို့တရား
ရာ၊ တရားသူကြီးသို့မိစစ်စီရင်ရာ၏ဟု၊ မြဟ္မာမင်း၏သားရင်၊ ခြစ်သော၊ မှု
မည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။ ။ ဤကား၊ ဥပဇာ၊ သေခမ်းအာ
သွား၊ မုတ်ဆိုးတို့တရားပြီး၏။

၃။ တံငါတို့အတတ်ဥပဇာအခြား၍ဆယ်ကျော်စီရင်ရန်တရားတမ်း။

- ၁။ တံငါတို့အတတ်စွာ၊ ကွန်ကြီး၊ ကွန်ငယ်တစ်၊ ၂။ ပိုက်ဦး၊
ပိုက်ငယ်တစ်၊ ၃။ ရင်းတစ်၊ ၄။ ရက်သဲကြီး၊ ရက်သဲငယ်တစ်၊
၅။ ရင်းတွန်းကြီး၊ ရင်းတွန်းငယ်တစ်၊ ၆။ မြို့ကြီး၊ မြို့ငယ်တစ်၊
၇။ ဇောက်ကြီး၊ ဇောက်ငယ်တစ်၊ ၈။ ရကွင်းကြီး၊ ရကွင်းငယ်တစ်၊
၉။ ပတ်သွတ်၊ ပတ်တင်း၊ ခပ်ကောက်တစ်၊ ၁၀။ ငှိန်းကြီး၊ ငှိန်းငယ်
တစ်၊ ၁၁။ များသုတ်၊ လက်သုတ်၊ လက်တစ်တစ်၊ ၁၂။ ဖွားချိန်
တူးဇောကြီးငယ်တစ်၊ ၁၃။ ရင်းပတ်တစ်၊ ၁၄။ ဆေးခပ်တစ်၊
၁၅။ ကျွန်တိုက်ခက်ငင်တစ်၊ ၁၆။ မတ်တတ်သားထဲကြီးငယ်တစ်။

bran or rice is laid down, and request them not to go there. If it be in the jungle not near a path, and any one take out a bird when the owner is not there, let him restore two fold. If it be a decoy bird that is taken, let the price of a decoy cock be thirty tickals of silver, a house pigeon twenty, and a wood pigeon or partridge five tickals of silver. The oopaza of these birds is the space between them and where the fowler watches them; they shall have no other; and in disputes between fowlers, the one who first asked leave of the owner of the forest or district shall be held the owner of the oopaza.

If a fowler come to an appropriate place, and set his snares without leave or warning, and catch birds, let the first occupant have the right to take the whole. If the snares are set without catching any thing, the first occupant shall have no right to compensation for taking his ground; the setter of the snares shall be free from fault. Thus be teachers and head men of the law, after due consideration, may decide. Thus Menoo, the son of the king of Bynahs, said. This is the law amongst hunters relating to oopazas, and the place of the death of a wounded animal.

3rd. The law for decision in upwards of twenty kinds of oopazas, bands connected with the craft of fishermen.

As regards fishermen, there are, 1st, kong, casting nets; 2nd, pike, drag nets; 3rd, yong, stake nets or screens of split bamboo; 4th, yet-thav, a kind of scoop of open bamboo work; 5th, yeng-tong, the same thing on wheels, for shallow water; 6th, myong, traps of split bamboo, which the fish enter, and cannot get out again; 7th, bouk, baskets with open mouths, for catching fish alongside a boat; 8th, ya-kweng, a kind of dropping hand net; 9th, pet-thote, pet-ten, lan-gouk, dragnets more properly than the pike; 10th, mhaing, fishing spears; 11th, nat-thote, let-thote, and let-tan; 1st, baited hooks thrown to catch fish with a line attached; 2nd, a baited hook with rod and line; 3rd, a cluster of hooks, and made fast at both ends in the water, similar to a night line for eels; 12th, mhya-kyate, too-pau, hooks attached to floats, gourds, or other light substances—"trimmers"; 13th, yeng-tou, a split bamboo screen as above, laid sloping in the stream, partly projecting above the surface of the water, on which the fish are carried by the current; 14th, hitay-kat, lime or other substance poisonous to fish; 15th, kyan-tite, tact-znen, a large net made fast on each side at the mouth of a feeder, the bight in the middle of which is wound up by a wheel at each side, and the fish driven into the small stream, where they are confined; 16th, mat-tat-thradon, a well made of the split bamboo screen, closed at the top and bottom, in which the fish are kept alive for use; 17th, hmyong-toung, a square bamboo trap made with the bamboo screen, with the same turned down inside from the brim, nearly meeting, with a small opening in the centre, by which the fish enter but cannot return,

စောင့်၍ နည်းတူင်းထိုသို့အကြောင်းရှိပါသည်။ စွဲဆံညွှာကြီးပါသည်။ အ
မသွားနှင့် ဆီးတားရမည်။ တောအရပ်လမ်းမသင့်ရာ ဖြစ်လျှင်၊ ထောင်ရ
မီးသား၊ ငှက်တို့သည်အရှင်မရှိဟု ယူချေသော်၊ တခုကိုနှစ်ခုလျှော်စေ၊ အညံ
ညင်များမှ၊ ကြက်တည်ညင်၌၊ ငွေအကျပ်သုံးဆယ်၊ ခို၌၊ ငွေအထုပ်နှစ်
ဆယ်၊ ဥမြို့၊ စာတည်ညင်ငွေငါးကျပ်၊ ထိုငှက်တို့၏ဥပဇာတည်း၊ ထားရာ
စောင့်ရာတည်း၊ အခြားဥပဇာမဟူသော၊ ငှက်မုတ်ဆိုး၊ ခွင်၊ ခြစ်သော်၊ ထို
အရပ်၊ ထိုမြေ၊ တောကိုပိုင်သူတွင်း၊ တိုင်ဆိုလုပ်ဆောင်ဦးသူသည်၊ ဥစော
ရှင်မညီစေ၊ ထိုသို့သုမြေ၊ တောသစ်ပင်အရပ်ဒေသသို့၊ ငှက်ခတ်တပါးရတ်
ဆိုးရောက်၍၊ မတိုင်ပတ်မီ၊ မပြောထောင် ယူချေသော် ရသယာကို၊ ရတ်ဆို၊
ရှင်းအလုံးသိမ်းယူပိုင်စေ၊ မတိုင်မပြောထောင်မိရာမရက၊ တော၊ ဥပဇာ
ဒေသဖြစ်သည်ဟု၊ အပြစ်အလျော်၊ မတတ်ရာကင်းလွတ်စေ၊ ဤသို့တရား
ရာ၊ တရားသူကြီးသို့မိစစ်စီရင်ရာ၏ဟု၊ မြဟ္မာမင်း၏သားရင်၊ ဖြစ်သော၊ စု
မည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။ ဤကား၊ ဥပဇာ၊ သေခမ်း၊ အေး
သွား၊ မုတ်ဆိုးတို့တရားပြီး၏။

၃။ တံငါတို့အတတ်ဥပဇာအပြား၊ ရှစ်ဆယ်ကျော်စီရင်ရန်တရားတမ်း။

- ၁။ တံငါတို့အတတ်မှားကွန်ကြီး၊ ကွန်ငယ်တစ်၊ ၂။ ပိုက်ကြီး၊
ပိုက်ငယ်တစ်၊ ၃။ ရင်းတစ်၊ ၄။ ရက်သုံးကြီး၊ ရက်သုံးငယ်တစ်
- ၅။ ရင်းတွန်းကြီး၊ ရင်းတွန်းငယ်တစ်၊ ၆။ မြိုးကြီး၊ မြိုးငယ်တစ်
- ၇။ ဖောက်ကြီး၊ ဖောက်ငယ်တစ်၊ ၈။ ရကွင်းကြီး၊ ရကွင်းငယ်တစ်
- ၉။ ပတ်သွတ်၊ ပတ်တင်း၊ ခပ်ကောက်တစ်၊ ၁၀။ ခိုင်းကြီး၊ ခိုင်းငယ်
တစ်၊ ၁၁။ များသုတ်၊ လက်သုတ်၊ လက်တစ်တစ်၊ ၁၂။ မှားမြိတ်
တူးစော့ကြီးငယ်တစ်၊ ၁၃။ ရင်းပတ်တစ်၊ ၁၄။ ဆေးခပ်တစ်
- ၁၅။ ကျွန်တိုက်ခက်ငင်တစ်၊ ၁၆။ မတ်တတ်သားထဲကြီးငယ်တစ်

ran or rice is laid down, and request them not to go there. If it be in the jungle not near a path, and any one take out a bird when the owner is not there, let him restore two fold. If it be a decoy bird hat is taken, let the price of a decoy cock be thirty tickals of silver.

House pigeon twenty, and a wood pigeon or partridge five tickals of silver. The oopaza of these birds is the space between them and where the fowler watches them; they shall have no other; and in disputes between fowlers, the one who first asked leave of the owner of the forest or district shall be held the owner of the oopaza.

If a fowler come to an appropriate place, and set his snares without leave or warning, and catch birds, let the first occupant have the right to take the whole. If the snares are set without catching anything, the first occupant shall have no right to compensation for taking his ground; the setter of the snares shall be free from fault. Thus he teachers and head men of the law, after due consideration, may decide. Thus Menoo, the son of the king of Bynahs, said. This is the law amongst hunters relating to oopazas, and the place of the leath of a wounded animal.

3rd. The law for decision in upwards of twenty kinds of oopazas, kinds connected with the craft of fishermen.

As regards fishermen, there are, 1st, kong, casting nets; 2nd, pike, drag nets; 3rd, kong, stake nets or screens of split bamboo; 4th, yet-hay, a kind of scoop of open bamboo work; 5th, yeng-tong, the same thing on wheels, for shallow water; 6th, myong, traps of split bamboo, which the fish enter, and cannot get out again; 7th, bouk, baskets with open mouths, for catching fish alongside a boat; 8th, ya-cwong, a kind of dropping hand net; 9th, pet-thote, pet-ten, fan-gouk, drag nets more properly than the pike; 10th, mhaing, fishing poles; 11th, mha-yat-thote, let-thote, and let-tan; 1st, baited hooks browned with rice with a line attached; 2nd, a baited hook with rod and line; 3rd, hooks tied to a line, and made fast at both ends in the water, similar to a night line for eels; 12th, mhya-kyate, too-pau, hooks attached to floats, gourds, or other light substances—"trimmers"; 13th, yeng-tot, a split bamboo screen as above, laid sloping with the stream, partly projecting above the surface of the water, on which the fish are carried by the current; 14th, htaay-kat, lime or other substance poisonous to fish; 15th, kyan-tite, tact-gnen, a large net made fast on each side at the mouth of a feeder, the right in the current, the left wound up by a wheel at each side, and the fish driven into the end stream, where they are confined; 16th, mat-tat-tha-don, a wheel made of the split bamboo screen, closed at the top and bottom, in which the fish are kept alive for use; 17th, hmyong-tong, a square bamboo trap made with the bamboo screen, with the same turned down inside from the brim, nearly meeting, with a small opening in the centre, by which the fish enter but cannot return,

၁၇။ မြို့ထောင်တစ်၊ ၁၈။ မြို့ရက်ဇောက်ကြီးငယ်တစ်၊ ၁၉။ မြို့
တစ်ကြီးငယ်တစ်၊ ၂၀။ တွင်ချကြီးငယ်တစ်၊ ၂၁။ ချိုင့်ဝှမ်းတစ်

မင်ယူကုတ်စားရာသော၊ အပြားနှစ်ဆတ်ရှိသည်နှင့်၊ ၂၂။ ရပ်ကွက်
အများ ရှိသည် အတတ်တို့ကို လုပ် သော အခါ၊ အ ထိတ် အမှတ်ပိုင်း ပြီး
သောအရပ်ကို ထားစေ၊ အတယ် သို့သာ၊ ရာသနည်းဟူစကား၊ အညာဉာဉ်
သည်အေးသေးအောက်မည်သည်အေးသေး၊ ၂၃။ ထိုင်းသူကြီး ခပ်ထိုင်းအင်း၊ ထိုင်း
ထုံးထိုင်းတို့ကိုပြောဆိုမှတ်သား၍ ထား၊ ရာသည်၊ ချင့်တို့အတတ်တို့ကို
မှန် ဖြစ် စေ၊ မြစ်၊ မူး၊ ချောင်း၊ မြောင်း၊ အင်း၊ ဆိုင်ထုံး၊ ရွာ၊ ကိုခေါ်၊ အေး
တင်ပေးသောအသံ ထင်ရှား ဖြစ်တန် သည်အေးသော၊ ထိုင် စေတော့အစွဲ
ဖြစ်လျှင်း၊ လှေကြောင်း ကြီးငယ် ထွတ်စေ၊ ငါးပုတ်၊ ထင်းပိုင် အေးအသံ
ငယ်ဆွဲစေ၊ မှော်ဟူ သော်သစ်ခက်ချစေ၊ ခေတ္တတတ် ခြံဘူး၊ ပျော့စေ၊ ရကွင်း၊
ထိုင်ကြီးကြီးငယ်ပြီစေ၊ ရင်းစန်းတိုင်ကြီးငယ် မိုက်စေ၊ ရင်းပတ်မှာလည်း
နည်း တူ မိုက် စေ၊ လက်ဝဲ၊ လက်ဝဲအစောင့် လူရှိစေ၊ အင်း၊ ဆိုင် ထုံးကို
ဆေးခတ်သောခါအရပ်အေးသေး၊ ကွဲ၊ နွဲ့၊ ရှင်တို့ကို သိအောင်တိုင် တန်းပြော
စေ၊ ကုန်းတိုင်မှာလည်း၊ စက်တို့ထင်ရှား၊ စစ်ကြီးသွား၊ နှင့် မြို့စေ၊ ပိုက်ရင်း၊
ကွန်ထွန်ရာ၊ ထားရာအရပ်ကိုလည်း၊ လျှင်း၊ သိထင်အောင်လူစောင့်ရှင်၊
ဝါးထိုင်သစ်တိုင်၊ သက်ကယ်စဉ်း၊ မြစ်၊ ဦးတို့ဖြင့်၊ မှတ်မိုက်ထားစေ၊ ချီဆို
ဆိုခဲ့ပြီးသမျှအခြင်းအရာအမှတ်မရှိ၊ ငါးလှေသွား၊ ခေတ္တသွား၊ လူတို့အား
သော်ထိုတွင်၊ ဗမ်စားဟူ သော် ငါး၊ ဟူစားစေ၊ ဆိုခဲ့ပြီး၊ အကြောင်း၊
အရာထင်ရှားစွာ၊ အမှတ်အသားရှိလျှင်၊ မြင်ကွက်၊ ထိုသခင်တို့မသိအေး
သော်မိုး ဖြစ်ကုစေ၊ ထိုအရှင်သခင်တို့၊ သိကွက်အတင်းလူသော်မိုး ဖြစ်ကု
စေ၊ မိုးဖြစ် ဟူသည်ကား၊ မြို့နှင့်ငါးမှာ၊ အပြစ်ငွေငါးကျပ်၊ ငါးမှာငါးစာ၊
ပေးစေ၊ မြို့မှာအရင်းတိုင်းပေးစေ၊ ငါးမပါမြို့ချဉ်းကိုမိုးလျှင်း၊ အပြစ်ငွေ
ကျပ်နှစ်မတ်ပေးလျှော်စေ၊ မြို့မှာ၊ မြို့စားပေးစေ၊ ပိုက်ကွန်၊ ရကွင်း၊
ရင်း၊ ရက်သုံး၊ ဇောက်တံငါ တန်ဆာမှန်ရာက၊ မိုးသော်နှစ်ဆတက် ထည်း၊
ဟူ၏၊ ငါးမပါသမျှ၊ ငွေနှစ်ကျပ်နှစ် မတ်လျှော် စေလည်း ဟူ၏၊ နှစ်ထပ်
နှစ်မတ်၊ လျှော်စေဟူ သည်ကား၊ မထောင်၊ အလျှောက် ထား ရာမှာ မူသ
တည်း၊ ၂၄။ ထောင်ငါး၊ တွင်းကျ၊ ကြပ်စည်း၊ ကြပ်တင်စည်း၊ ခံငါးထိုက်
အပြစ်မှာ၊ နှစ်ဆတက်လျှော်စေ၊ ဆေးခတ်၊ ထုံးဆိုင်ကို၊ အင်း၊ ရှင်း၊ ထုံးရှင်ထို
သာသိ၍အခြားကွဲနွဲ့အရှင်တို့မသိရ၊ မပြောမဆို၊ ကွဲနွဲ့၊ သောက်မိ၍၊
အရှင်မပါအရှင်သေသော်၊ အစားပေးစေ၊ အစားပေးရာ၌၊ အင်း၊ ထုံးရှင်နှင့်၊
တံငါတို့သုံးစုစု၍၊ နှစ်စုတံငါဆေးခတ် ရှင်ခံစေ၊ တစုအင်းရှင်ထုံး ရှင်ခံ

like a lobster trap; 18th, hmyong-yet-pouk, a long, narrow trap, made also of bamboo screen, set in the small holes in the bunds of the fields; 19th, see-tan, branches tied along the bank of a river, among which the fish are taken; 20th, twin-hkya, holes dug at the side of a stream near a fall, into which the fish fall in attempting to leap up. These are the twenty kinds of engines used by fishermen for taking their fish. When they wish to use them, or any of the many varieties of them, let them be set in districts with the bounds marked off. Let them report their intentions to the head of the village, or person under whose authority the landing-place, lake, pond, or pool is, who will point out and define which is the upper and which the lower portion of the water in which they are about to fish.

In the exercise of their calling, even within their own bounds, in rivers, streams, lakes, or pools, if there is by established custom a passage for boats, let it be kept clear for boats, large and small. In districts where it is usual to call the porpoises, which by blowing drive the fish into the net, by beating the bow of the boat or hollow piece of wood, let a post be set up with a wooden bell, like those tied to the necks of cattle, suspended to it. Let them put down branches of trees, and attach gourds to them.* Let them show from the posts of the yak-weng large and small cords. Let them place larger and smaller posts for stretching the yengs between, and for the sloping yengs also, and let men be placed on both sides to watch. When they wish to put poison in the lakes or pools, let them warn the owners of buffaloes in the neighbourhood. In the kyan-tite, let the posts for winding it up be conspicuous. Let a man watch in the place where the nets or screens are spread out to dry, that there may be no doubt about it, and let bamboo or wood posts with a bunch of thich or grass be planted. When these marks now enumerated are not set up, if passengers by water or by land catch and take the fish, there is no fault; let them have a right to do so. But if the marks we have noted be evident, and they seeing them shall take the fish without the knowledge of the owner, let it be counted theft; and the same if, with the knowledge of the owner, they take them by force. The punishment is this; if a hmyong, trap of split bamboo, with fish be taken, the fine or compensation is five tickals of silver, the fish to be restored five-fold, and the original value of the trap to be paid. If there were no fish, and the trap only is stolen, i.e., the fine is two tickals and a half of silver, and let the trap be replaced. If a pike, kwoen, yak-knen, yet-thay, bouk, or any of the proper names of a fisherman be stolen, it is laid down that restitution shall be made twofold; according to some authorities, whenever fish are not stolen along with them, let two and a half tickals of silver be paid. This is only meant when they are stolen from the place

* The marks are as follows. The stem of a phanain tree is fixed in the stream, and cut into small pieces, and these are attached.

စေးမသေး၊ နာဇာသော်၊ ကုစားစေး၊ ကုစားလျှော် သေသော်၊ ထဝယ်၊ စေး၊ အသားကို၊ ကွဲရှင်း၊ နွားရှင်းရစေ၊ ယူစေ၊ အလျှော်ကင်းစေ၊ ထိုင်ခြံ၊ ပြောဆိုလျက်၊ ကွဲ၊ နွား၊ မြင်းတို့သေသော်၊ အပြစ်မရှိ၊ ဆေးခတ်သူတို့၏ လွတ်စေ၊ ကွဲ၊ နွား၊ မြင်းဆင်အထိန်း၊ အကောင်း၊ လူမချီးသွား၊ ထည်း၊ ဤကား၊ အထိတ်အမှတ်နှင့်ရှိသည်၊ တံငါတို့ဥပဇာတိသည်း၊ ထိုသည်း၊ ထိုတွင်မှတ်သားထားရာ၊ ကွဲ၊ နွား၊ မြင်းဆင်ကြောင့်ရှုတ်မြီ ချေသော်၊ ထိုရှုတ်မြီတံငါတို့ကို ပေးစေ၊ အရှင်မပါ၊ မဆိုသာဇေ၊ အထယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ ကား၊ အထိတ်အမှတ်နှင့်သိ သာအောင်ထားသည့် ကွဲ၊ နွား၊ ဆင်းမြင်းသခင်တို့မရှိမသေဖြစ်ချေသောကြောင့်တည်း၊ ထိုကဲ့သို့အမှတ်မရှိ၍ ချင်းနင်းရှုတ်စီးသော်လည်း၊ အပြစ်မရှိ၊ အမှတ်၊ အကား၊ အစောင့်မရှိ ချေသောကြောင့်တည်း၊ မြဏ္ဍာမင်း၏သားရင်းဖြစ်သော မနုမည်သော ရှင်ရသော ဆိုတော်မူ၏၊ ဤကား၊ တံငါတို့မရွံ့စား ခြင်း၏၊

၄- ပန်းပွင့်မိုးအပြစ်လျှော်ရာ၊ မလျှော်ရာဥပဇာတိတရားအပြားတည်း။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်သူတို့သည်၊ ပန်းကိုမိုးသော်၊ မွန်း၊ မထည့်ရာ လှမ်းခံစေ၊ မွန်းယိမ်းလျှင်၊ နေလှမ်းအပြစ်ကလွတ်၍၊ ချစ်သာစေ၊ မိုးထူးစာ ပန်းညှိုးနှစ်လျှင်အပြစ်လွတ်စေ၊ နေအမှိုက်၊ ပန်းကိုဆွတ်မိုးရာတွင်၊ ဝါး၊ လက်ပူးလက်ကြပ်တွေသော်၊ ထိုပန်းကိုပန်းရှင်ယူစေ၊ မိုးမိသောအပြား၊ မွန်းမတည့်မိုးသို့နေလှမ်းခံစေ၊ ထိုပန်းကိုအမိုးပေးပါမည်ဆို၍ ထူးစာ၊ ပန်းကိုဆွတ်ယူ၊ ပန်းရှင်ဆိုပေလျှင်၊ ထိုပန်းတန်သောအမိုးသာပေးအေးရာ၊ နေလှမ်းအပြစ်လွတ်စေ၊ ဤကား၊ နေအခါဖြစ်သည်ကိုဆိုသတည်း၊ ညဉ့်အခါ ဖြစ်ချေက၊ ပန်းကိုဆွတ်ယူသည်၊ မမိုးပါ၊ ဆိုသော်လည်း၊ အမိုးဆိုရာ၊ ချေသည်၊ ပန်းကိုလည်းတန်မိုးပေးစေ၊ နေလှမ်းအပြစ်လည်း မွန်းမတည့်မိုး စေ၊ မွန်းယိမ်းလျှင်လွတ်စေ၊ ဤအရာကား၊ စည်းစောင်ရန်းမရှိ၊ အဝင်ထပ် ရှိသော၊ ပန်း ပွင့်အပြစ်တည်း၊ ၎င်းတွင် အပင်အောက်ကြွေ ထူ ထောင့်ကို ကောက်ယူသော်အပြစ်မရှိ၊ ကောက်ယူပိုင်စေ၊ ပန်းရှင်တည်းစောင်း ရှိစကားအဆီး နှင့် လုံးချုံ စွာထားသော ပန်း ကိုညညှိ မိုးထူသော်၊ ထိုမိုး

where they are kept, but are not set. For the crime of stealing fish caught in traps or holes, or laid on a frame over the fire, or on a frame in the sun to dry, let two-fold be restored. In poisoning pools, if only the owner of the pool or lake is aware of it, and has not given warning to the owners of buffaloes, if their buffaloes or cattle happen to drink, whether the owner be present or not, and they die, let restitution be made in the following proportions; let the fisherman, the layer of the poison, pay two-thirds, and the owner of the lake or pool one. If they do not die, but are ill, let them see to their cure. If they do so, and the cattle die, let them pay half their price, and the owner of the animal take the flesh; let there be no further forfeit. If after due warning being given to the owners, the cattle drink and die, let the fisherman who laid the poison be free from blame. If herdsmen or drivers in charge of buffaloes, cattle, horses, or elephants, or people travelling, see the above marks, let them understand by them that the place is a fisherman's oopaza; and if within these marks their property is damaged by their elephants, buffaloes, or horses, let the proper price of the article be repaid; there shall be no plea that the owner was not present. Why is this!—because the marks by which the place may be known are put up, and the owners of the cattle paid no respect to them. If there be none of the marks, and the cattle trample over the property and destroy it, there is no fault, because the marks were not set up, nor any one to take care of it. This the sage Menoo, the son of the king of Bymahs, said. This is all that relates to the affairs of fishermen.

4th The law for deciding as to the guilt or otherwise of stealing flowers, and their oopaza.

Oh excellent king! if any man steal flowers before noon, let him be exposed in the sun; if it be after noon, let him be free from this punishment, and if the flowers are faded, let him be free from fault. If the owner of the flowers catch him in the act, let him take his flowers, and if it be before noon, let the thief be exposed in the sun. If the person taking the flowers shall admit that he took them, saying he had occasion for them, and offers to pay for them, let the proper price only be taken; let him be free from the punishment of exposure to the sun. This is said when the theft is committed in the day time. If it be in the night, though the person admit he took the flowers, but declare he had no intention of stealing them, nevertheless it shall be considered theft; let him pay the proper price of the flowers, and be exposed in the sun during the forenoon, and be released as soon as the sun begins to decline. This is said when there is no fence, and the flowers are on the tree; but if they have fallen from the tree, there is no fault to be found for picking them up. If the owner of the flowers shall have surrounded them with a good and perfect fence, and they are stolen at night, let them be restored one

269

သောဝန်းအပွင့်ကို၊ အပွင့်တရာလျှော်စေ၊ မင်းပြစ်၊ နေလှော် ခွန်း၊ မတည့်နိုး၊
စေ၊ ခွန်းထီးပ်လျှင်လွတ်စေ၊ နေ့ကိုတည်းဝိုးချေသော်၊ ထိုဝိုးယူ သောပန်း၊
ပွင့်ကို၊ အပွင့်ငါးဆယ်လျှော်စေ၊ နေလှော်၊ မင်းဂါတ်မှာ၊ ညည့်၊ ခည်း၊ ထူး၍
လွတ်စေ၊ ၊ ၎င်းတွင်စည်းစောင်းရန်းရှိလျက်၊ ကြွေကျသောအပွင့်ဖြစ်
ထည်ထူး၊ မကောလ်မယူသာချေ၊ ညည့်ယူသော်၊ ထိုယူသောပန်းတပွင့်ကို၊
အပွင့်တဆယ်လျှော်စေ၊ နေ့ဖြစ်လျှင်၊ ပန်းတပွင့်ကိုငါး ပွင့်လျှော်စေ၊ နေလှော်၊
မင်းဂါတ်လွတ်စေ၊ အဆယ်ကြောင့် ခည်းဟူမူကား၊ ကြွေကျ၊ ညီးနှံဆု၊
ရောက်သောကြောင့်တည်း၊ ၊ ဤသည်ကား၊ ကြည်းပန်း၊ ညီးနှံဆု
ရောက် သော အပွင့်၏အကြောင်းတည်း၊ တနည်းတုံ၊ ကြည်းပန်း၊ တွင်အ
စွတ်အညွန့်ရှိသည်မှာ၊ အရပ်အတားရှိရာ၊ ညည့်ယူသော်နှစ်ဆဘယ်၊ နေ့
ယူသော်၊ အရင်းတိုင်းလျှော်စေ၊ မင်းပြစ်မှာ၊ နေ့အတိုင်းခံစေ၊

၅။ ၎င်းပန်းပွင့်မဟုတ်။မညှိုး။ပန်းမျိုးခိုးသောတရား။

တနည်းတုံး၊ အပွင့်၊ အသီး၊ အခေါက်၊ အနှံ၊ အခွံ၊ အခွံ၊ မညှိုးသော
 ထိုကိုမိုးသော်၊ ညည့်ဖြစ်လျှင်ဆယ်တက်၊ နေ့ဖြစ်လျှင်ငါးတက်လျှင်အစ
 မိုးသည်အပြစ်ငါးရက်နေလှမ်းစေ၊ ညည့်မိုးသည်အပြစ် ဆယ်ရက်၊ အစ
 မိုးချုပ်စေ၊ ၊ အဆယ် ကြောင့်နည်းဟူစကား၊ မညှိုးရွတ်မှုဖြစ်
 သောပန်းဖြစ်ရေသောကြောင့်တည်း၊

၆။ ရေပန်းဥပဇာတရာ။

ရေပန်းပြစ်သောကြာမျိုးငါးပါးမှာ၊ အစောင့်၊ အနေ၊ အရန်အကာမျိုး
ကိုယ်ရောက်ရာမြေကိုးပိုင်သည်ဟုမဆိုသာ၊ ထူခိုင်စေးမြေ၊ ရေပိုင်မြစ်အစွဲ
ဟုအပြစ်မပြသဘူး၊ ၎င်းကြာမျိုးငါးပါး၊ ရေပန်းမျိုးတို့ကို၊ ဥယျာဉ်တုတ်၊
စားအကာ၊ အရန်နှင့်ထားရာ၊ မိုးဈေးသော်၊ ၎င်းအပွင့်တပွင့်ကိုး၊ တဆူချော်
စေးဆိုရာ၌ညည့်မိုးသည်ကိုဆိုသည်၊ နေပြင်လွင်၊ ၎င်းအပွင့်တပွင့်ကိုး၊
စိတ်ထပ်လျှော်စေးအပြစ်၊ မင်းဒါတ်မွန်းမတည့် မှီနေထိုင်ခံစေး၊ ခွန်လိပ်ရွာ
အပြစ်လွတ်စေထုမြဗ္ဗာမင်း၏သားရင်းဖြစ်သော၊ မနုမည်သော ချစ်ရသူ
ဆိုတော်မူ၏၊

၇။ မြို့ရွာ၊စေတီ၊ကျောင်း၊အိမ်ဥပစာအပြားမီရင်ရုန့်တရား။

**မြတ်သောမင်းကြီး၊ ဇေတီဘုရား၊ ကျောင်းဥပဇာတိထောင်ရွှန်း
ကျောင်းရှာလှေကားရင်းကားဘုရားဇေတီရှားဘိနတ်ထောင်ရွှန်း၊ နာမည်**

hundred fold in flowers of the same kind, and let the thief also suffer the criminal punishment of exposure in the sun before noon, and be released when the sun declines. If the theft be committed in the daytime, let the flowers be restored fifty fold in the same kind, and let the punishment of exposure in the sun in the same way as above for theft in the night be inflicted. When there is a fence, the fallen flowers shall not be picked up or taken. If they are taken at night, let them be restored ten fold, and if in the day, five fold; let there be no punishment of exposure in the sun. Why is this?—because they had fallen and were faded. This is said of flowers which grow on dry land and soon fade. In another case; as regards flowers of the dry land which have (only) leaves and small branches, and round which there is a fence, if they are stolen at night, let them be restored two fold, and if in the daytime, one, or their proper price, and let the thief suffer the punishment of exposure in the sun.

5th. The law for deciding in cases of theft of flowers, not of the above kind, but of a durable substance.

In another case; if flowers, fruit, roots, bark, flowers that bear an ear, or a succession of flowers on the same stem, outer bark, bulbous roots or flowers that do not fade, are stolen in the night, let them be restored ten fold, if in the day, five fold. The punishment for stealing in the daytime is five days exposure in the sun, and in the night, ten days till sunset. Why is this?—because they are excellent flowers, that do not fade.

6th. The copaza of water flowers.

As regards water flowers; if any of the five kinds of lotus have no one to watch them, or no fence round them, no one shall claim them as owner of the ground; let any one take them. If they are stolen when surrounded by a fence, like a garden, let each flower be restored one hundred fold; this is said when stolen at night. If it be in the daytime, let fifty fold be restored, and as criminal punishment, let the thief suffer exposure in the sun before noon, and be released when the sun declines. Thus the son of the king of Bymahs, the sage recluse called Menoo, has said.

7th. The law as regards the copazas of cities, villages, leadies, kyoungs, and houses.

Oh excellent king! the copazas of solid pagodas, other pagodas, and convents, are not merely, as regards convents, from the posts of the steps, and pagodar, from the first platform above the foundation

တားလျက်၊ လူရှိသောသူဖြစ်သော်၊ ခဲကျရာ အရပ်သည်၊ ဘုရား၏
 ကျောင်းဥပဇာတည်း၊ တံတိုင်းဆီတားရှိလျှင်၊ ၎င်းနည်းတူ၊ ခဲကျရာအရပ်
 သည်ဥပဇာဖြစ်သတည်း။ ။ မြို့ဥပဇာမှာ၊ ကျုံး၊ လျှင်ဥပဇာတည်း။
 ရွာဥပဇာမှာ၊ အိမ်တစ်ကွပ်ကသည်၊ ခဲတပြစ်ကျရာ အရပ် သည်လျှင်၊
 ဥပဇာ ဖြစ်သတည်း။ ။ ထဲ၌၊ အိမ်ဥပဇာမှာ၊ ချင့်ထိုအရန်းအထား
 စည်းစောင်းရန်းလျှင်၊ ဥပဇာတည်း။ ထိုသို့ဆို ခဲ့သောဥပဇာမှာ၊ ထို့၊ ရွာ၊
 မြင်း၊ ဆင်အချက်အရာ၊ ဓါတ်ချက်နှင့်သေသော်၊ ကျိုးနာသော်၊ ထိုဥပဇာ
 မထက်ရှိသည်အတိုင်းဖြစ်လျှင်၊ အဖိုးတန်ငွေအကျပ်သုံးဆယ်လျှော်စေ၊ ထို
 လူသေ၊ ဆွေမျိုးမပေါ်လျှင်၊ ထိုဥပဇာရှင်က၊ အရပ်အကြီး အကျယ်အဝန်းကို
 ကိုတိုင်တစ်ပြောဆို၍၊ သင်းပြိုယ်စေ။ ။ နှစ်ဝက်ဝက်ကြား၊ ထိုကား
 ထို၍မှတ်ရာ၊ တာနီးဝေးတူကြလျှင်၊ ချင့်အပြစ်ရှိရာကိုခံကြစေ၊ ထို့မှာ
 မြင်း၊ ဆင်ထိမိနွှာနိုး၊ အရှင်ရှိရာမှာသေသော်၊ ကျိုးသော်၊ နာသော်၊ ရန်
 နည်းတူ၊ တာနှင့်တိုင်း၍၊ တာနီးရာ အိမ်၊ ကျောင်းရှင် ထိုကား၊ ထက်အပြစ်
 မပေါ်လျှင်၊ အစားပေးစေ။ ။ ဆိုခဲ့ပြီးသမျှ၊ လတ်သည်ထသစေ၊
 ကိုပေးခံကျလျှော်စေ၊ အိမ်အောက်၌၊ ဆိုခဲ့ပြီးသည်ဓါတ်ချက်၊ ဓါတ်ချက်
 သေသော်၊ တန်သိုးနှစ်ဆလျှော်စေ။ ။ ဤကားလတ်သည်ပေါ်အပြစ်
 ကိုဆိုသတည်း။

ဂ။ အပ်နေ့ယူဘုရားရှင်ဥပဇာမင်းစသောလူအပေါင်းတို့ဥပဇာတည်း။

မြတ်သောမင်းကြီးဥပဇာတွင်၊ ဘုရားရှင်၌၊ ဝေးလွန်း၊ နီးလွန်း၊ အ
 အောက်၊ လေညားရွှေနောက်တူ၊ မင်းတို့မှာလည်းနည်းတူ၊ ထိုဥပဇာတည်း
 သောအရာမှာ၊ လောက၊ ဓမ္မအကျိုးနှစ်ပါးရောက်ရာသည်၊ ထိုဥပဇာတည်း
 သမျှသည်၊ လောက၊ ဓမ္မအပြစ်မလွတ်၊ မကင်းရာသည်ကို၊ ပိဋကတ်တော်၌
 ဘုရားရှင်အဆုဆု၊ ထင်ရှားဟောတော်မူချေသည်နှင့်ထောက်၍၊ လူအရွာ
 တည်း။ ဥပဇာမကင်း သောအရပ်၊ အကြောင်းနှစ်ပါးကိုစီရင်ခြင်း၌၊
 မင်းကြီးအားထုံးစံကြီး၊ နည်းကြီးရှိ၍၊ မြဟ္မာမင်း၏သားရင်းဖြစ်သော၊ စု
 မည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

ဇ။ သေခန်းဥပဇာလူတိမိနွှာနိုးတည်းနှစ်ပါး။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ မြို့ရွာတို့တွင်၊ သေခန်းသွားရာသောလတ်ကြောင်းကို၊
 ယွတ်ထားကြစေ၊ သေခန်းသွားရာနှစ်ပါးရှိသည်၊ လူသေခပ်မှားအိမ်တစ်
 အောက်မသွားသာချေ၊ အိမ်ရှင်ကလည်းတစက်အောက်၊ မထွက်ပြောဆို
 ပည်၊ တစက်အောက်သို့၊ သူကောင်တည်းတထား၊ မိတုံး၊ ချောင်းတန်း၊ ရွာအ

In the ground; they are as far as a man of average strength can throw a stone. If they be surrounded by a wall or other fence, the oopaza is the same distance, namely, a stone's throw from them. The oopaza of a city the ditch of the same; the oopaza of a village, is a stone's throw from the eaves of the last house. The oopaza of a house in a village is its own fence, if it has one; and with regard to these oopazas, if a man, buffalo, cow, horse, or elephant die within them, with marks of violence on them, or are injured, or have a leg broken, let the oopazas be measured and marked, and let the owner of that within which the animal is, if the doer of the wrong be not discovered, make restitution; if it be a man, in the price of his body, thirty tickals. If the dead man have no relations, let the owner of the oopaza, having given notice to the head man of the district, bury him. If the body be found between two oopazas, let the distance from each be measured; if they be equal, let the owners bear accordingly. If it be buffaloes, cattle, a horse, elephant, or other animal, which has an owner, and he die, have a limb broken, or is injured, in the same way having measured, let the owner of the nearest house or convent, if the doer of the wrong be not found, make restitution by giving another. In all the cases now stated, if the doer of the wrong is known, let him only make restitution and bear the blame. If an animal come under the house, and die as above with marks of violence on him, let twice his value be restored; that is, if the doer of the wrong is not known.

8th The law of the oopazas of the god whose mysteries are not to be attempted to be found out, and of all men, from the king downward.

Oh excellent king! as regards the images of Boodh, people shall not place themselves too far off or too near, not directly to leeward or windward, not immediately in front of or behind them. This rule also applies to the person of a king. A proper regard to these oopazas is productive of advantage both to a person's temporal and eternal interests, and an infringement of them will not pass unpunished either in this world or the next. This has been clearly laid down in the *Pragat* by all the successive *Paras*, so that by duly considering these passages, the king may be enabled to decide in both cases of management of the oopazas, either of gods or men, in accordance with the venerable customs of antiquity. Thus the sage recluse *Memo*, the son of the king of *Bymahis*, said.

9th The two laws of oopazas to be observed by the followers of a funeral, either of men or animals.

Oh excellent king! in towns and cities, let the road for carrying the dead be clear. There are two kinds of funerals. In carrying a corpse, the bearers shall not pass under the eaves of a house; the owner shall give them notice that his eaves are not clear. If a corpse, a coffin, a log to keep the body down when burning, a post to keep

အဆောင်အရွက်၊ စန္ဒာရဏ္ဍာ၊ မီးတို၊ လက်ဖက်ချောင်း၊ ထံ၊ ပန်း၊ ရေ၊
 သွန်းဆိုး၊ ကုတ်တီး၊ ထမင်းပွဲ၊ လျှိုးသွားမိချေသော်၊ အိမ်ရှင်မဆိုက၊
 ပြစ်မရှိ၊ အိမ်ရှင်ဆိုမှု၊ ကင်ပွန်းရေစင်အဝင်ငွေသုံးကျပ်ပါစေ၊ ထိုကမိထား
 ပါ၊ လူရတန်းတို့၊ လျှိုးသွားဝင်လာနေထိုင်သော်၊ အပြစ်မရှိ၊ သေခံအပါ၊
 မှာလည်း၊ ထိမိန္ဒာန်တို့ကိုဆောင်ယူလာရာ၊ တစက်အောက်ဝင်နှင့်၊ မိမိသည်
 အပြစ်မရှိ၊ အိမ်ကြပ်စွန်း၊ အိမ်လှေကား၊ မတင်တန်ဘဲအိမ်ရှင်တို့ မသိပြီ
 စေ၊ တင်ထားမိချေလျှင်၊ ထိုထား၊ မိသမ္မာကို၊ အိမ်ရှင် ကအားလုံး၊ စားစေ၊
 ထိမိန္ဒာန်ရှင်တို့မရသာချေ၊ အတယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ယင်ရည်းဆစ်
 တုံး၊ တင်းဆွဲသို့ရောက်ချေသည်၊ အပြစ်မလွတ်ရှိချေသောကြောင့်တည်း။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ဤအရာကိုပုံသက်သေ၊ ထုံးစံရှိသည်မှာ၊ ရှေးသော
 အခါ၊ ဗာရာဏသီပြည်တွင်၊ မြဟ္မာဒါတ်၊ မင်းမူသည်ကာလက၊ ကွေးနှိုးနှိုး၊
 သုအသက်ကိုမသတ်စေနှင့်၊ မောင်းကြေးနှင့်၊ လည်ခပ်ကျော်စေသည်၊ မြည်
 တွင်းပြည်ပ၊ အနှစ်သိပေသည်၊ ထိုကာလ၌၊ သင်္ဃာန်ပြည်တွင်၊ သူတလောက်
 သည်၊ ထင်ရှားသော အမျိုး၊ ဥစ္စာနှင့် မြည်စုံ၏၊ မတရားသော၊ သူဆိုသ
 ယောက်သည်၊ တယောက်သောနှွားကို၊ ညည်အခါတော အရပ်၌၊ သစ်နှင့်
 ပြစ်ယူခဲ့သည်၊ ချင်းပင်ပန်း၍၊ မိုးလင်းစံရှိရာတွင်၊ ထိုသူကြွယ်အိမ်တံ၊
 မှာ၊ အသားကိုတင်ထား၍နှွားသားကို၊ စိုနှင့်ဆောင်ခဲ့ရာ၊ သွန်ကြိုခြင်း၊
 ပြေးလေသင့်ကို၊ မိုးသောက်သောအခါ၊ နွားရှင်လိုက်၍၊ ထိုအရာကိုးစွ
 လျှင်၊ စွဲဆိုလေသည်၊ တုံးတင်ရှင်ကလည်း၊ မထုတ်မသိပါ၊ ငကိပ်ဥပဒေ၌
 လာသည်၊ မှန်ရကားငါမသတ်၊ ငါမသိမ်းမယူ၊ လူဆိုထား၍၊ မြီကဆည်
 အကြောင်းဖြစ်မည်၊ ဆိုလေသည်၊ နွားသရေ၊ ဖျက်သည် အရာအရပ်
 သေး၊ ထို့တွင်ချင်လည်း အစင်မယူ၊ လည်တိုင်၊ ဥက္ခောင်းကြွင်းသည်၊ ခု
 ချက်ရာရှိသည်နှင့်၊ ငနွားကိုချည်ထားရာက၊ ညည်အခါလူသွားသေဆဲ
 လိုက်လျှင်၊ သား၊ နံ၊ ခြေလေးဘက်၊ သွေးရည်တွေသည်၊ မလွဲသာဆို၍၊
 မြဟ္မာဒါတ်မင်းကြီး ထံ၊ စကားအရင်း အတိုင်းလျှောက် ရာတွင်၊ ဆရာဖြစ်
 သောရှင်ရသော ကိုပင့်ခေါ်၍ စီရင်စေသည်၊ ဆိုရင်း ကိုပြောကြသည်၊ ရှင်
 ရသော အမိန့် ရှိသည်ကား၊ ရှေးရှေးသော၊ ကမ္ဘာဥဒါန်း စကား သည်

the coffin steady, firewood, or any thing appertaining to the dead, the piece of cloth with which the coffin is dressed, when doubled round the coffin, the same when single, the pickled tea done up in rolls of plantain leaf for the priests, the rice stained with turmeric, distributed amongst the people, the pot for the water with which the body is slightly sprinkled during the prayers of the priests, that the offerings made may be set down to the credit of the deceased, the rice to be left by the grave—if any of these happen to go under the eaves of a house, and the owner does not say anything, there is no fault. If he does, let an offering of the pure waters of friendship and three tickets of silver be made to him. If any of the priests or people attending the funeral, but not carrying any of these things, pass or sit down under the eaves of a house, there is no fault.

In the case of carrying dead animals, if they pass under the eaves of a house, there is no fault. It is not proper to rest them on the projecting eaves of the flooring, or on the steps; if they be rested there, without the consent of the owner of the house, let him have all that is so rested; the owner of the dead animal shall not have it! Why is this?—because it is parallel to the following case of hanging the flesh on the fence, and throwing the blood about from the pot; he shall not be free from fault. On excellent king! there is a tradition in support of this. In former times, in the country of Benares, in the reign of King Brahmadatta, he sent round the gong and published his edict that the life of no animal, beginning with buffaloes and cattle, should be taken, and the whole country was made acquainted with this royal edict. At that time, in the said king's country, there was a merchant of good family and wealthy. One night a bad man, who did not regard the laws, having killed another person's bullock in the country, came up and took it away in the day light. He was tired, and having leaned his back against the fence of the man of respectable family, and thrown about some pieces of the flesh he had in a pot, he ran away. When the day dawned, the owner of the bullock, having returned to his place, saw these marks, and sued the owner of the house, who replied that that charge was false, and that he knew nothing about it. But certainly it was within the copaza of his house, but he did not get it. If he carried, nor did he take it up, that some bad man had done it at there. The owner of the bullock replied—"the piece of the pot which was removed is still wet, and the whole animal has not been moved, the neck and head are left, and the marks of skin are left on it; my bullock was taken off in the night from the fence of your house, and in tracing it I have found the ribs of the bullock on the fence; you cannot clear yourself." Then they came to Brahmadatta the king, and represented the affair to him as it had occurred. He having called the teacher, the sage recluse, stated the case to him, and requested him to decide. He ordered—"it is a tradition to the king, regarding the rule that the owner of the copaza shall take

ဆိုးကောင်းဖြစ်သမျှ၊ဥပဇာရှင်စားစေ၊ ယူစေ၊ အပြစ်ရှိလည်း၊ ခံထူရော်
စေ၊စီရင်ထုံးရှိချေသည်၊ အမျိုးကောင်းသား၊ဥဇ္ဇာရှိ၊ သူကြွယ်ပင်ဖြစ်သော်
လည်းမလွတ်သာချေ၊ နွားစား ပေးစေ၊ ရှင်ရသောစီရင်၍၊ ပေးရချေသည်၊
ထိုကြောင့်တုံးတင်ဆွဲ၊နွားသွေးရည်တက်၊ ဥပါနိုး စကားဖြစ်သ၍တဦးထူး၊
မနွမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

၁၀။ လူမှုသိမ်းမြားရာ၊ဥပဇာမဝင်သင့်၊ဝင်သင့်တရားတပါး၊

တနည်းတုံး၊ အိမ်တစက်အောက် မလွတ်၊ အထိကရသောသစ်ပင်သို့၊
သွားမနေရာသောအကြောင်းမှားလူတို့ထုံးစံသားသို့၊အမှု၊အခါနေ့ရက်နှင့်
ထိမ်းမြား ဆွံ့သော အကြောင်းတွင်၊ ထိမ်း မြား ရာဖြစ် သောအဆောင် အ
ရွက်၊စား၊ဓလား၊ရေသွန်း၊ခမောက်၊အိပ်ရာခင်း၊ခေါင်းအုံးဈားကို၊ထိုအ
စက်မလွတ်၊ အိမ်သို့မလျှိုးမဝင်သာချေ၊ဝင်ချေသော်၊ အိမ်ရှင်အပြစ်မလွယ်
ချေ၊ ထိပါးရာချေသည်၊အိမ်ရှင်အခွင့်ပေးလျှင်၊ အပြစ်လွတ်စေ၊အခွင့်အေး
သွားဝင်ချေသော်၊ သွားဝင်သမျှလူတို့တကိုယ်လျှင်၊ ငွေသုံးဆယ်ကျိမိမ်
ရှင်သို့ပေးစေ၊ ထိုအဆောင်အရွက်တံသို့ ဖြစ်မှမဆိုသာချေ၊ သတင်ထိုက်သူ
ပင်ဖြစ်သော်လည်း ပေးစေ၊ အထပ်အပိုး အရွက် အသယ်မှားမှား၊ အမျိုး
ယုတ်၊ ကြေးပေါက်ကြေးဝယ်၊ အမျိုးရှိတို့ကိုကျွန် ဖြစ်သည် ထုပစေမထွန်
သာ၊ထိုကျွန်တို့အမှတ်ခံဆောင်ယူသယ်ရွက်၍သွားသော်ထဦး၊ငါတို့၏
မစေမဆိုသာချေ၊ ယောက်ျားဖြစ်လျှင်ငွေအကျပ်သုံးဆယ်၊မိခွဖြစ်လျှင်ငွေ
နှစ်ဆယ်ငါးကျပ်ကျစေ၊ အစုအဝေးမရှိကျွန်တို့မှာအပြစ်မရှိ၊ ကြေးကျွန်ဝန်
မှန်သော်လည်းအတေး ဆုံးကြက၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော အဆောင်အရွက်၊အထပ်
အသယ်အပိုးစေသော်လည်းစေပိုင်စေ၊အတယ်ကြောင့်နည်းဟူစကားနှင့်
ထိုတွင်ပေါက်ဖွား၊ မွေးသမျှကိုသပေါက် မကောက်၊ မစားသာ၊လွယ်ရချေ
သေခွကြောင့်တဦး၊ ထိုဆိုခဲ့ပြီးသမျှပြင်၊အဝတ်ပရိတ္တရာဥဇ္ဇာမှားကိုသယ်
ပိုး ထားရွက်စေသော်လည်း၊ မည်သူမဆိုသာအပြစ် မရှိ၊ ထပ်ရွက်ပိုင်စေ၊
အပေါ်ဝံ့မူဖြစ်သည်၊ အထိကရသော သစ်ပင်ကိုသစ်ပင်ရှင်ကနေထော့၊ထဲ
တော့မဆိုသမျှမထဲမနေသာချေ၊ စားနေဘိသည်၊ မတိုင်မကြားဖြစ်သည်ဆို
သော်လည်း အပြစ်မထားရာ၊ နောင်၎င် သစ်ပင် သေချေလျှင်၊ အစားဖိုက်
လုပ်ပေးစေ၊ ၊ဤကားရွာထဲရွာရင်း တွင်ကိုဆိုသတည်း၊ ၊ရွာမှ
ကွာ၍အပဖြစ်လျှင်၊ အပြစ်မရှိ၊သို့၊ ရှင်သားရှင်တို့မှာ၊ နေလိုထဲလိုဝင်လိုရာ
ထဲဝင် နေရာ၏၊ အပြစ်မရှိ၊ ထိုတွင်သို့မိဘအိမ်၌ ပူဇော်ပေးရန်၊ ကမ္ဘာတန်
ဆာလှေကား၊ တံခါးခပ်စောင့်တို့ကိုပေးလေပြီးသည်ဖြစ်၍၊တကြောင်းနှစ်
ဦးသားရွန်ပေးသည်ဖြစ်၍၊တကြောင်းအပြစ် မရှိဟူသတည်း၊ ၊ဤဥပ
ဇာများကိုမှတ်၍စီရင်ရာ၏။

good and bad, let him take (what comes,) bear all blame, and make all restitution. There is a precedent for this: the man of respectability and wealth cannot be let off, let him make restitution by giving another bullock. In this decision of the sage recluse, he had to make good the bullock. This is the origin of the saying, "the blood of the bullocks is sprinkled on the fence on which it has been hung." Thus the sage recluse, called Menoo, said:

10th. *The wopaza to be observed by a marriage party*

In another case of not being allowed to pass or remain under the eaves of a house, or under a tree of note; when men according to the custom are about to give their sons and daughters in marriage, anything connected with the marriage shall not be taken under the eaves of a house—the sword, the cup, the broad hat, the bed cover, or pillows. If they are so taken, the bearer of them shall not be held free of offence towards the owner of the house, but shall suffer for it. If they have permission from the owner of the house, they shall be at liberty to go. If they go without leave, each person who does so shall pay thirty ticks of silver to the owner of the house. It is not said that the bearer of the above things only; any one following the procession, if he trespasses, let him pay. As regards the bearers, people not of the family, slaves bought, or living in the house as servants, let them, if they pass under a tree freely, being slaves, shall not on the pretext of their slaves, with be made to carry these things; if these slaves are not enough to carry them, and come under the eaves, the owner of the house shall let him did not order them, if it be a man, let him pay thirty ticks of silver, twenty-five ticks if a woman. Slaves who are not connected with any of the classes of royal servants, and slaves who are not of the family, shall be ordered to carry the above things. When a man's slaves or children are not hereditary slaves, they are not to be used. With the exception of the things mentioned above, slaves may be employed to carry the other articles without fault, slaves are not to be connected with any offence. As regards a tree of note, if it is not taken from the owner of the tree, a marriage party may not enter it; if it is taken they shall not be caused to take it, if it is taken from the owner of the tree, and replace it, this is not a fault, if it is not taken from the owner of the tree, it is a fault. If a marriage party wish to rest in the house of the owner of the tree, let them be at liberty to do so. Why is this? Because in the house of the owner of the tree, the steps and door, have been made, and also, because both parties have given their consent, on this account it is not a fault. Having noted these wopaza, decisions may be given accordingly.

မြတ်သောမင်းကြီး၊ ဖျားပွတ်မုတ်ဆိုးဇယောင်းယူ၊ အရည်ယူတို့မှာ၊ သေ
မခြား၊ ထိုကဲ့သို့မဟုတ်၊ ဤဖျားကိုမှတ်ဦးဟု၊ ထိုဖျားစွဲသစ်ပင်၌၊ ခွန်ခွာသစ်
ထစ်ကြက်ခြေနှိုးနွယ်မှတ်၍၊ ရှိရာကိုမြင်လျှင်၊ မဆိုင်သူပွတ်ရုဇေသော်၊ အ
ရည်ဇယောင်းမှန်သမျှကို၊ နှစ်ဆတက်ပေးစေ၊ ထိုကဲ့သို့အမှတ်အသားကြယ်
ခြေမရှိသော်လည်း၊ မည်သည်ကကို၊ မည်သည်တိုင်၊ ဖျားပွတ်ယူရာအကွယ်
ရအပ်ဖြစ်သည်ဟု ပြောဆိုရာ၏၊ သို့ပြောဆိုလျက်၊ ပွတ်ယူဇေသော်နှစ်ဆ
တက်ပေးစေ၊

အကြင်တောသွားဖျားပွတ်၊ မုတ်ဆိုးတို့သည်၊ သစ်ပင်၌ခွန်ခွာသစ်ထစ်
ကြက်ခြေနှိုးနွယ်၊ အမှတ်အသား၊ မထားမပြောမဆို၊ မြေရှင်အရံပိုင်တို့ကို
သာတိုင်တစ်ပြောဆို၍၊ ဖျားကိုမွေးသည်၊ ခရီးသွားတို့အမှတ်အသားမရှိစ
သိ၍ဖျားကိုပွတ်ယူမိလည်း၊ အပြစ်မရှိ၊ ထိုတွင်သောက်စားကုန်ပိုင်စေ၊ ထိုအ
ယူသွား၍၊ တဒေသအခြားအရပ်သို့၊ ရောက်ရာမှာ၊ ဖျားရှင်စွဲသော်လည်း၊
အပြစ်မရှိ၊ လွတ်ကင်းစေ၊ ထိုဖျားစွဲရာအရပ်တွင်၊ ဖျားရှင်ထွေလျှင်၊ အ
သောက်ကုန်သမျှကိုကုန်ပိုင်စေ၊ စားသောက်မကုန်ကြွင်းသည်ကိုဖျားရှင်
ရင်းက၊ အရည်ဇယောင်း၊ အလုံးကိုယူစေ၊ ပေးစေ၊ မသိ၍ထွေပါသည့်၊
ဖျားကိုပွတ်ယူဆိုလျက်ဖျားရှင်အမှုပြုသော်၊ ပြုသူရှုံးစေ၊ ပွတ်ထူစားထူသူ
အပြစ်လွတ်စေ၊ ထိုတွင်ဖျားရှင်ကအကြောင်းနှင့်ရှင်တို့ပွတ်စားရာ၊
ပွတ်မယူပါနှင့်တားလျက်၊ ပွတ်ယူဇေသော်နှစ်ဆတက်ပေးစေ၊ ဤကားဖျား
ပွတ်တို့ထုံးတရားသူကြီး၊ ပြည်စိုးမြေတိုင်တို့စီရင်ရာ၏။

တနည်းတုံးလွှေထေးပွဲလျက်၊ ခုတ်တို့မှာလည်း၊ ၎င်းဖျားကဲ့သို့နည်းတူ
တည်းဟု၊ မြဟ္မာမင်း၏သားရင်းဖြစ်သော၊ မနုမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်
မူ၏။

မြေမြူမြေဖိုမြေဝါ၊ လူတို့သုံးစွဲရန်ယူသည်များမှာလည်း၊ မြေရှင်တို့ကို
တိုင်ကြား၍ယူရာ၏၊ မတိုင်မကြားယူဇေသော်ထိုမြေရှင်တို့အထိန်းအသိမ်း
အစောင့်အနေမရှိကယူပိုင်စေ၊ အစောင့်အနေ၊ အထိန်းအသိမ်းရှိ၍ဆီးတာ
ပါလျက်၊ ယူဇေသော်ထိုယူသမျှကိုသာပေးစေ၊ အပြစ်လွတ်စေ၊ အထက်
ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ မြေ၏ပရောကဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ မြေဗွာ
မင်း၏သားရင်းဖြစ်သော၊ မနုမည်သောရှင်ရသောဆိုတော်မူ၏။

11th The oopazas of the districts of honey takers

Oh excellent king! the bee-hunters in taking honey and bees' wax are not regulated as above; they have no distinct hunting grounds, but they put a mark on the trees, and if a hunter see on a tree bees are hived on, the bark peeled, the tree notched, marked with a cross or tied round with a withy, and shall take the hive, let him restore two fold all wax and honey that he is proved to have removed. Or without making marks as above, a hunter may say from such a place to such a place is the district in which I have the right of taking bees, and if after this warning they are taken, let (the offender) restore two fold.

If any bee-hunter breeds and tends bees without marking his trees as above, or giving public notice (of occupancy,) but only tells the owner of the land or the chief of the district, and a traveller in the absence of any mark shall unknowingly take a hive, he is not in fault, let him have a right to all he may have eaten; if he has taken the hive to another district, and the owner of it shall sue him, he shall not be held in fault, let him be acquitted. If the owner of the bees meet the traveller in the district where he took the honey, let him have a right to all he may have eaten, but let him restore to the owner all that is left, both honey and wax. If he admit that he took them unwittingly, and the owner of the bees still sue him, let him be non-suited, and the taker of the bees be free from fault; but if the owner of the bees had requested the traveller to desist from taking or eating, and he would not refrain, let him restore double. These are the customs of bee-hunters, and by them judges, myowoons and land-measureers, now decide.

In another case, the takers of dammer for caulking or paying boats, are guided by the same rules as the bee-hunters.

White, red, and yellow earth, which are taken for the use of men, may be collected in giving notice to the owner of the land. If they are taken without notice, and the owner of the land had not set a watch over it, let the taker have a right to them. If there be a watch, and he has told them not to take it, and they do not desist, let them restore what they have taken, and be free from fault. Why is this?—because they are the natural productions of the earth. Thus the son of the king of Bymahs, the sage recluse called Menoo, said.

10

ဟင်္ဂလိပ်

၁၂၅. မိမိကိုယ်ကို
၁၂၆. မိမိကိုယ်ကို

ကင်းရင်းထူကိုယ်
င် ဖိပ်ရှင် သို့သော်
င် ဖိပ်ရှင် သို့သော်

၁။ ချင့်ပိုင်လိုက်သ

လွတ်စေ၊ တရုတ်
အရာကိုပေးအပ်
ဦး၊ သမိတို့ထွင်း၊

င်းကျော် သံထေ
မြို့ရွာကြားသီလ
ခြင်းငှါ မင်းထို

၁၁ တရား။

14th. The law when a sick person, stooping over the fire for warmth, sets fire to another person's house.

Oh excellent king! if any man, being sick, whilst fumigating or warming himself, shall set fire to his own house, and the fire shall communicate to the houses of others, and they be burned, let him be valued and pay one third of the price of his body to the person whose house is burned. This is when a sick man is fumigating or warming himself, and by the burning of his own house another person's is set fire to and consumed, that is, when only one house is burned; if there be many houses, let him give one-third of all his property that has escaped the fire to those whose houses have been destroyed; if he has nothing to give, let the wife or husband, child, or parents of the sick person be sent round the town or village with the gong, and proclamation be made for what fault the punishment is inflicted. This law is laid down that for the future, the custom may be firmly established. If the above punishment is inflicted, let the offender be free from making restitution.

15th. Regarding the firing of neighboring houses from a house ignited by the fire covered up on the hearth.

If any one has a fire covered up in his house, and by reason of its not being properly covered his house is burned, and the fire communicates to other houses and they are destroyed, let him pay two-thirds of the price of his body, and of all his property that may have escaped the fire, let him give two-thirds to the owner of the house burned; but because his fire was covered up, let him be exempt from the very severe punishment.

16th. Regarding fire occasioned by crossing to light an oil lamp.

If whilst any one is getting a light from another's house, he sets fire to it, let the ~~holder~~ ^{bearer} of the light make restitution to the extent of the value of two-thirds of all the property that was burned in the house; let him be excused paying for the other third.

17th. Regarding a drunken man setting fire to the house of another.

In another case; if any one shall have drunk to intoxication, and shall in consequence set fire to the house of another, let him make good the whole loss, and let him also bear the criminal punishment.

၁၀။ အရှက်ထွက်၍သူ့အိမ်ကိုမီးတိုက်သောတရား။

တနည်းတုံး၊ အကြင်သူသည်။ အမှတ်ပေါသ၊ မာနိမာနကြောင့်၊ သူ့အိမ်ကို
မီးတိုက်သော်၊ ချင့်ကိုယ်သိုးလည်းပေးစေ၊ အိမ်နှင့်တကွပျက်သမျှကိုလည်း
အစားလျှော်စေ။ ။ ဤကား၊ တအိမ်ချင်းအမှတ်ရှိသူတွင်လည်း။

၁၁။ ၎င်းအမှတ်ရှိသည်၊ တအိမ်ကြောင့်အမှားပျက်စီးသမျှအိမ်ရှားရှား၊ ထို
မီးတိုက်သူကပျက်သမျှကို၊ အစားဆပ်စေ။ ။ ခေါ်ခဲ့ပြီးသမျှကို၊ မတတ်
နိုင်ရှိလျှင်၊ ချင့်မယားလင်းသားမြေးမိတ၊ အတူနေထိုင်ကိုယ်သိုးဖြစ်စွာ
ဥစ္စာနှင့်ပေးဆပ်စေ။ ၎င်းတည်းမတတ်နိုင်သော်၊ ထိုအတူစားအ
တူနေထိုင်ကိုတယောက်မကျန်၊ ပြည်၊ မြို့၊ ရွာ၊ သီတင်အောင်မင်း၏လေး
စေ။

၁၂။ ရန်သူအိမ်ကိုမီးတိုက်သောတရား။

တနည်းတုံး၊ အကြင်သူသည်။ တမြို့နှင့်တမြို့၊ တရွာနှင့်တရွာ၊ မိတ်ရန်
ဖြစ်ကြ၍၊ မီးတိုက်သည်။ မီးသင့်သူက၊ မီးတိုက်သူကိုဆို၍၊ မိုးမင်းရိုက်
ရောက်သော်၊ ထိုရွာတွင်အိမ်နှင့်တကွ၊ ပျက်စီးသေပျောက်သမျှကိုလည်း
စားတည့်စေ၊ မင်း၏လည်းကြီးစွာစည်းပတ်ကိုခံစေ။ ။ ထိုသို့ထား
မဟုတ်တုံး၊ မီးတိုက်လျှင်၊ တိုက်ခြင်း၊ တိုက်ပြန်သော်၊ ဥစ္စာအပြောက်စွတ်
အကွအရှက်စစ်၍၊ အပျက်များသူကို၊ အပျက်နည်းသူကလျှော်စေ။ ။ အ
တူချင်း၊ အပျက်လျှင်၊ နှစ်ဦးသားအပျက်ပစေ။ ။ မင်း၏ရှားမြီး
ရွာ၏လည်းပတ်၊ ဆင်ချေး၊ မြင်းချေးကျုံး၊ ခွန်စနွားသို့၊ နှစ်မြို့နှစ်ရွာသား
စေ၊ မင်းအစရှိသောတရားသူကြီး၊ ပြည်စိုး၊ မြို့ကွပ်ထိုစီရင်ရမည်။ ။ အ
မြို့ကနည်းသည်။ တရွာကများသည်မဆိုသားနည်းလျှောက်၊ ရှားလျှောက်
ရှားလျှော်ဖြစ်သည်။ မင်း၏ရှားအညီပေးစေ။ ။ သို့မှ၊ ပြည်ရွာ
ရဟန်းရှင်၊ လူတည်းရပ်နိုင်မည်၊ နောင်လည်းသည်ကဲ့သို့မကျင့်နှင့်၊ ဖြစ်
တားရမည်၊ ၎င်းနည်းတူ၊ နောင်ကိုကျင့်လျှင်၊ ဝေးရွာပို့စေ၊ ဖတ်မိအောင်
လည်းကွပ်ထားရမည်၊ သုံးကြိမ်ပြုလျှင်၊ ဦးလည်းသိမ်းမှ၊ ပြည်ကြီးကိုထို
ရွက်ဆောင်ခြင်း၌ဖြစ်ရာသည်။ ။ သူရစ်ရှားလျှင်၊ သူမိုးရှား၊ ရမိုး
မားပြီ၊ ၎င်းရှားလျှင်၊ စစ်သူပုန်ရောက် ချေသည်ဖြစ်၍၊ မင်းထိုကျင့် ဆုလမ်း
တည်း၊ ထိုလမ်းအတိုင်းစီရင်ရာ၏။

၁၃။ အောင်မီးတိုက်၍သူ့ကပါးယည်လယ်ကူးလောင်သောတရား။

အကြင်သူတယောက်သည်၊ ချင့်ပိုင်မြေတောကို၊ ရှင်းလင်းစေလို၍အား
မီးတိုက်အံ့ထိုမီးကြောင့်၊ ဥယျာဉ်အဟောင်း၊ အသစ်သူတပါးဥပဇာတိစေ။

18th. Regarding setting fire to the house of another in a passion.

In another case ; if any one from passion shall set fire to the house of another, let him pay the price of his body, and also make good the loss of the house and all that was destroyed with it ; this is, when only the house of the person against whom the anger existed is destroyed. If, on account of this passion, many houses are burned, let the person who set fire to the (first) make good the whole ; if he be unable to make good the loss as above, let the wife or husband, children, grand children, parents, or those who live along with him be sold, and let the loss be made good with the price of the whole ; and if this be not sufficient, let all those who live along with him, without any exception, suffer the criminal punishment, that all the town and country may know.

19th. Regarding setting fire to the house of an enemy.

In another case : when one village or town has a quarrel with another, if any one shall set fire (to the opposite town or village,) and the person who suffered shall accuse him before the chief, let him make good the house burned and other damage done in the village, by loss of property or of life, and let him suffer the severe criminal punishment of rolling in the drum (or cask.) If this be not the nature of the proceeding, but one village having been set on fire shall in turn set fire to the other, the amount of loss or destruction on both sides be inquired into, and let the party who has lost least make restitution to the other : if the loss be equal, let no restitution be made ; and as regards the criminal punishment, let it be the severest one, viz. rolling in the drum, or cleaning elephant and horses' dung, and let the inhabitants of both villages be degraded to the *dwoon-tsan-da* class. In this way, let the king and all chiefs, judges, and heads of towns and villages, decide ; it shall not be said the inhabitants of one village were few, and of the other many ; the restitution is irrespective of numbers, and the criminal punishment shall be equal ; in such case only can priests and people live in the country in peace. They (chiefs) shall also use means to prevent any repetition (of such offences) . If it be repeated, let the perpetrators be banished to a distance, and let them be mutilated that they may afterwards be known ; If the offence be repeated a third time, they shall be put to death ; then the chiefs who have charge of the country will have quiet.

When drunkards are numerous, thieves are ; when thieves are numerous, lawless robbers are ; and when they are numerous, it is as bad as war ; this being the case, it is the business of the chiefs to prevent it, let them decide and judge as becomes them.

20th. Regarding setting fire to a garden in burning the jungle.

If any one in clearing his own portion of the jungle shall set fire to it, and other people's gardens, old or new, their *capazan*, their

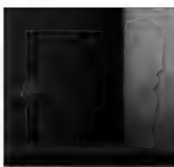

အသီး၊ အပွင့်၊ ဖြူသော အဖိုးတန်ကို၊ တွက်၍ပေးစေ။ ။ အရမ်းအတာ၊
ရှိ၍ ဖြူလျှင်လည်း၊ အစားတည်း လုပ်ပေးစေ၊ စားကောင်းသမျှ၊ အဝင်
ဥယျာဉ်အတွင်းမှာ၊ မီးမလောင်၊ တားသည်စဉ်းစောင်းရမ်းကိုလောင်လျှင်၊
ထိုလောင်ရာတွင်သာ၊ အစားလုပ်၍ပေးစေ။ ။ မီး မလောင်သမျှမှာ၊
အပြစ်လွတ်စေ။ ။ သို့ကားဆိုတုံ၏၊ ကိုယ်အရှင်နှင့် ဥဇ္ဇာကို၊ ကိုယ်အ
ရှင်တို့ကလျှင်၊ သည်သို့ကုန်၍ရှိသည်ဟု၊ ထိုဥယျာဉ်ရှင်ကိုမီးသားနှင့်ပါ၊ ငါ
လည်းကူညီသားပါမည်၊ ပြောဆို၍၊ ကူညီပြုကြရာလောင်လျှင်၊ တဝက်မီး
ရှင်က၊ ဥယျာဉ်ရှင်ကိုပေးစေ။ ။ ထိုကဲ့သို့ မထုတ်၊ လေပြင်းစွာထားမည်၊
ထိုဥယျာဉ်ရှင်က၊ မတိုက်ပါနှင့်၊ ဥယျာဉ်လေအောက်ကဖြစ် ခဲ့သည်၊ ထား
ပါလျက်၊ ငါပိုင်သည်က၊ မီးတိုက်သည်ဟု၊ မီးတိုက်၍ထောင်ချေသော်စွတ်
သမျှကို၊ နှစ်ဆတက်ပေးစေ။ ။ ထိုဥယျာဉ်အဏ္ဏာရှင်တို့၊ ကွဲ၊ နွား၊
မြင်း၊ ဆင်း၊ လူထိပါးသေချေသော်၊ ပျောက်သော်လည်း၊ လေပြင်း ထာပိုက်၊
လေအောက်ဖြစ်သည့်ကိုသိလျက်၊ မီးတိုက်မိ၍မီးလောင်ချေသော်၊ ကွဲ၊ နွား၊
မြင်းဆင်းတို့မှသေသော်၊ နှစ်ဆတက်၊ ကျိုးသော်၊ အစားထုတည်း၊ မသေ
ကျိုး နာသော်ကုမစေ၊ မသေ ရှင်သော်၊ ဆေးကုမလျှင်၊ ကိုယ်သီးတွတ်၍
ပေးစေ၊ ဆေးမကုမမ၊ ထိုမီးလောင်အနာနှင့်သေချေသော်၊ ငွေသုံး ပိဏာဏ
ကိုတံသုနှင့်လျှော်စေ။ ။ မင်းဒါဏ်အကြီးအမားကင်းလွတ်စေ။

၂၁။ ဗျားဘဝက်ကြောင့်ဖြည့်ကုန်သောတရား။

မြတ်သောမင်းကြီး၊ မင်း၊ အမတ် အကြီး၊ ဥက္ကောင်းပြု သောအရပ်ထို
သည်၊ အကြီးကိုအငယ်၊ အငယ်ကို ပပျောက်အောင်၊ မကောင်းသော အပြစ်
ကိုမြစ်တားရမည်၊ ငါတို့သို့မရောက်၊ ချင့်တို့အလိုက်၊ မြစ်လေသည်တကား
ဟု၊ မေးလျှော့တွေငြင်း၊ ဖျော်ပါးခြင်း၊ အရှင်ကိုအားကြီး၊ မနေရာမထွန်
ရာ၊ အနည်းဖြစ်သောရန်သည်အကြီးဖြစ်၍၊ တိုင်းပြည်၊ မြို့ရွာဖွတ်မီးခြင်း
သို့ရောက် သည်ကို၊ ကမ္ဘာအဆက် ဆက်၊ ဘုရားရှင် အဆူဆူ ဟော ထော်
သောအကြောင်းရှိချေသည်၊ ထိုအထုတ်ပတ္တိကား၊ ရှေးသောအခါ၊ ဗာရာ
ဏသီပြည် နှ့် မြဗ္ဗဒါတ်မင်းပြု၏၊ ထိုမင်း တွင်ပရောဟိတ် ပုဏ္ဏား၊ ထိုမင်း
ဘက်ညည့်နေ့ဖြစ်သတည်း၊ တနေ့သ၌၊ မြတ်သောနေရာထက်နေ၍ မင်း
ပုဏ္ဏားမှား ရည် ဖြစ်သော၊ ပေါ့ပေါက်ကို၊ မြို့လှ စွာသောဝုဆို၊ ခြံ၍၊ ထို
အပေါ်တွင်စားကြ လေသတည်း၊ မင်းကြီးကိုင်ရာပွားရည်၊ တမုန်ညှင်း၊
တစက်ပုဆို၊ မြို့အပေါ်သို့ကျသတည်း၊ မင်းနှင့်ပုဏ္ဏားမင်းကျသည်တွင်၊ မင်း
လည်း ဣန္ဒြေ ချုပ်၍၊ မသုတ်လေသည်၊ ပုဏ္ဏားလည်း မင်းရှေ့၊ ရင်းတွင်

fruit, flowers, bark, leaves, or any vegetable production that bears a price in the market shall be destroyed by the spreading of the fire, let him pay the value of all property destroyed. If it was surrounded by a fence which is destroyed, let him replace it. If the trees used for food are not burned, but the fence only, let him replace what was consumed; let him be free from fault as regards what is not injured. Nevertheless, it is said, if the owner (of a garden) himself set fire, and give notice to the owner (of the next garden) and ask him to watch the fire, and say he will also assist, and if whilst he is so assisting, the fire shall communicate, let the lighter of the fire pay half the (damage) to the owner of the garden. But if it be not done thus, if the wind be strong, and the owner of the (next) garden say, "do not set fire, my garden is to leeward," and if the man with the fire reply, "I set fire to my own," and thus his (neighbor's garden) is burned, let him restore two fold, all that is destroyed; and if the cattle of the owner of the garden, elephants or men, are caught in the fire and die, whether the person who lighted the fire was warned not to do so, or whether he did so during a high wind, and knowing another person's garden was to leeward, let him restore two fold; if they have their limbs broken, let him replace them; if it be a man, and he does not die, but has a limb broken, or is hurt, let the lighter of the fire minister to him till well, and if he recover and was properly attended to, let the offender pay the price of his body; if he do not minister to him, and the man die in consequence of the burn, let the offender make restitution in three viss of silver, the price of ten men; let him be free from the severe criminal punishment.

21-t. Regarding a case where a kingdom was destroyed by a drop of honey.

Oh excellent king! kings, ministers, and the heads of the people must instruct and warn them that great offences may be diminished, and small offences extinguished; they shall not say "oh, the case has not come before me, the people please themselves," and thus be negligent and only enjoy themselves; for, throughout the whole succession of worlds, every Para has declared that cities and kingdoms are destroyed by enemies who, originally insignificant, have in the process of time become powerful. As an illustration,—in former times, in Benares, when Brahmadat was king, he had a brahmin prophet whom he consulted by day and by night. One day, seated on an exalted place, the king and the brahmin were eating parched corn mixed with honey on a beautiful white cloth; as the king was helping himself, a drop of honey, as large as a mustard seed, fell on the cloth; the king and the brahmin both saw it; the king, maintaining his dignity, did not wipe it up, and the brahmin, it being more immediately

မြစ်၍လက်နှင့်မသန့်၊ မသုတ်ဝန့်နေလျှင်၊ ထိုပျားရည်စက်ကို၊ ထင်ရတ်၍၊
ယင်ကိုနှစ်ပါး မနှင့်၊ ထိုတွင်ပန္နကူး၊ ခတ်၍၊ ယင်ကိုမျို၏။ ၎င်းတွင် မြင်လျက်၊
နှစ်ဦးမနှင့်၊ ထိုနောက်အိမ်မှောင်ရတ်၍၊ ယင်နှင့်၊ ပင့်ကူကိုမျို၏။ ထိုညှစ်
ဦးမနှင့်၊ ထိုနောက်၊ ကြွက်က၊ အိမ်မှောင်ကိုလာ၏။ ၎င်းကိုပင်မြင် လျက်၊ နှစ်
ဦးမနှင့်ကျ၊ ထိုနောက်၊ ကြောင်၊ ကြွက်ကို၊ ရုတ်၍မျိုလေ၏။ ထိုတွင်ခွေးကို၏
၏။ ခွေးရှင်နှင့်၊ ကြောင်ရှင်အခြင်း၊ ဈားကြသည်။ ထိုတွင်လည်းပြေးအောင်၊
မင်းနှင့်၊ ပုဏ္ဏားမစီရင်၊ အမှတ်တမဲ့ပျော်ပါး၍၊ စားခွင်နှင့်နေ ကြ လေ၏။
ခွေးရှင်က၊ မင်းသားကိုခေါ်သည်။ အခြွေ အရန်၊ ဆည်းဘူးကြ၍၊ ကြောင်
ရှင်ကလည်း၊ မင်းသား ကိုခေါ်သည်။ အခြွေအရန်ဆည်း ဘူးကြ၍၊ နှစ်ဦး
သားအားရန် ကြီးကြရာတွင်၊ သတ်မှိုက် ကြသတည်း။ ထိုတွင်မှ၊ မင်းနှင့်
ပုဏ္ဏားသေဒုပတိတို့၊ ဖျံဆိုသော်လည်း၊ မတတ်နိုင် နှိသည်အား၊ ဆည်းကြ
၍ကိုက်ရာတွင်၊ မင်းနှင့်ပုဏ္ဏား၊ သဌေးသူကြွယ်၊ ဆင်းရဲသားတို့မှစ၍၊ ပွတ်
စီးသေပျောက် ဖြင်း သို့ရောက်ကြသည်။ မြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဗာရာဏသီပြည်
ပျက်စီးကြောင်းကိုထင်ရှားစွာ၊ ပျားတစက်ကြောင့်၊ ပြည်ပျက်ခြင်း မြစ်ဆ
တည်းဟု၊ ဘုရားအဆူဆူ၊ ကမ္ဘာအဆက်ဆက်က၊ စကားကိုမဟာသမဏမင်း
ကြီးတို့အား၊ မြဟ္မာမင်း၏သားရင်း ဖြစ်သော၊ မန္တမည်သောရှင်ရဆေးမို့
တော်မူ၏။

ဤအခန်းကား၊ မန္တအကျယ်ပန်ရသတဆယ်လေးတွင်၊ ဆင်းမြင်းစွဲ၊
နှား၊ ဆိပ်၊ ဝက်၊ ကြက်၊ ဝမ်းပဲ၊ လူမသေတန်း၊ မကျိုးတန်း၊ သေကျိုး၍ဆွတ်၊
သောတရားကစ၍၊ ဥပဇာအပြားကိုဆိုသဉ်၊ အဆုံးကားပျားတစက်ကြောင့်
ပြည်ပျက်သည်တိုင်အောင်တည်း။

before the king, would not venture to stretch out his arm to do so ; a fly came and ate it ; but neither would move to drive it away ; then a spider came and swallowed the fly ; still, though they saw this, neither would drive it away ; and after this a lizard seized and swallowed the spider ; and even then neither drove it away ; next a rat came and swallowed the lizard ; still, though both saw it, neither would interfere ; then a cat came and ate up the rat ; then a dog attacked the cat, and the owner of the cat and dog quarrelled, and still the king and the bramin did not interfere to put a stop to it, but continued thoughtlessly to enjoy themselves. The owner of the dog went to one of the princes, and the owner of the cat to another, and when both had collected a strong party, they came to blows, and then, though the king and the bramin and the ministers tried to quiet the disturbance, they could not, and the strength of the parties increasing, the king, the bramin, the wealthy, and the poor were killed and destroyed, and thus the kingdom of Benares came to an end, as is well known, all through a single drop of honey. Thus, the words of the gods of the succession of worlds, Menoo the recluse, the son of the king of Bymahs, revealed to the great king Maha Thamadah.

In this fourteenth volume of the great work of Menoo is laid down the law of restitution to be made when elephants, horses, cattle, buffaloes, goats, pigs, fowls, ducks, or men are unlawfully killed, or have their limbs broken ; also, the different *asparas*, to the end, where it is related how the destruction of a country resulted from a single drop of honey.

Here ends the fourteenth and last volume of the great work of Menoo.

END.

100

3 2044 009 905 71

THE BORROWER WILL BE CHARGED
AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS
NOT RETURNED TO THE LIBRARY
ON OR BEFORE THE LAST DATE
STAMPED BELOW. NON-RECEIPT OF
OVERDUE NOTICES DOES NOT
EXEMPT THE BORROWER FROM
OVERDUE FEES.

WIDENER
BOOK DUE
CANCELLED

FEB 19 1989
2916243

WIDENER
BOOK DUE

MAY 2 - 1991

SEP 14 1991

CANCELLED

MAY 2 - 1991

WIDENER
BOOK DUE

FEB 19 1991

CANCELLED

WIDENER

JAN 25 1999

BOOK DUE

WIDENER

FEB 10 1993

BOOK DUE

